Download from:aghalibrary.com

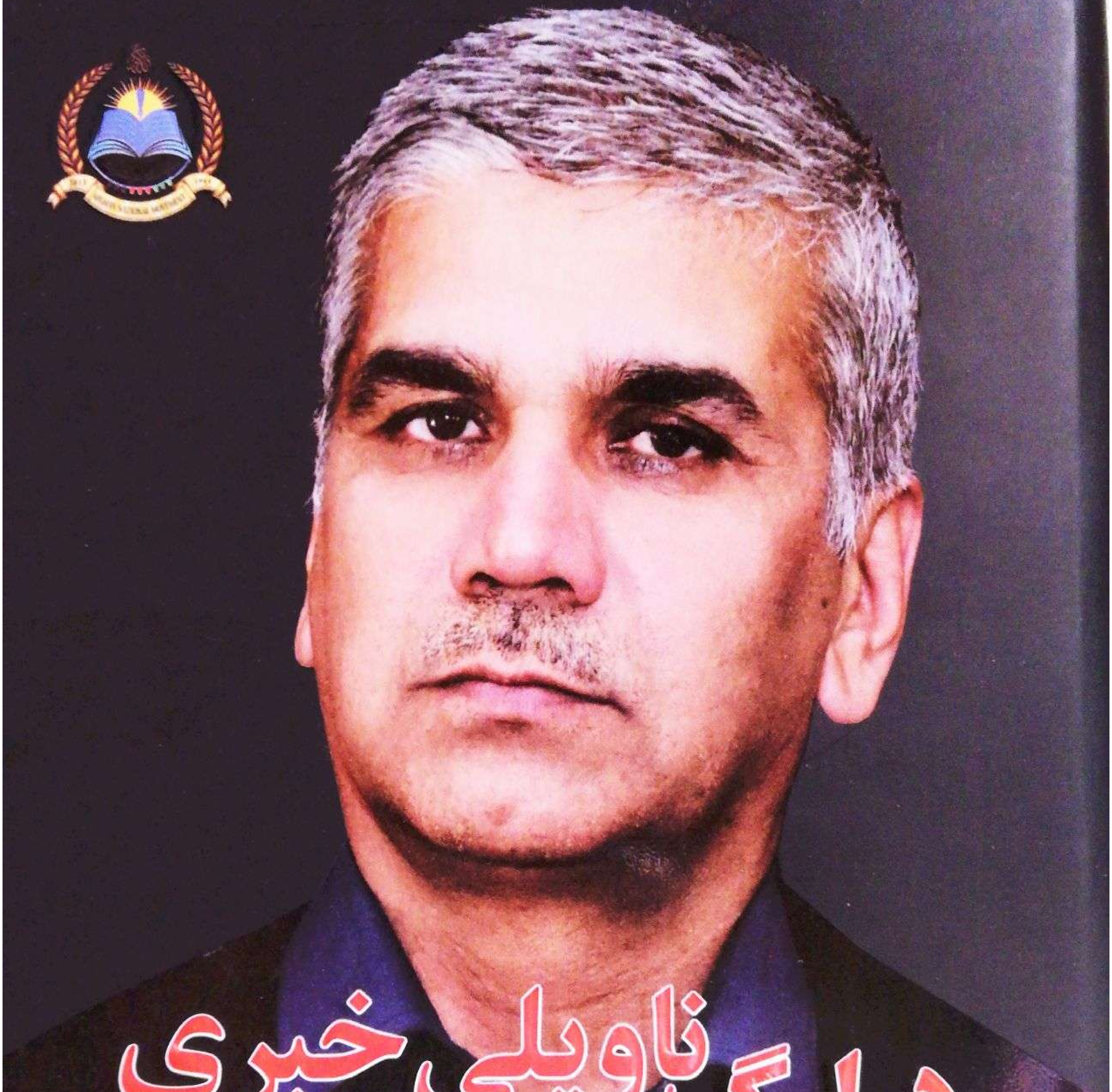

د ارگ ناويلي خبري

(د حامد کرزي واکمني؛ يادښتونه، شننه او ارزونه)

محمد اسمعيل يون
(د ملي امنيت شورا دفتر د فرهنگي چارو پخواني رييس)

۱۳۹۶ل

بسم الله الرحمن الرحیم

د ارګ نا ویلې خبرې

(د حامد کرزي واکمني؛ یادښتونه، شننه او ارزونه)

لیکوال: **محمد اسمعیل یون**

(د ملي امنیت شورا دفتر د فرهنګي چارو پخوانی رییس)

خپرندوی: **د افغانستان ملي تحریک**

د دې اثر د بشپړېدو نېټه: **وری ۱۳۹۳ لمریز**

چاپکال: ۱۳۹۶ل/ ۲۰۱۷ز

چاپشمېر: **۲۰۰۰ ټوکه**

چاپ وار: **لومړی**

د خپرندوی د خپرونو لړ: (۱۳۵)

د لیکوال د خپرونو لړ: (۴٦)

کمپوز: **فیاض حمید**

ډیزاین: **سپین سهار**

چاپخی: **اسد دانش مطبعه- کابل/ ۰۷۰۰۴۴۹۲۹۸**

www.melitahrik.com - info@melitahrik.com

د دې کتاب د چاپي، کاپي، انلاین او بل هر ډول خپراوي ټول حقوق له لیکوال سره خوندي دي

ډالی:

د اسلامیت، افغانیت او انسانیت

د لارې رښتینو لارویانو ته!

نیولیک

دا اثر یو ژوندی تاریخ او د واقعیتونو هنداره ١٠

لومړی څپرکی

د دې اثر د لیکلو علت او ضرورت ١٦
راځئ چې ارگ وپېژنو! ٢١

دویم څپرکی

د حامد کرزي پېژندگلوي

د حامد کرزي لومړی پېژندنه ٣٥
په ننگرهار کې لومړنی دنده ٣٩
بېړنی لویه جرگه ٤١
د جرگې منشیتوب او ښاغلي کرزي سره لومړی کتنه ٤٣

درېیم څپرکی

اړیکي

د اساسي قانون بهیر ٤٧
د اساسي قانون لویه جرگه او د اړیکو پراختیا ٤٩
د پنجشېر او دایکندي ((ولایتونه)) ٥٢

څلورم څپرکی

د ولسمشری لومړی ټاکنې

د ولسمشری لومړی ټاکنې او وړاندوینه ٦٦

رسنیز فعالیتونه ۷۷
سیاسي مشورې ۸۰
درې سوه او پنځه لس........................ ۸۳
د دولتي چارواکو تغیر او تبدیل ۸۷
جمعه خان همدرد او جمعه خان اڅک........................ ۹۰

پنځم څپرکی

حکومتي دنده

د دندې لومړني وختونه ۹۹
ننګونې او مخالفتونه ۱۰۶
فرهنګي کارونه او یادښتونه ۱۰۹

شپږم څپرکی

د امنیت شورا دفتر

د امنیت شورا دفتر تشکیلات ۱۱۵
د امنیت شورا دفتر ورځني کارونه ۱۱۷
زیاتې هیلې او کم فعالیتونه ۱۲۱

اووم څپرکی

ارګ کې موثر کرکټرونه

د ملي امنیت شورا کرکټرونه ۱۲۹
د ولسمشر دفتر کرکټرونه........................ ۱۶۲
د چارو د ادارې کرکټرونه........................ ۱۹۴
شپږ نیم درجنه مشاورین ۲۰۹
په سیاست او ارګ کې نور مطرح شخصیتونه........................ ۲۲۵

اتم څپرکی

له ولسمشر سره ځانګړې کتنې

د ولسمشرۍ دویمې ټاکنې ۳۵۹
د نوي پارلمان د جوړېدو خطرونه او انګلیز ګواښونه ۳٦٦
د (سولې مشورتي جرګه) او د تنظیم سالارانو بیا غوړېدنه ۳۸۰
د یوه طالب پیغام ۳۹۰
امریکایي که شجاعي؟ ۳۹۷
با کفایته اکثریت ۴۰۳

نهم څپرکی

ګرم تحلیلونه او ساړه غبرګونونه

د ثور د اتمې نېټې د پېښې په د چا پر غاړه؟ ۴۰۷
په پاکستان کې د عوامي نشنل پارټۍ دریځ ۴۱۰
د ولسمشر کرزي د وژنې خو توطیې ۴۱۲
د ملګرو ملتونو استازی او د ولسمشر د رد ځواب ۴۱۷
جلال اباد کې د ایران قونسلګري او اندېښنې ۴۱۸
د جمهوري ریاست او ملي شورا ټاکنې او ننګونې ۴۲۰
مخالفین او د خبرو ستونزې ۴۲۲
د انتخاباتو مستقل کمېسیون څه کوي؟ ۴۲۴
جمهوري ریاست او احتمالي کاندیدان ۴۲۷
دودیزه لویه جرګه او د ګډونوالو نظریات ۴۲۹
ولې ملي ترمینالوژي؟ ۴۳۱
د افغانستان د اوسنیو حالاتو څېړنه ۴۳۴
د راتلونکو ټاکنو په اړه ۴۴۲
د کانکور په اړه یو تحلیل ۴۴۵

د ((بېنوا)) فریاد مه بندوئ ۴۴۷
فضل احمد معنوي او د ټاکنو کمېسیون نور غړي ۴۴۸

لسم څپرکی

ولسمشر او ولسي کتنې

د پکتیکا د یوه قومي مشر اعتراض او د ولسمشر غبرګون ۴۶۲
د بادغیس د یوه مشر فریاد ۴۶۶
ولسمشر، د خبریالانو استازي او یوه هیله ۴۶۸
د ژورنالستانو ملي ټولنه او ولسمشر ۴۷۴
ولسمشر او د لویې پکتیا مخور ۴۷۹
ولسمشر او د پوهنتون استادان ۴۸۲
ولسمشر او د مشرانو جرګې غړي ۴۸۷
ولسمشر او د پکتیکا مخور ۴۹۰
ولسمشر او د پکتیا عالمان ۴۹۹
ولسمشر او حسین خېل ۵۰۳
د ننګرهار مومند او ولسمشر ۵۰۸
ولسمشر او د ننګرهار مخور ۵۱۱

یوولسم څپرکی

ولسمشر او خبري کنفرانسونه

د بخارست غونډه او خبري کنفرانس ۵۱۷
افغانستان- پاکستان او د امریکا ستراتیژي ۵۲۲
د هالنډ نړیواله غونډه او خبري کنفرانس ۵۲۶

دولسم څپرکی

د ارګ خو نورې ناویلې

د یونس قانوني لفظي مهارتونه........................ ۵۲۹
د بسم الله خان پرغز (قهر)........................ ۵۳۶
د «مارشال» د رهبرۍ مانور........................ ۵۳۸
د امرالله صالح اکتونه او مانورونه........................ ۵۴۱
د علماوو شورا اوګرمي........................ ۵۴۷
د بناغلي (چکري) دولتي چکر........................ ۵۵۰
سپین او تور افغانستان........................ ۵۵۷
د رباني شرم........................ ۵۶۰
مارشال او سپی........................ ۵۶۲
په ملي امنیت کې څوک څومره دي؟........................ ۵۶۴
له وخت څخه ناوړه ګټه اخیستنه........................ ۵۶۹

دیارلسم څپرکی

د ولسمشر کرزي وزیران........................ ۵۸۱

څوارلسم څپرکی

د ولسمشر ځانګړتیاوې

د ناثابتې واکمنی ثابت امتیازات........................ ۶۷۲
د ولسمشر تشخیص او غوراوی........................ ۶۷۷
د کرزي عاطفي شخصیت........................ ۶۸۰
حیا او عفت........................ ۶۸۲
د حامدکرزي ټولنیز شخصیت........................ ۶۸۵

د کرزي عقيده يي شخصيت ۶۸۸
د کرزي جرئت، احتياط او وېره ۶۹۰
د بخت پاچا د بخت تر وخته ۶۹۴

پنځلسم څپرکی

د ولسمشر کرزي د رژيم نيمگړتياوې ۶۹۷

شپاړسم څپرکی

د ولسمشر کرزي د رژيم برياوې ۷۴۶

اوولسم څپرکی

ولې استعفی؟ ۷۶۳

اتلسم څپرکی

مظاهرې

د ملت حماسې ته درناوی ۷۸۵
ملي هويت او ولسمشر ۷۹۶

نولسم څپرکی

عمومي ارزونه

آيا ولسمشر بريالی و؟ (وروستۍ پايله) ۸۲۹
وروستۍ بشپړونه او يادونه ۸۳۱

دا اثر یو ژوندی تاریخ
او د واقعیتونو هنداره

((د ارګ نا ویلې خبرې)) د هېواد د تکړه او نامتو لیکوال، سیاسي مبارز مشر، د ملي فکر خاوند او د کابل پوهنتون استاد (پوهاند محمد اسمعیل یون) له خوا لیکل شوی اثر دی، چې تر ډېره د ارګ په داخل کې د حقایقو او ناویلو خبرو په باب د هر اړخیزه معلوماتو یوه ټولګه ده. په دې اثر کې تر ډېره بریده د هغو مسایلو او پېښو یادونه شوې چې په رسنیو کې پرې بحث نه دی شوی او د ولس له سترګو لرې واقع شوي دي.

لکه څنګه چې استاد (یون) د کتاب په پیل کې یادونه کړې؛ ارګ کې یې د دندې اخیستو یوه موخه همدا وه، چې د ارګ په داخل کې د جریانونو بهیر ثبت او راتلونکي نسل ته یې د یوه ژوندي تاریخ په توګه وړاندې کړي. استاد (یون) په خپل دې نیت او هدف کې بریالی شو او دا ستر کتاب یې خپل ولس ته ډالۍ کړ.

استاد یون ارګ ته تر تګ وړاندې د یوه ځیرک لیکوال او سیاستوال په توګه د افغانستان او نورو هېوادونو د دربارونو او هلته د غوړه مالانو د رول په باب د بېلابېلو اثارو د مطالعې له لارې معلومات درلودل. د همدې لرلید له مخې یې، هر هغه څه چې په ارګ کې د قدرت سرچینې ته نږدې تېرېدل، په دقت سره یې ثبتول. د دې کتاب اصلي موخه په واک کې د تېرو شویو واقعیتونو رښتینی بیان دی. د کتاب مطالعه سړي ته واقعیتونه په راڼه ډول بیانوي، د اشخاصو د سپکاوي کوم څرک پکې نه لیدل کېږي، بلکې څه چې دارګ په داخل او د قدرت په هرم کې تېر شوي او اشخاصو څه کړي او څنګه یې کړي؟ همغه انځور شوي دي.

د دې کتاب يوه بله ښېګڼه دا هم ده، چې د ارګ د جوړېدو تاريخي بهير، اړتيا او ځينو تاريخي پېښو يادونه هم په کې شوې ده. لوستونکو ته دا برخه هم خپل خپل پيغام لري.

په دې کتاب کې د ځينو مسايلو په باب استاد يون خپل تحليلونه هم کړي او ولسمشر کرزي ته يې د مخامخ ناستو، تلوېزيوني بحثونو او ليکنو په ذريعه ور رسولي دي. د دې ترڅنګ يې د هغو د مثبتو او منفي پايلو په باب هم په دې اثر کې هر اړخيز او ګټور معلومات ځای کړي دي. د ګاونډيو هېوادونو، داخلي جنګسالارانو، په ځانګړي ډول د شمالټلوالې ناقانونه غوښتنو او فشارونو ته د ولسمشر کرزي د غاړې ايښودلو په باب هم تفصيلي او مستند معلومات وړاندې شوي دي. د کابل د (شېر پور) سيمې ناقانونه تقسيم او په دې توزيع کې د سترو جنګسالارانو د ونډې په باب هم دقيق اسناد وړاندې شوي دي. په کتاب کې د ترخو واقعيتونو رښتينی بيان د ليکوال ملي، اخلاقي جرئت او مېړانه ثابتوي.

ولسمشر کرزي ته د نږدې اشخاصو د خبرو او يادښتونو ثبتول او مناسبو ځايونو کې يې د بېلګو په توګه د هغو يادول، دکتاب پر ارزښت، دقت او اهميت دلالت کوي. لکه د جمهوري رياست د عالي مقام د دفتر رئيس (عمر داودزي) له خولې ځيني خبرې: ((رييس صيب له امريکا سره ډېرې وهي حال دا چې دا زما د قلم رنګ هم د امريکا په پيسو شوی...)). مانا دا چې د ولسمشر کرزي ځيني کړنې له ځمکنيو واقعيتونو سره برابرې نه وې.

د ارګ په داخل کې د ځينو کرکټرونو، تر ارګه بهر د با نفوذه مشرانو او خبرو يادونه او پر ولسمشر کرزي د هغو د اغېزو په باب هم ژور بحث شوی دی.

څرنګه چې استاد يون نږدې (۷) کاله د ملي امنيت شورا دفتر کې د فرهنګي چارو رييس پاتې شوی، نو ده ته ډېر هغه پټ رازونه او نا ويلې خبرې معلومې دي، چې د حامد کرزي د حاکميت په دوره کې تېرې شوې دي. استاد (يون) د يوه مسلکي ليکوال او څېړونکي په توګه د خپلې

دندې له پيل څخه بيا تر پايه پورې د حامد کرزي د حاکميت همدا پټ واقعيتونه او نا ويلې خبرې يادښت کړي، پر خپل وخت يې ځان سره ليکلي او په پای کې دغه اثر (دِ ارګ ناويلې خبرې) ترې جوړ شوی دی. دا اثر په نږدې (دولسو کلونو) کې ليکل شوی او د حامد کرزي څوارلس کلن حاکميت په ښه ډول تشريح کوي. کتاب د علمي پرنيسپونو پر اساس ليکل شوی، ټول (۱۹) څپرکي لري او هر څپرکی يې بيا په خپل منځ کې نور نور څنګزني عنوانونه لري، چې ځينې غټ عنوانونه يې په دې ډول دي:

((د دې اثر د ليکلو علت او ضرورت، راځئ چې ارګ وپېژنو، د حامد کرزي پېژندګلوي، له حکومت او حامد کرزي سره اړيکي، د ولسمشرۍ لومړۍ ټاکنې، حکومتي دنده، د امنيت شورا دفتر، ارګ کې موثر کرکټرونه، له ولسمشر سره ځانګړې کتنې، ګرم تحليلونه او ساړه غبرګونونه، ولسمشر او ولسي کتنې، ولسمشر او خبري کنفرانسونه، د ارګ څو نورې ناويلې، د ولسمشر کرزي وزيران، د ولسمشر ځانګړتياوې، د ولسمشر کرزي د رژيم نيمګړتياوې، د ولسمشر کرزي د رژيم برياوې، ولې استعفی؟ مظاهرې او عمومي ارزونه.))

لکه څنګه چې د مخه مو يادونه وکړه؛ په دې اثر کې دا واضح شوي چې جنګسالارانو څنګه له کرزي څخه باج اخيسته، د دې ترڅنګه دغو پوښتنو او مسايلو ته هم ځوابونه ويل شوي او بحثونه پرې شوي دي، چې پوزيشن او اپوزيشن څنګه يو بل سره اړيکي درلودل؟ څلورنيم مليونه جريبه ځمکه چا او څنګه غصب کړه؟ په روسيې کې په ټنونو چاپ شوې افغانۍ څنګه پر نويو افغانيو بدلې شوې؟ د کرزي او امريکايانو اړيکي ولې ترينګلي وو؟ شېر پور څنګه چور شو؟ فهيم خان څنګه ځان ((مارشالۍ)) ته ورساوه؟ د ولسي جرګې ټاکنو کې چا، څومره او څنګه درغلي وکړه؟ فساد ولې اوج ته ورسېد؟ بهرنۍ نړۍ سره اړيکي څنګه وو؟ ارګ او ملي شورا يو

بل سره څه ډول اړيکي درلودل؟ په ټول نظام کې د حامد کرزي د واک کچه څومره وه؟ د افغانستان سياسي استازی د چا په لاس کې وې؟ څومره بهرنۍ مرستې افغانستان ته راتللې او څومره ېرته وتلې؟ ټول حکومت کې څوک څومره وو؟ د حامد کرزي عاطفي او سياسي شخصيت څرنګه و؟ په سوله او جګړه کې د طالبانو او شمالټلوالې اغېزې، شپږ لويې جرګې، د کرزي جرئت، احتياط او وېره، د ملي پوځ نا انډوله ترکيب، ملي هويت، په ارګ کې د ټولو موټروکرکترونو، مشاورانو او وزيرانو معرفي او د هغوی کړنې، د ولسمشر دفتر او د چارو د لوی رياست رييسان، نامسوله او باصلاحيته جهادي مشران، د نويو اداري واحدونو زياتونه، د کرزي د وژنې څو توطيې، سپين او تور افغانستان، ولسمشر او بهرني سفرونه، ولسمشر او ولسي ناستې، د خلکو فرياد، د بخت پاچا د بخت تر وخته، امريکايي، که شجاعي؟ د کرزي په حکومت کې د علماوو رول، له وخت څخه ناوړه ګټه اخيستنه، زياتې هيلې او کم فعاليتونه، د سولې مشورتي جرګه او د تنظيم سالارانو بيا غوړېدنه، د يو طالب پيغام، ټاکنيز کمېسيونونه، د کابل پر حکومت د امريکا او ايران اغېزې، د ((مارشال)) د رهبری مانور، د ولسمشر تشخيص او غوراوی، د افغانستان - پاکستان او امريکا ستراتيژي او ګڼ شمېر نور مسايل په ډېر ظريفانه او دقيق ډول تشريح شوي دي. کتاب په بشپړ ډول له مستندو اسنادو ډک دی. ځينې خبرې د ليکوال د خپلو سترګو ليدلی حال دی او ځينې نور مسايل يې په مستندو اسنادو تشريح کړي دي.

د اثر ليکوال استاد (يون) د معلوماتو لومړي، دويم او درېيم لاس غټو سرچينو ته لاسرسی درلود، نو ځکه خو په دې اثر کې داسې مسايل تشريح شوي چې کېدی شي يو زيات شمېر لوستونکي ورسره په لومړي ځل مخامخ شي. څرنګه چې دا کتاب د يوه مسلکي ليکوال له خوا ليکل شوی، نو ژبه يې هم ډېره خوږه او په ځينو ځايونو کې داستاني بڼه هم لري. که څوک غواړي افغانستان ته د نړيوالو تر راتګ وروسته د حامد کرزي د

(څوارلس کلنې واکمنۍ) مهال له هر اړخیز پلوه مطالعه کړي، نو تردې زیات ښه، ګټور او هر اړخیز کتاب به بل پیدا نه کړي.

د دې کتاب لوستل، هم عامو ګړیوالو، هم عامو افغانانو او هم د نړۍ یو زیات شمېر سیاستوالو، په تېره بیا هغو سیاستوالو ته چې د افغانستان په تېر څوارلس کلن سیاسي او ټولنیز بهیر کې راټاله وو او هم نویو سیاستوالو ته خورا ضروري دي، په دې خاطر چې ټول پر دې پوه شي چې څه یې وکړل او تر دې وروسته څه باید وشي؟ له تېرو تجربو، نیمګړتیاوو او تېروتنو څخه باید راتلونکی نسل او سیاستوال ګټوره نتیجه او مثبت عبرت واخلي. د افغانستان د نن او راتلونکي سیاستوالو او نوي نسل ته یې هم لوستل خورا ضروري دي، ځکه چې دوی ته هم پاخه معلومات، توضیحات او تجربې په لاس ورکوي. په ټولیز ډول دا اثر د خپلې زمانې یو هر اړخیز، معلوماتي، تحلیلي او ناپېیلی اثر دی او لوستل یې هر لوستونکي ته خورا ګټور دي.

زه د استاد یون د نږدې ملګرو له جملې څخه یم، د فکر او مبارزې ملګری یې یم او دا دېرش کاله کېږي چې له نږدې ورسره پېژنم، د ژوندانه د بهیر په بېلابېلو پړاوونو کې له ګڼو ستونزو او د سر له خطر سره مخ شوی دی.

د بېړنۍ لویې جرګې تر اختتام وروسته قدرمن استاد (یون) ته په پلازمېنه (کابل) کې خطرونه زیات شول، ننګرهار ته راغی، دلته هم خطرونه دفع نه شول، دې ځای کې هم د ځینو جنګسالارانو او د شمالټلوالې د ارتباطي ټوپکیانو له خوا ورته ګواښونه او خطرونه موجود وو، چې استاد یون یې ځینو ته په دې کتاب کې نغوته کړې او ځینې یې لا نه دي یاد کړي. زه د استاد یون د یو نږدې ملګري او د ملي مبارزې د همکار په توګه د ټولو جدي مسایلو، ګواښونو او خطرونو عیني شاهد یم، حالات ان تر هغه حالته هم ستونزمن وو، چې استاد یې په دې کتاب کې یادونه کړې، دا نو

بیا یو بل حقیقت دی، چې استاد په دې ټول اغزن او کړلېچن بهیر کې، چې له هر ډول تهدید او گواښ سره مخ و، زغم او اوسېله ونه بایلل؛ تر اخره یې په پوره استقامت او مېړانه مقاومت وکړ او خپلې مبارزې ته یې دوام ورکړ، هم یې فکري او نظري مبارزه وکړه او هم یې عملي مبارزه په بریالیتوب سره تر سره کړه.

استاد یون د ملي فکر څښتن دی، فکري لیکوال، عملي مبارز او سیاستوال دی او د مشرتوب داسې استعداد او ځانگړنې په کې دي چې په ډېرو سیاستوالو کې نه شته. دی هم لیکوال دی، هم سیاستوال، څه چې وایي هغه عملي کوي هم، یوازې نظر نه ورکوي او د عملي کولو لپاره خپله خبره بل چاته نه پرېږدي. په سیاست کې هم بې گودره نه ورداخلېږي؛ یو مستقیم ملي خط او ایډیالوژي تعقیبوي، د ده دېرش کلنه ملي مبارزه زموږ د دې خبرې ښه ثبوت دی. ده چې د هېواد د ملي گټو او د افغانستان د هویت ساتنې لپاره د افغانیت، اسلامیت او انسانیت ناره پورته کړې، عملاً یې دې کار ته دانگلي هم دي او په دې لاره کې یې د مخکښې رول لوبولی دی. په پای کې غواړم یو ځل بیا یادونه وکړم چې دا کتاب د نن او راتلونکي نسل لپاره زیات گټور او ارزښتمن دی، تاریخ لیکونکو او څېړونکو ته هم تر ټولو مهمه او گټوره سرچینه ده او هم یې د اوسني نسل سیاستوالو، واکوالو او مبارزینو لپاره لوستل گټور او له ارزښته ډک دي.

درنښت

شېرعلم امله وال

ننگرهار - افغانستان

لومړی څپرکی

سریزه:

د دې اثر د لیکلو علت او ضرورت

د دې اثر د لیکلو علت او ضرورت به په یوه رښتینې ارماني جمله پیل کړم: (حقیقت دا دې چې ما نه غوښتل په حکومت کې دنده واخلم، خو د دې اثر د لیکلو نیت او ارادې دې ته مجبور کړم چې د حکومت او هغه هم د حکومت په یوه حساس پوست کې دنده واخلم). زما یو ملګري (انجنیر اکرام)، چې یو وخت په جلال اباد کې د (WFP) موسسې مشر و، راته ویلي وو: ((د قدرت او واک په تعریفونو کې یو دا دی چې څومره د واک سرچینې ته نږدې یې قدرت دې زیات دی.)) دا جمله زما په ذهن کې حک وه. ما ویل که دنده اخلم، نو د ولسمشر دفتر کې باید وي چې واک او د واک سرچینې ته نږدې یم.

ما پخوا د بېلابېلو دربارونو په باب کیسې او افسانې لوستې وې، د دربار پټې او ښکاره خبرې خورا خوندورې وې. که پر خپل مهال نه وې، نو راتلونکي نسل ته خو خورا په زړه پورې وې. د کاتب هزاره یادښتونه، د ماکیاولي اثر (تولواک)، د الفنسټن (د کابل سلطنت بیان) او په وروستیو کې د بېلابېلو لیکوالانو اثار مې له نظره تېر کړي وو، چې په یو نه یو ډول یې د دربار د حالاتو د څرنګوالي کیسې کولې. ما ویل څه، که نوره ګټه دې ونه کړه، دا ګټه خو به وکړې چې د دربار د حالاتو په باب یو ځانګړی

اثر ولیکې. له همغه پیله مې د دې اثر د لیکلو تکل درلود، خو ورځني مصروفیتونه، د ارقامو راټولول او بیا د هغو ثبتول او خوندي کول هم څه اسانه کار نه و او نه هم له خطره لرې و.

د ارقامو دقت هم خورا مهم و. ارقامو هم وخت پر وخت بدلون مونده. خو بیا مې هم خپل کوښښ کاوه چې یادښتونه واخلم. ځینې یادښتونه پر خپل وخت نه ثبتېدل، بیا به مو له یاده ووتل او تاریخي ارزښت به یې هم له منځه لاړ. خیر، په هر ډول، زه په داسې یو دفتر کې مقرر شوم چې ډېر وخت مې اول لاس سرچینو ته لاسرسی نه درلود. دویم او درېیم لاس سرچینو ته رسېدلی شوم، هغه هم په پوره او کره ډول نه، خو بیا مې هم کوښښ کړی، څه چې مې د تېرو (شپږو ـ لسو کلونو) په بهیر کې لیدلي، کتلي او یا مې هم اورېدلي، د هغو یوه برخه دلته خوندي او راتلونکي نسل ته انتقال کړم. د دې ډول اثارو لیکل طبعاً جانبي عوارض لري، ځینې به پرې خفه کېږي او ځینې نور به پرې خوشالېږي، خصوصاً هغه کرکټرونه چې ژوندي دي او لا هم د سیاسي، ټولنیزو او نورو فعالیتونو د سرته رسولو جوګه دي. که د دې ډول لیکنو محتوا د هغو پر مزاج برابره نه وي، نو طبعاً به غبرګون ښیي، خو زما هدف له پیله بیا د دې لیک تر لیکلو پورې دا نه دی چې خدای مه کړه، څوک توهین شي او یا د چا شخصیت ته زیان ورسېږي، زما موخه دا ده چې څنګه کولای شو، د افغانستان واقعیتونه بیان کړو او له دې بیان څخه د راتلونکي ژوند د سوکالۍ او د خپل هېواد د پرمختګ لپاره ګټه پورته کړو.

درانه لوستونکي چې کله هم دا اثر ولولي، قضاوت به خپله وکړي. البته په دې اثر کې ځینې واقعیتونه که ډېر ترخه وي، هغه په دې مانا نه دي چې ما ترخه کړي، بلکې لکه څنګه چې وو، ما همغسې را انتقال کړي دي، دا د لیکوال ګناه نه ده، بلکې د هغو کسانو مسؤلیت دی چې ترخه واقعیتونه یې پنځولي دي. طبیعي خبره ده چې په دې اثر کې د افغانستان ملي او قومي واقعیتونو ته زیاته نغوته شوې ده. حقیقت دا دی چې دا

واقعيتونه همداسې تېر شوي او که نه وای تېر شوي، نو څه شی به ليکل شوي وو. دلته خو چې څه تېر شوي همغه ليکل شوي، نو دا خبره مې ځکه وکړه چې د دې اثر تر چاپ وروسته به ځينې منتقدين طبعاً دې مسلې ته نغوته کوي.

زه چې کله کوچنی، بيا زده کوونکی، بيا محصل، بيا استاد او بيا په اصطلاح د سياسي چارو کارپوه ! شوم، نو طبعاً دربار به راته د بل هر انسان په توگه يو عجيب و غريب شی او ځای ښکارېده، درباري خلک به راته ډېر هوښيار او څوک چې به د پاچا تر څنگ ناست وو، هغه به هم راته ډېر مودب، ځيرک او پوه اشخاص ښکارېدل، البته کېدی شي ځينې دربارونه همداسې وي، خو زموږ دربار بيا هغه شان نه و، دلته هر ډول خلک موجود وو: پوه، هوښيار، ابن الوقت، زړور، بې زړه، غوړه مالان، لټان او نور ډول ډول اشخاص؛ د ښو او بدو دواړو کمی په کې نه احساسېده، نو دا يو بل ډول حالت و. ما هڅه کړې چې تر خپلې وسې پورې واقعيتونه بيان کړم، خو دا اثر نه د ټولو واقعيتونو بيان دی، نه هم ټول واقعيتونه همدا دي او نه هم يو اثر د ټولو پېښو د ځايونې ځای لري. هڅه شوې چې له فرعي موضوعگانو او هغو مسايلو څخه ډډه وشي چې کوم مشخص پيغام نه لري.

ما هڅه کړې چې دا او په دې اثر کې د مطرحو خبرو خبرې کټ مټ را واخلم، خو کله کله که الفاظ کټ مټ نه دي را اخيستل شوي، نو هلته محتوا ته زياته ترجيح ورکړل شوې ده. دې اثر کې به درانه لوستونکي د خپلې زمانې د دربار له ځينو برخو سره اشنا شي. کله چې زه په ارگ کې وم او له ارگه به وتلم، نو فکر به مې کاوه چې بېرون به خلک فکر کوي چې په ارگ کې به څومره درنې او پخې ستې ناستې وي، د ټول وطن غم به ورسره وي، شپه او ورځ به فکر کوي، پلانونه او ماستر پلانونه به جوړوي، خو خبر نه دي چې دلته څه نه دي چې څه نه دي نو! د ارگ خلکو به يو

بل نه پوښتنه کوله چې څه خبرې دي بېرون؟ سر چوک کې څه خبرې دي؟ او بېروني خلکو به ویل څه خبرې دي په ارګ کې؟ د دې دواړو تر منځ اصلي خبره ورکه وه. کله به ځان سره سوچ راغی او د یو شاعر شعر به راپه یاد شو چې څو کاله پخوا یې ویلي وو:

څومره چې زه یمه خبر له ملکه

د مشورې سر دی بهر لــــه ملکه

رښتیا هم د مشورې سر بل چا سره و او لا هم دی، د دې لانجې د حل کیلي بل چا سره ده او لانجه دلته ده. هم داخل کې مایوسي ده او هم تر ارګ بهره نهیلي خپره ده. یوه ورځ مې (عمر داود زي صیب) ته وویل: ((داودزي صیب خلک دې ارګ او دربار پسې ډېرې بدې بدې خبرې کوي، ډېر پیکه حالت نه دی؟ پخواني دربارونه هم همداسې وو او که موږ او تاسې داسې یو، ماته خو دا حالت ډېر خراب ښکارېږي...)) هغه راته په ټوکو کې وویل: ((هغه پخواني تردې هم بدتر وو، هغه وخت میډیا نه وه، هر څه پټ وو، اوس خو میډیا ده چې هره شېبه کې خبره هر چېرته رسوي، که پخواني دربارونه ښه وای، خبره تر موږ نه رارسېدله او حالات دومره نه خرابېدل، هغوی تر موږه هم بدتر وو، که هغوی ښه وای، نو حالات به داسې نه وو. هغه هم همداسې وو، خو موږ او تاسې پرې نه وو خبر...)) د داودزي صیب په خبرو کې حکمت پروت و. ماته پته ولګېده چې رښتیا هم د پخوانیو او اوسنیو دربارونو تر منځ محتوایي تسلسل موجود دی، که نه وي نو ولې خبره دې حالت ته ووځي؟ که نور څه نه وي نو د غوره مالانو او (سلطان محمود پاچا) د لټانو شتوالی، خو په پخوانیو او اوسنیو دربارونو کې لږ تر لږه مشترک ټکي دي.

مخکې تر دې چې د کتاب نورو برخو ته لاړ شم، په دې برخه کې ضرور ګڼم، له ګران ورور (فیاض حمید) څخه چې د دې اثر د کمپوز

چارې يې تر سره کړې، له ګران ورور (مصطفی عمرزي) څخه چې دا اثر يې دري ته وژباړه، (سپين سهار) څخه چې د ډيزاين چارې يې سمبال کړې، له (ضياء الرحمن ضياء، وفا الرحمن وفا، شېر علم امله وال او پوهندوی شاه محمود کډوال) څخه چې د دې اثر په ايډېټ او سمون کې يې برخه واخيسته، له ټولو څخه يوه نړۍ مننه وکړم او کور ودانی ورته ووايم.

دا چې ما به تر کومه حده پورې په دې اثر کې هغه هدف ته ځان رسولی وي چې مخکې تر مخکې مې په ذهن کې موجود و، خو که د هغه ارمان يوه برخه مې په کې ځای کړې وي، نو د لوی خدای (ج) شکر کاږم. دا اثر به اوس ارزښت ولري که نه، خو راتلونکي نسل ته به د دې زمانې ځينې تصويرونه او پيغامونه وړاندې کړي. خدای (ج) دې وکړي چې افغان ولس ته وړ سياستوال او خدمتګاران په نصيب شي. دربار د ولس خدمتګار شي او ولسونه د دربار ساتندويان او مننديان، دربار له غوړه مالانو او ولس له جنايتکارانو وژغورل شي.

د همداسې ورځې د رارسېدو په هيله، تاسو ته د دې اثر د لوستلو بلنه درکوم.

په درناوي

ستاسو خدمتګار

محمد اسمعيل يون

راځئ چې ارګ وپېژنو!

افغانستان کې د ولسمشرۍ یا پاچاهۍ د ماڼۍ یا ارګ نوم هر چاته اشنا دی. کله چې څوک د (ارګ) نوم واخلي، نو د (مرګ) مفکوره ورسره اتومات تداعي کېږي، ان د (ارګ او مرګ) په نوم یو ځانګړی اثر هم لیکل شوی دی. د دې خبرې مانا دا ده چې زموږ ارګ د مرګ او ژوند کیسې

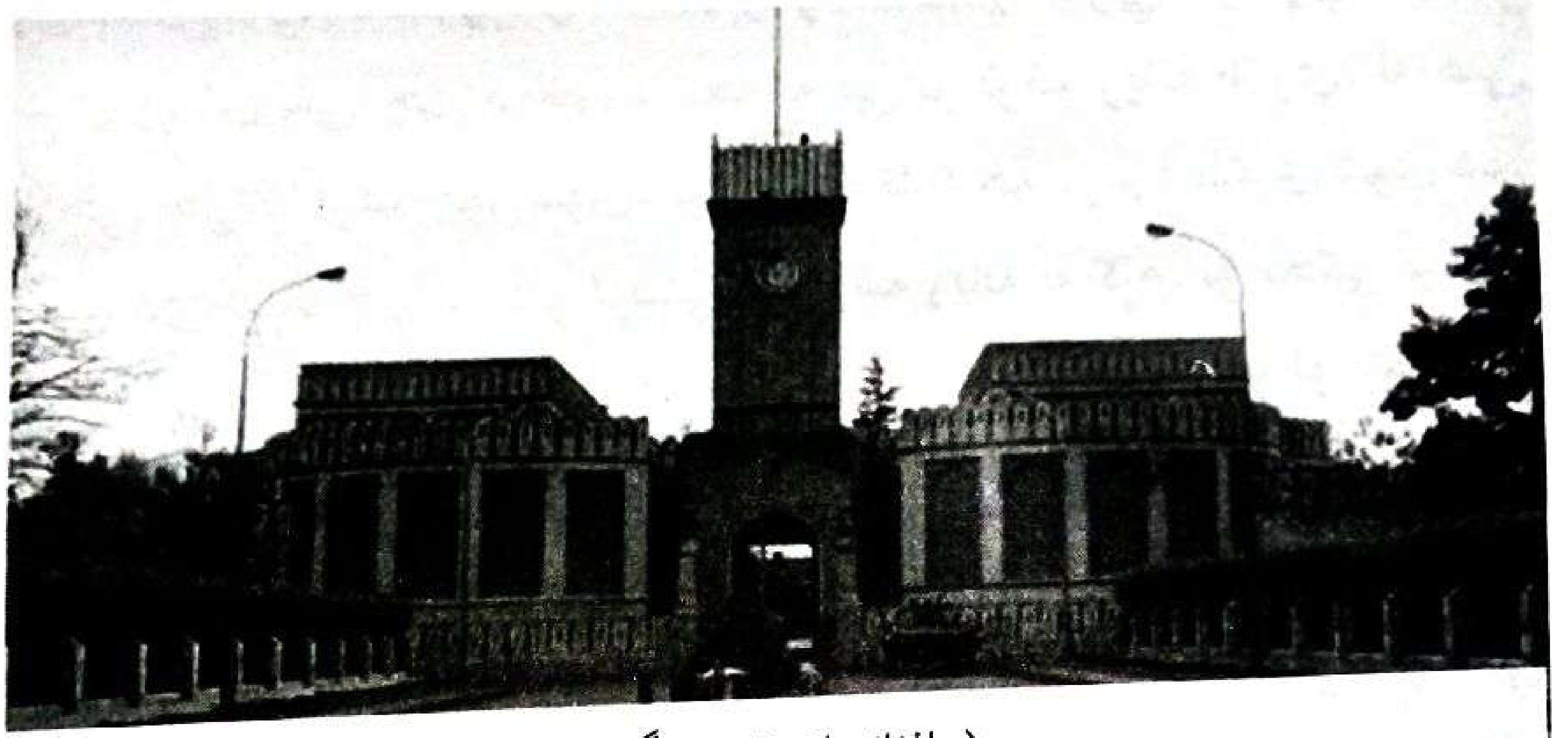

(د افغانستان شاهي ارګ)

لري، د ارګ له تاریخ څخه د خوند او لذت په اندول زیات د وینو بوی راځي. دا داسې ارګ نه دی، لکه د انګلستان شاهي ارګ، یا هم د بلجیم، ډنمارک او یا نورو هېوادونو شاهي ماڼۍ چې د غولکې ګاټې هم ورته نه دی رسېدلی. دلته پر ارګ جنګونه شوي، مرګونه په کې شوي، توپونه پرې ویشتل شوي، په زور نیول شوی او په زور پرېښودل شوی دی. د ارګ په باب چې هر څوک څه لیکي، نو ضرور به یې یو ځل بیا همغه تصور او رنګ له سترګو تېرېږي او یا به یې په ذهن کې تداعي کېږي. ارګ هغومره ښکلی نه دی چې خلک پرې سرونه ورکوي او یا په سر ورکولو ارزي.

دا چې په نورو هېوادونو کې به شاهي ماڼۍ، ارګ یا د ولسمشر

استوګنځی او کارځای له کوم مسیره تېر شوي وي او کومې لوړې ژورې به یې تېرې کړې وي، دا د همغو هېوادونو په حوادثو او تاریخ پورې اړه لري، خو په عام ډول سړی ویلای شي چې اکثرو دربارونو او شاهي ماڼیو د زحمت په اندول د راحت شپې ورځې زیاتې تېرې کړي، دا ډول ځایونه معمولاً د عیش او عشرت ځایونه وي. دربار خپل خاص نزاکتونه او ځانګړي چلندونه لري، د دې ځای ژبې، لباس او انساني حرکتونه د عام ولس له ټولنیزو حرکتونو سره توپیر لري، خو د افغانستان شاهي ماڼۍ چې د ارګ په نامه یادېږي، د خوږو ترخګنګ ډېر ترخه هم تر ستوني تېر کړي دي. ان سړی ویلای شي چې د خوږو کچه به یې تر ترخو زیاته نه وي. له هغې ورځې چې دا ارګ جوړ شوی، نو د مرګ کلمه هم ورسره ملګرې شوې ده.

د دې لپاره چې د درنو لوستونکو تلوسه زیاته نه کړم، نو مخکې تر دې چې د اثر پر اصلي موضوع بحث وکړم، ښه به وي چې درنو لوستونکو ته ارګ هم په لنډ ډول وروپېژنم:

د افغانستان د ارګ د جوړېدو انګېزه هم له یوه تېر مرګوني تاریخ سره تړلې ده. کله چې انګرېزانو له افغانانو سره په دوو سترو جنګونو کې ماتې وخوړه او ډېر لوړ پوړي افسران یې ووژل شول، نو دوی یې د کابل (بالاحصار) او د (چارچتې) مشهور بازار په غچ کې وسوځول، د دویم جنګ په وروستیو کې چې کله هم عبدالرحمن خان له (سلو زرو) مجاهدینو سره یوځای کابل ته داخل شو، بالاحصار ویجاړ شوی و او دلته د حاکم لپاره کوم ځای نه و، نو ده یو وخت په (علي مردان بڼ) او یو څه وخت په (علي اباد) کې تېر کړ. پر (۱۸۸۲م) کال یې د ارګ د ماڼۍ بنسټ کېښود او تر ډېره حده، دی دا مهال له هغو ودانیو څخه متاثره و چې به (بخارا) کې یې لیدلې وې. خو کله چې دی کابل ته داخل شو، ده د خپلې استوګنې لپاره ځای نه درلود، دی په خپل یو یادښت کې لیکي: ((پر تخت د ناستې پر وخت له یوې سترې ستونزې سره مخ شوم، د اوسېدو لپاره مې کور نه

درلود، هغه پلرنی ودانۍ چې په بالاحصار کې وه، له انګليسانو سره د جګړې پر مهال انګليسي لښکرو ورانه کړې وه، په کرايه هم کور نه پيداکېده چې په کې ژوند وکړم، ځکه چې په افغانستان کې هوټل او مېلمستون نه شته، زما په اند په تاريخ کې به داسې هېواد نه وي چې پاچا يې د خوب او بيدېدلو لپاره ځای ونه لري، تر هغه چې په خپل نوم مې د يوې ودانۍ د جوړېدو چارې بشپړولې، د ولسي خلکو په کورونو کې اوسېدم)).

د ارګ د بنسټ اېښودلو کره نېټه (۱۳۰۰هـ ق) کال دی، امير عبدالرحمن خان خپل مشر زوی (سردار حبيب الله خان) ته دنده وسپارله

(امير عبدالرحمن خان)

چې د ارګ د جوړولو په موخه ماهر انجنيران دعوت کړي، هغه هم دا کار وکړ، خپله امير هم د ارګ د جوړولو چارې څارلې، لومړنۍ ودانۍ يې پر (۱۳۰۴هـ ق) کال بشپړه شوه، چې د (کوټي باغچې) په نامه يادېږي. وروسته يې، (د ارګ ودانۍ)، (سلامخانه ماڼۍ)، (ګنبد نقارخانه)، د (ارګ بازار) او (کوټوالي)، (شاهي چاونۍ ياني قرارګاه)، (رساله شاهي)، (شاهي حمام)، (مستوفي الممالک دفتر)، (د سلامخانې ماڼۍ مخکنی واټ) او نور تاسيسات جوړ شول. چې دا ټول بيا د اميرعبدالرحمن خان په فرمان (د ارګ مبارکه دارالسلطنه) په نامه ياد شول او وروسته بيا د کابل ارګ په نامه مشهور شول. د ارګ جوړونې نږدې (۳۰) کلونه ونيول چې افغاني او يو شمېر بهرنيو انجنيرانو پرې کار وکړ. د ټولو کارګرانو شمېر (سل

زره) کسانو ته رسېده. خپله امير هم د انجنيرۍ او ودانۍ ډېر شوقمن و، ځينې ودانۍ ده، خپله ډيزاين کړي دي. امير په خپل اثر (تاج التواريخ) کې ليکي: ((زما ټول استوګنځي په داسې ځايونو کې جوړ شوي، چې ښکلې منظرې لري او د خوشالونکې او معتدلې هوا په ځايونو کې دي. د نومړو ودانيو شاوخوا بڼونه او ګل بوټي دي او داسې جوړې شوي دي چې په يوه ودانۍ کې ژمنۍ، تودې خونې او د اوړي لپاره په کې لويې کړکۍ هم وي، د خونو ترتيب داسې دی چې په پسرلي کې د ونو ګلان او په مني کې د پاڼو ډول ډول رنګونه د خونې له کړکيو تر سترګو کېږي او د شپې د سپوږمۍ له ځلا څخه د خوند اخيستلو لپاره او د ژمي د واورې له اورښت څخه چې ډېره ښکلې برېښي، د خوند اخيستلو لپاره په دې ودانۍ کې د کړکيو څنګ ته ناست کسان پر خندا وي. عموماً په خپله اوړی، پسرلی او منی له ښاره بهر تېروم، ترڅو اوونيو پورې په کېږديو کې اوسېږم او دا کېږدۍ په داسې ځايونو کې دروي چې له هغه ځايه ټول ښکلي ګلان، د لمر پرېوتو وړانګې او سوروالی او د مني ژېړ رنګونه تر سترګو کېږي، تل مې ښکلې منظرې، ګلان او شينکي، خواږه غړونه، انځورونه او هر ډول خيز، چې په طبيعي توګه ښه برېښي، خوښ وي.))

ارګ د خپل جوړښت په بهير کې بېلابېلې مهمې ودانۍ راخپلې کړې، ښکلا او ځلا يې زياته شوه، ښه به وي چې دلته په لنډيز سره د ارګ د ځينو مهمو ودانيو يادونه وکړم:

۱ - کوټې باغچه: کوټې باغچه د ارګ لومړنۍ داخلي ودانۍ ده چې په دوو پوړونو کې تقريباً درې سوه متره مربع ځمکه کې په دايروي شکل جوړه شوې ده. (۱۵) وړې، متوسطې او لويې خونې لري چې په شاهي نظام کې سردار عبدالولي خان، د داودخان د کودتا تر نېږدې ورځو پورې ژوند په کې کاوه. په منځ کې يې د ګنبدې په شکل دايروي دهلېز دی چې چت او برنډه يې ښکلې ميناتوري شوې ده.

دویم پوړ کې یې کوچنۍ کوچنۍ ښکلې خونې جوړې شوي چې هرې خوا ته کړکۍ لري. د دې ودانۍ د جوړونې کار پر (۱۳۰۴هـ ق) کال بشپړ شو. د کوټي باغچې د دویم پوړ په ختیزه کوچنۍ خونه کې پخوا (موی مبارک) هم و چې ویل کېږي د اسلام د ستر پیغمبر حضرت

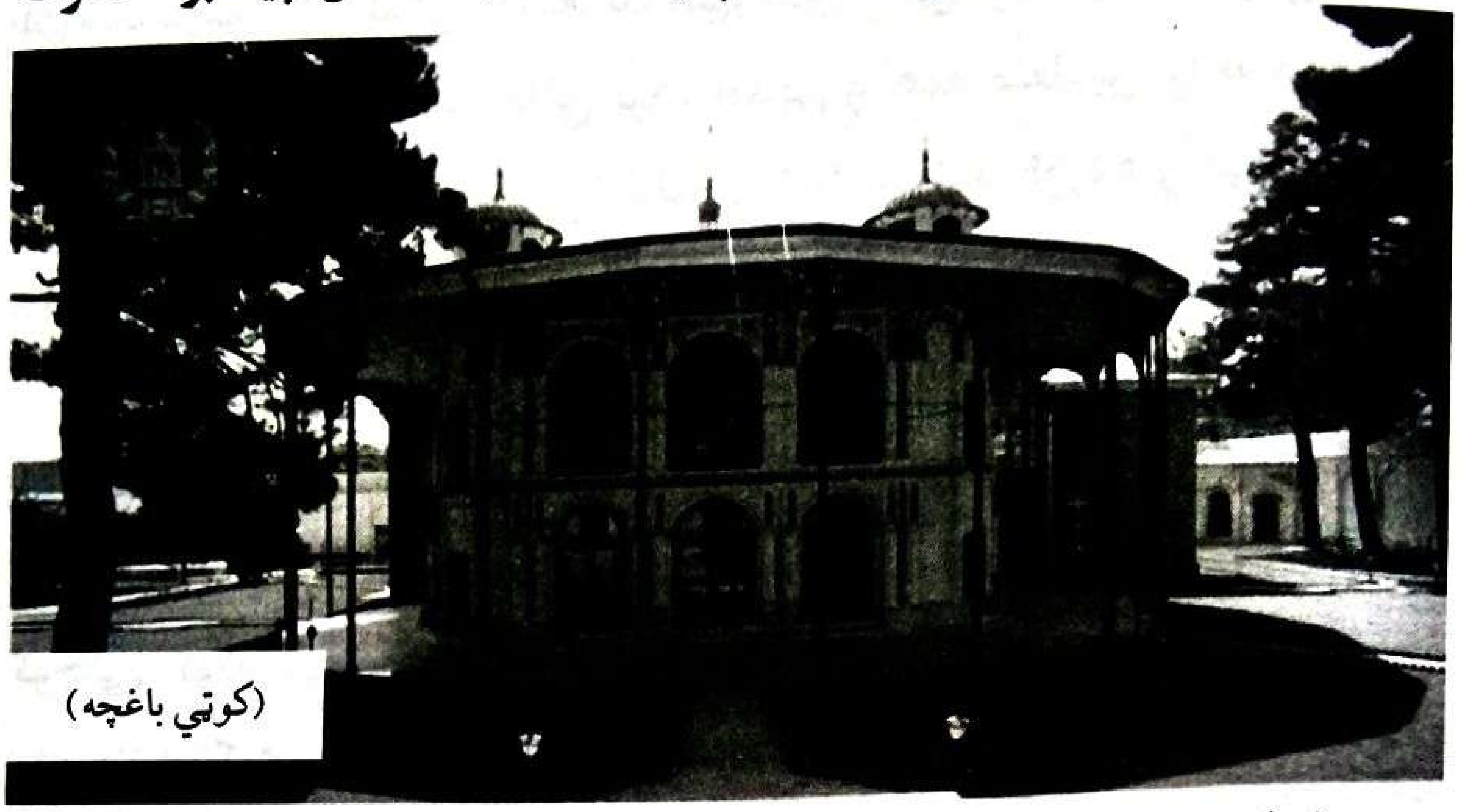

(کوټي باغچه)

محمد(ص) مبارک وېښته دی. د ارګ ځینې پخواني کارکوونکي وايي چې دا وېښته په تنظیمي جګړو کې ترې تم شوی دی. د کوټي باغچې له یوې برخې څخه یو وخت د موزیم کار هم اخیستل شوی دی. پر (۱۳۰۳ ل) کال د کابل موزیم له باغ بالا څخه شاهي ارګ ته ولېږدول شو او شپږ کاله په کوټي باغچه کې پاتې شو. کوټي باغچه هم د ارګ د نورو ودانیو په شان د عیش او عشرت، جنګ او نفرت خپل تاریخي بهیر لري. کله چې د محمدنادرشاه په وخت کې حرمسرای ترمیمېده، نو اعلیحضرت محمدنادرخان په کوټي باغچه کې اوسېده، همدا راز مارشال شاه ولي خان هم د کوټي باغچې د دویم پوړ د شمالي برخې په برنډه لرونکې کوټه کې اوسېده. کله چې اعلیحضرت محمدنادرخان شهید شو، د ده جنازه یې کوټي باغچې ته راوړه، کټ یې د کوټي باغچې د انګړ په منځ کې د منځ تر ونې لاندې کېښود چې دلته یې د وینو څاڅکي هم توی شول، بیا دغه ځای په نښه شو او درناوی به یې کېده.

له کوټي باغچې څخه کله کله د ارگ د زندان کار هم اخیستل شوی دی. اسدالله سراج چې د حبیب الله کلکاني د واکمنۍ پر مهال په ارگ کې زنداني و، په خپل کتاب (رویدادهای مهم زندگی اعلیحضرت محمد نادرشاه شهید) کې لیکي: ((محمد نعیم خان و من نزد عایله به کوتی باغچه در قسمتیکه دواخانه ارگ واقع بود، امدیم و همه متعلقین را به صحت و عافیت یافتیم، ساعتی بعد هم اطاقیان ما را نیز انجا اورده و در عمارتیکه مقابل دواخانه واقع شده بود، جا دادند.))

د محمد داودخان تر کودتا وروسته جنرال سردارعبدالولي د کوټي باغچې د دویم پوړ تر زینو لاندې په کوچنۍ کوټه کې بندي و. دغه راز حفیظ الله امین، نورمحمد تره کی د کوټي باغچې د لومړي پوړ په کوچنۍ کوټه کې چې اوس په کې د مرکز گرمۍ ماشین ایښودل شوی دی، بندي کړی و، چې وروسته یې هلته ووژه.

۲ - حرمسرای: د ارگ بله مهمه ودانۍ چې د ارگ د جومات شاته موقعیت لري، (حرمسرای) یا د پاچا استوگنځی دی. دا یوه دوه پوړیزه

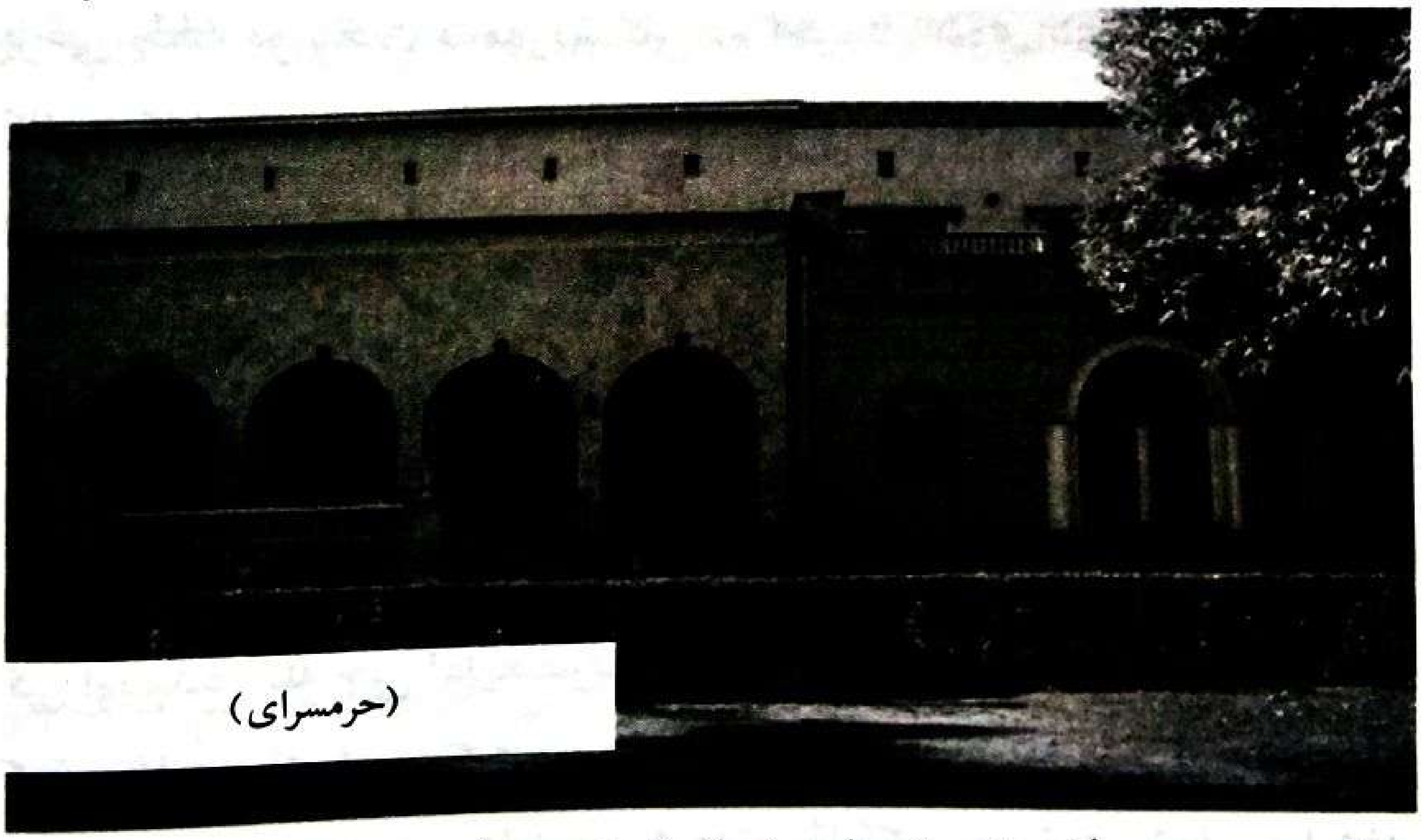

(حرمسرای)

ودانۍ ده چې څلور لوړ او پلن دېوالونه ترې چاپېر دي، حرمسرای اووه لویې او کوچنۍ خونې، دوبي خانه، خیاط خانه، د سینما لوی هال، پراخه

برنډه او پراخه تلخونه (زېرزميني) لري.

طبيعي خبره ده چې د هر پاچا د کورنۍ غړي همدلته اوسېدل، تر ټولو ډېر عمر په کې اعليحضرت محمدظاهر شاه تېر کړ، د خلکو ديموکراتيک ګوند د واکمنۍ پر مهال د نورمحمد تره کي او ببرک کارمل کورنۍ دلته نه اوسېدلې، حفيظ اللهامين، تاج بېګ ماڼۍ د استوګنې لپاره غوره کړې وه. د ډاکتر نجيب الله کورنۍ هم دلته نه اوسېدله. د تنظيمي جګړو پر مهال هم ارګ د اوسېدو نه و، د طالبانو د حاکميت پر مهال هم ملاعمر هېڅکله؛ نه دی او نه يې د کورنۍ غړي حرمسرای ته راغلل. د طالبانو د نظام تر سقوط وروسته تر هغه پورې چې موقته اداره جوړېدله، په خپله استاد برهان الدين رباني نږدې دوه مياشتې همدلته اوسېده، خو همدا مهال د يونس قانوني، محمدقسيم فهيم او ډاکتر عبدالله د زيات فشار له امله استاد رباني مجبور شو، حرمسرای پرېږدي. د کرزي د حاکميت په پيل سره حرمسرای بېرته پخواني پاچا اعليحضرت محمد ظاهرشاه ته حواله کړای شو. اعليحضرت د خپل ژوند ترپايه همدلته اوسېده، همدې حرمسرای کې مړ شو او جنازه يې له همدې ځايه پورته شوه، ورپسې يې زوم؛ (سردارعبدالولي) هم دلته اوسېده، هغه هم همدلته مړ شو او جنازه يې له همدې ځايه پورته شوه. د سردارعبدالولي تر مرګ وروسته هم حرمسرای د شاهي کورنۍ د غړو په اختيار کې پاتې شو.

۳ - دلکشا ماڼۍ: دلکشا ماڼۍ د ارګ بله پخوانۍ ماڼۍ ده چې د اميرحبيب الله خان د واکمنۍ پر مهال جوړه شوې ده. د (۱۲۹۰ل) کال د وږي پر مياشت يې بنسټ کېښودل شو او د (۱۲۹۵ل) کال د وږي پر مياشت رسماً پرانيستل شوه.

ويل کېږي چې د دې ودانۍ اوسپنيز چوکاټ يې له هندوستانه په فيلانو راوړی و. د دلکشاه هره خونه شل متره اوږدوالی او (۹) متره سور لري، په (۶۰۰) متره مربع ځمکه کې جوړه شوې او هره خونه يې (۱۰)

متره ارتفاع لري.

دلکشا ماڼۍ د افغانستان د ډېرو سیاسي پېښو شاهده ده؛ (شاه امان الله خان) په هېواد کې د وینو د تویېدو د مخنیوي لپاره په همدې ماڼۍ کې له خپلې پاچاهۍ لاس په سر شو او استعفا یې وړاندې کړه. دلکشا ماڼۍ ته

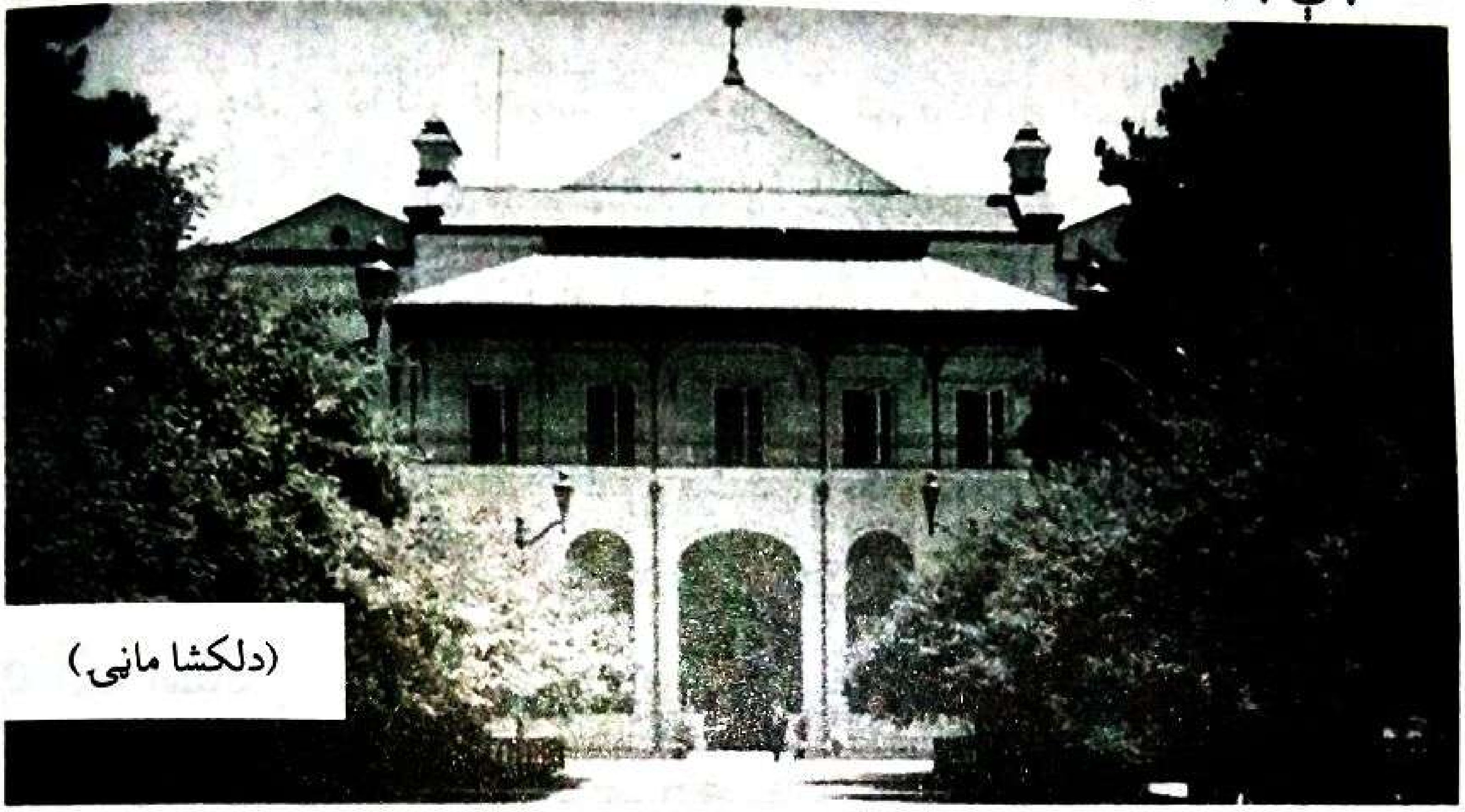

(دلکشا ماڼۍ)

هم د بېلابېلو جګړو پر مهال زیات زیانونه اړول شوي دي.

۴ - ګلخانې ماڼۍ: د ارګ د اساسي او مهمو ماڼیو له جملې څخه بله مهمه ماڼۍ د ګلخانې ماڼۍ ده. دغه ماڼۍ د ارګ د کلا په شمال لویدیځ کې د اعلیحضرت محمد شاهرشاه د واکمنۍ پر مهال په نوي شکل جوړه شوه. ویل کېږي دلته به پخوا د دربار لپاره ګلان ساتل کېدل او دا ځای یوازې ګلخانه وه، خو د اعلیحضرت محمد ظاهرشاه یوه لمسۍ وایي چې دلته یوازې شیشه خانه وه، ځکه یې ګلخانه بلله. وروسته د اعلیحضرت محمد ظاهرشاه د واکمنۍ پر مهال دلته ماڼۍ جوړه شوه او هماغه پخوانی نوم پرې کېښودل شو.

ګلخانه په اول پوړ کې د طعام خوړي لوی سالون، ویډیو کنفرانس خونه، د مېلمنو د انتظار خونه، د چک لپاره خونه او یو بل ریزرفي دفتر لري چې کله ناکله جمهور رییس ترې کار اخلي او همدا راز په دویم پوړ کې د کابینې د غونډو لوی سالون، بل نسبتاً ووړ سالون چې له لوی سالون

ځخه زينې ورختلي او اوسنی جمهور رييس (حامد کرزی) کله ناکله د سهار چای په کې څښي، نسبتاً واړه مجلسونه په کې جوړوي او اکثراً خپله دوه اوونيزه راډيويي وينا هم دلته لولي، چې تر ثبت وروسته د راډيو افغانستان له خوا خپرېږي. په همدې ودانۍ کې د جمهور رييس دفتر، استراحت خونه، د خاصو ملاقاتونو لپاره دوه اتاقونه او د هغه د سکرترانو دفترونه موجود دي. د جمهور رييس دفتر ته له حرمسرای ځخه هم لار ورغلې چې اعليحضرت ظاهرشاه به اکثراً دفتر ته د راتګ پر وخت کاروله.

(د ګلخانې مانۍ د غونډو تالار)

په دې مانۍ کې پخوا هم د پاچا رسمي دفتر و او زياتره ليدنې کتنې به هم همدلته تر سره کېدې. ګلخانې مانۍ کې اوس هم د افغان جمهور رييس دفتر دی، د وزيرانو شورا غونډې هم همدلته جوړېږي او ځينې نورې کوچنۍ غونډې او ملاقاتونه هم په همدې مانۍ کې تر سره کېږي.

دا مانۍ د ډېرو خونړيو پېښو شاهده هم ده، د افغانستان لومړنی جمهور رييس (سردار محمدداودخان) د ثور په کودتا کې همدلته ووژل شو، هغه وخت د کابينې د مجلس لپاره هغه سالون کارول کېده چې په لومړي پوړ کې واقع دی او اوس د ډوډۍ د اتاق کار ترې اخيستل کېږي. کله چې د ثور کودتا پيل شوه، داود خان همدلته له خپلو وزيرانو سره مجلس درلود. د کابينې اوسنی سالون د ډوډۍ د اتاق په توګه کارول کېده، په کودتاګانو کې به پر همدې مانۍ بمباری کېدلې او د دواړو خواوو تر منځ به په

همدې ماڼۍ کې وسله والې نښتې کېدې.

د خلک دیموکراتیک ګوند د واکمنۍ پر مهال د نورمحمد تره کي او حفیظ الله امین د خپلمنځي اختلافاتو له امله، حفیظ الله امین ته ډېر نږدې کس (داود تړون) د همدې ګلخانې ماڼۍ د زینې په پوړیو کې ووژل شو. په تنظیمي جګړو کې به د حکومت مخالفینو لومړی همدا ماڼۍ په نښه کوله. د دې جګړو پر مهال د دې ودانۍ مخې ته هم څو توغندي لګېدلي چې د ودانۍ پر ډبرو یې جوړ شوي ټپونه اوس هم د جګړې تصویر وړاندې کوي.

۵ - د سلامخانې ماڼۍ: د ارګ له نورو مهمو تاریخي ودانیو څخه ده. د سلامخانې تاریخي ماڼۍ د ارګ تر کلا بهر په پخواني سبک جوړه شوې یو پوړیزه ودانۍ ده. د سلام خانې ماڼۍ چې په هغې کې د جشنونو

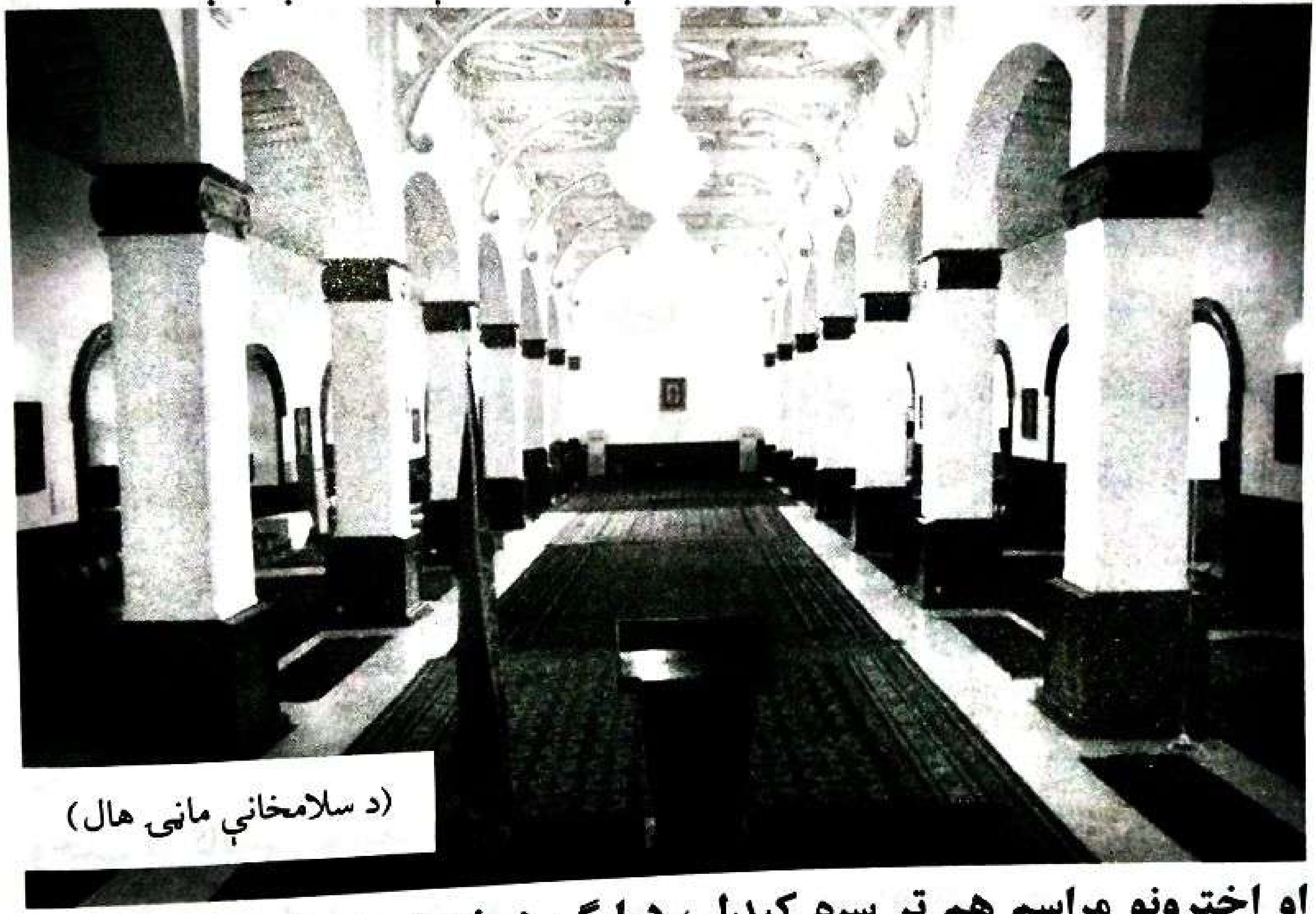

(د سلامخانې ماڼۍ هال)

او اخترونو مراسم هم تر سره کېدل، د ارګ د ختیزو دروازو په خوا کې جوړه شوې او په همدې ودانۍ کې د لومړي ځل لپاره د افغانستان د ملي شورا غونډه هم جوړه شوې ده.

دې ماڼۍ ته ځکه سلامخانه وایي چې دا هغه وخت په اخترونو او

جشنونو کې د رعیت د سلام د منلو په خاطر جوړه شوه. د سلامخانې ماڼۍ (۱۲۰متره) اوږدوالی، (۴۰ متره) سور او (۲۰ متره) ارتفاع لري. په دغه قصر کې پر یوه وخت (۱۰۰۰) تنه ځایېږي. د ماڼۍ دننه برخه د افغانستان د ملي مشرانو په عکسونو ښکلې شوې ده. ددغې ماڼۍ دېوالونه له خامو خښتو څخه د یو نیم متر په سور ودان شوي دي. ددغې ماڼۍ ترڅنګ یوه کوچنۍ چایخانه، د طعام د وېشلو ځای او تشنابونه موجود دي. د اعلیحضرت محمد نادرشاه د واکمنۍ پر مهال د افغانستان لومړنۍ ملي شورا پر (۱۳۰۹ لمریز) کال په همدې ماڼۍ کې پرانیستل شوه. په همدې ماڼۍ کې ځینې لویې جرګې هم جوړې شوي دي. اوس هم په دې ماڼۍ کې د جمهور رییس د لوړې مراسم او له خلکو سره د جمهور رییس کتنې تر سره کېږي. کله چې د بهرنیو هېوادونو مشران افغانستان ته راشي او جمهور رییس وغواړي د دوی زیات عزت وکړي، نو زیات شمېر ملي شخصیتونه او بهرني دیپلوماتان په همدې ماڼۍ کې لویې مېلمستیا ته راغواړي.

پر (۱۳۹۰ ل) کال ددغې ماڼۍ جنوبي څنډې له سره ورغول شوې، برنډه یې له سره جوړه شوه، کړکۍ او دروازې په کې کېنول شوې. په اتیایمو کلونو کې د سلامخانې ماڼۍ مخې ته شنه سیمه او پارک جوړ شول چې چمن او ګلان په کې وکرل شول. د ډاکتر نجیب الله د واکمنۍ پر مهال په دې ماڼۍ کې لویه جرګه هم جوړه شوې وه.

سلامخانې ماڼۍ ته د تنظیمي جګړو پر مهال سخت زیانونه واوښتل، د دې لویې ودانۍ مخې ته یوې بلې کوچنۍ ودانۍ موقعیت درلود، چې د همدې ودانۍ ملحقات ګڼل کېدل، ویل کېږي چې د تنظیمي جګړو پر مهال د استاد برهان الدین رباني او احمدشاه مسعود د پټو اختلافاتو له امله، دلته یوه لویه چاودنه رامنځته شوه. استاد رباني دا مهال د جمهور رییس رول تمثیلوه او احمدشاه مسعود ته یې داسې ښودله چې ته ګنې زما یو قوماندان یې او ماسره د (اسمعیل خان) په شان نور ګڼ شمېر قوماندانان

هم شته. احمدشاه مسعود چې دا مهال له حکمتیار سره پر جګړه بوخت و، د استاد رباني د جنګي ماشین اصلي محرکه قوه وه، په تنظیمي نظام کې یې لومړۍ خبره خپل حق ګاڼه، نو د سلامخانې ماڼۍ په شمالي څنډه کې یې ډېر پوځي مهمات او چاودېدونکي توکي ځای پرځای کړي وو. له استاد رباني سره یې د اختلافاتو د زیاتېدو پر مهال دا مهمات والوځول. د ارګ په تاریخ کې دا دومره لویه چاودنه وه چې تر دې دمه یې ساری نه و لیدل شوی. د سلامخانې ماڼۍ دا سیمه د حامدکرزي د واکمنۍ تر وروستیو کلونو پورې هم جوړه نه شوه او لا هم ترې یوه شنه پرده راتاو ده او پر دې ځای د یوه تېر شوي ناورین تصویر تداعي کوي.

د ستوري ماڼۍ، لومړۍ نمبر ودانۍ، دویم نمبر ودانۍ، ډبرینه ماڼۍ، چهارچنار ماڼۍ، اداري ماڼۍ، د ارشیف ودانۍ، د ارګ جومات، د ارګ بېلابېل برجونه او ځینې نورې ودانۍ هم د ارګ اساسي ملحقاتو کې راځي چې د ټولو له څېړلو تېرېږو، لوستونکي کولای شي د تفصیل لپاره په دې باب (د ارګ نن او پرون) مهم اثر او همدا راز په دې اړه نور اثار ولولي.

د وروستۍ پایلې په توګه ویلای شو چې زموږ ارګ د خپل عظمت او جلال ترڅنګ له وحشت، وژنو، ظلم او ستم څخه ډک تاریخ هم لري. د څو پاچاهانو: اعلیحضرت محمد نادر خان او اعلیحضرت محمد ظاهر شاه جنازې له همدې ځایه پورته شوې، حبیب الله کلکانی هم همدلته بندي او له دې ځایه یوړل شو او په دار وځړول شو، داود خان او د هغه د کورنۍ غړي همدلته ووژل شول، نورمحمدتره‌کی هم همدلته ووژل شو، حفیظ الله امین له ارګه په مهارت وایستل شو او په (تاج بیک ماڼۍ) کې ووژل شول. ډاکتر نجیب الله او ورور یې د همدې ارګ په ختیزه څنډه کې په دار وځړول شول، استاد رباني ارګ ته نږدې په (وزیراکبرخان مېنه) کې ووژل شو، خو جنازه یې له ارګه پورته شوه او همداسې په لسګونو نورې وژنې د ارګ په پاڼو کې ثبت دي.

نوپه دې ډول ویلای شو چې ارګ نه یوازې د افغان شاهانو استوګنځی او استراحت ځای و، بلکې د هغوی شکنجه ځای او وژنځای هم و، دلته له کلونو خونړیو تجربو وروسته له (ارګ) سره د (مرګ) کلمه مرتبطه ګڼل کېږي، د تنظیمي جګړو پر مهال به هم د ځینو تنظیمي عناصرو په خوله دا شعار زمزمه کېده چې: ((یا ارګ یا مرګ))، نو ځکه خو په دې باب یو ځانګړی اثر (ارګ یا مرګ) هم ولیکل شو چې لوستونکي کولای شي، هغه هم ولولي.

دويم څپرکی

د حامد کرزي پېژندګلوي

تر هغه پورې چې سړی يو څوک سم ونه پېژني، د هغه په باب پوره قضاوت کول هم څه اسانه کار نه دی، يو څوک بيا هغه وخت ښه پېژنې چې کار ورسره وکړې او چې ويې نه پېژنې کار ورسره نه شې کولای. ښاغلی حامد کرزی د هغو شخصيتونو له جملې څخه دی چې ډېرې ښېګڼې لري، خو نيمګړتياوې هم لري. دا نيمګړتياوې، کمزورتياوې او برياوې هغه وخت ښې احساسېدلای شي چې له داسې شخصيتونو سره له

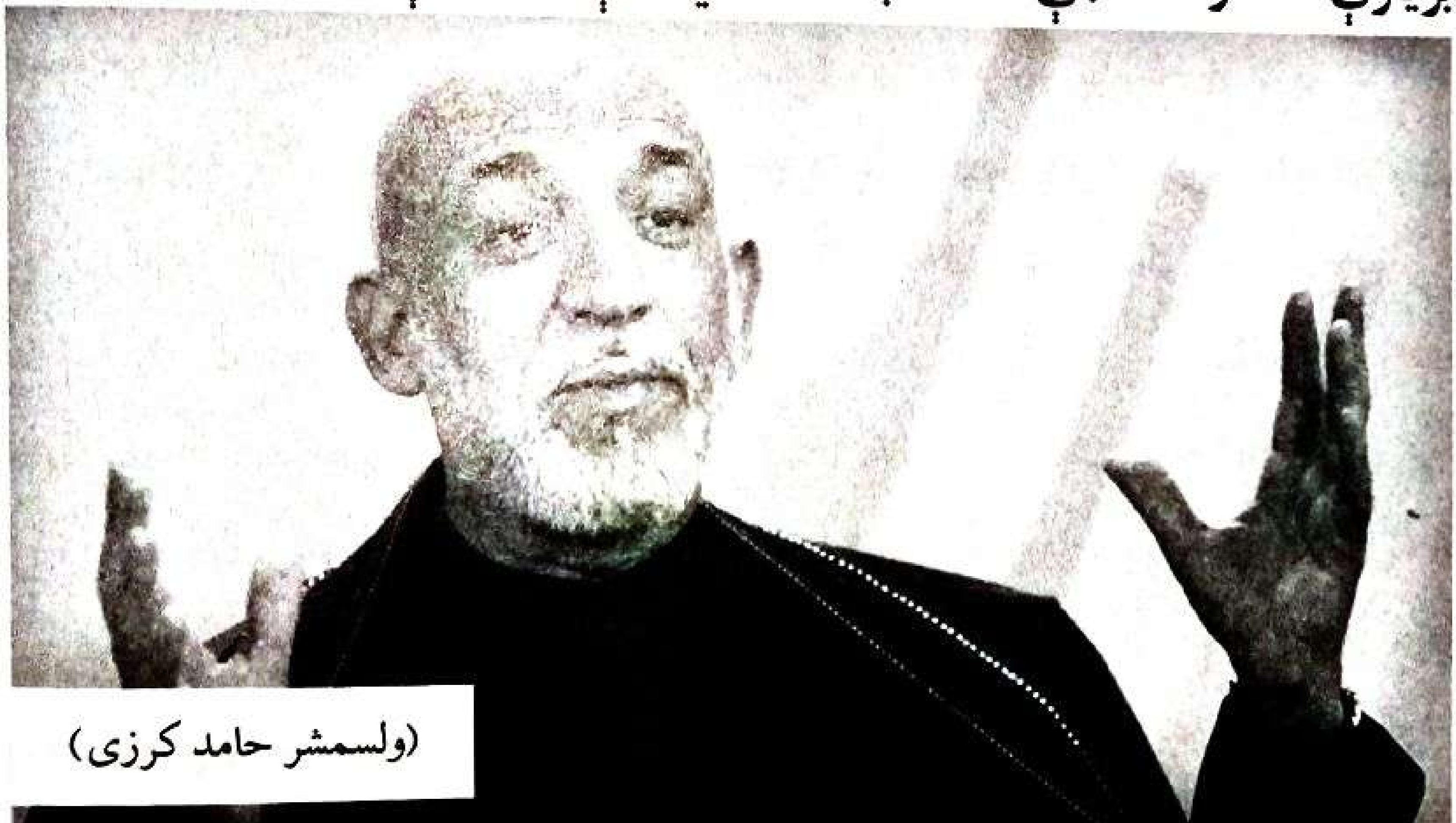

(ولسمشر حامد کرزی)

نږدې کار وشي. کله چې څوک يو چا سره له نږدې کار وکړي، نو د هغو د شخصيت پر بېلابېلو رازونو او رمزونو پوهېږي. مجبوريتونه يې هم سړي ته معلومېږي، فکري عملي قوت، عقيده يې جوهر او لنډه دا چې د شخصيت جوړونې بېلابېل عناصر يې ټول څرګندېږي. له حامد کرزي سره زما پېژندنه له ډېرو پړاوونو تېرېږي. دلته يې هر پړاو ته لنډه لنډه اشاره کوم:

د حامد کرزي لومړۍ پېژندنه

حامد کرزی د (۱۳۳٦ لمریز) کال د لیندۍ پر (۹)مه نېټه د کندهار ولایت د اوسنۍ (ډنډ ولسوالۍ) په (کرز) کلي کې زېږېدلی دی. حامدکرزي خپلې لومړنۍ او منځنۍ زده کړې د کابل ښار په (محمود هوتکي) ښوونځي او ثانوي زده کړې یې په (افغان سیدجمال الدین) او (حبیبیې) لېسو کې سرته رسولي دي. پر (۱۹۷٦ م) کال هندوستان ته تللی او د هند د (شملې) د(هماچال) پوهنتون د نړیوالو اړیکو او سیاسي علومو پوهنځي کې شامل او تر فراغت وروسته یې د ماسترۍ سند ترلاسه کړ.

خو زه خپله شخصاً د حامد کرزي له نامه سره په پېښور کې اشنا شوم، دا د طالبانو د نظام پړاو و چې ما په پېښور کې د نورو افغانانو په شان د

پروفیسور رسول امین او نور شخصیتونه، مخامخ ښي لاس ته لومړی شخص (حامد کرزی)

نیمه کډوالۍ ژوند تېراوه. کله به په پېښور کې وم او کله هم په کابل کې. په پېښور کې به زه د ښاغلي پروفیسور رسول امین دفتر ته ورتلم، دا دفتر د (د ازاد افغانستان د لیکوالو ټولنه) نومېده، وروسته یې (د افغانستان د

مطالعو مرکز) نوم ورکړ، د (وفا)په نامه يې يوه اوونيزه خپروله چې ښاغلی (سر محقق زلمی هېوادمل) يې مسؤل مدير و. هلته بېلابېل تکنوکراتان او مخور راتلل او ځينې چې نه راتلل، نومونه يې يادېدل. د حامد کرزي د نامه په اندېول د هغه د پلار (عبدالاحد خان کرزي) له نامه سره زيات اشنا وم، عبدالاحد کرزی د اعليحضرت محمد ظاهر شاه د واکمنۍ پر مهال (۱۳۴۸ل) کال په ملي شورا کې د کندهار د خلکو استازی او د شورا مرستيال و. عبدالاحدخان کرزي ته مې په دې خبره زيات احترام درلود چې د استاد برهان الدين رباني په جنجالي حکومت کې يې د قومونو او قبايلو چارو وزارت څوکۍ په خپله خوښه پرېښوده او ځان يې له حکومته لرې او خپل ولس سره يو ځای کړ. دا چې عبدالاحد خان کرزی د طالبانو د واکمنۍ پر مهال په کوټه کې د نامعلومو اشخاصو له خوا ووژل شو، نو خلکو کې د هغه نوم او محبوبيت لاپسې زيات شو. د حامد کرزي له نامه سره دومره بلد وم چې د عبدالاحد خان کرزي مرحوم زوی او په هند کې يې خپلې لوړې زده کړې کړې دي. ځينو خلکو چې حامد کرزی يې پېژنده، د هغه د کرکتر په باب يې ښې او بدې خبرې کولې، يو چا څخه مې اورېدلي وو چې هغه سخت بې جرئته سړی دی، تصميم نه شي نيولای. دا مهال څوک نه پوهېدل چې د حامد کرزي پر اوږه به د بخت عنقا کېني، نو ځکه خو که داسې مهال هر ډول قضاوت وشي، له عدالت څخه لرې نه برېښي. ښاغلي سرمحقق زلمي هېواد مل له عبدالاحد خان کرزي سره پېژندل، په کوټه کې يې يوه ځانګړې مرکه هم ورسره کړې او په (وفا) اخبار کې يې خپره کړې وه. سرمحقق زلمی هېواد مل دا مهال د پروفيسور رسول امين د نږدې ليد له مخې د اعليحضرت محمد ظاهر شاه سرسخت پلوی و، هر هغه څوک چې د اعليحضرت پلوی و، ده به يې پلټنه کوله، له هغه څخه به يې د اعليحضرت په پلوۍ مرکه رااخيستله او په (وفا) اوونيزه کې به يې خپروله. له عبدالاحد خان کرزي سره مرکه هم د (روم) د

بهير د تائيدونې او ستاينې د پرله پسې لړۍ يوه کړۍ وه. کله چې د طالبانو او امريکايانو نانديرۍ، پوځي جګړې ته ورسېدې، نو يو زيات شمېر ملتپال افغانان په وېره کې وو؛ هسې نه چې د طالبانو او امريکايانو د ټکر په نتيجه کې پخوانۍ شمالټلواله يو ځل بيا واک ته ورسېږي او دا حالت به پښتنو او په ټوله کې ټولو افغانانو ته لوی سر خوږی پيدا کړي. يوازينی سړی چې دا وخت ورته د اميد سترګې اوښتې چې د طالبانو ځای به ونيسي، هغه (قوماندان عبدالحق) و. قوماندان عبدالحق چې هم يې جهاد کې ښه نوم درلود، هم يې په پښتنو کې قومي ريښې درلودلې، هم غرب ته د منلو وړ و، هم يې تر جهاد وروسته کورنيو جنګونو کې برخه نه وه اخيستې او هم يې دا مهال په پېښور کې خپل دفتر او سياسي فعاليت درلود، نو ټولو

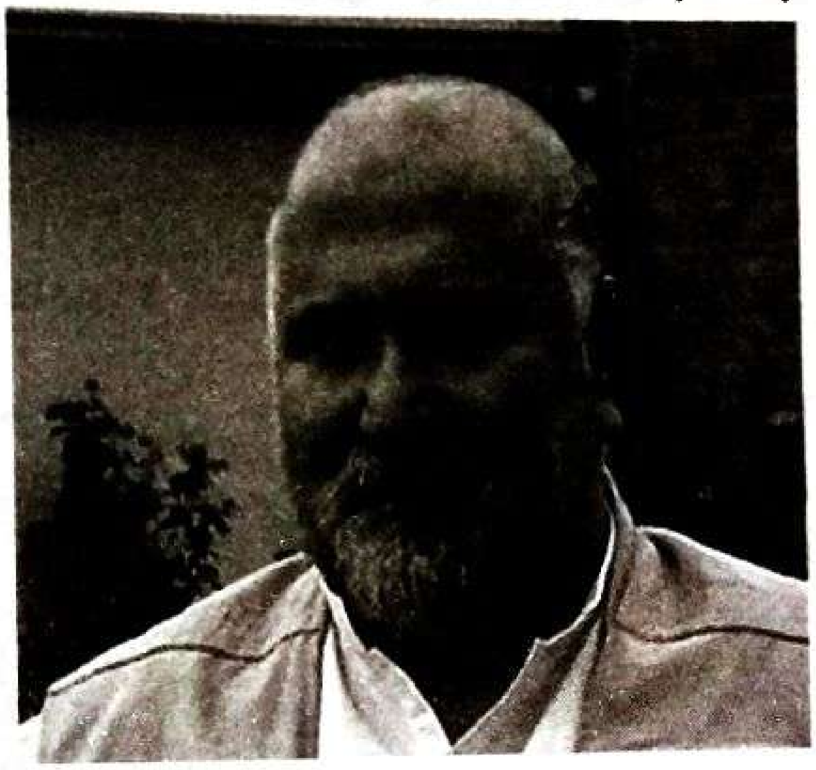

(قوماندان عبدالحق)

ورته هيلې درلودلې که ربښتيا ووايم نو ما هم د شمالټلوالې د مخنيوي لپاره همدې مرحوم (حاجي عبدالحق) ته هيلې لرلې. دا مهال ما د پېښور ښار (ګل حاجي پلازا) کې دفتر درلود او د (هيلې) مجلې د چاپ په ګډون مې يو شمېر نور فرهنګي کارونه تر سره کول. نه مې قوماندان عبدالحق سره پېژندل او نه مې هم کله ليدلی و، خو په همدې ورځو کې مې کوښښ کاوه کوم بلدي کس پيدا کړم چې له قوماندان عبدالحق سره راته د کتنې زمينه برابره کړي، خو زما نيت لا عملي کېدو ته پاتې و چې رسنيو خبر خپور کړ؛ قوماندان عبدالحق د طالبانو له خوا ووژل شو. دې خبر ډېر وځورولم او هغه هيلې مې، چې د نورو افغانانو په شان په زړه کې روزلې، هغه ټولې مړاوې شوې.

دا نو داسې مهال دی چې جګړه ورځ پر ورځ ګرمېږي او د طالبانو د نظام

شپې ورځې رالنډېږي. هېڅ ته هم راتلونکی روښانه نه و، خو کوم څه چې روښانه برېښېدل، د طالبانو د نظام ړنګېدل او د شمالټلوالې احتمالي واکمني وه.

ماشومان مې په کابل کې وو، په همدې شپو کې کابل ته راغلم، درې څلور ورځې وروسته د طالبانو نظام ړنګ شو، د شمالټلوالې ملېشې کابل ته داخلې شوې، زه درې ورځې نور هم په کابل کې وم او بیا له خپلو ماشومانو سره پېښور ته لاړم، څه موده وروسته په جرمني کې د بن کنفرانس جوړ شو او په کنفرانس کې اعلان وشو چې یوه موقته اداره به جوړېږي او د دې ادارې مشر به ښاغلی (حامد کرزی) وي. ماته چې پخوا یو چا د حامد کرزي د کم جرئتۍ خبرې کړې وې او د شمالټلوالې زورواکي او ټوپکواکي مې په خپلو سترګو لیدلې وه، نو ما په زړه کې وویل: لکه چې

(د بن کنفرانس)

دا وړې شړې نه شي، خدای دې وطن ته خیر پېښوي. دا مهال بهرنۍ موسسې او پیسې افغانستان ته راماتې شوې، ما هم پېښور کې پر پخوانیو فرهنګي حق الزحمه یي کارونو سربېره له یو بهرني خبري اژانس سره چې د افغانستان لپاره یې کار کاوه، یو شپږ میاشتنی رسنیز کار پیدا کړ دې دندې د میاشتې پنځه ویشت زره (۲۵۰۰۰) پاکستانۍ کلدارې معاش درلود او کار یې هم ډېر اسانه و. ژوند مې له سره اعیار او پیل کړ. دا مهال دا ډېرې پیسې وې. کابل کې راته د شمالټلوالې د زورواکۍ له امله ژوند اسانه نه ښکارېده. نو ځکه مې پېښور کې لکه د نورو افغانانو په شان موقت ژوند مناسب او غنیمت وګاڼه.

په ننګرهار کې لومړنۍ دنده

پېښور کې مې لا میاشت دوه نه وې تېرې کړې چې (کاوون کاکړ) او ملګری (جاوېد) یې زموږ دفتر ته راغلل. کاوون کاکړ سره مې لا دمخه پېژندل او پلار یې ښاغلی (پوهاند محمد حسن کاکړ) خو لوی عالم او د ټولو افغانانو د درناوي وړ شخصیت دی. هغوی زموږ دفتر ته راغلل، راته یې وویل، موږ خو تا پسې راغلي یو او له کوم دلیل پرته به راسره راځې، کاوون کاکړ وویل: ((زه د ملګرو ملتونو استازی یم، د ختیزو ولایتونو مسؤلیت یې ماته راکړی، نو ته باید موږ سره لاړ شې، هلته د اضطراري لویې جرګې د جوړېدو لپاره یو دفتر جوړېږي، ته به ما سره لاړ شې، زما مشاور به شې او کارونه به په ګډه پر مخ وړو.)) ما کاکړ صیب ته وویل: ((دا موقته اداره خو هسې د ګپ اداره ده، کرزی صیب هېڅ صلاحیت نه لري، ټول واک شمالټلوالې سره دی، همدا نن مې هم پرې یوه لیکنه کړې، داسې ادارې سره زه هېڅ کار نه کوم.)) کاوون کاکړ وویل: ((که غواړې چې کار وکړې، خو راشئ عملي مخې ته، شکایت او لیکنو ځه ځه نه جوړېږي، دا چې ټول شکایت کوو او هغه نور کارونه کوي، دې ځځه ځه نه جوړېږي، نو راشئ عملي کار ته راودانګئ، ځایونه ونیسئ.)) ما او کاوون کاکړ او د هغه بل ملګري (جاوېد) ډېر اوږد بحث وکړ، خو پایله دا وه چې د کاوون کاکړ خبرو زما د منطق مخه ډب کړه، زه یې قانع کړم، په پېښور کې مې پر نوي پیل کړي ژوند ډېره کېښوده، هر څه مې خوشې کړل، سره له دې چې مېرمن مې راسره موافقه نه وه. مېرمن مې راته ویلې چې: ((هلته خو دې ګلانو ته ښې اوبه ورکړې! شمالټلواله دې چېرته کار او ژوند ته پرېږدي، واړه ماشومان دې دي، همدا ځای درته ښه و، هلته به بیا په

جنجالونو سر يې....)) خو ما ويل، نه حتمي ځو، کډه مو بار کړه، (جلال اباد) ته راغلو، د څو ورځو په بهير کې مو په ډېره سختۍ کرايي کور پيدا کړ. ژوند مې په ډېرې سختۍ او د سوزنده گرميو په څپو کې پيل کړ. څو ورځې وروسته کاوون کاکړ د خپل مشاوريت پر ځای ماته د بېړنۍ لويې جرگې لپاره په ختيزو ولايتونو کې د

(په ختيځ کې د کار د پيل لومړي وختونه)

انتخاباتي دفتر مسؤليت را پر غاړه کړ. دا يو ډېر جنجالي ولسي کار و، ما نه غوښتل چې دا مسؤليت پر غاړه واخلم، خو دوی په زور پر ما تحميل کړ. دوه مياشتې زيات و کم دې بهير دوام وکړ. ښې پوره او کره ټاکنې مو وکړې، د لويې جرگې لپاره مو د هېواد د نورو سيمو په انډول په کم لگښت او ښه شفافيت سره نسبتاً ښه انتخابات وکړل. په کابل کې د ملگرو ملتونو مرکزي دفتر (يوناما)، د ختيزو ولايتونو له دفتر څخه خورا خوښ و او دا يې نورو زونونو ته د يوې ښې بېلگې په توگه وړاندې کاوه. له ختيزو ولايتونو څخه مو بېړنۍ لويې جرگې ته (۱۷۴) تنه وروپېژندل. قبايلو ته مو هم يوولس (۱۱) سيټونه ځانگړي کړل، متخصصو افرادو ته مو هم سيټونه ورکړل؛ (پوهاند محمد حسن کاکړ، ډاکتر حضرت عمر زاخېلوال او زه محمد اسمعيل يون) دمتخصصو افرادو په استازۍ د لويې جرگې غړيتوب ته انتخاب شو. البته د متخصصو او کار پوه افغانانو انتخاب په ننگرهار کې د يوناما د دفتر او له کابل څخه د بېړنۍ لويې جرگې د کمېسيون د غړو له خوا، چې پوهاند عبدالعزيز او سيد امين مجاهد يې غړي وو، د يو ميکانيزم له لارې تر سره شو.

بېړنۍ لویه جرګه

د (۱۳۸۱ل) کال د جوزا میاشتې پر (۲۱)مه نېټه بېړنۍ لویه جرګه د کابل په (پولي تخنیک انستیتیوت) کې د لویې جرګې په کېږدۍ کې، چې د همدې جرګې لپاره په ځانګړې توګه جوړه شوې وه، دایره شوه. دا کېږدۍ بیا وروسته د لویې جرګې د خېمې په نامه ونومول شوه. له ټول افغانستان څخه نږدې شپاړس سوو (۱۶۰۰) تنو افغانانو په کې ګډون کړی و. په پیل کې د جرګې د غړو د ټاکنې لپاره یو ځانګړی طرزالعمل عملي شو، خو وروسته بیا خبره د قانون او طرزالعمل له حدودو ووته؛ دولتي موثر افراد، والیان او نور انتصابي

(د بېړنۍ لویې جرګې یو انځور)

غړي هم جرګې ته داخل شول. زه چې کله جرګې ته لاړمه او د غړیتوب کارت مې واخیست، نو د لویې پکتیا، لوی کندهار او د شمال ولایتونو ځینو وکیلانو سره مې په جلا جلا ډول او هم په ډله ییزه توګه وکتل، هغوی سره مې پېژندګلوي هم وشوه او د شمالټلوالې او نورو وطن ضد عناصرو توطیې او پلانونه مې هم ورته تشریح کړل. اکثرو زما د خبرو ملاتړ وکړ او وېې ویل که څه خبره وه ته یې موږ ته مخکې تر مخکې وایه، موږ درته ولاړ یو. د لویې جرګې د مشرتابه هیئت د ټاکنې خبره مطرح شوه، اکثرو ماته وویل چې ته باید ضرور یو پوست ته ځان کاندید کړې، ما د لومړي منشي پوست ته ځان نوماند کړ، اکثرو ماته رایه راکړه، زما رایې ان د جرګې

تر دویم مرستیاله هم لوړې وې. تر دې مهاله زه نه ښاغلي حامد کرزي او نه هم ځینو نورو مطرحو شخصیتونو پېژندلم، خو د رسنیو له لارې د شمالټلوالې اکثرو مطرحو غړو پېژندلم او دې پوست ته هم زما پر انتخاب او هم زما پر دریځ خوشاله نه وو. خو څرنګه چې دا یو انتخابي پوست و، نو د دوی هم زور نه رسېده، سره له دې چې خپل استازي یې ودرولي وو، خو له محمد اسمعیل قاسمیار پرته یې، چې د کرزي هم خوښ و، نور څوک یې بریالي نه کړای شول.

د جرګې منشيتوب او ښاغلي کرزي سره لومړۍ کتنه

(ډاکتر محمد اعظم دادفر)

کله چې زه د بېړنۍ لويې جرګې لومړی منشي شوم او سهار وختي نتيجه اعلان شوه، نو د همغې ورځې پر ماسپښين حامد کرزی د لويې جرګې خېمې ته راغی، هلته په يوه وړه کېږدۍ کې د جرګې له مشرتابه هيئت سره کېناست، په مشرتابه هيئت کې (محمد اسمعيل قاسميار، سيما سمر، محمد اعظم دادفر، زه (يون) او ښاغلی محمد نعيم مجروح) شامل وو. د نيم ساعت لپاره به مو ښاغلي حامد کرزي سره کتلي وي. ډېر خوشاله او چالاکه معلومېده، همدا يې ويل، څه مشکل خو نه شته؟ مشکل خو نه شته؟، موږ وويل، نه هېڅ مشکل نه شته، بيا يې وويل، خپله اجنډا تطبيق کړئ، خپل کارونه پر مخ بوځئ، که څه مشکل وي ووايئ، له ټولو يې پوښتنه وکړه،

(سيما سمر)

ټولنيز چلند يې خورا ښه و، دې وخت کې قاسميار صيب څه وويل، هغه باندې يې يوه ټوکه وکړه؛ هېڅ شی نه شته، هېڅ خبره نه شته، خپل کار کوئ، ډېرو خبرو پسې مه ګرځئ، قاسميار هم خپله خبره بېرته واخيسته. د

ورځې په پای کې د انتقالي ادارې د مشر لپاره د همدې رییسه هیئت تر نظر لاندې ټاکنې وشوې. حامد کرزی بیا د (۱۸) میاشتو لپاره یا تر

(محمد اسمعیل قاسمیار)

انتخاباتي حکومت پورې د دې ادارې د مشر په توګه انتخاب شو. دا چې جرګه څه ډول وه، ولسواکه وه، که زورواکه؟ که زور او زر په کې کارېدل؟ د نوې ادارې مشر خلکو سره هلته څه ډول وعدې او معاملې وکړې؟ د جرګې د مشرتابه په ټاکنو کې چا څه ډول مداخله وکړه؟ دا بېلابېل بحثونه دي چې ما په خپلو نورو اثارو او لیکنو په تېره بیا (بېړنۍ لویه جرګه، ولسواکي او زورواکي) کې تشریح کړي، نه غواړم چې هغه دلته راوړم. خو له ښاغلي کرزي سره زما د لومړۍ کتنې یادونه ضروري وه. په همدې لومړۍ کتنه کې ماته پته ولګېده چې دې سړي سره د هر چا ګوزاره کېږي، ټولنیز چلند یې خورا ښه ،خو سیاسي چلند یې له معاملو ډک او د زور تابع ښکاري.

درېیم څپرکی

اړیکي

د هر کار لپاره اړیکي یا مناسبات خورا مهم دي، په تېره بیا د سیاسي او ټولنیزو کارونو لپاره، د اړیکو ساتل او پالل او پراختیا خورا مهمه او ضروري خبره ده. کله چې مې په بېړنۍ لویې جرګې کې له حامد کرزي سره وکتل نو بیا د ژر کتنې زمینه برابره نه شوه. کله چې جرګه ختمه شوه، نو پر همغه ورځ د ملګرو ملتونو د دفتر (یوناما) مرستیال (جان ارنولد) ماته وویل، چې په کابل کې ستاسو ژوند په خطر کې دی. باید له خپلې کورنۍ سره جلال اباد ته لاړ شې. زما مېرمن (ارین یون) هم د بېړنۍ لویې جرګې غړې وه او هم په ننګرهار کې د یوناما په دفتر کې د ښځو چارو مسؤله. نو موږ د ملګرو ملتو له خوا په کرایه شوې الوتکه کې چې د جرګې نور غړي هم په کې سواره وو، د جرګې د ختم پر لومړۍ ورځ له کابله جلال اباد ته راغلو. د جرګې دفتر هم ختم شو او زه بې برخلیکه پاتې شوم، کابل ته تګ هم راته د ځینو امنیتي مشکلاتو له امله مناسب نه ښکارېده او جلال اباد کې هم دنده نه وه. له کابل پوهنتون څخه مې یو کال بې معاشه رخصت واخیست، بېرته مې پر خپلو فرهنګي کارونو ګوتې ووهلې، د جلال اباد اداره هم دلته زما له اوسېدو سره چندان خوشاله نه وه. دا اداره دا مهال یوه ګډوله اداره وه چې د شمالټلوالې د اړوندو اشخاصو واک په کې زیات و. له (حاجي دین محمد) سره مې، چې دا مهال د پخواني والي (مرحوم حاجي قدیر) ځای ناستی و، وکتل، هغه راته وویل: ((زموږ کورنۍ ډېرې قربانۍ ورکړې؛ حاجي عبدالحق شهید شو، حاجي قدیر شهید شو، زما زوی ساحل شهید شو، موږ د نورې زیاتې قربانۍ وس نه لرو))، نو هدف

یې دا و، که زه (یون) جلال اباد کې خپل فعالیتونه کم کړم ښه به وي. د حاجي دین محمد مقصد دا و که زه (یون) په جلال اباد کې هر ډول فعالیت وکړم او په کابل کې د واکمنې شمالټلوالې پر مزاج برابر نه وي، نو هغوی به یې له ده (حاجي دین محمد) څخه انګېري او ده ته به نور زیانونه متوجه کړي، خو (حاجي ظاهر قدیر) او (جنرال سید اغا ثاقب) چې دا مهال په جلال اباد کې د ولایت د مشرتابه او امنیتي شورا غړي وو، زما ټینګ ملاتړ وکړ او دا کار د دې سبب شو چې زه په جلال اباد کې هم فرهنګي کارونه تر سره کړم او هم څه ناڅه ټولنیز او سیاسي کارونه. په جلال اباد کې مې (د ختیزو ولایتونو ولسي جرګه) په نامه یو ټولنیز، سیاسي بنسټ جوړ کړ، د (افغان ولس د سوکالۍ ټولنه) مې هم جوړه کړه. د ځینو خپروونو د پیل اراده مې وکړه. بېرته مې کارونه سره منظم شول. همغه دفتر چې د بېړنۍ لویې جرګې دفتر و، بېرته مې په کرایه ونیو او په کار کې مې کومه ډېره وقفه رانغله، ټولنیز او سیاسي مناسبات مې هم ورځ تر بلې پراخېدل. له دې مناسباتو څخه ښاغلی کرزی هم خبرېده، کله به پرې خوشالېده او کله به هم پرې خفه و. نور یې نو بیا د دربار په جارچیانو پورې اړه لرله چې هغوی یې څه ډول تصویر وړاندې کاوه، خو ځله یې پوښتنه هم کړې وه چې هغه د جرګې منشي څه شو، خورا بیدار و. خو چا ورته زما مثبته یادونه نه وه کړې، خو د ده په ذهن کې زما د فکر یو تصویر پاتې و.

د اساسي قانون بهير

کله چې د اساسي قانون لپاره د تدراک کميسيون جوړ شو، نو (ډاکتر فاروق وردگ)د دې کميسيون د دارالانشا مشر شو، (کاوون کاکړ) هم ورسره کار کاوه او د ملګرو ملتونو همغه ټيم هم چې د (بېړنۍ لويې جرګې) په جوړونه کې يې ونډه لرله. زما د ټولنيزو او سياسي کارونو په اړه يو شمېر دولتي چارواکو سره کينه او انديښنه وه، خو زما تېرو کارونو ته په کتو سره، زه يو ځل بيا په ختيزو ولايتونو کې د اساسي قانون د لويې جرګې د جوړېدو د بهير د دارالانشاء مسؤل شوم، فاروق وردګ او ځينو نورو دوستانو هم دا کار غوره وباله. (۱۳) مياشتې مې د اساسي قانون د تدارک، تدقيق، نظر پوښتنې او ان د لويې جرګې تر جوړونې پورې په دې ټول بهير کې فوق العاده منډې ترړې وکړې، ان تر دې پورې چې هر پروګرام به په کابل کې تر سره کېده او يا به ملګرو ملتونو د اساسي قانون او په تېره بيا د لويې جرګې د جوړېدو لپاره کومه غونډه يا طرحه جوړوله، نو د ختيزو ولايتونو د دفتر په استازې به زما حضور په کې حتمي او ضروري و. زموږ نظريې او طرحې تر ډېره حده اورېدل کېدې او منل کېدې، ان د اساسي قانون د لويې جرګې د غړو د ترکيب په باب هم زموږ طرحه ومنل شوه او همدارنګه د ټاکنو د څرنګوالي په باب چې لګښت يې کم او کار يې اسان و. زموږ له کارونو څخه نه يوازې د دارالانشاء مرکزي دفتر او (يوناما) خوشاله وو، بلکې ښاغلی حامدکرزی هم خوشاله برېښېده. همدا مهال و چې له ښاغلي کرزي سره زما رابطه ټينګه شوه. د ځانګړو ملاقاتونو زمينه برابره شوه. يو ځل د ښاغلي (ميرويس ياسيني) چې دا مهال يې له ښاغلي کرزي سره ښه روابط درلودل، يو ځل د (انجنير محمد ابراهيم سپين زاده) چې کرزي صيب ته نږدې کس و، يو ځل د ښاغلي (سر محقق زلمي هېواد

مل) چې دا مهال د ولسمشر د فرهنګي چارو مشاور و او یو ځل نیم هم د هغه د ځانګړي اعتباري سکرتر ښاغلي (شیدا محمد ابدالي) له خوا د ځانګړو ملاقاتونو زمینه برابره شوه. په دې بهیر کې څو ډلهییز ملاقاتونه هم وشول چې په هغو کې نه د زیاتو او نه هم د ځانګړو خبرو اترو زمینه برابره وه. خو په ځانګړو ملاقاتونو کې د نظر ډېره او ښه تبادله کېدله. همدې ملاقاتونو د ولسمشر په ذهن کې زما د نظر عمومي تصویر کېناوه. دې کار نو د یو شمېر هغو اشخاصو د تخریب مخه ډب کړه چې غوښتل یې د ولسمشر په نامه او یا د هغه له خوا ماته ستونزې جوړې کړي. په تېره بیا دې خبرې د یو شمېر خلکو په غوږونو کې انګازه کړې وه چې ولسمشر په خپل کور کې په یوه ناسته کې ویلي وو چې (یون) ډېر سخت وطنپرست سړی دی، سخت د پاکستان ضد دی. کاشکې ټول همداسې وای. له ولسمشر سره زما روابط همداسې زیاتېدل چې خبره د اساسي قانون د لویې جرګې جوړېدو ته راورسېده.

د اساسي قانون لويه جرگه
او د اړيکو پراختيا

د اساسي قانون د جوړېدو په ټول بهير کې مې (۱۳) مياشتې کار وکړ، ډېر ستړی، خو هدفمن او مثمر کار و، هيله مې دا وه چې هېواد د يو داسې عادلانه قانون څښتن شي چې هر افغان ته د منلو وړ وي؛ عادلانه، ديموکرات او پرمختللی وي. دا زما يوه هيله وه، د همدې لپاره مې کار کاوه. ما غوښتل چې د اساسي قانون د لويې جرگې غړی شم، خو څرنگه چې د

(د اساسي قانون د لويې جرگې يو انځور)

دې پروسې د دارالانشا غړی وم. نو د دې بهير هېڅ رسمي کار کوونکي نه شو کولای د جرگې غړيتوب ته ځان کانديد کړي. د (۱۳۸۲ل) کال د قوس پر (۲۲)مه نېټه د اساسي قانون لويه جرگه پيل او د همدې کال د جدي مياشتې پر (۱۴)مه نېټه پای ته ورسېده. (۲۲)ورځې يې دوام وکړ. زه د اساسي قانون په لويه جرگه کې د جرگې د دارالانشاء غړی وم. تر هغه حده چې زما صلاحيت او مسؤليت و، هېڅ ناقانونه کار ته مې اجازه ورنه کړه. د لويې جرگې له غړو سره چې څه حقوقي او قانوني سوالونه هم وو، ان پر شپه اتاقونو ته ورتللم، د هغوی پوښتنې مې ځوابولې، د جنرال عبدالرشيد دوستم، نظار شورا، جمعيت او ځينو نورو اشخاصو او تنظيمونو له کلک مخالفت سره مخامخ شوم. ان د ډاکتر اشرف غني احمدزي او

حنیف اتمر، چې دا وخت دواړه وزیران وو، دهغوی له نظریاتو سره هم په ټکر کې شوم. ولسمشر چې هره ورځ د جرگې د بهیر راپور اخیسته، نو زما له قانوني کار څخه ډېر خوشاله و، خو پر ورته مهال یې ځینې غوښتنې او اندېښنې هم لرلې. یو ماښام یې راته زنگ وواهه، څنگه ده جرگه؟ ما وویل ښه روانه ده. ده وویل ډېره ښه ده، ډېره ښه ده. خو ځینې خلک درڅخه شکایت کوي، ما وویل، ټلواله خو همېش شکایت کوي، هغوی ته خو چې هر څومره امتیاز ورکړې، بیا به هم شکایت کوي.هغه وویل، نه ټلواله ملواله نه ده، دا ستا خپل خلک درڅخه شکایت کوي. دا مهال ماته چا ویلي وو چې تېره شپه ډاکتر اشرف غني او حنیف اتمر درڅخه رییس صاحب ته شکایت وکړ. ما وویل هو رییس صاحب! زه پوه شوم، د هغوی سر نه دی خلاص، که ما سره کېني زه به یې سر خلاص کړم. ما وویل چې ځینې خلک غواړي د جنرال دوستم او د ځینو نورو اشخاصو ناقانونه غوښتنو ته په قانون کې ناقانونه امتیاز ورکړي او دلته اکثره وکیلان دې ډول معاملې ته حاضر نه دي، هغوی وایي چې هر څه باید د رایې اچونې د قانوني پروسې له لارې تېر شي، موږ جنرال دوستم او نورو ته وایو څه شی چې غواړئ ژبه یې ده او که نور مسایل، راځئ د قانون له لارې پر مخ لاړ شو، موږ یې رایې اچونې ته راکش کوو او دوی پر شا ځي. دا مهال ولسمشر سخت وخندل، عجب مو راگیر کړي دي، تاسې یې رایگیری ته راکشوئ او دوی درڅخه تښتي. بیا یې وویل، ډېر ټینگېږئ مه، که ډېل یې درسره کاوه ورسره ویې کړئ! ما ویل رییس صاحب د ډېل خبره نه ده او نه هم د کوم امتیاز د راکړې ورکړې، داسې قانون باید جوړ شي چې افغانستان ته په نن او راتلونکي کې په گټه وي، ده وویل، ښه‌شکه، ښه‌شکه. ما وویل، که بیا هم ستاسو زړه وي چې دې خلکو ته کوم امتیاز ورکړای شي، د یوه فرمان له لارې امتیاز ورکړه، کله چې بیا بل جمهور رییس راغی، هغه به فرمان بېرته لغوه کړي، خو اساسي قانون څوک نه شي لغوه کولای، نو په دې

خاطر دلته اکثره خلک په دې نظر دي چې په قانون کې ناقانونه امتیاز نه ورکوو، ده هم په خندا خندا کې زما خبرې تائید کړې. دا چې اساسي قانون کې څه وشول، څومره سختې تېرې شوې، دا یو بل اوږد بحث دی او د ځانګړي اثر دلیکلو ایجاب کوي، خو زه دومره ویلای شم چې د اساسي قانون د جوړېدو په ټولو (۲۲) شپو کې ما یوه شپه هم ارامه خوب په دې خاطر نه دی کړی چې څوک په حساسو موادو کې لاس ونه وهي او ناقانونه غوښتنې په ناقانونه توګه ځای نه کړي. د اساسي قانون لويې جرګې له ولسمشر سره زما روابط نور هم نږدې کړل، خو د جرګې تر جوړېدو وروسته بېرته ننګرهار ته لاړم او بیا د څه مودې لپاره وزګار پاتې شوم، خو له ولسمشر سره مې په نامستقیم ډول اړیکي وو.

د پنجشېر او دایکندي ((ولایتونه))

د لړکیو د بې ځایه نازونې په بهیر کې د ولسمشر کرزي د اشتباهاتو د لړۍ یوه کړۍ هم د (پنجشېر) او (دایکندي) ولسوالیو ته د ولایتونو منظورول وو.

دا ولایتونه د قومي ملاحظاتو پر بنسټ د سیاسي غرضونو لپاره په وچ زور رامنځته شول. دا په داسې یوه قانوني خلا کې رامنځته شول چې پارلمان لا تشکیل شوی نه و، کرزي د اساسي قانون تر لویې جرګې وروسته هم د انتقالي حکومت د مشر په توګه دنده تر سره کوله. کله چې دا ولایتونه رامنځته کړای شول، نو په یو شمېر سیمو کې د دې کار پروړاندې غبرګونونه څرګند شول، په تېره بیا د پنجشېر په اړه. د پنجشېر د ولسوالۍ اوسېدونکو چې تر دې دمه د ولسوالۍ د تشکیل په حدودو کې د کابل (مرکز) په شمول تر بل هر لوی او کوچني ولایت څخه د کرزي په موقته او انتقالي اداره کې زیات امتیازات ترلاسه کړي وو، نو یې پر خپلو امتیازاتو د پردې غوړولو په خاطر د ولایت تشکیل یو ضروري عنصر ګاڼه؛ یو هدف یې دا و چې بیا ګنې څوک ونه وایي یوې ولسوالۍ ولې دومره امتیاز اخیستی، خو که د ولسوالۍ سیمې ته د یوه ولایت نوم ورکړای شي نو بیا خو به پرې د ولایت پرده غوړېدلې وي.

د بېړنۍ لویې جرګې او د اساسي قانون په لویو جرګو کې هم د ولسوالیو او ولایتونو تر منځ طبعاً د څوکیو تناسب تر یوه حده په پام کې نیول شوی و. نو د دې سیمو تر شا سیاسي لوبغاړو دې سیمو ته د ولایتونو په امتیازونو سره دا هم غوښتل چې د راتلونکي ملي شورا په دواړو خونو کې خپل استازي هم په دې ډول زیات کړي. اوس پنجشېر او دایکندي په مشرانو جرګه کې دوه دوه تنه استازي لري، پنجشېر په ولسي جرګه کې

هم تر خپل استحقاقه يو سيټ زيات اخيستی او دايکندي هم. د خدماتو په برخه کې هم د دوی امتيازات زيات دي او نور امتيازونه خو لا څه کړې. کله چې د سياسي فشارونو له امله د هغه وخت د کورنيو چارو وزارت په وړانديز دا دواړه ولسوالۍ د جمهور رييس په فوق العاده حکم ولايتونه شول، نو نه يوازې د هېواد په بېلابېلو سيمو کې يې غبرګون راوپاراوه، بلکې په خپله د کابينې غوڅ اکثريت هم ورسره مخالف و. (جلال اباد) ښار کې د دې سياسي امتياز او تبعيض پر وړاندې مظاهره وشوه او مظاهرچيانو دا کار يادو سيمو ته يو نامشروع امتياز وباله، په بدل کې يې د (خوږيانيو) او (شينوارو) سيمو لپاره، چې هره يوه څلور او پينځه ولسوالۍ رانغاړي، د ځانګړو ولايتونو غوښتنه وکړه. د پکتيا د (کټواز) او د هرات د (شينډنډ) لپاره هم ورته غوښتنې وشوې. له کونړ څخه (ملک زرين) له ازادۍ راډيو سره په يوه ځانګړې مرکه کې وويل: ((کونړ د پنجشېر څو برابره دی، درې لويې درې په کې غځېدلي، بايد درې ولايتونه شي.)) داسې نورې ډېرې غوښتنې مطرح شوې. د کابل په ارګ کې ځينو درباري غوړه مالانو داسې انګېرله چې ګنې د جلال اباد په مظاهرو کې زما (يون) لاس دی، دا انګېرنه يې جمهور رييس ته هم رسولې وه. زه يې کابل ته وغوښتلم، کله چې د جمهور رييس دفتر ته داخل شوم، نو ولسمشر تر هرکلي او د کور د حال و احوال تر پوښتنې وروسته وويل: ((له کارونو دې خبرېږم (اشاره يې د جلال اباد مظاهرې ته وه) ښه نور حالات څنګه دي؟ ننګرهار کې حالات څنګه دي؟))

ما ورته وويل: ((حالات دومره بد نه دي، کله کله د نا امنۍ پېښې کېږي، څه موده دمخه هغه يوه مظاهره هم وشوه.)) ده وويل: ((مظاهره او دا ډول قومي مسايل ښه نه دي، افغانستان کې نفاق ته لمن وهل دي، که پنجشېر او دايکندي ولايت شي، نو څه به وشي دا خو نو څه امتياز نه دی...)) ما وويل: ((رييس صاحب! تاسو او ستاسو ترخنګ ځينې شايد داسې فکر وکړي چې زه ګنې قومي مسايلو ته لمن وهم، خو دا به ډېره

ظالمانه وي، هغه څوک چې د قومي تفرقې خلاف دی، پر هغه د قومي نفاق تور پورې شي. زه خو د واحد هېواد پلوی یم، افغانستان یو واحد ملک دی، په دې کې باید د قومیت په نامه بېلابېل ولایتونه جوړ نه شي، دا کار ورو ورو د افغانستان تجزیې ته لاره اواروي، عجیبه خبره خو داده، هغه څوک چې د قومیت په نامه ولایت جوړوي، هغه قومپال نه دی، خو هغه څوک یې چې مخالفت کوي، هغه بیا قومپال دی.

افغانستان کې که نوي ولایتونه رامنځته کېږي، نو اصلي معیار یې باید جغرافیه او نفوس وي، نه قومیت، که موږ د قومیت پر اساس داسې ولایتونه جوړ کړو، نو افغانستان مو په لوی لاس پر قومونو ووېشه، زه خو وایم دا قومي نفاق دی.)) زما خبرې چې دې حد ته سره ورسېدې، رییس صیب وویل: ((بلکل یې منم، باید د قومیت پر اساس ولایت جوړ نه شي، بل دا راته ووایه چې دا نو څه امتیاز دی چې تاسو اعتراض لرئ!)) ما وویل: ((که امتیاز نه وای دوی نه غوښته، دوی پرې فکر کړی چې دوی ته ګټه رسوي، نو ځکه یې غوره کړې دی، دا په افغانستان کې پخوانی

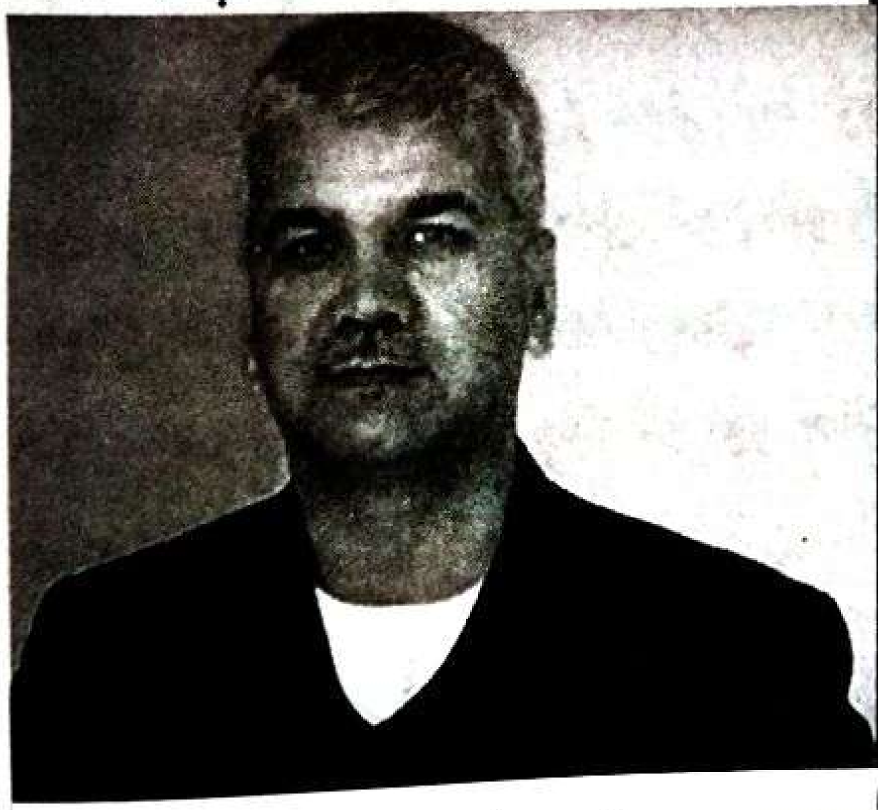

(محمد اسمعیل یون)

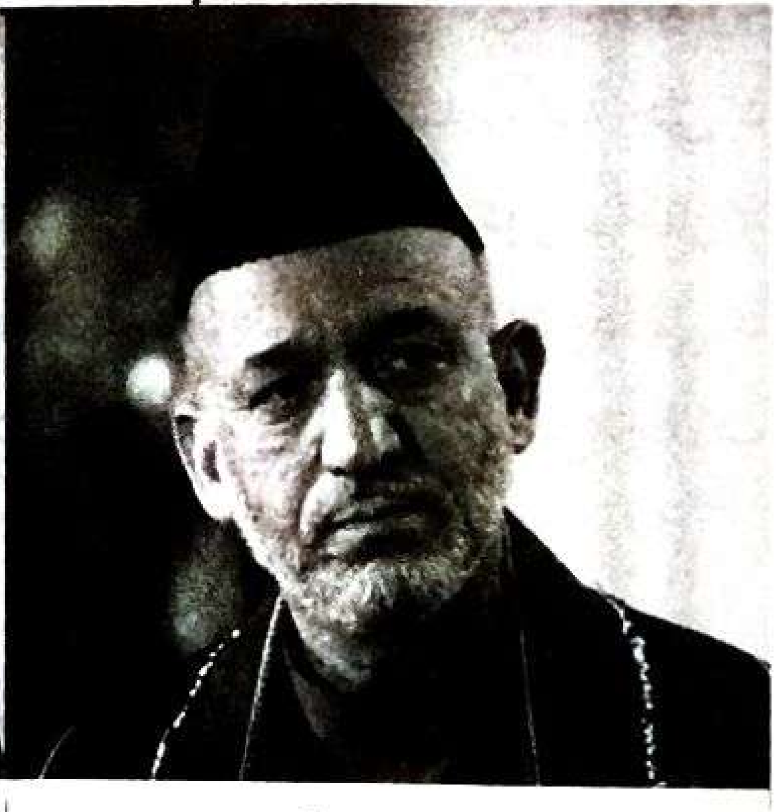

(ولسمشر حامد کرزی)

اداري بېلانس له منځه وړي او دوی د قومیت له مخې د ولایتونو په حساب سیاسي امتیاز غواړي او بله خبره دا ده که دا امتیاز نه وي، نو بیا خو دوه

ولایتونه پښتون مېشتو سیمو ته هم منظور کړه، چې بېرته انډول برابر شي. دا دوه شینواري او کټواز یا شینډنډ ولایت کړه)) ده وویل: ((شینواري خو مې ولایت کاوه، سپین ږیري یې هم راغلي وو، خو حاجي دین محمد یې مخالفت وکړ، ویې ویل چې دا ننګرهار کمزوری کوي او کوچنی کوي یې.)) ما ویل خیر (شینډنډ) او (کټواز) ولایت کړه، ما ورته نور ګڼ دلایل هم وویل: ((تر هغه چې افغانستان کې د ټولو سیمو سرشمېرنه نه وي شوې او د دې لپاره یو عادلانه او دقیق قانون نه وي جوړ شوی، باید په اداري واحدونو کې ګوتې ونه وهل شي.)) کله چې جمهور رییس زما ګڼ دلایل واورېدل، نو په پای کې یې راته وویل: ((ډېر مجبور وم ایران ډېر مجبور کړی وم، تر ډېر فشار لاندې وم.)) دې جملو سره نور بیا ما د هغه د ((فشار)) او ((مجبوریت)) څرنګوالی او عوامل ونه پوښتل.

په ناخوښۍ سره له دفتره راووتم. بل وخت چې مې بیا د جمهور رییس له نږدې دوستانو څخه وپوښتل، داودزي صیب راته وویل: ((دوی له ډېر پخوا څخه د پنجشېر ولایت د جوړولو نیت درلود، خو کرزي صیب به ځان تېراوه، یو ماښام فهیم راغی او رییس صاحب ته یې وویل: ((ما پړی او چاړه دواړه راوړي، یا به مې په دې پړي زندۍ کوې، یا به مې په دې چاړه حلالوې او یا به راته پنجشېر ولایت کوې، چې زه خپل قوم ته هېڅ مخ نه لرم، هغوی راته وایي: ته چې خپله سیمه ولایت کولای نه شې نور به موږ ته څه وکړې؟ سبا چې د کابینې جلسه وه او بیا دا موضوع په کې مطرح شوه، (هدایت امین ارسلا) پخوا هم د دې موضوع مخالفت کړی و،

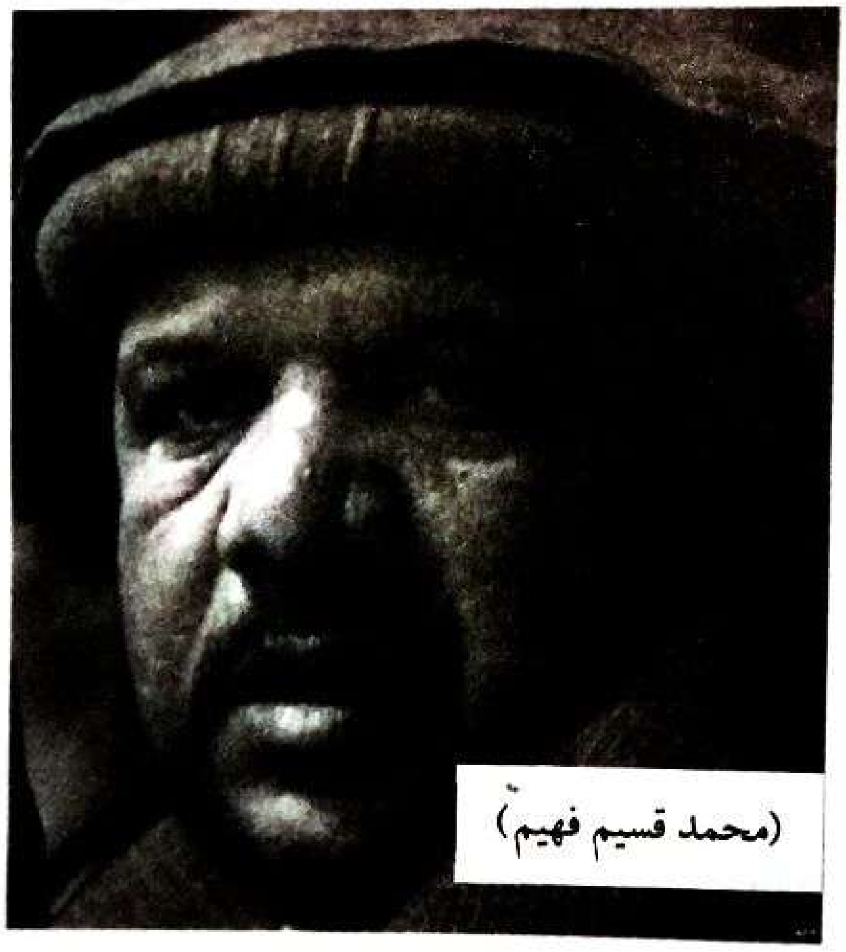
(محمد قسیم فهیم)

بیا یې هم وکړ، خو رییس صاحب ورته وویل: دې کې هېڅ بحث ته اړتیا نه شته دا زما خپل تصمیم دی.)) په دې ډول نو دا دواړه سیمې د ولایت مقام ته پورته شوې. کله چې له راډیو څخه د دې درې د ولایت کېدو اعلان خپور شو، نو د پنجشېر نفوس یې درې لکه؛ درې سوه زره (۳۰۰۰۰۰) شاوخوا او مساحت یې درې زره او شپږ سوه (۳٦۰۰) کیلو متره مربع ښودل شوی و. د احصایې یو مامور بیا یو وخت په خصوصي جلسه کې وویل: ((موږ ته دا مکتوب راغی چې د پنجشېر دا نفوس تصدیق کړو، خو موږ دا کار ځکه ونه کړ چې موږ ته د پنجشېر واقعي نفوس معلوم و. د پنجشېر ټول نفوس (۹۵) زره تنه دی چې له هغې جملې څخه نږدې (٤٥) زره په کابل او پاتې یې په پنجشېر کې اوسي، مساحت یې هم موږ نه شو تصدیقولای.)) په دې ډول یوه سیمه د جعل او فشار پر اساس د ولایت کچې ته پورته شوه.

وروسته بیا د دې ولایت د جوړېدو رسمي اسناد هم ترلاسه شول، چې دا دی دلته وړاندې کېږي. په دې اسنادو کې د جعل او تذویر نښې له ورایه ښکاري، په تېره بیا د نفوسو او مساحت څومره والی، دا دی دلته دا اسناد کټ مټ راوړو.

(۲۸)

وزارت امور داخله

معینیت اداری

ریاست عمومی (امور اداری)

ریاست تشکیلات

شماره: ۲۰۸

تاریخ: ۸۳/۲/۷

به ولایت محترم پروان !

توام صادره هذا ۱ یک ورق کاپی فرمان شماره (٦) مورخ ٢٤/۱/۱۳۸۳ مقام محترم ریاست دولت انتقالی اسلامی افغانستان در رابطه به ایجاد و منظوری ولایت درجه سوم پنجشیر به شما ارسال است تا طبق آن در زمینه اجراات لازمه فرمائید .

با احترام

فضل احمد (عظیمی)

معین اداری وزارت امور داخله

کاپی به ریاست محترم عمومی ... به ارتباط ۲۴/۱۴ مورخ ۸۳/۱/۲۷

۸۳-۲-۹

۱۳۸۳/۲/۹

۳۷۵۰۰

دولت انتقالی اسلامی افغانستان

وزارت امور داخله

معینیت امور اداری

ریاست عمومی اداری

ریاست تشکیلات

۳۶۹۲

۸۲/۵/۲۰

پیشنهاد	احکام
به مقام محترم دولت انتقالی اسلامی افغانستان! به تاسی از حکم شماره (2212) مورخ 1382/4/9 آنمقام محترم پیرامون ایجاد ولایت جدید التاسیس پنجشیر هیئات موظف از مراجع مربوط به تاریخ 5 اسد سال1382 عازم منطقه پنجشیر گردیده و بعداز بررسی همه جانبه نتایج سفر خویشرا طی گزارش جداگانه در زمینه ساختار ولایت پنجشیر مجزأ از ولایت پروان ارائه نموده اند که در قسمت گزارش موافقه مقام ولایت پروان نیز ثبت میباشد. گزارش و کروکی پنجشیر جهت ملاحظه آنمقام محترم به ضمیمه تقدیم میگردد با ملاحظه گزارش هئیات موظف و بررسی جداگانه که به عمل آمد مناطق ولسوالیهای چهارگانه پنجشیر دارای (307620) نفر نفوس و (3610) کیلومتر مربع مساحت بوده خصوصیت شهری و نفوس شهری را دارأ بوده و هشتاد فیصد مناطق مذکور کوهستانی و صعب العبور است بر طبق ماده (5-9) قانون اداره محلی ایجاد ولایت و ولسوالیهای مربوط به آن از چهار ولسوالی موجوده پنجشیر مجزأ از ولایت پروان میسر میباشد بر طبق مواد شماره (10-11و12)قانون اداره محلی که اکثر نورم های آنرا پوره نموده است ایجاد و ساختار ولایت پنجشیر طور ذیل احتراماً پیشنهاد میگردد: **ولایت درجه سوم پنجشیر به مرکزیت بازارک:** دارای (61) قریه (33700) نفرنفوس و (372) کیلومتر مربع مساحت بوده حدود اربعه آن شرقاً ختم قرا بهارک و بازگشتی، غرباً سنگ تیرک کشته و گرگ دره، شمالاً ولسوالی اندراب ولایت بغلان ، جنوباً کوه عبدالله خیل ولسوالی دره موقعیت	

1- ولسوالی درجه اول حصه اول پنجشیر به مرکزیت خنج :

دارای (159) قریه (87130)نفر نفوس (670) کیلومتر مربع مساحت و حدود اربعه آن شرقاً [illegible] قسماً کوه های واخی و قسمت [illegible] کوه های تل [illegible] حد بدخشان [illegible] شمالاً به ولسوالی اندراب ولایت بغلان [illegible] ولایت نورستان وولسوالی دره محدود است.

2- ولسوالی درجه اول رخه به مرکزیت قریه شصت :

دارای (85) قریه (61700) نفر نفوس (215) کیلومتر مربع مساحت بوده حدود اربعه آن شرقاً به سنگ قفیرک کشته و گرگ دره مرکز ولایت پنجشیر،غرباً قریه دشتک و کوه آبدره،شمالاً بولسوالی اندراب ولایت بغلان و جنوباً به ولایت کاپیسا محدود است .

3- ولسوالی درجه دوم عنابه به مرکزیت عنابه:

دارای (71) قریه (38275) نفر نفوس و (225) کیلومتر مربع مساحت بوده حدود اربعه آن شرقاً به قریه دشتک و کوه رخه،غرباً به کوه دریک و کوه کورابه ولسوالی شتل،شمالاً بولسوالی اندراب ولایت بغلان و قسماً کوه های شتل،جنوباً به کوه های کاپیسا محدود میباشد .

4- ولسوالی درجه دوم دره به مرکزیت کرامان :

دارای (154) قریه (46221) نفر نفوس و (652) کیلومتر مربع مساحت بوده حدود اربعه آن شرقاً به ولایت نورستان و قسماً به ولسوالی حصه اول،غرباً کوه های حصارک و ولسوالی رخه،شمالاً به مرکز ولایت پنجشیر و قسماً به ولسوالی حصه اول پنجشیر جنوباً به ولایات کاپیسا و لغمان محدود است .

5- ولسوالی درجه سوم پریان به مرکزیت قریه نو دانک:

دارای (41) قریه (26394) نفر نفوس و (1318) کیلومتر مربع مساحت بوده حدود اربعه آن شرقاً به ولایت بدخشان،غرباً به منطقه بام وردار و کوه واخی و قسمت پائین تل شمالاً به ولایات تخار و بغلان جنوباً به ولایت نورستان محدود میباشد .

6- ولسوالی درجه سوم شتل به مرکزیت دالان سنگ:

دارای (23) قریه (14200) نفر نفوس (158) کیلومتر مربع مساحت بوده حدود اربعه

آن شرقاً به قول دریک و قریه زمان کور ولسوالی حنابه و قریه فراج غرباً قریه جیلانک گلبهار و کوه های جبل السراج شمالاً به ولسوالی اندراب ولایت بغلان جنوباً قریه فراج و قسماً قریه شیر خان ولایت کاپیسا محدود گردیده است .

ولایت درجه سوم پنجشیر با شش واحد اداری آن از تعدیل چهار ولسوالی و تزئید مرکز ولایت و دو واحد اداری با تفکیک قرا مسکونی ، نفوس ، مساحت ، و حدود اربعه آن مجزا از ولایت پروان که فوقاً به عرض رسید به منظور حل مشکلات اهالی محل بمقام محترم پیشنهاد میگردد در زمینه هدایت خواهند فرمود.

با احترام

علی احمد (جلالی)

وزیر امور داخله

(۲۷)

فرمان

رئیس دولت انتقالی اسلامی افغانستان

شماره (۶) تاریخ: ۲۶/۲/ ۱۳۸۲/

درمورد منظوری ولایت جدید التاسیس درجه (۳) پنجشیر

بمنظور ارجگذاری به خدمات و حماسه آفرینی های قهرمان ملی احمد شاه مسعود شهید، که اداره پنجشیررا در دوران جهاد و مقاومت بصورت مستقل به عهده داشت بنابر تقاضای های متعدد مردم منطقه از آغاز اداره موقت بدینسو جهت حل مشکلات اهالی ناشی از بعد مسافه و تامین امنیت بهتر در مناطق دور دست پنجشیر، پیشنهاد شماره (۳۶۹۲) مورخ ۱۳۸۲/۵/۲۰ وزارت امور داخله را مطابق مواد (۵-۹) قانون اداره محلی، مبنی بر تاسیس ولایت پنجشیر که باداشتن (۳۰۷۶۲۰) نفر نفوس و (۳۶۱۰) کیلو متر مساحت با نورمهای قانونی مطابق دارد، به ساختار ذیل منظور مینمایم:

۱. ولایت درجه سوم پنجشیر به مرکزیت بازارک.
۲. ولسوالی درجه اول حصه اول (۱) بمرکزیت خنج.
۳. ولسوالی درجه دوم رخه بمرکزیت شصت.
۴. ولسوالی درجه دوم عنابه بمرکزیت عنابه
۵. ولسوالی درجه دوم دره بمرکزیت کراماه.
۶. ولسوالی درجه سوم پریان بمرکزیت تودانک.
۷. ولسوالی درجه سوم شتل بمرکزیت دالان سنگ

این فرمان از تاریخ توشیح نافذ و درجریده رسمی نشر گردد.

ومن الله التوفیق

حامد کرزی

رئیس دولت انتقالی اسلامی افغانستان

دولت انتقالی اسلامی افغانستان
اداره مرکزی احصائیه
ریاست اسناد و ارتباط

Transitional Islamic State of Afghanistan
Central statistic office
Department of Documents and relation

نمبر ۹۷   تاریخ ۱۳۸۳/۱/۲۹

به ریاست محترم ( ) !

فرمان شماره ۶ مورخ ۱۳۸۳/۱/۲۴ مقام عالی دولت انتقالی اسلامی افغانستان در رابطه به ایجاد ولایت جدید التاسیس درجه سوم پنجشیر به مرکزیت بازارک وسیله نامه شماره ۱۵۱۷ مورخ ۱۳۸۳/۱/۲۵ ریاست شوراها و قبایل ریاست محترم عمومی اداره امور به شرح ذیل واصل است :

بمنظور ارجگذاری به خدمات و حماسه آفرینی های قهرمان ملی احمد شاه مسعود شهید ، که اداره پنجشیر را در دوران جهاد و مقاومت بصورت مستقل به عهده داشت بنا بر تقاضای های متعدد مردم منطقه از آغاز اداره موقت بدینسو جهت حل مشکلات اهالی ناشی از بعد مسافه و تامین امنیت بهتر در مناطق دور دست پنجشیر ، پیشنهاد شماره (۳۶۹۲) مورخ ۱۳۸۲/۵/۲۰ وزارت امور داخله را مطابق مواد (۵-۹) قانون اداره محلی مبنی بر تاسیس ولایت پنجشیر که با داشتن (۳۰۷۶۲۰) نفر نفوس (۳۶۱۰) کیلو متر مسلحت با نورمهای قانونی مطابق دارد . به ساختار ذیل منظور مینمایم :

۱- ولایت درجه سوم پنجشیر به مرکزیت بازارک .
۲- ولسوالی درجه اول حصه اول (۱) بمرکزیت خنج .
۳- ولسوالی درجه دوم رخه بمرکزیت شصت .
۴- ولسوالی درجه دوم عنابه بمرکزیت عنابه .
۵- ولسوالی درجه دوم دره بمرکزیت کرامان .
۶- ولسوالی درجه سوم پریان بمرکزیت تودانک .
۷- ولسوالی درجه سوم شتل بمرکزیت دالان سنگ .

این فرمان از تاریخ توشیح نافذ و در جریده رسمی نشر گردد .

فرمان مقام محترم ریاست دولت انتقالی اسلامی افغانستان غرض آگاهی واجراآت بعدی شما نقلاً تحریر یافت .

با احترام

احمد ضیا " ...زی "
رئیس اسناد و ارتباط

کاپی به عموم ریاست های مربوط
کاپی بدفتر محترم معین اداره

کله چې دا ولایتونه اعلان شول، نو ما د ولسمشر ویاند (جاوېد لودین) ته، چې دا مهال مې ورسره ښه اړیکي درلودل، زنګ وواهه، ما وویل دا کار د قانون خلاف دی، د اساسي قانون له مخې د اداري واحدونو جوړول یا تائیدول د ملي شورا کار دی. حکومت باید وړاندیز وکړي، هغوی یې یا رد او یا تائید کړي، اوس چې ملي شورا جوړه شوې نه ده، په دې خلا کې د نویو اداري واحدونو جوړول اداري غلا ګڼل کېږي او دا دومره عجله د څه لپاره ده؟ که اوږو کې یې شکه نه وي کله چې شورا جوړه شي، بیا که نوي اداري واحدونه جوړېږي او یا هم په پخوانیو کې سمون راځي، هېڅ اعتراض نه شته، هغه ماته وویل، دا څه مهمه خبره نه ده. ما ورته وویل، هر اداري واحد ځان ته تشکیل او بودیجه غواړي، دا پر حکومت او ټول بیت‌المال، چې د ټولو حق دی، بارېږي، بیا که ضرورت یې وي هېڅ مشکل نه شته، خو چې د سیاسي غرضونو په خاطر وي، هغه طبعاً مرضونه زېږوي او د تشویش وړ خبره ده، که تکلیف نه وي زموږ تشویش رییس صاحب ته ورسوه، سبا به ټول همدا ډول غوښتنې لري. همغه وو چې څو ورځې وروسته یې زه وغوښتلم او هغه خبرې مو چې دمخه مې یادونه وکړه، سره تبادله کړې. د دې مکتوبونو له تبادلې او چټک بهیر څخه له ورایه ښکاري چې څوک په حکومت کې څومره او په څه ډول واکمن وو، څومره ناقانونه کارونه یې کول او څومره ناقانونه امتیازات یې ترلاسه کول. ان د کورنیو چارو وزارت د هغه وخت وزیر (علي احمد جلالي) چې ځان د قانون پلوی شخص ګڼي، هغه هم پر دې ناقانونه کار سترګې پټې کړي او د هغوی وړاندیز یې دولتمشر ته لېږلی دی. دا یې یوه ښېلګه ده چې د کاغذ پر مخ راڅرګنده شوه، هغه چې لا نه دي څرګندې شوي، هغه به څومره او څه ډول وي؟

څلورم څپرکی

د ولسمشرۍ ټاکنې

د (۱۳۸۴ل) کال په بهیر کې په افغانستان کې د لومړي ځل لپاره د ولسمشرۍ ټاکنې تر سره کېدې، دا ټاکنې د خپل نوعیت له مخې په هېواد کې بې سارې وې، ځکه چې تر دې د مخه هېڅ داسې ټاکنې نه وې شوې، د نړیوالو ځواکونو شتوالی، نوې ولسواکي، د ټوپکسالارۍ واکمني او نور ډول ډول عناصر چې ټول نوي ښکارېدل، طبیعي خبره وه چې دې هر یو پر ټاکنو خپل خپل تاثیرات درلودل، خو کوم شی چې اکثرو خلکو ته څرګند و او نړیوالې ټولنې هم غوښتل، هغه د کرزي د بریالیتوب اټکل و. اکثرو سره همدا نظر و چې حامد کرزی بریالی کېږي.

هغه وخت د ولس ذهنیت هم د کرزي پر وړاندې مثبت و، تر دې دمخه د طالبانو او تر هغو دمخه ټوپکوالو خلک ډېر ځپلي وو او تر طالبانو وروسته د ټوپکوالو بیا واکمني خلکو ته یو بل غټ تشویش و. لنډه دا چې د کرزي لپاره تر ټولو طلایي او ښه چانس و، هر چا وړاندوینې کولې او د هر چا پر خوله د ټاکنو داستان خور و.

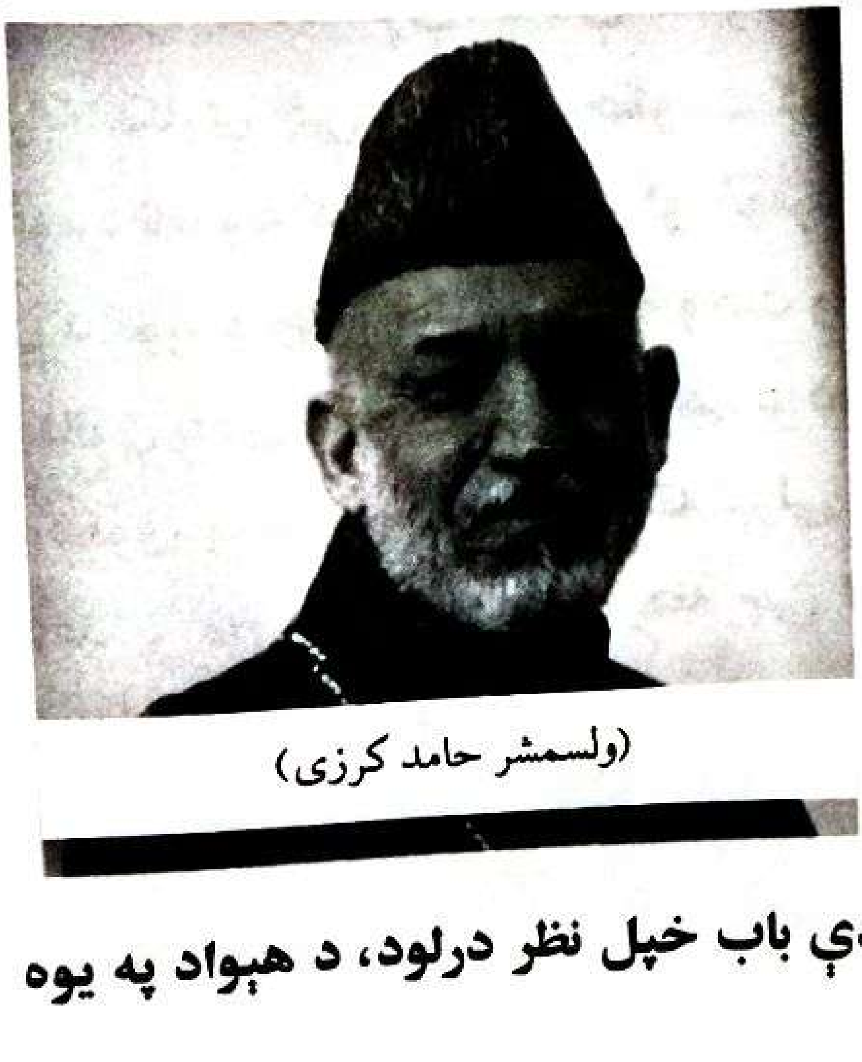

(ولسمشر حامد کرزی)

ما هم د نورو افغانانو په شان په دې باب خپل نظر درلود، د هېواد په یوه

گوټ کې د يوه افغان په توگه په دې بهير کې شامل وم. د کاري دندې له لاسه ورکولو تر څنگ ان له ضرر سره هم مخ شوم. زه لومړی کس وم چې د همدې ټاکنو له امله مې خپله دنده له لاسه ورکړه. ښه به وي چې دلته د دې بهير د ځينو برخو يادونه وکړم او تر ټاکنو لږ وړاندې او وروسته حالت تشريح کړم.

د ولسمشرۍ لومړنۍ ټاکنې

(وړاندوینه او پایلې)

د جمهوري ریاست لومړنیو ټاکنو ته لا دوه درې میاشتې پاتې وې، کاندیدان په ګوته شوي وو، دا مهال زه په جلال اباد کې اوسېدم، رسمي کار مې نه درلود، خو د اساسي قانون دفتر لا تړل شوی نه و، کله چې د اساسي قانون د جوړېدو بهیر بشپړ شو، ټاکل شوې وه چې زه تر هغه وروسته د جمهوري ریاست د انتخاباتو لپاره د ختیزو ولایتونو د دفتر مسول شم، خو د ښاغلي برهان الدین رباني او ښاغلي محمد قسیم فهیم په زیات ټینګار زه له دې دندې لرې شوم، هغو د ملګرو ملتو پر دفتر (یوناما) باندې چې دا مهال یې د ټاکنو بهیر پرمخ وړه، فشار راوړ چې (یون) د کرزي پلوی دی او که دی د دې (ختیزو) ولایتونو د ټاکنیزو چارو مسول شي، نو موږ ته دا کار د زغملو نه دی. ملګرو ملتو ماته وویل چې په کابل او یا هم په کوم بل زون کې به د ټاکنو مسولیت درکړو، خو له ننګرهاره لاړ شه، معاش به دې هم درلوړ کړو، ما ویل بل ځای کې دنده نه اجرا کوم، خبره تر ولسمشر کرزي پورې هم ورسېده، هغه د ملګرو ملتونو د هغه وخت مرستیال او بیا وروسته مسول (جان ارنولډ) سره خبرې وکړې، هغه ورته په ځواب کې وویل: ((یون یو شخص دی او دلته د ده ډېر مخالفین دي، مقصد یې نظار شورا، فهیم، رباني او نور وو، موږ نه شو کولای د یوه شخص په خاطر ټول سیستم له ځانه خفه کړو.)) همغه وجه وه چې دنده مې له لاسه ورکړه، خو ښاغلي کرزي راته وویل چې ځه، خپل پخوانی ځای مه خوشې کوه، د دفتر کرایه او څه نور امکانات درته زه برابروم همغه و چې د میاشتې یې (درې زره ډالر) راته د امنیت شورا له خوا د (انجنیر ابراهیم

سپین زاده) په لاس راکول. په دې پیسو مې (پنځه سوه ډالره) د دفتر کرایه ورکوله، د څلورو ساتونکو، یو اشپز، یو موټروان معاش چې ټول اته سوه ډالر کېدل، د برېښنا لګښت او نور دفتري لګښت پرې پوره کېده، د چا خبره د میاشتې څوک نوک سره رسېدلو. د جمهوري ریاست تر ټاکنو دمخه یې راوغوښتلم، مشوره یې راسره وکړه. لومړی یې خپل کاري دفتر ته وغوښتلم، مازیګر و، دفتر کې یې وویل: ((دلته ازادې خبرې نه کېږي، څو کور ته هلته به ازادې خبرې وکړو.)) له دفتره د کور پر لوري رهي شو، د ولسمشر عادت دی چې د کور مخې ته په ښکلي پارک کې هر مازیګر او سهار پلی ګرځي، هغه خلاصه فضا ده، د چا له خوا د خصوصي خبرو د ثبتولو امکان نه شته، د کور مخې ته د قدم وهلو په حالت کې وو، ساتونکي څوک نه وو، یو دوه تنه نور موږ پسې وو، راته یې وویل: ((اوس نو راته ووایه چې انتخابات به څنګه شي، زه به څو فیصده رایې وګټم؟ هېوادمل صیب راته ویلي چې اویا فیصده رایې به وګټم؛ رحیم وردګ او نورو راته ویلي چې نوي فیصده او ځینې نورو خبره تر دې هم پورته کړې، خو اوس ته راته رښتیا ووایه چې څو فیصده به شي؟)) ما وویل: ((رییس صیب یو شی چې واضح دی هغه دادی چې روحیه داسې ده چې دا ټاکنې تاسو ګټئ، دا چې په څو فیصدو رایو به یې وګټئ، دې کې دقت په کار دی، ډېره خوش باوري په کار نه ده، انتخابات داسې دي لکه یو ماین، چې د دویم ځل تجربې امکان یې نه شته، که ماین څوک په دې نیت ټکوي چې ودرېږه چوي او که نه؟ نو دا یو ځل تجربه کېږي، ځکه که وچاودېده چاته بیا د دویم ځل تجربې مجال نه ورکوي. انتخابات هم همداسې دي، که دې بایلول د بیا تجربې اټکل یې نه شته، هغه هم زموږ په شان ټولنه کې چې ټاکنې نوې تجربه ده، د فیصدی په هکله باید ووایم، چې فیصدي د هر کاندید د قوم له فیصدی سره تناسب لري، سره له دې چې ټاکنې یوه سیاسي پروسه ده، خو بدبختانه چې افغانستان کې انتخابات پر قومي محور راځرخي، کاشکې دلته داسې وای چې خلکو د

کاندید د سیاسي لیاقت، ظرفیت او سیاسي پلان او ستراتیژۍ له مخې هغه ته رایې ورکولای، خو داسې نه ده دلته په دې ټاکنو کې بالاخره اکثریت رایې د قومیت پر محور راڅرخي.)) ده وویل: ((ماته خو نور قومونه هم رایه راکوي؛ یو یو معاون هم ورځخه لرم، دوی خو به هم یو څه رایې راوړي، فیصدي به پوره شي.)) ما وویل دواړه معاونان څه رول نه لري، اول خو د دوی پر وفادارۍ شک لرم چې د زړه له اخلاصه به کمپاین وکړي که ونه کړي، بله خبره دا ده چې دوی کومو قومونو ته منسوب دي، له هغو څخه هر یو جمهوري ریاست ته خپل خپل کاندیدان لري، کېدی شي دوی له هغوی سره همکاري هم ولري، خو د دې قومونو رایه ورکوونکي لږ تر لږه دا فکر کولای شي چې جمهور رییس ته رایه ورکړي که معاون ته، کوم یو دوی ته په ګټه دی؟ که تاسو بریالي شئ، نو د دوی معاونان خو اتومات راځي، معاونیت یې په دې ډول سل په سلو کې خوندي دی او که چېرې محقق، قانوني یا دوستم ته رایه ورکړي، کېدی شي جمهوري ریاست وګټي، نو په دې وجه هغوی جمهوري ریاست ته ترجیح ورکوي، نه معاونیت ته، البته پنځه شپږ فیصده رایې به داسې استعمال شي چې له یوه قومه بل ناقومي کاندید ته لاړې شي، خو که دا عملیه یو بل سره خنثی یا مساوي محاسبه کړو، نو بېرته اکثریت رایې د قومیت پر اساس راڅرخي، نو اوس تاسو خپله فکر وکړئ چې پښتانه په افغانستان کې څو فیصده دي؟ ستاسې رایې مستقیماً مساوي او متناسبې دي د پښتنو له عامې فیصدۍ سره.)) پر دې وخت یې ماته وویل: ((دا دې بیا هم ونه ویل چې څو فیصده به شي؟)) ما ورته وویل: ((طبیعي ووټ پنځه شپېته فیصده دی، که چېرې کمپاینران دې ښه وي، نو ووټ کېدی شي له پنځه پنځوس څخه تر پنځه شپېته فیصدو پورته شي او که چېرې کمپاینران دې کمزوري وي، نو کېدی شي تر پنځه پنځوس فیصدو راکښته شي، خو د ناکامۍ یا دویم رونډ حالت ته نه راکښته کېږي؛ پنځوس جمع

يو پوره کوې. اوس عامه روحيه دا ده چې تاسو انتخابات ګټئ، نو څکه خو يو شمېر کمپاينران داسې دي چې اينده کې د خپل موقف د تقويې په خاطر ظاهراً ستاسو ملاتړ کوي، خو د زړه له تله صادق نه دي، که دا ډله کمپاين هم ونه کړي څه خاص تاثير نه لري.)) ده بيا زياته کړه: ((نور قومونه به رايه را نه کړي؟)) ما ورته وويل: ((درکوي يې خو په ډېره کمه فيصدۍ، په همدې فيصدۍ بيا پښتانه هم نورو ناپښتنو کانديدانو، په تېره بيا يونس قانوني، مسعودې جلال او نورو ته رايه ورکوي فکر

(ډاکتر مسعوده جلال)

کېږي چې دا رايې به يو بل سره مساوي شي.)) کرزي صيب بيا زياته کړه: ((ښه دا راته ووايه چې مسعوده جلال که زما په ګټه انصراف وکړي، څومره ګټه به راورسوي، دا څووم څل دی چې ما سره تماس نيسي او راته وايي چې زه ستا په ګټه انصراف کوم، همدارنګه څو تنه نور کانديدان هم دي. راويې غواړم خبرې ورسره وکړم که نه؟)) ما وويل: ((اول خو مسعوده جلال پر دې پوهېږي چې کامیابېدی نه شي، په دې خاطر چې تاسو خوشاله کړي او يا اينده کې څه امتياز واخلي، تاسو ته ټلېفون کوي، بله خبره په کې دا ده چې هغه هسې ځان ته شهرت ورکوي چې په افغاني ټولنه کې لومړنۍ ښځه ده چې ټاکنو ته ولاړه ده. په اضطراري لويه جرګه کې يې هم همدا کار کړی او اوس هم ولاړه ده، کېدی شي د نړيوالې ټولنې ملاتړ په دې خاطر ورسره وي چې ښځينه کانديده ده او د ولسواکۍ تمثيلي اړخ هم لري. تر ټولو مهمه خبره داده، چې که مسعوده جلال دې خواته راشي، نو ووټ خو يې دې خواته نه راځي، د مسعودې جلال د ووټ طبيعي

حدود تاجک مېشتې سیمې دي، البته یو نیم کس به شوقي ووټ هم ورکړي، خو که معسوده جلال دې خوا ته راشي، نو طبیعي ووټ یې ټول (یونس قانوني) ته پاتې کېږي. که موږ غواړو چې بریالي شو، نو باید د اصلي مخالف کاندید د ووټ په ساحه کې فرعي کاندیدان زیات کړو چې د خپل مخالف کاندید ووټ تجزیه کړو، نو په دې لحاظ دې خواته د مسعودې جلال را اوښتل د ګټې پرځای زیان زیات لري. د مسعودې جلال پر ځای به ښه وي چې (سیداسحق ګیلاني) سره خبرې وشي، د سید اسحق ګیلاني او ستاسو د ووټ طبیعي ساحه مشترکه ده، که هغه یو ووټ اخلي هم، نو فکر وکړه چې ستاسو له ووټه کمېږي، زما د اټکل له مخې که ګیلاني منصرف نه شي نو لږ تر لږه دوه لکه (۲۰۰۰۰۰) ووټونه اخیستلای شي، چې دا د ټولو ووټونو نږدې درې فیصده کېږي او درې فیصده له تاسو څخه کمېږي، نو واټن یا تفاوت یې شپږ فیصده کېږي، دا حالت ډېر خطرناک دی. زما شخصي نظر خو دا دی چې په زور وي که په رضا، په پیسو وي که په جرګه یا مرکه سیداسحق ګیلاني باید تېر شي، د هغه د ووټ اکثره ساحه پکتیا، پکتیکا، خوست، غزني او ځینې نورې جنوبي سیمې دي، سره له دې چې هغه د ننګرهار دی، خو په ننګرهار کې دومره روشنفکره قشر راټوکېدلی چې د پیرۍ او مریدۍ تارونه اوس ډېر سست شوي، خو په جنوبي سیمو کې لا اوس هم دوی خپل تاثیرات لري.)) کرزي صیب وویل: ((ښه ټکي ته دې اشاره وکړه، خو دا وواېه چې ګیلاني به تېر شي که نه؟ هغه ای ایس ای ودرولای تېر به نه شي، خبرې مو ورسره روانې

(سید اسحق ګېلاني)

کړي...)) ما وويل: ((په هرترتيب چې وي بايد تېر شي.)) بيا مې ورته وويل: ((ستاسو د ووټ بله مهمه ساحه کوچيان دي، کوچيان ستاسو لپاره په دې ټاکنو کې داسې دي لکه کوچ، چې پرته له تا څخه هېچا ته رايه نه ورکوي، انتخاباتو کې بايد داسې لارې چارې ولټول شي چې د کوچيانو فعال حضور تضمين کړي. د ووټ بله ساحه بهر مېشتي افغانان دي، په تېره بيا په پاکستان او ايران کې افغانان. کېدی شي په ايران کې د محقق، قانوني او ستاسو د رايو مجموعه سره مساوي شي، خو په پاکستان کې ستاسو رايه به د هغو دوه برابره وي، د کوچيانو او بهر مېشتو افغانانو رايې ټاکونکی نقش لري.)) کرزي صيب زما خبرې په ډېر دقت واورېدلې، بيا د ده کور ته لاړو، ماښام ډوډۍ مې هلته وخوړه، د ډوډۍ پر مهال څو نور مېلمانه هم راغلل. ډاکټر فاروق وردګ دا مهال د ټاکنو مشترک کميسيون د دارالانشا رييس و، څو ورځې وروسته يې ماته وويل: ((پاکستان ته د ټاکنو د جاج اخيستو په خاطر يو هئيت ځي، تاسو هم بايد ورسره لاړ شئ، ستاسو تګ هلته ځکه ضروري دی چې پر خارجيانو هم ډېر اعتبار نه شته.)) دا مهال لا د اساسي قانون د دارالانشا ټول دفترونه په ولايتونو کې فعال وو او زه د ختيزو ولايتونو مسول وم، د هئيت په ترکيب کې څلور تنه بهرنيان: يو هم په اسلام اباد کې د يوناما دفتر مسول، بل په پاکستان کې د مهاجرو د چارو مسول او يو بل بهرنی هم د انتخاباتي چارو مسول و. له افغاني لوري (محمدفقير بهرام) د انتخاباتو د مشترک کميسيون غړی او زه (محمداسمعيل‌يون) شامل وو. هئيت له کويټې، کراچۍ، اسلام اباد او پېښوره ليدنه وکړه، له پاکستاني چارواکو سره يې خبرې وکړې او د ټاکنو جاج يې واخيست. د پاکستان د بهرنيو چارو وزارت کې د افغانستان د برخې مسول او ځينې نور چارواکي په پاکستان کې د افغانستان د جمهوري رياست لپاره په انتخاباتو کې د افغانانو له ګډون سره چندان موافق نه وو، ويل يې چې: ((که دلته سم انتخابات هم وشي د افغانستان کانديدان به وايي چې پاکستان د يو کانديد په ګټه کار کړی دی، هسې هم افغانستان

کې چې هره پېښه وشي، خلک یې پر پاکستان رااړوي. موږ نه غواړو ځان په دې مسله کې رانښاله کړو.)) د هئیت د ځینو غړو نظر هم چندان مثبت نه و، په هئیت کې زما نظر دا و چې هئیت باید خپل نظر ورکړي چې دلته انتخابات شوني دي، دا نو بیا د سیاسي خلکو کار دی چې دلته انتخابات کوي که نه، خو موږ باید خپل تخنیکي نظر ورکړو، په نتیجه کې د هئیت نظر مثبت و او ویې ویل چې پاکستان کې افغاني ټاکنې شونې دي او همدارنګه په ایران کې هم، دا شرایط هم ورسره ملګري وو چې که ټاکنې کېږي، نو په دواړو هېوادونو کې دې وشي، که یو کې وشي او بل کې ونه شي، نو سخت قومي او سیاسي بحران به رامنځته کړي. همدې نظر سره کابل ته راغلو، څه موده نور هم زموږ دفتر دوام وکړ، خو کله چې د جمهوري ریاست انتخابات رانږدې شول، نو د ختیزو ولایتونو له دفتر پرته د نورو اکثره دفترونو پخواني مشران پر ځای پاتې شول، یوازې زما د عوض کولو هڅه وشوه. کله چې د جمهوري ریاست ټاکنې پایته ورسېدې، تر څو ورځني جنجال وروسته نتیجې اعلان شوې، نو کرزی صیب د څلور پنځوس اعشاریه پنځه (۵۴،۵٪) فیصدو رایو په ګټلو سره د جمهور رییس په توګه اعلان شو.

د ټاکنو تر نتایجو وروسته یې زه د ملاقات لپاره له جلال اباده کابل ته وغوښتلم، په ګلخانې ماڼۍ کې د ده په خپل رسمي دفتر کې مې ورسره ملاقات وکړ، د انتخاباتو د نتیجو جدول یې هم پر مېز ایښی و، هغه وړاندوینه چې ما تر ټاکنو دمخه کړې وه، همغه شان شوه؛ ما ویلي وو چې که کمپاینران قوي وي دا رایې به له (۵۵) فیصدو څخه تر (۶۵) فیصدو پورې پورته کېږي او که کمپاینران کمزوري وي، نو تر (۵۵) سلنې کښته کېږي، خو دویم روند ته نه ځي. زما وړاندوینه د ده په ذهن کې وه، کرزي صیب ماته وویل: ((داسې پیشبیني دې کړې وه چې نجومي یې هم نه شي کولای، کټ مټ همغه شان وختله.)) ده زیاته کړه: ((دا وو ایه چې

دا ټوله رایه پښتنو راکړې که نورو قومونو هم راکړې؟ زه خو فکر کوم چې نورو هم راکړې.)) ما وویل: ((نورو هم درکړې خو ډېره کمه، کېدی شي پنځه فیصده، خو همدومره رایه بیا پښتنو، نورو کاندیدانو او له تا پرته نورو پښتنو کاندیدانو ته هم ورکړې، که دا رایه له هغه سره مساوي وګڼو، نو د پښتنو طبیعي فیصدي همدومره کېږي، په ځینو سیمو کې د ناامنیو له وېرې خلکو رایه نه ده ورکړې او همدارنګه د کوچیانو او مهاجرینو د پوره ګډون شرایط برابر نه شول، که هغه هم ورسره محاسبه کړو، نو د پښتنو رایه همدا (۵۵-٦۵) فیصده کېږي.)) ده وویل: ((ما پخوا دومره یقین نه کاوه چې پښتانه به دومره وي، خو اوس چې ګورم پښتانه رښتیا هم زیات دي، خو زه فکر کوم پښتانه به له (٦۲-٦۵) فیصدو پورې وي. د دې انتخاباتو بله ګټه څه ده پوهېږې؟)) ما وویل: ((د پښتو فیصدي؟)) ده وویل: ((بې شکه، ما که هر څومره دنیا ته ویل، راسره نه یې منله خو اوس یې دا جدول مخې ته ږدم)) ما وویل: ((دا انتخابات خو وګټل شول، خو اینده کې دا فیصدي په دې کچې نه پاتې کېږي، د ټاکنیزو محاسباتو قاعده دا ده هر څوک چې ټاکنې ګټي، یو شمېر خلک ورته له همغه پیله د امتیازاتو په تمه وي، که هغوی ته بیا همغه امتیاز ور نه کړای شي، نو هغه خوابدي کېږي، یو شمېر نور خلک بیا چې د واقعي حق او امتیاز مستحق وي هغو ته هم که څېل استحقاق ونه رسېږي، هغوی هم پر مخالفینو بدلېږي، نو په دې وجه د مخالفینو شمېر په نورمال ډول له (۱۰-۱۵) فیصدو پورې پورته کېږي او له (۵۵) څخه چې (۱۵) وباسو، نو څلوېښت پاتې کېږي او بیا چې دا پنځه لس فیصده د مخالفینو له اوسني (٤۵) فیصدو سره یوځای کړو، نو خبره (٦۰) فیصدو ته پورته کېږي، نو که اینده غواړې بیا ټاکنو ته ودرېږې، ډېر کار په کار دی.)) بیا د ده پر دواړو مرستیالانو: (احمدضیامسعود او کریم خلیلي) بحث راغی چې لومړي (۳۳۷)رایې راټولې کړې وې او دویم یې هم ډېر کم شمېر، چې په نشت حساب وې، ما ورته وویل: ((خدای مې دې غاړه نه بندوي چې احمدضیا مسعود او کریم خلیلي به څپله څپله رایه

هم تاته نه وي درکړي، زه پر دې دواړه شکي یم، (۳۳۷) رایې چې تاسو په پنجشېر کې ګټلي، هغه هم هلته یو شمېر کوچیان او پوپلزي اوسېږي، هغوی درکړي، نه احمدضیا مسعود. عجیبه خبره خو دا ده چې دی ځان ته د ((ملي قهرمان)) ورور وایي، دا د څرنګه ملي قهرمان ورور دی چې په خپله سیمه کې یې زر(۱۰۰۰) رایې هم نه درلودلې، له دې څخه موږ ته د واقعي او ناواقعي قهرمان څرک هم لګېږي.)) بیا مې ورته وویل: ((که په ده کې سړیتوب وای، نو لږ تر لږه به یې د خپلې کورنۍ او خپل ورور د نوم په خاطر هم دومره شمېر رایې پیداکړې وای چې نه تاته سرټیټی وای نه ولس ته! تر ده خو زموږ د لغمان ډمانو (سلمانیانو) هم تاته ډېرې رایې

(احمد ضیاء مسعود) (کریم خلیلي)

درکړي دي، دې څخه معلومېږي چې تر احمدضیا مسعوده زموږ د لغمان د سلمانیانو بېز قوي دی.)) دې خبرې سره ده هم ډېر وخندل. د لغمان سلمانیانو یوه اتحادیه درلوده چې ټولو په ګډه پرېکړه وکړه؛ کرزي صیب ته به رایه ورکوو. کرزي صیب وویل: ((اول او دویم معاون خو به رایه راکړې وي، خو باډیګارډانو یې ماته رایه رانه کړه.)) ما ورته وویل: ((دوی چې خپل باډیګارډان نه شي قانع کولای، نو نور ولس به څنګه قانع کړي؟)) دا بحث نږدې یو ساعت وغځېد، نورې خبرې هم په کې مطرح شوې، خو مهم ټکي یې همدا وو.

دا چې زه ولې تر ټاکنو د مخه او وروسته ولسمشر وغوښتلم، علت یې دا و چې هغه پر دې پوهېده چې زه د ولسمشرۍ په ټاکنو کې د هغه ټینګ ملاتړ کوم. په تېرو جرګو کې مې د ده د ملاتړ له امله دنده هم له لاسه ورکړه. ټاکل شوې وه چې ولسمشر کرزی د ولسمشرۍ د کمپاین د چارو دهمغږۍ لپاره په جلال اباد کې یو ځانګړی دفتر خلاص کړي او ما، چې تر دې مهاله په ټاکنو کې څه نا څه تجربه لرله، د دې دفتر د دارالانشاء رییس کړي او نور مطرح کسان به د شورا غړي وي. دا مهال نو په ننګرهار کې یو شمېر تنظیمي عناصرو، چې د کرزي په حاکمیت کې یې خپله بقا لیدله، هم کمپاین ته راودانګل، سره له دې چې له کابله ویل شوي وو چې (یون) به د دارالانشاء چارې پر مخ وړي، خو حاجي صیب دین محمد، چې دا مهال والي و، خپل یو شمېر تنظیمي خلک راټول کړل. د ولایت مقام په دفتر کې یې جلسه ونیوله، ډاکتر صیب (محمد اصف قاضي زاده) چې دا مهال د ولایت مرستیال هم و او د مولوي صیب خالص په تنظیم کې دحاجي دین محمد نږدې ملګری و، دا ټول حاضر وو.

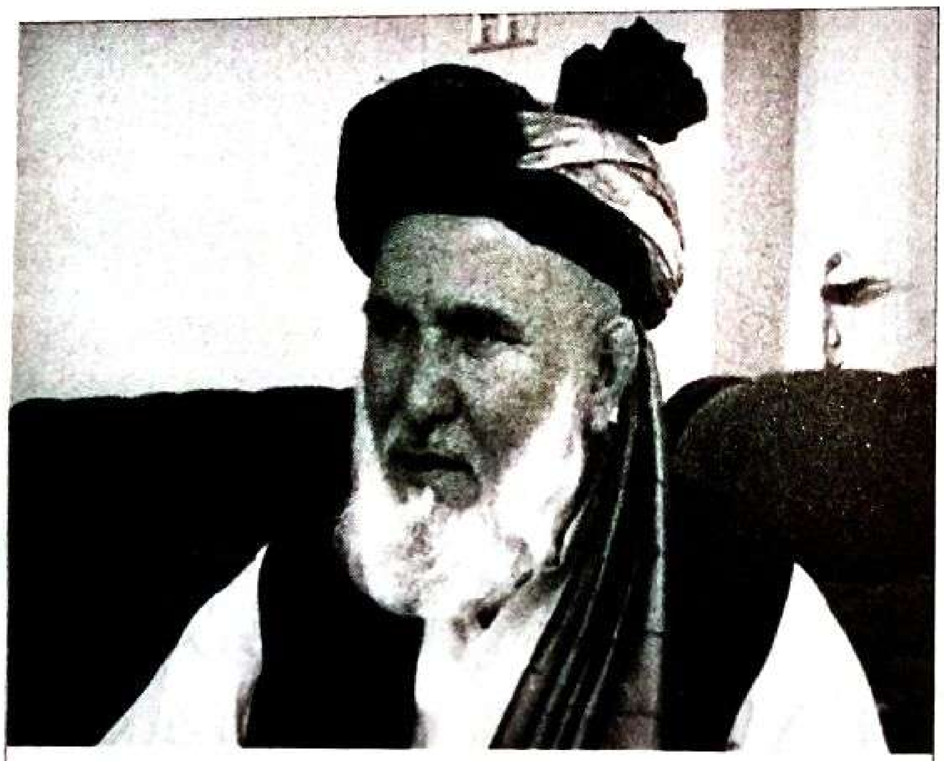
(حاجي دین محمد)

حاجي دین محمد وویل: «موږ دا غونډه د دې لپاره رابللې چې راتلونکو ټاکنو ته تیاری ونیسو، نو که زما نظر منئ ډاکتر صیب محمد اصف چې یوه قومي او جهادي څېره ده، دی به د ختیزو ولایتونو د دفتر مشر شي او یون صیب چې په ټاکنو کې تجربه لري، دی به یې مرستیال شي او موږ نور ټول به ورسره په ګډه همکاري کوو.» ما وویل: حاجي صیب! ډاکتر صیب اصف دې مشري وکړي، زه کېدی شي نورو ولایتونو ته لاړ شم، ازاد

کمپاین وکړم، خو تاسو سره به خپله همکاري کوم.» زما اصلي اعتراض دا و چې په راتلونکي حکومت کې باید د زور واکانو، تنظیمواکانو او قومندانانو رول کمزوری وي، نو چې اوس یې د کمپاین چارې د دوی پر غاړه دي، بیا به یې لرې کوي څوک؟ او اعتراض مې دا و چې تنظیمي عناصر جانبي عوارض لري، نور تنظیمونه یې نه مني، خو ما ظاهراً د دوی پر وړاندې څه و نه ویل، همغه و چې هر چا خپل کار پیل کړ، له دې ټولو مسئلو څخه هم ولسمشر او هم په کابل کې د کمپاین نور چارواکي خبر وو، نو څکه خو ولسمشر په دې مسئله کې زما نظر مهم باله.

رسنيز فعاليتونه

کله چې د ولسمشرۍ د لومړۍ دورې ټاکنې پايته ورسېدې، نو زه بيا وزګار شوم، خو ولسمشر راته وويل چې خپل دفتر دې فعال ساته، د دفتر کرايه او يو څه امکانات چې مخکې مې هم ورته اشاره وکړه، هغه به زه درته برابروم، ته دې خپل ملي کارونه کوه! ما خپل رسنيز کارونه بيا له سره منظم کړل. د قلموال په نامه اخبار مو لا د مخه پيل کړی و، هغه مو سره منظم کړ، (بېړنۍ لويه جرګه ولسواکي او زور واکي) اثر مې بشپړ کړ، له ليکوالو او پوهانو سره مې خپل مناسبات لا پسې ټينګ کړل، ځينې ولايتي سفرونه مې پيل کړل، خو مالي ستونزو سره لاس او ګرېوان وم، د ولسمشر مرسته چې به را ورسېدله، مشکل به يو څه حل شو، خو که مياشت دوه به

قلموال
محکمه خپله د محاکمې ور ده

وروسته، ټکنۍ او يا هم بنده شوه، نو بيا به حالات خراب شول، خو ورو ورو مې دې حالت سره ځان روږدی کړ او پر ځان مې د بسياينې لاره خپله کړه. تر دې وروسته مې د کابل له رسنيو سره هم همکاري پيل کړه، پوهنتون سره مې بېرته خپل کار او تدريس پيل کړ، زما رسنيز فعاليتونه د ولسمشر د خوښۍ سبب شول، ځکه دا هغه مهال و چې هم رسنۍ يو

اړخیزې وې، هم کارپوهان. یوازې پر ولسمشر کرزي انتقادونه ازاد وو او بس. شمالټلوواله چې دا مهال یې په حکومت کې تر هر چا زیات واک درلود، له انتقاده معاف وه، دوی هم په حکومت کې وو، هم په اپوزیشن کې. د اپوزیشن اصطلاح هم دا وخت نوې په ټوکېدو او دودېدو وه. هېچا جرئت نه درلود چې د دې خلکو په مقابل کې ودرېږي او غږ پورته کړي. زه بېلابېلو ټلوېزیونو ته تللم. زما بحثونه دومره گرم شول چې ان زما د فزیکي امحا لپاره پلانونه جوړ شول، تروریست افراد استخدام شول. د پیسو او مقامونو د ورکړې ژمنه ورسره وشوه، خو خدای (ج) په خپل امان کې وساتلم، زما مېرمن، د کورنۍ غړي او نور دوستان ټول زما له دریځ سره موافق نه وو، ټولو ویل دا وخت د دې خبرو نه دی او نه څوک د پوښتنې شته، دا خلک (ټلواله) د خپل قدرت د بقا لپاره هر ناوړه کار ته لاس اچوي، دا وطن د پوښتنې گروېږنې نه دی: د حاجي قدیر پوښتنه چا وکړه؟ د ډاکتر عبدالرحمن پوښتنه چا وکړه؟ دا نور په زرگونو چې وژل شوي، د هغو پوښتنه چا وکړه؟ خو ما ویل، اوس دې خلکو ځانونو څخه دېوان جوړ کړي، پر ټول ولس یې وهم خور کړی، یو څوک باید پیدا شي چې په رسنیو کې د دوی وهم مات کړي، کله چې وهم او ډار مات شو، بیا په ولس کې په زرگونو ځوانان مبارزې ته را دانگي؛ بیا موږ ته اړتیا نه شته، خو یو څوک باید وي چې د دغې او هغې زمانې تر منځ واټن ووهي. په دې بهیر کې د گڼو لفظي ټکرونو له جملې څخه یو هم هغه ټکر و چې زما او د ښاغلي (صالح محمد ریگستاني) تر منځ رامنځته شو. طلوع ټلوېزیون په کانټیننټال هوټل کې یو بحث جوړ کړی و. پنځه تنه د بحث گډونوال وو، ښاغلي ریگستاني د منتخب حکومت لپاره هم د بن کنفرانس معیارونه وړاندې کړل او دا یې وویل چې باید په دې حکومت کې هم په همغه معیار او مقدار او په همغه څومره والي او څرنگوالي هر چا ته ونډه ورکړل شي، د ده په نظر اوس دوی په دې حکومت کې سهم نه لري، خو ما ورته

وويل چې که د بن کنفرانس په ظالمانه معيارونو مو ځوکۍ وېشلې، نو بيا دې انتخاباتو ته څه اړتيا وه؟ دومره لګښت ته څه ضرورت و؟ تا څخه يوه پوښتنه کوم چې منتخب حکومت څه مانا؟ سره له دې چې دا حکومت منتخب دی، خو په واقعيت کې بيا هم منتخب نه دی، همدا اوس چې تاسو انتخابات بايلولي، بيا هم تاسو په حکومت کې تر ټولو زيات ياست، له لومړي مرستيال څخه نيولې تر نورو مهمو ځوکيو پورې ټول د يوې ولسوالۍ، يوې درې او يوه تنظيم خلک دي، دټولو نومونه مې ورته واخيستل. خير دا اوږد بحث دی، خو لنډيز او محتوا يې دا ده چې لومړی ځل و د نظار شورا او يا هم د جمعيت د تيوريسنانو د ناعادلانه منطق پر وړاندې مخامخ په ټلوېزيون کې غږ پورته

(صالح محمد رېګستانی)

شو، وروسته بيا دا ډول بحثونه نور هم ګرم شول، نورو خلکو هم جرئت پيدا کړ او د نظار شورا ويندويان، چې پخوا به په کوم شان، شوکت او فاتحانه ډول مرکو ته حاضرېدل او څرګندېدل، لږ پښه نيولي شول او په دې پوه شول چې نور ځوک هم په دې وطن کې شته چې تر دوی يې د منطق ژبه تېره ده. زما دې هڅو د ګڼو افغانانو هر کلی او ملاتړ راخپل کړ او نور ما خپل ولس د خپل ملاتړ او سپر په توګه ګاڼه. ولسمشر هم دا حالات څارل او زما د کارونو قدرداني يې کاوه، خو په ډېر احتياط يې زما ملاتړ کاوه، همدا کار د دې سبب شو چې ارګ ته زما د تلو لپاره ورو ورو لاره اواره شي.

سیاسي مشورې

له هغې ورځې چې په رسنیو کې زما حضور او فعالیتونه زیات شوي، نو له ارگ سره مې تماسونه هم زیات شوي دي. په ارگ کې دا مهال زما اړیکي له ښاغلي (انجنیر محمدابراهیم سپین زاده)، ښاغلي (سرمحقق زلمي هېوادمل)، (فاروق وردگ)، (شیدامحمد ابدالي) او ځینو نورو دوستانو سره وو. دې ټولو د ولسمشر د چلند او روغنیتې له امله له ما سره اړیکي پالل او ساتل، که د هغه خوښه نه وه، نو طبیعي خبره ده چې دا اړیکي یا قطع کېدل او یا سستېدل. پر دې مهال ما له ولسمشر سره څو ځله وکتل، ځینې ځانگړي ملاقاتونه وو، ځینې هم ډله ییز او له نورو خلکو سره په گډه او ځینې خبرې هم داسې وې چې د یادو کسانو په وسیله مې ولسمشر ته وررسولې، کله کله به مې د ټلیفون په ذریعه هم خپل پیغامونه ولسمشر ته لېږل. طبیعي خبره ده چې ولسمشر د گڼو مصروفیتونو له امله زما ټولو پوښتنو، غوښتنو او پیغامونو ته ځواب نه شو ویلای او نه یې باید ویلای وای، خو رابطه مې ورسره ټینگه وه. په دې ترځ کې څو ځله داسې مېلمستیاوو ته هم بلل شوی یم چې بهرني ډیپلوماتان په کې وو او افغانانو څخه ډېرو کمو دولتي چارواکو په کې گډون کړی و.

یوه ورځ یې ماښام بهرنیو ډیپلوماتانو ته مېلمستیا کړې وه. زه هم دې مېلمستیا ته بلل شوی وم. ډوډۍ هم، لکه چې د ایران سفارت تیاره کړې وه. د گڼو هېوادونو؛ هندوستان، پاکستان، انگلستان، اسلامي او نا اسلامي هېوادونو کور ډیپلوماتیک استازي راغلي وو، د افغانستان پر تېر تاریخ خبرې راغلې، د جمهور رییس دا عادت دی چې په مجلس کې ډېرې ظریفانه ټوکې کوي، مجلس کې ورسره څوک نه تنگېږي، کله چې د افغانستان د تېر تاریخ او د افغانانو د تېرې مبارزې او فتوحاتو خبره راغله،

نو جمهور رييس په ټوکه کې وويل: ((اوس دلته دومره هېوادونه راغلي او موږ سره يې دوستي ده چې که موږ تېر تاريخ ياد کړو، هسې نه چې دوی راڅخه خفه شي، ځکه که موږ وايو چې موږ له انګرېزانو سره درې جنګونه کړي، هغه مو ګټلي او ازادي مو اخيستې، نو انګرېزان خفه کېږي، که ووايو چې د پاني پت ميدان مو ګټلی، نو هندوستان خفه کېږي، د روسيې خبره خو لا نږدې تېره شوې، حيران يو چې څه ووايو! څه نه شو ويلای...)) دا مهال ټولو مېلمنو وخندل. يوه ورځ ولسمشر وغوښتلم، راته يې وويل:

(ولسمشر حامد کرزی)

((څنګه دي حالات؟ هر څه ورو ورو ښه کېږي، وارخطا کېږئ مه! دا د يوې ورځې کار نه دی، افغانستان ډېر وران شوی، وخت غواړي چې خلک بيا سره يوځای شي)). ما ويل رييس صاحب! د ښه والي او بدوالي تر منځ که نسبت او تناسب مراعت شي، نو بيا اميد پيدا کېدی شي، تاسو وګورئ تاسې چې کومې ډلې ته امتياز ورکوئ، دوی له دې امتيازاتو څخه د ځان په ګټه کار اخلي، ځانونه پياوړي کوي او که نه تاسو فکر کوئ دې کار سره موقتي ثبات رامنځته کېږي او بيا تاسو له دې ثبات څخه د راتلونکو پلانونو د تطبيق لپاره کار اخلئ؟ که خبره په دويم حالت کې وي، بيا تاسې بريالي ياست او که خبره اول حالت کې وي، نو بيا جنګسالاران واکمن دي او هغوی له دې حالته د خپل ځان په ګټه کار اخلي. د ولسي جرګې د (۱۵)مې دورې لپاره د ټاکنو بهير روان و، اکثرو خلکو ويل چې زورواکي بايد جرګې ته لاره پيدا نه کړي، هم ملت دا هيله لرله، هم نړيوالې ټولنې، زه هم د همدغه ارمان لپاره له جلال اباد څخه کابل ته راغلم، غوښتل مې له ولسمشر سره وګورم او د ولس دا ارمان ورته

څرگند کړم. د ملاقات زمینه برابره نه شوه. له (انجنیر صیب ابراهیم سپین زاده) سره مې وکتل، هغه ته مې په یوه جمله کې خپل نظر څرگند کړ چې ولسمشر ته یې ورسوي. دا چې دا موضوع مهمه ده، ښه به وي چې له ټولو جزیاتو سره یې دلته راوړم، چې درانه لوستونکي او افغانان د خپل اوسني تاریخ له دې پاڼې څخه هم ښه خبر شي.

درې سوه پنځلس

دا ليکنه په يوه عدد پيلوم، افغانستان کې عددونه هم کله کله پر عددي مانا او کيفيت سر بېره سياسي او نورې ماناګانې هم ښندي. افغانستان کې يو څوک دی، چې دا څو لسيزې کېږي، د افغانستان د ملي هويت او ملي وحدت پر ضد ليکنې کوي، د افغانستان ډېر نعمتونه يې خوړلي او څښلي خو بيا هم د افغانستان مخالفت کوي، ما د لوی خدای (ج) دربار ته څو ځله د دعا لاسونه پورته کړي؛ هر فرد يا اشخاص چې د افغانستان مخالفت کوي، خدايه ويې شرموې. الله تعالی د انسان ټولې دعاګانې، هيلې او غوښتنې نه قبلوي، خو يوه نيمه يې قبلوي، انسان بايد پر هغې هم شکر وکاږي. د اساسي قانون لويه جرګه وه، د جرګې د ټولو غړو شمېر (۵۵۲) تنه وو، په دې لړ کې د افغانستان يو مخالف، د زورواکو د حاکميت له برکته او له نورو بېلابېلو لارو لويې جرګې ته لاره پيدا کړې وه، د جرګې هر غړي پر نوم، ولايت او پلار نوم سربېره يوه عددي شمېره هم لرله، دې کس ته تصادفاً (۴۲۰) نومره ختلې وه، دا نومره چا قصدي نه وه ورکړې، خو البته د خدای پاک اراده په کې شامله وه، يو وخت دې

(حفيظ منصور)

کس په جرګه کې د ځينو مادو د تعديل او تغير لپاره څه جعلي لاسليکونه راټول کړي وو، د لويې جرګې د دارالانشا غړو د لاسليک او سريال نمبرونو د چک پر مهال پر يوه عجيب نمبر سترګې ولګېدې: (۴۲۰) يوه پر بل غږ

کړ: اوه وګورئ (۴۲۰)! څو ځایه ناقانونه لاسلیکونه کړي، بل پر بل غږ کړ وګورئ څوک دی؟. عبدالحفیظ منصور...

د جرګې د دارالانشاء له غړو ورو د (۴۲۰) اصطلاح د جرګې غړو او ژورنالستانو ته انتقال شوه، هر چا به د (منصور) غاړې ته کتل او د (۴۲۰) عدد په لیدو به موسکي شول، دا مهال به منصور خپل کارت په سرچپه ډول غاړې ته اچوه، بیا به هم ژورنالستان ورپسې وو، یو وخت یې خپل کارت بېخي پټ کړ، یوازې تنستې به یې په غاړه کې راځوړندې وې.

(۳۱۵) عدد چې په دري ژبه کې ورته ((سه صد و پانزده)) وایي، هم یوه ماضي لري، د کابل ښاریانو په تېره بیا د خیرخانې مېنې اوسېدونکو ته چې د (۳۱۵) نوم واخلې نو سم لاسي یې د (جنرال بابه جان) قطعه (۳۱۵) یاد ته ورځي، (۳۱۵) د کابل خیرخانې مېنې د غره په لمن کې د (ډاکتر نجیب الله) د حاکمیت پر مهال یوه لویه عسکري قطعه وه، چې ډول ډول عصري او درنې

(جنرال بابه جان)

وسلې یې لرلې، (بابه جان) چې اوس د (ستر جنرالی) پوځي رتبه لري، د همدې قطعې بولندوی یا قوماندان و، دا ځای د (۳۱۵) یا (قطعه‌بابه‌جان) په نامه یادېده، دا سیمه اوس هم په همدې نامه یادوي. د جهادي او نیمه جهادي ډوله واکمنی پر مهال د دې قطعې ټول تجهیزات لوټ شول او ځینې ځمکې یې هم ونیول شوې، خو د طالبانو تر سقوط وروسته اوس د کابل دا سیمه په بشپړ ډول د زورواکو له خوا نیول شوې، ان د (بابه جان) په شان د یو زورواکي زور هم پرې نه رسېږي. اوس په دې سیمه کې په زرګونو کورونه جوړ شوي، خو تر (۳۱۵) زیات په کې یوازې لوړ پوړي

تعمیرونه دي چې د لوړ پوړو چارواکو له خوا جوړ شوي دي، د (۳۱۵) خبره مې ځکه یاده کړه چې عددونه له عددونو سره اړیکي لري.

پر (۱۳۸۴ل) کال د ولسي جرګې لپاره عمومي ټاکنې وې، دا مهال په افغانستان کې د زورواکی، جنګسالارۍ او ټوپکوالۍ نومونې زیاتې کارېدلې، دا منفي واقعیتونه رښتیا هم په ټولنه کې موجود وو. تر (۲۰۰۰) زیاتو کسانو له ټول هېواد څخه ځانونه ولسي جرګې ته کاندید کړي وو، د نوماندۍ په پاڼو کې جنګي جرمونه، ټوپکوالي، د مخدره توکو کاروبار، بشري ضد جرمونه هغه مسایل وو چې اصولاً یې د دې کارونو مرتکبین د ولسي جرګې له نوماندۍ څخه محروموول، ملګرو ملتو او په اصطلاح ځینو بشري سازمانونو هم د بشر د حقوقو چغې وهلې، همدې ډلو په تېره بیا په کابل کې د ملګرو ملتو د مرستو ځانګړي دفتر (یوناما) یو ځانګړی لست برابر کړ او د افغانستان حکومت ته یې وسپاره چې دا کسان باید د ولسي جرګې په ټاکنو کې د نوماندۍ له لېسته وباسي. په دې لېست کې له ټول افغانستانه (۳۱۵) تنه وو، چې د هر ولایت هغه نامتو ټوپکوال او زور واکي اکثره په کې شامل وو، چې ولسي جرګې ته یې ځانونه نوماندان کړي وو، له پروان ولایت څخه (قومندان الماس)، له لغمان څخه (عصمت الله محبت، انجینر محمد عالم قرار، عبدالهادي واحدي)، له ننګر هاره (پیر بخش ګردیوال، حاجي حضرت علي) او همدارنګه له نورو ولایتونو څخه هم دې ته ورته اشخاص شامل وو، ملګري ملتونه مصمم وو د افغانستان حکومت چې دا مهال انتخابي پړاو ته رسېدلی و، په دې برخه کې غوڅ اقدام وکړي.

جنګسالارانو څو ځله په کابل کې غونډې وکړې او حکومت ته یې په اصطلاح خپل حضور څرګند کړ، حکومت هم څو ځله غونډې وکړې، څو څرنګه چې د دې جنګسالارانو اکثره ملاتړي په حکومت کې وو، هغوی د دې ټوپکوالو ملاتړ کاوه او دوی ته یې ډاډ ورکاوه چې څوک مو له لېسته نه شي ایستلای، دا مهال زه له جلال اباده کابل ته راغلم او د امنیت شورا په

دفتر کې مې له (انجنیر ابراهیم سپین زاده) سره وکتل، هغه ته مې وویل: «په هر ترتیب چې وي باید د دې ټوپکوالو مخه همدلته ډب شي او که دوی یو ځل پارلمان ته ننوتل، نو مخکې خو یې یوازې ټوپک د ځاني گټو لپاره کاراوه، دا ځل به قانون هم د شخصي گټو لپاره استعمال کړي.» انجنیر ابراهیم سپین زاده زما له خبرو سره همنظره و، خو ویې ویل: ((څه وکړو زما زور نه رسېږي، دا د رییس صاحب (کرزي) کار دی.)) ما ویل خیر که ممکنه وي له رییس صاحب څخه ماته وخت واخله، هغه وویل کوښښ به وکړم، ما وویل: که د ملاقات لپاره چانس په لاس را نه شي، نو دا خلک خو ولسي جرگې ته داخلېږي، یوه جمله مې ولیکله:

((قدرمن رییس صاحب! دا ټوپکوال اوس یوازې ستاسو په یوه لاسلیک او یا سر خوځولو له پارلمانه وځي، خو که یو ځل ملي شوار ته داخل شول، بیا یې په توپونو، ټانکونو او الوتکو هم نه شې را ایستلای...)).

همدومره لیک مې انجنیر صیب ابراهیم ته ورکړ، ما ویل چې رییس صاحب ته یې ورسوه، څو ورځې وروسته په حکومت کې د شمالټلوالې واکمنو غړو په دې پلمه چې که دا قومندانان موږ د ولسي جرگې د نوماندۍ له لیسته وباسو، دا ټول گډوډي جوړوي او د (ای ایس ای) غېږې ته ځي. موږ که هر څومره چغې ووهلې چې (ای ایس ای) پارلمان ته داخلوئ او که له پارلمانه بهر یې ایساروئ، خو هېچا زموږ خبره وانه ورېده، کله چې د ولسي جرگې پایلې اعلان شوې، همدې ډول کسانو د زر او زور له لارې ځانونه بریالي کړل، په پای کې ولسي جرگې ته له همدې (۳۱۵) کسانو څخه (۸۲) کسان چې د ټولې ولسي جرگې نږدې یو پر درې برخه جوړوي، بریالي وگڼل شول.

د دې تر څنگ یو شمېر نور ټوپکوال چې هغه د ملگرو ملتونو په دې تور لېست کې نه وو راغلي، هغه هم بریالي وگڼل شول او په دې ډول ولسي جرگه د رسمي او نا رسمي ټوپکوالو له خوا یرغمل شوه.

د دولتي چارواکو تغیر او تبدیل

یوه ورځ زه د ولسمشر ملاقات ته ورغلم، دا مهال ځینې تشویشونه وو، ځینو والیانو، لکه قومندان عطامحمد نور او نورو گواښونه کول، اسمعیل خان او گل‌اغاشېرزي هم ځانونه ټولواک گڼل، جمعیت تنظیم شمال ولایتونه خپل بېز او د خپل نفوذ ساحه گڼله، روسانو هم یو ځل بیا د پخوا په څېر په ډاگه کړې وه چې شمال ولایتونه د دوی د اغېز ساحه ده، د شمال او جنوب د واټن د زیاتېدو خطرونه یا زیاتېدل یا همداسې تمثیلېدل. اسلامي حزب هم د یوه سیاسي او نظامي قوت په توگه مطرح و او دولت کې یې تر جمعیت وروسته ونډه زیاتېدله. اسلامي جمعیت او په تېره بیا استاد برهان الدین رباني د بلخ له والي (عطامحمد نور) څخه د فشار د یوې وسیلې په توگه کار اخیسته، د کابل په حکومت کې یې خپل دریځ لاپسې پیاوړی کاوه او د نورو امتیازاتو د ترلاسه کولو په لټه کې و. په دغسې یو حالت کې ما د ملاقات غوښتنه وکړه، اندېښنه مې هم له همدغسې مسایلو سره وه. ملاقات برابر شو، کله چې د ولسمشر دفتر ته لاړم، ښاغلی فاروق وردگ هم ناست و، ولسمشر وویل، یوازې غواړې خبرې وکړې که ډاکتر وردگ دې هم وي، ما ویل نه دی دې هم وي، څکه ځینې خبرې خو تیارې همدوی پورې اړه لري. ما ویل په دې ورځو کې یوځل بیا د شمال و جنوب، پښتو او فارسي د تا او زما د نفوذ د ساحو خبرې کېږي، د اسلامي جمعیت او اسلامي حزب ستونزې او په دولت کې د دوی د واک ناندرۍ بیا گرمې دي، خلکو سره وېره او اندېښنه ده، نو په دې خاطر غواړم پر همدې مسایلو وغږېږم. ولسمشر وویل: ښه وایه پیشنهاد دې څه دی؟ ما ویل: ((اول که دا خبره ممکنه وای چې حکومت له اسلامي جمعیت، اسلامي حزب او بیا هم نورو ټولو تنظیمي عناصرو څخه خلاص شوی وای،

نو دا به ښه او ایډیال حالت و، خو چې په دې تېرو کلونو کې داسې ونه شول، نو اوس هم د دې احتمال نه شته چې یو ناتنظیمي او مسلکي حکومت دې جوړ شي، نو راځه لږ تر لږه خو دا وکړه، تنظیمي چارواکي له یوه ځای څخه بل ځای ته تبدیل کړه.)) ده وویل: ((څه مانا؟)) ما وویل: ((هر هغه تنظیم چې کومه سیمه د خپل نفوذ طبیعي ساحه ګڼي هلته یې مه واکمنوه، د ساري په توګه اسلامي جمعیت په شمال کې او اسلامي حزب په شرق، جنوب او نورو سیمو کې، همدارنګه نور تنظیمونه. دا ډول افراد هغو سیمو ته ورکړه چې دوی په کې بېز نه لري او یا یې ادعا نه کوي، په دې ډول به هغه سیمه د سیاسي فشار او افغانستان ته د ګواښ په توګه نه استعمالوي.)) ولسمشر وویل: ((نور یې هم راته تشریح کړه!)) ما وویل: ((په شمال ولایتونو کې خو هسې هم همدا اوس اکثره والیان د همدې تنظیم (اسلامي جمعیت) غړي دي، راځه دا والیان او قومندانان په جنوبي، شرقي او نورو ولایتونو کې مقرر کړه او د دوی پرځای دلته د اسلامي حزب والیان او قوماندانان وګوماره، یو خو به د شمال او جنوب، پښتو او فارسي خبره له منځه لاړه شي او بل به څوک کومه مشخصه سیمه د مرکزي حکومت پر وړاندې د ګواښ په توګه نه شي استعمالولای. بل داسې هم کېدی شي چې په شمال کې د اسلامي حزب او اسلامي جمعیت تر منځ د والیانو، قوماندانانو او نورو

(ډاکتر فاروق وردګ)

چارواکو تر منځ انډول او تناسب ټینګ کړې، بیا هم له شماله د ګواښ خبره له منځه ځي، اسلامي حزب سره خو غیر له دې هم د پښتو خبره مطرحه نه ده، په اصطلاح د ټولو دنیا د مسلمانانو پیوستون غواړي، په ازبکو، هزاره وو او نورو قومونو کې هم بېز لري. نو په دې ډول به هلته د

ملک د تجزیې خطر ببخي له منځه لاړشي. د دې احتمال هم شته چې د دوی تر منځ ټکر او جګړه رامنځته شي، نو که ټکر رامنځته هم شي، هېواد ته په زیان نه دی، له دواړو ډلو څخه هم ته او هم هېواد په تنګ دی، نو که دواړه یو بل نفې کړي، مرکزي حکومت او هېواد ته یې زیان نه رسي.)) دې وخت کې یې ډاکتر صیب فاروق وردګ ته وویل: ((څه

(ولسمشر حامد کرزی)

وایې، ته څه نظر لرې، ستاسې د حزبیانو په ګټه خبرې دي که څنګه؟)) هغه وویل: ((والله نو بد وړاندیزونه خو نه دي، که فکر پرې وشي ښه به وي.)) دې وخت کې ولسمشر ماته په خندا خندا کې وویل: ((ته د جمعیت ریښې باسې ریښې، هغوی په هېڅ وجه دې ته نه حاضرېږي چې خپل بېز له لاسه ورکړي.)) په دې منځ کې مو څه نورې خبرې هم وکړې، خو اصلي او مهم ټکي یې همدا وو.

جمعه خان همدرد او جمعه خان اڅک

جمعه خان همدرد د هېواد په شمال کې له سیاسي، نظامي او قومي څېرو څخه یوه مطرح څېره ده، چې له تېرو درېو لسیزو راهیسې د هېواد په شمال کې پر پښتنو او ځینو نورو قومونو خپل اغېز لري. کله چې دی په جوزجان کې والي و، نو دا مهال په جوزجان کې د جنرال دوستم له خوا ده ته یو لړ مشکلات پیدا شول، د دوستم له خوا مظاهرې راوایستل شوې او د امنیتي ځواکونو او مظاهره چیانو تر منځ نښته رامنځته شوه، دنښتې په ترځ کې څو تنو مظاهره چیانو ته مرگ ژوبله واوښته. دوستم د (۱۳۷۰ل) کال په شان شرایط کېښودل چې جمعه خان همدرد باید له دې ځایه تبدیل شي او پر ځای یې د ده د خوښې یو څوک وگومارل شي. پر (۱۳۷۰ل) کال (جمعه خان اڅک) په بلخ کې د امنیتي ځواکونو عمومي قومندان و، دوستم او د هغه تر شا د ببرک کارمل پرچم ولاړې ډلې او نظار شورا ډاکتر نجیب الله ته شرط کېښود چې جمعه اڅک باید له شماله وباسي او

(جمعه خان همدرد)

(جمعه خان اڅک)

که نه موږ خپل بغاوت ته دوام ورکوو. جنرال مومن، یو شمېر پرچمي قومندانان او نجيب ضد عناصر په دې پروسه کې شامل وو. کارمل، رباني، مسعود، مزاري او په لويه کچه روسيه او ايران د دې توطيې تر شا ولاړ وو. نږدې (دوه نیمې لسیزې) وروسته بيا ورته قضيه تکرارېږي، ما له ولسمشر سره ملاقات درلود، هدف مې دا و چې هم دا او هم دېته ورته موضوعگانې او نور مسايل ورته تشريح کړم. کله چې د ولسمشر دفتر ته ورسېدم، نو په لويه انتظار خونه کې د جوزجان والي ښاغلی (جمعه خان همدرد) هم ناست و. تر سترې مشي وروسته مې ترې وپوښتل څنگه راغلی يې؟ احضار کړی يې که څنگه؟ يوه جوړه شنې تسبې يې په لاس کې وې، هغه يې ماته راکړې او بيا ما سره همداسې پاتې شوې، همدرد صيب وويل: ((رييس صيب غوښتی يم، د مشورې لپاره، دا چې څه وايي نه پوهېږم، وروسته به معلومه شي.)) ما ورته وويل: ((وارخطا نه شې، دې ته گوره متوجه شه چې دا خلک يو ځل بيا تاريخ تکراروي، گوره نه په موقفونو کې فرق دی، نه هم په نومونو کې؛ هغه وخت جمعه خان اڅک و، اوس جمعه خان همدرد دی، کرکترونه او محتوا دواړو خواوو کې همغه دي، رييس صاحب ته بايد قناعت ورکړې، زه هم همدا اوس ورځم، تر تا مخکې زما نوبت دی، سر به يې خلاص کړم، خو چې ته ورته سست نه شې.)) هغه وويل: ((له ماڅخه ببخي خاطر جمعه اوسه، د دې خلکو ايمان موږ ته معلوم دی، چې رييس صاحب يې سسته نه کړي له ماڅخه نه خرابېږي.)) همدې وخت کې د ولسمشر سکرتر غږ کړ! يون صيب ستاسو د ملاقات وخت دی. ولسمشر سره کېناستم، تر روغبړ وروسته مې راساً همدا د جوزجان موضوع پيل کړه. ولسمشر لومړی خبره همدا مطرح کړه چې د دوی تر شا خو به څه توطيه نه وي. دوستم ته خو به خارجيانو نه وي ويلي. ما ويل دا چې دوستم ته به خارجيانو ويلي وي که نه؟ خو مهمه دا ده چې کومو خارجيانو به ويلي وي، د دوی له حرکتونو څخه خو داسې ښکاري چې دوی د (۱۳۷۰ ل) کال د وروستيو وختونو پېښې تکراروي، چې د هغه په نتيجه کې يې د ډاکتر نجيب الله حکومت ړنگ کړ، حادثې او محتوا همغسې دي، يوازې کرکترونه توپير لري، ان کرکترونه هم ډېر توپير نه لري. تاسو د ډاکتر نجيب الله پرځای ياست، د جمعه خان اڅک پرځای او يا هم ورته ځای

کې جمعه خان همدرد دی، دوستم پرخپل ځای او د هغه تر شا لاسونه او دسیسې هم پرخپل ځای دي. محتوا خو څه کړې چې ان نومونه او موقفونه هم توپیر نه کوي؛ جمعه خان همدرد او جمعه خان اڅک، وګوره همغه سناریو ده او یو ځل بیا تکرارېږي او که حالات همداسې روان وي، خدای مه کړه چې ستاسو برخلیک به هم د ډاکتر نجیب الله په شان شي. ولسمشر لږ مکث وکړ، ((یاره که خارجیان یې تر شا ولاړ وي، نو بیا خو خبره خطرناکه ده او که هغوی یې تر شا نه وي، نو بیا خبره دومره خطرناکه نه ده، څو ورځې ګړبړ به وي، تېر به شي.)) بیا ما وویل: ((رییس صاحب اوس همدرد صیب هم تیار راغلی، هلته په اتاق کې ناست دی، دی د شمال پر موضوعاتو ډېر پوهېږي، زما وروستی غوښتنه خو دا ده چې جمعه خان همدرد باید اوس د دوستم د غوروپش له امله تبدیل نه شي او یوځل بیا د جمعه خان اڅک خبره تکرار نه شي، که چېرې تبدیلوې یې هم، نو کله چې حالات نورمال شول، بیا یې که تبدیل هم کړې، پروا نه کوي، خلک به وایي چې په خپله یې تبدیل کړی دی او د دوستم فشار پرې کوم اغېز نه درلود، خو اوس که دې تبدیل کړ، خلک به وایي چې د دوستم فشار ته تسلیم شو او دا داسې خلک دي چې څومره یې فشار ته غاړه ږدې، دوی نور امتیازونه غواړي، قناعت نه کوي.)) موږ د نورو مسایلو په باب هم خبرې وکړې، خو مهم ټکي په کې همدا وو. د دې ټکو تر بیان وروسته او د جمهور رییس له دې ډاډ سره چې همدرد به نه بدلېږي، د ولسمشر له دفتره را بهر شوم.

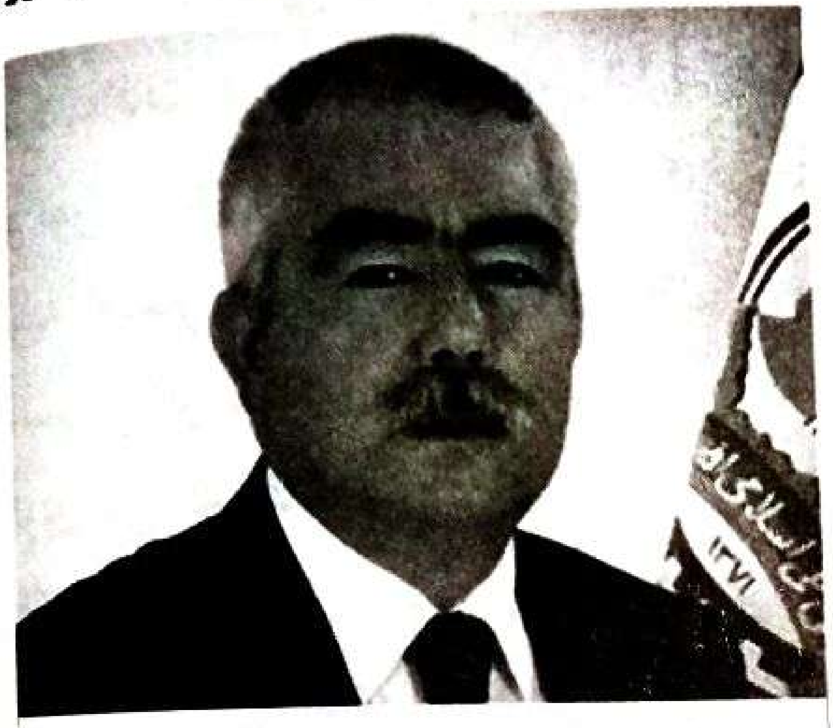
(جنرال عبدالرشید دوستم)

پنځم څپرکی

حکومتي دنده

لکه څنګه چې د دې اثر په سريزه کې مې ووېل، ما په حکومت کې د دندې له اجرا سره چندان مينه نه لرله، خو بېلابېل مجبوريتونه او د وخت غوښتنې د دې سبب کېږي چې سړی يوځای کې جبري او يا هم په خپله خوښه دنده اجرا کړي. زما د دندې څرنګوالی هم له دې حالته خالي نه و، کله چې تر انتقالي ادارې وروسته د ولسمشرۍ او ولسي جرګې ټاکنې خلاصې شوې. نو ګڼو مشرانو، دوستانو او نورو خواخوږو راته ووېل چې کرزي سره دې دومره منډې ترړې ووهلې، نو اوس خو يو ښه ځای کې وظيفه واخله، هم به ځان ته کار وکړې، هم به ملګرو ته، يوازې په تشو سياسي تبصرو هم څه نه جوړېږي، ټوله ورځ په رسنيو کې ناست ياست، اخر دا څه نتيجه ورکوي؟ امنيتي حالات مې هم ښه نه وو، څينو به په کې دا ويل چې که دولت ته لاړ شې، نو که نوره ګټه دې نه وي، خپل فزيکي امنيت خو به دې خوندي شي، څينو به په کې دا هم زياته کړه. چې ټول عمر په اپوزېشن کې پاتې کېدل هم چندان خوند نه کوي، څينو به دا انتقاد هم کاوه چې تاسو خپله پر کرزي او دې حکومت باور نه درلود، نو ولې مو ورته کمپاين کاوه، اوس چې تاسې په کې دنده نه اخلئ، نو هغه خلک چې سمون غواړي، هغوی به څنګه زړه ښه کړي، دا او دېته ورته ډېرې نورې پوښتنې او فشارونه وو چې زه يې دې ته اړکړم چې په حکومت کې دندې ته زړه ښه کړم. هغه خبره مې لا هم په زړه کې وه چې

په حکومت کې او هغه هم د حکومت په حساسو رگونو کې کار کول سړي ته د دې مجال ورکوي چې د معلوماتو مخزن ته لاره پیدا کړي، خپل یادښتونه سره منظم او راتلونکي نسل ته بیا د خپلې زمانې حال و احوال وړاندې کړي. له ولسمشر سره مې ملاقات وکړ او دوه درې ځله مې د دندې په باب ورسره وکتل. ښاغلی (فاروق وردگ او ښاغلی سر محقق زلمی هېوادمل) مو په ملاقاتونو کې حاضر وو، جمهور رییس په حکومت کې له دندې اخیستلو څخه راضي او خوشاله شو، خو دا ټکی یې را یاد کړ چې په حکومت کې به دې خوله بنده وي، بیا به دغسې بحثونه نه شې کولای، لکه اوس چې په رسنیو کې ناست یې او په خلاص مټ هر څه وایې، خوله به دې بنده شي. خیر په هر صورت فاروق وردگ او هېوادمل صیب ته یې وویل، سره کښېنئ، هر ځای چې د ده خوښ و همغسې وکړئ، څه شی چې دی غواړي همغه کار ورته ترتیب کړئ. څه موده دې کې تېره شوه، ښاغلي هېوادمل صاحب د قبایلو وزارت معینیت او فاروق وردگ د پارلماني چارو معینیت په پام کې نیولي وو. بله ورځ بیا درې واړه ولسمشر ته لاړو. هغه پوښتنه وکړه چې څنگه شو کار؟ هېوادمل صاحب چې مخکې تر مخکې یې د ولسمشر پر ذهن کار کړی و او هغه یې متمایل کړی و، ورته وویل، زما خو د قبایلو وزارت معینیت ورته پیشنهاد دی، نور د ده خپله خوښه، رییس صاحب وویل: ((ښه پیشنهاد دی، وزیر خو یې هغه دی تاته معلوم دی (براهوي صیب) ډېر ښه او ارامه سړی دی خو د کار نه دی، گوزاره به دې ورسره وشي، راځه همدا د هېوادمل صیب پیشنهاد ومنه، یو څه موده دلته تېره کړه، که دا وزیر و هم صلاحیت به دې زیات وي، پوهېږم چې هغه تر تا ځان نه شي خوځولی او که دا وزیر لاړ، اتومات به دې د هغه پرځای پورته کړم، تیار کار دې هم له پښتنو سره دی، ښه ډېر امکانات به دربرابر کړم، گرځه پر همدې پښتنو، خارجیانو څخه به هم درته امکانات پیدا کړم، که پښتنو ته کار کوې نو همدا یې ځای دی، تر دې نو

بالا ښه ځای نه شته.)) ما ویل رییس صیب شل کاله کېږي چې قبیلوي ژوند مې پرې ایښی، ته مې اوس بیا داسې ځای ته لېږې چې له جرگو او مرکو پرته بل شی نه شم کولای، مطالعه، لیک به رانه پاتې وي، بېرته به نالوستی شم، ما داسې ځای ته ورکړه چې هم علمي او فرهنگي کار وکړم او هم د هېواد د کورنیو دښمنانو د توطیو، بېځایه دلیلونو او ناوړه نظرونو مخه ونیسم. دې وخت کې یې وویل، د معارف وزارت او یا د لوړو زده کړو وزارت معینیتونه غواړې، ونیسه دا خو دې مسلک دی تیار. ما وویل نه هلته هم نه ځم، گوزاره به مې ونه شي، دې وخت کې فاروق وردگ وویل، په پارلماني چارو کې به زما مرستیال شي، زه به خپل ټول صلاحیت ده ته ورحواله کړم، هر څه چې دی غواړي، هغه به کېږي، زه به دې نورو کارونو ته وزگار شم، غیر له دې یې هم په حقوقي، سیاسي او ټولنیزو مسایلو کې هم علاقه زیاته ده او هم تجربه، رییس صاحب وویل! ونیسه دا کار هم ښه دی، ما ویل نه رییس صیب دې وکیلانو

(سر محقق زلمی هېوادمل)

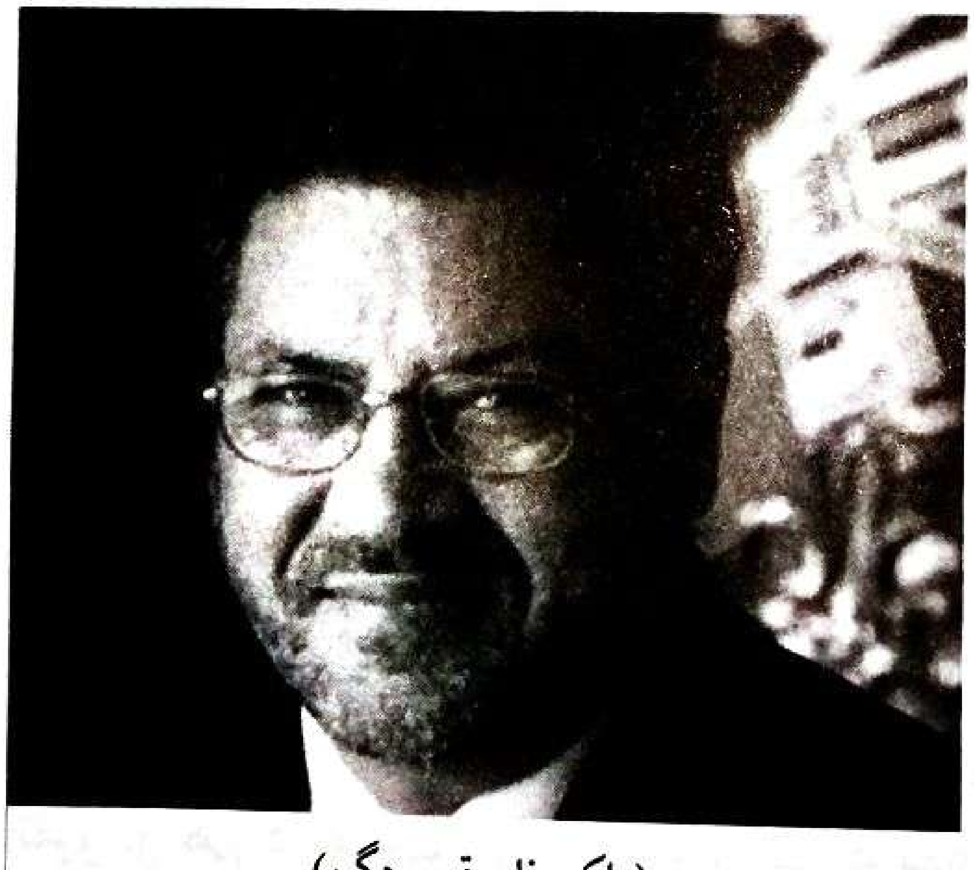
(ډاکتر فاروق وردگ)

سره مې چې اکثره یې په درغلۍ او غوړه مالۍ راغلي هم گوزاره نه کېږي، دوی به ما څخه یو کار غواړي، خپل خپلوان به راباندې مقرروي او زه به یې صلاحیت نه لرم، د تش رابط په توگه هلته څه کوم او په داسې یو رول کې بیا وکیل زما خبرې ته څه ارزښت ورکوي. دې وخت کې ولسمشر هغوی ته مخ واړوه ویې ویل: ((خیر دی پرېږدئ چې په خپله خوښه څه وواییِ،)) بیا یې ما ته وویل چې ستا خپل نظر څه دی؟ ما ویل د امنیت شورا دفتر کې باید کار وکړم. هغه وویل، هلته به څه وکړې هغه خو ډېر وړوکی دفتر دی، هلته خو هېڅ نه شته، هغوی خو ټوله ورځ چایونه څښي، په دې څو کلونو کې خو ما د هغوی کوم کار نه دی لیدلی. ما ویل زه غواړم، هلته فرهنگي کارونه سره منظم کړم، ولسمشر وویل، هلته خو فرهنگي دفتر نه شته، نو کارونه یې څنگه منظموې؟ ما ویل رییس صیب نوی دفتر په کې جوړ کړه! دې وخت کې یې وویل: «ښه نو خبره داسې ده.» بیا یې فاروق وردگ ته مخ راواړوه خیر نو چې خبره داسې ده، هلته یې تیار ابراهیم جان هم انډیوال دی، هغه سره یې طبعه برابره ده، پرې پوهېږم، ځئ نو مکتوب یې جوړ کړه رایې وړه چې زه یې امضا کړم. خو گوره چې ابراهیم جان سره هم مشوره وکړئ! څه موده دې کې نوره هم تېره شوه، ولسمشر له انجنیر ابراهیم سره مشوره کړې وه، هغه هم خپله موافقه څرگنده کړې وه.

څه موده وروسته راته ډاکتر فاروق وردگ زنگ وواهه، مبارک دې شه کار مو خلاص کړ. زما خبره خو دې ونه منله، زما خو دلته (پارلماني چارو معینیت ته) خوښه وه. فاروق وردگ په دې ډول له ولسمشر څخه هم زما د تقرر او هم د امنیت شورا په دفتر کې د یوه نوي بست د جوړېدو فرمان اخیستی و.

ګڼه: ۳۸۶

نېټه: ۱۳۸۶/۱/۲۷

د افغانستان د اسلامي جمهوري ریاست

د ملي امنیت په شورای کې د فرهنګي چارو د ریاست فوق رتبه بست جوړول او په هغه کې د محترم محمد اسمعیل یون د ټاکنې په اړه.

حکم

د ملي امنیت په شورای کې د فرهنګي چارو د رئیس فوق رتبې بست جوړول او په نوموړي بست کې د محترم پوهنمل محمد اسمعیل یون ټاکنه د هغه د علمي کدر د حقونو په حفظ سره منظوروم.

د لوی خدای(ج) له درباره نوموړي ته د لا زیاتو بریاوو هیله کوم.

حامد کرزی

د افغانستان د اسلامي جمهوریت رئیس

ریاست محترم اسناد و ارتباط،

حکم مقام عالی، بعد از ثبت، اطلاع [illegible]

[illegible]

تر حکم وروسته ما ډاکتر صیب وردګ ته وویل: ((زه که له یوې خوا ډېر دوستان لرم نو له بلې خوا مې مخالفین هم زیات دي، که ما په بل هر دفتر کې دنده اخیستې وای او که ډېره مهمه دنده هم وای او ما ډېر ښه کارونه هم تر سره کولای، نو ولسمشر او نورو لوړو چارواکو ته به هېڅکله هم د هغه ښه تصویر نه و رسېدلی، هم به ستړی وم، هم بدنامه، نو ماته داسې ځای کې دنده په کار وه، چې تر هغو پورته د خبر رسونې کوم بل ارګان نه وي چې زما شیطانت پورته مقام ته ورسوي، دا داسې یوځای دی چې هم به زه خپله په کې مصؤن یم او هم اینده کې نورو دوستانو ته د خطرونو او ګواښونو مخه نیولای شم، نو ځکه مې دا دفتر تر ټولو غوره وباله، بل هدف مې دا دی چې د معلوماتو سرچینې ته نږدې یم.

که ولسمشر په کال کې یوه مشوره هم زما ومني، نو دې وطن ته به مې ډېر خیر رسولی وي. نو همدغه لوړې ملي ګټې وې چې ما دا ځای غوره وباله.))

تر فرمان اخیستو وروسته مو نه فرمان په رسنیو کې نشر کړ او نه هم د تقرر خبر، څو ورځې وروسته په ارام ډول لاړم او خپله دنده مې اشغال کړه.

د دندې لومړنې وختونه

د دندې لومړني وختونه په ډېر ښه ډول پيل شول. پر کومه ورځ چې زه دفتر ته لاړم، يوه ورځ مخکې زما د تقرر مکتوب اداري دفتر ته ورغلی و. د کار پر لومړۍ ورځ د امنيت شورا د دفتر د ولايتي برخې مسول ښاغلی (عبدالله پوپل) او اداري مسول (سرور ثبات) سترې مشي ته راغلل، دواړه زيات خوشاله شول. د نوي دفتر د جوړېدو د وسايلو لېست يې واخيست بيا انجنير ابراهيم سپين زاده چې د امنيت شورا د دفتر لومړی مرستيال و، تشريف راوړ، مبارکي يې راکړه، ټول خوشاله وو. راته يې وويل چې دلته په دې ټولو دفترونو کې اداري مامورين ډېر کم دي، نو ته کولای شې درې څلور تنه مامورين په خپله خوښه مقرر کړې، ما ويل دوه تنه زه راولم. ضياءالرحمن ضياء او وفا الرحمن وفا دواړه مې ورته وړانديز کړل، د يوې مياشتې په بهير کې د هغو کارونه خلاص شول. تر هر څه لومړی مې د دفتر د کارونو لپاره يوه ستراتيژي جوړه کړه او د څو ورځو په بهير کې مې هغه د ولسمشر له نظره هم تېره کړه او ورته مې وويل چې د همدې ستراتيژۍ په چوکاټ کې به کارونه تر سره کوم او دېته ورته نور فرهنگي او ټولنيز کارونه، هغه راسره ومنله. د دې ستراتيژۍ يا کاري پلان لنډيز په دې ډول دی:

د افغانستان اسلامي جمهوریت
د ملي امنیت شورا دفتر
د فرهنګي چارو ریاست

کاري پلان او ستراتیژي

۱- فکري ګروپ: دا ریاست به هڅه وکړي، د هېواد له مفکرینو څخه داسې یو لس کسیز نارسمي ګروپ جوړ کړي چې د هېواد د سیاسي، فرهنګي او نورو چارو په باب وخت پر وخت خپلې مشورې د فرهنګي چارو ریاست ته ورکړي او هغوی بیا دا مشورې تر تحلیل وروسته لوړو مقامونو ته ورسوي.

۲- مطبوعاتي ګروپ: د فرهنګي چارو ریاست به هڅه وکړي په مطبوعاتي ډګر کې داسې یو دېرش کسیز نارسمي مطبوعاتي ګروپ جوړ کړي چې په مطبوعاتو کې د حکومت مثبت کارونه او مشروع غوښتنې په ښه ډول انعکاس کړي او د مخالفینو تعرضونو ته ځواب ووايي.

۳- د دولت په فرهنګي موسسوکې هماهنګي: د فرهنګي چارو ریاست به هڅه وکړي د دولت د فرهنګي موسسو په کارونو کې هماهنګي راولي او په دې برخه کې هغوی ته خپل وړاندیزونه وړاندې کړي.

۴- د فرهنګي او علمي شخصیتونو فهرست یا ډېټابېس: د فرهنګي چارو ریاست به هڅه وکړي چې د ټول هېواد په کچه د موثرو علمي شخصیتونو او علمي کادرونو یو فهرست برابر کړي، دا کار به له دې

سره مرسته وکړي چې په دولتي فرهنګي موسسو کې دولت د کار وړ اشخاص وګوماري او هم له دې اشخاصو څخه په نورو علمي او سیاسي چارو کې ګټه واخلي.

۵- د جګړه ځپلو سیمو فرهنګي حالات: له اطلاعات او کلتور وزارت او نورو اړونده فرهنګي او علمي مرکزونو سره به په همکارۍ او هماهنګۍ داسې لارې چارې ولټول شي چې د جګړه ځپلو سیمو د فرهنګي ودې لارې چارې برابرې شي او د دې سیمو فرهنګي وضعې ته زیاته توجه وشي.

٦- د بهرني کلتوري یرغل مخنیوی:له بېلابېلو پوهانو او مفکرینو سره به د سلا مشورو له لارې د بهرني په تېره بیا د فرهنګي یرغل د مخنیوي لارې چارې په ګوته شي او د حکومت له اړوندو فرهنګي موسسو سره به د همکارۍ له لارې د فرهنګي یرغل د مخنیوي لپاره هڅې تر سره شي.

۷- د یوې ځانګړې وېبپاڼې (وېبسایټ) جوړونه: د یوې داسې وېبپاڼې جوړول چې د چلولو اصلي محور به یې د ملي امنیت شورا دفتر د فرهنګي چارو ریاست وي، خو ازاده بڼه به ولري او ټول ازاد لیکوال به هم ورته لیکنې راولېږي. په دې وېبپاڼه کې به د افغانستان د اسلامي جمهوریت لاسته راوړنو، د هېواد د واقعیتونو د رښتیني بیان او د دولت د مخالفینو د تعرضونو پر وړاندې ډول ډول علمي، ادبي، سیاسي، انتقادي او اصلاحي لیکنې خپرېږي او د افغانستان د حالاتو یو رښتینی بیان به وي.

۸- د فرهنګي ټولنو د هماهنګۍ اداره: د ټول هېواد په کچه ګڼ شمېر فرهنګي ټولنې فعالیت لري، خو د دوی تر منځ د کار هماهنګي او همکاري ډېره کمه ده، د دې اړتیا شته چې په هېواد کې د فرهنګي ټولنو د هماهنګۍ له لارې غوره فرهنګي کارونه او خدمتونه تر سره شي. د فرهنګي چارو ریاست به هڅه وکړي چې د بېلابېلو فرهنګي ټولنو تر منځ د دې ټولنو د هماهنګۍ یوه اداره جوړه شي.

۹- د فرهنګي غونډو، سیمینارونو او ورکشاپونو جوړونه: د فرهنګي چارو ریاست به هڅه وکړي چې په هېواد کې د بېلابېلو فرهنګي ټولنو له خوا او یا هم په خپله په مستقل ډول د بېلابېلو کلتوري، علمي، ټولنیزو او سیاسي شخصیتونو، ورځو او مسایلو په باب علمي، ادبي او سیاسي غونډې، سیمینارونه او ورکشاپونه جوړ کړي.

۱۰- لوړو مقامونو ته د فرهنګي چارو په باب سلا مشورې: د فرهنګي چارو ریاست به هڅه وکړي د ملي امنیت شورا دفتر د مشرتابه له لارې د هېواد ولسمشر او نورو لوړ پوړو چارواکو ته سلا مشورې ورکړي او که چېرې ضرورت وي د هغوی د بیانیې لیکنې له ټیم سره به همکاري وکړي. د فرهنګي چارو ریاست به هڅه وکړي د جمهوري ریاست له مطبوعاتي دفتر سره هم خپله هر راز ممکنه مرسته وکړي.

د فرهنګي چارو ریاست به هڅه وکړي چې د چاپ، ژباړې، نشر، سمون او تدوین په برخه کې د امنیت شورا له نورو دفترونو سره مرسته او همکاري وکړي.

تر دې ستراتیژۍ او کاري پلان وروسته مو کارونه پیل کړل. کارونه ښه په خوند روان وو. ولسمشر هم اکثره وخت غونډو ته بللم، انجنیر ابراهیم او ښاغلي زلمي رسول هم د دفتر او هم ځینو نورو مهمو غونډو ته بللم، زړه مو ګرم و، ما ویل ځه که خدای کول فرهنګي کارونه به ورو ورو سره منظموم، له اطلاعاتو او کلتور وزارت سره مې ښه رابطه جوړه کړه. ځینې ولایتي سفرونه مې هم تر سره کړل، له ازادو لیکوالو او فرهنګي ټولنو سره مې د همکارۍ مناسبات ټینګ کړل، د ځینو لیکوالو د اثارو د چاپ لپاره مې پلانونه جوړ کړل، د ولسمشر د ویندویۍ له دفتر، د حکومت له نورو ادارو سره مې هم اړیکي ټینګ کړل، لنډه دا چې کارونه له هیلو سره سم پرمخ روان وو. دا مهال د افغانستان او پاکستان تر منځ د امن د ګډې جرګې د جوړېدو لپاره کمیسیون جوړ شو. (ډاکتر فاروق وردګ) د دې

کمېسيون د دارالانشاء رييس او (ډاکتر صادق مدبر) يې مرستيال وو. هغوی له ولسمشر څخه د يوه رسمي مکتوب په ترڅ کې هيله وکړه چې (يون) د جرګو په چارو کې تجربه لري، دی بايد موږ سره په دې برخه کې همکاري وکړي. ولسمشر د هغوی غوښتنه منظور کړه او (عبدالله پوپل) هم ما سره په دې کار کې ملګری شو. له هغه کميسيون سره مو همکاري پيل کړه. کارونه هلته هم ښه روان وو. دا مهال د جرګې لېست د بشپړېدو په حال کې و. ما له فاروق وردګ څخه هيله وکړه چې دا لېست د امنيتي او سياسي چک لپاره موږ ته راکړه چې د امنيت شورا د دفتر له فلتره ووځي، هسې نه داسې څوک چې د هېواد د ملي ګټو خلاف وي، دې جرګې ته لاره پيدا کړي او جرګه ګډه وډه کړي. هغه وويل ښځي سمه ده، زموږ مسوليت به هم لږ کم شي. موږ د امنيت شورا دفتر ټول رييسان په دې پروسه کې دخيل کړل او ټول زيات خوشاله شول. ټول لېست مو په څو ورځو کې له نظره تېر کړ؛ د هر شخص په باب مو کاري معلومات تيار کړل او د وروستي چک لپاره مو ولسمشر ته ولېږه. کله چې ولسمشر لېست چک

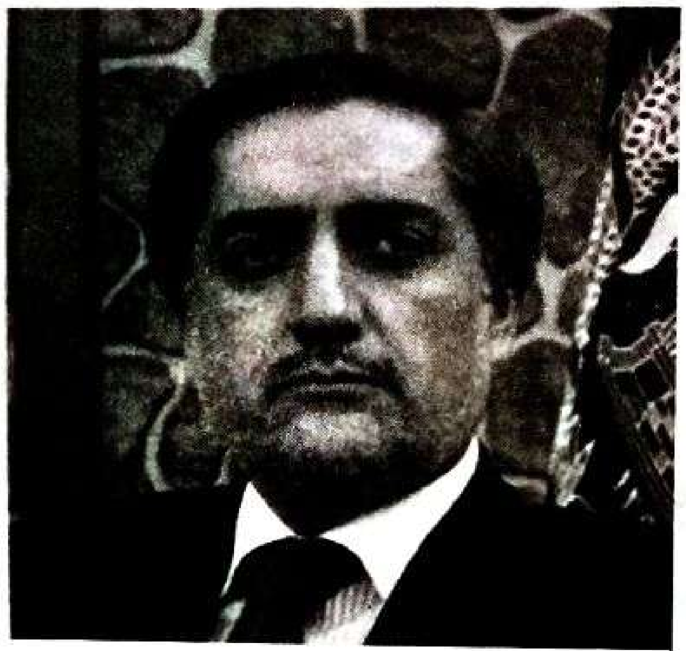
(ډاکتر عبدالله عبدالله)

کاوه، نو په هغه جلسه کې د امنيت شورا د دفتر په استازي، زه(يون) او عبدالله پوپل دواړه ناست وو. ولسمشر هم زموږ له کارونو خوښي وښودله. د امن ګډه جرګه د جوړېدو په درشل کې وه. يوه ورځ مخکې ماښام د افغانستان له لوري د جرګې د تدوير کميسيون چې (۲۱) غړي يې درلودل، د رايو په اتفاق پرېکړه وکړه چې زه (يون) د افغانستان له لوري د جرګې د منشي په توګه غوره يا انتخاب شم، خو د جرګې د رييس د ټاکنې صلاحيت يې ولسمشر ته حواله کړ. ماسخوتن مهال و چې ولسمشر په خپله راته زنګ وواهه او ويې ويل چې ته مې د جرګې د منشي په توګه منظور کړی يې، خپلو کارونو ته

دې پام کوه، ما ویل مننه رییس صاحب خاطر جمعه اوسه. سبا سهار بیا ډاکتر عبدالله عبدالله د افغانستان له لوري د جرگې د مشر په توگه غوره شو او د پاکستان له لوري (افتاب احمدخان شېرپاو) د جرگې مشر او (رستم شاه مومند) د جرگې د منشي په توگه وټاکل شول. جرگې درې ورځې دوام وکړ او بیا د یوه پرېکړه لیک په ترڅ کې په بریالي ډول پای ته ورسېده. په جرگه کې د پاکستان له

(افتاب احمد خان شېرپاو)

خوا ډېرې هڅې وشوې چې له موږ څخه کوم حقوقي امتیاز واخلي، خو په ټولو بحثونو کې یې هېڅ کوم داسې شی له موږ څخه تېر نه کړای شو چې زموږ د هېواد د ملي گټو خلاف وي، بلکې تر زیاته حده زموږ وړاندیزونه او نظرونه ومنل شول. جرگه په بریالیتوب سره پای ته ورسېده. دا چې د جرگې پرېکړې وروسته عملي نه شوې، دا یو بېل بحث دی او گڼ دلایل لري، خو خپله جرگه په اصل او محتوا کې بریالۍ شوه، دې بریالیتوب ولسمشر

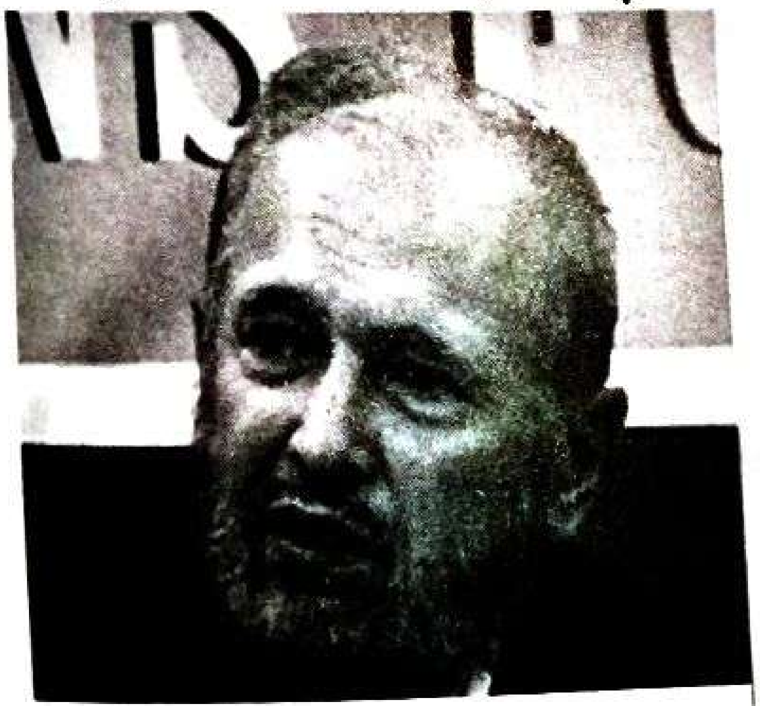

(رستم شاه مومند)

نور هم خوشاله کړ او له موږ څخه یې ځانگړې مننه وکړه. یو لړ نور مثبت کارونه مې هم په دې ترڅ کې تر سره کړل. کله چې جرگه پایته ورسېده او همدارنگه یو لړ نور مثبت کارونه، نو دې کارونو ورو ورو زما پر وړاندې ستونزې راولاړې کړې، ورو ورو کینې وټوکول شوې او ورو ورو خنډونه راوپنځول شول او زما د کارونو پر وړاندې یې ډېرې تولې کړې.

ایله بیله چې امنیت شورا هم خبره وکړه:

زه چې کله د امنیت شورا په دفتر کې مقرر شوم، نو ولسمشر به هغو وړو غونډو ته هم وربللم چې ډېر غټ چارواکي به په کې نه وو، یوازې د دفتر رییس، د امنیتي چارو سلاکار او یو څو تنه نور به په کې شامل وو. یوه ورځ ولسمشر گلخانې ماڼۍ ته وروبللو، په خپل رسمي دفتر کې نه، په یوه بله خونه کې چې کله کله هلته چای هم څښي، یوه وړه جلسه وه. جلسه په دې باب وه چې د ترکمنستان یو لوړ پوړی چارواکی راځي، دا سفر له یوې تاریخي ورځې سره متصادف و. ولسمشر مشوره کوله چې دې هئیت ته څنګه هرکلی وویل شي او څه وشي چې هئیت ښه خاطره یوسي او د دواړو هېوادونو اړیکي لا پسې خواږه شي. هر چا خپل خپل نظر څرګند کړ، د تشریفاتو په شمول ټولو یو څه وویل، ما هم خپل نظر څرګند کړ. دې وخت کې ډاکتر زلمي رسول چې په امنیتي چارو کې د ولسمشر سلاکار یا د امنیت شورا د دفتر مشر دی، هم لږه خوله خلاصه کړه، یو څه یې وویل، دې وخت کې ولسمشر وویل: ((او هو، ایله بیله چې امنیت شورا والا هم خبره وکړه، ما خو په دې درې څلورو کلونو کې له دوی څخه یوه خبره هم نه ده اورېدلې، دغسې زړور شئ. امنیت شورا خو غیر له دې چې چای وڅښي نور څه کار لري)). دې سره ټولو ورو ورو وخندل او ځان سره موسکي شول. هغه وخت ماته پته ولګېده؛ کوم دفتر ته چې زه راغلی یم، هلته لکه چې تر دې دمه هېڅ کار نه دی شوی، څومره مهم دفتر او څومره چوپه خوله رییس!

دې ډول غونډو کې زما (یون) ګډون زموږ د دفتر د لوی رییس (زلمي رسول) او نورو رییسانو پر زړه نه اوارېده، نو ځکه خو پټ او ښکاره مخالفتونه راڅرګند شول، چې غواړم دلته په لږ تفصیل سره ورته نغوته وکړم:

ننګونې او مخالفتونه

کله چې د افغانستان او پاکستان تر منځ د امن ګډه جرګه خلاصه شوه او له نورو انډیوالانو سره مې یو شمېر نور مثبت کارونه تر سره کړل، نو د ارګ په چاپېریال کې راته محافظه کاران، تنګنظران او نور مخالفین ټول یوې خواته شول، زما مخالفت ته یې راودانګل، سیاسي پلمې او پرابلمونه راوټوکول شول او د ډول ډول تورونو د پورې کولو لړۍ پیل شوه. د امنیت شورا په دفتر کې یو شمېر رییسانو د دفتر مشرانو لکه: انجنیر ابراهیم او په خپله ډاکتر زلمي رسول ته اعتراض وکړ چې: ((موږ هم رییسان یو، دی (یون) هم یو رییس؟ څنګه دی، وخت پر وخت جمهور رییس سره ګوري او موږ دا څو کاله کېږي د جمهور رییس مخ نه شو لیدلای، موږ خو هم دلته شپه او ورځ کار کوو، دې نظام ته مو کمپاین کړی او څه مو نه دي کړي، هر څه مو کړي خو بیا هم ولسمشر نه شو لیدلی...)) یو نیم به لا په کې دا خبره هم وکړه: ((کله چې د دفتر مشران، رییس صاحب وګوري همغه کفایت کوي، نو دا بیا څه دي چې یو رییس هم په هغه جلسه کې ناست وي، معاون او عمومي رییس هم، دا په خپله د انجنیر صاحب ابراهیم او ډاکتر صیب زلمي رسول لپاره سپکاوی دی، چې دوی هم په جلسه کې ناست وي او د دوی یو رییس هم هلته ناست وي.)) د دفتر حساسیتونو هم خپل تاثیر درلود او نورو ډول ډول پلمو هم.

ډاکتر صیب زلمي رسول یوه ورځ ولسمشر ته ویلي وو، څه فایده چې زه هم ناست یم او زما یو رییس هم هلته ناست وي، هغه هم زما له اجازې پرته، که زه یوه خبره وکړم او هغه یې رد کړي، نو بیا ماته څه پاتې شول، دا خبرې روانې وې ما د دوی خبرې او غبرګونونه احساسول، خو دومره جدي مې نه ګڼل، یوه ورځ مې (شیدا محمد ابدالي) ته، چې دا مهال د

ولسمشر یاور او خاص سکرتر و، وویل، چې غواړم رییس صاحب سره وګورم، هغه وویل: «ښه به وي چې د ډاکتر صیب زلمي رسول له لارې ورسره وګورې، ځکه هغه ستا امر دی، هغه دلته رییس صاحب ته یوه ورځ اعتراض وکړ چې زه هم په جلسه کې ناست یم او زما رییس هم ناست وي، نو زما حیثیت کې څه پاتې کېږي، د دې په خاطر مې درته وویل چې دغسې یو نزاکت شته.» بله ورځ انجنیر صاحب ابراهیم هم راته وویل چې یوازې تاته دا فرصت مساعد و چې رییس صاحب سره وګورې، نور یو رییس هم د دې صلاحیت نه لري، دا کار د دفتر پر نورو رییسانو ښه نه لګي، ما ویل انجنیر صاحب ما خو د هغوی مخه نه ده

(شیدا محمد ابدالي)

نیولې، هغوی ورسره ګوري که نه ګوري، هغه د هغوی خپل کار دی، زه خو چې هر وخت ورسره ګورم د هېواد په کچه یوه خبره ورسره مطرح کوم، ده ویل هر څنګه چې وي، خو هغوی اعتراض کوي. د یادونې وړ ده پر کومه ورځ چې ما له ولسمشر سره دلته د دندې د اجرا کار خلاص کړ، ما ورته ویلي وو چې رییس صاحب، زه دلته د یوه مامورګي په صفت نه راځم، زه راځم چې تاته د ملت پیغام او درد در ورسوم او بل که په کال کې زما له سلو نظرونو څخه یو نظر واورې او عملي یې کړې، نو دا به زما لپاره لویه نېکمرغي وي، البته په دربار کې به نور پوه کسان او غوره مالان هم وي، د هغوی خپل کار دی، خو زه د یوه هدفمن انسان په توګه راځم. بله خبره چې مې ورسره سپینه کړې وه، هغه دا وه چې زما رسنیزه ازادي به نه ټکنی کېږي، زه د پوهنتون د یوه استاد او یوه افغان په توګه دا حق لرم

چې په رسنیو کې د خپل ځان په استازې خپل نظر څرګند کړم، نه د حکومت په استازې، حکومت خپل استازي او ویندویان لري، هغوی به خپل کار کوي، خو که چېرې حکومت ماته د څه ویلو دنده راکوي، هغه به هم تر سره کوم، خو خپله ازادي به مې هم نه زیانمنېږي، رییس صاحب ما سره دا خبرې منلې وې. تر دې وروسته له ولسمشر سره زما ملاقاتونه ډېر کم شول، کله به په میاشت کې یوځل او کله به تر هغه هم کم شول. د ضرورت پر وخت مې په رسنیزو سیاسي بحثونو کې ګډون کاوه او خپله رسنیزه مبارزه مې جاري ساتله. دې کار هم ځینو خلکو ته خوند نه ورکاوه او دا پلمې به یې جوړولې چې د حکومت مامور دی، خو د حکومت پالیسي نه تعقیبوي، کوم لوړ رتبه مامور ته د دې حق حاصل دی چې داسې مرکې وکړي چې دی یې کوي، دا شکایت هم زموږ تر دفتره راورسېده، خو د دې په مقابل کې مې ټینګه مبارزه وکړه، هر څومره پلمې، قید او قیود چې ولګول شول، پروا مې ونه کړه او ورته ومې ویل چې زه د پوهنتون یو استاد یم دا حق مې محفوظ دی، ان د ولسمشر په فرمان کې راته لیکل شوي چې د پوهنتون کادري حقوق یې خوندي دي او بل مې له ولسمشر څخه د دې کار اجازه اخیستې ده. اکثره غوړه مالانو ولسمشر ته لاسرسی هم نه درلود، نو ځکه خو په دې کار کې پاتې راغلل، ان د امنیت شورا د دفتر په یو سیاسي غرضي تحلیلي راپور کې دا ویل شوي وو چې په سیاسي مسایلو کې د امنیت شورا د فرهنګي چارو رییس (محمد اسمعیل یون) خپلواک نظر زموږ د دفتر د پالیسۍ خلاف کار دی، خو دې ستونزو سره سره مې بیا هم خپلو رسنیزو او نیمه سیاسي ټولنیزو فعالیتونو ته دوام ورکړ. تر هغه پورې چې غوړه مالان نور پوه شول زما د کار مخه نه شي نیولای، خو په اداري او نورو برخو کې یې تر خپله وسله زما د فعالیتونو مخه ډب کړه او زه یې له یو لړ ننګونو سره مخ کړم.

فرهنګي کارونه او یادښتونه

کله چې په دې پوه شوم، په ارګ کې د بېلابېلو سیاسي کړیو، اشخاصو او غوړه مالانو له خوا په پټه او ښکاره زما د فرهنګي، ټولنیزو او سیاسي کارونو مخالفت کېږي او مثبتو کارونو ته منفي رنګ ورکول کېږي، نو خپلو ملګرو (ضیاءالرحمن ضیاء) او (وفاالرحمن وفا) سره مې مشوره وکړه چې راځئ اوس خپل خط و سیر ته تغیر ورکړو، پټ فرهنګي کارونه پیل کړو، داسې یو فرهنګي کار وکړو چې د هېواد په تاریخ کې یې ساری نه وي لیدل شوی، پر خپلو دفتري، اداري او فرهنګي کارونو سربېره مې چې خورا کم وو، د خپلو شخصي فرهنګي کارونو لپاره پلان جوړ کړ. د دې ترڅنګ مې په بېلابېلو ولایتونو کې د ځینو لیکوالو او فرهنګیانو د لاسنیوي او د هغوی د اثارو د چاپ لپاره هم یوه طرحه جوړه کړه، دا طرحه هم د شخصي روابطو پر بنسټ وه او هدف مې په دولت کې له موثرو شخصیتونو څخه د فرهنګي کار لپاره اغېزمنه ګټه پورته کول و. خپلو دواړو ملګرو ته مې وویل چې کار ته تیار یاست؟ هغوی وویل سل په سلو کې تیار یو. ضیاءالرحمن ضیاء او وفا الرحمن وفا دواړه د کار ټاکوګان دي. دوی ته زما طبیعت معلوم دی چې ضعیفه سړی ما سره کار نه شي کولای، یو کاري میاشتنی او شپږ میاشتنی پلان مو جوړ کړ، ما تر دې مهاله په تېرو (۲۲) کلونو کې خپل فرهنګي کار له نظره تېر کړ، بېلابېل چاپ شوي او ناچاپ اثار، متفرقه لیکنې او څه چې مې په تېرو (۲۲) کلونو کې تر سره کړي وو، هغه مې ټول سره تقسیمبندي کړل، د یوه یوه کار پر تکمیلولو مې لاس پورې کړ؛ ما به یو اثر بشپړ کړ، ضیاءالرحمن به کمپوز او وفاالرحمن به ایډېټ کړ، بیا به ما ایډېټ کړ، ضیاء به په کمپیوټر کې اصلاح کړ، وفا به بیا ایډېټ او ما به بیا وکوت او همدا پروسه مو پر ټولو اثارو څو څو ځله

تطبیق کړه، داسې هم راغلي چې یو اثر موږ درې واړو تر (۲۱) ځلو هم زیات کتلی او لاس په لاس کړی مو دی. زموږ په دفتر کې دومره کاغذونه پراته وو چې تا فکر کاوه قرطاسیه پلورنځی دی، یو وخت داسې راغی چې د دفتر پرنټرونو کار پرېښود، بیا مو خپله له بازاره ټونرونه راوړل او کاغذونه به مو هم خپله راوړل او دا د دې لپاره چې د دفتر د خلکو حساسیت راونه پارېږي، خو په دې برخه کې چا دومره حساسیت ونه ښود، کله چې به ځوک راننوتل او موږ به پر کار مصروف وو، نو ویل به یې ښېښکه ښه کاریګر خو یاست، د دفتر خلکو نه یوازې حساسیت ونه ښود، بلکې په ځینو برخو کې یې همکاري هم وکړه. کله چې به دفتر ته خدمو چای راوړ، نو موږ به مصروف وو. یوه ورځ یوه خدمه چای راوړ ویې ویل: ((به قران رییس صاحب تنها همین دفتر شما است که کار میکند، ما خو به هر دفتر چای میبرم، اینطور ارام ارامی است که فکر میکنی هیچ کس در دفتر نیست در یگان دفتر در کمپیوتر پر بازی میکند والله به قران)) رښتیا هم همدا حال و.

زموږ دې فرهنګي کار تر دوو کلونو زیاته و کمه موده ونیوله، خو په دې وختونو کې مو یوه ورځ هم سر له کاره پورته نه کړ، د کتابونو د چاپ لړۍ هم بشپړه شوه، یو وخت چې مو حساب وکړ، تر (۳۵) زره مخونو زیات ایډېټ مو کړی و. دا البته د کتابونو له څو ځلي سمون او بیا کتنې څخه مې هدف دی، ټولې هغه متفرقه لیکنې، ژباړې،

(زما د چاپ شویو اثارو یو انځور)

لیکلي اثار چې ما د تېرو (۲۲) کلونو په بهیر کې لیکلي وو، هغه مو سره راټول کړل، یوازې څو متفرقه لیکنې چې په بېلابېلو وختونو کې چاپ شوې وې او بیا چاپ یې ضروري وو، هغه مې ترلاسه نه کړای شوې.

(۳۳) عنوانه کتابونه مو پر یوه مهال چاپ کړل. دا د هېواد په تاریخ کې یو بېساری کار و چې هم ورته پیسې پیدا کړه، هم یې ایډېټ کړه او هم یې انټرنېټ ته پورته کړه او هم یې په (CD) کې خوندي کړه. موږ نه یوازې د چاپ بهیر پر مخ ووړ، بلکې دا اثار مو په (PDF) بڼه سایټونو ته هم پورته کړل چې هلته هم خوندي شي او په (CD) کې مو هم ځکه خوندي کړل چې ټول خلک نه شي کولای کتابونه له ځان سره وګرځوي او نه هم موږ هر چاته ټول اثار ور رسولای شول، نو په یوه (CD) کې مو ټول (۳۳) عنوانه کتابونه خوندي کړل، هم (CD)، هم چاپي کتابونه او هم د انټرنېټ ځپې ټول مو په وړیا ډول لوستونکو ته وړاندې کړل. د دې خدماتو عنوان و: (خپل ولس ته د یون ډالۍ). کله چې مو دا اثار چاپ کړل، نو د زیاتو هېوادوالو د هرکلي وړ وګرځېدل، په (سرینا هوټل) کې مو ورته یوه یادغونډه یا نمانځغونډه جوړه کړه، هوټل والا وویل چې دا زموږ په هوټل کې د خپل نوعیت لومړنۍ غونډه ده، نو د هوټل په ټکس کې یې خورا تخفیف راوست، د غونډې راپور له (ټلوېزیون) او وېبسایټونو خپور شو، اکثرو هېوادوالو یې ستاینه وکړه او ماته یې مبارکي راکړه او هم یې زموږ د دې کار تائید وکړ، ډاکتر رنګین دادفر سپنتا چې دا مهال د بهرنیو چارو وزیر و. دارګ په دروازه کې راسره مخامخ شو، ویې ویل: ((شب در تلویزیون دیدم، کار خوب را انجام دادی، این که در متن اش چیست او مهم نیست او مربوط خودت است ولی در اصل این یک گام نیک و بسیار عالی بود، به این پیمانه کار فرهنگی در ذات خود قابل ستایش است، من برایت تبریک میگویم.)) همداسې نورو ګڼو خلکو راته مبارکي راکړې. څو ورځې وروسته مې د همدې کتابونو یوه بسته ولسمشر ته برابره کړه. د (داود زي صیب) دفتر ته لاړم، دوه بنډله کتابونه مې برابر

کړل، هغه ته مې وویل، فقط د یو څو دقیقو لپاره رییس صاحب ته ورځم، دغه زما کتابونه دي، هغه ته یې ډالۍ کوم، هغه چې وکتل ویې ویل: ((ماشالله دا څومره ښکلي دي، دا دې څه وخت لیکلي، چېرته دې چاپ کړي؟)) ما وویل همدلته، هغه راته وویل والله چې اول یې ماته رانه کړې، که خو رییس صیب ته درسره لاړ شم، اول به یوه بسته دلته پرېدې بیا به څو، ما ویل دا یوه مې تیاره تاته راوړې ده. خپل سکرتر ته یې وویل، دا هلته زما په الماري کې کېږده، چې زه یې بیا کور ته له ځانه سره ورم. سملاسي د رییس صاحب دفتر ته لاړو. داودزی صیب ورننوت او زه په سکرتریت کې ودرېدم، څو شېبې وروسته یې غږ کړ، راځه! رییس صیب چې زه ولیدم، له یو بنډل کتابونو سره، نو ویې ویل: ((اه دا دې څه کړي، ماشاالله ماشاالله، دا خو دې عجب کار کړی، دا وهایه چې دا دې چېرته لیکلي او څه وخت دې لیکلي دي؟)) ما ویل همدلته په امنیت شورا کې، دا یو نیم کال پرې لګیا وم، ده وویل: ((عجب کار دې کړی، امنیت شورا لکه چې خپله ډوډۍ حلاله کړه، افرین افرین بښکه په دې کار، دا به زه خپل کور ته ورم او په خپلې شخصي الماری کې به یې ږدم، هلته زه یو ښکلی کتابتون لرم، یاره زنده باد، دغسې کارونه کوئ، خو اوس دا راته ووایه چې څه درته وکړم، څه شی غواړې؟)) ما ویل هېڅ نه غواړم، دا مې تاسې ته ځکه ډالۍ کړل چې دا درته څرګنده شي، چې په ارګ کې هم فرهنګي کار کېږي، هېڅ نه غواړم، دې وخت کې داودزي صیب غږ کړ، صیب! یو مډال به ورته پیشنهاد کړو، رییس صیب وویل، نیسه را جوړ یې کړه! او همدې سره یې له دفتره راووتو.

شپږم څپرکی

د امنيت شورا دفتر

د امنيت شورا دفتر د نړۍ په يو زيات شمېر هېوادونو کې وي، دا خورا مهم دفتر ګڼل کېږي چې د يوه هېواد لپاره ټول امنيتي جوړښت جوړوي، د هېواد ملي امنيتي پاليسي ترتيبوي او د هغې د تعقيب او څارنې لپاره کار کوي. د افغانستان د ملي امنيت شورا دفتر د امريکا د متحده ايالاتو د امنيت شورا دفتر ته د شکل له مخې ورته دی، خو نه د محتوا او عمل له مخې. دلته د امنيت شورا دفتر د موقتې ادارې تر پايته رسېدو وروسته رامنځته شو. ښاغلی ډاکتر زلمی رسول يې له پيله بيا بهرنيو چارو وزارت ته تر نوماندۍ پورې د دې دفتر رييس او د ولسمشر د امنيتي چارو سلاکار و. د امنيت شورا نه يوازې د يوه هېواد د فزيکي يا پوځي امنيت د ساتلو مسوليت پر غاړه لري، بلکې د يوه هېواد ټول امنيتي جوړښت که اقتصادي امنيت وي، که سياسي، رواني او نور ټول د امنيت شورا دنده ګڼل کېږي او د امنيت شورا دفتر معمولاً دغه ټولې چارې سره همغږې کوي او د اړوندو ارګانونو يا اشخاصو تر منځ کارونه سره تنظيموي. د افغانستان د امنيت شورا دفتر هم د همدې هدف لپاره جوړ شوی و. دا چې دې شورا کومه عمومي پاليسي يا تګلاره لرله؟ عوامو ته څرګنده نه وه، يوازې خواص پرې پوهېدل او هغه هم ځو تنه محدود کسان، د هر چا په واک کې نه وه. زه چې اول دې دفتر کې مقرر شوم، نو د دې پاليسۍ يوه

دري او پښتو نسخه مې وکتله چې په اصل کې له انګلیسي څخه ژباړل شوې وه، غالباً چې بل چا به لیکلې وه، خو د افغانستان غوښتنې، ضرورتونه هم په کې منعکس شوي وو. د امنیت شورا دفتر په راس کې معمولاً د ولسمشر د امنیتي چارو سلاکار وي چې ټول امنیتي پروګرامونه تنظیموي، ولسمشر ته لاسرسی لري او په عاجل ډول ولسمشر ته خبر ورکولای شي. دا چې د افغانستان د امنیت شورا دفتر څه ډول کارونه کول او څه ډول تشکیلات يې درلودل، دلته پرې لنډه رڼا اچوم:

د امنیت شورا دفتر تشکیلات

امنیت شورا دفتر له نورو دولتي ادارو سره یو څه توپیر لري. دفترونه او اداري تشکیلات یې محدود دي، خو د نورو دولتي مامورینو په انډول یې د واک نا اعلان شوې کچه زیاته ده. دلته به د دې دفتر ځینو جوړښتونو ته اشاره وکړو:

۱- د ولایتي چارو ریاست: د افغانستان د اسلامي جمهوریت امنیت شورا دفتر یوه ولایتي څانګه لري چې یو رییس، یو مرستیال او څو تنه مامورین لري. دا څانګه له ولایتونو څخه راپورونه اخلي، والیانو، امنیه قومندانانو سره د اړیکو ټینګول د دې څانګې دنده ده او همدارنګه له مرکز څخه هغوی ته د حکومت د ځینو پیغامونو وررسول. هغه وخت چې زه په امنیت شورا دفتر کې وم، نو ښاغلی (عبدالله پوپل) د دې څانګې مسول و، وروسته بیا (محمد انور بریپال) د هغه پرځای مقرر شو.

۲- د ستراتیژیکو اړیکو ریاست: په افغانستان کې یو شمېر بهرنیو ادارو او د هغو له استازو سره د اړیکو ټینګول، پالل، د هغوی په غونډو کې ګډون او د یو شمېر رسنیزو فعالیتونو تر سره کول د دې ریاست دنده وه. ښاغلي (لطف الله مشعل) د څو کلونو لپاره د دې ریاست د رییس په توګه دنده اجرا کړه.

۳- د تحلیل او ارزونې څانګه: بېلابېل سیاسي، ټولنیز او نور راپورونه چې دې دفتر ته راتلل، او همدارنګه د هېواد د حالاتو ارزونه او تحلیل د دې ریاست دنده وه. دوی څېل کارپوهان هم درلودل چې یوه موضوع به یې څېړله، خپل مشر ته به یې ورکوله او هغه به د دفتر عمومي مشر ته سپارله. (ملک قریشي) چې د ولسمشر کرزي اخښی (د مېرمن ورور) دی. ډېر وخت د دې ریاست د رییس په توګه دنده تر سره کړه.

۴- د بهرنیو چارو ریاست: دې ریاست طبعاً له بهرنیانو سره اړیکې ټینګول، دوی د افغانستان بهرني روابط، د سیمې او نړۍ حالات ارزول او په دې برخه کې یې خپل تحلیلونه لیکل. (نجیب طهماس) څو کاله د دې ریاست د متصدي په توګه دنده اجرا کړه.

۵- د فرهنګي چارو ریاست: د فرهنګي مسایلو او چارو همغږي، ولسمشر ته په فرهنګي چارو او ویناوو کې د اسانتیا برابرول، د فرهنګي مسایلو ارزونه او نور فرهنګي کارونه د دې ریاست دنده وه.

شپږ کاله له (۱۳۸٦) څخه تر (۱۳۹۲ل) کال پورې ما (یون) د دې ریاست چارې پرمخ یوړې.

٦- د اطلاعاتو اخیستلو ریاست: له ټول افغانستان څخه هر سهار د تازه معلوماتو راټولول د دې څانګې اصلي دنده وه. (ضیاء صالحي) د دې څانګې د مسول په توګه زیات وخت دنده تر سره کړه.

۷- مالي او اداري ریاست: د ورځنیو مالي او اداري چارو سمبالول د دې ریاست دنده وه. (سرور ثبات) زیات وخت د دې څانګې د رییس په توګه دنده اجرا کړه.

سربېره پر دې د نظامي چارو د همغږۍ دفتر، (ای ټي) څانګه او ځینې نور واړه مدیریتونه هم د امنیت شورا د دفتر په چوکاټ کې فعال وو. د دې ترڅنګ دې دفتر درې معاونیتونه هم درلودل.

د امنیت شورا دفتر ورځني کارونه

پر هغه ورځ چې ما دنده اشغال کړه، نو تر هغې څو ورځې وروسته انجنیرصاحب ابراهیم ماته وویل، چې نجیب طهماس سره به احتیاط کوې، ضیاء صالحي سره هم، سرور ثبات خپل پخواني حزبي تمایلات لري، ډاکتر صیب زلمی رسول او مالک قریشي خو پېژنې مقصد مې دا دی چې دلته به په روابطو او خبرو کې یو بل سره ډېر احتیاط کوې، پر همدې ورځ ما ته پته ولګېده چې په دې دفتر کې ډېر سیاسي او فکري یووالی نه شته، هر څوک یو چا راوستی، نو ما هم دې مسلې ته پام وکړ، په لومړیو ورځو کې ماته دفتر ډېر منظم نه برېښېده، خو وروسته وروسته د منظمو جلسو وړاندیز وشو، هر سهار به اته بجې جلسه وه، زلمي رسول به یې مشري کوله، خو انجنیر ابراهیم هېڅکله هم په دې ډول جلسو کې ګډون ونه کړ، جلسه به سهار پر (۸) بجو پیلېدله. د ټول هېواد د مهمو پېښو راپور به وړاندې کېده، بیا که چا کومه خبره لرله هغوی به خپل نظر وړاندې کاوه. البته په دې جلسه کې یوازې رییسانو او په نشتوالي کې یې مرستیالانو ګډون درلود. بیا به، نو زلمي رسول لنډې خبرې وکړې او که کومه نوې خبره یې درلودله هغه به یې وکړه. زلمي رسول د خپل ارام طبیعت له مخې ډېرې خبرې نه کولې، بیا به غونډه خلاصه شوه، موږ به د خپلو دفترونو او زلمي رسول به د جمهور رییس د دفتر پر لوري رهي شو. هر رییس به د اوونیز کار راپور د زلمي رسول مرستیال ته سپاره او هغه به بیا یا زلمي رسول ته سپاره یا به یې ځان سره ساته. وروسته بیا (همایون تندر) هم د یوه کال لپاره د زلمي رسول د مرستیال په توګه وټاکل شو، هغه او ښاغلي عبدالحکیم نورزي، چې بل مرستیال و، هغوی به هم په جلسو کې ګډون کاوه، کله کله به جلسه د دوی په مشرۍ هم دایرېدله. ښاغلي عبدالحکیم نورزي خپل

حزبي تمايلات درلودل او همايون تندر خپل تنظيمي. کله چې همايون تندر نوی مرستيال شو، نو ډېره هڅه يې کوله چې ځان ډېر فعال وښيي، دی اصلاً د نظار شورا او اسلامي جمعيت خاص کس و، په (پاريس) او (بروکسل) کې يې د افغانستان د سياسي استازي په توګه دنده اجرا کړې وه. له ولسمشر کرزي سره يې د خپلولۍ کوم تار پيدا کړی و، نو دلته د (ملک قريشي) له لارې راغی او مقرر شو، يو کال يې دلته ځکه دنده واخيسته چې هلته د افغانستان په سفارتونو کې يې په قانوني ډول نور کار نه شو کولای؛ يوه لنډه وقفه ورته په کار وه. يو څو ځله د ده په مشرۍ جلسې جوړې شوې، خو ده ونه شو کولای چې په دولتي دفتر کې خپل تنظيمي او حزبي افکار پټ کړي، ډېر ژر يې غبرګون وښود، خبره داسې وه چې هر چا سره به کومه نوې خبره وه که به هغه سياسي وه، يا نظامي او يا کومه بله، نو هغه به يې سهار په جلسه کې مطرح کوله او بيا به ټولو پرې بحث کاوه. ماته يو ځل له جلال اباد څخه چا راپور راکړ چې په جلال اباد کې د (حاجي حضرت علي) په مشرۍ د جهادي قومندانانو يوه شورا جوړېږي او د دې شورا هدف دا دی چې دولت ته سردرد پيدا کړي. ما د دې راپور جزئيات تحليل کړل او سهارنۍ جلسې ته مې وړاندې کړل، خو په دې ورځ ښاغلی همايون تندر نه و. له تخار ولايت څخه هم ورته احوال راغی او هلته هم د يو شمېر قومندانانو او دولتي چارواکو په ګډه معامله کې دوی غوښتل چې مرکزي حکومت و وېروي. دا راپور مې هم له جزئياتو سره جلسې ته وړاندې کړ.

راپور په دې ډول و:

په تخار ولايت کې د متحدې جبهې غونډه:

((د افغانستان د اسلامي جمهوريت د ولسمشر حامدکرزي د هغې وينا په تعقيب چې د لويې جرګې په کېږدۍ کې يې د کليو د بيا رغونې او پراختيا وزارت په بلنه، د ولسواليو او کليوالي شوراګانو د استازو جوړې

شوې غونډې ته کړې وه، د ولسمشر دې وينا هم د غونډې پر برخوالو او هم پر عامو افغانانو ښه تاثير کړی و. د ولسمشر دا وينا که څه هم د ډېرو خلکو خوښه شوې وه، خو د اسلامي جمعيت تنظيم، چې اوس يې ځانته د ((ملي جبهې)) نوم غوره کړی، پر ځينو مشرانو او د دې جبهې پر پخوانيو قومندانانو او نورو متعلقينو چندان ښه نه ده لګېدلې، په همدې خاطر د دې جبهې يو شمېر غړو په تخار ولايت کې د چهارشنبې پر ورځ د (۱۳۸٦ ل) کال د عقرب پر (۲۳)مه نېټه د دې جبهې د غړي (سيداکرام اغا) په کور کې يوه عاجله غونډه وکړه، په دې غونډه کې سيداکرام اغا، پيرمحمد، اکرم، د اشکمش ولسوال هاشم، سيرت او حاجي ګل اغا ګډون کړی و، په غونډه کې په دې اړه بحث وشو چې د جمهور رييس د ((تونډې وينا)) په اړه څه عکس العمل وښودل شي، د دې غونډې د زياترو برخوالو نظر دا و چې دا وينا بايد د يوې مظاهرې په ترڅ کې وغندل شي.

دا چې په اينده کې به دا مظاهره وشي او که نه په دې اړه سړی اوس په غوڅ ډول څه نه شي ويلای، خو که حکومت پلوي خلک له لږ تدبير څخه هم کار واخلي د دې ډول مظاهرو مخه نيول کېدی شي.))

کله چې مې دا راپور ورانډې کړ، نو دې سره تندر صيب ډېر په قهر شو، خپل احساسات يې کابو نه کړای شول او ويې ويل چې د دې ډول مسايلو مطرح کول هسې وخت ته زيان رسوي، موږ بايد دا ډول قومي مسايلو ته لمن ونه وهو، دا د يو خاص قوم د

(همايون تندر)

قومي لوړتيا لپاره کېږي، دا ډول مسايل بايد دې جلسو ته را نه وړل شي.

د جلسې فضا ډېره خرابه شوه، هلته چې هرڅوک د يو نظر او فکر خاوند و او ټول له مناسب سواده برخمن وو، د تندر صيب چلند پرې ښه

ونه لگېد، ما هم خپله خبره ورسره غبرگه کړه، ما وویل: «پر تا باندې ولې بده لگېږي، همدغسې مسایل پرون د ننگرهار په (دره نور) کې هم وو او له نورو ولایتونو څخه هم چې راپور راځي، موږ باید هغه کټ مټ راوړو، دې کې د قوم خبره چېرته ده، څوک چې قومي مشکل لري، هغه په خپله هره مسله قومي کوي...» د جلسې فضا ترخه شوه. تر هغه وروسته ما پرېکړه وکړه چې نور دې ډول جلسو ته نه ځم، یو شمېر نورو رییسانو هم پرېکړه وکړه چې دا ډول جلسې په درد نه خوري، تر هغه وروسته (سرور ثبات او ملک قریشي) تندر ته ویلي وو چې دلته هر څوک راغلي، هغه ځان ته یو څه وایي، ستا چلند مناسب نه و، دلته هر څوک په خپله رییس صاحب (ولسمشر) انتخاب کړي او هر یو مستقیماً له هغه سره رابطه لري، دلته گوره څوک، څوک لرې کولای نه شي. رییس صیب چې یون دلته راوړی، خپل خاص هدفونه لري، دی یې ازاد پرې ایښی دی، دې مسلې ته دې پام وي چې گوره نور جنجال ورڅخه جوړ نه شي. تندر صیب ورته ویلي وو، چې ما د دې راپور پوښتنه وکړه، ډېر دقیق وو، حتی د اتاق ځای او وخت، هېڅ غلطي په کې نه وه، دا دومره دقیق راپور ولې ده ته راغی؟ دوی ورته ویلي وو چې هغه ډېر اجتماعي، علمي او فرهنگي روابط لري. نور دې خپله خوښه. یوه ورځ وروسته ماته تندر صیب زنگ وواهه، اتاق ته یې ورغلم، راته یې وویل: ((بیادر گپهای خود راپس گرفتم که تو خفه نه شوی، ما همه گپها را در این جا درک کردیم، ما و شما باید منحیث یک روشنفکر ویک فعال مدنی در اینجا برادر وار زندگی کنیم.))

زیاتې هیلې او کم فعالیتونه

کله چې ډاکتر صیب زلمی رسول د بهرنیو چارو د وزیر په توګه وټاکل شو او ډاکتر سپنتا د امنیت شورا سلاکار شو، نو بیا هم جلسو دوام درلود، په پیل کې به د ویډیو کنفرانس له لارې د امنیتي چارو د همغږۍ مرکز له خوا د ټول هېواد امنیتي راپور وړاندې کېده.

د همغږۍ په مرکز کې د ایساف، کورنیو چارو، دفاع وزارتونو او ملي امنیت استازو ګډون درلود، دفتر یې د ارګ د دخولي دروازې په خوله کې و. دوی به د ټول هېواد د (۲۴) ساعتونو د امنیتي حالاتو، ضایعاتو او تلفاتو په باب راپور وړاندې کاوه. رښتیا هم په هېواد کې ګرمه جګړه روانه وه، د دې جګړې جاج هغه چاته څرګندېده چې په داسې یو معلوماتي دفتر کې یې کار کاوه. ورځني تلفات به اوسط ډول (۱۰۰ تنه او ټپیان به له ۱۵۰ــ۲۰۰) تنه وو. په لسګونو ګاډي او نقلیه وسایل به له منځه تلل، دې حالت ته به مې چې وکتل، نو ډېر به یې وځورولم.

هېڅوک په دفتر کې له دې حالته راضي نه وو، هر څوک ستړي او مایوسه وو، ورځ تر بلې بدتري وه. ما به چې کله د سهار په راپور کې تلفات ولیدل، نو بیا د غرمې ډوډۍ هم خوند نه راکاوه. پر هغه ورځ چې به جلسې ته لاړ نه شوم، نو ډوډۍ به یو څه نا څه خوند راکړ، هېڅ وړاندوینه، اراده او هیله نه وه چې دې حالاتو ته د پای ټکی کېږدي، له ولسمشر څخه نیولې بیا تر واړه ماموره پورې له ټولو څخه لاره ورکه وه.

ددغسې یو ابهام، ستړیاوو او نهیلو په منځ کې مو کار ته دوام ورکاوه، خو دې سره سره مو بیا هم په ځینو برخو کې د دفتر د حدودو، صلاحیتونو او امکاناتو په چوکاټ کې څه نا څه کارونه تر سره کړل، چې دلته غواړم په لنډیز سره یوازې د دوه نیمو کلونو په بهیر کې یې د ځینو یادونه وکړم:

د فرهنگي چارو د رياست
دوه نيم کلن کاري راپور

۱- ولايتونو ته سفرونه: د دوو کلونو په ترڅ کې د فرهنگي چارو رياست رييس بېلابېلو ولايتونو، لکه لوگر، پکتيا، ميدان وردگ، کندوز، ننگرهار، لغمان، کونړ او نورو ته سفرونه کړي، هلته يې له بېلابېلو فرهنگيانو او د قلم خاوندانو سره کتلي، د هغوی له ستونزو او مشکلاتو يې ځان خبر کړی او هغوی سره يې د ځينو مشکلاتو په حل کې مرسته کړې ده.

۲- مرکې: د فرهنگي چارو رييس په تېرو دوه نيمو کلونو کې له بېلابېلو کورنيو او بهرنيو راډيوگانو، تلويزيونونو او چاپي خپرونو سره تر سلو (۱۰۰)زياتې مرکې کړي او په هغو کې يې د افغانستان د اسلامي جمهوريت پاليسي تشريح کړې، د جمهور رييس موقف يې خلکو ته واضح کړی او د مخالفينو تبليغاتو ته يې په مستقيم او نا مستقيم ډول ځوابونه ويلي دي.

۳- د امن گډه جرگه: د جمهور رييس له حکم سره د فرهنگي چارو رييس د افغانستان او پاکستان تر منځ د امن گډې جرگې د جوړېدو لپاره د هغې جرگې دارالانشاء ته په خدمتي توگه معرفي شوی و. د فرهنگي چارو رياست د امنيت شورا دفتر له نورو رياستونو سره په گډه همکاری د دې جرگې په جوړېدو کې فعاله ونډه واخيسته او د فرهنگي چارو رييس د دې جرگې د منشي په توگه د جرگې په کاميابۍ کې خپل رول ادا کړ.

۴- علمي فرهنگي غونډې او سيمينارونه: د فرهنگي چارو رياست په لسگونو کورنيو او بهرنيو علمي غونډو، سيمينارونو او ورکشاپونو کې گډون کړی او په هغو کې يې فعاله ونډه اخيستې ده.

۵- بهرني سفرونه: د فرهنګي چارو ریاست رییس پر کورنیو سفرونو سربېره، ځینو اروپایي هېوادونو، روسیې، پاکستان او امریکا ته کاري سفرونه کړي او هلته یې په علمي غونډو، سیمینارونو او ورکشاپونو کې ګډون کړی او د خپل هېواد استازیتوب یې کړی دی.

٦- د جمهور رییس بیانیې: د فرهنګي چارو ریاست د جمهور رییس لپاره د ځینو بیانیو په لیکلو کې مرسته کړې او د ځینو نورو لپاره یې مواد برابر کړي، چې له دې موادو څخه په خپل ځای کې ګټه اخیستل شوې ده.

۷- د افغانستان د رسنیو ډېټابیس: له (۱۳۸۰-۱۳۸۸ل) کال پورې د افغانستان د رسنیو په باب هر اړخیز معلومات راټول شوي، چې د یوه ډېټابیس کار ورکوي، دا مواد وروسته د یوه کتاب په بڼه هم چاپ شوي دي. په دې اثر کې د افغانستان په موقته، انتقالي او انتخابي اداره کې د رسنیو پرمختګ څېړل شوی دی.

۸- تحلیلي مطالب: د فرهنګي چارو ریاست له خوا له ضرورت سره سم په افغانستان کې د سیاسي، ټولنیزو او فرهنګي پرمختیاوو په باب ګڼ شمېر تحلیلي مطالب هم لیکل شوي او مسولینو ته وړاندې شوي دي.

۹- تحصیلي بورسونه: د امنیت شورا له خوا روسیې ته د افغاني محصلینو په لېږلو کې د اداري رییس په مرسته او همکارۍ هلې ځلې شوي او د هغوی د لېږلو پروسه تکمیل شوې ده.

۱۰- د امنیت شورا کتابتون: د امنیت شورا دفتر د کتابتون لپاره د افغانستان د بېلابېلو چاپي خپرونو کلیکسیونونه ترتیب شوي او دې کتابتون ته ځینې کتابونه هم ورکړل شوي دي.

۱۱- له فرهنګي ټولنو سره روابط: د فرهنګي چارو ریاست په هېواد کې د بېلابېلو کلتوري ټولنو او د هغو د انسجام له ادارو سره ټینګ روابط

لري، چې په ټولیز ډول تر (۳۰۰) زیاتې فرهنگي ټولنې په دې دایره کې شاملې دي.

۱۲- د فرهنگیانو تشویق او هڅونه: له نورو اړوندو دفترونو سره د فرهنگي چارو د ریاست په هلو ځلو یو شمېر فرهنگیانو او د کلتوري ټولنو استازو ته د دې زمینه برابره شوې، چې جمهور رییس سره وگوري او همدارنگه ځینو لیکوالو ته یې د تشویق زمینه برابره کړې.

۱۳- د کتابونو چاپ: د فرهنگي چارو رییس په هلو ځلو او په نادولتي امکاناتو په یوځایي ډول (۳۳) عنوانه علمي، ادبي، ټولنیز او سیاسي کتابونه چاپ شوي دي. سربېره پر دې د فرهنگي چارو ریاست یو زیات شمېر لیکوالو ته له ملي پانگوالو څخه د مرستې زمینه برابره کړې، چې هغوی پرې تر لسو عنوانو زیات علمي، ادبي اثار او مجلې چاپ کړي دي.

۱۴- د لیکوالو نړیوال کنفرانس: د فرهنگي چارو ریاست له هغو لیکوالو سره هم مرسته او همکاري کړې، چې په کابل ښار کې د لوېې جرگې په خېمه کې یې (پښتو نړیوال کنفرانس) جوړ کړ. په دې کنفرانس کې له کوټې، پېښور، کراچۍ او نورو سیمو څخه راغلو لیکوالو هر یو ته د فرهنگي چارو د رییس له خوا (۳۳) عنوانه کتابونه د تحفې په ډول ورکړل شول.

۱۵- په انټرنټي سایټونو کې نشرات: کله کله په یو شمېر وېبپاڼو کې د جمهور رییس پر ضد ناوړه تبلیغات شوي، د فرهنگي چارو ریاست وخت پر وخت ورته ځوابونه لیکلي او په همغو وېبپاڼو کې یې خپاره کړي دي.

۱٦- د پارلمان له وکیلانو سره روابط: د دولت د پالیسیو د تطبیق لپاره او په پارلمان کې د یو شمېر دولت ضد وکیلانو د هڅو او تبلیغاتو د مخنیوي په خاطر ځینو ملتپالو وکیلانو سره ارتباطات ټینگ شوي او د

دولت او جمهور رييس د پاليسۍ د تطبيق لپاره د هغوی ملاتړ جلب شوی دی.

۱۷- د ولايتونو اوعلمي مرکزونو له کتابتونو سره مرسته: د فرهنګي چارو د رياست په همکارۍ د يو زيات شمېر ازادو فرهنګي ټولنو له کتابتونونو سره په وړيا ډول د يو زيات شمېر کتابونو مرسته شوې او همدارنګه يو شمېر ليکوالو ته د هغوی د کتابونو د چاپولو لپاره له ملي پانګوالو څخه مرسته جلب شوې ده.

۱۸- د اطلاعاتو او کلتور وزارت سره ارتباط: د اطلاعاتو او کلتور وزارت له لوړ پوړو چارواکو سره د فرهنګي کارونو لپاره ارتباط ټينګ شوی او هغوی سره همکاري شوې ده.

۱۹- ټولنيز او دفتري کارونه: يو شمېر هغه ټولنيز او دفتري کارونه چې د دفتر د مشرانو له خوا د فرهنګي چارو رياست ته سپارل شوي، وخت پر وخت تر سره شوي او په دې برخه کې لوړو مقاماتو ته خپل وړانديزونه هم وړاندې شوې دي.

۲۰- جمهور رييس سره ليدنې کتنې: د تېرو دوه نيمو کلونو په ترڅ کې د فرهنګي چارو رييس په هغو غونډو کې ګډون کړی، چې د جمهور رييس او فرهنګي ټولنو او علمي مرکزونو تر منځ شوي او د هغوی راپوروونه يې ليکلي او ثبت کړي، دغه راز يې په خپله هم تر لسو ځلو زيات له جمهور رييس سره ځانګړي ملاقاتونه کړي او په هغو کې يې د افغانستان د سياسي او فرهنګي پرمختياوو په باب جمهور رييس ته خپل نظرونه وړاندې کړي، د دې ترڅنګ يې د ليکوالو او فرهنګيانو د ژوندانه او د هغو د فرهنګي کارونو د ښه والي لپاره هم جمهور رييس ته خپل وړانديزونه کړي او د جمهور رييس نظر او لارښوونې يې هم فرهنګي کړيو ته رسولي دي.

د دې کارونو ترڅنګ مې دوه ستر کارونه وکړل، چې هغه د کونړ او

لغمان پوهنتونونو جوړول وو، د دې دواړو پوهنتونونو تاسیسول په خورا زحمت او دقت تر سره شول، د ولسمشر قانع کول او دفتري موانع هغه مسایل وو چې ډېر وخت یې وغوښت او په ډېر زحمت مو هغه خیال پر عملي واقعیت بدل کړ چې زموږ په ذهن او د کونړ او لغمان له خلکو سره په فکر کې موجود و، داسې وخت بیا راغی چې دې پوهنتون ته ودانۍ جوړې شوې، په ملیونونو ډالرو پانګه پرې ولګول شوه او په زرګونو محصلین په کې پر زده کړو بوخت شول، که د فرهنګي چارو د دفتر هڅې نه وای، نو دا پوهنتونونه به نه پر دې مهال او نه هم پر دې ځرنګوالی جوړ شوي وو.

په مجموعي ډول که د امنیت شورا دفتر ارزول کېږي، څومره چې ورځخه هیله کېدله او اړتیا احساسېدله، کارونه د اړتیا په تناسب نه تر سره کېدل، هیلې زیاتې او کارونه کم وو.

اووم څپرکی

ارګ کې موثر کرکټرونه

هر دربار او هر نظام ځان ته خپل خپل کرکټرونه لري. ځينې بيا داسې وي چې يو شمېر له تېر درباره او نظامه دې نوي ته په ميراث پاتې وي او ځينې يې خپل توليد وي، ځينې بيا سوچه د خپل نظام محصول وي، لکه په انقلابي نظامونو کې. له (۱۳۸۱ ل) څخه بيا تر (۱۳۹۲ ل) کال پورې چې کوم نظام رامنځته شوی، دا د (سلاتې) بڼه لري، د هر شي بېخ او سر په کې شته، ديموکراتان په کې شته، د کمونيستي پلوه نظام پاتې شوني په کې شته، ستميان په کې شته، د جهادي ډلو ټوپکوال په کې شته، ښه خلک په کې شته، پاک خلک په کې شته، ناپاک خلک په کې شته، لنډه دا چې هر څه غواړې هغه په کې پيداکېږي. د همدغو نامتجانسو افرادو او اشخاصو موجوديت و، چې نظام يې سالمې او طبيعي ودې ته پرې نښود، يو ايډيالوژيک، فکري، ملي او سيستماتيک نظام جوړ نه شو، هر چا خپله ورځ تېروله، کوم پرمختګونه چې په دې نظام کې رامنځته شول، هغه هم د نړيوالې ټولنې د بې دريغه مرستو برکت و، نه د دې نظام تدبير او دقت. که د دې نظام پرځای هر بل نظام وای او يو مدبر سړی يې په راس کې راغلی وای، نو باور دی چې حالات به تر دې اوسنيو هغو څو ځله ښه وای او افغانستان به ډېر پرمختګ کړی وای. دا داسې يو نظام و چې ښه سړی او د کار شخص به هم ورته داخل شو، د سيستم تابع به شو، ځرنګه چې سيستم په مجموع کې ناسالم و، نو سالمو اشخاصو هم ډېر فعاليت په کې نه شو

کولای، خو بیا هم هغه خلک د ستاینې وړ دي چې له ناپاکو خلکو سره په یوه واحد سیستم کې راغلل، خپله پاکي یې وساتله او ناپاک نه شول. دلته غواړم د ښاغلي کرزي د واکمنۍ په (۱۲) کلنه دوره کې هغو شخصیتونو، د هغو رول او د کار څرنګوالي ته لنډه اشاره وکړم چې په یاده موده کې تر ټولو زیات ولسمشر کرزي ته نږدې وو، مشورو او نظریو یې پرې اثر درلود او یا هم لږ تر لږه وخت پر وخت یې ورته ځان رسولای شو:

د ملي امنیت شورا دفتر کرکټرونه

۱- انجنیر محمد ابراهیم سپین زاده: د ولسمشر کرزي په ټوله واکمنۍ کې تر انجنیر ابراهیم سپین زاده موثره او هغه ته نږدې څېره بله نه وه. انجنیر ابراهیم اصلاً د فراه اوسېدونکی او د ښاغلي (سپین) زوی دی، پلار یې د اعلیحضرت محمدظاهر شاه د واکمنۍ پر مهال په ملي شورا کې د فراه د خلکو استازی و. په بېړنۍ لویه جرگه کې هم ښاغلی (سپین) د فراه د خلکو وکیل و. انجنیر ابراهیم ډېر ارام مزاجه شخص دی. ډېرې

(انجنیر محمد ابراهیم سپین زاده)

کمې خبرې کوي، یوې یادې کورنۍ ته منسوب دی. هره شېبه چې وغواړي ولسمشر کتلای شي. ولسمشر هم هره شېبه غواړي دی وگوري. ده پورې ځینې داسې مهم کارونه تړلي چې ولسمشر یې پر نورو باور نه شي کولای. پر یوه وخت هم د ملي امنیت شورا دفتر د مرستیال په توگه دنده سرته رسوي او هم د امرالله صالح د ریاست پر مهال د ملي امنیت د ریاست مرستیال و. وروسته یې بیا هغه دنده پرېښوده او یوازې د ملي

امنيت شورا دفتر د مرستيال په توګه پاتې شو. دلته په دې دفتر کې زلمی رسول هغومره صلاحيت نه لري، لکه دی يې چې لري، د پيسو ټول واک له ده سره دی. که پيسې علماو شورا ته ورکوي، که تنظيم سالارانو، قومندانانو او يا هم نورو موثرو اشخاصو ته، حساب و کتاب يې يوازې ولسمشر او خپله انجنير ابراهيم سپين زاده سره دی. تر دې سوا نور پرې څوک نه خبرېږي. د دولت د اوپراتيفي پيسو يوه برخه هم دلته استعمالېږي او له دې ځايه خلکو ته ورکول کېږي.

وزيران، واليان، قومندانان، جهادي مشران او نور ټول دلته راروان وي. انجنير ابراهيم ټلېفون په اسانۍ نه جګوي، که د چا ټلېفون يې جګ کړ، مانا دا چې د هغه کار شوی دی. که د وزير ټلېفون هم پورته کړي، نو وزير ته د ډېرې خوشالۍ خبره ده. له بهرنيانو سره هم د ولسمشر روابط د انجنير ابراهيم په واسطه ټينګېږي. څو ځله چې د ولسمشر او امريکا تر منځ مناسبات خراب شول، نو انجنير ابراهيم امريکا ته سفر وکړ او دا مناسبات يې بيا ورغول. د پيسو ورسره کمی نه شته، نو ځکه څوک داسې څه نه شي ويلای چې هغه د پيسو شوقي دی، ځکه پيسې خپله د ده په لاس خلکو ته ورکول کېږي، تنظيمي فکر نه لري، ملي احساس يې پياوړی دی، ان تر دې پورې چې کله کله يې د ولسمشر د نظرياتو ترديد هم کړی، څو ځله چې سترې شوی ماته يې ويلي چې پاس دفتر ته راشه! هلته چې ورغلی يم، نو د زړه درد يې بيان کړی دی. ډېر ځله يې که د ولسمشر توصيف کړی، نو پر هغه يې انتقاد هم کړی، څو ځله يې ماته ويلي چې ټول کار رييس صاحب خراب کړی، که شمالټلواله دومره پورته پورته کېږي، که طالبان دومره زړور شول او که دې حکومت کې فساد دی دا ټول د رييس صاحب کار دی، له خارجيانو سره هره ورځ لاس او ګرېوان وي، بيا موږ ورشو، مناسبات بېرته لږ جوړ کړو، په دې کله کېږي تر اخره پورې، والله چې دا اوس د امريکا ملاتړ درسره نه وي، که دا ګاونډيان دې يوه ورځ هم

پرېږدي. دی کله ایران ته منډه کړي کله پاکستان ته ورور وايي، کله پر روسيې غږ وکړي، کله چين ياد کړي، کله دا وکړي، کله دا، هغه ورځ د امريکا د پوځونو قومندان دغه وړاندې ميدان کې موږ ته وويل: ((ولسمشر فکر کوي چې چين ته به لاړ شي او هغوی به ورسره څه کمک وکړي...)) هغه وويل: ((چين په دې پوزيشن کې نه دی چې د افغانستان د جګړې بار اوچت کړي او نه يې ټکنالوژي له موږ سره سيالي کولای شي، همدا اوس چې موږ پنځه ويشت (۲۵) کاله پر ټپه ودرېږو او هېڅ کار ونه کړو، نو چين به (۲۵) کاله وروسته زموږ حالت ته راورسېږي او که موږ همداسې کار وکړو، نو فکر وکړئ چې چين زموږ ځای ته رارسي موږ به چېرته رسېدلي يو.)) د امريکا دې قومندان دا هم وويل: ((ايران هسې بړ بړ کېږي، زموږ پاليسي اوس دا نه ده چې ايران ته څه ووايو، که موږ وغواړو، نو د ايران يوه الوتکه او يو توغندی هم له موږ څخه نه شي پورته کېدلی، همدا اوس په عربي متحده اماراتو کې چې زموږ کوم عسکري فورس (ځواک) پروت دی، د ټول ايران لپاره کفايت کوي. خو ستاسو ولسمشر هسې ناحقه له امريکا سره خپل مناسبات خرابوي...))

انجنير ابراهيم به هر کله زما د ملي دريځ ستاينه کوله، راته ويل به يې فشار به درباندې زيات وي، خو پښتنو کې دې ځای نيولی دی، ډېر کار دې ورته وکړ، موږ درسره يو، ان رييس صاحب هم زړه کې پوهېږي چې ته حق په جانب يې، خو هغه شمالټلواله نه خفه کوي، نو ځکه په ښکاره ستا ملاتړ نه کوي.

انجنير ابراهيم راته وويل چې څو ځله مې زړه غوښتي چې استعفی وړاندې کړم، خو بيا چې د افغانستان ملي ګټو او د رييس صاحب يوازېتوب ته ګورم او ښه سړيتوب ته يې، نو بېرته مې خپل کار ته دوام ورکړی دی.

انجنير صيب ابراهيم سره زما ډېر ښه روابط وو، ان کله چې ما استعفی کوله، نو د ده مشوره په کې وه، ده راته وويل چې استعفی وکړې ښه به

وي، ژبه به دې خلاصه شي، دلته دې رییس صاحب کارونو ته نه پرېږدي او نه دې داسې ملاتړ کوي چې ته ورته ضرورت لرې. انجنیر ابراهیم ډېر ځله له هغو خوارو او غمځپلو کورنیو سره مرسته کړې، چې خپل خپلوان یې په ناڅاپي انتحاري او نورو پېښو کې له منځه تللي، له ځینو هغو بېوزلو کورنیو او لیکوالو سره یې هم مرسته کړې چې ما ورته یادونه کړې ده. البته دا مرسته پر هغو مرستو سربېره وه، چې ولسمشر په رسمي ډول کوله. ان له یو شمېر بېوزلو محصلینو سره یې د فیس مرسته هم کړې ده. انجنیر ابراهیم د ولسمشر پر ذهن دومره پوه و چې د جمهوري ریاست د دویمې دورې ټاکنو ته لا ډېر وخت پاتې و، د مرستیالانو په باب ګونګسی و. ما ورته وویل چې دا ځل باید له پنجشېر درې څخه څوک د مرستیال په توګه رانه وړي، ځکه رایې خو هسې هم نه راوړي، پښتانه خفه دي رایه به ورنه کړي. ده راته وویل، رییس صیب فکر کوي که پښتانه خفه وي، رایه ورنه کړي، نو دی به (فهیم خان) راولي او ځای به په هغه ډک کړي، دا خبره ماته هغه وخت عجیبه غوندې ښکاره شوه، خو څو میاشتې وروسته بیا پر واقعیت بدله شوه. له دې څخه ښکاره شوه چې ولسمشر کرزي کومه پرېکړه وار دمخه له ځان سره کړې، له هغې څخه تر ټولو دمخه انجنیر ابراهیم خبر و.

انجنیر ابراهیم په دولتي کارونو او ان د ملي امنیت په کارونو کې چې د ده د کار ساحه ګڼل کېدله، مداخله نه کوله، کله چې به دې کوم کار ورته ووایه، یادښت به یې واخیست، خو بیا پسې نه ګرځېده، پوره صلاحیت یې درلود، خو له دې صلاحیت څخه یې هېڅکله اعظمي ګټه پورته نه کړه، په وروستیو کلونو کې یې ډېره موده په بهرنیو سفرونو تېره کړه، ضیاء صالحي چې دا مهال مالي او اداري رییس و، ده سره به هر مهال په سفر کې ملګری و، د دې سفرونو اصلي هدف د سیاسي روابطو او پټو مناسباتو ټینګول وو. له ګوانتانامو څخه د طالبانو د دوسیو د څېړلو او د هغوی د راخوشې کولو موضوع هم ده تعقیبوله. له قوماندانانو او طالبانو سره پټ

روابط هم ده درلودل، د (ملا برادر) کيسه يې راته وکړه چې کله يې ده سره رابطه ټينګه شوه او د جګړې د بندولو نيت يې وکړ، نو په کويټه کې د پاکستان (I.S.I) ونيو، د ټليفون نومرې يې ورسره پيدا کړې او بيا يې پر همغه برخليک اخته کړ چې ټول افغانان پرې پوهېږي. انجنير ابراهيم وويل، هر طالب چې سوله غواړي او افغاني روحيه لري، د پاکستان استخبارات يې ژوندی نه پرېږدي. لنډه دا چې انجنير ابراهيم د ولسمشر دومره اعتباري کس دی، چې هم له سياسي پلوه بشپړ باور پرې لري، هم له امنيتي پلوه او هم له اقتصادي پلوه. هېڅ بل شخص په ارګ کې د دومره نفوذ خاوند نه دی، لکه انجنير ابراهيم چې دی.

۲- ډاکتر زلمی رسول: په امنيت شورا دفتر کې د پوست له مخې لومړی، خو د صلاحيت له مخې دويم مقام لري. ډاکتر زلمی رسول، ډېر سيال سړی دی، د ارامو اعصابو او ملي فکر خاوند دی. ځان شاهي کورنۍ پورې تړلی او د اعليحضرت محمد ظاهر شاه خدمتګار ګڼي او د ملي فکر د لارې يو مبارز. د روم د پروسې له پيل راهيسې بيا تر دې دمه له ولسمشر کرزي سره ښه مناسبات لري، د امنيت شورا د دفتر د مشر په توګه تر ټاکنې دمخه د هوايي چلند د وزارت وزير و او له هغې ورځې چې دا دفتر جوړ شوی، دی يې د مشر په توګه غوره شوی دی. په دري، انګليسي او فرانسوي ژبو پوهېږي، پښتو د کاغذ له مخې ويلای شي او بل څوک يې چې وايي دی پرې پوهېږي، خو خپله پرې سمې او روانې خبرې نه شي کولای. ځان اصلاً د کندهار د ارغنداب ولسوالۍ ګڼي او په خټه هم محمدزی. له دولتي زور و ځواکه د ځان په ګټه کار نه اخلي، داسې يو سړی دی، چې تراوسه يې کورودانه هم ځان ته نه ده غوره کړې. د نرمو اعصابو خاوند او اصلاً د طب يو ډاکتر دی. تر اوسه چې چا ورسره کار کړی، بده خاطره ترې نه لري، خبرې کمې کوي، خو په دفتر کې تر ډېره وخته پاتې کېږي. ولسمشر سره په هر کورني او بهرني سفر کې ملګری وي او ځان د هغه ډېر اخلاصمند ګڼي. د کار په بهير کې امرانه لهجه نه لري، ما

سره یې د څو کلونو په بهیر کې ډېره گوزاره وکړه. کله چې به زه کوم بهرني سفر ته روان وم، نو ژر به یې زما مکتوب امضا کړ چې څه خو ورځې خو به ترې بېغمه یم. ما چې به کله په ټلوېزیون کې مرکې کولې، نو د ده به نه خوښېدې، خو ظاهراً یې څه نه ویلې، یوه ورځ یې د خپل دفتر په دهلېز کې ودرولم، راته یې وویل: ((به لحاظ خدا مرا کتی کسی به جنجال نه پرتو)) مقصد یې دا و چې ته کومې مرکې کوې، خلک یې له ما انگېري، په داسې حال کې چې زه ستاسو له مرکو سره موافق نه یم. ما چې به څو ځله په دفتر کې د جلسو په ترڅ کې ورته ویلې چې د خدای په خاطر په دې حکومت کې پوزېشن او اپوزېشن معلوم کړئ، څوک یې هېڅ کیسه کې نه دي، هم په حکومت کې دي هم د حکومت مخالفت کوي، نو دوی به غلي وو، ما یوه ورځ وویل: ((د دې حکومت مخالف او پلوی معلوم نه دی چې څوک یې وارث دی، هېڅوک د دغه (حکومتي اپوزېشن) په باب څه نه وایي.)) نو یوه ورځ ده راته وویل: ((دیگرا چیز میگه یا نه میگه تو خو هیچ چیز نماندی، هر چیز گفتی دل خود را یخ کردی، دیگر چیز مانده که بگوی)). له شمالټلوالې سره زما له مخالفتونو سره سره ده بیا هم زما د زیاتو هڅو مخه ونه نیوله، سره له دې چې راضي نه و. یوه ورځ مې ورته د عدلیې وزارت مجله (عدل) ښکاره کړه چې د ولتي مجله ده او هلته یې

(ډاکتر زلمی رسول)

ټولو ځایونو کې په قصدي ډول د (افغان) پر ځای د (افغانستاني) لفظ کارولی و. ما ورته وویل د دې دواړو کلمو پر مانا او مفهوم خو تاسو پوهېږئ، باید د دې مخه ونیسئ، ده راته وویل: ((نی کار خوب نه کرده این خو مخالف روحیه قانون اساسی است، ما این مجله را به رییس صیب

میبریم)). مجله یې له ځان سره یوړه، د ولسمشر د دفتر په دهلېز کې د عدلیې وزیر (سرور دانش) ورسره مخامخ شوی و، هغه ته یې ویلي وو چې ستاسو په مجله کې دغسې مشکل پیدا شوی، هغه ورته ویلي وو چې: ((این کدام گپ مهم نیست)). بله ورځ چې ما ولید، ما وویل وزیر صیب! رییس صیب ته دې مجله ښکاره کړه؟ ده وویل، د عدلیې وزیر مې ولید، هغه وویل: ((این کدام گپ مهم نیست)). ما ویل بس همدومره؟ ده ویل، هو نو، هغه وویل مهمه نه ده، نو دا په دې مهمه مسله کې د ده اجراات وو. د نورو اجرااتو قیاس یې هم له همدې یوې بېلگې څخه کولای شو.

زلمي رسول د امنیت شورا دفتر کې ډېر کلونه تېر کړل، خو هسې چې د دې دفتر له شان او شوکت سره مناسب وو، نه دې دفتر تر سره کړل او نه هم ښاغلي ډاکتر زلمي رسول. یوازې د زلمي رسول گناه هم نه وه، تر زلمي رسول چې څوک پورته و، هغه تر ده هم نرم و. د هغه احتیاط هم پر ده سیوری غوړولی و.

د نرم له پاسه نرم واکمن و، نو ځکه خو ټوله پاچاهي خوړینه وه. د زلمي رسول یوه هیله دا وه چې د بهرنیو چارو وزیر شي، په امنیت شورا کې یې هم ډېره موده په همدې ارمان تېره کړې وه چې کله به دې بل مقام ته ورسېږي، کله چې دې ارمان ته ورسېد، د امنیت شورا په دفتر کې یې د خدای پامانۍ جلسه جوړه کړې وه. (عبدالله پوپل) ورته په ټوکو کې وویل، ستا اداره او منجمنټ عالي دی، خو ځینې دوستان اعتراض لري چې ډاکتر صیب ډېرې خبرې نه کوي، خارجه وزارت خو د خبرو ځای دی چې ډاکتر صیب به هلته څه کوي، خپله پالیسي به بدلوي که همداسې به وي؟ ده ورته وویل: ((اینطور نیست که ما گپ زدن را یاد ندارم، یا گپ زده نمیتوانم اصلاً در افغانستان گپ زدن هیچ فایده ندارد، بدون از اینکه دشمنان را به خود زیاد بسازی دیگر چه فایده دارد؟ همین یون صیب که زیاد گپ زده، چه فایده کرد غیر از اینکه برای خود دشمنان را زیاد بسازد دیگر چه را بدست اورد؟)) همدې سره محفل ختم شو او دی

د خپلې نوې دندې پر لوري رهي شو.

۳- ډاکتر رنگین دادفر سپنتا: ډاکتر رنگین دادفر سپنتا اصلاً د هرات ولایت اوسېدونکی دی، لوړې زده کړې یې په جرمني کې کړې، چپي افکار لري او د خپلو افکارو له څرگندولو ډډه نه کوي. کله چې د طالبانو نظام ړنگ شو، نو دی هم کابل ته راغی، په کابل پوهنتون کې د استادۍ پر دندې سربېره د یوه مدني فعال په توگه

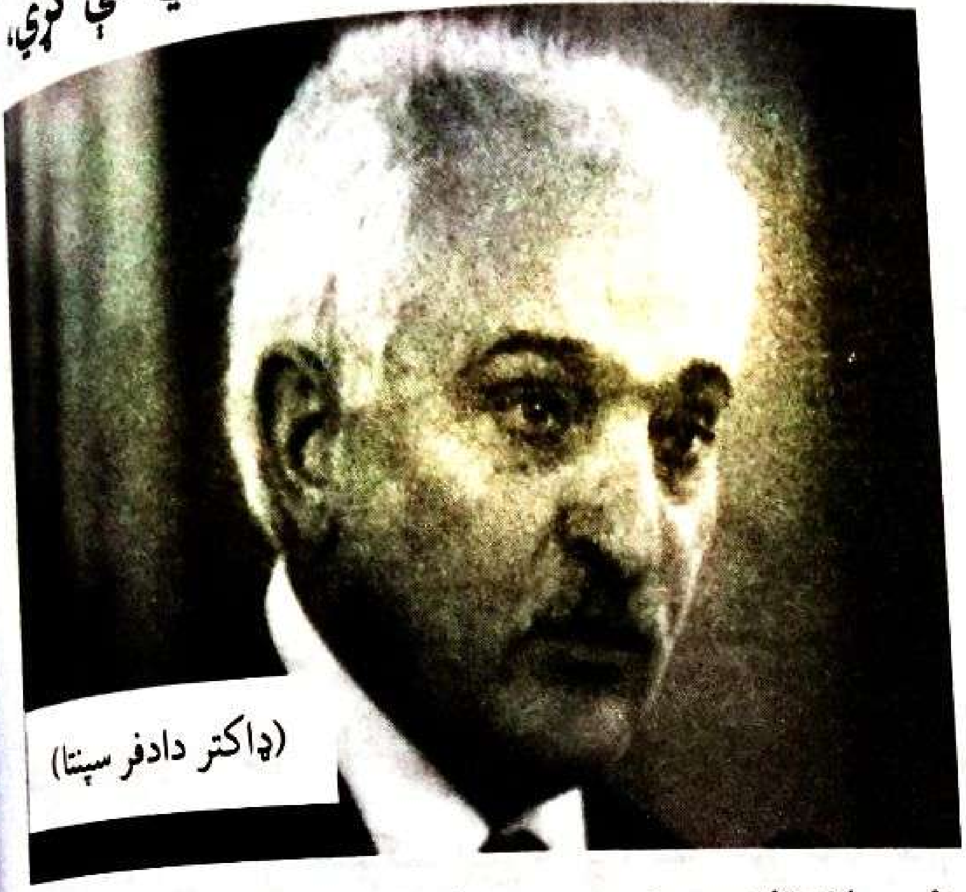
(ډاکتر دادفر سپنتا)

په بېلابېلو غونډو کې څرگند شو، انتقادي ژبه یې هغه وخت تونده وه، بیا د ولسمشرکرزي له ورور (قیوم کرزي) سره د روابطو له امله، هغه ولسمشر کرزي ته وروپېژندل، کرزي په بهرنیو چارو کې خپل مشاور وټاکه، بیا یې د بهرنیو چارو وزیر کړ. بیا یې له پارلمان سره مشکل پیدا شو، ولسي جرگې ورڅخه خپله باور رایه بېرته واخیسته. د ډاکتر سپنتا پر سر د ولسمشر کرزي او ولسي جرگې مناسبات خورا خراب شول. ولسمشر کرزي بیا په امنیتي چارو کې د خپل سلاکار په توگه مقرر کړ او د امنیت شورا د دفتر مشر شو. سره له دې چې د امنیت شورا په دفتر کې د انجنیر ابراهیم سپین زاده او شیدا محمد ابدالي په گډون هېچا هم د ډاکتر سپنتا له مقررۍ سره موافقه نه لرله، خو بیا هم ولسمشر تر جرگو او مرکو وروسته هغه د دې دفتر د مشر په توگه وټاکه. خو ځینې مسایل یې لا مخکې تر مخکې ورته واضح کړې وو، چې دلته به د بهرنیو چارو وزارت په شان خلاص مټ نه لري، انجنیر ابراهیم او شیدامحمد ابدالي به په خپلو کارونو کې ازاد وي او ځینې نور رییسان هم. فکر کېږي ډاکتر سپنتا هم دا شرایط ورسره منلي وو. سره له

دې چې په لومړیو ورځو کې څه ناڅه تېز و، خو بیا چې پوه شو دلته د قدرت نورې سرچینې هم شته، ان د ولسمشر د کور خلک او نږدې خپلوان دي، نو دی هم غلی او ورو شو. په لومړیو وختونو کې ډاکټر سپنتا یو متحدالمال مکتوب ولیکه او ټولو ریاستونو ته یې ابلاغ کړ، په هغه کې راغلي وو: ((په ټولو دفترونو کې د افرادو تقرر او انفکاک د امنیت شورا د دفتر رییس (ډاکتر سپنتا) صلاحیت دی))، خو د همدې مکتوب، چې په کمپیوټر لیکل شوی و، په وروستی برخه کې د امنیت شورا مرستیال (شیدامحمد ابدالي) په خپل لاس په قلم لیکلي وو: ((د افرادو تقرر او انفکاک، تغیر و تبدیل د یوه بورډ کار دی نه د یوه شخص)). همدې جملې د دوو کسانو تر منځ د قدرت معادله څرګندوله. د دفتر چارې ټولې په ګوزارې او د یو بل د زغملو په کلتور روانې وې. زما او د ډاکتر سپنتا د افکارو تر منځ هم خورا تضاد و، خو ده په ټوله موده کې زما پر وړاندې داسې څه خبره ونه کړه چې زما د نارضایتی سبب شي. ده یوازې دا کار وکړ چې په لویو، مهمو او غټو غونډو او همدارنګه هغه مجلسونه چې له بهرنیانو سره به کېدل، زه یې نه خبرولم. په هغو کې زه په دې خوشاله وم، چې ما خبر نه کړي، ځکه چې زه خو ځایه مصروف وم، د ټلوېزیون کارونه، د پوهنتون درسونه، د دفتر کارونه او نور فرهنګي کارونه دومره راباندې زیات شوي وو چې سر ګرولو ته مې وخت نه درلود. خو زما او د ډاکتر سپنتا تر منځ دا واټن د دې سبب شوی و چې دواړو خواوو ته ګټه واړوي.

په لومړیو وختونو کې ډاکتر سپنتا مصمم و چې دی به پر ولسمشر کرزي خپل ډېر نظریات ومني، خو وروسته دی هم خوابدی ښکارېده، شکایت به یې کاوه چې د ده خبرو ته ولسمشر کوم اهمیت نه ورکوي. سره له دې چې ده کله کله په خپلو خبرو کې که د بهرنیو چارو وزارت پر مهال و او یا هم په امنیت شورا کې، خپل شخصي نظر له ولسمشر سره متفاوت ګاڼه، ان د دواړو په نظرونو کې به تضاد ښکارېده، خو بیا هم د دولت په حساسو مسایلو کې یې دخالت خپل حق باله، ان د ولسمشری د دویمې

دورې په ټاکنو کې داسې حدس او گومان کېده چې ډاکتر سپنتا د (البروک) نظر تائیدوي او ان تر دې چې ویل کېږي، هغه ته یې د ارگ د حال و احوال څرنگوالی هم په گوته کړی و، خو خدای(ج) د دې خبرې پر واقعیت پوهېږي. ډاکتر سپنتا د جنگسالارۍ او فساد مخالف و. خو د بنسټپالنې په پلمه یې دینپالنه هم نه خوښېدله، ځو ځو ځله یې ویلي چې (دري یا فارسي) ژبه یې ډېره خوښېږي، خو دا خوښي له بلې ژبې سره د دښمنۍ په مانا نه ده، بلکې هر سړی حق لري چې خپله ژبه یې خوښه شي، خو که بل چا په عمل کې ورته عمل کاوه، نو ده بیا په عمل کې همدا قاعده نه عملي کوله. پښتنو سره یې چندان جوړه نه وه، خو زما په مخ کې یې دا اعتراف کړی چې په تېرو (۳۵) کلونو کې چې افغانستان کې د قوم په توگه په ټوله کې کوم قوم زیات زیانمن شوی او تر هر چا یې زیات زیان لیدلی، هغه پښتانه دي. یوه ورځ یې په کابل پوهنتون کې د یوه شمېر هزاره محصلینو د مظاهرې په باب چې غوښتل یې خپل استادان تبدیل کړي او تر هغه دمخه د کابل د ښوونې او روزنې پوهنتون د محصلینو د تظاهراتو په باب چې نه یې غوښتل د (برهان الدین رباني) نوم پر دې پوهنتون کېښودل شي، ده فکر کاوه چې د دې دواړو پېښو په باب زه بېلابېل نظرونه لرم. نو راته یې وویل چې دې مسایلو ته لمن مه وهئ، ما وویل دې مسایلو ته خو محقق صیب او نور لمن وهي، موږ خو څه نه دي کړي؟ ده وویل: ((محقق خو اقلیت دی، د اقلیتونو خصلت دی چې دا ډول چیغې وهي، هغوی ځان د دې ملک وارث نه گڼي، پښتون خو د دې ملک وارث دی، اکثریت دی.)) ما ویل هغوی کله دا وراثت او اکثریت مني، ده وویل: ((مني یې که نه حقیقت خو همدا دی، څوک چې د خارجیانو په مقابل کې جنگېږي او پر خپل ملک سر ورکوي همغه د ملک وارث دی، دا چې څوک یې مني که نه هغه بېله خبره ده.))

ډاکتر سپنتا د پاکستان پر وړاندې هم ټینگ دریځ درلود، د فارسي

ژبې له تائيد پرته يې د ايران د اخوندانو پر وړاندې هم ورته نظر درلود، په مجموعي ډول يې ملايان نه خوښېدل او دا يې ورستې پديدې او تعويذ ليکونکي ګڼل. ډاکتر سپنتا سره له دې چې پلار و نيکه يې پښتانه وو، خو ده ځان پښتون نه باله، کله کله به يې ويل چې ژوند مو له کوچيتوبه پيل کړی، خو اوس متمدن شوي يو. د ده په ماموريت کې ما د رشوت او فساد کومه خاصه بېلګه پيدا نه کړه، خو په ملي مسايلو کې لکه څنګه چې غرېده، په عمل کې هغسې نه و، د پښتنو او نورو توپير يې څرګند و او د خپل حزب خلک يې ډېر پالل. له امريکايانو سره يې ښه مناسبات غوښتل او دا يې د افغان ولس په خير ګڼل، ولسمشر سره يې څو ځله پر دې مسله او ځينو نورو خبرو مناسبات هم خراب شوي وو، خو سرمحقق زلمی هېوادمل به په کې جرګه کېده او مناسبات به يې بېرته عادي کول. کله چې ما له دفتر څخه استعفی کوله، نو دی راسره موافق نه و، راته يې وويل: ((ستا پر ځای، رييس صيب (ولسمشر کرزی) تر تا ښه سړی نه مقرروي، حتماً به کوم يو جنګسالار او يا هم د هغه زوی راځي، نو تر هغه چې ته پاتې شې دا موړ ته په ګټه ده، زه پوهېږم چې زما او ستا افکار فرق لري، خو زه د افکارو تنوع ته سخت احترام لرم. په هغه ټولنه او دفتر کې چې د افکارو رنګارنګي نه وي، هلته پرمختګ نه رامنځته کېږي که زما منې استعفی مه ورکوه.)) ما ويل اوس مې پرېکړه کړې ده. تصميم مې غوځ دی، همدې سره ترې له دفتر رابهر شوم.

۴- **شيدامحمد ابدالي:** شيدامحمد ابدالي د ولسمشر حامد کرزي د خپلوانو له جملې څخه دی، مخکې تر دې چې حامدکرزی د موقتې ادارې رييس شي، شيدامحمد ورسره د کويټې په دفتر کې کار کاوه. تر موقتې ادارې وروسته يې ځانګړی سکرتر شو او تر ټولو زيات ولسمشر ته نږدې و. د کار له ساعته بيا د خوب تر وخته له ولسمشر سره و. د ولسمشر په ګڼو جلسو کې يې ګډون درلود او د هغه له هر رازه باخبره و. د ولسمشر د څلورو پنځو کلونو واکمنی په بهير کې شيدا محمد د هېواد له هر والي،

قومندان، وزیر، قومي مشر، روحاني شخصیت او نورو موثرو اشخاصو سره یا د مخامخ خبرو او یا هم د ټلیفون له لارې اشنا شو او د افغاني ټولنې ډېرې خواوې ورته معلومې شوې. شیدامحمد ابدالي بیا وروسته امریکا متحده ایالتونو ته لاړ او هلته یې خپلې لوړې زده کړې تر سره کړې. تر هغه وروسته بېرته افغانستان ته راغی او د ولسمشر کرزي د واکمنۍ په دویمه دوره کې د امنیت شورا د دفتر مرستیال او هم د ولسمشر خاص دستیار شو. دا مهال نو ډاکتر سپنتا او ابدالي دواړو په یوه دفتر کې کار کاوه. د ډاکتر سپنتا له پخواني بګروند سره هم د شیدامحمد ابدالي چندان جوړه نه وه، خو دا چې شیدا محمد ولسمشر ته ډېر نږدې کس و، نو ځکه خو د ډاکتر سپنتا زور پرې ونه رسېده. شیدا محمد ابدالي په امنیت شورا کې ډېر واک درلود. یوه ورځ یې زه پاس خپل دفتر ته وغوښتلم، راته یې وویل چې ستا فعالیتونه موږ تائیدوو، د رییس صاحب هم خوښېږي، خو رییس صاحب (ولسمشر) په داسې موقف کې دی چې هغه خپله څه نه شي ویلای، موقف یې لوړ دی نو هغه خو د ټولو جمهور رییس دی. ما ویل، هو د ټولو دی خو ټولو کې پښتانه نه راځي. موږ هم وایو چې دی د ټولو دی، خو عدالت دې تامین کړي، مرستیالان یې هم باید د ټولو وي نه د یوه قوم. ده وویل د هغو خبره نو بیا جلا ده. هغوی خو دا کار کوي (مانا خپل قوم پالي) نو موږ او تاسې باید د هغوی غوندې نه شو، ما ویل کومه لاره ستا په نظر موجوده ده چې عدالت تامین شي. ده وویل: ((رییس صیب وایي که ټول د (یون) په شان وای او خپل حق یې غوښتلای، نو ماته به هم کار اسانه و، ما به ویل هغه دی دوی هم خپل حق غواړي، پر ما

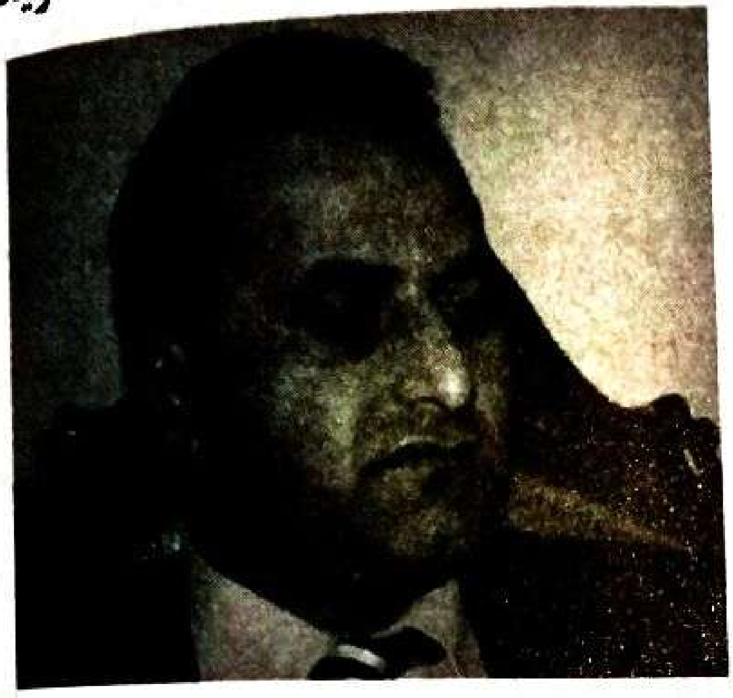

(شیدا محمد ابدالي)

به يو ډول فشار واى)). شيدا محمد ابدالي زياته کړه: ((پښتانه وزيران دې خداى خوار کړي، خپل موقف ساتي، د خپلې څوکۍ په غم کې دي)). ما ويل اول خو يې همداسې خلک راوستي او دويم يو نيم که څان وخوځوي، نو پر همغه ورځ يې لرې کوي او څوک يې اواز نه اوري او زه خو په داسې موقف کې يم چې چندان موقف نه دی، هر وخت چې راته ووايي لاړ شه زه خپله خوشاله يم. ده وويل: ((ستا خبره رښتيا ده، څه موده وړاندې څو تنه وزيران او نور مطرح کسان سره کېناستو، اول کې د رييس صيب هم خوښه وه، دوی وويل چې په ملي موضوعاتو او نورو غټو مسايلو کې به ګډ موقف نيسو، هم په کابينه کې او هم به په نورو مهمو غونډو کې يو د بل موقف تائيدوو، خبره به مو يوه وي، پر رييس صيب به هم ډېر فشار نه راوړو، موږ به خپل کارونه خپله کوو. فاروق وردګ، زاخېلوال، رحيم وردګ، جيلاني پوپل او نور ټول په دې پروګرام کې شامل وو، څو غونډې مو هم وکړې، خو وروسته رييس صيب وويل چې دې کې بايد د ټولو قومونو خلک وي، بايد دا کار پراخ شي او ملي شي نه د يوه قوم. بيا زموږ هغه پروګرام همهلته پر ټپه ودرېد.)) شيدا محمد هم کله کله د نورو افغانانو په شان د زړه وينې څښلې، سړی نه پوهېده چې اخر شکايت چاته وکړي، دوی هم ناراضه او ولس هم ناراضه. شيدامحمد به کله زموږ د هغه ملي دريځ ملاتړ هم کاوه چې د ټولو افغانانو خير به په کې نغښتی و. د هغه دفتري ملاتړ هم له ما سره ملګری و، خو زما د دفتر کارونه انجنير صاحب ابراهيم پورې تړلي وو، شيدا محمد سره مو دومره سروکار نه درلود. شيدا محمد هم لکه د انجنير صاحب ابراهيم په شان سهارنۍ جلسې ته نه حاضرېده. جلسې به اکثره ډاکتر سپنتا پرمخ وړلې او که هغه به نه و، نو د امنيت شورا بل مرستيال ښاغلي (حکيم نورزي) به جلسې پرمخ وړلې. شيدا محمد که څه هم په امنيت شورا دفتر کې زيات واک درلود او يا هم ولسمشر ته تر ډېره نږدې کس ګڼل کېده، خو له دې موقف او مقام څخه يې هغسې ګټه پورته نه کړه چې ورته په کار وه.

شیدا محمد ابدالي بیا وروسته په هند کې د افغانستان د لوی سفیر په توګه وټاکل شو.

۵- عبدالحکیم نورزی: عبدالحکیم نورزی اصلاً د ارزګان ولایت دی، چپي افکار لري او پخوا یې د خلکو دیموکراتیک ګوند په (خلقي) څانګې پورې اړه لرله، د خلکیانو د واکمنۍ په بهیر کې د (کام) یا (اکسا) یانې د همغه وخت د څارګرې ادارې مرستیال پاتې شوی. د ډاکتر نجیب الله تر حکومت وروسته په کویټه کې د پاکستان د استخباراتو له خوا بندي او بیا تر څو کلن زندان وروسته اروپا ته لاړ، هلته په بلجیم کې اوسېده، بیا یې د روم له بهیر سره اړیکې پیدا کړل او له حامدکرزي سره هم د همدغې پروسې له مخې اشنا شو، کله چې موقته اداره جوړه شوه، حکیم نورزی هم لکه د نورو افغانانو په شان له اروپا څخه

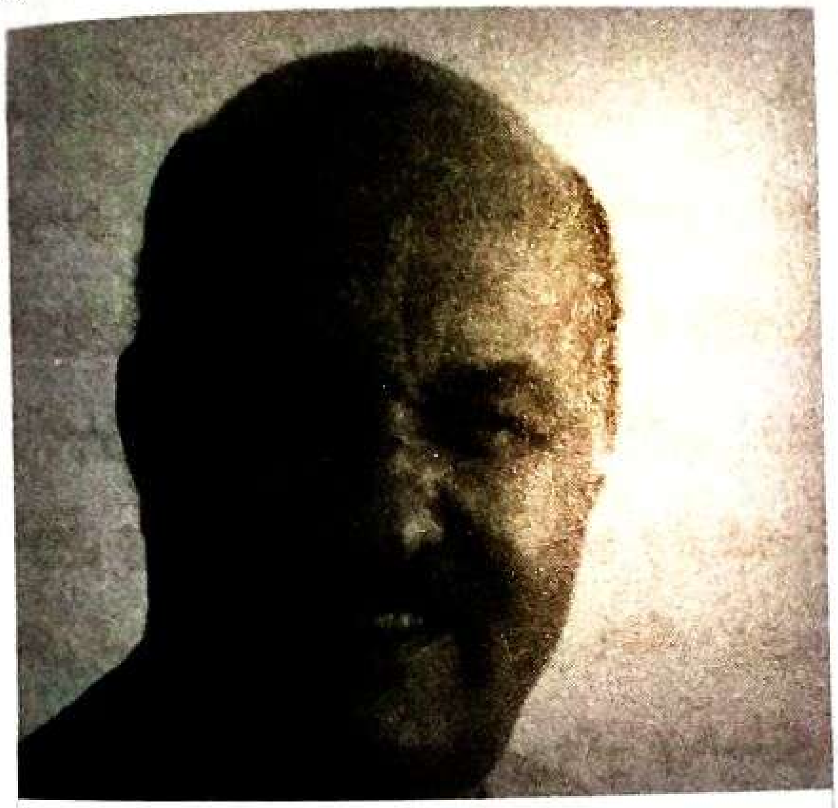
(عبدالحکیم نورزی)

کابل ته راغی او دلته د حامدکرزي له خوا د ملي امنیت د ادارې د مرستیال په توګه وټاکل شو. خو د ملي امنیت له رییس (امرالله صالح) سره یې ګوزاره ونه شوه، هره ورځ به د دواړو تر منځ جنجالونه وو. دا نو هغه مهال و چې حکیم نورزي پخواني چپ افکار څنډې ته کړي وو او ملي فکر یې راخپل کړی و. امرالله صالح بیا دې ډول افکارو سره علاقه نه لرله او دا مهال د دې ادارې له خوا د عامو افغانانو په تېره بیا د پښتنو افغانانو د ځورونې لړۍ په چټکۍ سره روانه وه، د هر پښتون د ځپنې لپاره د (طالب) او (القاعدې) له نسخې څخه کار اخیستل کېده او د خپل هر جنایت د پټونې لپاره یې د (جهاد) او (مقاومت) تعویذ کاراوه. پر (حکیم

نورزي) چې د چپي افکارو يا د خلکيتوب کومه پخوانۍ تاپه وه، نو امرالله صالح کولای شول د (جهاد) د لفظ په کارولو سره هغه ته هر ډول ستونزې راولاړې کړي.

نورزي ډېر وخت په ملي امنيت رياست کې طاقت ونه کړای شو. بيا يې د پخواني پاچا اعليحضرت محمد ظاهر شاه د کورنيو له ځينو غړو، (سلطان محمود غازي) او نورو سره (دملي وحدت ولسي تحريک) په نامه يو سياسي حرکت جوړ کړ. په لومړيو کې ډېر په کش کې روان و، تر يو څه مودې وروسته د ده او سلطان محمود غازي تر منځ اختلاف راغی، غازي او نور خلک له دې ولسي تحريکه وايستل شول او د تحريک مشرتابه ټول ده ته پاتې شو. فعاليتونه يې په لومړيو کې منظم او گرم وو، خو وروسته وروسته بيا سست شول او دا ډول تحريکونه نور هم پسې زيات شول.

حکيم نورزی بيا وروسته د حامدکرزي له خوا د ملي امنيت شورا دفتر د مرستيال په توگه غوره شو او همدلته يې دنده پيل کړه. نورزی که څه هم په ملي امنيت شورا دفتر کې لکه د انجنير ابراهيم او شيدامحمد ابدالي په شان ډېر زيات صلاحيت نه لري، خو په ملي مسايلو کې د ټينگ دريځ خاوند دی. په انگليسي ژبه هم پوهېږي او په دري ژبه هم، خو په رسمي غونډو او ميټنگونو کې همېش په پښتو غږېږي، د چا په کيسه کې هم نه دی چې څوک پرې پوهېږي او يا نه پوهېږي، يا پرې خوښېږي، که خفه کېږي؟ د درېو کلونو په ترڅ کې چې هر وخت د غرمې ډوډۍ پر سر يوځای وو او د ډاکتر سپنتا په گډون به د امنيت شورا ټول مشرتابه چې تعداد يې لسو تنو ته رسېده، د غرمې ډوډۍ مو يوځای خوړه، ډاکتر سپنتا د مېز په سر کې د مشرتابه پر څوکۍ کېناسته، مرستيالان او رييسان به د مېز دواړو خواوو په اوږدو کې. نورزی به د ډاکتر سپنتا تر څنگ د يوه تن په فاصله، خو هغه ته تقريباً مخامخ کېناسته، د درېو کلونو په ترڅ کې ډاکتر سپنتا يوه ورځ هم يوه کلمه د خدای د رضا لپاره په پښتو ونه ويلې او حکيم نورزي يوه کلمه په دري، خو دواړه به لگيا وو، خپل گرم بحث به

dwonloaded from bawarketabtoon.com

يې کاوه. يوه به دري ويله بل به پښتو، يو بل ته يې دا هم نه ويل چې ته ولې دري وايې او بل پښتو، دا پوښتنه او ناراحتي يې هم نه کوله چې يو بل لا په پښتو او دري نه پوهېږو. حقيقت دا دی چې دواړه په پښتو او دري پوهېدل، خو ډاکتر سپنتا پښتو نه ويلې او نورزي دري. خو مفاهمه او مکالمه روانه وه، کله چې به د دفتر ملګرو دا حالت وکوت، نو سره موسکي به شول، يوه نيمه خبره به نورو ترجمه کړه، نو دوی به بيا ويل نه! پوهېږو. تر هغه دمه چې زه هلته په دفتر کې وم، د ډاکتر سپنتا او نورزي صيب د ژبې مقابله روانه وه او يو بل ته تسليم نه شول.

حکيم نورزی اوس هم د يوه سياسي دريځ خاوند دی، خو ما به ورسره کله ټوکې کولې چې ستاسو سياست ډېر کلاسيک دی، ستميان، جمعيتيان او پرچميان دربانديې ډېر تېز دي، هغوی ماډرن دي، خو تاسو کلاسيک ياست داسې لکه عصري طب او يوناني طب، يا عصري ډاکتر او يوناني حکيم جي، هغه به خندل. له حامدکرزي سره د نورزي رابطه ښه وه، خو داسې هم نه وه چې د هغه خبره دې ومني او يا دې وخت پر وخت ورته د ملاقات وخت ورکړي. نورزي هم دا دفتر غنيمت ګڼلی و، خپلې شپې او ورځې يې تېرولې. تر دې ځای بالا ده ته کوم بل مناسب ځای نه پيداکېده، لوړ معاش، مرمۍ ضد موټر او امنيتي ګارډ ټول سهولتونه ورسره وو. کله چې ما استعفی ورکوله، نو نورزي صيب سره مې هم مشوره وکړه، د هغه خوښه نه وه، ماته يې ويل: ((سخت امنيتي مشکلات به درته پيدا شي، تلوېزيون به دې در وتړي او نور ګڼ شمېر مشکلات به درته پيدا کړي، اوس خو د دولت پرده دربانديې خوره ده، د جمهور رييس ملاتړ درسره دی. دا چې درسره دی که نه پر دې خو يوازې زه او ته پوهېږو، خو بېرون ته دا نور خلک خو داسې فکر کوي چې يون مانا کرزی. که زما منې استعفی مه ورکوه.)) ما ويل اول وي که اخر وي له دې ځايه به ځو، پرېږده چې پر خپلو پښو ودرېږو، دا خطرونه غير له هغې هم راروان دي،

dwonloaded from bawarketabtoon.com

ځانونه بايد ورته تيار کړو. ده ويل ((ما هم خپله استعفی ورکوله خو هېڅ بل داسې ځای چې ځان په کې خوندي احساس کړم، نه لرم، دې خلکو (شمالټلوالې) سره مې هسې هم له پخوا نه ورانه ده، ټول واک هم دوی سره دی، نو ډېر مشکلات به راته پيدا کړي، نو ځکه مې دلته هسې سر په سيوري کړی دی.))

حکيم نورزي رښتيا هم دلته سر په سيوري کړی و، نور کوم زيات عملي صلاحيت ورسره نه و. خو که چېرې لږ هم ورته لاره خلاصه وای کار يې کولای شو، د خپل گوند (د ملي وحدت ولسي تحريک) سخت ستايونکی و، يوه ورځ يې د (پاکستان د راکټي بريدونو) او (حکيم شجاعي) پر ضد مظاهره ابستله، ماته يې وويل ياره يو لک نفر به راشي، ما ويل، هېڅ امکان نه لري. بيا يې وويل، موږ خو د (۳۰) زرو کسانو تابيا نيولې، خو کېدی شي خلک تر دې زيات شي، ما ويل (دوه زره) کسان حاضر کړه، دوه ساعته ټلوېزيون کې وخت درکوم، ده ويل راکړه لاس! ما لاس ورکړ. د مظاهرې پر ورځ ټول (۱۴۰۰) کسان وو، خو ده بيا ويل چې تر (۳) زرو زيات وو، سره له دې چې ميډيا ټول عکاسي کړي وو، هغه هم داسې نه وو چې ټول د ده د تحريک کسان وو، عام خلک چې د پاکستان د توغنديو خلاف وو او د حکيم شجاعي ظلمونه يې غندل، هغه هم په کې شامل وو. خو موږ يې له ټلوېزيون څخه ټول راپور په منظم ډول خپور کړ. په هر حال حکيم نورزی داسې يو شخص دی چې پر ملي ارزښتونو ټينگ ولاړ دی او که زور يې ورسي په دې لاره کې قرباني ته هم تيار دی.

۶- محمد ضياء صالحي: ښاغلی (ضيا صالحي) په ارگ کې دومره لوړمقام نه لري، د امنيت شورا په دفتر کې مالي او اداري مسول دی. تر دې وړاندې همدلته د اطلاعاتو د اخيستلو د څانگې مشر و، خو له (انجنير صاحب ابراهيم سپين) زاده سره د نږدې اړيکو له امله مهم کنګل کېږي. پخوا يې له (جنرال دوستم) سره کار کاوه د هغه ژباړن و او تر هغه دمخه د

dwonloaded from bawarketabtoon.com

ډاکتر نجیب الله د حاکمیت په دوره کې د دولتي امنیت د ریاست (خاد) غړی و. په اردو، پښتو، دري، روسي او انګلیسي ژبو پوهېږي، ډېر ماهر، چالاکه او د وخت پر نزاکتونو پوه دی. د سلګونو خلکو د ټلیفون نمبرونه یې په یاد زده دي، یوه ورځ چا ورځخه پوښتنه وکړه چې د ټلیفون دا دومره نومرې دې ولې له یاده زده کړي؟ ده ورته وویل، دا چل روسانو موږ ته ښودلی دی، ځکه که د یادښت کتابچه دې ورکه شي او یا د چا لاس ته ورشي، نو ذهن خو دې خپل دی. صالحي سره د هر نظام کیسې وې، د ډاکتر نجیب الله، د حضرت صبغت الله مجددي، د برهان الدین رباني، د جنرال دوستم، احمد شاه مسعود، انجنیر ګلبدین حکمتیار، حاجي قدیر او نورو ډېرې حساسې کیسې ورسره دي، یوه ورځ ورته (ملک قریشي) په ټوکو کې وویل: ((هر نوی نظام چې راشي که په هغو لومړیو دوو ساعتونو کې یې ونه وژلې، نور دې نه شي وژلی، بیا به همغه نظام کې ته تر ټولو ډېر مطرح یې)). ده هم ورته وویل: «رښتیا هم د دوو ساعتونو وخت ته ضرورت لرم.» سرور ثبات صیب پرې غږ کړ: ((یاره که زه یم نو په همدې اولو دوو ساعتونو کې دې چاره کوم)). ضیا صالحي د خپل ماموریت په لسګلنه دوره کې یوازې یو دوه ځله ولسمشر حامد کرزي سره لیدلي دي، خو ولسمشر یې ښه پېژني، دا مهمه نه ده چې دی ولسمشر سره وګوري او که نه، هغه ځوک چې ولسمشر سره هره ورځ ګوري، دی بیا هغه سره هره ورځ ګوري؛ انجنیر ابراهیم سره دی هر وخت کتلای شي او په اکثرو بهرنیو سفرونو کې ورسره مل وي. د انجنیر ابراهیم خبره ځمکې ته نه غورځوي، ژبه یې ډېره نرمه ده، هرې خواته یې اړولای شي. صالحي پخواني چپي نظریات لري پخوا یې له (پرچم) ګروپ سره تړاو درلود، خو د وخت له غوښتنو سره سم ځان ډېر ښه اعیارولای شي. صالحي په امنیت شورا کې د پوره واک او ځواک څښتن دی، خو د ده مزه هغه وخت باران یوړه چې امریکایانو له یو چا څخه د یوه کرولا موټر د ډالې اخیستلو په

dwonloaded from bawarketabtoon.com

تور ونیو. دا نیونه د صالحي د زوی د واده پر شپه تر سره شوه، د هغه شخصيت ته يې ډېر زيان واړوه. دا مهال ډاکتر رنګين دادفر سپنتا د امنيت شورا د دفتر مشر و، د هغه هوکړه هم په کې شامله وه. کله چې ولسمشر د انجنير ابراهيم په واسطه خبر شو، نو ژر يې مداخله وکړه او صالحي يې له زندان څخه راخلاص کړ. دې کار امريکايان هم په غوصه کړل، د امريکايانو او کرزي تر منځ مناسبات هم خراب شول.

امريکايانو اصلاً صالحي د هغو زرګونو ټليفونونو له امله نيولی و چې ده په تېرو وختونو کې بېلابېلو خلکو ته کړي وو. صالحي انجنير ابراهيم سره تر دې دمخه څو ځله روسيې او هندوستان ته هم سفرونه کړي وو. ويل کېږي چې روسيې ته د انجنير ابراهيم سفر او له هغو سره د مناسباتو د بيا رغونې لپاره صالحي له خپلو پخوانيو مناسباتو څخه ګټه اخيستې وه. روسيې ته د انجنير ابراهيم د سفر په باب معلومات د امرالله صالح له خوا امريکايانو ته ورکړل شوي وو. لنډه دا چې د صالحي د فعاليتونو په باب امريکايانو سره ګڼ شکونه وو، نو په دې خاطر يې هغه د افغاني ځواکونو په واسطه ونيوه. د صالحي په باب دا وخت په امريکايي ورځپاڼو په تېره بيا (نيويارک ټايمز) کې ځينې ليکنې هم خپرې شوې چې صالحي يې خورا نارامه کړ. صالحي په دې برخه کې له ډاکتر سپنتا او طلوع ټلوېزيون څخه چې د ده په وينا يې دا مهال له امرالله صالح او ډاکتر سپنتا څخه الهام اخيسته، سخت سر ټکاوه. خو صالحي سره هم کېدی شي داسې رازونه وو چې ولسمشر پرې ټينګ ودرېد او امريکايانو هغه تر (۲۴) ساعتونو وروسته بېرته پرېښود. تر هغه وروسته ضيا صالحي بيا له امريکايانو سره خپل روابط ورغول او تر دې پېښې وروسته يې بيا هم څو ځله امريکا ته له انجنير ابراهيم سره يوځای سفر وکړ او نورو هېوادونو ته هم ورسره په سفر لاړ، خو بيا هم د صالحي د نيونې اصلي علت معلوم نه شو. صالحي سره له دې چې د دې دفتر مالي او اداري مسول دی، خو بهر ته د بهرنيو چارو تر رييسه زيات سفرونه لري او د سفرونو په مانا او محتوا هم له انجنير ابراهيم او ده

dwonloaded from bawarketabtoon.com

پرته نور څوک نه پوهېږي. علماوو شورا او ځينو جهادي قومندانانو ته د پيسو په رسونه او وېش کې هم صالحي صلاحيت لري. لنډه دا چې په امنيت شورا دفتر کې تر ده بل موثر رييس نه ښکاري.

۷- عبدالله پوپل: د ښاغلي (عبدالله پوپل) اصلي استوګنځی کندهار دی. بيا امريکا ته تللی او هلته ډېره موده اوسېده، يو وخت د روم له پروسې سره ملګری شو، د ولسمشر له ورونو؛ قيوم کرزي او په تېره بيا له محمود کرزي سره نږدې اړيکي لري. د طالبانو تر سقوط وروسته بيا څه موده په کندهار کې ښاروال و. د ډېرې لنډې مودې لپاره په ننګرهار کې هم ښاروال پاتې شو، تر هغه وروسته بيا د امنيت شورا په دفتر کې د ولايتي برخې رييس شو. عبدالله پوپل د ولسمشر له کورنۍ سره د خپلولۍ يو څه اړيکي هم لري، کله کله يې کور ته هم ورځي. خو ولسمشر پوپلزو ته چندان ارزښت نه ورکوي. البته په

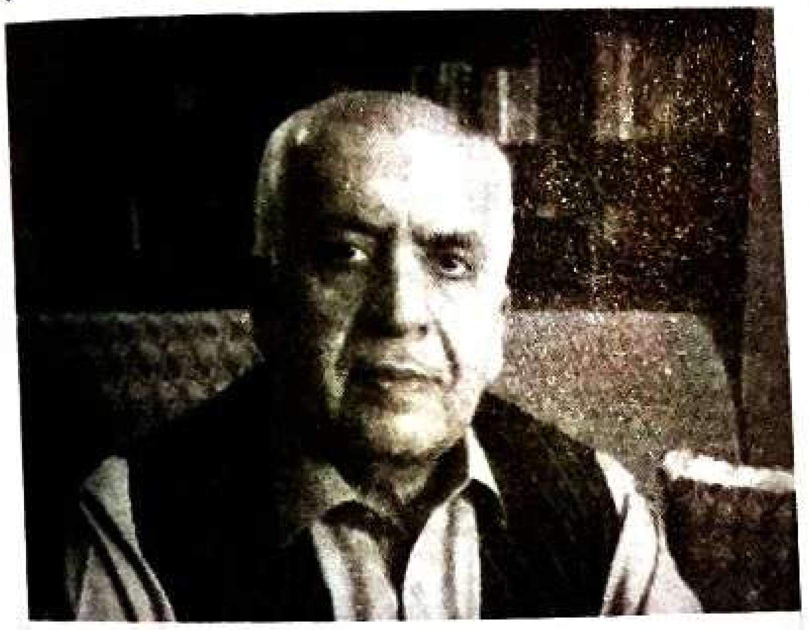

(عبدالله پوپل)

کندهار کې کېدی شي دا خبره معکوسه وي، خو دلته په کابل کې پوپلزي هغه د چا خبره په دوه توته هم نه اخلي. ولسمشر فکر کوي، هغه څوک چې تخلص يې پوپل يا پوپلزی وي، نورو ته دا انګېرنه په لاس ورکوي چې ولسمشر ګنې قبيلويت پالي، په همدې خاطر پوپل او پوپلزو ته ډېره مخه نه ورکوي. ما څو ځله پوپل صيب ته وويل چې دا تخلص دې بدل کړه، د دې پرځای چې علي، حسيني يا جعفري تخلص کېږدې، ډېره ګټه به درته ورسوي، ما ورته زموږ د يوه ملګري کيسه وکړه چې ډېر با استعداده و، خو تخلص يې (توتاخېل) و، په هېڅ لوړ پوست کې تر اخره مقرر نه شو، کوم ځای کې چې به کوم مهم پوست ته وړاندې شو، نو د توتاخېل د تخلص

dwonloaded from bawarketabtoon.com

په لیدو سره به یې یو لوړ پوړي او یا ټیټ پوړي چارواکي مخالفت وکړ، بېرته به یې له لېسته وويست، یوه ورځ یې ماته وويل: هېڅ په خپل عیب نه پوهېږم، هر څه ته برابر یم، په هر څه مې سر خلاص دی، خو چې کوم پوست ته پيشنهاد شم، د نامعلوم علت له امله بېرته رجېکټ شم، نه پوهېږم چې کوم عیب لرم. ما ورته وويل عیب خو دې معلوم دی، ده وويل څه شی! ما وويل: اول پښتون او بیا توتاخېل یې. ته همدا اوس دا تخلص لرې کړه چې خومره ژر مقررېږې، ده ويل نو څه وټاکم، ما وويل سادات، قريشي، حسيني او داسې نور، ده تخلص بدل کړ، (سادات) یې پرځان کېښود، اوونۍ لا وتې نه وه چې یو چېرته معين شو، بیا تر هغه ځايه بل ښه ځای کې معين شو او اوس هم د یوه وزارت مرستیال دی، نو که ته هم غواړې د رییس صیب د خپلولۍ له ځپېړې بېغمه شې، دغسې یوه چاره وکړه، هغه راته وويل: ((عجیبه خبره دې وکړه، خو والله که دغه چل راځي، موږ ساده خلک یو)). پوپل صیب د دربار پر نزاکتونو او ژبه هم پوهېده، خو په ډېر کلاسیک ډول او دا ډول درباري چلند په دې عصري زمانه کې نه چلېده.

زموږ چې به کله زړه تنګ شو، نو د ده دفتر ته به لاړو، سملاسي به یې چای راوغوښت، یوه بل ته به یې سپکې سپورې وکړې، د ده عادت و چې زړه کې یې خبره نه ټينګوله او راساً یې په کنځلو بدلوله؛ د ده مایینه، د ده ارتینه، د ده ارتینه په تا او داسې نور. یوه ورځ یې راته وويل، ستا په زړه کې به څه ګرځي چې دا پوپل دومره پوچ خولی سړی دی، والله که داسې یم، خو دې د خره زامنو ته چې کنځل ونه کړې زړه دې طاقت نه کوي، نو ته او خدای چې دوی ته څه وايي! یوه ورځ (ملک قریشي) عبدالله پوپل ته وويل چې عيناً عزيزالله واصفي صیب درځخه جوړ شوی، نوره کنځلي کوې، واصفي صیب هم داسې دی، یوه شېبه یې خوله له کنځلو خالي نه وي. د ده ارتینه، د ده ښځه، د ده مایینه، د ده پلان د ده بستان، داسې داسې کم، یوه ورځ ورته په کندهار کې یو سپین ږيري وويل،

dwonloaded from bawarketabtoon.com

واصفي صیب په دې کنځلو کې هېڅ وقفه نه راولې، یوه نه یې باسې بل کې یې ننباسې، داسې لکه پخواني ټلېفونچیان چې یو نه یې باسي، بل کې یې ننباسي، نو قریشي صیب هم پوپل صیب ته وویل چې پر تا هم هغه کانه شوې ده. ټولو وخندل، پوپل صیب وویل، والله که واصفي ملامت وي، له کنځلو پرته مې په بل شي زړه نه یخېږي، دا د خره زامن که په ادبیاتو اصلاح کېدی، یون صیب به اصلاح کړي وو، نو زموږ چې به زړه تنګ شو، د پوپل صیب دفتر ته به لاړو او کله هم د ثبات صیب دفتر ته. پوپل صیب به کله کله ډېرې جالبې سیاسي او د رمازه خبرې هم لرلې، یوه خبره ما همغه وخت د یوې خاطرې په توګه ځان سره ثبت کړې چې دا دی دلته یې وړاندې کوم.

د وینو سېلاب!

د جمهوري ریاست د دویمې دورې تر ټاکنو وروسته د کابینې د جوړونې موضوع ډېره ګرمه وه، د هر وزارت لپاره د بېلابېلو نوماندانو نومونه زمزمه کېدل. په دې لړ کې د بهرنیو چارو وزارت لپاره د ښاغلي زلمي رسول نوم هم ډېر یادېده. ښاغلی زلمی رسول په خوله غلی، په زړه کې پوه، ډېر ارام، نرم او د ښه سړیتوب یوه بېلګه ده، ښاغلی زلمی رسول لکه څنګه چې په ښه سړیتوب کې حد و برید نه لري، دغسې یې د بې جرئتۍ برید هم معلوم نه دی. عیناً لکه خپله جمهور رییس حامد کرزی. د کرزي ډېر خصوصیات په مستقیم او نامستقیم ډول هغه ته انتقال شوي دي. یوه ورځ سهار د ثبات صیب دفتر کې ناست وو، څو تنه نور هم وو یو دم عبدالله پوپل وارخطا راننوت، ویې ویل: ((عجیب او خطرناک خبر)) موږ وویل څه دي ووایه! ده وویل: ((همدا اوس خبر شوم رییس صیب پرېکړه کړې چې رحیم وردګ له دفاع وزارته لرې کوي او پر ځای یې زموږ ډاکټر صیب زلمی رسول مقرروي.)) پوپل صیب وویل: ((زما تشویش په دې کې دی چې که دا کار وشي افغانستان کې به (د وینو سېلاب) وبهېږي،

dwonloaded from bawarketabtoon.com

افغانستان کې هسې هم ډېرش کاله وینې بهېدلې دي، نور نو د وینو تاب نه لري او دا سړی خو داسې (جدي)! دی چې په همغه اوله ورځ به یې سفر بري اعلان کړې وي. د طالبانو سابه به یې هم په مالګه کړي وي او د شمالټلوالې هم، خو خدای دې د پاکستان ژوند ته خیر کوي.)) پوپل صیب په ډکه خندانه خوله دا خبره وکړه، دې سره ما بیا ثبات صیب ته وویل: ((ته یې منې؟)) هغه وویل: ((چې پوپل صیب یې وایي، نو اوس یې منم او بل ته لا اوس هم د رییس صیب په کارونو کې شک کوې، اوس یې هم نه منې؟ ایا تر دې یې نور (ښه!) تصمیمونه نه دي نیولي؟))

دا او دېته ورته ډېرې عجیبې خبرې په دفتر کې تبادله شوې، ټولې د لیکلو وړ دي، خو یوه نیمه یې زما د قلم تر نوکې راورسېدله. عبدالله پوپل د ولسمشر له خپلولۍ سره سره بیا هم په همغه یوه ګېر کې روان و، هېڅ وده یې ونه کړه، زلمي‌رسول ته یې هم ځان نږدې نږدې کاوه. انجنیر ابراهیم او نورو ته هم، خو په دفتر او تر دفتره بهر د زیات واک و ځواک خښتن نه شو. کله کله به ګل اغا شېرزي او یا هم کوم بل والي په کومه ډالۍ ونازوه، نور یې نو د نورو چارواکو په شان له دولتي څوکۍ خخه ډېر کار وا نه خیست. کله چې زلمی رسول د بهرنیو چارو وزیر شو، نو عبدالله پوپل هم ورسره لاړ، هلته یې د ولایتي برخې مسول کړ، خو څه موده وروسته پښېمانه و، نه دلته بېرته راتلای شو او نه هم هلته خوشاله برېښېده.

۸- ملک قریشي: ښاغلی (ملک قریشی) اصلاً د کندهار اوسېدونکی دی. لوړې زده کړې لري او د ولسمشر حامدکرزي د مېرمنې (زینت کرزي) ورور دی. ډېر هوښیار او دروند ځوان دی. د امنیت شورا په دفتر کې د (تحلیل او ارزونې) د ریاست مشر دی. هم د خپل لیاقت له وجې او هم دا چې د ولسمشر کرزي اخښی دی، په دفتر کې پوره صلاحیت لري او هم ورته خلک احترام کوي. خو هغه خلک چې دی نه پېژني، نه غواړي دی ورته په لوی لاس له حامدکرزي سره د خپلې خپلولۍ یا کورنیو اړیکو

dwonloaded from bawarketabtoon.com

په باب څه ووایي، که ولسمشر کرزی نه وای، نو هم ده، د دې او تر دې د لوړې څوکۍ لیاقت درلود. ملک

(ملک قریشي)

قریشي ډېر ظریف سړی دی. ښه د گپ او شپ انډیوال دی، د ده ټوکې د عبدالله پوپل په شان لوڅې نه دي. د ادب په چوکاټ کې دي او ډېرې ظریفانه دي. په دفتر کې يې هم چا سره ټکر نه دی کړی، زما سیاسي نظریات يې خوښېږي، اکثره وخت يې د دفتر په غونډو او بهر کې زما له سیاسي دریځه ملاتړ کړی، خو نور په مجموعي ډول د نرم مزاج څښتن دی. کله چې به د دفتر مشران نه وو، نو رییسانو به د ډوډۍ پر سر د گپ او شپ ښه محفل جوړاوه، هر چا به هر ډول ټوکې کولای شوې، خو کله چې به مشران راغلل، نو بیا به خبره یو څه په پرده کې شوه.

ملک قریشي چې کله ټوکه کوي، نو له موضوع سره په ارتباط يې کوي، ان له ولسمشر سره په یوه ظریفانه انداز غږېږي. یوه ورځ ما قریشي صیب ته وویل: ((که له وسه مو پوره وي، رییس صیب ته په کور او دفتر کې غوړه مالان مه پرېږدئ چې دا سخت تاوان رسوي.)) ده هم له غوړه مالانو سر وټکاوه او ویې ویل چې: ((د رییس صیب پر ذهن تاثیر لري، ښه کار ورته بد او بد ورته ښه معرفي کوي او بله مهمه خبره دا ده چې د رییس صاحب دوستان له هغه څخه لرې ساتي، څوک چې هغه ته کار کوي او هغه ته يې منډې وهلي، له هغه څخه يې لرې ساتي.)) دلته د ولسمشر کرزي په دربار کې غوړه مالان ډېر دي د همدې درباري غوړه مالانو په باب یوه کیسه راوړم، یوه ورځ ما او ملک قریشي سره د زړه خواله وکړل او بیا مې هغه د یوې خاطرې په توگه ثبت کړل:

dwonloaded from bawarketabtoon.com

په دې ټيم؟

يوه ورځ ما (يون) ملک قريشي سره د درباري غوړه مالانو د ناوړه رول په هکله خبرې کولې، ملک قريشي راته يوه کيسه وکړه، کيسه لنډه، خو جالبه ده، قريشي وويل: ((يوه شپه د رييس صيب په کور کې ناست وو، څو تنه نور مخور يې هم مېلمانه وو، ټولو تر حده زيات د رييس صيب توصيف وکړ، داسې توصيف چې زه پرې له ورايه پوهېدلم چې صداقت په کې نه شته او يوازې د رييس صيب د خوشالۍ په خاطر دی، ما خبرې نه کولې، غوږ وم، يوه په کې وويل: رييس صيب دومره غټ کارونه دې وکړل، افغانستان دې بېرته راټول کړ، د ملي وحدت لپاره دې دومره کار وکړ چې له تا پرته هېڅوک هم نه شو کولای په همدې خاطر درته ټول د ملي وحدت سمبول وايي، خو يو بل مهم کار درته پاتې دی، هغه دا چې تر څو يې تر اټکه ونه نيسې له پاکستانه مو خلاصی نه شته، په ارامه مو نه پرېږدي او دا کار يوازې ته کولای شې)). قريشي وويل: ((رييس صيب ته هم دې خبرې خوند ورکړ ويې ويل: ((رښتيا هم تر اټکه چې يې ونه نيسو، خلاصی مو نه شته)) دې وخت کې زما اوسېله تنګه شوه له خولې مې ووتل: ((په دې ټيم؟ په دې ټيم خو والله که تر محمود خان پله پورې هم لاړ شئ)) زما دې خبرې سره غوړه مالان ټول غلي شول او رييس صيب په موسکا کې خو لږ په قهرجنه لهجه وويل: ((ياره د امنيت شورا والا بې له دې چې چايونه وڅښئ او منفي فکر وکړئ نور هېڅ کار نه کوئ)).

د ملک قريشي ((په دې ټيم؟)) خبره څکه دلته په زړه پورې وه او کښښ يې درلود چې په همدې نږدې ورځو کې د ثور پر (۸مه) نېټه د ((جشن)) په مناسبت جوړه شوې غونډه، د مخالفو وسلوالو له خوا ګډه وډه شوه، د ولسي جرګې د وکيل (فضل الرحمن څمکني) په ګډون څو تنه په کې ووژل شول او نورو ټولو پوځيانو او ملکيانو له صحنې څخه پښې سپکې کړې. د غوړه مالانو د (اټک) د نيولو د هيلې پر وړاندې د ملک

dwonloaded from bawarketabtoon.com

قریشي له خوا (په دې ټیم) ترکیب استعمالول، د یوه داسې واقعیت څرګندونه وه چې هر وخت په ارګ کې پېښېږي.

کله چې زلمی رسول د بهرنیو چارو وزیر شو، نو ملک قریشي هم ورسره لاړ او هلته د وزیر د دفتر د رییس په توګه مقرر شو.

۹- سرور ثبات: په امنیت شورا کې یو تن بل هم چې له ولسمشر سره پېژني، هغه ښاغلی (سرور ثبات) دی. مخکې د امنیت شورا مالي او اداري رییس و او وروسته د تحلیل او ارزونې رییس شو. سرور ثبات

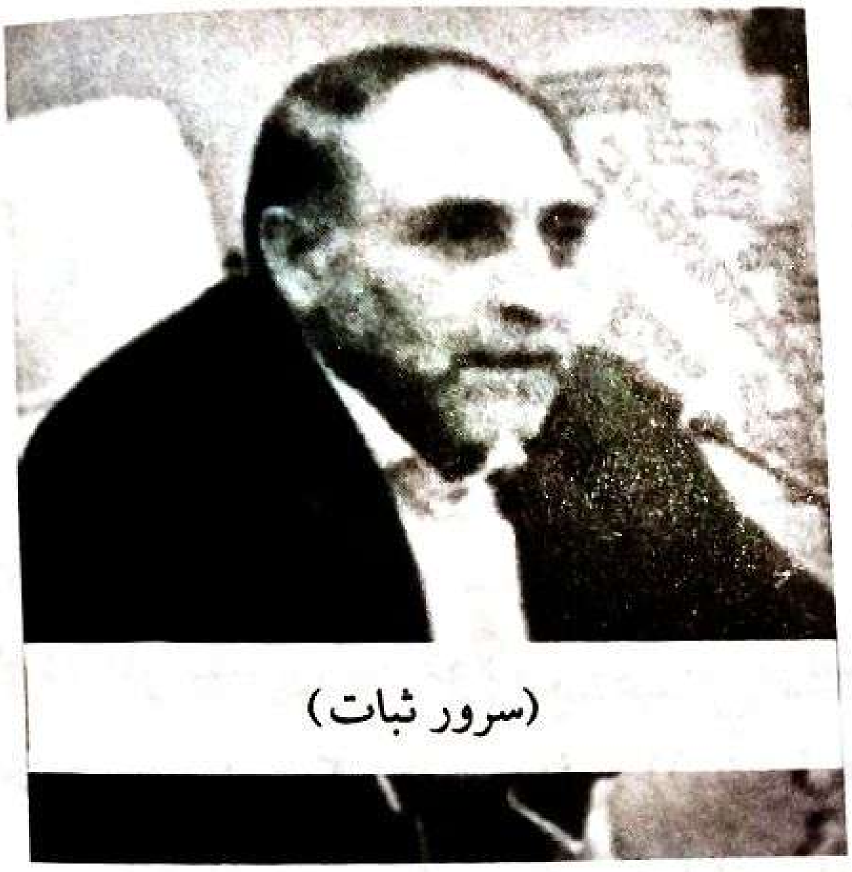
(سرور ثبات)

پخوا چپي نظریات او شعله یانو سره اړیکي درلودل، د جهاد په دوران کې له جهادي لیکو سره یوځای شو، تر جهاد او تنظیمي جګړو وروسته لندن ته لاړ، د طالبانو د نظام تر ړنګېدو وروسته بېرته کابل ته راغی او اوس دا دی دلته د امنیت شورا دفتر کې درییس په توګه دنده تر سره کوي. پر اداري کارونو یې سر خلاص دی، خو په سیاسي کارونو کې هغومره وخت او صلاحیت ورته نه دی میسر شوی. کله کله د امنیت شورا دفتر په ځینو مهمو کورنیو او نورو غونډو کې چې بهرنیان په کې ونډه لري، ده ته هم د ګډون بلنه ورکول کېږي. خو بیا هم ډېر فعال نه برېښي. کله چې رسمي غونډې نه وي، نو د ده دفتر ته د مجلس لپاره ورځو. خو زموږ د راټولېدو اکثره وخت د غرمې د ډوډۍ مهال وي. دولس نیمې بجې د ډوډۍ لپاره سره په یوه سالون کې یو ځای کېږو، د امنیت شورا د دفتر مرستیالان او رییسان یوځای ډوډۍ خوري، همدا ځای له یو بل څخه د احوال پوښتلو او د نویو زړو مسایلو د بحث لپاره مناسب وخت وي. دلته چې څومره سیاسي بحث کېږي په رسمي

dwonloaded from bawarketabtoon.com

غونډو کې هغومره نه کېږي، د ډوډۍ وروستی وخت معلوم نه وي، هر چا چې هر وخت ډوډۍ خلاصه کړه، خپل دفتر ته تللای شي. دلته ډېر سیاسي، اجتماعي او نور بحثونه کېږي، کله کله خبره ترخه هم شي، خو ډېره کمه. دا چې خبرې ډېرې نه ګرمېږي د دې علت دا دی چې په دې دفتر کې اکثره د یوه نظر خلک راټول شوي، البته څه ناڅه اختلافات به لري، خو بیا هم ډېر زیات اختلافات نه لري، کله چې ډاکتر سپنتا د دې دفتر رییس شو، نو د ډوډۍ پر مهال یې چې وکتل اکثره پښتانه دي، دا حالت پرې ښه ونه لګېده، یوه ورځ یې د ډوډۍ پر سر یاده کړه چې دلته ټول پښتانه دي باید اصلاحات راشي، ما ورته وویل، د خلیلي او فهیم دفترونو ته لاړ شه، چې هلته څه حال دی؟ هغه وویل، هغوی به هر څه کوي، خو موږ او تاسې باید هغسې ونه کړو، تر سپنتا دمخه ډېر زیات سیاسي اختلافات نه وو، یوازېنی دفتر و چې ته په کې په ازاده توګه غږېدلی شوې، یوازینی دفتر و چې ولسمشر پرې حساب کولای شو او خبره یې پرې چلېدله او کوم مخالفت یې نه درلود. سرور ثبات له سپنتا سره هم خپل پخواني تنظیمي اړیکي درلودل، خو اوس یې هغو پخوانیو مناسباتو ته چندان ارزښت نه ورکاوه. نو د امنیت شورا دفتر غرمنۍ، کله په سیاسي ټوکو او کنایو سره سرته رسېدله. د دې ډول کنایو یوه بېلګه به هم دلته وړاندې کړم:

ته یې منې؟

((ته یې منې؟)) دا ترکیب یو شالید لري، وایي چې په یوه کلي کې یوه ښځه له یوه سړي سره جوړه وه! اوونۍ یا میاشت کې به یې یو ځل چانس پیدا کاوه، چې له خپل یار سره وګوري؛ د کلي په کومه کنډواله کې پیوستون وکړي او خپله غریزه په نامشروع ډول رفع کړي، د کلي خلک ورو ورو پر دې مسله خبر شول، د خلکو تر منځ پسپسک او ګونګوسی

dwonloaded from bawarketabtoon.com

شروع شو، ورو ورو دا خبره له یوې خولې بلې ته انتقالېدله، ان خبره دې ښځې ته هم راورسېدله، چا ورته وویل چې ټول کلی په دې کار خبر شوی، خو ښځې پر ځان نه برابروله، همداسې یې ځان ناګاره اچوه، یوه ورځ بیا یې د دې بدې معاملې نوبت راورسېد، ښځه له خپل یار سره یوځای شوه، د معاملې په جریان کې ښځې پر سړي غږ وکړ: ((سړیه د دې کلي خلک ما او تاپسې خبرې کوي چې زه او ته یو بل سره جوړ یو، ته یې منې؟)) سړي پر خپلې معشوقې غږ کړ: ((نه بابا د دې کلي خلک همداسې دي، دوی په هر چاپسې خبرې کوي.)) دا کیسه یا ټوکه ما د امنیت شورا دفتر کې بېلابېلو رییسانو؛ عبدالله پوپل، سرور ثبات، ملک قریشي، ضیا صالحي او نورو ته څو څو ځله کړې وه، د ټولو په حافظه کې ناسته وه، یوازې زلمی رسول او انجنیر صیب ابراهیم سپین زاده پرې خبر نه و، نو کله چې به د ډوډۍ پر وخت سره راټول شولو، کومه خبره چې به شوني نه وه او دې ټوکې به ورسره ربط درلود، نو چې وبه دې ویل: ((ته یې منې؟)) نو موږ ټول ګروپ به وار تر واره پرې پوه شو. په دې خبرو کې یوه هم د جمهور رییس حامدکرزي د (جدیت) خبره وه چې هېڅکله هم جدي نه شو او هېڅکله یې هم غوږ دریځ غوره نه کړ، په تېره بیا د شمالټلوالې په اړه، هر څومره چې به هغوی د ده مخالفت او مزاحمت کاوه، ده به نورې هم پرې پې پرېښودلې، نور امتیازات او امکانات به یې هم ورکول. د جمهوري ریاست د دویمې دورې تر ټولټاکنو وروسته چې نتایج لا معلق دي، جمهور رییس او ټول حکومت تر سخت فشار لاندې او په سخت بحران کې وو، د ملي امنیت شورا مشاور ښاغلی (زلمی رسول) د ډوډۍ پر مهال خونې ته راننوت، کله چې یې پر ډوډۍ پیل وکړ، نو ثبات صیب ورته وویل: ((چطور است حالات کدام خوشخبری وجود دارد؟)) زلمي رسول وویل: ((رییس صاحب بسیار جدی است، امروز گفت، بعد ازین اینطور نمیشود ما جدی برخورد میکنم، این مردم هم امتیاز میگیرد هم مزاحمت

dwonloaded from bawarketabtoon.com

میکند)) زلمي رسول بیا زیاته کړه: ((رییس صاحب بسیار جدی بود، بعد از این بسیار جدی عمل خواهد کرد...))

پر دې وخت زموږ له ډلې یو تن پر ثبات صیب غږ کړ: ((ثبات صیب! ته یې منې؟)) هغه وویل: ((والله خلک یې وایي نو...)) دې کې ملک قریشي، پوپل صیب، نورزی صیب، صالحي صیب او زه (یون) ټول سره په شونډو کې موسکي شولو، یو بل سره پوه شو، خو زلمی رسول لا تر دې دمه زموږ د ټوکې په دې رمز پوه نه و.

پر سرور ثبات سربېره یو شمېر رییسان چې یا مخکې دلته وو او یا هم اوس شته، خو تر دې دمه هم په سیاسي پېښو او مسایلو کې زیات مطرح نه وو او نه دي، لکه لطف الله مشعل چې یو وخت د ستراتیژیکو روابطو مسول و او بیا وروسته د لغمان والي شو او تر هغه وروسته د ملي امنیت ویاند، یا هم نجیب طهماس چې د بهرنیو اړیکو مسول و، بیا یې په خپله خوښه دنده پرېښوده. یا هم محمد انور بریپال چې د عبدالله پوپل پرځای راغی او بیا وروسته ملي امنیت ریاست ته لاړ، دغه راز فوشنجي چې د ډاکتر سپنتا د دفتر رییس و، اکبر قریشي چې یو وخت دلته د یوې څانګې مسول و او همدارنګه یو شمېر نور اشخاص چې اکثره په خپلو کارونو کې ډوب وو او سیاسي مسایلو کې زیات مطرح نه وو. سرور ثبات هم وروسته د نیمروز والي شو او تر یو کال زیات و کم وروسته پرکور کېناست.

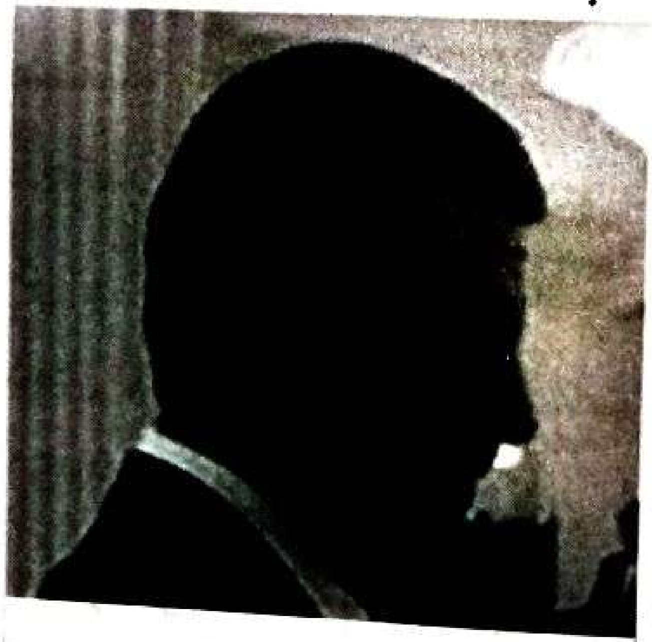

(جمیل بهرامي)

۱۰- جمیل بهرامي: جمیل بهرامي د جمهور رییس د ساتونکي ګارد یا څانګړې قطعې (PPS) مشر دی. تر دې وړاندې انجنیر نبیل د دې ادارې د مشر په توګه دنده اجرا کوله. (PPS) که څه هم یوه خپلواکه اداره ده او

dwonloaded from bawarketabtoon.com

مستقیماً په ولسمشر پورې تړلې ده، خو له سیاسي او اداري پلوه یې ډېر کارونه د امنیت شورا په دفتر پورې تړلي دي. نو ځکه مو جمیل بهرامي هم د همدې ادارې په لیست کې معرفي کړ. بهرامي مخکې تر دې چې د (PPS) مشر شي د امنیت شورا په دفتر کې یې دنده اجراکوله، بیا د لوړو زده‌کړو لپاره امریکا متحده ایالتونو ته لاړ، تر تحصیل وروسته بېرته هېواد ته راغی او په امنیت شورا دفتر کې مقرر شو. کله چې انجنیر نبیل د ملي امنیت د لوی رییس په توګه مقرر شو، نو بهرامي یې د خپل ځایناستي په توګه وړاندیز کړ. بهرامي د انجنیر نبیل نږدې خپلوان دی. بهرامي چې دا مهال په امنیت شورا کې له انجنیر ابراهیم، زلمي رسول او د ارګ له نورو چارواکو سره پېژندل، نو ولسمشر په اسانۍ سره ومانه چې د ده د ساتونکي ګارد مشر شي. بهرامي دا خو کاله د ولسمشر د یاد ګارد د مشر په توګه دنده اجرا کوي. ډېر غلی او ارام شخص دی، چې ته یې ونه غږوې، دی به خبرې ونه کړي، د خپل مقام په ساتنه کې پوره دقت کوي، په سیاسي مسایلو او نورو جنجالي خبرو کې ګوتې نه وهي، کوم خاص تنظیم او ډلې پورې هم تړلی نه دی. خپلې شپې ورځې په ګوزاره تېروي، ان هغو خلکو سره هم ګوزاره کوي چې په (PPS) کې دي او نظار شورا پورې اړه لري، مستقیماً له فهیم خان څخه هدایت اخلي او په ښکاره د ولسمشر کرزي مخالفت کوي. فهیم خان او د نظار شورا نورو غړو څو څو ځله د ولسمشر کرزي له غوږه تېره کړې چې د ده په دې خاص ساتونکي ګارد کې باید د دوی مناسبه ونډه وي، ولسمشر هم ورسره منلې ده، نو ځکه خو اوس په (PPS) کې هم داسې کسان شته چې تر کرزي د شمالټلوالې اصلي زړې (نظار شورا) ته ډېر لېوال دي، ان تر دې چې که د کرزي او فهیم خان او یا د جمعیت د بل کوم مطرح شخص تر منځ ټکر رامنځته شي، ولسمشر د دې جوګه نه دی چې خپل دا خاص ګارد په بشپړ ډول د هغوی مقابلې ته تیار کړي. خو بیا هم دا داسې یوه قطعه ده چې لږ تر لږه د ملي اردو، پولیسو

dwonloaded from bawarketabtoon.com

او ملي امنیت د بېلابېلو قطعاتو په انډول د ولسمشر کرزي د پلویانو شمېر په کې څه ناڅه زیات دی. د ارګ د ساتنې لپاره د ملي اردو یو بل کنډک هم موظف دی چې هغه کې بیا د اسلامي جمعیت پلویان تر هر چا زیات دي، که د امریکائیانو او یا هم بهرنیو ځواکونو وېره نه وي، نو که دا ټلواله وغواړي هر وخت د پوځي کودتا احتمال او امکانات موجود دي. نو کله چې د ارګ په داخل کې د قواوو انډول په دې حال وي، په نورو ځایونو کې به حالات څرنګه وي، د همدې انډول له مخې یې پرتله کولای شو.

۱۱- انجنیر رحمت الله نبیل: انجنیر رحمت الله نبیل اصلاً د میدان وردګو ولایت اوسېدونکی دی، تر لومړنیو، ثانوي او لوړو زده کړو وروسته یې په پاکستان کې د ملګرو ملتونو په بېلابېلو دفترونو کې کار کړی دی. نبیل د طالبانو نظام تر رنګېدو وروسته بېرته هېواد ته راستون شو او دلته د امنیت شورا په دفتر کې د ولایتي برخې مسول شو. دې دفتر ته د ده په راوستنه کې د

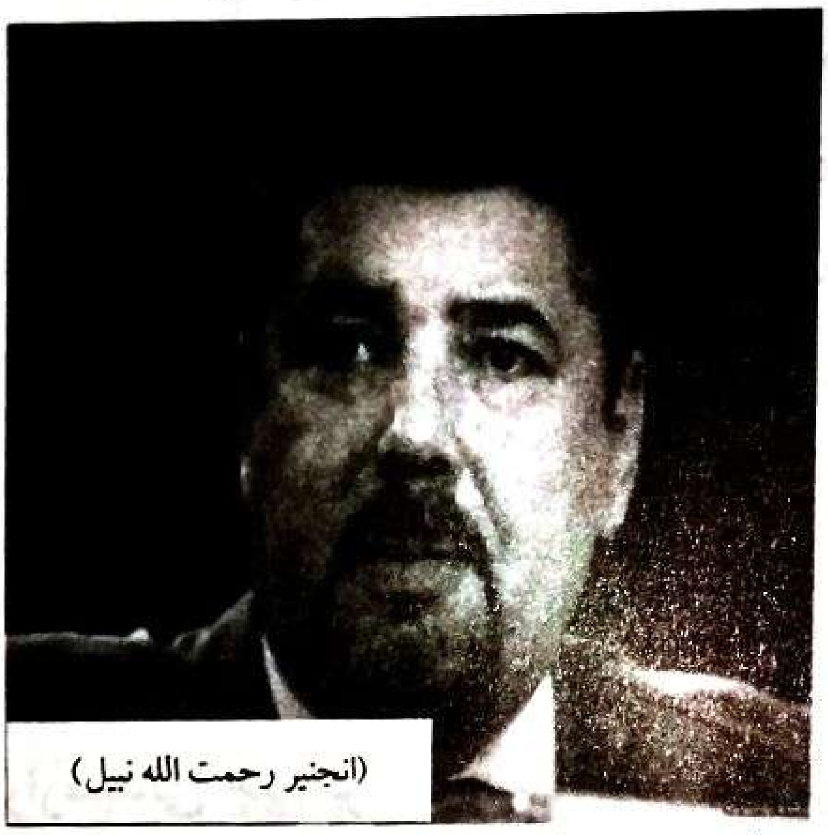
(انجنیر رحمت الله نبیل)

انجنیر ابراهیم سپین زاده رول، چې انجنیر نبیل ورسره د کډوالۍ له مهاله پېژندل، ډېر موثر و. انجنیر نبیل څه موده په دې پوست کې کار وکړ او کله چې د ولسمشر کرزي د محافظت لپاره ځانګړې قطعه (PPS) جوړه شوه، نو انجنیر نبیل څو کاله د دې قطعې مشر پاتې شو، همدا مهال و چې له ولسمشر سره یې له نږدې تعلقات پیداکړل او د هغه د باور وړ شخص شو. د (PPS) قطعه هم له ډېرو خواوو د امنیت شورا د همدې دفتر له خوا کنټرولېده او څار یې کېده، نه یوازې دا قطعه، بلکې د ارګ په داخل کې چې هر لوړ رتبه او ټیټ رتبه مامور مقررېده، نو د امنیت شورا دفتر یې امنیتي تذکیه ورکوله. انجنیر نبیل د غرمې ډوډۍ همدلته د امنیت شورا په

dwonloaded from bawarketabtoon.com

دفتر کې خوړله او مهمې سلامشورې يې هم د همدې دفتر مشرانو، په تېره بيا له انجنير ابراهيم سپين زاده سره شريکولې. د امرالله صالح تر استعفى وروسته انجنير نبيل د ولسمشر کرزي له خوا د ملي امنيت رياست لپاره نوماند شو او په اسانۍ سره يې وکولای شول له ولسي جرگې څخه باور رايه ترلاسه کړي.

انجنير نبيل څه موده د ملي امنيت رياست د رييس په توگه پاتې شو او په دې بهير کې يې په ياد رياست کې يو لړ سمونونه راوړل. که څه هم دا اصلاحات پوره او کره نه وو، خو يو نسبي پرمختگ و، له تنظيمي او قومي حالته د دې رياست د را ايستلو لپاره ښه هڅه وه. وروسته ولسمشر کرزي (اسدالله خالد) د انجنير نبيل پرځای ياد رياست ته نوماند کړ، هغه هم له ولسي جرگې باور رايه ترلاسه کړه. دا مهال يې انجنير نبيل بېرته د ملي امنيت شورا دفتر د مرستيال په توگه معرفي کړ. انجنير نبيل دا وخت له ولسمشر څخه زيات ماېيجن و، خپله استعفى يې په جيب کې گرځوله او ماته يې دوه ځله خپله استعفى رابنکاره کړه، دا مهال ما له امنيت شورا دفتر څخه استعفى وکړه او خپله انجنير نبيل زما دا هڅه وستايله، ماته يې ويل چې زه خپله هم استعفى ورکوم. د انجنير نبيل د استعفى وخت لا نه و رارسېدلی چې پر اسدالله خالد ځانمرگی بريد وشو او هغه په کې سخت ټپي شو، خو مياشتې وروسته ولسمشر کرزی يو ځل بيا مجبور شو، انجنير نبيل د ياد رياست د رييس په توگه معرفي کړي.

انجنير نبيل د کرزي د واکمنۍ تر پايه په دې پوست پاتې شو، په دې ټوله موده کې يې يو څه کارونه وکړل، خو اکثره وخت يې لاس تړلي وو او په زغرده يې کار نه شو کولای. انجنير نبيل پر دې پوهېده چې کرزی يې په زغرده ملاتړ نه کوي، نو ځکه خو يې سست ريفورم روان کړی و. د انجنير نبيل د رياست په دواړو دورو کې دی پر دې بريالی نه شو چې پر ياد رياست د نظار شورا انحصار راکم کړي، ان په ځينو برخو کې هغوی

dwonloaded from bawarketabtoon.com

لاپسې پرمختګ وکړ. کله کله ده هم د خپل واک د تداوم په خاطر له نظار شورا او نورو زورواکو سره تفاهم او جوړ جاړی کاوه او په دې کار کې یې یو څه مهارت هم درلود. د انجنیر نبیل د واک د خلا په حالت کې د امرالله خان صالح په اړه جوړه شوې دوسیه هم د ولسمشر کرزي په امر وتړل شوه او له منځه یوړل شوه او همدارنګه د پنجشیر د مطرحو سیاسي او پوځي څېرو ټولې دوسیې، چې د هر ډول ناقانونه کارونو له امله ورته جوړې شوې وې، ټولې له منځه یوړل شوې. انجنیر نبیل اساساً د معتدل اسلامي او ملي فکر خاوند دی، خو څرنګه چې نه یې قومي بیز ځان ته جوړ کړی و او نه هم د کوم قوي تنظیم ملاتړ ورسره و، نو ځکه خو ډېر هغه کارونه چې باید کړي یې وای، همداسې نابشپړ پاتې شول. انجنیر نبیل ته د واک پر مهال او تر هغه وروسته د واک د خلا په وخت کې بېلابېلې توطیې او دوسیې جوړې شوې، چې د ځینو په لومو کې بند شو او له ځینو یې ځان وژغوره. انجنیر نبیل داسې یو شخصیت دی چې د خپل مقام او موقف د ساتنې لپاره وخت پر وخت خپل دریځ او تګلوری بدلوي، خو په ملي امنیت کې په عمومي ډول د انجنیر نبیل د کړو کارونو برياوې د هغه تر نیمګړتیاوو یو څه زیاتې محاسبه کېدلای شي، خو که ده په زغرده کار کړی وای او د خپل موقف د ساتنې لپاره یې په ځینو برخو کې ناوړه جوړجاړی او مضر مصلحت نه وای کړی، کېدی شي برياوې یې زیاتې جوتې وای.

انجنیر نبیل او جمیل بهرامي مې ځکه د امنیت شورا دفتر په لړ کې معرفي کړل چې هم یې پخوا دې دفتر کې کار کړی و او هم یې وروسته ورسره کاري رابطه لرله.

dwonloaded from bawarketabtoon.com

د ولسمشر د دفتر کرکټرونه

د ولسمشر کرزي د واکمنۍ دوره په حقیقت کې د موقتې ادارې له پیل سره پیلېږي او د دویمې انتخابي دورې په پایته رسېدو سره پای ته رسېږي، په دې نږدې خوارلسو کلونو کې ډېرو اشخاصو له ولسمشر سره د دفتر د رییس او ویاند په توگه کارونه کړي دي، یوازې څلورو تنو د دفتر د رییس او شپږو تنو د ویاند په توگه کار کړی دی. ښاغلو (سید طیب جواد، جاوید لودین، عمر داودزي او کریم خرم) د دفتر د رییسانو په توگه کار کړی دی. ښاغلي (یوسف نورستاني، سید فضل اکبر پاچا، جاوید لودین، کریم رحیمي، همایون حمیدزاده، وحید عمر او ایمل فیضي) د ویندویانو په توگه دنده اجرا کړې ده. دلته غواړم په لنډیز سره د هر یوه په باب لنډه تبصره ولرو:

۱- سید طیب جواد: ښاغلی (سید طیب جواد) د کابل په یوه علمي کورنۍ کې زېږېدلی دی. د نرمو اعصابو او ښه خوی خاوند دی. پلار یې (پوهاند میرحسین شاه) په ادبي او علمي ډگر کې افغانستان ته پام وړ خدمتونه کړي دي. د موقتې ادارې په پیل سره دی هم کابل ته راغی او دلته د ولسمشر کرزي د دفتر د رییس په توگه وټاکل شو، تر دې دمخه د امریکا متحده ایالاتو کې اوسېده او هلته یې لوړې زده کړې هم کړې

(سید طیب جواد)

dwonloaded from bawarketabtoon.com

دي. سید طیب جواد په داسې شرایطو کې کار پیل کړ چې په ارگ کې سخته گډوډي وه، د دفتر کارونه باید له صفر څخه پیل شوي وای. د تنظیمي ډلو افرادو په تېره بیا د شمالټلوالې ملېشو په ارگ کې پوره واک و څواک درلود. د ملي پوځ یو منظم کنډک هم فعال نه و، د گوزارې او هسې د شپو ورځو تېرولو مهال و. خو خپله سیدطیب جواد داسې یو شخص و چې شمالټلوالې سره یې هم د ملگرتیا یو پټ تار درلود، کرزي هم دا مهال داسې اشخاصو ته اړتیا لرله چې په یو نه یو ډول یې باید شمالټلوالې سره خواخوږي او روابط درلودلای. سید طیب جواد څو میاشتې په همدې حالاتو کې په ارگ کې له کرزي سره تېرې کړې او بیا په امریکا کې د افغانستان د سفیر په توگه وټاکل شو. هلته یې افغانانو سره د مرستې په نامه یوه انجیو جوړه کړه چې مېرمن یې هم په دې انجیو کې پوره واک و څواک درلود او ویل کېږي چې له دې درکه د زیاتو شتمنیو خاوند شو. همدې ټکي د ده پر وړاندې د یو شمېر افغانانو د نیوکو انگېزه راوپاروله. د کرزي د واکمنۍ په بهیر کې سیدطیب جواد د حکومت د لوړو پوړو چارواکو له خولې ونه غورځېده او څو ځله یې د بهرنیو چارو د وزیر په توگه نوم یاد شو، خو عملاً تر دې دمه دې او نورو مهمو څوکیو ته ونه رسېده.

۲- جاوید لودین: د طالبانو دنظام تر ړنگېدو دمخه جاوید لودین په کاناډا کې اوسېده، د لنډمهالې اداري پر مهال کابل ته راغی او د انتقالي ادارې د مشر د ویاند او وروسته د ولسمشرۍ د دفتر د رییس په توگه غوره شو. البته تر دې دمخه ښاغلی (سیدطیب جواد) د لنډ وخت لپاره د موقتي ادارې د مشر د دفتر د رییس په

(جاوېد لودین)

dwonloaded from bawarketabtoon.com

توګه کار وکړ، خو دا مرحله ډېره لنډه، تنګه وه او زیاتره په منډو او د دفتر د جوړښت او سمبالښت پر چارو تېره شوه.

جاوید لودین د ارامو اعصابو څښتن او په خپلو چارو کې یو بریالی شخص و، نه یې چا سره قومي اړیکي پالل، نه تنظیمي، نه سیمه ییز او نه هم نور، ولسمشر ته نو دا مهال تر ده بل غوره شخصیت نه پیدا کېده، جاوید لودین چې تر ویندویۍ وروسته د ولسمشر د دفتر د رییس په توګه دنده اجرا کړه. نو دا مهال هم نه واکمنو او نه هم محکومو تنظیمو او افرادو له جاوید لودین سره حساسیت ونه ښود، ده په ارامه فضا کې دنده تر سره کړه. د واکمنو تنظیمونو په تېره بیا د اسلامي جمعیت پر وړاندې ده کومه ترخه خبره نه کوله، نو ځکه خو هغوی ته پر دې وخت پر همدې پوست همداسې یو شخص په کار و او د محکومو خلکو د غندنې په برخه کې، چې دا وخت یو دود ګرځېدلی و، ده هم ډېر داسې څه ونه ویل چې د هغو د کینې سبب شي، نو ځکه خو یې د یوه دولتي مامور په توګه خپل ماموریت په ښه توګه تر سره کړ، وروسته بیا په کاناډا کې د افغانستان سفیر شو او تر سفارت وروسته د بهرنیو چارو وزارت کې د سیاسي معین په توګه غوره شو. هغه دنده یې هم په خپله خوښه خوشې کړه. جاوید لودین هم لکه د دربار د یو شمېر نورو اشخاصو په شان د ولسمشر پر خوی او بوی ښه پوهېده، نو ځکه یې له همغه بهیر سره ځان اعیار کړی و چې په ارګ کې روان و. انقلابي اشخاصو؛ هغو شخصیتونو ته چې واقعیت په مستقیم ډول بیانوي، دا مهال په ارګ او د دولت په نورو حساسو رګونو کې ځای نه و. نو ځکه خو جاوید لودین هم د همغه بهیر یو غړی و چې معتدل(!) شخصیتونه بلل کېدل او د هغه وخت په اصطلاح یې ((حساسیتونه!)) نه راپارول.

د کرزي صیب په حکومت کې یو دود دا و چې کله به څوک په واک کې و، د حکومت هېڅ نیمګړتیا ته به یې ګوته نه نیوله، خو کله چې به لرې

dwonloaded from bawarketabtoon.com

شو؛ بیا به یې نو خوله خلاصه کړه.

خو جاوید لودین د هغو شخصیتونو له جملې څخه و چې له حکومت څخه لرې هم شو، خو بیا یې هم په حکومت پسې خوله وازه نه کړه، غلی پاتې شو او خپل شخصیت او اصلیت یې وساته.

۳- عمر داودزی: د ارګ په مهمو کرکترونو کې یو هم عمر داودزی دی. داودزي د طالبانو د واکمنۍ پر مهال په پاکستان کې د ملګرو ملتونو له یوې ادارې سره کار کاوه، تر موقتې ادارې وروسته کابل ته راغی او د ولسمشر د دفتر مشر شو.

داودزی د کابل له قره باغ سیمې څخه دی، په خټه داودزی – پښتون - افغان دی. پخوا یې د حکمتیار له اسلامي حزب سره اړیکي درلودل، اوس هم ورسره خواخوږي لري، خو اوس هم دیموکرات دی، هم تکنوکرات او هم د اسلامي روحیې رنګ لري. له بهرنیانو سره هم ښه اړیکي لري، له جهادي تنظیمونو، ټوپکوالو او روښنفکرانو سره هم ښه روابط پالي، هېڅوک نه خفه

(عمر داودزی)

کوي او هېڅوک به هم ترې خوشاله نه شي. داسې چې د یو چا ورته کار بند وي، دی به ورسره داسې چلند وکړي چې کار یې هم ونه کړي او سړی هم داسې ورڅخه خوشاله شي چې فکر کوي کار یې ورته کړی، خو ډېره موده وروسته به پوه شي چې کار یې نه دی شوی. داودزی نرمه ژبه او خوږه خوله لري، څوک نه خفه کوي او یا ترې نه خفه کېږي، نو په همدې خاطر یې تر دښمنانو دوستان زیات دي. د افغانستان په کچه یو خواخوږی هېوادپال دی، د کوهدامن په کچه جمعیتي او شمالیوال، له ملتپالو

dwonloaded from bawarketabtoon.com

افغانانو سره چې کېنې تقريباً افغان ملتی، له حزبیانو سره حزبي او همداسې نور درواخله. داودزی دوه ځله د ولسمشر د دفتر د رییس په توگه پاتې شوی، د ولسمشر ډېر رازونه ورسره دي، د هغه ځينې خصوصيات يې هم راجذب کړي، له هر چا سره د هغه د ميل مطابق ژبه او سر خوځول، د ولسمشر هغه خصوصيت دی چې داودزي ته انتقال شوی دی. ان کله کله يې لباس هم د هغه په شان وي، قره قولی يې عيناً د ولسمشر په شان وي.
له ملي شورا سره ډېر ښه تعلقات لري او همدارنگه په هېواد کې له گڼ شمېر قومي مشرانو سره، يو کاري سړی دی، د روابطو په جوړولو او پاللو کې اول دی. د پيسو واک او ځواک هم له ده سره دی. کله چې ايران کې سفير و، ويل کېږي چې له هغه هېواد سره يې ښه اړيکي درلودل، ځينو کسانو دا ډول روابط د هېواد د ملي گټو په زيان هم تعبير کړل، خو اساساً داودزي ملي گټو ته يو ژمن شخص بلل کېږي، له ايران څخه د ولسمشر دفتر ته د پيسو راتگ د همده په وخت کې تر سره شو. دې کار د گڼو افغانانو احساسات راوپارول، بهرنيانو هم پر کرزي د انتقاد لپاره دا يو ښه چانس وباله، عيناً لکه د ايران او عراق په جگړه کې چې د ايران او (رونالدريگن) د ادارې پټه معامله وه او په (ايران گيت) مشهوره وه. دا هم يوه پټه معامله وه، خو داودزي يوه ورځ رسنيو ته وويل چې دا د ولسمشر له دفتر سره مرسته ده او دا يو معمول کار دی چې ولسمشر له يو چا څخه مرسته واخلي او پر دولتي او ټولنيزو چارو يې ولگوي. داودزي د امنيت شورا له دفتر سره د ځينو نورو هېوادونو، لکه امريکا او انگلستان د مالي مرستو يادونه هم وکړه چې دا مرستې هم د ولسمشر په لاربښوونه مصرفېږي او گزارش يې بېرته ولسمشر ته ورکول کېږي. د ايران دا ډول پټې مرستې که له هر چينله وې، خو د ولسمشر او داودزي پرستيژ ته يې پوره زيان واړوه.

که ځوک غواړي د ولسمشر پر ټولو خصوصياتو، روحياتو، ذوق، ډار و

dwonloaded from bawarketabtoon.com

ترس او ټولنیزې اروا پوهنې خبر شي، نو تر داودزي ښه سرچینه نه شي پیدا کولای. خو دا په دې مانا نه ده چې ولسمشر د داودزي هره خبره مني، دی هم کله کله ناراضه وي او له اوسني وضعیت څخه سر ټکوي، ما له داودزي سره ډېر ښه روابط درلودل او اوس یې هم لرم. په ټولنیزو روابطو او دوستۍ کې تر ده ډېر کم خلک زیاته اوسپله لري.

ما چې کله له داودزي صیب سره کتلي، نو څه ناڅه نوې خبرې مې ترې اورېدلي، ښه به وي چې دلته د دې اثر په متن کې له داودزي صیب سره د ځینو ملاقاتونو، ځینې برخې هم راوړم، دا برخې هم افغان ولس ته په ګټه دي او هم د داودزي صیب د شخصیت د څېړنې په برخه کې مرسته کولای شي. داودزی صیب وروسته بیا په اسلام اباد کې د افغانستان د سفیر او بیا د کورنیو چارو وزارت د وزیر په توګه وټاکل شو.

dwonloaded from bawarketabtoon.com

له امریکا سره نانندرۍ او د ولسمشرۍ ټاکنې

په داسې حال کې چې د ولسمشر کرزي او امریکا متحده ایالتونو تر منځ لا هم د ملکي تلفاتو، د کورونو د تلاشۍ او خپلسرو عملیاتو پر سر نانندرۍ روانې دي او مناسبات ترینګلي دي. د ځینو پرمختګونو او پټو معاملو هڅې هم روانې دي. د راتلونکي ولسمشرۍ د انتخاباتو پر سر هم ستونزې موجودې دي، څوک وایي کېږي او څوک وایي نه کېږي، حالات مبهم دي. تر ټولو مهمه خبره همدا ده چې امریکا سره مناسبات سم نه دي او د ولسمشرۍ د راتلونکو ټاکنو وخت نه دی ټاکل شوی.

د (۱۳۸۷ ل) کال د سلواغې (۲۷)مه نېټه وه چې سهار د داودزي صیب له دفتره احوال راغی چې جلسه ده راشه! هلته چې لاړم، د مطبوعاتو مرستیال (سیامک هروي) او (رسولي) چې دا وخت د داودزي صیب په دفتر کې کار پوه و، هم راغلي وو. داودزي صیب موږ ته وویل چې تاسو ته مو ځکه زحمت درکړ چې زموږ او د امریکا په مناسباتو کې یوه نوې صفحه پرانیستل شوې، نو ځکه غواړم چې له هغو مو خبر کړم او بیا په رسنیو کې هم د هغوی لپاره تبلیغات وکړو او ملاتړ ورته جلب کړو.

داودزي صیب وویل چې رییس صاحب د امریکا له سفیر سره ملاقات کړی او ډېرې برياوې یې ترلاسه کړې دي. د ولسي وګړو د تلفاتو د تقلیل او ودرولو په باب موافقې ته سره ورسېدل، دا موافقه جریان لري. د دولت (۱۱) غوښتنې یا نقطې منل شوې او امضا شوې دي، ځینې یې پټې دي او ځینې یې ښکاره، ځینې مواد به یې اوس اعلان شي او ځینې نور به وروسته اعلان شي، ځینې جزئیات یې دا دي چې د افغان کور به افغان

dwonloaded from bawarketabtoon.com

تلاشي کوي، بهرنی به دا حق نه لري. افغانان به یوازې د افغانانو له خوا بندیانېږي، نه د بهرنیانو له خوا. دا چې د دې موافقې عملي میکانیزم به څنګه وي، غواړم په دې باب هم رڼا واچوم. د باګرام په عملیاتي مرکز کې به د افغانستان استازی کېني. که له کوم ځایه د دښمن د فعالیتونو راپور راغی، له افغان لوري سره به مشوره کېږي، افغان لوری به مشوره ورکوي چې دا عملیات موږ خپله کوو که په مشترک ډول یې تر سره کوو او یا درېیم دا چې مناسب نه دي، یو یې هم نه کوو، په دې حالت کې به یې امریکایان یا مني او یا به یې نه مني او وایي به چې دا معلومات سم نه دي، په دې حالت کې به افغان لوری موږ سره تماس نیسي، که بیا هم مقابل طرف قانع نه شو، نو افغان جمهور رییس به تصمیم نیسي. خو اوس په دې خبرو کې مهمه خبره دا ده چې د افغانانو تقاضا یې ومنله، دا موافقه زموږ له خوا زموږ دفاع وزارت امضا کړې ده. تر دې وروسته به له امریکایانو سره بحث پر بریاوو کوو، نه پر شکایتونو.

بله خبره چې ده هغه د انتخاباتو په باب ده، انتخابات به د اګست پر (۲۰) مه نېټه تر سره کېږي، دا مسله هم نهایي شوې ده. موږ له کمېسیون سره مشوره کړې، دا نېټه توکلي نه ده ټاکل شوې او دا نېټه ټولې دنیا ته اعلان شوې، امریکا ته هم.

رییس صاحب وویل: د امریکا سفارت او ملګرو ملتونو ته مې وویل چې پر دې تاریخ موافقه شوې، هغوی هم دا تاریخ تائید کړی دی. خو هغوی وویل ستاسو په پارلمان کې یو شمېر خپلو خلکو د دې پر ضد چغه پورته کړه. هغوی رییس صاحب ته وویل چې موږ ته ستاسو نظر مهم دی، ستاسو نظر څه دی؟ که ستاسو نظر همدا وي، نو باید قوي او ثابت وي، هغوی وویل، زموږ نظر هم همدا دی چې د اګست (۲۰)مه مناسب تاریخ دی. وروسته باید مخالفینو ته هم دا خبره ډاګیزه کړو چې که څوک د دې تاریخ پر وړاندې ودرېږي او یا که چا جنجال کاوه، مخه یې باید ونیسو. مانا دا ده چې د جوزا له (۱) نېټې څخه د اسد تر (۲۹) مې نېټې پورې باید

dwonloaded from bawarketabtoon.com

ټاکنې تر سره شي.

دا چې امریکا پر خپلې پالیسۍ بیا له سره کتنه وکړه، دا بیا کتنه د افغانستان د جمهور رییس د پرله پسې بیانونو له امله رازېږېدلې ده. د (شینوارو) پېښه رامنځته شوه هلته په لسګونو افغانان شهیدان شول، هلته یو سپین ږیري رییس صاحب ته وویل، تر څو به امریکایان موږ وژني او ته به زموږ د غم پر ټغر کېنې، تر هغه وروسته بیا د (شینډنډ) موضوع پېښه شوه. تر دې پېښو وروسته د جمهور رییس موقف نور هم مخامخ او څرګند شو، د (بوش) پر وخت د هغوی د ستراتیژۍ پر تغیر بیا فکر وشو، خو د هغه حکومت وویل چې څو میاشتې وروسته باید دا عملي او نهایي شي. د امریکا نوې ادارې بیا وویل، پیل یې ښه دی، خو موږ یو څه نور بدلون هم په کې راولو. بله مسله د پاکستان د حکومت ده چې اوس موږ سره ښه اړیکې لري. د دې موضوعاتو یوه برخه په پاکستان پورې اړه لري. وروسته به دا ټول مسایل په یوه درې اړخیزه تړون کې راشي چې د هر چا دمسولیتونو حدود به وټاکي. موږ باید دا کارونه د خپل جمهور رییس د نوښت او بریاوو په توګه تمثیل کړو.

دې وخت کې ښاغلي (رسولي) له (داودزي صیب) څخه پوښتنه وکړه چې د ښاغلي (البروک) راتګ د جمهور رییس حامدکرزي د ملاتړ په مانا دی، څکه چې (البروک) ویلي زموږ په خارجي پالیسۍ کې مهمه نقطه افغانستان دی؟

داودزي صیب وویل: په وضاحت خو یې نه شي ویلای، خو (البروک) د اوباما په تفاهم راغلی او اوباما ویلي زموږ اکثره بریاوې د جمهور رییس حامدکرزي مدیون دي. داودزي صیب زیاته کړه چې هغوی هېڅ بل بدیل نه لري.

داودزي صیب وویل: دولت پلوي علمي او مطبوعاتي اشخاص باید تشخیص شي، د دوی تر منځ همغږي رامنځته شي، له جوزا څخه تر میزانه

dwonloaded from bawarketabtoon.com

پورې يوازې بايد شيان ثابت شي، ټلېفوني اړيکي بايد ټينګ شي. په واشنګټن کې د راتلونکي مارچ مياشت کې د کېدونکو مذاکراتو په باب پر بهرنيو رسنيو هم کار وشي. د امريکا، افغانستان او پاکستان د ژورناليستانو تر منځ بايد خصوصي غونډه جوړه شي. په رسنيزه برخه کې بايد ګډه همغږي رامنځته شي. رسولي صيب وويل: د جوزا له لومړۍ څخه تر ميزانه پورې وخت باندې بايد د يوې حقوقي سرچينې له زاويې څخه وغږېږو. سيامک هروي صيب وويل: موږ بايد د ولسمشر برياوې او لاسته راوړنې برجسته کړو. د ساري په توګه د بهرنيانو له خوا د افغانانو د نيونې او زنداني کولو د مخنيوي لپاره د ولسمشر هلې ځلې او نورې، خو که موږ د معمول په شان وواېو زموږ په روابطو کې تغير راغلی، دا فکر کوم زموږ په ګټه نه دي. داودزي صيب وويل، د خلکو او تنظيمونو نظرونه يو بل سره توپير لري، تنظيمونو ته بايد وويل شي چې موږ بريالي شوي يو او دوستي مو دوام لري، بايد د اطلاعاتو او کلتور وزير وکتل شي او ورته وويل شي چې د پاکستان او افغانستان د ژورناليستانو غونډه جوړه شي.

dwonloaded from bawarketabtoon.com

د عمر داودزي اوسیلي

د عمر داودزي له نامه او شهرت سره ټول اشنا دي، خو کېدی شي ټول خلک یې له نږدې ونه پېژني، د داودزي صیب په اړه ما (د ولسمشر د دفتر کرکټرونه) کې لنډ بحث کړی، خو دلته غواړم د (۱۳۸۹ل) کال د قوس د (٦)مې نېټې پر ځانګړي ملاقات بحث وکړم.

سهار (۹) بجې د داودزي صیب دفتر ته پورته شوم، د معمول خلاف یې نن چورت ډېر خته و، ما ورته وویل: ((څه مثبت خبر لرې؟)) ده وویل: ((نه متاسفانه خبرونه منفي دي)) ما وویل: ((د څو کلونو په ترخ کې چې مې تاسو او جمهور رییس ته کومه لیکلې او شفاهي مشوره درکړې، که په هغو کې یوه هم د افغانستان د ګټو خلاف وي او یا غلطه ختلې وي، زه یې ذمه وار یم، خو تاسو زما یوې خبرې ته هم غوږ کېښنبود او یوه مشوره مو هم عملي نه کړه، رښتیا هم د خوار ملا په اذان څوک روژه نه ماتوي...))
داودزي صیب راته وویل: ((وروره حالات خراب دي، یوه لویه توطیه روانه ده، په دې کې ایران او امریکایان دواړه لاس لري، غواړي افغانستان له سخت بحران سره مخامخ کړي، امریکا غواړي پښتانه نور هم وځپي، نور یې هم کمزوري کړي...)) ما وویل: ((د پښتنو په کمزورۍ کې د امریکا څه ګټه ده؟)) ده وویل: ((زه اوس دومره پوهېږم چې دوی غواړي پښتانه کمزوري شي دا چې په دې کې د دوی څه ګټه ده، په دې نه پوهېږم او یا لږ تر لږه اوس نه پوهېږم، نه یوازې زه، بلکې د دوی سفیر (ایکن بیري)، د پوځ مشر (پتروس) او نور هم نه پوهېږي.)) ما وویل: ((څنګه کېدی شي امریکا او ایران دې په ګډه د پښتنو د ځپنې لپاره د نظر توافق ولري؟))
داودزي صیب وویل: ((د ایران دریځ خو معلوم دی، چې دلته څه غواړي، دا چې امریکا ولې دا کار کوي، همدا پوښتنه ده.

dwonloaded from bawarketabtoon.com

دا چې امریکا دلته د اوږدې مودې لپاره څه هدفونه لري، دا به وروسته معلومېږي، خو اوس دا دی در گرده پښتانه څېپي، زه فکر کوم چې امریکایان یو څه ساده گان دي، د تېرو (۸-۹) کلونو په ترڅ کې چې ایران په افغانستان کې د امریکایانو له وجود نه څومره گټه پورته کړې، خپله امریکایانو هم نه ده کړې، نو ځکه خو زه وایم چې دوی ساده گان دي.)) ما وویل: ((ښه نو اوس دا ووایه چې جمهور رییس به پارلماني ټاکنې رنگې کړي که نه؟)) ده وویل: ((فکر نه کوم، لويې څارنوالۍ یوه پنډه دوسیه برابرې کړې، سترې محکمې ته به لاړه شي، خو د سترې محکمې رییس او شورا ته چې د امریکا له سفارت څخه، سفیر نه، بلکې یو عادي مامور زنگ ووهي، هغوی به همدا نتیجې تائیدوي، د سترې محکمې رییس او ډاکټر بها د کوم هېواد په اشاره چلېږي؟ د چا گرین کارتونه لري؟)) ما وویل: ((که دا پارلمان جوړ شي، د جمهور رییس د محاکمې، د حکومت د رنگونې او د قومي بحران وېره نه شته؟)) ده وویل: ((بلکل شته)) ما وویل: ((نو بیا څه په کار دي؟)) ده وویل: ((زه پوهېږم که دنیا له جمهور رییس سره ودرېږي، نو کېدی شي حل لاره راووځي، خو فکر نه کوم، نړیوال هم همدا ډول یو بحران غواړي.)) ما وویل: ((څنگه ده د فضل احمد معنوي ټاکنه او یا هم د احمدضیا رفعت ټاکنه، دوی دواړو خو تنظیمي او قومي تمایلات درلودل دا دومره غټه اشتباه څوک کوي، د یوه ناپېیلي او خپلواک کمیسیون لپاره ناپېیلي او خپلواک کسان په کار دي، په تنظیمي اشخاصو ناپېیلې ټاکنې ممکنې دي؟)) ده وویل: ((دا اشتباه وه خو خدای دې د دې ځینو مشرانو کور وران کړي (سیاف) ته یې اشاره وه، ما ته د معنوي تر ټاکنې دمخه جمهور رییس وویل چې پر مشرانو کار وکړه، ځکه موږ ته پته وه چې (مارشال) او نور (معنوي) راوړاندې کوي، خو دا خبره په خپله نه کوي د نورو په خوله یې کوي، نو ځکه خو یې په سیاف او حضرت صیب دا خبره وکړه.)) ما وویل: ((نو دې کې د سیاف او حضرت څه کار دی، د دې کمیسیون د مشر او غړو تقرر خو د جمهور رییس کار

dwonloaded from bawarketabtoon.com

دی، دې کې خو غټه ګناه په خپله د جمهور رییس ده.)) ده وویل: ((تاته جمهور رییس معلوم نه دی چې د هغو پر وړاندې څه عکس العمل ښيي، خو هر څه چې وشول، اشتباه وه، اوس دوی ټول جمهور رییس ته سره یو دي)). (مقصد يې فهیم او خلیلي) و.

ما داودزي صیب ته وویل: ((که دا ټاکنې ملغی نه شي، نو د ولسي جرګې ریاست لپاره به څه وشي؟)) ده وویل: ((بې له شکه به محمد یونس قانوني ریاست وګټي. میرویس یاسیني ته ایران ډېلې پیسې ورکړې، یاسیني او قانوني سره جوړ دي، یاسیني ته یې ویلي چې ته ځان ریاست ته کاندید کړه، خو په پای کې به یاسیني په معاونیت راضي شي، ایران ورته ویلي چې قانوني به هسې په نوم سمبولیک رییس وي، نور به ټول کارونه تاته وسپاري، عملي رییس به ته یې، قانوني ته یې ویلي چې د پارلمان ریاست به ونیسې، نور دې زیات وخت او انرژي په پارلماني چارو نه مصرفوه، ځان د جمهوري ریاست د ټاکنو لپاره تیار کړه)). ما وویل: ((حاجي ظاهر قدیر هم ځان ریاست ته کاندیدوي، هغه وایي چې ستاسو او د جمهور رییس ملاتړ ورسره دی، ایا تاسې د هغه ملاتړ کوئ؟)) ده وویل: ((حاجي ظاهر يې نه شي ګټلی او بل دا کار د سوټه ماری هم نه دی، ما هغه سره خبره کړې ده، خو وروستۍ خبره چې مې ورسره کړې ده، هغه يې تاته نه ده ویلې.)) داودزي صیب زیاته کړه: ((زما زړه دی چې خواصي مخې ته کړم. ما په حاجي ظاهر پانګه نه ده لګولې، ما په دې ډېر فکر کړی دی)) ما وویل: ((داودزی صیب خواصي صیب ښه سړی دی، خو ډېر نرم دی، فکر نه کوم که ټول پښتانه پر خواصي صیب راټول شي، د شمال ونډه هسې هم په حکومت کې زیاته ده، خواصي سره له دې چې په خټه پښتون دی، خو د جنوب، شرق او غرب پښتانه چې هسې هم په حکومت کې ځان محروم احساسوي، د خواصي ډېر ملاتړ به ونه کړي.))

ما او داودزي صیب د هېواد د اینده په باب ډېرې خبرې وکړې، داودزی

dwonloaded from bawarketabtoon.com

صیب نن ډېر مایوسه و، په پای کې یې وویل: ((دا پنځه یا اووه کاله کېږي چې زه دلته دنده اجراکوم، ډېرې خوږې ترخې شپې ورځې مې تېرې کړې، خو اوس په دې نظر یم چې په نظام کې نور بدلون راځي که نه؟ خو ښه به دا وي چې زه له دې ځایه لاړ شم.)) ما وویل: ((که جمهور رییس دا ټاکنې او د جمهوري ریاست ټاکنې لغوه اعلان کړي، یو موقت حکومت جوړ شي او تر هغه وروسته په ټول هېواد کې عادلانه او سم انتخابات وشي، دا نظر به څنګه وي؟)) داودزي صیب وویل: ((فکر کوم خارجیان همدا غواړي)) ما وویل: ((څوک به په راس کې راشي؟)) ده بې له ځنډه وویل: ((دا اشرف غني. د دې څو کلونو په ترڅ کې ما هېڅکله اشرف غني سره نه دي کتلي، خو هغه تېره ورځ هغه راغی ما سره یې وکتل، هغه ډېرې خبرې لري او امریکایان یې هم تر شا ولاړ دي، رښتیا هم موږ د دنګو دېوالونو په منځ کې حصار یو، بیرون نورې خبرې دي، اشرف غني سره ډېرې خبرې شته.)) له داودزي څخه ما د ((نورو)) خبرو په باب ونه پوښتل او نه هغه ډېر وضاحت وکړ.)) ما وویل: ((که دا ټاکنې لغوه شي او له سره ولایت په ولایت نوې ټاکنې وشي، څنګه به وي؟)) ده وویل: ((ښېخې سمه ده، خو خارجیان به یې درسره ونه مني، ځکه چې بیا لکه د اوس په شان نتیجه نه ورکوي، طبعاً دا نتایج بدلېږي او هغوی دا کار نه غواړي.)) د انتخاباتو او اینده په باب مو نورې خبرې هم وکړې، خو مهم ټکي همدا وو، زه هم خواشینی د خپل دفتر پر لوري لاړم او داودزی صیب هم د جمهور رییس دفتر ته پورته شو.

dwonloaded from bawarketabtoon.com

د قلم رنګ د امریکا په پیسو!

د (۱۳۸۹ل) کال د قوس پر (۱۳)مه نېټه سهار نهه بجې مې یو ځل بیا له داودزي صیب سره وکتل، ما ورته یو ځل بیا د جمهور رییس د ځینو ناسنجول شویو څرګندونو او همدارنګه د پارلماني ټاکنو د نتایجو د منفي تاثیراتو په باب خپله اندېښنه څرګنده کړه. ورته مې وویل چې حالات ورځ پر ورځ خرابېږي، هغه هم زما له خبرو سره همنظره و، ما وویل: ((پارلماني ټاکنې باید لغوه شي او که چېرې نه لغوه کېږي، نو لږ تر لږه دې په غزني، هرات، بغلان، بلخ، کندوز او ځینو نورو ولایتونو کې، چې په څرګند ډول په کې له قومي تعصب څخه کار اخیستل شوی، لغوه شي او له سره دې په کې ټاکنې وشي.)) داودزي صیب وویل: ((زه تاسره همنظره یم، دې سره توازن برابرېږي، حتی که یوازې هرات او غزني کې هم له سره ټاکنې وشي، مشکل حلېږي، خو فکر نه کوم که دا کار وشي، ځکه ستره محکمه د دې جرئت نه لري او نه ورته جمهور رییس په زغرده وایي، ځکه که امریکایان سترې محکمې ته څه وایي همغه به کوي، جمهور رییس هم سترې محکمې ته په زغرده نه وایي او تر هغه یې چې په زغرده ونه وایي ستره محکمه دا کار نه کوي او که په زغرده یې ورته وایي، ستره محکمه بیا سند غواړي او دا سند د امریکایانو په مخکې ږدي.)) ما ورته وویل: ((جمهور رییس ته څه اړتیا ده چې له ټولې دنیا سره یې ډزوي که همدا نن امریکا وغواړي، د ده په همدې خپلو مرستیالانو، وزیرانو، د کورنیو چارو په وزیر یې له لاس او پښو نه تړي او هر څه یې ختموي، عجیبه خبره ده همدا موږ او تاسې چې اوس ټول دلته ناست یو، ټول د امریکایانو معاشونه نه اخلو؟)) داودزي صیب وویل: ((طبعاً ټول یې اخلو.)) ما وویل: ((چې داسې ده نو بیا ولې مخالفت کوو؟)) داودزي دا مهال په خپل قلم

dwonloaded from bawarketabtoon.com

کې رنګ اچوه، راته یې وویل: ((دغه قلم ګورې؟)) ما وویل: ((هو))! ویې ویل: ((د دغه قلم رنګ هم د امریکا په پیسو شوی دی، دا چې د هغوی پیسې نه وای، د دې قلم رنګ به هم وچ و او ما به دا امضا هم نه شوه کولای))، ما وویل: ((جمهور رییس ته په کار نه دي چې جبهه پراخه کړي، امریکا سره ډغره وهل مونږ ته په ګټه نه دي، دی باید هغه چا سره ډغره ووهي چې د ده داخلي مخالفان دي، دی خو د امریکا په زور دلته ناست دی، چې امریکا نه وای غوښتي، دی به د موقتي ادارې او بیا تر ننه پورې جمهور رییس پاتې شوی وای؟ عجیبه خبره ده، که هغوی وایي، عسکر زمونږ وژل کېږي، پیسې زمونږ مصرفېږي او خبرې د ده بیا دا ډول دي. دی له خپلو معاونانو، اسلامي جمعیت، نظار شورا او نورو سره مشکلات لري، عجیبه ده، دی یې په چپن کې له بهره راوړي او دواړه مرستیالان یې ترې لوټي، اصلي مقابله خو دلته په کار ده، په کوم قوت او طاقت ته دنیا سره ډغره وهې؟))

داودزي صیب وویل: ((دا خبره دې منم چې مونږ باید په څو جبهو کې ونه جنګېږو، دا افغانستان ته په تاوان ده، ما ډېر کوښښ کړی چې امریکایانو سره مناسبات ښه کړم، خو دی (جمهور رییس) راباندې په قهرېږي او وایي چې ته امریکایي شوی یې، د امریکایانو ګوډاګی یې، کله چې زه د امریکا سفیر او یا کوم بل چا سره دلته ملاقات وکړم، نو څه موده حالات ښه شي، خو چې دی خبر شي، بیا په قهر شي، وایي ولې دې دا خلک دلته راغوښتي دي، ولې دې وخت ضایع کړی دی، ولې دې ملاقات کړی دی، له خپل کاره مې پښېمانه پښېمانه کړي. دا چې (اوباما) بګاه باګرام کې خبرې وکړې او دلته رانغی، همدا جنجالونه دي، هغوی خوشاله نه دي. ما ورته څو ځله دا خبره کړې خو نه یې مني، خو که ته یې ورته ووایې، خبرې ته دې غوږ ږدي، ته ورته لکه د مامور په شان نه ښکارې مونږ خو یې مامورین یو.)) ما ورته وویل: ((ما خو اوله ورځ ورته وویل چې زه مامورګی نه یم، زه د یوه فکر په خاطر دلته راغلی یم، نه د

dwonloaded from bawarketabtoon.com

معاش او څوکۍ په خاطر)). ده وویل: ((زه په دې پوهېږم، نو ځکه مې درته وویل چې ته یې ورته ووایه.)) ما ورته وویل: ((ما خو هغه تېره ورځ هم ورته وویل، مخکې مې هم څو څو ځله ورته ویلي، خو د ده یو مشکل دادی چې یوه خبره درسره ومني خو بیا یې عملي کوي نه، راته وایي منم یې خو بیا یې نه مني.)) داودزي صیب وویل: ((همدغه مشکل دی چې تا نه خفه کوي، خو بیا هغه خبره نه مني. دا یې لا څه کوې چې هغه ورځ یې راته وویل: لاړ شه له چین او روسیې سره تماس ونیسه، له هغوی څخه پیسې واخله او مرسته ترې راجلب کړه! ما ورته وویل، رییس صیب امریکا خو د ایران پیسې وزغملې، خو که د روسیې او یا چین له پیسو څخه خبر شي، نو په هغه ورځ به نه ته یې او نه به زه یم، ایران خو هغوی ته کوم لوی طاقت نه ښکاري اول وي که اخر وي غم یې خوري، له صحنې یې لرې کوي، لا خوشالېږي چې افغانستان کې یې یو څه پیسې مصرف شي، خو که د چین او روسیې په تېره بیا د چین چې د دوی اصلي رقیب دی، له مرستې خبر شي، نو دقیقه مو هم نه پرېږدي.)) ما ورته وویل: ((نو له امریکا سره د دښمنۍ وجه څه ده؟)) ده وویل: ((وایي چې زما ورونو پسې خبرې کوي...)) ما وویل: ((نو ده ته خپل ورونه مهم دي که افغانستان؟)) ده وویل: ((بس نو دغسې دی نو...)) داودزي صیب ته مې وویل: ((تاسې پرې له هرې ممکنې لارې فشار راوړئ چې له امریکا سره مناسبات ښه کړي او داخلي اصلاحاتو ته پام وکړي، که نه هغوی به د ده کورني مخالفان تقویه کړي)) ده وویل: ((ما ورته ویلي چې په ټولو خواوو کې مه جنګېږه؛ دومره وس نه لرو، امریکا سره به مناسبات ښه کړو، ان پاکستان کې هم درته پښتون جمهور رییس مقرروي، وګوره خبره ډېره نږدې شوې وه. تاکل شوې وه (اسفندیار ولي خان) د پاکستان جمهور رییس شي، خو بیا خرابه شوه، که اسفندیار ولي خان هلته جمهور رییس وای او دی دلته، نو د افغانستان مشکل خو حلېده، دا چې دوی دا ځل هلته انتخابات وګټل، دا

dwonloaded from bawarketabtoon.com

خه اسانه کار و، (څلور لکه ډالره) ما اسفند يار ولي خان ته ورکړل او دا هغه پيسې وې چې ايران څخه مو اخيستې وې، د ايران پيسې مې د خپلو هدفونو لپاره ولګولې.)) ما وويل: ((وګوره ايران څومره هوښيار دی، هم د حکومت په داخل کې خپل خلک لري، دوی ته پيسې ورکوي او هم طالبانو سره مرسته کوي او د امريکا په مقابل کې يې ودروي، طالبان ماهيتاً د ايران مخالف دي، خو دوی يو دښمن د بل په مقابل کې استعمالوي، که طالبان ووژل شي هم د ايران په ګټه دي، که امريکايان ووژل شي هم د ايران په ګټه او که سيمه خرابه شي هم د پښتنو سيمه ده، د سيمې خرابي هم د ايران په ګټه ده، نو ولې جمهور رييس د امريکا له قوت څخه د خپلو مخالفانو او ايران په مقابل کې له دې ميتود څخه کار نه اخلي؟)) داودزي صيب وويل: ((همدغه خبره کوم چې جمهور رييس بايد دا کارونه وکړي، خو نه يې کوي، دی داسې چا سره مشوره کوي چې سر يې په مشوره نه ارزي، رحيمي سره (د جمهور رييس سکرتر)، اخري مشوره کوي هغه ته وايي چې څنګه وکړو؟ قاسم خان سره مشوره کوي (د جمهور رييس په کور کې يو خدمتګار دی) نو له دې مشورې به څه راولاړ شي.)) ما له داودزي صيب سره ډېرې نورې خبرې هم وکړې، خو لنډيز يې دا و، داودزي صيب د بحث په پای کې وويل: ((زه به تاسو ته د ملاقات غم وخورم يو ځل بيا ورسره وګوره)). تر همدې خبرو وروسته په مايوسانه ډول د خپل دفتر پر لوري وخوځېدم او دغه يادښت مې پر همغه ورځ وليکه.

۴- کريم خرم: تر عمر داودزي وروسته کريم خرم د ولسمشر د دفتر د رييس په توګه وټاکل شو. ويل کېږي چې کريم خرم مخکې د حکمتيار له (اسلامي حزب) او د پير سيداحمد ګيلاني (ملي محاذ) تنظيم سره اړيکې درلودل. د طالبانو د واکمنۍ پر مهال يې په پېښور کې څه ناڅه رسنيز او فرهنګي فعاليتونه درلودل چې اکثرو يې اخواني رنګ درلود. د طالبانو تر سقوط وروسته کابل ته راغی او بيا د ولسمشر کرزي د واکمنۍ په لومړۍ دوره کې څه موده د ولسمشر د مطبوعاتي مشاور په توګه مقرر شو، تر هغه

dwonloaded from bawarketabtoon.com

وروسته بيا د اطلاعاتو او کلتور وزير شو، تر ياد وزارت وروسته بيا د ولسمشر د دفتر رييس په توګه وګومارل شو. کريم خرم د ارامو او سړو اعصابو څښتن دی. خبرې کمې کوي، خو دريځ او عمل يې نسبتاً ثابت دی. د

(کريم خرم)

ملي افکارو په انډول يې اسلامي او اخواني افکار قوي برېښي، تنظيمي خصوصيات يې لا هم د کرکتر يوه برخه ده. ډېر کوښښ کوي چې ځان د ولسمشر د نظرياتو پلوی او لېوال وښيي، له بهرنيانو، په تېره بيا له امريکايانو څخه يې ظاهراً ښه نه راځي، ياني نه يې خوښېږي. په دې برخه کې چې ولسمشر هره خبره کوي، نو دی ورسره د تائيد سر خوځوي. د ده په راتګ سره د ولسمشرۍ له دفتر سره د بهرنيانو هغه خواږه روابط کم شول چې تر ده پخوا موجود وو او په ځينو برخو کې ان پر ترېګنۍ بدل شول. مالي مرستې هم ډېرې راکمې شوې او له بهرنيو سفيرانو سره ملاقاتونه هم ډېرې ټيټې کچې ته ورسېدل. کريم خرم چې هر چېرته مقرر شوی، کوښښ يې کړی چې د خپلې طبعې او خپل فکري خط اعتباري کسان مقرر کړي. د اطلاعاتو او کلتور وزارت پر مهال او دلته د ولسمشر په دفتر، دواړو ځايونو کې ده دا کار کړی دی. دې کار په هر ځای کې د ده پر وړاندې مخالفتونه هم راپيدا کړي، خو دی مجبور و چې د خپلې اجنډا د سرته رسولو لپاره دا کارونه تر سره کړي. د اطلاعاتو او کلتور وزارت د کار په جريان کې يو شمېر ستميان، جمعيتيان، پرچميان او نور د ده سخت مخالف شول. کله چې دی وزير شو، نو زه يې ليدلو ته ورغلم، پر همغه لومړۍ ورځ مې خپل نظر ورته څرګند کړ، ما ورته وويل: ((زموږ يو شمېر جهادي ورونه، چې پېښور کې يې وخت تېر کړی، اکثره شيان، د جهادي،

dwonloaded from bawarketabtoon.com

اسلامي او اخواني افکارو له لیدلوري څېړي او ځینو جمعیتیانو ته هم په همغه نظر ګوري، لکه د جهاد پر مهال چې په پېښور کې وو، خو جمعیتیان اوس همغه جهادي او اخواني روحیه نه لري، دوی تر څو کلن جنجالي او نیمګړي حکومت وروسته اکثره پر (ستمیانو) بدل شوي او ملي ضد روحیه لري. دوی اکثرو پښتنو ته که هغه پخوا په هر تنظیم او حزب کې وو، اوس له قومي لیدلوري ګوري، نو تاسو سره به هم ډېر ژر حساسیت وښیي، د دې حساسیت انګېزه به قومي وي، نه تنظیمي. خو ظاهراً به تنظیمي بڼه هم ورکوي.)) کریم خرم ته زما خبرې پر لومړي وخت بابیزه ښکارېدې، خو وروسته وروسته یې چې د مقابل لوري حساسیت ولید، څه ناڅه باور یې راغی؛ نه لکه چې دلته نور مسایل هم شته. کریم خرم چې کله ارګ ته راغی، نو هڅه یې کوله چې خپل ایډیالوژیک خط و سیر تعقیب کړي، خو دلته دی د ځینو کسانو له خوا، چې د ده مخالف نظریات یې درلودل، له سخت مقاومت سره مخامخ شو. (ډاکتر رنګین دادفر سپنتا) د ملي امنیت شورا سلاکار لومړی شخص و چې د خرم پر وړاندې یې پټه او ښکاره مبارزه پیل کړه. له شفاهي تبلیغه نیولې، بیا ولسمشر ته د خبرو تر رسولو او د هغه د نظریاتو تر ردولو پورې ټولې هڅې په کې شاملې وې. بالمقابل کریم خرم هم د ډاکتر سپنتا د نظریاتو او فعالیتونو مخه نیوله. یو وخت کریم خرم او د ولسمشر د ویاند چې په ورته وخت کې د کریم خرم د دفتر مامور هم ګڼل کېده (وحید عمر) تر منځ اختلافات رامنځته شول. ډاکتر سپنتا د دې اختلافاتو ژورتیا ته هوا ورکوله او د وحید عمر ملاتړ یې کاوه. اختلافات دومره زیات شول چې وحید عمر یې دندې پرېښودو ته اړ کړ. له بلې خوا د کریم خرم ټولنیز روابط هم دومره پراخ نه وو او نه هم دی په دې روابطو کې دومره تکړه او بریالی و چې ډېر خلک وپالي او د ارګ په داخل کې خپل ملاتړي زیات کړي، اقتصادي امکانات یې هم هغومره نه وو چې د داودزي صیب په لاس کې وو. یوازې د حکومت د رسنیو مرکز د ده په واک کې و چې دا مهال یې څه ناڅه لوړ معاش درلود او د بهرنیانو

dwonloaded from bawarketabtoon.com

له خوا ورکول کېده، یو څه کسان یې هلته او یو څه کسان یې د ارگ په داخل کې په بېلابېلو ادارو کې ځای پرځای کړل. له همدې دولتي موقف او نفوذ څخه یې کار واخیست، (کابل نیوز تلوېزیون) او د (ستراتیژیکو څېړنو) یو مرکز یې جوړ کړل. البته ویل کېږي چې د (وېسا) ورځپانه هم د ده په سیاسي او مالي ملاتړ پیل شوې او تر دې دمه لا روانه ده. ځینې نور فرهنگي کارونه یې هم تر سره کړي، خو اکثره کارونه یې د خپلې فکري دایرې په محدوده کې تر سره کړي دي. د کریم خرم د ماموریت په بهیر کې د ارگ او ملي شورا په تېره بیا له ولسي جرگې سره اړیکي چندان ښه نه وو، دا مهال ولسي جرگه د ارگ له مهاره ووته، ان تر دې پورې چې ولسمشر ته یې هم یو لړ خنډونه را وپنځول.

تر کریم خرم دمخه داودزي له وکیلانو سره ډېر ښه روابط درلودل، هغوی ته یې ډول ډول مالي امکانات برابرول او دولتي امتیازات یې ورکول، د داودزي ټولنیز روابط خورا زیات وو، مالي امکانات هم ورسره زیات وو، نو ځکه خو د کریم خرم په اندېول په قوي موقف کې و، خو د خرم مالي امکانات هغسې نه وو، بله خبره دا هم ده چې کریم خرم له نفساني پلوه ډېر پاک سړی گڼل کېږي، هم پر خپل نفس واکمن دی او هم په مالي فساد کې لاس نه لري، دا کار د دې سبب شوی چې ډېری وکیلان ورته مراجعه ونه کړي. په هر حال کریم خرم جمهور رییس ته ځکه ډېر نږدې دی چې د امریکایانو پر ضد ورسره په کمپاین کې گډه دریځ لري، په همدې خاطر ولسمشر کریم خرم له ډېرو رقیبانو وژغوره، یوه ورځ ولسمشر ماته وویل: ((خنگه دی کریم خرم؟)) ما ویل ښه دی. ده وویل: ((ټینگ راسره ولاړ دی. لکه زرهدار ټانک، له ځایه نه خوځېږي.)) کریم خرم د ماموریت او فرمان وړلو پر کلتور پوهېږي، نو ځکه خو لوړ مشر (کرزی صیب) چې څه وایي، دی یې تائیدوي او د ردولو غږ نه پورته کوي. همدا کار د دې سبب شو چې دی ډېره موده پر خپل دې پوسټ پاتې شي.

dwonloaded from bawarketabtoon.com

ویندویان:

د جمهوري ریاست د عالي مقام د دفتر د ریيسانو تر معرفۍ وروسته غواړم، د ولسمشر ویاندویان هم په لنډیز سره معرفي کړم، ښاغلي جاوېد لودین هم د ویاند په توګه دنده سر ته رسولې، خو څرنګه چې هغه مو دمخه د جمهور رییس د ویاند او د دفتر د رییس په توګه معرفي کړ، نو له بیا تکرار څخه یې تېرېږم.

۱- **یوسف نورستاني:** لومړی شخص چې د ولسمشر د ویاند په توګه یې دنده سرته رسوله، یوسف نورستاني و.

یوسف نورستانی د نورستان ولایت اوسېدونکی دی، د هېواد په داخل کې او هم له هېواد څخه بهر یې لوړې زده کړې تر سره کړې دي. په بهرنیو موسسو کې یې هم ډېر وخت کار کړی او همدارنګه د حکومت په نورو لوړو پوستونو کې. د طالبانو نظام تر ړنګېدو وروسته د موقتې ادارې د مشر د ویاند په توګه پاتې شو. په نورستاني، پښتو،

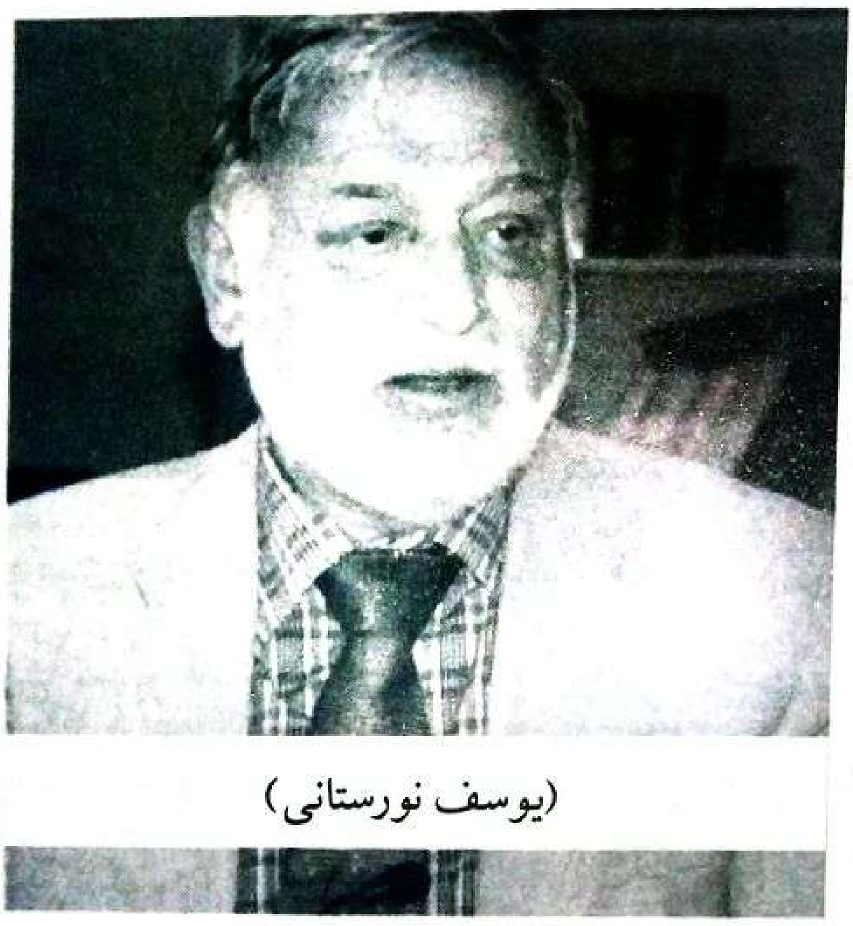

(یوسف نورستانی)

دري او انګلیسي ژبو پوهېږي، خو د ویندویۍ په چارو کې یې زیات مهارت نه درلود، نو ځکه خو تر لنډې مودې وروسته له دې دندې څخه نورو دندو ته لاړ.

۲- **سید فضل اکبر پاچا:** سید فضل اکبر پاچا د کونړ د مخورو شخصیتونو له جملې څخه دی، تر شلو کلونو زیاته موده کېږي چې په امریکا کې ژوند کوي. په امریکا غږ راډیو کې یې ډېر کلونه د خبریال په توګه دنده اجرا کړې ده. سیدفضل‌اکبر پاچا که څه هم د ارګ په مطرح

dwonloaded from bawarketabtoon.com

شخصیتونو کې نه حسابېږي، خو د موقتې ادارې په بهیر کې یې لنډه موده د یادې ادارې د مشر د ویاند په توګه دنده اجرا کړه. دا داسې مهال و چې حکومت په ډېرو لومړنیو پړاوونو کې وو او فکري خط، ستراتیژي او پلان یې معلوم نه وو. پاچا صیب یوازې په محدودو خبري کنفرانسونو کې څرګندېده، دا مهال لا د اپوزیشن په استازی څوک مقابلې ته نه و راپاڅېدلي او نه هم په رسنیو کې دوه اړخه سره مخامخ شوي وو. سیدفضل اکبر

(سید فضل اکبر پاچا)

پاچا تر لنډې مودې ویاندی وروسته د کونړ د والي په توګه مقرر شو. دا داسې مهال و چې په کونړ کې د چارتراشو قانوني او ناقانونه تجارت په ښه درز کې روان و. د یوه کونړي او سیدې کورنۍ د یوه غړي او مخور په توګه چې له پاچا صیب ښه د خلکو کومه هیله وه، پاچا صیب پر دې بریالی نه شو چې د خلکو غوښتنې عملي کړي، یا د لرګیو د قاچاق مخه ونیسي او یا هم د چارتراشو له مافیا سره مقابله وکړي، په پای کې یو زیات شمېر کونړیان هم ورڅخه خوابدي شول او د یو شمېر لیکوالو تر سختو نیوکو لاندې راغی، د ولایت له مقام څخه تر لرې کېدو وروسته بېرته امریکا ته لاړ او بېرته یې د خپل ژوند جریان له سره پیل کړ.

۳- کریم رحیمي: تر جاوید لودین وروسته کریم رحیمي د جمهور رییس د ویاند په توګه مقرر شو، لکه چې مې دمخه یادونه وکړه، جاوید لودین مو مخکې د ویاند او د دفتر د رییس په توګه معرفي کړ، نو له بیا تکرار څخه یې تېرېږو او دلته د ښاغلي کریم رحیمي په باب خو خبرو ته تمېږو. د ولسمشر کرزي په پاچاهۍ کې هم رنګارنګ کسان مقرر او تېرووېر شول، د دې عجایبو او غرایبو له جملې څخه یو هم د ولسمشر یو ویاند ښاغلی (کریم رحیمي) و. رحیمي که څه هم ډېر ښه او بې تعصبه شخص و،

dwonloaded from bawarketabtoon.com

خو رسنيزه تجربه يې نه لرله او نه د خبرو سړی و. پخوا يې د ملګرو ملتونو د خوراکي موادو په کومه اداره کې کار کاوه. له هغې ورځې چې دی د ولسمشر د وياند په توګه مقرر شوی، نو د ګوتو په شمار خبري کنفرانسونو کې يې هم برخه نه ده اخيستې، سياسي بحثونو، ګرديو ميزونو او هغه هم په هغو بحثونو کې چې د نظام مخالف منتقدين ناست وو، هلته نو د ده تګ د سوتې په زور هم ممکن نه و. د ولسمشر يو عادت دی چې ضعيفه سړی يې ډېر خوښېږي، ښه سړی او ضعيفه سړی د ده

(کريم رحيمي)

لپاره د ګومارنې ښه معيار دی، دا مهمه نه ده چې دا سړی هلته کار کولای شي او که نه، خو مهمه خبره دا ده چې دا سړی بايد دومره بې خولې، بې ژبې او بې لاسه وي چې څوک يې له خولې او لاسه ازار نه شي او بېرته لرې کول يې هم ډېر اسانه وي. کېدی شي ښاغلی (کريم رحيمي) هم د همدې ډلې اشخاصو له جملې څخه وي. دې ښاغلي هم تر پايه د يوه وياند دنده تر سره نه کړای شوه او نه يې څوک په خبرو ماړه شول. رسنيو به همېش شکايت کاوه چې وياند صيب مونږ سره همکاري نه کوي، خو څوک و چې وياند صيب خپل مسوليت ته متوجه کړي. په همدې خاطر د ولسي جرګې يو وکيل ښاغلي (رمضان بشردوست) هغه ته د (سخنګوی بی سخن) لقب ورکړ. د ښاغلي وياند له جالبو خاطرو څخه يوه په زړه پورې خاطره دا وه، چې يوه ورځ يې ژورناليسان خبري کنفرانس ته رابللي وو، د کنفرانس په بهير کې يوه ژورناليست د يوې حساسې موضوع په باب پوښتنه وکړه، ښاغلي وياند ځواب نه درلود، پر موضوع واقف نه و، نو ژورناليست ته يې په ځواب کې وويل: ((چه ميکنی برادر پشتش ميګردی تير خود را بيار.)) دې سره ټولو خبريالانو وخندل، دا خبره بيا د ژورناليستانو تر منځ عامه شوه. کله چې به کومه پوښتنه وه، نو يو بل ته به يې ويل (تير خود را

dwonloaded from bawarketabtoon.com

بیار). دا خبره ان ولسمشر ته هم ورسېده، هغه هم سخت په خندا شو. بیا به چې کومه خبره وه او یا به یې خپل ویاند ښاغلی (کریم رحیمي) ولید، نو په ټوکو ټوکو کې به یې ورته وویل: ((تیر خودرا بیار)) د وخت په تېرېدو سره ((تیر خود را بیار)) د یوه متل او اصطلاح حیثیت خپل کړ، خو ویاند صیب لا هم خپلې دندې ته دوام ورکاوه او بیا داسې وخت راغی چې د خپلو دغو (غوره خدمتونو)(!) له امله په یوه معتبره هېواد کې د افغانستان سیاسي استازی شو، دا مهال نو بیا موږ ته پته ونه لګېده چې هلته به یې هم خلکو ته ویلي وي که نه چې: ((تیر خودرا بیار!)).

۴- همایون حمید زاده: ولسمشر تر دې دمه څو ویندویان زاړه کړي دي، اوسمهال چې زه دا یادښت لیکم، ښاغلی (همایون حمید زاده) یې ویاند دی. ویل کېږي چې دی اصلاً د لغمان ولایت دی، خو داسې نه ښکاري چې دی دې لغمانی وي، دی هم ځان لغمانی نه معرفي کوي، فکر کېږي چې د کابل به وي، خو ظاهراً ډېر ارام او سیال سړی ښکاري، ویندویي یې مسلک نه دی، خو لکه په زوره چې پرې تحمیل شوې وي. له هغې ورځې چې دی مقرر شوی، د ولسمشر په هره غونډه کې یې ګډون کړی، خو ویندویي بیا تر ده څخه خپله ولسمشر زیاته کړې ده.

(همایون حمیدزاده)

زما ورسره ښه روابط دي. کله چې به خپل دفتر کې اوزګار وم او دی به هم مصروف نه و، نو د ده دفتر ته به ورپورته کېدم. یوه ورځ مې ورڅخه پوښتنه وکړه چې رسنیو ته ډېر نه حاضرېږې؟ خلک نیوکه کوي چې د حکومت په استازی هېڅوک نه وي او له مخالفینو څخه درجن درجن خلک ناست وي، کله کله بیا رسنۍ د دولت د استازي څوکۍ همداسې

dwonloaded from bawarketabtoon.com

سپینه پرېږدي، علت څه دی؟ ولې نه حاضرېږي؟ همایون حمید زاده صیب وویل: ((والله بیادر اگر راست بگویم اول خو در نظام اینقدر معایب است که چشم پوشی از ان اسان نیست، دوم این نظام به این نمی ارزه، که ادم دشمنی شان به دوش بگیرد، هر قدر که ادم خاموش باشد، وزن ان زیاتر میشود و حیثیت ادم محفوظ می ماند، بان هر چه که میشه، شود...))

همایون حمید زاده همداسې یو ارام شخص و چې تر اخره پورې ډېر کم په رسنیو کې حاضر شو، خو نور ډېر دروند او ارام سړی و، سیال او خانداني سړی معلومېده.

یوه ورځ یې بیا دفتر ته پورته شوم، دروازه مې ورټک ټک کړه، ما ویل وخت لرې؟ هغه ډېر خوشاله شو، ماته یې وویل: ((ما خودم برایت زنگ میزدم خوب شد که خودت امدی...)) تر روغبړ وروسته یې چای راوغوښت، ماته یې وویل: ((چای ته بخو، باز یک گپ است)) ما وویل مهرباني وکړه خبره راته وکړه! ده وویل: ((بیادر زیاد وقت میشه که یک گپ در دلم میگرده، ما گفتم که در یک وقت فرصت باشد، برایت بگویم، بیادر همین نظام ما وشما را خو هر دو ما میشناسیم، که در حقیقت هیچ چیز نیست ناحق وقت مردم ضایع میشه، داخل میبینی که هیچ چیز نیست خارج اشه هم همین قسم. زیاد وقت میشه که در دلم میگرده که برایت بگویم، که این همه چیز را یاداشت کو و خوب یک اثر کنده نوشته کو که در آینده به تاریخ بماند...))

ما چې لا تر دې دمه یو څه یادښتونه اخیستي وو او لا له پخوا څخه مې نیت و، د حمید زاده خبره راباندې ښه ولگېده، خو بیا مې ورته وویل: ښه نظر دی، زه به خپل کوښښ وکړم. هغه په ټوکو کې وویل: ((بیادر کوشش موشش ضرور نیست، ما می فهمم که تو این کار را انجام دا ده میتوانی و از عهده اش بر امده میتوانی، همین کارت است.)) ما وویل: ته یې ولې نه لیکې: هغه راته وویل: ((ما خو نویسنده نیستم، ما اثار ترا خواندم ما می فهمم که تو این کار را انجام دا ده میتوانی. اگر این کار تکمیل کنی همین

dwonloaded from bawarketabtoon.com

خدمت هم بس ات است.)) ما دا خبره هم ورزیاته کړه، زه خو اول لاس منابعو ته اړتیا لرم او ستا په شان وخت پر وخت رییس صاحب سره نه شم کتلای، زه په حاشیه کې یم، داسې مسایلو ته اول لاس منابع ضرور دي، ده وویل: ((بیادر خودت در دفتر شورای امنیت هستی. منابع دست اول در دست خود شما است و دیگر کدام چیز است که در ارګ پنهان بماند، کلی چیز افشا میشه، مرد کسی است که نوشته کند...)) له همایون حمید زاده سره څو شپې نور هم ناست وم او بیا د خپل دفتر پر لوري لاړم. د حمید زاده خبرو زما اراده نوره هم پیاوړې کړه، نو اوس چې تاسو په دې اثر کې څه لولئ، د یاد شخص د توصیې تاثیراتو هم په کې خپل رول لوبولای دی.

۵- وحید عمر: وحید عمر په انګلستان کې تر لوړو زده کړو وروسته، کابل ته راغی، دلته د (۱۳۸۲ل) کال په بهیر کې د اساسي قانون د دارالانشاء په دفتر کې، چې ډاکتر فاروق وردګ یې مشر و، د عامه پوهاوي د برخې مسول شو. د اساسي قانون تر جرګې او بیا د ولسمشرۍ تر ټاکنو

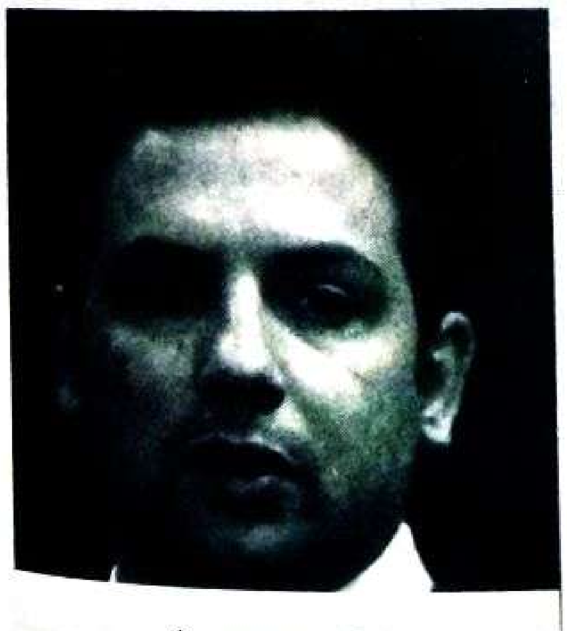

(وحید عمر)

وروسته، کله چې فاروق وردګ د جمهوري ریاست د چارو د ادارې لوی رییس شو، نو هم یې د اساسي قانون او هم یې د انتخاباتو د کمېسیون له دارالانشاء څخه یو شمېر ځوانان ځان سره راوړل. وحید عمر هم په همدې ډله کې و، تر دې دمخه یې د لویې جرګې په بهیر کې د همدې عامه پوهاوي د برخو چارې پرمخ وړلې. د چارو په اداره کې هم د همدې فرهنګي چارو مسول و. څه موده وروسته بیا د حکومت د رسنیو مسول شو او کله چې د ولسمشرۍ د دویمې دورې ټاکنې پیل شوې، نو وحید عمر ظاهراً له دې دفتره استعفی ورکړه او د حامدکرزي د ټاکنیزو چارو ویاند شو. تر ټاکنو

dwonloaded from bawarketabtoon.com

وروسته وحيد عمر د ولسمشر د وياند په توګه مقرر شو، کله چې کريم خرم د ولسمشر د دفتر مسول شو نو پر وحيد عمر د کار ساحه تنګه شوه. وحيد عمر که څه هم بااستعداده ځوان دی، خو بازاري اخلاق او د هلکتوب خصوصيات يې اوس هم د شخصيت يوه برخه ده. د کب او صابون په شان ښويي هم دی. وحيد عمر له رسنيو سره ښه اړيکي درلودل او د خپل عمر په انډول يې وده او استعداد زيات دي. دفتري ګوزاره يې ښه نه ده، تر دې وړاندې يې په نورو دفترونو کې هم ورځې په اخ و ډب تېرې کړي دي. د ولسمشر د وياند په توګه يې فکر کاوه چې هم يې د ولسمشر کرزي په کمپاين کې فعاله ونډه اخيستې او هم يې په ارګ کې يو شمېر ځواکمن خلک لکه ډاکتر سپنتا او نور ملاتړ کوي، نو له کريم خرم سره د صلاحيتونو پر سر جنجال کې به دی برلاسی شي، ولسمشر کرزي د کريم خرم ملاتړ وکړ او د هغه په غوښتنه يې دی له دندې لرې کړ. خو ظاهراً داسې ښکاره شوه چې ده خپله دنده پرېښوده. تر هغه وروسته يې پر يونيم سياسي فعاليت لاس پورې کړ چې اکثرو يې انجويي بڼه درلوده او پر بهرني ډونر متکي وو، نو ځکه يې له خپلو نورو ملګرو سره د پاموړ وده ونه کړه. د وياندی پر مهال يې له ولسمشر سره په ګڼو سفرونو کې، له هغه سره ملګرتيا کړې، په ګڼو رسنيو کې يې د ولسمشر د نظرياتو تائيد کړی او د هغه ځينو خبرو ته يې تعميري رنګ ورکړی دی. د ويندويي په چارو کې بريالی و، په پښتو، دري او انګليسي ژبو ډېر ښه پوهېږي. تر دې دمه چې د ولسمشر کوم ويندويان تېر شوي، له جاويد لودين پرته په نورو ټولو کې وحيد عمر د ژبې، فصاحت، بلاغت او جرئت خاوند و او دا دنده يې په ښه ډول تر سره کړه. هغه تر پايه د يوه رسنيز شخصيت په توګه پاتې شو او ډېر سياسي، يا ټولنيز ښېز يې ترلاسه نه کړ. تر ګوښه کېدو وروسته يې په ولسمشر پسې هېڅکله داسې خبره ونه کړه چې د ولسمشر شخصيت ته ترې زيان رسېده او د ځينو په شان يې د عوامو په اصطلاح نمک حرامي ونه کړه. دا يې تر ټولو ښه ځانګړنه ده.

dwonloaded from bawarketabtoon.com

٦- ایمل فیضي: ایمل فیضي د ولسمشر کرزي شپږم یا وروستی ویاند دی، چې دا دی د ولسمشر کرزي د واکمنۍ تر دې دمه ورسره یوځای دی، ایمل فیضي په جرمني کې لوړې زده کړې کړې دي، په انگلیسي، جرمني، پښتو او دري ژبو ښه پوهېږي. د ارامو اعصابو، زیاتې اوسېلې او د ښې پوهې خاوند دی. مخکې تر دې چې د ولسمشر کرزي ویاند شي، په یو لړ بهرنیو موسساتو کې یې کار کاوه. د دولتي دندې په توگه یې ویاندي لومړی لوړه دولتي دنده گڼل کېږي. کله چې (وحید عمر) د ولسمشرۍ له ویاندۍ

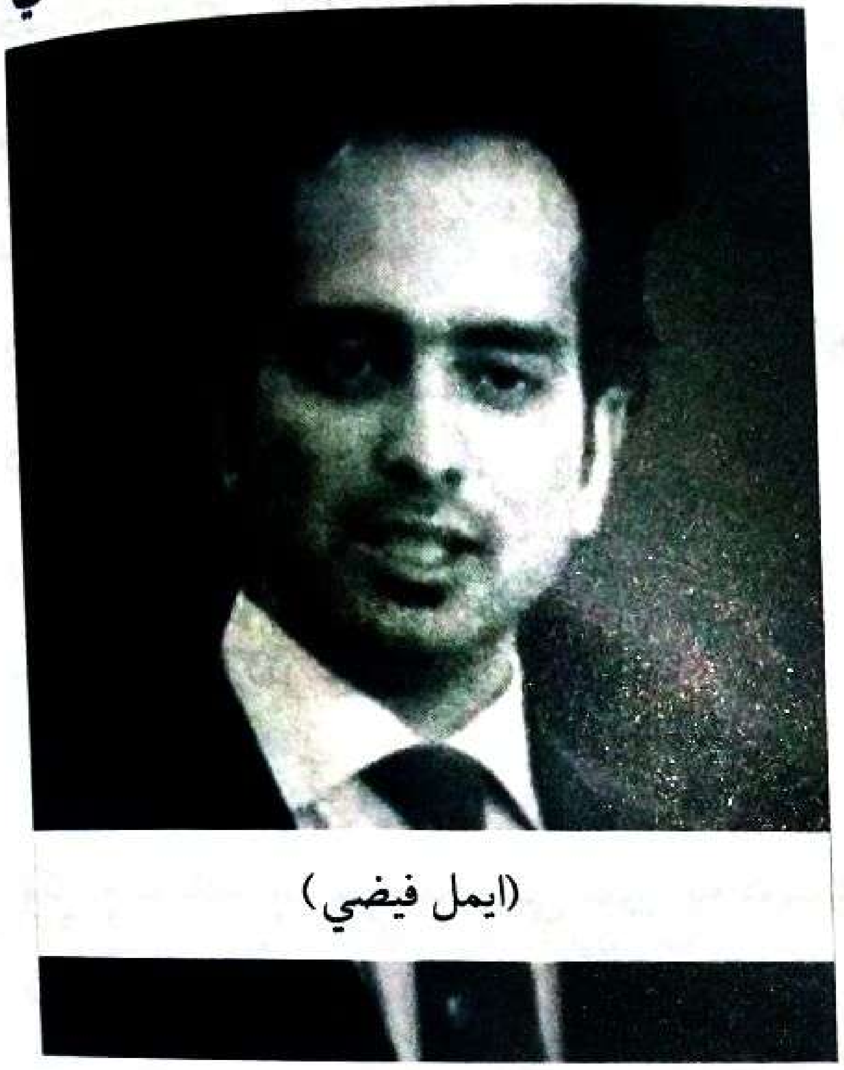

(ایمل فیضي)

څخه لاس په سر کړای شو، نو ایمل فیضي د هغه ځایناستی شو او ورسره یوه ښځینه (عادله راز) هم د لومړي ځل لپاره د ولسمشر د ویاند د مرستیالې په توگه وگومارل شوه. ایمل فیضي د سرې اوسېلې خاوند دی، دفتري کارونو کې د گوزارې له چلند څخه کار اخلي او د آمر او ټیټ مامور تر منځ د اړیکو انډول په ښه ډول ساتلای شي. د ده د دندې پر مهال که څه هم په مطبوعاتي دفتر کې څه خاص نوښت رانغی، خو داسې هم نه و چې رسنۍ دې ترې ډېرې ناراضه وي. له ازادو رسنیو سره یې هم د امکان تر حده اړیکي ټینگول. خپله که څه هم رسنیو ته ډېر نه حاضرېده، خو روابط یې ورسره پالل. ده په هغو سیاسي بحثونو کې هم ډېر گډون نه کاوه چې د حکومت سالم او نا سالم منتقدین به په کې حاضر وو. ده خپلې ورځینۍ چارې په نورمال ډول پرمخ وړلې او د خپلې دندې تر وروستیو وختونو پورې یې دې حالت ته دوام ورکړ، ولسمشر به په هر

dwonloaded from bawarketabtoon.com

رسمي سفر کې ځان سره ملګری کاوه او د دندې تر پایه یې له خولې څخه داسې تروه، ترخه یا هم د ولسمشر د نظریاتو خلاف خبره را ونه وتله چې رسنیو ته ګرمه موضوع شي، یا ده ته ستونزه جوړه کړي او یا هم حکومت ته. په حقیقت کې ولسمشر کرزي ته همداسې یو شخص په کار و چې ده ته هېڅ ډول جنجال راپیدا نه کړي. ایمل فیضي د پوره سواد خاوند و او اداري ګوزاره یې هم ډېره نورماله وه. د جمهوري ریاست د ویندوی څانګه هم د جمهور رییس د دفتر اړونده څانګه ګڼل ګېدله. د ولسمشرۍ دفتر نورې څانګې هم لرلې، چې دلته یې په ډېر لنډېز سره یادونه کوو:

ښاغلی صبغت الله سنجر چې د (جمهوریت غوښتونکو ګوند) مشر و، د ولسمشر د دفتر د پالیسۍ ریاست مشر و. سنجر یو وخت د بېړنۍ لویې جرګې د جوړولو د کمېسیون غړی هم و. د جمهوري ریاست په لومړیو ټاکنو کې یې د ښاغلي حامدکرزي ملاتړ وکړ او د هغه تر بریا وروسته په یاد ریاست کې د رییس په توګه مقرر شو. د ولسمشر کرزي په ملاتړ یې په ډېرو سیاسي او تلوېزیوني بحثونو کې ګډون وکړ، په دې بحثونو کې یې هم د ولسمشر کرزي ملاتړ کاوه او هم یې له دې لارې د خپل ګوند دریځ پیاوړی کاوه. د ښاغلي سنجر ملاتړ او سیاسي بحثونه دومره زیات شول چې یو وخت ځینو جهادي او ناجهادي مشرانو ولسمشر ته له هغه څخه شکایت وکړ او ولسمشر، سنجر له مرکو او بحثونو څخه منع کړ. سنجر دې کار خواشینی کړ، څو ځله یې ما سره په دې اړه خپله اندېښنه شریکه کړه. سنجر د خپل ریاست پر مهال په کابل کې د یوې ترافیکي پېښې له امله له دې نړۍ څخه سترګې پټې کړې.

ښاغلی هدایت الله زاهد د جمهوري ریاست د دفتر د پروګرامونو رییس دی، دی هم د ښو اخلاقو او لوړو زده‌کړو خاوند دی. په پښتو، دري، عربي او انګلیسي ژبو ښه پوهېږي، د جمهور رییس ورځیني، اوونیز او ځینې نور پروګرامونه تنظیموي، کله کله ولسمشر سره د کتنې امکانات هم لري، کوم سیاسي ګوند او ډلې ټپلې پورې تړلی نه دی. ملي او

dwonloaded from bawarketabtoon.com

اسلامي افکار لري.

عیسی خان اندړ د ولسمشر د دفتر د خدماتو رییس دی. ولسمشر او مېلمنو ته چې یې هرڅه تیارېږي، په حقیقت کې د عیسی خان اندړ له لاسه تېرېږي. د لویو غونډو او مېلمستیاوو ترتیبات هم دی نیسي، د عوامو په اصطلاح د پاچا ډوډۍ د ده له قلمه تېرېدله، د لوړو زده کړو خاوند او د ملي دریځ څښتن دی، په پښتو، دري او انګلیسي ژبو ښې خبرې کولای شي، مخکې تر دې چې دلته راشي، نو په یو شمېر بهرنیو موسسو کې یې کار کاوه او ښه کاري تجربه لري. زه چې به سهار لاړم نو کله به مې سهار چای له ده سره څښه او د عوامو په اصطلاح به مې ورته وویل چې پاچاهي چای راوړه.

ښاغلی حیدري د اداري چارو رییس، په خپل کار کې خورا تکړه او د ارګ پر ټولو اړوندو چارو واکمن و. دفتري کارونه یې خورا ښه منظم وو، خبرې یې کمې او کار یې زیات کاوه، د کارونو ترخنګ د ټولنیزو اخلاقو څښتن و. په کارونو کې یې تر ډېره حده رڼاوی او سپیناوی رامنځته کړی و.

حمیرا اعتمادي، د عمر داودزي صیب له وخته د ولسمشر د دفتر مرستیاله وه، تر ډېره وخته پر دې دندې پاتې شوه، ولسمشر سره یې وخت پر وخت کتلای شول او په بهرنیو سفرونو کې به یې هم وخت پر وخت ورسره ملتیا کوله.

ښاغلی حامد اکرم بیا د تشریفاتو رییس و چې هغه بیا پرخپل وار خپل شان او شوکت درلود او د دربار پر رازونو او رمزونو پوره پوه و.

ښاغلی دانش بختیاری د یوې بلې برخې رییس و چې په ارګ کې اکثره پر تاریخ لیکنه او نورو مسایلو مصروف و، د ښه قلم څښتن و.

ښاغلی شجاعي، ښاغلی انورخان، او نور هغه کسان وو چې د ارګ په بېلابېلو دفترونو کې یې کار کاوه او هلته یې له ولسمشره نیولې د ارګ تر نورو ټولو چارواکو پورې یې یو بل سره پېژندګلوي درلودله. فواد وزیري

dwonloaded from bawarketabtoon.com

او جاوید فیضي چې د داودزي صیب سکرتران وو، په ارګ کې یې که موقف لوړ نه وو، خو صلاحیت یې درلود، د جمهور رییس شخصي ډاکتر، (ډاکتر عالم) او همداسې نور اشخاص درواخله چې د هر یوه ځانګړی بیان دلته ضرور او ممکن نه بریښي.

dwonloaded from bawarketabtoon.com

د چارو د ادارې کرکټرونه

د جمهوري ریاست د چارو اداره یا لوی ریاست یوه داسې اداره ده چې پر جمهوري ریاست پورې ټول اړوند کارونه تنظیموي، ټول وزارتونه او خپلواکې ادارې د همدې لوی ریاست له لارې له ولسمشر سره اړیکې ټینګوي او ولسمشر هم د همدې ادارې له لارې ټولو ارګانونو ته خپل فرمانونه او حکمونه صادروي. دا اداره د وزیرانو شورا د دارالانشاء چارې هم پرمخ وړي، د چارو لوی ریاست په واقعیت کې له قانوني او عملي پلوه یوه مهمه ارتباطي او د چارو د همغږۍ اداره ده. د ولسمشر حامدکرزي په ټوله واکمنۍ کې په دې اداره کې د مشرتابه له پلوه ډېرو کسانو کار نه دی کړی، یوازې دریو تنو د دې ادارې مشري کړې ده. د کرزي صیب په واکمنۍ کې ځینې داسې کسان هم وو چې د ده له واک سره سم واک ته رسېدلي او ترپایه یې پر همغه یوه پوست کار کړی دی. لکه د تفتیش او کنټرول د لوی ریاست رییس بناغلی (شریفي)، د بشر د حقونو د خپلواک کمېسیون رییسې (سیما سمر)، د بلخ والي (عطامحمد نور) او ځینې نور، خو د چارو د ادارې په راس کې یوازې دریو تنو دنده اجرا کړه. چې دلته یې په لنډیز سره یادونه کوو:

۱- **یوسف اعتبار:** کله چې د (۱۳۸۰ل) کال د سنبلې پر (۲۱)مه یا د (۲۰۰۱م) کال د سپتمبر پر (۱۱) مه نېټه، په نیویارک کې پر نړیوال سوداګریز مرکز برید وشو، نو د امریکا متحده ایالتونو د دې پېښې پړه پر القاعدې شبکې او د هغې پر طالب ملګرو ور واچوله، څرنګه چې اسامه بن لادن دا مهال په افغانستان کې و، نو پر طالبانو د برید لپاره د امریکا پلمې ته د توجیه امکانات برابر شول، هغوی پر طالبانو د برید لپاره د ملګرو

dwonloaded from bawarketabtoon.com

ملتونو د امنیت شورا مجوز ترلاسه کړ او یوه لویه نړیواله ټلواله یې جوړه کړه. د طالبانو نظام د دوو میاشتو په بهیر کې ړنګ شو. امریکایي ځواکونه او د هغو کورني موئتلفین (شمالټلواله) چې تر دې وړاندې طالبانو د هېواد په یوه واړه ګوټ کې را ایساره کړې وه او دا مهال د مرګ پر پوله ولاړه وه، له امریکایي ځواکونو سره یوځای د (۱۳۸۰ل) کال د عقرب پر (۳)مه نېټه کابل ته داخل شوه.

(یوسف اعتبار)

(استاد برهان الدین رباني) له خپلو ټولو ملګرو سره کابل ته راغی او اکثرو ملګرو یې ټول هغه دولتي پوستونه له کوم قانوني حکم پرته اشغال کړل چې د (۱۳۷۵ل) کال د میزان تر شپږمې نېټې دمخه ورسره وو او ځینو نورو بیا پاتې نور دولتي پوستونه اشغال کړل. (یوسف اعتبار) دا مهال د چارو د ادارې د لوی رییس په توګه دنده اشغال کړه. د همدې کال د جدي تر (۲۲) نېټې پورې چې حامدکرزي ته له (بن) تړون سره سم واک په رسمي ډول انتقالېده، نو استاد رباني پوره دوه میاشتې وخت درلود چې د حکومت په اکثرو حساسو رګونو کې خپل پلویان ځای پرځای کړي. د استاد رباني په مشرۍ اسلامي جمعیت، چې د طالبانو تر واکمنۍ وړاندې د نیمواکې واکمنۍ یوه دوره تجربه کړې وه، دا حالت او خلا یې د ځان لپاره ښه غنیمت وګاڼه او هرڅوک یې چې په هرځای کې غوښتل په ګړنی او مکتوبي ډول یې مقرر کړل، تر دې وړاندې چې طالب چارواکي پر کومو پوستونو مقرر وو، له دولت څخه د هغوی مطلق حذف هم اسلامي جمعیت ته د ټولواکې واکمنۍ زمینه برابره کړه. جمعیت چې یوې څلورنیم کلنۍ سختۍ او د واک توندې پسې اخیستی و، دا مهال یې د خپلو ریښو ځغلولو لپاره یو طلایي چانس وګاڼه. یوسف اعتبار چې تر دې وړاندې یې هم په تنظیمي ادارو کې د ناقانونه کارونو او له وخت څخه د ځان په ګټه د ګټې اخیستلو تجربه لرله، یوځل بیا د خپلې تجربې توره تېره کړه، په

dwonloaded from bawarketabtoon.com

سوونو ناقانونه مقررۍ یې وکړې او استاد رباني هم ورته په سوونو ناقانونه فرمانونه ورکړل، کله چې د واک د رسمي انتقال شپې او ورځې رانږدې شوې، نو استاد رباني او اسلامي جمعیت پر تېرو گومارنو او مقرریو هم بسنه ونه کړه، داسې یو فرمان یې ترتیب کړ چې په یوه فرمان یې ټول مقرر او په یوه فرمان یې ټولو ته ځلورنیم کلن امتیازات ور په برخه کړل، د استاد رباني له خوا په دې فرمان کې چې حامدکرزي ته د واک تر رسمي انتقال یوازې دوه درې ورځې دمخه صادر او له دولتي راډیو ټلوېزیون څخه خپور شو، راغلي وو؛ ټول هغه اشخاص چې د ((مقاومت)) په ځلورنیم کلنه دوره کې له دوی سره پاتې شوي او د طالبانو تر واکمنۍ دمخه په کومو ځایونو کې مقرر وو، پر همغو ځایونو بېرته مقرر دي، دولت مکلف دی په یاده موده کې د دوی ټول معاشونه، ترفیعات او نور حقوق ادا کړي. دا فرمان هم د اسلامي دولت د رییس په نامه صادر شو، هغه وخت کې هم د نظر گڼ شمېر خاوندانو سره دا پوښتنه مطرح وه چې که د استاد رباني تنظیم ته رښتیا هم د (اسلامي دولت) نوم ورکول کېږي او دا رښتیا هم یو دولت وای، نو بیا خو یې باید په ځلورنیمو کلونو کې خپلو مامورینو ته معاش هم ورکړی وای او که دوی د دولت محتوا نه درلوده، نو بیا ولې د (اسلامي دولت) په نامه یادېدل؟ د دې فرمان ټول اجرایي بار پر راتلونکي حکومت پرېوت او له دې څخه یوازې دوه درې ورځې وروسته په رسمي ډول مسولیت ښاغلي حامدکرزي ته حواله شو، خو عملي واک بیا هم اسلامي جمعیت سره و. دا په دنیا کې په اصطلاح یوازینی دولت و چې ځلورنیم کاله یې د دوی په خپله وینا په اصطلاح خپلو مامورینو ته نه معاش ورکړی او نه هم ترفیع او خپل ټول بار یې پر راتلونکي حکومت، په داسې ډول حواله کړ چې بیا هم په نړۍ کې ساری نه لري. کله چې حامدکرزي ته د نړیوالو د فشار په نتیجه کې واک په اصطلاح ورانتقال شو، نو یوسف اعتبار بیا هم خپل دولتي اعتبار او باور باینلود، بیا هم پر خپلې همدې

dwonloaded from bawarketabtoon.com

څوکۍ پاتې شو. دا مهال نو فهیم خان د کرزي د مرستیال او د دفاع وزیر، یونس قانوني د کورنیو او ډاکتر عبدالله عبدالله د بهرنیو چارو وزیران وو، عارف سروري د ملي امنیت رییس، عتیق الله بریالی د دفاع وزارت مرستیال وو او د نظار شورا نورو غړو د دولت پر نورو حساسو پوستونو د ناکنترولۍ واک اسونه څغلول. کرزی داسې محاصره و چې د جمعیت له خوښې پرته یې یو عادي مامور هم نه شو مقررولای. هر څه چې نظار شورا غوښتل حامدکرزي له کوم ځنډ پرته هغه منل، یوه بېلګه به له هغه وخت څخه د همغې زمانې د یوه ټولیز تصویر په توګه وړاندې کړو: ولسمشر کرزی له فهیم خان، یوسف اعتبار او د نظار شورا له یو شمېر نورو مهمو غړو سره د غرمې ډوډۍ ته ناست وو. ښاغلي کرزي وویل، لوی څارنوال نه شته یو ښه سړی باید پیدا کړو چې لوی څارنوال شي، ډوډۍ ته له ناستو کسانو څخه یو تن وویل، (څارنوال محمود) ښه سړی دی، دې وخت کې فهیم خان وویل: ((څارنوال محمود، څارنوال امر صاحب بود بسیار ادم خوب است)) دې وخت کې کرزي وویل: ((بهترین گپ است، خوب است)) دې سره فهیم خان، یوسف اعتبار ته اشاره وکړه چې وړاندیز یې راوړه، ډوډۍ لا خلاصه نه وه چې یوسف اعتبار د څارنوال محمود د تقرر وړاندیز راوړ او کرزي پرته له دې چې فکر پرې وکړي سملاسي یې لاسلیک کړ، څارنوال محمود لوی څارنوال شو او بیا تر ډېره وخته پر همدې پوست پاتې شو. څارنوال محمود بیا له دې پوست څخه داسې اعظمي ګټه پورته کړه چې د زیاتې شتمنۍ او په کابل کې ان د ښارګوټي خاوند شو.

یوسف اعتبار ان د ولسمشرۍ د لومړۍ دورې تر ټاکنو لږ وروسته مودې پورې هم پر همدې پوست پاتې شو، په کرزي یې د خپلې خوښې په زرګونو کسان مقرر کړل، خو یوازې پر دې یې هم بسنه ونه کړه. یوسف اعتبار به د نظار شورا او نورو جمعیتي مشرانو په تېره بیا د فهیم خان په مشوره، ټولې هغه مقررۍ او د قراردادونو نور اسناد له ځان سره ساتل چې

dwonloaded from bawarketabtoon.com

فکر یې کاوه کرزی یې په اسانۍ سره نه لاسلیکوي او یا پرې فکر کوي، ده به په لسگونو دا ډول وړاندیزونه او اسناد برابر کړل، کله چې به کرزی په کوم بهرني سفر ووت او فهیم خان به سرپرست شو، نو ده به دا ټول اسناد او د تقرر وړاندیزونه فهیم خان ته یوړل، هغه به له مخکیني تفاهم سره سم ټول لاسلیک کړل او پر دولت به یوځل بیا ناقانونه مقررۍ او نامشروع کارونه تحمیل شول. دا لړۍ له موقتي اداري نیولې ان تر لومړۍ انتخابي دورې پورې وغځېدله. ځینې داسې راپورونه هم ترلاسه شوي چې همدا مهال پر ځینو اسنادو د استاد رباني داسې لاسلیکونه هم اخیستل شوي چې دکرزي د واکمنۍ تر رسمي پیل دمخه نېټه پرې وهل شوې او بیا د چارو په اداره کې معامله او ثبت شوي دي. کله چې د ولسمشرۍ په لومړیو ټاکنو کې حامدکرزی بریالی شو، نو لږه موده وروسته یې یوسف اعتبار ایران کې سفیر کړ او پرځای یې فاروق وردگ د چارو د ادارې د لوی رییس په توگه مقرر شو. یوسف اعتبار بیا د همدې موقف په برکت د هېواد شمال کې د زیاتو ځمکو او نورو شتمنیو څښتن شو. کله چې د ولسمشرۍ په دویمو ټاکنو کې فهیم خان د حامدکرزي مرستیال شو، نو تر سوگند وروسته د فهیم خان لومړۍ مقرري همدا وه چې یوسف اعتبار یې د خپل دفتر د رییس په توگه مقرر کړ، دا مهال یوځل بیا پخوانۍ داستان له سره تکرار شو، خو نه په هغه قوت، بلکې په لږ کم توپیر. د لومړي مرستیال په دفتر کې د بېلابېلو موسساتو، پلورنځیو او نورو اشخاصو داسې ټاپې او اسناد وموندل شول چې هرڅه همدلته تر سره کېدل. فهیم خان امرونه ورکول او قراردادونه هم دلته بشپړېدل، په نږدې پنځو کلونو کې د لسگونو زرو ناقانونه کارونه تر سره کېدل هغه واقعیتونه دي، چې پاک ضمیرونه ترې سترگې نه شي پټولای.

۲- ډاکتر فاروق وردگ: ډاکتر فاروق وردگ تر یوسف اعتبار وروسته د چارو د ادارې د لوی رییس په توگه مقرر شو. مخکې تر دې د

dwonloaded from bawarketabtoon.com

انتخاباتو د مشترک کمېسیون د دارالانشا رییس و او تر هغه وروسته د اساسي قانون د تدقیق کمېسیون د دارالانشا او بیا د اساسي قانون د لویې جرگې د دارالانشا رییس و.

ډاکتر فاروق وردگ

فاروق وردگ فارمسي پوهنځی لوستی او د جهاد په کلونو کې د افغانستان لپاره د سویډن د کمېټې مشر و او دغه راز یې په ځینو نورو مرستندویو ادارو کې هم کار کړی دی. د جهاد په کلونو کې یې د حکمتیار له اسلامي حزب سره فکري اړیکې لرل، یو فصیح، بلیغ او ښه کاریگر انسان دی. کله چې د طالبانو نظام ړنگ کړای شو، نو هغو افغانانو ته چې په بهرنیو موسساتو کې یې کار کاوه، دا مهال په حکومت کې او له حکومت سره په همکارو موسساتو کې د کار ښه زمینه برابره شوه. فاروق وردگ چې کله هم د اساسي قانون د تدقیق د کمېسیون د دارالانشا رییس شو، نو دا مهال د ملگرو ملتو او نورو موسساتو په تېره بیا د (یو ان ډي پي) (UNDP) موسسې له خوا له مالي پلوه د دې ټول بهیر ملاتړ کېده، یانې دا چې ټول کارونه د بهرنیو موسساتو او کورنیو کارکوونکو له خوا په گډه پرمخ وړل کېدل.

فاروق وردگ د اساسي قانون د تدقیق د کمېسیون ټول (۱۳) میاشتنی بهیر په ښه ډول مدیریت کړ او د اساسي قانون د لویې جرگې په جوړېدو بریالیتوب او د اساسي قانون په تصویب کې یې هم ښه رول ادا کړ. کله چې د ولسمشرۍ لومړیو ټاکنو ته تیارۍ نیول کېده، نو ملگرو ملتونو د ټاکنو گډ کمېسیون ته تر ډاکتر فاروق وردگ بل ښه او مناسب شخصیت نه شو پیداکولای، نو ځکه یې هغه د یاد کمېسیون د دارالانشا د رییس په توگه غوره کړ. فاروق وردگ له نوملیکنې رانیولې بیا تر عمومي ټاکنو پورې ټول

dwonloaded from bawarketabtoon.com

انتخاباتي بهیر په ښه ډول مدیریت کړ. کله چې د ولسمشرۍ ټاکنې پایته ورسیدې او ولسمشر کرزي لوړه وکړه، نو څه موده وروسته یې فاروق وردگ د چارو د ادارې د لوی رییس او د وزیرانو شورا د دارالانشا د مشر په توگه مقرر کړ. فاروق وردگ نږدې پنځه کاله د دې ادارې د مشر په توگه پاتې شو او دلته یې دولتي کارونو ته خورا انتظام او همغږي ورپه برخه کړه، حکومتي چارو قانوني بڼه خپله کړه او هر څه تر منظم فلتر لاندې تصفیه کېدل. فاروق وردگ دا مهال هم ولسمشر او هم ولس ته ډېر نږدې و. د ده د دې دندې پر مهال څو لویې جرگې، لکه: د افغانستان او پاکستان تر منځ د امن گډه جرگه، د سولې مشورتي جرگه او ځینې نورې مهمې جرگې جوړې شوې. له پارلمان یا ملي شورا سره د حکومت اړیکي خورا نږدې وو، هم د فاروق وردگ شخصي مهارتونه او هم دولتي امکانات د دې سبب شول چې حکومت خپل ډېر قوانین او مقررۍ په اسانۍ سره له ولسي جرگې څخه تېر کړي. له وزیرانو او نورو دولتي چارواکو سره هم د فاروق‌وردگ اړیکي خورا ښه وو، ځکه د هغوی ټول کارونه له همدې مسیره تېرېدل. د چارو اداره د فاروق وردگ د واکمنۍ پر مهال پر یوې ځواکمنې دولتي ادارې بدله شوه. فاروق وردگ چې کله هم د چارو ادارې ته راغی، نو د هغه ټیم یوه زیاته برخه چې له ده سره یې د اساسي قانون د تدقیق په کمېسیون او همدارنگه د ټاکنو کمېسیون په دارالانشا کې کار کاوه، له ځان سره د چارو ادارې ته راوړه، لکه ډاکتر صادق مدبر، فرید حکمت، احسان، کوچی، غفور لېوال، وحید عمر او گڼ شمېر نور، دا نو بیا هغه کسان وو چې هم یې په انتخاباتي چارو کې تجربې ترلاسه کړې وې، هم د جرگو په دایرولو او هم اوس په دولتي چارو کې د تجربو خاوندان شوي وو. لنډه دا چې تجربه کار او کاري ټیم و. که څه هم خپلمنځي اختلافات او بېلابېل تمایلات یې درلودل، خو د فاروق وردگ تر مشرۍ لاندې یې د یو واحد ټیم په توگه کار کولای شو. ډاکتر فاروق وردگ که

dwonloaded from bawarketabtoon.com

څه هم ولسمشر ته ډېر نږدې و، خو بیا یې هم کله کله له هغه څخه ځینې شکایتونه درلودل. خو دا شکایتونه دومره ډاګیز نه وو، ځکه چې فاروق وردګ که هر څومره پر لوړو څوکیو کار کړی، خو د موقف ساتنې او ځانساتنې خوی په کې هم خورا محسوس و. له ولسمشر څخه د ده شکایت دا و چې زه د چارو د ادارې رییس یم، خو کله چې د ولسمشر په دفتر کې غونډه وي، ما هم غواړي او صادق مدبر چې زما مرستیال دی، هغه هم غواړي، هلته بیا زما پر ځای له هغه څخه پوښتنې کوي، د هغه خبرې هم تائیدوي او ډېر یې نازوي هم، داسې لکه دی (مدبر) چې رییس وي او زه یې مرستیال. څو ځله مې زړه غوښتي چې یا یې مخامخ ورته ووایم چې رییس صیب دی زما پرځای مقرر کړه او یا هم ده ته ووایم چې نور نو زما له اجازې پرته ارګ دربانډې بند دی. دا شکایتونه یې یوازې ماته کړي وو یا هم کېدی شي بل نږدې دوست ته، ځکه چې د ولسمشر خوی ماته معلوم و، چې د هغه په دربار کې پښتانه چارواکي د هېواد د دویمه درجه اتباعو په توګه مطرح وو. د رحیم وردګ او بسم الله خان، انوارالحق احدي او وحیدالله شهراني او نورو پښتنو او ناپښتنو ټولو چارواکو تر منځ د ولسمشر له خوا همدا توپیري چلند موجود و. رحیم وردګ هم دېته ورته شکایت درلود او ګڼ شمېر نورو دولتي پښتنو چارواکو هم، د عوامو په اصطلاح ځینو به ویل چې موږ ته ولسمشر هېڅ د سړي د زامنو په سترګه نه ګوري. فاروق وردګ له دومره احتیاط څخه کار اخیسته چې هېڅ کله یې ولسمشر ته خپل دا خفګان او ګیله څرګند نه کړل، یوه ورځ ما ورته وویل: ډاکتر صادق مدبر خو تا راوستی، تا مقرر کړی، نو بیا ولې شکایت کوې، هغه وویل، همدا مې اشتباه کړې ده. له ځینو ورو ستونزو سره سره فاروق وردګ د چارو په اداره کې خورا فعال او بریالی و، خو بله اشتباه یې دا وه چې د ولسمشر په توګه د کرزي تر دویم انتخاب وروسته یې د وزارت څوکۍ ومنله. کله چې د چارو په اداره کې و، نو د ولس او ولسمشر تر منځ اړیکي ټینګ وو، د ګڼ شمېر هېوادوالو په تېره بیا لرې پرتو سیمو

dwonloaded from bawarketabtoon.com

هېوادوالو مشکلات په اسانۍ سره اورېدل کېدل او یا یې ولسمشر ته پیغام او فریاد ورسېدلای شو، واړه کارونه چې خپله د ده صلاحیت وو، هغه هم په اسانۍ سره تر سره کېدلای شول، یو شمېر ناوړه تفاهمات چې د ولسمشر او ځینو ناسیاسي چارواکو تر منځ رامنځته کېدل هغه هم د ډاکتر فاروق وردګ له لارې له ولسمشر سره مطرح کېدل او د غټو درزونو مخه نیول کېدله. خو کله چې د فاروق وردګ په سر کې د وزارت ورمه ولګېدله، نو هغه پل هم په نړېدو شو چې دا مهال د ولس او ولسمشر تر منځ تړل شوی و. په پای کې فاروق وردګ وزیر شو او د چارو اداره صادق مدبر ته، چې دا مهال یې دلته پوره تجربه حاصله کړې وه او ولسمشر کرزي ته هم خورا نږدې و، پاتې شوه. فاروق وردګ هم وروسته وروسته په پوهنې وزارت کې خفه برېښېده او د دولت په چارو کې یې هغومره کم مسولیته صلاحیت نه درلود چې دلته د چارو په اداره کې یې درلود، خو چانس او وخت یې له لاسه ورکړي وو.

۳- ډاکتر صادق مدبر: کله چې ډاکتر فاروق وردګ د پوهنې د وزیر په توګه له ولسي جرګې څخه د باور رایه واخیسته، نو ډاکتر صادق مدبر چې دا مهال د چارو د ادارې مرستیال و، په دې اداره کې یې څو کلنه کاري تجربه ترلاسه کړې وه او د ولسمشر په ګډون له ګڼو مطرحو شخصیتونو سره یې ښه اړیکې جوړې کړې وو، د ولسمشر کرزي له خوا د فاروق وردګ پرځای د چارو د ادارې د لوی رییس په توګه وټاکل شو. دا کار د ولسمشر کرزي د مرستیال (کریم خلیلي) او د هغه د ظاهري مخالف (حاجي محمد محقق) د خوشالۍ سبب شو. که څه هم د اسلامي وحدت ګوند دې دواړو مشرانو ظاهراً په دې باب څه ونه ویل او نه هم ډاکتر صادق مدبر داسې ښودله چې دی ګڼې له هغو سره اړیکي لري او یا هم اړیکي پالي، خو څرنګه چې ځینو خلکو ته څرګنده وه، ډاکتر مدبر له محقق سره اړیکي درلودل او له همدې لارې یې د (عبدالعلي مزاري) په

dwonloaded from bawarketabtoon.com

مشرۍ د وحدت گوند غړيتوب درلود. خو څرنگه چې د کريم خليلي او محقق په گډون د نورو تنظيمونو مشرانو ټولو په کابل او د هېواد په نورو سيمو کې د تنظيمي جنگونو له امله په عامه ذهنيت کې ښه ځای نه درلود، نو د ډاکتر مدبر په شان روښنفکره هزاره توکمو هغه کوله چې په هزاره قوم يا شيعه مذهبو افغانانو کې يوه درېيمه لاره هم وکاږي. داسې لار چې د جنگسالارۍ او کورنيو جنگونو کې د ښکېلتيا تور پورې کول پرې هم اسانه کار نه وي، دا به يو بل قوت وي، خو دا کار هله ممکن دی چې دوی هم د محقق او خليلي په شان دولتي واک و ځواک او اقتصادي سرچينې ولري. مدبر تر هغه پورې له صبر او تدبير څخه کار واخيست او د کوم څرگند سياسي جريان د جوړونې ښکاره هڅه يې ونه کړه، چې قوي دولتي موقف يې ترلاسه نه کړ، البته که نيت يې هم و، نو پټ و، خو کله

(ډاکتر صادق مدبر)

چې د چارو د ادارې لوی رييس شو، نو سياسي هڅې يې هم څرگندې شوې او له محقق او خليلي څخه د لارې جلا والي يې هم خپل رنگ جوت کړ. مدبر لومړی د چارو په اداره کې خپل ښز قوي کړ، يو پاموړ شمېر هزاره توکمي يې په دې اداره کې د لوړ رتبه او ټيټ رتبه مامورينو په توگه مقرر کړل او نورې نوې مقررۍ يې په داسې ډول وکړې چې دده ته په گټه وې؛ هغه څوک يې راوستل چې د ده پر وړاندې د ودرېدو جرئت يې نه درلود. ولسمشر ته دومره نږدې و چې د چا خبره په پټو سترگو يې د ده له خوا هر شوی وړانديز منظوراوه او (نه) يې په کې نه ويله.

ښاغلي صادق مدبر د خپلې دندې د تصدۍ پر مهال ولسمشر ته دومره

dwonloaded from bawarketabtoon.com

نږدې او يا هغه مدبر ته دومره نږدې شو چې مدبر د هر چا د مقررۍ سپارښتنه کړې وای، هغه عملي کېدله. ان د وزيرانو تر کچې. يو وخت داسې هم راغلی چې مدبر په وزارتونو کې د يوې ټاکلې ونډې خاوند شو. خبره داسې وه هر وزير يا ادارې چې کوم اشخاص مقررول، نو هغوی د چارو ادارې ته ورمعرفي کول، د هغوی تر ارزونې او کار پوهنې وروسته هغوی حکم ترتيبوه، د اړوندې ځانګې کارپوهانو هغه لاسليکوه او مدبر د هغوی لاسليکونه تائيدول، جمهور رييس د اشخاصو د ژوندليک او فعاليتونو لوستو ته او ان د حکم د متن لوستو ته هم پوره وخت نه درلود، يوازې د چارو د ادارې د اړوندو مسولينو او په تېره بيا د صادق مدبر لاسليک يې کاته او تر هغه وروسته يې حکم لاسليکاوه. کوم څه چې به د ښاغلي مدبر په زړه او ذهن برابر نه وو، هغه ته به يې د کار پوهانو له خوا داسې دلايل برابرول چې مقتضي شخص به پرې ردېده، کله به يې په اسنادو کې نيمګړتيا را ايستله، لنډه دا چې څو ځله به يې هغه شخص د اسنادو د نيمګړتيا په پلمه او نورو ډول ډول پلمو باندې بېرته مسترد کړ، ځينې وزيران به دې بهير ستړي کړل او په پای کې به اړ شول چې د چارو د ادارې د مشر غوښتنو ته غاړه کېږدي. که د يو چا اسناد به پوره او کره هم وو، نو له دوو پلمو څخه خو به يوه کې ضرور ګير راته: (په تقرر کې ملي مشارکت نه دی مراعت شوی، رييس صيب قبول نه کرد.) قومي يا ملي مشارکت نو هغه وسله وه چې پر هر وزير به وکارول شوه، نو هغه به په ناقانونه توګه هم د خپلو نورو اشخاصو لېست د منظورۍ په خاطر يو څو هزاره افغانان هم په لېست کې شامل کړل او يا به يې خپله مدبر صيب ته د دې زمينه برابره کړه چې يو څوک ور وپېژني او جمهور رييس خو هسې هم چا نه شو کتلای چې رښتيا يې هغه شخص رد کړی که نه، يوازې خپله مدبر صيب کتلای شو. د جمهور رييس د رد په پلمه کېدی شي په سووونو کسان د تقرر له حق څخه محروم شوي وي، ډېرې بېلګې يې شته چې دا

dwonloaded from bawarketabtoon.com

لیکنه پرې ډېره اوږدېږي، خو مجبور یم یوه بېلګه د ثبوت په توګه راوړم:

(عبدالهادي فرهنګ) له اقتصاد پوهنځي څخه فارغ شوی دی، د افغانستان د تجارت د اتاق غړی او ډېره موده کېږي چې عملاً پر تجارت بوخت دی او اکثره مطرح سوداګرو سره راشه درشه لري، له ماڅخه یې هیله وکړه چې که د ایران په مشهد کې د افغانستان تجارتي اتشه شي، نو افغانستان ته به ډېر خدمت وکړي، که جمهور رییس سره خبره وشي، سوداګرۍ وزارت هم راسره موافق دی، وړاندیز راکوي، خو مدبر صیب به یې ونه مني، څکه هغه غواړي خپل یو څوک هلته مقرر کړي، ده له سوداګرۍ وزارته یو مکتوب واخیست، د چارو اداري ته لاړ، دا مهال ما له جمهور رییس سره یوځانګړی ملاقات درلود، د ملاقات په پای کې مې د فرهنګ د کاري تجربې او تقرر په باب هم ورته یادونه وکړه، هغه وویل ښځي سمه ده، زه به یې مدبر ته ووایم چې ژر یې پیشنهاد راوړي. څه موده دې کې تېره شوه، فرهنګ راته څو ځله وویل، ما ورته وویل چې ما خو ولسمشر سره خبره کړې، هغه راته ویلي چې مقرروم یې. فرهنګ بیا وویل: اوس خو مدبر صیب ماته وویل چې ما ستا پیشنهاد جمهور رییس صیب ته یوړ، خو هغه قبول نه کړ او رد یې کړ، اوس زما مکتوب بېرته وزارت ته لېږي او ورته لیکي چې زما په عوض بل څوک معرفي کړي. ما وویل زه خو جمهور رییس بیا ژر نه شم کتلای که طالع دې وي ژر مې وکوت، نو یو ځل بیا به ورته یادونه وکړم. تصادفاً ما دا ځل ولسمشر ژر وکوت، کله چې اساسي خبرې خلاصې شوې، نو یو ځل بیا مې د عبدالهادي فرهنګ د تقرر خبره وریاده کړه، ولسمشر وویل کوم دی پیشنهاد؟ ما ویل مدبر صیب ورته ویلي چې ته خو رییس صیب رد کړې، هغه وویل نه بابا زه ښځي خبر نه یم او نه یې دلته پیشنهاد راغلی، دا مهال زه د را ولاړېدو په حال کې وم، ولسمشر ماته وویل، ته دلته څو شېبې کېنه، سکرتر ته یې وویل مدبر رخ کړه، هغه یې رخ کړ، ورته یې وویل: چېرته یې؟ هغه وویل د لویې جرګې خېمه کې، دا مهال یې نو ما خبرې هم

dwonloaded from bawarketabtoon.com

اورېدلې، ولسمشر ورته وویل: ((کار فرهنگ صیب چطور کردی؟)) هغه وویل: ((کارشناسان در مورد او نظر منفی داد، اسنادش مشکلات داشت از آن خاطر به شما نه اوردم.)) مدبر پر دې نه پوهېده چې دا مهال زه ولسمشر سره ناست یم، جمهور رییس ورته وویل: ((عاجل پیشنهاد فرهنگ را بیار که کار اش خلاص کنم.)) په سبا د فرهنگ پیشنهاد راوړل شو او تقرر یې خلاص شو، د دې لیکنې تر وخته د تجارتي اتشې په توګه کار کوي، تر هغه وروسته د مدبر صیب روابط له ما سره ترینګلي شول، هر ځای کې یې ویل یون فاشیست است، نشنلست است، ان ولسمشر ته یې هم دا خبره کړې وه، جمهور رییس ورته ویلي وو چې هغه خو د کوم پښتون یا مشرقیوال د تقرر غوښتنه نه وه کړې، هغه خو د یو تاجک د تقرر سپارښتنه کړې وه، هغه هم د یو مسلکي شخص. عبدالهادي فرهنګ اصلاً په خته تاجک او د بغلان اوسېدونکی دی، خو دا چې یو هېوادپال افغان دی، نو ما یې ځکه د تقرر هیله وکړه.

داسې په سوونو ورته کارونه شوي، خو داسې ځوک په دې منځ کې نه وو چې سپیناوی یې رامنځته کړی وای. سره له دې چې ولسمشر د مدبر پر دې ډول کارونو پوهېده، خو بیا یې هم هېڅ ورته نه ویل او لا یې قدر وعزت زیاتېده، مدبر یو وخت دومره ځواکمن شو چې نور نو نه د وزیرانو او نه هم د نورو چارواکو پرې زور رسېده، د یو کوچني لومړي وزیر عملي رول یې ادا کاوه، له خپل همدې قوت څخه یې ګټه پورته کړه، د ((ملي انسجام)) په نامه یې یو سیاسي ګوند هم جوړ کړ چې غوڅ اکثریت په کې هزاره توکمي او شیعه مذهبي افغانان راټول وو. د ((انسجام)) په نامه یې یوه مهالنۍ خپرونه هم پیل کړه. یو زیات شمېر هزاره ګان چې د محقق، خلیلي او اکبري له پخواني شالید څخه ستړي شوي وو، د مدبر پر محور راټول شول او ده هم له همدې مهمې حکومتي سرچینې څخه د خپل موقف او خپل ګوند د پیاوړتیا لپاره اعظمي ګټه پورته کړه. ګڼ شمېر هزاره

dwonloaded from bawarketabtoon.com

توکمي او شیعه مذهبي یې له خپل دفتره نیولې، د دولت پر نورو حساسو پوستونو او یو شمېر یې د افغانستان په سیاسي استازیو کې مقرر کړل. د چارو ادارې یو وخت نږدې د شیعه مذهب د تقلید د یوې مرجعې بڼه خپله کړه، د عاشورا پر ورځو به د چارو د ادارې پر دېوالونو تورې ټوټې ځوړندې وې او د مدبر د لیدو لپاره به ګڼ شمېر شیعه افغانان راروان وو. ولسمشر او نورو چارواکو دا ټول حالات د سر په سترګو لیدل، خو مزي یې ورته سست کړي وو.

مدبر نه یوازې په هزاره او شیعه افغانانو کې پراخ نفوذ پیداکړ، بلکې په نورو قومونو کې یې هم ځان ته د ښې اېښودلو ځای پیداکړ، اکثرو مطرحو سیاسي شخصیتونو، وکیلانو، قومي مشرانو او علمي کادرونو سره چې د هر قوم او هر ځای وو، له هغو سره یې هم اړیکي ټینګ کړل، د هغو خلکو د کارونو په ژر خلاصون کې یې ډېرې هلې ځلې کولې چې پوهېده هغوی یو څه جنجال جوړولای شي. مدبر خبرې کمې کولې، خو کارونه یې ډېر کول، کاغذي او دفتري کارونه یې خورا منظم وو. غیرحاضري او د کار ستړیا یې نه لرله، له سهار وختي د شپې تر ناوخته یې کار کاوه. پښتو ژبې سره یې د محقق او خلیلي په شان ملموس حساسیت نه درلود، د پښتو او دري ژبو د مکتوبونو لړۍ چې د فاروق وردګ په وخت کې په دې اداره کې پیل شوې وه. ډاکټر مدبر هم ورته ادامه ورکړه، که د وړاندیز متن به دري و، نو حکم به یې په پښتو ترتیبوه او یا برعکس، که څه هم دري ژبه تر پښتو زیاته کارېدله، خو بیا هم د دولت تر نورو ادارو دلته یو څه ناڅه پښتو مکتوبونه هم لیکل کېدل.

مدبر د خپلې دندې ترپایه په همدې قوت کې پاتې شو. کېدی شي د ولسمشر کرزي ډېر رازونه او مجبوریتونه ورته معلوم وو، نو ځکه خو هغه پرې غاښ نه کېکاږه. تر خلیلي وروسته که په دولتي پوستونو کې د هزاره ګانو په تقرر او استخدام کې چا ډېره ونډه اخیستې وي، نو هغه به صادق مدبر وي. که څه هم خلیلي، محقق، مدبر او د شیعه ګانو نور مشران ظاهراً

dwonloaded from bawarketabtoon.com

یو بل سره په اختلاف کې وو، خو د خپلو قومي او مذهبي ګټو لپاره یې بیا ګډ دریځ درلود، خو مدبر لکه څنګه چې یې تخلص مدبر و، په دې کار کې له زیات تدبیر څخه کار واخیست، هم یې خپل موقف وساته او هم یې خپل کار وکړ. ولسمشر کرزی بیا دوی ته داسې یو ولي نعمت و چې نه پخوا په تاریخ کې تېر شوی و او اټکل دی چې بیا به هم تېر نه شي.

dwonloaded from bawarketabtoon.com

شپږ نيم درجنه سلاکاران

حامد کرزی به په نړی کې د خپل ډول لومړنی او ان تر دې دمه کېدی شي وروستی ولسمشر وي چې تر شمېر وتي سلاکاران لري. وايي چې د ډېرو قصابانو تر منځ غويی مردارېږي. ډېرې مشورې هم له سړي ځخه لاره ورکوي او سړی په وهم کې ډوبوي، خو دا په هغه حالت کې چې سړی مشورې ته غوږ شي او بيا پرې عمل وکړي، نه داسې چې خبره پر يوه غوږ ننوځي او له بله ووځي، ولسمشر کرزی داسې يو څوک دی، چې د څو شېبو لپاره د هر چا مشوره اوري، ښه به يې درته غوږ ايښی وي، هغه مشاور داسې فکر کوي چې بس يم، نو دا زه يم، ټولې خبرې يې زما واورېدې، بس عمل به پرې کوي، خو هغه خبره هېڅکله عمل ته ونه رسېږي. د کرزي صيب بل عادت دا دی چې وعده کوي، خو عمل پرې هېڅکله نه کوي، هغه يو وخت يو چاته ويلي وو؛ زما داسې يو عادت دی چې زه چا سره وعده وکړم، ډېره ژر يې هېروم، خو چې ما سره څوک وعده وکړي، تر مرګه يې نه هېروم، نو کرزي صيب د وعدې پر همدغه تار خپل نا شمېره مشاوران تړلي وو، تش په معاش، يوه موټر، يوه دفتر او څو تنو ساتونکو هم ډېر مشاوران خوشاله وو، دا يې هم غنيمت ګاڼه، هر کله چې به د يوه عامل، دليل او مجبوريت له امله کوم والي، وزير او يا هم کوم بل زورور له دندې لرې شو، نو اوتومات به د مشاورت پر مقام برابر شو. يو وخت د ولسمشر د مشاورانو لېست دومره اوږد شو چې خپله ده هم نه پېژندل، خبره تر شپېتو(۶۰) هم واوښته. مياشت کې يوځل به ولسمشر له مشاور وزيرانو سره غونډه درلوده، خو کله به دا غونډه په مياشت کې هم تر سره نه شوه. داسې مشاور وزيران هم وو، چې په شپږ مياشتو او ان کال کې يې ولسمشر نه شو ليدلای، د هغه د ليدو په ارمان به و، مشوره خو لا څه

dwonloaded from bawarketabtoon.com

کوې. یوازې شپږ اووه تنه داسې وو چې ولسمشر سره یې کتلای شول.

د ځینو راپورونو پر بنسټ ولسمشر کرزي په ټولیز ډول (۱۱۰) تنه مشاورین لرل چې له هغې جملې څخه یې (۶۰) تنه مشاور وزیران دي.

دلته به یې ځینو مطرحو، کاري او یا هم هغو مشاورینو ته اشاره وکړو چې ولسمشر ته یې لاسرسی درلود. خو پر مطرحو مشاورینو تر بحث وړاندې غواړو په مجموعي ډول د مشاورانو نوملړ دلته وړاندې کړو.

ګڼه	نوم	چارې
۱	ډاکتر رنګین دادفر سپنتا	امنیتي چارو سلاکار
۲	شیدامحمد ابدالي	نړیوالو اړیکو سلاکار
۳	شام لال بتیجا	اقتصادي چارو ستر سلاکار
۴	هدایت امین ارسلا	ستر سلاکار
۵	نعمت الله شهراني	دیني چارو سلاکار
۶	محمد یوسف پښتون	بیارغوني چارو سلاکار
۷	فیض الله کاکړ	روغتیایي چارو سلاکار
۸	محمد ابراهیم سپین زاده	امنیتي چارو سلاکار
۹	زلمی هیوادمل	فرهنګي چارو سلاکار
۱۰	اسدالله وفا	قومي چارو سلاکار
۱۱	وحیدالله سباوون	قومي چارو سلاکار
۱۲	شهزاده مسعود	قومي چارو سلاکار
۱۳	محمد علم راسخ	قومي چارو سلاکار
۱۴	محمد هاشم زارع	قومي چارو سلاکار
۱۵	سیدمحمد امین طارق	قومي چارو سلاکار
۱۶	عبداللطیف ابراهیمي	قومي چارو سلاکار
۱۷	جمعه خان همدرد	قومي چارو سلاکار
۱۸	ګل اغا شېرزی	قومي چارو سلاکار
۱۹	امان الله خدراڼ	قومي چارو سلاکار

dwonloaded from bawarketabtoon.com

۲۰	اقا حسین هاشمي لولنجی	قومي چارو سلاکار
۲۱	نظرمحمد اسحاق زی	قومي چارو سلاکار
۲۲	شجاع الملک جلاله	قومي چارو سلاکار
۲۳	گوجروال	قومي چارو سلاکار
۲۴	محمد طاهر ساپی	قومي چارو سلاکار
۲۵	خادم حسین ناطقي	قومي چارو سلاکار
۲۶	محمد نسیم مهدي	قومي چارو سلاکار
۲۷	شېرعلم شهادتیار	قومي چارو سلاکار
۲۸	توردی اخند	قومي چارو سلاکار
۲۹	جنرال سیدمحمد حسین	قومي چارو سلاکار
۳۰	شېرمحمد اخندزاده	قومي چارو سلاکار
۳۱	عبدالستار ملاخېل	قومي چارو سلاکار
۳۲	سلیمان یاري	قومي چارو سلاکار
۳۳	محمد صدیق عزیز	قومي چارو سلاکار
۳۴	ضامن علي بهسودی	قومي چارو سلاکار
۳۵	نوروز علي اعتمادي	قومي چارو سلاکار
۳۶	رحمت الله راشیدي	قومي چارو سلاکار
۳۷	محمد یعقوب شمس	قومي چارو سلاکار
۳۸	سیدشاه ناصر نادري	قومي چارو سلاکار
۳۹	محمد اکبر اکبر	قومي چارو سلاکار
۴۰	محمدهاشم صالحي	قومي چارو سلاکار
۴۱	محمد یوسف واعظي	قومي چارو سلاکار
۴۲	مولوي محمد جوره طاهري	دیني چارو سلاکار
۴۳	محمدعثمان سالک زاده	دیني چارو سلاکار
۴۴	علي جان زاهدي	دیني چارو سلاکار
۴۵	عنایت الله بلیغ	دیني چارو سلاکار
۴۶	مولوي محی الدین بلوچ	دیني چارو سلاکار

dwonloaded from bawarketabtoon.com

۴۷	جنرال عبدالرحیم وردګ	امنیتي چارو سلاکار
۴۸	امان الله ګذر	امنیتي چارو سلاکار
۴۹	محمد عارف نورزی	قومي چارو سلاکار
۵۰	محمد معصوم ستانکزی	امنیتي چارو سلاکار
۵۱	تاج محمد ایوبي	بهرنیو چارو سلاکار
۵۲	غلام مصطفی جواد	ټولنیزو چارو سلاکار
۵۳	شېرمحمد اعتباري	قومي چارو سلاکار
۵۴	جنراله سهیلا صدیق	روغتیایي چارو سلاکاره
۵۵	محمد انور جګدلک	سپورتي چارو سلاکار
۵۶	محمد یاسین عثماني	ټولنیزو چارو سلاکار
۵۷	ذکیم شاه خان	مالي چارو سلاکار
۵۸	محمد اشرف رسولي	حقوقي چارو سلاکار
۵۹	عبدالعزیز احمد	قومي چارو سلاکار
٦۰	نورالله دلاوري	مالي چارو سلاکار
٦۱	عبدالرحمن اشرف	نړیوالو چارو سلاکار

کېدی شي د مشاورانو نوملړ تردې هم اوږد وي، په دې کې یو شمېر سلاکار وزیران او نور اکثره یې په په واحده برخه کې سلاکاران دي. د سلاکارانو شمېر تر دې حده زیات شو، چې ځینو ته عناوین هم نه پیداکېدل، نو ځکه خو یې یو شمېر همماهاله په بېلابېلو برخو کې د مشاورینو په توګه یاد شوي دي. پر دې سربېره د ولسمشر مرستیالان هم هر یو د خپلې خوښې په تناسب ځان ته خپل خپل مشاوران لري، چې هغوی هم ځان د ((جمهوري ریاست)) مشاوران بولي. که هغه لیست پر دې ورزیات کړو، نو خبره (یو نیم سلو) تنو ته رسېږي، د وزیرانو مشاوران که محاسبه کړو، نو خبره تر دوو سوو هم اوړي او که د ټولو وزیرانو د رییسانو او نورو مهمو دولتي اشخاصو مشاوران هم ورسره وشمېرو، نو خبره به تر

dwonloaded from bawarketabtoon.com

زرو هم واوړي او که پر دې بیا بهرني مشاوران ورزیات کړو، نو خبره تر شمېره وځي. له دې ښخه معلومېږي هغه کسان چې پر اساسي او اصلي پوستونو واکمن دي، هغوی ډېر زیات پر کار نه پوهېږي. چې دومره مشاوران یې گومارلي دي، د ولسمشر کرزي د حکومت یوه غوښنه برخه همدې کورنیو او بهرنیو سلاکارانو وخوړه، چې مسؤلیت نه لري، خو ځیني یې صلاحیت لري او هم یې د هېواد یوه پاموړ برخه مالي پانگه بهر ته وایستله.

کرزي صیب چې به په میاشت کې یو ځل خپلو مشاورانو سره وکتل، نو دا خورا غنیمت کار گڼل کېده او هغوی به هم خوشاله وو، د کابینې تر غونډې به د هغوی غونډه لویه وه، خو زیات وخت میاشتنۍ غونډې هم نه کېدلې، کله چې به چېرته کومه شخړه پیدا شوه، نو مشاورین به د کمېسیون په ترکیب کې ورشامل شول او هغې ساحې ته به لاړل، یو شمېر نورو به یې د مړو او ټپیانو لپاره د ولسمشر نقدي مرستې رسولې، دا هم ورته یو غنیمت کار و او یو شمېر نورو یې بیا په سیمه ییزو غونډو او شخړو کې د ولسمشر لیکلي او نا لیکلي پیغامونه لوستل. د مشاورانو د دې نوملړ له جملې ښخه ښاغلو: سرمحقق زلمي هېوادمل، اسدالله وفا، تاج محمد ایوبي، نعمت الله شهراني، ډاکتر رنگین دادفر سپنتا او ځینو نورو کولای شول له ولسمشر سره وگوري. په یوه قبیلوي او دودیزه ټولنه کې دا هم یو غنیمت کار گڼل کېده، چې دومره خلک، مؤثر شخصیتونه یا جنجالي اشخاص پر یوه نازک تار وتړل شي او ولس یې له ازاره خلاص شي، که څه هم د اداري فساد په یوه څنډه کې مصروف وي، خو بیا هم که له هرې خوا وارزول شي، د زیان په انډول یې گټه ډېره وه، ولسمشر د یوه ټبرپوه په توگه د دې درک درلود چې خپلو مشاورینو ته لستوني ورکړي او خپل لاس ترې وژغوري او څه نا څه ترې په ځینو ځایونو کې مثبته گټه هم پورته کړي. دلته غواړو د ډېرو مطرحو او موثرو مشاورینو له جملې ښخه ځیني دروپېژنو:

dwonloaded from bawarketabtoon.com

۱- سرمحقق زلمی هېوادمل: سرمحقق زلمی هېوادمل اصلاً د لغمان ولايت د مرکز مربوط د (عليخېلو) له سيمې څخه دی. لومړنۍ

(سر محقق زلمی هېوادمل)

زده‌کړې يې په لغمان کې او لوړې زده‌کړې يې د کابل پوهنتون د ادبیاتو او بشري علومو پوهنځي د ژورنالېزم په څانگه کې تر سره کړي دي. د طالبانو د واکمنۍ پر مهال يې په پېښور کې په دري ژبې او ادبیاتو کې له پېښور پوهنتون څخه ماستري ترلاسه کړه. سرمحقق زلمی هېوادمل له هغې ورځې چې له پوهنتون څخه فارغ شوی، بيا تر (۱۳۷۱ل) کال پورې د افغانستان د علومو اکاډمۍ د غړي په توگه پاتې شوی او په پرله پسې او منظم ډول يې خپل علمي ترفيعات ترلاسه کړي او د (سرمحقق) علمي رتبې ته، چې په پوهنتون کې د (پوهاند) معادل گڼل کېږي، رسېدلی دی. کله چې پر کابل باندې پر (۱۳۷۱ ل) کال تنظیمواکي وتپل شوه او تنظیمي جنگونه پيل شول، نو زلمی هېوادمل، لکه د نورو زرگونو افغانانو په شان پېښور ته کډوال شو. هلته يې د (پروفيسور رسول امين) تر چتر لاندې (د ازاد افغانستان د ليکوالو ټولنه) کې کار پيل کړ او د (وفا) اوونيزې د چلولو مسوليت ور په غاړه شو. د طالبانو د نظام په وروستيو کې له پېښوره جرمني ته کډوال شو او کله چې د طالبانو واکمني ختمه شوه، نو سرمحقق زلمی هېوادمل بېرته پېښور او بيا کابل ته راغی، لومړی يې د ډېرې لنډې مودې لپاره د موقتې اداري پر مهال په پوهنې وزارت کې له پروفيسور رسول امين سره، چې دا مهال د

dwonloaded from bawarketabtoon.com

یاد وزارت وزیر و، کار پیل کړ. خو بیا یې د ارګ دربار ته لاره پیدا کړه. د حامدکرزي او د هغه له پلار (عبدالاحدخان کرزي) سره یې پخوا هم روابط درلودل. سرمحقق زلمی هېوادمل هم په کډوالی کې د اعلیحضرت محمد ظاهر شاه له سرسختو مینوالو څخه ګڼل کېده او عبدالاحد خان کرزی هم. له همدې کبله کله چې سرمحقق زلمي هېوادمل کوټې ته سفر کاوه، نو د عبدالاحدخان کرزي لیدو ته به ورته، له هغه سره به یې مرکې کولې او بیا به یې په (وفا) اخبار کې خپرولې. وفا اخبار په پښتو او دري ژبو چاپېده او د دواړو توازن یې لکه د ستنې د سپم په شان په کې مراعت کړی و. دا اوونیزه د مطالبو د څرنګوالي او څومره والي له پلوه د خپل ډول یوه بېسارې معیاري اوونیزه وه. مخکې تر دې چې سرمحقق زلمی هېوادمل د ارګ څلور دېوالی ته راداخل شي، دومره فرهنګي کار یې کړی و چې د هر چا په وس پوره نه و، تر (سل) عنوانو زیات یې خپل علمي، څېړنیز او ادبي اثار لیکلي او چاپ کړي وو او تر دوو سوو عنوانو زیات یې دنورو لیکوالو اثار ایډېټ او چاپ کړي وو، دا کار اسانه کار نه دی او د نړۍ په کچه یو ښه فرهنګي او کاري ریکارډ ګڼل کېږي. هغه له پیله په کمه تنخوا او ډېر کار بلد و او په یو تن یې د څو تنو کار کاوه، د واک و څواک او پیسو راټولولو شوق یې هم نه درلود، د خپل مشر د فرمان وړلو روحیه یې هم پیاوړې وه، نو داسې یو وړیا مامور ته د هر سرکار او هر دربار ضرورت وي.

کله چې سرمحقق زلمی هېوادمل د کرزي دربار ته دننه شو، نو کرزی یې جذب کړ، سرمحقق زلمی هېوادمل د کرزي د فرهنګي او علمي چارو مشاور و، خو د ډېرو نورو برخو کارونه یې هم تر سره کول، کرزي ته پر ویناوو لیکلو سربېره یې ګڼ شمېر نور نارسمي مسولیتونه او کارونه هم پر غاړه واخیستل، کرزی صیب او هېوادمل صیب څکه یو بل ته غاړې وتل او غاړه غړې شول چې ډېرې مشترکې وجې یې درلودلې، یوه مشترکه وجه یې تر حده زیات احتیاط و. کرزی صیب تر هېوادمله او هېوادمل صیب

dwonloaded from bawarketabtoon.com

تر کرزي ډېر زيات مضر مصلحتي او احتياط کاري وو، سړی درته نه شي ويلای چې په دې دواړو کې به د کوم يو احتياط ډېر وي او د کوم يو د جرئت کچه به زياته او يا کمه وي. دا هم څوک نه شي ويلای چې کوم يو، يو بل زيات احتياط ته هڅوي. خو يوه ورځ هېوادمل صيب وويل: ((د کرزي صيب د پاچاهۍ لومړي وختونه وو، ماته يې وويل، که فهيم خان همدا اوس وغواړي، نه به په ارګ کې ستا کورتۍ وي او نه به زما قره قولۍ.)) له دې څخه خرګندېدله چې کرزي د موقتې ادارې پر مهال هېڅ واک نه درلود، هر څه د شمالټلوالې په لاس کې وو او دی تش سمبول و، خو شمالټلوالې دی هغه سمبوليک رول ته هم نه پرېښوده، نو وروسته له هغې دېته اړ شو چې د ځان د حفاظت په خاطر امريکايي ساتونکي وګوماري. کرزي پخوا هم د شمالټلوالې په تېره بيا له فهيم سره، هغه وخت چې دی د برهان الدين رباني د جنجالي واکمنۍ پر مهال د بهرنيو چارو وزارت مرستيال و او فهيم د استخباراتو رييس و، سختې ورځې تېرې کړې وې، ويل کېږي چې د کرزي او فهيم د فزيکي ټکر له امله کرزی اړ شو چې کابل خوشې کړي او د حکمتيار د اسلامي حزب د اطلاعاتي څانګې د افرادو په مرسته له کابل څخه پټې سپکې کړي. دا خبرې هغه وخت څه ناڅه رسوا شوې، چې کرزي د موقتې ادارې پر مهال د شمالټلوالې په ستاينې او د اسلامي حزب په غندنې پسې خوله خلاصه کړه. هغه وخت د اسلامي حزب اړوند (شهادت) ورځپاڼې د حکمتيار په پلوۍ کرزي ته د پېغور په ژبه وليکل: ((هغه وخت راياد کړه چې د همدې اسلامي حزب د غړو په مرسته له کابل څخه وايستل شوې او د همدې اوسنۍ شمالټلوالې له منګولو وژغورل شوې...))

نو کرزي چې له شمالټلوالې سره داسې ترخه ماضي تېره کړې وه او هغوی تر غاښونو پورې وسلوال او دی په بشپړ ډول بې وسلې و، نو په داسې يو حالت کې به د ده او د ده د مشاور څه حال و!

dwonloaded from bawarketabtoon.com

په همدې خاطر خو سرمحقق زلمي هېوادمل په پوره احتياط د کرزي خولې او کرزي بيا د حالاتو تقاضا ته کتل. سرمحقق زلمي هېوادمل پر همغه لومړۍ ورځ د خپل مېز پر سر وليکل: ((سرمحق زلمی هېوادمل مشاور امور فرهنگی)) او وېزټ کارتونه يې هم په همدې ډول چاپ کړل. کېدی شي، د هېوادمل صيب به دا کار د زړه له کومي خوښ نه و، خو د زماني جبر او سياست دوی دېته اړ کړي وو. هغه مهال چې يو شمېر پښتنو فرهنگيانو د هېوادمل صيب دا حالت وکوت، نو په زړونو کې يې گيله وکړه او ويې ويل د پښتو ژبې او ادبياتو د يو پوهاند او خدمتگار چې دا حالت دی، نور نو پاتې څوک دي؟

تر دې دمخه نو ښاغلي سرمحقق زلمي هېوادمل (په هند کې د پښتو ادبياتو د ودې او ايجاد پړاوونه)) او ((پښتو نثر اته سوه کاله)) مهم کتابونه هم چاپ کړي وو. يو شمېر خلکو سره دا پوښتنه مطرح کېدله چې اته سوه کاله دمخه په دربار کې څه حال و؟ او اته سوه کاله وروسته څه حال دی؟ په هند کې د پښتو ژبې او ادبياتو د ودې پړاوونه څنگه وو او دلته په ارگ کې پښتو اوس له کومو پړاوونو تېرېږي؟ داسې او دېته ورته نورې گڼې پوښتنې د سړي په ذهن کې تېرېدلې. که چا گيلې کولې، که مانې، که نيوکې، ستاينې که غندنې، خو هېوادمل صيب پوره ديارلس کاله په ارگ کې له ولسمشر کرزي سره تېر کړل، سړې تودې، خوږې او ترخې يې تولې وگاللې، په دې ديارلسو کلونو کې يې که څه هم ليکوالۍ ته زيان ورسېد، خو بيا يې هم له ليکلو لاس وا نه خيست، څو عنوانه ادبي اثار يې په همدې ارگ کې وليکل چې تر اوسه لا چاپ شوي نه دي. دلته په ارگ کې د هېوادمل صيب زيات وخت د کرزي صيب د بيانيو پر ليکلو تېرېده، اکثره پښتو او دري وينا وې يې همده ورليکلې، خو دري ويناوې يې ځينو نورو هم کتلې، ايډېټ کولې او نورو هم ورته ليکلې، لکه ډاکتر سپنتا، کريم خرم، دانش بختياری او نورو د دري ويناوو په ليکلو کې برخه اخيسته.

dwonloaded from bawarketabtoon.com

سرمحقق هېوادمل تر بل هر مشاور او ان تر وزیرانو زیات صلاحیت درلود. تر هغه پورې به ولسمشر سره و، چې هغه یې په کور نه و سپارلې، کله کله به یې مازیګر ځانګړې پلې ګرځېدو ته هم راوباله، هېوادمل پر ولسمشر کرزي ځکه ګران و، چې یو خو یې د پلار له وخته له هغه سره پېژندل او باور یې پرې درلود، بل هېوادمل صیب په یوه تن د څو تنو کارونه کول او هغه هم په وړیا ډول، بل یې د ولسمشر هېڅ خبره ځمکې ته نه غورځوله، هر څه چې هغه ویل ده تائیدول، د شمالټلوالې په تائید، بې ګناهۍ! او د لږکیو په نازولو کې هم د دواړو نظر یو شان و، نو داسې یو شخص څوک له لاسه ورکوي. سرمحقق زلمي هېوادمل سره داسې یو نظر و چې ناپښتانه هر څومره ونازول شي دا د ملي وحدت په ګټه کار دی، ان که د پښتنو د طبیعي حقوقو د نفې کېدو او یا د هغو د خفګان په بیه هم وي.

ده او ولسمشر کرزي سره د ملي وحدت خپل تعریف او تعبیر دی او نورو خلکو سره خپل. په همدې خاطر په تېرو دیارلسو کلونو کې چې د کمېسیونو، لویو جرګو او مشرانو جرګې لپاره کوم کسان په انتصابي ډول ټاکل کېدل، په هغو کې د اقلیتونو ونډه ډېره درنه او تر خپل طبیعي موجودیت څخه لوړه وه. بله نیمګړتیا بیا په دې کې دا وه چې کوم کسان به د پښتنو د استازې په نامه غوره کېدل، هغه به له یو پلوه ډېر کمزوري او له بل پلوه به یې له پښتنو سره رابطه غوڅه وه، ان پښتنو به ورته د کرکې په سترګه کتل. دا ډول اشخاص په تېرو (۱۳) کلونو کې د پښتنو په نامه پر پښتنو تحمیل شول. د قومي ریښې له پلوه به دا ډول اشخاص پښتانه وو، خو له سیاسي پلوه به یې اکثره په اسلامي جمعیت او د شمالټلوالې په نورو ګروپونو پورې تړلي وو. دې کار په پښتنو کې عام نفرت راوپاراوه. هم یې د هېوادمل محبوبیت په پښتنو کې کمزورې کړ او هم یې د کرزي، دې کې لا بل ظالمانه کار دا و چې چا به هم د دې فیصلې پر وړاندې سر پورته

dwonloaded from bawarketabtoon.com

کړ، هغه به د متعصب، ژبپال او تفرقه اچوونکي په توګه معرفي کېده او ګواښېده به، خو هغوی چې اصلاً د قومي تفرقې سبب ګرځېدل، هغه به ملي شخصیتونه(!) ګڼل کېدل.

هېوادمل صیب دیارلس کاله همداسې تېر کړل، د ده په نظر ملي وحدت ته هغه شان کار په کار و چې دوی غوښته، خو ډېر وروسته یې یوځل زما په مخکې اعتراف وکړ؛ چې کوم کارونه شوي، باید نه وای شوي، راته یې وویل: ((ما یو وخت کې ستاسو نظرونه ردول، خو اوس راته پته ولګېده، چې که ستاسو نظرونه تائید شوي وای، نو د دې خلکو (هدف یې شمالټلواله و) مخه نیول کېدی شوه.)) یو وخت د همدې ټلوالې د وسلوالو له خوا د مرنجان غونډۍ اکثره برخې غصب او بیا خرڅې شوې، ما هېوادمل صیب ته وویل چې حکومت ولې اقدام نه کوي. ده راته وویل: ((روکی جانه که رښتیا درته ووایم د حکومت پرې زور نه رسېږي.)) یو وخت مې ورته د ولسمشر د سیاستونو د نیمګړتیاوو په باب ګڼ شمېر دلایل وویل: ده راته وویل: ((دا ټول دلایل پرځای دي، خو که ته فکر کوې چې رییس صیب به د دې خلکو (شمالټلوالې) له ملاتړه لاس واخلي او مخالفت ته به یې راودانګي دا کار نه کوي، رییس صیب دا خلک نه خفه کوي او له هغوی څخه تېرېدونکی نه دی.))

هېوادمل صیب اساساً یو ښه لیکوال او څېړونکی دی، عاطفي شخص دی نظر دېته چې دی یو ښه سیاستوال وي. یوه ورځ یې خپله اعتراف وکړ: ((زه اداري او سیاسي سړی نه یم، که همدا اوس ماته یوه ولسوالۍ راکړي نو زه یې نه شم اداره کولای.)) هېوادمل صیب سره د ولسمشر ډېر رازونه دي، خو هغه ته ډېر وفادار دی، افشا به یې نه کړي، دی په لیکنو کې له خورا دقت څخه کار اخلي، داسې لیکنه به هېڅکله ونه کړي چې څوک ترې خوابدي شي، ان که دا ډول لیکنې د ټول هېواد به ګټه هم وي. دی له فساده لرې شخص دی، ډېر امکانات یې په لاس کې وو، خو ده ترې ګټه نه ده اوچته کړې، له لیکوالو سره یې څه ناڅه مرسته کړې، خو هغومره هم نه

dwonloaded from bawarketabtoon.com

چې لیکوال ترې زیات خوشاله شي. ما سره یې په ډېر دقت د لقمان پوهنتون په جوړونه کې هلې ځلې وکړې او یو شمېر نور مثبت کارونه یې تر سره کړل، خو هغومره چې له ده څخه د فرهنګیانو او ولس هیله وه، هغومره یې دا هیلې پوره نه کړې، هېڅ مشاور وزیر په ارګ کې دومره صلاحیت نه درلود، لکه هېوادمل صیب چې درلود، خو د ده د صلاحیت او عملي خدمت تر منځ انډول د زیات احتیاط له امله د ده د ماموریت په ټوله موده کې تامین نه شو.

۲- اسدالله وفا: تر سرمحقق زلمي هېوادمل وروسته (اسدالله وفا) بل هغه مشاور وزیر دی، چې وخت ناوخته ولسمشر حامدکرزي ته لاسرسی لري. وفا له ولسمشر حامدکرزي سره پخوانۍ اشنایي، دوستي او له هغه سره د کورنۍ خپلولۍ اړیکي هم لري. اسدالله وفا د اڅکزو له مخورو شخصیتونو څخه ګڼل کېږي. د ولسمشر کرزي په حاکمیت کې یې په بېلابېلو برخو کې دنده اجرا کړې ده. د پکتیا، کونړ او هلمند د والي په حیث یې دندې اجرا کړي دي.

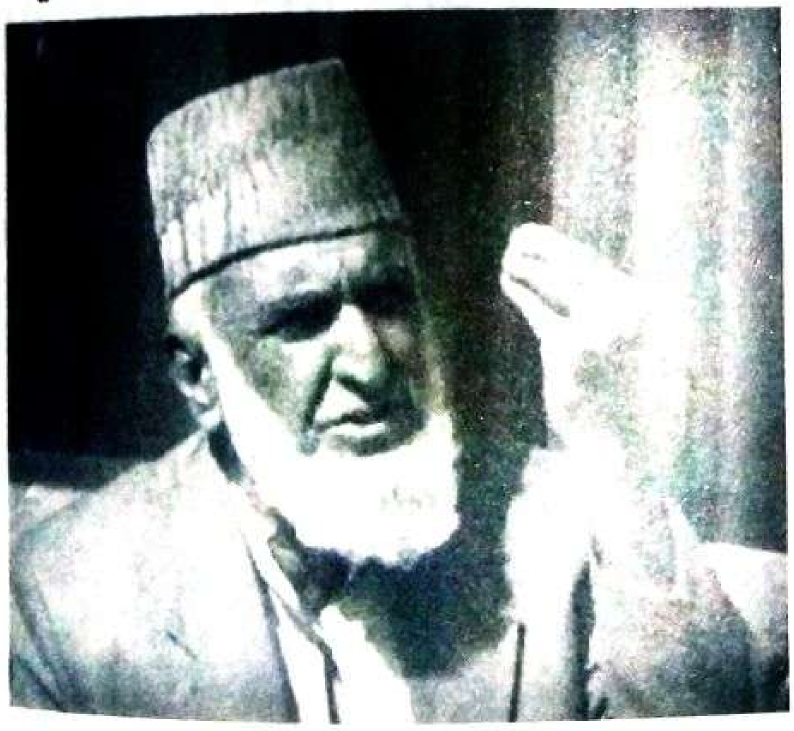

(اسد الله وفا)

په کونړ کې ترې خلک ښې خاطرې لري، خو د کونړ په انډول په هلمند او پکتیا کې ډېر بریالی نه برېښېده. اسدالله وفا د بېلابېلو کمېسیونونو د غړي په توګه هم دندې اجرا کړي دي. د حضرت صبغت الله مجددي په مشرۍ د شخړو د حل کمېسیون د غړي او مرستیال، د بېړنۍ لویې جرګې، د پاکستان او افغانستان تر منځ د امن د ګډې جرګې د غړي او همدارنګه د نورو موقتو او دایمي کمېسیونونو د غړي په توګه یې دنده تر سره کړې ده. اکثرو ځایونو کې چې به چېرته قومي شخړه او لانجه پیدا شوه، نو ولسمشر

dwonloaded from bawarketabtoon.com

په اسدالله وفا د هئيت په ترکيب کې شامل کړ، وفا په دې برخه کې خپل خپل برياليتوبونه لرلي دي. اوس دی ولسمشر کرزي ته د شکايتونو د ثبت او رسولو د کميسيون مشر او د ولسمشر مشاور هم دی. د شکايتونو دفتر چې دا مهال د بهرنيو چارو وزارت ته مخامخ موقعيت لري، د هر چا پر مخ خلاص دی. وړو وړو شکايتونو ته ده خپله ځان رسولی، د ټلېفون، مکتوب او نورو په ذريعه يې هڅه کړې چې د خلکو مشکل حل کړي، خو پر غټو مشکلاتو او مافياوو د ده زور هم نه رسېږي، هغو ته اکثره په شفاهي کنځلو ځواب ورکوي: ((د دوی ارتينه، د دوی داسې دا بې ناموسان او دا....)) لنډه دا چې پر هغوی يې زور نه رسېږي. دا نيمګړتيا په کنځلو ځوابوي او په دې ډول هم خپل او هم د شاکي زړه تشوي. اسدالله وفا لکه د ځينو نورو محدودو کسانو په شان که ښه پوخ کنځل مار دی، ښه جرګه مار هم دی، خو د دې ترڅنګ ښه ډوډۍ مار هم دی. په کنځلو کې به تر عزيزالله واصفي او پخواني لوی څارنوال عبدالجبار ثابت څخه کم نه وي. همېشه داسې چاته کنځلې کوي چې تقريباً د کنځلو وړ وي، نو ځکه خو يې د ولاړو يا ناستو خلکو په منځ کې کنځلې پر چا ډېرې بدې نه لګي او دا د ولسي کلتور يوه برخه ګڼي. اسدالله وفا د يو سياسي شخصيت په انډول تر ډېره حده ولسي شخصيت دی، د ولسمشر کرزي د دربار يو خصوصيت دا دی چې په دې دربار کې له غربه راغلو او غرب ځپلو اشخاصو، چې چا پوره، چا نيمه، چا نيمه نيمه او چا هم د زنې پر څوکه يو څاڅکی دوه څاڅکي ږيره پرې ايښې، ترڅنګ ولسي شخصيتونه هم ښکاره کېږي. يانې په دې دربار کې د ښار او کلي، شرق او غرب، ملا او طالب، مجاهد او ملي، منافق او صادق هر ډول کټګوريو استازي شخصيتونه تر سترګو کېږي. اسدالله وفا هم د ولسي شخصيتونو د يوه سمبول په توګه دې دربار کې محسوس دی. د هغه خبرې پر ولسمشر بدې نه لګي، ان د هغه په مخ کې هم د خولې تنابونه نه تړي، د ځينو خلکو مشکلات يې ولسمشر ته په مستقيم ډول ور رسولي او حل کړي يې هم دي. په کونړ ولايت کې د هغه مثبتو

dwonloaded from bawarketabtoon.com

کارونو ته په پام سره داسې گومان نه کېږي چې اسدالله وفا به په مالي فساد کې لاس ولري. خپله يې هم له پخوا څخه اقتصاد ښه و. د سلو کلو موږ په سلو کلو کې نه وړی کېږي. البته د هغه ساده او کلاسيکه حکومتوالي کېدی شي ځينو وختونو کې خپل خپل مشکلات ولري.

اسدالله وفا يو وخت د (خلک څه وايي؟) په نامه يوه اوونيزه، هم چاپوله چې اکثره د ده پر خپلو فعاليتونو راڅرخېدله، ځينې پښتو متلونه يې هم راټول او چاپ کړي دي، غوښتل يې يوه راډيو هم جوړه کړي، خو د ده د کلاسيک چلند له امله يې پر جوړولو بريالی نه شو. يوه ورځ يې ماته وويل: ((ته ونيسه درواخله په دې ټلوېزيون (ژوندون) کې مې شريک کړه!)) ما وويل شريک به دې کړم د نورو له جنجاله خو به مې خلاص کړې، خو د تا له جنجاله به مې څوک خلاص کړي؟ ده هم وخندل او د تائيد سر يې وخوځوه. اسدالله وفا خورا ټوکمار، کنځل مار او ډوډی مار شخصيت دی. زړه يې پر افغانستان سوځي، خو د کار او مبارزې ډول يې دومره کلاسيک او دوديز دی چې د افغانستان د مخالفينو ډېرې خبرې هم په کنځلو ځوابوي.

اسدالله وفا د گپ او مجلس سړی دی، له مجلسه يې سړی نه ستړی کېږي. خو پر مجلس يې ولسي رنگ ډېر غالب وي او د مستقيم بيان او ټوکو مالگه په کې زياته وي. د ده په برکت ډېرې گڼ شمېر ولسي شخړې اوارې شوي او د شخړو په حل کې تر ډېره حده بريالی گڼل کېږي.

۳- تاج ايوبي: کله چې ډاکتر رنگين دادفر سپنتا د بهرنيو چارو وزير او په بهرنيو چارو کې د سلاکار پوست خالي شو، نو ښاغلی (تاج ايوبي) يې پرځای مقرر شو، دی اصلاً د کندهار ولايت دی، له ولسمشر کرزي سره د خپلولۍ څه نری تار هم لري. خپله هم يو حليم او درونډ انسان دی او په يوه علمي او فرهنگي کورنۍ کې رالوی شوی، لوړې زده کړې يې په امريکا کې تر سره کړي او د ولسمشر کرزي د ولسمشرۍ په بهير کې بېرته

dwonloaded from bawarketabtoon.com

افغانستان ته راغی او دلته د ډاکتر سپنتا پرځای په بهرنیو چارو کې د

(تاج ایوبي)

ولسمشر سلاکار شو، خو لکه څنګه چې هیله کېدله، دی به د کرزي په بهرنۍ پالیسی کې جوت بدلون راولي، هغسې ونه شو، ده لکه د ډاکتر سپنتا په شان ولسمشر ته لیدلوری او تګلوری نه شو ورکولای او یا یې هم نه غوښتل، خو د دې مجال ورته حاصل و چې وخت پر وخت له ولسمشر سره وګوري او هغه سره په بهرنیو سفرونو کې ملګرتیا وکړي، د ډېر نرم مزاج له مخې دا ډول شخصیتونه که هر څومره علمي ښېز ولري، خو چې د خپل نظر او فکر د عملي کولو وس نه لري، په نشت حساب دي. په حکومت کې حکومت مخالفې ډلې که څه هم په پیل کې له دې ډول اشخاصو وېره احساسوله، خو چې کله پوه شول، دا ډول اشخاص یې ګټو ته خطر نه دی، په نشت یې حساب کړل او د تبلیغاتو خوله یې ترې واړوله. یو وخت د بهرنیو چارو د سلاکار پوست دومره کم ارزښته او بیا وروسته دومره بې ارزښته شو چې چا فکر هم نه کاوه، چې په دې نامه هم کوم پوست شته او څوک په کې کار کوي که نه؟

۴- پوهاند نعمت الله شهراني: د طالبانو نظام تر سقوط وروسته چې په هېواد کې لنډمهالي، منځمهالي او انتخابي حکومتونه رامنځته شوي، نو ښاغلی نعمت الله شهراني په کې د دولت د مشر مرستیال، وزیر، د اساسي قانون د تدقیق د کمېسیون مشر او مشاور وزیر په توګه دنده اجرا کړې ده، خو ډېره دنده همدا د مشاوریت دوره ده. پوهاند شهراني که څه هم د سرمحقق زلمي هېوادمل په شان ولسمشر ته وخت پر وخت لاسرسی نه درلود، خو خبره یې هم بې وزنه او کموزنه نه وه، ولسمشر ورته ډېر ارزښت ورکاوه، خو نعمت الله شهراني تر یوه حده د خپلو ځینو شخصي ګټو پر محور راخرخېده، د هغه مشاوریت ساحه هم دیني چارې وې او دا داسې یو کار و چې ولسمشر پرته له هغې هم ورسره عیار و. نعمت الله شهراني د

dwonloaded from bawarketabtoon.com

خپل مشاوریت په بهیر کې پر دې بریالی شو چې په حاکمیت کې د خپلې کورنۍ پښې ټینګې کړي. زوی یې (وحیدالله شهراني) چې خپله هم د استعداد خاوند و، ولسمشر ته نږدې کړ، ولسمشر هغه د مالیې وزارت معین او خپل اقتصادي سلاکار وټاکه، بیا د تجارت او کانونو وزیر شو او ولسمشر ته تر ډېرو وزیرانو منلی او ښاغلی و. ویل کېږي چې نعمت الله شهراني د خپل مشاوریت په بهیر کې له

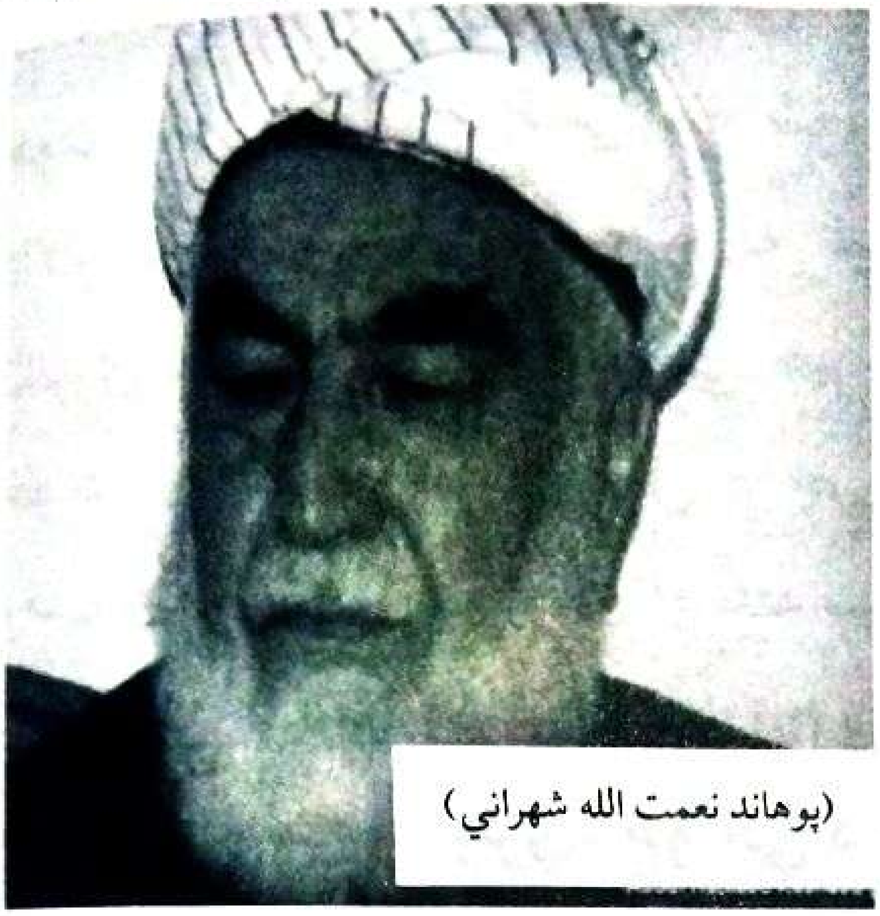
(پوهاند نعمت الله شهراني)

خپل دریځه د خپل اقتصاد د غوړونې لپاره ډېره ونه کړه. د ولسمشر کرزي کابینه کېدی شي لومړنۍ کابینه وي چې پلار او زوی یې دواړه د وزیر او مشاور، مشاور او وزیر او هم دواړو په بڼه په کې حضور ولري.

یو شمېر نورو مشاورینو هم ولسمشر ته لاسرسی درلود، خو د دې بحث د زیات اوږدوالي په خاطر د هغو له تشریح څخه تېرېږم او اوس د دې بحث لړۍ په ارګ او سیاست کې نورو مطرحو شخصیتونو ته غځوم.

dwonloaded from bawarketabtoon.com

په سياست او ارګ کې نور مطرح شخصيتونه

پر تېرو يادو شخصيتونو سربېره په هېواد کې ځينې نور داسې موثر شخصيتونه هم وو، چې د ارګ په محدوده کې يې دفتر و دېوان نه درلودل، خو د هېواد په سياست کې يې خپل اغېز درلود او هم يې د ارګ پر چارو خپل تاثير. په دې ډله اشخاصو کې ځينې داسې شخصيتونه هم وو، چې په سياست کې يې له ولسمشر پرته تر نورو ټولو چارواکو زيات واک و ځواک درلود. د ځينو يې ان پر ولسمشر کرزي هم لاس بر و او څه چې هغوی غوښتل، ولسمشر هغه منل. دې ډول اشخاصو د حکومت او دولت پر بېلابېلو څوکيو کار کاوه، خو د ارګ تر محدودې بهر او يا هم له ارګ سره په ارتباط کې يې دندې سرته رسولې.

د دې ډول موثرو اشخاصو شمېر زيات و، خو دلته به يې د هغو ټولو له جملې څخه د ځينو مهمو اشخاصو لنډه يادونه او شننه وکړو:

۱- محمد قسيم فهيم: د طالبانو نظام تر ړنګېدو وروسته د افغانستان په حکومت او سياست کې تر ټولو مطرح او اغېزمنه څېره ښاغلی (محمد قسيم فهيم) دی. ده د موقتې او لنډ مهالې ادارې پر مهال د يادو ادارو د مشر مرستيال او د دفاع د وزير په توګه دنده اجرا کړې ده. د دفاع وزارت پر مهال يې په وچ زور له ښاغلي کرزي څخه د ((مارشالی)) پوځي رتبه ترلاسه کړه. که څه هم د ولسمشر کرزي خوښه نه وه، خو زور يې هم نه رسېده؛ ښاغلي فهيم په دفاع وزارت کې ګڼ شمېر کارونه بند کړي وو او هم يې د څو سوو مليونو ډالرو د مرسته شويو پيسو حساب و کتاب ته غاړه نه ايښوده. ښاغلي فهيم، کرزي ته ويلي وو، د استاد رباني د حکومت د

dwonloaded from bawarketabtoon.com

بیرغ پرځای مو چې پخوانی درې رنګه (تور، سور او زرغون) بیرغ درسره ومانه، همدارنګه مو ستا ځینې نورې خبرې ومنلې او دا مو هم ومنله چې ته دې د موقتې او انتقالي ادارې په راس کې راشې، نو زما د (مارشالۍ) رتبه به هم منې، د دې رتبې تر شا د محمد قسیم فهیم شخصي غریزه او همدارنګه تاریخي او سیاسي انګېزې ټولې پرتې وې. محمد قسیم فهیم ځان ((د کابل فاتح)) باله او یا هم لږ تر لږه ورسره ملګرو یې په ده کې دا روحیه کېنوله. له تاریخي پلوه دوی د اعلیحضرت محمد نادرخان دورې ته اشاره کوله

(محمد قسیم فهیم)

چې هغه او ورونو یې د (سقاو زوی) مات کړ او (شاه ولي خان) ته (د مارشالۍ) رتبه ورکړل شوه، نو دا ځل خو د دوی نوبت دی، ځکه چې دوی (د دوی په نظر) طالبان مات کړي چې اکثره له جنوب او جنوب غرب څخه وو، دا چې د دې او هغې بریا تر منځ څومره قرینه او ورتوالی موجود دی، دا خو اکثرو هېوادوالو ته پته ده، چې د همدې فهیم خان په مشرۍ د سپتمبر تر یوولسمې نېټې دمخه د اسلامي جمعیت مشران دې ته حاضر شوي وو چې یوازې د سر په تضمین طالبانو ته ورتسلیم شي، دا چې د سپتمبر د یوولسمې نېټې پېښه وشوه، شمالټلوالې کې یو ځل بیا نوی روح وغوړېده او بیا کابل ته تر داخلېدو پورې، د امریکایي الوتکو تر وزرونو لاندې راغلل، پر دې اکثره افغانان پوهېږي. خو دوی بیا هم هغې تاریخي پېښې سره د تشابه له امله په اصطلاح تاریخي غچ اخیسته او ځان یې په عسکرۍ پوړیو کې له هغه وخت سره انډولاوه. دا په داسې حال کې وه چې کله هم فهیم خان د (مارشالۍ) رتبه اخیستله، په ټول هېواد کې د

dwonloaded from bawarketabtoon.com

پوخ دوه منظم غونډونه او ان کنډکونه موجود نه وو. خو ده د مارشالۍ رتبه غوښتله، هغه وخت هم خلکو داسې تبصرې کولې چې د دنیا په تاریخ کې دا لومړی ځل دی چې د یوې مدرسې فارغ ته دې د (مارشالۍ) رتبه ورکول کېږي. خلکو به دا هم ویل: ((مارشال خو هغه چاته ویل کېږي چې څلور پنځه هېوادونه یې فتح کړي وي او هلته یې عسکر پراته وي، دلته خو د څلوېښتو هېوادونو عسکر راغلي او دا ځای یې نیولی، نو دلته مارشال څه مانا؟)). د ولس دا منطق یو وخت د ولس استازو ته هم لاره وکړه، کله چې پاکستاني پوځیانو پر کونړ ولایت توغندي توغول، نو ټولو پر ولسمشر کرزي انتقاد کاوه چې ولې یې مخه نه نیسي، خو فهیم خان چې دا وخت د کرزي مرستیال هم و او ((مارشال)) هم و، هېڅ چا یې نوم نه اخیسته، په پای کې په ولسي جرګه کې د ننګرهار د خلکو استازې (ارین یون) د کنایې په ډول وویل: ((د پاکستان توغندیو ته څکه تشویش مه کوئ، چې موږ د خدای فضل دی مارشال لرو او مارشال خو همغه چاته ویل کېږي چې څلور پنځه هېوادونه یې فتح کړي وي، اوس به مارشال مخکې وي او ولس به ورپسې وي، څو ورځو کې به پاکستان نیسو...)) دې کنایې (تمسخر) د مارشال غوږه مالان سخت پیکه او غوصه کړل او ولسي جرګه کې خبره اخ و ډب ته ورسېده. خیر دا چې ښاغلی محمد قسیم فهیم د مارشالۍ مستحق و که نه، دا قضاوت به تاریخ کوي، خو په عمل کې محمدقسیم فهیم داسې یو شخص و چې د دولتي واک زیاته برخه یې په لاس کې وه، له چېړاسي نیولې تر وزیره پورې او تر هغو هم پورته تر ولسمشره پورې یې د ټولو کارونو کې مداخله کوله. قانون ورته د توت په شان ارزښت هم نه لاره، قانون یې د ((جهاد)) او ((مقاومت)) په پلمه داسې خنډې ته کړی و، چې قانوني خلکو هم سونې نه شو کولای.

فهیم خان د خپلې واکمنۍ په ټول بهیر کې پوره او ازاد لاس درلود، د (شېر پور) د تاریخي سیمې ځمکې اکثره د ده په حکم ووېشل شوې، لومړی یې خپل ځان، کورنۍ، خپلوانو بیا سیمه والو، بیا خپلو تنظیمیانو او

dwonloaded from bawarketabtoon.com

پاتې نورې يې داسې اشخاصو ته ورکړې چې په يو نه يو ډول يې ده سره اړيکي درلودل او يا هم دوی ته موثر اشخاص وو.

د شېرپور د ځمکې وېش يو عجيب داستان لري، ښاغلي فهيم ته د هغه وخت ښاروال (انورخان جګدلک) او مرستيال يې ښاغلي (اصغري) ځمکه ورکړې او بيا نور ټول حکمونه ده خپله ورکړي. خپلې لور ته يې هم ليکلي: ((چې په کابل کې سرپناه نه لري. نو ځکه دې ورته په وزيراکبرخان مېنه کې يوه نومره ځمکه ورکړل شي.))

څرنګه چې ده د (شېرپور) نومرو پيل له خپل ځانه، خپلو اولادونو، ورونو او بيا خپلوانو څخه وکړ، نو خپلو ورونو ته د اکثرو توزيع شويو نومرو په فورمونو کې يې ډېر تفصيلات په دې خاطر نه دی ليکلي چې څوک پوه نه شي. ښه به وي چې دلته د بېلګې په توګه څو هغه کسان، د هغوی له خوا ډکې شوې فورمې، د ښاروالۍ پروسيجر او هغه حکمونه راوړو چې د ښاغلي قسيم فهيم له خوا ورته په شېرپور کې نومرې ورکړل شوي دي، له ښاغلي فهيم خان سره به د دوی قرابت هم په ډاګه شي، د حکمونو له املا او انشا، سليقې، عجلې او نورو جزئياتو څخه به هم خلک خبر شي چې د شېرپور د نومرو په وېش کې څه پېښ شوي، چا کړي او څنګه يې کړي دي؟؟

ښه به وي چې دلته د شېرپور سيمې د نومرو د وېش د بهير تر څرنګوالي دمخه د هغو په باب لنډه تبصره هم ولرو.

د شېر پور سيمه چې پوځي تاسيسات په کې جوړ وو، د افغانستان له مهمو تاريخي او وياړمنو ځايونو څخه ګڼل کېدله، ويل کېږي چې د انګرېزي لښکرو مشر (مکناټن) همدلته د افغان لښکرو د مشر (وزيرمحمد اکبرخان) له خوا وژل شوی دی. لسيزې لسيزې دلته د افغان پوځونو تاسيسات وو، خو د ((مارشال)) محمد قسيم فهيم په امر دا تاسيسات ړنګ شول. ترڅنګ يې د ولسي وګړو په لسګونو کورونه وو، چې د هغو د

dwonloaded from bawarketabtoon.com

ړنګولو امر هم ورکړ شو. له شېرپور څخه درې سوه (۳۰۰) څلور بسوه يي نومرې جوړې شوې چې مجموعي مساحت يې يو سل او شل زره (۱۲۰۰۰۰) متر مربع ياني (۶۰) جريبو ته رسېده. د شېرپور د ځمکې تر وېش وروسته د (۱۳۸۲ل) کال د سنبلې پر (۱۳)مه نېټه په داسې حال کې چې علي‌احمدجلالي د کورنيو چارو وزير و، د کابل امنيې قومندان (بصير سالنګي) پر دې سيمې يرغل وکړ او د ولسي وګړو يا ځايي خلکو (۳۰) کورونه يې پر يوه ورځ ړنګ کړل. فهيم خان او د هغه ډلې دا ځمکې اکثره خپلو خپلوانو او نورو لوړ رتبه دولتي مقاماتو ته په وچ زورووېشلې، دلته غواړو د هغو افرادو په باب هم لنډ لنډ معلومات وړاندې کړو چې دا ځمکه ورته وېشل شوې او تر موږه يې د ځمکې د وېش سندونه رارسېدلي دي.

ښاغلی قدم شاه د جمعيت يو قومندان او بيا د طالبانو نظام تر سقوط وروسته د دفاع وزارت اړوند د جمهوري رياست د ګارد قطعې يو قومندان دی. قدم شاه له ښاغلي فهيم سره د تنظيمي اړيکو له امله د وزيراکبرخان مېنې په شېرپور سيمه کې د يوې نومرې ځمکې مستحق ګڼل شوی دی. څرنګه چې قدم شاه له بدخشان ولايت څخه دی، کېدی شي په کابل کې کور، ونه لري او يا يې ولري، خو د دې نومرې په وېش کې تر ټولو لومړی مهم لامل همغه تنظيمي او قومي عنصر دی. که ښاغلی قدم شاه د اسلامي جمعيت غړی نه وای او له فهيم خان سره يې قومي او سياسي اړيکي نه درلودلای، نو هېڅکله به دلته د نومرې مستحق نه وای ګڼل شوی. ښاغلي قدم شاه ته د توزيع شوې نومرې له املا او انشا څخه د هغه وخت د حکامو سليقه او د دولتولی تجربه ډېره ښه څرګندېږي. دا اسناد په خپله وګورئ! څومره په چټکۍ څومره په بېړه ليکل شوي لکه څوک چې د مقابل طرف جبهه فتحه کوي.

dwonloaded from bawarketabtoon.com

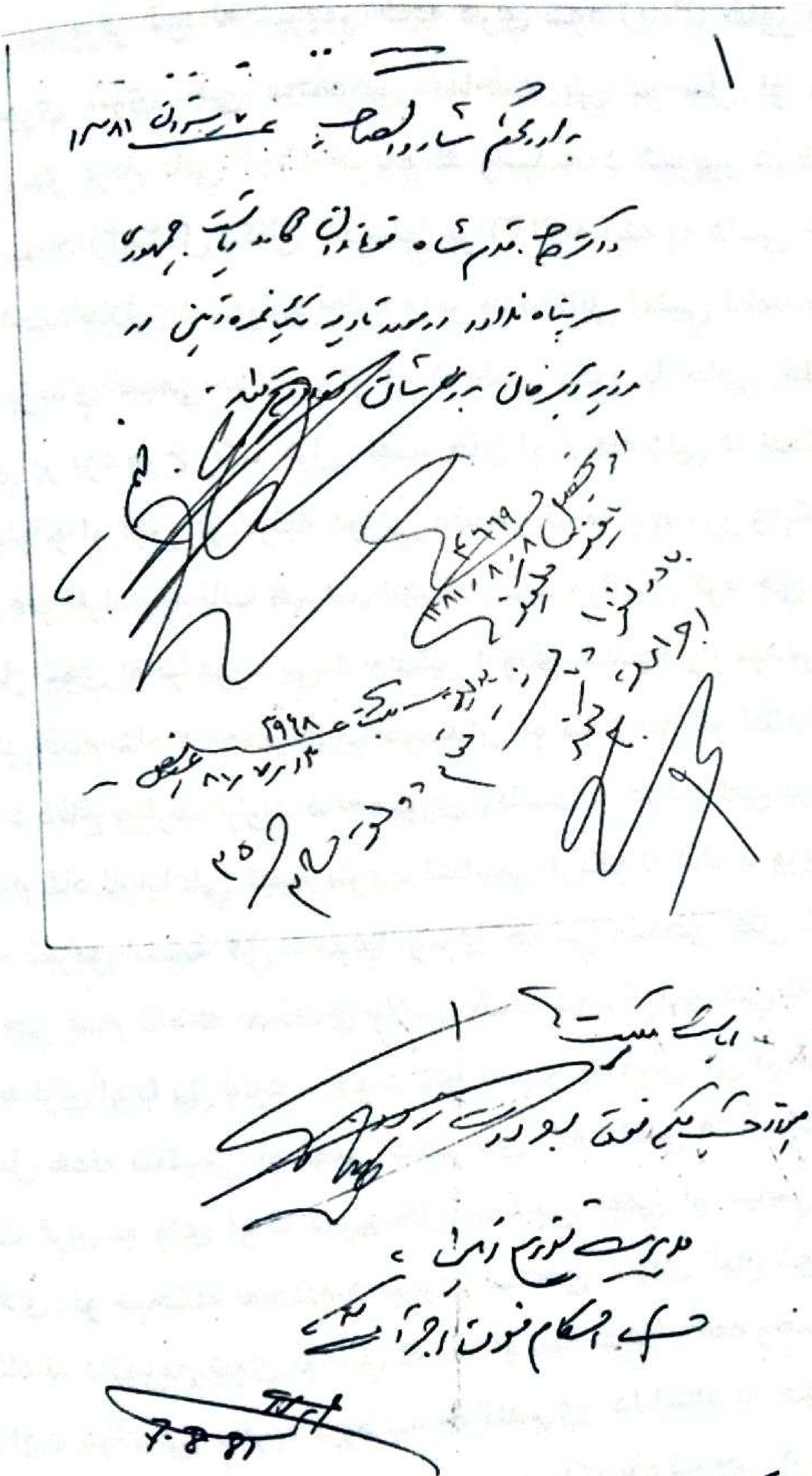

پورتنی حکم د ښاروالۍ د اړوند چارواکو دی، چې په ډېرې چټکۍ سره د خپلو پورته امرینو واک او امر عملي کوي، ورته لاسلیکونه د نورو ښاغلو په پاڼو کې هم لیدل کیږي.

dwonloaded from bawarketabtoon.com

دولت اسلامی افغانستان

ښاروالی کابل

ریاست عمومی ملکیت ها

فورمه تثبیت استحقاق نمرات زمین پروژه های شهر کابل

بجواب پرسشنامه

هویت درخواست دهنده

شماره	شهرت: اسم	ولدیت	پدرکلان	نمبر تذکره و نمبر جلد	وظیفه و محل آن	سن و سابقه کار	سکونت اصلی	سکونت فعلی
۱	داکتر قدم شاه	حاجی علاوالدین	عالم بادشاه	66225 ص 2013 ز 943885 54/6/5	قراردادی	۳۸ ساله	پنجشیر	کابل

۲	متاهل یا متاهل بیکفا میباشید	متاهل هستم دارای چهار فرزند ذکور میباشم
۳	سابقه درخواست و نمبرشت در ښاروالی کابل	ندارم
۴	مدت سکونت شما در شهر کابل و وطن ان	به مدت ده سال بعد از سقوط طالبان در شهر کابل

تعهد درخواست دهنده:

اینجانب (داکتر قدم شاه) ولد حاجی علاوالدین ... تعهد میسپارم

بنام خود همسر و فرزندان نابالغ خویش در یکی از شهر کابل نمره زمین خانه و اپارتمان شخصی ندارم ... در فوق ... نموده ام اگر ... گردید بر علاوه ... از استحقاق زمین محروم میباشم.

(محل امضا درخواست دهنده)

dwonloaded from bawarketabtoon.com

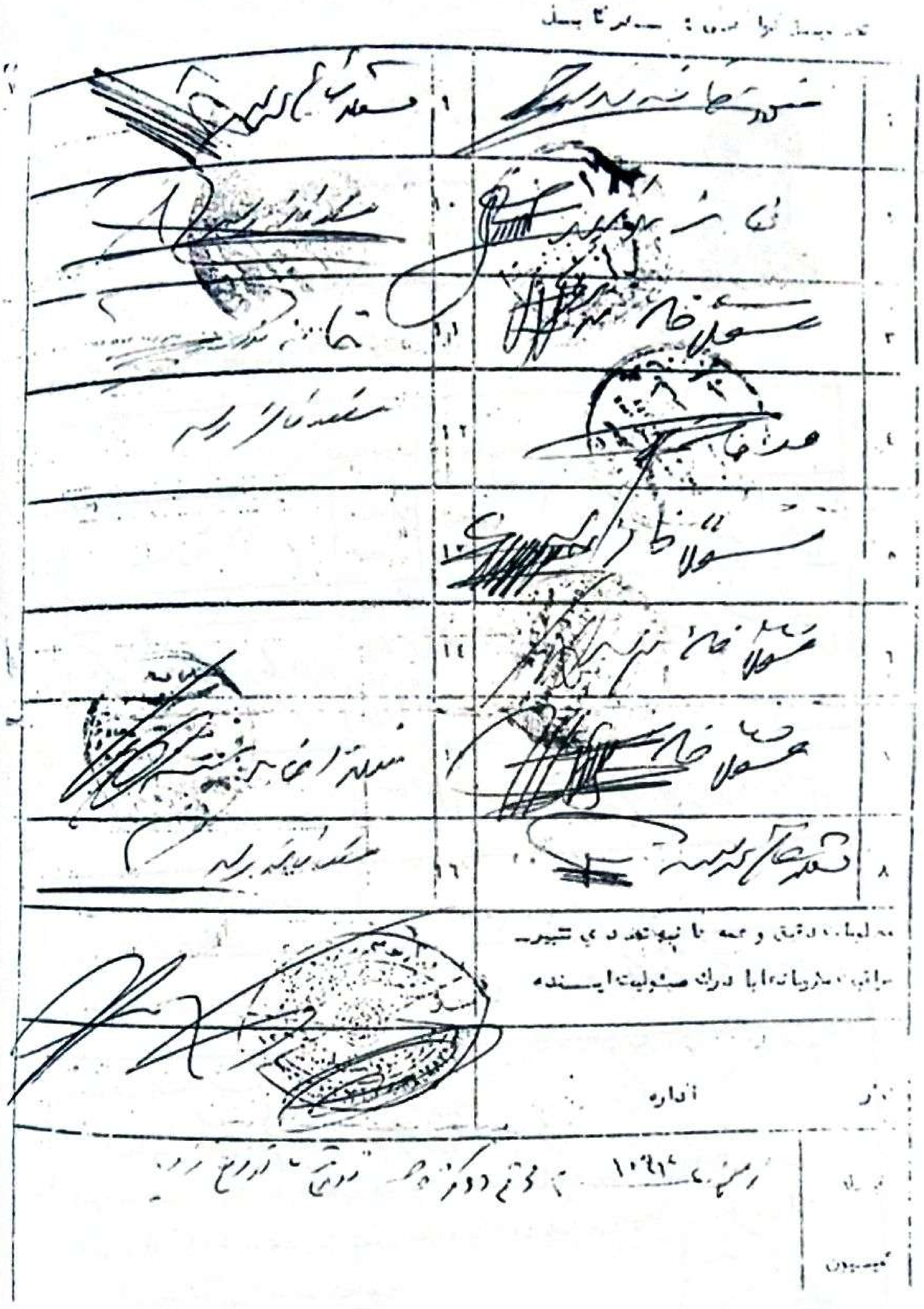

پورتنی فورم چې ګورئ (فعلاً خانه ندارد) په یو قلم لیکل شوی او د ټولو ناحیو مسولینو تصدیق کړی، همدا لیک په نورو فورمونو کې هم تقریباً په ورته بڼه لیدل کیږي.

dwonloaded from bawarketabtoon.com

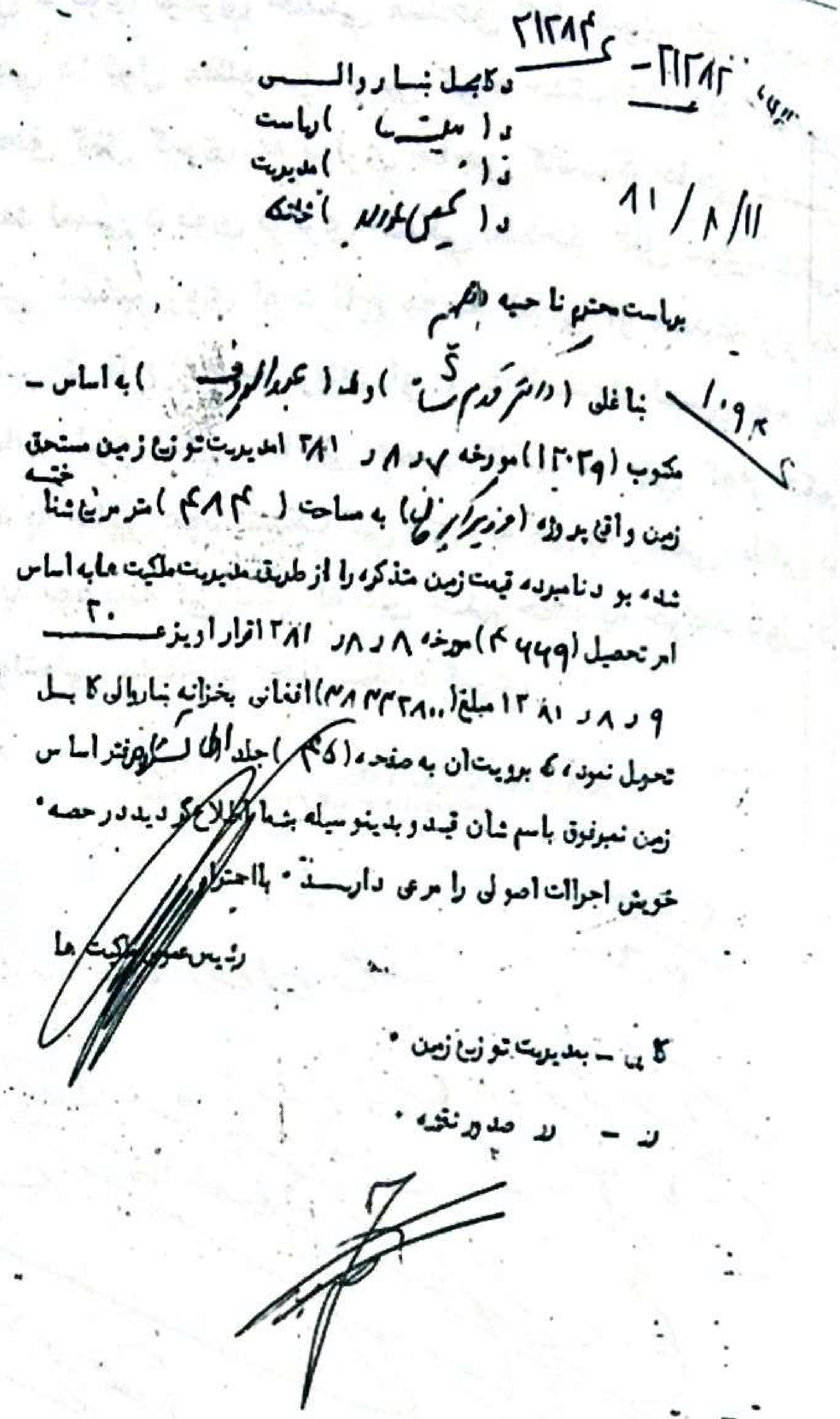
۲۱۲۸۴
د کابل ښاروالی
د (سیت) ریاست
د ( ) مدیریت
د (کمیس توزیع) څانګه
۸۱ / ۸ / ۱۱

بریاست محترم ناحیه ...

ښاغلی (... قدم شاه) ولد (عبدالرؤف) به اساس مکتوب (۱۲۰۳۹) مورخه ۷ ر ۸ ر ۱۳۸۱ آمدیریت توزیع زمین مستحق زمین واقع پروژه (...) به مساحت (۴۸۴) متر مربع شناخته شده بود نامبرده قیمت زمین متذکره را از طریق مدیریت ملکیت ها به اساس امر تحصیل (۴۴۹) مورخه ۸ ر ۸ ر ۱۳۸۱ از اراویز ۲۰ ۹ ر ۸ ر ۱۳۸۱ مبلغ (۳۸۴۴۳۸۰۰) افغانی بخزانه ښاروالی کابل تحویل نموده که برویت آن به صفحه (۵۴) جلد ... اساس زمین نمبر فوق باسم شان قید و بدینوسیله بشما اطلاع گردید در حصه خویش اجراات اصولی را مرعی دارند. با احترام

رئیس عمومی ملکیت ها

کاپی - بمدیریت توزیع زمین.
رر - رر صدور نقشه.

دا خو د ښاغلي قدم شاه د استحقاق څرنګوالی و. اوس راځو نورو ښاغلو او نورو مستحقینو ته!

حاجي کاتب چې د فهیم خان له نږدې خپلوانو څخه دی، هغه هم په کابل کې د استوګنځي د نشتوالي له امله د یوې نومرې ځمکې مستحق ګڼل شوی دی. کابل ښاروالی هم د هغه بې سرپنایي تائید کړې، نو ځکه

dwonloaded from bawarketabtoon.com

خو په شېرپور کې د یوې نومرې ځمکې مستحق ګڼل شوی دی. عجیبه خبره خو دا ده چې دا ټول مظلومین او بې کوره خلک(!) بیا په شېرپور کې د ځمکې مستحق ګڼل کېږي. نه یوازې حاجي کاتب د حاجي شمشېر زوی او د تاج محمد لمسی د یوې نومرې ځمکې مستحق ګڼل شوی، بلکې تاج محمد د حاجي شمشېر زوی او د تاج محمد لمسی او همدغه راز په خپله حاجي شمشېر د تاج محمد زوی او د عطامحمد لمسی هم په مستحقینو کې حساب شوي دي. حاجي صیب کاتب ته چې کوم حکم ورکړل شوی هغه نه په چاپي غوښتنلیک کې دی، نه هم په رسمي، بلکې د یادښت د کتابچې په یوه پاڼه کې دی. له دې حکم څخه په څرګند ډول د وخت د ښاغلو د دولتولي سلیقه او عجله ښکاره کېږي.

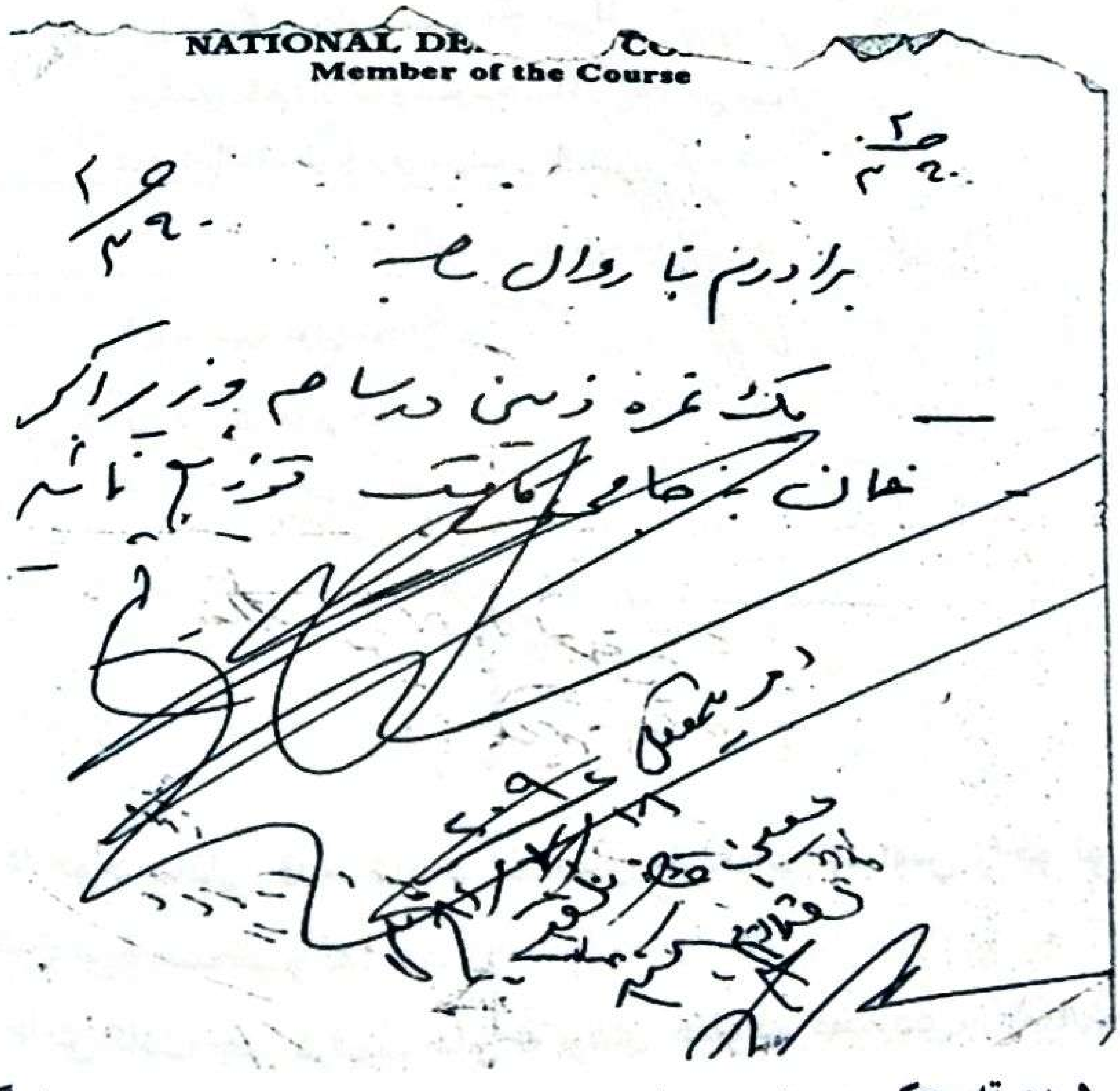

د پورته حکم پر بنسټ حاجي صاحب کاتب د ځمکې مستحق ګڼل شوی دی.

dwonloaded from bawarketabtoon.com

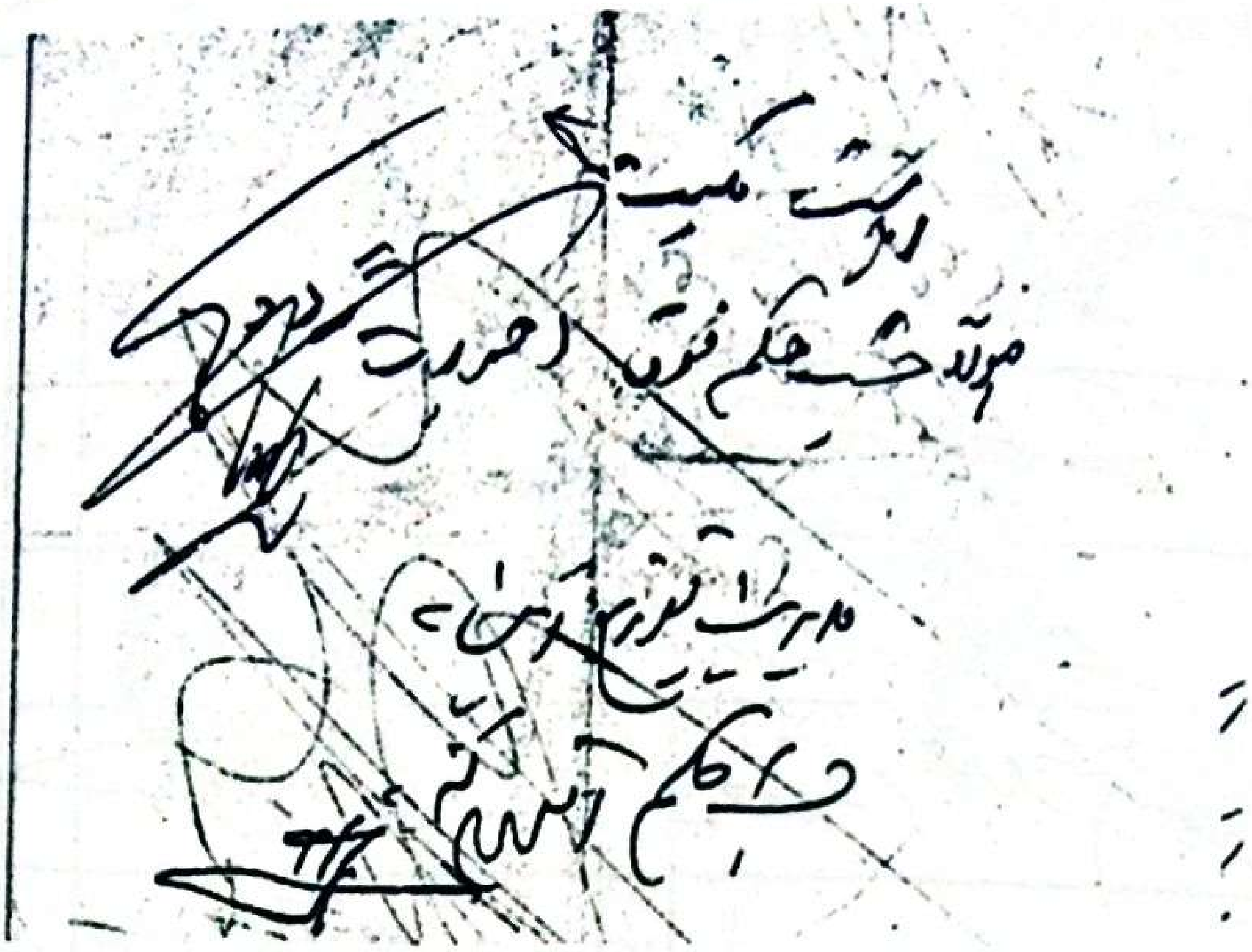

دولت اسلامی افغانستان

شاروالی کابل

ریاست عمومی ملکیت ها

فورمه تثبیت استحقاق نمرات زمین پلانهای شهر کابل

مدیریت درخواست

شماره	شهرت: اسم	ولد	پدرکلان	نمبر تذکره صفحه جلد	وظیفه و محل آن	سن و سابقه کار	سکونت اصلی	سکونت فعلی
۱	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	آزاد	[illegible]	[illegible]	[illegible]
۲	متاهل یا مجرد یکتا هستید							
۳	سابقه درخواست و نمره ثبت در شاروالی کابل							
۴	مدت سکونت در شهر کابل و علت آن				۴۰ سال			

تعهد درخواست دهنده

اینجانب (   ) ولد (   ) تعهد میسپارم.

نمره زمین خانه و یا پارتمان شخصی باسم خود و همسر و فرزندان نا بالغ خویش در نواحی شهر کابل ندارم هرگاه خلاف آنچه که در فوق تحریر نموده ام ظاهر گردد بدعلاوه با زجر قانونی از استحقاق زمین محروم میباشم.

(محل امضاء درخواست دهنده)

dwonloaded from bawarketabtoon.com

تصدیق نواحی شهر کابل

۱	[illegible]	۹	[illegible]
۲	[illegible]	۱۰	[illegible]
۳	[illegible]	۱۱	[illegible]
۴	[illegible]	۱۲	[illegible]
۵	[illegible]	۱۳	
۶	[illegible]	۱۴	
۷	[illegible]	۱۵	[illegible]
۸	[illegible]	۱۶	[illegible]

بمعلومات دقیق وهمه ها نبه تصدیق شد — بمرا قبت مکروبانها با درك مسئولیت اینسه

ناظر ... اداره

نیمه — [illegible]

کمیسون

شماره ۱۱۰۱
تاریخ ۸۱/۱۰/۲۲

ښاروالی کابل
ریاست عمومی عواید
مدیریت عمومی دارایی

به ریاست محترم ملکیتها !

بجواب مکتوب ۲۰۷۶۰/۸۱/۱۰/۲۲ مدیریت تحصیل عواید املاک شما است محترم (حاجی کاتب) ولد (شمشیر خان) قرار صورت حساب ــــ آویز ۳۶/۸۱/۱۰/۲۱ مبلغ (۴۸۷۸۷۲۰۰/-) افغانی قیمت زمین (۱۱۲۰) باقی پروژه (حاجی شمشیر خان) را بحساب ... عواید ښاروالی کابل ... دافغانستان بانک تحویل نموده از صورت تحویلی پول موصوف شما ... اطمینان دادی شد.

بااحترام
رئیس عمومی عواید

د حاجي صیب کاتب په فورمه کې هم د ښاروالۍ ټولو ناحیو په یوه خوله او یوه قلم لیکلي چې ((فعلاً خانه ندارد)) نو ځکه خو په شېرپور کې د یوې نومرې ځمکې مستحق ګڼل شوی دی.

دلته بیا یو بل حکم دی چې ښاغلي فهیم خان پنځو تنو ته د کتابچې په یوه پاڼه کې د پنځو نومرو د ځمکې د وېش امر ورکړی دی. د حکم لپاره چې کوم متن لیکل شوی هغه هم د لوړ او عالي کلتور(!) څرګندونه کوي، هر څه په دومره عاجله بڼه لیکل شوي چې فکر کېږي په جګړه کې د غنیمت مال وېشل کېږي. یوه نومره حاجي شمشېر د تاج محمد زوی ته وېشل شوې او بله بیا تاج محمد د حاجي شمشېر زوی ته، سړی نه پوهېږي چې دا څنګه تصادف دی او یو بل سره څه قرابت لري، خو د فورمې له متن څخه ښکاري چې کاتب او تاج محمد دواړه د حاجي شمشېر زامن دي او

dwonloaded from bawarketabtoon.com

دواړه د دې فورمو له مخې وروڼه ګڼل کیږي یانې وروڼه او پلار ټول په کابل کې د سرپناه له نشتوالي کړېدل، دا چې د حاجي شمشېر په عرضپاڼه کې پنځو تنو ته یوه یوه نومره ځمکه ورکړل شوې، د دې اسناد اوس موږ سره نه شته چې هغوی له حاجي شمشېر سره څه قرابت لري، خو حاجي کاتب او ډاکتر تاج محمد ته په جلا جلا پاڼو کې حکم ورکړل شوی دی. خو کومه خبره چې واضح ده، هغه دا ده چې دلته اکثره نومرې فامیلوار وېشل شوې دي، د یونس قانوني صیب ، حاجي کاتب او دېته ورته د نورو کورنیو نور ګڼ مثالونه هم شته چې وروسته به ورته اشاره وکړو. د دې اسنادو په پای کې به په ټولیز ډول هغو اشخاصو ته هم اشاره وکړو چې یو بل سره کورني اړیکي لري، یانې هم به له فامیلي، هم به له دولتي پلوه او هم به له سمتي او تنظیمي پلوه د ځمکو د وېش څرنګوالي ته نغوته وکړو.

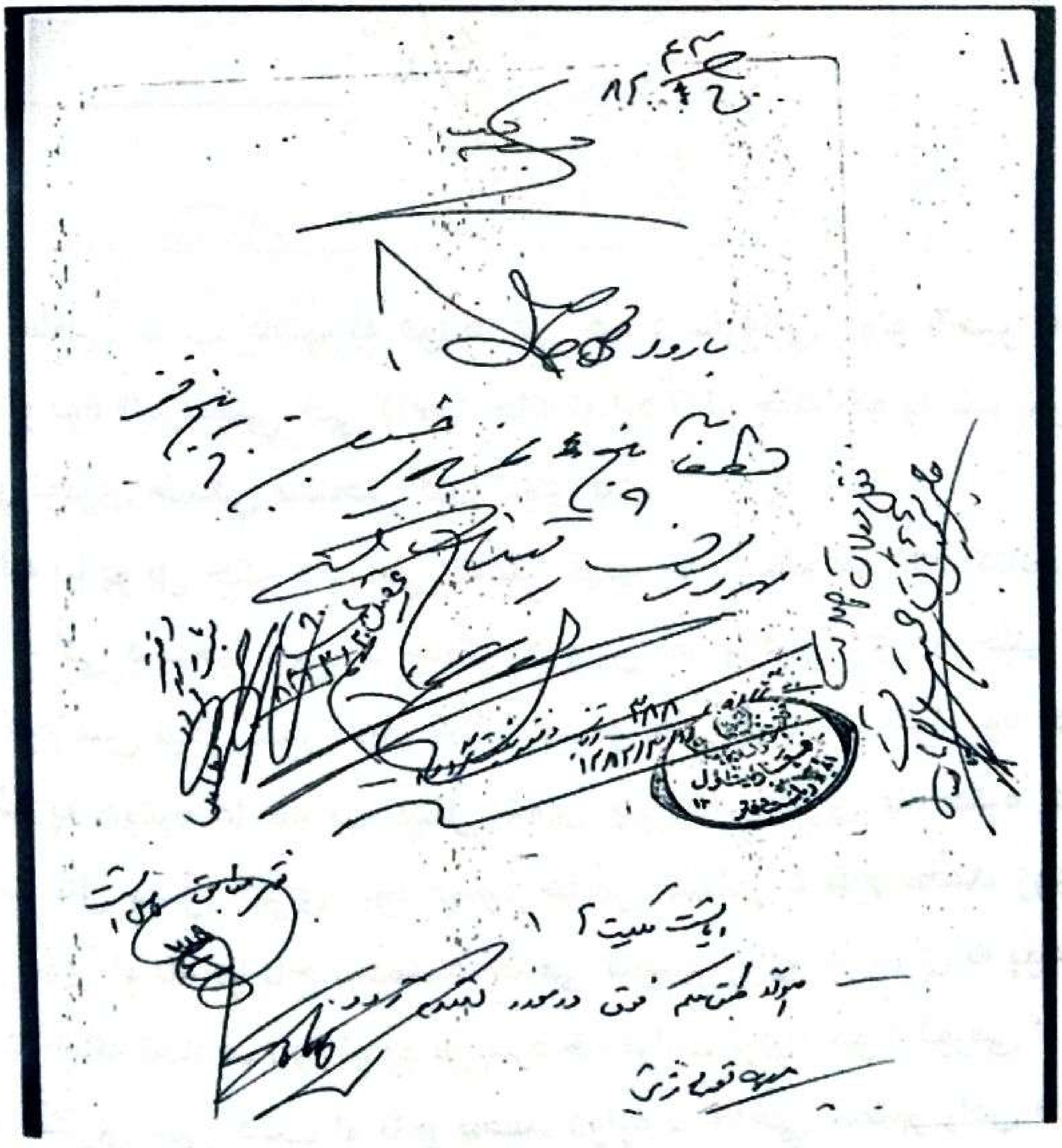

dwonloaded from bawarketabtoon.com

ښاروالی
د ( ) رياست
د ( ) مديريت
د ( ) ناحیه [illegible]

بلدست محترم ناحیه [illegible]

بنا فرد ([illegible]) ولد ([illegible]) بنا اساس –
مکتوب (۵۸۱) [illegible] ۱۳۸۲ مديريت توزيع زمين مستحق [illegible] ۱۱۳
مېرا قريه [illegible] ساحه (۶۱۶) متر مربع شناخته
شده بود نامبرده قيمت زمين متذکره را از طريق مديريت ملکيت ها به اساس
مرتحصيل (۸۰) مورخه [illegible] ۱۳۸۲ قرار ارويز [illegible]
[illegible] ۱۳۸۲ مبلغ (۹۲۸۰) افغانی بخزانه ښاروالی کابل
تحويل نموده که بروی آن به صفحه ([illegible]) جلد ([illegible]) اساس
زمين نمبر فوق باسم شان قيد و بدينوسيله بشما اطلاع گرديد در حصه
تفريش اجراآت اصولی را مرعی داريد [illegible]
[illegible] در ترتيب شعبه ملکيت ها

۲ پي – بمديريت توزيع زمين
–– صدور نقشه

[redacted]

دولت اسلامی افغانستان
... کابل
ریاست ... ملکیت ها
فورمه، ثبت استحقاق نمرات زمین پروژه های ... کابل

تکت ورق (۱۰) افغانی

هویت درخواست دهنده

سکونت فعلی	سکونت اصلی	سن و سابقه کار	وظیفه ومحل ان	نمبر تذکره صفحه جلد	ولدیت	ولد	اسم	نمبر
کابل	پروان	۵۶ ساله	زمیندار		غلام محمد	تاج محمد	حاجی شمشیر	۱

۲	متاهل یامتکفل یتاهل هستید	شامل
۳	سابقه درخواست ونمره ثبت در شاروالی کابل	ندارم
٤	مدت سکونت درشهر کابل وعلت ان	۲۹ سال

تعهد درخواست دهنده !

اینجانب (حاجی شمشیر) ولد (تاج محمد خان) تعهد میسپارم .

باسم خود و همسر فرزندان نابالغخویش در نواحی شهر کابل نمره زمین خانه واپارتمان شخصی ندارم هرگاه خلاف انچه که در فوق تحریر نموده ام ظاهر گردیده بر علاوه بازپرس قانونی از استحقاق زمین محروم میباشم .

(محل امضای درخواست دهنده)

اینجانب حاجی شمشیر ولد تاج محمد تعهد میسپارم در صورتیکه نرخ زمین ... ۱۳۸۲ ...

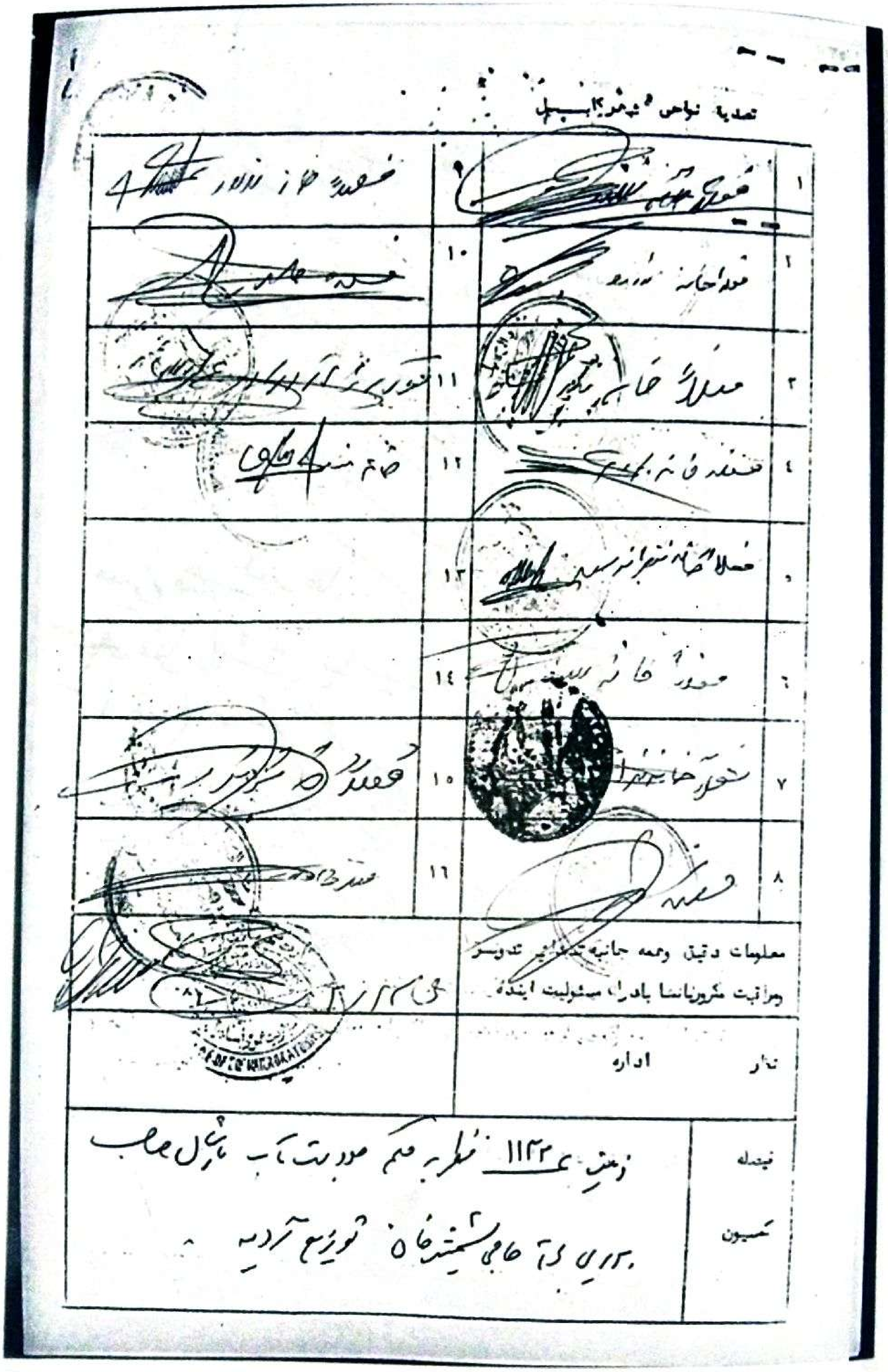

dwonloaded from bawarketabtoon.com

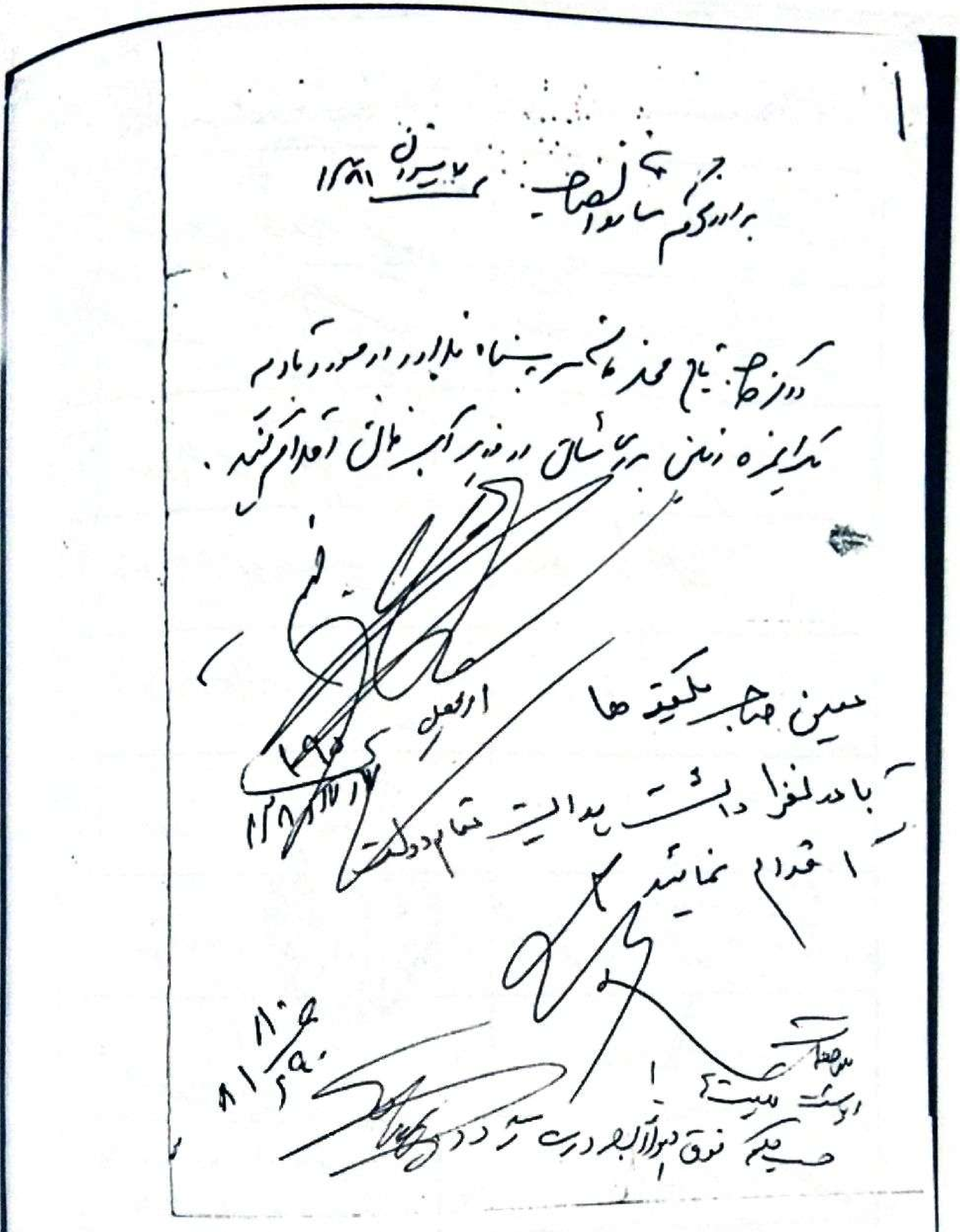

برادر گرامی شاغلی صاحب جنرال ۲/میزان ۱۳۸۱

[illegible] محمد نامی [illegible] در مورد [illegible]
تذکره زمین پدرشان در [illegible] اقدام کنند.

حسین صاحب ملکیت ها
با در نظرداشت هدایات مقام دولت
اقدام نمایند

۱۳۸۱/۷/۱۰

[illegible] [illegible] سپرده شد

dwonloaded from bawarketabtoon.com

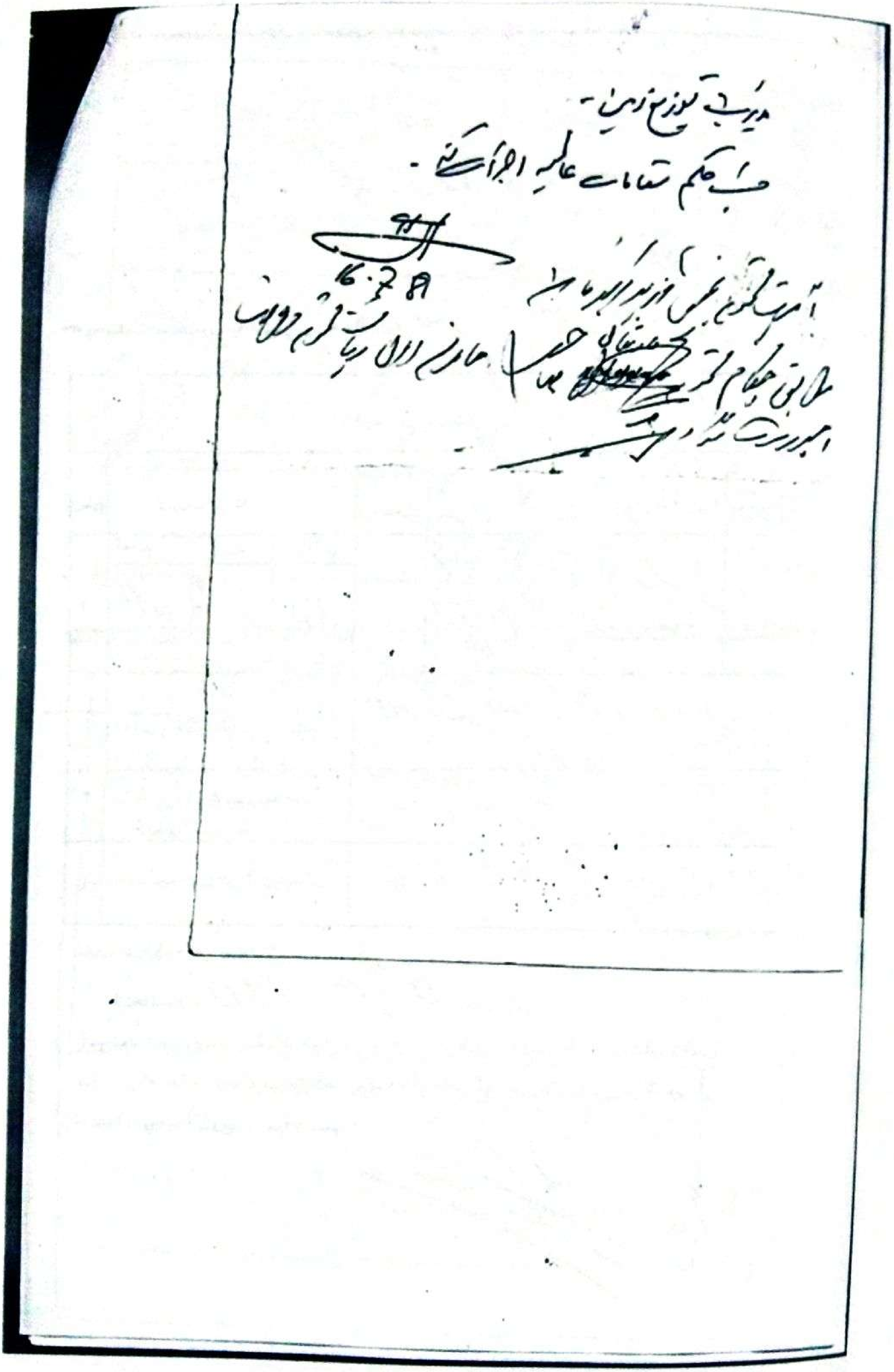

مدیریت توزیع زمین -
حسب حکم مقامات عالیه اجراآت کنند.

16.7.89

[illegible]

dwonloaded from bawarketabtoon.com

دولت اسلامی افغانستان

شاروالی کابل

ریاست عمومی ملکیت‌ها

فورمه مستحقین نمرات زمین بلاعوض پلانهای شهر کابل [illegible] ارباب [illegible]

هویت درخواست کننده

شماره	شهرت: اسم	ولد	پدرکلان	نمبر تذکره و تجمعلد	وظیفه و محل آن	سن و سابقه و شماره	پیکرنت اصلی	[illegible]
۱	تاج محمد	[illegible]	[illegible]		[illegible]	۳۸ سال [illegible]	[illegible]	[illegible]

متأهل یا متکفل یکجا میل هستید	[illegible]
۲ سابقه درخواست و نمبر ثبت در شاروالی کابل	نشده است
مدت سکونت در شهر کابل وطنداران	[illegible] ۸ سال [illegible] کابل [illegible]

تعهد درخواست دهنده:

اینجانب (تاج محمد [illegible]) [illegible] میباشم.

با خود همسر و فرزندان نام الذکر خویش در نواحی شهر کابل نمره زمین خانه و اپارتمان شخصی ندارم هرگاه خلاف آنچه که در فوق تحریر نمودم ثابت گردد بمنبعد علاوه بر [illegible] از مستحقین زمین محروم میباشم.

(محل امضای درخواست دهنده)

۸/۹/۹۰

dwonloaded from bawarketabtoon.com

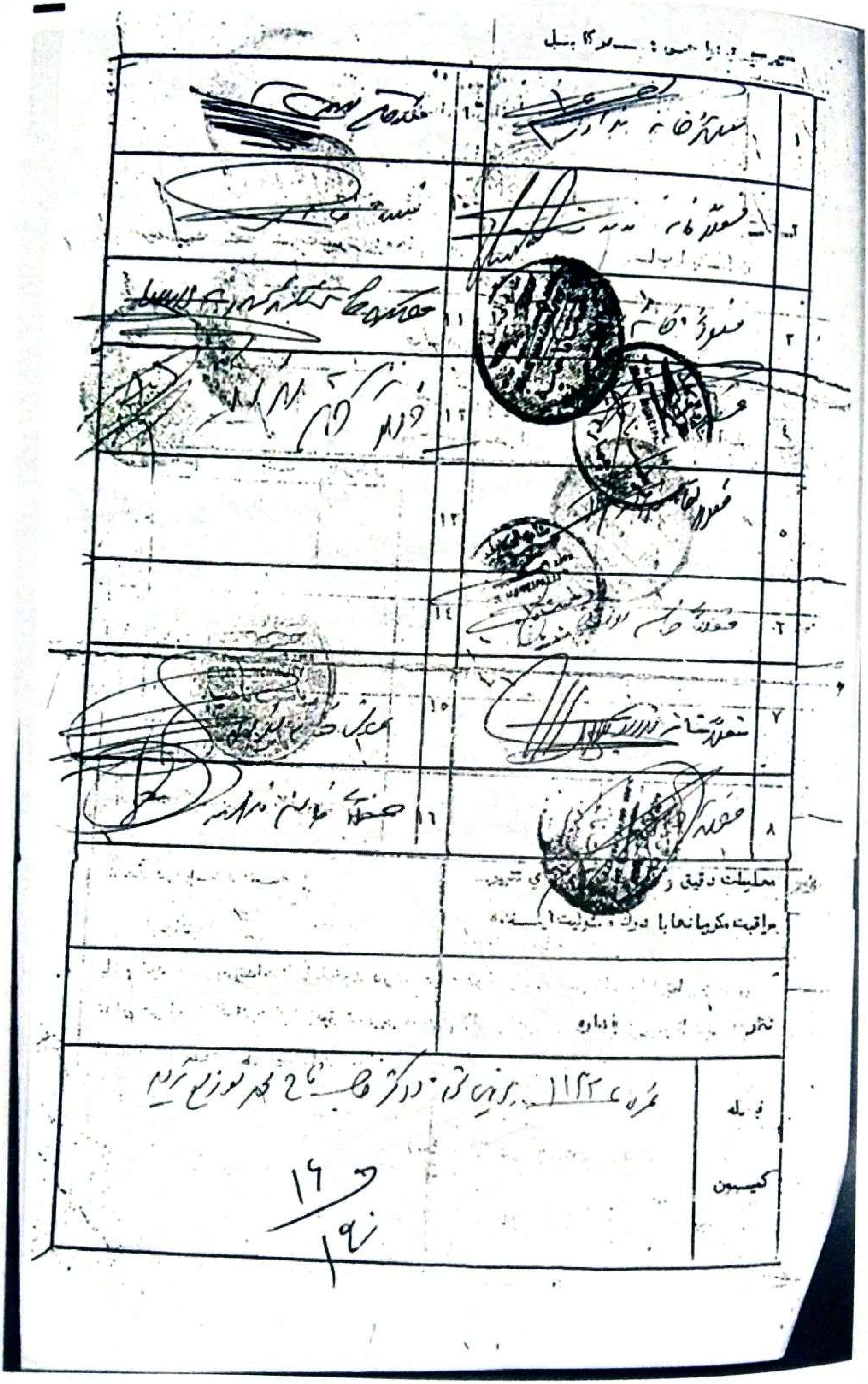

dwonloaded from bawarketabtoon.com

۱۱۹ – د کابل ښاروالۍ
ریاست
د ملکیت
مدیریت ۸/۱/۸۱
د تحقیق مدیریت نمبر: ۱۸
د

بریاست محترم ناحیه ۸

بنا غلی (حاجی محمد) ولد (حاجی شمشیرخان) با اساس –
مکتوب (۳۶۴) ۸۱/۷/۱۱: مدیریت توزیع زمین مستحق
شناخته شده، یک قطعه زمین (عزیز اکبرخان) به مساحت (۶۱۶) متر مربع
که قیمت زمین متذکره را از طریق مدیریت ملکیت ها به اساس
قرار اویز نمبر (۱۹۵) مورخ ۸۱/۸/۲
بتاریخ ۸۱/۸/۱۳ مبلغ ۲۰٫۲۸۷۸۷۶ افغانی بحساب ښاروالی کابل
تحویل نموده، که بموجب آن در صفحه (۶) جلد (۱۲) دفتر اساس
زمین نمبر فوق باسم شان قید و بدینوسیله بشما اطلاع گردید تا در حصه
خویش اجراات اصولی را مرعی دارید. با احترام

رئیس عمومی ملکیت ها

کاپی – بمدیریت توزیع زمین.
د – صدور نقشه.

dwonloaded from bawarketabtoon.com

ښاغلی کرام الدین خان هم په کابل کې سرپناه نه لري، نو ځکه خو په شېرپور کې د یوې نومرې ځمکې استحقاق ورکړل شوی دی. ټول حکمونه په خورا عالي املا او انشا لیکل شوي، له سکرتره نیولې تر ((مارشاله))، له عارضه تر حاکمه ټول د سواد له کومې کچې برخمن دي!

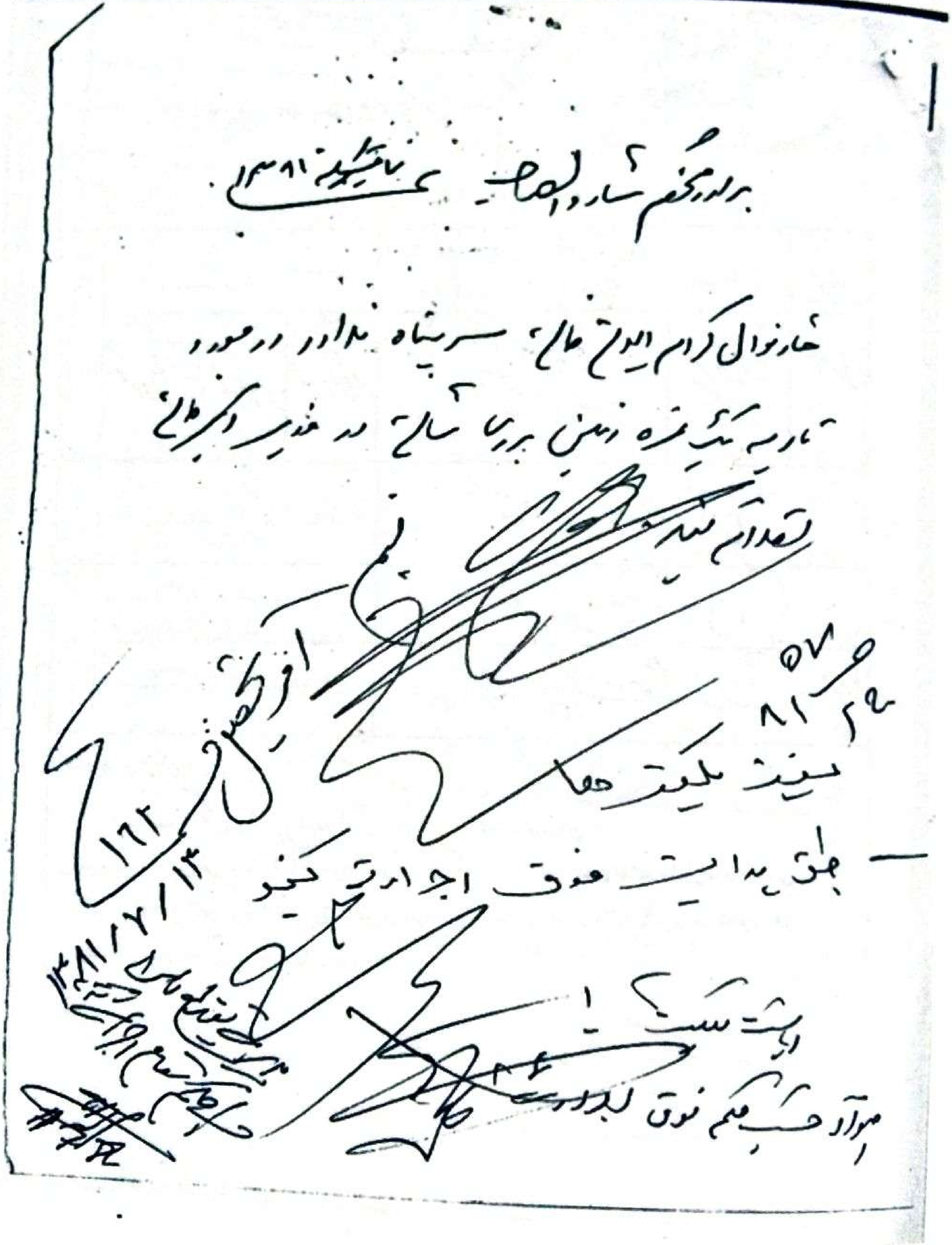

خانواده کرام الدین خان، سرپناه ندارد در مورد
توزیع یک نمره زمین برایشان در حدود امکان
اقدام شود

جهت هدایت فوق اجراات شود

dwonloaded from bawarketabtoon.com

دولت اسلامی افغانستان

شهرداری کابل

ریاست عموی ملکیت ها

بحساب پیکان

... مستحقین ... نمره زمین ساحه های شهر کابل

هویت درخواست دهنده

شماره	شهرت: اسم	شهرت: ولد	شهرت: پدرکلان	نمبر تذکره و نمبر جلد	وظیفه و محل آن	سن و سابقه کار	سکونت اصلی	سکونت فعلی
۱	اکرام الدین	محمد کریم	محمد ابراهیم	D002106	رئیس وزارت دفاع		سروان	کابل

شماره		
۲	متاهل یا مجرد بکدام بیشد نستید	متاهل است
۳	سابقه درخواست و نمبر ثبت در شاروالی کابل -	ندارد
۴	مدت سکونت در شهر کابل و علت آن	مدت سی سال [illegible]

تعهد درخواست دهنده :

اینجانب (اکرام الدین) ولد (محمد کریم) تعهد میسپارم .

باسم خود همسر و فرزندان نابالغ خویش در تمام شهر کابل نمره زمین خانه یا اپارتمان شخصی ندارم هرگاه خلاف آنچه که در فوق تحریر نموده ام ثابت گردد بنابر علاوه با جزای [illegible] از استحقاق زمین محروم میباشم .

(محل امضاء درخواست دهنده)

dwonloaded from bawarketabtoon.com

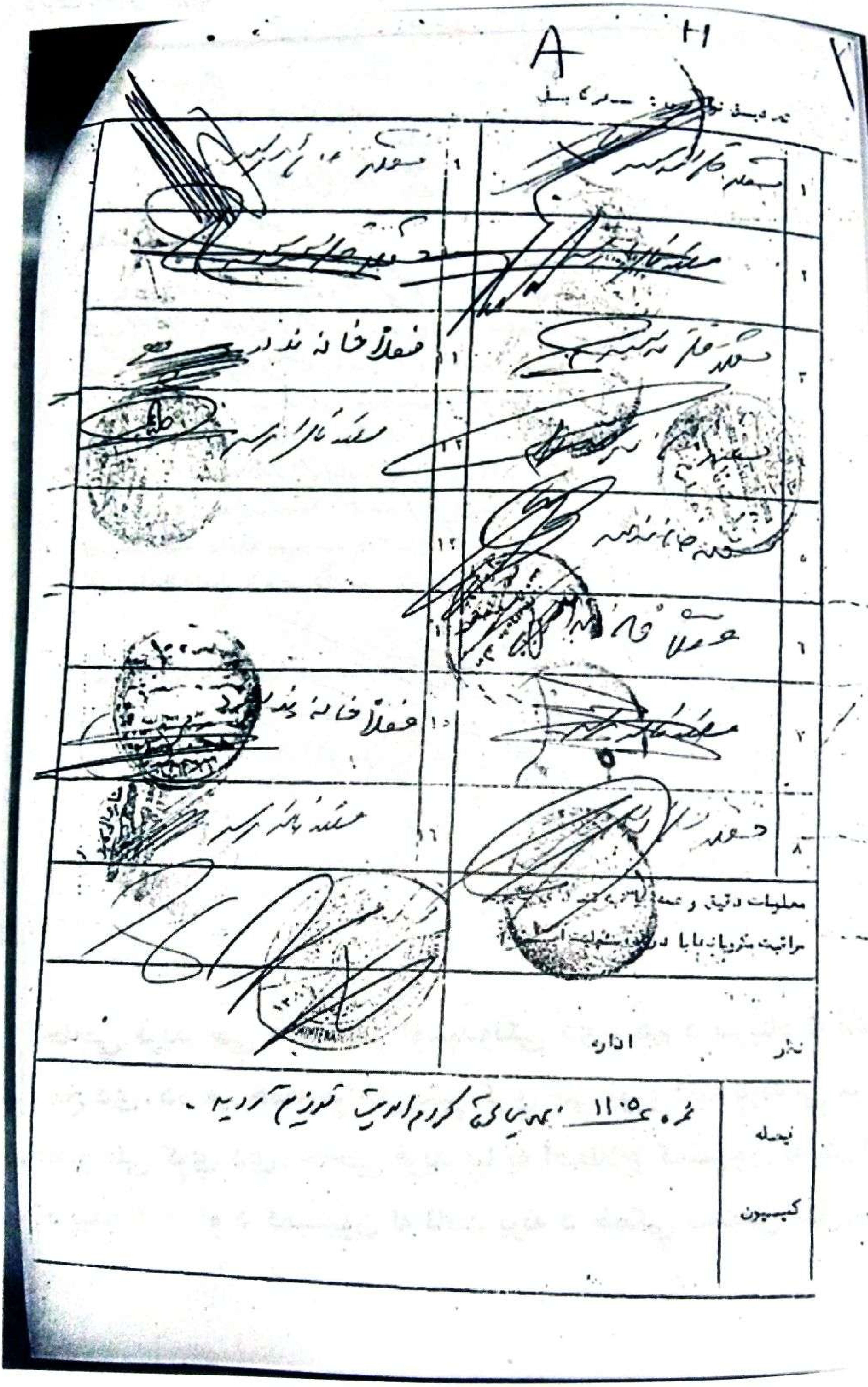

A H1

فعلاً خانه ندارد

فعلاً خانه ندارد

معلومات دقیق و ...

مراتب ... دوستانه است

نظار

اداره

نمره ۱۱۰۵ ...

فیصله

کمیسیون

dwonloaded from bawarketabtoon.com

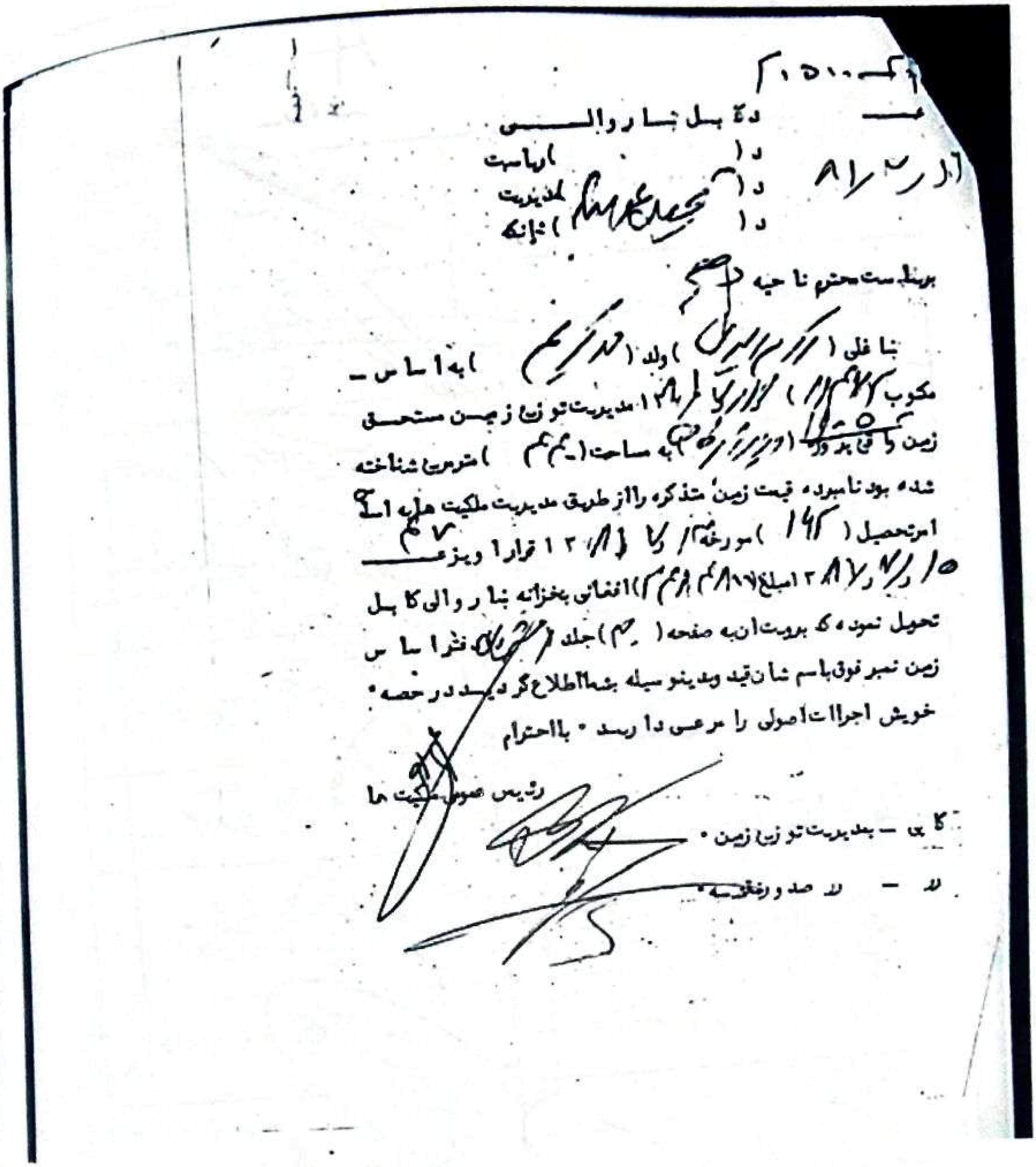
د کابل ښاروالـــــی
د ( ) ریاست
د ( ) مدیریت
د ( ) څانګه

بریاست محترم ناحیه

بنا غلی ( ) ولد ( ) به ا سا س
مکتوب ( ) ۱۳۶۰ مدیریت توزیع زمین مستحق
زمین کاقی بود ( ) به مساحت ( ) متر مربع شناخته
شده بود نامبرده قیمت زمین متذکره را از طریق مدیریت ملکیت ها به اساس
امر تحصیل ( ) مورخه ۱۳۶۰ قرار اویز
( ) مبلغ ( ) افغانی بخزانه ښاروالی کابل
تحویل نموده که بروی آن به صفحه ( ) جلد ( ) نمرا سا س
زمین نمبر فوق باسم شان قید وبدینو سیله بشما اطلاع گردیده در حصه
خویش اجراآت اصولی را مرعی دارید . بااحترام

رئیس عمومی ملکیت ها

کاپی – بمدیریت توزیع زمین .
// – // صدور قباله .

حاجي فرید چې د پنجشیر اوسېدونکی دی، هم د سرپناه له مشکل سره مخ دی، ده هم همغه مراحل بشپړ کړي چې نورو دېته ورته بې سرپناه اشخاصو طی کړي دي. حاجي فرید بیا په اصطلاح کمېسیون ته هم اړتیا نه ده پیدا کړې او د کمېسیون له تائید پرته د ځمکې مستحق ګڼل شوی دی.

dwonloaded from bawarketabtoon.com

هو الله

ښاروالی کابل:

در ساحه وزیر اکبرخان یک نمره مسکونی رهایشی بدون کمیسیون برای فرید الله

توزیع کنید.

مارشال فهیم

معاون اول ریاست جمهوری و

وزیر دفاع ملی دولت اسلامی افغانستان

۳۶۲۶
۸۱/۱۲/۲۵

۲۸۶
۸۱/۳/۲

کمیسیون
نظر به حکم مارشال صاحب
اجرآت صورت گیرد
کمیته

ریاست [illegible]
حسب حکم [illegible] ترتیب

دولت اسلامی افغانستان

شاروالی کابل

ریاست عمومی ملکیت ها

فورمه تثبیت استحقاق نمرات زمین پروژه های شهر کابل

هویت درخواست دهنده

شماره	شهرت: اسم	ولد	پدرکلان	نمبر تذکره صفحه جلد	وظیفه و محل آن	سن و سابقه کار	سکونت اصلی	سکونت فعلی
۱	حاجی زرید	محمد کرمان	عبدالصمد	533605	غربیکار	بیست و شش سال غربیکار	ده سبز ولسوالی شکردره	کابل ناری سرای
۲	متاهل یا متکفل یکتا مین هستید			متاهل و متکفل				
۳	سابقه درخواست ونمر ثبت در شاروالی کابل			۲۶۲ ۷/۸/۱۳۸۵				
۴	مدت سکونت در شهر کابل وعلت آن			بیست سال مهاجرت دارم				

تعهد درخواست دهنده :

اینجانب (حاجی زرید) ولد (محمد کرمان) تعهد میسپارم

باسم خود وهمسر وفرزندان نابالغ خویش در نواحی شهر کابل نمره زمین خانه و اپارتمان شخصی ندارم هرگاه خلاف آنچه که در فوق تحریر نموده ام ظاهر گردیده بر علاوه یا زیرس قانونی از استحقاق زمین محروم میباشم .

(محل امضاء درخواست دهنده)

dwonloaded from bawarketabtoon.com

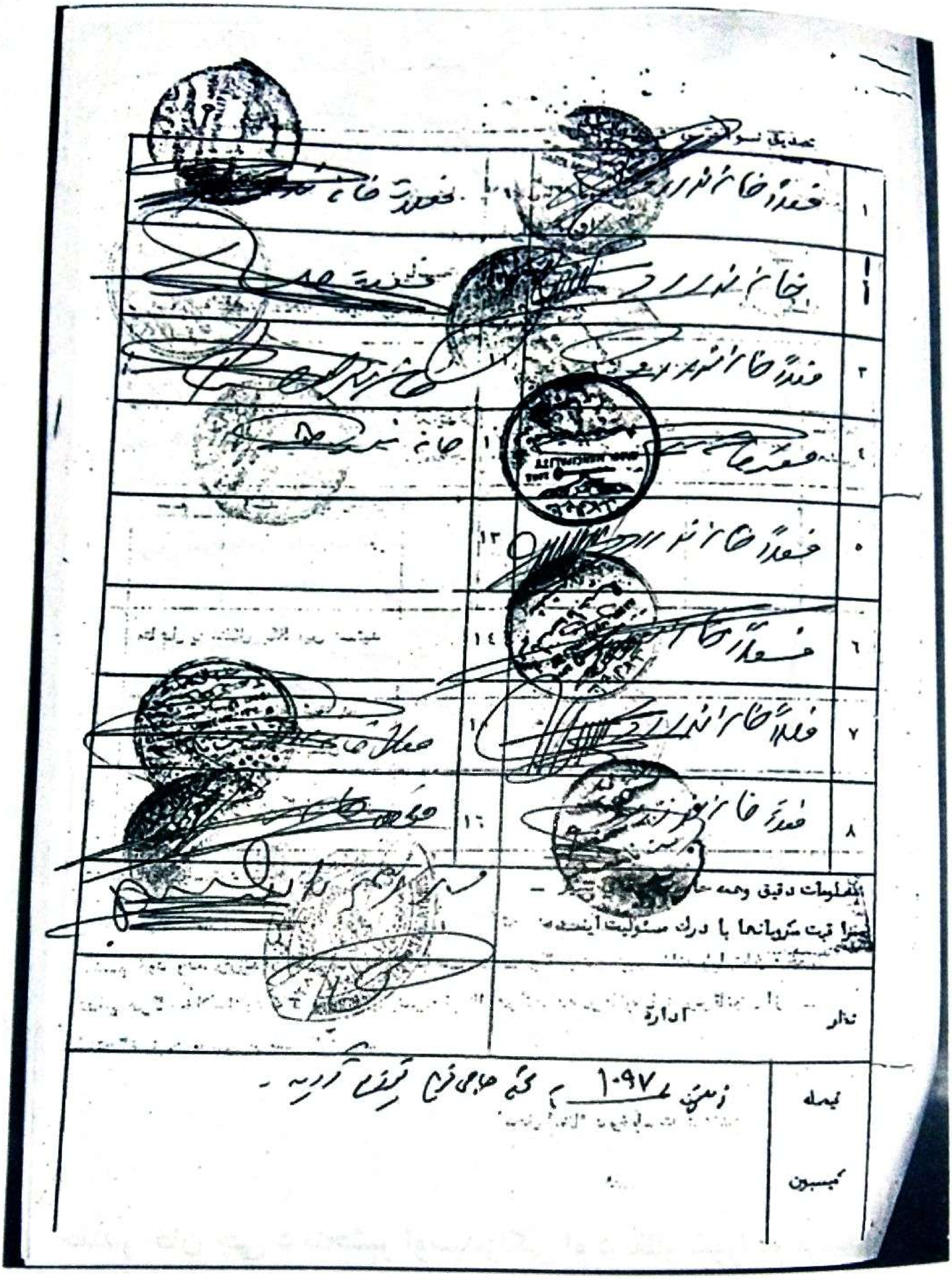

dwonloaded from bawarketabtoon.com

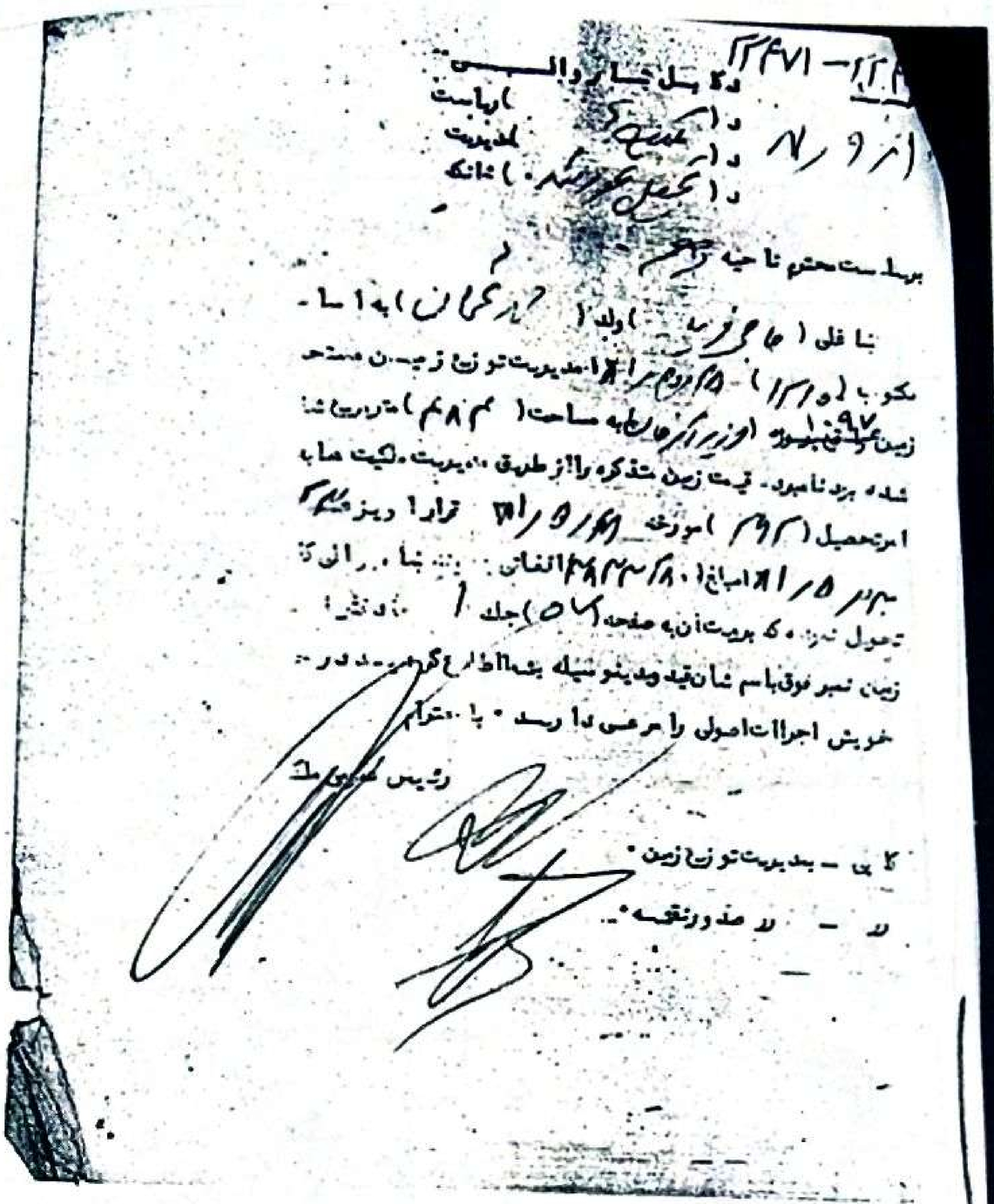
د کابل ښاروالۍ
د ( ) ریاست
د ( ) مدیریت
د ( ) ناحیه

مدیریت محترم ناحیه

زمین نمبر فوق باسم شان قید ودیتو شیله بشما اطلاع گردید ...
خویش اجراآت اصولی را مرعی دارید . با احترام
رئیس

کاپی – بمدیریت تورنج زمین .
« – مدیریت نقشه .

جلندر خان چې د پنجشېر اوسېدونکی او د نظار شورا یو قومندان دی، په بابه جلندر هم مشهور دی، دی هم په کابل کې د سرپناه له جدي مشکل سره مخ دی، نو ځکه خو باید په شېرپور کې د سرپناه خاوند شي. فهیم خان یې دا مشکل په پام کې نیولی او ورحل کړی یې دی.

dwonloaded from bawarketabtoon.com

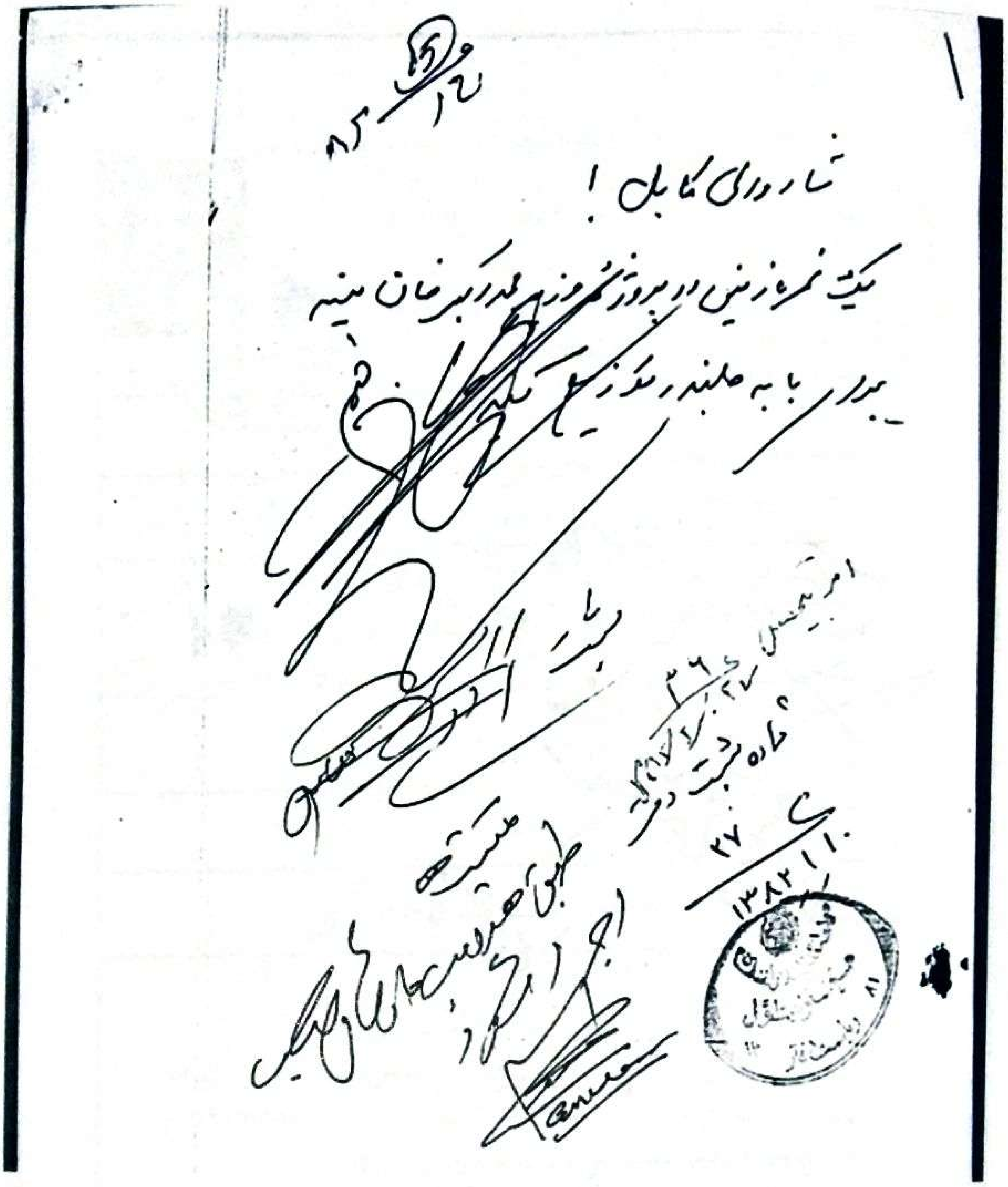

ښاروالی کابل!

یک نمره زمین در پروژه ... مدرک برخان مینه

برای بابه جلندر ...

امر تعمیل

ثبت شد

شماره ثبت دفتر

۲۷

۱۳۸۲/۱۰

dwonloaded from bawarketabtoon.com

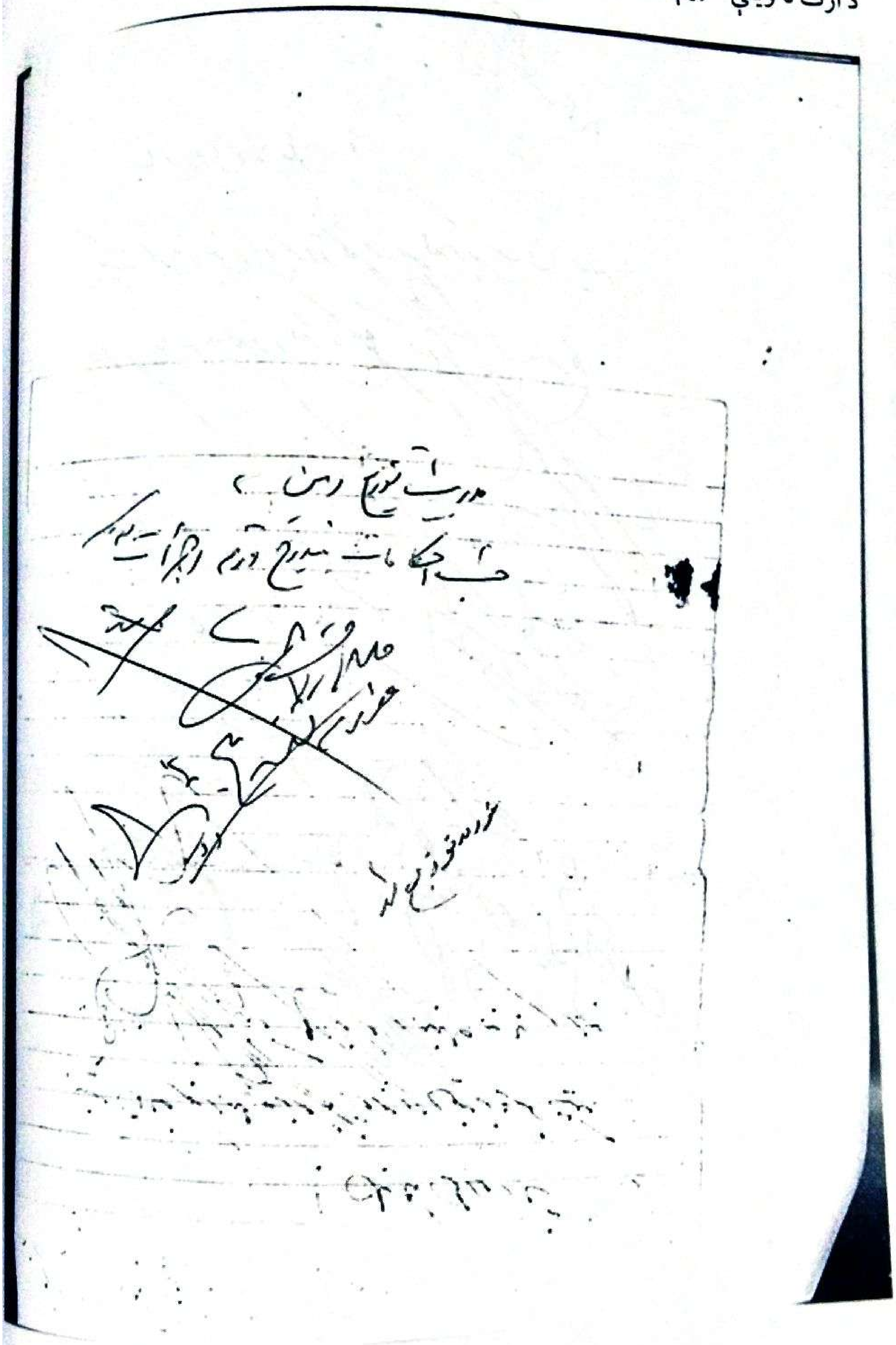

dwonloaded from bawarketabtoon.com

دولت اسلامی افغانستان

شاروالی کابل

ریاست عمومی ملکیت ها

... مدیریت استحقاق نمرات زمین پروژه های شهر کابل

هویت درخواست دهنده

شهرت			نمبر تذکره صفحه جلد	وظیفه و محل ان	سن و سابق کار	سکونت اصلی	سکونت فعلی
اسم	ولد	پدرکلان					
جلندر	محمد علی	جلندر	۵۶۰۱۴۱۱	قوماندان لوا	شصت و چهار ساله ۱۳۷۴ قوماندان جهاد	حقیقت بازارک پنجشیر	وزیر محمد اکبرخان

... آیا شکل یگانه مین مستفید	شامل دارای حقیقت فرزند میباشم
... آیا ... در ... شاروالی کسب نموده	ندارم
... شهر کابل ...	مدت هفت سال میشود

... هویت درخواست دهنده :

اینجانب (جلندر) ولد (محمد علی) تعهد میسپارم .

... در ... از نمره زمین خانه و یا پارتمان شخصی ...

... انچه که در فوق تحریر نموده ام اظهار گردیده به علاوه با زیرین قانون از ...

... مسئول میباشم .

(محل امضاء درخواست کننده)

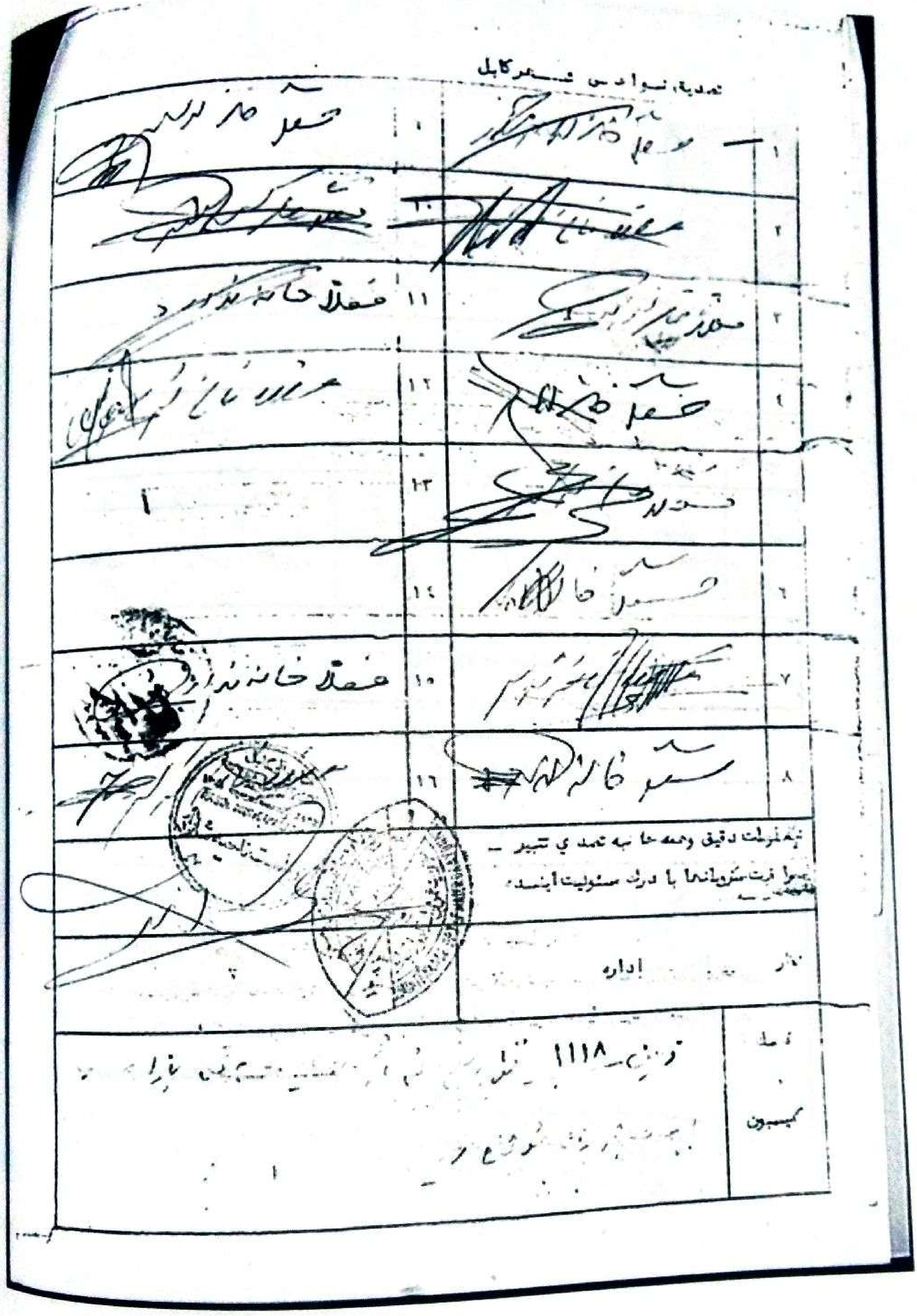

تمدید، نسوادی شهر کابل

۱	[illegible]	۱	[illegible]
۲	[illegible]	۱۰	[illegible]
۳	[illegible]	۱۱	[illegible]
۴	[illegible]	۱۲	[illegible]
۵	[illegible]	۱۳	
۶	[illegible]	۱۴	
۷	[illegible]	۱۵	[illegible]
۸	[illegible]	۱۶	[illegible]

نیم مرلت دقیق وجه ها به تمدي تتبیر ـ
منوا قیت مثروبانها با درك مسئولیت اینمد ـ

اداره

کمیسون

نمبر ۱۱۱۸

dwonloaded from bawarketabtoon.com

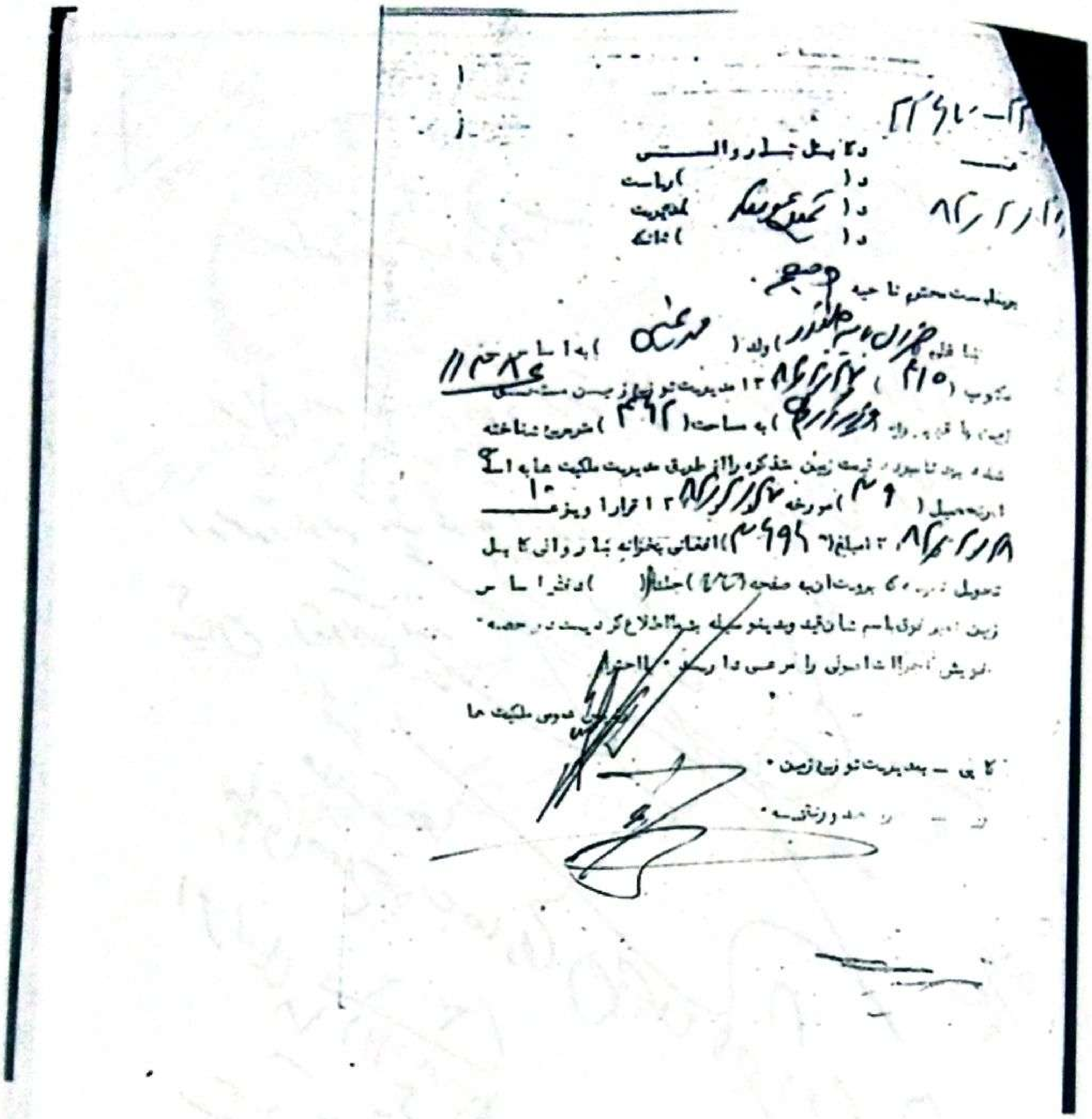

جنرال بابه جان چې د ډاکترنجیب الله د حکومت یو قومندان و، د نظار شورا له مشر قومندان (احمدشاه مسعود) سره د قومي اړیکو له امله، فهیم خان او نورو ته هم ډېر منلی دی او په اوسني حکومت کې هم د شان او شوکت خاوند دی، دی هم خورا مسکین او بېوزله! دی، دی هم په کابل کې د سرپناه د نشتوالي له امله سرگردانه دی، فهیم خان د ده مشکل په پام کې نیولی او دا مشکل یې د شېرپور په سیمه کې ورحل کړی دی.

dwonloaded from bawarketabtoon.com

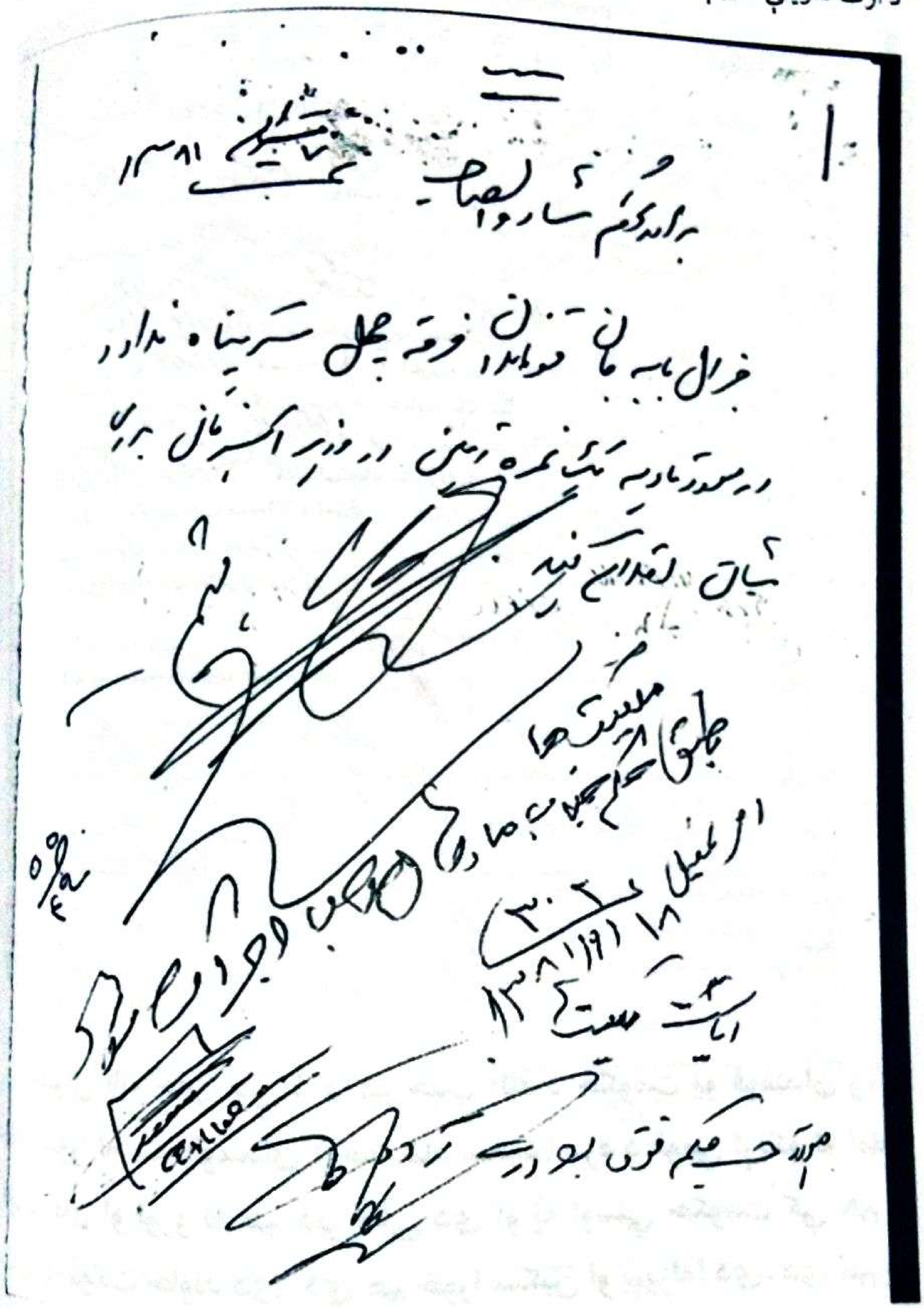

برادر گرامی شاروال صاحب

dwonloaded from bawarketabtoon.com

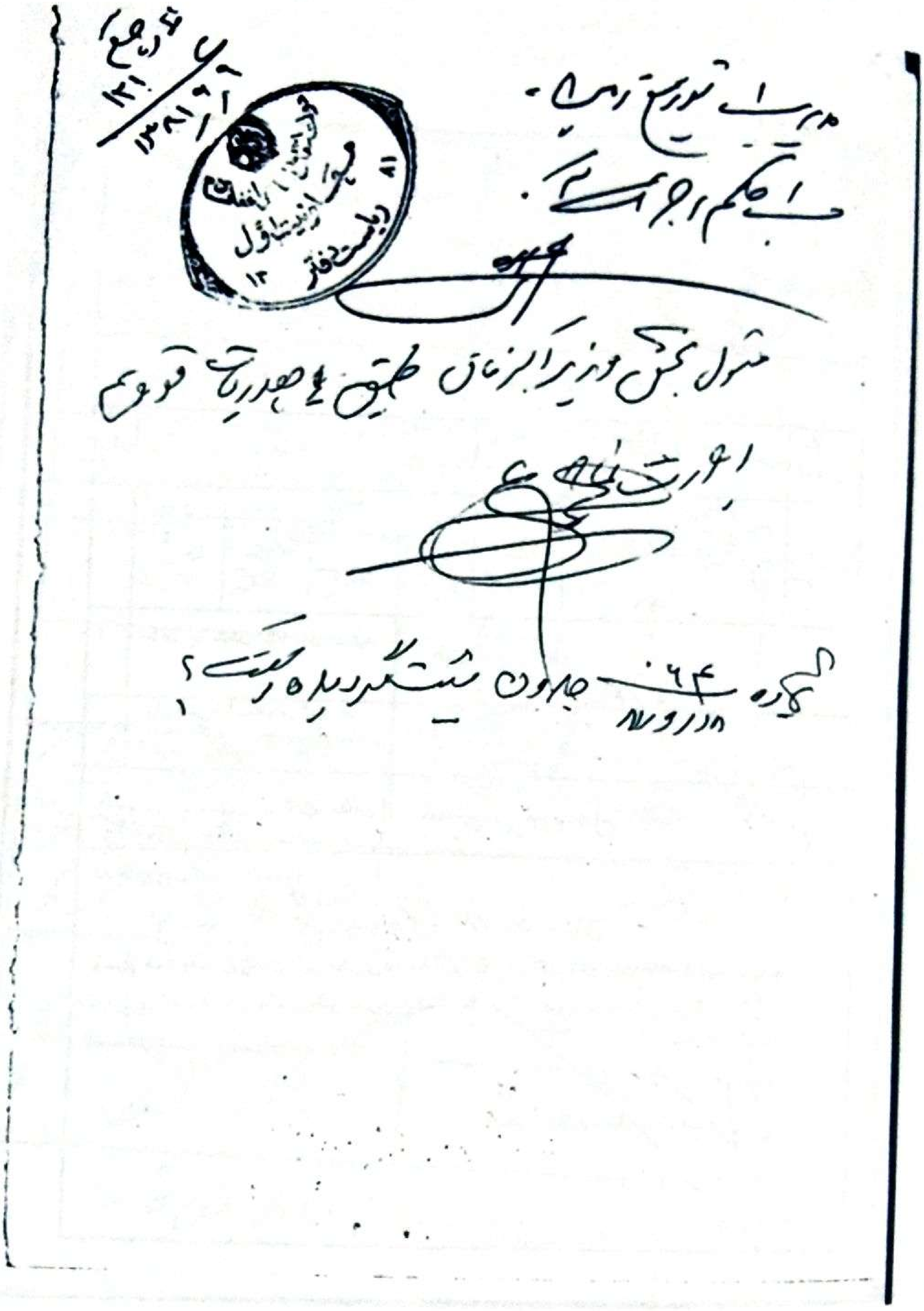

dwonloaded from bawarketabtoon.com

[redacted]

دولت اسلامی افغانستان

شاروالی کابل

ریاست عمومی ملکیت ها

فورمه تثبیت استحقاق نمرات زمین پلان های شهر کابل

هویت درخواست دهنده

شماره	شهرت: اسم	ولد	ولدیت (پدرکلان)	نمبر تذکره، صفحه جلد	زادگاه و محل آن	سن و سابقه کار	سکونت اصلی	سکونت فعلی
۱	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible] ۴۵ ... ۱۰	[illegible]	[illegible]

شماره		
۲	متاهل یا متکفل یکجا می ستید	[illegible]
۳	سابقه درخواست ونمره ثبت در شاروالی کابل	نشده
۴	مدت سکونت در شهر کابل وعلت آن	تخمین [illegible] سی سال

۳۰۲

۱۳۸۱/۹/۱۹

تعهد درخواست دهنده:

اینجانب ([illegible]) ولد ([illegible]) تعهد میسپارم.

باسم خود وهمسر وفرزندان نابالغ خویش در نواحی شهر کابل نمره زمین خانه وآپارتمان شخصی ندارم هرگاه خلاف آنچه که در فوق تحریر نموده ام ظاهر گردیده به علاوه با زجر قانونی از استحقاق زمین محروم شوم.

(محل امضاء درخواست کننده)

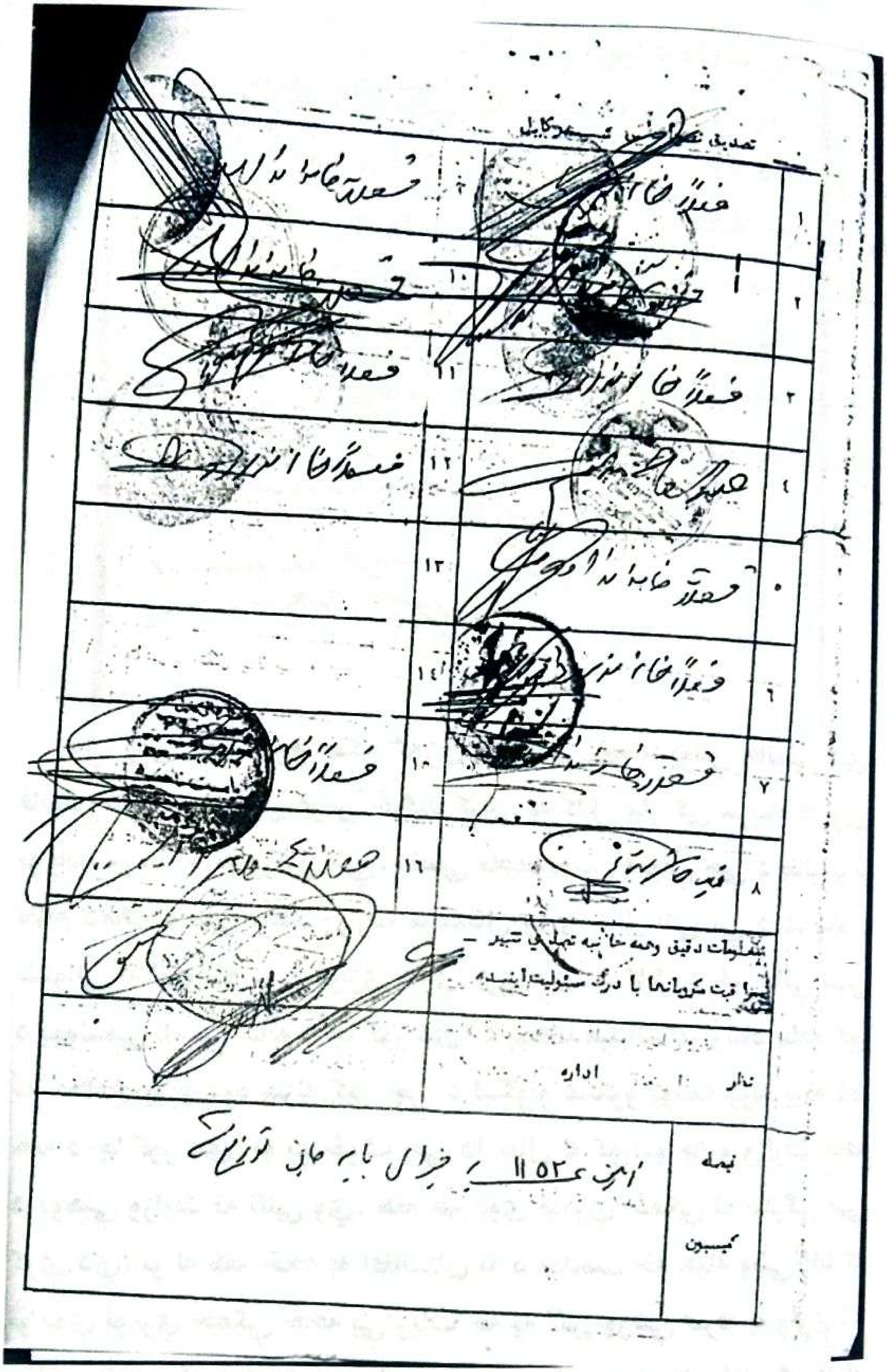

dwonloaded from bawarketabtoon.com

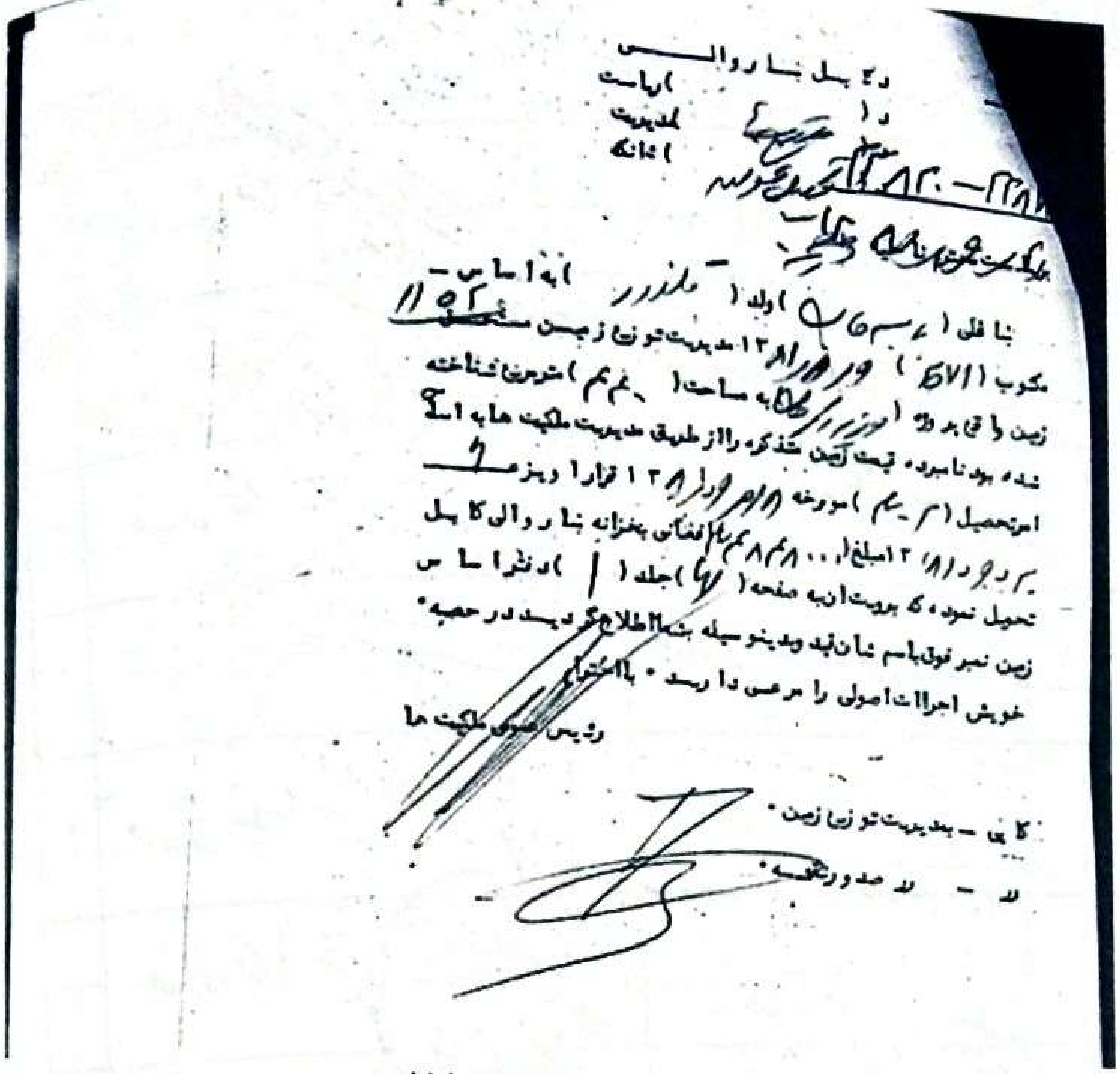
د کابل ښاروالۍ
ریاست
د ... مدیریت
ناحیه
ښاغلی ... ولد ... مستحق
مکتوب ... شرحی شناخته
زمین ... به مساحت ... از طریق مدیریت ملکیت ها به اسم
شده بود نامبرده قیمت زمین مذکور را
امر تحصیل ... مورخه ... به حساب خزانه ښاروالی کابل
... مبلغ ...
تحویل نموده که بعد از ... جلد ... دفتر اساس
زمین نمبر فوق باسم نامبرده ... اطلاع گردیده در حصه
خویش اجراآت اصولی را مرعی دارید. با احترام
رئیس عمومی ملکیت ها
کاپی – به مدیریت توزیع زمین
– به صدور ...

دې پسې چې کوم حکم ګورئ د ښاغلي محمدیونس قانوني دی، قانوني صیب هم خپل عرض څرګند کړی. په کابل ښار کې سرپناه نه لري، نو باید سرپناه ورته ورکړل شي، ښاغلی محمدیونس قانوني چې د طالبانو تر نظام دمخه د ملي دفاع وزارت مرستیال و، په کابل کې یې د سرپناه د نشتوالي له امله سختې ستونزې تېرې کړې دي، د کابل د خیرخانې مېنې د یوولسمې ناحیې شاته د چا کور دی؟ د پوهاند عبدالشکور رشاد ساده کور ته مخامخ پوخ دوه منزله کور چې د لسګونو عسکرو پوسته ورته پرته ده، هغه د چا کور دی؟ نو یو څوک چې دا مهال له کورنیو چارو وزارت څخه د پوهنې وزارت ته تللی وي، هغه هم یوې نومرې ځمکې ته سترګې پټې کړې دي، نو له هغه څخه به افغانستان ته د خدمت څه هیله وشي؟ ایا که تر یوې نومرې ځمکې څخه یې زیات څه په لاس ورشي صرفه به وکړي؟ د ښاغلي قانوني او د ده د زوی او ورور د بې کورۍ اسناد دلته وګورئ او سپکه لا دا چې د کابل ښار ټولو ناحیو تصدیق کړې چې قانوني صیب به

dwonloaded from bawarketabtoon.com

کابل ښار کې سرپناه نه لري.

نو کله چې یوڅوک په خپله ((قانوني)) وي او ناقانونه کارونه کوي، نو له نورو خلکو څخه چې تخلص یې جابر، ظالم، سېلاب، توپان، اور او نور وي، له هغو څخه څه ګیله، ښه به وي چې د قانوني صیب ((قانوني)) اسنادو ته هم نغوته وکړو. قانوني صیب په عرضپاڼه کې له خپل تخلص څخه هم تېر شوی، د دې له خاطره چې څوک پرې پوه نه شي، خو ((مارشال)) صیب بیا په حکم کې بېرته ((قانوني صیب)) لیکلی او د هغه د تخلص قانوني حق یې ور ادا کړی دی.

dwonloaded from bawarketabtoon.com

[illegible] محمد یوسف [illegible]

بریاست محترم شاروالی کابل!

محترما!

بنده نسبت نداشتن زمینه، همواره مواجه به مشکل هستم [illegible]

تقاضا دارم، با شفقت [illegible] یک نمره زمین [illegible]

[illegible]

ارچکل [illegible]

۲۲۶
۱۳۸۱/۱۲/۲۴

محترم شاروال صاحب:

یک نمره زمین برای [illegible] صاحب [illegible] توزیع گردد

[illegible]

۲۹/۱۲

دولت اسلامی افغانستان

شاروالی کابل

ریاست عمومی سکتور ۱

قیمت : بیست هزار افغانی

فورمه شمولیت مستحقین نمرات زمین رهایشی شهر کابل

هویت درخواست دهنده

سکونت فعلی	سکونت اصلی	سن و سابقه کار	وظیفه و محل آن	نمبر تذکره صفحه و جلد	شهرت: پدرکلان	شهرت: پدر	شهرت: اسم خودش	شماره
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	۱

۲	متاهل یا متکفل یا فامیل هستید	[illegible] ۱۳۶۱/۱۷/۲۴ ۲۳۶
۳	سابقه درخواست نمبر ثبت در ادارات کابل	[illegible]
۴	مدت سکونت در کابل و علت آن	[illegible]

تعهد درخواست دهنده :

اینجانب ([illegible]) ولد ([illegible]) تعهد میسپارم .

بنام خود همسر و فرزندان نابالغ خویش در نواحی شهر کابل نمره زمین ، خانه و اپارتمان شخصی ندارم هرگاه خلاف آنچه که در فوق تحریر نموده‌ام ظاهر گردید بنا علاوه بر تعقیب قانونی از استحقاق زمین محروم میباشم .

(محل امضاء درخواست دهنده)

۲

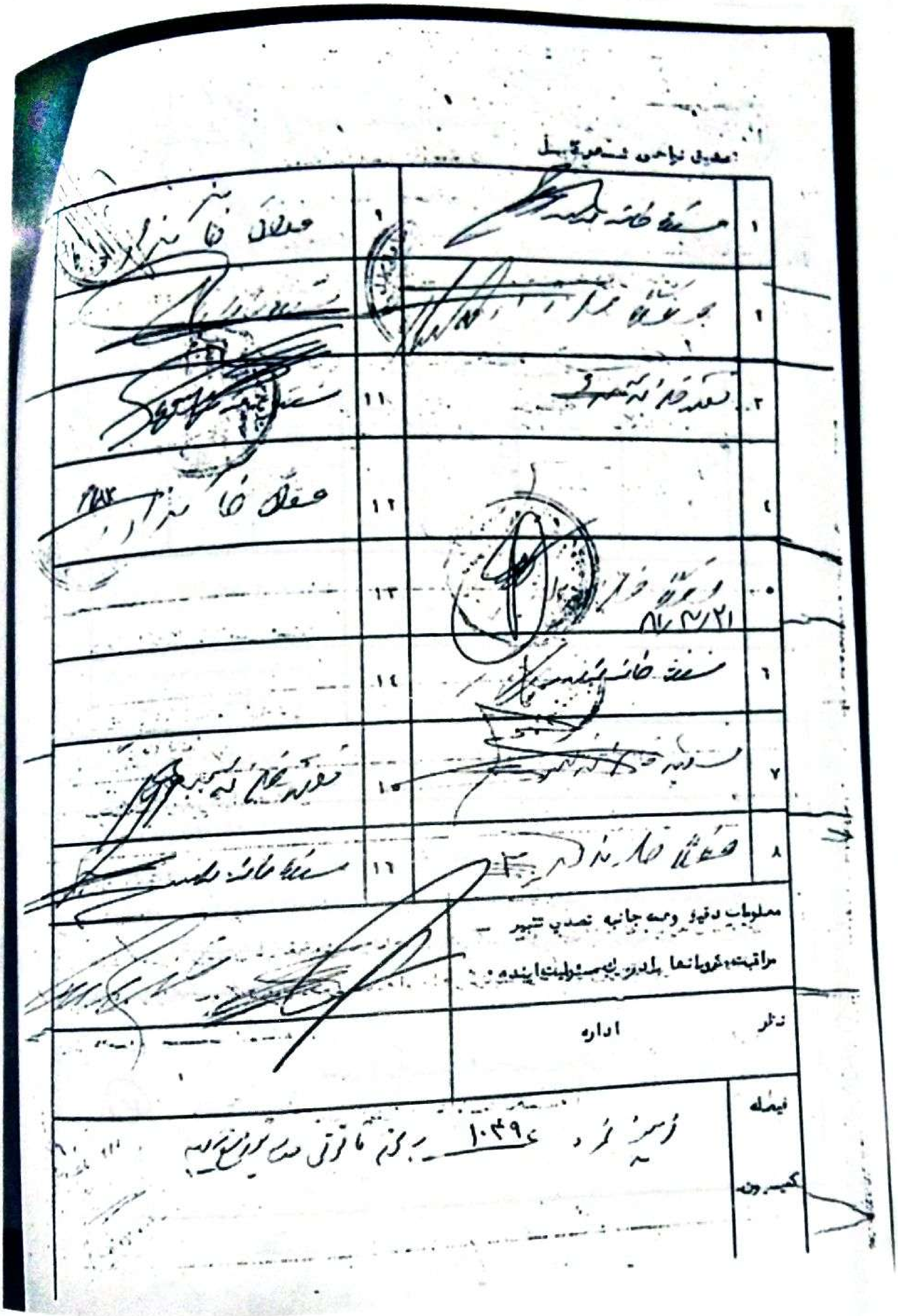

۱	[illegible]	۹	[illegible]
۲	[illegible]	۱۰	[illegible]
۳	[illegible]	۱۱	[illegible]
۴		۱۲	[illegible]
۵	[illegible]	۱۳	
۶	[illegible]	۱۴	
۷	[illegible]	۱۵	[illegible]
۸	[illegible]	۱۶	[illegible]

معلومات دقیق و همه جانبه تصدیق شود

مراقبت گروپها بالدرین مسئولیت ...

نظر — اداره

فیصله کمیسیون: [illegible] ۱۰۴۹ [illegible]

dwonloaded from bawarketabtoon.com

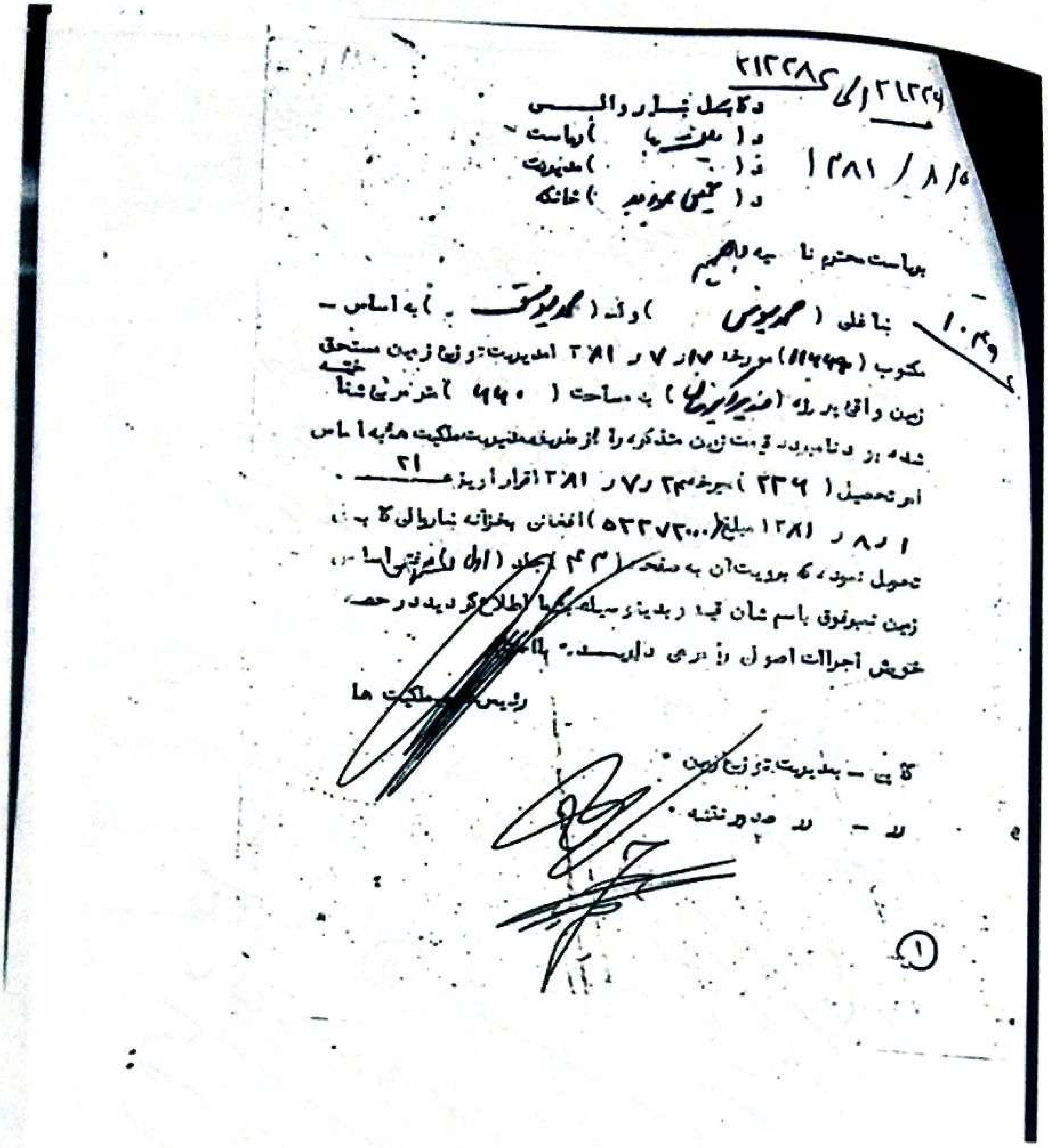
۲۱۲۲۸۶ / ۲۱۲۲۶

د کابل ښاروالي
د ( ) رياست
د ( ) مديريت
د ( ) خانګه

۱۳۸۱ / ۸ / ۱۵

رياست محترم ...

ښاغلی (محمد يونس) ولد (محمد يوسف) به اساس مکتوب (۱۱۹۹۹) مورخه ۱۷ / ۷ / ۱۳۸۱ آمديت توزيع زمين مستحق زمين واقع ... ( ) به مساحت (۹۹۰) مترمربع شناخته شده ... قيمت زمين مذکوره را از طريق ... ملکيت ها به اساس امر تحصيل (۲۳۶) مورخه ۲۳ / ۷ / ۱۳۸۱ ... ۲۱ / ۸ / ۱۳۸۱ مبلغ (۵۳۳۷۲۰۰) افغاني بخزانه ښاروالي ... تحويل نموده ... به صفحه (۳۴۳) جلد (...) زمين نمبر فوق باسم شان قيد ... اطلاع گرديد ... اجراآت اصول ...

رئيس ... ملکيت ها

کاپي – بمديريت توزيع زمين
— ... نقشه

۱

دا بل غوښتنليک بيا د ښاغلي محمدشعيب دی. محمد شعيب د ښاغلي محمديونس قانوني زوی دی، عجيبه خبره خو دا ده چې زوی او پلار يې دواړه په کابل کې سرپناه نه لري، دواړو پر يوه وخت عريضه ليکلې، دواړو ته يې مسلسلې نومرې ورکړې دي، محمد شعيب هم د خپل پلار د قانوني تخلص له ((قانوني)) حق څخه تېر شوی دی.

د ښاغلي شعيب د بې کورۍ اسناد په دې ډول دي.

dwonloaded from bawarketabtoon.com

[illegible]

بمقام محترم دولت انتقالی اسلامی افغانستان!

اینجانب که نسبت نداشتن کدام سرپناه در حصه شهر کابل مصروف مراجعه به مشکل میباشم. بنابر آن توسط از حضور محترم آرزومندم تا امر توزیع یک نمره زمین در وزیر اکبر خان ۵ بمرجع مربوطه هدایت فرموده ممنون سازند.

با احترام

[illegible]

دولت اسلامی افغانستان

ښاروالی کابل

ریاست عمومی ملکیت ها

فورمه تثبیت استحقاق نمرات زمین پروژه های شهر کابل ... طیار رایگان

هویت درخواست دهنده

سکونت فعلی	سکونت اصلی	سن وسابقه کار	وظیفه و محل آن	نمبر تذکره صفحه جلد	شهرت	شماره
					اسم / ولد / پدرکلان	
کابل	پنجشیر پریان	دوازده ساله	متعلم [illegible]	[illegible]	محمد شعیب / [illegible] / [illegible]	۱
					متاهل یا متکفل یک فامیل هستید	۲
					سابقه درخواست ونمبر ثبت در ښاروالی کابل	۳
					مدت سکونت در شهر کابل وعلت آن	۴

تعهد درخواست دهنده :

اینجانب (محمد شعیب) ولد (محمد [illegible]) تعهد میسپارم :

باسم خود وهمسر وفرزندان نابالغ خویش در نواحی شهر کابل نمره زمین خانه و یا پارتمان شخصی ندارم هرگاه خلاف آنچه که در فوق تحریر نموده ام ظاهر گردد بدعلاوه با زجر قانونی از استحقاق زمین محروم میباشم

(محل امضاء درخواست دهنده)

dwonloaded from bawarketabtoon.com

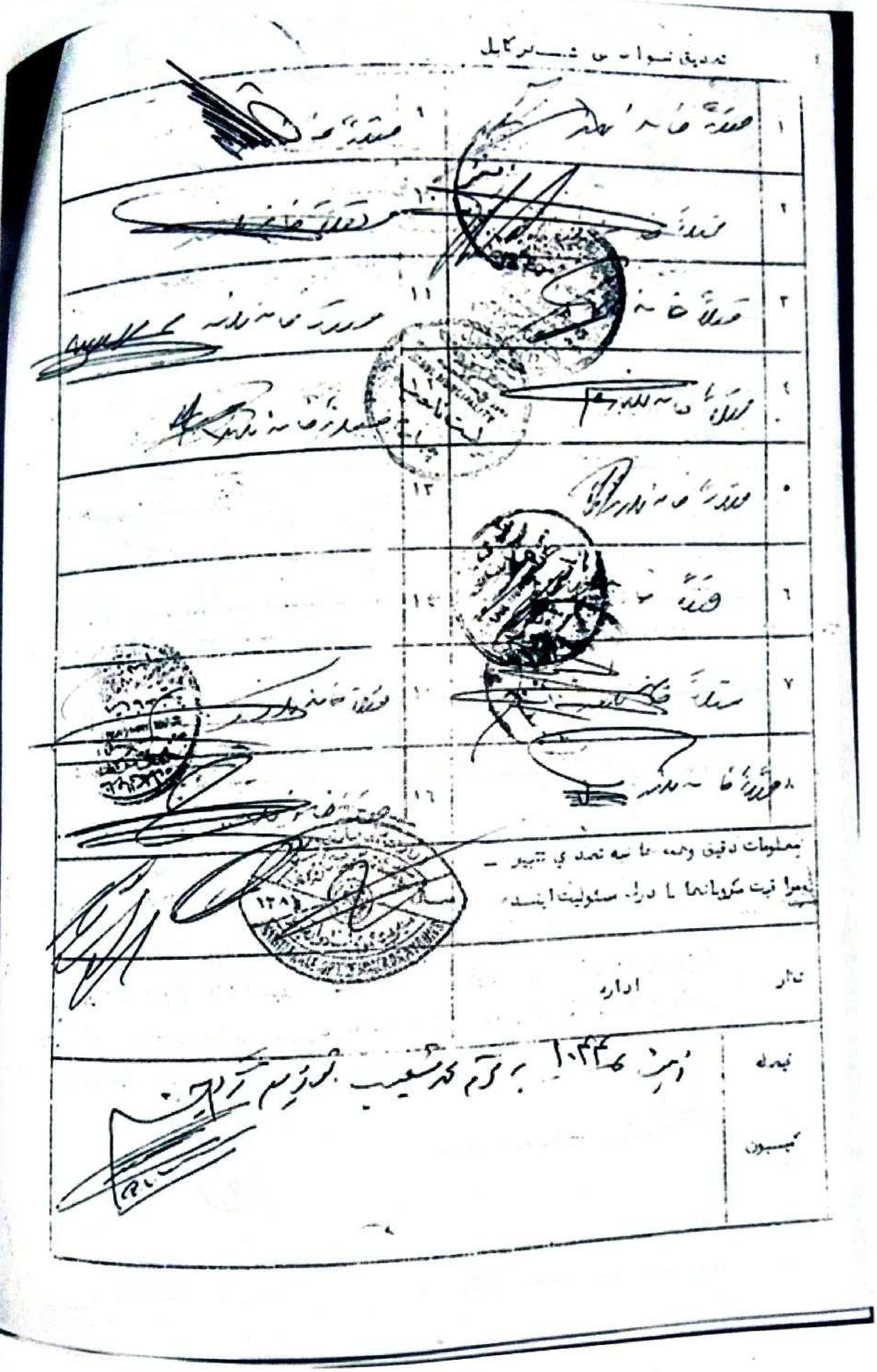

dwonloaded from bawarketabtoon.com

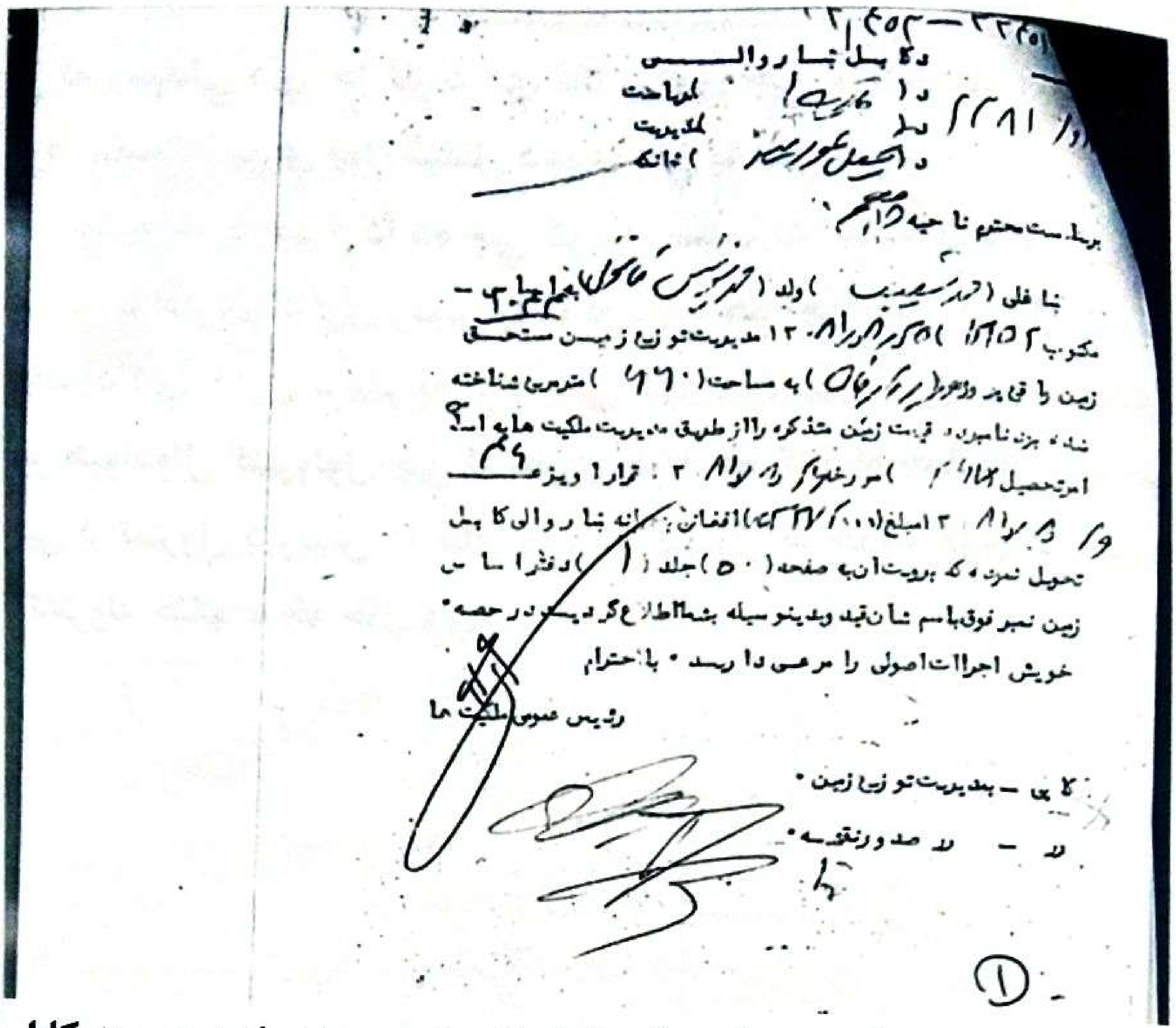
د کابل ښاروالــــــی
د ([illegible]) لمباحث
د ([illegible]) لمدیریت
د ([illegible]) لمانه

بریاست محترم ناحیه [illegible]

ښاغلی (محمد شعیب) ولد (محمد یونس قانونی) [illegible]
مکتوب ([illegible]) مورخ [illegible] ۱۳۰ مدیریت توزیع زمین مستحق
زمین را قبلاً در [illegible] به مساحت ([illegible]) متر مربع شناخته
شده بود نامبرده قیمت زمین متذکره را از طریق مدیریت ملکیت ها به اساس
امر تحصیل ([illegible]) مورخ [illegible] قرار اویز
[illegible] مبلغ ([illegible]) افغانی بخزانه ښاروالی کابل
تحویل نموده که بروبت آن به صفحه (۵۰) جلد ([illegible]) دفتر اساس
زمین نمبر فوق باسم شان قید و بدینوسیله بشما اطلاع گردید تا در حصه
خویش اجراآت اصولی را مرعی دارید. با احترام

رئیس عمومی ملکیت ها

کاپی – بمدیریت توزیع زمین.
" – " صدور نقشه.

(۱)

همدې محمد شعیب بیا په خو کلونو کې دومره وده وکړه چې په کابل کې له بې کورۍ څخه د لندن تر ماڼیو ورسېد. ویل کېږي د لندن په یوه ډېر لوکس هوټل کې د قانوني صیب د زوی د واده داسې یو پروګرام و چې خپله قانوني صیب او نورو ((قانوني څېلو)) په کې په ډېرو شاندارو مراسمو ګډون کړی و. دا په لندن کې د ودونو په تاریخ کې یو ډېر مجلل او له مصرفه ډک واده ګڼل شوی دی.

د ښاغلي محمد یونس قانوني، د زوی (محمد شعیب) ترڅنګ د هغه ورور ښاغلي (محمد شریف) هم د بې سرپناهۍ له مشکل سره مخ دی. ده هم ډېر کلونه د بېکورۍ له امله کړاوونه ګاللي دي، ده ته هم د شېرپور په سیمه کې د خپل ورور او وراره ترڅنګ د کور لپاره ځمکه بېله شوه، تولې عریضې پر یوه وخت، په یوه قلم، په یوه لاس لیکل شوي، ټولو ته پر یوه وخت د یوه شخص له خوا حکم ورکړل شوی، له کابل ښاروالۍ څخه نیولې تر ناحیو پورې ټول مهرونه او لاسلیکونه هم په یوشان او یوه وخت

dwonloaded from bawarketabtoon.com

سر ته رسېدلي دي. دا کار د دې مانا ورکوي چې له ((مارشاله) نیولې تر واږه (سلیمانه) پورې ټول تسلسل د یوې ډلې په لاس کې و.

عجیبه خبره خو لا دا ده چې شریفي صیب (د افغانستان د کنټرول او تفتیش د ادارې) د لوی رییس په توگه دنده هم اجراکوي، تر (۱۳) کلونو زیات د دې ادارې د مشر په توگه پاتې شوی، ولسمشر کرزي پر ده باندې نور هېوادوال کنټرولول چې له هغوی څخه څه گناه او خطا ونه شي، خو چې د کنټرول د رییس دا حال وي، نو کنټرول به څوک کوي او د نورو ناکنترولو خلکو به څه حال وي؟

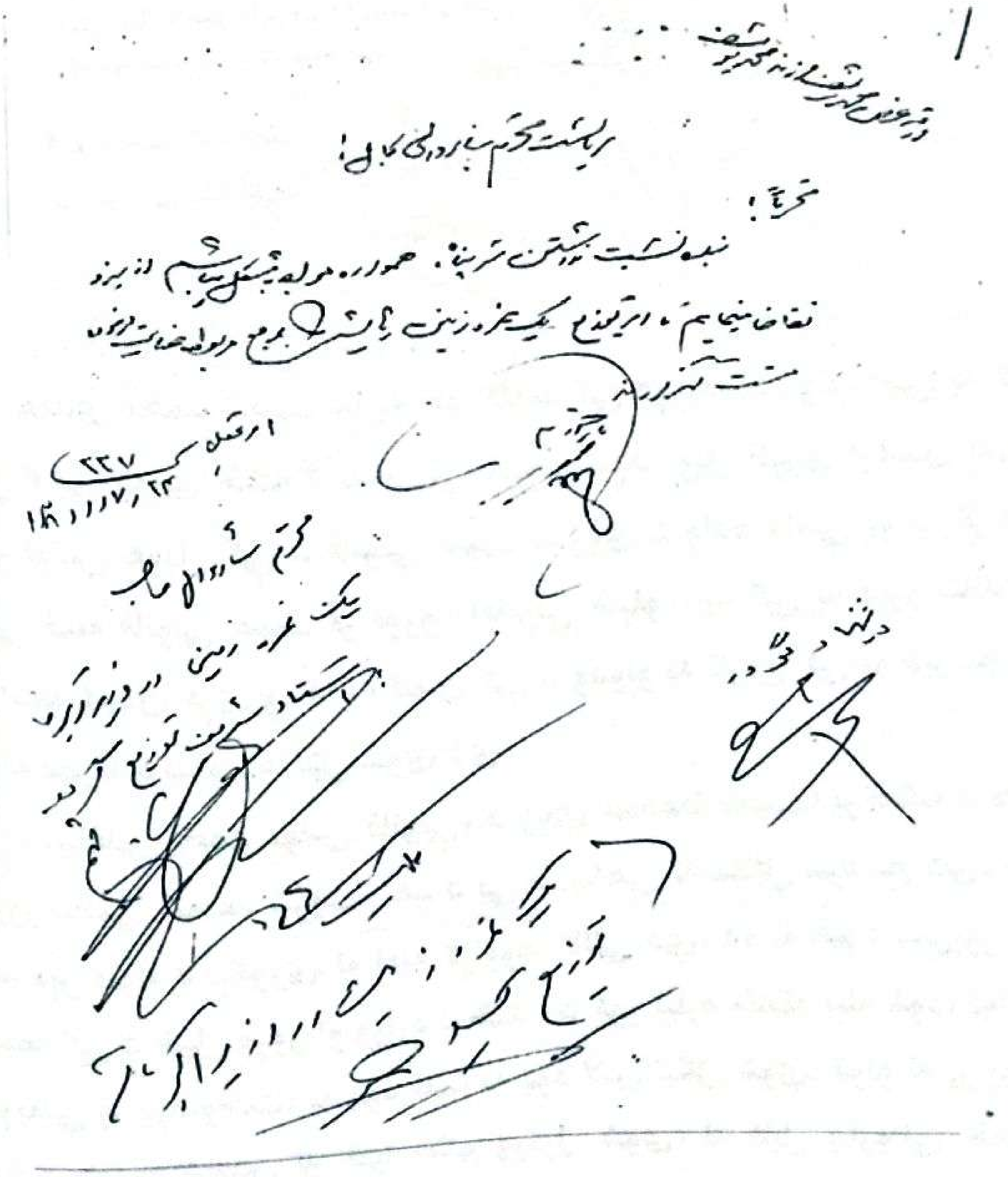

dwonloaded from bawarketabtoon.com

دولت اسلامی افغانستان
شاروالی کابل
ریاست [illegible]

فورم درخواست تحقق نمرات زمین رهایشی شهر کابل   قیمت: بیست هزار افغانی

هویت درخواست دهنده

شماره	شهرت: اسم مکمل	پدر	پدرکلان	نمبر تذکره صفحه و جلد	وظیفه و محل آن	سن و سابقه کار	سکونت اصلی	سکونت فعلی
۱	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	۴۷ ساله / ۲۵ ساله	[illegible]	[illegible]

محل یا محلات انتخابی درخواست دهنده	[illegible]
سابقه درخواست نمبر نمرات در شاروالی کابل	ندارد
مدت سکونت در شهر کابل و علت آن	[illegible]

تعهد درخواست دهنده:

اینجانب ([illegible]) ولد ([illegible]) تعهد میسپارم

باسم خود همسر و فرزندان نابالغ خویش در نواحی شهر کابل نمره زمین، خانه و اپارتمان شخصی ندارم هرگاه خلاف آنچه که در فوق تحریر نمودم ظاهر گردید بر علاوه ملزم بودن قانونی از استحقاق نمره محروم میباشم.

(محل امضا درخواست دهنده)

dwonloaded from bawarketabtoon.com

تصدیق نواحی شهر کابل

۱		۹	
۲		۱۰	
۳		۱۱	
۴		۱۲	
۵	۲۷/۳/۲۱	۱۳	
۶		۱٤	
۷		۱۵	
۸		۱٦	

معلومات دقیق و صحه جانبه تصدیق شهر –
مراتب مکتوبانه با درک مسئولیت اینده.

ناظر اداره

فیصله	
کمیسیون	۱۰۴۸ — 1048 — ۱۰۴۸

dwonloaded from bawarketabtoon.com

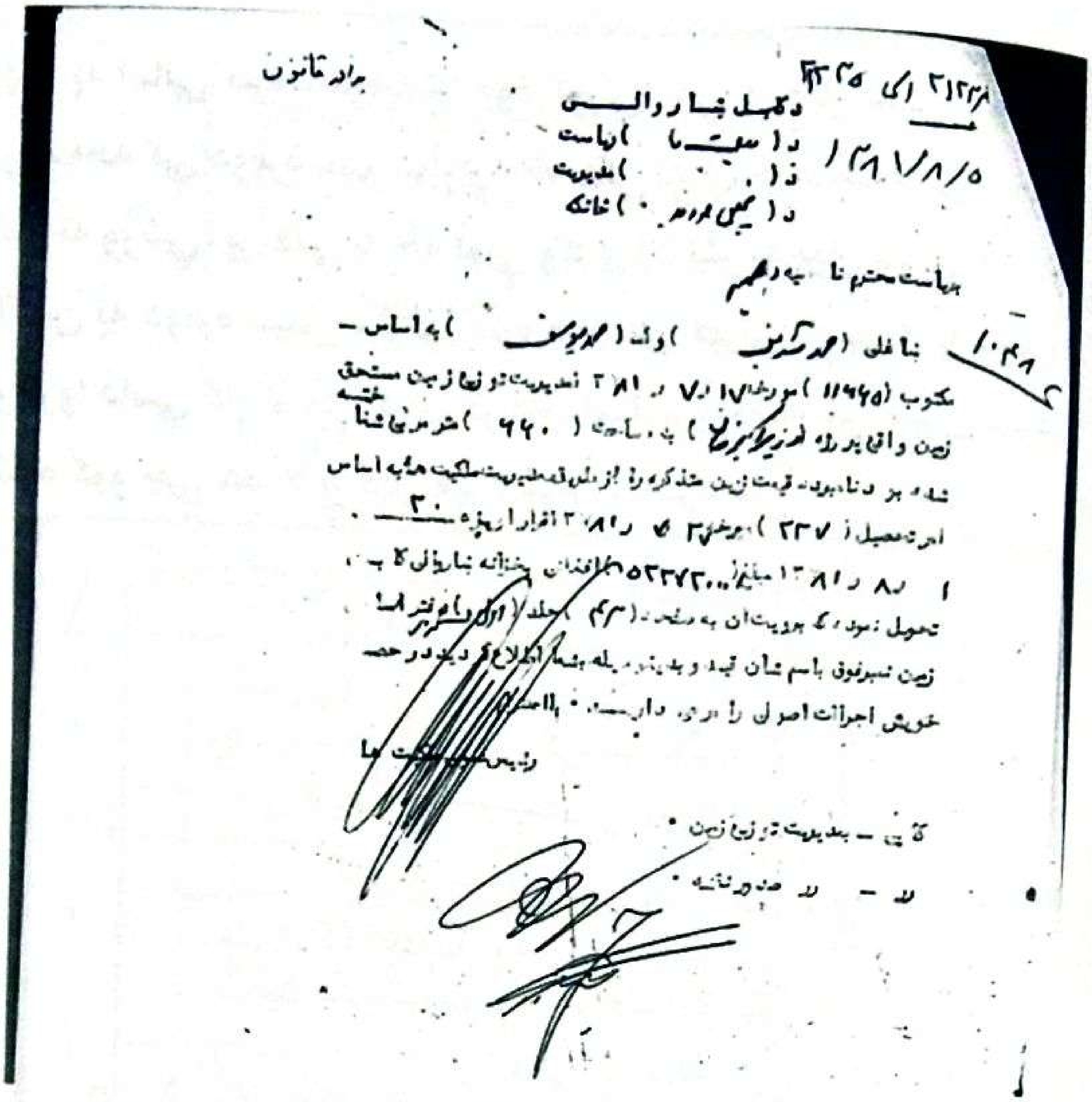
د کابل ښاروالۍ
د ( ) رياست
د ( ) مديريت
د ( ) څانګه
۱۳۸۱/۸/۵
رياست محترم ...
ښاغلی (محمد کريم) ولد (محمد يوسف) په اساس
کاپي – به مديريت توزيع زمين

په دې بل مخ کې چې تاسو کوم حکم ګورئ دا نو بيا بل عجيبه حکم دی، دا هم د يادښت د کتابچې په يوه پاڼه کې ورکړل شوی دی. په اصطلاح ((جهادي او مقاومتي)) رنګ لري، په دې کې يووولس تنو ته په يوځايي ډول حکم ورکړل شوی دی. ټول د ښاغلي فهيم د کورنۍ غړي دي. عبدالحسين، عبدالمقيم، عبدالامين او عبدالقديم څلور تنه د ښاغلي فهيم ورونه او د ښاغلي قلادار زامن دي. شکيب د عبدالمقيم زوی او د ښاغلي فهيم وراره دی. مقصود، مقبول او موجود درې واړه د عظيم الله زامن دي، عظيم الله بيا خپله د فهيم خان خپلوان کېږي. ثريا بنت محمدعثمان او بي بي سنبل بنت عبدالرقيب هم د دوی د کورنۍ غړې دي او ريحان د محمد طاهر زوی هم ورسره کورنۍ اړيکي لري. په اکثرو فورمونو کې يې د نيکه نوم ځکه نه دی ليکلی، څرنګه چې دا ټول سره ورونه او وريرونه دي، نو که په فورمه کې يې د نيکه نوم ليکلی وای، د ټولو

dwonloaded from bawarketabtoon.com

رېښه په اسانۍ سره معلومېدله. يوه کورنۍ چې د کابل ښار په يوه تنګه او وړه ساحه کې دومره سهم غواړي، څه فکر کېږي که د هېواد ټوله خزانه يې لاس ته ورشي، پر هغې به څه لوبې وکړي؟ د بشر په ټول تاريخ کې به هيڅ واکمن په دومره سپين سترګۍ سره د خپلې کورنۍ غړيو ته په دومره بېره او ناروا داسې کار نه وي کړی. تر دې اسنادو وروسته بلې سپين سترګۍ ته اشاره کوو چې هغه لا تر دې هم د شرم وړ خبره ده.

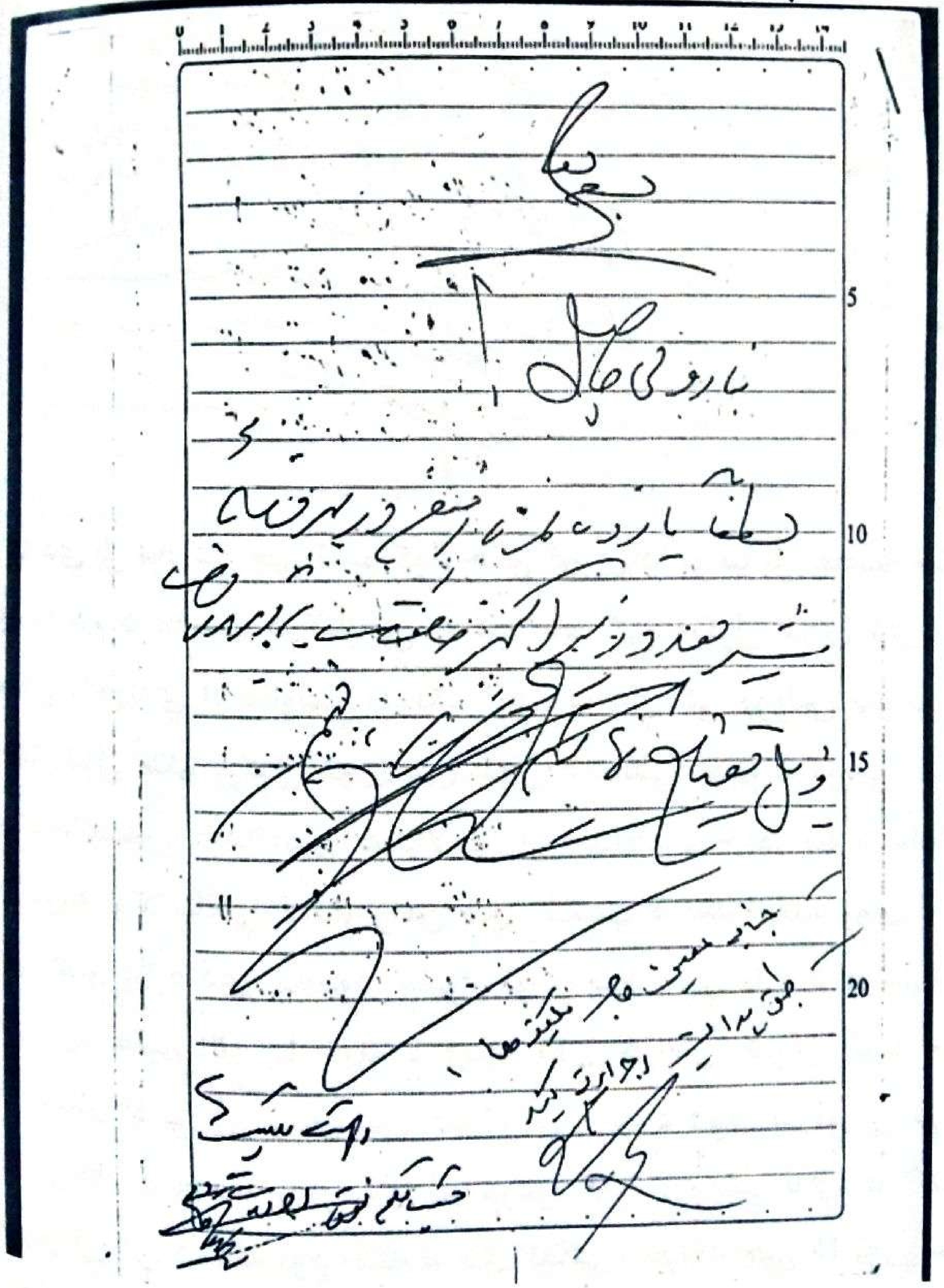

dwonloaded from bawarketabtoon.com

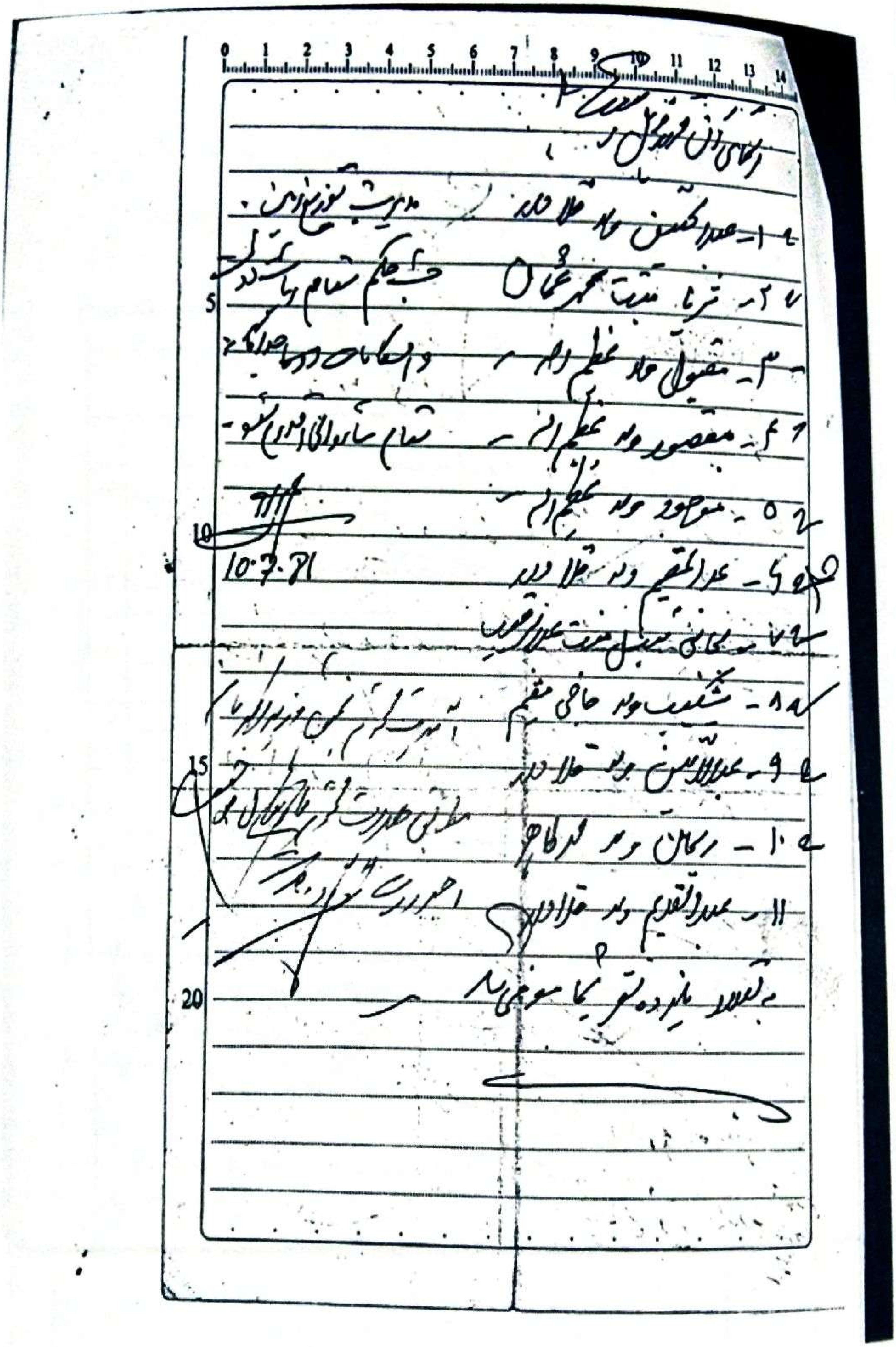

dwonloaded from bawarketabtoon.com

دولت اسلامی افغانستان

شاروالی کابل

ریاست عمومی تکنیکی

[illegible] زمین [illegible] شهر کابل

بحساب [illegible]

هویت درخواست دهنده

شماره	شهرت: اسم	ولد	پدرکلان	نمبر تذکره نمبر جلد	وظیفه و محل آن	سن وسابقه کار	سکونت اصلی	سکونت فعلی
۱	عبدالرحیم	ملاور						

۲	متاهل یا [illegible] هستید	متاهل هستم
۳	سابقه درخواست نمره زمین در شاروالی کابل	ندارد
۴	مدت سکونت در شهر کابل و [illegible]	[illegible]

تعهد درخواست دهنده:

اینجانب (عبدالرحیم) ولد (ملاور) تعهد میسپارم [illegible]

با خود همسر و فرزندانم [illegible] در نواحی شهر کابل نمره زمین خانه و اپارتمان شخصی

ندارم هرگاه خلاف آنچه که در فوق تحریر نموده‌ام ظاهر گردد [illegible]

[illegible] زمین محروم میباشم.

عبدالرحیم

(محل امضاء درخواست دهنده)

۱۳۸۱/۱/

dwonloaded from bawarketabtoon.com

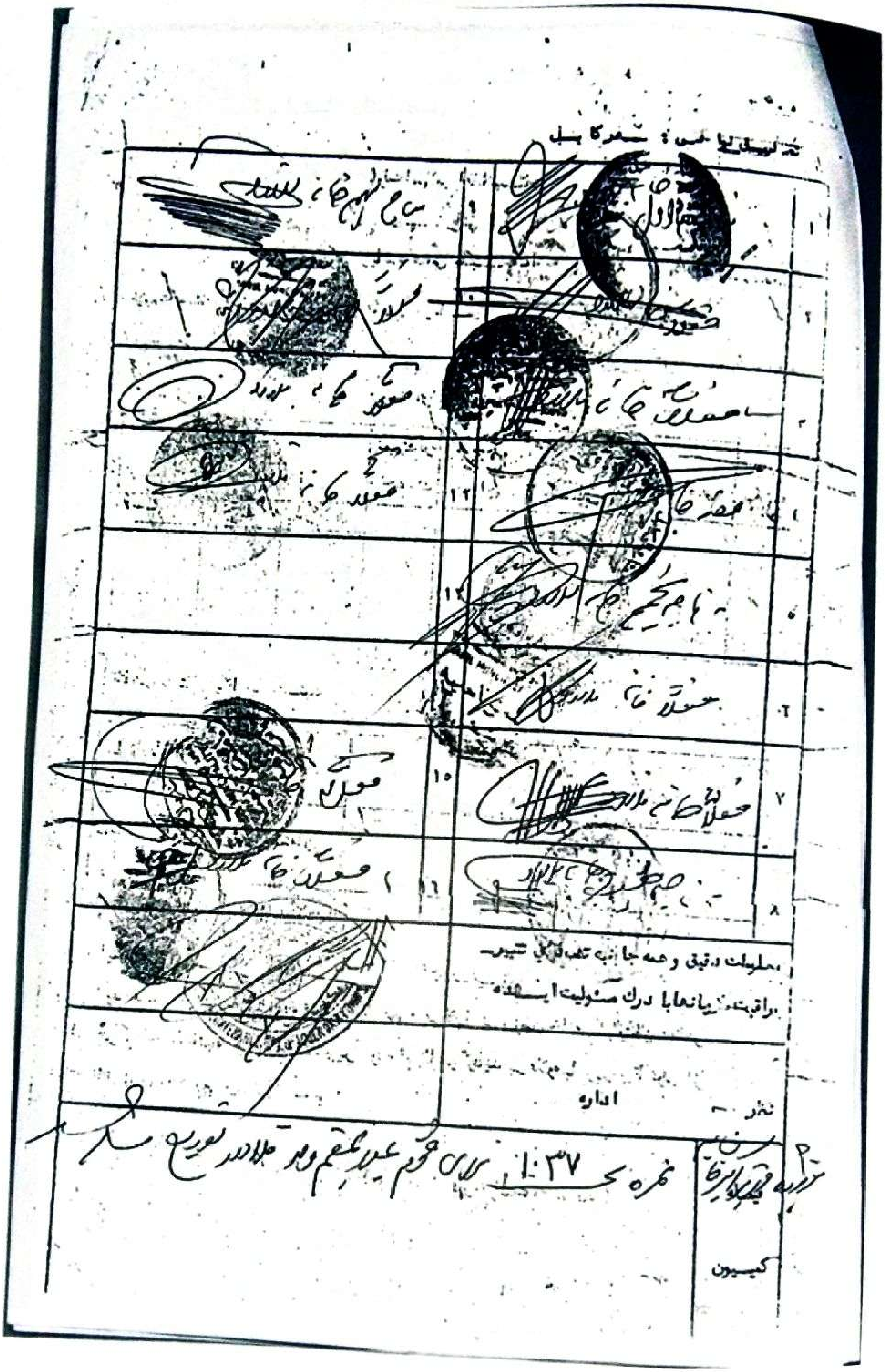

dwonloaded from bawarketabtoon.com

د کابل ښاروالۍ
ریاست
د [illegible] مدیریت
د [illegible] شانګه

بریاست محترم ناحیه [illegible]

بنا قبل ([illegible]) ولد [illegible]) به اساس —
مکتوب ([illegible]) [illegible] مدیریت توزیع زمین مستحق
زمین [illegible] به مساحت ([illegible]) متر مربع شناخته
شده بود نامبرده قیمت زمین متذکره را از طریق مدیریت ملکیت ها به اساس
امر تحصیل ([illegible]) مورخه / / ۱۳ قرار اویز —
[illegible] مبلغ ([illegible]) افغانی بخزانه ښاروالی کابل
تحویل نموده که بروی آن به صفحه (۲۸) جلد [illegible] به اساس
زمین نمبر فوق باسم شان قید و بدینوسیله بشما اطلاع گردید در حصه
خویش اجراآت اصولی را مرعی دارید. با احترام

رئیس [illegible] ملکیت ها

کاپی — بمدیریت توزیع زمین.
[illegible] — [illegible] صدور [illegible]

dwonloaded from bawarketabtoon.com

دولت اسلامی افغانستان
شاروالی کابل
ریاست عمومی ملکیت ها

[illegible] تقاضای زمین بلاک های شهر کابل

هویت درخواست کننده

شماره	شهرت: اسم	ولد	پدرکلان	نمبر تذکره و نمبر جلد	وظیفه و محل آن	سن و سابقه کار	سکونت فعلی	سکونت تملکی
۱	عبدالکریم	ملادور						
۲	متأهل یا متأهل یکجا میباشید			متاهل است				
۳	سابقه درخواست و نمبر ثبت در شاروالی کابل			ندارد				
	مدت سکونت در شهر کابل و وطنداران			زیاد است				

۱۳۸۱/۷/۱۱

تعهد درخواست دهنده:

اینجانب (عبدالکریم) ولد (ملادور) تعهد میسپارم:

که خود همسر و فرزندانم تا حال بنام خویش در نواحی شهر کابل نمره زمین خانه و اپارتمان شخصی ندارم هرگاه خلاف آنچه که در فوق تحریر نموده ام ظاهر گردید بر علاوه جزای قانونی از استحقاق زمین محروم میباشم.

عبدالکریم

(محل امضای درخواست دهنده)

dwonloaded from bawarketabtoon.com

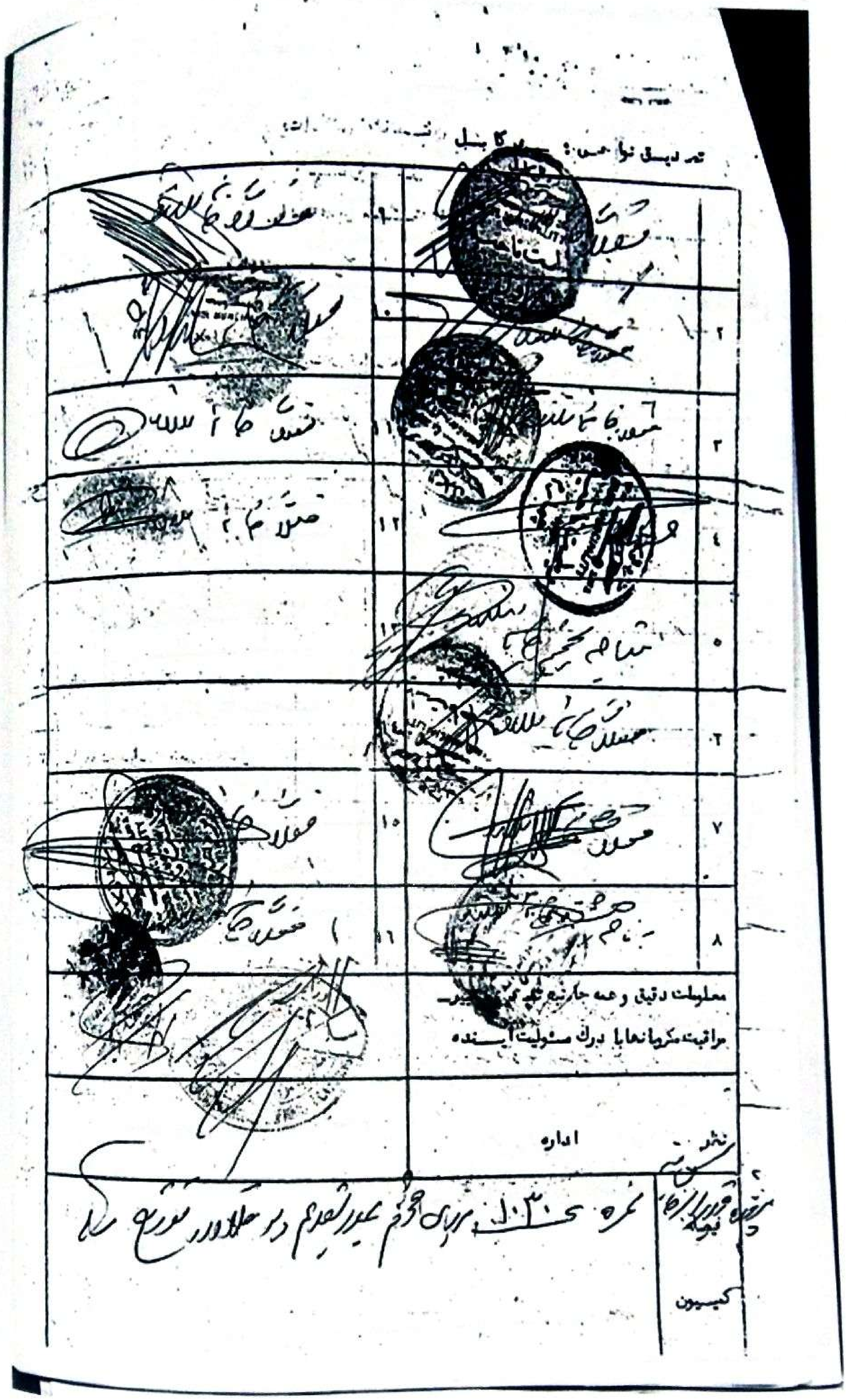

dwonloaded from bawarketabtoon.com

۶۹ ... کابل ... والــــی

د (...) ریاست

د (...) مدیریت ۸۱/۲/۱

د (...) څانګه

بریاست محترم ناحیه (...)

بنا فلی (...) ولد (...) بنا اساس –

مکتوب (۱/۵۱۷) ۱۱/۷/۱۳۸۱ مدیریت توزیع زمین مستحق

زمین را ... (...) به مساحت (۶۶۰) متر مربع شناخته

شده ... قیمت زمین مذکوره را از طریق مدیریت ملکیت ها به اساس

امر ... (۱۵۵) مورخه ۱۳/۲/۱۳۸۱ قرار آویز ۹۷

... ۷/۳/۱۳۸۱ مبلغ (۱۰۰) (۵۲۳۷) افغانی به خزانه ... والی کابل

تحویل ... که بدینت از به صفحه (۵۹) جلد ... اساس

زمین نمبر فوق باسم شان قید ... بدینوسیله بشما اطلاع گردید در حصه

خویش اجراات اصولی را مرعی دارید. با احترام

رئیس ... ملکیت ها

کاپی – بمدیریت توزیع زمین.

" – " صدور تعرفه.

dwonloaded from bawarketabtoon.com

دولت اسلامی افغانستان

شاروالی کابل

ریاست عمومی ملکیت ها

فورم تثبیت عدم تخصیص نمرات زمین بلاک های شهر کابل — بحساب ... [illegible]

هویت درخواست دهنده

شماره	شهرت: اسم	ولد	پدرکلان	نمبر تذکره نمبر جلد	وظیفه و محل آن	سن وسابقه کار	سکونت اصلی	سکونت فعلی
۱	[illegible]	[illegible]			[illegible]			[illegible]

شماره		
۲	متاهل یا متکفل یکفامیل هستید	[illegible]
۳	سابقه درخواست نمبرثبت در شاروالی کابل	[illegible]
۴	مدت سکونت در شهر کابل وعلت آن	[illegible]

تعهد درخواست دهنده:

اینجانب ([illegible]) ولد ([illegible]) تعهد مینمایم.

باسم خود همسر وفرزندان نابالغ خویش در ساحه شهر کابل نمره زمین خانه واپارتمان شخصی ندارم هرگاه خلاف آنچه که درفوق تحریر نموده ام ظاهر گردید علاوه بر جزا از نمره استحقاق زمین محروم میباشم.

(محل امضا درخواست دهنده)

۱۵۸ / ۱۱ / ۱۳۸۱

dwonloaded from bawarketabtoon.com

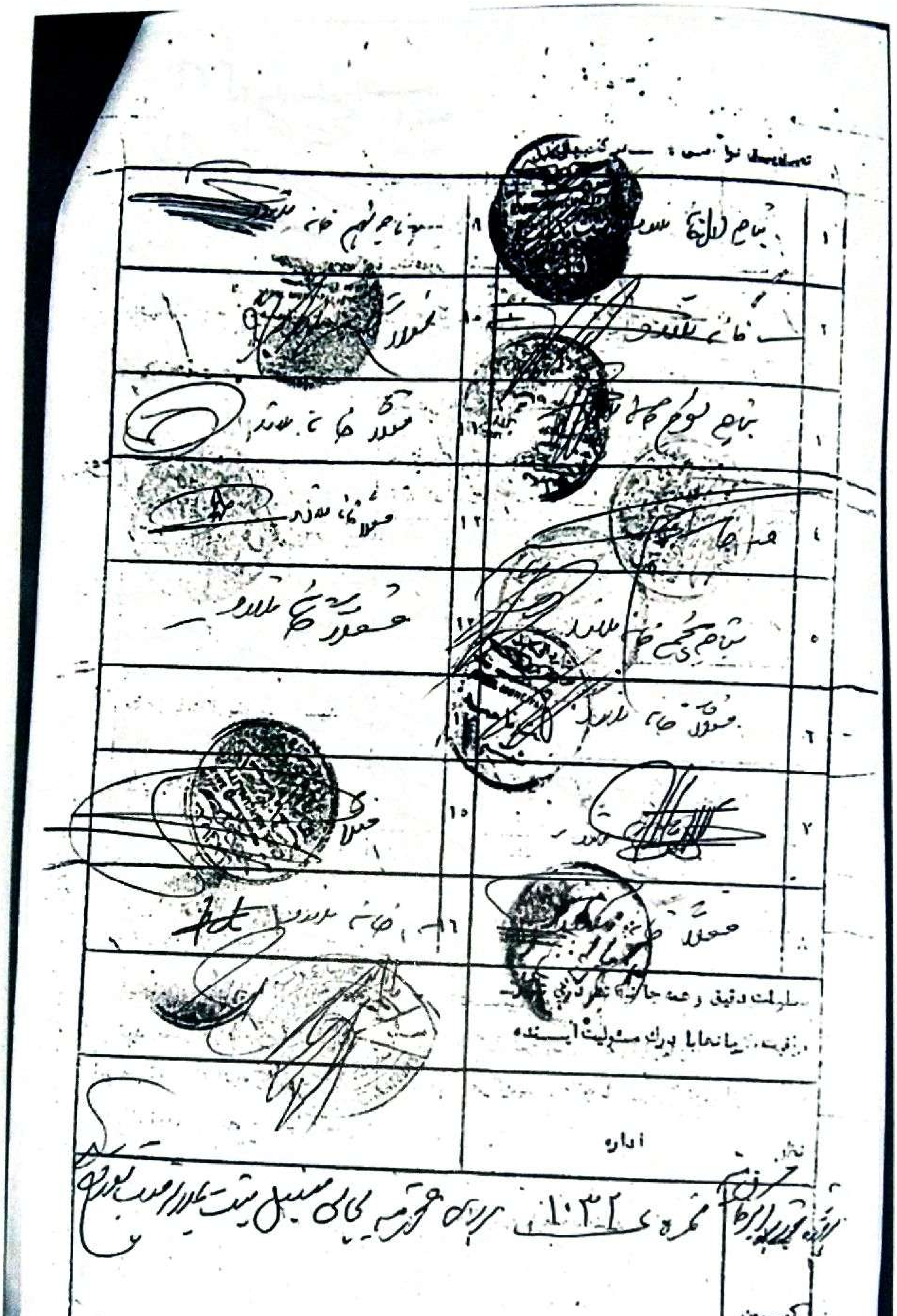

dwonloaded from bawarketabtoon.com

[illegible] ۴۶۶۰ - ۲
د ( ) ریاست
د ( ) مدیریت
د ( ) شاخه
د ( )
تاریخ ۸۱/۷/

برياست محترم ناحیه [illegible]

بنا فیصله [illegible] ولد ([illegible]) بوا سطه —
مکتوب (۱۱۵۰۱) ۸۱/۷/ ۱۳۸۱ مدیریت توزیع زمین مستحق
زمین را قطعه ([illegible]) به مساحت (۶۶۰) متر مربع شناخته
شده بود نامبرده قیمت زمین متذکره را از طریق مدیریت ملکیت های امور ۷۶
امر تحصیل (۱۵۸) مورخه ۸۱/۷/۱۴ قرار اویز
۸۱/۷/۱۴ مبلغ (۵۲۲۷۲۰۰۰) افغانی بخزانه ښاروالی کابل
تحویل نموده که بوسیله آن به صفحه (۲۶) جلد ([illegible]) کتاب [illegible] اساس
زمین نمبر فوق باسم شان قید و بدینوسیله بشما اطلاع گردید تا درحصه
خویش اجراآت اصولی را مرعی دارید . با احترام

رئیس [illegible] ملکیت ها

کاپی — بمدیریت توزیع زمین
" — " صدور نقشه .

dwonloaded from bawarketabtoon.com

دولت اسلامی افغانستان

شاروالی کابل

ریاست [illegible]

درخواست تقاضای نمرات زمین رهایشی شهر کابل — حساب [illegible]

هویت درخواست کننده

شماره	شهرت: اسم	ولد	پدرکلان	نمبر تذکره، صفحه، جلد	سابقه ... شماره	سکونت اصلی	سکونت فعلی
۱	عبدالرحمن	ملاداد					[illegible]
۲	متاهل یا مجرد یکتا میل هستید				[illegible]		
۳	سابقه درخواست نمره در شاروالی کابل				[illegible]		
	مدت سکونت در شهر کابل و علت آن				[illegible]		

۱۳۸۱/۱۰/۱

تعهد درخواست دهنده:

اینجانب (عبدالرحمن) ولد (ملاداد) متعهد میشوم

با ... خود ... نزد ... در نواحی شهر کابل نمره زمین خانه و یا ارتباط شخص

ندارم هرگاه خلاف آنچه که در فوق تحریر نموده ... ثابت گردد ... تا ... از

... استحقاق زمین محروم میباشم

عبدالرحمن

(محل امضاء درخواست دهنده)

dwonloaded from bawarketabtoon.com

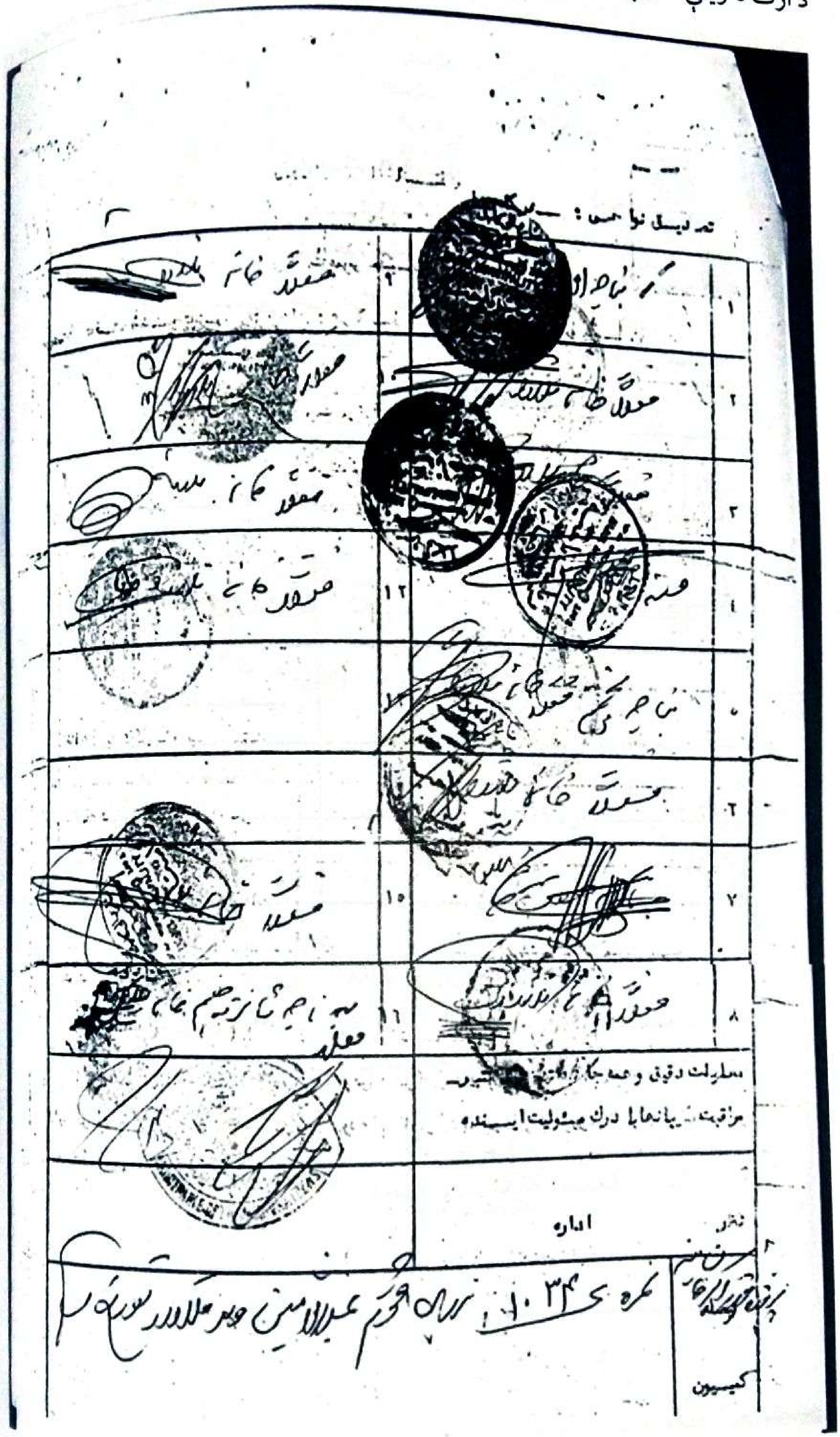

dwonloaded from bawarketabtoon.com

د کابل ولایت والي
د ([illegible]) ریاست
د (تحصیل عواید) مدیریت
د ([illegible]) شانګه

بریاست محترم ناحیه [illegible]

بنا علی (عبدالرحمن) ولد ([illegible]) به اساس مکتوب ([illegible]) مورخ [illegible] ۷/۱۳۸۱ مدیریت توزیع زمین مستحق زمین رهایشی بوده ([illegible]) به مساحت (۶۶۰) مترمربع شناخته شده، برنامبرده، قیمت زمین مذکور را از طریق مدیریت ملکیت ها به اساس امر تحصیل (۱۵۱) مورخ [illegible] /۷/۱۳۸۱ قرار اویز [illegible] مورخ [illegible] /۷/۱۳۸۱ مبلغ ([illegible]) افغانی بخزانه بنا روالی کابل تحویل نموده که به روت آن به صفحه ([illegible]) جلد [illegible] مذکور به اساس زمین نمبر فوق باسم شان قید و بدینوسیله بشما اطلاع گردید در حصه خویش اجراآت اصولی را مرعی دارید. با احترام

رئیس [illegible] ملکیت ها

کاپی ـ بمدیریت توزیع زمین.
" ـ " صدور نقشه.

دولت اسلامی افغانستان

شـــاروالی کابل

ریاست فروش ملکیت‌ها

[illegible] زمین ... شهر کابل ... یکسان

هویت درخواست دهنده

شماره	شهرت			نمبر تذکره و صحفه جلد	وظیفه و محل آن	سن و سابقه کار	سکونت اصلی	سکونت فعلی
	اسم	ولد	پدرکلان					
۱	عبدالحسین	ملاداد		[illegible]	بیکار			کابل
۲	متاهل یا متکفل یکجا میباشید				متاهل و [illegible]			
۳	سابقه درخواست و نمبر شیت در شاروالی کابل				ندارد			
۴	مدت سکونت در شهر کابل و علت آن				[illegible]			

۱۳۸۰/۷/۱۱

تعهد درخواست دهنده

اینجانب عبدالحسین ولد ملاداد

به اسم خود همسر و فرزندان نا بالغ خویش در نواحی شهر کابل نمره زمین خانه و اپارتمان شخصی ندارم هرگاه خلاف آنچه که درفوق تحریر نموده ام ظاهر گردید سر علاوه ... از استحقاق زمین محروم میباشم.

عبدالحسین

(محل امضای درخواست دهنده)

dwonloaded from bawarketabtoon.com

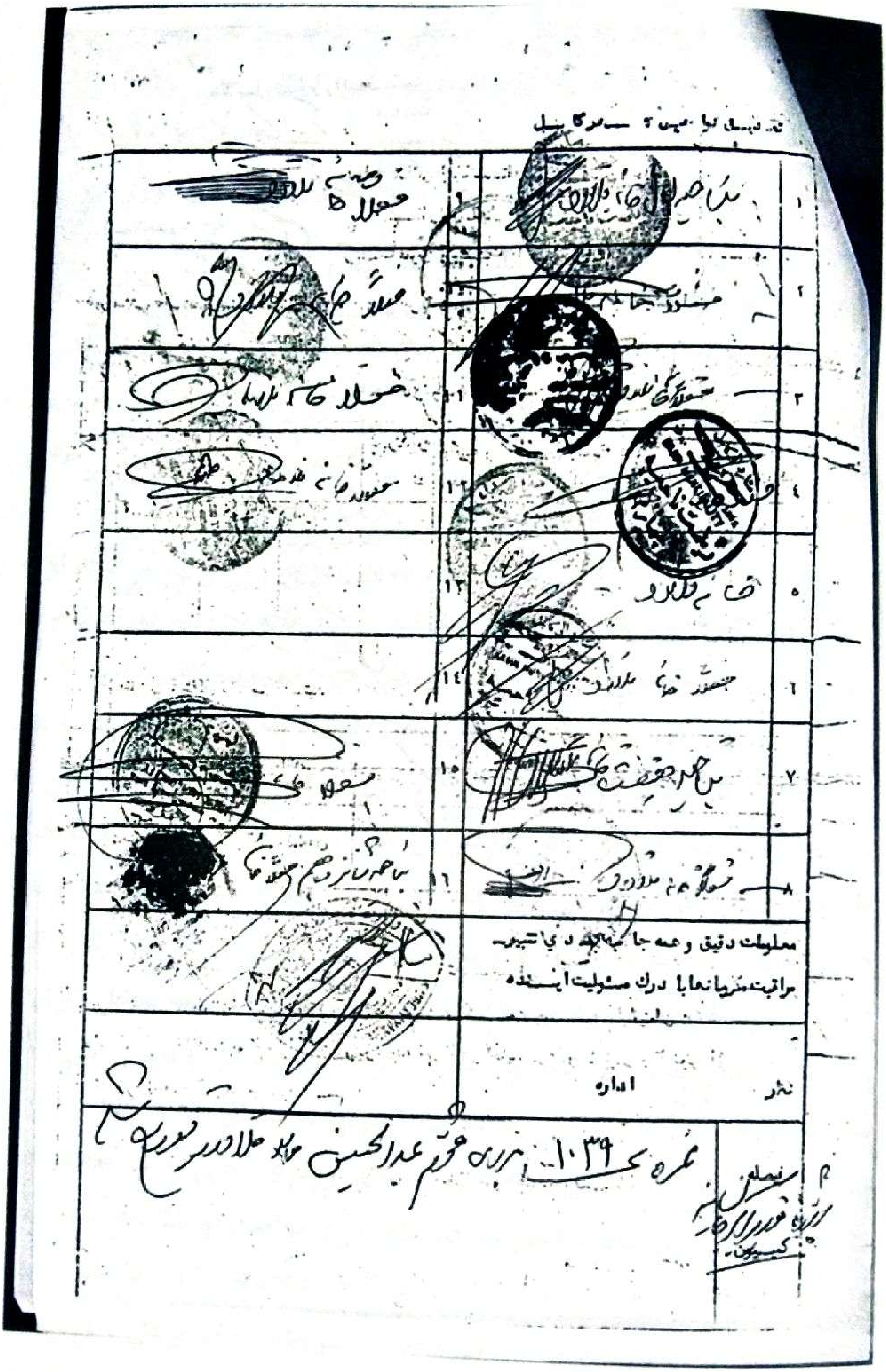

معلومات دقیق و همه جا ... د یا ...

مراقبت ... با درک مسئولیت ...

نظر

اداره

نمره ۱۰۳۹ ... محترم عبدالحسین ...

dwonloaded from bawarketabtoon.com

۲۰۴۴۴

د کابل ښاروالــــی

د ( ) رياست

د ( ) مديريت

د ( ) ناحيه

۸۱/۷/

رياست محترم ناحيه ( )

بنا فلی (عبدالحسین) ولد (غلام) به اساس مکتوب ۱۱۴۹۴ / ۱ / ۷ / ۱۳۸۱ مديريت توزيع زمين مستحق زمين رهايشي بر روي ( ) به مساحت (۶۶۰) مترمربع شناخته شده برنامبرده قيمت زمين مذکوره را از طريق مديريت ملکيت ها به استناد امر تحصيل (۱۶۰) مورخه ۱۴ / ۷ / ۱۳۸۱ قرار آويزه ۷۲ مورخه ۱۴ / ۷ / ۱۳۸۱ مبلغ (۳۱۱۰۰ ۵۲۲۷) افغاني بحساب ښاروالي کابل تحويل نموده ، که بموجب آن به صفحه (۷۳) جلد ( ) اساس زمين نمبر فوق باسم شان قيد وبدينوسيله بشما اطلاع گرديد در حصه خويش اجراات اصولی را مرعی دارید . با احترام

رئيس ملکيت ها

کاپی — به مديريت توزيع زمين .

— به مديريت نقشه .

dwonloaded from bawarketabtoon.com

راشئ دې عريضې ته وګورئ، ښاغلي (عبدالقسيم فهيم) او زوی يې (عبدالاديب فهيم) دواړو په يوه عرضپاڼه کې ليکلي چې په کابل کې سرپناه نه لري. دواړو د کتابچې په يوه پاڼه کې عريضه ليکلې، نو چې د غوښتنليک لپاره کاغذ نه لري، نو کور به له کومه کړي؟ د بېکورۍ مشکل رښتيا هم سخت وي، د سړي پر اعصابو تاثير کوي، په نورو متنو کې د ښاغلي فهيم نوم (محمد قسيم) ليکل شوی، خو په دې عرضپاڼه کې (محمد) پر (عبدال) بدل شوی او د (محمد قسيم) پر ځای (عبدالقسيم) ليکل شوی، سړی نه پوهېږي چې کومه بڼه به يې سمه وي، خو د محمد قسيم لور (فاطمه) چې کومه عرضپاڼه لري، هلته بيا د (عبدالقسيم) پر ځای (فهيم) او په فورم کې (محمد قسيم) ليکل شوی دی.

عجيبه خبره خو دا ده چې په خپله ښاغلي محمد قسيم فهيم خپله او د خپل زوی ګډه عرضپاڼه په خپله لاسليک کړې، هلته يې هم پورته نوم ته فکر نه دی شوی چې دی (محمد قسيم) دی که (عبدالقسيم)؟ د زوی لاسليک ته يې هم اړتيا نه ده پيدا شوې، غربت بد شی دی. رښتيا هم زوی او پلار له سخت غربت سره مخامخ دي. د کابل په پروان کارته کې دا دومره کلونه په کېږدۍ کې اوسېدل او د بې کورۍ له امله سخت ځورېدلي دي، نو اوس چې هم (مارشال) دی، هم د دفاع وزير دی او هم د دولت د مشر مرستيال، نو رښتيا هم چې دوی په کرايي کور کې اوسېږي، دا څومره د شرم خبره ده!؟ نو ځکه خو يې بايد په عاجل ډول د وزير اکبر خان مېنې په شېرپور سيمه کې د سرپناه غم وخوړل شي. بله عجوبه لا په کې دا ده چې د دولت لومړي مرستيال ته د کابل ښار د ښاروالۍ مرستيال ښاغلي (اصغري) حکم ورکړی چې ((به جلالتماب مارشال صاحب دو نومره زمين دا ده شود...)) تواضع او شکسته نفسي هم وايي همدې ته(!!) تر دې دمه چې تاسو کوم حکمونه وکتل، دا خو دا مانا ورکوي چې پر کابل باندې بې کوره او بې سرپناه خلکو يرغل راوړی، تر دې دمخه دوی هېڅ نه درلودل نو دومره غريب او غربه چې پر يوه ښار

dwonloaded from bawarketabtoon.com

واکمن شي، دا په خپله یوه لویه تباهي ده او تر ټولو لا جالبه دا چې دوی خپله ویلي چې موږ په کابل کې سرپناه نه لرو، زوی، پلار، ورور، تره او نیکه، ټول غریب و غربه دي او دا یې اول ځل دی چې په کابل کې د سرپناه خاوندان کېږي، نو تر دې وروسته چې دوی په ملیونو ډالر پیداکړل او د لسګونو بلډینګونو څښتنان شول، دا خو نو په واضح ډول او له کوم دلیل پرته د غلا، لوټ او تالان څرګندونه کوي. تر دې وروسته به وګورو چې دې ښاغلو نور څه عجایب ټوکولي دي.

dwonloaded from bawarketabtoon.com

ورثه عوض عبدالقسیم ولد ملاداد
و عبدالادیب ولد عبدالقسیم ما

مقام محترم شاروالی کابل

احتراماً عرض است که:

ما ها در شهر کابل بدون سرپناه می باشیم خواهشمندیم از در نمره زمین را
[illegible]

والسلام

[illegible]

برای جلالتمآب [illegible] عاجل [illegible] نمره زمین [illegible]

امر [illegible] ریاست [illegible]

۱۶۶
۱۳۸۱/۷/۱۱

[illegible]

دولت اسلامی افغانستان

شاروالی کابل

ریاست عمومی ملکیت‌ها

درخواست [illegible] زمین [illegible] شهر کابل [illegible] بحساب [illegible]

هویت درخواست دهنده

شماره	شهرت			نمبر تذکره صفحه جلد	وظیفه و محل آن	سکونت سابقه	سکونت اصلی	سکونت فعلی
	اسم	ولد	پدرکلان					
۱	[illegible]	[illegible]						[illegible]
۲	متأهل یا متکفل [illegible] هستید			[illegible]				
۳	سابقه درخواست و نمبر ثبت در شاروالی کابل							
۴	مدت سکونت در شهر کابل و ولایات			[illegible]				

تعهد درخواست دهنده:

اینجانب ([illegible]) ولد ([illegible]) تعهد میسپارم [illegible] بنام خود و همسر و فرزندان [illegible] در نواحی شهر کابل نمره زمین خانه و اپارتمان شخصی ندارم هرگاه خلاف آنچه که در فوق تحریر نموده‌ام ظاهر گردید [illegible] از [illegible] زمین محروم میباشم.

[illegible]

امضاء درخواست دهنده

dwonloaded from bawarketabtoon.com

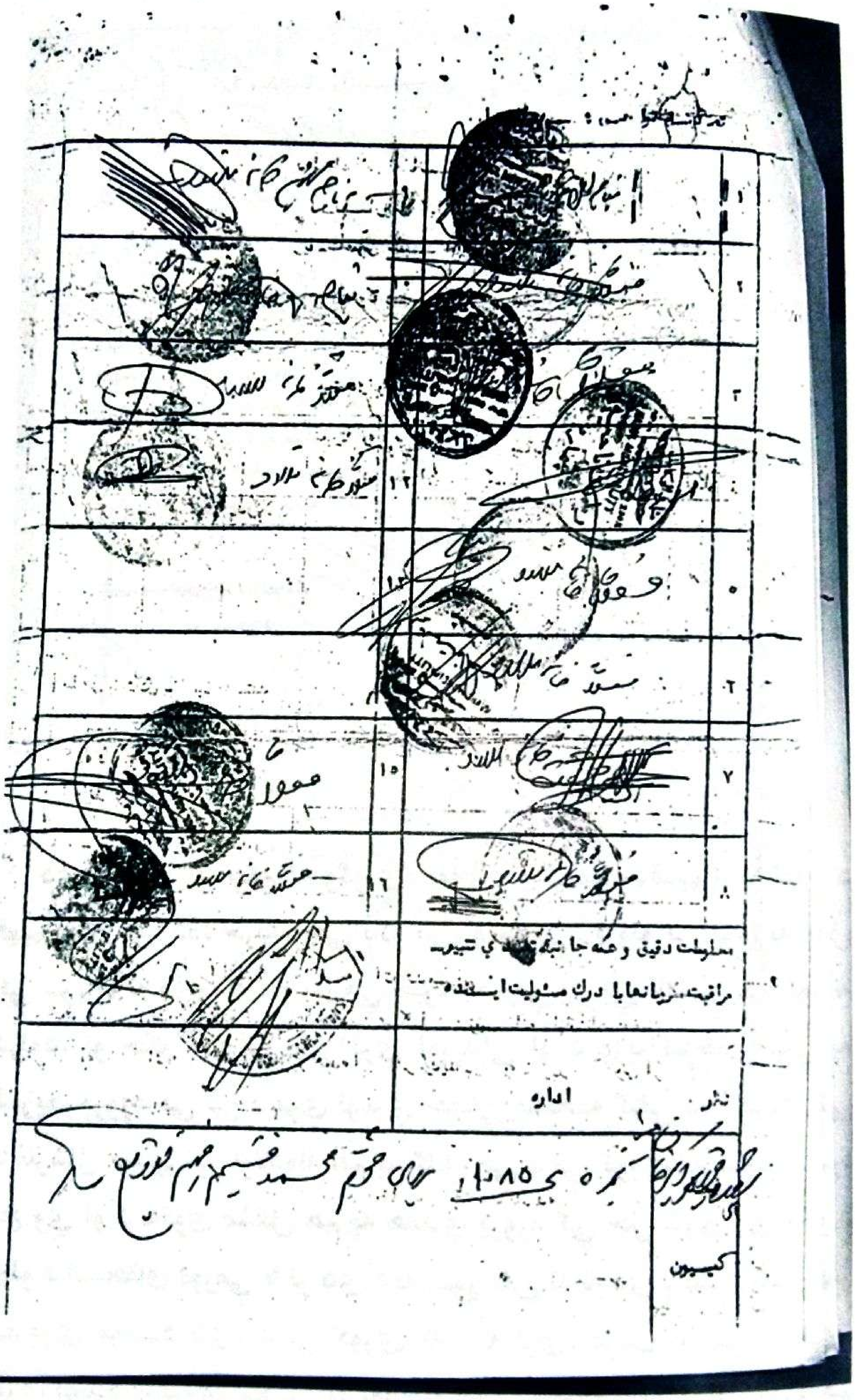

dwonloaded from bawarketabtoon.com

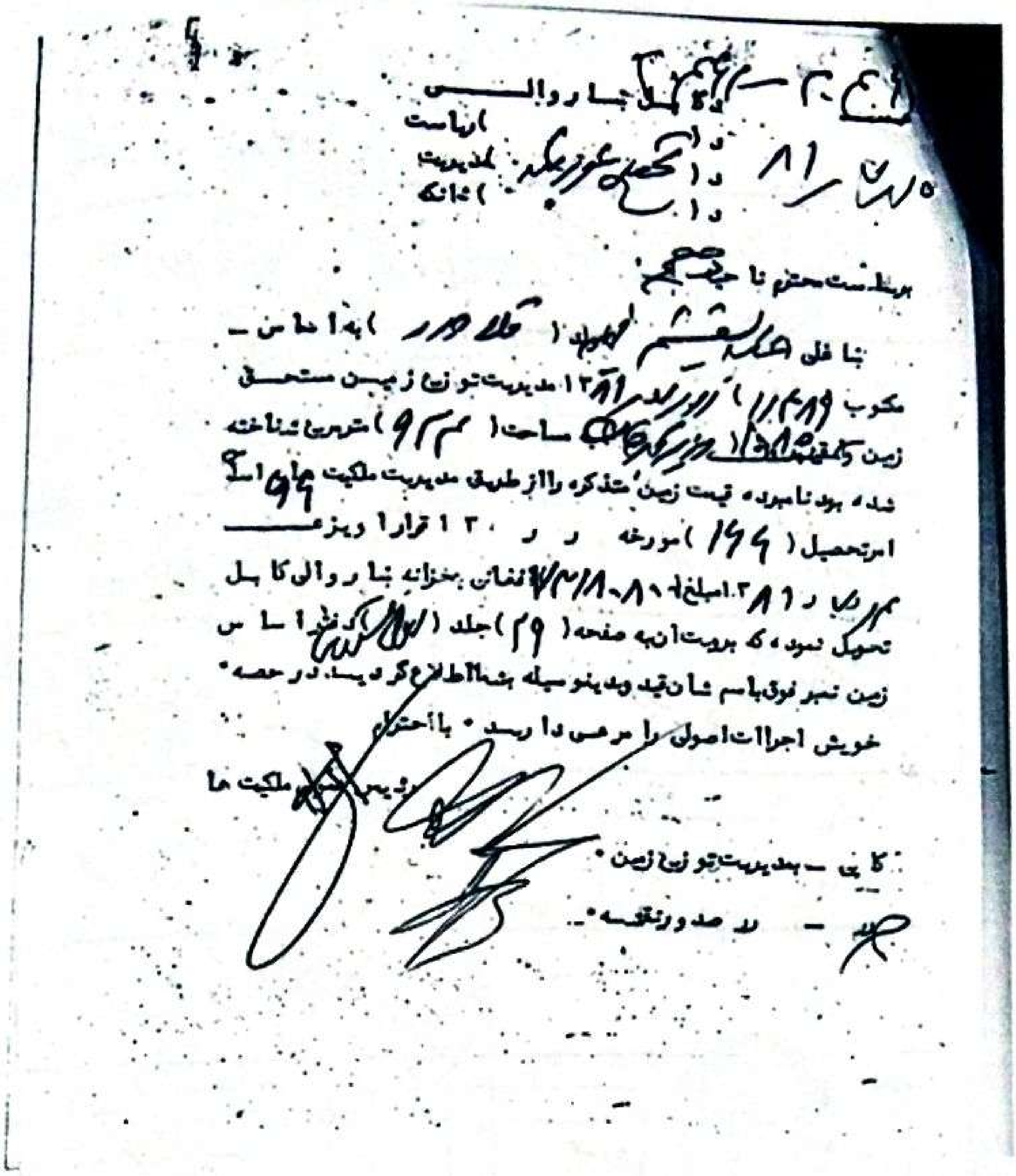

[illegible] تنظیمات ولایت
(ریاست
د (
د ([illegible] مدیریت
د (شانه

بولدمشت محترم نا [illegible]

بنا فلی [illegible] (بنا ماس –
مکتوب [illegible] مدیریت تونیع زمین مستحق
زمین [illegible] ساحت ([illegible]) شریحی شناخته
شده بود نامبرده قیمت زمین متذکره را از طریق مدیریت ملکیت [illegible]
امر تحصیل ([illegible]) مورخه [illegible] ۱۳۰ قرار اویز
[illegible] مبلغ [illegible] افغانی بخزانه نبا روالی کابل
تحویل نموده که بروی آن به صفحه ([illegible]) جلد ([illegible]) اساس
زمین نمبر فوق باسم شان قید و بدینوسیله بشما اطلاع گردید در حصه
خویش اجراات اصولی را مرعی دارید . با احترام

[illegible] ملکیت ها

کاپی – به مدیریت توزیع زمین .
– در صدور [illegible] –

دې بل عجیبه حکم ته وګورئ، (فاطمه بنت محمدقسیم)، دا اغلې د فهیم خان لور ده، څرنګه چې پلار یې، ورور یې، ترونو یې ټولو په کابل کې سرپناه نه درلوده، نو طبیعي خبره ده چې بي بي فاطمې هم کور نه درلود، نو ځکه خو یې پلار پرې لورېدلی او د وزیراکبرخان مېنې په شېرپور پروژه کې یې د یوې نومرې ځمکې مستحقه ګڼلې ده. کېدی شي د مارشال صیب نور اولادونه هم په کابل کې د بې کورۍ له ستونزې سره مخ وي او د هغوی مشکل هم په همدې پروژه کې حل شوی وي، خو د ټولو د استحقاق فورمې لا تر دې دمه زموږ لاس ته نه دي راغلي. انسان ډېر کمزوری موجود دی، د بې کورۍ تاب نه لري، غربت نه شي زغملای، لوږه، تونده او نورې سختۍ ته ځان نه شي ټینګولای. نو ښاغلی فهیم هم

dwonloaded from bawarketabtoon.com

مجبور و له دې ټولو سختیو څخه ځان او د خپلې کورنۍ ټول غړي وژغوري او د واک له طلایي چانس څخه طلایي ګټه پورته کړي. دا کېدی شي د نړۍ د واکمنانو په تاریخ کې یو نړیوال ریکارډ وي، چې یو واکمن دې تر واک دمخه له یوې مخې د بې کورۍ له مشکل سره مخ وي او بیا دې په ډېره لنډه او تنګه موده کې دې ستونزې ته په داسې بېړني ډول د پای ټکی کېږدي. دا رښتیا هم یو نړیوال ریکارډ ګڼل کېدی شي. ښه به وي چې د بي بي فاطمې د بې کورۍ اسناد هم وګورو.

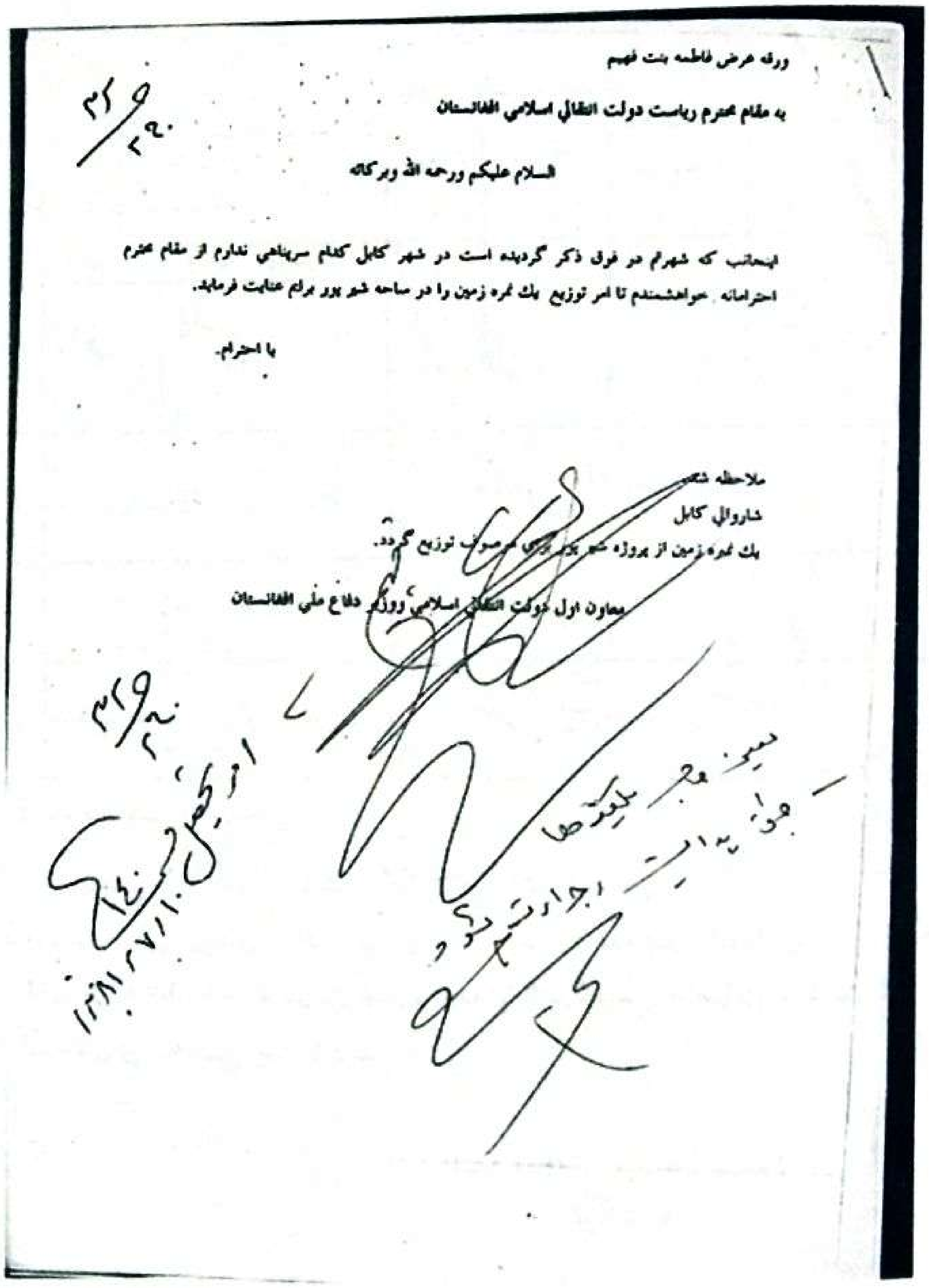
ورقه عرض فاطمه بنت فهیم

به مقام محترم ریاست دولت انتقالي اسلامي افغانستان

السلام علیکم ورحمه الله وبرکاته

اینجانب که شهرتم در فوق ذکر گردیده است در شهر کابل کدام سرپناهی ندارم از مقام محترم احترامانه خواهشمندم تا امر توزیع یک نمره زمین را در ساحه شهر پور برایم عنایت فرمایند.

با احترام.

ملاحظه شد

شاروالي کابل

یک نمره زمین از پروژه شهر پور ... توزیع گردد.

معاون اول دولت انتقالي اسلامي ووزیر دفاع ملي افغانستان

پلار لور ته حکم ورکړی او د بېکورۍ تصدیق یې ورته کړی دی.

dwonloaded from bawarketabtoon.com

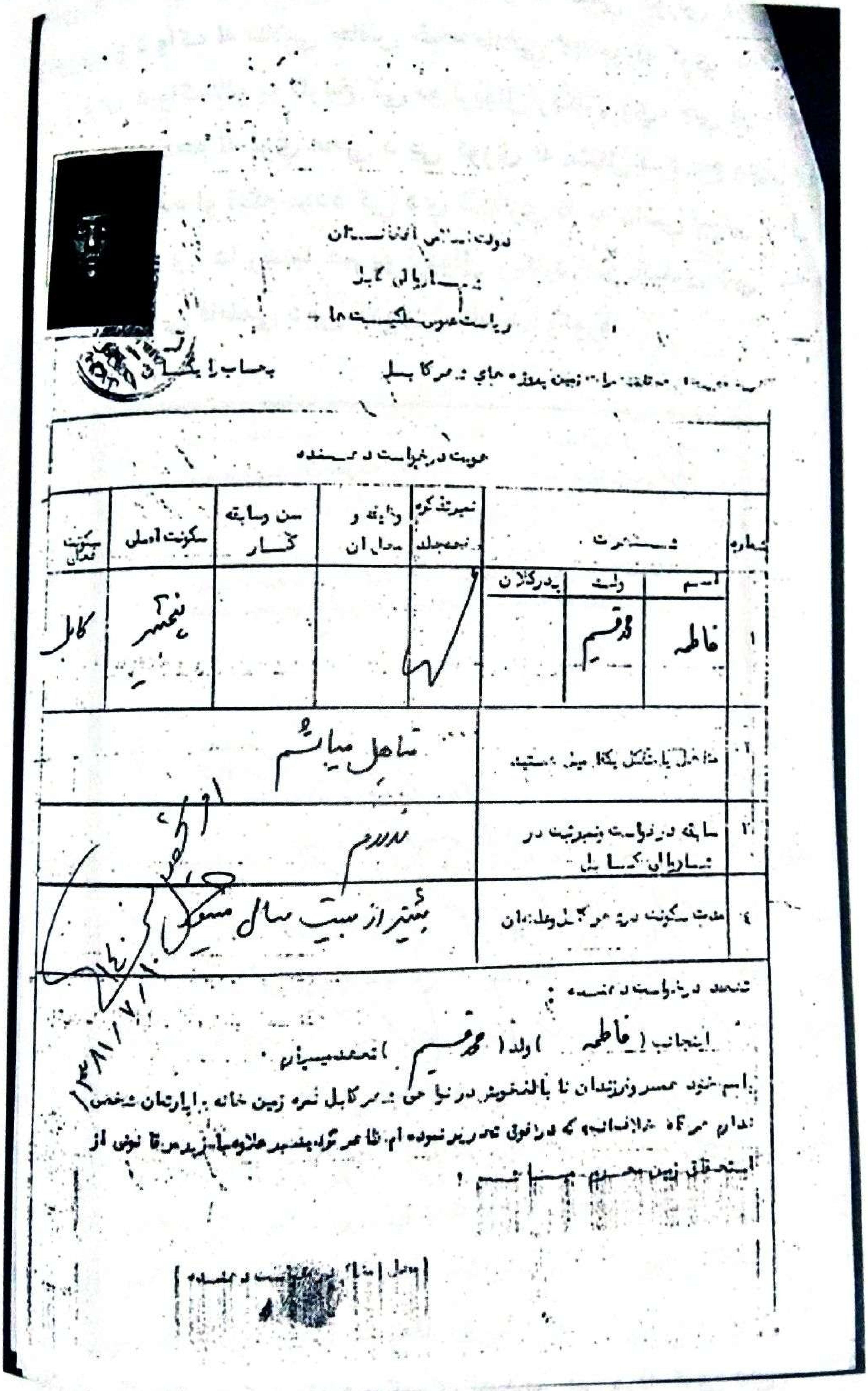

دولت اسلامی افغانستان

شاروالی کابل

ریاست عمومی ملکیت ها

... مطالبه ... زمین پلاټ های شهر کابل ... بحساب ...

هویت درخواست دهنده

شماره	شهرت: اسم	ولد	پدرکلان	نمبر تذکره و تجلد	وظیفه و محل آن	سن و سابقه کار	سکونت اصلی	سکونت فعلی
۱	فاطمه	محمد قسیم					پنجشیر	کابل

۲	متاهل یا شکل یکا ...	متاهل میباشم
۳	سابقه درخواست نمبر بیت در شاروالی کابل	ندارم
۴	مدت سکونت در شهر کابل ...	بیشتر از بیست سال میشود

۱۳۸۱/۷/۱

تعهد درخواست دهنده:

اینجانب (فاطمه) ولد (محمد قسیم) تعهد میسپارم.

باسم خود همسر و فرزندان نا بالغ خویش در نواحی شهر کابل نمره زمین خانه یا اپارتمان شخصی ندارم ... که در فوق تحریر نموده ام. تا هرگاه خلاف آن ثابت گردد از استحقاق زمین محروم میباشم؛

امضاء و شصت درخواست دهنده

dwonloaded from bawarketabtoon.com

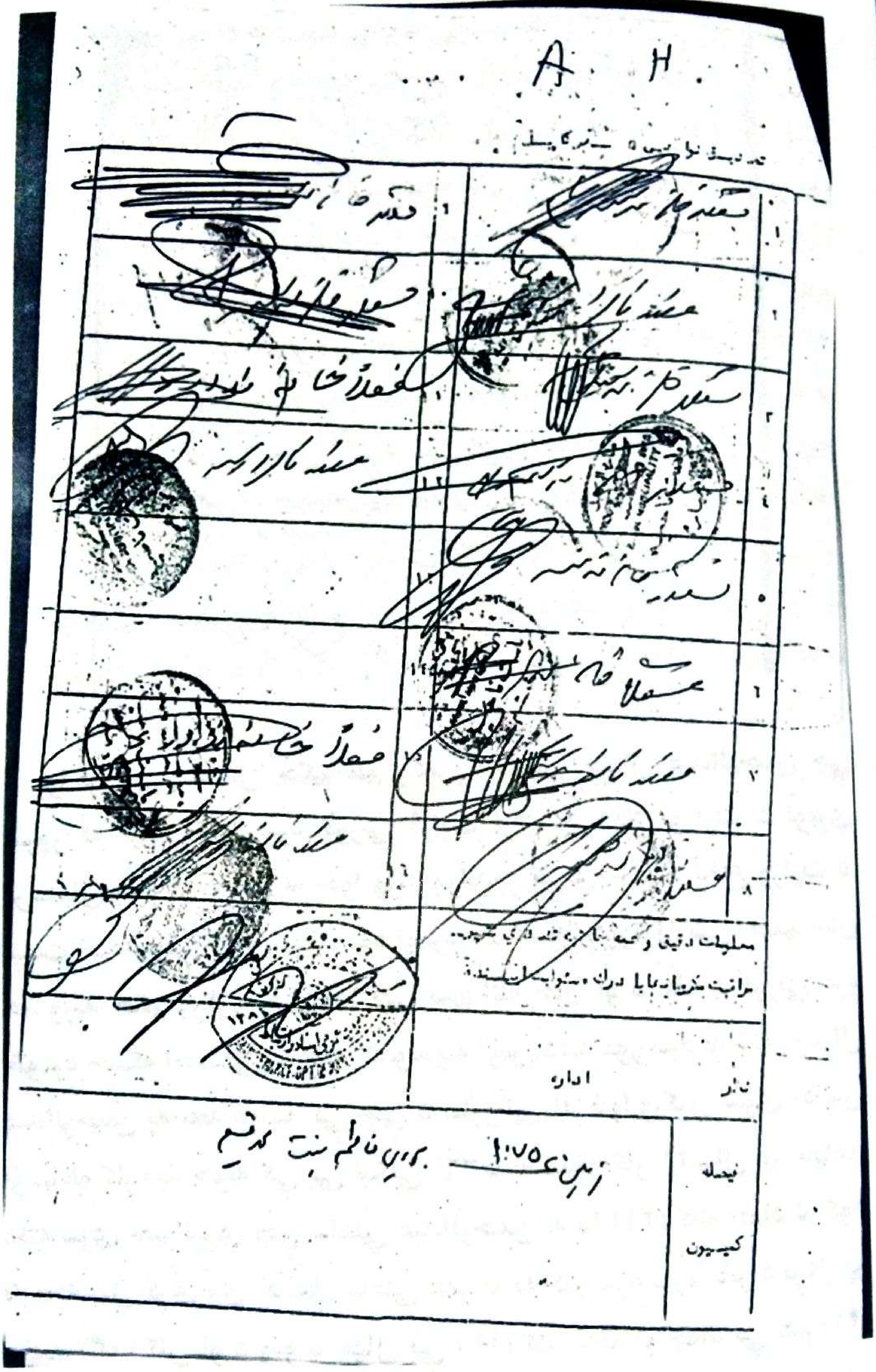

dwonloaded from bawarketabtoon.com

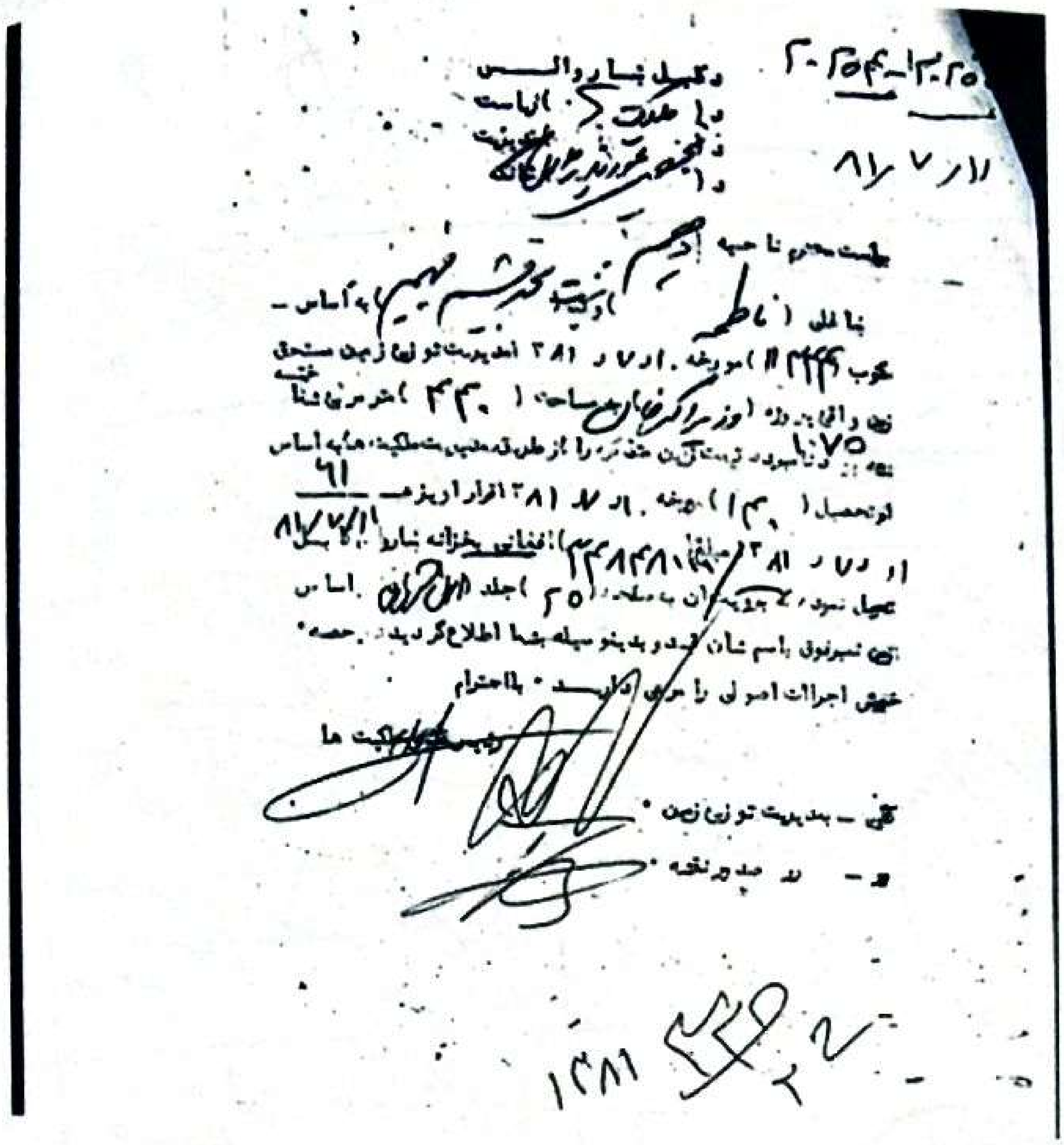
اجراات اصولی را مرعی دارید. با احترام
کاپی ـ به مدیریت توزیع زمین

راځئ چې دا بل حکم هم وګورو، ښاغلی جنرال عبدالرحمن چې ضرور له فهیم خان سره کورنۍ قرابت لري. د دفاع وزارت د لومړي مرستیال بسم الله خان له خوا ورته وړاندیز کېږي چې د دفاع وزارت له لیست څخه پاتې شوی، باید یوه نومره ځمکه ورته ورکړل شي، فهیم خان هم ورته حکم ورکړی دی. دا چې بسم الله خان او د هغه د کورنۍ غړو څومره ځمکه اخیستې، د هغه لاسوندونه اوس دلته موږ سره نه شته. جنرال عبدالرحمن په هغه فورمه کې چې د ښاروالۍ له خوا ورکړل شوې «د سن او سابقه کار» په خونه کې یې لیکلي «۳٦ ساله سابقه کار ۲۱ سال در جهاد». دلته سړی حیرانېږي چې ښاغلي عبدالرحمن به دا (۲۱) کاله جهاد له کوم تاریخه پیل کړی وي. د دې ښاغلي عمر ته په کتو سره د روسانو د یرغل پر وخت (۱۳) کلن او د وتو پر مهال یې (۲۳) کلن راته او جهاد یې هم (۲۱) کاله کړی دی. د روسانو د یرغل موده لس کاله او د شوروي پلوي

dwonloaded from bawarketabtoon.com

حکومت ټول ژوند (۱۴) کاله و، چې جنرال صیب به دا نور جهاد د چا په مقابل کې کړی وي؟! تر ۱۳۸۱ل کال وروسته خو خپله په حکومت کې شامل و. ورپسې د (محمد هابیل، ګلبدین او ښاغلي جلال محمودي) هر یوه لپاره د یوې یوې نومرې ځمکې د وېش حکم ورکړل شوی چې درېواړه د فهیم د کورنۍ غړي ګڼل کېږي. دا خو یوازې د شېرپور په پروژه کې دا حال دی، دا چې نور کابل کې به څه تېر شوي وي، دا نو جلا څېړنې ته اړتیا لري. خو ویل کېږي چې د نظار شورا غړو د کابل ښار په بېلابېلو سیمو کې تر (۳۰) زرو زیاتې نومرې خپلو ملګرو ته وېشلې دي چې اکثره یې دولتي ځمکې وې او یو شمېر په کې د خلکو شخصي ځمکې هم غصب شوي دي. د منظم او سیستماتیک لوټ او تالان لړۍ نه یوازې د کابل ښار بېلابېلو سیمو ته غځېدلې، بلکې د افغانستان ګوټ ګوټ ته دا لړۍ وررسېدلې ده، د هر چا چې هر چېرته وس رسېدلی صرفه یې نه ده کړې، د چا چې ډېر وس و، ډېره غلا یې کړې او د چا چې کم وس و، نو د خپلې وسې مطابق یې خپل کار کړی دی، کېدی شي نورو برخو کې ورته اشاره وکړو، خو اوس راځو د یادو ښاغلو اسنادو ته!

dwonloaded from bawarketabtoon.com

۷۸۶

دولت انتقالی اسلامی افغانستان

وزارت دفاع ملی

جناب محترم مارشال صاحب "فهیم"

السلام علیکم ورحمت الله وبرکاته

جنرال عبدالرحمن ریس اوپراسیون که د ردوران جهاد ومقاومت زحمات وشایستگي هاي ا ز خود نشان داده است نمرات که در ساحه شیرپور مربوط وزارت دفاع بود از لست باقي مانده اند. امید است امر نموده تا در ساحه مذکور ویا اطراف آن در وزیر اکبرخان براي شان یک نمره فوق العاده توزیع نماید ممنون سازید.

باحترام

داکتر جنرال بسم الله

معاون اول وزیر دفاع ملی

dwonloaded from bawarketabtoon.com

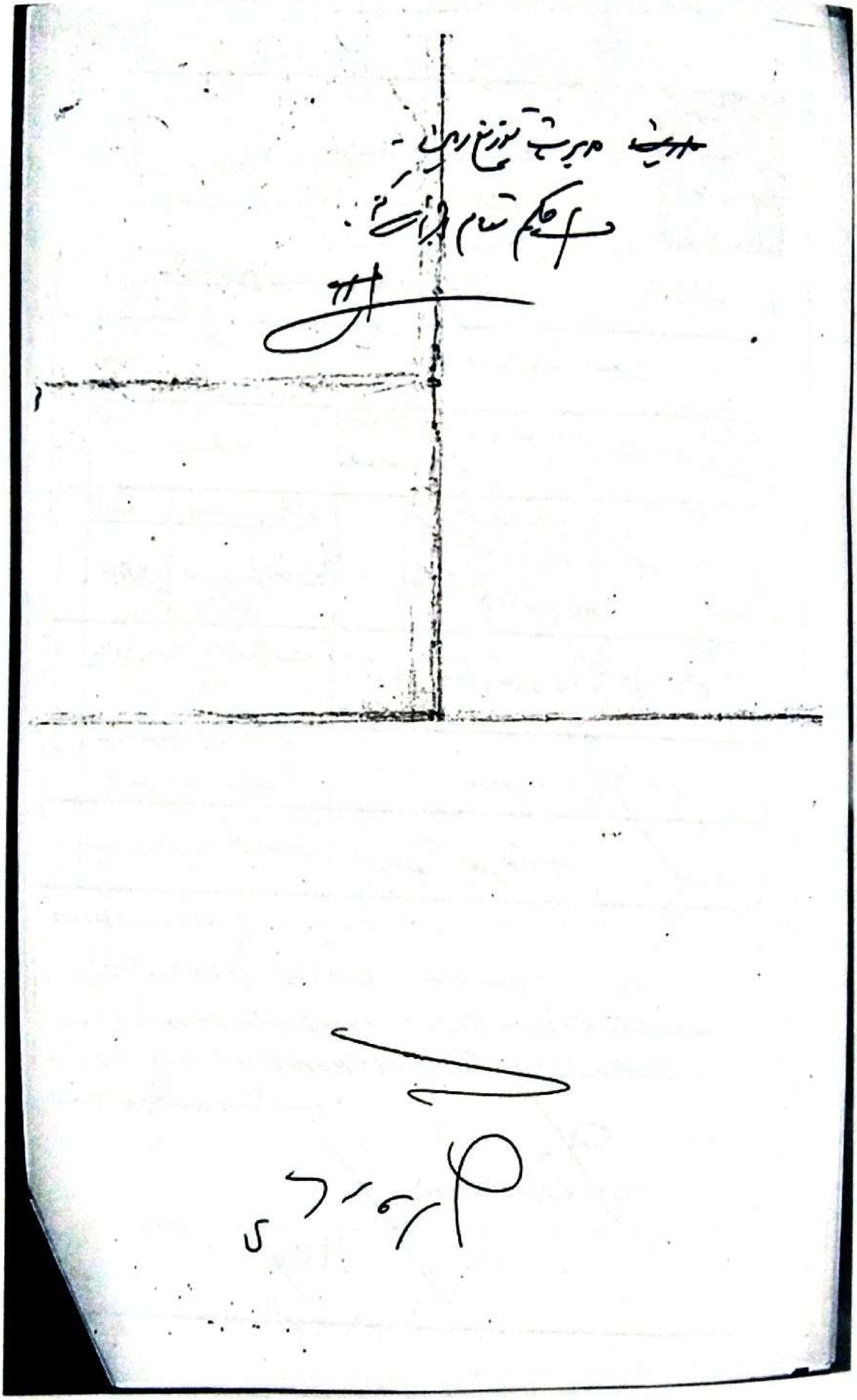

dwonloaded from bawarketabtoon.com

فوتو رایگان

دولت اسلامی افغانستان

شاروالی کابل

ریاست عمومی ملکیت ها

فورمه تثبیت استحقاق نمرات زمین پلان های شهر کابل

هویت درخواست دهنده

شماره	شهرت: اسم	ولد	پدرکلان	نمبر تذکره صفحه جلد	وظیفه و محل آن	سن و سابقه کار	سکونت اصلی	سکونت فعلی
۱	عبدالرحمن	علم دار	ملا احسان خان		رئیس اردو ... وزارت دفاع	۳۶ ساله سابقه کار ۲۱ سال در جهاد	پنجشیر	شهر کابل [illegible]
۲	متاهل یا متکفل یکجا می باشید				متاهل و متکفل تعداد 15 نفر عائل [illegible]			
۳	سابقه درخواست و نمره ثبت در شاروالی کابل				معدوم			
٤	مدت سکونت در شهر کابل و علت آن				بعد پیروزی جبهه مقاومت			

تعهد درخواست دهنده:

اینجانب (عبدالرحمن) ولد (علم دار) تعهد میسپارم.

بابیم خود و همسر و فرزندان نابالغ خویش در نواحی شهر کابل نمره زمین خانه و اپارتمان شخصی ندارم هرگاه خلاف انچه که در فوق تحریر نموده ام ثابت گردد به علاوه با زجر قانونی از استحقاق زمین محروم میباشم.

(محل امضاء درخواست دهنده)

dwonloaded from bawarketabtoon.com

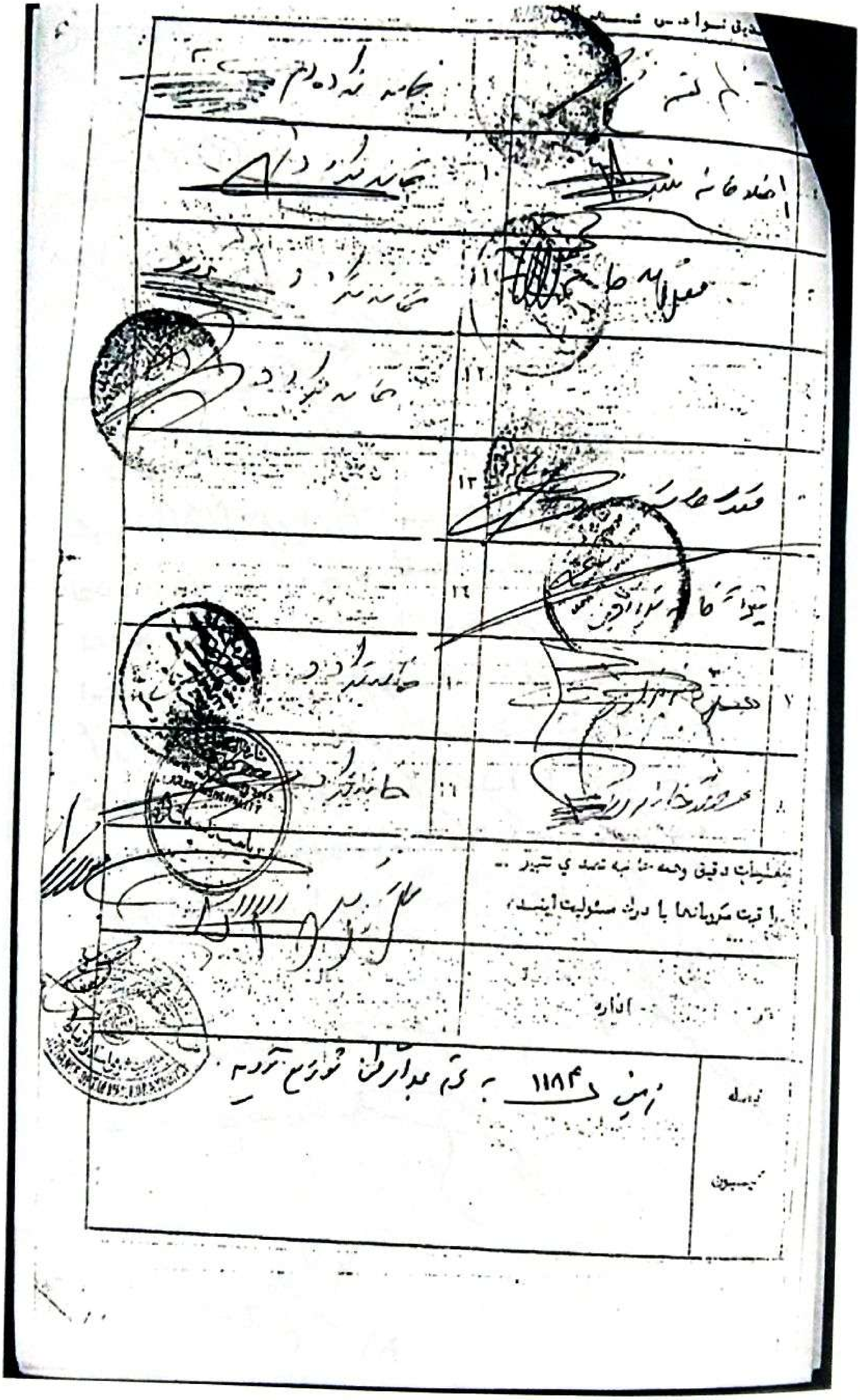

dwonloaded from bawarketabtoon.com

د کابل ښاروالـــــــــــى

د ( ) رياست

د ( ) لمديريت

د ( ) شانګه

۱۰۵ / ۸۱

بریاست محترم ناحیه

بنا غلى ( ) ولد ( ) به اساس مکتوب ( ) مدیریت توزیع زمین مستحق زمین ( ) تحت بدون به مساحت (۵۲۵) متر مربع شناخته شده بودنامبرده قیمت زمین متذکره را از طریق مدیریت سکیت ها به امر تحصیل (۳۲۵) مورخه ۱۳۸۱ قرار تعرفه (۸۰۰۰۰) افغانی بخزانه ښاروالی کابل تحویل نموده که بروست آن به صفحه ( ) جلد ( ) ثبت اساس زمین نمبر فوق باسم شان قید وبدینوسیله بشما اطلاع گردید در حصه خویش اجراات اصولی را مرعی دارید. باحترام

رئیس عمومی ...

کاپی — بمدیریت توزیع زمین ها

" — " صدور نقشه

۶۷

۸۱ / ۴ / ۲۰

ورثه عرض ماهان هریک :

محمد هابیل ولد محمد صالح

گلبدین ولد محمد عالم.

حلال ولد محمود خان.

به حضور عالیقدر مارشال صاحب معاون اول ریاست دولت انتقالی اسلامی ووزیر دفاع ملی افغانستان!

السلام علیکم ورحمه الله وبرکاته

احتراماً عرض میداریم :

ماهان هر کدام نسبت عدم داشتن سرپناهی شخصی در شهر کابل به مشکل مواجه هستیم امید امر توزیع یک یک نمره زمین را در پروژه وزیر اکبر خان مینه به مراجع مربوط عنایت فرمائید.

با احترام

۱۳۸۱/۷/۱۰

dwonloaded from bawarketabtoon.com

دولت اسلامی افغانستان

شاروالی کابل

ریاست توزیع ملکیت‌ها

فورمه درخواست جهت اخذ نمرات زمین بلاعوض رهایشی شهر کابل بحساب رایگان

هویت درخواست دهنده

شماره	اسم	ولد	پدرکلان	نمبر تذکره و جلد	وظیفه و محل آن	سن و سابقه کار	سکونت اصلی	سکونت فعلی
	شهرت							
۱	محمد آصف	محمد صالح	محمد عارف	۶	ترید در وزارت دفاع	۲۵ سال	[illegible]	[illegible]

۲	متاهل یا متکفل یکتا میز هستید	متاهل
۳	سابقه درخواست و نمبر ثبت در شاروالی کابل	عدم
۴	مدت سکونت در شهر کابل و علت آن	[illegible]

تعهد درخواست دهنده:

اینجانب محمد آصف ولد محمد صالح سکونت [illegible]

باسم خود همسر و فرزندان تحت الحفظ خویش در نواحی شهر کابل نمره زمین خانه و اپارتمان شخصی ندارم هرگاه خلاف آنچه که در فوق تحریر نمودم ثابت گردد اینجانب علاوه بر مجازات قانونی از استحقاق زمین محروم میباشم.

(محل امضای درخواست دهنده)

dwonloaded from bawarketabtoon.com

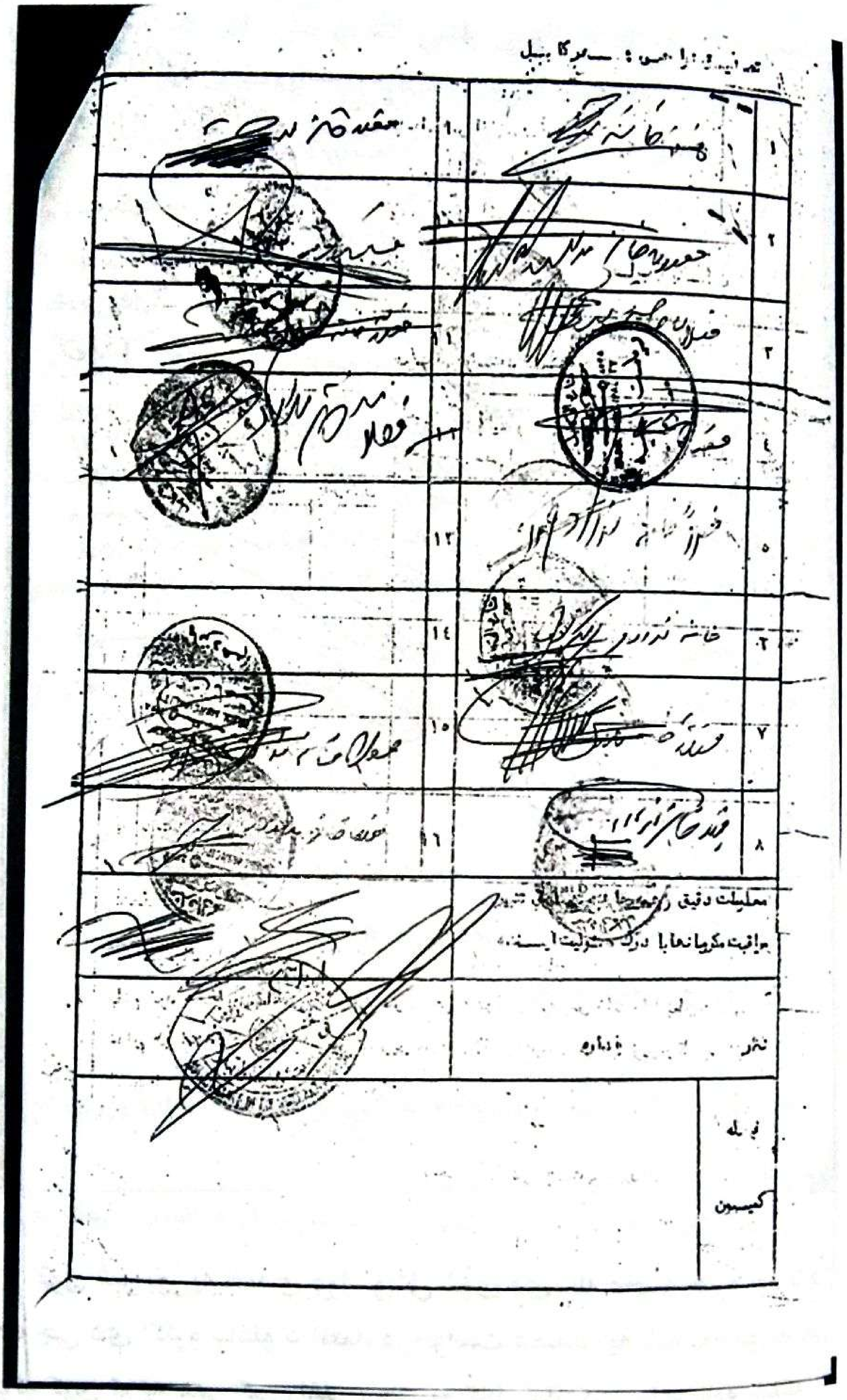

dwonloaded from bawarketabtoon.com

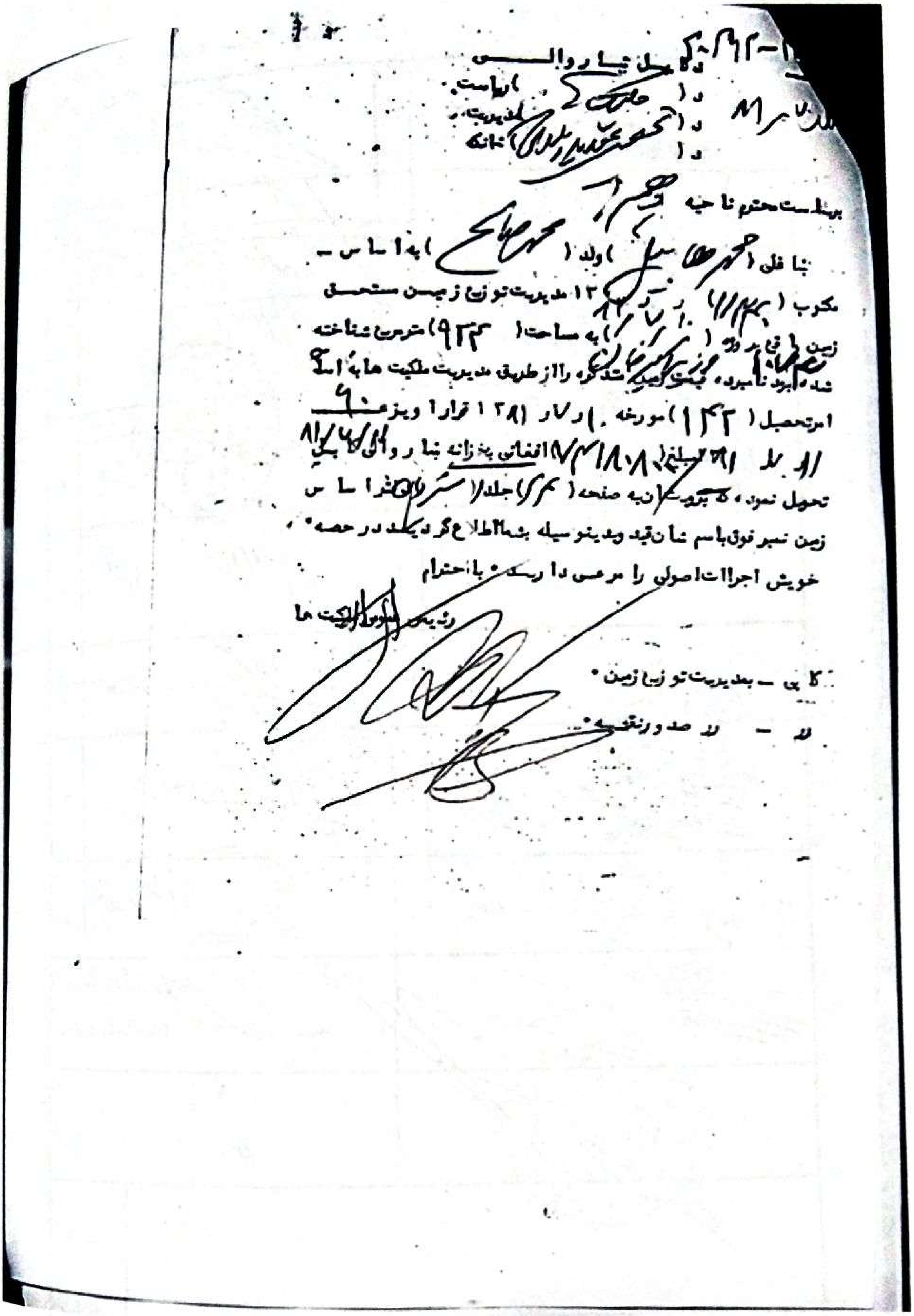

د کابل ښاروالۍ
د ( ) ریاست
د ( ) مدیریت
د ( ) ناحیه

به ریاست محترم ناحیه [illegible]

ښاغلی ([illegible]) ولد ([illegible]) به اساس
مکتوب ([illegible]) ۱۲ مدیریت توزیع زمین مستحق
زمین [illegible] ([illegible]) به مساحت (۹۲۳) متر مربع شناخته
شده [illegible] نامبرده [illegible] شده که را از طریق مدیریت ملکیت ها به اساس
امر تحصیل (۱۳۲) مورخه [illegible] قرارا ویز [illegible]
[illegible] مبلغ [illegible] افغانی به خزانه ښاروالی کابل
تحویل نموده که بر [illegible] به صفحه ([illegible]) جلد [illegible] اساس
زمین نمبر فوق باسم شان قید و بدینوسیله بشما اطلاع گردید تا در حصه
خویش اجراات اصولی را مرعی دارید. با احترام

رئیس [illegible] ملکیت ها

کاپی به مدیریت توزیع زمین
[illegible] به صدور [illegible]

تول ښېر پور په همدې ډول وېشل شوی دی. بله عجیبه خبره خو لا دا ده چې دې اکثرو ښاغلو د (تعهد درخواست دهنده) په نامه یوه فورمه هم ډکه کړې او په هغې کې راغلي، چې په کابل ښار کې زما په نامه ځمکه یا

dwonloaded from bawarketabtoon.com

اپارتمان پیدا شو، نو تر قانوني پلټنې لاندې دې راشم او له خپل دې استحقاقه دې محروم شم. وګورئ ژمنلیک: ((با اسم خود، همسر و فرزندان نابالغ خویش در نواحی شهر کابل، نمره زمین، خانه و اپارتمان شخصی ندارم، هر گاه خلاف انچه که درفوق تحریر نموده ام ظاهر گردید، برعلاوه بازپرس قانونی از استحقاق نمره زمین محروم میباشم.)) د دې فورمو د متن تحلیل ته که تم شو نو نورې ګنې درغلۍ به په پکې پیدا شي، ښه به وي چې لوستونکي یې خپله په دقت سره له نظره تېرې کړي، اوس غواړو دلته د هغو مهمو اشخاصو نومونه هم راوړو چې پر مهمو دولتي مقامونو کې یې کار کاوه، يادې نومرې ورته په انفرادي، ډله ييز او فاميلي ډول وېشل شوي دي. دا اشخاص او مقامونه په دې ډول دي:

- د نعمت الله شهراني، یحیی معروفي، علم راسخ، شهزاده مسعود، حسین هاشمي په ګډون د دولت د مشر (۸) مهم مشاوران.
- د پلان وزیر حاجي محمد محقق، چې یوه بسوه يې پر (۱۵۰۰۰) ډالره پلورلې ده.
- (۱۸) مشاور وزیران
- (۲۰) لوړ رتبه جهادي او ناجهادي مشران.
- (۴۸) برحاله وسلوال جهادي قومندانان.
- (۸) مرستيال وزيران
- (۵) مرستيال واليان
- په فهیم، قانوني، عتیق الله بریالي او بسم الله خان پورې تړلي (۲۲) سوداګر.
- د ملي امنیت ریاست رییس انجنیر عارف او د کورنۍ پنځه غړي يې.
- د کورنیو چارو او ملي امنیت رییسان.
- مصر کې سفير فاضل.

dwonloaded from bawarketabtoon.com

- سوداګر مهر صابر
- جنرال مهر ظاهر
- د کابل ښاروالۍ مرستیال امیرالدین سالک
- د اسکان رییس انجنیر عبداللطیف
- کابل والي ملا تاج محمد
- د سوداګرۍ وزارت یو مرستیال او د افغانستان بانک رییس ډاکتر انوارالحق احدي.
- د احمدشاه مسعود زوی احمد مسعود
- د حج او اوقافو وزیر محمد امین ناصریار
- د ملي امنیت لوړ رتبه کارکوونکی مفتاح الدین
- د راډیو ټلوېزیون رییس انجنیر محمد اسحق
- د ملي دفاع مرستیال وزیر جنرال رحیم وردګ.
- د ملي دفاع وزارت مرستیال ګل ځدرک ځدراڼ
- د نظار شورا قومندان بابه جلندر چې مخکې مو هم ورته د اسنادو څرګندونه وکړه.
- د کرنې وزارت د وزیر سید حسین انوري مېرمن او د ورکتونونو رییسه نوریه زینب انوري.
- د جنرال عزیز الدین مېرمن او د امین الله لور، حبیبه.
- د ملي امنیت د (۴۵) ریاست د لوړ رتبه کارکوونکی مفتاح الدین مېرمن، نوریه چې په پروان کارته او نوي ښار کې دوه کورونه هم لري.
- لوی درستیز بسم الله خان او دوه زامن یې عنایت الله او هدایت الله.
- جنرال دوستم د خپل زوی (باتور) لپاره.

dwonloaded from bawarketabtoon.com

د کورنیو چارو پخواني وزیر خپل زوی احمد نجیب ته او نورو ښاغلو پسې نورو ښاغلو ته یوه یوه نومره او یا هم تر هغې زیاتې نومرې اخیستې دي. خو د ټولو تفصیلي لېست لا تر اوسه ما تر لاسه نه کړای شو، د دې خبرې یادونه هم په کار ده چې دې کې ځو د ګوتو په شمار ځینې داسې کسان هم شته چې رښتیا هم په کابل کې سرپناه نه لري، که هغوی ته د کابل په هر ځای کې د کور لپاره ځمکه ورکړل شوې وای، نو نه ګناه وه او نه خطا وه، خو تر ټولو ښه خبره به دا وه چې اصلاً د ښېرپور تاریخي او پوځي سیمه پر استوګنیزه سیمه نه وای بدله شوې، دویمه ښه خبره به دا وه چې پاکو کسانو باید په دې سیمه کې هېڅ ځمکه نه وای اخیستې، خو اوس اصلي ګناه او خطا په دې کې ده چې یوځوک په کابل کې (یو) او ان تر یوه زیات کورونه لري، بیا یې د بې کورۍ ادعا کړې او دا غوښتنه یې بیا د ښاروالۍ د بېلابېلو ناحیو له خوا تصدیق شوې هم ده، اصلي غاصبین همدا خلک دي. دوی بیا د خپل عیب پټونې په خاطر یو شمېر نور اشخاص هم ځان سره په لېست او ګناه کې شامل کړي دي او د هغوی خطا بیا په دې کې وه چې ځان یې پر دې امتیاز غلی کړی دی. دلته به ځینو هغو ښاغلو ته نغوته وکړو چې هم یې په کابل کې کور او کورونه لرل او هم یې دلته د بې کورۍ ادعا کړې ده:

- د پوهنې وزیر محمد یونس قانوني، چې د خیرخانې مېنې په لومړۍ برخه، وزیراکبرخان، هند، لندن او نورو ځایونو کې کورونه لري.
- فهیم خان چې په دویم پروان کې دوه مجلل کورونه لري، په پروان کارته، وزیراکبرخان مېنه، په تایمني کې څو کورونه، پل باغ عمومي او نورو سیمو کې مارکېټونه، کور او کورونه لري.
- د فهیم هر زوم، نادري لېسې ته مخامخ په پروان کارته کې کورونه لري.

dwonloaded from bawarketabtoon.com

- د فهیم ورونه، عبدالحسین، حاجي مقیم، عبدل امین او عبدالقدیم چې هر یو یې په دویم پروان، درېیم پروان، پروان کارتې او نورو سیمو کې جلا جلا کورونه لري.
- د فهیم تره؛ حاجي محمد عثمان چې په درېیم پروان او پروان کارتې بهارستان کې یې دوه درې کورونه درلودل.
- د فهیم د تره زامن: عتیق الله، نجیب الله او حاجي فرید او تره لور یې (ثریا) چې ټولو په کابل ښار کې دوه درې حویلي درلودل.
- د سرې میاشتې رییس قره بیګ چې په کابل ښار کې یې درې حویلي درلودل.
- د حج او اوقافو وزارت اداري رییس (نظري) چې په کابل ښار کې دوه کوره لري.
- جنرال بابه جان چې په مکروریانو او نورو سیمو کې کورونه لري.
- جنرال اصف دلاور چې مکروریانو کې یې کور درلود.
- جنرال دوستم چې په نوي ښار کې دوه کورونه لري.
- د بلخ والي قومندان عطامحمد نور چې په پروان کارته کې یو کور او یو بل کور یې هم د خیرخانې مېنې په لومړۍ برخه کې دی.
- د اوبو او برېښنا وزیر شاکر کارګر چې د چین سفارت مخې ته یو قیمتي کور لري.
- د کابل پخوانی امنیه قومندان چې تر شېرپور مخکې یې په کابل ښار کې درې کورونه او شل دکانونه درلودل.
- جنرال ظاهر اغبر چې په خیرخانه مېنه کې یې مجلله ماڼۍ جوړه کړې ده.
- محمد شریف شریفي د (یونس قانوني) ورور چې په خیرخانه مېنه

dwonloaded from bawarketabtoon.com

کې کور لري.

- جنرال محمد عارف سروري چې د کابل په پروان کې درې کورونه لري.
- جنرال عبدالاحد چې په مکروريانو کې کور لري.
- لوی څارنوال عبدالمحمود چې په خيرخانه مېنه کې يې يو کور درلود.
- پخواني وزير (عنايت الله نظري) چې په پروان کارته کې کور لري.
- د استاد سياف قومندان حاجي شېرعلم چې د کابل ښار په تايمني کې کور لري.
- ملاعزت چې په پروان کارته کې کور لري.

دا او دېته ورته اشخاص چې په کابل کې يې هم کورونه درلودل او هم په شېرپور کې د نورې ځمکې خاوندان شول. يادو او دېته ورته اشخاصو البته تر دې وروسته دومره پانګه او جايدادونه پيداکړل چې د شېرپور ځمکه يې اوس د عوامو په اصطلاح نسوار هم نه ده، خو دا د خپل وخت د لوټ او تالان تر ټولو غټه او څرګنده بېلګه ده. په يادو اشخاصو کې اوس داسې اشخاص هم شته چې نه يوازې کورونه، بلکې په خپله بېلابېل ښارګوټي لري. ان تر هېواده بهر د کورونو او ښارګوټو خاوندان دي.

دې لېست ته په کتو سره ټولو هېوادوالو ته څرګندېږي چې دشېرپور تاريخي سيمه چا چور کړې، چا يې د وېش حکم ورکړی او چا په کې ماڼۍ جوړې کړې دي.

ښاغلي فهيم خان دېته ورته نور په سلګونو ډله ييز ناقانونه کارونه تر سره کړي چې موږ ورته په نورو برخو کې هم په ضمني ډول اشاره کړې ده. ښاغلی فهيم د يو ځانګړي ذوق او شوق خاوند دی. له سپيو، اسونو، چرګانو او مرزانو سره يوه ځانګړې مينه او لېوالتيا لري. د کابل د (يکه توت) په

dwonloaded from bawarketabtoon.com

سیمه کې یې خو جریبه ځمکه کې د اسونو لپاره طویله جوړه کړې ده. د اسونو لګښت یې هره میاشت لسګونو زره ډالرو ته رسېږي. مرزان یې خپل لګښت لري او سپي یې هم. له دغسې یو شوق او ذوق سره چې یو څوک د حکومت ډېرې لوړ پوړې څوکۍ ته رسېږي، له هغو څخه بیا د همدغسې یو حالت هیله کېدی شي!؟

ښاغلی محمد قسیم فهیم چې کله هم په موقته او انتقالي اداره کې د ښاغلي کرزي مرستیال و، نو هم د پوره واک و ځواک څښتن و او کله چې د کرزي په لومړۍ انتخابي دوره کې د هغه له مرستیالۍ لرې شو او احمد ضیاء مسعود یې ځای ونیو، نو بیا هم په نارسمي ډول په واک کې و، فهیم دا مهال له جمهور رییس کرزي څخه یو ځانګړی فرمان واخیست چې هم به یې د ((مارشالۍ)) حقوق او امتیازات خوندي وي او هم به په ټولو دولتي او رسمي مراسمو کې فعال حضور ولري، سربېره پر دې یې د خپل محافظت په پلمه د څوارلس سوه (۱۴۰۰) تنو ساتونکو معاش او امتیازات هم اخیستل، دا چې دا ساتونکي عملاً وو که نه؟ خو ده ته یې امتیازات حواله وو. محمد قسیم فهیم د کرزي د انتخابي واکمنۍ په لومړۍ دوره کې د کرزي له خوا د مشرانو جرګې د انتصابي غړي په توګه معرفي شو، د ښاغلي فهیم پلان دا و چې دی د مشرانو جرګې د ریاست څوکۍ ترلاسه کړي، څرنګه چې یا مقام ته تر ټاکنو وړاندې د ولسي جرګې د مشرتابه لپاره ټاکنې وشوې او (یونس قانوني) د یادې جرګې د مشر په توګه وټاکل شو، نو د فهیم پلان له ستونزو سره مخ شو، ځکه چې دا نو بیا ټولو هېوادوالو ته د زغم وړ نه وه چې له یوه تنظیم، یوه قوم او یوې درې څخه دې دوه تنه د مقننه قوې په راس کې راشي؛ د ولسي جرګې رییس دې هم له پنجشېر څخه وي او د مشرانو جرګې هغه هم. فهیم بیا وروسته د مشرانو جرګې له انتصابي غړیتوبه استعفی ورکړه او پر کور کېناست، خو پر کور ناسته یې هم په دې مانا نه وه چې په حکومت کې هېڅ واک و ځواک نه لري. ټول هغه

dwonloaded from bawarketabtoon.com

افراد چې په حکومت کې پخوا د ده او د نظار شورا له خوا مقرر شوي وو، له خپلو مقامونو او امتیازاتو برخمن وو، همدا مهال فهیم له استاد رباني او د شمال ائتلاف له نورو مطرح غړو سره یو ځای ((متحده ملي جبهه)) جوړه کړه او له دې وسیلې څخه یې له حکومته د باج اخیستلو لپاره ګټه پورته کړه. محمد قسیم فهیم ورو ورو بېرته له کرزي سره خپل اړیکي نږدې کړل؛ د متحدې ملي جبهې د ړنګولو په شرط کرزي سره نږدې شو او هغه بیا د جمهوري ریاست په دویمو ټاکنو کې بېرته د خپل لومړي مرستیال په توګه غوره کړ او یو ځل بیا یې هغه پخوانی شان و شوکت پیل شو.

د فهیم د غرایزو، هیلو، چلندونو او نیمګړتیاوو په باب ډېرې خبرې وشوې، خو دا په دې مانا نه ده چې دا سړی هېڅ ښېګنې نه لري. د فهیم خان غټه ښېګنه دا ده چې دی د واحد افغانستان پلوی دی، البته په دې محدوده کې چې خپل واک او ځواک غواړي او کله چې خلک ورته د ((ستمي)) خطاب کوي، نو ډېره پرې بده لګي، فهیم نورو بېلابېلو ټولنیزو شخصیتونو سره اړیکي پالي، د افغاني ټولنې پر دود او دستور ښه پوهېږي او د ټولنیزو روابطو په پاللو کې هم خورا تکړه دی، لاس کې هم ازاد دی، په یوه لاس یې راټولوي او په بل یې لګوي. اخواني تنګنظري هم نه لري، د عوامو په اصطلاح د خرابات او مناجات خصوصیات لري.

۲- استاد کریم خلیلي: استاد کریم خلیلي دوه دورې د ولسمشر کرزي د دویم مرستیال په توګه ټاکل شوی دی. کریم خلیلي (د افغانستان د اسلامي وحدت ګوند) غړی، بیا یې مرستیال او د عبدالعلي مزاري تر مرګ وروسته د یاد ګوند د مشر په توګه ټاکل شوی دی. کریم خلیلي د خپل سیاسي ژوندانه درې پړاوونه تېر کړي دي. لومړی د جهاد دوره چې د ده د عمر د ځوانۍ کلونه وو. که څه هم د جهاد په کلونو کې د اسلامي وحدت ګوند ډېر مطرح نه و، خو بېلابېلو شیعه ډلو د شوروي لښکرو او د کابل د حکومت پرضد فعالیت درلود او د ایران رژیم له خوا یې ملاتړ کېده، دې

dwonloaded from bawarketabtoon.com

ډلو د نورو جهادي ډلو په شان په ټول افغانستان کې سراسري فعالیت نه درلود، یوازې په هزاره مېشتو سیمو کې یې څه ناڅه جنګي فعالیت درلود. د جهاد په وروستیو کلونو کې ایران د خپلې سیاسي ستراتیژۍ له مخې اوه اته شیعه ډلې سره راټولې او بیا یې د (حزب وحدت اسلامي افغانستان) په نامه سره یو ځای کړې، عبدالعلي مزاري یې د مشر او کریم خلیلي یې د مرستیال په توګه غوره کړل. هغه

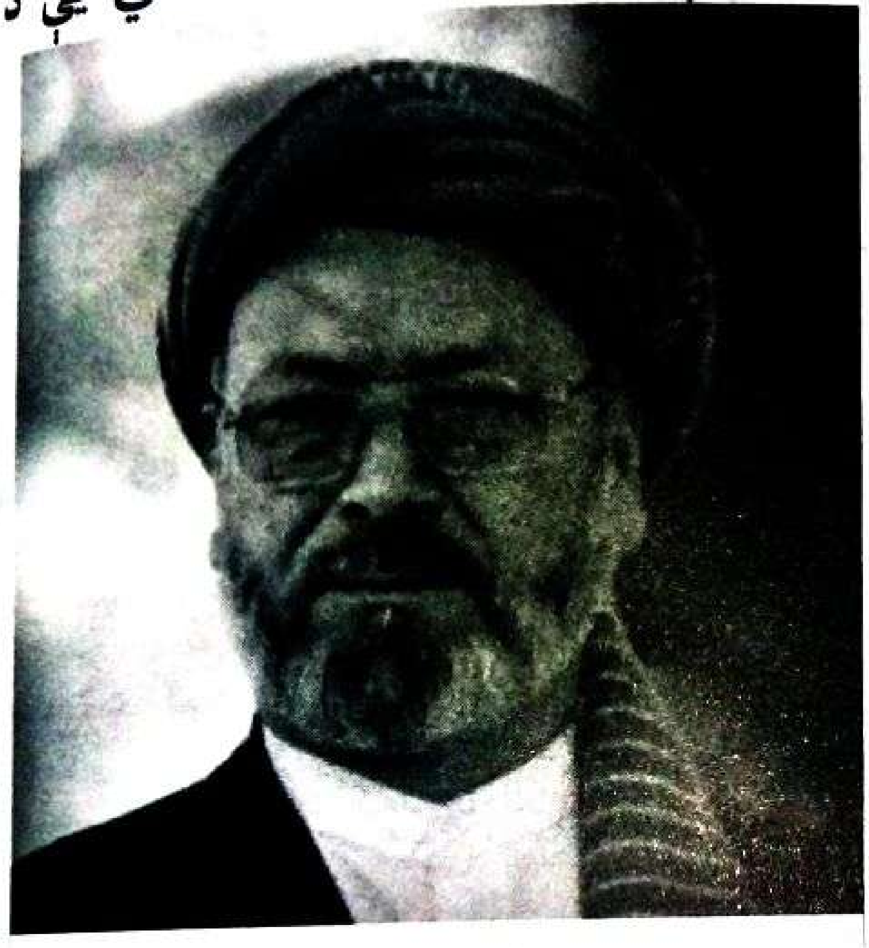

(کریم خلیلي)

مهال هم د محمد اکبري او عبدالعلي مزاري تر منځ په ځینو مسایلو کې د نظر اختلاف و او بیا کله چې کریم خلیلي د مزاري تر مرګ وروسته د هغه ځایناستی شو، نو د اکبري او خلیلي تر منځ بیا هم اختلافاتو دوام وکړ. دا چې اسلامي وحدت ګوند او په خپله کریم خلیلي په جهاد کې څومره ونډه لرله که نه دا یو جلا بحث دی، خو دی زیاتره تر جهاد وروسته د یوې جهادي څېرې په توګه مطرح شو.

د کریم خلیلي د سیاسي او پوځي ژوندانه دویمه مرحله د تنظیمي جنګونو پړاو و. دا پړاو د کریم خلیلي د سیاسي ژوندانه تر ټولو سخت پړاو ګڼل کېږي، په همدې مرحله کې کریم خلیلي کله کله د رباني د رژیم د کابینې غړی و او کله هم ورسره پر سختو جګړو اخته و. د (نظار شورا) او (وحدت حزب) جګړې په کابل ښار کې خورا مشهورې او ډېرې بې رحمانه دي. د کابل په افشارو کې د نظار شورا له خوا ستره بشري فاجعه او د وحدت حزب د افرادو له خوا د خلکو په سرونو کې د مېخونو ټکوهل، د مړي نڅا، پر ښځو او نجونو جنسي تېري د تاریخ د حافظې ټکان ورکوونکې

dwonloaded from bawarketabtoon.com

حادثې دي. د مزاري په مشرۍ (وحدت حزب) او د احمدشاه مسعود په مشرۍ د (نظار شورا) او د هغوی نور موئتلفين د دې حوادثو اساسي لوبغاړي وو. د وحدت حزب او نظار شورا اختلافات دومره شديد وو، چې وحدت حزب د نظار شورا پرځای، طالبانو ته ترجيح ورکړه. کله چې طالبانو د لويديځ او سويل له لارې د کابل محاصره راتنګه کړه، نو دا مهال وحدت حزب په سخته تنګسيا کې واقع شو.

مزاري د خپل مکرر دښمن (احمدشاه مسعود) يا (نظار شورا) پرځای طالبان غوره وبلل، طالبانو مزاري ونيو او بيا هغه حالت رامنځته شو چې ټول هېوادوال پرې خبر دي او د مزاري د مرګ سبب شو. د مزاري تر مرګ وروسته کريم خليلي د اکبري او نورو له مخالفتونو سره سره د وحدت حزب مشر شو. کريم خليلي دا مهال په درېيو جبهو کې له سياسي او پوځي جګړې سره مخامخ شو. پخوانی سرسخت دښمن (نظار شورا)، نوی دښمن (طالبان) او درېيم په خپله د (وحدت ګوند) د مشرۍ پر سر د ياد ګوند له ځينو غړو او ځينو نورو سياسي هزاره ګانو؛ اکبري، محسني، کاظمي او نورو سره پر سياسي او پوځي جګړه بوخت و. طبيعي خبره ده چې په دې ټولو جبهو کې جنګېدل له بهرني ملاتړ پرته ممکن نه وو. د ايران پوځي او اقتصادي مرستو د وحدت د ګوند د سياسي او پوځي بقا اساسي لامل و. که څه هم کريم خليلي د ايران له مرستو څخه انکار کوي، خو د افغانستان واقعيتونه له دې واقعيت څخه سترګې نه شي پټولای. د کريم خليلي د سياسي او پوځي ژوندانه دا مرحله په خورا کړاوونو تېره شوه.

د خليلي د سياسي ژوندانه درېيمه او خوږه مرحله د طالبانو د نظام د سقوط پړاو دی، دا د ده د سياسي، اقتصادي، اداري او پوځي ژوندانه تر ټولو خوږه مرحله ده. کريم خليلي د بن تر کنفرانس وروسته د انتقالي اداري د مشر د مرستيال په توګه انتصاب شو. کله چې په افغانستان کې د لومړي ځل لپاره د ولسمشرۍ ټاکنې کېدلې، نو کريم خليلي د حامدکرزي د دويم مرستيال په توګه په انتخاباتي ټکټ کې ځای وموند.

dwonloaded from bawarketabtoon.com

استاد کريم خليلي که څه هم له کرزي سره خواخوږي درلوده او له هغه سره په ښه دريځ کې راغلی و، خو په ټاکنو کې يې کرزي ته ډېرې کمې رايې، چې د شمېر نه وې، راوړې. دا مهال حاجي محمدمحقق هم د ولسمشريزو ټاکنو يو نوماند و. نو کريم خليلي او يا هم د وحدت ګوند غړو فکر کاوه چې کرزی خو هسې هم بريالی کېږي، که مورِ رايي ورکړو او که نه، د دې زيات اټکل شته چې کرزی بريالی شي، نو راځه محقق ته رايه ورکړه چې هم د هزاره وو شمېر زيات وښودل شي او هم محقق خوشاله شي. بيا که څېرې اينده کې د کريم خليلي د نوماندۍ خبره وه، نو محقق به ورته کار کوي، نو په همدې خاطر اکثره هزاره ګانو د کرزي په انتخاباتي ټکټ کې د خليلي پرځای محقق ته رايه ورکړه او کريم خليلي په تشو او يا هم په ډېرو کمو رايو د مرستيال په توګه غوره شو. که څه هم خليلي د مرستيالۍ څوکۍ اشغال کړه، خو د رايو د کمښت په وجه يې د کرزي په انتخاباتي ټکټ کې وزن خورا کم و. په همدې خاطر ده د مرستيالۍ په دې لومړي پړاو کې ډېر په زغرده کارونه نه شول تر سره کولای، خو دا په دې مانا نه ده چې ده صلاحيت نه درلود. د کرزي نرم طبيعت او اقليتونو ته د هغه خلاصه غېږه د دې سبب شوې وه چې کريم خليلي په انتخاباتو کې د خپل کم کيفيته او کم کميته رول له امله د راپيدا شوې کموزنۍ تشيال ډک کړي. کريم خليلي د کرزي له دغه نرمښت څخه اعظمي ګټه پورته کړه او د خپلو اقتصادي غرايزو د پوره کولو لپاره يې دا يو ښه فرصت وباله. په بېلابېلو سيمو کې يې له قانوني او ناقانوني زور څخه په ګټې اخيستنې ښارګوټي جوړ او په زرګونو جريبه دولتي ځمکه يې د خپلو خپلوانو له لارې راخپله کړه. د کابل (چهاردهي) ته ورڅېرمه چې اوس يې د (کابل غرب) په نامه هم يادوي، خپل ورور (حاجي نبي) ته په خپل حکم د ښارګوټي لپاره دولتي ځکه بېله کړه. حاجي نبي هغې ته پراختيا ورکړه او تر (۲۰۰۰) جريبه زياته ځمکه يې د ښارګوټي په محوطه کې را

dwonloaded from bawarketabtoon.com

ایساره کړه، سره له دې چې کابل ښاروالۍ د دې ښارګوټي رسمي مجوز صادر نه کړ، خو خلیلي له خپل دولتي زور څخه په ګټې اخیستنې د دې ښارګوټي د جوړونې چارې جاري وساتلې.

خلیلي لکه د نظار شورا د مشرانو په څېر، د طالبانو نظام تر ړنګېدو وروسته په حکومت کې د ملي مشارکت شعار ورکاوه، له دې څخه یې موخه دا وه چې حکومت کې دې د قومي جوړښت او کمیت له مخې اشخاص پر کار وګومارل شي. دې شعار تر هغه وخته دوام پیدا کړ چې د یو شمېر لږکیو استازو په حکومت کې د خپل کمیت د نامشروع زیاتوالي له امله خپل یاد کمیت پر کیفیت بدل کړ، اکثریت پښتانه ورو ورو د بهرنیو د زیات فشار له امله حاشیې ته شول او د جګړې لمن ورته ور وغځول شوه. دا کار د دې سبب شو چې اکثریت پښتانه له حکومته لرې پاتې شو. کله چې د دولت د کادري جوړښت زیاته برخه ناپښتنو ته په لاس ورغله، نو بیا د ملي مشارکت پرځای د (لیاقت) او (ښایسته سالارۍ) شعارونه پورته شول، دا مهال نو له لرې پرتو سیمو څخه کابل ته راغلي اشخاص د بېلابېلو عواملو له امله د دې جوګه نه وو چې له ښاري فارغ التحصیلانو سره د یو ټاکلي پوست لپاره عادلانه سیالي وکړي، واکمنو ډلو یو شمېر امتیازات له دې لارې ترلاسه کړل. غوره مثال یې د ملي دفاع وزارت د پوځي اکاډمۍ یوه ازموینه وه چې د قومي مشارکت له مخې یې سهم بندي ټاکل شوې وه، خو امتحان کې یې ښاري او اطرافي ګډونوالو دواړو یو اصل تعقیبوه. کله چې ازموینه واخیستل شوه، نو د استادانو د پلویتوب او د تنظیمي عنصر د حاکمیت له امله یو زیات شمېر هزاره ګډونوال په دې ازموینه کې بریالي شول. څرنګه چې د پوځي اکاډمۍ دې دورې یوازې د یوه قوم رنګ اخیسته، نو وزیرانو شورا د پخواني فورمول له امله چې قومي ترکیب باید په کې مراعت شي، پرېکړه وکړه، خو کریم خلیلي په غونډه کې وویل تر څو پورې به موږ په قومي خبرو پسې ګرځو، موږ باید لیاقت او ښایسته سالارۍ ته ترجیح ورکړو، دا ځوانان په خپل لیاقت راغلي، موږ باید دوی

dwonloaded from bawarketabtoon.com

د خپل لیاقت قرباني نه کړو، لیاقت یې ونه وژنو، نو په کار ده چې د امتحان همدا نتیجې ومنو او قومیت پسې ونه ګرځو. کرزي هم ورسره د تائید سر وخوځوه او په پای کې د کریم خلیلي خبره ومنل شوه. په مقابل کې د مخابراتو وزارت په اترا کې هم ورته امتحان و. یو تخنیکي پوست ته د ګڼو ګډونوالو له منځه د (عطامحمد یاري) په نوم یو پښتون د خپل لیاقت له امله بریالی شو. د چارو ادارې ته یې له جمهوري ریاست څخه د منظورۍ لپاره وړاندیز ورولېږه، خو له هغه ځایه بېرته په دې رد شو چې که دلته پښتون مقرر شي، ملي مشارکت نه مراعتېږي. داسې په سلګونو څه چې په زرګونو بېلګې شته چې د ټولو یادول دلته ممکن نه دي. د ولسي جرګې د (۱٦) دورې په ټاکنو کې په غزني او میدان وردګ ولایتونو دواړو کې درغلي ردېدلای نه شي. په لومړنیو نتیجو کې د میدان وردګو (۵) څوکیو لپاره پنځه واړه پښتانه او په غزني کې د (۱۱) څوکیو لپاره یوولس واړه هزاره ګان بریالي وګڼل شول، خو حکومت له بېلابېلو لارو د میدان وردګو په رایو کې د تقلب په نامه بدلون راوړ، له پنځو یې درې څوکۍ هزاره ګانو ته اختصاص کړې، خو په غزني کې د کریم خلیلي په ګډون د ټولو حکومتي او ناحکومتي مشرانو د زیات او ناقانونه فشار له امله، هغه ټاکنې رښې وګڼل شوې، په یوه رایه کې یې هم بدلون رانغی او ټول یوولس تنه هزاره ګان بریالي وګڼل شول. په حکومت کې دغسې بې عدالتي له موقتې ادارې پیل او تر دې دمه لا دوام لري.

کریم خلیلي که له یوې خوا د کرزي په حکومت کې و، نو د هزاره ګانو د قومي ګټو په خاطر یې بیا له محقق او نورو سره ګډ دریځ درلود. محقق که هر څومره ځان ته د اپوزېشن واسکټ اغوسته، خو له خلیلي سره یې پټ روابط درلودل. د کابل په نړیوال کنفرانس کې محقق ته د یوه ګډونوال په توګه ونډه ورکړل شوې وه، خو څوکۍ یې په لومړي کتار کې نه وه، کله چې خلیلي خبر شو محقق د کنفرانس په حاشیه کې دی، نو ژر

dwonloaded from bawarketabtoon.com

يې داودزي ته په غوږ کې وويل: ((چوکی محقق صاحب را در قطار اول بيار، رهبر جهاد است، فعلاً جايش مناسب نيست)) محقق هم د اپوزيشن د يو غړي په توګه پر کرزي انتقادونه کول او هم د حکومت پر ټيټپوړو چارواکو، خو له خليلي به يې ښه اړوله. (جامعه هزاره افغانستان) کې ټول سره يو وو، پر بېلابېلو ډلو يې ځانونه په دې خاطر وېشلي وو، چې له ځو لارو امتيازات ترلاسه کړي. د کوچيانو مسله کې د خليلي او محقق دريځ يو و، يو تر بله تېز و. په غزني کې د ولسي جرګې لپاره د تر سره شويو ناعادلانه ټاکنو په برخه کې د هزاره ګانو لپاره د سل په سلو کې امتيازاتو اخيستلو او د نورو ټولو قومونو د محرومۍ په برخه کې د هزاره سياسيونو ټولو نظر يو و. د (کابل اکسپرييس) فلم پر وړاندې په اعتراضي غبرګون کې، محقق، خليلي، سيما سمر او نور ټول په يوه ليکه کې ولاړ وو.

خليلي له خپلو تنظيمي او اتنيکي تمايلاتو سره سره په ملي او لويو هېوادنيو مسايلو کې د نسبتاً مثبت دريځ خاوند و. ده لويه اوسېله او د تحمل ژبه درلوده، له نړيوالو سره يې د افغانستان پر اړيکو ټينګار کاوه او دا يې د هېواد په ګټه بلله، خليلي په دې نظر و چې افغانستان په ډېرو سختو سياسي، اقتصادي او امنيتي شرايطو کې واقع دی، د ګاونډيو لاس پرې بر دی، نو ځکه په داسې شرايطو کې له لويو ځواکونو په تېره بيا د امريکا متحده ايالتونو سره د افغانستان د اړيکو خرپړتيا او سستيا د افغانستان په ګټه نه ده. ده خو ځله ولسمشر کرزي ته ويلي وو چې له امريکا سره په روابطو کې له احتياط څخه کار واخلي او خبره ډېره ناندريو ته ونه باسي. خليلي په لوړه دولتي کچه په تېره بيا د وزارتونو په کچه د لياقت پر اصل ټينګار کاوه او افغانستان کې قومي نزاکتونو او حساسيتونو ته هم سخت متوجه و. دا مهال تر ټولو زيات پښتانه کادرونه تر سياسي فشارونو لاندې وو. هر پښتون کادر د طالب، اسلامي حزب، پخوانۍ خلق او پرچم ډلې سره د پيوند لرلو په تور له مخې څخه لرې کېدلای شول، يو وخت د کابينې پر ترکيب او په هغو کې د ځو مطرحو څېرو د حذف خبره روانه وه.

dwonloaded from bawarketabtoon.com

استاد رباني پر کرزي باندې فشار راوړ چې په کابینه کې د (علي احمد جلالي، اشرف غني، معصوم ستانیکزي او حنیف اتمر) په شان څېرې باید غړیتوب ونه لري. کرزي د رباني فشار ته غاړه کېښوده، ستانېکزی، جلالي او غني له کابینې څخه څنډې ته شول، نوبت د حنیف اتمر و. کریم خلیلي کرزي ته وویل چې ستا د کابینې لایقه وزیران همدا وو، دا ټول پښتانه هم وو که موږ په دې پسې حنیف اتمر هم گوښه کړو، نو خلک به په طبیعي ډول ووایي چې دې حکومت هم پښتنو پسې را اخیستې او هم لایقه اشخاص نه شي زغملای، نو که زما منې حنیف اتمر باید حتمي په کابینه کې وي. حامدکرزي چې دا وخت همداسې یو ملاتړ ته اړتیا لرله، نو پر اتمر یې لاس ونیو. همغه و چې حنیف اتمر په کابینه کې پاتې شو. کریم خلیلي له کرزي سره د گوزارې او تفاهم لاره خپله کړه؛ هم یې خپل خپل کارونه کول او هم یې په ډېرو ملي مسایلو کې د کرزي ملاتړ کاوه. کریم خلیلي له نظار شورا سره د زړې دښمنۍ له امله، له هغوی سره چندان جوړ نه و، خو څرنگه چې نظار شورا په حکومت کې د ویتو حق درلود او کرزي هم د هغوی خبره ځمکې نه پرېښوده، نو خلیلي هم مجبور و چې له نظار شورا سره پر پخوانۍ دښمنۍ خاورې واړوي او له طالبانو سره د زړې دښمنۍ مشترک ټکي وروړاندې کړي، که نه د خلیلي پر زړه باندې هېڅکله دا نه اوارېدله چې د ده پر دفتر دې د احمدشاه مسعود عکس راځوړند وي. یوه ورځ خلیلي زما(یون) په یوه مرکه له ما څخه سخت خوابدی شوی و. ولسمشر کرزي ته یې شکایت کړی و، څه موده وروسته د ولسمشر په غوښتنه، زه او عمر داودزی، د خلیلي صیب دفتر ته ورغلو چې د جزئیاتو پوښتنه وکړو. هلته خلیلي صیب له نظار شورا سره د ده د پخوانۍ دښمنۍ او بیا تر دې دمه د هغوی پر نورو ناروا وو، هر اړخیزې خبرې وکړې. کریم خلیلي وویل موږ افغانستان کې ملي وحدت غواړو، له پښتنو پرته موږ گوزاره نه شو کولای، زموږ ټولې لارې پر پښتنو دي، زموږ

dwonloaded from bawarketabtoon.com

شاوخوا ټول دوی استوګن دي، زه د ایران د ملاتړ په تور تورن یم، خو ایران زموږ د حرکت او کارونو مخالف دی. ده وویل زموږ حزب له نظار شورا سره پر جګړه اخته و، حکمتیار زموږ لاسنیوی وکړ، استاد مزاري په شعوري ډول حکمتیار انتخاب کړ او ویې ویل چې له پښتنو سره زموږ دایمي ژوند دی او دا کار هغه مهال نه د ایران خوښ و او نه هم دا خبره د نظار شورا په زړه اوارېدله. د کریم خلیلي د خبرو نچوړ دا و چې دی د ملي وحدت او له پښتنو سره د ښو او دایمي اړیکو د لرلو سخت پلوی دی.

خلیلي له کرزي سره (۱۴) کاله د ملګرتوب مزل وکړ، دریځ یې ملایم او له مفاهمې څخه ډک و، د مرستیال په توګه د قسیم فهیم پر دویم ځل ټاکل کېدو خوښ نه و، خو څرنګه چې د کرزي انتخاب و او بل دا چې دی بیا هم له خپل همغه پخواني موقف څخه برخمن و، نو ځکه یې ډېر مخالفت نه کاوه، خو کرزي ته یې ویلي وو چې: ((این ادم اگر امد کارها را خراب میکند.)) د کریم خلیلي هدف دا و چې فهیم خان د تفاهم ژبه نه لري او کارونه او نورې مقررۍ په خپل سر کوي. د کریم خلیلي تشویشونه پر خپل ځای وو، په عمل کې هم همداسې وشول.

د کریم خلیلي په باب د بحث لړۍ ډېره اوږدېدلای شي، خو زه نه غواړم دا بحث ډېر اوږد کړم، په لنډیز سره ویلای شو چې کریم خلیلي، تر جګړه ییز او تنظیمي حالته وروسته د ولسمشر د مرستیال په توګه تر ډېره حده خپله دنده په مناسبه توګه اجرا کړې ده، هم یې هغه خلک چې ده یې استازیتوب کاوه، خوشاله وساتل او هم یې ولسمشر ته د نورو هېوادنیو چارو د پرمختیبولو لپاره لاس ورکړ، ګوزاره او تفاهم یې وکړ او په حکومت کې یې د زیاتو ټکرونو مخه ونیوله، دولتي چارو ته پر خپل وخت حاضرېده، عامو او خاصو دواړو غونډو کې یې ګډون کاوه، له تنظیمي انارشۍ څخه د اصولي دیموکراسۍ پر لوري یې منظم ګامونه پورته کړل، د جهادي او روښنکفري قشر دواړو عناصر په کې هم تمثیلېدل او د حکومت یوه اساسي ستن ګڼل کېدله.

dwonloaded from bawarketabtoon.com

۳- احمدضیا مسعود: احمدضیا مسعود مې ځکه تر فهیم خان او کریم خلیلي وروسته یاد کړ چې د ده رول تر دې دواړو په نسبتاً کمزوري حالت کې و. احمدضیا مسعود د اسلامي جمعیت د مشهور قومندان (احمدشاه مسعود) ورور دی.

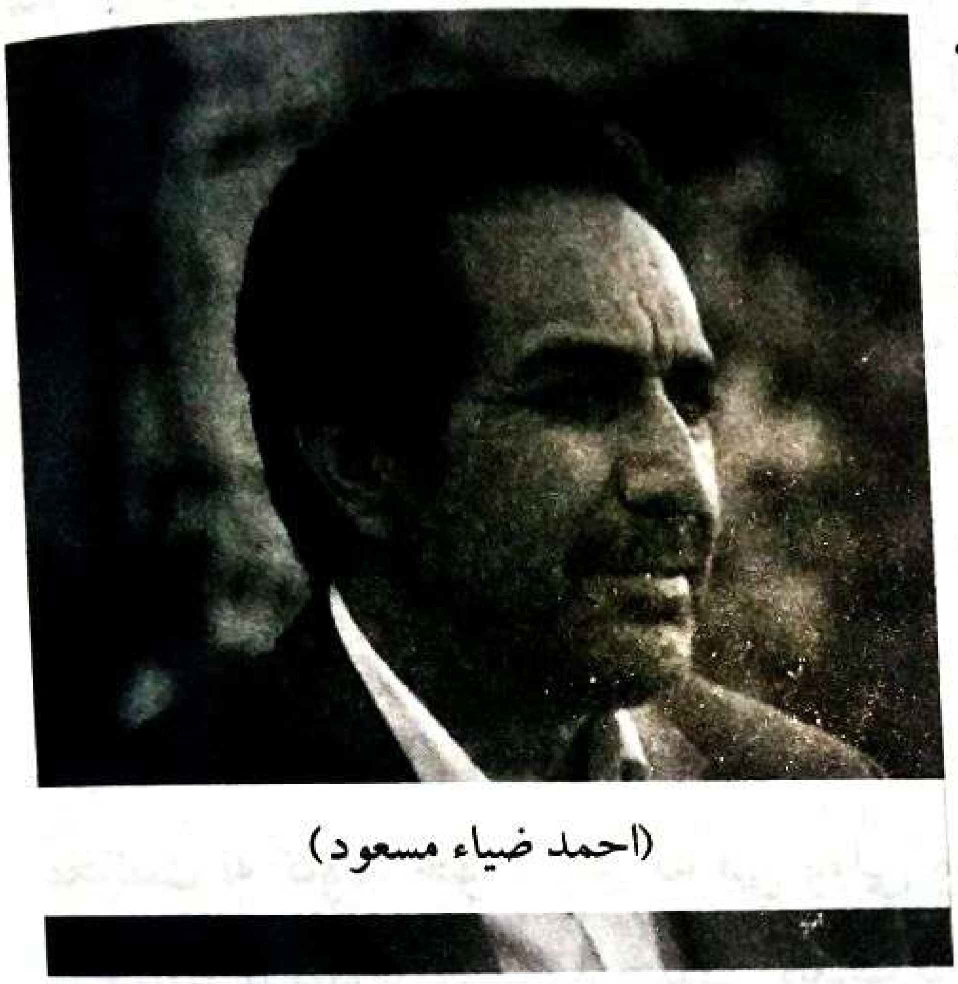

(احمد ضیاء مسعود)

د احمدشاه مسعود د شهرت او طاقت برکت و چې احمدضیا مسعود د جمهوري ریاست د لومړي مرستیالی څوکۍ ته ورسېد. ده تر دې وړاندې زیات کلونه په روسیه کې د افغانستان د سفیر په توګه دنده اجرا کوله. له هغې ورځې چې د ډاکتر نجیب الله حکومت ړنګ شوی، نو د افغانستان بهرنی استازیتوب اسلامي جمعیت او په تېره بیا د نظار شورا په لاس کې و. احمدشاه مسعود خپل یو ورور (احمد ولي مسعود) په لندن کې، دی یې په مسکو کې د سفیرانو او یو دوه نور یې په نورو اروپایي هېوادونو کې د خپلو استازو په توګه مقرر کړل. سربېره پر دې عربي متحده اماراتو او ګڼو نورو هېوادونو کې یې هم د خپلې کورنی غړي، خپل او خپلوان او دغه راز خپل تنظیمي غړي پر دندو وګومارل. احمدشاه مسعود که له یوې خوا له نورو جهادي ډلو سره اختلافات درلودل، په خپله د اسلامي جمعیت له مشر (استاد رباني) سره یې هم خپل خپل مشکلات درلودل. استاد رباني احمدضیا مسعود سره خپلولي وکړه؛ خپله لور یې ورته ورکړه، خو بیا هم د قدرت پر سر د اسلامي جمعیت د مشر او قومندان تر منځ پټ رقابت روان و. کله چې د جمهوري ریاست لومړي ځل ټاکنې کېدلې، نو ولسمشر کرزي، نړیوالې ټولنې او ګڼو افغانانو غوښتل ښاغلی محمد قسیم فهیم، چې

dwonloaded from bawarketabtoon.com

تر دې مهاله د کرزي مرستيال او د دفاع وزير په توګه پاتې شوی و او تل يې د زور له ادرسه خبرې کولې، نور د کرزي د مرستيال په توګه پاتې نه شي. دې کې هېڅ شک نه و چې دا داسې مهال و چې که کرزي د اسلامي جمعيت له غړو پرته بل هر څوک د خپل مرستيال په توګه راوړی وای، نو نه يوازې دا چې رايې نه کمېدلې، بلکې زياتېدلې، ځکه چې اسلامي جمعيت په هر حال خپل کانديد درلود او رايې يې اتومات خپل کانديد ته تللې، نو له دې ډلې څخه د مرستيال په توګه د يو چا ټاکل نه يوازې هغو ته په وړيا ډول د څوکۍ ورکول و، بلکې د دې څوکۍ د ورکړې له امله د رايو د کمښت سبب هم کېده. کرزي د نظار شورا له وېرې بله لاره ونيوه، د زلمي خليلزاد په مشوره يې احمدضيا مسعود، چې دا مهال په مسکو کې سفير و، د خپل لومړي مرستيال په توګه غوره کړ، وخت هم ډېر کم و، ځانګړې الوتکه يې ورپسې ورولېږله، هغه يې راوست او د خپل مرستيال په توګه يې نوماند کړ. فهيم خان چې تر دې مهاله د پخواني قدرت د محاسبې له مخې دې څوکۍ ته په تمه و، دې حالت سخت خوابدی کړ او کرزی يې په دې تورن کړ چې په پنجشېر کې د احمدشاه مسعود له کورنۍ پرته بل چاته پام نه کوي، په بهر کې يې دا کار له واکه د (مجاهدينو) د حذف په نامه تبليغوه. په هر حال ټاکنې راغلې او احمدضيا مسعود پرته له دې چې په کمپاين کې کوم اساسي نقش ولري، په وړيا ډول او د خپل ورور د پخواني نظامي قوت په برکت د لومړي مرستيال په توګه منتخب شو. له پنجشېر څخه يې ټولې (۳۳۷) رايې چې هغه هم د پوپلزو کوچيانو وې، نور نو ده په ټاکنو کې کوم خاص رول نه درلود.

احمدضيا مسعود، د طبيعت او خصلت له مخې دروند او نرم سړی دی، ډېر جنجالي نه دی، البته د پيسو پيداکولو ځانګړی شوق لري، چې د نظار شورا زياتو غړو ته يې دا خصلت معلوم دی، خو نور متشدد او جنجالي شخص نه دی. له کرزي سره يې سياست پر ګوزارې ولاړ و. احمدضيا مسعود دا مهال په ډېره تنګسيا کې و؛ يو دا چې ده هېڅ رايې نه وې

dwonloaded from bawarketabtoon.com

راوړې، نو که هر څومره ده ځان د منتخب مرستیال په توگه تمثیلوه، حقیقت خو دا و چې ده او خپله کرزي ته د ده وزن معلوم و. نظارشورا او پنجشېر گروپ داسې پرېکړه وکړه او فکر یې داسې و چې د کرزي په وجود کې خو هسې هم احمدضیا مسعود بریالی کېږي، نو رایې ته څه اړتیا ده؟ راځئ رایه یونس قانوني ته واچوو که دی بریالی شو، نو بیا خو به په اول رول کې راشو، دویم رول خو مو هسې هم تضمین دی، خو دېته یې پام نه و چې دویم رول د څومره پیکوالي، کموزنۍ او بېوزنۍ په قیمت؟ کرزی هم د خپلو پلویانو له لوري تر فشار لاندې و چې رایې به زموږ وي، خو قدرت به د بل چا؟ که څه هم کرزي د خپلو پلویانو خبرو او منطق ته غوږ نه ایښوده او نظار شورا یې د خپلو طبیعي پلویانو د خفگان په بیه هم خوشاله ساتله، خو بیا هم تر یو ډول فشار لاندې و. احمدضیامسعود له یوې خوا د نظار شورا او خپلو پنجشېریانو تر فشار لاندې و چې پخواني موقفونه یې باید خوندي پاتې شي او نور څه هم ترلاسه کړي او له بلې خوا یې د رایې د نشتوالي له امله لاس تش او منطق یې پڅ و. خو خیر دوی به د منطق هره خوا د ((جهاد)) او ((مقاومت)) په دوو الفاظو ډکوله. که دې پرې نیوکه کوله چې ولې دې رایې نه دي راوړې، نو ویل یې موږ ((مقاومت)) کړی، که دې ورته ویلې چې فساد ولې کوئ، نو دوی ویل چې دا خو د مجاهدینو سپکاوی دی او ((جهاد)) ته توهین. پر دوی باندې د هر معقول انتقاد د دفعې لپاره همدا دوه نسخې کافي وې.

احمدضیا مسعود د منطق له گڼو ستونزو سره سره پر دی بریالی شو چې په سیمه ییزه او تنظیمي کچه یو زیات شمېر هغه افراد چې تر دې وړاندې په ناقانونه توگه او د وسلې په زور په حکومت کې مقرر وو، خوندي وساتي او یو شمېر نور کسان هم حکومت ته ورداخل کړي، خو د ده دا کار بیا هم د نظار شورا د ټولو غړو د قناعت وړ نه و. په اقتصادي چارو کې که څه هم احمدضیا مسعود ډېر خلاص لاس نه درلود، خو بې اغېزې هم نه و، په

dwonloaded from bawarketabtoon.com

(پامير هوايي شرکت) کې د ده ګډون او همدارنګه په يو شمېر نورو اقتصادي پروژو کې د ده لاسوهنه، له اقتصادي پلوه د ده د بدنامۍ سبب شوه.

په حکومت کې او هم تر حکومته بهر دوه رولونه، بل هغه عامل و چې د احمدضيا مسعود د بدنامۍ لامل شو. د اسلامي جمعيت پر محوريت او د استاد برهان الدين رباني په مشرۍ د ((متحدې ملي جبهې)) جوړېدل چې ځان يې د حکومت مخالفه ډله يا اپوزېشن باله او يوه زياته برخه يې د حکومت په داخل کې هم پر لوړو پوستونو مقرره او واکمنه وه، احمدضيا مسعود هم د دې جبهې غړيتوب درلود. د ورځې به په حکومت او د شپې به په اصطلاح په اپوزېشن کې و. دغسې يو حالت په عوامو کې د (اپوزېشن) او (حکومت) دواړه اصطلاحګانې پيکه کړې وې. هغو شخصيتونو چې دا ډول دوه ګونی رول يې درلود، هغوی هم د خلکو په ذهنونو کې بې مانا ښکارېدل. احمدضياء مسعود هم چې دا مهال د جمهور رييس لومړی مرستيال و او هم يې له خپل خسر (استاد رباني) سره د حکومت خلاف په اصطلاح (اپوزېشن) جوړ کړی و، نو دې خبرې د ځان پر وړاندې د خپل ځان د مخالفت مانا لرله. يو وخت بيا داسې راغی چې د استاد رباني په شمول د دې جبهې اکثريت غړي بېرته له حکومت سره يوځای شول او ځای يې د (تغير او اميد) په نامه يو بلې محدودې ډلې، چې مشري يې د جمعيت بل غړي (ډاکتر عبدالله عبدالله) کوله، ونيو.

د احمد ضياء مسعود ددغسې دوه ګوني رول او د ده د نورو کړنو په باب ما يوه مرکه کړې وه، احمد ضياء مسعود ولسمشر کرز ي ته شکايت وکړ، هغه زه خپل دفتر ته وغوښتلم او په تونده لهجه يې ماته وويل: «ته دلته په حکومت کې په مهم پوست کې کار کوې او زما د معاون پر ضد څرګندونې کوې، دا د حکومتي اصولو خلاف کار دی.» ما وويل ستا معاون هم د حکومت يو لوړپوړی چارواکی دی، هغه هم ستا په مقابل کې په متحده جبهه کې ناست دی، هم ستا او هم د ټول حکومت پر وړاندې څرګندونې

dwonloaded from bawarketabtoon.com

کوي. دې سره جمهور رييس ډېر په قهر شو ماته يې وويل: «دا نو بيا زما کار دی».

د کرزي صيب په حکومت کې دا عجايب او غرايب تر پايه روان وو. تر پايه د موافق او مخالف، دوست او دښمن تعريف ونه شو.

احمدضيا مسعود د کرزي په حکومت کې په زړه نا زړه ډول کار ته دوام ورکړ، هم يې زړه کېده هم يې ساړه، خو په مجموعي ډول يې له کرزي سره د تفاهم او تحمل لاره ونيوه؛ د وسلوال تشدد لاره يې خپله نه کړه، خپله هم يوې نسبي کورنۍ پورې تړلی و، د نظار شورا د ځينو نورو غړو په شان يې سپوره خوله خلاصه نه کړه، د يو نرم او حليم شخص په توګه يې خپل حيثيت وساته. د ټوليزې نتيجې په توګه ويلای شو چې احمدضيا مسعود په حکومت کې د دويم مقام لرلو له امله د شهرت او اغېز خاوند شو. خپل يو زيات شمېر سيمه وال او جمعيتيان يې په حکومت کې خوندي وساتل او هغو ته يې زيات شمېر اقتصادي ګټې ورسولې، د پنجشېر او خپلې کورنۍ لپاره يې حکومتي څوکۍ په وراثت بدله کړه او راتلونکي لپاره يې ځان پر يو سياسي شخصيت واړوه.

جهادي مشران: لکه څنګه چې د دې اثر پر نورو برخو کې مې اشاره کړې چې د حامد کرزي صيب حکومت له عجايبو او غرايبو ډک و. د مجاهدينو او منافقينو، کيڼ لاسو او ښي لاسو، پاکو او ناپاکو، پوهو او ناپوهو هر ډول اشخاصو څېرې او بېلګې په کې پرېمانه وې.

داسې د مجاهدينو او مجاهد ډوله اشخاصو هم کمی په کې نه احساسېده. يو شمېر پخوانيو مجاهدينو يې پر ضد جهاد اعلان کړی و او يو شمېر نور بيا د مقامونو په خوړلنيو کې ډوب وو او پخواني مجاهدين يې ترهګر بلل. دا ډول څوکۍ خوښې مجاهدين او يا د هغوی مشران که څه هم په ارګ کې نه وو او يا هم د حکومت د اساسي څوکيو په راس کې، خو څوک چې په ارګ کې ناست او يا هم پر لوړو دولتي څوکيو مقرر وو،

dwonloaded from bawarketabtoon.com

دوی پر هغوی ټولو خپل خپل اغېز درلود. دلته غواړم دې ډول پخوانیو مجاهدینو او یا هم جهادي مشرانو ته اشاره وکړم. که څه هم دوی ځانته اوس هم د ((جهادي مشرانو)) اصطلاح کاروي، خو زه ورته اوس ځکه مجاهدین نه وایم چې د ځلوېښتو نامسلمو هېوادونو د عسکرو تر چتر لاندې خپل واک ته دوام ورکول او ځانته د (مجاهد) اصطلاح کارول، پرځان او جهاد له ریشخند وهلو پرته بله مانا نه لري.

کرزي د (جهادي مشرانو شورا) تر چتر لاندې له دې ډول اشخاصو سره لږ تر لږه په میاشت کې یوځل جلسه لرله او د هېواد پر مهمو او حساسو سیاسي مسایلو یې د دوی نظر پوښته. د قانوني ارګانونو ترڅنګ دوو نورو ارګانونو هم، چې په اساسي قانون او نورو قوانینو کې یې هېڅ یادونه نه وه شوې، هم د مشورتي او بیا لازمي مشورتي ارګانونو په توګه فعالیت کاوه او له حکومته یې پټ او ښکاره باج اخیسته. یوه (د افغانستان علماوو سراسري شورا) وه چې لومړی یې (مولوي‌فضل‌هادي‌شینواري) او بیا د هغه تر مرګ وروسته (مولانا قیام الدین کشاف) مشري کوله، د امنیت شورا د دفتر له خوا ورته مالي امکانات برابرېدل او هره میاشت یې په لکونو ډالره لګښت درلود.

بله د (جهادي مشرانو شورا) وه چې اکثره تاریخ تېرو جهادي مشرانو په کې ونډه درلودله، دوی هم له حکومت څخه پټ او ښکاره باج اخیسته او کله کله به یې حق السکوت هم حکومت ته په لوړه بیه تمامېده. دلته غواړو د دغه ډول جهادي مشرانو او د هغوی پر رول باندې په جلا جلا ډول، خو په لنډېز سره رڼا واچوم:

dwonloaded from bawarketabtoon.com

۱- استاد برهان الدين رباني: په جهادي مشرانو کې پر کرزي او د هغه پر حکومت تر ټولو موثر شخص د اسلامي جمعيت تنظيم مشر (استاد پروفيسور برهان الدين رباني) و. رباني په جهادي مشرانو کې ډېر هوښيار، ځيرک او وخت پېژندونکی شخص و. دی د ګلبدين حکمتيار په شان له زماني سره په مقابله کې نه و،

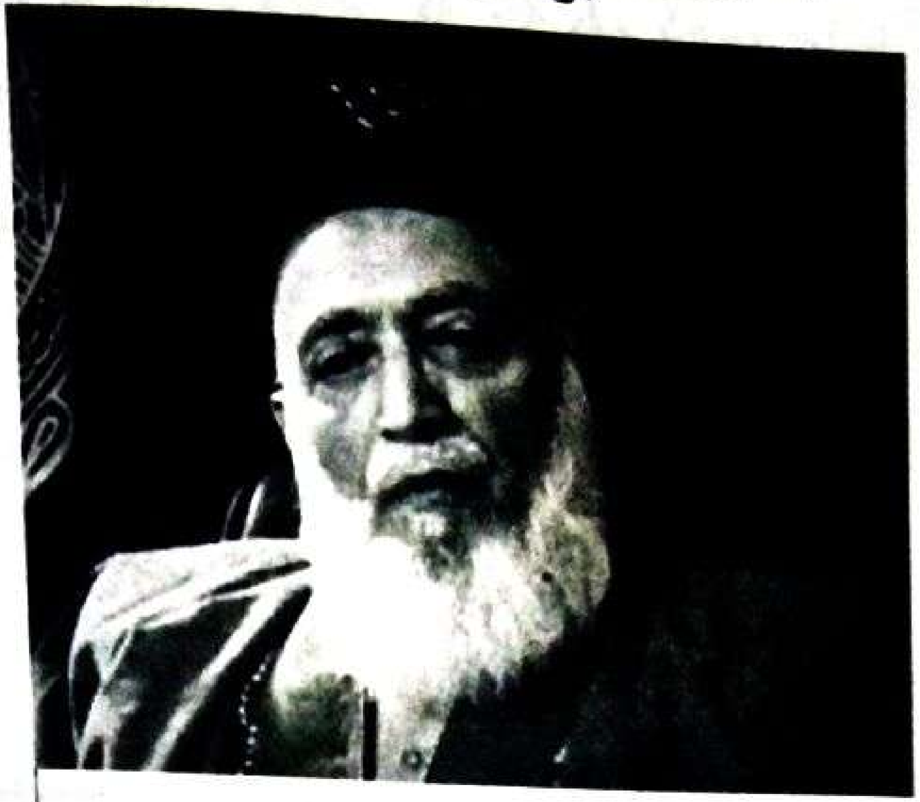

(پروفيسور برهان الدين رباني)

ده له وخت سره موازي حرکت کاوه، زمانې چې څه غوښتل، ده همغه کار کاوه، نو ځکه خو يې هغه جهادي تنظيمونه او اشخاص چې تر ده يې په جهاد کې زياته ونډه لرله، شاته پرېښودل او دی په هره زمانه کې مطرح شخص پاتې شو. د کرزي په رنګينه ديموکراسۍ کې هم دې جهادي خېرې، د جهاد ماسک پرمخ وغوړاوه او هم يې د ولسواکۍ له نوې رنګينې فضا څخه خوند واخيست. د ځان او نړۍ د ګډ دښمن (طالب او اسلامي حزب) پر وړاندې د ګډ دريځ له امله د استاد رباني تنظيم په حکومت کې ډېره غوښنه برخه ترلاسه کړه. امريکايانو د روسانو او ايرانيانو د راضي ساتلو لپاره د استاد رباني ډلې ته په نوي حکومت کې اساسي نقش ورکړ. غربي نړۍ او په تېره بيا امريکايانو د طالب نظام تر ړنګېدو وروسته غوښتل چې افغانستان کې يو پراخ بنسټه حکومت رامنځته شي، خو د روسانو شرط دا و چې ((د استاد رباني حکومت دې پراخ بنسټه شي.)) د روسانو هدف دا و چې نور شخصيتونه دې د همدې حکومت، چې تر دې مهاله روسانو په رسميت پېژنده، برخه شي.

په پای کې امريکايانو هم د روسانو نفوذ ته په کتو او د طالبانو پر

dwonloaded from bawarketabtoon.com

وړاندې د ایران د ګډ دریځ د راخپلولو لپاره د روسانو شرایط ومنل. د رباني تېر رژیم یې د حکومت د هستې، زړې او محور په توګه غوره او د کرزي په شان نور اشخاص یې پر دې محور راټول کړل. د بن په کنفرانس کې هم د شمالټلوالې اساسي شرط دا و چې که د حکومت په راس کې پښتون راځي، نو د حکومت نوره بدنه به د دوی په لاس کې وي او په راس کې چې کوم پښتون راځي د هغوی انتخاب به هم د دوی په خوښه وي. دوی ویل قدرت باید دوی سره وي او زعامت پښتنو سره، خو د زعامت انتخاب به هم د دوی په خوښه و. نړۍ دوی سره همدا فورمول ومانه، دا چې دا فورمول د افغاني ټولنې له ټولنیز جوړښت، واقعیتونو او تېر تاریخ سره څومره سمون درلود که نه دا نو بیا بېله خبره وه، خو اوس نړۍ او شمالټلواله د یوه ګډ دښمن پر وړاندې په یوه ګډ مورچل کې ناست وو. استاد رباني په همدې شرایطو، په اصطلاح د واک انتقال ته راضي شو، د نظار شورا فشار هم د رباني په قانع کولو کې اساسي رول درلود. ځکه که هغوی رباني د دولت له مشرتوب څخه د فشار راوړلو له لارې نه وای قانع کړی او نه وای لرې کړی، نو د هغوی موقفونه هم په خطر کې وو. نظار شورا ورو ورو هڅه کوله، د تاجکانو د مشرتابه لپاره د رباني رول کمزوری کړي. خو له دې ټولو ستونزو او مشکلاتو سره سره رباني بیا هم د کرزي تر مشرۍ لاندې حکومت کې تر هر چا زیات موثر شخص پاتې شو. خپله کرزي هم رباني ته په ډېرو حساسو شېبو کې لاس ورکړی او هغه یې له سیاسي او اقتصادي انزوا څخه ژغورلی دی. د کرزي له خوا امنیت شورا ته په راغلو ناشمېره پیسو د رباني خوشاله ساتل، هغه له اقتصادي تنګسیا څخه وژغوره، رباني ته د ښارګوټو لپاره د زرګونو جریبو ځمکو ورکړه د هغه د راضي ساتلو بل عامل و.

په حکومت کې د هغه د افرادو خوندي ساتل او د نورو هغو تقرر رباني ته نور قوت او نور طاقت هم ور په برخه کړ. د سولې شورا د رییس په توګه د رباني ناعادلانه ټاکنه بل عامل و چې رباني یې د خپلو سیاسي رقیبانو پر

dwonloaded from bawarketabtoon.com

وراندې له انزوا څخه وژغوره.
ربانی د ((متقاعد جمهور رییس)) په نامه هم یو لړ امتیازات ترلاسه کول او د دې ترڅنګ ورته د ولسمشر کرزي پر پورتنو امتیازاتو سربېره استاد ربانی د له خوا د څلور سوه (۴۰۰) تنو امنیتي ساتونکو امتیازات هم ورکول کېدل.
رباني د کرزي د واک په دولس کلنه موده کې د خوشالۍ او خفګان په موازي جریانونو کې خپل روابط ساتل، خو په دواړو برخو کې یې امتیازات ترلاسه کول.
رباني که څه هم د قدرت د ترلاسه کولو په برخه کې په تېرو (۳۴) کلونو کې تر بل هر افغان سیاستوال وړاندې و او له هرې ممکنې لارې یې د واک ترلاسه کولو لپاره وسلواله او ملایمه مبارزه کوله، خو کله کله دا واک ساتنه ده ته د ده د اجتماعي شخصیت د زیان په بیه هم تمامه شوې ده. کله چې امریکایانو پر طالبانو درنه بمباري کوله، نو ده له ضرورت پرته له امریکایانو وغوښتل چې ((غت غت بمونه پرې واچوئ)) دې کار نو افغاني ټولنه کې د رباني سیاسي شخصیت له صفر سره ضرب کړ. امریکایانو هسې هم بمبار کاوه، خو د ده دا ډول بېړنۍ غوښتنې د ده د قدرت خوښونې غریزه هر چاته په ډاګه کړه.
څرنګه چې د رباني په باب د دې اثر په بېلابېلو برخو کې ډېر بحث شوی، نو نه غواړم دا بحث نور پسې اوږد کړم، خو د لنډیز په توګه دومره ویلای شم، چې د کرزي په حکومت کې تر کرزي د رباني واک زیات و او په افغاني ټولنه کې د ده د سیاسي مهارتونو او سازشونو له امله دی یو موثر سیاسي شخصیت ګڼل کېده.

۲- حضرت صبغت الله مجددي: د جهادي شخصیتونو په لړ کې
حضرت صبغت الله مجددي بل شخصیت دی چې پر کرزي او د هغه پر حکومت خپل اغېز لري. حضرت مجددي د استاد رباني په شان، په حکومت کې پوځي او زیات سیاسي واک نه لري، خو څرنګه چې بناغلی

dwonloaded from bawarketabtoon.com

کرزی د جهاد پر وخت د حضرت صیب صبغت الله مجددي تر مشری لاندې په (ملي نجات جبهه) کې و او د یاد تنظیم غړی و، نو ځکه خو حضرت صیب ته خاص احترام لري.

د حضرت سیاسي او روحاني شخصیت په خپله هم له زیات تاثیر څخه برخمن دی. حضرت صیب د جهاد په کلونو کې د عبوري حکومت د مشر او بیا د ډاکتر نجیب الله د رژیم تر ړنګېدو وروسته د دوو میاشتو لپاره د مجاهدینو د حکومت د مشر یا ممثل په توګه ځان په اوسني حکومت کې د زیاتې ونډې مستحق باله. حضرت صیب د جهاد لومړی فتوا په ځان پورې منحصره ګڼله او د جهاد د قیادت

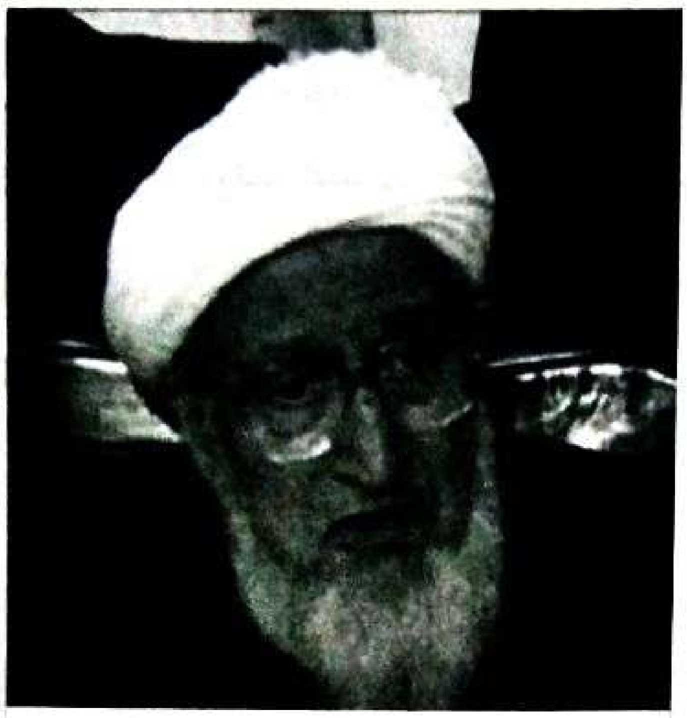

حضرت صبغت الله مجددي

وراثت هم. خو څرنګه چې حضرت صیب د طالبانو د نظام تر ړنګېدو وروسته په افغانستان کې نه د زیات قومي نفوذ خاوند و او نه هم د زیات سیاسي او پوځي. نو په دې خاطر هغو اشخاصو چې دا سکې یې نه لرلې، د کرزي په واکمنۍ کې چندان د چلند وړ نه وو. د حضرت صیب ناثابت سیاسي دریځ هم د دې سبب شوی و چې د مطرحو سیاسي جریانونو له خوا د باور له بحران سره مخ شي. خو دې سره سره خومره چې د ولسمشر کرزي زور رسېده، حضرت یې د یو سیاسي او روحاني مشر په توګه نازولای دی، تل یې د هغه لاسونه ښکل کړي او د حکومت په اکثرو مشورو کې یې شریک کړی دی، د اساسي قانون د لویې جرګې د رییس په توګه او وروسته کله چې کرزی انتخابي ولسمشر شو، نو حضرت یې مشرانو جرګې ته د انتصابي غړي په توګه معرفي کړ او بیا یې د ټاکنو له لارې د مشرانو جرګې د رییس په توګه غوره کړ. د دې ترڅنګ یې د امنیت شورا له خوا وخت پر وخت له ډالرو ډکې کڅوړې هم کور ته ورلېږلې. کرزي صیب د

dwonloaded from bawarketabtoon.com

حضرت صیب پر ځینو نامشروع اقتصادي کارونو هم سترګې پټولې، کله چې حضرت صیب د مشرانو جرګې رییس و، نو د کور د کرایې لپاره یې د پامور پیسو استحقاق درلود. څرنګه چې حضرت صیب په خپل کور کې اوسېده، نو ویل کېږي چې ده همغه پیسې د خپل کور د کرایې په توګه مجرا کولې، چې هره میاشت نږدې (لس زره امریکایي ډالر) کېدل، نه یوازې حضرت صیب، خلیلي صیب هم همدا ډول کارونه کول، خو کرزي پر دې ټولو سترګې پټولې. حضرت صیب د سولې او شخړو د حل په کمېسیون کې هم اکثره خپل تنظیمي افراد ګومارلي وو او له دې لارې یې خپل نیمژواندی تنظیم ژوندی ساتلای و. حضرت صیب په لسګونو ځله له کرزي څخه خفه شوی، خو کرزي هغه د پیسو او یا هم عذر په بیه بېرته پخلا کړی دی. په مجموعي ډول د کرزي په حکومت کې د حضرت رول تخریبي بڼه نه درلوده، یو مصلح او عمراني رول یې درلود. کله چې استاد رباني د سولې د عالي شورا د رییس په توګه منتصب شو، نو حضرت صیب په دې خبره سخت خفه شو، خو کرزي د سولې په کمېسیون کې د نورو امتیازاتو په زیاتونې سره د حضرت صیب د اوږده خفګان مخه ونیوله او کله چې بیا استاد رباني د یوه ځانمرګي برید له امله ووژل شو او کرزي د استاد رباني زوی (صلاح الدین رباني) د سولې شورا د رییس په توګه غوره کړ، نو حضرت صیب ته لاپسې غوصه ورغله، دې غوصې ډېر وخت دوام وکړ، خو بیا هم د بېلابېلو خوږو وږو امتیازاتو پر ورکړه دا غوصه هم پایته ورسېده. کرزي د جهادي مشرانو مجبوریتونه ډېر ښه درک کړي وو او د دولتي امکاناتو؛ څوکۍ، مقام او پیسو له لارې یې د هغو مشروع او نامشروع غوښتنې پوره کولې، نو په دې خاطر هغوی ټول د کرزي پر دسترخوان راټول وو. کرزی خپله هم په لاس کې ازاد و او د ډېرو پیسو شتوالي د هغه ډېرې نیمګړتیاوې پټې کړې او ډېرې ستونزې اوارې کړې وې. حضرت صیب له امریکایانو سره د امنیتي تړون د لاسلیک لپاره په رابلل شوې لویه

dwonloaded from bawarketabtoon.com

جرګه کې هم له کرزي خخه سخت خفه شو، دوه مياشتې يې په بهر کې تېرې کړې، خو بيا بېرته هېواد ته راستون شو. اکثره افغانان حضرت ته د يوه سپين زږي او صادق افغان په سترګه ګوري، د هغه له سپينو خبرو خوند اخلي او مستقيمه انتقادي ژبه يې هم پر خلکو بده نه لګي، ځينې نور جهادي مشران هم ورته د يوه صادق انسان په سترګه ګوري او د ده انتقاد پرې بد نه لګي.

د اساسي قانون په لويه جرګه کې چې حضرت صيب يې مشر و، د ده خبرې پر چا بدې نه لګېدې، ان پر استاد رباني يې هم يوه ورځ د تفاهم په کمېټه کې يو ډول طنزي نيوکه وکړه؛ د افغانستان بانک د خپلواکۍ او د پيسو د چاپ او وېش ځرنګوالی مطرح و، د استاد رباني او د هغه د ډلې ټينګار دا و چې د افغانستان بانک لوی رييس بايد له ولسي جرګې څخه باور رايه ترلاسه کړي او هم د پيسو د چاپ په برخه کې ولسي جرګه دخيله وي. هلته انوارالحق احدي او امين فرهنګ په نورو هېوادونو کې د مرکزي بانک د استقلاليت او د پيسو د چاپ په باب هر اړخيز معلومات وړاندې کړل، چې د تفاهم د کمېټې د قناعت وړ وګرځېدل، خو استاد رباني بيا هم د پيسو د چاپ او وېش په باب له ولسي جرګې سره پر مشورې او تفاهم ټينګار کاوه، په پای کې حضرت صيب وويل، زه يو پيشنهاد لرم او هغه دا چې په اساسي قانون کې دې وليکل شي: ((چاپ و نشر پول توسط بانک مرکزی با مشوره استاد ربانی، چون استاد ربانی زياد ميفهمد و تجربه دارد که چقدر پيسه چاپ شود...)) دې سره استاد رباني هم وخندل او هغه موضوع بيا تر يوه حده حل شوه.

د يوه لوی تنظيم چلول او د خلکو خوشاله ساتل هم اسانه کار نه دی، سړی مجبورېږي چې هرې ممکنې مشروع او نامشروع لارې ته لاس واچوي. حضرت صيب هم د همدې ډول ستونزو په مسير کې واقع و، خو په مجموعي ډول حضرت يو سوله پال او مذهبي شخصيت دی، هېواد ته يې زړه بد نه دی، د افغانانو خير غواړي، متشدد نه دی، د قدرت شوق

dwonloaded from bawarketabtoon.com

لري، خو د قدرت لپاره يې لکه د ځينو نورو په شان ويني نه دي توپې کړي.

۳- استاد عبدالرب رسول سياف: استاد سياف د جهادي مشرانو په ډله کې يوه مطرح څېره ده. د خلکيانو د واکمنۍ پر مهال د څرخي پله زندان کې بندي و، د روسانو په راتګ سره له زندانه ازاد او په پېښور کې د يو جهادي تنظيم د مشر په توګه څرګند شو. (اسلامي اتحاد) هغه وخت رامنځته شو چې د مختلفو جهادي ډلو مشرانو د (اسلامي اتحاد) په نامه په يوه واحد تنظيم کې د فعاليت ژمنه وکړه، خه موده دې حالت دوام وکړ، بيا د جهادي مشرانو تر منځ شوی اتحاد بېرته له منځه لاړ او هر يو بېرته د خپل تنظيم د فعاليت په لټه کې شو. (د اسلامي اتحاد) نوم پر خپل ځای پاتې شو او استاد سياف يې د مشر په توګه.

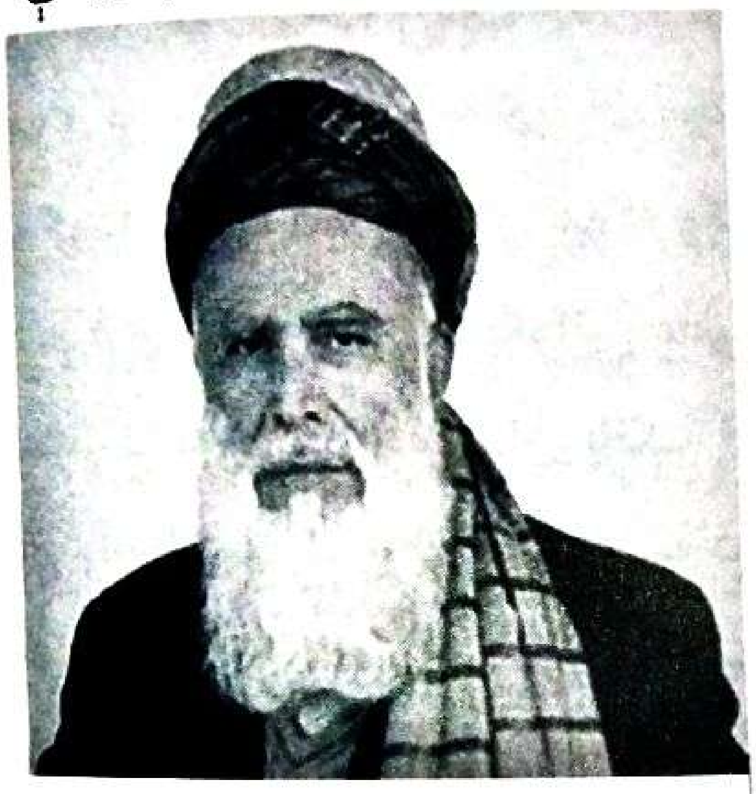
(استاد عبدالرب رسول سياف)

د جهاد په کلونو کې استاد سياف تر ډېره حده د اسلامي حزب د مشر (ګلبدين حکمتيار) سره د سيالۍ له امله د استاد رباني لمن ونيوه او د تنظيمي جنګونو پر مهال هم استاد سياف د اسلامي جمعيت او نظار شورا د ډلې سرسخت پلوی پاتې شو. د استاد سياف (اسلامي اتحاد) په ټولو هغو لويو جنګونو کې د نظارشورا ملاتړ وکړ چې يادې ډلې د نورو مخالفو تنظيمونو پر وړاندې تر سره کول. نظار شورا د خپل سياسي مشروعيت لپاره د استاد سياف په شان داسې يو شخص ته اړتيا لرله چې ظاهراً له قومي پلوه د پښتون اطلاق پرې کېده. که څه هم استاد سياف ځان (سيد)

dwonloaded from bawarketabtoon.com

ګڼي، خو پښتنو سره يې قومي ريښه هم نه رد کړې او نه هم تائيد کړې ده. استاد سياف د قوميت عنصر ته همېشه د اسلام په وسله ځواب ورکړی او دا عنصر يې همېشه مردود ګڼلی دی، خو دا رد يوازې يو اړخيز و، د نظار شورا د قومي تفکر په باب بيا دا ډول غبرګون نه ښودل کېده.

کله چې طالبانو د استاد رباني ګرځنده حکومت له کابله پسې پورته کړ، نو استاد سياف بيا هم د رباني لمنه خوشې نه کړه، ان د تاجکستان تر (کولابه) يې ورسره خپله ملګرتيا وکړه. کله چې د طالبانو او امريکايانو اختلافات اوج ته ورسېدل او بيا دا اختلافات د طالبانو د نظام د ړنګېدو سبب شول، نو دا کار د اسلامي جمعيت، اسلامي اتحاد او نورو پخوانيو جهادي تنظيمونو د بيا ژوندي کېدو سبب شو. دې يادو تنظيمونو د امريکايي ځمکنيو قوتونو په توګه خپل رول ادا کړ او يو ځل بيا پخوانۍ جګړه مارې ډلې پر کابل د (بې دوه پنځوس) الوتکو په زور واکمنې شوې. استاد سياف په نوې اداره کې بيا د اسلامي جمعيت ترڅنګ د پاموړ نفوذ څښتن شو. استاد سياف چې تر دې مهاله يې د اعليحضرت محمدظاهرشاه افراطي مخالفت کاوه، تر ټولو لومړی يې هېواد ته د هغه تر راستنېدو وروسته هغه ته ځانګړې مېلمستيا وکړه او د هغه پر وړاندې يې په سياست کې (۱۸۰) درجې بدلون راغی. پخوانی بنسټګر سياف اوس د ولسواکۍ په نوي رنګ کې رنګ شو. استاد سياف خپله زياته توجه د طالبانو حذف او د خپل پخواني سيال (ګلبدين حکمتيار) د حضور مخنيوي خواته واړوله.

نورو ټولو پخوانيو رقيبو او دښمنو ډلو سره يې په يوه واحد حکومت کې د ګوزارې او تفاهم لاره خپله کړه. په دې ډول استاد سياف د کرزي په حکومت کې د خپلې برخې خاوند و. د وزيرانو او واليانو په کچه يې دولتي څوکۍ په واک کې پاتې شوې. کرزي استاد سياف ته د هغه د امنيت لپاره لږ تر لږه (سل تنه) ساتونکي ورکړل. استاد سياف د کرزي په واکمنۍ کې کله کله له ستونزو سره مخامخ و، پخوانی مذهبي مشروعيت او قوت يې طالبانو ترې کمزوری کړ، له پوره ديموکراسۍ سره يې هم اړخ نه

dwonloaded from bawarketabtoon.com

شو لګولای، د نظارشورا له مطلق واک څخه هم خوښ نه و، کرزي يې هم ټولې هيلې نه شوې پوره کولای. که څه هم ده هڅه کوله چې له کرزي سره خپل اړيکې خواږه وساتي، خو کله کله به د نظار شورا او کرزي تر منځ د تضاد پر مهال ده ته دا سخته وه چې د کوم دوست تر شا ودرېږي.
استاد سياف که څه هم په دې موده کې د نظار شورا د غړو په هره جنازه، فاتحه او هره مظاهره او ننداره کې حاضر و او د هغوی هر نامشروع کار ته يې د مشروعيت ورکولو هڅه کوله، خو نظار شورا پرې هېڅکله هم پټ پرې نښود. د ولسي جرګې په (۱۵) دوره کې پخواني دوستان (نظار شورا) او (اسلامي اتحاد) دواړه د ولسي جرګې د مشرتابه لپاره د يو بل پر وړاندې ودرېدل، کرزي په زغرده د سياف ملاتړ ونه کړ او همدا علت و چې استاد سياف تر يونس قانوني يا خپل شاګرد څخه دوه رايې کمې يووړې. استاد سياف (۱۱۹) او ښاغلي قانوني (۱۲۱) رايې راخپلې کړې، نظار شورا له دولتي زور، زر او ټولو امکاناتو څخه کار واخيست، خو سياف دا مهال له دې امکاناتو څخه بې برخې و، خو دې سره سره بيا هم قانوني د حاضرو رايو پنځوس جمع يوه رايه پوره نه کړه، له دې قانوني نيمګړتيا سره سره بيا هم قانوني صيب د ولسي جرګې د مشر په توګه انتخاب شو. د ولسي جرګې په (۱٦) دوره کې بيا هم د يوه تصادف له مخې د رايو معادله په همدې بڼه وه، خو په معکوس ډول او دا ځل رايه د استاد سياف په ګټه وه، د استاد سياف دوه رايې تر قانوني صيب زياتې وې، خو د حاضرو رايو پنځوس جمع يوه رايه يې پوره نه کړای شوه. د قانوني صيب په شمول د نظار شورا ټولو غړو په حکومت او شورا کې د سياف دومره سرسخته مخالفت وکړ چې درېيمګړي ته يې زمينه برابره کړه، خو استاد سياف يې مشرتابه ته پرېنښود. خلکو سره داسې يو تصور و چې تر دې وروسته به نو استاد سياف د نظار شورا پر وړاندې ټينګ دريځ خپل کړي، خو تر هغه وروسته بيا هم استاد سياف د نظار شورا ترخنګ ودرېد او د نظار شورا د سياسي موخو د پياوړتيا

dwonloaded from bawarketabtoon.com

لپاره به یې ځانګړې فتواوې صادرولې. استاد سیاف د خپل سیاسي ژوندانه په درېیو پړاوونو؛ جهاد، تنظیمي اړو دوړ او اوسنۍ ولسواکۍ درېواړو کې خپلې خپلې برياوې او خپلې خپلې نیمګړتیاوې درلودلې، خو د ده برياوې د جهاد په کلونو کې زیاتې مطرح وې، په پاتې دوو پړاوو کې د نورو جهادي مشرانو په شان د استاد سیاف شخصیت ته هم زیات زیانونه ورسېدل او د جهادي محبوبیت کچه یې ډېره راټیټه شوه. استاد سیاف د یو لوی دیني عالم په توګه خپل هغه مسولیت چې ولس ترې هیله لرله، ادا نه کړای شو. خپله دیني پوهه، چې په کار و، په ناپېيلي ډول یې کارولې وای، هغه یې هم د یوه مشخص سیاسي ګروپ په ګټه وکاروله. کرزي او نظار شورا دواړو سره یې ډېره مننه وکړه، خو هغوی ورسره ډېره وفا ونه کړه. د استاد سیاف د کارونو څرنګوالي په باب ډېر بحث کېدی شي، خو دلته نه غواړم دا بحث تر دې زیات وغځوم.

۴- پیر سید احمد ګیلاني: (ملي اسلامي محاذ تنظیم) په جهادي ډلو کې یو معتدل تنظیم و، مشر یې (پیر سیداحمدګیلاني) هم یو معتدل او منځلاری شخص ګڼل کېږي. د جهاد په کلونو کې د دې تنظیم ونډه د پام وړ وه. د تنظیمي جنګونو پر مهال پیر سید احمد ګیلاني هڅه وکړه چې په جګړو کې د کوم لوري ملاتړ ونه کړي. دا کار د دې سبب شو چې پیر سید احمد ګیلاني ته خلک د یوه مصلح شخص په سترګه وګوري، د طالبانو د واکمنۍ پر مهال هم دې تنظیم د ناپېيلتوب اصل خپل کړ. د طالبانو نظام تر ړنګېدو وروسته له اعلیحضرت محمدظاهرشاه سره د پیر سیداحمدګیلاني د کورنیو او فکري اړیکو او هم د یو معتدل جهادي

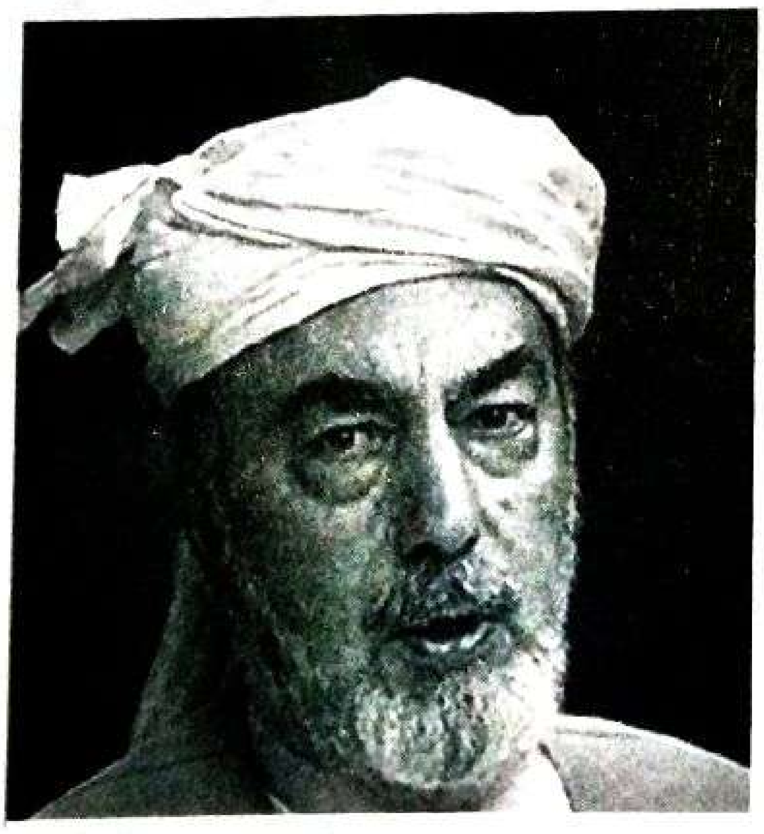
(پیر سید احمد ګیلاني)

dwonloaded from bawarketabtoon.com

تنظیم په توګه، ده ته د بن په کنفرانس کې خپله ونډه ورکړل شوه. (حامد ګیلاني) د پیر سیداحمدګیلاني په استازیتوب د بن د کنفرانس غړی و. د کرزي د حکومت له پیله د پیر پلویان د حکومت په لوړو اوټیټو پوستونو، له وزارته نیولې، تر سفارت او ولایته پورې په یو نه یو ډول مقرر وو. پیر خپله هم د کرزي له خانګړي احترامه برخمن و. د پیر تقاضا هم مناسبه وه، د خپل نفوذ او قدرت په تناسب وه، د ببرنۍ لویې جرګې ریاست یې غوښته، خو هغه چانس ورنه کړای شو، د پاکستان او افغانستان تر منځ د امن ګډې جرګې د جوړولو د کمېسیون د مشر په توګه یې دنده اجرا کړه. په جهادي او ځینو نورو مهمو غونډو کې د پیر ګډون ضروري ګڼل کېده، کرزي ورسره په لویو هېوادنیو چارو کې مشوره کوله. یوځل یې ورته زوی (حامدګیلاني) د سرحدونو او قبایلو چارو د وزیر په توګه نوماند کړ، خو له ولسي جرګې یې د باور پوره رایه ترلاسه نه کړای شوه. پیر په خپله په افغانستان کې د زیاتې ځمکې او شتمنۍ خاوند دی، نو ځکه خو یې کرزي ته د ځینو نورو تنظیمي مشرانو په شان لاس غځېدلی پاتې نه دی. البته د کرزي له مالي لورینو هم بې برخې نه دی پاتې شوی، خو څرنګه چې دی خپله یو مړه خوا شخص دی، نو که مالي اړتیا یې هم پیدا شوې، په حکومت کې یې د نورو پلویانو له خوا پوره شوې ده. لور یې (فاطمه ګیلاني) نږدې یوه لسیزه د سرې میاشتې د مشرې په توګه پاتې شوې ده. پر خپلو تنظیمي اشخاصو سربېره د ځینو نورو وزیرانو او مهمو اشخاصو په ټاکنه او ګومارنه کې د پیر خبره بې وزنه او بې اغېزې نه وه، لنډه دا چې پیر د پخوا په څېر د خپل معتدل حرکت له لارې په اوسني حکومت کې خپله همغه معتدله ونډه او رول لرلی دی. ضرر یې کم او نظام ته یې ګټه ډېره وه او که ګټه یې نه رسوله، نو زیان یې هم نه رساوه او نه یې د زیان رسولو ګواښ کاوه.

۵- شیخ محمد اصف محسني: د جهادي مشرانو په لړ کې شیخ

dwonloaded from bawarketabtoon.com

محمد اصف محسني ځانګړی ځای او مقام لري، هغه لوی ديني عالم او ژبور شخصيت دی. د جهاد په کلونو کې يې (د افغانستان اسلامي حرکت) تنظيم چې ببخ يې په ايران کې و، مشري کوله. محسني په خټه قزلباش او له مذهبي پلوه شيعه مذهب پورې اړه لري، د کندهار ښار اوسېدونکی دی. د نورو شيعه ګوندونو په اندول ايران ته ډېر نږدې نه و، که څه هم د ايران له مالي او معنوي مرستې برخمن و. يو وخت يې د جهاد په کلونو کې د نسبتاً ملي دريځ له امله د ايران له حکومت سره ستونزه پيدا شوه، محسني مجبور شو، د خپل تنظيم

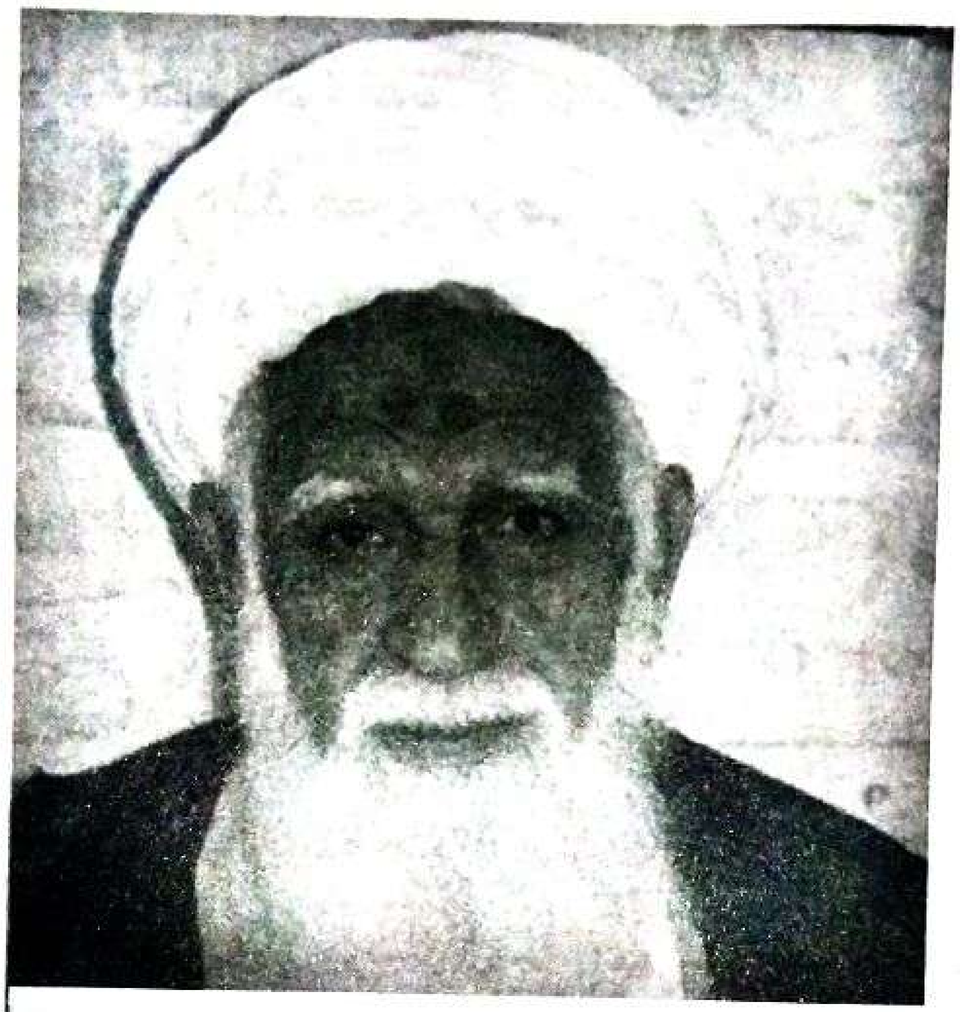
(شيخ محمد اصف محسني)

دفترونه له ايرانه وباسي. د جهاد په کلونو کې د وخت د حکومت او شوروي اشغال پر ضد په شيعه مېشتو سيمو کې د محسني د (حرکت اسلامي افغانستان) تنظيم مخالفت محسوس و، خو د افغانستان د جهاد زيات بار د دوی پر اوږو نه و، روسانو هم نه غوښتل د خپلو ستراتيژيکو اهدافو په پام کې نيولو سره پر دې سيمو زيات سياسي او پوځي فشار راوړي. د جهاد تر اختتام او تر هغه لږ وروسته موده کې د محسني او ايران اړيکي بېرته خوږه شول، د ايران هيله وه چې دی د سياسي مشرتوب پرځای د مذهبي مشر او د تقليد د يوې مرجع بڼه خپله کړي. محسني هم همدې لوري ته روان و، د تنظيمي جنګونو پر مهال ده د عبدالعلي مزاري، چې دا مهال د رباني او احمدشاه مسعود قواوو پرضد جنګېده، ملاتړ ونه کړ، بلکې د هغه مخالفت يې وکړ او هغه يې له ايرانه په مرستې اخيستو تورن کړ. محسني او د هغه حزب (د افغانستان اسلامي حرکت) له عبدالعلي

dwonloaded from bawarketabtoon.com

مزاري سره د اختلاف ترڅنګ د رباني ملاتړ هم درلود، په ضمني ډول یې د هغه ملاتړ هم کاوه. په پیل کې د حضرت صبغت الله مجددي د حکومت چې اصلي زړی یې د رباني اسلامي جمعیت و، د هغه حکومت د ویاند دنده هم اجرا کړه. د طالبانو نظام پر وړاندې شیخ محسني نرمه کړنلاره غوره کړه، د هغوی پرضد یې وسلوال پاڅون ونه کړ او یا یې هم وس نه درلود، کله چې د طالبانو نظام ړنګ شو، نو د محسني تنظیم ته په بن کنفرانس کې خپله ونډه ورکړل شوه. د کرزي په حکومت کې له پیله بیا تر وروستیو پورې شیخ محمداصف محسني منلی او ښاغلی شخص و. په بیړنۍ لویه جرګه کې شیخ محسني پورته شو او ویې ویل چې (انتقالي دولت) سره باید (اسلامي) کلمه هم یوځای شي ((اسلامي انتقالي دولت)). که څه هم ځینو خلکو فکر کاوه چې دا مهال په دې ځای کې دې کلمې څه ځانګړې پیوستون نه خوړ او څه توجیه یې نه لرله، خو څرنګه چې افغانستان په بشپړ ډول یوه دیني مذهبي ټولنه ده، نو د محسني خبره د (ناره تکبیر) په نارو سره بدرګه شوه، ګل اغا شېرزی چې دا مهال د کندهار والي او د بیړنۍ لویې جرګې غړی و، د محسني د نظر په رد کې وویل چې له دې کلمې څخه ناوړه استفاده کېږي او ضرور نه ده چې دا کلمه دلته راشي، خو خلکو د ګل اغا شېرزي د خبرو پر وړاندې غبرګون وښود او هغه یې په اصطلاح (خدای بیردي) ته پرې نښود. زه چې دامهال د جرګې د لومړي منشي په توګه په پورته ستیج کې ناست وم او د جرګې د تالار ټول متن راته ښکارېده، د خلکو یوه څپه لکه د سېلاب د څپې په څېر راپاڅېده او ګل اغا شېرزی یې د خپلو خبرو دوام ته پرېنښود. په دې ډول (اسلامي) کلمه هم د (انتقالي دولت) ترڅنګ ولیکل شوه او نږدې (۱۸) میاشتې همدې ترکیب دوام پیدا کړ.

شیخ محمداصف محسني د اساسي قانون په لویه جرګه کې د یادې جرګې غړی او بیا د یو کمېسیون د مشر په توګه انتصاب شو. د تفاهم په

dwonloaded from bawarketabtoon.com

کمېټه کې د شیخ محسني يو نظر دا و چې د (افغانی) یانې (کرنسی) نوم باید بدل شي، ده ویل چې له (افغاني) سره يې توپير نه کېږي، محسني وويل: ((در ایران میگوید چند تن افغانی امدند، این خر چند افغانی اند؟)) د دې دواړو توپير نه کېږي، نو ځکه باید د (افغانی) نوم بدل شي.
استاد سیاف ورته وويل: ((یکی افغان است که نام ملت است یکی افغانی است که نام پیسه است این که ایرانیها فرق شان کرده نمیتواند مشکل انها است اگر نه در بین این دو کلمه فرق وجود دارد، مشکل ندارد.))

د طالبانو نظام تر سقوط وروسته د محسني او ایران اړیکي بیا پسې خواږه شول، ایران د افغانستان د بهرنیو چارو وزارت له لارې پر کرزي فشار راوړ چې دوی ته د کابل ښار په زړه کې ځای ورکړي چې یوه مدرسه په کې تاسيس کړي. ایران دا ځمکه د شيخ محمداصف محسني په واسطه او د هغه په نامه، حبيبيې لیسې ته مخامخ (د خوشال خان لیسې اړونده ځمکه) په وړیا ډول ترلاسه کړه، ټوله (۱۸) جریبه ځمکه وه. دوه جریبه نوره يې هم ورسره الحاق کړه او په دې ډول شل جریبه ځمکه د محسني صيب په واک کې ورکړل شوه. ایران په دې ځمکه کې د لوی علمي او مذهبي مرکز پر جوړولو لاس پورې کړ او د څو کلونو په ترخ کې يې دلته یو لوی کمپلکس جوړ کړ چې ویل کېږي نږدې (سل ميليونه) ډالره لګښت پرې راغلی دی. دې مرکز ته د (حوزه علميه خاتم النبين) مرکز نوم ورکړ شو، د طالبانو نظام تر سقوط وروسته د کرزي د نظام به اوایلو کې محسني تر یوه حده په سیاسي مسایلو کې ګوتې وهلې، خو د پورته یاد مرکز په جوړېدو سره يې ورو ورو له سیاسي مسایلو سره واټن ونیو او د ایران په مرسته د جوړ شوي (تمدن) ټلويزيون له لارې يې خپل مذهبي تبليغ ته دوام ورکړ.

خاتم النبين مرکز اوس پوهنتون، ټلويزيون، کتابتون او صدري روغتون لري او پر یوه غټ او لوی مرکز بدل شوی دی. پر پخواني لګښت سربېره نور ورځنی لګښت هم لري چې ویل کېږي د ایران له خوا

dwonloaded from bawarketabtoon.com

تمویلېږي. هېڅ بهرني هېواد په افغانستان کې په فرهنګي او مذهبي کچه دومره پانګونه نه ده کړې، لکه ایران چې دلته په مذهبي او فرهنګي ډګر کې کړې ده.

یو شمېر سیاسي کتونکي په دې نظر دي چې ایران دلته اوږدمهاله ستراتیژي لري او دا مرکز به یو وخت په افغانستان کې د مذهبي نفاق پر یوې اساسي هستې بدل شي. د کرزي په حکومت کې ایران خلاص لاس لري، ایران د خپلو پلویانو له لارې په حکومت کې پراخ نفوذ لري. محسني هم له وزارته نیولې تر ولایته پورې په حکومت کې خپله ونډه لرله، زوی یې د کابل د والي په توګه او تنظیمي افرادو یې د والیانو او وزیرانو په توګه څوکۍ نیولې دي. که تنظیمي او سیاسي مجبوریتونه او ضرورتونه یوې خواته پرېږدو او همدارنګه مذهبي لېوالتیا او تړښت په پام کې ونه نیسو، نو محسني د ټول هېواد په کچه د یو لوی دیني عالم په توګه یادولای شو، د جنګ په اندول یې د سولې خوښونې روحیه پیاوړې وه او په دې برخه کې یې ځینې ګامونه هم پورته کړي دي. ده کرزي ته (وراره) او کرزي ورته د (تره) خطاب کاوه، دې ظاهري پیوند هم محسني ته د دې لاره اواره کړې ده چې په ارامه فضا کې د خپلو موخو د تطبیق لپاره ګامونه پورته کړي.

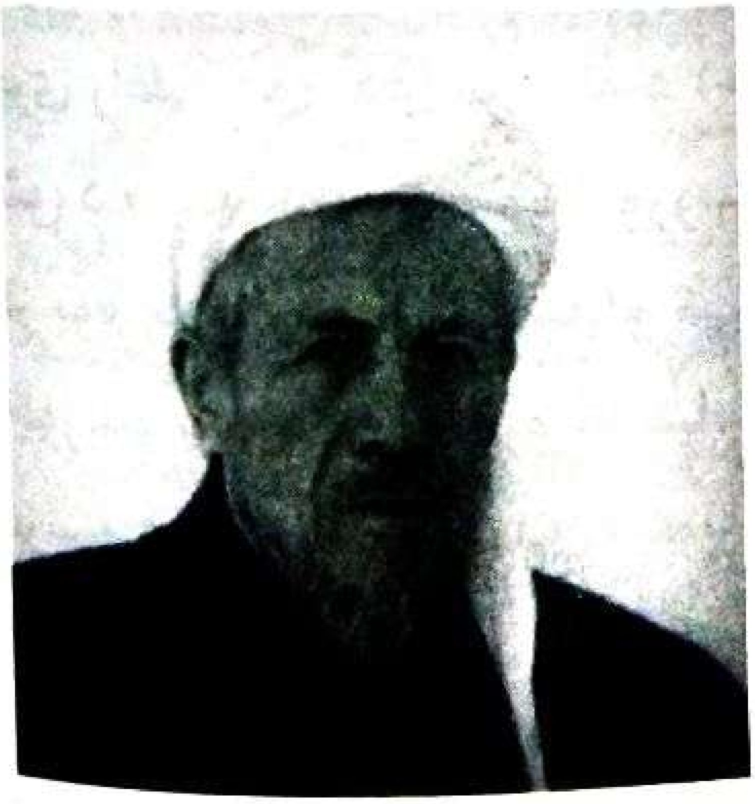
(استاد محمد اکبري)

٦- استاد محمد اکبري: استاد محمد اکبري د شیعه افغانانو د مشرانو له جملې څخه یو دی. د شیعه ګوند (وحدت حزب) د یوې څانګې مشري کوي. له کریم خلیلي سره اختلاف لري او له محقق څخه یې هم لاره څه ناڅه جلا برېښي. اکبري څه ناڅه (ماویستي) افکار هم درلودل، د

dwonloaded from bawarketabtoon.com

تنظيمي جګړو پر مهال يې د اسلامي جمعيت، رباني+مسعود لمن نيولې وه. اکبري هغه وخت په دې نظر و چې دوی په يو قومي اقليت پورې تړلي دي، قومي لړکي ته د يوه اصل په توګه په کار دي چې له حاکميت سره په مخالفت کې واقع نه شي، دا کار دوی ته په زيان تماميږي او که دوی له حاکميت سره اوسي، دوی ډېره ګټه کوي، هر څوک چې په حاکميت کې وي، مهمه نه ده خو که دوی ورسره په تفاهم کې وي، نو دوی ترې امتياز ترلاسه کولای شي. له مزاري او خليلي سره د ده د اختلاف يو دليل دا و چې موږ بايد د رباني او مسعود پرضد جګړې ته داخل نه شو. د قدرت او مشرتابه پر سر اصلاً د حکمتيار او رباني تر منځ جګړه روانه ده، موږ ته خو غير له هغې هم مشروب نه رارسيږي، نه يې موږ دعوه کوو او نه يې اوس جوګه يو، نو څه ضرورت دی چې موږ د يوه لوري په ګټه او د بل پرضد جګړه وکړو. د اکبري دا دريځ هغه مهال د نظار شورا په ګټه تماميده، نو ځکه خو جمعيت د اکبري ملاتړ کاوه. خو د اکبري له دلايلو سره سره اکثرو هزاره ګانو د هغه ملا ونه تړله او تر مزاري وروسته خليلي د مزاري د ځايناستي په توګه پاتې او د هزاره ګانو له ملاتړه برخمن شو.

کله چې طالبان راپيدا شول او جګړه مار تنظيمونه يې له کابله پسې واخيستل، نو اکبري هم باميانو ته پناه يوړه، کله چې طالبان باميانو ته نږدې شول، نو اکبري له طالبانو سره د تفاهم لاره ونيوه. په هزاره مشرانو کې دی لومړی شخص و چې طالبانو ته ورتسليم شو. کله چې طالبانو په مزارشريف کې د يوې توطيې له مخې لومړی ځل ماته وخوړه، نو اکبري فکر وکړ چې طالبان نور د تل لپاره مات شول، بېرته يې خپل لوری بدل کړ، مزار ته داخل شو او پلويانو يې وليکل چې: ((استاد اکبري به طور فاتحانه وارد شهر مزار شريف گرديد)). اکبري داسې يو شخصيت دی چې وخت ته منتظر دی؛ چېرته دې ښه هلته دې شپه. محمداکبري د طالبانو تر سقوط وروسته بيا د شان او شوکت خاوند شو، خو نه د محقق او خليلي

dwonloaded from bawarketabtoon.com

په کچه، د کرزي دربار ته يې لاره لرله، خو ډېره نه. اکبري د ولسي جرګې په (۱۵) او (۱٦) دوره کې د باميانو د خلکو د استازي په توګه دنده اجرا کړه. دا مهال د ولسي جرګې پر غړيتوب سربېره د جهادي مشرتوب له امتيازه هم برخمن و. د جهادي مشرانو په ډله کې به د ارګ په مهمو غونډو کې حاضر و. خو د مالي امتيازاتو په لوټ او تالان کې يې د نورو په اصطلاح مشرانو په څېر پراخه ونډه نه لرله. اکبري د محقق په شان دا مهال پټ او ښکاره وسلوال هم نه درلودل چې کرزی باج ورکولو ته مجبور کړي، البته ځينې افراد يې د حکومت په بېلابېلو څوکيو کې ورته ګومارلي وو. اکبري د کرزي په واکمنۍ کې متشدد رول ادا نه کړ، د يوه نسبتاً ارام شخص په توګه يې سياسي مبارزې ته دوام ورکړ.

۷- حاجي محمد محقق: حاجي محمد محقق ځان د جهادي مشرانو په ډله کې شمېري، دا چې د جهاد په کلونو کې يې څومره عمر

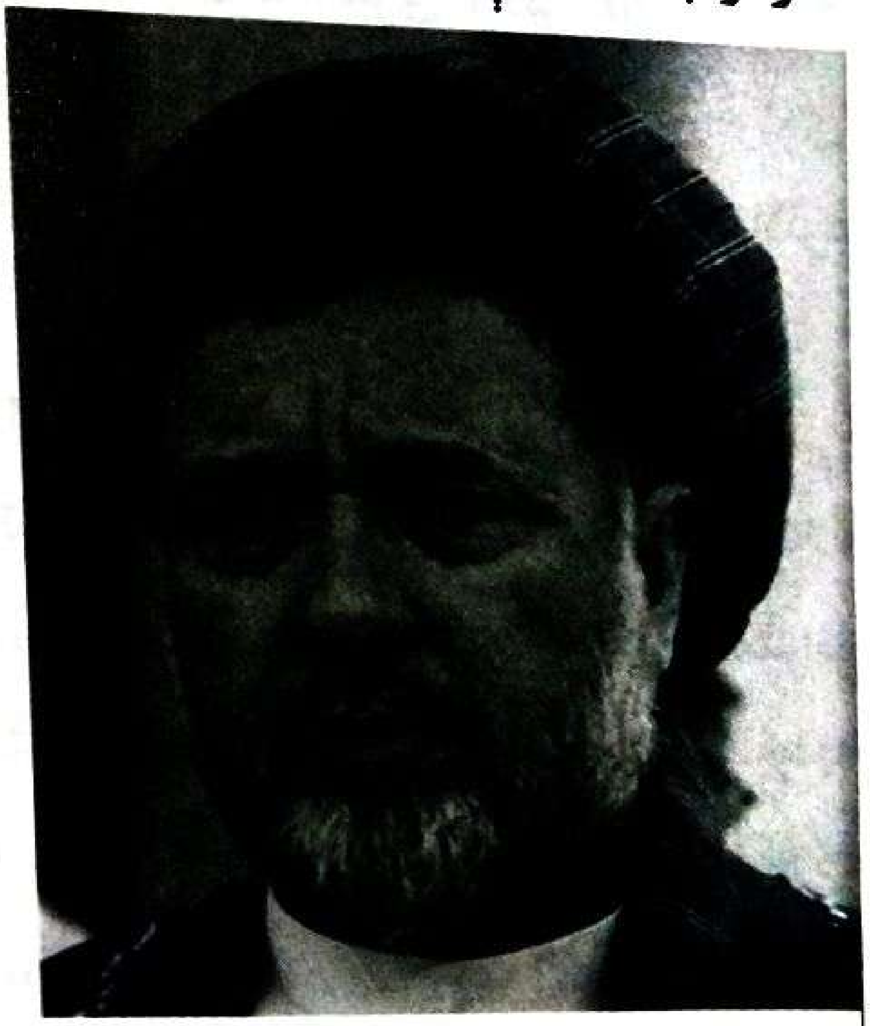
(حاجي محمد محقق)

درلود، جهاد يې کړی او که نه، ډېر يې کړی او که کم او هغه وخت يې مشرتوب پرغاړه و او که يو عادي مجاهد و، يا نه؟؟ دا هغه پوښتنې دي چې دقيق او اوږده تفصيل ته اړتيا لري. خو دلته غواړم په لنډيز سره پر ځينو مسايلو رڼا واچوم. د جهاد په لومړيو کلونو کې اصلاً د (حاجي محمد محقق) په نامه کوم څ وک د نامتو مجاهد او قومندان په توګه هېڅ مطرح نه و. د جهاد تر وروستيو کلونو پورې همدا حال و، له افغانستانه د روسانو د وتلو پر مهال ايران شيعه ګوندونه د (حزب

dwonloaded from bawarketabtoon.com

وحدت اسلامی افغانستان) په نامه په یوه ټلواله کې راټول کړل، عبدالعلي مزاري يې د مشر په توګه ورته غوره کړ او محقق هم د همدغه عبدالعلي مزاري د یوه سیمه ییز قومندان په توګه په خپله سیمه کې پر نظامي فعالیتونو مصروف پاتې شو. دا هغه مهال و چې نور نو روسان په افغانستان کې نه وو او جهاد هم هغه پخوانی رنګ او خوند نه درلود.

عبدالعلي مزاري، جنرال دوستم او احمدشاه مسعود د جبل السراج تړون له لارې د ملګرو ملتونو د سولې پلان شنډ او په کابل کې يې له خپلو نورو ستمي او پرچمي موئتلفینو سره د ائتلاف او نظامي کودتا له لارې د ډاکتر نجیب الله حکومت ړنګ کړ. څه موده دې ائتلاف دوام وکړ او لږه موده وروسته د عبدالعلي مزاري تر مشرۍ لاندې د وحدت حزب، نظارشورا او د هغو د موئتلفو ډلو تر منځ په کابل کې خونړي جنګونه ونښتل، په کابل کې ډېرې ورانۍ او ویجاړۍ رامنځته شوې، مزاري مجبور و چې په بېلابېلو سیمو کې له خپلو قومندانانو څخه افراد وغواړي او په کابل کې يې وجنګوي. محقق هم دا مهال ځینې افراد د جنګ ډګر ته راولېږل، که څه هم دی د کابل په جنګونو کې په خپله شخصاً شامل نه و، خو افرادو يې په کې ونډه لرله، کله چې طالبان راوښوکېدل، نو په بلخ، سمنګانو او ځینو نورو سیمو کې د محقق افرادو د طالبانو پر وړاندې جګړې ته لاس کړ. دا مهال محقق د ایران د زیاتې پاملرنې وړ وګرځېد، خصوصاً په مزارشریف کې د طالبانو تر لومړۍ ماتې وروسته چې د طالبانو د سادګی، (محقق، جنرال مالک، نظار شورا) او نورو ډلو او اشخاصو د ائتلاف او توطیې نتیجه وه، دا مهال نو محقق ایرانیانو ته زیات مطرح شو.

وروسته وروسته د محقق په سر کې د مشرۍ هوا وچلېدله او د همدې وحدت حزب د نوم په لږ تغیر (حزب وحدت اسلامي مردم افغانستان) په نامه يې بله ځانګه جوړه او ځان يې د مشر په توګه غوره کړ. محقق له دوستم او احمدشاه‌مسعود سره خپل اړیکي لاپسې مضبوط کړل او د طالبانو پر وړاندې يې ګډ دریځ خپل کړ.

dwonloaded from bawarketabtoon.com

کله چې د طالبانو نظام ړنګ شو، نو محقق د نورو پوځي او سیاسي مشرانو په توګه مطرح شو، د بن په کنفرانس کې د ګډونوال او بیا وروسته په حکومت کې د برخوال په توګه څرګند شو. له کومې ورځې چې محقق سیاسي او پوځي ډګر ته داخل شوی، نو یوه ورځ یې هم د هزاره قوم د حقوقو شعار له خولې څخه نه دی غورځولی. په موقته اداره کې د پلان د وزیر په توګه او بیا وروسته د ولسي جرګې په (۱۵) او (۱٦) دوره کې د کابل د خلکو د استازي په توګه یې دنده اجرا کړې ده. له کرزي سره یې ښکاره مخالفت او پټ موافقت دواړه تجربې لرلې دي. محقق په ولسي جرګه کې د وکیل او د خپل حزب د مشر په توګه په حکومت او سیاست کې خپل خاص امتیازات درلودل. ترانسپورت وزارت تر ډېره وخته د محقق سهم ګڼل کېده او د ځینو خلکو له خولې هره میاشت (۵۰) زره ډالره د محقق خزانې ته له همدې لارې ورزېرمه کېدل. پر دې سربېره محقق د جهادي مشرانو له خاصو امتیازاتو هم برخمن و، (۷۴) تنه باډیګاردان یې هم درلودل چې معاش او ترفیعات یې د ملي امنیت د ادارې د لسم ریاست له خوا ورکول کېدل او افراد ورته محقق معرفي کول. د محقق په هر څرګند مخالف پسې یو پټ امتیازي موافقت ملګری و. کله چې به محقق د اعتصاب، اعتراض او یا مظاهرې په پلمه خپله چیغه پورته کړه، نو ورځ وروسته به په ارګ کې د کرزي خاص مېلمه و، سهار چای به یې د ده په دفتر کې وڅښه او بیا به د محقق خولې ته خوږه ورورسېدله. یوه ورځ محقق په یوه اعتراضیه غونډه کې کرزي ته سختې سپوره کلمې استعمال کړې، په سبا یې ارګ کې مېلمه و، د کنځلو موعضه یې (دوه مرمۍ ضد ګاډي) شول چې هر یو یې (یو لک ډالره) قیمتت درلود. کله چې زه پر دې مسله خبر شوم، نو د داودزي صیب دفتر ته ورپورته شوم. (موټر د داودزي له لارې ورکړل شوي وو). هغه ته مې وویل ولې؟ هغه موسکی شو، والله د رییس صیب مجبوریت و. ما ورته ویل عجیبه اپوزېشن او عجیب

dwonloaded from bawarketabtoon.com

حکومت، یو څوک چې کنټل کوي هغه ته مرمۍ ضد موټر ورکول کېږي او یو څوک چې د نظام ستنې ټینګوي هغه له نظامه ګوښه کېږي. ما داودزي صیب ته وویل، دغه دوه موټر مو چې یو واقعي جهادي قومندان ته ورکړي وای، محقق یې درته لاس تړلی دلته راوسته، ټول عمر به یې له کنټلو بېغمه وئ. هغه وویل: ((والله دا نو د رییس صیب کارونه دي، موږ په کې څه نه شو ویلای.

محقق د خپل مخالفت په وجه په سلګونو دا ډول امتیازات اخیستي چې له یوې برخې څخه یې کېدی شي ولس خبر وي. محقق افغانستان کې هره سیاسي، اقتصادي او ټولنیزه موضوع په قومیت پورې تړله او په ډېره سپین سترګۍ سره یې قومي مسایلو او شخړو ته لمن وهله. دې کار د محقق موضوعي فقر څرګنداوه چې له قومي مسایلو پرته بل پلان او شعار نه لري.

د کوچیانو او یو شمېر هزاره ګانو په موضوع کې ده په ډېره سپین سترګۍ سره د غذایي اعتصاب غږ پورته کړ او بیا یې له دې لارې هم ډېر زیات نامشروع امتیازات ترلاسه کړل. محقق، د جمهوري ریاست په لومړي پړاو کې په دې خاطر ځان کاندید کړ، چې د کرزي په وجود کې د بل هزاره (خلیلي) څوکۍ خو هسې هم خوندي ده، هزاره ګان به په ډېر راحت او اتومات ډول ده ته رایه ورکړي او دی به بیا له دې موقف څخه د خپل مشرتابه لپاره اعظمي ګټه پورته کړي.

محقق او ځینې نور جنګسالاران د کرزي پر روحیاتو، مجبوریتونو او د حکومتولۍ پر چلند تر هر چا ښه پوهېدل: (مخالفت وکړه امتیاز واخله)! له نظار شورا پرته به د محقق په شان ډېر کم نور قومندانان پیدا شي چې د موافقت او مخالفت دومره اوږد پړاو یې وهلی وي. محقق په ملي شورا او نورو غونډو کې په څرګند ډول د پښتو ژبې مخالفت کړی او په ډاګه یې په افغانستان کې د ایران پالیسي تعقیب او تائید کړې ده. د محقق له ټولو ناقانونه کړنو او نامشروع غوښتنو سره سره هغه په هزاره قوم کې د نفوذ

dwonloaded from bawarketabtoon.com

خاوند دی او له همدې نفوذ څخه په گټې اخیستنې یې ځان مطرح کړی، که څه هم د ده دا عمل په راتلونکي کې هزاره قوم له نورو قومونو سره مخامخولای شي، خو محقق لا تردې دمه د قومیت له شعار پرته بله موضوع نه لري، چې ځان پرې لوړ مقام او موقف ته ورسوي.

د پورتنیو یادو اشخاصو ترڅنگ یو شمېر نور پخواني جهادي قومندانان او سیمه ییز بانفوذه اشخاص هم وو چې د کرزي له حکومته یې خپل باج اخیسته او یا یې ورسره کله مخالفت او کله جوړجاړی درلود، لکه سید حسین انوري، سید مصطفی کاظمي، گل اغا شېرزي، محمد اسمعیل خان، عطامحمد نور او نور چې دلته یې له تفصیل څخه تېرېږو.

dwonloaded from bawarketabtoon.com

اتم څپرکی

له ولسمشر سره ځانګړې کتنې

له ولسمشر کرزي سره وخت اخيستل څه اسانه کار نه و، هغه وخت چې زه په جلال اباد کې وم (۱۳۸۱-۱۳۸۴ل) کلونه، نو ولسمشر سره مې ښه روابط درلودل. نږدې هره مياشت مې يو ځانګړی ملاقات کولای شو، خو کله چې کابل ته راغلم او په تېره بيا په امنيت شورا دفتر کې مقرر شوم، په پيل کې ځانګړي ملاقاتونه اسانه وو، خو وروسته وروسته بيا د وخت په تېرېدو سره سخت شول. له جلال اباده کابل ته د راتګ تر وخته د نږدې دوو کلونو په بهير کې ما له ولسمشر کرزي سره تقريباً (۱۳) بېلابېل ملاقاتونه کړي وو، اکثره مې د کاغذ پرمخ ليکلي وو، د يادښتونو په ساتنه کې زما له ډېر احتياط سره سره بيا مې هم د هغو ملاقاتونو متنونه د دې اثر د ليکلو پر وخت ترلاسه نه کړای شول، که څه هم دا يادښتونه مې ډېر وپلټل خو بيا مې هم پيدا نه کړای شول، خو ځينې مهمې خبرې مې د حافظې په زور په نورو يادښتونو کې ترې راواخيستې. کله چې مې جمهوري رياست کې رسمي دنده پيل کړه، ځينې يادښتونه مې پر خپل وخت خوندي کړل، له ځای، وخت او نېټې سره، ځينې مې حافظې ته وسپارل، خو بيا هم ځينې داسې خبرې چې لا هم مهمې وې د زماني باد راځخه يوړې، ما تر خپله وسه خپلې هلې ځلې وکړې، ځينې ځانګړي ملاقاتونه او د هغوی غته منځپانګه مې خوندي کړل، دلته يې درنو لوستونکو ته وړاندې کوم، خدای دې وکړي د تاريخ ليکنې د خامو موادو په توګه ترې ګټه واخيستل شي او يا هم لږ تر لږه د ولسمشر کرزي د دربار ځينې ګوټونه روښانه کړي. نورو افغانانو او په ټوله کې ټولو انسانانو ته مې پيغام دا دی چې که په

dwonloaded from bawarketabtoon.com

داسې حساسو دفترونو او ځایونو کې کار کوي، نو د قلم څوکه دې د خپل تقرر له همغې لومړۍ ورځې څخه ښه تیره کړي، خپل ټول هغه یادښتونه چې حال او راتلونکي نسل ته پیغام ولري، په ترتیب سره ولیکي او د تاریخ حافظې ته دې وسپاري. په داسې ځایونو او دفترونو کې رښتیا هم ځینې داسې مسایل پېښېږي چې لیکل او ارزول یې نه یوازې اوسنې پښت، بلکې راتلونکو نسلونو ته خورا ګټور دي، د الهام او پیغام د سرچینو په توګه کار ورکوي او بل نسل او راتلونکي واکمن پرې د خپلو ګڼو احتمالي تېروتنو مخه نیولای شي. د کومو ځانګړو ملاقاتونو یادښتونه چې ما خوندي کړي، غواړم ځینې مهم یې دلته وړاندې کړم:

dwonloaded from bawarketabtoon.com

د ولسمشرۍ دويمې ټاکنې

له نن (۱۳۸۸ل)کال څخه پنځه کاله وړاندې، يانې د جمهوري رياست تر لومړي ځل ټاکنو دمخه د انتقالي ادارې رييس ښاغلي حامدکرزي زه (يون) له جلال اباد څخه کابل ته غوښتی وم، مازيګر ناوخته مهال و، د جمهوري رياست د لومړۍ نمبر ماڼۍ (د جمهور رييس کور) په لوی حويلي کې پلي ګرځېدو، هغه وخت ښاغلي کرزي صيب ماته وويل چې دلته مې ځکه راوغوښتې چې په دې ازاده فضا کې ازادې خبرې وکړو، ښاغلي کرزي زه په خبرو کې پوه کړم چې د ده په خاص کاري دفتر کې ازادې خبرې نه شي کېدی، مانا دا چې هلته د ثبت وسايل شته چې کېدی شي خاصې خبرې بل ځای ته انتقال شي. دا چې هغه وخت ما ښاغلي کرزي ته د انتخاباتو په باب څه وويل او ده راته څه وويل دې ته مې په يو بېل بحث کې، چې جلا ليکل شوی، اشاره کړې. خو نن ورځ د (۱۳۸۸ل) کال د غبرګولي مياشت او د جمعې مبارکه ورځ ده او انتخاباتو ته پوره دوه مياشتې پاتې دي، زه بيا جمهور رييس خپل حضور ته بللی يم، د ملاقات ځای همغه دی، خو پر دومره توپير چې پنځه کاله په کې واټن دی، هغه ملاقات مازيګر مهال و او دا ملاقات سهار پر (۹) بجې دی. ولسمشر د پنجشنبې پر ورځ ماسپښين له سناتورانو څخه د غونډې د خلاصی پر مهال ځان سره دفتر ته بوتللم، خو څرنګه چې هلته درې څلور مشاور وزيران ترې راتاو وو، نو ماته يې وويل چې دوی هم دي او ښه سترۍ هم يم، پراخ مجلس نه شو کولای، نو سبا سهار د چای پر مهال کور ته راشه، چای به هم وڅښو او ښه ازاد ګپ به هم ولګوو. خپل يو سکرتر (عزت) ته يې وويل: يون صيب لپاره سبا ته پروګرام جوړ کړه، هغه وويل په سترګو، جمهور رييس نه مې خدای پاماني واخيسته او د خپل دفتر پر لوري رهي

dwonloaded from bawarketabtoon.com

شوم.

د جمعې ورځ سهار اته نیمې بجې خپل دفتر (د ملي امنیت شورا دفتر) ته لاړم، لس پنځه لس دقیقې په دفتر کې وم، په یوه پاڼه کې مې هغه مهم مسایل ولیکل، چې له جمهور رییس سره یې باید په خبرو کې مطرح کړم.
په دې یادښت کې دغه لاندې موضوعګانې شاملې وې:

- د انتخاباتو د کمپاین څرنګوالی
- د انتخاباتو لپاره د اوسنیو دفترونو ترڅنګ د نورو متبادلو دفترونو پرانیستل.
- په ختیزو ولایتونو کې د انتخاباتو د څرنګوالي د ښه والي لپاره وړاندیزونه.
- په اوسنیو انتخاباتو کې د جمهور رییس د موئتلفینو د غوښتنو جانبي تاثیرات.
- د انتخاباتو د نتایجو یوه احتمالي ارزونه.
- په اینده حکومت کې د موئتلفینو تر حده زیاتو غوښتنو مهارول.
- له ډاکتر انوارالحق احدي، ډاکتر اشرف غني احمدزي او ځینو نورو کاندیدانو سره خبرې اترې او د هغوی اینده برخلیک.
- د ژوندون تلویزیون د جوړولو لپاره خبرې اترې او ځینې نور مسایل شامل وو.

پنځه لس کم (۹) بجې د ملي امنیت شورا دفتر څخه د جمهور رییس د استوګنځي پر لورې پلې وخوځېدم، د امنیت شورا دفتر د جمهور رییس د کاري دفتر (ګلخانې ماڼی) ته مخامخ موقعیت لري، بنې لاس ته یوه ځانګړې لاره ده چې جمهور رییس هر سهار له همغې لارې له خپل استوګنځي (لومړي نمبر قصر) څخه خپل دفتر ته راځي. دا زما څلورم ځل دی چې د جمهور رییس استوګنځي ته ځم. نو لاره کې بلد وم، تر دې

dwonloaded from bawarketabtoon.com

ځایه بیا د جمهور رییس تر استوګنځي درې ځایه عسکر ولاړ دي، خو دومره ډېر نه؛ هره غرفه کې یو یا دوه تنه عسکر، فضا ډېره ارامه ده، د جمعې ورځ خو ښځي ارامي ده. دویمې پېره دار خونې ته چې ورغلم، دوه عسکر په کې وو، یو له غرفې راووت، ماته یې وویل چېرته ځې؟ ما وویل رییس صیب غوښتی یم، هغه لکه چې خبر نه و، (عزت) ته مې ټلیفون وکړ، هغه په ټلیفون کې ژر ورسره خبرې وکړې. لږ څه وړاندې هغه بلې غرفې ته، چې دوه عسکر په کې ولاړ وو، راته یې وویل هغو ته لاړ شه، هغوی د لومړي نمبر قصر د ودانۍ مخې ته ولاړ وو. هلته لاړم، ډېر پاک، بانزاکته او باسلیقه عسکر وو. تر سترې مشي وروسته مې ورته وویل چې رییس صیب غوښتی یم، هغوی خبر وو، یو عسکر وویل: زه درسره لاړ شم، که خپله بلد یې، ما ویل نه که یو بلد کس راسره لاړ شي، ښه به وي، ده وویل ډېره ښه ده، دروازه یې بېرته کړه، لږه شېبه وروسته (نیازمندصیب) راغی، (دی په لومړي نمبر قصر کې رییس صیب ته نږدې یو کارکوونکی دی) ده سترې مشي راکړل، زه یې پېژندلم، دواړه یوځای د قصر مخې ته تر شنو ونو لاندې یو مېز ته، چې سپینه پرده پرې غوړېدلې وه لاړو. څلور څوکۍ او دوه واړه مېزونه ایښي وو، د سهارنۍ لپاره مناسب چای برابر شوی و، ښه پاک او سوتره و، خو د پخوانیو او یا هم ځینو نورو اوسنیو پاچایانو په شان ډېر مجلل نه وو، ساده خو پاک. شین او تور چای، د تازه مېوې اوبه (شربت)، ګرمه وچه ډوډۍ، مربا او شات پر مېز ایښي وو او وروسته یې په غوړیو کې پخې کړې هګۍ هم راوړې. پنځه کم (۹) بجې پر څوکۍ کېناستم، دې وخت کې د جمهور رییس یو بل امنیتي کس راغی، په شخصي جامو کې و، غالباً چې د جمهور رییس خپلوان به و، په کندهارۍ لهجه یې خبرې کولې، زما څنګ ته راغی، ماته یې سترې مشي راکړل، مخابره یې په لاس کې وه، زه پر څوکۍ ناست وم او دی زما څنګ ته ودرېد، ماته یې وویل یون صیب هغه اسلام اباد ته چې تللی وې، ته، (سلیمان لایق) او (صدیق چکري) چې په خیبر ټلوېزیون کې وئ، مرکه مو

dwonloaded from bawarketabtoon.com

وه، ماته یې ډېر خوند راکړ، سخت ځوابونه دې ورکړل، داسې خوند یې وکئ، چې زموږ ټولو اندېوالانو خوښ کړل. همدې خبرو کې وو چې ما ورته وویل دلته د مرغانو ډېر ښه اوازونه نه دي؟ او بل دا ساحه دومره ښکلې شوې چې بېخي سړی فکر کوي په اروپا کې ناست وي، مخکې چې زه راغلی وم دا ساحه دومره ښکلې نه وه، ده وویل: ((دلته ډېر کار وشو رښتیا هم پخوا داسې نه وه، دلته طاوسان هم وو او کیکرې هم، خو هغه ما یوړل، ډېرې زیاتې چغې به یې وهلې، دا ټوله فضا به یې نا ارامه کړې وه...)) همدې خبرو کې وو چې جمهور رییس له کوره رابهر شو، یو شل متره لرې یې پرما غږ وکړ: ((یون صیب مولا دې راوله!)) زه د احترام په خاطر یو څو متره مخې ته ورغلم، غږ یې وکړ: ((اوهـ عجیبه کندهاری غاړه دې پیدا کړې)) ما ویل دا شېرزي صیب راته راکړې، ده وویل ((عجیبه ښکلې ده، شېرزی دا غاړې ډېرې خوښوي.)) ټینګ روغبړ یې راسره وکړ، امنیتي کس ته یې غږ کړ: ((هلځ ژر شئ د یون صیب څوکی زما څنګ ته

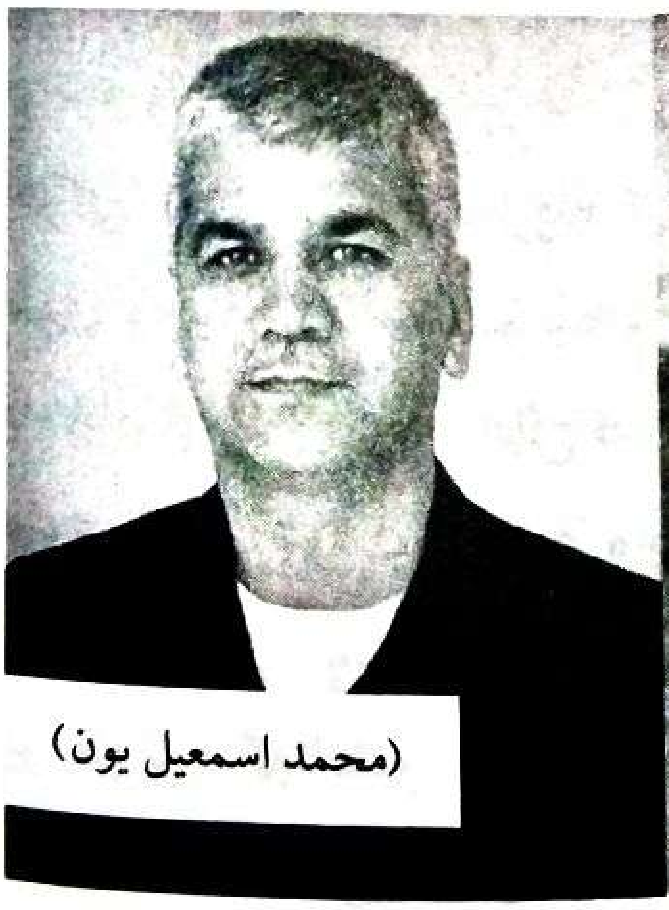
(محمد اسمعیل یون)

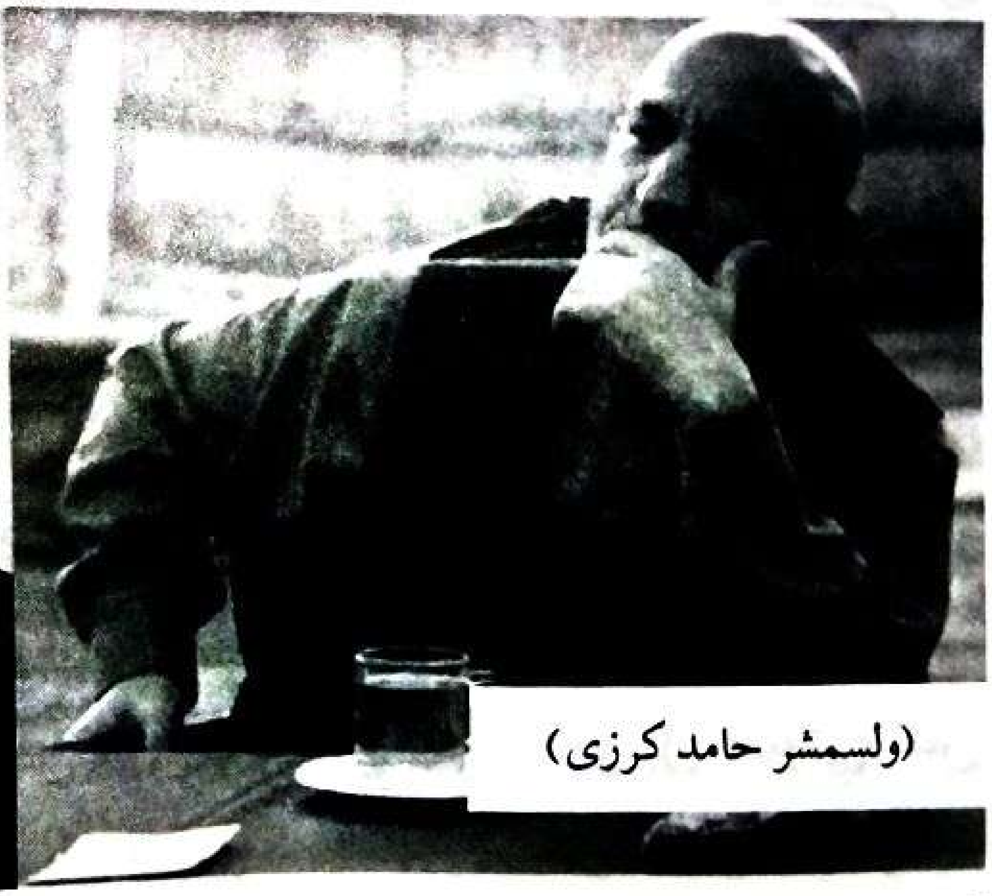
(ولسمشر حامد کرزی)

کېږدئ، چې دا مخامخ ونې هم وګوري او مجلس هم سره وکړو.)) خدمه وو ته یې وویل هلځ ژر شئ راوړئ شیان، هغوی وویل هر څه تیار دي صیب، جمهور رییس ماته وویل څه شی خورې؟ ما ویل هر څه دلته شته په خپله خوښه یې خورم، خدمه وو په غوړیو کې پخ کړې هګۍ هم

dwonloaded from bawarketabtoon.com

راوړي، زموږ په ګيلاسونو کې يې چای واچوه او رييس صيب زما د کورني ژوند او د کور د غړو تر پوښتنې وروسته پر خبرو پيل وکړ، چای مو هم څښه او خبرې مو هم کولې، ما تر هر څه دمخه د خپل يادښت پاڼه راواخيسته پر زنګانه مې کېښوده.

لومړی ما ورته وويل چې د تېرو ټاکنو نتيجه بايد بيا تکرار نه شي، چې يو څوک دې هېڅ رايې رانه وړي، خو بيا دې هم په حکومت کې تر ټولو زيات مطرح وي. بله خبره مې دا وکړه، اوس چې د ټاکنيزو مبارزو لپاره کوم دفترونه جوړ شوي او کوم کسان يې مشري کوي، دا بيا پر تنظيمونو وېشل شوي، پر دوی ټول خلک نه راټولېږي او نه دوی د دې وړتيا لري چې ټول خلک پر ځان راټول کړي او يا د ټاکنو منجمنټ وکړي. ښه لاره دا ده چې د دوی پر وړاندې متبادل دفترونه جوړ شي، کوم کسان چې دوی يې نه شي جذبولای، همدا متبادل دفترونه به يې راجذب کړي چې څوک خوابدي او بهر پاتې نه شي. دا ځل ټاکنې تر هغو تېرو يو څه مشکلې دي. ختيزو ولايتونو کې ټاکنيزو دفترونو ته هم بايد زياته پاملرنه وشي، هلته اختلافات ډېر دي، خپلمنځي اختلافات، البته ستاسو د ټاکنې او تائيد په برخه کې ډېر اختلافات نه شته، خو له داسې ميتود څخه بايد کار واخيستل شي چې ستاسو د دوو پلويانو تر منځ د اختلافاتو له امله ستاسو رايو ته زيان پېښ نه شي، داسې نه شي چې يو په غېږ کې ونيول شي او بل خوابدی شي. ستاسو د نورو موئتلفينو ناقانونه او لوړو غوښتنو ته هم بايد ډېره توجه وشي، چا سره داسې ژمنې ونه شي چې د نورو خواوو د خفګان سبب شي او يا هم په راتلونکي کې د هغو د پوره کولو امکان نه وي، د بريالیتوب په حالت کې هم بايد د غوښتنو او واقعيتونو تر منځ تعادل رامنځته شي. له ډاکتر انوالحق احدي، ډاکتر اشرف غني، ميرويس ياسيني او ځينو نورو کانديدانو سره بايد خبرې اترې وشي، که له خپلې کانديدۍ تېر شي ښه به وي. کله چې د جمهور رييس د خبرو وار راغی، نو هغه دا ځل د تېر په انډول څه زياتې انديښنې لرلې، هغه وويل: ((خو

dwonloaded from bawarketabtoon.com

ورځې مخکې ماته استاد رباني راغی، راته یې وویل چې زه همکاری ته تیار یم، ما استاد ته وویل چې دې خلکو(هدف یې نظار شورا وه) تاسو سره چندان ښه نه دي کړي، نو تا ولې د دوی لمن نیولې، استاد رباني وويل، اصلي خبره دا ده چې په دې نظام (رياستي نظام) کې موږ خپل حضور نه شو لیدلی، سیستم باید بدل شي، د استاد رباني هدف دا و چې سیستم باید نامتمرکز شي، د ولسواليو شوراګانو او ولايتي شوراګانو ته باید زيات واک ورکړل شي او په نهایت کې نظام باید پارلماني بڼه خپله کړي.)) دامهال ما ولسمشر ته وویل: «استاد رباني تاسو سره له صداقت څخه کار نه اخلي، د هغه ټول عمر په دې چل و فریب کې تېر شوی، هغه تا سره همکاري نه کوي او که کوي یې هم، نو د ډېر غټ امتیاز په مقابل کې به وي، د دې پرځای چې موږ بیا جمعیت سره خبرې وکړو، ښه به وي چې پر خپلو طبيعي متحدينو کار وکړو.» کرزي صیب وویل: ((دا خلک ټول بهرنیانو سره اړیکي لري، داسې خو به نه وي چې هغوی ورته دا خبرې غوږ کې ایښي وي، زما تشویش په دې کې دی. پاتې شوه د احدي صیب خبره هغه کېدی شي، تر پایه ونه دریږي، ډاکتر اشرف غني ترپایه ودریږي، هغه ټاکنې نه شي ګټلای، خو رايې کمولی شي، خارجيانو ودرولی چې زما رايې راخرابې کړي، هغه د دې کار لپاره مناسب هم نه دی، اوسېله هم نه لري، مريض هم دی، که انتخابات بايلي، څادر به پر اوږه کړي او ځي به دې وطن نه، چندان بندو واز نه دی، چې په دې وطن کې پاتې شي یا پاتې نه شي، پاتې شو یاسيني، هغه يو بزنس مين دی، کوم غټ ملي شعور نه لري، انتخابات خو نه شي ګټلای او چې بايلوي یې هم، تاوان نه کوي، چا چې ودرولی، هغوی به ورته تاوان ورکوي، که ناکام شو خو بیا به هم تجارت وي، بزنس به وي، دا قرارداد واخله، هغه واخله، شهرت ته به ورسېږي، دوه درې قراردادونه یې چې واخیستل، خپل مصارف باسي، هغه د نور شي په کیسه کې هم نه دی. دا نور کاندیدان هم داسې

dwonloaded from bawarketabtoon.com

درواخله، يوازې بشر دوست څه رايې ګټلای شي...)) ما ورته وويل: «اصلي سيال خو معلوم دی، که تاسې پر دې برياليي شئ چې په حکومت کې د ډاکټر عبدالله عبدالله د پلويانو د لاسوهنې مخه ونيسئ، نو د ده د کاميابېدو چانس ډېر را کمېږي. حقيقت خو دا دی چې يو شمېر خلک تاسو څخه هم خوابدي دي، خو کله چې عبدالله وګوري چې ستاسو په مقابل کې ولاړ دی، خلک فکر کوي چې تر هغه بيا هم تاسو ښه ياستئ، نو دا کار تاته ګټه رسوي، په واقعيت کې د (عبدالله) د ډلې تېره ماضي د دې سبب کېږي چې خلک تاسو ته متمايل شي.

خلک فکر کوي چې د عبدالله د ډلې په برياليتوب سره افغانستان يوځل بيا ګډوډۍ ته ځي، نو تر ګډوډۍ خو دا اوسنی حالت هم ښه دی.» ولسمشر هم زما له خبرو سره موافق و، ما ورته وويل: «که داخل دې ټاکنې وګټلې، نو هيله لرم چې پخواني مصلحتونه بيا تکرار نه شي.» ده وويل: «هغه تېره دوره د (سردسازۍ) مرحله وه او دا بله د (کار يا بازسازۍ) ده.» ما ويل کاشکې همداسې وشي.

پر يو لړ نورو مسايلو مو هم خبرې وکړې، د ژوندون ټلوېزيون د جوړولو په باب هم خبرې وشوې. ولسمشر راته وويل، زه به ځينو تجارانو سره خبرې وکړم چې مرسته درسره وکړي او ټلوېزيون دې در جوړ شي.

يو يو نيم ساعت به سره ناست وو، خو کله چې به د چای د تازه کولو لپار خدمې راغلې، نو ولسمشر به خبرې غلې کړلې او خبره به يې پر بلې واړوله.

تر اوږده بحث وروسته مې ورڅخه خدای پاماني واخيسته او د خپل کور پر لوري را رهي شوم.

dwonloaded from bawarketabtoon.com

د نوي پارلمان د جوړېدو خطرونه او له جمهور رییس سره کتنه

دا یادښت مې د (۱۳۸۹ل) کال د (۹) میاشتې پر (۴) مه نېټه لیکلی دی.

د افغانستان د ولسي جرگې لپاره د (۱۳۸۹ل) کال ټاکنې پر داسې مهال تر سره شوې چې د هېواد په یو زیات شمېر ولایتونو کې گنې امنیتي ستونزې وې، په دې ډول شرایطو کې د خلکو د پراخ گډون امکان ډېر کم و. د انتخاباتو د مستقل کمیسیون پر مشرتابه هم ډېر شکونه وو، چې قومي او سیمه ییز تمایلات لري، د کورنیو سیاسي ډلو او د بهرنیو لاسونو د مداخلې پراخ امکانات او احتمالات وو، نو په دې وجه یو زیات شمېر ملتپال شنونکي په دې نظر وو، چې په داسې شرایطو کې عادلانه انتخابات ناشوني دي او د ناعادلانه انتخاباتو تر سره کول به هېواد له لوی بحران سره مخامخ کړي.

کله چې د انتخاباتو کمیسیون غړي او مشرتابه هئیت ټاکل کېدل، نو ما ډېره هڅه وکړه چې جمهور رییس وگورم او خپل نظر ورته څرگند کړم، خو زمینه برابره نه شوه، بیا مې له بېلابېلو لارو پیغام ورولېږه چې د انتخاباتو د مستقل کمیسیون غړي او رییس باید په بشپړ ډول بې طرفه او مسلکي اشخاص وي، خصوصاً د هغو تنظیمونو غړي نه وي چې د قدرت مدعیان دي، قومي او سمتي تمایلات لري. دا مهال یوازې د اسلامي جمعیت تنظیم، له کرزي سره د جمهوري ریاست پر لومړۍ څوکۍ په رقابت کې و، زما ډېر تشویش همدې ډلې ته و، خو لکه څنگه چې زما اندېښنه، اټکل او وېره وه، کرزي صیب همغسې وکړل. د جهادي رهبرانو یوه غونډه یې راوغوښته، د اسلامي جمعیت مشرانو: رباني، فهیم، قانوني، عبدالله او نورو

dwonloaded from bawarketabtoon.com

لا وار دمخه مشوره کړې وه، چې د خپلې ډلې غړي ته به د مشرتابه لپاره زمينه برابروي، کرزی صيب چې د جمهوري رياست د څوکۍ له نيولو بېغمه شوی و، پارلماني ټاکنې يې د خپل مقام لپاره لومړی او اساسي خطر نه ګاڼه، اسلامي جمعيت ته يې لا هم نور امتياز ورکاوه، چې لا ورځخه خوشاله(!) شي. د جهادي مشرانو په غونډه کې فهيم د (حضرت مجددي او استاد سياف) په خوله د (فضل احمد معنوي) د رييس کېدو وړانديز وکړ. ډاکتر رنګين دادفر سپنتا (د ملي امنيت مشاور) وار دمخه د معنوي د تقرر لپاره کمپاين پيل کړی و، کرزي ته هم د دې ډلو ټپلو د خوشالۍ لپاره تر دې بله غوره موقع نه وه، نو ژر تر ژره يې دا وړانديز منظور کړ او په دې ډول يوه ملي پروسه د تنظيمي افرادو لاس ته وغورځېده.

د معنوي تر ټاکنې وروسته مې بيا هم د داودزي، انجنير ابراهيم، سرمحقق‌زلمي‌هېوادمل او نورو له لارې هڅه وکړه چې له کرزي صيب سره وګورم او د پاتې خطرونو د مخنيوي لپاره ورسره خبرې وکړم، خو بيا هم چا وخت رانه کړ، بيا مې يو لنډ پيغام ورولېږه، ورته ومې ليکل: ((هغه ماين چې دې اوس د انتخاباتو د پروسې په مخ کې خښ کړ، د انتخاباتو پر ورځ به انفجار وکړي)). د انتخاباتو د تر سره کېدو تر وخت پورې مې بيا هم هلې ځلې وکړې، چې که چېرې د ملاقات وروستی چانس برابر شي، بيا هم چانس برابر نه شو، يوازې څلور ورځې ټاکنو ته پاتې وې چې بيا مې يو څو ګوتې ليک ورولېږه: په ليک کې مې وليکل: ((د انتخاباتو د مستقل کميسيون د مشرتابه په ټاکنه کې اشتباه شوې، دا ډله اوس غواړي انتخابات د خپلو مقصدونو په پام کې نيولو سره تر سره کړي، يوه توطيه يې په پام کې ده چې جبران يې بيا ډېر سخت برېښي، دوی لومړی غواړي په يو زيات شمېر پښتون مېشتو سيمو کې د ناامنيو په پلمه د رايې اچونې مرکزونه کم کړي، دا خطر په هغو ولايتونو کې ډېر زيات دی چې پښتانه او نور قومونه په کې ګډ اوسېږي او بيا د پښتنو کانديدانو رايې د نا امنۍ او تقلب په نامه بندي کړي، نو اوس يې لنډه حل لاره دا ده چې

dwonloaded from bawarketabtoon.com

په ټول افغانستان کې دې ټاکنې پر یوه ورځ نه تر سره کېږي. ټاکنې دې ولایت په ولایت وشي او یا دې درې څلورو ولایتونو کې پر یو وخت وشي، که ولایت په ولایت وشي، نو حکومت کولای شي د زیاتو پولیسو او امنیتي ځواکونو په استخدام سره د همغه ولایت په ناامنه سیمو کې امنیت ټینګ کړي او خلک په ټاکنو کې ګډون وکړي، د انتخاباتو کمیسیون ته باید د ناامنیو پلمه په لاس ور نه کړای شي، چې یا هلته مرکزونه جوړ نه کړي او یا بیا وروسته د نا امنۍ او درغلۍ په نامه د چا رایې باطلې کړي.)) جمهور رییس ته زما دا لیک رسېدلی و، لوستی یې و، نظر یې خوښ شوی و، خو ځواب یې راولېږه، چې: ((دا ښه نظر دی، خو اوس ډېر ناوخته دی، ما د انتخاباتو له کمیسیون څخه خدای پاماني اخیستې، بیا یې نه شم لیدلی.))

په دې ډول زما ټولې اندېښنې همداسې د اندېښنو په توګه پاتې شوې.

کله چې ټاکنې تر سره شوې، هغه حالات پېښ شول چې ما یې اټکل کړی و، خو ولسمشر هېڅ وخت را نه کړ، نن او سبا یې کوله، دوه ځله یې د ملاقاتونو په جدول کې نوم هم راته ولیکه، خو بیا مې هم ونه شو کتلی او دواړه ځله مې په بېلابېلو علتونو ملاقاتونه کنسل شول، زما زړه و که د نتیجو تر اعلان دمخه راته وخت راکړي چې د نتیجو د اعلان مخه ونیسو، د انتخاباتو د کمیسیون په اړه مې ځینې اسناد هم راټول کړل، یوه لیکنه مې هم وکړه، په (۹) ټکو کې مې د انتخاباتو د نتیجو د قبلېدو په حالت کې د نوي پارلمان د جوړېدو خطرونه جمهور رییس ته ولیکل: دا خطرونه په دې ډول وو)):

۱- د ملي مصطلحاتو او ملي ارزښتونو له منځه وړل.

۲- د کرنسۍ یا ملي پیسو بدلول، د کوچیانو د څوکیو د له منځه وړلو لپاره هڅه.

۳- د پخوانیو اتلانو د لقبونو اخیستل او پرځای یې د نویو تصنعي اتلانو جوړول.

dwonloaded from bawarketabtoon.com

٤- د ولايتي شوراګانو د واک زياتول.
٥- د واليانو او ولسوالانو انتخابي کول.
٦- په لومړي ګام کې د پارلماني، په دويم کې د فدرالي او په درېيم ګام کې د افغانستان د تجزيې لپاره هڅه.
٧- پر قومي او تنظيمي معيارونو د خپلې خوښې وزيرانو ته رايه ورکول او د کاري وزيرانو ناکامول.
٨- د لويې جرګې رابلل، د جمهور رييس ګوښه کول او بيا احتمالاً محاکمه کول
٩- د لومړي معاون تر سرپرستۍ لاندې د انتخاباتو تر سره کول، په بشپړ ډول د ټول نظام راخپلول او يا د نظام د بنې چورلټ بدلول.))

دا نظريات هم ور ورسېدل، خو بيا هم د ملاقات زمينه برابره نه شوه، يوه مفصله ليکنه مې وکړه، چې د انتخاباتو د کميسيون د درغليو په اړه وه، د نتيجو تر اعلان يوه ورځ دمخه د ملاقات زمينه برابره شوه، خو بيا دا ملاقات د (١٣٨٩ل) کال د قوس پر (٣) مه د چهار شنبې ورځ (١١) نيمو بجو ته معطل شو، پر همدې ورځ او پر همدې وخت د ټاکنو نتيجې اعلان شوې، يوولس نيمې بجې وې چې د جمهور رييس دفتر ته پورته شوم، لږه شېبه انتظار خونه کې کېناستم، د تشريفاتو رييس ښاغلي (حامد اکرم) تشريف راوړ او راته يې وويل: ((يون صيب ملاقات دې سباته پاتې شو، رييس صيب وويل: سبا دوه بجې ګورو.)) همدې سره له دفتره راووتم او د خپل دفتر پر لوري لاړم.
د قوس (٤) د پنجشنبې ورځ دوه بجې بيا د جمهور رييس دفتر ته پورته شوم، هغه د جرګو په هال کې له يو شمېر قومي مشرانو سره پر جرګه بوخت و، پوره يو ساعت مې انتظار وکړ، کله چې جمهور رييس خپل دفتر ته راغی، نو څو دقيقې وروسته يې وغوښتلم، تر ګرم روغبړ وروسته يې راته وويل چې: ((اوس نو وايه!)) ما وويل: ((ما مخکې هم درته درې ځلور ځله

dwonloaded from bawarketabtoon.com

پارلماني خپل تشویش په ډاګه کړی و، اوس یې بیا درته وایم چې اوسنی ټاکنې عادلانه نه دي او که پر دې بنسټ کوم پارلمان رامنځته شي هغه به هم عادلانه نه وي، ملت او دولت به له سخت بحران سره مخامخ کړي، لکه څنګه چې مې دمخه درته لیکلي وو، دوی به افغانستان کې سخت قومي بحران راوټوکوي، د خپلې طبعې وزیرانو ته به رایه ورکوي، کاري وزیران به ناکاموي، په لایحو او قوانینو کې به د خپل ځان په ګټه بدلون راولي، محلي کورواکي به رامنځته کوي، ملي هویت به تخریبوي، هېواد به د انارشیزم او بیا د تجزیې خواته بیایي، دوی په اوسني ترکیب او د ځینو بهرنیو کړیو په مرسته کولای شي په اسانۍ سره په پارلمان کې دوه ثلثه پوره کړي، په دې ترتیب دوی لویه جرګه رابللای شي، هم جمهور رییس په یوه عادي خبره محاکمې ته کشولای شي او هم په اساسي قانون کې تغیر راوړلای شي، که جمهور رییس له کاره ګوښه کړي، که همدا قانون هم وي، نو د لومړي معاون تر مشرۍ لاندې به ټاکنې کېږي، په داسې حال کې چې پارلمان هم د دوی په لاس کې وي او حکومت هم او په اکثریت پښتون مېشتو سیمو کې هم جګړه روانه وي، نو په دې حالت کې که انتخابات وشي، نو اتومات یې دوی ګټي، میډیا هم ټوله دوی سره ده، خپله ملامتي د بل چا پر سلامتۍ توجیه کولای شي، د ګاونډیو هېوادونو او ځینو نړیوالو نیتونه هم درته معلوم دي، نو په دې ډول به افغانستان له داسې یو لوی بحران سره مخامخ شي چې بیا یې راټولول ناشوني وي.

ما مخکې هم درته ویلي چې د انتخاباتو کمیسیون په راس کې د داسې یو شخص ټاکل چې خپله د قدرت د یو مدعي تنظیم غړی وي دا خپله د انتخاباتو د پروسې مشروعیت او استقلالیت ختموي، لکه څنګه چې ما اټکل کړی و؛ هغه ماین اوس وچاودېده، خو اوس زما وړاندیز دادی چې په هر ترتیب وي، کورنۍ او بهرنۍ کړۍ باید پر دې حقانیت قانع شي، چې دا انتخابات نه وو، هسې انتصابات و، نو باید له سره دې ټاکنې وشي،

dwonloaded from bawarketabtoon.com

خو تر هغه دمخه خو شیان په کار دي چې باید تر سره شي، د ټاکنو کمیسیون دې په بشپړ ډول ناپېيلی وي، هېڅ داسې اشخاص چې تنظیمي او قومي تمایلات لري، باید په کمیسیون کې ځای نه شي، په تېره د قدرت د مدعیانو پلویان، بله مسئله دا ده چې ټاکنې باید ولایت په ولایت تر سره شي او نتیجه دې هم ځای پر ځای پر همغه ځای اعلان شي. د یوه کاندید د مشروعو رایو برخلیک دې په کابل کې د یوه کمپیوټر کار په لاس نه ورکول کېږي، موږ له (۱۰-۱۵) زرو عسکرو ته ضرورت لرو چې د یوه ولایت د ټاکنو امنیت خوندي کړي، د ناامنۍ او تقلب په نامه باید هېڅ سیمه او خلک له حقوقو محروم نه شي.)) د ټاکنو په اړه ما خپل نور ګڼ دلایل هم وویل، دا مې هم وویل چې: ((فضل احمد معنوي د جمهوري ریاست په تېرو ټاکنو کې د ټاکنو په کمیسیون کې د ډاکتر عبدالله په پلوۍ ډنډۍ وهله، دا چې پر لومړۍ ورځ له کوم قانوني مجوز او صلاحیت پرته (۱۳) لکه رایې باطلې شوې دا د هغې خبرې تصدیق و چې ډاکتر عبدالله او (ګالبریټ) یې غوښتنه کوله او پر همغه وخت یې هم همدومره رایې د همدې سیمو باطلې ګڼلې وې. له دې بحران څخه د دوی هدف دا دی چې یو خو د جمهوري ریاست تېرې ټاکنې تر پوښتنې لاندې راولي او بل د راتلونکي جمهوري ریاست د ټاکنو لپاره هم داسې یوه پلمه برابره کړي، چې په دې سیمو کې یا هېڅ ټاکنې ونه کړي او یا یې هم پر همدې تېر برخلیک اخته کړي.)) په دې ترڅ کې مې د انتخاباتو د کمیسیون د درغلیو په اړه هغه لیکنه هم ورکړه چې د ځینو اسنادو او شواهدو پر بنسټ لیکل شوې وه.

دا لیکنه دا وه:

((۱- استعمال شوې رایې هغومره نه دي چې دوی ویلي دي.

۲- د هر ولایت مجموعي استعمال شوې رایه، په هغو کې باطله، قرنطین شوې او پاکه رایه له یو بل څخه نه ده تفکیک شوې، د

dwonloaded from bawarketabtoon.com

پاکې رایې مجموعي شمېر هم نه دی معلوم او د باطلو مجموعي شمېر هم.

۳- که له سره په هر ولایت کې د ټولې استعمالو شویو رایو شمېر قید شوی وای، کېدی شي د درغلیو مخه تر یوه حده په دې نیول شوې وای، چې د انتخاباتو کمېسیون به د خپلې خوښې کاندید ته په اسانۍ سره رایه نه وای زیاته کړې، دا کار به ورته ډېر مشکل و، خو اوس ورته لاره خلاصه ده.

٤- د انتخاباتو د کمیسیون د لومړۍ او وروستۍ ورځې ارقامو تر منځ یو میلیون رایو تفاوت او د کابل شمېرنه کې د لسګونو زرو رایو تفاوت ښکاري.

٥- ډېټابېس له تخنیکي پلوه نیمګړی دی، د ډېټابېس دویم سرور د جمهوري ریاست د رایو مرکزونو او رایو محلونو په حساب برابر شوی، خو اوس چې په پارلماني ټاکنو کې په رایو محلونو کې یو څه تغیر راغلی، د ډېټابېس لومړی سرور ټول محلونه نه جذبوي، خو دویم همغه محلونه جذبوي چې په ډېټابېس کې قونسل (ځایګی) یا خونه لري.

٦- یوازې د څو لومړنیو ورځو په بهیر کې د (T.B) فورمو سکېن شوې بڼه په انټرنېټ وښودل شوه، چې هغه هم په ډېر تکلیف ډاونلوډ کېدله او په ټول افغانستان کې د (فیفا) په شمول چا د دې امکان نه درلود چې د (T.B) فورمو دا بڼه ځان ته پرنټ (چاپ) کړي او بیا یې له اعلان شویو رایو سره پرتله کړي. ان خپله د انتخاباتو او

dwonloaded from bawarketabtoon.com

شکاياتو د کميسيون مسولين هم د دې وس نه لري چې له خپل دفتره بهر د (T.B) فورمو اصلي ښه له اعلان شويو رايو سره پرتله کړي.

۷- د انتخاباتو کميسيون په تېره بيا په مرکزي دفتر کې په سلو کې (۷۵)سلنه کارکوونکي د تنظيمي او قومي ملاحظاتو پر بنسټ غوره شوي، چې دا برخه يې اکثره د نظار شورا او جمعيت فکري خط تعقيبوي، چې اوس يې ډاکتر عبدالله عبدالله په يوه نوې بڼه استازي کوي.

۸- د انتخاباتو کمېسيون مشر د انتخاباتو د قانون د محتوياتو خلاف په اکثرو مهمو پوستونو کې خپل خپلوان، خپل تنظيميان او د خپلې سيمې خلک مقرر کړي چې دلته يې يو څو تنه د بېلگې په توگه يادوو:

- د IT سرپرست رييس، شفيق احمد له کاپيسا ولايت څخه.
- محمد سميع، د ډېټاسنټر کواردیناتور يا مسول له پنجشېر څخه.
- ډاکتر کامران، د ډېټابېس ډيولفر، چې د شفيق احمد خپلوان او له کاپيسا ولايت څخه دی.

د يادونې وړ ده چې دا درېواړه موقتي کارمندان دي، په داسې حال کې چې دا حساس پوستونه د اداري اصلاحاتو د کميسيون له خوا مقررېږي، خو ښاغلي فضل احمد معنوي دا له دې پروسيجر پرته په خپل زور مقرر کړي دي.

- د معنوي حقوقي مشاور، سرير برمک له پنجشېر څخه.
- امنيتي مشاور، له پنجشېر څخه.

dwonloaded from bawarketabtoon.com

- بشیر فاروق یو بل چارواکی، له پنجشیر څخه
- امنیتي یاور، مبین خیرخواه، له پنجشیر څخه
- حفیظ هاشمي، د دفتر رییس له پنجشیر څخه.

په مجموعي ډول یوازې په ډیټا انټري کې د معنوي خپل خپلوان او د پنجشیر سیمه وال تر پنځوسو کسانو پورې رسېږي.

- ډاکټر مهدي چې له پنجشیر څخه دی، تېر ځل يې له کابل څخه ځان کاندید کړی و او د معنوي د عمه زوی دی، دا ځل يې د معنوي په ملاتړ له بغلان ولایت څخه ځان کاندید کړ، د ډاکټر مهدي یو ورور (امان الله تجلي) د شکایتونو د اورېدو کمیسیون د تحقیق د رییس په توګه مقرر شو، چې د ډاکټر مهدي پر درغلیو پرده وغوړوي.

۹- لومړني نتایج د ورځې تر مابنامه تکمیل شول، ځینې کاندیدان چې په دې لېست کې شامل وو، په انتخاباتو کې د ځینو مامورینو له خوا ورته خبر راغی چې سبا لېست اعلانېږي، خو لېست کې د شپې یوولس بجې تغیر راورل شو او اعلان شوي لېست سبا بله بڼه غوره کړې وه.

۱۰- حفیظ منصور د معنوي سیمه وال او د یوه تنظیم خلک دي، پرېمانه اسناد موجود دي چې هغه دومره رایې نه درلودلې، خو معنوي د ((مارشال)) فهیم او نظار شورا د نورو مشرانو په مخکنې تفاهم او غوښتنه هغه په وچ زور په بریالیو کاندیدانو کې راوړ.

۱۱- د سیدحسین انوري په اړه د لوی څارنوال رسمي غوښتنلیک د

dwonloaded from bawarketabtoon.com

معنوي له خوا رد شو، لوی څارنوال غوښتي وو چې انوري ناقانونه وسلې لري، تر هغه چې دا وسلې تسلیم نه کړي، په ټاکنو کې د ګډون حق نه لري، خو معنوي د هغه ملاتړ له امله چې انوري له ډاکتر عبدالله څخه په تېرو ټاکنو کې کړی و، انوري له لېسته حذف نه کړ او هم یې په ټاکنو کې هغه سره ډېره مرسته وکړه.

۱۲- په ګڼ شمېر ولایتونو کې د اکثریت پښتنو پر وړاندې رهبري شوي حرکتونه تر سره شوي، د هغو رایه په قصدي ډول له محاسبې وتې، د پښتنو ترڅنګ د ازبکو، ترکمنو، بلوڅو او ځینو نورو قومونو لړکیو پر وړاندې هم له تعصب څخه کار اخیستل شوی. یوه انتخاباتي حقوقي پروسه پر یوه منظم سیاسي جریان بدله شوې ده.

۱۳- لکه څنګه چې د انتخاباتو کمیسیون د سیاسي او تنظیمي اشخاصو په منګولو کې پرېوت، دغسې د شکایتونو کمیسیون هم له سیاسي غرضونو او مرضونو خوندي پاتې نه شو. ښاغلی احمدضیا رفعت د دې کمیسیون د غړي اوویاند په توګه خپل سیاسي غرض او مرض پټ نه شو کړای، رفعت مخکې تر دې د (ملي متحدې شورا) په اصطلاح نوبتي رییس و. دا شورا د حفیظ منصور، ډاکتر مهدي او ځینو نورو له خوا جوړه شوې ده، احمدضیا رفعت د معنوي ترڅنګ د دې کسانو په ناقانونه کامیابۍ کې لوی لاس درلود. رفعت په هرات او د افغانستان په نورو سیمو کې د تقلب په نامه په لوی لاس او د تبعیض له مخې یو شمېر بریالي کاندیدان ناکام او د یو شمېر نورو ملتپالو د بریالیتوب مخه ونیوله.

۱۴- د انتخاباتو ټوله پروسه په تېره بیا د انتخاباتو تر ورځې وروسته چې د انتخاباتو د برخلیک ټاکني واک له ولس څخه د انتخاباتي

dwonloaded from bawarketabtoon.com

کميسيونونو لاس ته ورغی، د دوو مياشتو په بهير کې پرېمانه درغلي وشوه، د يوه کانديد برياليي کېدل تر (٤) لکو ډالرو پورې ورسېدل، په شهزاده سرای او دوبۍ کې معاملې شوي، په شهزاده سرای کې (خدمات پولي عقاب تابان) کې چې د پنجشېريانو يوه صرافي ده، له لسگونو کانديدانو سره پټې معاملې وشوې.)) جمهور رييس د توضيحاتو د غوښتنې ترځنگ ژر ژر دا مقاله هم له نظره تېره کړه: بيا يې وويل: ((تشويش مه کوه که زما د جمهوري رياست د څوکۍ په قيمت هم دا ټاکنې تمامې شي منم يې نه، پرېمانه او قوي درغلي په کې شوې ده، ما فکر نه کاوه چې معنوي دې داسې کار وکړي، ما باندې د خپلو له خوا خرابه شوه، (سياف ته يې اشاره وه) دوی ما باندې دی ومانه، تر اوسه څو ځله فهيم او خليلي راغلي چې همدا نتيجې سمې دي، خو ورته ويلي مې دي چې پرېږده څارنوالي تحقيقات بشپړ کړي او بيا محکمه خپل نظر څرگند کړي، قاضي‌القضات صيب مې راغوښتی و هغه هم راسره هم نظره دی، چې دا انتخابات صحيح نه دي، زه په دې پوهېږم چې دا ټاکنې افغانستان ته خطرناکې دي، افغانستان د تجزيې خواته بيايي، دې کې د خارجيانو لاس دی، خو که زه راساً دا باطلې کړم، نو دوی به فوراً ووايي چې د جمهوري رياست هغه يې هم باطلې دي، نو زه به وايم چې شه همغه يې هم درباطلې کړه، زه به ووايم چې زموږ دواړه انتخابات د مشروعيت تر پوښتنې لاندې دي، دنيا پرې ډېرې تبصرې کړې دي، تر پوښتنې لاندې راغلي دي، نو بالا دواړه يې نامشروع دي. د يوه کال لپاره به يو موقت حکومت جوړ کړو، زه به يې په راس کې يم دنيا ته به ووايم چې زه اينده ټاکنو کې ځان نه کانديدوم، په دې شرط چې د يوه کال په اوږدو کې دنيا سره دا ومني چې په ټول افغانستان کې سوله ټينگه شي، که حکمتيار او ملا

dwonloaded from bawarketabtoon.com

عمر يې هم راسره ومني، امن ټينګ شي او هغوی هم ځانونه کانديد کړي، نو بيا دې دوی ټينګ شي چې کله اکثريت پښتون مېشتو سيمو کې امن راشي، نو هر څوک چې د دوی پر وړاندې (مقصد يې شمالټلواله و) ودرېږي، اوتومات ترې انتخابات ګټي. زه حاضر يم چې له خپلې خوښې تېر شم)).

ما وويل: ((رييس صيب ټول حکومت دې خلکو سره دی که دوی په حکومت کې حاکم پاتې شي او بيا د دوی د حاکميت په شتوالي کې ټاکنې وشي، نو دوی له دې حاکميت څخه ناوړه ګټه اخلي او انتخابات پر خپل محور څرخوي.)) ده وويل: ((نه بابا پلار يې را څخه ګټه نه شي اخيستلای، بله خبره دا کوم وه يونه! چې کله دوی پر دې پوه شي چې زه رښتيا هم د جمهوري رياست له څوکۍ تېرېږم نو راځي او پښو کې مې راته رغړي، دا شان و شوکت، دا پيسې او دا امتيازات دوی کله پرېږدي، دوی پوهېږي چې دا ټول يې زما له برکته او زما په وجود کې تر لاسه کړي، اويا فيصده په حکومت کې دوی دي، دوی خو اوس دا چيغې وهي، خو کله چې زما د تلو په واقعي خطر پوه سي بيا بېرته زما ترڅنګ ودرېږي او زاري به هم راته کوي.)) په همدې خبرو کې وو چې د جمهور رييس وياند (وحيد عمر) راننوت او د انتخاباتو په اړه يې د جمهوري رياست اعلاميه جمهور رييس ته راوړه، هغه زما په مخ کې قرائت کړه، ماته يې وويل څنګه ده؟ ما وويل: ((رييس صيب سسته ده بايد د مشروعيت نشتوالي ته واضح اشاره شوې وای)) خو وحيد عمر وويل: ((فکر کوم صحيح به وي، هرې خواته يې چې اړوې تعبير ورڅخه کولای شې.)) بيا جمهور رييس وويل: ((سمه ده ما خو يې مشروعيت نه دی تائيد کړی، هېوادمل صيب سره مشوره وکړه او تر هغه وروسته يې مطبوعاتو ته ورکړه.)) اعلاميه په دې ډول وه: ((د پارلماني انتخاباتو د پايلو په باب د جمهوري رياست اعلاميه: د انتخاباتو د خپلواک کميسيون، د دغه

dwonloaded from bawarketabtoon.com

کمیسیون او د انتخاباتي شکایتونو د کمیسیون له خوا د بهیر له بشپړېدو وروسته د ولسي جرګې د انتخاباتو وروستۍ نتیجې د لیندۍ د میاشتې په درییمه نېټه اعلان کړې. د افغانستان د اسلامي جمهوریت جمهور رییس په داسې حال کې چې په دې مهم ملي بهیر کې د خلکو د ګډون قدرداني کوي له معترضو کاندیدانو او د هغوی له پلویانو څخه غوښتنه کوي چې له تاوتریخوالي او د بې نظمۍ له رامنځته کولو څخه دې ډډه وکړي او خپل شکایتونه دې عدلي او قضایي مراجعو ته وړاندې کړي چې دغه شکایتونه د هېواد د نافذو قوانینو په رڼا کې د عدلي او قضایي ارګانونو له خوا وڅېړل شي. د افغانستان اسلامي جمهوریت جمهور رییس ځان د اساسي قانون د مفادو په عملي کولو مکلف بولي او له هغه سره سم به عمل وکړي.)) وحید عمر له دفتره ووت او موږ بیا خپل مجلس ته دوام ورکړ. ما ورته وویل: ((رییس صیب د دې ټولوالې لپاره ته داسې یې لکه ولي نعمت، خو بیا هم دوی له تا خوشاله نه شول، د دوی هوسونه لایتناهي دي، حد او برید نه لري، کاشکې دوی ویلای چې تر دغه ځای موږ امتیاز غواړو او بیا نور څه نه غواړو، خو د دوی هوسونه ناکنتروله دي، اکثره پښتانه له تاسو ګیله کوي او وایي چې رایې موږ ورکوو، خو څوکۍ بیا دوی ته ورکوي، خو بیا هم دوی په تاپسې هغه سپکې وایي چې د ویلو نه دي. یو زیات شمېر پښتانه وایي کله چې دوی پر موږ ګوزار کوي لاره یې خلاصه ده، خو چې موږ پرې ګوزار کوو، نو په مخکې مو جمهور رییس دی او نه مو پرېږدي، نو ښه به دا وي چې تاسو له دې حایل حالت څخه لرې شئ، که بیا موږ د دوی سابه په مالګه نه کړل بیا چې هر څه وایې.)) ده وویل: ((بالکل منم یې همداسې ده ما پر دوی لاس نیولی، خو ښه خبره دا ده چې په هېواد کې امن راشي، کله چې امن راغی بیا هېڅوک هم اضافي غوښتنې نه شي کولای.))

د جمهور رییس او زما ملاقات نږدې دوه ساعته دوام وکړ، په دې ترڅ

dwonloaded from bawarketabtoon.com

کې مې ورته يو ځل بيا د درباري غوړه مالانو او تنظيمي مشرانو يادونه وکړه چې د دوی مشورې نه يوازې مثمرې نه دي، بلکې په ځينو برخو کې مضرې هم دي، درباري غوړه مالان کوم خاص اصلاحي نظر نه لري، خپل وخت تېروي او دا تنظيمي مشران که د نظر او تدبير خاوندان وای دوی به په خپل وخت کې ښه حکومت جوړ کړی و. ما وويل: ((يو شمېر تنظيمي مشران داسې دي چې وکالت ته هم دوی ولاړ دي، امامت ته هم، خطابت ته هم، رذالت ته هم، رشوت ته هم، خيانت ته هم او مشاوريت ته هم، هېڅ شی بل چاته نه پرېږدي.)) جمهور رييس هم دې خبرې سره سخت وخندل، په وروستي وخت کې يې راته وويل: ((ډېر تشويش مه کوه د انتخاباتو دا نتيجې موږ ته د منلو نه دي.)) بيا يې غږ کړ: ((څنګه شو ټلويزيون دې؟)) ما ويل رييس صيب درې مياشتې نور هم وخت غواړي، کله چې ما ميډيا فعاله کړه نو بيا دې خلکو سره ګورم چې څه ورسره وکړم، که موږ پخوا ميډيا ته توجه کړې وای، نو نن به تر دې حالت پورې نه رارسېدلو)) جمهور رييس وويل: ((پوهېږم پوهېږم اوس چې دې ميډيا فعاله نه ده، دوی درڅخه دومره شکايت کوي، چې فعاله دې کړه بيا به څه حال وي؟)) همدې خبرو سره مې له جمهور رييس څخه خدای پاماني واخيسته، لومړی د خپل دفتر او بيا د خپل کور پر لوري رهي شوم.

dwonloaded from bawarketabtoon.com

د سولې ملي مشورتي جرګه او د تنظیم سالارانو بیا غوړېدنه

له څو کلونو راهیسې جمهور رییس هڅه کوله چې له طالبانو او نورو مخالفانو سره د پخلاینې لپاره د سولې پر یوه داسې میکانیزم کار وکړي، چې په پای کې د سولې د ټینګښت سبب شي. د همدې هدف لپاره یې (د سولې د ټینګښت کمیسیون) جوړ کړ او حضرت صبغت الله مجددي یې د مشر په توګه ورته غوره کړ. دې کمیسیون ورو ورو تشریفاتي او تنظیمي بڼه غوره کړه، د مالي فساد ریښې هم په کې وځغلېدې، لنډه دا چې د سولې په برخه کې یې اساسي کار ونه کړای شو. ورپسې د سولې لپاره د یوې بلې اساسي جرګې یا اساسي میکانیزم ضرورت احساس شو. جمهور رییس، د جمهوري ریاست د دویمې دورې په سوګند غونډه کې دا یادونه وکړه چې له مخالفینو سره د پخلاینې په خاطر به یوه (لویه جرګه) جوړوي. د (لویې جرګې) د دایرولو پر وړاندې بهرنیانو، په تېره بیا امریکایانو، د حکومت حکومتي مخالفانو او همدارنګه په ولسي جرګه کې د شمالټلوالې اړوندو وکیلانو حساسیت وښود، ځینو دا استدلال کاوه چې په اساسي قانون کې د لویې جرګې د جوړېدو ضرورت، وخت، ترکیب او جوړښت په ګوته شوی، د پخلاینې او سولې پروګرام لپاره د دې لویې جرګې د جوړېدو ضرورت نه شته، امریکایانو دا وېره احساسوله هسې نه چې لویه جرګه د دوی د وتلو یا شتوالي د قانونیت موضوع وڅېړي، د ټلوالې پلویانو داسې فکر کاوه، هسې نه چې لویه جرګه واقعي سوله راولي، بیا خو نو دوی ډېر امتیازات له لاسه ورکوي، نو ځکه خو دوی ټولو د لویې جرګې له جوړښت او صلاحیت څخه وېره احساسوله. وروسته د هغې (لویې جرګې) چې په اساسي قانون

dwonloaded from bawarketabtoon.com

کې یې یادونه شوې، پرځای د (عنعنه یي لویې جرگې) یادونه وشوه، خو د هغې پر وړاندې بیا هم دا استدلال موجود و چې اساسي قانون لویه جرگه تعریف کړې، نور یې نو عنعنه یي بڼې ته اړتیا نه شته، په پای کې همغه بهیر چې د سولې لپاره پیل شوی و، لومړی (د سولې د لویې جرگې) او بیا (د سولې د ملي مشورتي جرگې) نوم راخپل کړ. د جرگې د تخنیکي چارو د تنظیم دنده د پوهنې وزیر (فاروق وردگ) ته ورکړل شوه، ډاکتر (صادق مدبر) د چارو د اداري لوی رییس یې مرستیال و، فاروق وردگ د چارو د تنظیم او سمون په خاطر له نورو دولتي او مستقلو ادارو څخه هم په دې

ټیم کې ځینې کسان وغوښتل. ما تر دې دمخه د اساسي قانون په لویه جرگه او د افغانستان- پاکستان د امن په گډه جرگه کې له فاروق وردگ سره یوځای چارې پرمخ وړې وې، نو یو ځل بیا یې له جمهور رییس څخه غوښتنه وکړه چې زه هم د جرگې د تنظیم په چارو کې داخل شم. جمهور رییس امنیت شورا دفتر ته په رسمي ډول هدایت وکړ چې زه هم هلته کار وکړم. زه به هم، کله کله د لویې جرگې کېږدۍ ته ورتلم او د جرگې د تنظیم په چارو کې به مې خپله وسه کوله، د جرگې تخنیکي چارې بشپړېدو ته نږدې شوې، ورو ورو پر دې خبرې کیدلې چې څوک باید د جرگې مشرتابه لپاره غوره شي؟ د جرگې د مشرتابه ترکیب به څنگه وي؟ د حضرت

dwonloaded from bawarketabtoon.com

مجددي، استاد سیاف، یونس قانوني او ځینو نورو نومونه یادېدل، خو کله چې جرگې ته څو ورځې پاتې شوې، نو د برهان الدین رباني د انتصاب احتمال زیات شو. د (۱۳۸۹ل) کال د (غبرگولي پر شپږمه) نېټه کله چې زه د رباني پر انتصاب خبر شوم، نو له بېلابېلو لارو مې هڅه وکړه چې جمهور رییس سره وگورم خو د ملاقات وخت رانه کړل شو، مجبور شوم یو لیک ولیکم، لیک مې د امنیت شورا مرستیال ښاغلي (شیدا محمد ابدالي) او د جمهور رییس د فرهنگي چارو مشاور ښاغلي (سرمحقق زلمي هېوادمل) ته

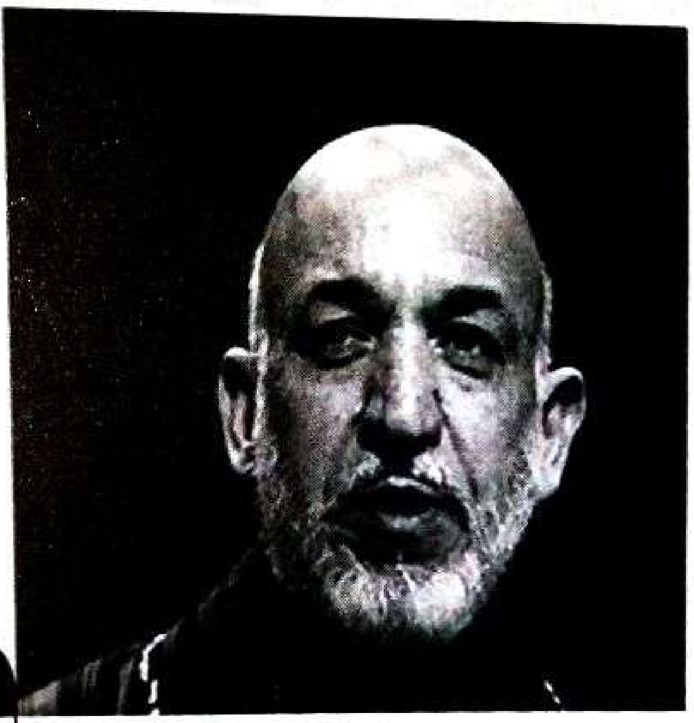

(ولسمشر حامد کرزی)

(محمد اسمعیل یون)

ورکړ چې جمهور رییس ته یې ورسوي، شیدا محمد لیک لوستی و، چندان ښه پرې نه و لگېدلی، نو ځکه یې جمهور رییس ته نه و وروړی، خو هېوادمل صیب لیک لوستی نه و، د غبرگولي پر همغه اتمه نېټه یې ولسمشر ته وروړی و، ولسمشر په کور کې پر هغه ماښام لیک لوستی و، سخت په غوصه شوی و، پر همغه ماښام یې د تلیفون په ذریعه احوال راولېږه: ((چېرته لاړ نه شې، رییس صیب ډېر په قهر دی په کار یې یاست، سبا یکشنبه د غبرگولي (۹) نېټه غرمه یې غوښتی یې.)) د یکشنبې ورځ غرمه له ښاغلي سرمحقق زلمي هېوادمل سره یوځای ورغلم. د توقع خلاف جمهور رییس ما سره دومره نېک او صمیمي چلند وکړ چې ما یې هېڅ هیله نه لرله، له اخلاصه ډکه غېږه یې راکړه او په غوږ کې یې راته وویل:

dwonloaded from bawarketabtoon.com

((دېر ګلالي ليک دې راته رالېږلی و، اوس نو راځه چې زه درته خپله کيسه بيان کړم)). د دې په خاطر چې قدرمن لوستونکي د ليک له محتوا ښه خبر شي، ښه به وي چې د ليک متن دلته کټ مټ رانقل کړم:

يو تريخ او خوږ ليک

((د افغانستان د اسلامي جمهوريت قدرمن جمهور رييس ته!

تر ټولو دمخه سلامونه او نېکې هيلې!

له بېلابېلو سرچينو ښه خبر شوي يو، چې ستاسو له خوا، ښاغلی پروفيسور برهان الدين رباني د سولې د ملي مشورتي جرګې لپاره د رييس په توګه انتصابېږي. که دا خبره واقعيت ولري، نو دا کار به نه يوازې د سولې د ملي مشورتي جرګې ارزښت له صفر سره ضرب کړي، بلکې د جرګې د کار دوام به هم ناممکن کړي، داسې يو شخص چې د کابل په ورانۍ او د افغانستان په تباهۍ کې پوره پوره لاس لري، د جرګې د رييس په توګه د هغه انتصاب، خپله د جرګې له ارزښت، عنعنې او ماهيت سره سل په سلو کې تضاد لري.

دې جرګې ته د ((سولې ملي مشورتي جرګې)) نوم ورکړل شوی، دا تنظيمي جرګه نه ده چې کوم تنظيم سالار او جنګسالار يې په راس کې واقع شي. د جرګې د رييس په توګه د رباني انتصاب به د مخالفينو او نړيوالې ټولنې هغه منطق لا پسې قوي کړي، چې وايي: ((ستاسو حکومت د ځو تنو فسادګرو او جنګسالارانو په لاس کې دی.)) طالبان او د اسلامي جمعيت نور پخواني او اوسني مخالفين به په ډېر پياوړي دريځ کې راشي او دا جرګه به هسې د باد ښکه وبولي، ټول پښتون قوم به چې هسې هم ستاسو په اته نيم کلن حکومت کې د محکوميت د اور ښتۍ ته لوېدلی، د جرګې په راس کې د رباني غوندې د يوه متنازعه شخص انتصاب پر خپلو حقوقو يو بل تېری وګڼي او نور به هم په سياسي انزوا کې راشي. ستاسې په حکومت کې تر اوسه پورې درې مهمې جرګې (بېړنۍ لويه جرګه، د اساسي قانون لويه جرګه

dwonloaded from bawarketabtoon.com

او د امن ګډه جرګه) تېرې شوې، د دې درې واړو جرګو مشري له پښتنو څخه واخیستل شوه، دا د دې مانا ورکوي چې پښتانه د افغانستان په سیاسي صحنه کې د فعال حضور حق نه لري. د قوم په نوم اسلامي جمعیت او ځینو نورو اقلیتونو ته چې کوم امتیازات ستاسو د واک په اته نیم کلنه دوره کې ورکړل شوي، د افغانستان څه چې د نړۍ په تاریخ کې ساری نه لري، ستاسو معاونین چې د جمهوري ریاست په دواړو دورو کې ستاسو تر وزرونو لاندې د پښتنو په رایو راغلل، پر هره تنګه او سخته ورځ ستاسو پر وړاندې ودرېدلي، خو پښتون قوم چې یوازې په انتخاباتو کې تاسو ته د رایو اچونې پر وخت تر بل هر چا زیات ظاهرېږي، په حکومت کې یې ونډه په واقعي مانا د بل هر چا په تناسب کمه ده، حتی ټوله نړیواله ټولنه هم پر دې اعتراف کوي، چې د جګړې یو علت په حکومت کې د پښتنو محرومیت دی. دا حالت نور په هېڅ وجه د زغملو نه دی، چې مخالفین دې ستاسو په حکومت او سیاست کې دومره امتیاز واخلي، چې هم ستاسو مخالفت وکړي او هم د افغانستان ملي ګټو او ملي یووالي ته زیان واړوي، تر ټولو دردوونکې خبره بیا لا داده؛ دا ټول امتیازات ستاسو له خوا ستاسو په قلم او ګوتو هغوی ته ډالۍ کېږي، هغوی له دې سیاسي، اقتصادي او پوځي امتیاز څخه ګټه اخلي، خپل موقف قوي کوي او بېرته ستاسو او ټول ملت د ملي ګټو پر وړاندې ودرېږي. که رباني، محقق، اکبري، انوري، عطامحمد او نور ستاسو خپلېدلی، نو په تېرو اتو کلونو کې به دې په دې بې شمېره امتیازاتو راخپل کړي وای، ستاسو په لاس د افغانستان دې ډول مخالفینو ته په ورکړل شویو امتیازاتو کې د ټول ملت حق دی، هیله ده دا امتیاز پر ملت ووېشل شي، نه پر څو تنو جنګسالارانو او تنظیم سالارانو، چې تلویزیونونه یې هم د نورو په پیسو او دسیسو چلېږي او افکار هم په کې د نورو خپرېږي.

دا یو بل تریخ حقیقت هم باید درته په ډاګه کړم: کوم پښتانه چې ستاسو په حکومت کې دي او د ملي شعور خاوندان دي، هغوی هم ځان په دې

dwonloaded from bawarketabtoon.com

حکومت کې دومره محروم احساسوي چې حد او برید نه لري، هیله ده د هغو رایه ورکوونکو د حیثیت اعادې ته هم لږ پام وکړئ چې د جمهوري ریاست د دواړو دورو په ټاکنو کې په سرومال تاسو سره ودرېدل، خو ستاسو په حکومت کې د همدې جنګسالارانو د زیاتې ونډې له امله یې اوس نه سر خوندي دی او نه مال، عجیبه خبره داده: همغه جنګسالاران او تنظیم سالاران، چې په هره مهمه سیاسي او اداري غونډه کې یې تاسو حضور حتمي بولئ، سهارنۍ او غرمنۍ هم درسره یو ځای خوري او ستاسو پر دسترخوان راټول دي، همغوی تر هر چا زیات په خپلو رسنیو کې ستاسو پر ضد نیوکې کوي او هغه ډول الفاظ درته کاروي چې قلم یې له لیکلو شرمېږي، خو دې سره سره هره ورځ بیا هم په دربار، امتیاز او کاروبار کې ډېر محترم دي. زه د هغو کسانو په جمله کې یم چې په تېرو اتو کلونو کې مې د خپل وس تر وروستي بریده په هېواد کې د سیاسي عدالت د تامین په خاطر منډې ترړې کړي او اوس لا ستاسو په حکومت کې د یو ((ماموري‌ګي)) په توګه ستاسو (ترځنګ) خو تر تا (ډېر لرې) کار کوم، دا ماموریت دې ماته زهر شي چې زه به یې د افغانستان د ملي ګټو خلاف کاروم او خپلو شخصي ګټو ته به ترجیح ورکوم، زه حاضر یم چې لومړی ما د دربار له دې عذابه خلاص کړې او بیا ورپسې متصل ټول جنګسالاران، تنظیم سالاران، فسادګر او د اووګونو، اته ګونو او نورو لسګونو تنظیمونو پنډتان او سیاسي سوداګر، په چټکۍ سره له دې حکومته رخصت کړې، چې خلک په ارامه فضا کې تنفس وکړي او د سوکالۍ ورمه پرې ولګېږي. اوس د افغانستان پنځه ویشت ملیونه وګړي، نږدې دوه زره زورواکو، رسمي او نارسمي ټوپکوالو یرغمل کړي، دې دوه زره کسانو زیاترو د همدې حکومت په امکاناتو د دې ولس پر ستوني پښه ایښې ده، که دوی سره د حکومت امکانات نه وي، نو ولس په ډېره اسانۍ سره د دوی سابه په مالګه کولای شي.

وخت کم و، د تنظیم سالارانو غونډې وخت پر وخت ستا د ملاقات زمینه موږ ته نه میسرېږي، نو ځکه مې درته دا (تریخ) خو (خوږ) لیک

dwonloaded from bawarketabtoon.com

ولیکه، هیله ده لومړی د سولې ملي مشورتي جرګه له رباني، رباني خپلو او نورو تنظیم سالارانو وڅغوری او بیا نور ټول افغانستان.))

کله چې جمهور رییس سره کېناستو نو هغه ډېرې اوږدې خبرې وکړې، خپل دردونه او مجبوریتونه یې بیان کړل، د رباني په غوراوي کې د ده منطق دا و: ((دا جګړه چې روانه ده دا خو اصلاً د دې رباني، ټلوالې او طالبانو تر منځ جګړه ده، زه خو طالب سره هېڅ مشکل نه لرم، که مشکل لري خو دوی یې لري چې مړي یې تر منځ شوي، خو که زه دوی را نه ولم، دوی دستي دنیا ته چغې پورته کوي چې دا خو نو د پښتنو تر منځ سوله ده، خپلمنځي سوله ده، د ټول افغانستان نه ده او دنیا یې هم ورسره مني، لکه تر دا اوسه یې چې ورسره منلې ده، دوی خو دنیا سره لار لري طالبان خو کم عقل دي ټولې دنیا سره یې غبرګه نیولې ده.)) جمهور رییس زیاته کړه، رباني ماته راغی راته یې وویل: ((زه نور سپین ږیری یم، غواړم په دې اخر عمر کې د دې قوم او وطن د فلاح او صلاح لپاره یو خدمت وکړم، ته ماته یو چانس راکړه؛ ماته د دې جرګې مشري راکړه. ما ویل ښه ده بالا راځه نو دا ته یې مشر.))

ما وویل: ((رییس صاحب که دوی رښتیا د دې وطن د خیر او فلاح لپاره کار کوي، موږ یې هېڅ مخالفت نه کوو، خو دا ډېر چالاکه او ماهر دي، وروسته بیا دوی صداقت نه کوي. منافقت کوي، دې کار ته د رباني علاقه مندي په دې کې ده چې دی اصلاً د دې ځو وروستیو کلونو په ترخ کې د نظار شورا د مشرانو، لکه فهیم، قانوني، عبدالله او نورو له خوا حاشیې ته لوېدلی دی، جمعیت تنظیم نور هغه پخوانی استحکام نه لري، که دولتي امکانات ورسره نه وای لا وختي به له سیاسي صحنې ځخه وتلی و، خو رباني غواړي د دې جرګې له مقام ځخه د خپل ځان او تنظیم په ګټه، ګټه پورته کړي، ستاسو مجبوریتونه او تشویشونه به پر ځای وي، تاسو د قضیې یو اړخ محاسبه کوئ، خو بل اړخ چې طالبان او د حکمتیار اسلامي

dwonloaded from bawarketabtoon.com

حزب دی، هغوی چې رباني د جرګې په راس کې وګوري، هېڅکله به د منطق له مخې سولې ته غاړه کېنږدي، زما نظر خو دادی، ښه به وي یو بې طرفه سړی چې د منطق په وسله سمبال وي او ټولو غاړو ته د منلو وړ وي، د جرګې په راس کې راشي، دا تنظیمي مشران داسې دي لکه تاریخ تېرې دواګانې، جانبي عوارض لري، که یوه خوا ترمیموي، نو بله خوا تخریبوي، خو جمهور رییس بیا هم پر خپله خبره ټینګار کاوه او ویل یې چې د رباني په انتخاب کې د تخریب په انډول د اعمار خوا درنه ده. ما وویل دا چې تاسو پرېکړه کړې رباني باید حتمي د دې جرګې د مشر په توګه غوره شي، نو بیا خو ښه لاره دا ده چې تاسو یې د یوه انتصابي مشر په توګه غوره کړئ او که د جرګې پر غړو فشار راوړل شي او یا هم دولت ورته کمپاین وکړي؛ د پټ او څرګند فشار د استعمال په واسطه د جرګې د غړو له خوا انتخاب شي، نو دی بیا له دې انتخاب څخه، چې په حقیقت کې انتصاب دی، د خپل ځان لپاره ډېره ګټه پورته کوي، بیا دنیا ته ښیي چې د ده هغه تېره (حل و عقد شورا) هم قانوني وه، وګوره دی دومره محبوبیت لري چې د جمهور رییس کرزي له خوا راټولې شوې جرګې هم ده ته رایه ورکړه، وګوره محبوبیت!! د دې جعلي محبوبیت تر شا د پټ حقیقت څرګندول او د دنیا قانع کول بیا ډېر سخت کار دی، لنډه دا چې که تاسو یې انتصابوئ، نو زه او زما په شان نور خلک یې کېدی شي، نه مخالفت وکړو او نه تائید.)) سره له دې چې جمهور رییس د رباني په انتخاب خوشالېده، خو چې ما ورته د جرګې ترکیب او حالات تشریح کړل، لږ غلی شو، ویې ویل: ((په دې به هم فکر وکړم؛ خلک لکه چې رایه نه ورکوي.)) خو بیا هم د جمهور رییس ټینګار دا و چې د رباني مخالفت مه کوئ، بحث ښه هر اړخیز و، زما ټولو دلایلو ته یې غوږ ونیو، نږدې یو ساعت خبرو دوام وکړ او بیا د جمهور رییس له دفتره رابهر شوم. دا چې تر دې وروسته د جرګې په درشل او بهیر کې څه وشول، غواړم دلته یې په لنډیز سره یادونه وکړم:

د سولې په ملي مشورتي جرګه کې د دې جرګې د مشرتابه لپاره د

dwonloaded from bawarketabtoon.com

(برهان الدین رباني) د انتخاب پر سر زما او (ډاکتر فاروق وردګ) تر منځ ژور اختلاف پیدا شو، ان خبره لفظي شخړې ته ووته، فاروق وردګ جمهور رییس ته ټلیفون کړی و او ویلي یې وو چې: ((په خپله د جمهوري ریاست لوړ پوړي کارکوونکي د جمهور رییس اوامر نه مني، نور خلک به موږ څنګه قانع کړو؟)). ماته انجنیر صیب ابراهیم زنګ وواهه او ویې ویل: ((څه خبره ده په جرګه کې؟ ډاکتر فاروق وردګ رییس صیب ته زنګ وهلی و او له تا څخه یې شکایت کاوه، رییس صیب ما ته ټلیفون وکړ، نو ځکه مې درته زنګ وواهه.)) ما وویل: ((انجنیر صیب! رباني په هیڅ وجه د سولې د دې ملي مشورتي جرګې د انتخابي مشر په توګه نه منو، هغه بیا له دې انتخابه اینده کې د ځان په ګټه ډېره ناوړه ګټه پورته کوي، رییس صیب کولای شي، د جرګې لپاره یې د انتصابي مشر په توګه غوره کړي، خو که خبره انتخاباتو ته ووتله، زه خپله هم ځان ورسره کاندیدوم.)) دې وخت کې انجنیر صیب ابراهیم وویل: ((خیر نو خبره داسې ده، زه به بیا رییس صیب سره خبره وکړم.)) زه پر دې پوهېدلم چې که حکومت (رباني) ته کمپاین وکړي، لکه همدا اوس چې روان و، له هغه څخه د دې جرګې د ریاست لپاره انتخابات ګټل اسانه نه و، خو پر دې هم پوهېدلم، چې رباني خپله هم ډېر جانبي عوارض لري، د جرګې یو زیات شمېر ګډونوال یې مخالف هم دي، نو کېدی شي، هغوی ټول زما ملاتړ وکړي. دا مهال مې په دې مشورتي جرګه کې کمپاین پیل کړ، ما ویل زه د استاد رباني په مقابل کې ولاړ یم، ګڼ شمېر خلکو زما ملاتړ خو د جرګې یو شمېر تنظیمي غړو بیا زما سخت مخالفت وکړ او ویې ویل: ((استاد رباني خو یو جهادي رهبر دی، جمهور رییس تېر شوی، تاته ګوره او هغه ته!)) دې ډول اشخاصو ته چې زما څه په خوله راتلل هغه مې ورته وویل، یوه ته مې وویل: ((د څلوېښتو نامسلمو هېوادونو عسکر چې دلته پراته وي، په داسې حالت کې چې هر څوک ځان ته

dwonloaded from bawarketabtoon.com

مجاهد او جهادي مشر وايي، د عوامو په اصطلاح له هغه څخه د نه سړي زوی ببخي شته نه.)) ما ويل فقط لس دقيقې وخت چې د هر کانديد لپاره وي، زما همغه وخت په کار و، زه پوهېدلم چې هلته خپل ولس ته څه ووايم، زما له دې حرکتونو او د جرګې د غړو له ګونګسيو فاروق وردګ، چې د دارالانشاء رييس و، خبر شوی و، نو ځکه يې جمهور رييس ته شکايت کړی و. فاروق وردګ غوښتل د خپل مقام او دريځ د استحکام او د ولسمشر د نظر د عملي کولو لپاره د دې مشورتي جرګې رياست ته رباني نوماند او بيا يې په دولتي زور بريالی کړي. کله چې زما فکر په جرګه کې خپور شو، نو حکومت وېره احساس کړه، هسې نه چې رباني ټاکنې ونه بايلي او يا هم پر يوه بله شخړه وانوړو، نو ځکه يې رباني د سولې مشورتي جرګې د رييس په توګه انتصاب کړ. (قاضي امين وقاد) د جرګې برخوالو ته استاد رباني معرفي کړ: ((او خلکو دا د جرګې مشر دی، دعا پرې وکړئ...!)) يو زيات شمېر خلکو غږ کړ، نه يې منو، نه يې منو. افضل احمدزي او نورو ان د جرګې تالار خوشې کړ او ويې ويل چې دا ډول انتصاب يا غوراوی موږ ته د منلو وړ نه دی. استاد رباني بيا څو شېبې وروسته جرګې ته يوه وينا وکړه، خو وينا يې هر اړخيزه، جامع او له پخلاينې ډکه وه؛ تنظيمي کينه او بغض په کې نه ښکارېده. رباني د سولې مشورتي جرګې انتصابي مشر شو، خو زما (يون) او (فاروق وردګ) اندېوالي پرې خرابه شوه، دې کې څه موده تېره شوه، په ارګ کې د اختر تر لمانځه وروسته فاروق وردګ ماته غاړه غړی راکړه، ويې ويل: ((وروره! ښننه درڅخه غواړم، د رباني پر سر له ما څخه خفه شوی يې، څه وکړم د رييس صيب کارونه دي نو...))

له ما څخه که څه هم جمهور رييس، فاروق وردګ او ځينې نور دولتي چارواکي خفه شول او زه هم ورڅخه خفه شوم، خو خپل ولس مې له يو ډول تصنعي مشرتابه څخه وژغوره.

dwonloaded from bawarketabtoon.com

د یو طالب پیغام

ښاغلی (عبدالمنان همت) د طالبانو له جملې څخه یو ځوان طالب و، د طالبانو د واک پر مهال یې د هېواد ورځپاڼې د مسول مدیر او د واک په وروستیو ورځو کې یې د باختر (اژانس) د عمومي رییس په توګه دنده سرته رسوله، زما ډېر نږدې ملګری و، لومړی یې افراطي اسلامي افکار درلودل، خو کله چې یې ماسره راشه درشه شوله، نو ملي افکارو ته یې هم مخه کړه. یو وخت بیا داسې راغی چې د ملي او اسلامي افکارو انډول یې برابر شو. پر کابل باندې د طالبانو د واکمنۍ تر رنګېدو یوه ورځ دمخه زه ورسره د اطلاعاتو او کلتور وزارت د باختر اژانس په دفتر کې ناست وم، د مزارشریف او د هېواد د شمال د نورو سیمو د سقوط خبرونه ساعت پر ساعت راتلل، د (همت) پر شونډو د غم پترې پراته وو، خو همت یې لا بایلولی نه و، ماته یې وویل: ((ځان ته مې دومره سودا نه ده لګه تاته، ښه به وي چې خپل کور له کابله وباسې...)) ما پر همغه ورځ کور د کابل پوهنتون د استادانو له استوګنځي څخه شش درک ته راوړ، بیا لغمان، ننګرهار او بیا له هغه ځایه پېښور ته لاړم، همت بیا د طالبانو تر سقوط وروسته کوټې ته لاړ، څه موده همالته اوسېده، بیا د پاکستان د حکومت له خوا امریکایانو ته ورحواله شو، هغوی سره یې نږدې لس میاشتې بند تېر کړ، بیا خوشې شو، تر خوشې کېدو وروسته یې څو ځله ماسره تماس ونیو، راته یې وویل چې هېڅ سیاسي فعالیت نه لرم، کابل ته درځمه، هیله لرم ودې ګورم، کلونه تېر شول د (۱۳۸۹ل) کال په جوزا میاشت کې د کابل د یکه توت په سیمه کې راڅرګند شو، د ټلیفون له لارې یې احوال راکړ او ما ورسره د کتنې وخت وټاکه، کتنه مو وشوه، پر ډېرو مسایلو مو خبرې وکړې، که څه هم دی له طالبانو سره خپله رابطه ردوله، خو له معلوماتو یې

dwonloaded from bawarketabtoon.com

ښکارېدله چې اوس هم ورسره په تماس کې دی، ماته یې وویل: ((زه یو پیغام لرم چې جمهور رییس کرزي صیب ته یې ورسوې، خو دا پیغام د طالبانو له خوا نه دی، زما خپل نظر دی که په دې کار دی عمل وکړي، په افغانستان کې سوله راتلی شي.)) د ده خبرې شفاهي وې، ما یې غټې محتویات په حافظه کې وساتل، د شپې مې ترې یو رپوټ جوړ کړ، ((طالبان او د جګړې اوسنی حالت)) په نوم مې تنظیم کړ. جمهور رییس خغه مې د ملاقات هیله وکړه، ښه و ډېر ژر د ملاقات وخت راکړل شو، د طالب کیسه مې ورته وکړه، ورته مې وویل چې دغه متن مې د هغه د خبرو پر اساس لیکلی دی:

طالبان او د جګړې اوسنی حالت

د ځینو سرچینو د معلوماتو پر اساس

- «طالبان تر پخواني حالته اوس لس (۱۰) ځله پیاوړي شوي دي.

- طالبان یوازې په زابل کې د چریکي عملیاتو لپاره نوي (۹۰) ټولګي لري، چې هر ټولګی لس (۱۰) موټرسایکلونه لري او په چریکي عملیاتو کې له هغو څخه کار اخلي.

- افغان طالبان اکثره د افغانستان دننه فعالیت لري، خو د رهبری ځیني غړي یې په کوټه کې هم فعالیت کوي او ځینې مشران یې د پاکستان په نورو سیمو کې هم شته.

- په کوټه کې د طالبانو ځیني مشران د پاکستان د (ISI) تر تاثیر لاندې دي او ځیني یې نه دي.

- د پاکستان پوځ او استخبارات غواړي له طالبانو څخه د فشار د

dwonloaded from bawarketabtoon.com

یوې وسیلې په توګه کار واخلي او له امریکایانو څخه امتیاز ترلاسه کړي.

❖ یو زیات شمېر هغه طالبان چې د (ISI) اوامر نه مني همدا اوس د پاکستان په زندانونو کې پراته دي.

❖ که امریکایان او یا د افغانستان حکومت غواړي له طالبانو سره خبرې وکړي، نو دا خبرې باید په پاکستان کې ونه شي او نه د پاکستان له لارې وشي، ځکه چې پاکستان غواړي له دې خبرو د خپل ځان لپاره ګټه پورته کړي؛ پاکستان امریکایانو ته یوه خبره کوي او طالبانو ته بله.

❖ مخکې تر دې چې طالبانو سره خبرې پیل شي، د افغانستان په داخل کې باید یوه سیمه لکه زابل او کوم بل ځای طالبانو ته د خوندي سیمې په توګه اعلان شي، چې هغوی بیا له دې ځایه د پاکستان د استخباراتو له فشار پرته له امریکایانو او د افغانستان له حکومت سره د خبرو بهیر پیل کړي.

❖ که بهرنیان ووځي، نو طالبان به ډېر ژر کابل ونیسي، خو د طالبانو د رهبری ځینې غړي له دې نظر سره موافق نه دي او وایي چې دوی د دولت د چلولو لپاره کادر نه لري؛ خبره بیا له صفره شروع کېږي او بېرته بیا همغه جنګونه پیلېږي چې پخوا وو. نتیجه یې دا راوځي چې په افغانستان کې به دا شوې ابادي بېرته له خاورو سره برابره شي.

dwonloaded from bawarketabtoon.com

❖ يو شمېر مشران طالبان د خبرو پلويان دي، خو په دې شرط چې دوی اول د پاکستان له تاثير او فشاره خلاص شي. دوی فکر کوي چې ټول دولت نه، خو که په دولت کې ستره محکمه، دفاع، داخله، امنيت دوی ته ورکړل شي، دوی به روغې جوړې ته غاړه کېږدي.

❖ ځينې مشران طالبان فکر کوي چې په اساسي قانون کې هم بايد تغيرات راشي، تعليمي نصاب هم بايد د طالبانو په خوښه جوړ شي او په ځينو نورو برخو کې هم بايد طالبانو ته د تغير د راوستلو حق ورکړل شي، د دولت بڼه بايد شرعي شي.

❖ طالبانو سره د خبرو لړۍ پيل بايد د حکومتي چارواکو له خوا نه وي، په لومړي گام کې بايد قومي مشران او علما له طالبانو سره د انډيوالۍ او ولسي راشې درشې له مخې دا خبرې پيل کړي، که د کندهار او يا د همغې شاوخوا ساحې قومي مشران چې د طالبانو له فکر او چلند سره بلد دي، خبرې پيل کړي، نتيجه به يې کېدی شي ښه وي. وروسته دې دا خبرې په دولتي کچه پيل شي.

❖ طالبان وايي چې د امريکايانو او ناټو ځواکونه د دې وس نه لري چې طالبان په زور مات کړي، هره ورځ د بهرنيو ځواکونو ضايعات او تلفات، پنځه لس (۱۵) زغروال گاډي دي، چې نږدې سل کسان په کې د ورځې مري، خو په مقابل کې يې د طالبانو تلفات تر دې ډېر کم دي. طالبان کولای شي پر يوه ورځ په کابل کې دوه سوه (۲۰۰) انتحاري بريدونه وکړي، خو دا بريدونه ځکه نه کوي چې کېدی شي ځينې انتحاريان ټاکلو نظامي هدفونو ته

dwonloaded from bawarketabtoon.com

ونه رسېږي، په ملکي سیمو کې ځانونه والوځوي او دې سره کابل په وینو ولمبېږي. طالبان یوازې په کابل کې (۱۷) لوېې عملیاتي ډلې لري.

❖ طالبان وايي موږ په جنګ کې قطعاً مشکل نه لرو او د افغانستان د خاورې تقریباً اتیا برخه زموږ په لاس کې ده. دوی وايي، په طالبانو کې انشعاب نه شي راتللای او دا تجربه څو ځله تکرار شوه، خو له سختو ستونزو سره سره بیا هم د طالبانو رهبري پر خپل ځای پاتې شوه. طالبان په پیسو او زور نه شي ماتېدلای، خو په دلاساینه او پخلاینه کېدی شي د طالبانو زړونه راخپل شي.

❖ که له طالبانو څخه کوم کسان جلا او حکومت سره یوځای شي او یا ووژل شي د طالبانو لیکو ته هېڅ زیان نه شي اړولای، تېرو تجربو دا ونبودله چې د طالبانو ډېر مهم قومندانان ونیول شول او له منځه لاړل، خو د طالبانو صفوف کمزوري نه شول، نو که امریکایان د طالبانو ځینې قومندانان په بیه واخلي یا یې ووژني، یوازې د یوه فرد په توګه تاثیر لري، خو په عمومي ډول پر تحریک او جنګ کوم تاثیر نه کوي.

❖ تر مشر ملا (ملا محمد عمر مجاهد) وروسته د طالبانو مهم قومندانان دادي: ۱- عبدالقیوم ذاکر، ۲- امیرخان متقي، ۳- سراج الدین حقاني، ٤- منصور، ٥- ملاګل اغا، ٦- ملا عبدالروف خادم. دوی اوس د طالبانو په تحریک کې مهم رول لري.

❖ طالبانو اوس د افغانستان د ټولو ولایتونو لپاره خپل والیان،

dwonloaded from bawarketabtoon.com

ولسوالان او قاضيان ټاکلي، خپل تشکيلات يې له سره تنظيم کړي، دوی کوښښ کوي چې خلک د خپلو دعوو د غوڅولو لپاره د حکومت پرځای دوی ته مراجعه وکړي.

❖ طالبانو سره د پخوانيو مخالفانو له جملې څخه برهان الدين رباني، عبدالرب رسول سياف او محمد قسيم فهيم څو ځله اړيکي ټينګ کړي، خو طالبان وايي چې موږ پوهېږو دوی په خپل قول کې صادق نه دي، دوی طالبانو ته ويلي چې موږ او تاسې به په ګډه د حامد کرزي د حکومت د کمزوري کولو لپاره کار کوو. طالبان وايي: موږ پوهېږو چې دوی موږ سره چل کوي او د پاکستان په شان زموږ له قوت څخه د خپل ځان په ګټه کار اخلي او خپل موقف تقويه کوي.

❖ لنډه دا چې طالبانو سره د خبرو اترو لار شته، خو دا لاره بايد له څو پړاوونو تېره شي: لومړی په ولسي کچه، دويم په دولتي کچه او بيا له امريکايانو سره خبرې وشي. د طالبانو د رهبری يو شمېر غړي ان د امريکايانو له يو کم شمېر پوځيې هډو سره هم موافق دي چې د افغانستان په ځينو محدودو ځايونو کې دې مېشته پاتې شي، په دې ډول به د ايران او پاکستان د مداخلو مخه ونيول شي. دا طالبان په دې نظر دي چې که امريکايان په بشپړ ډول له افغانستانه ووځي، نو يو ځل بيا په ټول افغانستان کې د سختو جنګونو د پېښېدو احتمال شته، په تېره بيا د ايران او پاکستان د پلوي ډلو ترمنځ. دا سيمه به يوځل بيا د ګاونډيو هېوادونو د رقابت پر ډګر بدله شي.))

جمهور رييس متن ولوست، ما ورته نور تشريحات هم ورکړل، ما ويل

dwonloaded from bawarketabtoon.com

که د سولې شورا ترخنګ په پټه د ملي امنیت د ریاست له خوا طالبانو سره خبرې وشي، ښه به وي، ده وویل: «دا راپور انجنیر نبیل (د ملي امنیت رییس) ته ورکړه، هغه سره هم خبرې وکړه.» څو ورځې وروسته مې هغه ته هم دا راپور ورکړ، خو وروسته راته پته ولګیده چې په دې خبرو هیڅ عمل ونه شو.

dwonloaded from bawarketabtoon.com

امريکايي که شجاعي؟

د (۱۳۹۱) ل کال د کب پر (۲۹)مه نېټه مې ولسمشر سره ځانګړې ملاقات و، زړه مې ګرم، موضوعګانې هم ډېرې او وخت هم کم و. ولسمشر سره دا مهال د ځانګړي ملاقات زمينه اسانه نه وه، هغه هم داسې يو ځانګړی ملاقات چې روحيه يې لا د مخه معلومه وي چې چندان خوږه نه وي او نه د دربار پر مزاج برابره وي. خو ولسمشر د خپل نرم طبيعت له مخې د هر چا پر مزاج ښه پوهېږي، زغم يې زيات او د مقابل طرف هره خبره په دقت اوري، خو دا چې عملي کوي يې که نه هغه نو بيا بېله خبره ده. طبيعي خبره ده چې د نورو ولسمشرانو په شان حامد کرزی هم د ټولو خبرو د عملي کولو جوګه نه دی، خو کوم ښه صفت چې دی يې لري، هغه دا دی چې د هر چا خبره په ډېر غور اوري، مازيګر مهال راته د ملاقات زمينه برابره شوه. ياده نېټه نو هغه مهال دی چې د يوه امريکايي عسکر (رابرت بيليز) او د يوه افغان قومندان (حکيم شجاعي) د ظلمونو هنګامه د هر افغان پر ژبه خوره ده. امريکايي عسکر (رابرت بيليز) د کندهار په پنجوايي ولسوالۍ کې (۱۷) تنه او حکيم شجاعي، په ارزګان کې (۱۱۷) تنه افغانان شهيدان کړي وو، افغان ولس او په ټوليز ډول نورو انسانانو او اکثرو نړيوالو دا دواړه پېښې سختې وغندلې، خو د

(رابرت بيليز)

امريکايي سرتېري په انډول د حکيم شجاعي د غندنې په باب نه د نړۍ د

dwonloaded from bawarketabtoon.com

حکومتونو چارواکو او نه هم د افغان حکومت رسمي غبرګون هغه شان تونډ و، چې د امریکایي عسکر (رابرت بیلیز) په باب و. ما له جمهور رییس سره لومړی د رسنیو په باب بحث وکړ. ورته مې وویل چې رسنۍ په اساسي مانا ازادې نه دي، سره له دې چې ستاسو د خپل حکومت یو غټ بریالیتوب همدا ګڼئ، چې رسنۍ مو ازادې کړې دي، خو واقعیت یو څه تغیر لري، ما ورته وویل چې دا ازادي یوازې د تا پر غندلو او پر تا تر انتقاد پورې محدوده ده، هغه هم داسې چې دا مجال او وخت یوازې تنظیمي رسنیو ته حاصل دی، نه ټولو ته؛ همغو رسنیو ته چې تر شا یې زورواکي ولاړ دي. نه ستا پر مرستیالانو څوک نیوکه کولای شي او نه هم پر ولایتي زورواکانو. ان پر یو عادي دولتي او نا دولتي جنګسالار هم څوک د نیوکې جرئت نه لري، ولسمشر زما خبره په (بې شکه، منم، بېخي صحیح ده) کلمو بدرګه کوله او د تائید سر یې خوځوه، ان دا به یې هم زیاته کړه چې دې زورواکو ته د ایران او غرب له خوا پیسې ورکول کېږي چې افغاني ارزښتونه پسې برباد کړي. ده د (نور) تلوېزیون یادونه هم وکړه چې هره میاشت د ایران له خوا ورته درې لکه ډالر، ورکول کېږي. تر رسنیو وروسته مې ورته د قانون په باب وویل چې هسې نوم یې پاتې دی، نور یې د عملي کېدو هېڅ درک نه لګي، دا یې هم تائید کړه او ویې ویل چې خپله همدا حکومت دی چې قانون نه عملي کوي، د ولسمشر دا عادت دی چې ستا یوه خبره تر تا دمخه دی ډېره تائیدوي، نو ځکه خو تاته څه نه پاتې کېږي چې خبره پسې اوږده کړې او یا دې زړه کې غوټه پاتې شي. یو ځل بیا مې د هغو اشخاصو په باب ورته وویل چې د ماضي له شعارونو او عملونو څخه اوسمهال د ځان لپاره ګټه پورته کوي، ځینې ډلې او اشخاص شته چې د (جهاد) له نامه څخه د ځان په ګټه کار اخلي او یو جهادي قومندان ځان ته منسوبوي، طبیعي خبره ده چې دا خلک په ماضي کې سهوې او خطاوې لري، وطن یې وران کړی دی، نو هغه پاتې شوني چې د هغوی له

dwonloaded from bawarketabtoon.com

نامه څخه د ځان په ګټه کار اخلي، په کار ده چې د هغو د تېروتنو کفاره هم ورکړي، دا مې هم ورته وویل چې د حکومت په بېلابېلو ارګانونو کې انډول او تناسب برابر نه دی او دا یو خطرناک حالت دی، که ګډوډې جوړه شي، حالات د هغو خلکو په ګټه تمامېږي چې په حکومت کې یې حساس رګونه نیولي دي او دا ډلې به یو ځل بیا له دولتي ځواک څخه د هېواد د ورانۍ لپاره ناوړه ګټه پورته کړي، ولسمشر د معمول په څېر دا هم وویل: ((بې شکه چې توازن برابر نه دی او توازن باید ټینګ شي.)) د اپوزیشن او پوزیشن خبره چې مې بار بار تکرار کړې، په خواشینۍ سره چې اوس دا دی یو ځل بیا همغه زړه په زړه پاتې ده، هېڅوک نه پوهېږي چې پوزیشن څوک دی او اپوزیشن څوک دی، دې ته باید یوه سره کرښه راکاږل شي چې دغه دې خط دی، تر دې به بالا نه راوړې، عجیبه خبره خو دا ده چې چا تاسو ته کمپاین کړی و، هغه اوس هم یا په حاشیه کې دي، یا له دندو لرې شول او یا هم په زندان کې دي، ان تر دې حده چې له ځانه د دفاع حق هم نه لري، هم والي دی هم اپوزیشن کې، هم وزیر دی، هم مخالف، هم ستاسو مرستیال دی او هم د اپوزیشن مشر. اکثریت لکه څنګه چې وو همغسې مظلوم پاتې شول، په ژوند کې یې هېڅ مثبت بدلون رانغی، دلته چې څوک ډېر مخالفت کوي، د زیات امتیاز څښتنان ګرځي، نو ځکه خو دولتي او نا دولتي اشخاصو انتقاد او مخالفت ته ملا تړلې؛ امتیازات اخلي، خو مسؤلیت یې یوازې تاسو ته راجع کوي، اوس راځو بلې مهمې خبرې ته! ستاسو له خوا هر وخت په رسنیو کې له امریکا سره مخالفت ښودل کېږي، ځینې وخت کېدی شي دا مخالفت ستاسو د استقلالیت او د هېواد د خپلواکۍ د تمثیل جوګه شي، خو هر وخت دا مخالفتونه افغانستان ته په ګټه نه تمامېږي، افغانستان اوس په داسې یو موقعیت کې نه دی چې له هر چا سره ډغره ووهي، تېر تاریخ کې یې که دا کار کړی، هغه خپل وختونه وو، د ډغرې یا مخالفت او تفاهم دواړه عناصر په کار دي، اوس افغانستان د امریکا په شان د یو غښتلی هېواد

dwonloaded from bawarketabtoon.com

ملگرتيا ته سخته اړتيا لري. كه د امريكا ملگرتيا او ملاتړ نه واى نو گاونډيو هېوادونو به افغانستان يو ځل بيا د نويمو كلونو پېښو ته كش كړى واى. ما ولسمشر ته د دې خبرې يادونه هم وكړه چې ستا حكومت د سردار محمد داودخان او حفيظ الله امين تر حكومتونو قوي نه دى، هغو چې له روسيې سره خبره خرابه كړه، نتيجه يې د هغوى پر مرگ تمامه شوه. د دې يادونه مې هم وكړه چې له امريكا سره مخالفت مستقيماً د ايران او پاكستان په گټه كار دى، دا دواړه هېوادونه داسې كابو ناست دي چې هر كله افغانستان په سياسي، اقتصادي او نظامي ډگر كې پاتې راشي، نو پر افغانستان ټوپ كوي، داسې لكه پيشو چې مرغۍ ته كابو وي، موږ بايد لرې او نږدې دښمنان يو له بله بېل كړو، امريكا غټ هېواد دى، خاوره او نفوس يې تر موږ څو ځله زيات دى، زموږ خاورې ته يې سترگې نه دي پټې كړي، البته په سيمه كې به خپل هدفونه لري، خپل پخواني او اوسني رقيبان او سيالان به لري، دلته هم د خداى(ج) د رضا په خاطر نه دي راغلي، دلته هم خپل خپل هدفونه لري، خو ښه به دا وي چې د هغوى گټې او خپلې گټې دواړه په پام كې ونيسو او بيا پرې عمل وكړو، كه همدا نن د امريكا مرستې نه وي، نو دا زموږ حكومت څو ورځې هم دوام نه شي كولاى. ولسمشر وويل: ((زه د امريكا د خلكو مرستې منم، خو زه د خپل هېواد وگړو ته هم مسؤليت لرم، هغوى چاته فرياد وكړي چې پر ما بمبار دى، هغوى ماته رايه راكړې، دا زما دنده ده چې زه د هغوى حفاظت وكړم، ما امريكا ته ويلي چې هر څه مو منم، خو د خلكو پر كورونو بريدونه مه كوئ، د شپې عمليات بند كړئ، تړونونه مو ورسره وكړل، خو بيا يې هم دا عملونه تكرار كړل، وگورئ، د كندهار پېښه چې اووه لس تنه يې په يوه شپه شهيدان كړل...)) ما ورته وويل، د كندهار پېښه رښتيا هم زړه بوږنوونكې ده، هېڅ افغان او هېڅ انسان يې نه شي زغملاى، خپله امريكايانو هم دا پېښه وغندله او اوس د هغه عسكر محاكمه هم روانه ده، دا

dwonloaded from bawarketabtoon.com

خو د امریکا د حکومت کار دی هغوی زورور دي، د زورورو اوبه پر پیچومي خېږي، ستا هم پرې زور نه رسېږي او زموږ د ولس هم، محاکمه يې هم بل حقوقي پرابلم لري، د امریکا قوانين اجازه نه ورکوي چې عسکر يې بل هېواد کې محاکمه شي، اوس به راشو زموږ خپل هېواد ته، د (حکیم شجاعي) په نامه د محلي پولیسو يو قوماندان دی، ويل کېږي چې د خليلي صيب نفر دی، (۱۱۷)هېوادوال يې شهيدان کړي او اوس هم سرې سترګې ګرځي، امريکايي (۱۷)تنه شهيدان کړي او شجاعي (۱۱۷)تنه، يو پردی دی يو خپل، دا چې هر څوک زما افغانان شهيدانوي، ماته درد راځي، خو د شجاعي په باب ستاسو او په مجموع کې د حکومت غبرګون صفر و. خلکو مظاهرې وکړې، فرياد يې پورته کړ، خو نتيجه يې هېڅ وه،

(حکیم شجاعي)

که امریکایان دا پوښتنه مطرح کړي چې راځه موږ به خپل عسکر محاکمه کړو او تاسو همدا خپل قوماندان، ايا زموږ د حکومت زور به پرې ورسېږي؟ زما نظر دا دی چې اول بايد خپله خوا و شا پاکه کړو بيا خارجيانو سره ډغره ووهو، ما دا خبره وکړه چې امريکا به قوي وي که د جمعيت او نورو تنظيمونو جنګسالاران؟ نو کله چې امريکا سره ډغره وهې، دې خپلو جنګسالارانو ته هم يوه څپېړه ورکړه. ولسمشر بيا وويل: ((دا هم هغوی راپيدا کړي...)) ما ويل بيا نو حکومت څه مانا؟ نو همدې جنګسالارانو ته چې يې امر وکړ، نو ستاسو حکومت به هم د سترګو په رپ کې پناه وي، نو ښه خبره دا ده چې اول يو ښه نظام جوړ کړو، بيا که بهرنيانو سره مناسبات خرابوو که جوړوو يې هېواد ته دومره زيان نه شي اړولای. موږ په دې منځ کې نورې خبرې هم وکړې، خو مهمې خبرې همدا وې، زما له ډېر ټينګار سره سره بيا هم د ولسمشر په دريځ کې څه تغير رانغی او همدا يې ويل:

dwonloaded from bawarketabtoon.com

((امریکایان مې له خوږې گوتې نیولي او سخت مې گیر کړي دي، زه چې هر ځل پرېس کنفرانس ورکړم، د هغوی چغې پورته شي...)) ما ورته وویل: ((نور دې خپله خوښه، خو موږ چې فکر کوو دې وخت کې امریکا سره د مناسباتو خرابول زموږ په گټه نه دي او جانبي عوارض لري.))

dwonloaded from bawarketabtoon.com

عبدالرشید سلام

باکفایته اکثریت

یوه ورځ مې له جمهور رییس سره ځانګړې ملاقات و، زما په ملاقاتونو کې اکثره وخت ملي مسایل مطرح کېدل، پر دې ورځ مې هم د هېواد اکثریت د مظلومیت مسله مطرح کړه، هغه هم زما د خبرې تائید وکړ، د ولسمشر دا عادت دی؛ مقابل طرف ته ګوري چې هغه په څه شي خوشالېږي، دی همغه ډول روحیه اختیاروي. جمهور رییس زما پر روحیاتو پوه دی، نو څکه مخکې تر دې چې زه ورته فریاد وکړم، ده خپله کیسه پیل کړه: ((هغه څو ورځې مخکې د هزاره ګانو یو مشر راته راغی، راته ویې ویل: لس کاله وروسته به د هر هزاره د کور مخې ته یو پښتون څوکیدار او پهره دار ولاړ وي.)) جمهور رییس وویل: ((که حالات همداسې روان وي، نو دا خبره له احتماله لرې نه ده.)) ده وویل: ((زه هلمند ته لاړم د هزاره ګانو په سیمه کې ټول مکتبونه خلاص دي، خو د پښتنو بیا ټول بند دي. هلته په یوه ټولګي کې شپېته اویا تنه زده کړه کوي او دلته بیا یو ټولګی نیم هم ډک نه وي.)) ما وویل: ((رییس صاحب اکثره پښتانه ګیله کوي چې پښتنو سره په حکومت کې د مور میرې سلوک کېږي، تاسو هم هغو خلکو ته ډېره توجه کوئ، دېخوا مو پاملرنه کمه ده، طالبان هم د پنجاب په لمسه د پښتنو سیمې او ښوونځي ورانوي، نو که حالات داسې روان وي، وضعه به ډېره خرابه او د مملکت طبیعي ثبات به له منځه لاړ شي.)) ده وویل: ((یونه ګوره پښتانه تېرې جګړې ډېر وځپل، اوس هم له دنیا سره په جګړه کې دي، که موږ هر څو ووایو، خو عملاً داسې دي، جنګ د پښتنو په سیمو کې دی، پښتانه اوس ډېر کمزوري شوي، اوس په افغانستان کې د پښتنو یو نازک اکثریت دی تر هغه وخته پورې چې لر او بر پښتانه سره یوځای نه شي او تر اتکه ستا خپله خاوره

عبدالرشيد سلام

خپله نه شي، افغانستان کې طبیعي ثبات نه رامنځته کېږي، دا اوسني ثبات نسبي دی، تر هغه چې موږ هغه طبیعي حالت ته رسېږو، مجبور یو دلته له هزاره، تاجک او ازبکو سره ائتلاف ولرو، پرته له دې دلته ممکنه نه ده.)) ما وویل: ((معقول ائتلاف چې د ټولو افغانانو ګټې په کې خوندي وي، هېڅوک یې نه ردوي، خو اوس د ملي وحدت په نامه، پښتانه په ډېر ضعیف موقف کې دي، هر څه یې له لاسه ورکړل.)) ولسمشر وویل: ((پښتانه اوس هم اکثریت دی، د کمیت له پلوه تر ټولو زیات دي، خو دا کمیت هغه وخت موثر دی چې پر کیفیت بدل شي، تر څو چې پر کیفیت بدل نه شي دوی خپل حقوق نه شي ترلاسه کولای او پر کیفیت هغه وخت بدلېدی شي چې تعلیم وکړي او تعلیم هغه وخت کولای شي چې سوله راشي، اوس د پښتنو تر ټولو غټ دښمن همدا جنګ دی، که جنګ ختم شو پښتانه ژر خپل حقوق ترلاسه کولای شي.)) جمهور رییس زیاته کړه! ((ښه یونه دا راته ووایه چې دا شمالټلواله به د پښتنو غټ دښمن وي که پنجاب؟ که دوی سره مقابله شروع کوې، نو له کومه ځایه او له کوم یوه به یې شروع کوې؟)) ما وویل: ((رییس صیب کوم دښمن چې درسره نږدې وي د هغه خطر زیات وي اوس وګوره چې پنجاب راته ډېر نږدې دی که ټلواله؟، ټلواله خو ان د مېز تر شا درسره ناسته ده او ښکاره دښمني درسره کوي، که پنجاب هم دلته مداخله کوي د پردې ترشا یې د همدې ډلو په لاس کوي، زه خو وایم چې د کور دښمن ډېر خطرناک دی. په خواشینۍ سره باید ووایم چې روسانو او ایرانیانو افغانستان کې د تېرو څو لسیزو په بهیر کې داسې یو قشر ټوکولای چې که په تدبیر یې مخه ونه نیول شي، نو افغانستان به د تباهۍ خواته بوځي.)) جمهور رییس وویل: ((زه خو وایم چې د پښتنو اساسي مقابله په سیمه کې له پنجاب سره ده، پښتون داسې یو لوی قام دی (لر او بر) چې په سیمه کې د پنجاب رقابت کولای شي. که ما په نړیواله کچه د هغو د مداخلو مخه ونیوله او امریکا مې پر دې قانع کړه،

عبدالرشيد سلام

نو بيا دا ټلواله ملواله دا دومره شی نه دی، دا خپله غلي کېږي، اصلي توجه بايد هلته وکړو، کله چې پنجاب کمزوری شي، لر او بر پښتون سره يو شي بيا نو د اکثريت او اقليت خبره خپله له منځه ځي، ته دومره اکثريت کېږې چې بيا دا مسله څوک ښځي يادوي نه.)) ما وويل: ((رييس صيب د لرو پښتنو راخپلول يو قوي افغانستان ته اړتيا لري، کله چې دلته پښتون په سياسي لحاظ حاکم نه وي، سوکاله نه وي، نو لر پښتانه خو په هېڅ وجه دلته درسره نه يوځای کېږي، د مرحوم موسی شفيق نظر هم همدا و چې دلته بايد سوکالي رامنځته شي، اقتصادي پرمختيا د دې سبب کېږي چې کښتني پښتانه دلته ميلان پيدا کړي. که موږ غواړو لر پښتانه ځان سره يوځای کړو، نو بايد په ټول افغانستان کې ثبات او سوکالي رامنځته کړو، اوس وګوره چې دلته اقتصادي حالات لږ څه ښه شوي نو تر (٥٠) زرو زيات پاکستاني او لر پښتانه کارګران دلته کار کوي.)) ده هم راسره ومنله، مجلس تر ډېره اوږد شو، په خبرو کې د معمول په څېر اختلاف و، خو په دې کې اختلاف نه و چې متفرق اکثريت بايد پر متفق او باکيفيته اکثريت بدل شي.

عبدالرشيد سلام

نهم څپرکی

ګرم تحلیلونه او ساړه غبرګونونه

هر کله چې زمينه برابره شوې او له ولسمشر سره مو ځانګړی ملاقات برابر شوی، نو خپل زړه مې ورته تش کړی او هغه څه چې زما په فکر، دې ولس ته په ګټه ښکارېدل، هغه مې ټول ورته يو يو بيان کړي دي، خو په دربار کې د ځينو تنګنظريو پر اساس د ځانګړو ملاقاتونو چانس ډېر کم برابرېده مجبور وم، چې کله کله يو نيم تحليل ته ليکلې بڼه ورکړم. دا تحليلونه به مې يا انجنير صيب ابراهيم سپين زاده ته او يا هم کله کله داودزي صيب ته ورکول، دا چې هغوی هلته ولسمشر ته وروړل که نه او يا يې خپله هم لوستل که نه پر دې هم نه پوهېدم، ځکه چې هېڅ غبرګون يې نه راته. ولسمشر د هغو تحليلونو په باب چې ما ورته مخامخ څرګندول څه عملي غبرګون نه ښوده، نو د هغو تحليلونو به څه حال وو چې په ليکلې بڼه تر هغه ور رسېدل يا نه ور رسېدل. د ګڼنيو تحليلونو په باب يې اکثره د تائيد سر خوځوه، خو هېڅکله يې پرې عمل نه کاوه.

د امنيت شورا د دفتر يوه دنده هم د هېواد د حالاتو تحليل او ارزونه وه او لوړو مقاماتو ته د هغو رسونه، نو ځکه مې خپل دا مسؤليت هم تر خپله وسه سر ته رسولی دی.

دلته به يو څو ليکلي تحليلونه د بېلګې په توګه راوړم، چې د خپل دفتر له لارې مې ولسمشر ته ليکلي او ورلېږلي وو:

عبدالرشيد سلام

د ثور د اتمې نېټې پېښه د چا پر غاړه؟

سره له دې چې په هر ځای کې د هرې امنيتي پېښې مسئوليت د امنيتي مسئولينو پر غاړه وي، خو کله کله له امنيتي پېښو سره يو لړ سياسي مسايل هم تړلي وي چې د امنيتي مسئولينو ستونزه نوره هم زياتوي.

د ثور د اتمې نېټې پېښه سره له دې چې افغان حکومت ته يوه ناوړه امنيتي پېښه وه او که مخالفينو خپل هدف پوره تر لاسه کړی وای، نو بې له شکه به افغانستان له يو بل بحران او غميزې سره مخامخ شوی وای. د دې تر څنګ چې دا پېښه يوه امنيتي پېښه ګڼل کېږي، يوه سياسي حادثه هم ده چې د دولت او ملت سياسي حيثيت ته يې زيان ورسوه، نو دلته په لومړي ګام کې هغه سياسي ډلې او شخصيتونه ګرم ګڼل کېږي چې د داسې يوې ورځې، چې د ملت توافق پرې موجود نه دی، پر نمانځلو ټينګار کوي او د بيت المال يوه برخه يې د دې ورځې پر نمانځلو لګولې ده. کله چې بيا له سياسي پلوه د دې ورځې د نمانځلو پرېکړه وشوه بيا نو ټول مسئوليت د امنيتي ارګانونو پر غاړه دی چې ولې يې په هر اړخيز ډول امنيتي هڅې تر سره نه کړې. واقعيت دا دی چې د افغانستان درې واړه امنيتي ارګانونه سره له دې چې نومونه يې ((ملي)) دي خو په واقعيت کې ملي شوي نه دي. درې واړه امنيتي ارګانونه تر يوه خاص تنظيمي، سياسي، قومي او سيمه ييز انحصار لاندې دي او د يوه مشخص تنظيم له لارې کنټرولېږي. د دې ډلې يو شمېر مشران هم په حکومت کې د حکومت مخالف دي او يو شمېر نور يې د دولت په نورو پوستونو کې د حکومت مخالفت کوي او د دولت پر ضد يې يوه نيمه دولتي، په واقعيت کې خواکمنه مخالفه دولتي جبهه جوړه کړې ده. په امنيتي ارګانونو کې د دې ډلې فعال او تر اټکل پورته شتوالي د دولت مشرتابه ته د دوی ژمنتيا

تر څرګندې پوښتنې لاندې راولي، نو په داسې یو حالت کې د داسې پېښو پېښېدل له احتمال لرې نه دي. د افغانستان ولسي جرګې او عام ولس، سره له دې چې د امنیتي ارګانونو درې واړه مسئولین ګرم وګڼل، خو پر لرې کولو یې بریالي نه شول، خپله امنیتي مسئولینو هم خپله پړه او ناکامي ومنله، خو تر اوسه پورې په دې برخه کې کوم سیاسي او اداري اقدام نه

(د ثور د اتمې نېټې د پېښې یو انځور)

دی شوی. ډېرو خلکو سره اوس دا پوښتنه ده چې جمهور رییس به د خپلو دې امنیتي ارګانونو د مشرانو په باب کومه پرېکړه کوي، ایا پر خپلو ځایونو به پاتې کېږي که ګوښه کېږي به؟

که چېرې پر خپلو ځایونو پاتې شي، د دې مانا دا ده چې دوی هېڅکله پړه نه دي او له دا ډول پېښو سره توافق شته او که چېرې لرې کېږي، ځای به یې څوک ډکوي، تر دوی ښه، که د دوی معادل او که تر دوی بدتر؟ که چېرې تر دوی غوره او کارپوه اشخاص، د دوی پر ځای وګومارل شي، نو د دې مانا دا ده چې جمهور رییس خپلې او د هېواد

عبدالرشید سلام

راتلونکي ته جدي شوی او غواړي هېواد له دې ډول نورو پېښو وژغوري او که چېرې د دوی معادل او یا تر دوی بدتر اشخاص غوره شي، نو څرګنده خبره ده چې په امنیتي او سیاسي حالت کې به مثبت بدلون را نه شي او حالت به نور هم خراب شي، د دولت ښکاره او پټ مخالفین به دا حالت د خپل ځان لپاره د معافیت او خوندیتوب یو ښه حالت وګڼي او هرڅه یې چې زړه غواړي هغه به تر سره کوي، ځکه چې له مقابل لوري سره د متقابل عمل وس او توان نه شته.

عبدالرشید سلام

په پاکستان کې
د عوامي نشنل پارټۍ (ANP) دریځ

(دا لیکنه هغه مهال شوې چې عوامي نشنل پارټۍ په پاکستان کې صوبایي ټاکنې وګټلې)

۱- عوامي نشنل پارټي (ANP) په ((صوبه سرحد)) کې (۳۱) څوکۍ لري، خو کېدی شي (۷) یا (۸) څوکۍ له ښځو او اقلیتونو څخه هم ترلاسه کړي. دغه راز یوه څوکۍ به له هغو کاندیدانو څخه تر لاسه کړي چې نشنل اسمبلۍ او صوبایي اسمبلۍ دواړو ته کامیاب شوي دي. همدارنګه تر (۸-۱۰) پورې به د ازادو کاندیدانو څوکۍ هم ترلاسه کړي.

۲- په قومي اسمبلۍ کې (ANP) لس (۱۰) څوکۍ لري، خو کېدی شي یوه (۱) یا دوه (۲) څوکۍ د ښځینه وکیلانو د انتصاب له لارې هم تر لاسه کړي.

۳- زیات ګومان دی چې په مرکزي سطحه به (PPP)، د مسلم لیګ نواز ګروپ او (ANP) مخلوط حکومت جوړ کړي.

۴- په ((صوبه سرحد)) کې هم احتمال دی چې (ANP) له (PPP) سره ځکه مشترک حکومت جوړ کړي، چې له مرکزي حکومت سره یې پیوستون، ملګرتیا او یووالی ټینګ او کارونه ورته اسان شي.

۵- په بلوچستان او سند کې هم (ANP) یو څو څوکۍ ګټلي، په بلوچستان کې د (ANP) موقف قوي نه دی، په سند اسمبله کې د لومړي ځل لپاره د دوو (۲) څوکیو ګټل (ANP) ته ډېر ارزښت لري.

د یادونې وړ ده چې ازادو کتونکو ویلي، د (ANP) په دې بریا کې له افغانستان سره د (ANP) د مشرانو ښو تعلقاتو هم رول درلود. د کتونکو په

عبدالرشيد سلام

وينا خلک له ملايانو ستړي شوي وو او د ډيورنډ د کرښې دواړو غاړو ته يې د جنګ دوام، د ټول پښتون ولس تباهي ګڼله. د دوی په نظر خلک په ((صوبه سرحد)) کې داسې يو حکومت غواړي چې له افغانستان سره ښه تعلقات ولري او دا کار به په سيمه کې د سولې په ټينګښت، د تجارت په غوړېدو او د خلکو په سوکالۍ کې مرسته وکړي. د (ANP) مشرانو ويلي چې په سيمه کې د سولې ټينګښت، له ګاونډيو سره ښه روابط او د صوبې د نوم بدلون د دوی لومړني غټ هدفونه دي. دوی د ((صوبه سرحد)) لپاره د درېو نومونو وړانديز کړی دی: (پښتونستان، پښتونخوا او افغانيه).

د ولسمشر کرزي د وژنې څو توطیې

له هغې ورځې چې ښاغلی کرزی د واک پر ګدۍ ناست دی، نو د سر خطر یې هم څو ځله زیات شوی، کله کله دا خطر ډېر نږدې شوی، څو کله کله بیا د سر او خطر واټن یو څه لرې شوی، له ترافیکي حوادثو نیولې، بیا تر انفرادي او سیاسي خطرونو ټولو پورې د ده ژوند ته متوجه وو. څو ځله په بهرنیو سفرونو کې الوتکې عوارض پیدا کړي او د ده ژوند یې له ګواښ سره مخامخ کړی دی. د واک په لومړیو څو کلونو کې ده اکثره (د اریانا افغان هوایي شرکت) له الوتکې څخه ګټه اخیستله، دا الوتکې اوس ډېرې زړې او له نړیوالو معیارونو سره برابرې نه دي. یو ځل تاجکستان ته په سفر و، کله چې الوتکه پر هوایي ډګر ناستې ته چمتو کېدله، نو د الوتکې ټایرونه نه خلاصېدل، الوتکه څو ځله پر میدان وګرځېدله، پر وروستي ځل یې د خدای(ج) په مرسته ټایرونه خلاص شول او الوتکه پر ډګر کېناسته. یو ځل چین ته په الوتکه کې هم همداسې شوي وو، جرمني ته هم، وروسته وروسته بیا جمهور رییس له (کام ایر) او ځینو نورو الوتکو څخه هم ګټه اخیستله، کندهار کې تروریستي برید، په حضوري چمن کې د (احمدشاه مسعود) د تلین په یاد د غونډې پر مهال توطیه او د ثور د اتمې نېټې د ((جشن)) پېښه او داسې نورې ډېرې پېښې وې چې جمهور رییس کرزی د چانس له مخې ترې روغ پاتې شو، خو پر دې سربېره د وژنې نورې پټې توطیې هم وې چې هغه یوازې د ارګ د خلورو دېوالونو دننه او د هغه شاوخوا کې تنظیمېدلې. کله چې د موقتې ادارې پر مهال کرزی لومړی ځل ارګ ته راغی، نو د فهیم خان د ساتونکو له خوا ساتل کېده، چې له احمدشاه مسعوده ورته په میراث پاتې وو، څو ځله فهیم کرزي ته ویلي وو چې ((بادیګارد های امر صیب است بسیار باوری، وفادار

عبدالرشید سلام

و با اعتماد است.)) کرزي صیب نو د ((امر صاحب)) باډیګارډانو ته پناه ور وړې وه، دا نو بیا د هغو ترحم پورې اړه لرله چې څه ورسره کوي. فهیم خو خله خپلو انډیوالانو ته ویلي وو: ((کرزی چیست همین حالا که بچه ها را گفتم همرای چپن اش در چند دقیقه برای ما حاضر میکند...)) کرزي هم خپل فرهنګي مشاور زلمي هیوادمل ته یو وخت ویلي وو. ((د فهیم ساتونکو چې په ارګ کې هر ډول واک غوښته هغه یې چلاوه.)) یوه ورځ (یونس قانوني) د کرزي یوه ساتونکي ته ویلي وو چې کرزی ووله، خو ساتونکي هغه وخت دا جرئت ونه کړ. دې ساتونکي چې څه موده د کرزي انساني او اجتماعي چلند ولید، نو کرزي ته راغی، ورته یې وویل: ((قانوني ماته ستا د وژنې ویلي وو، خو ما ځکه دا کار ونه کړ چې ته ډېر ښه سړی یې، زړه مې دربانديې ونه شو.)) تر هغه وروسته هم دا سړی په ساتونکو کې پاتې شو او کرزي قانوني ته ګیله هم ونه کړه او نه یې سر پرې وګراوه. یو وخت دا ګواښونه او خطرونه دومره زیات شول چې کرزی په پای کې مجبور شو، بهرني ساتونکي استخدام کړي. د بهرنیو ساتونکو په استخدام سره د فهیم، قانوني، عبدالله او نورو ګواښونه یو څه کم شول، کرزي یو څه د راحت احساس وکړ، خو خطرونو بیا هم دوام درلود. ان تر هغه پورې چې بهرني سرتېري بېرته لاړل او پر ځای یې (PPS) (د جمهور رییس د ساتنې قطعه) جوړه شوه، بیا هم دې توطیو دوام درلود. د جمهوري ریاست د لومړی دورې تر پاکتو وروسته هم دې توطیو دوام پیدا کاوه او نوې نوې بڼې یې خپلولې. یو وخت د حکمتیار د اسلامي حزب یو قوماندان (عاشق الله) چې د کابل اوسېدونکی او په خته پښتون دی، خو دا ډېر کلونه کېږي چې له (نظار شورا) سره هم نږدې اړیکي لري، د امنیت شورا دفتر له یو تن غړي سره تماس ونیو او هغه یې له یوې بلې توطیې خبر کړ، د امنیت شورا د دفتر دې غړي د عاشق الله د خبرو پر بنسټ یو راپور جوړ کړ او جمهور رییس یې له دې پېښې خبر کړ. د امنیت شورا دفتر په دې راپور کې راغلي وو: ((څه موده دمخه د ولسمشر حامد کرزي

عبدالرشید سلام

پر ضد د یوې داسې توطیې پر جوړولو غور شوی چې په احتمالي عملي کېدو یې د ولسمشر ژوند ختمېدلای او هېواد له یوه بحران سره مخامخېدلای شي.

دا طرحه د اسلامي جمعیت د نظار شورا اوسنی ((ملي جبهې)) د ځینو مطرحو غړو له خوا برابره شوې ده. طرحه داسې ده چې د نظار شورا یوې مطرح څېرې او تېرو ټاکنو کې د جمهوري ریاست لپاره کاندید (عبدالحفیظ منصور) د ملي جبهې ځینو غړو سره ویلي، چې د افغانستان اوسني اساسي قانون د (٦٧)مې مادې له مخې که چېرې جمهور رییس د کومې پېښې له امله له منځه لاړ شي، نو لومړی معاون د جمهور رییس پر ځای راځي او د (درېو) میاشتو په بهیر کې د جمهوري ریاست لپاره عمومي ټولټاکنې کېږي.

عبدالحفیظ منصور ویلي: ((اوس چې (حامدکرزی) جمهور رییس او د ((ملي جبهې)) مهم غړی (احمدضیا مسعود) یې لومړی مرستیال دی، زموږ لپاره یو ښه چانس دی چې حامد کرزی له مخې لرې کړو، د کرزي په فزیکي حذف سره به احمدضیا مسعود په مستقیم ډول د لنډ وخت لپاره جمهور رییس شي او بیا به د احمدضیا مسعود تر سرپرستۍ لاندې د جمهوري ریاست انتخابات وشي، په دې ډول به د ملي جبهې د کاندید د ګټنې چانس حتمي شي.)) د منصور په نظر د حامد کرزي د له منځه وړلو ډېره ښه او اسانه لاره دا ده چې یو ځانمرګی (خودکش) برید پرې وشي، په دې ډول به د ولسمشر د وژلو پړه مستقیماً پر طالبانو او القاعدې ولوېږي او نړیواله ټولنه به هم طالبانو او القاعدې ته متوجه شي. د دې نظریې د عملي تطبیق لپاره عبدالحفیظ منصور د ((عاشق الله)) په نامه یو شخص سره، چې ویل کېږي پخوا د ګلبدین حکمتیار د اسلامي حزب یو قوماندان و او کېدی شي اوس هم ورسره ارتباطات ولري، دا خبره مطرح کړې ده. ((عاشق الله)) اوس له اسلامي جمعیت سره ښه اړیکي لري، د ((ملي

عبدالرشيد سلام

جبهې)) غړی هم دی او د دې جبهې په غونډو کې هم ګډون کوي. پېښور ته هم تګ راتګ لري، کله دلته په کابل او کله په پېښور کې اوسي. منصور د دې طرحې لپاره له عاشق الله څخه هر اړخيزه مرسته غوښتې ده. له عاشق الله څخه د منصور غوښتنه دا وه چې په پېښور او يا نورو سيمو کې خو ځانمرګي (خودکش) پيدا کړي او په دې لاره کې چې هر څومره پيسې په کارېږي دوی حاضر دي هغه مدارک ورکړي، منصور ويلي چې تر کابله د دې اشخاصو رسول، دلته يې ساتل او پالل او هغوی ته د هدف تاکل د دوی پر غاړه دي. دا خودکش به په يوه مناسب وخت کې په لازمو امکاناتو او اسانتياوو سره هغې غونډې ته بيول کېږي چې جمهور رييس حامدکرزی به په کې وينا کوي، دا چې دا غونډه به کله؟ څه وخت؟ او چېرته وي؟ دا به نو دوی خپلو امکاناتو، مجال او فرصت ته ګوري، خو د دې عمليې تر تطبيق دمخه د ځان وژونکو (خودکشو) اشخاصو پيداکول، تر کابله يې رارسول او دلته يې ساتل ضروري دي، د دې طرحې نور جزئيات له عاشق الله نومي شخص څخه ترلاسه کېدی شي. عاشق الله نومی شخص کېدی شي له ملي جبهې سره دومره ژور پيوند ونه لري، لکه عبدالحفيظ منصور يې چې لري، نو ځکه د دې هيله کېدی شي چې له هغه څخه په هېواد کې د دغسې يو لوی ناورين د احتمال په اړه معلومات ترلاسه شي.

دا چې دا پورتنۍ طرحه به څومره واقعيت او حقيقت ولري پر دې څوک غوځ حکم نه شي کولای، خو د جمعيت او نظار شورا تېر تاريخ او په هغو کې د (منصور) په شان د ګڼو متعصبينو او توطيه ګرو موجوديت د پورتنۍ طرحې احتمال ډېر پياوړی کوي. حکومت بايد دا ډول حرکتونه په ډېر جدي ډول وڅاري ځکه چې ټول ملت له يوه سياسي، ټولنيز، قومي او پوځي بحران سره مخامخوي. دا چې اسلامي جمعيت په اوسني حکومت کې تر بل هر تنظيم او هر چا زيات غښتلی دی، د هر ډول ناوړه پېښو د رامنځته کولو وس لري او په راتلونکي کې د حکومت مدعي هم

عبدالرشيد سلام

دی، نو دا اټکل نور هم قوي کوي، چې دا ډول طرحې له دوی پرته نور څوک نه جوړولای او نه هم عملي کولای شي. په هر ترتیب ولسمشر حامدکرزي ته په کار دي چې دا احتمالي خطر او د خپل فردي مصونیت پر وړاندې نور دې ته ورته خطرونه په جدي ډول محاسبه کړي او د خان د خوندیتوب او محافظت لپاره داسې اقدامات وکړي چې له دې زیان منونکې نقطې څخه پر ده او ټول ملت گوزار ونه شي او هېواد له خطرناک بحران څخه وژغورل شي.

دا توطیې اوس هم رواني دي، د دې احتمال شته که د کرزي کورنۍ یا حکومتي مخالفین پر دې بریالي نه شي چې کرزی له قانوني لارو له واکه لرې کړي، نو له دې ناقانونه لارو به هم گټه پورته کړي.)) دا د راپور یوه برخه وه. داسې گونگسې هم و چې د نظار شورا غړي هڅه کوي د ارگ په شمالي څنډه کې؛ چین سفارت ته ورڅېرمه څو کورونه واخلي، په دې ډول خان ارگ سره وصل کړي. له دې لارې دوی په اسانۍ کولای شي، د ټیټ دېوال له لارې ارگ ته ځان داخل او په (لومړي نمبر قصر) کې د جمهور رییس کور ته ځان ورسوي، د جمهور رییس نږدې اشخاص دې خطر ته متوجه شول او بیا یې یو دوه هغه کورونه چې ارگ سره نښتي وو او په اسانۍ سره ترې لومړي نمبر قصر ته لاره وتلای شوه، د (احمدولي مسعود) له دام څخه وژغورل او په دې ډول د جمهور رییس او د هغه د کور امنیت څه ناڅه خوندي شو.

عبدالرشيد سلام

د ملگرو ملتونو استازی او د ولسمشر د رد ځواب

په لندن کې یو شمېر مېشتو افغانانو چې په سیاسي او فرهنگي چارو کې زیاته تجربه لري او د افغانستان حالات له نږدې څاري، له ما (محمد اسمعیل یون) سره د ټلېفوني اړیکو له لارې اندېښنه وښودله چې د ولسمشر حامدکرزي له خوا د ملگرو ملتونو د استازي په توگه د (پېډي اشډاون) ردول، خپله ولسمشر حامدکرزي، د افغانستان حکومت او خلکو ته په زیان تمامېږي او وروسته به ناوړه عواقب ولري. دوی چې اکثره د ولسمشر حامدکرزي خواخوږي دي او پر خپل ولس یې زړه دردېږي، ویل یې چې له دې کار څخه به تر ډېره حده شمالټلواله او د ولسمشر حامدکرزي نور مخالفین، چې اوس د انگلستان او متحده ایالاتو په شمول په نورو هېوادونو کې فعالیت لري، ډېره گټه اوچته کړي، د حامدکرزي د حکومت تصویر به غربي نړۍ، په تېره بیا انگلستان ته ډېر پیکه وښیي او د حامدکرزي موقف ته به زیان ورسوي.

د دې کارپوهانو نظر دا و چې ولسمشر حامدکرزی او د هغه ټیم باید کوښښ وکړي، له غربي نړۍ سره خپل مناسبات ښه وساتي او د اوسنۍ ستونزې د ترمیم لپاره دې هم له بېلابېلو لارو کوښښ وکړي.

عبدالرشید سلام

جلال اباد کې
د ایران قونسلگری او اندېښنې

دا لیکنه د (۲۰۰۸م) کال د فبروری پر (۲۳مه) نېټه شوې ده. تر یادې نېټې خو ورځې وړاندې په جلال اباد کې د ایران قونسلگری جوړه شوې وه. ټاکل شوې ده په دې ورځو کې په ننگرهار کې د ایران هېواد قونسلگرۍ، د قونسل (خراساني) تر مشرۍ لاندې عملاً کارونه پیل کړي. خراساني د (ایران قونسل) هغه څوک دی چې تر دې دمخه یې د منځنی اسیا په ځینو هېوادونو کې هم کار کړی او هغه هېوادونه یې هم له کاره خوښ نه وو، آن تر دې چې د ده کارونه له هغو هېوادونو څخه د ده د وتلو سبب شول. ویل کېږي چې (خراساني) د ایران د استخباراتو غړی دی او کومو هېوادونو کې چې ده د ډیپلومات په توگه دنده تر سره کړې، له خپلې دندې څخه یې عدول کړی او د هغو هېوادونو په سیاسي، مذهبي او قومي چارو کې یې مداخله کړې ده. د ننگرهار ولایت خلکو، چې د ولایتي شورا په تشکل کې یې نظر تر ډېره حده ښکاري، اندېښنه ښکاره کړې چې په ننگرهار کې به د ایران قونسلگرۍ او په هغې کې د (خراساني) په شان د یوه شخص کار کول د نسبتاً امنو شرقي ولایتونو، په تېره بیا د ننگرهار امنیت ته گواښونه پیدا کړي. د یادونې وړ ده چې (خراساني) به د شمالټلوالې د قومندان (حاجي حضرت علي) له لارې چې دا وخت له ایران سره ښه او نږدې اړیکې لري او یو کور یې په ایران کې هم دی، ځینې واړه قومونه، خپلونه او سیاسي، پوځي ډلې د مرکزي او محلي حکومت پر ضد راوپاروي. تر دې دمخه د ایران له خوا په ختیځو ولایتونو کې (حاجي حضرت علي) او ځینې نور قومندانان لمسول شوي،

عبدالرشید سلام

مالي او نظامي مرسته ورسره شوې ده. د یادونې وړ ده چې په ننګرهار کې د مېشتو امریکایي پوځیانو سیاسي مسؤلینو هم په ننګرهار کې د ایران د قونسلګرۍ پرانیستل په سیمه کې د امنیت د خرابۍ او د امریکایي ضد فعالیتونو د ډېرېدو عامل ګڼلی، دوی د ننګرهار والي (ګل اغا شېرزي) او د ولایتي شورا رییس (فضل هادي مسلمیار) سره کتلي او غوښتنه یې کړې چې د دوی اندېښنه مرکزي حکومت ته ورسوي. دوی هیله کړې چې د افغانستان حکومت دې په ننګرهار کې د ایران قونسلګري نه پرانیځي، دوی په دې نظر دي چې دا قونسلګري د سیاسي فعالیتونو د پرمخبیولو لپاره جوړېږي، نه د ډیپلوماتیکو مقاصدو لپاره. داسې ویل کېږي چې ننګرهار مېشتو امریکایي ځواکونو د خپلو سیاسي مسؤلینو له لارې د افغانستان د اسلامي جمهوریت د ملي امنیت شورا دفتر او نورو ارګانونو ته هم په دې اړه خپله اندېښنه څرګنده کړې ده.

عبدالرشید سلام

د جمهوري ریاست
او ملي شورا ټاکنې او ننګونې

ولسمشرۍ او پارلماني ټاکنو ته لا خو میاشتې پاتې دي، خو خطرونه له ورایه ثابت پاتې دي، د نورو احتمالي خطرونو د پیښېدو خطر هم شته، دلته د دې دواړو ټاکنو په باب ځینو ستونزو، ننګونو او اندېښنو ته په لنډیز سره اشاره کېږي:

۱- د امنیت ستونزه: د ټاکنو پر وړاندې تر ټولو غټه ستونزه د امنیت ستونزه ده، که تر هغه وخته پورې امنیت ټینګ نه شو، نو د هېواد په اکثره برخو کې به سم انتخابات ونه شي او که ځینو سیمو کې انتخابات وشي، نو سم مشروعیت به ونه لري.

۲- د راجستر ستونزه: د انتخاباتو اوسنی کمېسیون د دې وس نه لري چې په ټول افغانستان کې د رایه ورکوونکو راجستر تر سره کړي، یا ټول راجستر له سره وکړي او یا هم نوي کسان چې شرایط یې پوره کړي، راجستر کړي.

۳- د انتخاباتو د کمېسیون کمزوري: د انتخاباتو اوسنی کمېسیون له هر پلوه کمزوری دی، نه پوره کادرونه لري، نه وسایل او نه هم د عامه پوهاوي لپاره کوم پروګرام.

۴- د خلکو ناخوښي: یو زیات شمېر افغانان له حکومت او سیاسي ګوندونو ناخوښه دي، که انتخابات تر سره هم شي، بیا به هم یو

عبدالرشید اسلام

زیات شمېر کسان په ټاکنو کې ګډون ونه کړي.

۵- د سیاسي ګوندونو او حکومت کشمکش: یو شمېر سیاسي ګوندونه که په حکومت کې دي که تر حکومته بهر، هغوی غواړي انتخابات تر خپل تاثیر لاندې راولي، دا هڅې به هم د شفافو انتخاباتو پر وړاندې لویه ستونزه وي.

۶- وسلوال مخالفین: وسلوال مخالفین خو پرته له هغې هم له دې ډول ټولو پروسو سره مخالف دي، څرنګه چې د انتخاباتو ورځې مشخصې دي، دوی کولای شي د ټاکلي وخت د حساسیت په پام کې نیولو سره په ډېرو سیمو کې هم ګډوډي پېښه او هم خلک په ټاکنو کې له ګډون څخه منع کړي.

۷- مالي ستونزه: تېر انتخابات هم د نړۍ د زیاتو مالي کومکونو په مرسته تر سره شول که هماغومره او یا تر هغې زیاتې پیسې پیدا نه شي، نو انتخابات شوني نه دي.

۸- د نړیوالو د تخنیکي او علمي همکارۍ نشتوالی: تېر ځل انتخابات د یوه ګډ کمېسیون له لارې تر سره شول چې واک په کې زیاتره د نړیوالو و، دا ځل د انتخاباتو کمېسیون مستقل دی، خو دا کمېسیون ډېر کمزوری دی او خلکو ته قناعت نه شي ورکولای، دا حالت د انتخاباتو پر نتایجو منفي تاثیر لري او دېته ورته یو لړ نور مسایل هم شته چې کولای شي انتخابات له ځنډ، خنډ او لویو ستونزو سره مخ کړي.

عبدالرشید سلام

مخالفین او د خبرو ستونزې

مخکې تر دې چې له ((مخالفینو)) سره د خبرو پر ستونزو بحث وکړو، مخالف باید تعریف او بیا ډلبندي شي:

زما په نظر: هر هغه څوک چې د دولت یا حکومت د هر ډول هڅو، لکه پرمختیایي، سیاسي، کلتوري، امنیتي او نورو پر وړاندې ستونزې جوړوي هغه د حکومت مخالف ګڼل کېږي. مخالفین په عام ډول پر دوو ډلو وېشل کېږي: وسلوال او بې وسلې یا سیاسي مخالفین. وسلوال او سیاسي مخالفین دواړه هم په حکومت کې شته دي او هم تر حکومته بهر. دلته به یې لنډه یادونه وکړو:

الف- تر حکومته بهر د حکومت وسلوال مخالفین:

۱- القاعده: وسلوال او ایډیالوژیک مخالفین دي.

۲- طالبان: وسلوال او نیمه سیاسي مخالفین دي.

۳- اسلامي حزب: وسلوال او سیاسي مخالف دی.

۴- ځینې متفرق ګوندونه او اشخاص: اکثره نا وسلوال مخالفین دي.

ب- د حکومت په داخل کې حکومتي مخالفین:

۱- جمعیت او نظار شورا: وسلوال او سیاسي مخالفین دي.

۲- ملي جنبش او د شیعه ګوندونو ځینې ډلې: وسلوال او سیاسي مخالفین دي.

۳- پخواني چپیان یانې خلکیان او پرچمیان: اکثره سیاسي مخالفین دي.

۴- یو شمېر افغانستان ضد ډلې او اشخاص: نیمه وسلوال او سیاسي مخالفین دي.

عبدالرشید سلام

۵- منفي رسنۍ: چې د (ب) کټګورۍ د چارواکو او د یو شمېر بهرنیو هېوادونو له خوا تمویلېږي.

له مخالفینو سره د حکومت خبرې اوس ځکه بریالۍ نه برېښي چې:

۱- (الف) او (ب) کټګورۍ مخالفین یو د بل سخت مخالفین او دښمنان دي.

۲- د حکومت دیموکراتیک او ملټپال اړخ پر حکومت پوره واکمن نه دی.

۳- (ب) کټګورۍ خلک په حکومت کې تر هر چا زیات ځواک لري.

تر څو پورې چې حکومت او نړیواله ټولنه له حکومت څخه (ب) کټګورۍ خلک ونه باسي او یا یې واک کمزوری او مهار نه کړي، تر هغه پورې له (الف) ګروپ سره خبرې یا ناممکنې او یا هم بې نتیجې دي. که چېرې احتمالاً له (الف) ګروپ سره خبرې کومې نتیجې ته نږدې شي، نو (ب) ګروپ د دې توان لري چې دا تقرب یا نتیجه له منځه یوسي.

عبدالرشيد سلام

د انتخاباتو مستقل کمېسيون څه کوي؟

د دولت يو شمېر مخالفې رسنۍ چې اکثره يې د شمالټلوالي د افکارو څرگندونه کوي، د انتخاباتو پر مستقل کمېسيون تور لگوي چې گټې د حکومت په گټه کار کوي. دا په داسې حال کې ده چې د انتخاباتو مستقل کمېسيون کې داسې افراد کار کوي چې د جمهور رييس مخالف دي او حساس پوستونه يې په لاس کې دي. د انتخاباتو د مستقل کمېسيون ترکيب او کار په دې ډول تقسيم بندي کولای شو:

۱- د کمېسيون رييس او معاون: عزيزالله لودين او جنرال اصيل چې د کمېسيون رييس او مرستيال دي، په حقيقت کې سمبوليک رول لري، دوی دواړه د دفتر پر نورو مامورينو هېڅ واک نه لري او نه پر انتخاباتو سم پوهېږي، د انتخاباتي چارو پر ټولو برخو د دوی کنټرول او پوهېدنه له واقعيت څخه لرې خبره ده.

۲- دارالانشاء: د انتخاباتو د کمېسيون اصلي واک له دارالانشاء سره دی. د دارالانشاء رييس (داود علي نجفي) چې د حاجي محقق د تنظيم غړی او د هغه پلوی دی، په قومي افکارو کې غرق او د جمهور رييس حامدکرزي پرځای له حاجي محقق سره ډېره خواخوږي لري. د دارلانشاء او د انتخاباتو چارو د نورو افرادو په گومارنه کې په ټينگه له خپلو قومي تمايلاتو کار اخلي، د ده مرستيال (بارکزی) نومېږي، چې ډېر واک يې په لاس کې نه شته، له شمالټلوالي هم ډېر وېرېږي او خپله گوزاره کوي.

عبدالرشید ملام

۳- کمېشنران: د کمېشنرانو په ټاکنه کې هم کوم کاري معیار په پام کې نه دی نیول شوی، قومي ملاحظاتو ته ترجیح ورکړل شوې، خو په دې ملاحظاتو کې بیا د پښتنو برخه خواره ده، یوازې یوه غړې په کې پښتنه ده (ستانېکزۍ) چې هغه هم کوم زیات زور، اداري ځواک او وړتیا نه لري، چا سره جنجال نه کوي، صرف د معاش په اخیستو خوشاله ده او نه یې ځوک خبره اوري. په دې ډول د کمېشنرانو په جمله کې د جمهور رییس یو خواخوږی هم نه شته، بلکې اکثره یې مخالفین دي.

۴- د انتخاباتو د ولایتي دفترونو ترکیبونه: دا ترکیبونه هم د اندېښنې وړ دي، همدا اوس چې په کومو سیمو کې د نوملیکنې پروسه روانه ده، په هغو کې هم له درغلۍ ځخه کار اخیستل کېږي، هغه سیمې چې هلته د جمهور رییس حامدکرزي د ووټ طبیعي ساحه ګڼل کېږي، د نوملیکنې مرکزونه ډېر کم دي او اکثره مامورین کوښښ کوي چې هلته ډېر خلک خپل نومونه ونه لیکي.

په داسې حال کې چې د انتخاباتو دفتر کې اکثره مامورین د اسلامي جمعیت، د محقق د اسلامي وحدت حزب او د شمال په ځینو ولایتونو کې د جنرال دوستم پلویان دي، خو په اصطلاح ازادې رسنۍ تور لګوي چې د انتخاباتو کمېسیون د جمهور رییس لپاره کار کوي، دا متضاد واقعیتونه د زغملو وړ نه دي او که حکومت غواړي رښتیا هم عادلانه انتخابات تر سره شي، نو دغه لاندې کارونه ورته ضروري دي:

۱- د انتخاباتو کمېسیون رییس او معاون ښاغلی لودین او ښاغلی اصیل دې ژر تر ژره له دندې لرې او پرځای دې کاري اشخاص مقرر شي.

عبدالرشید سلام

۲- د انتخاباتو د کمېسیون د دارالانشاء رییس (داود نجفي) چې د یوه مشخص تنظیم د رهبری غړی دی، قومي او مذهبي مسایل پالي او دا ټول د ټاکنو د قانون او د انتخاباتو د کمېسیون د طرزالعمل مخالف دي، باید لرې او پرځای یې یو بې طرفه شخص مقرر شي.

۳- هغه کسان چې د بېلابېلو تنظیمونو غړي دي او فعلاً د انتخاباتو دفتر کې کار کوي باید لرې او پرځای یې بې طرفه اشخاص مقرر شي.

۴- د نوملیکنې بهیر او د انتخاباتو نور اړتیا وړ امکانات دې د افغانستان ټولو سیمو ته یو شان ورسول شي.

عبدالرشيد سلام

جمهوري رياست او احتمالي کانديدان
(ټولپوښتنه)

د افغانستان د جمهوري رياست د دويمې دورې ټولټاکنو ته که څه هم تر يوه کاله زياته موده پاتې ده، خو بيا هم دا موضوع ټولو رسنيو او هېوادوالو ته د ورځې يوه ګرمه موضوع ده.
بېلابېلې موسسې، سازمانونه، ګوندونه، اشخاص او رسنۍ لګيا دي په خپل سر او په خپله خوښه ډول ډول سروې ګانې تر سره کوي.
دا ډول سروې ګانې که څه هم دقيقې او د پوره باور وړ نه دي، خو په کم نظر او بې تفاوتۍ هم بايد ورته ونه کتل شي، سره له دې چې تر اوسه پورې د جمهوري رياست کانديدان په رسمي ډول مشخص شوي نه دي، خو رسنۍ او ځينې ګوندونه د ځينو اشخاصو د احتمالي کانديدۍ يادونه کوي، چې ډېر په کې دغه لاندې اشخاص يادېږي:

۱- حامدکرزی
۲- رمضان بشردوست
۳- مصطفی ظاهر
۴- يونس قانوني
۵- علي احمد جلالي
٦- زلمی خليلزاد

د نظر پوښتنو او نظر سنجونو په لړ کې د ((تاند)) په نوم يوې پښتو وېبپاڼې هم يوه ټولپوښتنه پيل کړې، سره له دې چې دا ټولپوښتنه يا نظر سنجونه لا تر اوسه هم پايته نه ده رسېدلې، خو لومړۍ نتيجې يې خپرې کړې دي. د دې ټولپوښتنې اعتبار په دې کې دی چې دا د کوم فشار له

عبدالرشید سلام

مخې نه ده تر سره شوې او هر چا له خپل فکر او اجتماعي شعور سره سمه رایه ورکړې ده، اکثره په کې پښتانه لیکوال، فرهنګیان او یا هغه څوک دي چې لږ تر لږه پر لیکوالۍ پوهېږي، نو ځکه باید دې ټولپوښتنې ته که څه هم ډېره وړه او محدوده ده، په سرسري نظر ونه کتل شي، تر دې دمه (د ثور میاشتې د (۱۲) مې نېټې تر غرمې پورې) د دې ټولپوښتنې نتیجې په دې ډول دي:

۱- حامدکرزی	۴۰٪
۲- رمضان بشردوست	۸٪
۳- مصطفی ظاهر	۰٪
۴- یونس قانوني	۰٪
۵- علي احمد جلالي	۳٦٪
٦- زلمی خلیلزاد	۱٦٪

د یادونې وړ ده چې نوموړی وېبسایټ پښتو وېبسایټ دی، زیاتره کتونکي یې هغه پښتانه دي چې انټرنېټ ته لاسرسی لري او دغه راز په دې ټولپوښتنه کې برخه اخیستونکي اکثره لیکوال او د نظر خاوندان دي، تر اوسه په دغه ټولپوښتنه کې هېڅ کومه لاسوهنه نه ده کړې او بې پرې ټولپوښتنه ګڼل کېدی شي، د یادونې وړ ده چې دا ټولپوښتنه د نالوستو افغانانو استازي نه کوي او کېدی شي د لیکوالو تر منځ یوه ټولپوښتنه وګڼل شي، هغه هم د پښتنو لیکوالو تر منځ.

دودیزه لویه جرګه او
د ګډونوالو نظریات

په دودیزه لویه جرګه کې د جرګې د غړو تر منځ نظریات مختلف وو، خو په مجموعي ډول د دې نظر پلویان اکثریت وو چې له امریکا سره یې د ستراتیژیک تړون تائید کاوه. دلته کولای شو دا نظریات پر دې لاندې څو کته ګوریو وویشو:

۱- د ستراتیژیک تړون غوښتونکي: دا ډله که څه هم اکثریت وه، خو ډېره منظمه نه وه، دوی فکر کاوه چې که نړیواله ټولنه په تېره بیا د امریکا متحده ایالتونه افغانستان یوازې پرېږدي، نو ګاونډیان به یو ځل بیا افغانستان له سختو مشکلاتو سره مخامخ کړي. دوی دغه خطر او د افغانستان ملي ګټو ته په پام سره، د ستراتیژیک تړون ملاتړ کاوه، که څه هم په دې برخه کې یې یو شمېر ملاحظات هم درلودل.

۲- د تړون مخالفین: یو شمېر داسې کسان هم وو چې په بېلابېلو پخوانیو جهادي او نورو ډلو پورې یې اړه لرله، هغوی د ستراتیژیک تړون مخالفت کاوه، ویل یې چې دا تړون د اسلامي شریعت مخالف دی. دوی یو شمېر شېې پاڼې هم د جرګې پر برخوالو تقسیم کړې وې.

۳- د مهاجرو استازي: په ایران، پاکستان او نورو هېوادونو کې د مېشتو افغان مهاجرو په استازی چې کوم کسان راغلي وو، د هغو

عبدالرشید سلام

اکثرو د دې ترون مخالفت کاوه، یو شمېر یې بیا داسې هم وو چې دا ترون یې تائیداوه، په دې استازو کې د تائیدوونکو په انډول د ردوونکو شمېر زیات وو.

٤- متفرق مخالفین: په جرګه کې یو شمېر داسې کسان هم وو، چې په دولت کې د شاملو ډلو او یا هم اشخاصو له خوا معرفي شوي وو، په هغو کې هم یو شمېر داسې اشخاص وو چې د ستراتیژیک ترون مخالفت یې کاوه، بېلابېل دلایل یې ویل. یو دلیل یې دا و چې دې کار سره د ګاونډیو هېوادونو احساسات راپارېږي، هغوی به خپلې مداخلې نورې هم زیاتې کړي او داسې نور دلایل.

٥- د جرګې اکثریت غړي: په مجموعي ډول د جرګې اکثریت غړي د ځینو غتهو او ورو ملاحظاتو په پام کې نیولو سره سره له دې خبرې سره موافق وو چې امریکا سره دې ستراتیژیک ترون لاسلیک شي. که څېرې د حکومت له خوا منظم او سیستماتیک کار شوی وای او یا هم د ترون په اړه د ځینو حکومتي او ناحکومتي څواکمنو اشخاصو د تبلیغاتو مخه نیول شوې وای، نو کېدی شي د جرګې وراندیزونو هغه برخه چې عملي اړخ نه لري او یا هم له ستراتیژیک ترون سره اړخ نه لګوي، هغه برخې په پریکړه لیک کې نه وای راغلې.

عبدالرشيد سلام

ولې ملي ترمينالوژي؟

د اساسي قانون په لويه جرګه کې يو شمېر ايرانپالو کړيو هڅه کوله چې په ژبني او فرهنګي برخه کې داسې همغږي رامنځته کړي چې د دوو هېوادونو (ايران او افغانستان) تر منځ د تشخص کوم مميزات او توپيرونه چې اوس دي، هغه له منځه يوسي. ايران په دې برخه کې ځانګړې لېوالتيا رله او سفير يې وخت پر وخت پرته له کوم بنديز څخه د لويې جرګې پر مهال هلته ګرځېده راګرځېده او له خپلو مينوالو او لېوالو سره يې کتل.
خو لويې جرګې پرېکړه وکړه چې د ايراني، پاکستاني او نورو هېوادونو د کلتوري او ژبني يرغل د مخنيوي په خاطر دې په افغانستان کې موجود ملي او اداري مصطلحات خوندي شي. د دغه قانون د دې قيد بل تعبير دا دی چې په همدې بڼه دې نور اصطلاحات هم جوړ او لاپسې وغځول شي.
د يو شمېر ايرانپالو کړيو له مخالفت سره سره بيا هم لويې جرګې د تفاهم لسو کمېټو له لارې په (١٦)مه ماده کې همدا محتوا تصويب کړه. کله چې د قانون د تطبيق عملي بهير پيل شو، نو هغه خطر چې مقنن او د لويې جرګې غړو حس کړی و، همغه خطر له ګرېوانه سر راوويست، يو وخت ولسي جرګې ته د لوړو زده کړو قانون لاړ، هلته يو شمېر ايرانپالو کړيو د (پوهنتون) او (پوهنځي) له کليمو او نورو اړوندو علمي او اداري اصطلاحاتو سره تضاد وښود، ځينو به ويل چې په اساسي قانون کې اصطلاحات نه دي تعريف شوي، چې (پوهنتون) په کې راځي او که نه؟ خبره عدليې وزارت، سترې محکمې او د اساسي قانون پر تطبيق د څار کميسيون ته حواله شوه، چا غوځ او چا هم پخ ځواب ورکړ، ځينو ويلکل چې پوهنتون زموږ يوه علمي اصطلاح ده او بايد پر خپل ځای پاتې شي. ځينو بيا په دې خاطر چې خپل تعصب په بل ډول پټ کړي ويل يې چې

عبدالرشيد سلام

(پوهنتون) دې هم وي او (دانشګاه) دې هم. خو د دې ټولو دلايلو تاويلو او ماويلو اصلي محتوا داوه چې ايرانپالو کړيو له (پوهنتون) او بيا په هغه پورې اړوندو نورو علمي مصطلحاتو سره حساسيت درلود. دا خبره وزيرانو شورا ته هم لاړه، ولسمشر او وزيرانو پرې هم بحث وکړ. وزيرانو شورا کې ځينو وويل، نو په يوه کلمه چې ملي وحدت خرابېږي، رادې شي، (دانشګاه) دې هم راشي، څه پروا کوي؟ ځينو نورو بيا وويل چې دا له قانون سره ځرګند ټکر دی، ولې بايد هرڅه موږ د ملي وحدت په نامه تعبير کړو؟ که دلته (دانشګاه) راشي، نو ملي وحدت تامين شو، خو که فعلي (پوهنتون) پر خپل ځای وي، نو بيا ملي وحدت خراب شو(!) اصلاً د دغه ډول تعبيرونو وړاندې کول بېخي غلط دي. ولسمشر د خپلې دايمي محافظه کارۍ په خاطر زړه و چې د نورو ناقانونه کارونو په شان دا ناقانونه کار هم تر سره کړي. دا مهال ما د امنيت شورا د فرهنګي چارو د مسؤل په توګه خپله دنده وګڼله چې يو لنډ يادښت ولسمشر ته وليکم. ما وليکل چې: ((خبره يوازې په دې يوه کلمه کې نه رالنډېږي، اصلاً ايرانپالې کړۍ غواړي، ټول هغه ملي او اداري اصطلاحات چې په دې تېره يوه پېړۍ کې په افغانستان کې رامنځته شوي او باب شوي، هغه له منځه يوسي، پيل يې له همدې (دانشګاه) څخه دی، په يوه کلمه پښتو ژبه نه اسمان ته پورته کېږي او نه پر ځمکه ننوځي، خو که دا کلمه ورسره ومنل شوه، دوی سبا ته عسکري نومونه بدلوي، بل سبا بانکنوټ ته لاس اچوي، بيا اداري نومونه، لکه والي، ولسوال، ښاروال، څارنوال او نور بدلوي او د ايراني فارسي يرغل به همداسې روان وي.

کله چې يې دا ټول ختم کړل، نو بيا د (افغانستان) او (افغان) نوم ته خبره راځي، يو شمېر به بيا دا وايي چې دې نوم سره موږ مشکل لرو، تاسې ورته افغانستان وواياست، موږ به ورته (خراسان، اريانا) او يا نور څه وايو، په مملکت کې به نور مشکلات پرځای پاتې وي او موږ به په نومونو نښتي يو.))

عبدالرشید سلام

به پارلمان کې بیا یو شمېر وکیلانو وویل: ((ببین تعصب! یک کلمه دانشگاه را تحمل کرده نمیتواند، ما حق نداریم که به زبان مادری خود حرف بزنم یا به او خدمت کنیم، قانون اساسي ما را این حق دا ده و ما از حق خود محروم میشویم.)) زما مېرمن (ارین یون) په ولسي جرگه کې وویل: ((موږ چې ستاسو ټوله ژبه منلې، په دفتر، دېوان، همدې شورا، رسنیو، حکومت، قضا، سفارتونو او نورو ټولو کې هر څه په دري ژبه دي، موږ ټول زغملي خو ته د (پوهنتون) یوه کلمه نه شې زغملای، هغه هم په داسې حال کې چې ته يې په تلفظ کې هم څه مشکل نه لرې او (۷۰) کاله سابقه هم لري، نو څوک متعصب دي؟ تاسې که موږ؟)) دې خبرو د خلکو سر خلاص کړ، د متعصبینو خولې ته یې هم کلپ واچوه، نتیجه دا شوه چې د لوړو زده کړو قانون پر همغه خپل ځای پاتې شو او لا تر دې دمه تصویب نه شو. متعصبینو ټول قانون له دې یوې کلمې قربان کړ، خو دېته يې ونه کتل چې د اساسي قانون له روحیې سره سم دغه اصطلاح (پوهنتون) په دري او پښتو متونو کې راغلې ده.

عبدالرشید سلام

د افغانستان د اوسنیو حالاتو څېړنه

الف- امنیتي حالات:

په افغانستان کې د امریکامتحده ایالاتو په پوځي زور د طالبانو د نظام تر ړنګېدو وروسته اوسني امنیتي حالات پر دغو څلورو برخو وېشلای شو:

۱- د طالبانو تر سقوط وروسته پړاو: دا هغه مرحله وه چې طالبان د امریکایانو په زیات پوځي زور او د هغو د کورنیو متحدینو (شمالټلوالې) په مرسته له نظامي پلوه مات او ړنګ شول، د طالبانو او القاعدې نېټورک زیانمن او دوی د افغانستان په کلیو، باندېو، لرې پرتو سیمو او تر ډیورنډ کرښې اخوا په قبایلي سیمو کې تیت و پرک او پټ شول. دا هغه مهال و چې طالبانو له بهرنیو ځواکونو او د هغوی د متحدو کورنیو وسلوالو ډلو پر وړاندې جګړه نه شوه کولای. دې پړاو نږدې دوه دوه نیم کاله دوام وکړ، دا همغه وخت و چې د اضطراري لویې جرګې، اساسي قانون لویې جرګې، د جمهوري ریاست او ملي شورا انتخابات په کې تر سره شول.

۲- د طالبانو د دفاعي حالت پړاو: د جمهوري ریاست تر لومړیو انتخاباتو وروسته حکومت بیاهم ایتلافي بڼه غوره کړه، اداري فساد او د جنګسالارانو واک په حکومت کې لا زیات شو، د خلکو رایو او نظریو ته چندان ارزښت ور نه کړل شو، همدغه و چې د خلکو او حکومت تر منځ فاصله زیاته شوه، له دې خلا څخه طالبانو ګټه پورته کړه، بېرته یې ځانونه منظم کړل او په ډېرو ساحو کې یې د دولتي ځواکونو او ان د بهرنیو ځواکونو پر ضد د دفاع او خرپ او ترپ

عبدالرشید سلام

جنګ توان پیدا کړ. طالبانو او د هغوی بهرنیو ملاتړ کوونکو ته دا وخت، د دولتي او بهرنیو ځواکونو نیمګړتیاوې او جنګي ظرفیت هم معلوم شو.

۳- **د طالبانو د تعرضي حالت پړاو:** څومره چې دولت په اداري او مالي فساد کې ډوبېده او د دولت جوړونکي بېلابېل او مختلف تنظیمونه او اشخاص په حکومت کې پر امتیازاتو ورانېدل، نو همغومره طالبانو ته د تنفس او ودې زمینه برابرېده، دا مهال طالبانو خپل بهرني روابط هم سره منظم کړل او له ځینو ګاونډیو هېوادونو په تېره بیا له ایران او پاکستان څخه یې وسلې هم واخیستې او د هغو دولتي او نادولتي قاچاق وړونکو له لارې یې هم وسلې ترلاسه کړې چې د افغانستان له شمال څخه تر جنوبه د وسلو پر قاچاق بوخت وو. طالبانو د دې وس پیدا کړ چې د ځان وژونکو حملو او ګوریلایي جنګونو تر څنګ پر منظمو جبهه یي جنګونو هم لاس پورې کړي او له حکومت څخه د ولسوالیو په ګډون پراخې سیمې لاندې کړي. د نړیوالو رپوټونو پر اساس اوس د افغانستان حکومت د افغانستان په سلو کې یوازې پر (دېرش) برخې خاورې حاکمیت لري اوکه په دې پاتې برخه کې د دولت د دولتي مخالفو قوتونو د واک وېش سره محاسبه کړو، نو دا حاکمیت لاپسې متلاشي کېږي، ځکه چې دا واک هم د بېلابېلو جنګسالارانو او تنظیمونو تر منځ وېشل شوی دی.

٤- **اوسني امنیتي حالات:** اوسني امنیتي حالات په تېرو اوو کلونو کې تر بل هر وخت څخه ډېر خراب شوي، په ښارونو کې اختطاف، وېره او تښتونه عامه شوې او له لویو ښارونو د پانګوالو فرار روان

 عبدالرشید سلام

دی. روښنفکران او د قلم خاوندان هم ځان مصئون نه ګڼي، نادولتي موسسې او بهرني وګړي تول ځان په خطر کې احساسوي.
د دولتي پولیسو او ملکي مامورینو تلفات زیات شوي او د ملي پوځ د سرتېرو د مرګ ژوبلې کچه هم اوچته شوې ده. د دې ترڅنګ نړیوالو پوځي ځواکونو، ملکي وګړو او همدارنګه د مخالفو طالبانو تولو د مرګ‌ژوبلې کچه اوچته شوې ده. دا د دې مانا ورکوي چې د جګړې ساحه پراخه شوې، جګړه درنه شوې او لا د درنېدو په حال کې ده.

ب- راتلونکي حالات او پرمختګونه:

د راتلونکو حالاتو په اړه مخکې تر مخکې خبرې او وړاندوینه کېدی شي پوره دقیقه نه وي، خو هغه څه چې د اوسنیو حالاتو له مخې يې احتمال کېدی شي، حالات په مجموعي ډول د ښه والي پر لوري روان نه دي. د راتلونکو حالاتو پر وړاندې دا ستر سیاسي چیلنجونه پراته دي:

۱- **د جمهوري ریاست انتخابات:** ځینې سیاسي ډلې لکه پخوانی شمال ایتلاف او نور د (۱۳۸۸ ل) کال د جوزا پر میاشت د انتخاباتو تر سره کېدل غواړي، خو حکومت د میزان پر میاشت او ان تر هغه وروسته د انتخاباتو تر سره کېدل غواړي، په دې ډول دا یو سیاسي بحران دی، امنیتي وضعه هم داسې ده چې د عادلانه انتخاباتو تر سره کېدل ناشوني کوي. که په داسې حالت کې انتخابات تر سره هم شي، نو د هېواد اکثریت (پښتانه) به په کې ګډون ونه کړای شي، د پښتنو د نشتوالي په حالت کې به انتخابات مشروعیت ونه لري.

۲- **که انتخابات تر سره نه شي؟:** که انتخابات تر سره نه شي، نو بیا به هم هېواد له یو سیاسي بحران سره مخامخ شي، د حل یو ضمني

عبدالوسيع سلام

او نسبي لاره (لويه جرگه) ده چې نوی زعامت تاکلای شي، خو پر لويه جرگه هم کېدلای شي ځينې کورنۍ او بهرنۍ موثره سرچينې خپل اغېز وشيندي او په ښه او عادلانه ډول پرېکړه ونه کړای شي.
په هر حال، افغانستان ته په راتلونکي کې د يو سياسي بحران د ورپېښېدو قوي وېره شته.

ج- د افغانستان د اوسنيو سياسي او پوځي ځواکونو تناسب:

په رسمي ډول خو په افغانستان کې له عدليې وزارت سره تر (۹۷) زيات سياسي گوندونه ثبت دي او يو زيات شمېر لا تر اوسه ثبت شوي هم نه دي، خو فعاليت کوي، دا ټول ثبت او ناثبت شوي گوندونه او ډلې له يوې مخې ولسي، سياسي او پوځي قوت نه لري. موږ دلته يوازې هغو ډلو ته لنډه اشاره کوو چې سياسي، قومي، مذهبي، ولسي، پوځي او اقتصادي قوت يې محسوس دی.

۱- طالبان: يوه مذهبي او نظامي ډله ده چې اوس د دولتي او نړيوالو ځواکونو پر وړاندې ستر چيلنج دی. که چېرې نړيوال ځواکونه نه وي، نو نورې دولتي او نا دولتي سياسي ډلې د طالبانو د نظامي زور او قوت تاب نه لري، د نړيوالو ځواکونو د نشتوالي په حالت کې کېدی شي اوسنی حکومت د څو ورځو په بهير کې د طالبانو له خوا ړنگ شي. د يادونې وړ ده چې طالبان مذهب پلوه ډله ده، سياسي تفکر يې کمزوری او نظامي فعاليت يې زيات دی، قومي تفکر نه لري، خو د دوی مخالفين (پخوانۍ شمالټلواله) دوی پر قومي او قبيله يي تمايلاتو تورنوي.

۲- اوسنۍ ملي جبهه (پخوانۍ شمالټلواله): د برهان الدين رباني اسلامي جمعيت د دې جبهې اصلي محرکه قوه او د ثقل مرکز دی، له

عبدالرشید سلام

نا متجانسو سیاسي ډلو جوړه ده، هره شېبه یې د وېشل کېدو امکانات شته، دا ایتلاف اساساً قومي تمایلات لري، خو ظاهراً ملي او اسلامي رنګ لري، د افغانستان د دولت اساسي رګونه د همدې ایتلاف په لاس کې دي، دا ایتلاف پراخې کورنۍ او بهرنۍ مالي سرچینې لري او د افغانستان د ظاهراً ازادې میډیا درنه برخه یې په لاس کې ده، په ځینو سیمو کې رسمي او په ځینو کې نا رسمي ملېشې لري او همدارنګه قانوني او نا قانونه وسلې، د حکومت په داخل کې تر دې ډلې بله قوي ډله نه شته، دې ایتلاف پخوا هم له روسیې او ایران سره اړیکي درلودل او اوس یې هم لري.

۳- شیعه ګوندونه: د خلیلي په مشرۍ (د افغانستان اسلامي وحدت ګوند)، د محقق په مشرۍ (د افغانستان د خلکو اسلامي وحدت ګوند)، د مصطفی کاظمي د ورور (سید علي کاظمي) په مشرۍ (د ملي اقتدار ګوند)، د محسني په مشرۍ (د اسلامي حرکت) او د صادق مدبر په مشرۍ د (ملي انسجام ګوندونه)، د شیعه ګانو غټ ګوندونه دي چې مذهبي، سیاسي او اقتصادي قوت لري، د دې ګوندونو تفکر اساساً پر قومي، مذهبي او ژبنیو ګټو راخرخي.

٤- د حکمتیار اسلامي حزب او د انوارالحق احدي افغان ملت:
د حکمتیار اسلامي حزب اوس هم یو سیاسي، مذهبي او نظامي قوت دی چې د دولت او بهرنیو ځواکونو پر وړاندې جنګېږي، ځینې پخواني غړي یې په حکومت کې هم شته، خو له اقتصادي پلوه کمزوري شوي، که څېرې بهرني قوتونه نه وي، نو تر طالبانو وروسته کېدی شي د دویمې سیاسي، پوځي او مذهبي ډلې په توګه خرګند شي.

عبدالرشید سلام

افغان ملت یو دیموکرات ګوند دی چې ملي افکار لري، نظامي ډله نه ده، یوه سیاسي ډله ده چې په حکومت او تر حکومته بهر یې یو شمېر غړي فعال دي. د دې ډلو ترڅنګ نورې لویې وړې ډلې هم شته چې افکار یې همدې ډلو ته ورته دي او د هېواد په سیاسي ډګر کې یې اغېز ډېر زیات نه دی، نو ځکه خو د ټولو له یادونې تېرېږو.

د پورتنیو ستونزو د یادونې ترڅنګ د افغانستان دولت له ځینو نورو ستونزو سره هم مخ دی چې دلته یې په لنډیز سره یادونه کوو:

۱. **دولتي اپوزیسیون:** د دولت په داخل کې پر مهمو پوستونو کار کوي، د دولت امتیازات اخلي، امکانات یې کاروي او بېرته د دولت د ریفورمونو مخالفت کوي، ملي جبهه د هغې بېلابېل غړي، د جمهور رییس لومړی مرستیال، ځینې وزیران. د امنیتي سکتور ځینې مهم غړي، د دې اپوزیسیون برخه ده.

۲. **نادولتي اپوزیسیون:** په دولت کې کار نه کوي، خو تر دولته بهر د دولت مخالفت کوي، لکه طالبان، د حکمتیار اسلامي حزب، اکثریت یو شمېر پخواني جهادي قومندانان او داسې نور... تر نادولتي اپوزیسیون څخه دولت ته، دولتي اپوزیسیون ډېر خطرناک دی.

۳. **دولت د سیاسي انحصار په منګولو کې:** که څه هم د دولت مشرتابه (جمهور رییس) د خلکو له خوا ټاکل شوی، خو له جمهوري ریاست پرته نورې اکثره څوکۍ او مهم دولتي پوستونه د اسلامي جمعیت په لاس کې دي او په اسانۍ سره نو رڅوک نشي زغملای.

عبدالرشید سلام

٤. **قومي انحصار:** دا دولت که څه هم د دیموکرات دولت په نامه یادېږي، خو پر دولت د یوې قومي ډلې (تاجکانو) زیات انحصار، نورې قومي ډلې خفه کړي او په دې ډول د دولت او خلکو تر منځ واټن رامنځته شوی دی. د بېلابېلو ارقامو له مخې د اوسني دولت په مهمو پوستونو کې تر دې دمه شپږ شپېته اعشاریه شپږ (۶۶،۶٪)سلنه تاجک، پنځه ویشت اعشاریه درې (۲۵،۳٪)سلنه پښتانه، څلور اعشاریه درې (۴،۳٪)سلنه هزاره او پاتې نور قومونه ونډه لري. دا په داسې حال کې ده چې یو شمېر رسنۍ د تاجکانو ننګه کوي، هغوی پر دې سهم لا اوس هم قانع نه دي او کرزی په فاشیزم (توکمپالنې) تورنوي، خو دې خوا کې بیا پښتانه د خپل کمیت له مخې په دې حکومت له خپلې کمې ونډې څخه ناراضه دي.

٥. **امنیتي سکتور:** امنیتي سکتور هم تر ډېره حده د اسلامي جمعیت په لاس کې دی. دا تنظیم نه غواړي د افغانستان په ډېرو سیمو په تېره بیا په جنوب، جنوب غرب او شرق کې امن وي، ځکه که هلته امن راشي، نو په کابل کې د دې ډلې انحصار ختمېږي او نور خلک هم په حکومت کې شاملېږي.

٦. **اداري فساد:** د حکومت پر وړاندې بله غټه ننګونه اداري فساد دی، چې اکثره لوړ رتبه او ټیټ رتبه مامورین پرې ککړ دي.

٧. **امنیتي حالت:** د خلکو او دولت غټه ستونزه دا ده چې د هېواد په اکثرو سیمو کې امنیت ورځ تر بلې خرابېږي، په ملکي او امنیتي ارګانونو کې د یو شمېر بې کفایته او د دولت د دولتي

عبدالرشید سلام

مخالفو سیاسي ډلو واک د دې سبب کېږي، چې امنیت لا پسې خراب شي.

٨. د ګاونډیو هېوادونو مداخله: ایران او پاکستان په افغانستان کې تر هر چا زیاته مداخله کوي، په تېره بیا ایران. اوسمهال چې ایران په افغانستان کې څومره واک او ځواک لري د نړۍ هېڅ هېواد يې نه لري. ایران له یوې خوا د حکومت په داخل کې خپل پلویان تقویه کوي او بل پلو دولت مخالفو طالبانو ته هم وسلې او هم پیسې ورکوي او په دې ډول غواړي ناامني دوام وکړي. د ایران لپاره دا یو طلایي چانس دی، چې له خپلو پخوانیو مخالفینو(طالبانو) څخه د امریکا پر ضد ګټه پورته کړي. که طالبان وژل کېږي هم ایران ته يې ګټه رسي، که امریکایان وژل کېږي هم دوی ترې ګټه اخلي او که سیمه ورانېږي هم د پښتنو سیمه ده، چې له مذهبي او ژبني پلوه د ایران مخالفه ده.

٩. منفي میډیا: د افغانستان د اوسنۍ ازادۍ(!) میډیا زیاته برخه د ایران له خوا کنترول او تمویلېږي، د افغانستان د پېښو په منفي ښودلو کې د دې میډیا نقش زیات دی، دا میډیا په افغانستان کې د مثبتو پرمختیاوو په اندول منفي پېښې زیاتې انعکاسوي.

عبدالرشید سلام

د راتلونکو ټاکنو په اړه

د جمهوري رياست د راتلونکو (۱۳۸۸) کال عادلانه ټاکنو لپاره د نورو ګڼو مسايلو ترڅنګ دغو څو مسايلو ته زياته پاملرنه په کار ده:

۱- د ټاکنو خپلواک کميسيون: دا کميسيون بايد په بشپړ ډول ناپېيلی او مستقل شي. له هر ډول، تنظيمي، سمتي، سياسي افکارو او تاثيراتو څخه بايد پاک وي. د کميسيون اوسني ترکيب په تېره بيا د هغه مشرتابه او د هغوی د کار دوام، عادلانه انتخاباتو ته د (قاتلو زهرو) مانا لري.

۲- امنيتي سکتور: امنيتي سکتور بايد په بشپړ ډول بې طرفه وي. د دوی وظيفه بايد يوازې د امنيت ساتنه وي، په ټاکنيزو چارو کې بايد هېڅ ډول مداخله ونه کړي.

۳- دولتي چارواکي: هغه دولتي چارواکي چې په ټاکنو کې د مداخلې او لاسوهنې هيله او تمايل لري، جمهور رييس، بايد هغوی ته داسې يو فرمان صادر کړي، که هره لحظه يې مداخله محسوس شوه، په اوتومات ډول له دندې ګوښه کېږي.

۴- امنيت: تر هغه پورې چې د ټولو افغانانو لپاره د مساوي امنيت زمينه برابره نه شي، عادلانه انتخابات ناشوني دي. په ټاکنو کې د هېواد د وګړو د نامساويانه ګډون په حالت کې که انتخابات تر سره هم شي، نو هېواد به پر يو بل نوي ناورين واړوي.

عبدالرشید سلام

۵- بهرني لاسوهنې: د زیاتو بهرنیو او په تېره بیا د ګاونډیو هېوادونو د مداخلو پوره احتمال شته، داسې لارې چارې باید ولټول شي، چې له یوه کاندید سره د بهرنیو امکاناتو او لاسوهنو د ثبوت په حالت کې د هغه د کاندیدۍ د فسخه کېدو زمینه برابره شي، په دې حالت کې به کاندید زړه ښه نه کړي چې له بهرنیو امکاناتو څخه نامشروع ګټه پورته کړي.

٦- کلتوري بندیزونه: داسې لارې چارې باید ولټول شي چې کلتوري او مذهبي بندیزونه، د خلکو د رایه ورکولو د حق د سلبېدو سبب نه شي. ټاکنې باید د خلکو له کلتور سره د ټکر په بیه تمامې نه شي. د افغانستان د مذهبي او کلتوري حالاتو په پام کې نیولو سره باید ټاکنې هم اعیارې شي.

۷- د کاندیدېدلو شرایط: د نوماندۍ شرایط باید په داسې ډول سخت شي چې د اساسي قانون له محتویاتو سره ټکر ونه کړي، یانې شرایط او پروسیجر یې باید داسې وي چې هر څوک ورته ځان د شهرت او معاملو په خاطر کاندید نه کړای شي. د ساري په توګه، کاندید باید د ټولو توزیع شویو کارتونو، (نیمه یا یوه سلنه)، چې نیم سلنه یې اټکل (یو لک) او (یوه سلنه) یې (دوه لکه) کارتونه کېږي، تائید کارتونه پوره کړي، یو بل شرط هم په کار دی او هغه دا چې که تر ټاکنو وروسته هر کاندید د مجموعي استعمال شویو رایو (درې سلنه) پوره نه کړي، نو هغه لګښت چې پر دې نوماند راغلی، د هغه لږ تر لږه (لس سلنه) باید متقبل شي. بیا به هم (نوي سلنه) لګښت ملت وزغمي.

عبدالرشید سلام

۸- د ټاکنو مهالوېش: که پر یوه واحده ورځ د ټول هېواد په کچه په ټاکنو کې د تخنیکي، امنیتي او نورو مشکلاتو احتمال وي، نو ښه به وي چې په څلور پنځو ورځو کې ټاکنې تر سره شي، د ساري په توګه، څو څو ولایتونه دې یوه حوزه شي. په دې حالت کې رایه ورکوونکي هم له یوه ځایه بل ته نه شي تللای. که ممکنه وي رایه شمېرنه دې هم ځای پرځای تر سره شي.

۹- د شکایتونو کمیسیون: د شکایتونو کمیسیون باید پوره صلاحیت ولري چې د ټاکنیز کمیسیون تېروتنې سمې کړې او رڼاوي په کې راولي. په دې کمیسیون کې بهرنیو غړیو ته ډېره اړتیا نه لیدل کېږي. بهرنیان کولای شي د ټاکنو عمومي نظارت او څارنه وکړي. د شکایتونو کمیسیون غړي هم باید پوره ناپېیلي، ناسیاسي او ناتنظیمي وي.

عبدالرشيد علام

د کانکور په اړه یو تحلیل

د افغانستان د اسلامي جمهوریت د جمهور رییس د پاملرنې وړ!

په افغانستان کې تېرو ترخو سیاسي تجربو ښودلې چې سیاسي ډلې په افغانستان کې د ملي ګټو پرځای خپلو سیاسي، سیمه ییزو او قومي ګټو ته زیاته ترجیح ورکوي. په تېر لسکلن بهیر کې چې کومه ملي، وطني، فرهنګي او علمي موضوع سیاسي ډلو او یا د هغو اړوند افرادو ته ورسپارل شوې، نو دوی په کې عدالت تر پښو لاندې کړی دی. د ولسي جرګې لپاره تېر انتخابات یې یو ښه مثال دی. په تېرو ټاکنو پسې دا دی یوه بله لویه علمي او فرهنګي موضوع (د کانکور ازموینه) یو ځل بیا د سیاسي، قومي، سمتي او ژبنیو تمایلاتو ښکار شوه. د افغانستان د خلکو حق او د اساسي قانون مفردات په کې په څرګند ډول تر پښو لاندې شول. د افغانستان اساسي قانون (۴۳) ماده وایي: ((دولت مکلف دی چې په ټول افغانستان کې د متوازن معارف د عامولو او د منځنیو اجباري زده کړو د تامین لپاره اغېزمن پروګرام طرح او تطبیق کړي...)) خو د کانکور اوسنۍ ازموینه په هېڅ ډول د اساسي قانون دا روحیه نه شي منعکسولای. داسې شواهد شته چې د کانکور ازموینه کې تر ازموینې دمخه او وروسته په بشپړ ډول لاس وهل شوي او هغو ته څرګند مسیر ورکړل شوی دی، که نه دا خو هېڅ امکان نه لري چې په یو ولایت کې دې یو تن هم ناکام نه شي او بل کې دې بیا د ګوتو په شمار کسان بریالي شي. د کانکور ازموینه کې له سره یوه خطا دا وه چې ځینو ولایتونو ته د همغې سیمې او همغه قوم استادان لېږل شوي دي، له امکانه لرې نه ده چې دې استادانو د لوړو زده کړو وزارت له ځینو چارواکو سره، چې سیاسي او قومي موخې تعقیبوي په همکارۍ، د (سوالونو کیلي) له ځان سره وړې وي او خپلو همژبو ته یې کلیانې ورکړې

عبدالرشید سلام

وي. په هر ترتیب د کانکور په دې بڼه کې، چې عدالت په کې په څرګند ډول زیانمن شوی، د سپین او تور معلومول ګران کار دی. د حل لپاره دغه لاندې وړاندیزونه ګېدی شي ډېر موثر وي:

۱- د لوړو زده کړو وزارت د جذب د ټول ظرفیت شمېر دې د ولایتونو د نسبي نفوس په تناسب پر هغو ولایتونو ووېشل شي.

۲- بیا دې له همغه ولایت څخه د تعین شوي استحقاق له مخې هغه کسان د لوړو زده کړو موسساتو ته معرفي کړي چې تر ټولو لوړې نمبرې یې ګټلې وي.

۳- په هر ولایت کې دې د لوړو زده کړو شتو موسساتو ته د همغه ولایت زیات شمېر محصلین په پام کې ونیسي. په دې ډول به هم د کیلي یا نقل مشکل تر یوه حده حل شي او هم به نورې ستونزې راکمې شي.

۴- که چېرې هر ولایت ته د هغه د نفوسو د تناسب له مخې سهم ورکړل شي، د اساسي قانون د (۴۳) مادې روحیه هم په پام کې ساتل کېږي او عدالت هم تر یوه حده تامینېږي، له دې پرته د کانکور روان ترکیب تر ناعادلانه انتخاباتو وروسته د عدالت پر ککرۍ یو بل ګوزار دی.

د ((بېنوا)) فریاد مه بندوئ!

د افغانستان محترم جمهور رییس ته!

تاکل شوې ده د اطلاعاتو او کلتور وزارت د وزیر له خوا، په دې پلمه چې (بېنوا) او (ټول افغان) وېبپاڼو یو ناسم خبر خپور کړی، دا سایټونه وتړل شي. که دا نیت او هیله عملي شي، نو دا به نه یوازې د رښتینو او ازادو رسنیو پر فعالیت یو دروند ګوزار وي، بلکې د قومي او ژبني تبعیض داسې یوه څرګنده بېلګه به وي، چې هېڅوک به پرې بیا پرده ونه شي غوړولای. عجیبه خبره دا ده چې (بېنوا) او (ټول افغان) سایټونه په دې پلمه تړل کېږي چې یو ((ناسم خبر)) یې خپور کړی، که څه هم همغه خبر بېرته همدې سایټونو اصلاح کړی هم دی. خو بیا یې هم د دې سایټونو د تړلو پرېکړه کړې ده. د دې سایټونو د بندولو خبر په داسې حال کې خپرېږي چې په دې بله خوا کې بیا هره ورځ په لسګونو راډیوګانې، چاپي خپرونې، شخصي ټلوېزیونونه او وېبسایټونه د افغانستان د هویت د تخریب، د هېواد د تجزیې او ملي شخصیتونو د سپکاوي په باب خپرونې کوي، هغو ته هېڅ نه ویل کېږي. دا نو بیا د تبعیض داسې یوه بېلګه ده چې په جنوبي افریقا کې یې هم ساری نه دی لیدل شوی. که چېرې د دې وېبسایټونو د بندولو په باب د اطلاعاتو او کلتور وزیر دا نیت یا پرېکړه عملي شي، نو د هېواد د اکثریت فرهنګیانو او قلموالو غوښ غبرګون به راوپارېږي، په هغه حالت کې به یې ټول مسؤلیت د خو زورواکو او خو پردیپالو فرهنګي چارواکو پر غاړه وي.

و ما علینا اللبلاغ

محمد اسمعیل یون

د افغاني فرهنګ یو مینوال او لېوال

عبدالرشيد سلام

فضل احمد معنوي او د ټاکنو د کمېسيون نور غړي

يادښت: د ګڼو دولتي او نورو اورګانونو د تحليل او ارزونې تر څنګ، د ټاکنو خپلواک کمېسيون او د هغه چارواکي، هغه اورګان او اشخاص وو چې تر ډېرو نيوکو لاندې وو او خورا هر اړخيز تحليل ته يې اړتيا لرله، دا تحليل بايد پر عيني واقعيتونو ولاړ واى او داسې يو چا ليکلى واى چې يا يې په خپله د ټاکنو په کمېسيون کې کار کولاى او يا هم د کمېسيون له داخلي جريان څخه پوره خبر واى، يو وخت مې په انټرنېټ کې همداسې يو تحليل ترلاسه کړ چې تر ډېره بريده پر واقعيت ولاړ و، داسې ښکارېدله چې کېدى شي د ټاکنو کمېسيون کوم لوړ رتبه شخص ليکلى وي او يا هم کوم ليکوال ته چا خام موادورکړي وي، خو تحليل خورا مستند و، دا تحليل مې له انټرنېټ څخه پرنټ کړ او د انجنير محمد ابراهيم سپين زاده په لاس مې ولسمشر ته ورولېږه، خو د رد يا تائيد حال و احوال يې رانغى.

دا دى دلته د انتخاباتو د کمېسيون په باب زموږ د يوه هېوادوال ښاغلي (احمدزي) همدا تحليل تر ځينو کمونو وروسته چې په هغو کې ليکوال تر يوه حده د ياد کمېسيون د غړو شخصي حريم ته هم داخل شوى و، د هغو برخو له حذف پرته نور ټول تحليل کټ مټ رانقلوم. درانه هېوادوال د دې معلوماتي تحليل په لوستلو سره د ټاکنو کمېسيون د داخلي کار، نقش او محتوا له ډېرو جزئياتو خبرېدى شي.

((له هغې ورځې چې د يو شمېر جنګسالارانو او تنظيمسالارانو له خوا ښاغلى فضل‌احمد معنوي د انتخاباتو د خپلواک کمېسيون د رييس په توګه انتصاب شو او بيا يې تر څنګ ورته د عبدالله احمدزي په شان يو بې جرئته شخص د دارالانشاء د رييس په توګه وټاکه، نو له همغې ورځې د عادلانه

انتخاباتو جنازه پورته شوه. د انتخاباتو د کمېسیون نور شپږ غړي هم داسې اشخاص دي چې د کم کارۍ اوږده سابقه لري او ځینې یې پر قومي تعصب هم ککړ دي. ښه به وي چې د ټاکنو دې عجیب ترکیب ته لږ تم شو:

۱ -جنرال ایوب اصیل: ښاغلی جنرال اصیل د کمېسیون مرستیال او دا درې دورې د قانون خلاف د کمېسیون غړی دی. د ولسمشر کرزي یوه غټه خاصه دا ده چې کمزوري اشخاص یې ډېر خوښېږي، په تېره بیا دا ډول کسان اکثره د پښتنو له منځه، د پښتنو په استازۍ غوره کوي. اصیل صیب په څلورویشت ساعتونو کې د ډېر کم کار جوګه وي، د امریکا متحده ایالتونو ګرین کارت لري، هر سهار چې دفتر ته ځي، نو لومړی د

(جنرال ایوب اصیل)

معنوي صیب احترام ته ورځي او په احترام ترې راوځي. ښاغلی اصیل د لوړو زده کړو خاوند دی، یو مسلکي پولیس دی، خو په کارونو کې دومره سست او یخ دی، چې د هر امر په تېره بیا د معنوي صیب لپاره په دې حساسو شرایطو کې همداسې یو شخص په کار دی.

اصیل صیب اساساً د ټاکنو له کمېسیون سره ډېره لېوالتیا هم نه لري، خو د قومي سهم له برکته ورته دلته د لوړ معاش او امتیاز زمینه برابره شوې ده. خو ده هېڅکله هم د قومي سهم حق ادا نه کړای شو.

معنوي د اصیل صیب د کمزورۍ ټکي او مجبوریتونه ټول درک کړي دي . د اصیل صیب یو مجبوریت دا دی چې پر وخت باید امریکا ته لاړ شي او بهرني سفرونه وکړي، د دې مجبوریت په رفع کولو کې نو

معنوي صيب پر ده ډېر شفقت کوي، په بدل کې يې نو اصيل صيب د معنوي غوښتنې نه ردوي او هر څه چې معنوي غواړي، دی يې له لوستلو او ردولو پرته امضا کوي.

۲ -مستوره ستانېکزی: پښتنو کې کله کله ښځې ته د عوامو په اصطلاح (عاجزه) وايي، مستوره ريښتيا هم پاکه مېرمن ده، خو (عاجزه) ده، په تېره بيا د معنوي صيب په شان د قانوني او ناقانوني زورواکی پر وړاندې خو بېخي ډېره عاجزه ده. هر سهار يو ځل د معنوي صيب احترام ته ورځي. کوم بهرنی سياسي، اقتصادي او نظامي ملاتړ نه لري چې معنوي سره ډغره ووهي، د ګوزارې لاره يې خپله کړې ده، د کمېسيون په اوو تنو کې د پښتنو په استازی همدا دوه ښاغلي (اصيل او ستانېکزی) ناست دي،

(مستوره ستانېکزی)

هېڅکله يې د هغې زورواکی پر وړاندې خپل غږ پورته نه کړ چې په دې کمېسيون کې شته، بلکې هغې ته يې له کوم غبرګون پرته لاره خلاصه پرېښوده.

۳ -مومنه ياري: د کمېسيون بله غړې ده چې دې هم دلته د شان و شوکت دوه دورې تېرې کړې دي. د مومنې ياري ښېګڼه خو څکه مېره ده چې په خټه هزاره ده. هزاره او پنجشېريان خو د کرزي صيب په بلواکه واکمنۍ کې د داسې اشخاصو حيثيت لري چې له هر ډول انتقاد او ګناه څخه پاک دي. مومنې ياري د

(مومنه ياري)

عبدالرشید سلام

جمهوري ریاست د تېرو ټاکنو پر مهال د دارالانشا له رییس، ښاغلي (داود نجفي) سره همغږي پیل کړه. نجفي هم د دوییمې ارتینې په توګه هغه د خپل نوي ژوند سفر یې پیل کړ. نجفي هم د دوییمې ارتینې په توګه هغه د خپل درناوي پر اوږو کېنوله او تر شرعي نکاح یا صیغې وروسته یې امریکا ته د (ماه عسل) لپاره بوتله. د مومنې د بخت کوتره خو ځکه تر ټولو لوړ الوت کوي چې پلار (سلیمان یاري) ته یې ولسمشر (تره) ویلي او ډېر یې نازوي، ولسمشر کرزی که هر څومره (یاری) نازوي، خو هغه ورته په شخصي غونډو او ناستو کې همغومره سپکې سپورې کوي. د کرزي په فرمان په مشرانو جرګه کې ناست دی او نور اولادونه یې د افغانستان په سفارتونو کې د دندو تکلیف(!) ګالي. په تېرو پارلماني ټاکنو کې مومنې یاري پر معنوي صیب باندې داسې یو شرط کېښود چې هغه هم ورته د رد ځواب ور نه کړای شو. مومنې یاري وویل: ((تر څو چې د غزني انتخابات ونه منل شي زه د نورو ولایتونو د انتخاباتو نتیجه نه امضا کوم...)) معنوي چې د تاجکانو لپاره غوړه مړی تېره کړې وه، د مومنې شرط یې د خپلو نورو امتیازاتو د خوندیتابه لپاره له مجبورۍ څخه قبول کړ او د غزني اتیا سلنه پښتانه یې د هغې له یوه شرطه قربان کړل. جنرال اصیل او مستورې بي بي دواړو د معنوي او مومنې یاري د تفاهم پر وړاندې ځانونه غلي کړل.. مومنې د کابل او هرات سهم کې هم له معنوي سره متناسب (ونډ) واخیست، خو معنوي بیا ترې په بغلان او بلخ کې د پښتنو په حذف سره خپله لوړتیا وساتله.

٤ -**عبدالخالق حسیني پشه یي:** عبدالخالق حسیني په خته پشه یي دی، د لغمان دی. هغه خو هسې هم د خیر پر غونډۍ ناست دی، خپل ځان ساتي، داسې بې طرفه شخص دی چې هر طرف قوي وي که دی یې پر وړاندې ودرېږي، نو یو څه امتیاز ورکوي او که ونه درېږي هم، نو خپل حق اخیستلای شي، دی د پوره ګوزارې سړی دی.

عبدالرشید سلام

دده په باب ویل کېږي چې د (ترموز) خصوصیات لري، که ګرمې اوبه دې په کې واچولې، ګرمې یې ساتي او که یخې دې په کې واچولې، یخې یې ساتي.

(عبدالخالق حسیني پشه یي)

خو بیا هم تر جنرال اصیل او مستورې ستانېکزی زړور دی، یوازینی سړی دی چې د معنوي له خوا د (دیارلس لکو) رایو د باطلولو سند یې لاسلیک نه کړ. خو بیا هم د معنوي د ټولو پلانونو او زور پر وړاندې کله مقاومت کولای شي؛ د لمدې ختې لړې اوبه دارو وي. معنوي یې په اسانۍ سره تر ګورت لاندې راوستی شي او د چا خبره ډېر سرغړاوي ته یې نه پرېږدي.

۵ -سلیمان حامد: له تنظیمي پلوه جمعیتی او په خټه تاجک دی،

(سلیمان حامد)

خو ویل کېږي چې ډېر بد سړی نه دی، داسې هم ویل کېږي چې ډېر تعصب هم نه لري، د معنوي زیات احترام کوي، خو په کارونو کې چټک نه دی او بیا خو نو چې هر څه څنګه شي نورو ته یې لاره یوه ده؛ پښتنو ته ټول سره یو دي. فضل احمد معنوي چې به کوم سند تیار کړ، نو د سلیمان حامد په ګډون به ټولو د رایو په اتفاق سره لاسلیک کړ.

عبدالرشید سلام

۶-پوهاند محمد حسين گرزيواني: گرزيواني په ختڼه ازبک دی، دی هم ډېر چالاکه او جنجالي سړی نه دی. ازبک يې په کمېسيون کې پر رول له اول څخه خوښ نه وو. اصيل، ستانېکزی او گرزيواني اصلاً د خپلو قومونو په استازۍ کېنول شوي وو، خو دوی يو هم د خپلو قومونو ښه استازي ونه کړه. گرزيواني اصلاً د (عزيزالله لودين) له خوا دې ځای ته راوړل شوی

(محمد حسين گرزيواني)

و، د هغه د کم کارۍ سيوری هم پرې خور و او معنوي خو بيا له لودين څخه د غچ اخيستلو په پلمه ده ته هسې هم خپله توره ښه تېره کړې وه، گرزيواني هم له همدې وېرې په کمېسيون کې غږ نه شو پورته کولای.

۷- فضل احمد معنوي: ښاغلی فضل احمد معنوي نو د کمېسيون اووم غړی او رييس دی، دی له مانا او محتوا څخه ډک دی، لکه څنگه چې نوم يې معنوي دی، همداسې يې هر عمل او هر کار، هر چلند، انداز او خندا ټول له مانا څخه ډک دي .له مانا او محتوا به ولې ډک نه وي، چې د فهيم خان، بسم الله خان، امرالله خان او نورو خانانو د خپلولی وياړ لري، د رباني او سياف، محقق او خليلي روحاني(!) لاسونه يې هم پر سر خواره دي، د پنجشېر هم دی، کومه گوته جهاد يې هم کړی، نو چې هم د پنجشېر وي، هم يې جهاد کړی وي، ((مقاومت)) خو يې لا بل کمال دی، نو چې رباني، مارشال(!)، سياف، محقق او خليلي يې وړانديز کړي، نو کرزی بيا څوک دی چې نه يې مني؟

(فضل احمد معنوي)

عبدالرشید سلام

د کرزي د چېنې سیورى هم پرې خور دى. خداى نو معنوى صيب ته پاچاهي ورکړې. پخوانيو خلکو ډېره ښه تجربه لرله، ويل به يې چې: ((خدا زن را ملا نسازد و ملا را پاچا)) دې متل کې يو حکمت پروت و او دې حکمت يو ځل بيا خپل عملي ثبوت وړاندې کړ. ومو ليدل ملا چې پاچا شو، د خلکو ژوند په کوم حال شو؟ معنوي صيب تر دې دمخه هم د کمېسيون غړى و، د جمهوري رياست په تېرو ټاکنو کې يې په زغرده د عبدالله عبدالله ملاتړ کاوه، خو د کرزي صيب سترگې له خاورو ډکې وې، د دې پرځاى چې سزا ورکړي، نور يې هم پسې لوړ کړ. ټولې دنيا پر هغه کميسيون تور ولگاوه چې د جمهوري رياست په ټاکنو کې يې درغلي کړې ده، خو يوازې معنوي صيب پاک راووته، ځکه چې هم ملا و هم معنوي و، هم د پنجشېر و، هم د دنيا ملاتړ ورسره و او هم د اخرت. په دې ډول نو د افغانستان د ټاکنو خپلواک کمېسيون د يوې خپلواکې فرښتې(!) خاوند شو. دې فرښتې نو بيا له نورو فرښتو(!) سره يوځاى د انتخاباتو په بهير کې په خپلو پاکو(!) گوتو، د خپلو پلويانو بکسونه ډک کړل او رښتيا هم پاک، صفا او شفاف(!) انتخابات يې وکړل چې ټول دنياوال ورته گوته په غاښ شول!!

٨- عبدالله احمدزى: ښاغلى عبدالله احمدزى په دې خاطر دې مقام ته ورسېد چې د ټاکنو په کمېسيون کې په اصطلاح قومي توازن برابر شي، خو ده په همغو لومړيو ورځو کې له معنوي سره لاره ونيوله. معنوي پرې ترحم وکړ؛ په انتخاباتي شرکت کې يې ورته تقريباً يوه مناسبه برخه ومنله، په وکيلانو کې يې هم له ونډې بې برخې نه کړ، ورته يې وويل: ((کوچيان ټول

(عبدالله احمدزى)

ستا، څوک چې راولې خو په نورو برخو کې به لاس نه وهې.)) معنوي پر

عبدالرشید سلام

احمدزي څکه د کوچیانو سپټونه ولورول چې په هغو کې هسې هم تاجک او هزاره نه شو راتلای. احمدزي ته دا فرصت هم ډېر غنیمت و .ویل کېږي چې په کوچیانو کې یې لومړی د خپل یوه نږدې خپلوان راتګ خوندي کړ او نور هم د ده له خوښې سره سم راغلل. ویل کېږي چې په اقتصادي برخه کې معنوي یو پر دوه (۱/۲) برخه ورکړه، څکه چې ټول مصارفي بلونه د ده له لارې تېرېدل. خیر نو چې خبره دې حد ته ورسېده اوس مجبور یو د دې عجایبو او غرایبو ترکیب ته لږ نور هم تم شو.

ډېټابېس: د ټاکنو په ټول سیستم کې تر ډېټابېس بله مهمه څانګه نه وه، په دې سیستم کې معنوي زیاتره خپل کسان ځای پرځای کړي وو، خو دا یې اکثره د احمدزي په لاس مقرر کړي وو. په ډېټابېس کې ټولټال (۳۷۰) کسانو کار کاوه، په دې کې (۲۲۰)تنه تاجکان وو چې اکثره یې د پنجشېر، کاپیسا او پروان وو، له معنوي سره یې قومي، خپلولیز او تنظیمي اړیکي درلودل او حساس ځایونه یې په لاس کې وو. نوي (۹۰) تنه پښتانه وو چې هغه هم اکثره د احمدزي او اصیل صیب په شان وو او په ګوته راټول شوي وو، یو تن یې پشه یي او پاتې نور نهه پنځوس (۵۹) تنه یې هزاره ګان وو. د ډېټابېس واک په بشپړ ډول له معنوي سره و او احمدزي په کې د یوه تابع مامور په توګه کار کاوه. د دې کارکوونکو د څار لپاره د سوپروایزرانو ډله وه چې هغو کې نو بیا ډېر کم بل خوک وو، نږدې په سلو کې (۹۰) تاجکان په تېره بیا د پنجشېر او پروان اوسېدونکي وو، دا نو بیا معنوي یو یو لکه ګلچین په ګوته راټول کړي وو. یوې ډلې به له سهاره کار پیل کړ بیا د شپې تر (۹) بجو پورې، د شپې (۹) بجې به دا ډله ان د کمشنرانو په ګډون رخصت شوه، بیا به بل شفټ کار کاوه او یوازې هغو سوپروایزرانو به څار کاوه چې د معنوي له خوا به په جدول کې ځای پر ځای شوي وو. په دې ډول د ده لاس ازاد و چې څه یې زړه غوښتل، ډېټابېس کې همغسې اعیارېدل. نه کمشنرانو د دې وړتیا او جرئت درلود او نه پرې پوهېدل چې پوښتنه وکړي او نه هم معنوي دوی ته حق ورکاوه. سربېره پر دې، معنوي

عبدالرشید سلام

صیب د دستیارانو او خاصو مشاورانو په توګه هم یو شمېر اشخاص، چې د دارالانشا په چوکاټ او تشکیل کې نه وو، مقرر کړي وو، مشاورانو ته یې دوه دوه زره (۲۰۰۰) ډالره معاش حواله کړی و. په خاصو مشاورانو کې یې ښاغلی (جلال) او بل ښاغلی (برمک) د کلیو د پراختیا وزارت د مرستیال ورور هم شامل وو. (ډاکتر مبین پنجشېری) یې بیا خاص دستیار و، د دفتر رییس یې (اغا صیب) هم پنجشېری و چې د معنوي د مالي معاملو خاص واک او راز ورسره و، کله چې انتخابات خلاص شول، نو اغاصیب جرمني ته وتښتېد او هلته اوس خپل عبادت(!) ته دوام ورکوي.

تر ټاکنو وروسته نور څه وشول؟: په ټاکنو کې چې کومې درغلۍ او معاملې وشوې، هغه خو ټولو ته څرګندې دي او دا لیکنه یې د بیا بیان وس نه لري، خو تر ټاکنو وروسته هم د معنوي او احمدزي د دوستۍ تار سست نه شو. معنوي او احمدزي یوه ورځ د کمشنرانو په غونډه کې دا موضوع مطرح کړه چې ملګري ملتونه پیسې راکوي او پیسې تیارې لرو، کمشنران صاحبان هره ورځ دې رسمي دفتر ته نه شي راتللای، نو ښه به وي چې (قلعه فتح الله) یا (کلوله پشته) کې یو مصئون ځای ونیسو، کمشنران صاحبان به هلته راځي، استراحت به هم کوي او له مهمو اشخاصو سره به ملاقاتونه هم کوي، کمشنران چې د یو لوی ملي خدمت (!)له امله ډېر ستړي شوي وو، نو دا زېری پرې ډېر ښه ولګېده. احمدزي او معنوي تیاره خبره مخکې جوړه کړې وه، د قلعه فتح الله په (۷) سړک کې یې یو حویلي د میاشتې په اته زره (۸۰۰۰) ډالره کرایه ونیوه، (۳۰) نفره یې ورته د خدمې په توګه منظور کړل، چې نیم د احمدزي سهم شو او نیم د معنوي، دغه راز (۳۰) تنه ساتونکي، چې هغه هم د ورورۍ په حساب نیمايي شول. دا حویلي نو یو ښه حوض او (سونا) حمامونه لري. خو له کومې ورځې چې دا حویلي نیول شوی، نو له احمدزي او معنوي پرته یو کمېشنر هم حق نه لري چې هلته لاړ شي، دا نو بیا د دې دواړو ښاغلو د راحت،

عبدالرشید سلام

ملاقاتونو او خانګړو پروګرامونو ځای دی، چې له مهالوېش سره سم هلته خپل کارونه او پلانونه پرمخ وړي. ویل کېږي چې د کمېسیون په پیسو د کابل په مکروریانو کې عبدالله احمدزي ته په یوولس سوه (۱۱۰۰) ډالرو یو بل کور هم په کرایه نیول شوی، خو عبدالله احمدزي بیا هغه کور بل چاته په کرایه ورکړی او دا پیسې هم د ده جیب ته ځي، په دې مانا چې کور له اصلي سړي څخه په کمه کرایه نیول شوی، خو دفتري کرایه یې یوولس سوه (۱۱۰۰) ډالر ښودل شوې او احمدزي بیا همغه کور بل چاته په کرایه ورکړی دی.

د انتخاباتو په پیل کې دفتر ته پنځه زغروال (مرمی ضد) ګاډي واخیستل شول، (درې) معنوي ځانته واخیستل او (دوه) عبدالله احمدزي ته پاتې شول، (اته) لنډکروزره هم واخیستل شول. یو معنوي، یو احمدزي او شپږ نورو کمشنرانو ته ورکړل شول. معنوي صیب سره اوس درې زغروال (مرمی ضد) ګاډي دي، یو د پولیسو رنجر مخکې او یو لنډکروزر شاته ورپسې روان وي، احمدزی صیب هم داسې دی، خو یوازې مرمی ضد موټر یې دوه دي، معنوي او احمدزی یوه وړه پاچاهي جوړه کړې ده. د ټولو لنډکروزرو موټر پر سر (کوډان) مخابرې نصب وې، خو د معنوي او احمدزي په خوښه پر همغه اوله ورځ د شپږو کمشنرانو له موټرو دا مخابرې لرې او یوازې د دوی پر موټرو پاتې شوې، وروسته په کمېسیون کې داسې اوازه هم خپره شوه، چې دا مخابرې طالبانو ته د خرخلاو لپاره وړاندې شوې. معنوي بیا تر احمدزي یو بل ګام هم دمخه دی، ویل کېږي هغه خپل زوی ته هم، چې د کابل پوهنتون محصل دی، یو لنډکروزر ورکړی چې پوهنتون ته یې وخت پر وخت رسوي چې درسونه ترې قضا او تر سیلانو شاته پاتې نه شي او هم یې اندېوالان په تکلیف نه شي، د دې موټر تېل هم د کمېسیون له خدماتي ځانګې څخه د خدای په فضل حواله دي. ښه ده چې د معنوي صیب موټر نوي دي، عوارض نه لري، تېل کم خوري یو موټر یې په اونۍ کې ایله (یو زر لیتره تېل خوري). یو ځل څارنوال د

عبدالرشید سلام

معنوي صیب له ډېرو خخه پوښتنه کړې وه چې دا ټېل زیات نه دي! هغه ورته ووېل: ((معنوي صیب شپه ورځ په جلسو کې وي او موږ باندې ولاړ یو، لمر نه خو نه شو ودرېدلی، که موټر ولاړ هم وي ایرکندېشن خو یې چالان وي.)) احمدزی هم د معنوي سیال دی، یوازې په سیاسي ډگر کې یې شعور ترې کم دی، په اقتصاد کې ترې ډېر شاته پاتې نه دی، یوازې یو پر دوه (۱/۲) برخې تفاوت لري.

د انتخاباتي نتیجو تر اعلان دمخه به معنوي وخت پر وخت د امریکا او انگلستان سفیرانو، د یوناما له مشر او نورو بهرنیانو سره کتل، د هغوی نظرونه به یې اخیستل، د پښتنو د استازو په راکمولو کې دوی ټول هم نظره وو. بهرنیانو معنوي ته دا ډاډ ورکړی و چې حکومت دې موږ خخه نه شي بندې کولای، خه چې غواړې هغه وکړه. دواړو خواوو دې ته ملاتړلې وه چې د پښتنو شمېر نه راکم کړي. د (غزني) پر نتایجو بهرنیانو هم ډېر ټینگار کاوه چې ژر باید همدا نتایج ومنل شي. دوی خپل کار وکړ، خو وروسته د معترضو کاندیدانو اعتراضونو او د محاکمو او نورو کړېو اقدام د معنوي غرور یو خه مات کړ، بهرنیان هم هغه پخوانې پوزیشن کې نه دي. معنوي له یوې خوا له گڼونکو کاندیدانو سره ژمنه کړې او هغوی ته یې د کامیابی تضمین ورکړی او له بلې خوا د معترضو کاندیدانو تر فشار لاندې دی، د محکمې پرېکړه هم غوخه وه، له دې ټولو جنجالونو خخه معنوي غواړې یو حل بیا د ځان لپاره گټه پورته کړي. د کمېسیون له خوا پخوانیو بریالیو کاندیدانو ته وواېې، ما خو ډېر زور وواهه خو نور مې وس نه و، نو خکه مې یو خه تغیرات راوړل، ولسمشر کرزي ته وواېې چې دا دی ستا غوښتنې مې هم یو خه ومنلې؛ د فرمان یوه برخه مې عملي کړه، جنجال مې حل کړ، نو د دې په بدل کې خو یو خه راکړه، کېدی شي ولسمشر پرې بیا یو خه ولوروي.))

ما دلته د ښاغلي (احمدزي) د هغې لیکنې لنډیز راوړ چې به بېلابېلو

عبدالرشید سلام

وېباړنو کې خپره شوې ده. په دې لیکنې کې نور ډېر جزئيات هم وو، له هغو څخه مې ډډه وکړه، ځینې کلمې یې چې ډېرې تېزې وې، په هغو کې مې یو څه بدلون راوړ، خو بیا هم که تر دې مې ډېر تغیر په کې راوړی وای، نو د لیکنې اصلي محتوا کې بدلون راته.

حقیقت خو همدا دی چې د معنوي صیب تر مشرۍ لاندې د ټاکنو خپلواک کمېسیون، خپله دنده په ښه ډول تر سره نه کړای شوه، کمېسیون خپل ناپېیلتوب ونه ساتلای شو، ټاکنې په عادلانه ډول تر سره نه شوې، نو ځکه خو ناعادلانه نتیجې یې وزېږولې او د دې نتیجو په نتیجه کې چې نورې کومې ظالمانه نتیجې رامنځته کېږي، په دې ټوله گناه او خطا کې ورسره معنوي صیب او د کمېسیون نور غړي شریک گڼل کېږي.

دا او دېته ورته یو شمېر نور تحلیلونه او د بېلابېلو اشخاصو معتبرې لیکنې او تحلیلونه مې د خپل دفتر مشرانو ته لېږلي چې هغوی یې جمهور رییس ته ورسوي. د دې لیکنو یا تحلیلونو له جملې څخه د ډېرو کمو احوال راغی چې جمهور رییس پرې خبر شوی، خو د تائید، رد او عملي کولو په باب یې د کوم څرک درک ونه لگېد، خو ما د یوه افغان په توگه خپله غاړه پرې خلاصه کړه.

عبدالرشید سلام

لسم څپرکی

ولسمشر او ولسي کتنې

حامدکرزی داسې ولسمشر دی چې ټولنیز اړیکې یې کېدی شي د نړۍ تر بل هر ولسمشر څخه زیات وي. دی ممکن داسې یو بې مثاله ولسمشر وي چې تر انفرادي او رسمي ملاقاتونو یې ولسي او ډله ییز ملاقاتونه تر حده زیات دي. داسې ورځ به نه وي چې ولسمشر دې د غرمې ډوډې پر سر او یا هم تر هغه دمخه او وروسته ملاقاتونه ونه لري. اکثره دا ډول ملاقاتونه له ولسي خلکو سره وي چې یا د خپلو محلي مشکلاتو په حل پسې راغلي وي او یا هم له خپلو سیمه ییزو واکمنو سر ټکوي. ولسمشر تر رسمي کتنو په دې ډول کتنو کې ډېر زیات خوشاله وي او ځان ډېر راحت

(ولسمشر حامد کرزی یوې ولسي غونډې ته په خطاب کې)

احساسوي. زه چې کله د امنیت شورا دفتر کې مقرر شوم، نو په دې ډول ملاقاتونو کې مې برخه اخیستله، ما سره هم هیله وه چې که خدای کول وطن جوړېږي؛ ولس او حکومت سره پیوندېږي. په لومړیو میاشتو او کلونو کې دې ډول غونډو ته تللم، قلم او کتابچه به راسره وو، راپور مې لیکه او دفتر کې مې خوندي کاوه. له ما پرته هېڅ‌ها هم د دې ډول غونډو مینوټ

عبدالرشید سلام

(یادښت) نه اخیسته. ما ان په امنیت شورا دفتر کې تر دندې دمخه هم یو نیم یادښت لیکلی و. زما لیکنې وروسته په دفتر کې له ما پرته بل چا نه کتلې، ورو ورو زه هم لکه د دربار د نورو مامورینو په څېر شوم، کله کله به ورتلم، د غرمې ډوډۍ به مې هملته خوړه او له کوم یادښت پرته به بېرته راتلم، دلته به د خپلو لیکلو راپورونو له جملې څخه یو څو د بېلګې په توګه راوړم، خدای دې وکړي د تاریخ د یوې پاڼې په توګه د دې زمانې ځینې حقایق او پېښې راتلونکي پښت ته خوندي او ور انتقال کړي.

د پکتیکا د یوه قومي مشر اعتراض او د ولسمشر غبرګون

د انتقالي ادارې وروستي وختونه وو، دا مهال زه په جلال اباد کې اوسېدم، د ولسمشر سکرتر ښاغلي (شیدا محمد ابدالي) ماته زنګ وواهه چې رییس صیب وایي سبا کابل ته راشه! سبا کابل ته لاړم، ارګ ته د دخول ټول شرایط مې پوره کړل، ماسپښین یوه بجه وه، ولسمشر معمولاً د ماسپښین لمونځ کوي او بیا خلکو سره هم ډوډی خوري او هم مجلس کوي، د ارګ تر چنارونو لاندې جرګه وه، د پکتیکا د ولسونو مشران راغلي وو، اکثره په کې د ږیرو او غټو لونګیو والا خلک وو، د رییس صیب سکرتر راته پیغام راولېږه چې رییس صیب وایي، تا سره تر جلسې وروسته ګورم، خو که غواړې ته هم په جلسه کې کېناستلای شې، زه هم لاړم د پکتیکا د خلکو د جلسې په یوه ګوټ کې کېناستم، ډوډی وخوړل شوه، تر ډوډی وروسته جلسه پیل شوه، تلاوت وشو او بیا یو تن نیم د خپلو محیطي مشکلاتو په باب خبرې وکړې،

(ولسمشر حامد کرزی)

عبدالرشيد سلام

د محيطي مشکلاتو په اړه هم سم تفاهم ونه شو، ځکه هغو خلکو چې د کومو سيمو او کومو مشکلاتو نومونه اخيستل، ولسمشر ته عام فهم نه وو. څيني ځايونو کې د شخص او سيمې نوم يو شان و، دوی به له شخص څخه شکايت کاوه، هغه به د سيمې نوم و او يا به يې ويل چې دلته امنيتي مشکلات دي، د هغه سيمې نوم به داسې و چې لکه کوم شخص وي، دې حالت ولسمشر ته د سمې پوهې شرايط برابر نه کړل، خو يو دوه تنو چې خبرې وکړې، اصلي خبره په کې امنيتي مشکلات وو او دغه راز په حکومت او په تېره بيا په گمرکونو کې د خلکو نامناسبه ونډه وه. دا مهال يو مشر پورته شو، ويې ويل: ((رييس صيب زموږ خپل مشکلات خو به هر څه وي، دې مشرانو درته څرگند کړل، خو زه غواړم د مملکت په سطحه مشکل درته ووايم، که هغه مشکل حل شي زموږ د پکتيکا مشکل هم ورسره حلېږي او که هغه حل نه شي، نو زموږ مشکلات به هم همداسې وي، لکه همدا اوس چې دي. مشکل په افغانستان کې د ملېشو دی او پخوانيو ټوپکيانو، همدا ملېشې دي چې پخوا يې هم وطن وران کړی او اوس يې هم ورانوي، څو ورځې وړاندې دا جنرال دوستم يوځل بيا اعلان وکړ، تاسو او امريکايانو ته يې وويل چې ماته دېرش زره عسکر راکړه، زه طالبان درته کندهار نه هم څغلوم او ملا عمر درته ژوندی نيسم، دا خبرې ښې نه دي، دا خلک يو بل ته معلوم دي چې طالب څوک دی او دوستم څوک دی، دا دوستم خو لا دېرش زره عسکر غواړي، زه تاته وايم چې ماته لس زر عسکر راکړه، زه درته دا دوستم ښخي له افغانستانه شړم، والله که خو ما نه دلته شپه وکړي...)) دې خبرو سره يو شمېر خلکو چکچکې هم وکړې، خو ولسمشر سملاسي پاڅېده ويې ويل: ((وه وروره، وه وروره دا خبره مه کوه، دې نه د جگړې بوی راځي، دا د (ای ايس ای) خبرې دي، کښېنه غلی، کښېنه، پر ځای دې کښېنه، دلته د ای ايس ای خبرې مه کوه...)). ښاغلی کرزی پر دې سړي باندې ډېر په قهر شو، هغه غلی شو، دې وخت کې کرزي صيب غونښتل چې مجلس پای ته ورسوي: ((ښه نو په خبره پوه شو سره، بيا به بل

عبدالرشید سلام

وخت ګورو سره، نو زه درځخه ځم...)) دې وخت کې يو بل مشر پورته شو، ويې ويل: ((رييس صيب خير دی که زموږ په خبرو خفه شوی يې، موږ ستا رعيت يو، کشرانو څخه اشتباه کېږي خير دی، که زموږ دې ملګري يوه اشتباه وکړه، ته يې وبښه، موږ د ده له خوا له تا څخه بښنه غواړو، مشران خو تل پر کشرانو شفقت کوي، خير دی چې يوه اشتباه وشوه...))
دا مهال کرزی صيب يو څه نرم شو. ((بښه نو داسې خبرې په کار نه دي.))
بيا هغه شخص پورته شو، ويې ويل: ((زه بښنه غواړم چې تاسو زما په خبرو خفه شوئ، زما مقصد دا نه و چې څوک دې خفه شي، اوس نو زه ډېره بښنه غواړم...)) بيا يو دوو کسانو خپل محيطي مشکلات مطرح کړل، خو محفل ډېر پيکه پای ته ورسېد. کله چې محفل ختم شو، نو د پکتيکا خلکو خو تنو په خپل منځ کې وويل: ((پر پلار دې زموږ لعنت شي چې موږ دې غونډې ته راغلو، زموږ طمع وګوره او د ده دا چلند...)). ولسمشر مخکې امنيتي کسان ورپسې او زه يې هم تر شا روان شوم، ګلخانې ماڼۍ ته چې ورسېدو، نو ولسمشر غږ کړ: ((يون صيب دې راشي نور څوک دې نه راځي)). هلته چې پورته شو، نو ولسمشر خپل دفتر ته لاړ او زه باندې په انتظار خونه کې کېناستم، دا مهال نو د ولسمشر امنيتي ګاردانو يو بل ته وويل: ((ګپهای رييس صاحبه شنيدی؟)) هغه بل وويل: ((آ، بلی شنيدم،)) دې بل وويل: ((خوب جواب اش داد، اينها کل اش ای ايس ای است، اګر اين ګپهای رييس صيب دريادش باشد، در عمر خود شايد نام جنرال دوستم را نګيرد، يارا دلم را سرش يخ کرد.)) تر يو څو دقيقو انتظار وروسته يې ملاقات ته وروبللم، رييس صاحب لا هم غوصې نيولی و، ما غوښتل چې خبره بلې خواته بوځم، ما ويل رييس صيب خيريت خو و، د څه لپاره مو راغوښتی وم؟ له جلال اباد څخه راغلم. ده ويل بښه جلال اباد کې قراري وه، ما ويل، هو خيريت دی، د خدای فضل دی، ده ويل هو راغوښتی مې وې، دلته يو متن و، ما ويل چې هغه وګورئ، اصلاح يې کړې، خو بښه و، څوک پيدا

عبدالرشید سلام

شول هغه یې وکوت، خلاص شو! ما ویل ښه دی که څه ضرورت وي، نو زه په خدمت کې یم، ده وویل، نه کور ودان که بیا ضرورت و شیدا محمد به درته زنګ ووهي، یو څو دقیقې نور ورسره کېناستم، نوره نو کومه مشخصه اجنډا نه وه، تر یو ګیلاس چای څښلو وروسته ورته نور مېلمانه راغلل او زه ترې رخصت شوم.

عبدالرشید سلام

د بادغیس د یوه مشر فریاد

د ولسمشر کرزي د لومړۍ دورې لا کال دوه نه وو تېر شوی چې د خلکو هغه پخوانۍ هیلې ورو ورو له ستونزو سره مخامخېدلې، د خلکو پرله‌پسې ملاقاتونو دوام درلود. یوه ورځ د بادغیس ولایت خلک د ولسمشر لیدو ته راغلي وو، خلکو په ترتیب سره خپلې ستونزې وړاندې کړې، اکثره ستونزې د امنیتي مشکلاتو، د خپلسرو عملیاتو، پخوانیو تنظیمي بدیو، د کار روزگار د نشتوالي له امله وې، چې ولسمشر ورته هم د تائید سر خوځاوه، دا مهال یو سپین ږیری پورته شو، له (بالا مرغاب) ولسوالۍ څخه و، فکر کوم پخوا د حکمتیار د اسلامي حزب قومندان و، له کومه وخته چې د طالبانو نظام رنګ شوی و، نو ده وسله پر ځمکه اېښې وه، خپل ورځنی کاروبار یې کاوه او له دې حکومت سره هم همکار و، دا سپین ږیری جګ شو، ویې ویل: ((رییس صاحب زه له تا څخه څه نه غواړم چې دا راکړه او یا دا راکړه، زه تا څخه خپل عزت غواړم، خپل عزت، موږ ستا پاچا کېدو ته خوشاله وو، موږ وویل عزت به مو خوندي شي، په هغه ورځې چې انتخابات وو، لمسی مې پر اوږو کېنولی و، انتخاباتو ته لاړو لمسی مو پر اوږو و، چکچکې یې وهلې، ډېر زیات خوشاله و، ما تاسو ته رایه درکړه، زړه مې له خوشالۍ ټوپونه وهل، خو له هغې ورځې چې تاته مې رایه درکړې ده، له همغې ورځې مې ارامه شپه نه ده تېره کړې، هره ورځ ستا امنتیان راځي، وهي مې، ټکوي مې، یو زوی یې راته شهید کړ، د همغه لمسي په مخ کې یې ووهلم چې د انتخاباتو په ورځ مې پر اوږو ناست و...)) دا مهال سپین ږیري نور ځان ټینګ نه کړ، په ژړا شو، خو شېبې سلګو ونیو، کله چې یې سلګۍ غلې شوې نو ویې ویل: ((رییس صیب زه نوره ګناه نه لرم، ګناه مې دا ده چې یو خو پښتون یم، بل پخوا په حزب

عبدالرشید سلام

اسلامي کې وم او بل مې تاته رايه درکړې ده، هلته په امنيت او پوليسو کې يا د دوستم خلک دي، يا جمعيتيان دي او يا نور ګډوډ خلک، له خلکو سره دومره بده وضع کوي چې په لوی لاس خلک مجبوروي چې غره ته پورته شي.))

د ولسمشر تر خنګ دا مهال په ملي امنيت کې د همغې ډلې خلک ناست وو، چې سپين ږيري ترې شکايت درلود، جمهور رييس سپين ږيري ته وويل: ((کېنه، کېنه، پوه سو سره، په خبره مې سر خلاص سو)) سپين ږيري دا مهال بيا وويل: ((موږ دې نه مجبوروي چې بيا وسلې ته لاس

(ولسمشر حامد کرزی)

کړو. والله په باالله چې هلته نه طالب شته، نه د دولت بل مخالف، همدا خلک دي چې په زوره خلک مخالفت ته مجبوروي، خلک په زوره غره ته خېږوي، زموږ ګناه دا ده چې ولې مو تاته رايه درکړې ده.))

ولسمشر د دې پر ځای چې سپين ږيری ته ډاډ ورکړي او تر څنګ يې خپلو ناستو امنيتي چارواکو ته هدايت ورکړي، ويې ويل: ((په خبرو پوه سو سره، په خبرو پوه سو سره...)) غونډې څو شېبې نور هم دوام وکړ او بيا همداسې د مايوسۍ په شېبو کې پای ته ورسېده.

ولسمشر، د خبریالانو استازي او یوه هیله

د (١٣٨٦ل) کال د سرطان (٢٢) مه نېټه وه. له ولسمشر سره د ځينو خبریالانو د استازو ملاقات وشو. په دې ملاقات کې د ژورنالیستانو د صنفي ټولنو استازو هر یو: (رحیم الله سمندر، دانش کروخېل، ضیا بومیا او اسدالله غضنفر) ګډون درلود. د ژورنالیستانو پر استازو سربېره په فرهنګي چارو کې د ولسمشر مشاور وزیر سرمحقق زلمي هېوادمل، د اطلاعاتو او کلتور وزیر کریم خرم او د ملي امنیت شورا د فرهنګي چارو رییس ما (محمد اسمعیل یون) ګډون درلود.

د غونډې په پیل کې ولسمشرښاغلي حامدکرزي د افغانستان او پاکستان تر منځ د امن د ګډې جرګې د خرنګوالي او اهمیت په باب هر اړخیزې خبرې وکړې او د هېواد روان حالات یې وارزول، بیا ژورنالیستانو د حالاتو د ښه والي په لاره کې جمهور رییس ته د خپل ملاتړ ډاډ ورکړ او د دولت له خوا د دولت د یوه تن نیول شوي کارکوونکي او ژورنالیست (اصف ننګ) د خوشې کولو غوښتنه یې وکړه، په پای کې جمهور رییس ژمنه وکړه چې (اصف ننګ) به له قید څخه ازاد کړي.

(محمد اصف ننګ)

دلته د دې خبرې یادونه په کار ده چې ښاغلی محمد اصف ننګ ولې ونیول شو؟ کیسه داسې وه چې د افغانستان او پاکستان تر منځ د امن د

عبدالرشيد سلام

ګډې جرګې د جوړېدو لپاره د تدارک يو کمېسيون جوړ شوی و، اصف ننګ د دې کمېسيون فرهنګي چارې پر مخ وړلې، د دې کمېسيون مجله يې هم چاپوله او هم يې د جمهوري رياست د چارو په اداره کې د فرهنګي چارو مسؤليت درلود، تر دې دمخه د مجلې کومه ګڼه چاپ شوې وه، د مجلې مسؤليت هم د ننګ پر غاړه و. کله چې جرګه رانږدې کېدله، نو په همدې شپو او ورځو کې د مجلې يوه بله ګڼه هم چاپ شوه، په دې ګڼه کې يو امريکايي ليکوال چې پخوا کوم کتاب چاپ کړی و، د (تېلو جګړه) او که کوم بل نوم يې درلود، له دې کتاب څخه کوم ايرانی ليکوال په فارسي ژبه کومه برخه ترجمه کړې وه، د دې ليکنې محتوا دا وه چې د افغانستان اوسنۍ جګړه همغه د تېلو د جګړې تداوم دی او امريکايان دلته خپلې ګټې لري او په خپلو ګټو پسې راغلي دي. کله چې مجله چاپېدله، نو د مجلې کومه برخه يا يو مخ سپين و، د مجلې کوم ايډيټر د مجلې د همدې برخې د ډکېدو په خاطر د کتاب همدا برخه چې تياره په انټرنېټ کې وه، ايډيټ او بيا ليکلو ته يې هم هېڅ اړتيا نه وه، کاپي پېسټ کړې او مجله کې يې اچولې وه. اصف ننګ پرې هېڅ خبر نه و، کله چې دا مجله چاپ شوه، ورځ دوه وروسته ارګ ته راورسېده او بيا ولسمشر ته ورسېده، نو يوه غوغا يې جوړه کړه، ډاکټر سپنتا چې دا مهال له پارلمان څخه ناباوره شوی و؛ د بهرنيو چارو سرپرست وزير ګڼل کېده او له فاروق وردګ سره، چې دا مهال د چارو د ادارې لوی رييس او د امن د ګډې جرګې د تدارک د کمېسيون د دارالانشاء مشر و، پخوانۍ سياسي کينه او اوسني رقابتونه درلودل او همدارنګه يو شمېر نورو کړيو دې مسئلې ته زياته هوا ورکړه او دې کار کې يې د پاکستان څارګره اداره (ISI) دخيله وګڼله.

ولسمشر په دې پلمه چې دې کار د (امن ګډې جرګې) ته زيان رسولی، سملاسي يې د اصف ننګ د نيولو امر ورکړ. ننګ ډېر ژر د امنيت رياست له خوا ونيول شو. دې موضوع ته په رسنيو کې دومره هوا ورکړل شوه چې تا به ويل کومه غټه سياسي موضوع پېښه شوې ده، افغان ضد، جمعيتي او

عبدالرشید سلام

ستمي رسنيو او يو شمېر مغرضو کړيو په خپلو رسنيو کې همدا ليکل: ((جاسوس ای، ايس، ای دستگير شد)) ((جاسوسان پاکستان بايد دستگير شود، لانه های جاسوسی پاکستان افشا ميگردد...)) ماته چې ټوله قضيه معلومه وه او د امن ګډې جرګې په بهير کې له سره دخيل وم، نه د (ای، ايس، ای) کيسه او نه هم کومه بله توطيه وه، يوازې ايډيټر د وخت د کمبنت له امله له يوه کتابه يو متن راخيستی و، هلته نه دومره پرسونل و، چې ټول هر څه يې په دقت سره کتلي وای، نه کومه توطيه وه او نه هم کومه قصدي هڅه، خو دې نورو ترې دومره غټه خبره جوړه کړه چې تا به ويل، په کابل کې يې د کوم ګاونډي هېواد کوم غټ چارواکی نيولی دی. د (اصف ننګ) د دې خبرې ټول داستان ما د امنيت شورا مرستيال انجنير محمد ابراهيم سپين زاده ته تېر کړ، هغه ووېل که داسې وي، نو دا سړی خو بې ګناه دی، ما ته يې ووېل، څه وکړو؟ ما ويل، ښه ده چې ولسمشر څخه وخت واخلې، زه، تاسو او ډاکتر صيب فاروق وردګ به ورشو او زه به دا ټوله کيسه ورته وکړم. هغه ووېل، ښځي سمه ده. د همدې ورځې پر سبا زه (يون)، انجنير صيب ابراهيم او ډاکتر صيب فاروق وردګ د ولسمشر حضور ته ورغلو، ما مخکې تر دې چې ولسمشر ته ورشو، ډاکتر صيب فاروق وردګ ته ووېل چې ته خبرې مه کوه، نن ستاسو ټولې خبرې زه کوم، ډاکتر فاروق وردګ خورا په قهر و، کله چې ولسمشر ته ورغلو، درې واړه ولاړ وو، هغه ووېل، کېنئ، ما ورته ووېل، زه دا کيسه درته کوم، کيسه مې ټوله ورته وکړه، ما ويل ځينې خلک له ډاکتر صيب فاروق وردګ سره سياسي او شخصي کينه لري، غواړي هرې موضوع ته بل رنګ ورکړي، څرنګه چې د جرګې د جوړېدو کار د ده پر غاړه دی، نو ځکه خو تر جرګې وړاندې د ده د بدنامولو او ناکامولو هڅې کېږي، ولسمشر ووېل، دا کار د کولو دی چې دوی کړی دی؟ ما ووېل، دوی کله کړی دی، يو عادي کارکوونکي يوه ليکنه را اخيستې ده، نو د هغه پرځای دوی ټولو ته سزا

عبدالرشيد سلام

ورکول کېږي او دومره غټه پروسه ورسره بدنامېږي؟ دې وخت کې ډاکتر صيب فاروق وردګ وويل: ((رييس صيب د يوه دوو خبرو اجازه راکړه: دېرش ډزې دې ويشتلای وای، ښه وه، نه دا چې د پاکستان د جاسوسۍ تور راباندې ولګوې، همدا اوس توپک راواخله دېرش ډزې مې وو‌له، خپل خون مې درته ښيلی، خو د پاکستان د جاسوسۍ تور نه شم زغملای، له همغه شي سره چې مخالف يم، د همغه تور راباندې پورې کېږي، رييس صيب په ډېرې ايمانداری مې تر دې دمه دنده اجرا کړې، په مهاجرت کې د سويډين موسسې ښخه نيولې بيا تر دې دمه که يو ذره خيانت چا راباندې ثابت کړ، بيا دې هرې سزا ته تيار يم، په ډېره ايمانداری مې دې وطن ته خدمت کړی، اوس نه غواړم چې د چا د جاسوسۍ په تور بدنام شم. ما ته يو ځل اجازه راکړه چې دغه جرګه بريالۍ کړم او ستا شمله يو ځل بيا جګه کړم، بيا يوه ورځ هم په دې حکومت کې کار نه کوم، ان چې پر دې خپل ځای مې هم مقرر کړې، يوه ورځ هم په دې حکومت کې نه پاتې کېږم.)) دې وخت کې بيا ولسمشر وويل: ((ګوره! ښومره اعتبار مې درباندې کړی دی، هر څه ستا په لاس کې دي، درته نه مې ويلې چې تا د خپل امنيت د رييس په توګه مقرروم، ښومره اعتبار مې درباندې کاوه، خو تا ويل چې نه يې کوم، خو اوس دا کار د کولو و چې تاسو وکړ؟ هر څه چې دې کړي ښه دې نه دي کړي، بايد دا کار نه وای شوی، اوس چې جرګه د جوړېدو په درشل کې ده، د دا ډول شيانو خپرول څه مانا لري؟ پاکستان ته داسې پلمه په لاس ورکول چې دا ملک اشغال دی، هغه به وايي چې اشغال دی، بيا نو جرګه راسره څه ته کوئ؟ ځئ هر څه چې شوي ښه نه دي شوي، يوه چاره به وکړو، اوس ځئ خپل کارونه سم کړئ!...)) دې وخت کې ما وويل: ((ريس صيب ډېره ښښنه غواړم، دغه سړي (فاروق وردګ) دا اوه اته کاله کېږي چې عسکري يې درته کړې، خشره کاري يې درته کړې، هر سخت کار چې دې ورته سپارلی هغه يې تر سره کړی، خو اوس نه يوازې دا چې د ده خبره نه منل کېږي، بلکې سزا

هم ورته ورکول کېږي، هغه څوک چې د ده مخالف دي، د افغانستان هویت نه مني، په لسګونو ځله یې د (افغان) پر ځای (افغانستاني) او نورې کلمې کارولي، د هغو خبرو ته نن ترجیح ورکول کېږي، دې وخت کې یې وویل، چېرته یې ویلي؟ ما وویل، د بي بي سي فارسي څانګې ته مراجعه وکړئ! او دې سړي خو درته عسکري کړې عسکري. بل په دې ملک کې یوازې د پاکستان جاسوسان شته، که د ایران، روس او نورو هم شته؟ هره خبره چې هر څوک وکړي لاس په پاکستان پاکوي، یوه ورځ هم چا د روسیې، ایران، تاجکستان او نورو هېوادونو د جاسوسانو نمونه وانخیستل، همدا پاکستان دی، پاکستان دی او پاکستان، د نورو هېوادونو جاسوسان هم د پاکستان په نامه یادېږي، عجیبه کار دی، اوس د اصف ننګ په مسئله کې هم د پاکستان د جاسوسۍ خبره ده، مقاله لیکلي امریکایي لیکوال، ترجمه کړې. ایراني لیکوال، چاپ کړې ده یو عادي کارکوونکي، نو دې کې د پاکستان لاس چېرته دی؟ زه نه وایم چې د پاکستان نوم دې نه اخیستل کېږي، وادې خیستل شي، خو هغه ځای کې چې پاکستان دخیل وي، اوس که اصف ننګ نیول کېږي ودې نیول شي زموږ هېڅ اعتراض نه شته، خو دا باید د امریکایي جاسوس(!) په توګه ونیول شي، نه د پاکستاني جاسوس په توګه، ځکه چې لیکنه امریکایي لیکوال لیکلې او بیا ایراني لیکوال ترجمه او چاپ کړې، نه کوم پاکستاني لیکوال، خو څرنګه چې په حکومت کې د امریکا او ایران واک ډېر زیات دی، نو ځکه خو د هغوی نوم څوک نه شي اخیستلای او د هغوی تور هم په پاکستان پورې کېږي، کاشکې دې وطن کې د نورو هېوادونو ګوډاګیان نه وای، یوازې له پاکستان سره خو موږ هر وخت مقابله کولای شو او بیا دا تړوله سلسله ولې فاروق وردګ ته راجع کېږي...)) ما چې په تونده لهجه ولسمشر سره دا خبرې وکړې، چې د ایراني یا امریکایي جاسوس په توګه یې ونیسه، موږ به یې هېڅکله پوښتنې ته درنه شو، ولسمشر هم غلی شو، انجنیر صیب ابراهیم

عبدالرشید سلام

او فاروق وردګ دواړه دا مهال غلي وو، لکه پر اور چې اوبه تويې شي. دې وخت کې ولسمشر وويل: ((څه نو خوشې کوم بې درته)). دې وخت کې بې وويل: ((نورزی صيب (حکيم نورزی) راته رخ کړئ)) نورزی دا مهال د ملي امنيت مرستيال و، بيا بې وويل: ((څه اوس بې پرېږدي، يوه لاره به ورته پيدا کړو.)) ما ورته وويل لاره دا ده چې د خو مطرحو رسنيو مسؤلين او ځينې مطرح کسان راشي، تاسو ځخه غوښتنه وکړي او هغوی غير له دې هم همدا غوښتنه لري، نو هم به هغوی خوشاله شي او هم به تاسو ووايئ چې د هغوی د احترام په

(ډاکتر فاروق وردګ)

خاطر دې خوشې کړ، ولسمشر وويل، ښخې سمه ده، همداسې وکړئ، دې وخت کې بې خپل سکرتر ته غږ کړ، وخت ورته برابر کړئ، نو پورتنی ملاقات چې په پيل کې بې يادونه وشوه، د همدغه داستان پايله وه.

کله چې د ولسمشر له دفتره راووتلو نو فاروق وردګ راځخه په لاره کې د زړه له کومې مننه وکړه، ويې ويل چې ما که په ژوند کې کوم ښه کار کړی دی، هغه دا دی چې دلته په دې دفتر کې مې ستاسو په تقرر کې هلې ځلې کړي که نه اوس به له ما ځخه چا په دومره قاطع ډول دفاع کوله، ډېره مننه، ما ويل، ډاکتر صيب مورِ د حقيقت لپاره مبارزه کوو، که ته حق په جانب نه وای، نو هېڅکله به مې درځخه ملاتړ نه وای کړی، له واقعيت ځخه ملاتړ زما دنده ده.

عبدالرشید سلام

د ژورنالیستانو ملي ټولنه او ولسمشر

د (۱۳۸۷ل) کال د وري (۲۲) مه نېټه ده، په پیل کې د محترمي (زهرا قاري زاده) له خوا د قران کریم د څو مبارکو ایتونو تلاوت وشو. په ټولنه کې د ژورنالیزم رول، د بیان ازادي، د ژورنالیستانو په وده کې د جنوبي اسیا د ژورنالیستانو د ټولنې (سپما) رول او په ابتدایي محاکمو کې د تېروتنو ستونزې، د غونډې اجنډا وه.

د قران کریم د څو مبارکو ایتونو تر تلاوت وروسته، د ژورنالیستانو د ملي ټولنې مشر (پروفیسور ډاکتر محمدهاشم عصمت الهي) خبرې وکړې، ده په پیل کې وویل: ((د افغانستان د اسلامي جمهوریت له جمهور رییس څخه مننه کوو چې خپل مطبوعاتي عزیزان یې خپل حضور ته رابللي دي، دا هغه ډول کتنه ده چې مخامخ له ژورنالیستانو سره کېږي.

(ډاکتر عصمت الهي)

ژورنالیزم په هر هېواد کې د هغه هېواد سیاسي او ټولنیز برخلیک ټاکي، په ټاکنو کې اساسي رول لري. نن دلته هغه کسان ناست دي چې د رسنیو په مختلفو برخو کې درانه کارونه پر مخ وړي. یو دوه درې خبرې په دې باب ډېرې مهمې دي: یو انګلیسي عالم وايي: مطبوعات د دولت څلورم رکن دی، خو دا خبره اوس زړه څکه ده چې دا خبره هغه وخت شوې چې راډیو تلوېزیون نه وو، اوس مطبوعات تر هغه هم ډېر قوي دي. بل عالم وايي: نننۍ رسنۍ د قدرت اصلي وارثین او مالکان دي.
زما عقیده دا ده چې د افغانستان ژورنالیزم د افغانستان د دولت او خلکو

عبدالرشید سلام

تر منځ د پیوستون کړی ده. زموږ اتحادیه یو رییس او دوه مرستیالان لري، (۱۷۰) غړي یې لاربښوونه کوي او ډېر فعال دي، نور (۷۰۰) غړي لرو، په (۲۹) ولایتونو کې نمایندګی لرو. ننني ترکیب هغه کسان دي چې عملاً اوس په مطبوعاتو کې کار کوي.

د دې اتحادیې کړنې ډېرې مثبتې دي، د جمهوري ریاست او پارلماني انتخاباتو کې مو ښه نقش درلود، د دې اتحادیې د ژورنالیستانو د ذهني سطحې د اوچتولو په برخه کې ډېر کار کړی، (۱۷) دورې فارغان مو ورکړي دي. د هېواد د ټولو ژورنالیستانو تر منځ د ارتباط پُل یو، که کوم ځای کې څه ستونزې وي هغه به هم حل شي. ځینې مسایل باید د ژورنالیزم په باب هم مطرح کړو، (۱۳۵) کاله کېږي چې دلته ژورنالستیک کارونه کېږي، په دې موده کې دلته هر ډول نظامونه تجربه شوي دي. خو اوسنی دوره د ژورنالیزم په تاریخ کې یوه ځلانده دوره ده، ان د امان‌الله خان او حتی د دیموکراسی له لسیزې سره د پرتلې وړ نه ده، دا د افتخار وړ دوره ده. مهم کارونه دا دي چې د کمیت له مخې رسنی ډېرې شوي. په پنځو تېرو کلونو کې د ازادی سیستم تضمین شو؛ اجتماعي بحرانونه پر ډیالوګ بدل شول، د خشونت د فرهنګ پرځای د ډیالوګ فرهنګ مروج شو، زموږ لپاره د افتخار وړ خبره دا ده چې له ټولو مشکلاتو سره سره انتقاد رواج شو، هغه ټولنه چې انتقاد په کې نه وي، ناروغه ده. په دې باب زیاتې خبرې کېدی شي، خو وخت کم دی.

وړاندیزونه:

۱- موږ د بیان ازادي استقبالوو، خو د افغانستان په ټولنه کې ځینې کړی له دې ازادی څخه ناوړه استفاده کوي. ځینې ملي ارزښتونه له چلنجونو سره مخامخ دي، په هغه اندازه چې د مطبوعاتو ازادي چلېږي، د خلکو عقایدو ته هم باید درناوی وشي، د مطبوعاتو

عبدالرشید سلام

ازادي باید پر مصؤنیت بدله شي، کله چې د (شیکاګو پوهنتون) د رسنی پر ازادی بیا کتنه وکړه، ویې ویل: «ازاد مطبوعات باید مسؤلیت ولري یانې په یو چوکاټ کې باید فعالیت وکړي. دوی باید د مسؤلیت له مخې فعالیت وکړي؛ د خلکو عقایدو، د خلکو چلند او مخاطبانو ته یې باید پام وي.»

۲- زمونږ له ځینو ژورنالیستانو سره د زور زیاتي چلند کېږي، له ژورنالیستانو څخه هم تېري او تخلفات کېږي، د دې تخلف پر وړاندې باید په عادي محاکمو کې ورسره د منصفه هئیت په حضور کې چلند تر سره شي.

۳- پر مطبوعاتو نظارت، نظارت مانا کنټرول نه دی، خو ترجیح ورکوم چې دا باید په خپله د ژورنالیستانو له خوا وي.

۴- په فعلي شرایطو کې د ژورنالیستانو مسلکي استقلال له منځه ځي، ځینې کړی زمونږ له ژورنالیستانو دا حق اخلي، داسې قانون باید جوړ شي چې د ژورنالیستانو د حقوقي او مسلکي استقلال ملاتړ وشي.

وروستی خبره دا ده چې تاسو د ژورنالیستانو ملاتړ کوئ، دا چې تاسې له ذهني اسارت څخه ټولنه خلاصوئ، زمونږ د ملاتړ وړ ده، له تاسو نه ډېر تشکر.))

وریسي د (سپما) مشر محمد حلیم فدایي صاحب خبرې وکړې هغه وویل: ((زه نه غواړم ډېر وخت ونیسم. زه د سپما پر اهدافو او یو څه غوښتنو باندې بحث کوم:

عبدالرشید سلام

سپما: د (٨) اسیایي هېوادونو د ژورنالیستانو ټولنه ده.
د دې ټولنې هدف، د ژورنالیستانو دفاع ده او د تجربو شریکول دي.
سپما له ټولو دولتونو سره کار کوي چې د منطقه یي همکارۍ له لارې
د سولې او اجتماعي پرمختګ لپاره لاره اواره کړي.
دا ټولنه (٨) میاشتې مخکې جوړه شوه.
(٩٦٢) کارې ژورنالیستانو ته یې یوه شبکه جوړه کړې چې د سولې او اجتماعي پرمختګ لپاره کار وکړي.
سپما د هند د (شملې) په ښار کې د پارلمان غونډې ته (٦) وکیلان او

(محمد حلیم فدایي)

(٣) ژورنالیستان ولېږل، د جنوبي اسیا د مرستیال پوست یې وګاټه، (٣٦) تنه مو هند، پاکستان او بنګله دېش ته د زده کړو لپاره ولېږل، سویډن ته مو هم ولېږل، په کارونو کې د شفافیت له مخې مو لومړی مقام وګاټه، هر کال د سپما ژورنالیستان د (سارک) په کلنۍ غونډه کې ګډون کوي، د سارک له سکرتریت سره له نږدې کار کوو. د سارک غونډه په سریلانکا کې جوړه شوه، د نومبر په میاشت کې به د ټولې سپما مشرتوب افغانستان ته ورکول کېږي. د راتلونکي کال د سولې جایزه به هم افغانستان ته ورکول کېږي. د افغانستان پر وړاندې د پاکستان د ژورنالیستانو تصور منفي و، خو موږ مثبت کړ. پر (٢٠٠٨م) کال به د سولې لپاره ډیالوګ پیلوو، هدف مو د پوهانو، وکیلانو، د پارلمان د غړو تر منځ د همغږۍ رامنځته کول دي چې ټول په ګډه د سولې لپاره کار وکړي.
دې کنفرانس ته به ژورنالیستان هم معرفي کوو. د سپما په غونډه کې

عبدالرشید سلام

وزیران، لومړي وزیران او جمهور رییسان ګډون کوي.

د امن مشترکه جرګه یو ډېر مدبرانه اقدام و، د ولسونو تر منځ د اړیکو پیوستون لپاره ښه ګام و، سیما غواړي د افغانستان او پاکستان د ژورنالیستانو، سیاستپوهانو او د پارلمان د وکیلانو تر منځ یو ډیالوګ پیل کړي.

په دې برخه کې ستاسو ځانګړې همکاري غواړو. پر (۲۰۰٦ م)کال د (ډاکې) او وروسته په (ډهلي) کې د بهرنیو چارو وزیرانو پرېکړه وکړه، (دوه سوه و پنځوس) ژورنالیستانو ته د ویزې مشکل حلوي، بنګلادېش دا مشکل حل کړی، زموږ د بهرنیو چارو وزارت هم باید دا ډول همکاري وکړي. د سیما غونډه په کابل کې جوړېږي، (۲۵۰) ژورنالیستان په کې ګډون کوي، هیله ده تاسو هم په کې ګډون وکړئ. مننه.))

(ولسمشر حامد کرزی)

جمهور رییس: ((ټول ښه راغلاست، له نني ملاقات څخه ډېر خوښ یم، غوښتل مې چې ډېرې خبرې وکړم، خو هغه به بلې ورځې ته پرېږدم، اوس غواړم زموږ ژورنالیزم د افغانستان په نوي سفر کې خپل مهم نقش ولوبوي او دا سفر مقصود منزل ته ورسوي، د یو یادونکي عنصر په توګه خپل رول ولوبوي، ژورنالیزم نه د چا مخالف دی نه د چا پلوی، ژورنالیزم حقیقت بیانوي، لکه مخکې چې عصمت الهي صیب وویل کوم ځای کې چې انتقاد نه وي اصلاح نه شته. کوم حکومت کې چې انتقاد نه وي اصلاح نه راځي، د یوه مترقي او پرمختللي افغانستان ژورنالیزم د اساساتو په توګه کار کوي، دلته د افغانستان د یوه فرد او جمهور رییس په توګه زما وظیفه دا ده هر کوښښ چې زما له وسه کېږي هغه به وکړم.

زما هیله ده چې دا دواړه اتحادیې سره یو شي یا پخلا شي. سفر او جرئت ته مو په بې طرفۍ سره دوام ورکړئ. مننه)).

عبدالرشید سلام

ولسمشر او د لویې پکتیا مخور

په پیل کې د یو مولوي صاحب له خوا د قران کریم د څو مبارکو ایتونو تلاوت وشو. وروسته د جمهور رییس له خوا د شهیدانو د کورنیو له وارثانو سره نقدي مرسته وشوه. د خوست د شهیدانو د وارثانو په استازۍ یو تن په خوست کې د خپلسرو تلاشیو په باب یو رپوټ وړاندې کړ، د بندیانو د خوشې کولو غوښتنه یې وکړه. ویې ویل چې دا ډول خپلسرۍ باید نورې بندې شي، د پښتو متل دی: «ماتې مې درپاتې، خو چې نورې نه کړې ماتې.»

جمهور رییس وویل: ((د لویې پکتیا مشرانو خدای مو راوله! دلته بیا یو ځل د هغو عملیاتو په باب خبرې وشوې چې زموږ او د امریکې تر منځ یې بار بار روابط خړپړ کړي دي. موږ په دې باب مخکې هم ډېرې خبرې کړي، کوښښ کوو چې اصلاحات په کې راولو. اسناد یې هم ټول افشا شول. ما د امریکا جمهور رییس ته یو لیک ولیکه، په هغه کې مې ورته ولیکل چې تروریزم په افغانستان کې نه دی، که تر پولې اخوا وي، نو راځئ چې دا کارونه سره منظم کړو، ماته مخکې هم قوم مشوره راکړه چې امریکایانو سره د زور له لارې پر وړاندې مه ځه، د خبرو او مشورو له لارې پرمخ لاړ شه. دوه لارې لرو چې د قوم مشران مشوره راکړي: یو د اعتراض په شکل چې دا پنځم شپږم کال دی چې موږ یې کوو، خو نتیجه یې ور نه کړه، بله لاره یې دا ده چې زه اعلان وکړم چې خارجیه زما کورونو ته ورتللای نه شي او که لاړې نو مجرم یې، عواقبو ته یې باید متوجه شو، ایران او پاکستان دواړه درته په (څاو) کې ناست دي، په دواړو کې مو ګټې او زیانونه شته. که د بندېدو اعلان یې وکړو، نو دوی به دې وطن ته نور ډېر جنجالونه هم جوړ کړي. له خپلسرو تلاشیو پرته نور ډېر مشکلات هم

عبدالرشید سلام

ورسره لرو، دا ټول کاروانه یوه پراخه ملي اوسېله غواړي. زما زړه خو دا غواړي چې تاسو دعا راکړئ، ورځو پرې که هر څه پېښېدل، ګالو به یې. همدا نن مې ورته وویل: د طالب په نامه دا ولس په تا نه راټولېږي، دښمن دې رامعلوم کړه چې په ګډه یې له منځه یوسو، په خپله دوی اعلان کړی چې اډې یې په پاکستان کې دي، د پاکستان استخبارات ورسره مرسته کوي، ولې هلته ورځې نه؟»

یو سپین ږیري وویل: ((که دوی وواییي کلی دې پر موږ ېږ نه کوي موږ به پر دوی ږز نه کوو)). جمهور رییس وویل: ((دوی دې پر کلي ږز نه کوي کلی به یې پر دوی نه کوي، څه دې دوی ګوزاره وکړي څه به موږ ګوزاره وکړو. د پکتیا د خلکو دوه ګیلې وې: یو دا چې موږ ورسره ډېر ځنډ نه دی کتلی، بل دا چې دوی وایي زموږ سهم په حکومت کې کم دی. دا یوه ګیله یې منم، خو دا بله یې نه منم. کاروونه ښه پرمخ روان دي، د سولې جرګه او د کابل نړیوال کنفرانس ښه پرمخ لاړل، اوس د سولې عالي شورا جوړوو. د کابل کنفرانس ګټه دا وه چې ټول نړیوال حریفان په دې کنفرانس کې ناست وو. امریکا او جرمني زیاته مرسته وکړه.))

(مولوي ارسلا رحماني)

د لویې پکتیا په استازی مولوي ارسلا رحماني وویل: ((د لویې پکتیا خلکو ګیلې لرلې، خو ګیلې له دوسته کېږي. یوه ورځ یو خوک وزیر وي، بله ورځ مخالف وي، ایا دا بدمعاشي کوي، څوک چې ډېر مخالفت کوي رییس صیب یې لا نازوي، بل تاسو ته زموږ د پکتیاوالو لاسرسی سخت دی. په بل ځای کې چې یو څو تنه ووژل شي، بیا مظاهرې وي، خو زموږ په سیمه کې قتل عامونه وشول. په حکومت کې

عبدالرشید سلام

چې د پکتیا کوم کسان دي دا زموږ له خوا معرفي شوي دي؟ دا په خپل لیاقت راغلي دي، اساسي پوستونه نه لرو. په اداره کې داسې سهم نه لرو چې یا دا خلک ځانته او یا هم ترشا پاتې خلکو ته قناعت ورکړي.

موږ خپل ولایتونه په خپله اداره کولای شو.

- د سولې عالي شورا کې ښه رول غواړو.
- ملي ادارو کې هم خپل سهم غواړو.
- د اریانا پوهنتون ځینې محصلین پاتې دي، د امتحان له پروسې دې معاف شي.
- د خوست لویه لاره تراوسه نه ده جوړه شوې، د میرانشاه او غلام‌خان لاره باید فعاله شي.
- د هوایي ډګر ستونزه هم باید اواره شي.
- ارګون که بېل ولایت شي ښه به شي.
- بې ګناه بندیان دې راخلاص شي.
- د برق مشکل موتر اوسه نه دی حل شوی.))

جمهور رییس: ((د سولې په عالي شورا کې به ستاسو ونډه تنظیموو.

په محلي پولیسو کې به ستاسو د مشورو اورېدل حتمي وي.

د غلام خان بندر زموږ له خوا جوړ دی، خو د پاکستان له خوا بند دی.

د خوست سړک چې کار یې ورو دی، سبا به د فواید عامې وزیر څخه پوښتنه کوم. په پکتیکا کې دوه ولایتونه جوړول زما لپاره درنه خبره ده، دا به قوم راټولېږي، بیا به خبره کوو.

په دولتي څوکیو کې: لوی درستیز، امنیتي معین د لویې پکتیا دي، معینان: نورګل، صدیقي، ګل څرک، کریم باز، وهاب سادات او نور دي.))

خو د پکتیا یو سپین ږیري وویل چې دا ټول درواخله، خو یو تکړه راته وټاکه، په همدې ګیلو، سوال او ځواب کې غونډه پای ته ورسېده. بل سپین ږیري ورته وویل: «پنجشېر او دایکندي دې ولې ولایتونه کړل؟»

عبدالرشید سلام

ولسمشر او د پوهنتون استادان

د (۱۳۸۷ل) کال د وري (۲۱) مه نېټه، یو تن مولوي صاحب په پیل کې د قران کریم څو مبارک ایتونه تلاوت کړل.

د کابل پوهنتون استاد (گل رحمن قاضي) په پیل کې له جمهور رییس څخه مننه وکړه او ویې ویل: ((موضوع دا ده چې ولې استادان دلته راغلي دي؟ استادان د ټولنې معماران دي، دوی د خپلې ټولنې د جوړېدو هیله او توان لري. د عالي تحصیلاتو په چوکاټ کې ډېر متخصصین شته چې له حکومت سره د هېواد په ابادولو کې مرسته کولای شي، استادان له خپل مسلکي تخصص سره سره خپله جامعه په دقت سره گوري.

(گل رحمن قاضي)

د استادانو فکر دا دی چې موږ خپل هېواد خپله جوړوو، له دنیا څخه مرسته غواړو، استادان دا غوښتنه لري چې وداني باید له یو ځایه شروع شي دا وداني باید له یو فرهنگي کوره شروع شي، چې له دنیا سره سیال شو، کابل پوهنتون به بیا دا توانمندي حاصلوي چې د سیمې د هېوادونو په کچه خپل ځان تثبیت کړي. د استادانو پر وړاندې چېلنجونه دا دي چې دولتي پوهنتونونه د خصوصي پوهنتونونو پر وړاندې رقابت نه شي کولای، استادان غواړي چې دولتي پوهنتونونه مخکې او خصوصي ورپسې وي، د دولتي پوهنتونونو د استادانو یوه خوا تخصص او بله خوا مادي اړخ دی، ایا د دوی مادي امتیاز د دوی

عبدالرشید سلام

مياشتني ضرورتونه تامينولای شي، نو دغه تهديد بايد له منځه لاړ شي.
نرخونه ورځ په ورځ لوړېږي، پر استادانو باندې يې تاثير مستقيم وي. د
استادانو فيصله دا ده چې يو خو بايد زموږ پر ماضي باندې فکر وشي. يو
دولتي معاش او يو هم کادري معاش دی چې کادري معاش هم په حقيقت
کې د دولتي معاش يوه برخه ده، چې هر وخت بايد هغه ترلاسه کړي.
اوس د اداري اصلاحاتو له خوا يوه طرحه جوړه شوې، په دې طرحه کې د
دوی علمي رتبې چې دوی د تحقيقاتو په لړ کې ترلاسه کړي، دا د
استادانو انتصابي حق دی. د اداري اصلاحاتو په طرحه کې د مامور او
استاد په امتياز کې توپير نه شته، اداري اصلاحاتو ترې علمي رتبه لرې
کړې او دولتي رتبه کې فوق او مافوق رتبه نه لري. دغه راز د علمي رتبې
معاش نه ورکول کېږي. هره رتبه خپل يو تضمين لري چې هغه د هغې
رتبې معاش دی. د حل لار دا ده چې پخوانۍ شتمني بايد خوندي وساتل
شي، پخواني قوانين ولې غلط وګڼو.))

جمهور رييس: ((زموږ بحث بايد د استادانو پر معاش باندې متمرکز
وي. زه په هر طرف پوهېږم، زه په اخر کې ستاسو په طرف يم، خو په
وروستۍ فيصله کې بايد په دې پوه شو چې فيصله واقعاً ستاسو په ګټه ده.
زه دوه خبرې کوم.

۱- د افغانستان د پوهنتونونو داستادانو حق منلی او واضح دی.

۲- هغه نظام چې د اداري اصلاحاتو له خوا وړاندې کېږي په هغو کې
زه ستاسو هر ډول کادري امتياز منم، معاش، علمي رتبې او تحصيل
درجه ټول په پام کې نيسو.

د افغانستان په بوديجه کې بايد داسې مسايل وسنجوو چې ستاسو د
معاشونو جوګه شي ياني معاش د بوديجې د توان مطابق وي.))

استاد طنين: ((يو د معاشونو قانونيت دی، د افغانستان د عالي
تحصيلاتو په قانون کې د معاشونو يادونه شته، د عالي تحصيلاتو په قانون

عبدالرشید سلام

کې چې نوی جوړ شوی، د وزیرانو شورا پاس کړی او فعلاً شورا کې دی.
د اداري اصلاحاتو او د عالي تحصیلاتو قانون کې د ټکر ټکي دا دي:

۱- په اصلاحاتو کې ۸ بستونه دي، ۱-۲ فورمونه لري.

استادان داسې کټګوري شوي: پوهاند- ډاکتر

علمي رتبه، دولتي رتبه او تحصیل درجه ګډ شوي. زموږ تقاضا دا ده چې علمي رتبه باید وساتل، باید اصلاح شي. د تحصیل درجه لیسانس، ماستر، ډاکتر، علمي رتبې د پوهنتون رتبې، لکه پوهیالی- پوهاند.

موږ د کادري معاشونو د لوړاوي په هیله یو.

د علمي رتبو پر اساس باید د معاشونو سیستم رامنځته شي، له مالیې وزیر سره موږ د علمي رتبو په اړه اختلاف نه لرو، مګر د معاش د مقدار په اړه یې ستونزه لرو، زموږ وړاندیز د مقدار په اړه دی، بیا هم کولای شو فکر پرې وکړو.))

جمهور رییس: ((ستاسو ټولې خبرې مې درک کړې، د افغانستان عالي تحصیلاتو استادان باید د علمي رتبو له مخې امتیاز واخلي. ما د لوړو زده کړو وزیر څخه غوښتي وو چې د نورو هېوادونو مثالونه هم راوړي. که مقایسوي نه وي زما نظر دا دی چې د پوهنتون استادان باید خپله یوه طرحه جوړه کړي. ښه به وي چې د علمي رتبې له مخې امتیاز ورکړای شي. زما نظر دا دی چې تاسو د پوهنتون د استادانو یو کمېسیون جوړ کړئ طرحه جوړه کړئ. موږ به ستاسو طرحه عدلیې او مالیې وزارتونو ته وړاندې کړو.))

استاد طنین: ((موږ خپل معاشونه له دنیا سره مقایسه کړي، موږ یوازې د علمي رتبې له مخې امتیاز غواړو، که دولت موږ ته دولتي رتبې راکړي هم مخالفت یې نه کوو.))

د لوړو زده کړو وزیر: ((زه هم د دې طرفدار یم چې د علمي ترفیعاتو له مخې دې امتیا ورکړای شي او یو واحد سیستم دې رامنځته شي.))

عبدالرشيد سلام

استاد طنين: ((د دولتي قانون د (٦) مادې او يوې ضميمې له مخې د استادانو معاشونه مخلوط شوي، دلته ځينې معاشونه د زياتېدو پر ځای کم شوي دي. که چېرې موږ قوي استاد استخداموو معاش دومره کم دی چې څوک نه حاضرېږي. داسې معاش بايد وسنجول شي چې لږ تر لږه له بهرنيو معاشونو سره اندېول وي.

موږ بايد اوسني کادرونه هم وساتو، ځکه ځينې استادان د مجبوريتونو له مخې نورو ځايونو کې کار کوي. که د اداري اصلاحاتو قانون تطبيق شي، نو ډېر استادان به وظيفه پرېږدي.))

جمهور رييس: ((عدليه وزير غواړو چې قانون درته جوړ کړي او معاشونه مو د متوسطو خلکو ژوند ته لوړ شي. د افغانستان د خزانې په چوکاټ کې. هغه کسان چې په زرګونو ډالر اخلي هغه د پردي کټ په شان دي، موږ بايد د ځو لسيزو فکر وکړو، د کادرونو جذب او ساتل.))

استاد طنين: ((زه غواړم يو بل خطر ته هم اشاره وکړم، چې زه يې د کانکور په خاطر څارنوالۍ ته معرفي کړم. زه محکمې بري کړم، زه محکمې نه تشکر کوم، دا ډول خطرونه بايد د پوهنتون له ساحې لرې شي.))

جمهور رييس: ((زه ستاسو په کلکه ملاتړ کوم، زه په دې پوه يم، تر څو زموږ د وطن عالي تحصيلات عالي نه شي د دې وطن ترقي ناممکنه ده، هند زموږ لپاره ښه مثال دی، جاپان ښه مثال دی. د افغانستان بچي بايد تحصيل وکړي چې په خپلو پښو ودرېږي. د اعليحضرت او شهيد داودخان پر وخت کانکور کې لاس نه وهل کېده، اوس هم بايد داسې وشي؛ په کانکور کې دې لاس ونه وهل شي. زموږ د پوهنتونونو استادان د عزت صاحبان وو، د کانکور امتحان بايد اوس هم پاک او شفاف کړئ.))

(عزيز رهمند)

عبدالرشید سلام

استاد عزیز رهمند: ((زموږ د افغانستان پوهنتونونه د ملي کادرونو د تربیت مرکزونه دي، نه د حزبونو مرکزونه. زموږ اوسنی تجمع یو غیر سیاسي کار دی. سیاسي فعالیت په پوهنتون کې نه شته، هر هغه سیاسي شخص چې له پوهنتون څخه کاندید شوی، کامیاب شوی نه دی.))

جمهور رییس: ((وزیر صاحب! د پوهنتون استادان کمېسیون جوړوي له عدلیې او مالیې وزیر سره کېنئ.))

یو تن استاد: ((د دې لپاره چې سبا بیا شکایت پیدا نه شي، استادان خپله کېناستل چې یوه طرحه جوړه کړي. په پارلمان کې اوس د استادانو او وزارت استازي کار کوي، د پارلمان فرهنګي کمېسیون کار کوي. وروسته باید یوه طرحه مکمله کړي.))

وروستی نتیجه دا شوه چې د استادانو د استازو په ګډون دې د لوړو زده کړو وزارت یوه طرحه جوړه او د عدلیې او مالیې وزارتونه دې پرې غور وکړي او بیا دې پارلمان ته د تائید لپاره وړاندې شي.

عبدالرحمن سلام

ولسمشر او د مشرانو جرګې ځينې غړي

د سولې او پخلاينې په باب دا غونډه د جمهوري رياست په ګلخانې ماڼۍ کې جوړه شوې وه، په غونډه کې د مشرانو جرګې د قومونو او قبايلو او ملي پخلاينې د کمېسيونونو غړو ګډون کړی و، غونډه د قران کريم د څو مبارکو ايتونو په تلاوت پيل شوه، ورپسې د مشرانو جرګې غړي سناتور (پوهاند حقايقي) د کمېسيون په استازۍ خبرې وکړې، سوله او پخلاينه يې د هېواد تر ټولو مهم ضرورت وګاڼه، پوهاند حقايقي وويل: ((ستونزې او مشکلات په غچ او انتقام نه حلېږي، بلکې سوله، ښښنه او پخلاينه زموږ د هېواد د مشکلاتو د حل لار ده.))

پوهاند حقايقي د نومړو کمېسيونونو د غړو په استازيتوب له جمهور رييس حامدکرزي څخه هيله وکړه چې په هېواد کې دې له مخالفينو سره د سولې او ملي پخلاينې بهير ګړندی کړي، پوهاند حقايقي زياته کړه: ((سوله او پخلاينه د ټولو افغانانو هيله ده خو يوازې يو څو محدود کسان او ډلې چې په سوله او ډيموکراسۍ کې خپل ځان نه شي مطرح کولای، نو څکه د دې پروسې مخالفت کوي، خو نور ټول ولس د سولې غوښتونکی دی.))

تر پوهاند حقايقي وروسته د ياد شوي کمېسيون په استازۍ د دې کميسيون يو بل غړي (سناتور محمد عمر شېرزاد) له مخالفينو سره د سولې په اړه شپږ ماده ييزه طرحه جمهور رييس ته وړاندې کړه چې د مشرانو جرګې د پخلاينې د کمېسيون له خوا ترتيب شوې وه. په دې طرحه کې راغلي: ((دولت دې له طالبانو سره د مذاکراتو په اړه تود او مثبت عکس العمل وښيي، هر څومره ژر چې کېدی شي بايد له طالبانو سره د خبرو تياری څرګند شي، دولتي او نادولتي رسنۍ دې د ملي پخلاينې د بهير

عبدالرشید سلام

ملاتړ وکړي، له منفي مسموونکو او تحریکوونکو تبلیغاتو دې ډډه وکړي، د مسجدونو له ملا امامانو څخه هیله کېږي، چې په جوماتونو کې د اسلام د مقدس دین په رڼا کې د سولې د اهمیت په باب تبلیغات وکړي)). دغه راز په دې طرحه کې راغلي چې نړیواله ټولنه، د ایتلاف قواوې او ګاونډي هېوادونه دې د افغانستان د دولت او مخالفینو تر منځ د خبرو اترو ملاتړ وکړي. په دې طرح کې د مشرانو جرګې د ملي پخلاینې د کمېسیون له خوا

محمد عمر شېرزاد

تیاری څرګند شوی چې دا کمېسیون له مخالفینو سره د پخلاینې او سولې په هر ډول خبرو اترو کې فعالې ونډې اخیستلو ته چمتو دی. د غونډې په بهیر کې یو تن د معلولینو او معیوبینو په استازۍ او یو شمېر نورو سناتورانو هم خبرې وکړې او د سولې له بهیر څخه یې ملاتړ اعلان کړ.

وروسته د افغانستان د اسلامي جمهوریت جمهور رییس حامدکرزي خبرې وکړې او ویې ویل: ((سوله زموږ د هېواد لومړی ضرورت دی، که په هېواد کې سوله ټینګه شي نو موږ ډېر بریالیتوبونه ترلاسه کولای شو، هېواد مو په هر ډګر کې پرمختګ کولای شي او په دولت کې اداري فساد او نورې درغلۍ په اسانۍ سره له منځه وړلای شو، که د هېواد دښمنانو او مخالفینو په هېواد کې جګړې ته لمن نه وای وهلې، نو د افغانستان اوسنې بریالیتوبونه او پرمختګونه به تر اوسني حالته څو ځله زیات وای، موږ له مخالفینو سره د سولې پروسه تعقیبوو، هیله لرو په پای کې به بشپړې سولې ته ورسېږو.)) جمهور رییس د خپلو خبرو په بهیر کې وویل: ((له سولې او مذاکرې پرته بله هېڅ لاره نه شته، د دنیا ټول اختلافونه په سولې او مذاکرې حل شوي دي، حتی که یو فاتح وي او بل مغلوب بیا هم

عبدالرشید سلام

مذاکراتو ته سره کېني او مشکل حلوي، مورږ سولې ته په دې خاطر ترجيح ورکوو چې نور زمورږ په هېواد کې وينه تويېدنه بنده شي او زمورږ خلک تر دې زيات نور ونه کړېږي.))

ولسمشر د دې غونډې په پای کې غونډې ته له هلمند ولايت هغه ځو تنه هېوادوال راوغوښتل چې د بېلابېلو جګړو په ترځ کې يې د خپلې کورنۍ غړي او عزيزان له لاسه ورکړي دي، جمهور رييس د غونډې برخوالو ته وويل: ((دا دي د دې جګړې قربانيان چې تاسې يې اوس عملاً ګورئ.)) په دې غونډه کې د هلمند ولايت د هغو شهيدانو او ټپيانو له لسګونو وارثانو سره د جمهور رييس له خوا نقدي مرسته وشوه، چې په بېلابېلو جګړو کې شهيدان او يا ټپيان شوي وو، غونډه د افغانستان د خير او فلاح په دعايې سره پای ته ورسېده.

عبدالرشيد سلام

ولسمشر او د پکتیکا مخور

په پیل کې (نوراحمد نوراني) د قران کریم د خو مبارکو ایتونو تلاوت وکړ.

ورپسې ډاکتر اکرم اخپلواک (د پکتیکا والي) خبرې وکړې او په خپلو خبرو کې یې وویل: ((موږ له ولسونو او خلکو سره په ګډ تفاهم خپل مشکلات حل کړي دي.

پر (۱۳۸٦ل) کال مو (۱۱۰) جرګې کړي دي. د دلوې له (۹-۱۱) پورې مو مشورتي جرګه جوړه کړه چې درې ورځې یې دوام وکړ.

پر نهو مهمو مسایلو مو ولس سره توافق وکړ: امنیت، رغونه، کاري ګروپ، حکومتداري، د ملي پخلاینې پروسه، د بې سوادی له منځه وړل او د پوهنې د سطحې لوړول.

امنیت ښه دی، د (۲۲) ولسوالیو لپاره مو تعمیرونه جوړ شوي، له (۳)

(ډاکتر اکرم خپلواک)

ریاستونو پرته نور ټول ریاستونه جوړ شول، له (۱۱۰۰خخه تر۱۴۰۰) د ملي پیوستون پروژې مو جوړې کړې دي. (۲۵) نورې پروژې مو بشپړې کړي، د روغتیا په برخه کې د پکتیکا (۸۰) په سلو کې روغتیایي پروژې مو تر سره کړي. سرحدي سیمو کې مو روغتیایي کارونه کړي، درې سرحدي ولسوالیو کې کلینکونه نه شته. د پوهنې وزارت له خوا اسلامي دارالعلوم جوړ شو. (۲) ولسوالیو کې مدرسې جوړې شوي دي، دارالمعلمین مو تاسیس کړی دی. د مسلکي کادرونو مشکل لرو، یوازې دوه مکتبونه مو سېځل شوي دي او نور په لسګونو

عبدالرشید سلام

جوړېدونکي دي. د سړکونو په برخه کې د (ارگون- شرني) سړک کارونه شروع دي. د شرنې د ښار سړکونه پخېږي. د (گردېز- شرنې) سړک کار دوه میاشتې وروسته پیلېږي. د برمل خلکو سل کسان ملي پولیسو او ملي اردو ته تیار کړي دي. راتلونکي کال کې مو (۲۰۰) پروژې تیارې کړي دي، هیله ده مرکزي حکومت موږ سره همکاري وکړي. وزارتونو څخه هیله لرو چې خپل مربوط ریاستونه او کادرونه تکمیل کړي. قراردادونه او ټیکې باید محلاتو ته انتقال کړي. ډېرې پیسې لرو، خو قراردادونه ټول په مرکز کې تر سره کېږي. د قرادادونو په انتقال سره به محلي ادارې لا تقویه شي. موږ له ائیتلافي ځواکونو، خپلو امنیتي ځواکونو او قومي مشرانو سره په مشوره د امنیت لپاره یوه طرحه جوړه کړې ده.

وزیران صاحبان که پکتیکا ته راشي زموږ روحیه به پیاوړې شي اوس اکثره وخت د پکتیکا او پکتیا توپیر نه کېږي او د پکتیکا پرځای پکتیا یادېږي.))

د غونډې بل برخوال (شېرخان وزیر) و، ده د قومي مشورتي جرگې یا کمېټې سپارښتنې واورولې. چې لاندې سپارښتنې او غوښتنې په کې شاملې وې:

۱- د ولسوالیو شوراگانو تاسیسول
۲- له قومونو سره غونډې
۳- د ولسوالیو شوراگانو سره مشوره
۴- د قومي شوراگانو پرېکړو ته احترام
۵- د یوې ولسوالۍ مشکل د حل په خاطر د بلې ولسوالۍ د قومي مشرانو هڅه.
٦- د سرحدونو چارو وزارت له خوا د خلکو د ستونزو د حل لپاره له قومي مشرانو مرسته غوښتل او هغو ته د یو څه امتیازاتو منل.
۷- د دولت له تور لیست څخه د ځینو کسانو ایستل او د قومي مشرانو له خوا یې تضمین. نړیوال ځواکونه او حکومت دې زموږ پرېکړو ته

عبدالرشید سلام

احترام وکړي.

۸- ائیتلافي ځواکونه دې د دولت ضد کسان موږ ته په ګوته کړي چې موږ يې پر خلاف عمل وکړو.

۹- که قومي مشران مخالفینو سره خبرې کوي، نو دولت به خبروي.

۱۰- د قومي شوراګانو دفترونه باید په هره ولسوالۍ کې جوړ شي.

۱۱- په باګرام او نورو سیمو کې چې زموږ کوم بندیان دي، موږ يې تضمین کوو هغه دې راخلاص شي.))

بل شخص (محمد ابراهیم) و چې هغه هم د قوم په استازۍ خپلې سپارښتنې لرلې، چې دا دي:

۱- د ملي اردو او پولیسو تقویه

۲- د پکتیکا ولایت پولیسو تربیه او د کمیت زیاتول.

۳- د پولیسو امتیازات دې زيات شي، منطقه يي معاش دې ورکړای شي.

۴- د پولیسو، معلولینو او شهیدانو امتیازات په پام کې نیول.

۵- په عملیاتو کې د ملي پولیسو داخلول.

٦- د نړیوالو قوتونو له خوا د کورونو د تلاشۍ بندول، ولسوالانو او زموږ د قومونو د مشرانو مشورې اورېدل.

۷- خارجي قوت باید د ترهګرۍ د پټېدو ځایونه له منځه یوسي.

۸- دکمپاین په نامه دې نامسؤل قوتونه ختم شي.

۹- ملي امنیت دې خپل راپور دقیق کړي.

۱۰- مغرض اشخاص دې له امنیتي ارګانونو وایستل شي.))

ورپسې (کفیل سدوزي) خبرې وکړې او په خپلو خبرو کې یې وویل:

۱- د ملي پیوستون پروژې دې پراخې شي.

عبدالرشید سلام

۲- کرنیزو پروژو ته دې پام وشي.
۳- د لویو لارو جوړولو ته دې زیاته توجه وشي.
۴- لږ تر لږه په پنځوس کیلو مترو کې دې یو اساسي معیاري روغتون جوړ شي.
۵- د ښځینه ډاکترانو زیات کمی دی، باید ډاکتران او نور کادرونه هلته راولېږل شي.
۶- د اوبو بندونو او برېښنا په برخه کې دې زیات پام وشي.
۷- د پروژو قراردادونه دې محلي خلکو ته انتقال شي.
۸- د پروژو کارګران باید محلي خلک وي.
۹- د پروژو د تسلیمۍ پر وخت باید د محل خلک او د همدې ولسوالۍ د شورا غړي حاضر وي.
۱۰- د کوکنارو له بوټي سره په دې ولایت کې خلک نفرت لري، باید نعمل البدل ورکړای شي، موږ ته باید خپل بندیان د تحفې په بڼه راکړئ.))

وروسته د غونډې یو بل قومي مشر خبرې وکړې او په خپلو خبرو کې یې لاندې وړاندیزونه وکړل:
((۱- د پکتیکا معارف ته دې زیاته توجه وشي.
۲- یو سلو اویا ښوونځي تعمیرونه نه لري، باید تعمیرونه ورته جوړ شي.
۳- په هره ولسوالۍ کې یوه دیني مدرسه لرو او یوه لیلیه غواړو.
۴- د مسلکي استادانو په برخه کې زیاته توجه غواړو.
۵- درسي کتابونو او لابراتوارونو ته زیات ضرورت دی.
۶- له نورو ولایتونو څخه دې مسلکي کادرونه راشي، موږ یې تضمین کوو.
۷- یوه مرکزي لېسه غواړو چې لیلیه ولري.

عبدالرشید سلام

۸- د (۱۲) ټولګي فارغانو ته دې يو څه امتياز ورکړای شي.
۹- د خارجي بورسونو په اړه د سهميې غوښتونکې يو.
۱۰- قرادادي معلمين بايد د ښوونې او روزنې رياست ته ولېږو.
۱۱- په پلچرخي او ملي امنيت کې زموږ بنديان بايد راته راخوشې شي.))

ورپسې د افغانستان جمهور رييس حامدکرزي خبرې وکړې چې غټ ټکي يې دادي:

((خدای^(ج) مو راوله، په ليدو مو ډېر خوشالېږم، په تېره بيا دا چې په ژوند کې مو څه بدلون راغلی دی. دا زموږ لپاره ډېره په زړه پورې خبره ده، دا چې صحي مراکز او مکتبونه جوړ شوي، په دې ډېر خوشاله يم، خو په دې هم پوه شوی يم چې ژوند مو د تکليف او مسکينۍ دی لا هم ډېر څه مو په مخکې دي چې ځان هوسا وګڼو. دا هر څه به زموږ ژوند کې ونه شي، دا به زموږ د بچيانو په ژوند کې ثمر ته رسېږي، زموږ او تاسې هڅه به دا وي چې د سبا لپاره کار وکړو. ما لس کاله دمخه د افغانستان د خلکو تر منځ جرګه جوړوله، دا جرګه مو لس کاله دمخه په جرمني کې جوړه کړه.

يوه ورځ ناست وو، زموږ يو سپين ږيري عبدالکريم خان سپين صاحب د فراه يو سپين ږيری و، هلته يو چا ويل موږ هيله لرو چې موږ ټول ژوندي يو چې افغانستان جوړ شي او جرګه وشي. هغه مو پيل کړه، پنځه کاله مخکې مو هيڅ نه لرل، اوس يو څه لرو، يو څه سړک، اوبه، مکتب او نور لرو، خو تر ټولو مهمه خبره چې نن يې لرو هغه د افغانستان دا هسکه شمله ده، هغه د افغانستان دا هسک بيرغ دی چې په ټوله دنيا رپېږي.

موږ يو وخت په پاکستان کې مهاجر وو دا وخت نو د دنيا ستره اقتصادي جلسه وه، د ټولې دنيا بيرغونه پرې رپېدل، خو د افغانستان بيرغ په کې نه و، کله چې افغانستان جوړ شو، نو دويم کال يې (لاوس) ته موږ

عبدالرشید سلام

وغوښتلو، یو خارجي مسؤل موږ وغوښتلو، خو هلته دا مسؤل نه و، سکرتر یې وویل چې دا مسؤل بل کار ته بل چېرته لاړ، نو بېرته راغلو ډېر خفه شو، نو ما فکر وکړ چې زموږ د غریبۍ په خاطر دی بل چېرته لاړ. نو بیا یې موږ بلې جرګې ته دعوت کړو. زړه مې و چې لاړ نه شم، خو بلې جرګې ته لاړو، خو سږ کال همغه سړي بیا کنفرانس ته دعوت کړو چې د ټولې دنیا کنفرانس و او افتتاحیه وینا یې ماته راکړه، دا ځل د ټولې دنیا ټول بډایان ناست دي، خو د افتتاح وینا ما وکړه، خو خلکو کتل چې افغانستان به څه وایي، خو ما ویل خدایه دا وطن چې اوس یې دنیا وینا ته ګوري بیا شاته نه کړې. دا نو اوس زموږ د خپلو خلکو په لاس کې دي چې خپل هېواد وساتي دا وخت زموږ بیرغ پرې رپېده.

دا هېواد مو تاریخ لري، خو اینده هم باید ولري. ستاسو وینا باندې ښه پوه شوم. د ټولو په راس کې تعلیم او معارف دی، ټول ژوند په تعلیم ودان دی که موږ تعلیم وکړو د خارجي له تلاشۍ او مرستو ټولو به خلاص شو. اوس هم څه کمی په کې راغلی دی خو بند شوي نه دي.

په بندیانو مو ډېرې خبرې کړي، خو لا تر اوسه دا مسئله حل شوې نه ده، وجه یې دا ده چې اوس هم دنیا ته احتیاج یو، مکتب، روغتیا، امنیت، معاش او نور هر څه ترې غواړو، اوس هم موږ ډېر په استدلال کې ورسره روان یو، دوی حیران دي چې هم پیسې رانه غواړي، هم امنیت رانه غواړي او هم مو خبره نه مني.

خو موږ به تعادل ساتو، دوی خخه به مننه کوو، خو استقلال به هم ساتو. د بندیانو مشکل به څه حل شي او څه به حل نه شي، موږ به د دې حالاتو زغم کوو، تر هغه ورځې چې افغانستان د خپلې خاورې دفاع په خپله وکړي. د ځینو مسایلو زغم نه کوو، د قومي نفاق، د خپلواکۍ د خرابۍ، زموږ د تاریخ د بې احترامۍ زغم به نه کوو. د هغو شیانو زغم به کوو چې زموږ د کور تر منځ مشکل په کې وي.

تاسې به لېست جوړ کړئ چې څوک ډېر ګناهکار دی او څوک بېګناه

عبدالرشيد سلام

دی، یوه چاره به وکړو.

خارجیانو سره کله ډېر ځیږ او کله ورسره ډېر نرم یو؛ توازن ورسره ساتم.

راغلم سړک، مکتب او برق ته. څه وعدې عملي شوي او څه به نورې ورپسې عملي کېږي، د مکتبونو او سړکونو کار مو سل په سلو کې کېږي. د روغتیا چارې مو خرابې دي، خو دا حالات تر هغه وخت نه ښه کېږي چې په خپل بچي مو تعلیم ونه کړئ. تر څو چې مو خپل بچي ډاکتران نه شي روغتیا مو نه ښه کېږي. ستا د اورزګان په ولایت کې ستا بچی ډاکتر نه و، له تاجکستان ښځه جلۍ راغلې، ډاکتري کوي هغه هم په مرکز ترینکوټ کې. د ولسوالیو او کلیو د میندو روغتیا خو ډېره د زړه د درد خبره ده. هغه بله ورځ به تاسې اورېدلي وي چې د بدخشان یوه بېوزله کورنۍ کندوز ته راغلې وه دوه ماشومان یې له یخه مړه شوي وو، یوه شپږ میاشتنۍ لور یې وه، یوه همسایه د پنځه سوه افغانیو کمک ورسره کړی چې دا اولاد به دې زه در وروزم. نو ځواب مې ورولېږه والي او امنیې قومندان ورسره (۲۸۰۰۰) افغانۍ کمک کړی و او بیا مې دلته راوغوښتل ګلخانې ته. دلته چې مو وکتل یوه زړه بوډۍ، یوه ځوانه ښځه او دوه سپین ږیري ورسره ناست دي، ښځه (۱۸-۱۹) کلنه وه، یو سپین ږیری راولاړ شو، ښکل یې کړم، ما ویل ته څوک یې؟ ده ویل زه د دې ناوې پلار یم، ما ویل دا سپین سرې څوک ده؟ ده ویل دا یې مور ده، ما ویل مېړه یې څوک دی؟ هغه وویل دا بل سپین ږیری چې هم فلج و او هم ډېر سپین ږیری، د میاشتې (۵۰۰۰) افغانۍ معاش مې ور حواله کړ.

د خپل زوی د پنځه میاشتو کالي مې ورته ورکړل، وروسته راته فکر پیدا شو، چې دا جلۍ به دوی وساتي که به مړه شي. ځکه چې دا ښځه هم ناروغه وه، فکر یې خراب و او دا نور هم سپین ږیري وو.

خو اوس راځم خپلې خبرې ته چې زموږ په ټولنه کې پر ښځو ظلم دی، پر ښځې تعلیم نه کوو، که مو هر چاته ورکړه. دلته هم ګناه د دې د

عبدالرشید اسلام

پلار وه چې جلې یې دې سپین ږیري ته ورکړې وه. دا پېښې په هره ولسوالی او هر کلي کې شته. زه اوس په دې فکر مند یم چې په هر کونج کې به دا څه حال وي. دا ځکه چې موږ تعلیم پرې نه کوو، غاړه مو پرې بنده ده.

که تاسو غواړئ چې دا وطن په پښو ودرېږي، له جمهور رییسه نیولې تر عادي شخص پورې بل چاته متحاج نه وي، نو تعلیم به کوو، تعلیم به کوو، تعلیم، بې له تعلیمه بله چاره نه لرو.

(ولسمشر حامد کرزی له ولسي مخورو سره)

څو کاله دمخه مې د جاپان صدراعظم (کوزیمي) ته وویل چې زموږ خلک باید تعلیمیافته شي. کوزیمي راته وویل چې د جاپان اوسنی پرمختګ او سوکالي د (۱۵۰) کالو محصول دی. پخوا دلته د خلکو تر منځ ډېر جنګونه وو، یوځای یې وښود چې هلته یو خان یو بل قوم ته د قحطۍ له امله وریجې ورکړې، هغه قوم راټول شو مکتبونه یې جوړ کړل، هلته یې ماشومانو ته وریجې ورکولې چې مقصد ډوډۍ ورته پیدا شي، له همدغه ځایه د جاپان ترقي شروع شوه، نن وګورئ چې جاپان تر ټولې دنیا پرمختللی دی، افغانانو کې هم دا استعداد شته. په تعلیم کې تر مرګه پورې درسره ولاړ یم.

د برق په برخه کې په پکتیکا کې (۷) پروژې شته، (غورزج، وچه خوله،

عبدالرشید سلام

بېلتون ذخيره، پوچه ونه، زمي خيره)، دې پروژو ته د نا امنى په وجه سروې نشي تللى.)) دې وخت کې خلکو وويل مورږ يې تضمين کوو.

رييس جمهور: ((سړي به ورکوئ چې امنيت يې تضمين شي.

د ډيورنډ کرښه: خومره تگ و راتگ چې ورسره کولاى شئ، ويې کړئ.

(نادر خان کتوازی)

قراردادونه: بايد محل ته انتقال شي، سبا به يې د کابينې په غونډه کې مطرح کړو.))

وکيل صيب نادرخان کتوازى: ((نه کوکنار لرو، نه جنگسالاران.))

جمهور رييس: ((د پوهنتون کانکور مشکل به حل کړو. طرحه به راکړئ.))

بيا يې خلکو سره خداى پاماني وکړه او غونډه ختمه شوه.

عبدالرشيد سلام

ولسمشر، د پکتیا مخور او عالمان

د (۱۳۸۷ل) کال د جوزا (۱۴) مه نېټه تر غرمې وروسته یوه بجه: په پیل کې د قران کریم د څو مبارکو ایتونو تلاوت وشو.

وروسته د پکتیا یو قومي مشر خبرې وکړې او د هېواد پر ملي وحدت بې ټینګار وکړ، ویې ویل: ((موږ د افغانستان په کچه خبرې کوو، خو ځینې سیمې شته چې ډېر مشکلات لري، دا سیمې لږ مایوسه دي او له دولت څخه یې زیاته فاصله نیولې، موږ په ټاکنو کې د تاسو د انتخاب لپاره ښځې او نر راوتلي وو. تاسو چې پر چا ډېره مهرباني کړې، هغوی تاسو ته ډېر مشکلات پیدا کوي او غواړي په نړیواله ټولنه کې مو بدنام کړي، موږ ستاسو د کاندیدۍ د تصمیم په اړه معلومات غواړو، موږ تاسو څخه بل خوک نه لرو، که تاسو ځان کاندیدوئ نو موږ ته ووایئ چې موږ به څه کوو، ولس ته په کوم صلاحیت ډاډ ورکولای شو چې ولس بیا ستاسو تر شا ودرېږي.

ځینې خلک موږ نړیوالو ته بد معرفي کوي، موږ نه د علم او نه د ترقۍ دښمنان یو، موږ ستاسو مشورې ته منتظر یو. موږ ته ووایئ که موږ ستاسو ملاتړ وکړو موږ به بیا هم همداسې یو چې هر وزارت ته له خپلې پګړۍ سره نه شو ننوتلای، موږ اوس په حکومت کې خپل ځان سهیم ګڼو، خو څومره چې زموږ شمېر او حق دی، هغومره حق نه دی راکړل شوی، تاسو موږ ته څه ډاډ راکوئ، که چېرې موږ یو بل سره توافق کوو، نو یو با صلاحیته نماینده موږ ته رامعرفي کړئ.))

جمهور رییس: ((د انتخاباتو په باب اینده کې خبرې کوو، وکیلانو سره رابطه لرم، علماوو سره به د مولوي صاحب شینواري له لارې رابطه ټینګوو. کله چې د پاریس له کنفرانس څخه راخلاص شم، بیا به ګورو، که اوس زه

عبدالرشید سلام

پر انتخاباتو ځان اخته کړم، نو د وطن د ابادۍ کارونه راخخه پاتې کېږي. زما وظیفه دا ده چې تاسو ته لویې لارې جوړې کړم او ډېر کارونه وکړم. د هغه شخص لپاره ناوخته ده چې له حکومت څخه بهر دی، هغوی ته ډېر وخت په کار دی، خو زه چې جمهور رییس یم زه باید زیات کار وکړم، که زه خپل رسمي وخت پر انتخاباتو مصرف کړم، نو زه باید جمهور رییس نه اوسم. سهار چې زه دفتر ته راشم که چا سره پر انتخاباتو ځان اخته کړم، که بل کوم ولایت کې خلک له لوږې په تکلیف وي، نو دا زما لپاره بده خبره ده. کاندید یم، خو کار اوس ورته نه کوم، حکومت کې به اصلاحات راولم، که مې لویې پروژې عملي کړې، برق مې کابل، ننګرهار او ټول افغانستان

(جمهور رییس له علماوو او مخورو سره)

ته راوست، نو بیا به په خپل کار کې کامیاب یم، په کور کې خو به ارام کېنم، تاسې به کور ته راځئ، ټوکې ټکالې به کوو د افغانستان د امن خبرې مهمې دي، زه نن تاسو سره د امن په باب خبرې کوم، ستاسو زامن، مامور، صاحب منصب، متعلم د کوم تروریست په لاس وژل کېږي، دا مشکل باید حل کړو، خلک ذهناً ارام نه دي. که سړک مو جوړ هم شي، خو چې امنیت نه وي، تاسو به تشویش کوئ.

د غلا او امنیت تر منځ توپیر دی. د غلا مخه نیول ډېر کلونه غواړي، خو د مملکت په کچه امن ډېر ضروري دی، تر هغه چې له پاکستان سره خبره یو طرفه نه کړو، دا مشکل نه حلېږي. پاکستان له افغانستان څخه او له

عبدالرشید سلام

خپلو پښتنو او بلوڅو ښخه ډارېږي، امريکايان بايد پاکستان قانع او يا هم مجبور کړي، خو اوس امريکايان قانع شوي دي. پر يوه شي ډېر خوشاله يم، هغه دا چې يو وخت به د پاکستان مشرانو د افغانستان مشرانو ته توصيه کوله چې دا وکړئ او دا مه کوئ. هغه ورځ چې پاکستان کې مشرف انتخابات وبايلل، ما ورته د انتخاباتو د بايللو مبارکي ورکړه، هغه وويل ولې؟ ما وويل: که دا انتخابات دې گټلي وای، ته به پاتې وې پاکستان به نه و، که تا گټلي وو، نو چا نه منل، بيا مې اصف زرداري ته ټليفون وکړ د مبارکۍ ترڅنگ مې ورته وويل چې مشرف سره روغه جوړه وکړه، نوازشريف ته مې هم همدا وويل. هغه بله ورځ په مصر کې له رضا گيلاني سره کېناستم، ما ورته دا کيسه وکړه هغه راته وويل چې دې کوشش ته ادامه ورکړه او که بيا موقع دربرابره شوه نوازشريف ته ووايه چې موږ سره لاره ونيسي. ترڅو چې پاکستان زموږ په کورنيو چارو کې لاسوهنه بنده نه کړي دلته سوله نه راځي. د طالبانو پر وخت چې سوله وه يوه خبره دا وه چې يو لاس خلک وو، خو اوس د يوه لاس خبره نه ده، موږ بايد پاکستان يا بند کړو او يا يې هم منع کړو، که مساويانه دوستي راسره وکړي، مشر او کشر په کې نه وي موږ يې ورسره منو.

حسيني صاحب: ((چا چې چا باندې اول سلام واچوه، بيا همغه سره ملگرې کېږي، نو تاسې بايد هم اول غږ وکړئ.))

يو بل مشر: ((خلک په تشويش کې دي، هر چېرته د هر چا لپاره يو ځوک کار کوي، نو ځکه خلکو ته تشويش پيدا کېږي، نو د عامه پوهاوي يو کمپاين بايد پيل شي چې د خلکو ذهنيت جوړ شي، په قومي او جهادي لېول ټولو خواوو باندې بايد کار وشي. موږ د افغانستان په بېلابېلو سيمو کې رول ادا کولای شو.))

جمهور رييس : ((د پاريس کنفرانس نه وروسته به بيا سره کېنو، نورو مشرانو سره مو هم خبرې کړي، ټول بايد سره کېنو. زه به هېڅ وخت له دې ځوکۍ ښخه د بې اتفاقۍ نښې نښانې ښرگندې نه کړم، زه له دې

عبدالرشید سلام

څوکۍ څخه د بې اتفاقۍ خبرې ته اجازه نه ورکوم، زما لپاره به ډېر د افتخار ځای وي چې زه جمهور رییس یم، خو د دې خاورې د وحدت لپاره کار وکړم. زه د یوې سیمې رایه د بلې سیمې د رایې په قیمت نه ترلاسه کوم. انتخاباتو ته به ډېر ترتیبات ونیسم د ځان لپاره نه، زه به د مشرف او نورو په شان هېڅکله ونه کړم. که زه وټاکل شوم، د اینده مشرتوب لپاره به ترتیبات ونیسم، د جشن پر ورځ خدای(ج) وساتلم. پېښې دې کېدی شي یو څوک له منځه لاړ شي. د دې خاورې اساسات باید جوړ کړو.))

قومي مشر: ((ستاسو د اخلاص ترڅنګ تاسو سره همداسې یوه همفکره اداره هم په کار ده.))

جمهور رییس: ((د پاریس تر غونډې وروسته باید کېنو او نورو مشرانو سره به هم کېنو دې بحث ته به دوام ورکوو.))

عبدالرشید سلام

ولسمشر او حسین خېل

ولسمشر دا ځل دکابل او د هېواد د نورو سیمو له مېشتو حسین خېلو سره ملاقات درلود. دا ملاقات د حسین خېلو د سراسري شورا په بلنه او غوښتنه برابر شوی و، د پروګرام په پیل کې د قران کریم د څو مبارکو ایتونو تلاوت وشو، بیا د حسین خېلو د قومي شورا په استازی (حاجي جنت ګل حسین خېل) خبرې پیل کړې، هغه د خپلو خبرو په پیل کې وویل:

((خوشاله یم چې د خپل قوم په شمول له جمهور رییس سره له نږدې ګورم، هیله ده هغه غوښتنې چې زما قوم یې لري، جمهور رییس ورته توجه وکړي. افغانستان د افغانانو مشترک کور دی. ټول ګډ مسؤلیت لري، ځینې کارونه د خلکو د خفګان سبب ګرځي، باید دا مشکلات حل شي، تاسې یو وخت د عفوې فرمان صادر کړ، باید همغه عملي شي، نړیوالو قواوو ورو ورو له خپلو وعدو تېری کړی، خلک یې پر دې کار خفه دي، باید توجه وشي چې خلک ناراضه نه شي، د حسین خېلو قوم یوه غوښتنه لري هغه دا ده چې زموږ یو شمېر خلک بې ګناه بندیان دي، په زندانونو وطن نه جوړېږي، رییس صاحب په دې برخه کې دې خاصه توجه غواړم، خلک په بمبار او انتحار دواړو کې یو شان وژل کېږي، زموږ خلک غواړي بندیان یې خلاص شي، دا د خلکو او حکومت تر منځ یو پُل دی، پرون مو هم تائید کړی یې، نن دې هم تائیدوو او سبا به دې هم ان شاء الله تائیدوو، اصلي غوښتنه مو اوس همدا ده چې بندیان مو خلاص شي. بهرني ځواکونه خپله کله کله داسې اعمال تر سره کوي چې د خلکو حساسیت را وپاروي...)) په حاجي جنت ګل پسې د حسین خېلو د قوم بل مشر (حاجي دوست محمد خان) خبرې وکړې، هغه وویل:

عبدالرشید سلام

((زه به په پاکستان کې د مهاجرینو په باب خبرې وکړم، موږ مخکې هم ستاسو ملاتړ کړی دی، بیا به یې هم کوو، ټول مهاجرین دا خواهش لري چې هغوی په انتخاباتو کې برخه واخلي، (دوه نیم میلیونه) کارتونه هلته وېشل شوي دي. نهه لکه و پنځه شپېته زره (۹٦۵۰۰۰) حسین خېل ټول ستا ملاتړ کوي.)) دې وخت کې ولسمشر وویل: ((حسین خېل نهه لکه و پنځه شپېته زره تنه دي؟ ډېر زیات نه دي بابا نه به وي دومره؟)). دې کې ټولو غږ کړ، ان تر دې هم زیات دي، یو غږ کړ: «سروار یوولس لکه دي، په ګوته شمار». جمهور رییس ته هم عجیبه ښکاره شوه، خو دوی پر خپل شمار ټینګ ولاړ وو. حاجي دوست محمد خان خپلو خبرو ته دوام ورکړ. ((افغانان ټولو ته معلوم دي چې روس غوندې طاقت یې مات کړی، نو دا لا څه دي؟ دا قوتونه چې اوس راغلي که د مېلمنو په توګه راغلي وو، موږ یې د مېلمنو په توګه منو، که نه موږ اوس هم د جهاد اعلان کولای شو. زموږ درې رنګه بیرغ زموږ د تاریخ څرګندونه کوي، دا بیرغ باید وساتل شي)). دوست محمد خان بیا د یوې ښځې کیسه وکړه چې د اتفاق په باب وه، بیا یې زیاته کړه: ((موږ نه یوازې د حسین خېلو د قوم لپاره اتفاق غواړو، بلکې د ټولو افغانانو او ټول افغانستان اتفاق غواړو، د مهاجرینو وزارت باید د مهاجرینو غم وخوري، مهاجرین باید بېرته په عزت سره خپل هېواد ته راستانه شي.)) تر حاجي دوست محمد خان وروسته یو تن دیني عالم خبرې وکړې، ویې ویل: ((دا یو واقعیت دی چې افغانستان د ټولو ولسونو او قومونو کور دی، رییس صاحب! پخوا د حسین خېلو قوم له تا څخه په انفرادي توګه ملاتړ کړی دی، خو اوس چې دا شورا جوړه شوې، غواړي په ډله ییز ډول درڅخه ملاتړ څرګند کړي، دا شورا (۹٦۵۰۰۰) تنه غړي لري، که غواړئ ټول درته حاضر کړو، هم راوړلای یې شو. زموږ له قوم څخه یو تن ستا په حکومت کې دی، یو ډاکتر عبدالله لغمانی دی، هلته یې د لغمان قومي شورا جوړه کړې ده، پر هغه باندې باید نور شفقت

عبدالرشيد سلام

وشي.))
وروسته ولسمشر خپلې خبرې پيل کړې: ((زموږ د حسين خېلو مشرانو، عزيزانو، علماوو، سپين ږيرو، ځوانانو او استازو مولا مو راوله! په ليدو مو ډېر خوشاله شوم، دا چې زموږ ملاقات ډېر معطله شو، دا نو د افغانستان حالات دي چې کله کله داسې کېږي، په کور کې هم چې کله کله د کور غړي يو بل سره خبرې کوي، سره کېني، داسې مسايل پېښېږي، اوس راځم اصلي خبرې ته:
خارجي ځواکونه خودسرې کوي، خلک نيسي، کورونو ته ځي، بمبارې کوي، وژني يې، زه لګيا يم خبرې او دعوې ورسره کوم، هغه ده تاسې خبر ياست، يو څه بدلون راغلی، نور به هم راشي. خدای(ج) دې راسره مرستندوی شي چې ژر يې راولو. د خارجيانو برخه ماته پرېږدئ، تاسې مې ملاتړ وکړئ، که شخړه مې ورسره وسوه که روغه، دا برخه ماته پرېږدئ، تر هغو به دې دعوو ته دوام ورکوو چې وروستي تارونه ونه شلېږي.

ولسمشر حامد کرزی

که راځخه لاړل نو ژوند به مو ښېرته هغه د لسو کلونو پخوا ژوند وي، د کور لپاره اول تهداب کېږدو، تهدابونه مو لا پاخه نه دي، دېوال مو لا تر اوسه پوخ نه دی، همسايګان راته په کمين کې ناست دي، لکه شرمښان، دا تور، سور او شين بيرغ چې موږ او تاسې پرې وياړو، ځينې ګاونډي هېوادونه او لرې پراته هېوادونه غواړي دا بيرغ ټيټ کړي. هالنډ څه موده د مخه زموږ بيرغ د هوايي ډګر په لويه لاره کې ځړولی و، ډېر خوند يې وکړ، بهرنيانو سره به ګوتې ماتوو، خو انديوالي به مو هم ورسره نه خرابوو، څو موده د مخه يې مشران راته راغلل، ماته يې وويل: که ته خفه

عبدالرشید سلام

يې موږ په درخخه لاړ شو. ما ورته وويل: که د تروريزم پر خلاف راغلي ياست نو دا جنګ خو زموږ په وطن کې نه شته، نه زموږ په کلي کې تروريزم شته، نو ځای دې بل ځای دی، که د سيمې لپاره راغلي ياست، نو ونډه به مې معلومولې، اباد افغانستان درخخه غواړم، ستر افغانستان درخخه غواړم، داسې افغانستان چې لس کاله بعد په دې سيمه کې ستر هېواد وي، موږ د خپل وطن د ابادۍ په خاطر دنيا سره په خبرو لګيا يو، افغانستان زموږ کور دی، خاوندان يې موږ يو، خو دا کور په دې دنيا کې بې ملګرو نه شي چلېدی، وايي چې خان يې په ياران يې، دوی ته به وايم چې ورانی مه کوئ، دوستي به هم نه خرابوو.

بله خبره دا ده چې غل او قاتل نه راخوشې کوو، خو که څوک يې د طالب په نامه نيولی وي، هغه به راخوشې کوو.)) دا مهال يو تن د (موسهي) بنديانو په هکله هم يادونه وکړه.

ولمسشر وويل: ((د موسهي خلک ډېر پياوړي خلک دي لېست به يې راوړئ، که ستاسو طالب و، درخوشې کوم يې او که د بل ځای طالب و، نه يې درخوشې کوم، دا وطن چې وران شو، دا يوازې خارجيان نه وو، د دې ځای خلکو هم ورسره لاس درلود. په خدای که دا وطن په قرار کړئ تر څو ځان د دې وطن خاوند ونه ګڼئ!

په ټاکنو کې د مهاجرو ګډون په باب بايد ووايم چې دنيا دا ځل پيسې نه ورکوي، د پاکستان حالات ښه نه دي، نو هلته چې نه کېږي، نو بيا خو په ايران کې هم نه کېږي. مولوي صيب ښه خبره دې وکړه، افغانستان کې ژوند او عزت غواړو، زما پلار کوټه کې شهيد شو، زه په اسلام اباد کې وم، د لويې جرګې په باب مو خبرې کولې، د امريکا سفير راته وويل چې ته ولې امريکا ته نه ځې؟ ما ورته وويل چې دا ستاسو په شان ښکلی ژوند، موټر او نور هر څه په افغانستان کې غواړم، خدای دې دې حالت ته موږ ورسوي او دا هله کېږي چې موږ د دې خاورې د خاوندتوب حق پر ځای کړو.

عبدالرشید سلام

نور خوک بې نه شي جوړولای، په میلیونونو عسکر چې دلته راشي، دا ملک نه شي ساتلای، تر څو چې موږ یې ونه ساتو، خارجي به دلته راځي، خو د ملک ساتنه به موږ خپله کوو، تر څو چې خپل ځوان پولیس، ډاکتر، انجنیر او نور وروزو. امریکا په دې امریکا ده چې سړي لري، هندوستان یې بل مثال دی، غریب و خو نن په نړۍ کې یو قوي هېواد دی، زه به دا زمنه درسره وکړم، هغه کسان به راخوشې کړم چې ملامت نه دي، تاسې به راسره دا ژمنه وکړئ چې خپل اولادونه به روزئ، هم مو رایه غواړم او هم مو ملاتړ غواړم. په ګډه به هغه مرام ته رسېږو چې افغانستان په کې سوکاله وي. مولا مو راوله!))

عبدالرشید سلام

د ننګرهار مومند او ولسمشر

که څه هم ولسمشر د ننګرهار له ولسونو سره څو څو ځله کتلي، خو دا کتنه د ننګرهار د مومندو قوم خېلونو ته ځانګړې شوې وه. د غونډې په پیل کې د (مولوي عبدالعزیز خیر خواه) له خوا د قران کریم د څو مبارکو ایتونو تلاوت وشو، بیا خپله همده د خلکو په استازۍ له ولسمشر څخه مننه وکړه چې دوی ته یې وخت ورکړ چې خپلې محیطي ستونزې ورسره شریکې کړي. مولوي عبدالعزیز ولسمشر ته وویل: ((ستاسو په تدبیر او هلو ځلو د افغانستان

(مولوي عبدالعزیز خیرخواه)

نوم اوچت شو. تېرو جګړو افغانستان ډېر ځپلی دی، که څه هم په تېرو څو کلونو کې ډېره ابادي شوې، خو بیا هم د ټولو خلکو هیلې نه پوره کېږي، د اداري فساد مخه باید ونیول شي او په دې برخه کې د خلکو تشویشونه له منځه یوړل شي، په هېواد کې باید دیني مدرسې نورې هم زیاتې شي او تاسو باید خپل رسالت او مسؤلیت لاپسې اوږد کړئ. موږ د نړیوالو له مرستې مننه کوو، خو د هغوی د خپلسرو عملیاتو په باب تشویشونه نه شو هېرولای، په ننګرهار کې ډاډمن امن دی، کوکنار صفر شوي، ډاپاګ پروګرام ښه روان دی، د قانون د پلي کېدو لپاره د ننګرهار د خلکو ملاتړ ضروري دی، د ننګرهار د (ډکې) په سیمه کې د (ښارګوټي) د جوړولو پلان جوړ شوی و، باید هغه پلان عملي شي، ننګرهاریان تاسو سره ودرېدل، تاسو باید ننګرهاریانو سره ودرېږئ! څرنګه چې ننګرهار کې کوکنار صفر

عبدالرشيد سلام

شوي، نو په کار ده چې ننګرهار سره مرسته وشي، په (باګرام) کې بې ګناه بنديان لرو، هغه بايد راخلاص شي، موږ يې تضمين کوو. موږ چې په اوسنيو شرايطو کې څومره فکر کوو، ستا بديل نه ګورو.

په ننګرهار کې په زرګونو عالمان موجود دي، خو د هغوی په استازي تا سره د پنځه سوو عالمانو ځانګړی ملاقات غواړو، علماوو لپاره د يو ځانګړي ښارګوټي منظورېدل غواړو.))

په مولوي عبدالعزيز پسې د مومندو يو قومي مشر (اول دادخان) خبرې وکړې، ويې ويل: ((لومړی خو له ولسمشر څخه مننه کوو چې موږ ته يې وخت راکړ. د ننګرهار خلکو دا خبره تر بل هر چا زياته درک کړې ده چې تاسو په سختو شرايطو کې افغانستان ته ډېر مثبت څه راوړي دي. موږ د ځينو نورو کانديدانو فعاليتونه ګورو چې اخوا دېخوا يې پيل کړي دي. کابينه، ستره محکمه، ولسي جرګه، مشرانو جرګه، ولايتي شوراګانې او نور ټول خپل خپل غړي لري چې په يو ګډ سيستم کې بايد کارونه تر سره کړي، د خصوصي سکتور د تقويې لپاره هڅې پيل شوي.

(ولسمشر حامد کرزی)

بايد دا هڅې نورې هم پياوړې شي، يوازې په ننګرهار کې (شپږ زره هکتاره) ځمکه تياره شوې وه، اوس ايله (زر هکتاره) تياره ده. بايد دا په دولتي هڅو فعاله شي، له (سلامپور) څخه بايد يوه وياله (ګمبيري) ته ورسېږي، د نور محمد تره کي له خوا ځينو خلکو ته (د شپږ جريبه ځمکې) د ورکړې د پخواني فرمان د لغوې په باب تاسو يو فرمان صادر کړی و، هغه بايد عملي شي.))

ولسمشر: ((د ننګرهار د مومندو استازو په خير راغلئ!

د (ډکې د ښارګوټي) په باب به خپل کار پيل کړم، د ملکي تلفاتو او

عبدالرشید سلام

بندیانو په باب مې ډېر کار کړی او ډېر په کې ستړی شوی یم، خو تر اوسه مې لا هم هغه نتیجه نه ده ترلاسه کړې چې افغانان یې غواړي. خلک بندیانېږي، وژل کېږي. خبره مې دې حد ته رسولې چې د امریکې د جمهور رییس معاون راغلی و، هغه وویل، موږ تا سره هره معامله غواړو، خو دا چې ته به موږ پسې خبرې نه کوې، اعتراض به نه کوې، د کورونو د پلټلو او نور تبلیغات به موږ پسې نه کوې، نور چې هر څه غواړې، موږ یې درسره منو! ما ویل چې ته زموږ تلفات بند کړه، زموږ کورونه مه تلاشي کوه، نور چې ته هر څه وایې زه یې درسره منم، موافقې ته سره ونه رسېدو، فیصله دا شوه چې دوی به خپل لوړ پوړی استازی راولېږي او زموږ لوړ پوړو استازو سره به وګوري او دا اوس چې دوی کوم تبلیغات موږ پسې کوي، دا همغه علت و، بل څه نه دي، که چېرې دوی بیا هم دې کار ته ادامه ورکوله، بیا به ملت دې خبرې ته راوغواړم، ما ورته وویل چې دا کار ستاسې په ګټه نه دی، طالبان چې مات کړي، هم خلکو مات کړي، ستاسې څه لښکرې دلته وې چې طالبان مات کړي، همدا ولس و چې هغوی یې مات کړل، په بندیانو کې مو یو څه ورسره کړي، خو تر اوسه یې لا نتیجه نه ده معلومه، کله چې ملت راته هر ډول مشوره راکړه همغسې به کوم. کله چې د دوی نوی جمهور رییس کېني، د دوی یو هیئت کابل ته راځي، د سعودي استازی هم راروان دی، دعا وکړئ چې دا درسره ودرېږي، ډېر مشکلات مو حلېږي، مولا مو راوله، هرکله راشئ، په خیر راشئ!))

عبدالرشيد سلام

ولسمشر او د ننګرهار مخور

په پيل کې (مولوي عبدالعزيز خيرخواه) د قران کريم څو مبارک ايتونه تلاوت کړل، ورپسې د ننګرهار د خلکو په استازۍ د ننګرهار ولايت مرستيال (سرمحقق محمدعالم اسحقزي) خبرې وکړې. ده په خپلو خبرو کې وويل: ((اجازه راکړئ چې تاسو ته د ننګرهار د ولسونو له خوا تاوده سلامونه وړاندې کړم، دا چې تاسو د انتخاباتو په نتيجه کې يو ځل بيا د جمهور رييس په توګه انتخاب شوئ. دې کې د ولس ملاتړ له ورايه ځليږي. د ننګرهار ولسونه دا د ځان لپاره ستر وياړ ګڼي او تاسو ته د مبارکۍ مراتب وړاندې کوي. تاسو په سختو شرايطو کې د ملت د لارښوونې لارې چارې په ښه توګه تر سره کړې، تاسې د رغونې ډېرې برياوې لرئ، د تحليف په مراسمو کې تاسو د عالي وينا په باب د ننګرهار ولسونه ملاتړ کوي.

(ډاکتر محمد عالم اسحاقزی)

د مخدره توکو په له منځه وړلو کې ستاسو ملاتړ کوو. ستاسو په لارښوونه او د ننګرهار ولايت د والي په همکارۍ د ختيزو ولايتونو د سولې او پرمختګ جرګه جوړه شوه، هيله ده چې د افغانستان د نورو برخو لپاره هم ښه مثال شي. د اداري فساد په له منځه وړلو کې د ننګرهار ولسونه ستاسو ملاتړ کوي. د تېرو دريو کلونو په بهير کې عوايد له پينځه اعشاريه يو(۱، ۵) ملياردو څخه پينځه اعشاريه څلور (٤، ٥) مليارده افغانيو ته پورته شوي دي. تر اوسه د ننګرهار (۱۳) ولسوالۍ د سولې ولسوالۍ اعلان شوي دي. د

عبدالرشید سلام

مخدره توکو په له منځه وړلو کې اول یو.

۱- د ننګرهار خلک د ګندمک له لارې کابل ته، د سړک جوړولو غوښتنه کوي.

۲- دوه صنعتي پارکونه لرو، خو برېښنا نه شته، د کونړ د سیند له پاسه برېښنابند غواړو.

۳- د دیني تعلیماتو لپاره په ننګرهار کې د اسلامي پوهنتون جوړېدل غواړو.

۴- د اهل او باکفایته اشخاصو په ذریعه باید د دولت پر جوړښت غور وشي.

۵- د اعتماد او کفایت وړ اشخاص باید وټاکل شي.

٦- د یو کاري او مسلکي ټیم جوړول د وخت غوښتنه ده.

۷- ستاسو په څنګ کې د خدمت کولو یو مستقل کمیسیون باید جوړ شي.

۸- د ننګرهار خلک په سوله کې ښه نوم لري، په اینده کې به هم خپل دې حالت ته دوام ورکوو. په امنیتي ځواکونو کې د دې سیمې د ځوانانو د تقرر هیله لرو.))

بیا (محمد هاشم غمشریک) خپل شعر واوراوه:

ستر برى او لوړ مقـــام دې مبارک شه
سر لوړي د ملک او قام دې مبارک شه

وروسته د ښځو چارو رییسې (شیلابابري) خبرې وکړې، ویې ویل: ((زه د ننګرهار ولایت د ښځو په نمایندګۍ جمهور رییس ته مبارکي وایم. ما مخکې د ننګرهار د ښځو په باب ډاډ درکړی و، اوس دا دی موږ د خپل کار نتیجه ګورو. لکه څنګه چې تاسې په تېرو پنځو کلونو کې وځلېدلئ، هیله‌من یو په راتلونکو پنځو کلونو کې نور هم وځلېږئ. سوله زموږ د ټولو ښځو هیله ده، هیله ده سوله په ټول هېواد کې ټینګه شي.))

عبدالرشید سلام

بیا د ګلانو یوه ګېډۍ او یوه پګړۍ جمهور رییس ته ډالۍ شوې.

ورپسې جمهور رییس خپله وینا پیل کړه:

((زموږ پیاوړی او دلاوره والي صیب!

د ننګرهار عزتمنو، خویندو، علماوو او خوانانو! هر کله راشئ، په خیر راشئ!

نن به زه د ننګرهار خلکو ته د خپل زړه یو راز وایم، خو تاسو به یې بل چېرته نه وایئ!

انتخاباتو ته روان یو، خبرې مو سره کولې، پر همدې مو خبرې کولې چې کومه سیمه، کوم ځای او کوم خلک به رایې راکړي، خو پر ننګرهار مې تر ټولو زیات اعتبار درلود، د ټولو په باب تشویش و، خو پر ننګرهار مې زیات باور و. حاجي صیب دین محمد راته د ننګرهار د کمپاین په باب وویل، ما ورته وویل:

له نور افغانستان څخه کله کله د تشویش خبرونه راغلي، خو ننګرهار څخه تل د ابادۍ او تسکین خبرونه راغلي دي، مطلب مې ټول لوی ننګرهار دی. د افغانستان عزت مو ساتلی دی. کور مو ودان، وکیلان او سناتوران مو ټول درانه خلک دي. کله چې راغلي، نو د ټول وطن په باب یې راسره خبرې کړې دي. مشران مو درانه خلک دي، زه یې نورو ته مثال ورکوم. هیله لرم چې نور یې د ننګرهار له مثاله زده کړي.

یوه وعده مې درسره کړې، هغه درسره پوره کوم. ژر تر ژره به درته سړک جوړوم. دې کې زما مطلب دی، زړه لاره به د سیاحت وي او نوې لاره به د تجارت لاره وي. د ننګرهار درنو مشرانو! انتخابات دنیا رابدنامه کړل، حتی زه خپله شکمن شوم، خو کله چې خارجیان (جان کیري) راغلل او دواړه کمېسیونونو سره کېناستل، نو هلته ماته پته ولګېده، چې انتخابات مو ربښتیا هم کټلي دي. د انتخاباتو د کمېسیون مشر او د دارالانشا رییس خارجیانو ته وویل چې دویم پړاو انتخابات باید تضمین شي. هغوی ومنله! ما یوازې کابل، ننګرهار، هرات، خوست، فاریاب، کندهار او نور نه

عبدالرشید سلام

دي ګټلي، بامیان مې هم ګټلي، تر بشردوست یې زه مخکې کړی یم. سرپل، جوزجان هم بریالی کړی یم، تخار هم بریالی کړی یم.

په تخار کې په تېرو ټاکنو کې پېنځلس(۱۵) اوس پېنځه اویا (۷۵) زره رايې لرم. د پکتیکا خلکو نه یوازې زه کامیاب کړم، بشردوست صیب ته یې هم دوه زره او دوه سوه (۲۲۰۰) رايې ورکړې!

د عبدالله، بشردوست، اشرف غني او یاسیني او نورو ټولو مبارزه ستایم.

یو بل ستر کار هم وشو، هېڅ ته تاوان پېښ نه شو، ټول کمپاین په امن کې وشو، خبرې وشوې، د انتخاباتو پر ورځ چې کوم مشکل پیدا شو، بله مسئله وه، خو د ولس تر منځ کومه ستونزه پېښه نه شوه، خو په انتخاباتو کې چې چا هر چېرته هر چاته رايه ورکړې دا ټوله رایه د افغانستان رایه ده، د افغانستان لپاره ورکړی شوې ده، که ماته چا رایه راکړې او که نه، زه د ټولو جمهور رییس یم، خدای دې وکړي د افغانستان هر بچی که په پامیر کې دی که په نیمروز کې ما خپل خدمتګار وګڼي، که دا کار ما وکړ، که زه ځان د ننګرهار د خلکو خدمتګار بولم، نو زه که د اقچې او نورو سیمو خدمتګار شم، نو دا به زما لپاره لوی ویاړ وي. که پنځه کاله وروسته ما بل جمهور رییس ته تر دې یو بریالی افغانستان ورسوه، نو دا به زما لپاره د دنیا او اخرت سرخرويي وي. که پنځه کاله وروسته زه له دې څوکی رخصتېږم، نو زه داسې یو څوک یم چې دولت راته معاش راکړي او پر دولتي معاش اتکا وکړم، نو دا به زما لپاره ډېره لویه نېکمرغي وي.

خدای مو اباد، سرفرازه او جوړ لره، خدای دې ماته توان راکړي چې ستاسې خدمت وکړم. زه دا استعداد په تاسې کې ګورم چې نه یوازې د افغانستان، بلکې د سیمې او نړی لپاره د یو لوی روزنیز مرکز حیثیت غوره کړئ.))

عبدالرشيدسلام

يوولسم څپرکی

ولسمشر او خبري کنفرانسونه

ولسمشر حامد کرزی د هغو ولسمشرانو له جملې څخه دی چې ډېر زيات رسنيز کنفرانسونه يې ورکړي دي. ان که وويل شي د نړۍ په هغو پنځو ولسمشرانو کې به حسابېږي چې تر ټولو زيات خبري کنفرانسونه يې ورکړي دي. په درېو ژبو: (پښتو، دري او انګليسي) د هغه حاکميت ده ته د دې لاره اواره کړې چې وخت سپما کړي او هر خبريال ته د هغه په خپله ژبه ځواب ورکړي. د کرزي خبري او ګړنې ژبه نرمه، خوږه او له طنزه ډکه ده، په دې خاطر خو ژورناليستان ورسره نه تنګيږي، د ده پراخه اوسېله هم د دې سبب شوې چې د ژورناليستانو خبرو او پوښتنو ته هر کلی ووايي. د افغانستان په حکومت کې د ځينو وزارتونو او د هغوی د اړوندو مسؤلينو له خوا د مسؤليت نه منل هم د دې سبب شوي چې ولسمشر ډېرو خبري کنفرانسونو ته په خپله حاضر شي. د ده د خپلو وينډويانو کمزوري او يا هم هغو ته د زيات صلاحيت نه ورکړې هم ولسمشر مجبور کړی چې ډېرو پوښتنو ته په خپله ځواب ووايي. ځينې هغه خبرې چې خطرناکې بريښېدلې، لکه د امريکا متحده ايالاتو سره د اړيکو مسايل او يا هم د ملکي وګړو وژنه، دې مسايلو ته د دفاع، کورنيو چارو، ملي امنيت، بهرنيو چارو او د اطلاعاتو او کلتور وزارت وزيران او يا هم وينډويان نه حاضرېدل، چې ځواب ووايي، خپله به ولسمشر ميدان ته راداتګل. کله کله به دا خبري کنفرانسونه له بهرنيانو سره د مناسباتو د نورې خرابۍ سبب هم شول، ځينې وخت به ولسمشر ته ځينو خلکو وويل چې هر وزارت خپل وزير او وياند لري، د هغو وظيفه هم تاسو اجرا کوئ، پرېږدئ چې ځينې خبرې په خپله وزير وکړي، وروستۍ خبرې چې ډېرې غټې دي هغه بايد تاسو وکړئ، دا

عبدالرشید سلام

چې امریکایانو چېرته بمبار کړی او ولسي وګړي یې وژلي دا خو د دفاع، کورنیو چارو وزارتونو او ملي امنیت ریاست کار دی چې هغوی پرې نظر

(ولسمشر حامد کرزی د خبري کنفرانس پر مهال)

څرګند کړي، دا کار چې هم تاسو کوئ، نو بیا د هغوی وظیفه څه ده؟ ما (یون) خپله ولسمشر ته خو ځله دا وړاندیز کړی، هغه هېڅکله دا ونه منله، کله کله خو به یې وویل: ((دا، دا ټول د امریکایانو معاش خواره دي، دا ټول هلته سفارت ته ورځي، همغو سره کښته پورته کېږي، دا د دې جرئت لري چې د هغو په باب څه خبره وکړي؟))

خیر که له هرې وجې و، جمهور رییس زیاتره وخت خپله خبري کنفرانسونو ته حاضرېده او ډېر زیات حاضرېده، د ولسمشر ټول خبري کنفرانسونه، که د هغه د وخت په مقیاس په پام کې ونیسو او بیا یې د نورو ولسمشرانو له خبري کنفرانسونو سره پرتله کړو، نو رښتیا هم چې ولسمشر حامد کرزي به تر ډېرو ولسمشرانو زیات خبري او نور معلوماتي کنفرانسونه ورکړي وي او له دې پلوه به په نړۍ کې په پنځو ټاپ ولسمشرانو کې حساب شي او که چېرې موږ د افغانستان نازک حالات، سیاسي او امنیتي شرایط په پام کې ونیسو، نو دی به په پنځو کې هم په لومړیو دوه یا درېیو کې راشي، دلته به یې د یو څو خبري کنفرانسونو متن هم وړاندې کړو.

عبدالرشید سلام

د بخارست غونډه او خبري کنفرانس

د (۱۳۸۷ل) کال د وري (۱۸) مه نېټه چې د (۲۰۰۸م) کال د اپريل له (٦) مې نېټې سره سمون خوري، ښاغلي حامدکرزي ژورنالیستانو ته د خپل دود له مخې په ((خدای مو راوله)) سره ښه راغلاست ووايه. زياته يې کړه چې: ((ما او زما ملګرو پلاوي د بخارست له غونډې دوه مهمې لاسته راوړنې لرلې:

(ولسمشر حامد کرزی او د ملګرو ملتونو سرمنشي بانکي

۱- د افغانستان ګډون او نظر په داسې نړیوالو غونډو کې د پام وړ دی.

۲- د افغانستان د نظر خپرول، د ناټو په پرېکړه ليک کې د افغانستان نظر څرګند شو.

ولسمشر زياته کړه: ((اوس افغانستان دې حد ته رسېدلی چې په ځينو حساسو سيمو کې خپل امنيت په خپله ونيسي، د کابل امنيت د ساتلو لپاره مو وړانديز وکړ، هغوی ومانه، د افغانستان ملي قوتونه د تقويې په حال کې دي او د نورو سيمو امنيت به هم نيسي، نړيوال دې د افغانستان ملي قوتونه تر (۲۰۱۰م) کال پورې تقويه کړي.

سياسي برخه کې مو پرمختګ وکړ، د تروريزم په برخه کې مو وويل چې دا جګړه يوازې د افغانستان جګړه نه ده او نړيوال بايد موږ سره په دې برخه کې مرسته وکړي. هغو کسانو ته چې د افغانستان پرضد جنګېږي، خو افغانستان ته يې زړه بد نه دی، هغوی سره دې خبرې وشي، که اساسي قانون ومني، نو خبرې ورسره کېدی شي.

عبدالرشید سلام

د فرانسې، ترکمنستان، انګلستان، ناټو او ملګرو ملتونو مشرانو سره مو د افغانستان په باب خبرې وکړې. د ناټو مشر سره مو خبرې وکړې، ملګرو ملتونو سرمنشي ته مو د هغه له نماینده سره د همکارۍ ډاډ ورکړ.

همدغه شان مو د افغانستان او ترکمنستان د ګډو همکاریو په اړه خبرې وکړې.

د باران د نشتوالي په حالت کې مو له ترکمنستان څخه وغوښتل چې خپل څړځایونه زموږ د کوچیانو په واک کې ورکړي.

تر جګړې وروسته د المان رغونې د پلان په شان مو د افغانستان د بیا رغونې د پلان جوړونې په باب هم خبرې وکړې.

د پوهنتونونو له استادانو او محصلینو سره مو خبرې وکړې.

د ناټو او ملګرو ملتونو مشرانو سره مو ګډ پرېس کنفرانس ورکړ.

د هالنډ له صدراعظم سره مو وکتل، همدا راز هنګري ته مو سفر وکړ، هغوی زموږ زیات هرکلی وکړ او د افغانستان بیرغونه یې په هره خوا کې ځړولي وو.

مهمه خبره دا ده چې موږ له دې ملاتړ څخه څرنګه ښه استفاده کولای شو؟ دوی په یوه غږ د افغانستان ملاتړ وکړ. د افغانستان مشکلات یې درک کړي وو او ملاتړ یې ډېر څرګند و. اوس باید موږ د دنیا له دغو بشري، نظامي او مالي مرستو ښه استفاده وکړو، هېڅ هېواد په شلمه پېړۍ کې د نړیوالې ټولنې دومره ملاتړ نه دی تر لاسه کړی.))

تر دې توضیحاتو وروسته پوښتنې پیل شوې:

بي بي سي خبریال: د طالبانو له رهبرۍ سره مو تماس ټینګ کړی دی او کوم حد ته رسېدلی دی؟

پر خصوصي ټلویزیونو باندې د ځینو سریالونو د خپرولو د بندیز په هکله څه نظر لرئ؟

ولسمشر: څو میاشتې مخکې طرفینو تماسونه لرل، خو دا داسې تماسونه

عبدالرشید سلام

نه وو چې د منظمې مذاکرې بنه ولري.
ناټو سره مو هم په دې باب خبرې وکړې؛ له ناټو څخه مو بیا وغوښتل چې د ملکي خلکو د وژنې مخنیوی باید وشي.
د خصوصي ټلوېزیونونو په باب د قانون مطابق اقدام کوو، د ټلوېزیونونو خپرونې باید زموږ د کلتور مطابق وي او خلکو ته د منلو وړ وي. د اطلاعاتو او کلتور وزیر سره مې خبرې کړي، چې د ټلوېزیونونو د خپرونو د هضم لپاره کار وکړي، زموږ ټلوېزیونونه د پردیو (ایران، پاکستان، ازبکستان) تر تاثیر لاندې دي.
خبریال: د افغانستان دولت د ناټو د پرېکړو په باب څه مسؤلیت لري؟
ولسمشر: د نظامي او اقتصادي پرمختیاوو اندېول به مراعت شي، ناټو له تروریزم څخه د افغانستان د خلاصون لپاره راغلې او د افغانستان خلک ورته ضرورت لري، موږ له ناټو او نړیوالې ټولنې سره ولاړ یو تر هغه چې افغانستان په خپلو پښو ودرېږي.
فضل الرحیم، سي بي ایس ټلوېزیون: د افغانستان حکومت چې د کابل امنیت پر غاړه اخلي، نړیوال ځواکونه به نورو ولایتونو ته ځي؟
د پاکستان د خلکو ګوند مشرې بینظیر بوټو تاته د کامیابېدو په حالت کې د همکارۍ وعده درکړې وه، خو اوس نواز شریف بل نظر لري؟
ځواب: د پاکستان نوي حکومت سره منظم اړیکي لرو، ما ورسره خبرې کړي، ما نواز شریف، اصف علي زرداري او نورو سره خبرې کړي، موږ د پاکستان له حالاتو څخه واقف یو، له تروریزم سره مقابله زموږ ملي مجادله ده، د پاکستان مشکل هم دا دی، که هر یو په دې برخه کې سستي وکړو، خپلو خلکو سره ظلم کوو.
زموږ د کورنیو چارو او دفاع وزارت له ناټو سره خبرې کوي، مخکې هم موږ امنیت ساتلی و، خو د جوزا تر میاشتې وروسته د دفاع او داخله وزارت ورسره په دې باب خبرې کوي.
نورین ټلوېزیون خبریال: په داسې حال کې چې ناټو په خپل منځ کې

عبدالرشيد سلام

مشکلات لري دا مشکلات څنګه له منځه تللای شي؟

ځواب: په بخارست کې د ناټو غړي ټول په يوه غږ او يوه خوله وو.

الجزيره: ناټو څومره قوتونه افغانستان ته رالېږي؟

ځواب: دا کنفرانس د نورو پوځونو د انتقال لپاره نه و رابلل شوی، بلکې د يوې ستراتيژۍ لپاره و، دا د يوې اوږدې ستراتيژۍ لپاره و.

صفيه حساس، ازادي راډيو: د وزيرانو د حساب ورکولو په پروسه کې وزيرانو د نړيوالې ټولنې له تعهداتو څخه شکايت کاوه؟

د ټرلو دروازو تر شا خو تر کربښې اخوا د عملياتو د سرته رسولو په باب خبرې ونه شوې؟

ځواب: دا خبرې نه دي شوي، خو د دواړو هېوادونو تر منځ د همکارۍ مسايل مطرح شول، موږ بايد دا خبره ونه کړو چې دنيا موږ ته څه راکړي، موږ بايد له ذهني اسارت څخه ځان خلاص کړو. موږ بايد له هغوی څخه تشکر وکړو، موږ دا وطن خپله وران کړی دی.

خبريال: (متحدې جبهې) هم اعلان کړی چې له پنځه مياشتو راهيسې طالبانو سره تماس لرو، متحده ايالاتو (جلالي او خليلزاد) کانديد کړي، تاسو په دې باب څه وايئ؟

ځواب: هر افغان حق لري چې يو بل سره خبرې وکړي، خو که د حضرت صاحب په مشرۍ د سولې د کمېسيون له لارې خبرې اترې تر سره شي، ښه به وي.

زه فکر نه کوم دا خبره رښتيا وي، د افغانستان جمهور رييس د افغانانو له خوا ټاکل کېږي، هر افغان د انتخاباتو له لارې د کانديدېدو حق لري. موږ د اساسي قانون مطابق عمل کوو، اوس موږ دوه انتخاباته لرو: يو د جمهوري رياست او بل د پارلمان، که له زړه مې پوښتئ، نه غواړم کانديد شم، که هدف ته ګورم نو کېدی شي کانديد شم.

موږ په دې اړه ډېرې خبرې وکړې او ومو غوښتل چې په دې برخه کې

عبدالرشید سلام

له زیات احتیاط څخه کار واخیستل شي.

خبریال: له طالبانو سره د مستقیمو تماسونو تینګول به څنګه شي؟

ځواب: کوښښ کوو چې زمینه سازي وشي او تماسونه تینګ شي.

عبدالرشید سلام

افغانستان- پاکستان او د امریکا ستراتیژي
(خبري کنفرانس)

((ورونو او خویندو، په خیر راغلئ! لکه څنګه چې خبر یاست، پرون ماښام د امریکا جمهور رییس د افغانستان او پاکستان لپاره د خپلې ستراتیژۍ اعلان وکړ. افغانستان د دوی د ستراتیژۍ هر کلی کوي او زموږ د تائید وړ ده، په دې مانا چې دا ستراتیژي له هغو غوښتنو سره مطابقت لري چې د افغانستان خلک یې لري، نو څکه خو زموږ لپاره د تائید وړ ده، خصوصاً د افغانستان د مفاداتو تقویه، په ملکي او نظامي ساحه کې د تائید وړ ده، موږ ورسره همکار یو، د فساد پر ضد مبارزه ورسره تائیدوو او همکاري به ورسره کوو، د دوی له دې اعلان سره به په حکومت کې د موثرې ادارې لپاره کار کوو، د دوی دا نظر زموږ د تائید وړ دی، دا چې د تروریزم پر ضد مبارزه زموږ دنده ګڼل کېږي، موږ ورسره موافق یو.

د افغانستان، پاکستان او بین المللي تروریزم پر ضد د مبارزې لپاره د جهاني همکارۍ او هماهنګۍ غوښتنه هم زموږ لپاره د تائید وړ ده، افغانستان ورسره هم نظره دی او همکار دی ورسره، په تېره بیا د همسایه‌ګانو د مرستې غوښتنه، چې هند، روسیې، خلیج، ایران څخه د مرستې غوښتنه، اماراتو او سعودي څخه د مرستې غوښتنه زموږ د تائید وړ ده. هغه کسان چې له القاعدې او تروریزم سره تړلي نه دي او له اساسي قانون سره سم دلته ژوند کوي، دا زموږ غوښتنه ده، هیله ده موږ په ګډه داسې اقدامات تر سره کړو چې سولې ته لاره خلاصه کړي، خصوصاً له ملګرو ملتونو څخه غواړو د هغو کسانو نومونه چې دوی په تور لېست کې نیولي، هغه له تور لېست څخه وباسي چې د سولې پروسه ګړندۍ شي او

عبدالرشید سلام

موږ خپل کار پیل کړو. بله مسئله د ترورېزم منطقه یي وضیعت دی، دا چې د ترورېزم مرکزونه په افغانستان کې نه دي او منطقه یي جنبه لري، موږ دا مسئله ورسره منو او په دې برخه کې ورسره همکار یو. د افغانستان، پاکستان او امریکا د درې اړخیزو اړیکو تقویه غواړو او دا مسئله هم زموږ د تائید وړ ده. دلته داسې نورې ډېرې خبرې هم وې چې زموږ د تائید وړ وې، لکه ولسواکي، د ښځو ونډه، اقتصادي پرمختګونه، د افغانستان بریالیتوبونه او نورې خبرې، ترهګر باید ضعیفه شي او دلته بیا ځاله ونه کړي، موږ له دې ټولو مسایلو سره موافق یو، لنډه دا چې د افغانستان او پاکستان لپاره دا ستراتیژي زموږ لپاره د تائید وړ ده. دې ستراتیژۍ زموږ د خلکو هیله ځرګندوله، هیله لرو چې موږ سره شریک کارونه وکړو او دا ستراتیژي تطبیق کړو. د دې ستراتیژۍ ځینې برخې به په هالنډ کې نړیوال کنفرانس ته هم وړاندې کړو.

یوه بهرنۍ خبریاله: نظر مو دا دی چې دا ستراتیژي په مجموعي ډول تائیدوئ؟

ځواب: هو، موږ د دې ستراتیژۍ ملاتړ کوو.

بي بي سي فارسي ټلوېزیون: په پاکستان کې یې د ترورېزم پر ضد د مبارزې د میکانیزم په باب څه نه دي ویلي؟ د هالنډ په کنفرانس کې د ایران ګډون څنګه کولای شي د سولې په بهیر کې نقش ولري؟

ځواب: د امریکا جمهور رییس په دې ستراتیژۍ کې د پاکستان نقش په واضح ډول ځرګند کړی، پاکستان هم له دې ستراتیژۍ څخه ملاتړ کړی دی، وروسته به یې عملي اجراآتو ته ګورو، ایران په سیمه کې یو با نفوذه هېواد دی، موږ مخکې هم له ایران سره د امریکا د روابطو د ښه کېدو غوښتنه کړې وه، موږ هیله لرو د ایران او امریکا مناسبات ښه شي او له دې مناسباتو موږ ته ګټه ورسېږي.

یوه خصوصي رسنۍ: د فشار واردولو په باب خبرې شوې، خو د اقتصادي مرستو په باب څه نه دي ویل شوي، بل تاسو وویل چې د

عبدالرشید سلام

انتخاباتو په باب مشران راغواړو، سترې محکمې سره هم غږیږو، دا مسئله څنګه ده؟

ځواب: د اقتصادي مسایلو او مرستو په باب دا ستراتیژي روښانه ده، د افغانستان د اقتصادي بنسټونو ځواکمني. دې کې باید وویل شي چې امریکا باید هغه منابع افغانستان ته ورکړي چې باید په شپږو کلونو کې یې ورکړې وای.

(افغان ولسمشر حامد کرزی، د امریکا د بهرنیو چارو وزیر او د پاکستان لوی درستیز)

د جوزا له (۱) څخه د اسد تر (۲۸)مې پورې د مودې په باب باید ستره محکمه فیصله وکړي چې دا معیاد څنګه کوي، بیا دې ملي شورا ته وړاندې شي او که چیرې اړتیا وه په دې باب دې لویه جرګه پریکړه وکړي.

د جرمني خبري اژانس: د تور لېست په باب څه وایې؟

ځواب: زه په اصولو کې دا خبره کوم چې د سولې په خاطر باید له تور لېست څخه ځینې کسان وباسي چې سولې ته زمینه برابره شي.

یوه خصوصي رسنۍ: په مسکو کې د کنفرانس په باب څه وایئ؟ همدا راز په تور لېست کې خو د حکمتیار او ملا عمر نومونه هم شته، د هغو په باب څه وایئ؟

ځواب: زه پر اصل خبرې کوم چې ملګري ملتونه باید په دې برخه کې

عبدالرشید سلام

مرسته وکړي، د ګاونډيو هېوادونو نقش مهم دی، د شانګهای کنفرانس ښه و، يوه اعلاميه يې هم خپره کړه.

طلوع ټلوېزيون: د جنګي طالبانو په باب څه وايې؟ د کابل ښار د وضيعت او کابل ښاروال په باب څه وايې؟

ځواب: په کابل ښار کې سړکونه رښتيا هم د تشويش وړ دي، په دې برخه کې ډېره مرسته نه ده شوې، ښاروال پر اصولو ډېر ټينګار کوي، اصول کله کله د کار د سستيا سبب ګرځي، که دا سړکونه په ښه کيفيت جوړ نه شي، نو بيا به ډېر ژر بېرته خراب شي. په تېرو څو کلونو کې د ښارونو د سړکونو د جوړښت په اړه ول زموږ ټينګار د لويو لارو پر جوړښت و، اوس چې هغه سړکونه خلاص شوي، نو اوس به دېته توجه کوو، هر څوک چې د حکومت له زور څخه تښتېدلي، هغوی ته بايد د بېرته راتګ زمينه برابره شي.

پژواک: له روسي مشاورينو څخه هم ښه خاطره موجوده نه وه، ايا امريکايي مشاورين به هم همغه تجربه تکرار نه کړي، په دې ستراتيژۍ کې په دې باب څه ويل شوي؟

ځواب: که ستراتيژي په دقيقه توګه مطالعه کړئ، ستاسې پوښتنې حلېږي، موږ له پاکستان سره هم رابطه غواړو او د منطقې له نورو لويو هېوادونو سره هم. موږ غواړو ټول مطرح شي.

مولا مو راوله، هر کله راشئ، په خير راشئ!

عبدالرشید سلام

د هالنډ نړیواله غونډه او خبري کنفرانس

ولسمشر په پیل کې وویل: ((خویندو ورونو، په خیرا راغلئ! تاسو د هالنډ له کنفرانس څخه خبر شوئ، دا کنفرانس خورا ښه تېر شو، د نړیوالو

(ولسمشر حامد کرزی د هالنډ په نړیوال کنفرانس کې)

له خوا موږ ښه استقبال شو، له افغانستان څخه یې خورا ملاتړ وکړ، د هالنډ له حکومت څخه زیاته مننه کوو، د افغانستان له هیئت او د نورو هېوادونو له هیئتونو څخه یې خورا تود هرکلی وکړ، ټولې لویې لارې یې زموږ په بیرغونو ښکلې کړې وې.

مېرمن هیلري کلنټن ښه مفکوره لرله، تر (۹۰) زیاتو هېوادونو او هیئتونو ګډون کړی و، د تروریزم مرکزونه له افغانستان څخه بهر دي، زموږ هغه وړاندیزونه چې له افغان طالبانو سره دې خبرې وشي، هم ومنل شول. له جهاني ټولنې سره یو میکانیزم هم جوړوو، د امنیتي ځواکونو د پیاوړتیا مسئله هم مطرح شوه، تروریزم یوه نړیواله پدیده ده، په یوه هېواد پورې

عبدالرشید سلام

اړه نه لري، د منطقې لوی او واړه هېوادونه باید له تروریزم ضد پروسې سره یو ځای شي، له طالبانو سره د سولې په رابطه مو پرمختګ وکړ. د روسیې خارجه وزیر هم زموږ نظر تائید کړ، د افغانستان په اړه ښه فهم پیدا شو، له هالنډ څخه یو ځل بیا مننه کوو، په داسې حال کې چې هم پیسې او هم یې عسکر په خطر کې دي. له امریکا څخه هم مننه کوو چې په درې اوونیو کې یې داسې کنفرانس جوړ کړ، بیا راغلو ترکیې ته، د افغانستان جمهور رییس، مالیې، دفاع، داخلې وزیران او امنیت رییس ټول سره کېناستو، بیا مو مشترکه جلسه جوړه کړه، په دې برخه کې مو هم پرمختګ وکړ، اوس نو تاسو خپلې پوښتنې پیل کړئ!))

خبریال: دا بریالیتوب درته تبریکي وایم، تاسو وویل چې د تروریزم خالي له افغانستان څخه بهر دي، ایا پاکستان ومنله چې دا خلک هلته دي، دویم ولسي جرګې د تشیع د شخصي احوالو قانون تصویب کړ، دا قانون خپل خپل مشکلات لري، د دې ټولو په باب غواړم ستاسو نظر واورم:

ځواب: په ترکیې کې مو د پاکستان له جمهور رییس سره خبرې وکړې، هغه حقیقتونه درک کړي، موږ یوه مشترکه اعلامیه خپره کړه په هغې کې د تروریزم پر ضد د مبارزې په اړه خبرې وشوې. د اهل تشیعو د شخصیه احوالو په باب د هالنډ د کنفرانس پر وخت یوه لیکنه چاپ شوې وه، څه شی چې د غرب په مطبوعاتو کې راغلي، خبره هغه شان نه ده، خو که بیا هم څه شی داسې وي، بېرته شورا ته لېږل کېږي، علما به سره کېني، د هغو په مشوره به دا مشکلات حلوو، د ساري په توګه د همدې قانون د (۱۰۳) مادې (٦)مه فقره.

د بي بي سي (BBC) خبریال: د میکانیزم په باب راته معلومات راکړه!

ځواب: میکانیزم نه دی وړاندې شوی، ځکه چې شرایط وړاندې شول، هغه مسایل چې موږ یو کال د مخه وړاندې کړي وو، هغوی موږ سره ومنل، د تور لېست په اړه مو خبرې وکړې چې حکمتیار او ملا عمر په کې شامل دي.

عبدالرشید سلام

یو خصوصي ټلویزیون: تر انتخاباتو پورې د ولسمشر د دورې د غځولو په باب د سترې محکمې پرېکړه ځینو ته د منلو وړ نه ده او دغه راز پر (ای ایس ای) باندې د پاکستان د حکومت زور نه رسېږي، هغه پرې تاثیر نه لري، په دې باب ستاسو نظر څه دی؟

ځواب: ستره محکمه د افغانستان لوړ عدلیي او قضایي ارکان دی، موږ یې پرېکړه نه ردوو، ملي اجماع هم نه ده دایره، زموږ په نظر ملي اجماع، لویه جرگه ده او د قوانینو په برخه کې تر ټول ستر ارگان ملي شورا ده، د پاکستان مشکلات موږ درک کوو، یو څه پرمختگ رامنځته شوی، خو موږ نور هم غواړو.

هر کله راشئ، په خیر راغلئ، د خدای په امان!))

پر پورته یادو خبري کنفرانسونو سربېره ولسمشر کرزي گڼ شمېر نور کورني او بهرني خبري کنفرانسونه ورکړي، خو ما یې دلته یوازې یو څو خبري کنفرانسونه د نورو خبري کنفرانسونو د بېلگې په توگه یاد کړل.

عبدالرشید سلام

دولسم څپرکی

د ارګ څو نورې ناويلې:

ښاغلی قانوني او د هغه لفظي مهارتونه

ښاغلی محمد يونس قانوني د پنجشېر اوسېدونکی، د نظار شورا او اسلامي جمعيت اساسي غړی ګڼل کېږي. ځان د کابل له شرعياتو پوهنځي فارغ ګڼي. يو ژبور، ماهر او د خاص تولنيز چلند خاوند شخص ګڼل کېږي. د ډاکتر نجيب الله د واکمنۍ تر ړنګېدو وروسته د احمدشاه مسعود او دفاع وزارت مرستيال و. د کابل په ورانۍ او تنظيمي جنګونو کې يې

(محمد يونس قانوني)

خپله خاصه ونډه لرلې ده. له خولې څخه ډېر تېز او د خبرو خورا ماهر دی، د جهاد په کلونو کې مطرح نه و، خو تر جهاد وروسته په تنظيمي جنګونو کې ياد او ښاد شو. د ګلبدين حکمتيار له اسلامي حزب سره د کابل د کورنيو جنګونو پر مهال يې (له لومړيو مکروريانو څخه زمانخان کلا ته ورغلې درې لارې ته نږدې سيمه کې) د مخالف ګروپ له خوا پر ايښودل شوي ماين وربرابر شو او پښه يې زيانمنه شوه، دا مهال د قانوني د سخت ټپي کېدو او ان د مرګ خبره هم پر خولو

عبدالرشید سلام

تاوه راتاوه شوه، کله چې دا خبر احمدشاه مسعود ته ورسېد، نو هغه وویل چې خبرې کوي که نه؟ خلکو ورته وویل هو د خبرو دی، مسعود وویل: ((بس چې خوله یې کار کوي نو سړی جوړ دی.)) د احمدشاه مسعود هدف دا و چې قانوني کې یوازې همدا خوله ده، نور نو د عمل نه دی، که د بدن غړي یې هم له منځه لاړ شي، پروا نه کوي خو چې خوله یې روغه وي، دی پرې خپله ببرې پورې باسي، احمدشاه مسعود (قانوني) ښو ځله ازمویلی و، نو ځکه یې د وینا سړی باله نه د عمل.

د احمدشاه مسعود وړاندوینه او د قانوني د شخصیت ارزونه یو وخت پر واقعیت بدله شوه. کله چې پر احمدشاه مسعود سخته راغله؛ طالبانو هغه د هېواد یوې خنډې ته ګوښه کړ او جګړه حساس پړاو ته ورسېدله، نو قانوني دا مهال په ډېر مهارت ځان له مسعوده لرې کړ او لندن ته یې پناه یوړه. قانوني د مسعود په سختو شېبو کې په لندن کې و. کله چې د طالبانو نظام له نړیوالې انزوا سره مخامخ شو او د نړیوالې ټولنې په تېره بیا اروپایي اتحادیې له نظار شورا سره خپل روابط ټینګ کړل، نو قانوني ته ببرته هیله‌منتیا پیدا شوه. د مسعود تر مرګ دمخه ببرته له نظار شورا سره یوځای شو. کله چې امریکا پر افغانستان یرغل وکړ، نو دا مهال ده ته بیا لاره اواره شوه چې هم د نظار شورا سیاسي مشرتوب وکړي او هم له نړیوالو سره د تفاهم ژبه پیدا کړي. امریکایانو د طالبانو نظام په وچ زور ړنګ کړ او د نظار شورا ملېشې، چې مشري یې دا مهال، فهیم، عبدالله او خپله قانوني کوله، کابل ته داخلې شوې. قانوني په کابل کې د امنیت د تامین تر نامه لاندې د کابل د نظامي کمېسیون عمومي مشر شو. په دوه درې ورځو کې د خلکو په سوونو موټر غلا او یو شمېر کورونه لوټ او تالان شول. لږه موده وروسته د بن کنفرانس جوړ شو، قانوني د بن په کنفرانس کې د خپلې ډلې د یوه پاخه استازي په توګه ګډون وکړ، تر دې دمخه یاني د طالبانو د نظام په وروستیو کې قانوني د روم له بهیر سره د خپلې ډلې په استازی زیات

عبدالرشيد سلام

وخت پر خبرو بوخت و. هغه وخت د نظار شورا نظر دا و چې تر طالبانو ورته ظاهرشاه يا د روم بهير په ګټه دی، نو ځکه يې د اعليحضرت محمدظاهرشاه مشري ته په دې هيله غاړه ايښودله چې د طالبانو تر مرګوني ګوزاره ورته د اعليحضرت نرم طبيعت او د هغه د ډلې بې کفايته حرکت د خپل خوندیتابه او تنفس لپاره ډېر په ګټه دی. د طالبانو تر سقوط وروسته کله چې قانوني د بن په کنفرانس کې ګډون وکړ، نو ظاهراً يې د يو فاتح په توګه ځان احساسوه، دا ځل يې نو اساسي رقيبانو حضور نه درلود او له بوې بلې کمزورې ډلې سره د مېز تر شا ناست و. قانوني د خپلو بهرنيو پلويانو او کورني چاپېريال په مرسته پر دې بريالی شو چې په موقت حکومت کې اساسي څوکۍ خپلې ډلې او خپلې سيمې ته ترلاسه کړي. خپله د کورنيو، عبدالله د بهرنيو، فهيم د دفاع وزارتونو د وزيرانو، سروري د امنيت د لوی رييس په توګه منتصب شول او نورې مهمې څوکۍ هم بوازې پر يوې ډلې او يوې محدودې سيمې پورې وتړل شوې. قانوني د بن په کنفرانس کې د نظار شورا لپاره د (ويټو حق) هم ترلاسه کړ، که چېرې مشر پښتون غوره کېږي، نو غوراوی به يې د دوی په لاس کې وي. د بن تر کنفرانس وروسته قانوني او د هغه ډله د زيات شان او شوکت خاوندان شول. کرزي ته د قدرت په ظاهري انتقال کې قانوني داسې سخته لفاظي وکړه چې ټول ناست کسان يې نطق ته حيران شول. قانوني تر دې وروسته د يوه فصيح او بليغ شخص په توګه مطرح شو او داسې وخت هم راغی چې هغه ته د خپلو پلويانو له خوا (د افغانستان بلبل) لقب ورکړل شو. قانوني رښتيا هم ډېر فصيح او بليغ شخص دی، خو څومره چې دی په کوم ډول مترادف او رنګين الفاظ کاروي د مانا رنګيني او ژورتيا يې هغسې نه ده. عيناً لکه يونان کې چې يوه ډله وه او خلک به يې په خپلو رنګينو او بليغو الفاظو ځان ته راکاږل، خو په الفاظو کې به يې مانا او محتوا نه وه. دې ډلې ته يې (سوفسطايان) ويل او د ښار په واټونو کې به ودرېدل، خلکو ته به يې رنګينه وينا کوله، خلک به پرې رامات وو او د

عبدالرشید سلام

عالمانو ګومان به یې پرې کاوه، خلک یې د خبرو پر مانا هم نه پوهېدل، خو الفاظ به یې رنګین، اهنګین او خوندور وو. دوی به د دې کار په مقابل کې حق الزحمه هم اخیستله. یوه ورځ سقراط پر لاره تېرېده چې د دې خلکو وینا یې واورېدله او ورته متوجه شو، تر دقت وروسته سقراط ته پته ولګېده چې د دې خلکو په وینا کې مانا نه شته او دا هسې له الفاظو سره لوبې کوي، کله چې سقراط خلکو ته دا حقیقت بیان کړ، نو د سوفسطایانو مارکېټ هم پیکه او کمزوری شو.

قانوني صیب د افغانستان په سیاسي مارکېټ کې د خپل ژبني مهارت په برکت ډېر ښه وچلېد، خو وروسته پرې د فکر خاوندان پوه شول چې دی د ژورې مانا پرځای د الفاظو ظاهري رنګونه کاروي.

قانوني شپږ میاشتې د کورنیو چارو د وزیر په توګه کار وکړ، د (۱۳۸۱ل) کال د جوزا میاشتې په وروستیو کې بېړنۍ لویه جرګه جوړه شوه، د قانوني په شمول د موقت حکومت د ټولو غړو دنده پر همدې ورځ پایته ورسېده. خو قانوني پر همدې ورځ له یو بل مهارت او چالاکۍ څخه کار واخیست، د لویې جرګې په تالار کې پورته شو او ویې ویل چې زه اولین شخص یم چې غواړم په خپله خوښه له خپلې دندې استعفی وکړم، د حکومت مشر چې هر څوک زما پرځای ټاکي ودې ټاکي. زه (یون) چې دا مهال د جرګې غړی او بیا لومړی منشي شوم، نو ماته د نظار شورا یو شمېر غړو وویل ودې لیدل؛ ((قانونی صیب چقدر قربانی داد؟)) نو ما ورته وویل: «د بن کنفرانس د پرېکړې پر بنسټ خو موقت حکومت همدا نن ختم دی، اوس د انتقالي ادارې د مشر لپاره همدا لویه جرګه پرېکړه کوي، د قانوني صیب دنده خو غیر له هغې هم ختمه ده، نو استعفی ته څه اړتیا ده؟» خو قانوني پر دې بریالی شو چې د یو شمېر ساده زړو خلکو په ذهن کې خپل چل او مهارت د یوه صداقت په توګه کېنوي. په بېړنۍ لویه جرګه کې کرزي له نظار شورا سره په ناعادلانه تفاهم کې (تاج محمد وردګ) چې هغه

عبدالرشید سلام

په خپله هم د نظار شورا غړی او د دوی لاسپوخی و، د کورنيو چارو د وزير په توګه انتصاب کړ، قانوني سره له دې چې له دې دندې خښه يې په اصطلاح استعفی ورکړې وه، خو بيا يې هم پلويانو وزارت محاصره کړی و او درې ورځې يې (تاج محمد وردګ) وزارت ته پرېښنبود. تاج محمد وردګ باندې بيا دوی په ياد وزارت کې نورې لوبې هم وکړې چې دلته يې يادول ډېر ضروري نه برېښي. يو وخت بيا داسې راغلی چې قانوني ولسمشرۍ ته خان کانديد کړ او همدا تاج محمد وردګ يې د خپل مرستيال په توګه خان سره نوماند کړ. په بېړنۍ لويه جرګه کې د قانوني د ماهرانه استعفی غږ، هغه ته د نورو امتيازاتو لاره اواره کړه، کرزي پرې غږ وکړ چې قانوني صيب ته به يو بل ښه وزارت په پام کې نيسو، داسې يې کله پرېږدو چې دی له موږ خښه لاړ شي، قانوني صيب نو دا مهال ځان داسې حق په جانب نيولی و چې ګنې ټول افغانستان د ده د احسان تابع وي. څه موده وروسته کرزي هغه د پوهنې د وزير په توګه منتصب کړ، قانوني بيا له ډېر مهارت خښه کار واخيست، پوهنې وزارت سره يې (د مرستې صندوق) په نامه يو نوی پروګرام پيل کړ، مامورينو او معلمينو سره يې ډول ډول ژمنې وکړې، دې صندوق ته د هرات والي (اسمعيل خان) او د ننګرهار والي (حاجي قدير) چې دا مهال يې ګمرکونه په لاس کې وو، د هغه وخت په ملياردونو افغانۍ مرسته وکړه، خو وروسته بيا د دې مرستې د لګښت حساب و کتاب معلوم نه شو. قانوني د ياد وزارت د تصدی پر مهال اکثره قراردادونه د خپلو ورونو او خپلوانو له لارې تر سره کړل، يوازې له تاجکستان سره د زده کوونکو لپاره د څوکيو د را نيولو په تړون کې په لسګونو مليونه افغانۍ غبن وشو. يوه ايرانۍ يې خپله مشاوره وټاکله او ياد وزارت يې تر زياته بريده پر تنظيمي او سياسي وزارت بدل کړ. ان د لېسو تر مديرانو پورې يې په تشکيلاتو کې ګوتې ووهلې او يو تعليمي وزارت يې پر سياسي ارګان واړوه.

قانوني صيب د پوهنې وزارت ځکه پر يو سياسي وزارت بدل کړ چې

عبدالرشید سلام

پلان یې درلود، د ولسمشرۍ ټاکنو لپاره ځان کاندید کړي. همداسې وشول، د پوهنې وزارت د سیاسي کېدو له امله د ده د کمپاین یوه درنه برخه د یاد وزارت د منسوبینو پرغاړه وه. سره له دې چې د حکومت اتیا سلنه برخه په واقعي مانا د نظار شورا په لاس کې وه، خو قانوني صیب په ټاکنو کې (١٦) سلنه رایې خپلې کړې. د جمهوري ریاست تر ټاکنو وروسته قانوني صیب په حکومت کې کومه مهمه دنده وانه خیسته، خو اغېز یې پر حکومت همغسې محسوس و. قانوني بیا له کابل څخه ځان پارلماني ټاکنو ته ونوماوه، تر بریالیتوب وروسته یې ځان د ولسي جرگې ریاست ته نوماند کړ او له خپل پخواني استاد او مؤتلف (عبدالرب رسول سیاف) سره یې مقابله شوه. قانوني ټول دولتي او نادولتي امکانات او د نړیوالې ټولنې ملاتړ چې طبعاً د سیاف په شانې یو شخص سره یې دا مهال جوړه نه وه، ټول سره یوځای کړل، ویل کېږي چې په ولسي جرگه کې د یوې رایې قیمت ان (٥٠) زرو امریکایي ډالرو ته پورته شو. قانوني د دې ټولو امکاناتو په کارولو سره تر استاد سیاف یوازې (دوه رایې) زیاتې وگټلې او په دې ډول د ولسي جرگې د رییس په توگه غوره شو. د ولسي جرگې د ریاست پر مهال یې تر خپله وسه پورې خپل ورونه او خپلوان د حکومت پر حساسو څوکیو وگومارل. په ټوله (٥) کلنه دوره کې یې له کرزي څخه ډېر پټ او ښکاره باجونه واخیستل، قانوني د جمهوري ریاست تر لومړنیو ټاکنو دمخه نظامي طاقت هم کاراوه او ویل کېږي چې له بهرنیانو سره یې په گډه شخصي زندانونه هم درلودل، وروسته یې نظامي طاقت په پټه او سیاسي مهارت په څرگند ډول کاراوه، د کرزي د یوه باډیگارډ په وینا چې اصلاً د نظار شورا غړی و او بیا د کرزي د ساتونکي دنده یې هم اجراکوله، قانوني ورته د کرزي د وژنې خبره هم کړې وه، خو ده دا کار ونه کړ.

قانوني د ولسي جرگې د ریاست (٥) کلنه دوره په ډېر شان او شوکت سره تېره کړه، په (١٦) دوره کې تر بریالیتوب وروسته ورته بیا یاد مقام ته د

عبدالرشيد سلام

انتخابېدو شوق ورغی، استاد سياف يوځل بيا د هغه په مقابل کې ودرېد، دا ځل سياف تر قانوني (دوه رايې) زياتې وګټلې، د مشروعيت له مخې د رايو شمېر هنومره و چې هغه بل ځای د قانوني صيب په برخه شو، خو قانوني او د هغه ډلې د حاضرو غړو د پنځوس جمع يو رايې په پلمه سياف دې ته پرېښنبود چې دا څوکۍ خپله کړي، د دوی د مخالفت له امله درېيم شخص (عبدالرؤف ابراهيمي) ته لاره اوراه شوه چې د ولسي جرګې د کورني طرزالعمل پر خلاف په دوديز ډول د ولسي جرګې د مشر په توګه غوره شو.

قانوني د کرزي د واکمنۍ په (۱۳) کلونو کې يو ډېر مؤثر شخصيت ګڼل کېږي، له پورته يادو نيمګړتياوو او ځانغوښتنې سره سره قانوني د زيات کار اوسېله، د تفاهم روحيه، د مشرتابه مهارتونه، ښه ټولنيز چلند، له وخت سره د ځان جوړول، د کمزوري مخالف زغمل، د هېواد پر لويو ژبو پوهېدل، نرمه او خوږه ژبه او داسې نور ګڼ مهارتونه لري چې د يوه سياسي مشر لپاره ضروري دي. البته که قانوني کې پورتني ياد مهارتونه نه وای، نو طبيعي خبره ده چې داسې مقامونو ته هېڅکله هم نه شو رسېدلای.

عبدالرشید سلام

د بسم الله خان پرغز (قهر)

کله چې د شمالټلوالې او د نظار شورا پخوانی غړی (ډاکتر عبدالرحمن) د نظار شورا د خپلو قومندانانو له خوا په کابل نړیوال هوايي ډګر کې ووژل شو او بیا تر هغه وروسته (حاجي عبدالقدير) پر رڼا ورځ د خپل وزارت مخې ته ترور شو، نو کرزي هغه خطر ډېر محسوس کړ چې کېدی شي دی هم پر دا ډول برخلیک اخته شي. نو یې یو ټولی امریکایي ساتونکي د ځانساتنې لپاره وګومارل. دې کار د هېواد په داخل کې یو شمېر منفي تبصرې خپرې کړې، دې تبصرو ته په خپله د جمعیت تنظیم له خوا زیاته لمن وهل کېدله، کرزی به یې ((شاه شجاع)) او ډېر ډارن باله او ویل به یې چې په امریکایانو ځان ساتي. دا چې دوی خپله هم د امریکایانو د برچې په زور د مرګ له کومې ژغورل شوي وو، دا یې عیب نه ګاڼه او نه هم هغه زرګونه ملېشې چې امریکایانو د طالبانو له ګوزاره وژغورلې، خو د کرزي د ساتنې لپاره یو ټولی عسکر یې د هغه د پوزې پېزوان ګاڼه، اصلي خبره په دې کې دا وه چې کرزی په دې کار سره لږ تر لږه د نظار شورا د بېلابېلو قومندانانو له پټکو خلاص شو. بسم الله خان دا مهال د کابل ګارنیزیون

(بسم الله خان محمدي)

قومندان و او له کومې پوښتنې ګروېږنې پرته ارګ ته تللای او راتللای شو، خو کله چې امریکایي عسکرو له خپلو روزل شویو سپیو سره د ارګ د

عبدالرشید سلام

ساتنې مسؤلیت واخیست، نو پر کورنیو جنګسالارانو هم د ارګ خلاصه فضا رانغړه شوه. یوه ورځ بسم الله خان په ډېر شان او شوکت د پخوا په څېر له کومې پوښتنې پرته د (ګلخانې ماڼۍ) پر لوري رهي و، امریکایي عسکرو د (دریش) قومنده وکړه، خو هغه ونه درېده، دې سره سم، روزل شویو سپیو تر بسم الله خانه ځان ورسولی و، دا چې سپیو د هغه تر اوږو پورې خپلې پښې ورسولې وې که نه، خو دا ځرګنده وه چې سپیو ورسره د عوامو په اصطلاح روغبړ کړی و، دې کې د بسم الله خان ساتونکو هم خپل احساسات ځرګند کړي وو، خو مخکې تر دې چې د هغوی ګوتې تر ماشې ورسېږي، امریکایي عسکرو هغوی وار له مخه بې وسلې کړي وو، په دې وخت کې ځوک راغلل او نابلدو امریکایي عسکرو ته یې وویل چې: ((دا

ډګر جنرال بسم الله خان دی، د ګارنیزیون قومندان دی)) هغوی وویل، هر ځوک چې دی، خو دلته باید تلاشي شي دا زموږ اصول دي. بسم الله خان چې دا حالت ولید، نو ګلخاني ماڼۍ ته یې مخه کړه او کرزي ته یې هغه سپکې سپورې کلمې استعمال کړې او دومره یې وښکنځه چې هغه د کاغذ پرمخ د لیکلو وړ نه دي. وایي چې کرزي د بسم الله خان ټولې ښکنځلې واورېدلې، خو هېڅ یې ونه ویل. کرزی د خپل دفتر خونې ته ننوت او بسم الله خان له ارګه د خپل کور پر لوري رهي شو. خو یو وخت بیا داسې راغی چې بسم الله خان د هغې پخوانۍ نشې له غروره کېناست او د کرزي واک ورو ورو پر غځېدو شو، خو کرزي بیا هم د بسم الله خان د ښکنځلو یادونه او ردونه ونه کړه.

عبدالرشید سلام

د ((مارشال)) د رهبرۍ مانور

د (۱۳۸۹ل) کال د جدي میاشتې (۲۲)مه نېټه د سه شنبې ورځ وه، سهار لس بجې د داودزي صیب دفتر ته پورته شوم، د ملاقات لپاره وخت و، په پیل کې مې د نویو حالاتو پوښتنه وکړه، هغه وویل: ((حالات بد نه دي، خو د پارلماني انتخاباتو په باب خاصه محکمه ډېره د تورې نه ده، هېڅ ځان نه خوځوي.)) بیایې وویل: ((د امریکا د جمهور رییس د مرستیال سفر ښه و، ډېره ښه نتیجه یې ورکړه، ملاقات صمیمانه و، هغه څه چې پخوا وو خبره د هغه معکوس وه.)) داودزي صیب زیاته کړه: ((د امریکا د جمهور رییس مرستیال وویل: تر څو چې تاسو موږ ته ځواب نه وي راکړی موږ له دې ځایه نه ځو، نږدې یو ساعت رییس صیب سره ناست و، دواړه یو بل ته د زړه له اخلاصه خبرې وکړې، خو هغه ملاقات چې دې دوو نورو (معاونانو) په کې ګډون درلود، په هغه کې مارشال مشکل پیدا کاوه، یو ځل یې (جوبایډن) نه پوښتنه وکړه: ((ستاسو په پالیسۍ کې تناقض لیدل کېږي، مخکې مو د وتلو خبره کوله، خو اوس بیا وایئ چې څو تاسو ځواب رانه کړئ موږ همدلته پاتې کېږو دا خپله تناقض دی.)) داودزي صیب زیاته کړه: ((جوبایډن ورته په خندا خندا کې وویل: دا تناقض خو زموږ د ملګرو (هدف یې افغانستان و) له لوري و، ځکه که دلته تناقض نه وای هلته نه راته)) دې سره مارشال هم غلی شو. داودزي صیب وویل: ((دا چې روابط اوس ښه دي، د دې علت دا دی چې ما دلته د انګلیس سفیر

(محمد قسیم فهیم)

عبدالرشید سلام

راوغوښت، هغه ته مې قناعت ورکړ، هغه بیا دې نورو (امریکایانو) سره خبرې وکړې، بیا مې د امریکا سفیر راوغوښت، هغه ته مې قناعت ورکړ، ورنه ومې ویل چې دا ستاسې په تاوان ده، چې هم یو حکومت او مشرتابه بې غندئ او هم ورسره کمک کوئ، دې سره تاسې خپل ولس ته قناعت نه شې ورکولای، راځئ چې د میډیا جنګ یوې خواته کړو او هر مشکل چې وي هغه به د خبرو او تماس له لارې حل کړو. نو ځکه دا روابط اوس ښه دي.)) ما وویل: ((اوس خو ښه دي چې رییس صاحب یې بیا خراب نه کړي.)) داودزي صیب وویل: ((مارشال صیب سخت تخریب شروع کړی، دا لا څه کړې چې هغه ورځ د امریکا سفیر (ایکن بیري) راته عجیبه خبره وکړه، دلته راغلی و، ښه مجلس مې ورسره درلود، څو ورځې وړاندې مارشال د امریکا سفیر د بزکشۍ لوبې د لیدو په پلمه مېلمه کړی و، هلته یې د ولسي جرګې اصلي او جعلي غړي هم رابللي وو، ټول یې په لیکه کې ودرولي وو، ټولو ته یې دا دنده ورسپارلې وه چې زه (مارشال) او سفیر

(ایکن بیري)

(ایکن بیري) کله راغلو، نو تاسو به ماته ډېر احترام کوئ، لاسونه به مو ښکلوئ چې سفیر پوه شي، اصلي شخص زه یم.)) داودزي وویل: ((سفیر راته د خپلو خبرو په ترځ کې وویل: هلته ټولو خلکو د فهیم لاسونه ښکلول، خو زه پرې له ورایه پوهېدلم چې دا ټول تکلفي او تصنعي کارونه دي، خو فهیم لا پر دې نه پوهېده چې زه د ده پر دې کارونو پوهېږم.)) داودزي صیب راته وویل: ((فهیم خو واره د امریکا سفیر دعوت کړی او همدارنګه د انګلیس سفیر، هغو ته یې ویلي چې د اینده لپاره د ده ملاتړ وکړي، د ده په زړه کې نورې خبرې دي.)) د داودزي صیب تر ملاقات وروسته پر همدې ورځ (۱۲) نیمې بجې په خپل دفتر کې د ډوډۍ پر وخت

عبدالرشید سلام

(شیدامحمد ابدالي) د ملي امنیت شورا مرستیال او د جمهور رییس ډېر نږدې شخص هم دېته ورته خبره وکړه، هغه وویل: ((فهیم لکه چې څه پلان لري، دا څه موده کېږي چې انجنیر عارف سروري او د ده ځینې نور کسان ماپسې همداسې شله دي چې کله چېرته کېنو، پر ځینو مسایلو بحث وکړو، ما ویل کوم مسایل، موږ او تاسې خو دولت کې یو، سره ګورو، بل ځای ناستې ته څه اړتیاده؟ خو دوی راته وویل: نه مارشال صیب باید قانع کړې چې موږ ته یو ځای ونیسي، یو کور چې هلته سره کله کله کېنو او پر مسایلو خبرې وکړو.)) ابدالي وویل: ((دوی دومره چالاکه دي، دوی خپل منځ کې خبره کړې، خو زما له خوا غواړي دا خبره مارشال ته ورسوي او په ما یې تصدیق کړي، پر سبا مې چې مارشال صیب ولید، هغه ته مې وویل چې دا خلک څه وایي؟)) هغه وویل: ((ما وقت خانه راګرفتیم، بچه هارا ګفتیم که همان جا جلسه بګیره ګپ بزنه)). شیدا محمد وویل، مارشال زیاته کړه: ((ما کاندید استم، بچه را ګفتم که کار شروع کنه)). دلته زه پوه شولم چې دی ولې په هرځای کې دومره شله وي چې دا مقرر کړي او هغه مقرر کړي، دی د اینده لپاره خپل پلان لري.)) پر دې وخت (جمیل بهرامي) د جمهور رییس د امنیتي ګارد (PPS) مسؤل هم وویل: ((دا خلک پلان لري، هغه ورځ ما ته یوسف اعتبار زنګ وواهه، راته یې وویل: ((ما اعتبار استم شناختی؟ ما ویل بلی شناختم، بیا یې راته وویل: اینجا یک چهار بچه است، بسیار خوب بچه است امونا را برایت معرفي کنیم، خودت بګیریش، خوب و بیدار بچه ها است.)) ما ویل خوب است میبنیم...)) بهرامي وویل: ((دوی چې دلته په تقرر پسې شله دي، حتماً څه پلان لري.)) ابدالي صیب پر نورو مسایلو هم ډېرې خبرې وکړې، خو نن ورځ د ډوډۍ پر سر د سیاست ګرمه موضوع اکثره د ((مارشال)) د اینده پلانونو او جمهوري ریاست ته د هغه پر کاندیدۍ راڅرخېدله.

عبدالرشید سلام

د امرالله صالح، اکتونه او مانورونه

د افغانستان له جهاد څخه هم د مومن خان د ښامار کیسه جوړه شوې ده، هر څوک توره سره کوي وایي ښامار ما وژلی دی. دلته هم چا چې واقعي جهاد کړی و، هغوی حاشیې ته شول، ستړي شول او د زماني بادونو خان سره یوړل، خو چا چې جهاد نه و کړی، یا د جهاد وروستیو کلونو کې تازه دم راپیدا شول، یا هم د روسانو تر وتلو وروسته یې وسلې ته لاس کړ او یا هم د جهاد دویم نسل ګڼل کیږي، هغوی تر ټولو زیات د جهاد د وراثت چغې وهي او دا بیا په داسې حال کې هم ده، چې روسانو ته ورته په لسګونو زره بهرني عسکر په هیواد کې مېشته دي او دوی له هغوی سره یوځای د هغوی د مخالفینو پرضد اوږه پر اوږه جګړه کوي او ځان ته مجاهدین هم وایي.

دې کې شک نه شته چې اوسنیو بهرنیو عسکرو له ملګرو ملتونو څخه یو قانوني مجوز ترلاسه کړی او ځان یې د افغانستان له جغرافیې څخه په یو متضرر حالت کې لیدلی، خو د یو بهرني عسکر په توګه یې په افغانستان کې شتوالی له تېرو هغو څخه په مانا او محتوا کې تضاد نه لري، البته دې کې شک نه شته چې د افغانستان سیاسي او اقتصادي مجبوریتونه د دې غوښتنه کوي چې زموږ هیواد باید له دې ازادۍ نړۍ سره په هر ډګر کې متقابل اړیکي ولري، خو څرنګه چې جهاد اساساً یوه دیني فریضه ده، نه اقتصادي او سیاسي مجبوریت، نو په دې خاطر د هر نامسلم متجاوز پر وړاندې د جهاد په ماهیت کې کوم بدلون نه راځي. د امرالله صالح په ګډون په سلګونو داسې ځوانان او سیاسیون راپیدا شوي چې د جهاد د دیني او مذهبي صبغې پر ځای د هغه سیاسي ګټو ته زیاته پاملرنه کوي او د نورو توري په خپل نامه راڅرخوي، دا به کوم منطق ومني چې (ګلبدین

عبدالرشید سلام

حکمتیار، جلال الدین حقاني، کشمیر خان، د مولوي خالص نامتو قوماندانان او نور) دې مجاهدین ونه ګڼل شي، خو (صالح محمد ریګستاني، حفیظ منصور، امرالله صالح، محقق، دوستم او نور) دې مجاهدین وشمېرل شي او د جهاد د وراثت مادي او معنوي امتیاز دې هم دې ښاغلو ته ورکړل شي.

حقیقت خو دا دی چې امرالله صالح د جهاد په ګرمو کلونو کې ډېر عمر نه درلود او د جهاد جوګه نه و، کله چې روسان په وتو شول، نو صالح صیب لا د ښوونځي لومړی دوره نه وه خلاصه کړې، د تنظیمي جنګونو پر مهال له احمدشاه مسعود سره د یوه فرعي سکرتر او وروسته بیا د ژباړن په توګه پاتې شو. موږ چې کله د جهاد او مجاهدینو خبره کوو، دا په دې مانا نه ده چې له دې ارزښتونو څخه دې ملاتړ ونه شي. هدف مو دا دی چې له دې ارزښتونو څخه ناوړه ګټه پورته نه شي، د حقیقي او ناحقیقي مجاهدینو تر منځ دې توپیر وشي. امرالله صالح د زیات استعداد او ذکاوت خاوند دی، د جهاد له نامه څخه له ګټې اخیستنې پرته هم دی د دې جوګه و چې په ټولنه کې ځان ته خپله لاره خلاصه کړي، خو کله چې دی او ده ته ورته اشخاص له جهاد څخه د یوه سیاسي مانور په توګه ګټه پورته کوي او د مجاهد تصنعي اکټونه کوي، نو دلته ده چې یو څوک د حقیقت پر ضد څرګند ګام پورته کوي.

(امرالله صالح)

امرالله صالح افغانستان ته د بهرنیو ځواکونو تر راتګ وروسته هغه وخت مطرح شو، چې هم ولسمشر کرزی او هم نړیواله ټولنه د ملي امنیت د رییس (عارف سروري) له چلنده تر پوزې راغلل. امرالله صالح د نظار شورا د یوه فعال په توګه هم هغوی، هم ولسمشر کرزي او هم امریکایانو ته د

عبدالرشید سلام

منلو وړ و، نو ځکه خو د دې پوست لپاره غوره شو. ده په ملي امنيت کې يو څه اصلاحات راوستل، خو بيا هم دا اداره په واقعي مانا ملي نه شوه او په تنظيمي انحصار کې را ايساره پاتې شوه. امرالله صالح دا مهال د حکومت د يوې داسې مطرح څېرې په توګه څرګند شو چې نظر او عمل دواړو يې په حکومت کې خپل وزن او خپل اغېز درلود، په کابل کې چې په کومه امنيتي پېښه وشوه، نو تر هغې لږ وروسته به امرالله صالح د فلم د يوه هيرو په بڼه څرګند شو، که څه هم د ده تر لاس لاندې اداره به په دې کار کې ګرمه وه، خو ده به داسې مانور اجرا کړ چې چا به ورته د ملامتۍ ګوته نه نيوله. په حکومت کې د اسلامي جمعيت او نظار شورا پراخ نفوذ او د کرزي نرم طبيعت، امرالله صالح ته د پراخ فعاليت او په خپله اداره کې د ازاد لاس زمينه برابره کړې وه. حکيم نورزي يو وخت په ملي امنيت رياست کې د مرستيال په توګه کار کاوه خو صالح پرې کاري چاپېريال دومره تنګ کړ چې هغه دندې پرېښودو ته اړ شو، د نورزي او نورو پر وړاندې يې په مؤثر ډول د (جهاد) وسيله وکاروله. امرالله صالح د کرزي پر ذهنيت واکمن و، ده د دې توان درلود چې کرزي ته د هغه د طبيعي او واقعي متحدينو پر وړاندې بل ډول نظر او فکر ورکړي او هغوی په دې ډول د حکومت له متن څخه حاشيې ته راکاږي.

صالح د جمهوري رياست په دويمو ټاکنو کې په ټينګه د عبدالله عبدالله ملاتړ وکړ، ان افرادو يې د کرزي عکسونه وشلول. د کابل ښار له (اريانا واټ) څخه د ملي امنيت تر لسم رياست پورې، اماني لېسې ته مخامخ ساحه کې چې د ملي امنيت د ساتونکو په لاس کې وه، د کرزي عکسونو لګولو ته اجازه نه وه، څو ځله دلته د کرزي عکسونه وشلېدل، خو پر همدې دولتي پوستو د عبدالله عبدالله عکسونه لګېدلي وو او چا يې د لرې کولو قانوني جرئت هم نه درلود.

امرالله صالح که څه هم د لوړ استعداد او اوسنۍ عصري مطالعې خاوند دی، په ټولنيزو او سياسي اړيکو کې هم خورا تکړه دی، خو دی پر دې

عبدالرشید سلام

بریالی نه شو چې د خپل ذهن دایره، له پنجشېر درې، نظار شورا او اسلامي جمعیت څخه اخوا هم پراخه کړي. همدې کار د صالح سیاسي شخصیت ته خورا زیان واړاوه. د نظار شورا په تنظیمي او محیطي غونډو کې د هغه ګډون او څرګندو ویناوو هغه نور هم په دې متنازعه ډلې پورې وتړه. د ولسمشرۍ د دویمې دورې په ټاکنو کې ما (یون) د ولسمشر کرزي او امرالله صالح د ډاکتر عبدالله لپاره پټ او ښکاره کمپاین کاوه. یوه ورځ له شمشاد تلوېزیون سره په مرکه کې ما وویل چې دواړه کاندیدان د دې حق نه لري چې د ملي او تاریخي مشرانو عکسونه د انتخاباتي کمپاین د وسایلو په توګه استعمال کړي، دا مهال ډاکتر عبدالله عبدالله غوښتل په کندهار کې له خپلو عکسونو سره د احمدشاه بابا او یا هم میرویس نیکه عکسونه چاپ او ځان په دې ډول ملي وښیي، خو دې کار (د سیاسي غرض لپاره د ملي مشرانو له عکسونو ناسمې ګټې اخیستنې) په کندهار کې ځینې مشکلات پیداکول. ما په مرکه کې وویل چې هېڅ کاندید حق نه لري چې خپل اوسني عملونه د ملي مشرانو تر عکسونو لاندې پټ کړي، نه کرزی دا حق لري، نه عبدالله او نه هم بل هر کاندید. کاندید خپله ولسمشرۍ ته ولاړ دی، نه پخواني ملي مشران. کاندیدان کولای شي د ملي اتلانو ارمانونه عملي کړي نه دا چې د هغوی عکسونه د خپلو سیاسي موخو لپاره وکاروي، هغه هم په داسې حال کې چې د یو شمېر کاندیدانو پلویانو په خپلو څرګندونو کې د همدې ملي مشرانو سپکاوی کړی دی. دې خبرو ته امرالله صالح بل رنګ ورکړ او ولسمشر کرزي ته یې ویلي وو چې (یون) قومي تفرقې ته لمن وهي او اوس چې موږ غواړو د ملي وحدت لپاره د میرویس نیکه او احمدشاه بابا عکسونه پورته کړو دی مو مخالفت کوي. زه ولسمشر کرزي وغوښتلم ما څخه یې د دې مرکې جزئیات وغوښتل، ما ورته وویل چې زه خپله د ملي مشرانو عکسونه چاپوم وخت پر وخت یې تکثیروم، خو نه د انتخاباتو لپاره. ډاکتر صیب عبدالله او تاسو دواړه او یا بل هر نوماند کولای شي یا تر انتخاباتي بهیر ډېر وړاندې او

عبدالرشید سلام

يا هم تر ټاکنو وروسته دا ډول عکسونه چاپ کړئ تاسو په کندهار کې پر ځينو تاريخي نزاکتونو ښه پوهېږئ، دوی دا عکسونه له هغو ملي مشرانو سره د مينې په خاطر نه چاپوي، بلکې غواړي هلته پخواني نزاکتونه په يوه نوې بڼه راتازه کړي. موږ نه غواړو زموږ ملي مشران د کانديدانو د سياسي موضوع لپاره يوه وسيله شي. بله خبره دا ده چې دا ملي مشران په ټولو پورې اړه لري، نه يوازې په کانديدانو پورې، تر ټاکنو وروسته يې که چاپ کړي، نو د دوی واقعي مينه به ترې ثابته شي. کرزي صيب وويل، نور خو دې څه نه دي ويلي؛ ما وويل نه کښې چک کولای شئ! د کرزي صيب له خبرو څرګندېدله چې امرالله صالح لا ډېر څه ورته ويلي دي. بيا کرزي صيب له شمشاد تلويزيونه او يا هم په جمهوري رياست کې د رسنيو د مانيتور څانګې څخه د هغې مرکې سي ډي راوغوښتله او تر کتنې وروسته يې قناعت حاصل شو. هلته ماته سوال پيدا شو چې امرالله صالح د ملي امنيت رييس دی که د عبدالله کمپاينر؟ سره له دې چې کرزی د امرالله صالح پر ټولو حرکتونو پوهېده، خو بيا يې هم ورته هېڅ ونه ويل او يا يې هېڅ نه شو ويلای. امرالله صالح په امنيت کې همداسې ټولواک و چې په پای کې د سولې لپاره پر مشورتي لويې جرګې توغندي وتوغول شول او دا کار د امرالله صالح او حنيف اتمر د استعفی لامل شو.

دا به بې انصافي وي چې موږ د امرالله صالح پر نيمګړتياوو غږېږو، خو د هغه د مثبتو خواوو او برياوو يادونه ونه کړو.

د امرالله صالح د واکمنۍ پرمهال، ملي امنيت رياست د مسلکيتوب پر لوري ګامونه پورته کړل، تنظيمي او ګوريلايي سليقې ورو ورو په کمېدو شوې، د بهرنيو مرستې راجذب شوې، کادري پوهه مخ پر زياتېدو شوه، خپله امرالله صالح د يوه ماډرن او متمدن انسان په توګه ډېرو سياسي نزاکتونو ته متوجه و، د ملي امنيت د کارکوونکو په ظاهري سليقه کې مثبت بدلون راغی، د ورځنۍ سياست ښه تحليل يې کولای شو، د يو افغان په توګه يې خپل ځينې مسؤليتونه تر سره کړل او ځينو کې پاتې راغی،

عبدالرشید سلام

امرالله صالح که چېرې تنظیمي مکروب د خپل فکر، کار او عمل په ساحه کې له منځه وړی وای، نو کېدلای شول د یو غوره ملي شخصیت په توګه یې په ټولنه کې خپل ځان تثبیت کړی وای.

عبدالرشید سلام

د علماوو شورا اوګرمي

په هر دربار کې عجايب او غرايب پيدا کېږي، د کرزي صيب دربار هم له دې عجايبو تش نه دی، د پخوانيو دربارونو خصوصيت دا و چې له محدودو کسانو پرته نور څوک د دربار پر اضرارو او اسرارو نه خبرېدل، خو اوس رسنيو د هر کور تر وره پورې ځان ور رسولای دی. د کرزي صيب په دربار کې هم څوک بې برخې او بې نصيبه نه پاتې کېږي، يوازې جنګسالاران او تنظيمي مشران نه دي چې له کرزي صيب څخه باج اخلي، بلکې علما، روحانيون او شيخان هم له دې نعمت څخه برخمن دي. په علماکرامو کې يو هم مولوي صيب فضل هادي شينواری دی چې د کرزي صيب په حکومت کې يې د سترې محکمې د رييس دنده هم اجرا کړې،

پخوا يې اسلامي جمعيت تنظيم پورې تړاو درلود، د جنګونو پر مهال به يې د دې تنظيم په استازې له مخالفينو سره په خبرو اترو کې هم برخه اخيستله، ويل کېږي چې مولوي فضل هادي شينواری لا ډېر پخوا، هغه مهال چې دی په (لواړګي) کې ملا امام و، پاکستاني استخباراتي اجنسی ورته متوجه وې، ده په يوه مجلس کې ويلي وو: ((ترما هېڅوک هم پاکستان ته دمخه نه دي تللي، حکمتيار او رباني هم ما پاکستاني اجنسيو ته

معرفي کړي وو.)) که څه هم فضل هادي شینواری تر بل هر افغان دمخه پاکستان ته تللی و، خو وروسته ترې له پاکستان سره په روابطو کې نور زیات دمخه شول، ده هم ترې واټن ونیو او د کرزي صیب د حکومت په اوږدو کې داسې ښکارېده، لکه چې مولوي صیب شینواري نور، نو له پاکستان سره هغه پخوانۍ کیسې او تاروته نه لري. خیر په هر ترتیب، شیخ الحدیث مولوي شینواری لکه د نورو تنظیمي مشرانو په څېر پاکستان ته اوس نږدې نه دی، نه پرې هغوی باور لري او نه پرې دی، خو کرزی صیب یې ډېر خیال ساتي که د دربار په خوړو کې له ځینو نورو زورورو سره د ده ونډه مساوي نه وي، نو ډېره کمه به هم نه وي. کله چې مولوي صیب د سترې محکمې له ریاست څخه لرې شو، نو د علماوو سراسري شورا لپاره چې له پخوا یې لا اساسات جوړ شوي وو، د رییس په توګه غوره شو. دې شورا ته د ملي امنیت شورا دفتر پرېمانه پیسې ورکولې، د دې پیسو حساب و کتاب معلوم نه و، خبره یوازې د جمهور رییس کرزي، انجنیر محمدابراهیم سپین زاده او خپله د شینواري صیب تر منځ وه، دې شورا څخه دولت وخت پر وخت خپله سیاسي ګټه پورته کوله، نو که لګښت یې پرې هم کړی وای، بېځایه ورته نه ښکارېده، د دې شورا مشر (شیخ الحدیث شینواری صیب) هم پر جمهور رییس کرزي ډېر ګران دی.

د علماوو شورا د لګښتونو کیسې ډېرې دي، دولت ورته د کابل په (وزیراکبر خان مېنه) کې یو کور هم نیولی و، دې کور کې یو ښکلی حوض هم و، د علماوو شورا غړو او ځینو علماوو به د یخنۍ پر مهال په دې حوض کې یوه اب ګرمي خوشې کوله، کله چې به اوبه ښې ګرمې شوې، نو بیا به دوی د غسل او اوداسه لپاره ترې ګټه پورته کوله، د یوه ژمي په سر کې د شورا ساتونکو په حوض کې په دې نیت اب ګرمي خوشې کړې وه، چې تر سهاره به اوبه ګرمې شي او کوم اړمن مشر مولوي به بیا په حوض کې ولامبي او یا به د اوداسه لپاره ترې ګټه پورته کړي، خو

عبدالرشید سلام

په هغه سهار هېڅ مولوي ته د دې مجال نه و پيداشوی چې حوض ته راشي، اب گرمي هم د ساتونکو له ياده وتې وه، خو پرله پسې ورځې اب گرمي همداسې پاتې وه، خو يو مولوي صيب هم پر حوض نه و برابر شوی، اب گرمي ترې همداسې په حوض کې لگېدلې پاتې شوې وه. دې موده کې دوه درې مياشتې وتې وې، په دې ترڅ کې اب گرمۍ ته هم شارټي پيدا شوې وه، خو په دې بهير کې پر مولوي صاحبانو خدای(ج) مهربانه شوی و، هېڅوک پر حوض نه و برابر شوی، دا نو په داسې حال کې ده چې اوبه هم د برق هادي دي (برېښنا لېږدولای شي)، پر مولوي صاحبانو خدای(ج) لوی فضل کړی چې حوض ته يې پښه نه ده وړاندې کړې، يو وخت د برق بل راغلی چې د نږدې (۳۰) زرو ډالرو معادل و، دوی که هر څومره برېښنايي ته وويل چې دوی دومره برق نه دی مصرف کړی، خو هغه ورته د ميتر له مخې خبره کوله، يو وخت کې يې حوض ته پام شوی چې اب گرمي په کې له درېو مياشتو راهيسې پاتې ده. بيا نو د دې اب گرمۍ د بل ورکړه هم د امنيت شورا دفتر پورې راورسېده. کېدی شي د برېښنا په بل کې د برېښنا نور لگښت هم شامل وي، خو اب گرمۍ په کې هم خپل اساسي نقش درلود.

دا خو نو د علماوو شورا د اب گرمۍ مصرف و، دا چې له حکومت څخه د نورو زورواکو باج اخيستنه به په کومه کچه وي او نور به څه کارونه شوي وي، هغه نو له همدې اب گرمۍ، حوض او نورو اوگرميو څخه قياس کړئ؟

عبدالرشید سلام

د ښاغلي ((چکري)) دولتي چکر

د افغانستان په تېر شل کلن سياسي بهير کې ښاغلی (صديق چکري) د هغو کسانو له جملې څخه دی چې اکثره افغانان يې له نامه او شخصيت سره اشنا دي، خو د موقتې ادارې تر جوړېدو وروسته چکري صيب خپل ليدلوري او تګلوري څو ځله بدل کړي دي. يو وخت د جمهور رييس کرزي مشاور و، بيا چې کله د (متحدې جبهې) په نامه د شمالټلوالې يوه بله نوې ائيتلافي جبهه جوړه شوه، نو چکري صيب د دې جبهې د رهبرۍ شورا غړی و، پر دې مهال يې په کرزي او د هغه حکومت پسې هغه سپکې سپورې ويلې چې د افراط وروستۍ کچې ته رسېدلې.، په ميډيا کې هم ډېر فعال و، هر ډول خبره يې چې خولې ته راتله، بې له سنجشه يې کوله، ما سره تصادفاً دوه ځله په بحث کې مخامخ شو او دواړه ځله ژوندي بحثونه وو، لومړی ځل بحث په (شمشاد) ټلويزيون کې د پارلمان له خوا، ټولو غاړو يا جنايتکارانو ته د ببښنې يا معافيت په اړه و، ده د ولسي جرګې له دې پرېکړې ملاتړ کاوه او د هغې د حقانيت لپاره يې ايتونه او حديثونه

(صديق چکري)

هم راوړل، موږ يې په دې ګرمولو چې ولې سوله نه منئ، د سولې کلمه يې څو ځله اخوا دېخوا د خپل ځان په ګټه واړوله راواړوله، زما يې هم اوسېله راتنګه کړه. ما وويل: ((د معافيت دا پرېکړه خپله د هغو کسانو له خوا شوې چې خپله په جنايت ککړ دي، دوی دا پرېکړه په دې خاطر نه ده کړې

عبدالرشید سلام

چې رښتیا هم سولې او پخلاینې ته تیار دي، بلکې غواړي د سولې تر نامه لاندې د بل له بریده ځان خوندي کړي او خپل واک وغځوي. دا ځنګه سوله ده چې حاکم او جنایتکار یې په خپله ګټه کوي، له محکوم او مظلوم څخه، چې اصلاً حقوق یې تلف شوي، له هغو پوښتنه هم نه کېږي. دا ښاغلي چې اوس د سولې او پخلاینې خبرې کوي او هر قانون د خپل ځان په ګټه تصویبوي، مهرباني دې وکړي لومړی دې واک پرېږدي چې له ولس سره مساوي شي، بیا نو هغه د ولس کار دی چې دوی ښښي که نه. زموږ ولس د دې زغم لري چې دوی ته عفوه وکړي، خو په دې شرط چې دوی له واکه تېر شي او پر دې اعتراف وکړي چې رښتیا هم ګناه او خطا ورڅخه شوې ده.))

چکري صیب پر ما تور ولګاوه راته یې وویل چې: ((ته د مجاهدینو مخالفت کوې)) ما ورته وویل: ((لومړی باید مجاهدین تعریف کړو چې مجاهدین څوک دي، مجاهدین خو همغه وو چې د روسي یرغل پر وړاندې یې په ټینګه مبارزه وکړه، اوس اکثره در په در، خاورې په سر دي، هغو چې له روسانو سره یې اوربند وکړ، هغه مجاهدین نه دي، هغه مجاهدنما دي او اوس د امریکایي الوتکو تر وزرونو لاندې بیا راڅوندي شول، دا اصلاً مجاهدین نه دي، بلکې د مجاهدینو رنګه یې بده کړې او نه د جهاد پر مانا پوهېږي.)) بیا مې په ننګرهار کې د یوه سپین ږیري کیسه ورته وکړه: ((د هغه دوه زامن له امریکایانو سره باډیګاردان وو، ځرنګه چې پخوا به چا سره وسله وه، نو خلکو به ورته مجاهد وایه، نو د ده زامنو هم وسله لرله، نو ځکه ورته مجاهدین ښکارېدل، چا به چې ترې پوښتنه وکړه، چې ماما زامن دې څه کار کوي؟ ده به ورته وویل: امریکایانو سره مجاهدین دي، نو کېدی شي چکري صیب هم دېته مجاهدین ووایي زما دې خبرو سره چکري صیب پرما بل تور ولګاوه: ((ته ځکه د جهاد او مقاومت مخالفت کوې چې یا په حزب اسلامي کې یې او یا طالبانو سره یې))، نو ما بیا ورته وویل: ((د مجاهدینو په باب خو مې مخکې درته وویل

همغه دي چې د روسانو پر وړاندې ودرېدلي او هغو چې له شورويانو سره يې اوربند کړی، هغه مجاهدين نه دي، بلکې پروتوکوليان دي چې هغو ته زه مجاهدنما وايم، په مجموعي ډول زه ټول هغه کسان غندم چې کابل يې وران کړی او نور هېواد ته يې زيان رسولی دی، پاتې شوه د حزب اسلامي خبره، حکمتيار خو هم مجاهد و، هغه خو هم ستاسو د جمهور رييس استاد رباني صدراعظم و، نو زه چې جمهور رييس نه منم، صدراعظم يې بيا څنگه تائيد کړم.)) چکري صيب بيا د کابل جنگونه د کابل د دفاع په نامه ياد کړل او دا يې خپل حق وگاڼه او د حکمتيار جنگ يې د پاکستان د (ISI) توطيه وبلله.

ما ورته وويل: ((د کابل جنگونه نامشروع جنگونه وو، د کابل د دفاع په نوم تاسې ولې ځانته د جنگ حق ورکوئ؟ د حکمتيار جنگيالي د کابل د زرو مکروريانو په لومړي بلاک کې پراته وو او تاسې د سيند پورې غاړه مسلح کې وئ، تاسې چې زاړه مکروريان ويشتل، هېڅ خبره نه وه، کابل نه ورانېده، خو هغه چې مسلخ ويشته نو تاسې بيا ويل هلئ چې کابل يې وران کړ. زاړه مکروريان، شاه شهيد، قلعه زمانخان او نور لکه چې کابل نه وو، که څنگه او يا ستاسو توغندي هوا کې چاودل؟ راځم د طالبانو مسئلې ته، زه يو ازاد سړی يم، څه چې واقعيت وي هغه وايم، همدا استاد رباني او همدا جمعيت تنظيم و چې کله طالبان په کندهار کې راوټوکېدل، نو تاسې په ټنونو پيسې هلته ورولېږلې چې د اسلامي حزب مخه ډب کړئ او بيا خو احمدشاه مسعود (ميدان ښار) ته هم ورغی، روغه يې ورسره وکړه، استاد رباني همغه د طالبانو د ظهور پر وخت وويل چې: ((طالبان يک جنبش خودجوش است))، خو ما هېڅکله هغوی ته (خودجوش) نه دي ويلي)).

((بله مسئله د دې مقاومت ده، هغه د دوو تنظيمونو تر منځ جگړه وه، تاسې يې يوې خواته د مقاومت نوم ورکړی چې نه کوم شرعي ارزښت

عبدالرشيد سلام

لري، نه کوم ملي، هسې مو ځان ته يوه پلمه جوړه کړې، د (اى ايس اى) د مداخلو په باب بايد ووايم چې حکمتيار او استاد رباني ان د داود خان پر وخت پاکستان ته تللي وو، کله چې د ډاکتر نجيب الله نظام ړنګ شو، نو همدا پاکستان وو چې رباني يې هلته د څلورو مياشتو لپاره د جمهور رييس او حکمتيار يې ورته د صدراعظم په توګه انتصاب کړل.)) دې سره نو د چکري صيب حالات خراب شول، ژونديو ټليفونونو هم د چکري وضعه ډېره خرابه کړه، په لسګونو داسې ټليفونونه راغلل چې چکري څخه بې د باد ښکه جوړه کړه او داسې سپکې سپورې يې ورته وويلې چې د کاغذ پرمخ د ليکلو وړ نه دي. په پروګرام کې د لنډې وقفې پر وخت چکري صيب ماته وويل: ((يون صيب پر تا ولې ګوزار نه کېږي چې ټول ګوزارونه پر ما کېږي؟)) ما ورته وويل: ((که زما او ستاسو عملونه يوشان واى، نو پر ما به هم کېدل)). چکري صيب د متحدې جبهې تر تشکيل وروسته خپل فعاليت ته په ګرمۍ سره دوام ورکاوه، کرزى يې هر ځاى کې، لکه د جوارو تکې په شان داسې ټکاوه. يوه ورځ بيا ورسره د (بي بي سي) راډيو د خبرو اترو په پروګرام کې مخامخ شوم، دا هم د سياسي خبرو اترو ګرم پروګرام و، هلته ده بيا وويل: ((حکومت د مجاهدينو په ګوښه کولو لاس پورې کړ، هره ورځ يې له څوکيو لرې کوي او پر ځاى يې کمونيستان مقرروي)). د بېلګې په توګه يې (محمد حنيف اتمر) ياد کړ چې هغه وخت د پوهنې د وزير په توګه غوره شوى و. دا نو هغه مهال و چې ښاغلى نورالحق علومي، سيد محمدګلاب زوى، جنرال دوستم او نور دا ډول اشخاص ټول له ښاغلي رباني او چکري صيب سره په يوه جبهه کې راټاله شوي وو. چکري صيب وويل: ((حنيف اتمر هغه وخت د خاد مدير و او يوه پښه يې هم د مجاهدينو پرضد جګړه کې له لاسه ورکړې ده.))

ما يې په ځواب کې وويل: ((اول خو ښاغلى اتمر د جهاد او الحاد په نامه د وزارت څوکۍ ته نه دى رسېدلى او پر خپل لياقت يې دا مقام ګټلى، خو که د چکري صيب په اصطلاح اتمر صيب هغه وخت د خاد يو

عبدالرشید سلام

مامور و او دا یې ډېره غټه ګناه وه، نو دوی سره خو هم د هغه وخت تر ټولو غټ وزیران او اشخاص لکه جنرال دوستم، ګلابزوی، علومي او نور په جبهه کې ناست دي، که یوه مدیر ته ګناه راجع کېدی شي، نو بیا دې وزیرانو ته ولې دا مسؤلیت راجع نه شي؟ بله خبره د مجاهدینو ده، یو مجاهدین دي یو ملېشې دي، کېدی شي له مجاهدینو څخه د ده مراد همغه ملېشې وي چې د طالبانو تر سقوط وروسته د امریکایي الوتکو تر وزرونو لاندې پر کابل راشېوه شوې او خلک یې لوټ، تالان او تر پوزې راوستل.))

چکري صیب بیا زما پر خبرو اعتراض وکړ: ((وګورئ دی مجاهدینو ته غله وایي، دوی جهاد کړی، دوی مقاومت کړی او ...)) ما ورته وویل: ((تاسو ولې غلو ته مجاهدین وایئ؟ دا منم چې دا یوه ګناه ده چې خوک سپېڅلو مجاهدینو ته غله ووایي، خو دا تر هغې هم غټه ګناه ده چې څوک دې غلو ته مجاهدین ووایي. چکري صیب هغو ته هم مجاهدین وایي چې د روسانو پر ضد د جهاد په ګرمو شېبو کې یې د خپلو شخصي ګټو لپاره اوربند وکړ، دا اصلاً مجاهدین نه دي او بله د مقاومت خبره ده چې دوی ترې هر وخت ناوړه ګټه پورته کوي، دا دوی د طالبانو پر وړاندې د جګړې مهال ته وایي، خو که فرضاً دا دواړه ورسره ومنل شي، نو (۱۳۷۱-۱۳۷۵ ل) کلونه بیا څنګه کېږي؟ دا وخت لکه چې دوی کابل کې ګلان کرل؟ چکري صیب ته باید وویل شي چې یو کاسب د خپل کسب په نامه یادېږي، کله چې کاسب هغه کسب پرېږدي بیا بل شروع کړي، بیا د وروستي کسب په نامه یادېږي. د ساري په توګه یو وخت یو څوک نانوایتوب کوي، خلک ورته نانوای، وایي بیا چې کله هغه کسب پرېږدي قصابي شروع کړي، خلک ورته قصاب وایي، بیا ورته څوک نانوای نه وایي، تاسو چې کله د روسانو پر ضد جهاد کاوه، هغه وخت مجاهدین وئ، بیا مو چې کابل کې لوټ او تالان شروع کړ بیا خو مجاهدین نه یاست سوچه غله یاست.))

عبدالرشید سلام

زما او د چکري صیب خبرې ډېرې ترخې شوې، ده د جمهور رییس کرزي په ادرس ډېرې ترخې خبرې وکړې.

یو وخت بیا داسې راغی چې (متحده جبهه) مخ پر خوړ شوه، چکري صیب د (محمد قسیم فهیم) لمن ونیوه، هغه بیا ولسمشر کرزي ته سپارښتنه وکړه، هغه د حج او اقافو وزارت د وزیر په توګه نوماند کړ، خو ولسي جرګې باور رایه ور نه کړه، چکري صیب بېرته د ولسمشر له خوا د سرپرست په توګه پاتې شو. یوه ورځ ما له جمهور رییس سره ملاقات درلود، د نورو خبرو په ترڅ کې مې د چکري صیب د تېرو بحثونو نچوړ ورته په لنډو ټکو کې بیان کړ، ورته مې وویل: ((د چکري راتګ موږ ته هم پېغور او شرم دی، ده ته هم او تاسو ته هم ښه خبره نه ده، داسې اشخاص چې ښه ماضي نه لري، ښه نه ده چې پر دې ډول مهمو پوستونو کار وکړي.))
ولسمشر راته په ځواب کې وویل: ((پرېږده یې پرېږده یې زر... په دې وطن کې اوسي یو دې په کې دی هم وي، پارلمان هم رد کړ، دی چې نه شرمېږي، ته ولې وشرمېږې.)) زه هم غلی شوم. شپې ورځې تېرېدلې، د ولسمشرۍ د دویمې دورې انتخابات راورسېدل، د ټاکنو جنجالونه ټولو ته معلوم دي، یو وخت د ټاکنو په شمېرنه کې د جمهور رییس کرزي د رایو شمېر په سلو کې تر پنځوس جمع یو (۵۰+۱) کښته و، خو ټولې رایې لا نه دي شمېرل شوي، دا مهال داسې ګونګسې شوې چې ښاغلی ډاکتر عبدالله عبدالله له کرزي څخه د امتیازاتو په بدل کې غواړي یو جوړجاړي ته ورسېږي، همدا مهال یوه ورځ غرمه چکري صیب زموږ دفتر (د امنیت شورا دفتر) ته راغی، د غرمې ډوډۍ یې هم موږ سره وه، د ډوډۍ پر مهال د رایې شمېرنې موضوع یاده شوه، کله چې ډوډۍ خلاصه شوه، چکري صیب وویل: ((زه ځم چې مخالفینو (ډاکتر عبدالله ګروپ) سره خبرې وکړم، هغوی ځینې شرایط وړاندې کړي چې که نرمښت په کې راولي یو جوړجاړي ته سره ورسېږو ښه به وي)) ما وویل: ((چکري صیب د هغوی شرایط څه دي؟)) چکري صیب وویل: ((هغوی لس وزارتونه، لس ولایتونه

او یا هغه ولایتونه چې دوی په کې اکثریت رایې ګټلي، ځینې سفارتونه او مستقل ریاستونه غواړي. دوی وایي که چېرې جمهور رییس د دوی لس وزیران او یا والیان ومني، خو پارلمان دا وزیران رد کړي، نو بیا به هم دوی د دې صلاحیت لري چې نور وزیران ورمعرفي کړي، والیان که هم بیا بدلېږي د دوی په خوښه به نور والیان مقررېږي، د دوی دا شرایط ډېر سخت دي، ماته رییس صیب (کرزي صیب) دنده سپارلې چې د حکومت په نمایندګۍ ورسره خبرې وکړم.)) ما ورته په ټوکو ټوکو کې وویل: ((چکري صیب! تاسو! اسماعیل خان، فهیم خان، بسم الله خان، امرالله خان، ضرار احمد مقبل او نور هغه جمعیتیان چې د کابینې نږدې لس پوستونه یې نیولي، دا مو په کوم جم کې محاسبه کړي، د کرزي صیب که د ډاکتر صیب عبدالله په ګروپ کې؟)) چکري صیب وویل: ((زه هم همدا خبره کوم چې دا خو نو بېخي ظلم دی)). ما چکري صیب ته وویل: ((بښه نه ده چې لس پخواني، لس اوسني پوستونه جمعیت ته ورکړای شي، یو دوه درې څلور پاتېږي هغه هم د جمعیت او نظار شورا وفادارو ته ورکړل شي، نو عدالت به سل په سلو کې تامین شي!)) چکري صیب په خندا شو ويې ویل: ((زه هم همدا خبره کوم...)) چکري بیا د خپل هدف پر لوري لاړ او زه په خپل فکر کې ډوب شوم او دا خبره مې بیا په ذهن کې څو ځله تېره کړه چې جمهور رییس څومره ((دقیقې او شعوري)) فیصلې کوي؟. یو وخت بیا د حج مهال راغی، د حج مهال څو تېرو وزیرانو ته د (مثمر) فصل مانا لرله، ویل کېږي چې چکري صیب هم د دې فصل مېوه ټوله کړه، بیا لندن ته لاړ، د لویې څارنوالۍ دوسیه له کاغذونو ډکه شوه، خبره کورنیو او بهرنیو رسنیو ته ورسېده، نړیوالو پولیسو ته مراجعه وشوه، خو تر اوسه لا د قانون د تطبیق او چکري صیب تر منځ ډېر زیات واټن پاتې دی.

عبدالرشيد سلام

سپين او تور افغانستان

د (۲۰۰۱م) کال د سپټمبر تر يوولسمې ښتې وروسته امريکا پر افغانستان يرغل وکړ، دا مهال (جورج بوش) په چين کې د روسيې له جمهور رييس (ولاديمير پوتين) سره د يوې کتنې پر مهال له هغه څخه هيله وکړه چې افغانستان بايد پر دوو برخو وويشل شي: ((تور افغانستان او سپين افغانستان.)) سپين افغانستان به ستاسو تر کنټرول لاندې وي او تور افغانستان به زموږ. نو تاسو بايد ژر تر ژره تر سالنګ پورې پرمختګ وکړئ. پوتين ورته وويل چې ((تور)) او ((سپين)) څه مانا؟ بوش ورته وويل: «تر سالنګ دېخوا به طالبان اوسي، جګړه به دوام پيدا کوي، دا خلک هسې هم ترقي او تمدن نه غواړي، په شمال کې ستاسو پلويان اقليتونه (شمالټلواله) دي، تاسې د هغو ملاتړ وکړئ چې ترسالنګه پرمختګ وکړي، دا سيمه به سپين افغانستان شي، دلته به ترقي او تمدن روان وي، دا سيمه به اباده شي، ديموکراسي به په کې راشي، جنوب کې به جنګ وي...» دا پورته خبرې د

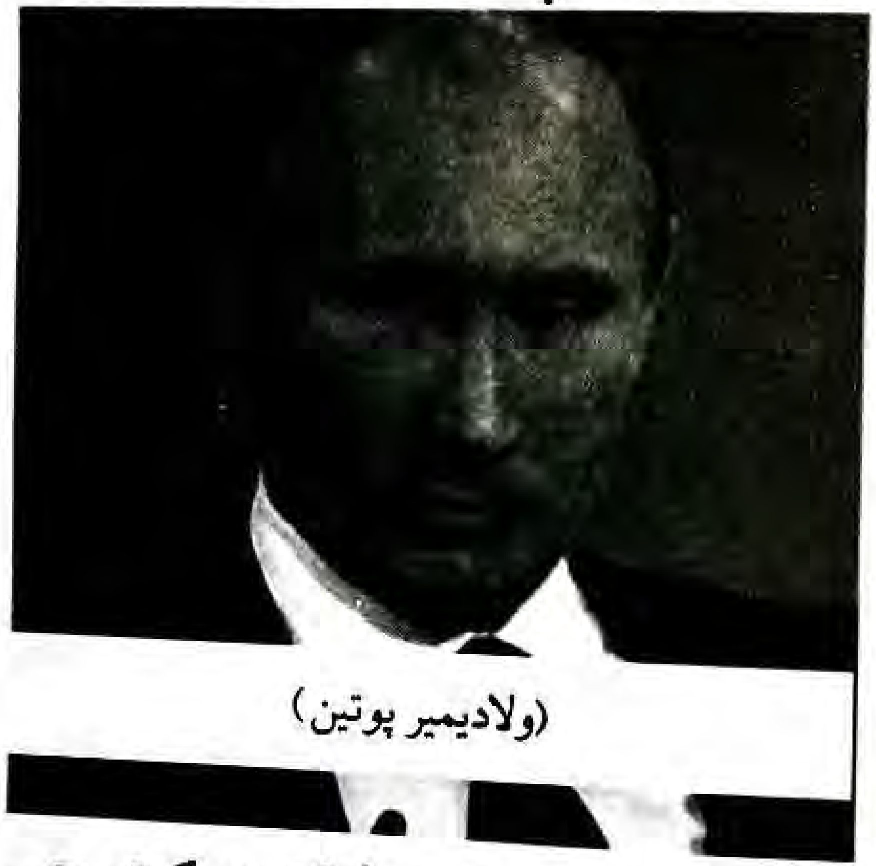

(ولاديمير پوتين)

تاجکستان جمهور رييس (امام علي رحمان) هغه وخت څرګندې کړې چې د (۱۳۸۹ل) کال د عقرب د مياشتې پر (۳) نېټه کابل ته راغلی و او د جمهور رييس حامدکرزي په کور کې د هغه مېلمه و. په دې بحث کې د (استاد رباني) نوم هم ياد شو. خبره داسې وه چې په غونډه يا مېلمستيا کې فهيم خان، جمهور رييس کرزی، عمر داودزی او د حکومت څو تنه نور

مخور ناست وو. چا د استاد رباني یادونه وکړه، امام علي رحمان وویل: ((هو استاد رباني له ما څخه خفه دی او دا څو کاله کېږي چې ما سره هېڅ تماس نه لري.))

کرزي صیب ورته وویل: ((ولې درڅخه خفه دی، ولې دې پخلا نه کړ؟)). د کرزي د دې پوښتنې په ځواب کې امام علي رحمان همدا د (بوش) کیسه بیان کړه چې له پوتین سره یې پر (تور) او (سپین) باندې د افغانستان د وېش خبره مطرح کړې وه. رحمان وویل: ((پوتین د شانګهای تر غونډې وروسته سملاسي تاجکستان ته راغی او له ما څخه یې هیله وکړه چې د استاد رباني په شمول د شمالتلوالې مشران ورته راوغواړم، ما هغه وخت استاد رباني راونه غوښت، خو فهیم خان او نور مشران مې ملاقات ته راوبلل، سره له دې چې استاد رباني له ما څخه په ټینګه هیله وکړه چې له پوتین سره یې د ملاقات زمینه برابره کړم، خو ما دا کار ونه کړ، استاد رباني په همدې خبره له ما څخه خفه دی او دا څو کاله کېږي چې هېڅ رابطه راسره نه لري.))

(امام علي رحمان)

امام علي رحمان په همدې خصوصي غونډه کې وویل: ((پوتین، فهیم او نورو ته د بوش پیغام ورساوه او د خپلې هر ډول مستقیمې او نا مستقیمې مرستې ډاډ یې ورکړ، فهیم ورته یو موټی شګه لاس کې ونیوله ویې ویل: دېته موږ رېګ وایو، دېته په هلمند کې شګه وایي دا یوه مانا لري، ټول افغانستان یو دی. افغانستان کې اوس طالب نه په شمال کې او نه په جنوب کې ځای لري، موږ باید کابل ونیسو، طالبانو څخه اوس خلک په تنګ

عبدالرشید سلام

شوي اوس هغه د خو کالو مخکې افغانستان نه دی. پوتین ورته وویل: کابل نه شئ ساتلای، باید سالنګ کې تم شئ، دا ځای مستحکم کړئ مور مو تر شا ولاړ یو، خو فهیم د دې ویش سخت مخالفت وکړ. کله چې پوتین مسکو ته لاړ، څه موده وروسته د طالبانو نظام سقوط شو، فهیم او نور کابل ته راغلل، پوتین په تلفېون کې ماته په قهرجنه لهجه وویل: دوی ولې کابل ته لاړل، دوی کابل نه شي ساتلای، بیا جنګونه شروع کېږي، بیا طالبان پیداکېږي...، ما ورته وویل: دوی زما خبرې نه مني، خو پوتین په ډېره قهرجنه لهجه خبرې کولې، رحمان وویل: ما څه وخت وروسته بیا پوتین ولید، پوتین راڅخه ښښنه وغوښته چې تاته مې په ټلېفون کې تېزې خبرې وکړې، ما ورته وویل ولې اوس دومره نرم یې؟ هغه وویل: د ټلېفون خبرې خو مې امریکایانو اورېدلې، اوس خو یې نه اوري، ځکه نرم یم. هدف یې دا و چې امریکایان وپوهوي چې د هغوی پیغام یې په ښه ډول زما له لارې افغانانو ته رسولی دی.)) امام علي رحمان وویل: ((اوس چې مې ډېر کلونه وروسته استاد رباني ولید، نو هغه له پوتین سره د ملاقات د نه برابرولو ګیله یې یو ځل بیا راڅخه وکړه.))

عبدالرشید سلام

د رباني شرم!

د سولې مشورتي جرګې تر جوړېدو دمخه اوازه وه چې استاد برهان‌الدین رباني د دې جرګې د رییس په توګه غوره کېږي، زما په شان ډېرو نورو خلکو به هم ولسمشر ته ویلي وي چې دا کار ونه کړي، خو ما هم خپل انساني مسؤلیت وګاڼه، پر هغه مې غاړه خلاصه کړه چې دا د سولې پروسې ته زیان رسوي، جمهور رییس ته مې یو تریخ لیک هم ولیکه، ما ډېر دلایل درلودل، یو دلیل دا و چې رباني نور کوم ځواک نه لري، غواړي حکومت سره نږدې شي او له دې لارې نور امتیازات واخلي. جمهور رییس راته وویل: ((رباني ماته راغی، راته یې وویل چې زما د عمر وروستي وختونه دي غواړم، په دې پاتې عمر کې، دې خپل ولس ته خدمت وکړم، زه غواړم د افغانانو تر منځ سوله وکړم او په دې برخه کې که یو خدمت زما له لاسه وشي، نو دا به زما لپاره د افتخار کار وي.)) ما جمهور رییس ته وویل: ((استاد رباني غواړي په دې پاتې عمر کې هم د سولې بهیر ټپ کړي او له تا څخه نور امتیازات هم واخلي.)) پر جمهور رییس زما خبرې ښې ونه لګېدې، زه ترې همداسې نیم خوابدی راووتم. د سولې ملي مشورتي جرګه خلاصه شوه، تر جرګې دوه درې ورځې وروسته رباني،

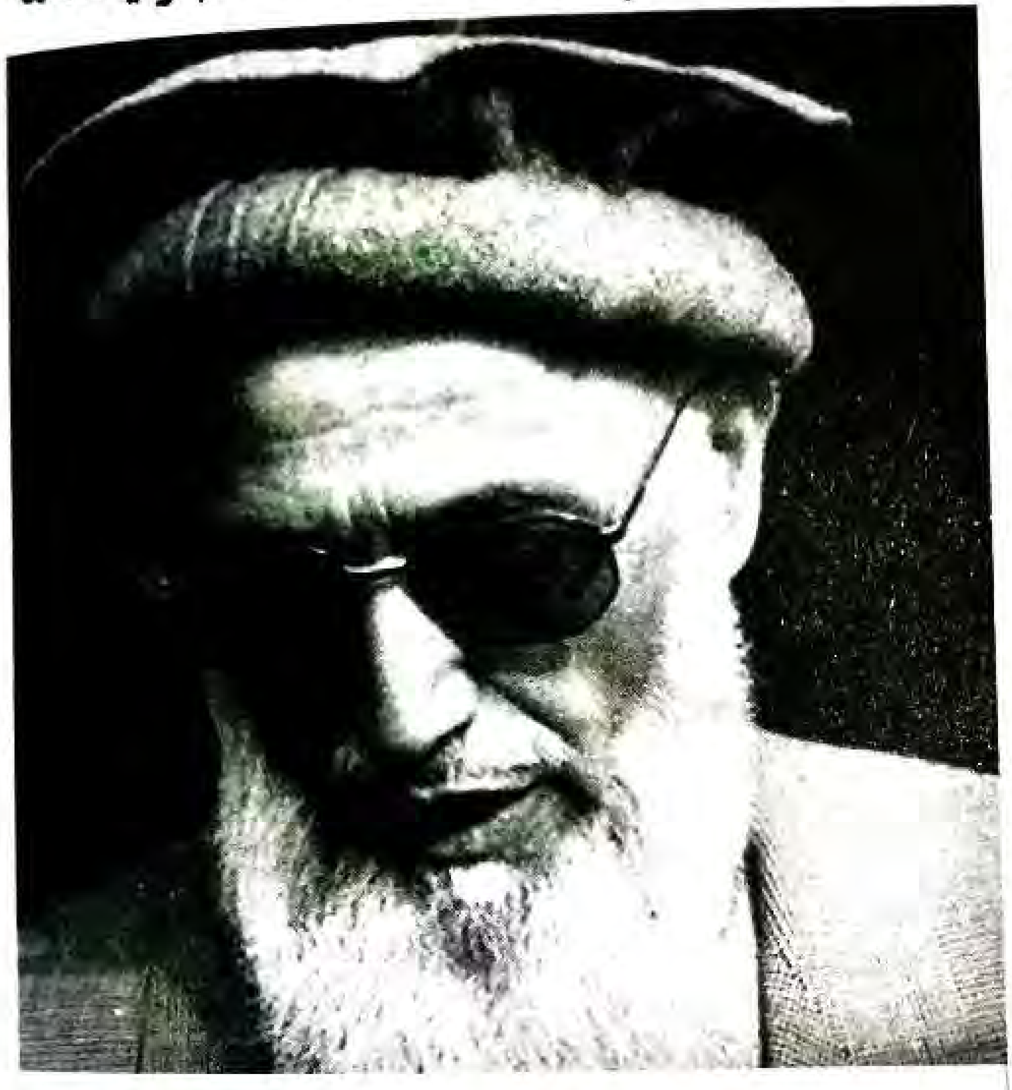
(پروفیسور برهان الدین رباني)

جمهور رييس کرزي ته راغی او په ترکيه کې يې د افغانستان د سفير په توګه د خپل زوی (صلاح الدين رباني) د تقرر د ژمنې عملي کېدل وغوښتل، جمهور رييس ورته وويل: ((استاده اوس شرم دی جرګه تازه تېره شوې، که دا اعلان خپور شي خلک به وايي چې استاد رشوت واخيست که څنګه؟ دا کار درته کوم خو لږ وروسته))، خو استاد رباني ورته وويل: ((نه بابا دې کې د شرم څه خبره ده، هېڅ پروا نه کوي، ته حق لرې چې يو څوک مقرر کړې، خو که (صلاح الدين) څومره ژر مقرر شي ښه به شي. دا څه د شرم خبره نه ده.))

جمهور رييس قلم پر مېز ټکاوه، د هغه د تقرر حکم يې لاسليک کړ، خو زه نه پوهېږم چې هغه وخت به جمهور رييس کرزي ته د رباني په باب د چا خبرې ور په ياد شوې وي که نه؟

عبدالرشيد سلام

((مارشال)) او سپي

دا یادښت د (۱۳۸۹ل) کال د لړم پر (۴) مه نېټه لیکل شوی دی. هغه څوک چې له ښاغلي محمدقسیم فهیم سره له نږدې پېژني هغه ټول پر دې پوهېږي چې ((مارشال)) صیب د پیسو او جایداد پر شتون سربېره د سپیو ساتنې ذوق هم لري. پر سپیو سربېره نور حیوانات او مرغان هم ساتي، یو ځل یې یو سپین اسپ په یو لک ډالره (۱۰۰،۰۰۰) له تاجکستان څخه اخیستی و. د کابل یکه توت سیمې ته ورڅېرمه د حیواناتو یوه طویله هم لري، د فهیم ترڅنګ د هغه نور یاران هم د اسونو او نورو حیواناتو د ساتنې شوقیان دي.

(محمد قسیم فهیم)

د (۱۳۸۹ل) کال د عقرب پر (۳) نېټه افغانستان ته د تاجکستان جمهور رییس امام علي رحمان (پخواني رحمانوف) سفر درلود، تر سفر دمخه د هغه د ساتندویه ګارد مشر د افغانستان د جمهوري ریاست د ماڼۍ کتنه کوله، چې بیا له خپل مشر سره یوځای راشي، د همدې مخکې کتنې په ترځ کې یې د ارګ ګلخانې ماڼۍ ته مخامخ پر فهیم خان سترګې ولګېدې، یو دم یې غږ کړ! ((او فهیم! کجا استی تو بیا که یک سګ بریت نګه کدیم، ایتو دان داره مثل قلف واری که یک دفه دان پرته، به پنجه خلاص نه میشه...))

د تاجکستان د جمهور رییس د محافظت رییس له پخوا نه فهیم سره پېژندل، هغه وخت چې طالبانو شمالتلواله پسې اخیستې وه او دوی اکثرو د تاجکستان (کولاب) ته پناه وروړې وه، نو هلته دې شخص د فهیم بدې

عبدالرشید سلام

ورځې ليدلې وې، هغه داسې فکر نه کاوه چې فهيم خان اوس ((مارشال)) دی، د جمهور رييس مرستيال دی، د شان او شوکت خاوند دی، خو هغه داسې فکر کاوه چې دی همغه پخوانی فهيم او يا قسيم دی. فهيم خان چې د تاجکستان د جمهور رييس د محافظت د رييس دا حال وليد، نو ځان يې تېر کړ، هغه ته يې وويل: ((ځه بيا به بل وخت خبرې وکړو)) يوازې سترې مشې يې کافي وګڼله.

عبدالرشید سلام

په ملي امنیت کې څوک څومره دي؟

استخبارات یا امنیتي خدمات د هر هېواد تر ټولو حساسه اداره ګڼل کېږي، نیم دولت د پټو اطلاعاتو له لارې کنټرولېږي او ثبات تر لاسه کوي.
له بده مرغه چې له (۱۳۵۷ل) کال راهیسې د افغانستان د استخباراتو ادارې یوه ملي بڼه خپله نه کړه، پر (۱۳۵۷ل) کال چې دا اداره د (کام) یانې (کارګري، استخباراتي موسسه) په نامه یادېده هم د واکمن ګوند خدمت کې وه او د افغان ولس په عامه وژنه کې یې لاس درلود، وروسته بیا د (اګسا) یانې (افغانستان ګټو ساتندویه اداره) په نامه یاده شوه، وژنو بیا هم دوام وکړ. وروسته بیا د (خاد) یانې (خدمات امنیت دولتی) په نامه ونومول شوه، دا وخت هم تر ډېره حده له خپل ولس سره په مقابله کې مصروفه وه، وروسته یې وزارت ته پورته کړه د (واد) یا (وزارت امنیت دولتی) په نامه یې کړه، وروسته یې (د ملي امنیت ادارې) نوم پرې کېښود، دا ځل یې یوازې نوم ملي شو، په عمل کې بیا هم له تنظیمي انحصاره ونه وته، د طالبانو په واکمنۍ کې هم د طالبانو د ګټو لپاره وکارېده، کله یې ورته د (احتساب) ریاست وایه او کله هم د (استخباراتو او امنیت) ریاست په نامه یادېده. د طالب نظام تر ړنګېدو وروسته له موقتې ادارې رانیولې بیا تر دې دمه چې د (ملي امنیت ریاست) په نامه یادیږي، بیا هم له تنظیمي انحصاره نه ده وتې. پر دې ادارې د تنظیمي انحصار منګولې هغه وخت لا پسې ټینګې شوې چې د طالبانو د نظام تر ړنګېدو وروسته په (بن) کې د قومونو په نامه د څوکیو ناعادلانه وېش پیل شو، په بن کنفرانس کې د موقتې ادارې د رییس د مرستیال پر پوست سربېره دفاع، د کورنیو او بهرنیو چارو وزارتونه (پنجشېر) ولسوالۍ ته ورکړل شول، سربېره پردې د ملي امنیت اداره (ډاکتر عبدالرحمن) ته ورکړل شوه، که

څه هم ډاکټر عبدالرحمن د نظار شورا له اساسي غړو څخه و، خو څرنګه چې پنجشېري نه و؛ نورستاني و، نو په بن کنفرانس کې پنجشېر ګروپ (لخدار براهيمي) او نور پرېکړه وال تر فشار لاندې راوستل چې د ملي امنيت رياست خو په وزارتونو کې نه راځي، دا يو لوی رياست دی، پر دې به وروسته بحث کېږي، تاسو بايد دلته وزارتونه ووېشئ. پنجشېر ګروپ لخدار براهيمي مجبور کړ چې د نظار شورا غړي (ډاکټر عبدالرحمن) ته د ترانسپورت وزارت ورکړي، ترانسپورت وزارت دا مهال تيار (انجنير روح الله امان) ته ورکړل شوی و، خو څرنګه چې روح الله امان کوم سياسي ملاتړ نه درلود، نو نوم يې په پنسل پاک ورپاک کړ او پر ځای يې ډاکټر عبدالرحمن وليکل شو، په دې ډول ملي امنيت رياست او نورې لويې ادارې، چې د وزارت نوم يې نه درلود، خو کارونه يې تر وزارته کم نه وو، ټول له يوې مخې نظار شورا پنجشېر ګروپ ته پاتې شول. د لنډ مهالې ادارې پر مهال ټول (۸۳۲) مهم رياستونه يوازې د پنجشېر اوسېدونکو ته ورسپېدل، دا په کابل کې د ټول حکومت تر نيمايي زيات حساس پوستونه جوړوي.

(ډاکتر عبدالرحمن)

(انجنير عارف سروري) د دې رياست د رييس په توګه خپله دنده پيل کړه، دا چې عارف سروري څه ډول سړی دی، پخوا يې څه کړي وو او دلته يې څه وکړل، پوره بحث غواړي، خو په يوه جمله کې سړی ويلای شي چې عارف سروري د ملي امنيت رياست له پنجشېريانو او جميعتانو ډک کړ او د پښتنو پر ضد يې خپل ټول هغه توان،

(عارف سروري)

عبدالرشید سلام

دسیسې او توطیې وکارولې چې د ده په وس کې وې. اکثره پښتانه یې د طالبانو په نامه ونومول، ویې ټکول او د ظلم کچه دومره لوړه شوه چې نه د کابل حکومت او نه هم نړیوالې ټولنې دا ظلمونه پټولای شول. وروسته حکومت او نړیوالې ټولنې په تېره بیا امریکایانو پرېکړه وکړه چې دې اداري ته داسې یو څوک راولي چې له دوی سره په ژبه پوه شي. د دې کار لپاره یې (امرالله صالح) چې مخکې د احمد شاه مسعود یو ژباړن ګڼل کېده، په انګلیسي یې خبرې کولای شوې، په امریکا کې یې کوم کورس هم لوستی و، مناسب وګاڼه،

(امر الله صالح)

هغه د دې اداري په راس کې راغی. د صالح د واکمنۍ پر مهال په ملي امنیت ریاست کې په ظاهري صورت کې یو څه مثبت تحولات راغلل، خو سیرت او محتوا لا هماغسې وو. یوه ورځ مې د لویې جرګې په کېږدۍ کې له امرالله صالح سره د ملي امنیت د ترکیب په اړه اوږد بحث وکړ، ما وویل چې دا اداره ملي نه ده، تنظیمي ده، هغه وویل: دلایل راته ووایه، ما وویل: ((د ملي امنیت په لوی ریاست کې له (۲۷) مهمو ریاستونو څخه (۱۴) یې یوازې د پنجشېر او پاتې نور یې هم اکثره په تاجک قوم پورې اړوند افرادو ته حواله شوي او کوم چې پښتانه دي اکثره یې له جمعیت تنظیم سره تړلي دي، نو اوس تاسو ووایاست چې دا اداره ملي ده که تنظیمي؟ که زه ستاسو پر ځای راشم او له خپلې ولسوالۍ (۱۴) رییسان مقرر کړم او نور هم د خپل تنظیم خلک، تاسو به ماته په کومه سترګه ګورئ، نو اوس زما په شمول اکثره خلک دا فکر کوي چې دا اداره یوازې د نظار شورا او جمعیت د ګټو ساتندویه ده.)) امرالله صالح که څه

عبدالرشید سلام

هم وويل چې دا واقعيتونه دي، خو ويې ويل چې د سمون لپاره يې بايد کار وشي، نه دا چې موږ ټول سيستم رد کړو.

امرالله صالح دا هم وويل چې زما دوه مرستيالان دي، دواړه پښتانه دي، هدف يې له (انجنير ابراهيم سپين زاده) او (ډاکتر عبدالله لغماني) څخه و، انجنير ابراهيم دا مهال تش کله کله د امنيت رياست ته ورته، رول يې ډېر سمبوليک و او عبدالله لغمانی هم له تنظيمي پلوه نظار شورا او جمعيت پورې تړلی و، امرالله صالح د وخت په تېرېدو سره يو څه بدلونونه او سمونونه راوړل، خو عمومي کيفيت بدل نه شو، د ملي امنيت د ټول تشکيل تحليل او تشريح د دې يوې ليکنې له زغمه وځي. خو دلته به هغه وروستی نتيجه چې د (انجنير نبيل) تر رياست وروسته او ان د اسد الله خالد تر ټيپي کېدو وروسته زموږ لاس ته راغلې، دلته وړاندې کړو، دا د ملي امنيت رياست وروستی ترکيب دی چې له بېلا بېلو لارو زما تر قلمه رارسېدلی دی، دا ترکيب په دې ډول دی:

افسران

۵۸۹۰ پښتانه

۹۹۴۵ تاجک

سرتېري

۳۴۵۹ پښتانه

۴۶۳۰ تاجک

اجيران

۵۳۵ پښتانه

۱۸۴۰ تاجک

عبدالرشید سلام

دا هغه تشکیل دی چې د (۱۳۹۲ل) کال د غبر ګولې میاشتې تر پیله پورې ارزول شوی دی. یوازې د اسدالله خالد تر ټپي کېدو وروسته (۷۵۰) تنه پنجشېریان د امنیت د لومړي مرستیال (جنرال حسام الدین) په وړاندیز او د فهیم خان په منظورۍ نوي مقرر شوي دي. دا په داسې حال کې ده چې د امرالله صالح په شمول د پنجشېر ګروپ اکثره سیاسي اشخاص چې د سیاسي اپوزیشن اکثریت کوي، وایي په حکومت کې د تاجکو ونډه کمه ده، کرزی او د حکومت ځیني نور غړي پر قومپالنې، سمتپالنې، ژبپالنې او ان فاشیزم تورنوي، نو که د کرزي دا ډول عملونه فاشیزم وي دې بل اړخ ته به څه نوم ورکړل شي؟ نه یوازې د ملي امنیت په ریاست کې دا حال دی، بلکې د حکومت په نورو ملکي ادارو کې هم دا حال دی. پورتنی ترکیب چې موږ د افسرانو په برخه کې ګورو، په دې کې بیا بل مشکل دا دی چې پښتانه افسران د څوکیو د اهمیت له مخې لا په بد حالت کې دي او بله خبره لا دا چې دا پښتانه افسران یو زیات شمېر یې د تنظیمي او سیاسي انتصاب له مخې په جمعیت تنظیم او یا هم د جمعیت په نورو ائیتلافي تنظیمونو پورې تړلي خلک دي. په دې ډول په وروستۍ نتیجه کې سړی ویلای شي چې د ملي امنیت اداره په تېرو (۱۲) کلونو کې د یوه مشخص تنظیم او بیا په هغه تنظیم کې هم پر یوې مشخصې سیمې پورې تړلې اداره پاتې شوې ده.

عبدالرشید سلام

له وخت څخه ناوړه ګټه اخیستنه

په لنډ مهاله او منځمهاله اداره کې چې محمد قسیم فهیم هم د یادو ادارو د مشر لومړی مرستیال و او هم یې د دفاع د وزیر په توګه دندې سرته رسولې، په سلګونو څه چې په زرګونو ناقانونه کارونه یې تر سره کړي دي. د هغو ټولو سپړل او را اړول د یوه کتاب څه چې د کتابونو لیکل غواړي. د ده د ګڼو ناقانونه کارونو له جملې څخه یو کار دا و چې کله به جمهور رییس چیرته په سفر لاړ او دی به سرپرست شو، نو ښاغلی (یوسف اعتبار) چې هغه مهال د ولسمشرۍ د چارو د ادارې د لوی رییس په توګه دنده سرته رسوله، هغه به ټول هغه

(محمد قسیم فهیم)

کاغذونه، اسناد او نور مواد چې ولسمشر کرزي به د هغو له لاسلیک او منظورولو ډډه کوله او یا به یې د (نه لاسلیک) اټکل و، اعتبار به دا اسناد ټول راټول او ترتیب کړل او دېته به منتظر و چې کله کرزی کوم هېواد ته په سفر ځي او فهیم خان د سرپرست په توګه پاتې کېږي. څرنګه چې د حکومت ټول پوستونه په ترتیب سره د شمالټلوالې او په تېره بیا د نظار شورا (پنجشیر ګروپ) په لاس کې وو، نو لاندې ټولو رییسانو او اړوندو کسانو ته به یې وویل چې څه غوښتنې لرئ ټولې د چارو لویې ادارې ته وسپارئ، په دې غوښتنو کې به اکثره د ځمکو او جایدادونو غوښتنې وې، نوی تقرر، د دولتي او عسکري رتبو ورکړه او نور ډول ډول امتیازونه به په

عبدالرشید سلام

کې شامل وو، کله چې به جمهور رییس پر سفر لاړ، دا ټولې دوسیې او غوښتنې به ښاغلي یوسف اعتبار، په خپل اعتبار د فهیم خان پر مېز کېښودې، هغه به د عوامو په اصطلاح په (ټي ثانیه) کې لاسلیک او ښاغلي اعتبار به په ترتیب سره خپلو مراجعو ته ابلاغ کړې، سړی پوره او کره نه شي ویلای، چې څومره ناقانونه کارونه به تر سره شوي وي، خو د یوه اټکل له مخې ویلای شو چې تر پنځوس (۵۰) زرو زیات داسې کارونه به تر سره شوي چې قانوني ممانعت یې درلود او باید نه وای تر سره شوي. شاید ځینو کسانو ته د پنځوس (۵۰) زرو ناقانونه حاتم بخشیو او نورو ناوړه کارونو رقم څه مبالغه ښکاره شي، خو هغو کسان چې د حکومت له داخلي جوړښت او په هغه کې د واک له ناانډوله وېش څخه خبر دي، هغوی ته کېدی شي پنځوس (۵۰) زره یو ډېر ټیټ رقم ښکاره شي. کله چې به

(یوسف اعتبار)

ولسمشر بېرته راستون شو، لومړی خو کېدی شول پر دې کارونو خبرېده نه، که خبرېده هم ځان یې ناگاره اچوه او درېیمه خبره دا چې که زړه یې غوښتل رد یې کړي، د رد عملي صلاحیت یې هم نه درلود، هغه هم هغه ډول کارونه تر سره کول چې اکثره یې د دې ټلوالې د خوشالۍ سبب گرځېدل او د ځینو په اصطلاح ملي(!) حرکت یې کاوه.

د انتقالي او موقتي اداري له اسنادو به تېر شو، یوازې د دې ډول کارونو یوه وړه بېلگه به وړاندې کړم د (ریاست محافظت و امنیت رجال برجسته دولتی) یا د غټو دولتي شخصیتونو د امنیت او ساتنې په نامه یو ریاست دی، (لسم ریاست) د ملي امنیت اړوند دی، خو د جمهوري ریاست د عالي مقام د ریاست تر چتر او اوامرو لاندې کار کوي. دا مهال (کریم خرم) د جمهوري ریاست د عالي مقام رییس دی، خو د دې بل

عبدالرشید سلام

ریاست رییس بیا د پنجشیر اوسېدونکی ښاغلی (نورالله خان) دی.

اصلاً هر نوی تقرر، انفکاک او هم رتبه ورکول چې په دې ریاست کې کېږي باید د جمهوري ریاست د عالي مقام د مشر چې دا مهال (کریم خرم) دی، له لارې تر سره شي. خو د شمالټلوالې په فکر ځینې مقررۍ بیا داسې دي چې لازمه نه ده کریم خرم او یا ولسمشر کرزی دې پرې خبر شي، هغه پر همغه مستقیمه لاره تر سره کېږي، هغه لاره چې د یوسف اعتبار له لارې مستقیماً تر ((مارشاله)) غځېدلې ده، (د محافظت و امنیت رجال برجسته دولتي) رییس یې مستقیماً یا په خپله یوسف اعتبار ته او یا هم ملي امنیت ته او هغوی یې بیا ښاغلي اعتبار ته وړاندې کوي، هغه یې بیا همداسې تر ((مارشاله)) رسوي، هغه یې لاسلیکوي او په دې ډول کارونه تسلسل پیدا کوي، دلته به یو جدول د بېلګې په توګه راوړو چې (۵۳) تنه څنګه په یوه واړه ریاست کې ترفیعات کوي. د دې حکم کاپي دلته وګورئ!

عبدالرشید سلام

د ارگ نا ویلې خبرې/۵۷۲

جمهوری اسلامی افغانستان
ریاست دفتر مقام عالی ج.ا.ا
ریاست محافظت و امنیت رجال برجسته دولتی

ریاست دفتر ریاست جمهوری
۴۸۵
۱۳۹۲/۲/۴
مدیریت دفتر ریاست محافظت رجال برجسته دولتی

مورخ / / 1392

احکام	پیشنهاد
شماره حکم ۱۳۳۱ ۱۳۹۲/۲/۲۴ ملاحظه شد: متن پیشنهاد منظور است، ریاست عمومی امنیت ملی در زمینه اجراآت نماید. مارشال محمد قسیم فهیم معاون اول ریاست ریاست جمهوری	به مقام محترم عالی ریاست جمهوری اسلامی افغانستان! محترما: تعداد (53) تن کارمندان مدیریت هفتم این اداره که وظایف محوله خویش را با کمال صداقت و ایمانداری کامل بدون ضیاع وقت بطور (24)ساعته اجرا نموده و از هیچ نوع سعی و تلاش در امور اجرای وظایف مربوط دریغ نورزیده اند. با در نظرداشت کار و پیکار شبا روزی ایشان و جهت تشویق هر چه بیشتر آنها در امر اجرای بهتر وظایف محوله احتراماً به مقام محترم عالی پیشنهاد مینمائیم تا یک رتبه بالاتر از رتبه موجوده ایشان بطور فوق العاده بدون در نظرداشت بست برای آنها که جدول شهرت شان ضمیمه پیشنهاد هذا میباشد با اصدار حکم منظور فرموده ممنون سازید. با اغتنام از فرصت به تجدید احترامات فایقه میپردازیم. بااحترام رئیس محافظت وامنیت رجال برجسته دولتی
۱۴۲ ۱۳۹۲/۲/۲۴	

جدول شهرت کارمندان مدیریت هفتم ریاست محافظت وامنیت رجال برجسته دولتی

شماره	شهرت: اسم	شهرت: ولد	رتبه موجوده	رتبه پیشنهاد شده	ملاحظات
1	حبیب الله	عبدالله	دگرمن	دگروال	
2	عبدالظهور	داود	دگرمن	دگر وال	
3	عبدالنعیم	عبدالقیوم	دگرمن	دگر وال	
4	غلام علی	سراج الدین	دگرمن	دگروال	
5	نقیب احمد	فیض محمد	دگرمن	دگروال	
6	عبدالتمیم	عبدالمبین	دگرمن	دگروال	
7	عبدالسمیع	نفیس خان	دگرمن	دگروال	
8	رضوان الله	فتح محمد	دگرمن	دگروال	
9	عبدالقدیر	عزیزاحمد	دگرمن	دگروال	
10	ملانورمحمد	پیرمحمد	جگرن	دگرمن	
11	عبدالقدوس	عبدالمطلب	جگرن	دگرمن	
12	سالارالدین	عبدال	جگرن	دگرمن	
13	میر آغا	عیدی محمد	جگرن	دگرمن	
14	عزیزبیگ	محمود بیگ	جگرن	دگرمن	
15	مرزا محمد	محمدرضا	جگرن	دگرمن	
16	عبدالماتیل	عبدالخالق	جگرن	دگرمن	
17	شیخ عابدین	معراج الدین	جگرن	دگرمن	
18	غوث محمد	محمدافضل	جگرن	دگرمن	
19	سیف الدین	غلام محی الدین	جگرن	دگرمن	
20	رحیم الدین	کرم خان	جگرن	دگرمن	
21	نصیراحمد	صالح محمد	جگرن	دگرمن	
22	سبز محمد	غریب محمد	جگرن	دگرمن	
23	محمدحکیم	مرزا خان	جگرن	دگرمن	
24	محمدفیض	عطا محمد	جگرن	دگرمن	
25	حبیب محمود	شاه محمود	جگرن	دگرمن	
26	حیات الله	رحمت الله	جگرن	دگرمن	
27	نجیب الله	حبیب الرحمن	تورن	جگرن	
28	سیدملنگ	حاجی حکیم	تورن	جگرن	

جدول شهرت کارمندان مدیریت هفتم ریاست محافظت وامنیت رجال برجسته دولتی

شماره	شهرت: اسم	ولد	رتبه موجوده	رتبه پیشنهاد شده	ملاحظات
29	ضیاالحق	صفت خان	تورن	جگړن	
30	محمد جان	محمد عمر	تورن	جگړن	
31	نیکوخان	جگرخان	تورن	جگړن	
32	عبدالله	مردان خان	تورن	جگړن	
33	محمدشاه	دیرخان	تورن	جگړن	
34	محمدبلال	غریب محمد	تورن	جگړن	
35	محمداسرار	غریب محمد	تورن	جگړن	
36	احمد ضابط	صوفی خان	تورن	جگړن	
37	میربچه	میراحمد	تورن	جگړن	
38	حضرت جان	محفوظ جان	تورن	جگړن	
39	خالد	گل احمد	تورن	جگړن	
40	شرین خان	خان شرین	تورن	جگړن	
41	حیات الله	ملاعزیز الله	تورن	جگړن	
42	غلام حسین	غلام الدین	تورن	جگړن	
43	میراکبر	میراحمد	تورن	جگړن	
44	امیراحمد	تجمل خان	تورن	جگړن	
45	ضیاالله	شاه نظر	تورن	جگړن	
46	غلام قادر	غلام صفدر	تورن	جگړن	
47	احمد ضیا	رسول خان	تورن	جگړن	
48	گلاب شاه	امیرجان	تورن	جگړن	
49	مجیب الرحمن	رسول خان	لمری بریدمن	تورن	
50	غلام	عبدالسمیع	دوهم بریدمن	لمری بریدمن	
51	سرور خان	ذین العاب الدین	دوهم بریدمن	لمری بریدمن	
52	کوهی خان	محمدغوث	دوهم بریدمن	لمری بریدمن	
53	ضیاء الرحمن	رسول خان	دریم بریدمن	دوهم بریدمن	

قرار شرح فوق جدول هذا ترتیب و صحت است.

بااحترام

رئیس محافظت وامنیت رجال برجسته دولتی

مدیر پرسونل

3-3

په یوه واړه ریاست کې چې دا حال دی، څه فکر کوئ د دولت په نورو وړو او لویو مهمو ادارو کې به څه حال وي؟ دا مشت نمونه یې خروار دی.

دې لېست ته چې تاسو گورئ، دا اکثره په یوې سیمې او یوې سیاسي

عبدالرشید سلام

دلې پورې اړوند خلک دي، په همدې خاطر دوی نه دي غوښتي چې سیمه او ځای ورسره ولیکي. ښاغلي یوسف اعتبار داسې په سوونو ډله ییزې رتبې او مقررۍ منظورې کړي دي.د دولتي ځمکو وېش، په بهرنیو هېوادونو کې د افغانستان په سفارتونو کې مقررۍ او په سلګونو ډوله نورې ټاکنې په دې لړۍ کې شاملې دي. دا لړۍ اوس هم ښه په درز کې روانه ده، خدای خبر چې د کرزی صیب د قانوني واکمنۍ تر پایه به څومره ناقانونه کارونه او ګومارنې پر دې ولس تحمیل شي.

نه یوازې فهیم خان په زرګونو ناقانونه کارونه کړي، بلکې د هغوی ټولو ملګرو پر خپل وخت او پر خپل ځای داسې کارونه تر سره کړي، چې قانون ورته اجازه نه ورکوي. سیمه پالنه، ژبپالنه، قومپالنه او تنظیمپالنه د دې ډول کارونو څرګندې بېلګې دي. دلته به د ښاغلي (بسم الله خان محمدي) سمتپالنې ته هم لږ تم شو، کله چې دی د کورنیو چارو وزیر شو، نو دلته ده د اسلامي جمعیت د غړو او د پنجشېر درې د اوسېدونکو پر پخواني شمېر سربېره دا شمېر نور هم زیات کړ، دې لاندې جدول ته وګورئ او بیا نور خپله قضاوت وکړئ:

د یادونې وړ ده چې دا لېست د بسم الله خان د واکمنۍ پر مهال د ځینو کسانو له خوا ملي شورا ته هم د کتنې لپاره وړاندې شوی و، ځینو وکیلانو پرې اعتراض هم وکړ، خو زور یې ونه رسېد.

په کورنیو چارو وزارت کې د ښاغلي بسم الله خان د واکمنۍ پر مهال د سیمه ییز تقررو انځور

ګڼه	اسم	رتبه	وظیفه	سکونت	موقف سیاسی	در زمان کی مقرر شده	ملاحظات
۱	بسم الله خان	ستر جنرال	وزیرداخله	پنجشیر	جمعیت اسلامی		
۲	عبدالرحمن	دګر جنرال	معین امنیتی	کابل	جمعیت اسلامی	بسم الله خان	
۳	بازمحمد احمدی	دګر جنرال	معین مواد مخدر	بدخشان	جمعیت اسلامی	بسم الله خان	
۴	مسعود راغب	تورنجنرال	رییس ع تفتیش	پروان	جمعیت اسلامی	بسم الله خان	
۵	عبدالرحیم شجاع	تورنجنرال	رییس ع حقوق	پنجشیر	جمعیت اسلامی	بسم الله خان	

۶	همایون عیني	جنرال	رییس ۱۱۹	پنجشیر	جمعیت اسلامی		
۷	عبدالقدوس امید	جنرال	ق زون نمبر ۱	پنجشیر	جمعیت اسلامی		
۸	ملاصبور	تورنجنرال	ق بدخشان	پنجشیر	جمعیت اسلامی	بسم الله خان	
۹	معروف	جنرال	ق قرارگاه وزارت	پنجشیر	جمعیت اسلامی	بسم الله خان	
۱۰	شاعلم	جنرال	معاون ریاست ع استخبارات	پنجشیر	جمعیت اسلامی	بسم الله خان	قبلاً در امنیت دوسیه داشت
۱۱	اکرام	جنرال	ق قطعه محافظت قضات	پنجشیر	جمعیت اسلامی	بسم الله خان	
۱۲	نجیب الله قانونی	جنرال	معاون ریاست ع دفتر	پنجشیر	جمعیت اسلامی	بسم الله خان	
۱۳	دادالله	جنرال	معاون ریاست ع امور پولیس	پنجشیر	جمعیت اسلامی	بسم الله خان	
۱۴	محمداصف	جنرال	مدیر ع حقوق کابل	پنجشیر	جمعیت اسلامی	بسم الله خان	
۱۵	سیف الدین وفا	جنرال	مدیر ع حقوق کابل	پنجشیر	جمعیت اسلامی	بسم الله خان	
۱۶	مبین قره بیگ	جنرال	معاون ریاست تعمیرات	پنجشیر	جمعیت اسلامی		
۱۷	عظیم قره بیگ	جنرال	معاون ریاست ترافیک	پنجشیر	جمعیت اسلامی		
۱۸	خلیل دستیار	جنرال	رییس تحقیقات زون ۲۰۲	پنجشیر	جمعیت اسلامی	بسم الله خان	
۱۹	حبیب الرحمن	جنرال	رییس تحقیقات زون ۲۰۲	پنجشیر	جمعیت اسلامی	بسم الله خان	
۲۰	عبدالروف تاج	جنرال	امر امنیت بلخ	پنجشیر	جمعیت اسلامی		
۲۱	عبدالحمید	جنرال	سرپرست ریاست تعمیرات	پنجشیر	جمعیت اسلامی	بسم الله خان	

۲۲	محمدناصر حیدری	سمونوال (وګروال)	مدیرع تحلیل و ارزیابی معینیت	پنجشیر	جمعیت اسلامی	بسم الله خان	
۲۳	صبر الدین	سمونوال	مدیرع استخبارات وزارت	پنجشیر	جمعیت اسلامی	بسم الله خان	
۲۴	محمد اکبر	سمونوال	مدیرع تعقیب وزارت داخله	پنجشیر	جمعیت اسلامی	بسم الله خان	
۲۵	عبدالحکیم خیرخوا	سمونوال	مدیر کنترول زون نمبر ۳ کابل	پنجشیر	جمعیت اسلامی		
۲۶	غلام غوث	سمونوال	مدیرع پالیسی معینیت پالیسی	پنجشیر	جمعیت اسلامی	بسم الله خان	
۲۷	عبدالستار	سمونوال	مدیر تعقیب و جستجو کابل	پنجشیر	جمعیت اسلامی	بسم الله خان	
۲۸	صابر	سمونوال	ق کندک کمربند کابل	پنجشیر	جمعیت اسلامی		
۲۹	ویس تاج	څارمن	امر حوزه دهم کابل	پنجشیر	جمعیت اسلامی	بسم الله خان	
۳۰	خالد تاج	سمونوال	مدیر استخبارات پنجشیر	پنجشیر	جمعیت اسلامی	بسم الله خان	
۳۱	عبدالرحیم	سمونوال	مدیر تروریزم هرات	پنجشیر	جمعیت اسلامی	بسم الله خان	
۳۲	لطف الهادی	سمونوال	مدیر استخبارات هرات	پنجشیر	جمعیت اسلامی	بسم الله خان	
۳۳	قدم شاه	سمونوال	ق کندک ۲ لوای ۱ نظم عامه	پنجشیر	جمعیت اسلامی		
۳۴	غلام دستګیر	لومړی څارن	مدیر جنایی حوزه ۲ کابل	پنجشیر	جمعیت اسلامی	بسم الله خان	

عبدالرشید سلام

۳۵	عبدالرحيم	سمونمل	امر کنترول حوزه ۱ کابل	پنجشیر	جمعیت اسلامی	بسم الله خان
۳٦	ذین العابدین	سمونوال	ق کندک ۵ لوای ۳ نظم عامه	پنجشیر	جمعیت اسلامی	بسم الله خان
۳۷	اغا شیرین	سمونوال	معاون اداری حوزه چهارم کابل	پنجشیر	جمعیت اسلامی	
۳۸	عزیز غیرت	جنرال	ق امنیه جوزجان	پنجشیر	جمعیت اسلامی	بسم الله خان
۳۹	عارف امین زاده	سمونوال	معاون اداری حوزه دهم	پنجشیر		
۴۰	الیاس	لومړی خارن	امر کشف حوزه اول کابل	پنجشیر	جمعیت اسلامی	بسم الله خان
۴۱	محمدوزیر	لومړی خارن	امر کشف حوزه یازدهم کابل	پنجشیر	جمعیت اسلامی	بسم الله خان
۴۲	عبیدالله	خارمن	امر کشف حوزه شانزدهم کابل	پنجشیر	جمعیت اسلامی	بسم الله خان
۴۳	سیف الدین	سمونیار	امرجنایی میربچه کوت	پنجشیر	جمعیت اسلامی	بسم الله خان
۴۴	فضل الدین عیار	دگرجنرال	قوماندان زون ۲۰۲ شمشاد	پروان	جمعیت اسلامی	بسم الله خان
۴۵	محمد ایوب سالنگی	دگر جنرال	قوماندان زون ۱۰۱ کابل	پروان	جمعیت اسلامی	بسم الله خان
۴٦	زمری	جنرال	ریس عمومی نظم عامه	پروان	جمعیت اسلامی	بسم الله خان
۴۷	شیراحمد ملدانی	جنرال	قوماندان امنیه ولایت پروان	هرات	جمعیت اسلامی	بسم الله خان

عبدالرشید سلام

۴۸	خلیل اندرابی	جنرال	قوماندان امنیه سمنگان	بغلان	جمعیت اسلامی	بسم الله خان
۴۹	سیدمحمد	جنرال	قوماندان امنیه فراه	بغلان	جمعیت اسلامی	بسم الله خان
۵۰	داکتر وکیل	تورنجنرال	ریس ع پیژنتون	شمالی	جمعیت اسلامی	بسم الله خان
۵۱	جمعه عدیل	جنرال	ق میدان هوایی کابل	هرات	جمعیت اسلامی	
۵۲	سیدامان سادات	تورنجنرال	معاون اداری قوای سرحدی	بدخشان	جمعیت اسلامی	بسم الله خان
۵۳	سمیع الله قطره	تورنجنرال	قوماندان امنیه کندوز	بدخشان	جمعیت اسلامی	بسم الله خان
۵۴	فاروق حساس	جنرال	امر حوزه چهارم کابل	کاپیسا	جمعیت اسلامی	بسم الله خان
۵۵	محمداياز	جنرال	امر حوزه هفدهم کابل	شمالی	جمعیت اسلامی	
۵۶	مشتاق	جنرال	امر حوزه پنجم کابل	پغمان	جمعیت اسلامی	
۵۷	غلامحی الدین	سمونوال	قوماندان لوای ۲ نظم عامه	پروان	جمعیت اسلامی	
۵۸	فیض الرحمن سیدخیل	سمونوال	امر امنیت ولایت پروان	پروان	جمعیت اسلامی	بسم الله خان
۵۹	حاجي محمد	سمونوال	مدیر جنایي ولایت پروان	پروان	جمعیت اسلامی	بسم الله خان
۶۰	حفیظ الله	سمونوال	معاون اداری حوزه نهم کابل	پروان	جمعیت اسلامی	بسم الله خان
۶۱	سیدخیل	جنرال	قوماندان قوای سرحدی شمال	پروان	جمعیت اسلامی	بسم الله خان

عبدالرشید سلام

٦٢	سجده	سمونوال	مدیر جنایی حوزه پنجم کابل	پروان	جمعیت اسلامی	بسم الله خان
٦٣	عبدالستار	سمونوال	مدیر جنایی حوزه پانزدهم کابل	پروان	جمعیت اسلامی	بسم الله خان
٦۴	امان الله	سمونوال	امر حوزه یازدهم کابل	بدخشان	جمعیت اسلامی	بسم الله خان
٦۵	عبدالعزیز	لومړی خارن	امر کشف حوزه پانزدهم	پنجشیر	جمعیت اسلامی	بسم الله خان
٦٦	واحد شریفی	جنرال	معاون نظم عامه	پنجشیر	جمعیت اسلامی	بسم الله خان

دا لېست د هغو نورو لسگونو او سلگونو لېستونو او مقررېو یوه بېلگه ده چې د وزارت له چاپېریاله بهر وتي دي. پوره باور دی چې په ټولو هغو ادارو کې چې په راس کې یې د اسلامي جمعیت پلویان او غړي وو، حالات په همدې ډول وو. دا لېست یې د یو ټولیز انځور په توگه گڼل کېدی شي.

دیارلسم څپرکی

د ولسمشر کرزي وزیران

له خنګه چې د ولسمشر کرزي د دربار او نظام په بېلابېلو برخو کې رنګارنګ کرکترونه موجود وو، دغسې یې د کابینې غړي یا وزیران هم رنګارنګ وو. تنظیمي افراد په کې وو، مسلکي هغه په کې وو، د قومي ونډې له امله مستحق(!) ګڼل شوي افراد په کې وو، د روحاني یا جهادي قشر استازي په کې هم ځلېدل، کیڼ اړخي، ښي اړخي او نا اړخي ټولو په کې خپله خپله ونډه لرله. سره له دې چې د کرزي کابینه د بېلابېلو مصلحتونو او نزاکتونو له امتزاج څخه رغېدلې وه، خو څرنګه چې اساسي قانون ورته لوړې زده کړې قید کړې وې، نو ځکه خو ټول مجبور وو، تر باور رایې اخیستلو وړاندې خپل حقیقي او ناحقیقي تحصیلي اسناد جوړ او ولسي جرګې ته یې وړاندې کړي. که سرې په مجموعي ډول د کرزي صیب د (۱۴) کلنې واکمنۍ د حکومت ټولو غړو ته نظر کوي، نو تر ده وړاندې ان تر (۱۳۵۷ لمریز) کال پورې د ده هره کابینه تر هغو نورو مسلکي برېښي، د دې لپاره چې د کرزي د نظام د خو کابینو د غړو په باب ښه قضاوت وکولای شو، ښه به وي چې هر یو دلته له لنډې تبصرې سره په لنډه توګه در وپېژنو.

مرستیالان: مرستیالان چې په خپله د حکومت یا کابینې غړي ګڼل کېږي او د ولسمشر په غیاب کې د کابینې چارې پرمخ وړي، په دولت او حکومت کې مهم نقش لري. کرزي په تېره (۱۴) کلنه دوره کې په مجموعي ډول (۸) تنه مرستیالان درلودلي دي. په مؤقته دوره کې ورته، محمد قسیم فهیم، حاجي محمد محقق، سیما سمر او هدایت امین ارسلا د

مرستیالانو په توګه غوره شوي وو، خپله کرزي یې په ټاکنه کې کوم رول نه درلود.

په انتقالي دوره کې یې بیا هم محمدقسیم فهیم، کریم خلیلي او نعمت الله شهراني د مرستیالانو په توګه غوره شول، حاجي قدیر یې هم مرستیال، هم د ټولګټو وزیر او هم د ننګرهار د والي په توګه غوره شو.

په لومړۍ انتخابي دوره کې یې احمدضیا مسعود او کریم خلیلي د مرستیالانو په توګه منتخب شول او په دویمه انتخابي دوره کې د احمدضیا مسعود ځای فهیم خان ونیو او خلیلي بېرته پر خپل ځای پاتې شو. د فهیم خان تر مړینې وروسته یونس قانوني د لومړي مرستیال په توګه غوره شو او څو میاشتې یې دا دنده پرمخ یوړه.

په مرستیالانو کې فهیم خان تر ټولو زیات د واک و ځواک څښتن و، ان د ولسمشر د نظریاتو او اوامرو د ویټو صلاحیت یې هم درلود، احمدضیا مسعود او کریم خلیلي بیا د ولسمشر تر سیوري لاندې وو، د دواړو واک و ځواک سره تقریباً مساوي غوندې وو، خو څرنګه چې نظار شورا په حکومت کې زیات واک درلود، نو ځکه خو د احمدضیا مسعود، سیاسي او پوځي ملاتړ تر کریم خلیلي یو څه زیات و. د دې دواړو اشخاصو او یا ډلو قوت په مرګغونډو یا تلینغونډو کې څرګندېده. د احمد شاه مسعود تلین چې په څومره شاندارو حکومتي مراسمو نمانځل کېده، نو د عبدالعلي مزاري بیا په هغه کچه نه و او زیاتره د هزاره توکمو د راټولېدو په بڼه خلاصه کېده.

د مرستیالانو د واک و ځواک د ورته والي او توپیرونو په باب نورې خبرې هم کېدی شي، خو دلته نه غواړم دا بحث ډېر اوږد کړم، څرنګه چې پر مرستیالانو باندې په جلا جلا ډول بحث شوی، نو دلته لازمه نه بولم ځینې خبرې بیا تکرار کړم، لوستونکي کولای شي، همغه بحثونه له نظره تېر کړي، دلته غواړم د ولسمشر کرزي د وزیرانو پېژندنې او د هغو د کرکترونو څرنګوالي ته یو څه تم شم:

عبدالرشید اسلام

د ولسمشر کرزي وزيران

لکه څنګه چې مې د کرزي صيب د دربار د رنګارنګيو په باب څو ځله يادونه وکړه. وزيران يې هم همداسې درواخله، د هېواد له بېلابېلو برخو، بېلابېلو نظريو او سليقو څخه يې چاڼ کړي وو. دلته په لنډيز سره هر يو درپېژنو:

۱- ستر جنرال رحيم وردګ: رحيم وردګ په ميدان وردګو ولايت کې زېږېدلی، تر دې دمه يې تر شپږو لسيزو زيات عمر خوړلی، د کابل له حربي پوهنتون څخه فارغ شوی، وروسته بيا د لوړو زده کړو لپاره امريکا او مصر ته تللی او هلته يې پوځي زده کړې تر سره کړي دي. ستر جنرال عبدالرحيم وردګ د کاناډا له حربي پوهنتون څخه په نظامي علومو کې افتخاري دوکتورا ترلاسه کړې ده. رحيم وردګ د جهاد په کلونو کې د ملي محاذ په تنظيم پورې تړلی و او د روسانو خلاف يې په ډېرو

(جنرال عبدالرحيم وردګ)

سختو جنګونو کې برخه اخيستې، څو ځله ټپي شوی او دوه ځله له ناوړه بريدونو څخه ژوندی وتلی دی. تر (۲۰۰۴م) کال يانې د جمهوري رياست تر ټاکنو وروسته کله چې حامدکرزي د ولسمشر په توګه لوړه وکړه، نو تر هغه وروسته يې جنرال رحيم وردګ د ملي دفاع د وزير په توګه وټاکه. تر هغه دمخه د ياد وزارت مرستيال و. ده د (۲۰۱۲م) کال تر سپتمبر مياشتې پورې د دفاع وزارت د وزير په توګه خپلې دندې ته دوام ورکړ او بيا د

عبدالرشید سلام

ولسي جرګې له خوا ناباوره شو. ولسمشر کرزي دی بېرته د دفاع وزارت د سرپرست په توګه وټاکه، خو ده دا دنده قبوله نه کړه او یوازې په امنیتي چارو کې د کرزي د مشاور په توګه پاتې شو.

رحیم وردګ په دفاع وزارت کې د خپل کار په څو کلنه دوره کې ځینې مثبت بدلونونه راوړل، د پوځ لپاره یې نظامي ستراتیژي جوړه کړه، ریفورم یې تر یوه حده عملي کړ او نړیوالې مرستې یې راجلب کړې، په نړیوالو غونډو کې یې د افغانستان او پوځ په استازې ګډون وکړ او د پوځ د یوه مسلکي افسر په توګه یې خپل رول تر یوه حده په ښه ډول تر سره کړ. رحیم وردګ د نرم طبیعت خاوند و، د ده نرم طبیعت په یاد وزارت کې د دې سبب شو چې نور تنظیمي عناصر ورځخه ناسمه ګټه پورته کړي او د ده قانوني واک هم تر پوښتنې لاندې راولي. په دفاع وزارت کې تر ده د اسلامي جمعیت د افرادو واک په ټولیز ډول زیات و، چې دا مهال یې د لوی درستیز (بسم الله محمدي) له خوا لارښوونه کېدله.

رحیم وردګ د خپلې دندې د تصدی پر مهال پر دې بریالی نه شو چې په دفاع وزارت کې تنظیمي مکروب له منځه یوسي او د ((جهاد)) او ((مقاومت)) له شعارونو او تاثیراتو پرته یوې بشپړې مسلکي اردو ته لاره اواره کړي.

په دفاع وزارت کې ونډه د قومي وېش له امله ورکول کېده، چې ویل کېږي د بن کنفرانس توصیه وه، د دې وېش له مخې په سلو کې (۴۵) سلنه پښتنو، (۳۵) تاجکو او پاتې نورو قومونو ته ځانګړې شوې وه. خو پښتانه هېڅکله هم دې سلنې (حد) ته ونه رسېدل او تاجک په کې هېڅکله هم په مهمو پوستونو کې تر (۷۰) سلنې راکښته نه شول. دا کار هغه مهال هم روان و چې لوی درستیز هم د رحیم وردګ ملګری (ستر جنرال شېرمحمد کریمي) و. دفاع وزارت ته په لومړیو کې د افرادو جلب او جذب د لیاقت پر اساس نه و؛ د ((جهاد)) او ((مقاومت)) پر بنسټ و. یادو مقاومتونو

عبدالرشيد سلام

ځانګړې نومرې لرلې، که چا به په ازموينه کې هېڅ نومرې نه شوې اخيستلای، خو چې د دې دوو نومونو (جهاد) او (مقاومت) تصديق يې درلود، نو د بريالیتوب لپاره يې پوره و.

د وخت په تېرېدو سره پوځ د ملیتوب پرځای تنظيمي بڼه ونيوه، بوازې نوم يې ملي پاتې شو، د پوځ په موټرونو د جمعيت تنظيم د قومندان (احمدشاه مسعود) عکسونو نصب د دې ښکارندويي کوله چې پوځ لا هم د اسلامي جمعيت تر کنترول لاندې دی. ان لوی درستيز (شېرمحمد کريمي) له ژوندون تلوېزيون سره په يوه ځانګړې مرکه کې د دې حالت سپيناوی ونه کړای شو او له دې ځوابه عاجز پاتې شو.

په ياد وزارت کې د لسګونو مليونو ډالرو مالي فساد خبرې څو ځله پورته شوې، داسې قراردادونه هم وو چې تر (۴۰۰) مليونه ډالرو پورې فساد په کې شوی و، د فساد لړۍ ټولو ته څرګنده وه.

په خپله د رحيم وردګ پر يوه زوی هم د فساد تورونه وو، چې ويل کېږي، د ياد وزارت غټ قراردادونه ورسره وو. خو اصلي مالي فساد په تنظيمي عناصرو پورې تړلی و چې د رحيم وردګ زور پرې هم نه رسېده او د دفاع وزارت اصلي واک و ځواک ورسره و. دوی د دفاع وزارت په قراردادونو کې دومره مالي فساد کړی و چې په سوونو مليونو ډالرو ته رسېده، خو بيا هم تر پايه داسې څوک پيدا نه شول چې د دوی د فساد مخه ونيسي. خپله رحيم وردګ له سياسي او اداري پلوه د دې ډول فساد او ځينو تنظيمي مقرريو پر وړاندې بېوسه و. ولسمشر کرزي يې هم په دې برخه کې ملاتړ نه کاوه. يوه ورځ زه (يون) له خپل دفتره (امنيت شورا دفتر) څخه پر راوتو وم، ستر جنرال رحيم وردګ ارګ ته داخلېده، په دروازه کې راسره مخامخ شو، ما چې ورسره څو واره دمخه په دفاع وزارت کې د پورتنيو يادو مشکلاتو په باب خبرې کړې وې، نو دا ځل ده ودرولم، راته يې وويل: ((ما باندې ځينو خلکو نيوکې کړې دي، خو حقيقت داسې نه دی، واقعيت دا دی چې رييس صاحب (کرزی صيب) زما ملاتړ نه کوي، زه چې د تقرر لپاره

عبدالرشید سلام

کوم لېست برابر کړم، رییس صیب ته یې یوسم، هغه یې نه امضا کوي، خو بسم الله خان چې کوم لېست ورته راوړي هغه سم لاسي امضا کوي او له ما څخه پوښتنه هم نه کوي، په جلسو کې هم له هغه څخه هره مسله پوښتي، نو ټول مشکل په رییس صیب کې دی. تاسو او که ستاسو مېرمن وکیله صیب (ارین یون) ولسمشر ته ووايي چې دفاع وزارت کې باید ټول مسایل زما له طریقه تېر شي، نه د بل چا له خوا، نو چې داسې وي، زه هلته هېڅ نه شم کولای. تاسو ته مې ځکه وویل چې ستاسې خبرې پر رییس صیب تاثیر کوي.)) ما ورته وویل، زموږ خبرې به پرې څه تاثیر ولري، زه خو دلته عادي مامور یم، جنرال وردگ وویل: «نه! زه پوهېږم چې تاسې او وکیلې صاحبې ته زیات احترام لري او تاسو ورته د مامور په توگه نه ښکارئ، نو که تاسې ورسره دا خبرې مطرح کړئ، زه هلته ډېرې ستونزې حلولای شم. اوس چې زه د هر ناقانوني کار مخه ونیسم، هغوی یې بېرته په همده (ولسمشر) باندې خلاصوي، نو ماته څه پاتې کېږي؟».

د جنرال صیب وردگ زړه ډک و، خو موږ هېڅ نه شو کولای، یوه ورځ مې له ولسمشر سره د یوه ځانگړي ملاقات په ترڅ کې له جنرال رحیم وردگ څخه د ملاتړ خبره ورته وریاده کړه. ولسمشر وویل: ((اخ ورمېږ دې د ده مات شي، دی مې د څه لپاره هلته لېږلی دی؟ دی مې د دې لپاره هلته ولېږه، چې هلته قومي توازن برابر کړي، هر څه دې نورو سره دي، خو دی دې خدای خوار کړي، هېڅ یې ونه کړل.)) هر علت، دلیل او مجبوریت چې و، دفاع وزارت د فساد، سیاسي او قومي ناانډولۍ پر یوې سرچینې بدل شو. خپله رحیم وردگ اساساً یو ملي سړی دی، ملي او اسلامي افکار لري، د هېواد او منطقې په کچه یو مسلکي صاحب منصب دی، یوې مطرح علمي کورنۍ کې زېږېدلی، اکثریت پښتنو ته منسوب دی، لاسونه یې د خلکو په وینو سره نه دي، د نیمگړتیاوو په اندول یې بریاوې او ښېگڼې زیاتې دي، خو ده له خپلو ټولو دې لوړتیاوو څخه په

دفاع وزارت کې د نیمګړتیاوو د له منځه وړلو لپاره غوځه او اساسي ګټه پورته نه کړه.

۲- ستر جنرال بسم الله خان محمدي: بسم الله خان پر (۱۹۵۸م) کال په پنجشېر دره کې زېږېدلی دی، تر (۱۹۷۹م) کال پورې یې خپلې لومړنی او ثانوي زده کړې بشپړې کړې او بیا د مجاهدینو له لیکو سره یو

(ستر جنرال بسم الله خان محمدي)

ځای شو، نورې لوړې زده کړې نړې پاتې شوې. کله چې بسم الله خان محمدي د کورنیو چارو د وزیر په توګه ټاکل کېده او تر هغه وړاندې یې د ملي دفاع وزارت د لوی درستیز په توګه دنده اجراکوله، نو دی د لوړو زده‌کړو د یو سند په لټه کې شو، دا ځکه چې د اساسي قانون له مخې هر وزیر باید لوړې زده کړې ولري، نو دا مهال یې د اسلامي جمعیت له (حربي پوهنتون) څخه ځان ته جعلي ډپلوم جوړ کړ، هغه هم په داسې حال کې چې دی پر (۱۹۸۲م) کال د جمعیت په حربي پوهنتون کې شامل او پر (۱۹۸۳م) کال ترې فارغ ښودل شوی دی. څرنګه چې بسم الله خان محمدي په خپله د جمعیت تنظیم غړی و، نو د یاد تنظیم له نارسمي پوهنتون څخه د سند جوړول ورته کوم سخت کار نه و او هغه هم پر داسې مهال چې دی د کرزي د حکومت یو ډېر لوړپوړی پوځي چارواکی و او د حکومت زیاته برخه هم د جمعیت تنظیم په لاس کې وه، نو د داسې جعلي اسنادو جوړول او بیا پر ولسي جرګې باندې د اصلي اسنادو په توګه د هغو قبلول دې ډول خلکو ته کوم سخت کار نه و، دوی په دې ډول کارونو کې پوره تجربه لرله او په زرګونو دا ډول جعلي کارونه یې تر سره کړي دي، خو بیا هم حق حق دی او باطل باطل. کله چې بسم الله خان محمدي ولسي جرګې ته د کورنیو

عبدالرشید سلام

چارو د نوماند وزیر په توګه معرفي شو، نو د وکیلانو له منځه د کابل د خلکو وکیل (رمضان بشردوست) یې پر تحصیلي اسنادو اعتراض وکړ او ویې ویل چې د ده اسناد جعلي دي، بشردوست ته چا وخت نه ورکاوه، خو په ډېر تکلیف یې د یو دوو جملو ویلو وخت واخیست؛ بشردوست وویل:

(ډاکټر رمضان بشر دوست)

((زه له بسم الله خان محمدي څخه فقط یوه پوښتنه کوم، ماته دې نه خپل پوهنتون ښيي، نه دپلوم او نه هم معلم، فقط ماته دې خپل یو بل همصنفی وښيي چې هغه ووايي هغه مهال زه د بسم الله خان همصنفي وم...)) د بشردوست په دې خبرې ټولو وخندل. د بشردوست خبره که هر څه وه، خو خورا له واقعیت څخه ډکه وه، دا چې ویل کېږي د زورور اوبه پر پېچومي خېږي، بسم الله خان هم د خپل سیاسي او پوځي زور په برکت د کورنیو چارو د وزیر په توګه منتخب شو. بسم الله خان محمدي د ډاکټر نجیب الله د حکومت تر سقوط وړاندې د کابل په شمال کې د نظار شورا د پوځي ډلګیو قومندان و، کله چې طالبانو د جمعیت تنظیم له کابله پسي واخیست او د کابل په شمال کې سخت جنګونه ونښتل، نو بسم الله خان محمدي یوځل بیا د احمدشاه مسعود له خوا د همدې سیمې د یاد تنظیم د پوځي ټولګیو د قومندان په توګه وټاکل شو. د طالبانو د نظام تر ړنګېدو وروسته بسم الله خان د موقت حکومت پر مهال د کابل د پوځي ګارنېزون د قومندان او د دفاع وزارت د مرستیال یاني د فهیم خان د مرستیال په توګه منتصب شو. پر (۲۰۰۳م) کال د ملي دفاع وزارت د لوی درستیز په توګه وټاکل شو، پر (۲۰۱۰م) کال د کورنیو چارو د وزیر په توګه

منتخب شو. وروسته د ولسي جرګې له خوا ناباوره شو، خو ولسمشر کرزي د نظار شورا د سیاسي او نظامي فشارونو له امله بېرته د یاد وزارت د سرپرست په توګه پرېښود او بیا یې د دفاع وزیر په توګه نوماند کړ. بسم الله خان دا ځل د ټول زور او امکاناتو په کارولو سره په دې بریالی شو چې د ولسي جرګې باور رایه تر لاسه کړي. بسم الله خان د باور رایه وګټله، خو ولسي جرګې خپل باور په ولس کې ځکه له لاسه ورکړ چې څو موده وړاندې همدې جرګې دی د کم کارۍ له امله ناباوره کړی و. بسم الله خان بیا د کرزي د حاکمیت ترپایه پر یاد پوست پاتې شو. که د بسم الله خان سیاسي لیدلوری، سمتي، ژبني او قومي تمایلات یوې خواته پرېږدو، نو د یوه فرد په توګه دی ډېر زړور، کاریګر، باجرئته، ټولنیز او کاري شخص دی، که د تنظیمي فکر پرځای یې ملي فکر پاللی وای، نو د هېواد لپاره د ډېرو لوړو خدمتونو جوګه کېدلای شو.

۳- تاج محمد وردګ: په انتقالي اداره کې تر ټولو کمزوری وزیر (تاج محمد وردګ) و، چې هم یې عمر خوړلی و، هم له سیاسي او قومي پلوه له خپل اصله جلا شوی و او ټولنیز بېز یې هم له لاسه ورکړی و. تاج محمد وردګ نږدې اویا کلن و چې د کورنیو چارو د وزیر په توګه د نظار شورا له خوا په دې نیت پر دې څوکۍ وګومارل شو چې د باکفایته پښتون مخه پرې ونیسي. څرنګه چې ټاکل شوې وه، کورنیو چارو وزارت ته داخل یو پښتون د وزیر په توګه غوره شي، نو دوی په دې خاطر چې د داسې پښتون مخه ونیسي چې یا مستقل وي، یا

(تاج محمد وردګ)

باکفایته وي، یا قومي بېز ولري او یا سیاسي شعور ولري، د هغه مخه په دې تش په نامه پښتانه ډب کړي. د بېړنۍ لویې جرګې پر وروستۍ ورځ تر

عبدالرشید سلام

وروستيو شپبو پورې طمعه او هيله وه چې (حاجي قدير) د دې پوست لپاره غوره شي، هغه سره ژمنه هم شوې وه، خو وروستيو شپبو کې د نظار شورا د فشار له امله تاج محمد وردگ د کورنيو چارو د وزير په توگه اعلان شو، دې کار حاجي قدير او نور گډونوال تول هک پک حيران کړل.

تاج محمد وردگ پر (۱۳۴۲ل) کال ياني زما (يون) تر زېږېدو نږدې خلور کاله وړاندې د افغانستان د لومړي وزير د دفتر رييس شو، د يوه وخت لپاره د هرات ولايت د غوريانو ولسوالۍ د ولسوال په توگه وټاکل شو، د دوو کلونو لپاره يې د بدخشان ولايت د مرستيال والي په توگه دنده اجرا کړه. تاج وردگ له (۱۳۴۴ل) کال څخه تر (۱۳۵۱ل) کال پورې د کورنيو چارو وزارت د پلټنو د لوی رياست د رييس په توگه پاتې شو، يو کال يې د لغمان د والي په توگه دنده اجرا کړې ده. کله چې تاج محمد وردگ د بېړنۍ لويې جرگې په وروستيو شپبو کې د کورنيو چارو د وزير په توگه اعلان شو، نو څرنگه چې زه (يون) د بېړنۍ لويې جرگې لومړی منشي وم، نو پر ما دا اعلان ښه ونه لگېد، ژر مې ستېج پرېښود او همدا مهال مې له (بي بي سي) راډيو سره په دې اړه يوه ځانگړې مرکه وکړه او تاج محمد وردگ مې د دې مقام لپاره د هغه د عمر د زياتوالي او اداري کفايت د نشتوالي له امله مناسب ونه گاڼه، زه بيا جلال اباد ته لاړم، تاج محمد وردگ زما مرکه اورېدلې وه، هغه يې ډېر په غوصه کړی و، ماته يې يو اخطارگی هم راولېږه او دا يې هم وويل چې ما د لغمان د والي په توگه هم دنده اجرا کړې، ما وردگ صاحب ته غوڅ ځواب ورکړ او ورته مې وويل څه چې دې له واکه کېږي، صرفه مه کوه. تاج محمد وردگ د (۱۳۵۷ل) کال د ثور تر پېښې وروسته د وخت حکومت له خوا نيول شوی او دوه کاله يې زندان هم گاللی دی. تر زندان وروسته د مجاهدينو له ليکو سره يوځای شوی دی.

د تاج محمد وردگ په باب دا هم ويل کېږي چې له ډېر پخوا څخه يې

له پښتون ضد او ملت ضد سیاسي جریانونو او اشخاصو سره اړیکي درلودل.

تاج محمد وردگ پر (۱۳۸۰ل) کال د پکتیا د والي په توګه هم پاتې شوی دی. د عمر وروستي کلونه یې له ډېرو کړاوونو سره مل وو. پخوانیو سیاسي ملاتړو یې له ملاتړ څخه لاس واخیست او تاج محمد وردگ یوازې او ګوښه پاتې شو.

۴- علي احمد جلالي: علي احمد جلالي پر (۱۳۲۳ل) کال په غزني ولایت کې زېږېدلی دی. د کابل له حربي پوهنتون څخه فارغ شوی، وروسته د نورو زده کړو لپاره امریکا ته تللی او د امریکا له پوځي پوهنځي څخه یې د کورنۍ دفاع په برخه کې تر لیسانس پورته دپلوم ترلاسه کړی دی. وروسته یې د برېتانیا په یوه نظامي پوهنځي کې لوړې زده کړې وکړې او پر (۱۳۷۵ل) کال یې د امریکا پوځي پوهنځي کې ((د امریکا نړیوال سیاست)) تر عنوان لاندې د خپلې دوکتورا تېزس دفاع وکړه.

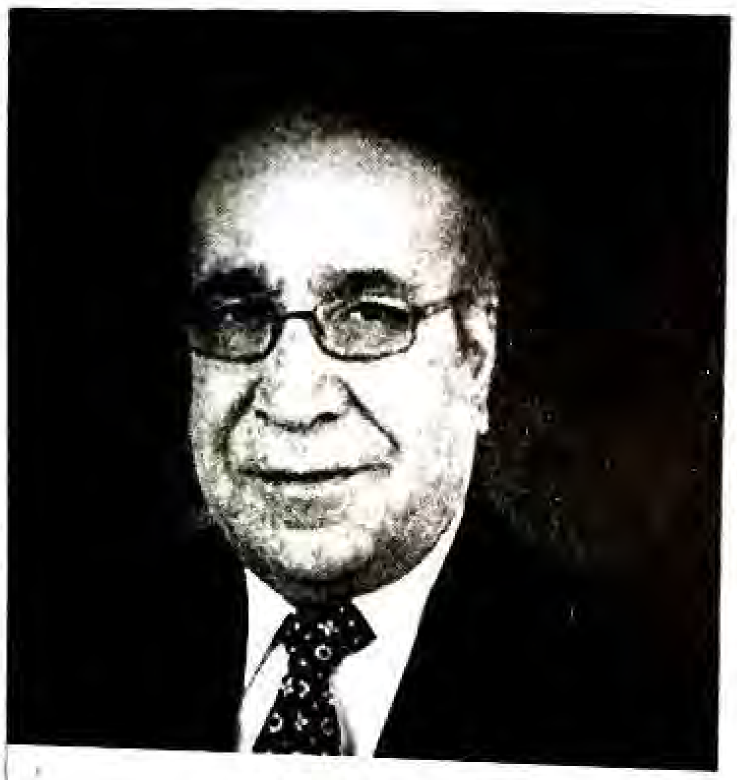

(علي احمد جلالي)

جلالي د ډاکتر نجیب الله حکومت تر ړنګېدو وروسته حکومت کې د دفاع وزارت په بېلابېلو پوستونو او همدارنګه د دپلوماسۍ په څانګه او کورنیو چارو وزارت کې د استاد په توګه دنده اجرا کړې ده. جلالي پر افغانستان باندې د شوروي لښکرو تر یرغل وروسته پر (۱۳٦۰ل) کال پاکستان ته کډوال شوی او د مجاهدینو د یوه سلاکار په توګه یې کار کړی دی. پر (۱۳٦۰ل) کال په (امریکا غږ) راډیو کې د یو خبریال په توګه مقرر شو، وروسته بیا د همدې راډیو د پښتو او دري برخې د رییس په

عبدالرشید سلام

توګه انتخاب شو، د طالبانو د نظام تر ړنګېدو وروسته بېرته افغانستان ته راغی او دلته د کورنیو چارو د وزیر په توګه غوره شو. له (۱۳۸۲ل) څخه تر (۱۳۸۳ل) پورې یې د کورنیو چارو د وزیر په توګه دنده اجرا کړه، وروسته یې له دې دندې استعفی وکړه او بېرته بیا امریکا ته لاړ.

علي احمد جلالي یو لوی نظامي عالم او ښه لیکوال دی. پر پښتو او دري سربېره پر انګلیسي، فرانسوي او الماني ژبو هم پوهېږي، عربي څخه هم علمي ګټه پورته کولای شي. یو ډېر ژور عالم دی او ډېر اوږد لرلید لري.

د علي احمدجلالي دې ژورې مطالعې او د اینده لرلید دی په عملي ژوندانه کې ډېر بې زړه کړی دی. د انتقالي دورې په بهیر کې چې دی د کرزي د حکومت د کورنیو چارو وزیر و، نو هغه سره یې یو څه خوابدي رامنځته شوه. دا مهال زه له جلال اباده کابل ته راغلم، له ولسمشر کرزي سره مې ځانګړې ملاقات و، د جلالي صیب د استعفی له ګونګسي څخه خبر شوی وم، اندېښنه مې وه، له کرزي صیب سره مې دا خبره شریکه کړه، هغه ته مې وویل که جلالي صیب پخلا شي، نو ډېر به ښه وي، پوه سړی دی، د دې مملکت یو کادر دی، یوه جرګه که ورولېږې ښه به شي، هغه وویل: ((خدای دې دی خوار کړي زه ورته وزارت ورکوم، دی له خپل پاسپورت او تابعیت څخه نه تېرېږي...)) کرزي صیب وویل لاړ شه ته په کې جرګه شه، که بل څوک هم ځان سره بیایې بویې څه! ما ویل هسې نه چې زه په کې جرګه شم او بیا هغه څه غوښتنه ولري او زه ورسره ژمنه وکړم او بیا تاته هم لاسرسی ونه لرم او تاسو یې هم ونه منئ، نو بیا دا جرګه څه مانا؟ ښه به وي چې مشران ورته لاړ شي، کرزي صیب بیا وویل نه ته خپله ورشه قناعت ورکړه چې استعفی ور نه کړي او مملکت پرې نه ږدي. خو په دې کې مې خبره په دې غوټه کړه چې که زه ورته ووایم تاسو سره یوځل په جلا ډول وګورې، نور تاسې خپل منځ کې سره جوړ شئ! رییس صیب وویل بس

صدای کرشید سلام

ښځي سمه ده. له دفتره چې راووتلم، نو راساً مې (لطف الله مشعل) ته زنګ وواهه چې جلالي صيب سره ضروري خبرې لرم، ځانګړې او عاجل ملاقات غواړم، مشعل له څو کلونو راهيسې زما فرهنګي ملګرى او دا مهال د علي احمد جلالي وياند و. هغه وويل زه ژر بېرته احوال درکوم، پر همغه ورځ مازيګر يې په (وزيراکبر خان مېنه) کې د جلالي صيب په يوه مېلمستون کې د ملاقات زمينه برابره کړه، (ډاکتر اکرم خپلواک) مې هم ځان سره ملګرى کړ، دواړه د جلالي صيب ملاقات ته لاړو، په ملاقات کې زه (يون)، ډاکتر خپلواک، جلالي صيب او لطف الله مشعل شامل وو، ما جلالي صيب ته لومړى د جمهور رييس پيغام واوراوه او دا خبره مې هم وکړه چې جلالي صيب له خپل پاسپورت څخه نه تېرېږي، دا نو هغه مهال و چې د ولسي جرګې لپاره ټاکنې نه دي شوي او که ولسي جرګه راشي، نو دوه تابعيته وزيرانو ته مشکل پيداکوي، په دې خاطر فکر کېږي چې جلالي صيب د خپل امريکايي تابعيت د ساتنې په هيله استعفى ته مخه کوي. جلالي صيب د دې نظرياتو په رد کې وويل: ((خبره اصلاً د تابعيت نه ده، تابعيت ماته مهم نه دى، اصلي خبره دا ده چې دې سړي (کرزي صيب) سره به ګوزاره ډېره سخته وي، زه ريفورم راولم او دى مې مخه نيسي، دى حکومت د ملکي په سيستم پرمخ بيايي، هر څه يې چې زړه غواړي، هغه کوي، زما غوښتنو ته ارزښت نه ورکوي، د تابيعت پلمه دوى جوړوي، که نه ما سره دا خبره مطرح نه ده، زه اصلاً ډېر ستړى شوى يم، مريض هم يم، دومره وخت مې دنده اجرا کړه څوک دې راپاندې يوه ذره هم څه ثابت کړي، زه حاضر يم ځواب يې ووايم، اوس هم پوروړى يم. کرزى صاحب زما ډېر نږدې دوست دى، فاميلي روابط هم ورسره لرم، ښه سړى دى، زه نه غواړم، هغه راڅخه خفه شي، نو ځکه مې غوره وبلله چې دنده پرېږدم.))

بيا ما جلالي صيب ته وويل، موږ په دې خاطر دلته راغلو چې موږ پر دې باوري يو که تاسو استعفى ورکړئ، نه تر تا ښه سړى دلته راځي او نه د تا معادل، بلکې يو ډېر کمزورى شخص او يو تنظيمي شخص به دلته راشي

عبدالرشید سلام

چې دومره ورانی به وکړي چې بیا بېرته تاسو خپله هم ورته راشئ، نو په لسو کلونو کې به یې پاک نه کړئ، تاسو ته خو خپله رییس صاحب معلوم دی چې هغه څه دول کسان خوښوي او دلته بیا څوک راولي. بله خبره د راحت او سترپیا ده. که تاسو په دې طمع یاست چې امریکې ته به لاړ شئ، ارام به وکړئ، خو فکر نه کوم، څکه خبرونه خو تعقیبوئ، برېښنالیک خو چک کوئ، په ایمیل کې به درته داسې خبرې درولېږي چې ارام به دربانديې ختم کړي. بله خبره دا ده چې پر تاسو خو د دې خاورې لګښت شوی، نو تاسې به یوازې د راحت په خاطر دلته راځئ، هر کله چې د راحت حالت راشي، بیا به وطن ته راځئ، دنده به اجرا کوئ او که چېرې سترپیا وه، منډې وې او نور مشکلات، نو بیا به راحت ځای ته ځان رسوئ، بل هغه خلک او اشخاص چېرته دي چې راحت راولي او بیا تاسو تر هغه وروسته دلته راشئ؟ او په ارامه فضا کې ارام کار وکړئ ایا که موږ داسې ور اشخاص ولرو چې هغه دلته د راحت راوستلو جوګه شي، نو بیا تاسو ته څه اړتیا ده چې دلته راشئ، څکه چې همغه به زموږ کادرونه وي او د دې ورتیا به لري چې راحت راوستلای شي او بله خبره په کې دا ده چې که هغوی دومره کفایت ولري چې په ملک کې راحت، سوکالي او ثبات تضمین کړي، بیا نو دومره بې کفایته دي چې دا امتیاز او د راحت حالت بل چاته پرېږدي؟ زموږ نظر خو دا دی چې دا ملک قرباني غواړي، تاسو پوره وخت بهر کې تېر کړی دی اوس دلته د کار وخت دی، دا خبره هم موږ درسره منو که کرزي صیب سره دې ګوزاره نه کېږي او حتمي استعفی ورکوې، نو دوه وړاندیزونه موږ لرو: یو دا چې د ولسمشرۍ تر ټاکنو پورې استعفی مه ورکوه، لومړی باید کرزی صیب بریالی کړو او دویم که بیا استعفی حتمي وي، نو تر پارلماني ټاکنو لږ دمخه استعفی وکړه، تر هغو پورې ټولو مهمو او حساسو پوستونو کې ښه ملي او مسلکي اشخاص مقرر کړه چې پارلماني ټاکنې په ښه ډول تر سره شي، نو که اوس تاسو استعفی

عبدالرشید سلام

وکړئ، سر له همدا اوسه د شمالټلوالي شخص دلته راځي، هغوی ټول پوستونه اشغالوي، کرزی خو به بریالی شي، خو پارلماني ټاکنې به ټولې د هغوی تر کنټرول لاندې راشي. که تاسو د کرزي له چلند څخه ستړي یاست، نو بله اساسي حل لاره دا ده چې تر پارلماني ټاکنو پورې خپلې دندې ته دوام ورکړه، کله چې ټاکنې راورسېدې، بیا استعفی وکړه، یا له غزني او یا هم له کابل څخه ځان کاندید کړه، موږ ټول روښنفکران به درته کمپاین وکړو، ټولې ممکنې لارې او امکانات به وکاروو، تاسو به ولسي جرګې ته بریالی کړو، هلته به تاسو ځان ته کمپاین وکړئ، د ولسي جرګې مشر به شئ، بیا به د حکومت هر نیمګړي کار ته یو بند اچوې او مثبت کارونه به یې تائیدوې. په دې ډول به د حکومت د اصلاح لپاره یوه مرجع په لاس کې ولرو. موږ نورې خبرې هم وکړې خو غټ ټکی یې همدا وو. د جلسې نچوړ دا و چې جلالي صیب وویل: ((زه مو قانع کړم)) خبره په دې غوټه شوه چې دی به یو په یو له ولسمشر سره ګوري او د خپلې استعفی وخت به غځوي. د یوې اونۍ په بهیر کې جلالي صیب له کرزي سره وکتل، توافق ته سره ورسېدل، جلالي تر پارلماني ټاکنو پورې د کورنیو چارو د وزیر په توګه پاتې شو، تر هغه وروسته یې بیا استعفی وکړه او بیا امریکا ته لاړ. د کورنیو چارو وزارت د تصدی پر مهال یو ځل جلالي صیب یادونه وکړه چې ده سره د مخدره توکو د قاچاق وړونکو یو لېست دی او دی به یې خپور کړي، خو د وزارت تر پایه او تر هغه وروسته یې هم هېڅکله د دې جرئت ونه کړ چې دا لېست خپور کړي. جلالي که څه هم د کورنیو چارو وزارت کې یو لړ سمونونه راوړل، خو په سیاسي ډګر کې یې هېڅکله داسې غوڅه خبره ونه کړه چې د ده سیاسي او فکري دریځ دې ورڅخه څرګند شي. کله چې یې د کورنیو چارو وزارت پرېښود، نو په ضمني ډول یې د راتلونکې ولسمشرۍ لپاره ځان ته نیم ښکاره کمپاین پیل کړ، دا داسې یو کمپاین و چې د رد او تائید څرک ترې نه شو لګېدلی. یو وخت زه (یون) او د جمهوري ریاست د پالیسی ریاست مشر (صبغت الله

سنجر) امريکا ته په رسمي سفر تللی وو، موږ هغه څېړنيز مرکز (نيسا سنټر) بللي وو چې جلالي صيب هم له خو کلونو راهيسې په همدې دفتر کې کار کوي. دا د امريکا په دفاع وزارت پورې اړوند يو څېړنيز مرکز دی. جلالي صيب سره مو هلته بيا هم د ده د کانديدۍ خبره مطرح کړه. ده بيا د پوره احتياط په قيد سره نه خپله کانديدي تائيد او نه هم رد کړه، خبره دلته راورسېده، چې جلالي صيب د جمهوري رياست د دويمو ټاکنو لپاره ځان په رسمي ډول ونوموه، ځينو خلکو او ځوانانو ورته کمپاينونه پيل کړل، دفترونه ورته ونيول شول، خو د رسمي نومليکنې پر ورځ چې بايد جلالي صيب له خپلو دوو مرستيالانو او د تابعيت پرېښودلو له سند سره يوځای د ټاکنو کمېسيون پر لوري تللي وای، له خپل استوګنځي څخه د کابل نړيوال هوايي ډګر پر لوري لاړ؛ له هېواده يې خپلې پښې سپکې کړې، امريکا ته والوت او خپل پلويان يې دلته له يو جهان جنجالونو، نهيليو او نورو ستونزو سره په ډاګه پرېښودل. دې کې جلالي صيب خپل محبوبيت په نفرت بدل کړ او ټولنيز باور يې له صفر سره ضرب شو. کله چې کرزی په دويمو ټاکنو کې بريالی شو، تر هغه وروسته هم جلالي کله کله د يوې نيمې مرکې له لارې ځان رسنيو کې ښکاره کاوه، له ژوندون ټلوېزيون سره يې د يوې ځانګړې مرکې په ترڅ کې د ولسمشرۍ د درېيمو ټاکنو لپاره پر خپلې نوماندۍ ټينګار وکړ او خپل ټينګ هوډ يې وښود، خو کله چې هغه ټاکنې راورسېدې، جلالي صيب بيا شاته شو. د جلالي صيب د شخصيت په باب په لنډيز سره ويلای شو چې دی يو لوی عالم دی، خو عمل او جرئت يې له علم سره هېڅکله موازي او انډوليز نه دي. سياسي جرئت او ټولنيز روابط يې په نشت حساب دي، خو د يو علمي او پوځي کارپوه په توګه د سيمې او نړۍ په کچه يو حساب وړ افغان شخصيت ګڼل کېدی شي.

٥- محمد حنيف اتمر: محمد حنيف اتمر اصلاً د لغمان اوسېدونکی دی، پلار يې د لغمان او مور يې له کندهار څخه دي. ويل کېږي چې اتمر

عبدالرشید سلام

(محمد حنیف اتمر)

تر خپلو لومړنیو او ثانوي زده کړو وروسته د ډاکتر نجیب الله د حاکمیت پر مهال د دولتي امنیت ریاست یو کارکوونکی و. د هغه حکومت تر ړنګېدو وروسته د نورو ګڼو افغانانو په شان پېښور ته کډوال شو او هلته یې د انګلیسي ژبې پر زده کړې سربېره نورې مهالنۍ زده کړې وکړې او په ځینو خیریه ټولنو کې د کار جوګه شو. اتمر د طالبانو د نظام تر پاشل کېدو وروسته په لنډمهالي اداره کې د کلیو او پراختیا وزارت د وزیر په توګه غوره شو، دوه کاله یې دا دنده پرمخ یوړله، په یاد وزارت کې یې د (ملي پیوستون) پروګرام د یو بریالي پروګرام په توګه یادېږي، د ولسمشرۍ تر لومړنیو ټاکنو وروسته محمدحنیف اتمر د پوهنې د وزیر په توګه انتخاب شو. اتمر په دې وزارت کې د خپل کار په موده کې غوره خدمتونه وکړل، د پوهنې وزارت بودیجه یې زیاته کړه او په خپله یې تر نږدې (۳۰۰) ملیونه ډالرو پورې بهرنۍ پانګه راجلب کړه. د خپل کار په لومړیو دوو کلونو کې په دې بریالی شو چې خوارلس سوه (۱۴۰۰) ښوونځیو ته ودانۍ جوړې کړي، هم د ښوونځیو شمېر زیات شو او هم د زده کوونکو شمېر نږدې (اوه نیم ملیونه) تنو ته پورته شو. اتمر دا مهال د یو شمېر جهادي ډلو په تېره بیا د (اسلامي جمعیت) د افرادو له خوا تر سختو نیوکو لاندې و، د هغه پخوانۍ سابقه (د ډاکتر نجیب الله په حکومت کې د ملي امنیت کارمندي یې) ورته د خوږې ګوتې په توګه یادوله. اتمر په لغمان او د هېواد په نورو سیمو کې له زیات قومي او ټولنیز ملاتړ څخه برخمن نه و. دی د یوه تحصیل کړي افغان په توګه مطرح و. خپله د اتمر کورنۍ چې په خته مومند دي، په لغمان کې د یوې تحصیل کړې کورنۍ په توګه مطرح ده. نه د یوې داسې کورنۍ په ډول چې د لغمان په ټولنیز او سیاسي جوړښت کې دې اغېزناک رول ولري، په دې مانا چې تر ټولنیز او سیاسي اغېز یې

عبدالرشید سلام

علمي تاثیرات زیات وو، نو ځکه خو یو شمېر په اصطلاح جهادي ډلې بېرې ډېرې تېزې راتلې او ده هم د خپل ځان په دفاع کې کوم غوځ غبرګون نه ښوده او یا یې هم ښودلای نه شو. یوه ورځ زه له ښاغلي صدیق چکري سره په یوه رسنیز بحث کې مخامخ شوم، دا نو هغه مهال و چې د استاد رباني په مشرۍ شمالټلوالې د (ملي متحدې جبهې) په نامه د کرزي ضد یوه داسې ټلواله جوړه کړې وه چې د ځینو مجاهدینو په اصطلاح پخواني کمونیستان (د نجیب الله د حکومت غړي) په کې هم راټاله وو. نورالحق علومي، سیدمحمد ګلابزوی، جنرال دوستم او نور اشخاص د دې ټلوالې یا جبهې مهم غړي ګڼل کېدل. چکري صیب د بحث په ترځ کې پر ولسمشر کرزي تور پورې کړ او نیوکه یې پرې وکړه چې له حکومت څخه یې مجاهدین کښلي او واک یې کمونستانو ته انتقال کړی، ما ورته وویل، جمهور رییس مجاهد، اول مرستیال مجاهد، دویم مرستیال مجاهد، دفاع وزیر مجاهد، د اوبو او برېښنا وزیر مجاهد، ټول حکومت له مجاهدینو ډک دی، که دا مجاهدین نه وي، نو بیا دا د چا په استازی ناست دي؟ چکري صیب وویل دا اتمر کمونیست نه دی؟ ده وویل زه، یون صیب نه پوښتنه کوم چې دی د نجیب په وخت کې څه و؟ په خاد کې یې کار نه کاوه؟ دا پښه یې چېرته له لاسه ورکړې ده؟ دا یې له مجاهدینو سره په جګړه کې له لاسه نه ده ورکړې؟

ما چکري صیب ته وویل چې اتمر په هغه وخت کې څه و؟ ده وویل په خاد کې مدیر و. ما ویل ښه د هغه وخت د خاد مدیر چې کرزي صیب سره کار کوي، هغه غټ ګناهکار شو او تاسو سره چې په جبهه کې د همغه وخت غټ غټ وزیران او اول لاس کسان لکه ګلابزوی، علومي او جنرال دوستم ناست دي، تاسې ته نو د ښنې یا معافیت نسخه چا درکړې ده؟ خپل وزیران نه ګورئ او د بل چا مدیران ګورئ؟ دې سره نو د چکري صیب منطق ډېر کمزوری شو، دا مې هم ورته وویل چې اتمر دلته د الحاد او

عبدالرشيد سالم

جهاد د سهم بندي له مخې نه دی راغلی، بلکې دا مقام يې د خپل لياقت پر اساس ګټلی دی. ما چکري سره نور اوږد بحث هم وکړ چې په نورو برخو کې مې ورته نغوته کړې ده، تکرار يې ضرور نه بولم. خو دلته مې د دې ټکي يادونه يو ځل بيا ځکه وکړه چې د نجيب په حکومت کې د يو عادي مامور په توګه کار کول، د اتمر خوږه ګوته وه چې هر وخت له جهاد خخه ناسمو ګټه اخيستونکو ترې د ده پر ضد ګټه پورته کوله او دا مسئله ډېر ځله تکرارېدله.

تر (۲۰۰۸م) کال وروسته ولسمشر په خپله کابينه کې يو شمېر نور بدلونونه راوستل او اتمر دا ځل په کې د کورنيو چارو د وزير په توګه انتخاب شو، اتمر په حقيقت کې درې وزارتونه د عوامو په اصطلاح وغربول، د اتمر نرخنګ (ضرار احمد مقبل) هم په همدې درې وزارتي موقف کې پاتې شوی دی.

کله چې پر (۱۳۸۹ل) کال د لويې جرګې د کېږدی پر شاوخوا د لويې جرګې د اخلال په نيت توغنديز بريد وشو، نو اتمر او امرالله صالح دواړو له دې امله له خپلو موقفونو استعفی ورکړه، خو اتمر تر استعفی وروسته هېڅکله هم د کرزي پر وړاندې خپله خوله خلاصه نه کړه او صالح بيا هېڅکله بنده نه کړه.

اتمر (تر جګړې وروسته هېوادونو) په څانګه کې د برېتانيا له (يورک) پوهنتون خخه تر ليسانس پورته ډيپلوم ترلاسه کړی دی.

اتمر د کرزي په حکومت کې د برياليو وزيرانو له جملې خخه ګڼل کېده، خو څومره چې د کليو او پراختيا وزارت او پوهنې په وزرات کې بريالی و، په هغه اندازه په کورنيو چارو وزارت کې بريالی نه برېښېده.

٦- مجتبی پتنګ: مجتبی پتنګ د افغانستان يو مسلکي پوليس دی، اصلاً له لوګر ولايت خخه دی، هملته زېږېدلی، تر لومړنيو او ثانوي زده کړو وروسته يې د پوليسو له اکاډمۍ خخه د ليسانس سند ترلاسه کړی، د کورنيو

چارو وزارت په بېلابېلو برخو کې يې کار کړی او هم يې د پولیسو اکاډمۍ کې تدریس کړی دی. د طالبانو د نظام تر ړنګېدو وروسته د تخار په ولایت د امنيې قوماندان په توګه ټاکل شوی او بیا د شمال زون د پولیسو د مشر په توګه مقرر شوی او د (۱۳۸۹ل) کال د سنبلې پر (۲۱)مه نېټه په کورنيو چارو وزارت کې د پولیسو د ښوونې او روزنې د مسؤل په توګه غوره شوی، وروسته د محافظت د معينيت مشر شو او د (۱۳۹۱ل) کال د سنبلې په میاشت کې د کورنيو چارو وزارت ته نوماند او له ولسي جرګې څخه يې باور رایه واخيسته، څو موده وروسته يې ولسي جرګې سره اړيکي خړ پړ شول او د هغوی له خوا بېرته نا باوره کړای شو.

(مجتبی پتنګ)

که څه هم مجتبی پتنګ د ولسي جرګې د پرېکړې خلاف د خپلو پلویانو په واسطه لاریونونه وکړل، خو چندان نتيجه يې ور نه کړه. تر وزارت وړاندې مجتبی پتنګ د يوه ښه مسلکي پولیس په توګه ښه نوم درلود، خو د وزارت پر مهال هغه شان ونه ځلېد، لکه څنګه چې يې نوم و، د ده په خپله وینا چې: ((لېوانو کار ته پرې نه ښود)). ډېر وخت يې ولسي جرګې سره په نانډريو تېر شو. پتنګ په حکومت کې د سیاسي او قومي بېز د نشتوالي له امله خپل کارونه تر سره نه کړای شول او پخوانی حاکم تنظيمي چاپېريال پر وزارت باندې همغسې واکمن پاتې شو. د وزارت له مهمو پوستونو څخه د تنظيمي افکارو په ماتولو کې دی هم پاتې راغی او هغه تنظيمي مکروب چې له پخوا څخه په دې وزارت کې پاتې و، خپل ژوند ته دوام ورکړ.

عبدالرشيد سلام

۷- محمد عمر داودزی: عمر داودزی پر (۱۳۳۶ل) کال د کابل ولایت په قره باغ ولسوالۍ کې زېږېدلی دی. تر لومړنیو او ثانوي زده کړو وروسته یې د کابل انجنیري پوهنځي کې لوړې زده کړې کړې دي، د روسانو تر یرغل وروسته پېښور ته کډوال شوی او بیا هلته د

(عمر داودزی)

ګلبدین حکمتیار له اسلامي حزب سره یوځای شوی دی. د تنظیمي جګړو پر مهال له هېواد څخه کډوال شو او بیا انګلستان ته لاړ او هلته یې د (منچستر) ښار په (ویکتوریا) پوهنتون کې لوړې زده کړې وکړې او له دې پوهنتون څخه یې د کلیو د پراختیا په برخه کې پر (۱۳۷۰ل) کال تر لیسانس لوړ دپلوم ترلاسه کړ. له (۱۳۷۲- ۱۳۷۵ل) کال پورې یې د افغانستان لپاره د سویډن له کمېټې سره کار وکړ، له (۱۳۷۵-۱۳۸۰ل) کلونو پورې د پاکستان په اسلام اباد کې د ملګرو ملتونو د پراختیایي اداري (UNDP) مرستیال و. پر (۱۳۸۲ل) کال د ولسمشر کرزي د دفتر مشر شو، پر (۱۳۸۴ل) کال په تهران کې د افغانستان سفیر او پر (۱۳۸۵ل) کال بېرته د ولسمشر د دفتر مسؤل شو، پر (۱۳۹۰ل) کال په اسلام اباد کې د افغانستان سفیر شو او وروسته بیا د ولسمشر کرزي له خوا د کورنیو چارو د وزیر په توګه منتخب شو.

داسې ویل کېدل چې عمر داودزی غواړي څان ولسمشرۍ ټاکنو ته نوماند کړي، نو داسې ګومان کېده چې ولسمشر د ده د نوماندۍ د مخنیوي په خاطر دا کار کړی وي چې دی یې د کورنیو چارو وزارت ته نوماند کړ، ما خپله له داودزي صیب سره دا خبره مطرح کړه، هغه ووېل، دې وزارت ته زما د راتګ یو علت کېدی شي همدا وي. د کتونکو په نظر داودزی د خپل نرم طبیعت له مخې د خپلو نورو یادو دندو په اندول په

دې وزارت کې چندان بریالی نه و، د شمال له جنګسالارانو سره په تېره بیا د کوهدامن له زورواکو سره د ده خواږه روابط د دې سبب شول چې په کورنیو چارو وزارت کې تنظیمواکي هماغه شان واکمنه پاتې شي. څرنګه چې ما د داودزي صیب په باب مخکې بحثونه کړي، نو نه غواړم چې دا بحث نور پسې وغځوم.

۸- سید حسین انوري: سیدحسین انوري پر (۱۳۳۵ل) کال په پروان ولایت کې زېږېدلی دی. لومړنی او ثانوي زده کړې لري، خو د لوړو زده کړو په باب، دی په خپله وایي چې په سیاسي علومو کې د لیسانس سند لري. د جهاد په کلونو کې سیدحسین انوري د شیخ محمداصف محسني د تنظیم (د افغانستان اسلامي حرکت) غړی شو او بیا وروسته د همدې یاد تنظیم د پوځي څانګې مسؤل. سید حسین انوري که څه هم د جهاد په کلونو کې د اسلامي حزب او اسلامي جمعیت د نورو قومندانانو په شان ډېر

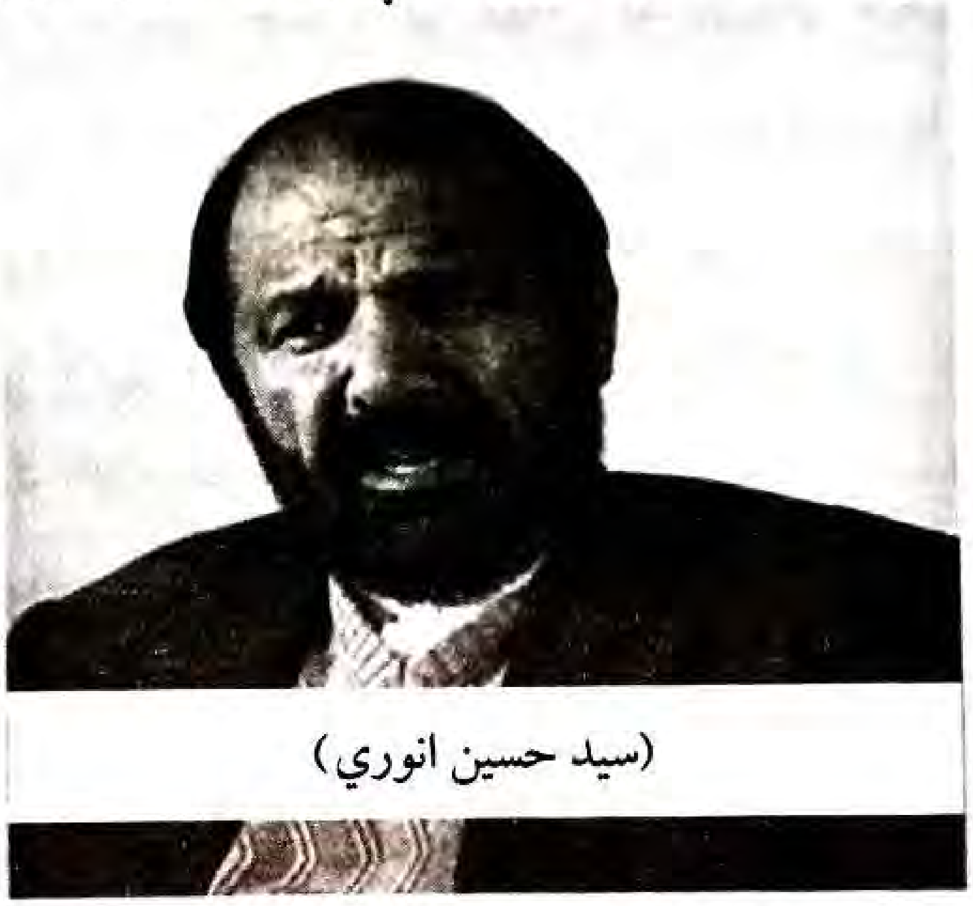

(سید حسین انوري)

فعال حضور نه درلود، خو د جهاد په وروستیو کلونو او د ډاکتر نجیب الله د حکومت تر ړنګېدو وروسته چې بېلابېلې جهادي ډلې کابل ته په ناکنټروله ډول داخلې شوې، انوري او ده ته ورته نور قومندانان مطرح شول، په تېره بیا د تنظیمي جنګونو پر مهال. انوري او محسني که څه هم له عبدالعلي مزاري سره چندان جوړ نه وو، خو له رباني او مسعود څخه یې هم ښه خاطره نه درلودله، کله به ورسره جوړ او کله به ورسره وران و. د رباني په لړزانه حکومت کې د امنیت، دفاع او نظامي شورا غړی و، وروسته بیا د کار او ټولنیزو چارو وزیر شو.

عبدالرشید سلام

سربېره پر دې انوري د کرنې د وزیر او د هرات د والي په توګه هم دنده اجرا کړه، په دې دواړو دندو کې کرزي انوري ته پوره صلاحیت ورکړی و. انوري د دې دندو پر مهال د زیاتې شتمنۍ خاوند شو، په هرات کې یې شیعه افغانانو ته په حکومت کې د زیات کار زمینه برابره کړه، هغو ته یې د دولتي ځمکو په وېش او د ښارګوټو د جوړونې په برخه کې بې دریغه هڅه وکړه، ویل کېږي چې انوري په هرات کې د والي په توګه له ایران سره ښه نږدې روابط درلودل او د هغوی د نفوذ خپرولو ته یې لاره اواره کړه. انوري د ولسي جرګې په (۱۶)مه دوره کې د کابل د خلکو استازی هم شو.

۹- عبیدالله رامین: عبیدالله رامین د هېواد په شمال کې له تولنیز پلوه بانفوذه سړی دی. کورنۍ یې په بغلان ولایت کې د ټولنیز او اقتصادي نفوذ خاونده ده. عبیدالله رامین پر (۱۳۳۲ل) کال په بغلان ولایت کې زېږېدلی دی. د کابل پوهنتون په کرنې پوهنځي کې یې لوړې زده کړې کړې دي. (۱۳۵۶-۱۳۵۷ل) کلونو کې یې د کرنیز پراختیایي بانک په بانکوالۍ څانګه کې زده کړې کړې دي. په (۱۳۶۰-۱۳۶۲ل) کلونو کې د کرنیز پراختیایي بانک مفتش او د افغانستان بانکونو د کوپراتیفونو د ادارې رییس و. کله

(عبید الله رامین)

چې افغانستان کې افغان بېسیم مخابراتي شرکت پر فعالیتونو پیل وکړ، نو د رامین کورنۍ په دې کمپنۍ کې خپله ونډه واخیسته او له دې لارې یې هم کورنۍ د زیاتې پانګې څښتنه شوه. د رامین نورو ورونو له امریکایانو سره ځانګړي قراردادونه درلودل، په باګرام او نورو سیمو کې یې هغوی ته اړتیا وړ توکي رسول، یوځل امریکایانو د عبیدالله رامین یو ورور په قراردادونو کې د شوي فساد له امله تورن کړ.

عبدالرشید سلام

په خپله عبیدالله رامین له (۱۳۸۴ل) کال څخه تر (۱۳۸۷ل) کال پورې د کرنې او مالدارۍ د وزیر په توگه دنده اجرا کړه، دا مهال یې مشر ورور (قاضي رامین) په ولسي جرگه کې د بغلان د خلکو استازی و. عبیدالله رامین پر (۱۳۸۸ل) کال (د افغانستان د تولیدونکو او صادرونکو ټولنه) جوړه کړه، پر (۱۳۸۸ل) کال په ولسي جرگه کې د بغلان ولایت د خلکو استازی شو.

عبیدالله رامین د ارامو اعصابو او نرم طبیعت خاوند دی، په تېرو کلونو کې یې هېڅ وخت داسې کومه ترخه او تروه خبره ونه کړه چې یا د ده شخصیت ته زیان ورسوي او یا د بل چا شخصیت زیانمن کړي، البته د ځینو ملي مسایلو په باب یې په ولسي جرگه کې خپل غږ پورته کړی، خو دې غږ جانبي عوارض نه درلودل او د ملي گټو خلاف نه و. په هر ترتیب عبیدالله رامین په تېر (۱۴) کلونو کې چې د هر چا لپاره د شخصیت د ازموینې بېلابېل پړاوونه وو، په دې پړاوونو کې خپل شخصیت تر ډېره حده خوندي وساته.

۱۰- محمد اصف رحیمي: د ولسمشر کرزي په وزیرانو کې یو له بریالیو وزیرانو څخه محمد اصف رحیمي دی، پر (۱۹۵۹م) کال په کابل کې زېږېدلی، پر (۱۹۸۱م) کال له پوهنتون څخه فارغ او د لیسانس سند یې ترلاسه کړی دی. وروسته یې نورو لوړو زده کړو ته دوام ورکړی او پر (۱۹۸۹م) کال یې د امریکا له (نبراسکا)

(محمد اصف رحیمی)

پوهنتون څخه د عامه ادارې او کلیو پراختیا په څانگه کې تر لیسانس لوړ سند ترلاسه کړی. محمد اصف رحیمي د ولسمشر کرزي په دویم ځل

عبدالرشید سلام

انتخابي کابینه کې د کرنې او مالدارۍ وزارت ته نوماند شو او ولسي جرګې ورته د باور رایه ورکړه، تر هغه وړاندې رحیمي د کلیو د پراختیا وزارت پرسنیال او په یاد وزارت کې د ملي پیوستون د پروګرام مشر و.
رحیمي په کرنې وزارت کې خپله دنده په ښه ډول تر سره کړه او د بوې نړیوالې سروې له مخې (رحیمي) د کرزي د حکومت په هغو وزیرانو کې شامل و چې له فساده پاک و. ده قومي، سیمه ییز، تنظیمي او سیاسي تمایلات نه درلودل او د یوه مسلکي وزیر په توګه یې خپله دنده سرته ورسوله، په سلګونو لوی او واړه باغونه یې جوړ کړل، د افغانستان د غلې او دانې په تولیداتو کې زیاتوالی راغی، یو شمېر غصب شوې دولتي ځمکې بېرته د دولت لاس ته ورغلې، د کرنیز سیستم د عصري کولو په برخه کې پرمختګونه وشول او ده د یوه مسلکي او ناپېیلي شخص په توګه څه چې له واکه او لاسه کېدل، د هېواد د پرمختګ لپاره یې تر سره کړل او له خپل ظرفیت څخه یې په دې برخه کې ډېره ونه کړه.
۱۱- احسان ضیاء: احسان ضیا پر (۱۳۳۳ل) کال په کابل کې زېږېدلی دی، لومړنی او ثانوي زده کړې یې په کابل کې تر سره کړي، بیا د لوړو زده کړو لپاره بهر ته تللی، په انګلستان کې یې له (برمنګهام) پوهنتون څخه د تولنیزې پراختیا په څانګه کې د لیسانس سند ترلاسه کړی او وروسته یې د بریتانیا له (یورک) پوهنتون څخه (تر جنګ وروسته رغونه) کې د ماسترۍ دیپلوم ترلاسه کړی دی. په (۱۳۶۷-۱۳۸۱ل) کلونو کې یې په پېښور کې په بېلابېلو نادولتي موسسو کې پر بېلابېلو پوستونو کار کړی دی. له (۱۳۸۱-۱۳۸۳ل) کلونو پورې د کلیو پراختیا وزارت کې د پالیسیو جوړولو په برخه کې مشاور و، له (۱۳۸۳ل) کال څخه بیا تر (۱۳۸۵ل) کال پورې د یاد وزارت د

(احسان ضیاء)

عبدالرشید سلام

پروګرامونو مرستیال شو.

احسان ضیا پر (۱۳۸۵ل) کال د کلیو او پراختیا وزارت ته نوماند شو، له ولسي جرګې څخه يې باور رايه واخیسته او د ولسمشر کرزي د ولسمشرۍ تر دويمې دورې پورې د ياد وزارت د وزير په توګه پاتې شو.

احسان ضيا د يو مسلكي وزير په توګه د ياد وزارت چارې په نسبي ډول په ښه توګه پرمخ يوړلې، په كارونو كې تقريباً بريالی و، د ملي پيوستون پروګرام چې له پخوا پيل شوی و، دا لړۍ لاپسې وغځول شوه او په زرګونو كليو ته لومړني خدمات ورسول شول. په خپله له وزير څخه ځه خاص قومي، ژبني، تنظيمي او نور داسې تمايلات ځرګند نه شول، چې لکه د ځينو نورو وزيرانو په شان پر متنازعه شخص بدل شي، يو زيات شمېر نويو كادرونو ته يې هم په دې وزارت كې د كار زمينه برابره كړه.

۱۲- ويس برمک: ويس برمک اصلاً له پنجشېر څخه دی، خو د كليو او پراختيا وزارت ته د نوماندۍ پر مهال يې ځان د كابل اوسېدونكی څكه معرفي كړ چې له ولسي جرګې څخه ځان په اسانۍ سره بريالی كړي. بله سياسي خبره په دې كې دا وه چې په حكومت كې د پنجشېر د اوسېدونكو شمېر، په تېره بيا په حساسو پوستونو كې دومره زيات و، چې هر بل مهم پوست ته له دې سيمې څخه د بل پنجشېري معرفي كول، له عامه ذهنيت سره د مخالفت مانا لرله، نو ځكه خو ويس برمک هم دې حساسيت ته متوجه و او د پنجشېر پرځاى يې ځان د كابل اوسېدونكى معرفي كړ.

(ويس برمک)

ويس برمک له (۱۳۸۲ل) كال راهيسې په بېلابېلو نړيوالو او كورنيو دولتي ادارو كې كار كړی دی. پنځه كاله يې د ملګرو ملتو په پراختيايي اداره (UNDP) كې كار كړی. پر (۱۳۸۲ل) كال يې د مخدره توكو پرضد

عبدالرشيد سلام

د لوېږ اداري او د کليو او پراختيا وزارت د ستر مشاور په توګه کار کړی دی. ويس برمک پر (۱۳۸۴ل) کال د کليو او پراختيا وزارت د پروګرامونو د ستر مشاور په توګه غوره شو او وروسته د ياد وزارت د ملي پيوستون (NSP) پروګرام د مشر په توګه وټاکل شو. له (۱۳۸۷ل) څخه تر (۱۳۹۰ل) کلونو پورې يې د کليو پراختيا وزارت د پروګرامونو د مرستيال په توګه کار وکړ او تر هغه وروسته د ولسمشر کرزي د جمهوري رياست په دويمه دوره کې د کليو او پراختيا وزارت ته د وزير په توګه نوماند شو، خو ولسي جرګې د باور رايه ور نه کړه، خو په دويم ځل يې د باور رايه تر لاسه کړه او د ياد وزارت د وزير په توګه منتخب شو. ويس برمک د برېتانيا له (لندن) پوهنتون څخه (د پراختيايي علومو او تر جګړې وروسته بيا رغونې) په برخه کې تر ليسانس پورته سند يا ډپلوم ترلاسه کړی دی.

ويس برمک چې کله د کليو او پراختيا وزارت وزير شو، نو د نظار شورا له مشرانو، په تېره بيا د کرزي له لومړي مرستيال (محمدقسيم فهيم) او نورو سره يې خپل خواږه او پخواني روابط پټ نه کړل، د هغوی اکثرو سياسي او پټو پروګرامونو کې يې برخه اخيسته او همدا فهيم خان و چې د برمک د بېرته لرې کېدو مخه يې ونيوله.

ويس برمک که څه هم له اسلامي جمعيت او نظار شورا سره خپل روابط ساتل، خو په عمومي ډول يې په ياد وزارت کې ډېر زيات تنظيمي مسايل نه پالل، ياد وزارت چې له پخوا څخه کوم پرمختيايي پروګرامونه پيل کړي وو، ده د يوه مسلکي وزير په توګه هغو ته دوام ورکړ او ملي پيوستون پروګرام يې پسې وغځاوه. په نوموړي وزارت کې يې پخواني مسلکي کادرونه لرې نه کړل، ډېر کم بدلون په کې راغی او ځينې پامور مثبتې پروژې يې هم عملي کړې.

۱۳- محمد اسمعيل خان: د ولسمشر کرزي د واکمنۍ په بېلابېلو پړاوونو کې اسمعيل خان له مطرحو سياسي، پوځي، تنظيمي، اقتصادي او

عبدالرشید سلام

قومي شخصیتونو څخه یو مهم شخص ګڼل کېږي. محمد اسمعیل خان په خپل سیاسي ژوندانه کې ډېرې لوړې ژورې تېرې کړي، د سختیو او خوشالیو دواړو مزه یې څکلې ده. محمد اسمعیل خان پر (۱۹۵۶م) کال د هرات ولایت د (شینډنډ) ولسوالۍ په (زیرکوه) سیمه کې زیږېدلی

(محمد اسمعیل خان)

دی. خپلې لومړنۍ زده کړې یې په هرات کې بشپړې کړي دي او بیا په کابل کې له حربي پوهنتون څخه فارغ شوی دی. د یاد پوهنتون په توپچي څانګه کې یې زده کړې کړې دي. اسمعیل خان له خلقي نظام سره ایډیالوژیک اختلافات درلودل او ویل کېږي کله چې پر (۱۳۵۸ل) کال د یاد حکومت پرضد په هرات کې عمومي پاڅون وشو او د دې پاڅون په نتیجه کې د زرګونو افغانانو وینې تویې شوې، محمد اسمعیل خان او ځینو نورو پوځیانو هم په دې پاڅون کې ونډه لرله. محمد اسمعیل خان دا مهال د (تورن) پوځي رتبه لرله، نو ځکه خو د (تورن اسمعیل خان) په نامه مشهور شو.

محمد اسمعیل خان د روسانو د یرغل پرضد پراخه نظامي ونډه واخیسته او د اسلامي جمعیت د تنظیم د پوځي قومندان په توګه یې په هرات او جنوب غرب حوزه کې پراخ عملیات تر سره کړل.

د ډاکټر نجیب الله د نظام تر سقوط وروسته تورن اسمعیل خان د هرات حاکم شو او د (امیر) لقب هم ورپورې وتړل شو. دا مهال نو تورن اسمعیل خان ورو ورو خپل ایډیالوژیک خط ته قومي مسیر ورکړ او د اسلامپالنې پرځای یې د قومپالنې مالګه زیاته شوه. له خپلو حریفو تنظیمونو سره یې په هرات، غور، هلمند، نیمروز، فراه او ځینو نورو سیمو

عبدالرشيد سلام

کې پراخ او متفرق جنګونه وکړل. څرنګه چې دا مهال اسمعیل خان پر (تورغونډۍ) او (اسلام قلعه) دواړو بندرونو بشپړ واک درلود او د هرات نور مالي امکانات یې هم په واک وو، نو له دې امکاناتو څخه یې اعظمي ګټه پورته کړه او خپل سیالان یې له مخې لرې کړل، خو بیا هم په هرات کې له پوره سردردۍ څخه خلاص نه شو. د ده قومي تمایلاتو ده ته نورې پټې او ښکاره جبهې پرانیستې. څرنګه چې دا مهال عواید مرکزي نه وو، نو اسمعیل خان په دې بریالی شو چې په هرات ښار کې ښه رغونه او نوې جوړونه وکړي، خو دا ودانیز کارونه یوازې د ښار تر څنډو رسېدل، لمن یې کلیوالو سیمو او ولسوالیو ته ونه رسېده. اسمعیل خان ته د (سترجنرال) پوځي رتبه ورکړل شوه، خو په عوامو کې هغه د (تورن اسمعیل خان) په نامه یادېده. هغومره په ستر جنرال اسمعیل خان مشهور نه و، لکه په (تورن اسمعیل خان). نه یوازې د اسمعیل خان دا حالت و، بلکې ټولو هغو کسانو چې په ناطبیعي او یو ناڅاپي ډول یې دا رتبې اخیستې وې، هغوی ټول پر خپل هغه لومړني حالت یادېدل. (ستر جنرال سرکاتب عطامحمد، برید جنرال ضابط اکرم. برید جنرال معلم زمان، ستر جنرال معلم عطامحمد نور) او نور، که دوی اوس په هره رتبه وو، خو عوامو ورسره خپله پخوانۍ دنده او رتبه هم یادوله. ان یو ځل له راډیو څخه نشر شوي وو چې: ((ستر جنرال تورن اسمعیل خان)). په هر ترتیب، اسمعیل خان په تنظیمي واکمنۍ کې د هغو والیانو له جملې څخه و چې هرات یې په نسبي امن کې هم وساته او د بیا رغونې کارونه هم په کې تر سره شول. په ننګرهار کې حاجي عبدالقدیر پر دې بریالی شو چې ننګرهار د تنظیمي جګړو له اوره وساتي. په تنظیمي اړو دوړ کې د افغانستان په اکثرو لویو او وړو ولایتونو کې د جګړې اورونه بل وو، خو دوه لوی ولایتونه (هرات او ننګرهار) له نسبي امن څخه برخمن وو.

دې حالت دوام درلود چې د طالبانو تحریک راوټوکېد، طالبان لا په کندهار کې وو چې له اسمعیل خان سره یې رقابت پیل شو، خو جنګونه

عبدالرشید سلام

يې د فراه شاوخوا کې سره وکړل، خو اسمعيل خان پرې برلاسی و، طالبان چې دا مهال د کابل په محاذ کې ډېر مصروف وو، نو نه يې غوښتل چې په غربي جبهه کې هم ځان مصروف کړي، اسمعيل خان خپل پوځي غرور پسې واخيست او د هلمند تر (ګرشکه) پورې يې خپلې لښکرې واستولې، دا مهال بي بي سي راډيو له اسمعيل خان څخه پوښتنه وکړه چې طالبانو سره ولې د خبرو له لارې پرمخ نه ځې چې جګړه مو پيل کړې ده؟ ده په ډېر غرور وويل: ((حالا ديګر کی مانده که ما کتش ګپ بزنيم...)) اسمعيل خان فکر وکړ چې تر ګرشک پورې د ده د پوځونو پرمختګ د طالبانو د حتمي زوال مانا لري. کله چې کندهار ښار کې د اسمعيل خان د لښکرو د پرله پسې پرمختګ اوازه ولګېده، نو طالبانو دا جګړه د خپلې بقا جګړه وګڼله، ولسي خلکو هم د طالبانو ملاتړ وکړ، د طالبانو په متقابل بريد کې د اسمعيل خان لښکرې نه يوازې د هلمند له څنډو پورته شوې، بلکې په فراه کې يې هم سخته ماتې وخوړه، طالبانو (ادرسکن) هم ونيو، د هرات ښار ته داخل شول. د طالبانو دا بريد او برياليتوب د برېښنا په شان تېز و. اسمعيل خان ايله په دې بريالی شو چې خپل ځان او نږدې دوه درې سوه ملګري له (۹۵) مليونو نغدو ډالرو سره (اسلام قلعه) بندر ته ورسوي. لومړی ايراني عسکرو ايران ته د وراوښتو اجازه نه ورکوله، دا مهال طالبان په هرات ښار او اسمعيل خان په اسلام قلعه کې و، څو ساعته انتظار يې وويست، دا مهال نو د اسمعيل خان او د هغه د ملګرو د ژوند سختې شېبې وې. تر څو ساعته انتظار وروسته اسمعيل خان او ملګري يې ايران ته واوښتل او هرات په بشپړ ډول د طالبانو لاس ته ورغی. طالبانو بيا وروسته د کابل د نيولو امکانات هم ترلاسه کړل او جګړه د کابل شمال او د هېواد شمال ته وغځېده. د طالبانو له رژيم څخه فراريانو اکثرو ايران ته پناه يوړه او ايران ورته پوځي کمپونه جوړ کړل.

اسمعيل خان هم دا مهال د ايران له پوځي او مالي مرستو برخمن و،

عبدالرشید سلام

ببرته د جګړې لپاره فاریاب ته راغی او له (جنرال مالک) سره یې یوه پوځي تلواله جوړه کړه. اسمعیل خان او جنرال مالک دواړه د بادغیس په (بالامرغاب) کې د جګړې لومړۍ کرښې ته راغلل او دلته جنرال مالک د بوې معاملې په ترڅ کې اسمعیل خان طالبانو ته تسلیم کړ. طالبانو اسمعیل خان ونیو او د کندهار په زندان کې یې څو کاله بندي کړ. اسمعیل خان وروسته د یوې معاملې په ترڅ کې له زندانه پر تېښته بریالی شو او ببرته ایران ته لاړ. د زندان کلونه د اسمعیل خان د ژوند ډېرې سختې شپې او ورځې دي. کله چې د طالبانو نظام ړنګ شو، نو اسمعیل خان د نورو پخوانیو قومندانانو په څېر ببرته راژوندی شو، هرات یې بیا خپل استحقاق وګاڼه، خپله هلته د والي او زوی یې (میرویس صادق) په موقته اداره کې د وزیر په توګه مقرر شو. دا مهال بیا هم د قدرت غرور پسې واخیست، زور او دیکتاتورۍ ته یې دوام ورکړ، سیمه ییز خلک د ده او د ده د زوی د زور له لاسه تر پوزې راغلل. زوی یې میرویس صادق د هرات فرقې د قومندان (نایبزاده) پر کور ورغلل او زوی یې په کې ووژل شو. د زوی وژنې د اسمعیل خان پر فکري او رواني حالت ژور اغېز وکړ، خو بیا یې هم له سیاسته لرې نه کړای شو. اسمعیل خان وروسته د کرزي پر حکومت باندې د کورنیو او بهرنیو کړیو د زیات فشار له امله کابل ته راوغوښتل شو او دلته د اوبو او برېښنا د وزیر په توګه انتخاب شو.

سره له دې چې اسمعیل خان نه غوښتل کابل ته راشي او د هرات ولایت خپلسرې واکمنۍ پر وزارت بدله کړي، خو نړیوالو فشارونو، مرکزي حکومت دې ته اړ کړ چې اسمعیل خان کابل ته راشي. هغه مهال چې د اسمعیل خان پر ضد په هرات کې د (امان الله خان) له خوا پاخون پیل شو او حالات په هرات کې ترینګلي وو، نو زه یوه ماښام د کرزي صیب په کور کې مېلمه وم، زلمی خلیلزاد هم هلته مېلمه و، چې د اسمعیل خان له خوا ورته زنګ راغی او د هرات بغاوت یې د طالبانو کار وباله، خو خلیلزاد ورته خندل چې بل ځای مې هم د دې جریان یادونه کړې ده. مانا دا چې

عبدالرشید سلام

امریکایانو نه غوښتل اسمعیل خان نور په هرات کې خپلې واکمنۍ ته دوام ورکړي. خپله اسمعیل خان هم خپله امریکایي ضد روحیه نه پټوله، خو امریکایي ضد روحیه یې یوازې په ورو خصوصي محفلونو کې څرګندوله. یو ماښام کرزي صیب په خپل کور کې روژه ماتي ته یو څو محدود کسان رابللي وو، زه (یون) او د هلمند والي (شېرمحمد اخوندزاده) او یو څو تنه نور هم دې روژه ماتې ته دعوت وو. دا مهال د اسمعیل خان په باب څه خبره یاده شوه. (شېرمحمد اخند زاده) وویل: ((هغه ورځ زه د اسمعیل خان لیدو ته ورغلی وم، هغه د امریکا ضد خبرې کولې، مونږ ته یې وویل، مونږ باید جهاد وکړو، جهاد فرض دی، داسې دی او هغسې دی. ما ورته وویل، مونږ ګرموې او که رښتیا وایې؟ که رښتیا وایې څه ته مخکې مونږ درپسې، هغه به بې غیرته وي چې بېرته راګرځي او که هسې مونږ ګرموې او تاسې بیا د پخوا په شان ځانونه غلي نیسئ نو هغه بیا بېله خبره ده)).

شېر محمد اخوندزاده ولسمشر ته وویل: ((رییس صیب دا سړی مې خوښ نه شو، ډېر دوه مخی دی.))

په اوبو او برېښنا وزارت کې د هغه د تقرر په اړه امریکایانو مثبت نظر نه درلود، هغوی غوښتل په دې وزارت کې ډېره پانګونه وکړي ان تر (پنځه ملیاردو ډالرو) پورې، خو نه یې غوښتل د داسې یو شخص په وجود کې دا پانګه ولګول شي چې ویل کېږي له ایران سره نږدې اړیکي او خواخوږي لري. امریکایانو څو ځله ولسمشر کرزي ته وویل چې اسمعیل خان باید له دې وزارته لرې شي، خو کرزي د امریکایانو نظرونه نه منل.

اسمعیل خان د کرزي د ولسمشرۍ د دویمې دورې تر پایه یاد وزارت کې خپلې دندې ته دوام ورکړ.

له یو شمېر برياوو او ځینو نیمګړتیاوو سره سره یې خپله دنده ترپایه وغځوله. ځینې پروژې د ده د واکمنۍ پر مهال ډیزاین شوې، خو ګټې اخیستنې ته تیارې نه شوې. افغانستان ته له ترکمنستان، ایران او تاجکستان

ځغه وارداتي برېښنا راورسېدله، خو داخلي برېښنا بندونه لا تردې دمه جوړ نه شول. په برېښنا وزارت کې د اسمعیل خان د نسبي برياوو او نیمګړتیاوو ترڅنګ هغه ترپایه له خپلې تنظیم پالنې او توکم پالنې لاس وانه خیست، هغه خپل پخواني تنظیمي اړیکي بیا له سره تازه کړل، په مرکز کې د یوې سیاسي څېرې په توګه څرګند شو، خو هرات کې یې د وخت په تېرېدو سره خپل پخوانی برم، شان او شوکت له لاسه ورکړ.

۱۴- محمد عارف نورزی: عارف نورزی اصلاً د کندهار ولایت اوسېدونکی دی. تر ثانوي زده کړو وروسته د کرنې پوهنځي محصل شو، خو د شوروي لښکرو د یرغل له امله یې زده کړې ناتمامې پاتې شوې او د مجاهدینو له لیکو سره یوځای شو.

(عارف نورزی)

عارف نورزي له اسلامي جمعیت او شمالټلوالې سره نږدې اړیکي درلودل، کله چې یاده ټلواله د ډاکتر نجیب الله نظام تر ړنګېدو وروسته کابل ته راننوته، نو عارف نورزی په کې د کابل د (۷) فرقې د قومندان په توګه مقرر شو. نورزي د طالبانو حاکمیت پر مهال بیا د شمالټلوالې لمن ونیوه او د طالبانو خلاف یې په ځینو جګړو کې ګډون وکړ.

عارف نورزی د طالبانو د حاکمیت پر مهال اروپا ته د احمدشاه مسعود د ملګري هئیت د سفر ملګری و او احمدشاه مسعود ورته د پښتنو په استازی خاص ارزښت ورکاوه.

نورزی پر (۱۳۸۰ل) کال د قوس پر (۱۴)مه نېټه د بن کنفرانس غړی و او تر دې کنفرانس وروسته د سپکو صنایعو او غذایي موادو د وزیر په توګه غوره شو. په انتقالي اداره کې د قومونو او قبایلو چارو د وزیر په توګه غوره

عبدالرشید سلام

شو. تر هغه وروسته نورزي له کندهار څخه ولسي جرګې ته څان کاندید کړ او دې مقام ته بریالی شو، بیا یې د ولسي جرګې د مرستیال په توګه خپله دنده تر سره کړه.

د ولسي جرګې د مرستیال په توګه یې کله له ولسمشر کرزي سره اړیکې ښه او کله ترینګلي وو. عارف نورزی د خبرو په اندول د عمل سړی دی، مېلمه پالنه، افغانپالنه یې ښه خصوصیتونه دي. له استاد سیاف او نظار شورا دواړو سره یې ښه اړیکې درلودل، خو خپل قومي خصوصیت یې هم له لاسه نه و ورکړی. د کرزي له کورنۍ سره یې هم د خپلولۍ اړیکې درلودل.

د ولسي جرګې د مرستیالۍ پر مهال یې خپلې لوړې زده کړې پوره کړې او تر هغه وروسته څه موده د ولسمشر کرزي د سلاکار په توګه پاتې شو او بیا هغه د اوبو او برېښنا وزارت د وزیر په توګه نوماند کړ، له ولسي جرګې څخه یې باور رایه ترلاسه کړه او د کرزي د حکومت تر پایه یې یاده دنده سرته ورسوله.

۱۵- اشرف غني احمدزی: ډاکتر اشرف غني احمدزی د (شاه جهان احمدزي) زوی، په لوګر ولایت کې زېږېدلی دی. په هېواد کې تر لومړنیو او ثانوي زده کړو وروسته یې د (بیروت) په امریکایي پوهنتون او نیویارک کې لوړې زده کړې تر سره کړې او تر هغه وروسته یې د بشر پوهنې په څانګه کې د دوکتورا سند ترلاسه کړی دی. احمدزي کلونه کلونه په نړیوال بانک او نورو نړیوالو ادارو کې کار کړی او له هېواده بهر یې په معتبرو پوهنتونونو کې د استاد په توګه دنده سر ته رسولې ده. له هېواده بهر د استوګنې او دندې پر مهال یې له رسنیو سره د افغانستان د مسایلو د شننونکي په توګه هم خپله رابطه ساتلې ده. کله چې د طالبانو نظام ړنګ شو، نو ډاکتر اشرف غني هم د نورو بهر مېشتو افغانانو په څېر خپل هېواد ته راغی او دلته د بهرنیو مرستو د انسجام د ادارې د مشر په توګه مقرر شو.

عبدالرشید سلام

اشرف غني په انتقالي اداره کې د مالیې د وزیر په توګه دنده اجرا کړه او دا مهال یې په یاد وزارت کې یو لړ مثبت بدلونونه او پرمختګونه راوړل. پر سترو جنګسالارانو یې ناقانونه امتیازات او پیسې بندې کړې او دې کار ده ته هم یو لړ مشکلات راوتوکول. د اسلامي جمعیت په تېره بیا د استاد رباني د زیات فشار له امله ولسمشر کرزي، اشرف غني له خپلې دندې لرې کړ او پرځای یې ډاکتر انورالحق احدي وټاکل شو. له یادې دندې د غني د لرې کېدو اساسي علت د ناقانونه پیسو او ناقانونه بلونو نه اجراکول وو. ان د کرزي د ولسمشرۍ د لومړۍ دورې د سوګند د مراسمو ناقانونه اضافي بلونه یې هم تېر نه کړل. د اشرف غني غوڅ چلند هم بل عامل و چې دی یې د دې دندې دوام ته پرېنښود.

تر هغه وروسته اشرف غني د ولسمشر کرزي له خوا د کابل پوهنتون د رییس په توګه مقرر شو او تر یو څه مودې وروسته یې دا دنده هم له لاسه ورکړه او د ولسمشرۍ دویمې دورې ټاکنو ته یې ځان کاندید کړ. په یادو ټاکنو کې اشرف غني چندان رایې ونه ګټلې، خو تر هغه وروسته یې هڅه وکړه له کرزي سره ښېرته خپل اړیکي ورغوي، البته تر ټاکنو دمخه د اشرف غني خیالات ډېر لوړ وو، کرزي هم فکر کاوه چې اشرف غني به په ولس کې ډېر ښېخ ولري، نو ځکه خو له ده سره هر ډول تفاهم ته حاضر و، خو غني ته ځینو غوړه مالانو داسې تصور ورکړی و چې ته په ولس کې زیات نفوذ لرې، له کرزي سره هېڅ ډول تفاهم ونه کړې.

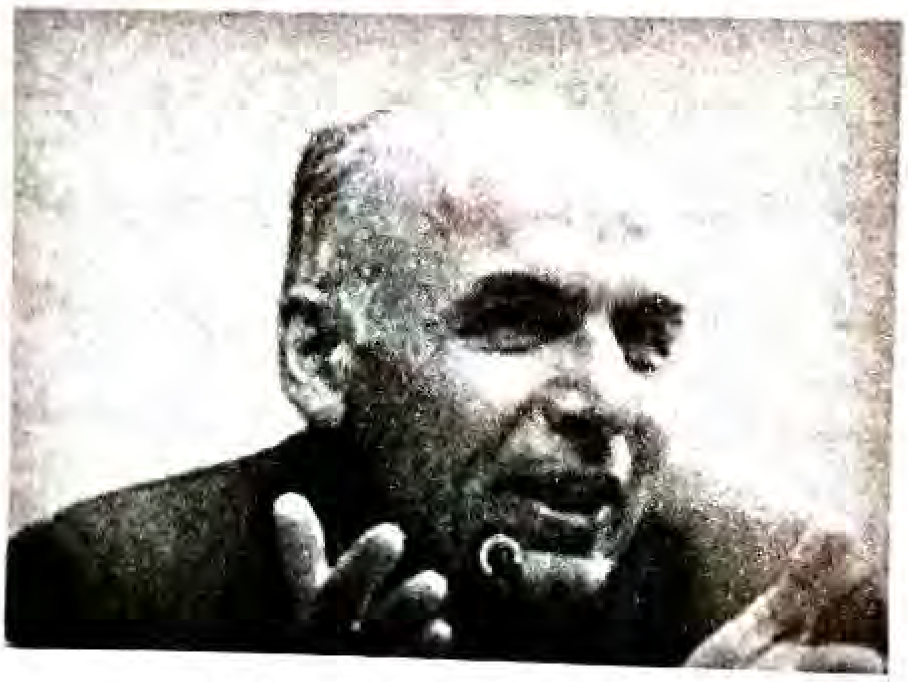
(ډاکتر اشرف غني احمدزی)

کرزی دا مهال حاضر و، غني ته په راتلونکي حکومت کې غټ امتیازات ومني، خو چې دی له خپلې نوماندۍ څخه تېر شي. دا مهال د

عبدالرشید سلام

غني تصورات ډېر لوړ وو. د ډاکټر حضرت عمر زاخېلوال په کور کې د هغه په وساطت دواړه جرګې ته سره کېناستل، خو د غني شرایط دومره سخت وو چې کرزي يې د منلو توان نه درلود. غني کرزي ته وويل چې که زه له خپلې نوماندۍ تېرېږم، نو ته به زما لاندې شرايط منې: ((وروسته به دې له افغانستانه باسې، د څلورو لويو ولايتونو؛ کندهار، هرات، بلخ او ننګرهار واليان به زه ټاکم، د کابينې غړي به زه ټاکم)) او دېته ورته څينې نور شرايط هم وو. کرزي ورته وويل چې تر دې خو ښه دا ده چې زه ستا په ګټه تېر شم، جرګه همداسې پيکه پايته ورسېده، خو کله چې ډاکټر غني ځان کانديد کړ، نو تر رمضان بشردوست يې هم کمې رايې وګټلې. تر هغه وروسته غني د خپل ځان په وزن پوه شو او کرزي سره يې بيا خپل مناسبات ورغول. له بهرنيو ځواکونو څخه د انتقال بهير پيلېدونکی و، ټاکل شوې وه ډاکټر سپنتا د دې بهير مشر شي، خو امريکايي چارواکي پرې خوښ نه وو، د ولسمشر کرزي سپنتا خوښ و، خو امريکايانو پر غني ټينګار کاوه، غني هم دې څوکۍ ته ډېره لېوالتيا ځکه لرله چې غوښتل يې د ولسمشرۍ راتلونکو ټاکنو ته تياری ونيسي. ټاکل شوې وه په همدې ورځو کې پر ياد پوست د اشرف غني د ګومارنې يا تقرر حکم صادر شي. ما دا مهال له ډاکټر اشرف غني سره د هغه په کور کې ځانګړې ملاقات درلود، هغه ته مې وويل چې که غواړې راتلونکو ټاکنو ته ودرېږې، نو له کرزي صيب سره مناسبات مه خرابوه، دا پوست داسې دی چې ته له ولس سره رابطې ټينګولای شې، د خلکو له حافظې څخه نه وځې، کله چې حکومت کې اوسې، د خلکو په حافظه کې ژوندی پاتې کېږې. دې ټولنه کې ټاکنې په علم نه ګټل کېږي، په امکاناتو ګټل کېږي، هغه بل ځل دې ټاکنې بايلودلې، علت يې دا و چې حکومت درسره نه و، حکومت نيم کرزي صيب سره و او نيم ډاکټر صيب عبدالله سره، څرنګه چې ولسمشر کرزی اکثريت ته منسوب و، نو ځکه يې ولسي رايې تر عبدالله زياتې شوې، خو

عبدالرشيد سلام

دولتي زور د دواړو برابر و. تاسره چې دولتي زور نه و، هغومره رايې دې څرګنده خبره ده چې راتلونکي کې کرزی صيب ځان نه شي وګټلې. نو دولتي قدرت ټول شمالټلوالې ته پاتې کېږي، نو که ته کانديدولای، نو دولتي قدرت ټول شمالټلوالې ته پاتې کېږي، نو که ته غواړې چې بيا ځان کانديد کړې، د کرزي ملاتړ بايد درسره وي او په دې ډول که د حکومت نيمايي برخه درسره ونه درېږي، نو يوه برخه خو به درسره ودرېږي، بيا به ټول خپل زور وهو چې ټاکنې مقابل طرف ونه ګټي.

ډاکتر اشرف غني وويل، دا ځل له ماخځه مناسبات نه خرابېږي که رييس صيب (کرزی صيب) يې خراب هم کړي زه يې نه خرابوم. ما او ډاکتر غني پر نورو مسايلو هم خبرې وکړې، خو دلته ماته د راتلونکي ولسمشرۍ ټاکنو ته د نوماندۍ لپاره د ده اراده يوځل بيا څرګنده شوه.

ډاکتر اشرف غني د انتقال د پروسې ترپايه د دې بهير د مشر په توګه پاتې شو او دا بهير يې په نسبي ډول په بري سره سرته ورساوه.

د اشرف غني په باب اکثره په دې متفق دي چې ډېر عالم او پوه سړی دی، خو په دې هم ټول يوه خوله دي چې اوسېله نه لري، صحت يې هم د ډېرو کارونو اجازه نه ورکوي، ځينې خلک داسې فکر کوي چې دی ښه عالم دی، خو ښه سياستوال او ښه مدير نه دی، ډېر توند چلند لري، ټولنيز مناسبات هم نه شي پاللی، خو دې سره سره تر اوسه چې ده کومې څلور مهمې دندې تر سره کړي، په هغو کې دی په نسبي ډول بريالی و؛ نيمګړتياوې يې کمې او برياوې يې زياتې وې، دا به وخت ثابته کړي چې په راتلونکو نورو دندو کې به دی تر کومه بريده بريالی وي؟

۱۶- **سيد مصطفی کاظمي:** سيد مصطفی کاظمي پر (۱۳۴۳ل) کال په پروان ولايت کې زېږېدلی دی. لومړنۍ او ثانوي زده کړې يې په کابل کې تر سره کړې او بيا د مجاهدينو له ليکو سره يوځای شوی دی. شيعه ډلو، چې له ايران سره نږدې اړيکې درلودل، ويل کېږي چې کاظمي هم له دې اړيکو برخمن و. د جهاد په وروستيو کلونو او په کابل کې د

عبدالرشید سلام

تنظیمواکۍ پر مهال د یوه قوموندان او ژبور ځوان سیاستوال په توګه راځرګند شو. د طالبانو د واکمنۍ تر ړنګېدو وروسته د بن کنفرانس یو اساسي غړی و او د همدې کنفرانس په برکت د سوداګرۍ وزارت د وزیر په توګه وټاکل شو، د انتقالي ادارې تر پایه یې د دې وزارت چارې پرمخ یوړلې او د خپلې کورنۍ ګڼ شمېر غړي یې د دې وزارت په بهرنیو او کورنیو پوستونو کې مقرر کړل. پر وزارت سربېره یې د کرزي امنیت شورا له دفتر سره هم ټینګ اړیکي درلودل او هره میاشت لږ تر لږه

(سید مصطفی کاظمي)

(لس زره) امریکايي ډالره د جیب خرڅ په توګه ورکول کېدل. کاظمي تر انتقالي ادارې وروسته ځان له کابل څخه ولسي جرګې ته نوماند کړ او یادې جرګې ته بریالی شو او بیا په دې جرګه کې د اقتصادي چارو د کمېسیون مشر شو. کاظمي دا مهال د (ملي اقتدار) په نامه یو ځانګړی ګوند هم جوړ کړ او په دې نامه یې یوه جریده هم چاپوله. وخت پر وخت یې د کرزي په اصطلاح اپوزېشني ګروپ سره خپل اړیکي پالل، د هغو په غونډو کې به ظاهرېده او کله کله به یې د هغوی د مخکښۍ او ویاندۍ دنده هم سرته رسوله، خو له کرزي سره یې هم خپل پټ اړیکي ساتل او د مخالف په رول کې به هم ځرګندېده. تر وزارت وروسته د وزارت او امنیت شورا موټر او نور امتیازات یې هم خوندي وو. کاظمي یو ډېر ژبور، باسلیقه او د وخت پر نزاکتونو پوه سیاستوال و، د خپلو ګټو د تضمین لپاره یې هرې ممکنې چارې ته لاس اچوه او په دې کې تر ټولو ډېر بریالی هم و. کاظمي پر (١٣٨٦ل) کال په بغلان ولایت کې د ولسي جرګې له پنځو تنو نورو وکیلانو او یو زیات شمېر هېوادوالو سره د یوې انتحاري حملې په

عبدالرشید سلام

نرخ کې ووژل شو.

۱۷- هدایت امین ارسلا: هدایت امین ارسلا اصلاً د ننګرهار ولایت د حصارک ولسوالۍ اوسېدونکی دی، خو په کابل کې زېږېدلی دی، ارسلا تر تحصیلاتو وروسته پر مهمو دولتي او نادولتي پوستونو کار کړی، د ډاکتر نجیب الله حکومت تر ړنګېدو وروسته د بهرنیو چارو د وزیر په توګه پاتې شوی، په موقته اداره کې یې د مالیې د وزیر په توګه کار کړی دی. نوي افغاني بانکنوټونو کې د هدایت امین ارسلا لاسلیک ځکه راغلی چې دی دا مهال د مالیې وزیر و او بیا د لومړي منتخب ولسمشر په توګه د کرزي تر ټاکنې وروسته د سوداګرۍ د وزیر په توګه پاتې شوی. بیا یې ځان ولسمشرۍ ته کاندید کړ، خو بېرته د ولسمشر کرزي په ګټه تېر شو او هغه بیا د خپل ستر سلاکار وزیر په توګه غوره کړ. ارسلا د کرزي په ټوله واکمنۍ کې د وزیر او ستر سلاکار وزیر په توګه پاتې شوی دی. دی د نرم طبیعت خاوند دی، ارام اعصاب لري، که پر ټول وطن اور ولګي، نو دی به خپل غږ پورته نه کړي. مرحوم رسول امین به ویل: ((که له کونړ څخه دوه لویې لارې چارتراش راوړو، سر پر سر یې کېږدو، تېل پرې واچوو او ارسلا صیب یې پر سر کېنوو، اور ورته ورته کړو، نو ایله به دی غبرګون وښیي.)) ارسلا صیب د دغسې یو طبیعت په لرلو سره کرزي صیب ته وخت پر وخت په کار و چې هغه پرې د ننګرهار او په مجموع کې د پښتنو ونډه پوره کړي. ارسلا صیب که څه هم په سیاست کې د غبرګون ښودلو جوګه نه و، خو د یو مسلکي افغان په توګه یې د حکومتي چارو په قانوني کولو او سمون کې خپله ونډه اخیستې ده. کوم جنجالي شخص نه دی، په دې ډېر خوشاله دی چې په یو نه یو ډول په کابینه کې ناست وي. د ولسمشر کرزي په ګټه

(هدایت امین ارسلا)

عبدالرشید سلام

يې له خپلې نوماندۍ څخه د تېرېدو يو شرط دا و چې موټر به يې د نورو جهادي مشرانو په څېر تر گلخانې ماڼۍ پورې اجازه ولري، نور نو که پر مملکت هر څه راځي، راځي به. ارسلا صيب ته ورته نور شخصيتونه هم په حکومت کې ښه ډېر وو، له شخصي پلوه دې خورا دروند او د عزت سړي دي که چاته يې گټه ونه رسېږي، نو زيان خو يې هېڅ نه رسېږي. کولای شو يو ښه سړی ورته ووايو، خو زړور سړی او ډېر د کار سړی ورته په اسانۍ نه شو ويلای.

۱۸- محمد امين فرهنگ: محمدامين فرهنگ د ولسمشر کرزي د پوه او مسلکي وزيرانو له جملې څخه و، دی پر (۱۹٦۴م) کال په کابل کې زېږېدلی، تر لومړنيو او ثانوي زده کړو وروسته جرمني ته تللی او هلته يې د اقتصاد په څانگه کې پر (۱۹٦۹م) کال له المان پوهنتون څخه ليسانس او ماستري ترلاسه کړې دي.

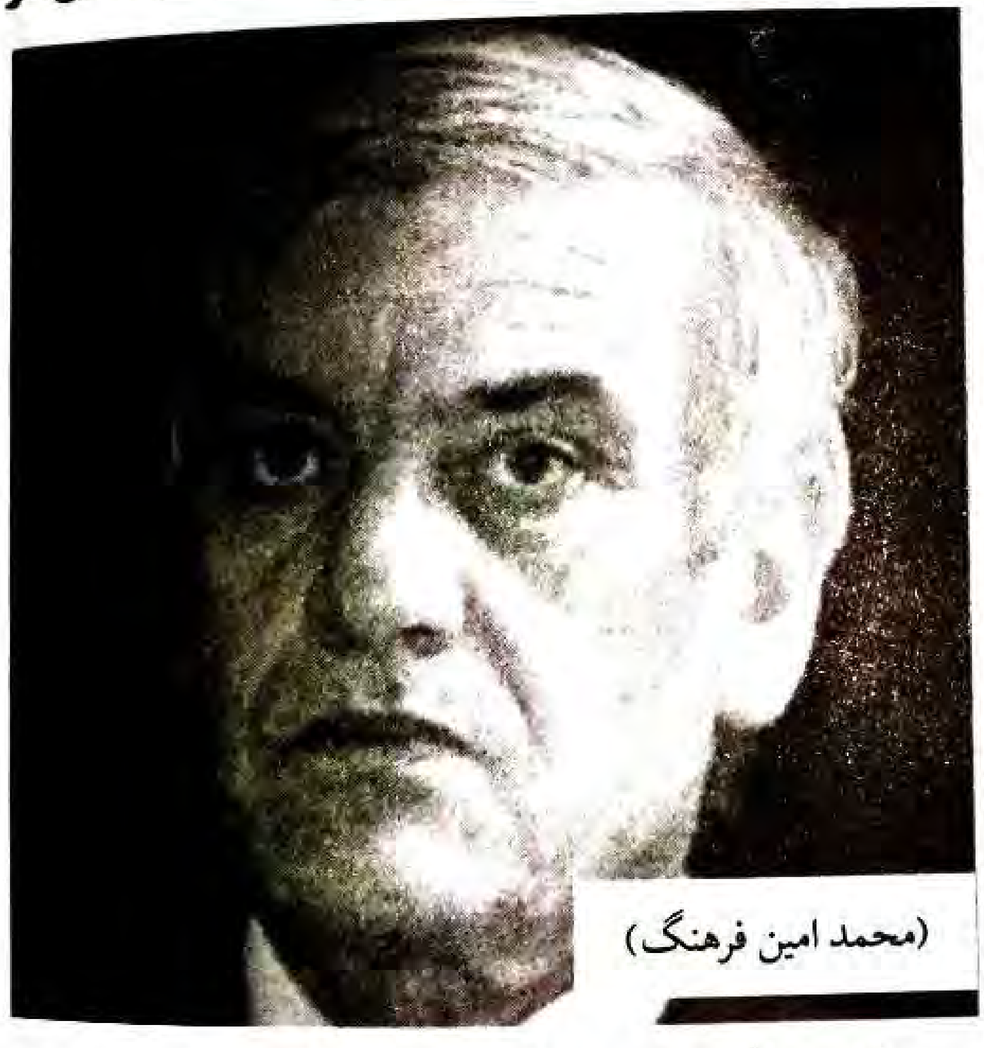
(محمد امين فرهنگ)

تر هغه وروسته يې بيا هم خپلو نورو لوړو زده کړو ته دوام ورکړی او له ياد پوهنتون څخه يې د دوکتورا ډپلوم هم اخيستی دی. امين فرهنگ د کرزي حکومت په لومړۍ انتخابي دوره کې د سوداگرۍ د وزير په توگه نوماند او له ولسي جرگې څخه يې باور رايه ترلاسه کړه، خو په همدې پوست کې بيا د ولسي جرگې له خوا بېرته نا باوره شو. امين فرهنگ تر دې دمخه هم د کرزي د حکومت په مهمو پوستونو کې کار کړی دی. د اساسي قانون په لويه جرگه کې د امين فرهنگ او انوارالحق احدي توضيحات د تفاهم د کمېټې د قناعت وړ وگرځېدل او د افغانستان بانک او

عبدالرشید سلام

نورو اقتصادي مسایلو په باب یې د کمېټې د برخوالو قناعت حاصل کړ. امین فرهنګ په سوداګرۍ وزارت کې له ولسي جرګې څخه د باور رایې تر بېرته اخیستو وروسته په حکومت کې رسمي دنده وانخیسته او د یوه کاربوه په توګه یې خپل نظریات د بېلابېلو رسنیو له لارې هېوادوالو سره شریک کړل. امین فرهنګ په تېرو (۱۳) کلونو کې داسې کوم خطرناک کار نه دی کړی چې هغه دې د هېوادوالو د ناراحتۍ سبب شي او تردې دمه یې داسې نظریات هم نه دي څرګند کړي چې په هېواد کې د قومي تفرقې او تبعیض سبب شي، خو دا چې په اینده کې به څه ډول رول ادا کوي، دا به همغه وخت ثابتوي.

۱۹- ډاکتر انوارالحق احدی: ډاکتر انوارالحق احدي په افغانستان کې د معتدلو سیاستوالو له جملې څخه دی. دوه لسیزې یې د (افغان ملت ګوند) د مشر په توګه دنده سرته رسولې. احدي اصلاً د کابل ولایت د سروبي ولسوالۍ د جګدلک سیمې پورې اړوند یوې روښنفکرې کورنۍ کې زېږېدلی دی. احدي په کابل کې تر خپلو لومړنیو او ثانوي زده کړو وروسته د (بیروت) له امریکایي پوهنتون څخه لیسانس او ماسترۍ دیپلومونه ترلاسه کړي او بیا یې د امریکا له (نورت ویسترن) پوهنتون څخه د سیاسي علومو په څانګه کې

(ډاکتر انوارالحق احدي)

دوکتورا ترلاسه کړې ده. تر موقتې اداري وړاندې انوارالحق احدي په پخوانیو حکومتونو کې لوړ رتبه دولتي دنده نه ده تر سره کړې او تر دې وړاندې نږدې یوه یوه نیمه لسیزه د افغان ملت ګوند د مشر په توګه پاتې شوی. د طالبانو نظام تر ړنګېدو وروسته د موقت حکومت پر مهال احدي

عبدالرشید سلام

د افغانستان بانک د لوی رییس په توګه وټاکل شو. دی د بن کنفرانس له غړو څخه و. د بانک د رییس په توګه یې خپله دنده په ښه شکل تر سره کړې، نوې افغاني بانکنوټونه چې د پخوانیو پیسو پرځای چاپ شول او انفلاسیون یې (یو پر زرمه برخه) راټیټ کړ، د ده په غټو بریاوو کې حسابېږي، خو کله چې همدا نوي افغاني بانکنوټونه پر پخوانیو بانکنوټونو بدلېدل، احدي صیب د بېلابېلو سیاسي، پوځي او نورو فشارونو له امله پر

دې بریالی نه شو چې د پیسو په بدلولو کې تر ډېره حده عدالت، قانونیت او شفافیت تضمین کړي، یو زیات شمېر سیاسي اشخاصو او جنګسالارانو چې پخوانی پیسې یې په ناقانونې ډول ځان سره خوندي کړې وې، له هغوی څخه له کومې پوښتنې پرته یې پخواني بانکنوټونه تبادله کړل او هغوی یو ځل بیا د نویو پیسو د ترلاسه کولو له امله د نوي اقتصاد خاوندان شول؛ نامشروع اقتصاد په مشروع اقتصاد بدل شو، خو په عمومي ډول د نویو پیسو چاپ پخواني انفلاسیون او خپلسري حالت ته د پای ټکی کېښود او ټول پولي سیستم د افغانستان بانک تابع شو.

انورالحق احدي د ولسمشر کرزي د ولسمشرۍ په لومړۍ دوره کې د مالیې وزیر په توګه ونوماند شو او ولسي جرګې د باور رایه ورکړه. په دې وزارت کې د احدي کارونه له بریاوو او نیمګړتیاوو سره مله وو. څرنګه چې

عبدالرشید سلام

دا داسې مهال و چې نړیوالې مرستې تر حده زیاتې وې، نو ځکه خو د حکومت زیاتره نیمگړتیاوې د همدې مرستو تر سیورې لاندې پټې وې. احدي د همدې دورې په پای کې وغوښتل ولسمشرۍ ته ځان نوماند کړي، نو ځکه خو له وزارته لاس په سر شو او پرځای یې ډاکتر حضرت عمر زاخیلوال مقرر شو. احدي بیا د ولسمشرۍ له نوماندېدو څخه هم لاس په سر شو، کرزي سره یې تفاهم وکړ او هغه ورسره په راتلونکي کابینه کې د غړي په توگه یو ځل بیا ژمنه وکړه. کله چې کرزی بریالی شو، نو احدي یې لومړی د اقتصاد وزارت لپاره نوماند کړ، خو له ولسي جرگې څخه یې باور رایه ترلاسه نه کړه. څه موده وروسته یې بیا د سوداگرۍ وزارت لپاره نوماند کړ، احدي دا ځل په دې بریالی شو چې د ولسي جرگې باور رایه راخپله کړي او نږدې پنځه کاله د یاد وزارت د وزیر په توگه پاتې شي. دې وزارت کې هم احدي صیب له بریاوو او نیمگړتیاوو سره خوا په خوا روان و. احدي د نرم او ارام طبیعت خاوند دی، سره له دې چې د یوه گوند مشر و، خو په حکومت کې یې د نورو گوندونو یا تنظیمونو د مشرانو په شان خپلې موخې په پوره او ډانگپیلیو الفاظو نه مطرح کولې. کله کله یې مقام او خوکۍ تېرو او اوسنیو نظریاتو سره هم ټکر کاوه، خو ده یې د رد لپاره له جرئت څخه کار نه اخیسته، د یو سیاسي مشر پرځای تر ډېره حده د یوه تکنوکرات او دولتي مامور په توگه مطرح و، په همدې خاطر خو ترې خپل یو زیات شمېر پخواني ملگري هم خوابدي شول. ځینو خلکو له احدي څخه لوړې غوښتنې لرلې، هغوی ویل احدي د دې پرځای چې د خپل گوند سیاسي نظریاتو او گوندي مبارزو ته زیاته پاملرنه وکړي، دولتي مقام ته یې پاملرنه زیاته وه، گوندي اختلافاتو هم په سیاست کې د هغه رول کمزوری کړ. یو شمېر پلویانو یې ټینگار کاوه چې احدي باید سیاسي مبارزې ته زور ورکړي او دولتي مقامونو ته د خپل گوند نور اشخاص ورمعرفي کړي. احدي د افغانستان د لویو سیاسي تیوریسنانو له جملې څخه دی، خو سیاسي جرئت یې هېڅکله له سیاسي ذکاوت سره موازي

عبدالرشید سلام

روان نه دی.

ځینې خلک فکر کوي چې دا ډول سیاستوال د سیاستپوهانو په توګه مطرح وي، نه د عملي سیاستوالو په توګه. د تیورۍ برخه یې تر عملي کار ډېره درنه ده، خو د دوی نور سیال سیاستوالو بیا معکوس حالت درلود، تیوري کمه او عمل زیات، خو د لوړو زده کړو تیورسن سیاستوال بیا له عمل څخه د تیورۍ په ډګر کې وړاندې او د عمل په ډګر کې ډېر وروسته پاتې وو.

۲۰- محمد شاکر کارګر: محمد شاکر کارګر پر (۱۳۴٦ل) کال په فاریاب ولایت کې زېږېدلی دی. تر لومړنیو او ثانوي زده کړو وروسته یې لوړې تخصصي زده کړې کړي او پر (۱۳۹۰ل) کال یې د حقوقو په څانګه کې د دوکتورا سند ترلاسه کړی دی.

(محمد شاکر کارګر)

شاکر کارګر (د افغانستان د ملي اسلامي جنبش) غړی او د جنرال دوستم ډېر نږدې او باوري کس دی. په حقیقت کې د هغه سیاسي مشاور ګڼل کېږي او د هغه پوره ملاتړ هم ورسره دی. له (۱۳۷۰ل) کال راهیسې چې جنرال دوستم په سیاسي او پوځي ډګر کې لوبېږي، نو شاکر کارګر هم په بېلابېلو پوستونو کې ورسره راڅرګندېږي. شاکر کارګر د بن په کنفرانس کې د اوبو او انرژۍ د وزیر په توګه منتصب شو او په انتقالي اداره کې هم پر همدې پوست پاتې شو. شاکر کارګر د افغانستان د سفیر په توګه هم دنده اجرا کړې ده. د کرزي د ولسمشرۍ په دویمه دوره کې په ولسي جرګه کې د فاریاب د خلکو استازی شو او تر هغه

عبدالرشید سلام

وروسته بیا د ولسمشر کرزي له خوا د سوداګرۍ د وزیر په توګه نوماند او د ولسي جرګې له خوا د یاد وزارت د وزیر په توګه منتخب شو.
شاکر کارګر یو ازاد طبیعته شخص دی، مذهبي افراطي تمایلات نه لري، خو خپله اتنیکي لېوالتیا لري. د جنرال دوستم تر مشرۍ لاندې د ملي اسلامي جنبش له مهمو سیاسي سټو څخه ګڼل کېږي او د ده په واسطه د جنرال دوستم یو شمېر بهرني اړیکي هم تنظیم شوي دي. د اقتصاد له پلوه یې ځان ښه بډایه کړی او له علمي پلوه یې هم په حقوقو کې ځان د دوکتورا تر کچې رسولی دی.

۲۱- ډاکتر حضرت عمر زاخېلوال: ډاکتر عمر زاخېلوال د ننګرهار ولایت په یوه متدینه کورنۍ کې زېږېدلی، تر لومړنیو، ثانوي او لوړو زده‌کړو وروسته کډوالۍ ته اړ شوی، لومړی پاکستان او بیا کاناډا ته تللی. په کاناډا کې یې خپلو نورو لوړو زده کړو ته دوام ورکړی او د (اوتاوا) له (کارلتون) پوهنتون څخه یې د اقتصاد په برخه کې د دوکتورا دیپلوم ترلاسه کړی او بېرته یې په همغه پوهنتون کې د استاد په توګه دنده اجرا کړې ده.

(ډاکتر حضرت عمر زاخېلوال)

ډاکتر زاخېلوال د طالبانو د نظام تر ړنګېدو وروسته بېرته هېواد ته راستون شو، د بېړنۍ لویې جرګې غړی شو او بیا یې د کلیو او پراختیا وزارت کې د مشاور په توګه دنده پیل کړه.
تر هغه وروسته د پانګونې د ملاتړ اداري (ایسا) مشر شو او همدارنګه د افغانستان بانک د عالي شورا غړی. زاخېلوال بیا په اقتصادي چارو کې د ولسمشر مشاور او د لنډ مهال لپاره د ترانسپورت وزارت د سرپرست په توګه پاتې شو.

ډاکټر زاخېلوال بیا د ولسمشر کرزي له خوا مالیې وزارت ته ونوماند او له ولسي جرګې څخه یې باور رایه ترلاسه کړه او د کرزي د واکمنۍ تر وروستیو شپو ورځو پورې د یاد وزارت د وزیر په توګه پاتې شو. زاخېلوال په مالیې وزارت کې د خپلې دندې پر مهال ډېر بریالیتوبونه هم ترلاسه کړل، خو ستونزې او نیمګړتیاوې یې هم کمې نه وې. بهرنۍ پانګه یې راجلبه کړه، بېلابېل صنعتي پارکونه یې جوړ کړل، د خصوصي پانګونې لپاره یې زمینه برابره کړه، وزارت ته نوی او مسلکي کادر جذب شو، پر خپل وزارت پوره واکمن و. خو له ولسي جرګې سره یې وخت پر وخت خپلې ستونزې لرلې، د فساد عام جال چې پر ټول حکومت راخور و، په مالیې وزارت کې یې هم ریښې ځغلولې وې، ځینو لویو جنګسالارانو لا هم پر مالیې وزارت خپلې ناقانونه غوښتنې منلای شوې، لنډه دا چې زاخېلوال د احتیاط او جرئت له دواړو میتودونو څخه کار اخیسته، نو ځکه خو یې په یاد وزارت کې خپل کار تر اوږدې مودې پورې وغځاوه.

زاخېلوال که څه هم ډېره هڅه کوله، په کابینه کې له چا سره ټکر ونه کړي، په تېره بیا د شمالټلوالې له زورواکو، له هغې جملې له (محمد قسیم فهیم) سره، خو یوه ورځ داسې یو ټکر پېښ شو؛ یو وخت محمد قسیم فهیم جرمني ته د خپلې ناروغۍ د درملنې لپاره تللی و، یوه الوتکه یې مکمله چارټر کړې وه، زاخېلوال نه غوښتل د مالیې وزارت له لارې د دې چارټر شوې الوتکې لګښت ومني او بل یې تېر کړي. زاخېلوال ویل، د بیت المال پیسې باید بېځایه مصرف نه شي او د دې بل تېرول د قانون خلاف کار دی. دا بحث د کابینې مجلس ته راغی، فهیم خان چې کله هم پر دې موضوع خبر شو، نو پر زاخېلوال سخت په غوصه شو او ورته ویې ویل: ((ته څوک یې چې دا پیسې نه حواله کوې، والله چې د څرمڼکۍ په شان دې څیرې کړم، ته مانه پېژنې، چې زه څوک یم؟...)) د فهیم د قهر په مقابل کې نه زاخېلوال، نه د کابینې نورو غړو او نه هم جمهور رییس

عبدالرشید سلام

ویل کېږي چې ډاکتر عبدالله عبدالله په شپېتمو کلونو کې له کابل طب پوهنځي څخه فارغ شوی، دوه کاله یې د سترګو په روغتون کې کار کړی، بیا پاکستان ته کډوال شوی او تر هغه وروسته په پنجشېر کې د (احمدشاه مسعود) له څواکونو سره یو ځای شوی. کله چې د ډاکتر نجیب الله حکومت ړنګ شو او احمدشاه مسعود د دفاع وزیر په توګه دنده واخیسته، نو عبدالله یې د دفتر د رییس او ویاند په توګه دنده سرته رسوله، کله چې طالبانو د استاد رباني حکومت له کابله پورته کړ، نو عبدالله عبدالله لومړی د استاد رباني د ګرځنده حکومت د بهرنیو چارو وزارت د مرستیال او بیا یې د وزیر په توګه دنده پرمخ وړله او دغه راز یې د طالبانو پر ضد د خپلې شمال جبهې د ویندویۍ چارې هم پرمخ وړلې. د بن تر کنفرانس وروسته ډاکتر عبدالله عبدالله د بهرنیو چارو د وزیر په توګه غوره شو او د انتقالي دورې ترپایه پورې پر دې دنده پاتې شو. عبدالله عبدالله دا مهال له بهرنیو پوځونو سره د (MTA) تړون لاسلیک کړ چې د هغه له مخې د افغانستان د ځمکې او هوا ټول کنټرول د بهرنیو پوځیانو لاس ته ولوېد، عبدالله عبدالله او شمالټلوالې ته د دې تړون له امله نړیوالو ځواکونو زیات سیاسي، اقتصادي او پوځي امتیازات ورکړل، د دې تړون له مخې بهرنیو پوځیانو حق درلود چې د هر افغان کور ته له کومې پوښتنې، ګروېږنې او قانوني مجوز پرته ورننوځي، هغوی ونیسي، ویې ترړي، ویې وژني او په خپلو زندانونو کې یې بندیان کړي. دې تړون ته افغانان د کرکې په سترګه ګوري، ټول ملت ورڅخه زیانمن شو، خو عبدالله عبدالله او ډلې یې په کې زیاته ګټه وکړه. ډاکتر عبدالله عبدالله پر (۲۰۰۹م) کال د ولسمشرۍ ټاکنو لپاره ځان نوماند کړ او تر حامدکرزي وروسته یې دویمه رایه راخپله کړه. د عبدالله عبدالله ژوند څو پړاوونه لري: تر تنظیمواکۍ مخکې مرحله چې عبدالله په کې ډېر مطرح نه و، تنظیمواکي او کورني جنګونه چې دی په کې د یوې جنګي ډلې د ویاند په توګه مطرح شو او

عبدالرشید سلام

ښېنې دولتي دندې یې تر سره کړې او د طالبانو تر سقوط وروسته پړاو چې دی په کې د یوې یادې سیاسي څېرې په توګه مطرح شو.

عبدالله عبدالله د سیاسي او ټولنیزو اړیکو د پاللو له پلوه د مهارت ښتن دی، د یوه سیاستپوه په اندول زیات سیاستوال دی، علمي کچه یې هم متوسطه ده، خو له دې منځني حالت څخه هم د ځان او خپلې ډلې لپاره د زیات امتیاز اخیستلو جوګه دی. افراطي مسلمان نه دی، د تفاهم روحیه یې قوي او څرګنده ده، هر چا سره ژر جوړ جاړي ته رسېدلای او خپله ماضي ژر هېرولای شي. د بهرنیو چارو د وزارت پر مهال یې یاد وزارت د نظار شورا له افرادو ډک کړ، یوازې له پنجشېر درې څخه یې (۱۱۴) تنه پر مهمو پوستونو وګومارل.

۲۳- ډاکتر رنګین دادفر سپنتا: ډاکتر سپنتا پر (۱۹۵۳م) کال د افغانستان په هرات ولایت کې زېږېدلی دی، په هېواد کې تر لومړنیو او

(ډاکتر دادفر سپنتا)

ثانوي زده کړو وروسته یې لوړې زده کړې کړې، بیا د نورو لوړو زده کړو لپاره المان ته تللی او بیا یې د دوکتورا تر کچې پورې خپلې لوړې زده کړې بشپړې کړې دي. سپنتا د ښوونځي او پوهنځي یا تعلیم او تحصیل په دوران کې چپي افکار راخپل کړل او تر دې دمه پورې خپل افکار پالي. کله چې د طالبانو نظام ړنګ شو، نو سپنتا کابل ته راغی او دلته یې یو شمېر مدني او سیاسي فعالیتونه پیل کړل. لږ وروسته د قیوم کرزي او یو شمېر نورو اشخاصو په واسطه له حامدکرزي سره نږدې شو او هغه لومړی په بهرنیو چارو کې د خپل مشاور په توګه مقرر کړ او بیا یې د بهرنیو چارو وزارت ته نوماند کړ. ډاکتر سپنتا له ولسي جرګې څخه باور رایه ترلاسه کړه،

عبدالرشید سلام

خو وروسته بیا له ایران څخه د افغان کډوالو د جبري ایستلو پر مسئله له ولسي جرگې سره په جنجال کې کېوت او هغوی خپله باور رایه ترې بېرته واخیسته، کرزي هغه تر ډېر وخته په خپل موقف کې وساته، خبره ان تر سترې محکمې هم ورسېده، خو ولسي جرگه پر خپلې پرېکړې ټینگه ودرېدله، د کرزي او ولسي جرگې تر منځ په دې اړه مناسبات ډېر ترینگلي شول، خو کرزي بیا هم هغه پر خپل ځای وساته او تر ډېر ځنډ وروسته یې د ملي امنیت د مشاور په توگه وگوماره.

څرنگه چې د ډاکتر سپنتا په باب مې په نورو بحثونو کې څرگندونې کړې، نو نه غواړم دا بحث دلته نور پسې وغځوم. په لنډیز سره ویلای شم چې سپنتا، چپي تمایلات لري، له فارسي ژبې سره یې بې کچې مینه ده، مذهبي تمایلات نه لري، قومي تمایلات یې شته، خو د ژبنیو په انډول نه، جهادي او قومي افراطي ډلې یې نه خوښېږي، په تېره بیا پښتانه ملتپال حرکتونه، د حکمتیار له اسلامي حزب او د طالبانو له حرکت سره سخت مخالفت لري، اسلامي جمعیت یې هم نه خوښېږي، خو د تفاهم لاره ورسره نیولای شي. له استاد سیاف سره هم چندان جوړ نه دی، له شیعه ډلو سره هم ډېره خواخوږي نه لري، پر خپلو چپي افکارو تر اوسه هم ټینگ ولاړ دی. سیاسي واقعیتونه ښه درک کولای شي، په اداري فساد او مالي درغلیو کې لاس نه لري، کله کله پرې فکر او کله هم پرې احساسات غلبه کوي. د احساساتو د غلبې پر مهال یې پټ سیاسي افکار په ښه ډول څرگندېدلای شي.

۲۴- ډاکتر زلمی رسول: ډاکتر زلمی رسول په خته محمدزی، پښتون دی، پر (۱۹۴۳م) کال په کابل کې زېږېدلی دی. زلمی رسول د همغو محمدزیو له جملې څخه دی چې په خپله ژبه (پښتو) پوره نه پوهېږي، پوره مې ځکه ورته استعمال کړه چې بل څوک پښتو وایي پرې پوهېږي، خو په خپله پرې بل څوک نه شي پوهولای، په دې مانا چې دی

عبدالرشید سلام

خپله پښتو سمه نه شي ویلای. د ژبې له اساسي برخو (افهام او تفهیم) څخه یې د (افهام) برخه بشپړ ده، خو د (تفهیم) نه. زلمی رسول د بن تر کنفرانس وړاندې له هېواد څخه بهر اوسېده او په طب څانګه کې یې خپلې لوړې زده کړې تر سره کړي دي. په دري، انګلیسي او فرانسوي ژبو پوهېږي. د بن تر کنفرانس وروسته د ملکي هوایي چلند د وزیر په توګه غوره شو.

(ډاکتر زلمی رسول)

تر هغه وروسته په امنیتي چارو کې د ولسمشر سلاکار او د ملي امنیت شورا دفتر د رییس په توګه منتصب شو او بیا د بهرنیو چارو د وزیر په توګه انتخاب شو.

ډاکتر زلمی رسول اساساً یو ملي سړی دی، ملي او هېوادني افکار لري، یو بې غرضه او بې مرضه سړی دی، هېچاته یې بد نه رسي، که ګټه یې ورسوله رسوي یې که نه نو د ضرر سړی نه دی. په اداري فساد ککړ نه دی، خو پر سیاسي او اداري مدیریت یې نیوکې کېدی شي. د ډاکتر زلمي رسول په باب مې په نورو برخو کې هم بحثونه کړي، نه غواړم د هغه په باب دا بحث نور پسې اوږد کړم، خو په لنډیز سره ویلای شم چې زلمی رسول د کرزي په ټوله واکمنۍ کې د هغه تر ټولو نږدې کس و، چې تل له هغه سره په کورنیو او بهرنیو سفرونو، غونډو او ناستو کې ملګری پاتې شوی، تل یې د هغه خبره منلې او هېڅکله یې د هغه یوه خبره هم رد کړې نه ده.

۲۵- ضرار احمد مقبل عثماني: ضراراحمد مقبل پر (۱۳۴۲ل) کال په پروان ولایت کې زېږېدلی دی. تر لومړنیو او ثانوي زده کړو وروسته د کابل پولي تخنیک محصل شو، دا پوهنځی یې لا سمستر دوه نه و لوستی چې د مجاهدینو له لیکو سره یوځای شو. لومړی یې د (احمدشاه مسعود)

عبدالرشید سلام

نظار شورا سره اړیکي پیدا کړل او بیا یې د جمعیت له نورو غړو سره اړیکي ټینګ کړل. پر (۱۳۷۷ل) کال چې ټول کابل او د افغانستان (۹۵) سلنه خاوره د طالبانو په واک کې وه، ضراراحمد مقبل د اسلامي جمعیت تنظیم له خوا په تهران کې د افغانستان سفارت د لومړي سکرتر په توګه دنده اجراکوله. کله چې د طالبانو نظام ړنګ شو، نو ضراراحمد مقبل کابل ته راغی او دلته د انتقالي اداري د مشر له خوا د پروان د والي په توګه مقرر شو، پر (۱۳۸۴ل) کال بیا د کورنیو چارو وزارت د امنیتي مرستیال په توګه وټاکل شو او پر (۱۳۸۵ل) کال د کورنیو چارو وزارت ته نوماند شو. د ده د نوماندۍ پر وخت ده ته د لیسانس دورې اسناد په کار وو. څرنګه چې له ده څخه پر (۱۳٦٦ل) کال یانې د تحصیل

(ضرار احمد مقبل عثماني)

پر لومړي کال پوهنځۍ پاتې شوی و، نو ده بیا تحصیل ته وخت نه و پیداکړی، څرنګه چې د اساسي قانون له مخې وزیر باید لږ تر لږه د لیسانس ډیپلوم ولري، نو ضرار احمد مقبل هم مجبور شو، په عاجل ډول داسې اسناد جوړ کړي چې له ورایه پرې د جعل شک کېدلای شو. (د پروان پیداګوژۍ انستیتوت) څخه یې د فراغت داسې اسناد جوړ کړل چې د تحصیلي دورې کلونو یې په کورنیو چارو وزارت کې د معینیت له مهال سره ټکر درلود. دا په داسې حال کې ده چې یاد انستیتوت د شپې پوهنځۍ هم نه درلود چې ده ته په کې د تحصیل پلمه او زمینه برابره شوې وای. مقبل صیب هم په رسمي وخت کې د کورنیو چارو وزارت مرستیال او هم د پروان پیداګوژۍ انستیتوت محصل و. دا نو په

عبدالرشید سلام

افغانستان کې یوازینی استثنایي پېښه وه چې په ځرګند ډول یې په اسنادو کې نیمګړتیا ښکارېدله.

بله عجیبه خبره لا دا وه چې د پروان پیداګوژۍ انستیتوت نه کوم رسمي دپلوم، نه کوم رسمي برۍ لیک او نه هم کوم داسې سند، چې د تحصیلي موسسو له نورمونو سره سمون وخوري، ده ته ورکړی و، د انستیتوت مشر ورته یوازې پر ساده او سپین کاغذ لیکلي وو چې ((زه تصدیق کوم ضراراحمد مقبل د پروان پیداګوژۍ انستیتوت څخه فارغ دی.)) دا سند بیا د لوړو زده کړو وزارت هم تصدیق نه کړ، خو مقبل صیب د فراغت له همدې سند سره ولسي جرګې ته معرفي شو. په یاده جرګه کې له څو تنو وکیلانو پرته نورو اکثرو پرې د تائید مهر ولګاوه او نوموړی د کورنیو چارو د وزیر په توګه منتخب شو. نه یوازې ضراراحمد مقبل، بلکې د اسلامي جمعیت نورو نوماندانو هم په تحصیلي اسنادو کې ورته ستونزه لرله، خو ځرنګه چې یاد تنظیم په حکومت کې بشپړ واک درلود، نو ځکه خو یې څوک په تحصیلي نیمګړتیاوو پسې ډېر ونه ګرځېدل.

ضراراحمد مقبل بیا په همدې تحصیلي اسنادو د مخدره موادو پرضد د مبارزې وزارت ته هم منتخب شو او تر دې وروسته بیا د بهرنیو چارو د وزیر په توګه هم غوره شو. ضراراحمد مقبل د ډاکتر نجیب الله د واکمنۍ پر مهال د بهرنیو چارو وزارت تر وزیر (عبدالوکیل) وروسته د افغانستان د بهرنیو چارو د وزارت په تاریخ کې دویم شخص و چې نه پر کومه نړیواله بهرنۍ ژبه پوهېده او نه یې د هېواد په ملي او رسمي ژبه (پښتو) روان تکلم کولای شو، خو هم یې په داخل کې د افغانستان استازیتوب کولای شو او هم یې په بهر کې: (یو وخت د کورنیو چارو وزیر او بل وخت بیا د بهرنیو چارو وزیر و). دی یو بې ژبې، غلی او ارام شخص و، له کرزي سره یې نږدې اړیکي درلودل، نو یو شمېر غټې او واړه عیبونه یې دې رابطې او یو شمېر نور عیبونه یې (جهاد) او (مقاومت) پټ کړي وو. که دا دوه ځانګړنې نه وای، نو خدای خبر چې یو څوک دې په دې کیفیت او دومره تحصیلي

عبدالرشید سلام

نیمګړتیاوو سره دومره ژر دې ډول مقامونو ته ورسېږي. د ده په واکمنۍ کې په یادو وزارتونو په تېره بیا د کورنیو چارو وزارت کې اداري فساد زیات شو، د امنیه قومندانیو مقامونه په چورلټ ډول خرڅېدل او هم په اجاره ورکول کېدل. ضراراحمد مقبل په یاد وزارت کې د (جنرال علي احمد جلالي) ځایناستی و، د ده او هغه په علمي سویه او مسلکي پوهه کې څرګند توپیر لیدل کېده.

ضرار احمد مقبل له خپلو ځینو نیمګړتیاوو او تحصیلي کمیو سره سره یو لړ ښېګڼې او ښې ځانګړنې هم درلودلې. دی یو بې تعصبه شخص و، هڅه یې کوله چې قومي تعصبات له کورنیو چارو وزارته لرې کړي، د پنجشېر درې واکمني یو څه راکمه کړي، تنظیمي حساسیتونه هم را ونه پاروي، یو څه اصلاحات یې هم راوړل، خو پوره او کافي نه وو. پلار یې هم د خپلې سیمې بانفوذه سړی و، د اعلیحضرت د واکمنۍ پر مهال په ولسي جرګه کې د پروان د خلکو استازی و. په خپله سیمه کې په نسبي ډول یاده او ښاده کورنۍ ده. بل ورور یې (خواجه صدیق احمد عثماني) د ولسي جرګې په همدې (١٥) او (١٦)مه دوره کې د پروان د خلکو استازی شو. ضراراحمد مقبل پر کرزي خورا ګران و، خو ځله یې هغه ته د یوه ګوند د جوړولو چارې هم وسپارلې، خو دی یې پر جوړولو بریالی نه شو. مقبل د خپلې واکمنۍ په بهیر کې د لسګونو ملیونو ډالرو څښتن شو، په دوبۍ او ځینو نورو ځایونو کې یې پراخ جایدادونه راونیول. له شخصي او فامیلي پلوه ضراراحمد مقبل په ښو خلکو کې حسابېږي، خو که ووایو چې له علمي او اداري پلوه دی یو ډېر رسېدلی او ډېر باکفایته شخص و، نو په دې کې به مو د عدالت د دقیق بیان او خپل وجدان پر وړاندې څه ناڅه غاړه بنده شي. د کرزي صیب د کابینې د ډول ډول اشخاصو او عجایبو له جملې څخه یو هم همدا ضراراحمد مقبل صاحب دی. دی له ټولنیز پلوه د کرزي په شان ډېر ښه سړی و، خو له اداري پلوه بیا په قوي دریځ کې نه و.

عبدالرشيد سلام

۲٦- ډاکټر فاروق وردګ: ډاکټر فاروق وردګ د کرزي په حکومت کې هغه ته نږدې او له ډېرو فعالو وزيرانو څخه ګڼل کېږي. ده په فارمسي

(ډاکټر فاروق وردګ)

څانګه کې خپلې لوړې زده کړې تر سره کړي دي، د کډوالۍ پر مهال يې پر سويډن موسسې سربېره په يو شمېر نورو خيريه موسسو کې هم کار کړی دی.

د طالبانو د نظام تر ړنګېدو وروسته کابل ته راغی، لومړی د اساسي قانون د تدقيق کمېسيون د دارالانشا د رييس په توګه مقرر شو، بيا د ولسمشرۍ تر لومړنيو ټاکنو دمخه د انتخاباتو د ګډ کمېسيون د دارالانشاء رييس شو، کله چې حامدکرزی ولسمشر شو، نو فاروق وردګ يې د جمهوري رياست د چارو د ادارې د لوی رييس او همدارنګه د وزيرانو شورا د دارالانشاء د مشر په توګه غوره کړ. کله چې د ولسي جرګې ټاکنې تر سره شوې نو ډاکټر فاروق وردګ ته د پارلماني چارو د وزير دنده هم ورکړل شوه.

فاروق وردګ د اساسي قانون د دارالانشاء د رييس په توګه هم خپله دنده په ښه ډول تر سره کړه او د دې ترڅنګ يې د پاکستان او افغانستان تر منځ د امن د ګډې جرګې د دارالانشاء د رييس په توګه هم کار وکړ.

ډاکټر فاروق وردګ د کرزي د ولسمشرۍ په دويم پړاو کې د پوهنې د وزير په توګه نوماند او له ولسي جرګې يې د باور رايه ترلاسه کړه. څرنګه چې د ډاکټر وردګ په باب مې په بل ځای کې تفصيلي خبرې کړي، نو نه غواړم دلته دا ليکنه لاپسې وغځوم، په لنډيز سره ويلی شم چې دی د اسلامي او ملي افکارو خاوند او يو ښه مدير دی، خو د خپل مقام د ساتلو لپاره له ډېر احتياط او جوړجاړي څخه کار اخلي.

عبدالرشید سلام

۲۷- سید امیر شاه حسن یار: سید امیر شاه حسن یار پر (۱۳۲۱ل) کال د بامیانو ولایت په (پنجاب) ولسوالۍ کې زیږېدلی، تر لومړنیو او ثانوي زده کړو وروسته یې د کابل پوهنتون د کرنې له پوهنځي څخه د لیسانس دیپلوم ترلاسه کړی، بیا امریکا ته تللی او هلته یې په خپله یاده څانگه کې د ماسترۍ او دوکتورا دیپلومونه اخیستي دي. (پوهاند سیدامیر شاه

(پوهاند سید امیر شاه حسین یار)

حسن یار) په امریکا کې تر تحصیل وروسته بېرته خپل هېواد ته راستون شو او دلته د کابل پوهنتون په کرنې پوهنځي کې د استاد په توگه مقرر شو. کله چې د ډاکتر نجیب الله حکومت سقوط شو او د کابل پوهنتون ساحه (د اسلامي وحدت حزب) د ځواکونو لاس ته ولوېده، نو حسن یار د یاد تنظیم له خوا د کابل پوهنتون د رییس په توگه د وخت حکومت ته ور وپېژندل شو. سیدامیر شاه حسن یار د تنظیمي جنگونو پر مهال د کابل پوهنتون د رییس په توگه ډېرې سختې شپې او ورځې تېرې کړې. دی د خپلې څانگې یو پوه او متخصص کادر و. د طالبانو د نظام په راتگ سره یې ځای (مولوي پیرمحمد روحاني) ونیو، کله چې د طالبانو نظام ړنگ شو او بیا د انتقالي ادارې وخت راورسېد، نو پوهاند سیدامیرشاه حسن یار یو ځل بیا د اسلامي وحدت گوند له خوا د لوړو زده کړو وزارت ته نوماند شو او د انتقالي ادارې ترپایه یې دې دندې ته دوام ورکړ. د لوړو زده کړو وزارت د تصدی پر مهال پوهاند امیرشاه حسن یار ورو ورو خپل قومي تمایلات څرگند کړل او د وحدت حزب د نورو غړو په شان یې قومي اجندا وړاندې کړه. که څه هم پوهاند امیرشاه حسن یار په کابل کې تر تنظیمي

عبدالرشید سلام

اړو دوړ دمخه د یوې علمي او اکاډمیکې څېړې په توګه مطرح و، خو د تنظیمواکۍ او بیا د طالبانو نظام تر ړنګېدو وروسته یې قومي تمایلات زیات څرګند شول او اکاډمیک مرکزونو ته یې هم یاد تمایلات ور داخل کړل. د پوهنتون د ریاست پر مهال د پوهاند حسن یار د کار موده په تنظیمي جنګونو کې تېره شوه او د انتقالي ادارې پر مهال یې په وزارت کې د کار موده په چټکو سیاسي بدلونونو کې ختمه شوه، نو ځکه یې کابل پوهنتون او لوړو زده کړو وزارت ته داسې تلپاتې کارونه ونه کړای شول چې هغه دې د حسن یار صیب په حسناتو کې حساب شي.

۲۸- شریف فایض: شریف فایض د لوړو زده کړو خاوند دی. د طالبانو نظام تر سقوط وړاندې په امریکا کې اوسېده او کله چې یاد نظام ړنګ شو، نو شریف فایض هم لکه د یو شمېر نورو لویدیځ مېشتو افغانانو په شان کابل ته راغی، ده چې له شمالټلوالې په تېره بیا له (نظار شورا) سره نږدې اړیکې

(شریف فایض)

درلودل او قومي تمایلات یې په ډاګه څرګند وو، نو د یادې ټلوالې له خوا د موقت حکومت پر مهال د لوړو زده کړو د وزیر په توګه غوره شو. فایض که څه هم ډېره موده په یاد وزارت کې پاتې نه شو، خو قومي تعصب او تنګنظري یې پرځای پاتې شوه. شریف فایض وروسته د لوړو زده کړو وزارت له مقامه لرې شو او بیا په کابل کې د امریکایي پوهنتون د رییس په توګه وټاکل شو.

۲۹- ډاکتر محمد اعظم دادفر: محمد اعظم دادفر پر (۱۳۲۵ل) کال د جوزجان ولایت په اندخوی ولسوالۍ کې زېږېدلی دی. پر (۱۳۴۴ل) کال له ښوونځي او پر (۱۳۵۲ل) کال د کابل طب پوهنځي

ښخه فارغ شوی او تر هغه وروسته بېرته د طب پوهنځي د استاد په توګه مقرر شوی دی. د (۱۳۵۷ل) کال د ثور د اوومې نېټې تر پېښې وروسته د يو څه وخت لپاره زنداني شوی، تر زندان وروسته پر (۱۳۵۹ل) کال پاکستان او تر هغه وروسته پر (۱۳٦۰ل) کال المان ته کډوال شوی دی. ډاکتر دادفر نږدې شل کاله په المان کې پاتې شوی او د طالبانو د نظام تر ړنګېدو وروسته يوځل بيا هېواد ته

(ډاکتر محمد اعظم دادفر)

راستون شو. د ببړنۍ لويې جرګې غړی او بيا د يادې جرګې دويم مرستيال شو. ما (يون) له ښاغلي دادفر سره په همدې جرګه کې وپېژندل او د ده له نظرياتو او تمايلاتو ښخه څه ناڅه خبر شوم. ښاغلی دادفر بيا د ولسمشر کرزي په لومړۍ انتخابي دوره کې د لوړو زده‌کړو د وزير په توګه نوماند شو او له ولسي جرګې ښخه يې باور رايه واخيسته. ډاکتر محمداعظم دادفر د وزارت پر مهال په نورمال ډول خپلې دندې ته دوام ورکاوه، نه يې په کوم ستر نوښت لاس پورې کړ او نه هم داسې و چې هېڅ کار يې نه وي کړی، البته کوم مهال چې ډاکتر دادفر وزير و، هغه مهال پر افغانستان د پيسو باران و، خو ده لکه د دولت د نورو چارواکو په شان له دې چانس ښخه اعظمي ګټه پورته نه کړه.

تر وزارت وروسته ډاکتر محمد اعظم دادفر په سياسي او دولتي کارونو کې ډېر زيات مطرح نه و، البته د ولسمشرۍ د ټاکنو په دويم کمپاين کې يې د کرزي ملاتړ وکړ، خو دا ملاتړ له ډېر زيات ولسي ملاتړ سره ملګری نه و. ښاغلی سرمحقق زلمی هېوادمل د هغو کسانو له جملې ښخه و چې د

ډاکټر دادفر زيات ملاتړ يې کاوه، که د هېوادمل صيب ملاتړ نه واى، نو کېدى شول ډاکټر دادفر لوړو دولتي پوستونو ته نه واى رسېدلى. ډاکټر دادفر له خپلو ځينو چپي او قومي تمايلاتو سره سره بيا هم هېواد ته کوم غټ خطر او ضرر پېښ کړى نه دى. په مجموعي ډول د ده مثبت کارونه د ده تر نيمګړتياوو زيات او ګټور وو.

۳۰- پوهاند عبيدالله عبيد: عبيدالله عبيد اصلاً د پروان ولايت اوسېدونکى دى. تر ابتدايي او ثانوي زده کړو وروسته د کابل طب پوهنځي محصل شو او له همدې پوهنځي څخه يې د ماسترۍ سند ترلاسه کړ او وروسته بيا په همدې پوهنځي کې استاد شو، تر پوهاندۍ علمي رتبې پورې يې په ترتيب سره په همدې پوهنځي کې، چې وروسته بيا پوهنتون شو، خپلې علمي رتبې واخيستې.

(پوهاند عبيدالله عبيد)

پوهاند عبيد وروسته د کابل طبي پوهنتون رييس شو او تر هغه وروسته بيا په ټولنيزو چارو کې د ولسمشر کرزي مشاور شو. پوهاند عبيد په بېړنۍ لويه جرګه او د اساسي قانون په لويه جرګه کې د يادو جرګو غړى شو او همدارنګه په تهران کې يې د افغانستان د سفير په توګه دنده اجرا کړې ده. د ولسمشر کرزي د ولسمشرۍ په دويمه دوره کې پوهاند عبيد د لوړو زده‌کړو وزارت ته نوماند شو او له ولسي جرګې څخه يې باور رايه ترلاسه کړه.

څرنګه چې پوهاند عبيد نږدې شل کاله په يوه علمي محيط کې کار کړى و، نو د وزارت له کارونو سره مخکې تر مخکې اشنا و، ده د ابادۍ له کارونو سره ډېره لېوالتيا لرله. طبي پوهنتون کې يې خورا ډېره رغونه او

عبدالرشيد سلام

نوې جوړونه کړې، کله چې څوک طبي پوهنتون او د هغه ملحقاتو ته داخل شي، نو جوړونکي ته يې د زړه له کومې دعا راځي. دا چې دا پیسې له کومه شوې او څرنګه لګول شوي، د هغوی حساب او کتاب جلا دی، خو څوک چې وروستۍ نتیجه ګوري، نو سړي ته د یوې مثبتې پایلې په توګه څرګندېږي. که نورو خلکو هم د خپل کار وروستۍ نتیجه په دې توګه وړاندې کړې وای، نو څوک به يې پر ماقبلو کارونو پسې ډېر نه ګرځېدل. پوهاند عبیدالله عبید چې کله د وزیر په توګه وټاکل شو، نو د نوې جوړونې او بیا رغونې په برخه کې يې ډېرې هڅې وکړې، هم د مرکز او هم د ولایتي پوهنتونونو په کچه رغونه تر سره شوه، د ده په وخت کې د محصلینو او پوهنتونونو شمېر زیات شو؛ هم دولتي پوهنتونونه او هم خصوصي پوهنتونونه زیات شول. له یوشمېر بهرنیو پوهنتونونو سره د هېواد د پوهنتونونو اړیکې بیا ورغول شول او نوې اړیکې هم ټینګ شول. په مجموعي ډول د تحصیلي ډګر په بېلابېلو برخو کې مثبت پرمختګونه راغلل، خو دا په دې مانا نه ده چې د ډاکتر عبید په کارونو کې نیمګړتیاوې نه وې او یا هم څرګندې نه وې. عبیدالله عبید که څه هم په علمي محیط کې رالوی شوی، خو له جنګسالارانو او جګړه ییزو تنظیمونو سره يې اړیکې هم څرګند دي، د همدې ډلو او اشخاصو وړاندیز او ملاتړ و چې دی يې دې مقام ته ورساوه. د ده د واکمنۍ پر مهال د هغو د مشروع او نامشروع غوښتنو تجلا له ورایه محسوسه وه. د دې ترڅنګ په وزارت کې مالي او اداري فساد هم له سترګو پټ نه و. د وزارت کلنۍ انکشافي بودیجه هم پوره پوره نه مصرفېدله، له دولتي امکاناتو څخه شخصي او تنظیمي ګټه هم پورته کېدله، خو له دې ټولو نیمګړتیاوو سره سره عبیدالله عبید پر خپلو کارونو واکمن و، سیاسي ملاتړ هم ورسره و، هم يې د اسلامي جمعیت او هم يې د ولسمشر کرزي ملاتړ درلود. د همدغو ملاتړونو له امله په چارو کې د ده لاس ازاد و، ده له همدغه موقعیت څخه په ګټې

عبدالرشید سلام

اخیستنې یو لړ داسې کارونه تر سره کړل چې د هېواد تحصیلي ډګر ته ضروري او ګټور وو.

۳۱- سرور دانش: سرور دانش تر خپلو لومړنیو زده کړو وروسته پر سیاسي فعالیتونو لاس پورې کړی. وروسته یې د اسلامي وحدت ګوند غړیتوب ترلاسه کړی، د سیاسي فعالیتونو ترڅنګ یې له هېواد څخه بهر خپلو لوړو زده کړو ته دوام ورکړی دی. په عراق، ایران او سوریه کې یې په حقوقو، فقهې او اسلامي معارف ځانګو کې خپلې زده کړې تر سره کړي دي. ویل کېږي چې د سیاسي

(قانونپوه سرور دانش)

فعالیت او تحصیل له زماني څخه یې د ایران له سیاسي کړیو سره نږدې اړیکې درلودل. د تنظیمواکۍ پر مهال یې د پوهنتون استادي کوله. د طالبانو نظام تر ړنګولو وروسته، د بېړنۍ لویې جرګې غړی و، دغه راز د اساسي قانون د تسوید او تدوین کمېسیون غړی او د اساسي قانون د لویې جرګې غړی و. کله چې د حامدکرزي له خوا (دایکندي) ولایت د یو فرمان په نتیجه کې جوړ شو، نو سرور دانش یې د لومړني والي په توګه غوره کړ. وروسته بیا د کرزي له خوا نوموړی د عدلیې وزارت ته نوماند شو، خو ولسي جرګې باور رایه ور نه کړه، دا په افغانستان کې لومړی ځل و چې په اکثریت سني مذهبه ټولنه کې شیعه مذهبی د عدلیې د وزیر په توګه غوره کېده.

تر هغه وروسته سرور دانش د لوړو زده کړو وزارت ته نوماند شو، تر باور رایې وروسته دلته د وزیر په توګه پاتې شو، بیا یې د سترې محکمې د عالي شورا د غړي په توګه نوماند کړ، هلته هم ولسي جرګې باور رایه ور نه کړه. سرور دانش شیعه اسلامي افکار لري، قومي رنګ پرې هم له ورایه ځرګند او

عبدالرشید سلام

غالب دی. د وزارت او نورو دولتي څوکیو پر مهال یې هېڅکله هم خپل مذهبي او قومي احساسات کابو نه کړای شول. د لوړو زده کړو وزارت پر مهال په کانکور او تحصیلي بورسونو کې تر حده زیاته ناانډولي او بې عدالتي موجوده وه. سرور دانش که څه هم یو ژور دیني عالم او حلیم شخص دی، خو دی د خپلې واکمنۍ پر مهال هېڅکله پر دې بریالی نه شو چې د تنظیمي او قومي دایرې له حدودو را ووځي او د ټول افغان ولس باور راخپل کړي.

۳۲- حبیب الله غالب: حبیب الله غالب پر (۱۳۱۹ل) کال د کاپیسا ولایت په (کوهستان) ولسوالۍ کې زېږېدلی دی، تر لومړنیو او ثانوي زده‌کړو وروسته د کابل پوهنتون د شرعیاتو پوهنځي کې شامل او پر (۱۳۴۱ل) کال یې له نوموړي پوهنځي څخه د لیسانس دپلوم ترلاسه کړی دی. پر (۱۳۵۲ل) کال یې د قانون او پرتلیزې فقهې په برخه کې د ماسترۍ سند ترلاسه کړ، تر هغه وروسته بیا پاکستان ته کډوال شو. کله چې د ډاکتر نجیب الله

(حبیب الله غالب)

حکومت ړنګ شو، نو غالب هم د یو شمېر نورو مجاهدینو په شان کابل ته راغی. دا مهال په کابل کې ډېر جنګونه وو، خو څرنګه چې د واک اصلي کیلي اسلامي جمعیت سره وه او غالب صیب هم د اسلامي جمعیت غړی و، نو اسلامي جمعیت خپلو ټولو غړو ته ویلي وو چې باید کابل ته راشي او دلته دولتي څوکۍ اشغال کړي. غالب هم پر (۱۳۷۲ل) کال کابل ته راغی او دلته د لویې څارنوالۍ د مرستیال په توګه منتصب شو. غالب بیا د طالبانو نظام تر ړنګولو وروسته بېرته پر بېلابېلو دولتي څوکیو کار وکړ، خو

عبدالرشید سلام

د حامدکرزي د ولسمشرۍ په دویمه دوره کې د اسلامي جمعیت د غوښتنې او تنظیمي وېش له امله نوموړي ته د عدلیې وزارت په وېش کې ورسېد. حامدکرزي نوموړی عدلیې وزارت ته نوماند کړ او ولسي جرګې هم په دې خاطر چې سپین ږیری دی، د نرم طبیعت خاوند دی او کوم لوري ته ترې زیات زیان متصور نه دی، باور رایه ورکړه. غالب که څه هم پخواني تنظیمي تمایلات درلودل، خو د سن د زیاتوالي او په حکومت کې د قواوو د نسبي انډول له مخې یې تنظیمي لېوالتیاوې ډېرې څرګندې نه کړې. د ملي هویت په تذکرو کې یې د (افغان) کلمې د لیکلو د مخنیوي لپاره خپلې هلې ځلې وکړې. د غالب د واکمنۍ په وخت کې عدلیې وزارت کوم ځانګړی پرمختګ ونه کړ، د قوانینو په سریع جوړونه او اسنادو کې هم کوم پرمختګ ونه شو. کارونه اکثره په کلاسیک ډول پرمخ وړل کېدل او د ورځنیو کارونو میتود هم کلاسیکه او دودیزه بڼه درلوده.

حبیب الله غالب پر (۱۳۹۲ل) کال د ورپېښې ناروغۍ له امله له دې نړۍ څخه سترګې پټې کړې.

۳۲- امیرزی سنګین: د ولسمشر کرزي په دواړو دورو کې له کاري وزیرانو څخه یو هم امیرزی سنګین دی. ښاغلی سنګین اصلاً د پکتیکا ولایت اوسېدونکی دی. تر لومړنیو او ثانوي زده کړو وروسته یې لوړې زده کړې کړي دي. په لندن کې یې د برېښنا او ارتباطاتو په څانګه کې لوړې زده کړې تر سره کړي او

(امیرزی سنګین)

تر هغه وروسته یې په سوېډن او ځینو نورو هېوادونو کې په معتبرو مخابراتي کمپنیو کې کار کړی دی. د طالبانو نظام تر ړنګېدو وروسته بېرته هېواد ته راستون شو، په پیل کې د مخابراتو وزارت ستر مشاور و او

عبدالرشید سلام

همدارنګه د افغان ټيليکم د مخابراتي شرکت اجرايوي رييس شو. د ولسمشر کرزي د ولسمشرۍ په لومړۍ دوره کې د مخابراتو وزارت ته نوماند شو، دوه ځله د ياد وزارت د وزير په توګه منتخب شو، خو دې منځ کې يو ځل ولسي جرګې خپله باور رايه ور نه کړه، خو دويم ځل چې بيا معرفي شو نو بيا يې باور رايه واخيسته.

اميرزی سنګين د همغو وزيرانو له جملې څخه دی چې نږدې (١٣) کاله يې وزارت وکړ. په دې وزارت کې د زيات وخت لپاره د پاتې کېدو يو علت دا و چې دی يو کاري انسان و، نه يې کوم تنظيم پورې اړه لرله او نه يې هم په سياسي مسايلو کې ګوتې وهلې. ياد وزارت يوازينی وزارت و چې تر لګښت يې ګټه زياته وه، هر کال يې نږدې (١٧٠) مليونه ډالره ګټه راوړله، په لسګونو زره افغانانو ته يې د کار زمينه برابره کړې وه. اميرزی د ولسمشر او د هغه د مرستيالانو په هېڅ ډول کار کې د نظر ورکولو هڅه نه کوله، د کابينې له غونډو پرته ان په شپږو مياشتو کې هم ده يو ځل ولسمشر نه شو ليدلای. د يوه مسلکي وزير په توګه يې خپلو ورځنيو کارونو ته دوام ورکاوه. افغانستان په هېڅ برخه کې دومره پرمختګ نه دی کړی، لکه په مخابراتي برخه کې. نږدې (١٧) مليونه افغانان ټليفون ته لاسرسی لري، په دې برخه کې افغانستان تر ځينو ګاونډيو هېوادونو دمخه او د اسانتياوو له پلوه ان له ځينو پرمختللو هېوادونو سره هم سيالي کولای شي. په مخابراتي برخه کې په حقيقت کې يو انقلاب رامنځته شو، خو دا انقلاب په طبيعي ډول خپلې نيمګړتياوې او عيبونه لري. قيمتونه لا هم ډېر لوړ دي، د کنټرول لپاره د شفاف ميکانيزم نشتوالی، تر يوه معين وخته د ځينو شرکتونو انحصار، په ځينو برخو کې اداري او مالي فساد هغه عيبونه وو چې له دې انقلاب سره ملګري وو. د (نوري فايبر) پروژه لکه څنګه چې يې ژمنه شوې وه، پر خپل وخت او خپل څرنګوالي عملي نه شوه او يو لړ نور مشکلات.

عبدالرشید سلام

خو له یو شمېر نیمګړتیاوو سره سره د کرزي په ټوله واکمنۍ کې د مخابراتو او معلوماتي ټکنالوژۍ وزارت یو بریالی وزارت و، که ټولو وزارتونو او ټولو وزیرانو په دې ډول ناپېیلي او مسلکي کار کړی وای، نو پوره باور دی چې هېواد به ډېر پرمختګ کړی وای.

۳۳- جنرال خدایداد هزاره: جنرال خدایداد هزاره د افغانستان له مسلکي پوځي کادرونو څخه دی. ده په هېواد کې تر لومړنیو او ثانوي زده‌کړو وروسته د هندوستان په حربي پوهنتون کې لوړې پوځي زده کړې سرته رسولي دي. د ډاکتر نجیب الله د حاکمیت پر مهال یې لومړی پوځي دنده تر سره کړې او د حکومت له مخالفینو سره جنګېدلی دی. د نجیب الله د حکومت تر ړنګېدو وروسته اروپا ته کډوال شوی او هلته یې په یو لړ سیاسي او علمي غونډو کې ګډون کړی، کله چې د طالبانو نظام ړنګ شو، نو جنرال

(جنرال خدایداد هزاره)

خدایداد هزاره هم لکه د نورو هېوادوالو په شان هېواد ته راستون شو، د بېړنۍ لویې جرګې د غړي په توګه یې په یاده جرګه کې ګډون وکړ، د کرزي د ولسمشرۍ په لومړۍ دوره کې د مخدره توکو پر وړاندې د مبارزې وزارت ته نوماند شو او ولسي جرګې د باور رایه ورکړه، وروسته بیا په دویمه دوره کې بیا یاد وزارت ته غوره شو، خو ولسي جرګې دا ځل باور رایه ور نه کړه. جنرال خدایداد، چپي افکار درلودل او د خلک دیموکراتیک ګوند د (خلقي څانګې) غړی و، خو اوس یې پخواني چپي افکار دومره پاتې نه دي، ملي فکر لري، خو د کرزي په واکمنۍ کې یې څوکۍ د قومي وېش له امله ورته په برخه شوې ده. جنرال هزاره د خپلې واکمنۍ پر مهال په اداري فساد ککړ نه و او قومي تمایلات یې هم په کارونو کې راڅرګند نه شول، په نورمال ډول یې خپل کارونه تر سره کړل، څرنګه چې مخدره

عبدالرشيد سلام

توکي يوه نړيواله پديده ده، دولتي او نادولتي مافيا دواړه په کې لاس لري. نو جنرال هزاره هم په دې بريالی نه شو، چې د دې نړيوال پديدې ريښې وباسي.

۳۳- مبارز راشدي: مبارز راشدي پر (۱۳۵۰ل) کال په سرپل ولايت کې زېږېدلی دی. لومړنۍ او ثانوي زده کړې يې په همدې ولايت کې تر سره کړي او بيا يې د اسلامي معارف او فرهنگ په څانگه کې تر دوکتورا پورې لوړې زده کړې تر سره کړي دي. ښاغلی مبارز راشدي، يو ژبور، پوه او خوله ور انسان دی. د طالبانو نظام تر ړنگېدو وروسته دی هم خپل هېواد ته راستون شو او د اطلاعاتو او کلتور وزارت د نشراتي مرستيال په توگه يې خپله دنده پيل کړه. که څه هم د مبارز راشدي علمي کچه او پوهه تر حاجي محمد محقق لوړه ده، خو ويل کېږي چې نوموړی د اسلامي وحدت گوند د محقق له څانگې سره نږدې اړيکي لري.

(مبارز راشدي)

مبارز راشدي په اطلاعاتو او کلتور وزارت کې خپله دنده له يو لړ کشمکشونو او جنجالونو سره سره په نورمال ډول سرته و رسوله، له رسنيو او هغه هم له مختلفو رسنيو سره، چې بېلابېل او متضاد افکار يې درلودل، په سختو جنجالونو کې کېوت او د گوزارې سياست يې غوره وباله. د ولسمشر کرزي د ولسمشرۍ په دويمه دوره کې د مخدره توکو پرضد د مبارزې وزارت ته نوماند شو او له ولسي جرگې يې باور رايه ترلاسه کړه. لکه څنگه چې دمخه مو وويل مبارز راشدي، يو ژبور، خوله ور او په خپل مسلک کې يو رسېدلی شخص دی، د غتې اوسېلې او زغم خاوند هم دی، مقابل طرف اورېدلی او زغملی شي، خپل پيغام هم ورته رسولی شي، د مخدره موادو

عبدالرشید سلام

پرضد د مبارزې وزارت کې يې د بریالیتوب چانس ځکه نه ښکارېده چې دا داسې وزارت نه دی چې د چا د بریالیتوب څرک دې په کې ولګي، خو که مبارز له مسلک سره سم یو وزارت او کار ته ګومارل شوی وای، کېدی شي په هغه کار کې به ډېر بریالی شوی وای.

۳۴- عبدالکریم خرم: عبدالکریم خرم پر (۱۳۴۲ل) کال په کابل کې زېږېدلی، خو اصلاً د میدان وردګو ولایت اوسېدونکی دی. په یوه علمي او مخوره کورنۍ کې رالوی شوی. تر لومړنیو او ثانوي زده کړو وروسته یې په فرانسه کې له (رنه دکارت) پوهنتون څخه د صادراتو په حقوقو کې د لیسانس سند ترلاسه کړی دی. د کریم خرم د کورنۍ غړو د جهاد او هجرت پر مهال له بېلابېلو جهادي تنظیمونو سره اړیکي درلودل. ده په خپله د ملي محاذ او د ګلبدین حکمتیار له اسلامي حزب سره خواخوږي او اړیکي درلودل. د طالبانو د واکمنۍ پر مهال هم په

(کریم خرم)

پېښور کې اوسېده او د (وطن) په نامه یې یوه مجله خپروله چې اکثره یې اسلامي او اخواني رنګ درلود. کریم خرم د طالبانو د واکمنۍ تر ړنګېدو وروسته لومړی د ولسمشر کرزي مطبوعاتي سلاکار شو او د هغه د ولسمشرۍ په لومړۍ دوره کې د اطلاعاتو او کلتور وزارت ته نوماند شو او له ولسي جرګې څخه یې باور رایه ترلاسه کړه. په یاد وزارت کې د ده د واکمنۍ دوره په ملي شورا کې له ځینو وکیلانو، سیمه ییزو زورواکو، ځینو رسنیو او تنظیمونو سره په جنجالونو تېره شوه، خو دې سره سره یې په یاد وزارت کې یو شمېر سمونونه رامنځته کړل او ځینو پرمختیاوو ته یې هم لاره اواره کړه. کریم خرم وروسته د ولسمشر د دفتر د رییس په توګه وټاکل شو او د کرزي د حاکمیت تر پایه یې دې دندې ته دوام ورکړ. څرنګه چې مې د

کریم خرم په باب په نورو برخو کې تفصیلي بحث کړی، نو نه غواړم دا بحث تر دې اوږد کړم.

۳۵- سید مخدوم رهین: ښاغلی سیدمخدوم رهین په کابل کې زیږېدلی، لومړنی او ابتدایي زده کړې یې په کابل کې تر سره کړي، بیا یې د کابل پوهنتون له ژبو او ادبیاتو پوهنځي څخه د لیسانس سند ترلاسه کړی او په همدې ځانګه کې یې په تهران کې د دوکتورا تر کچې لوړې زده کړې تر سره کړي دي. سیدمخدوم رهین وروسته امریکا ته مهاجر شوی او د طالبانو نظام تر ړنګېدو وروسته بېرته کابل ته راغی. د روم له سیاسي بهیر سره یې هم خپله ملګرتیا ساتلې. د کرزي د ولسمشرۍ په لومړۍ دوره کې د اطلاعاتو او کلتور وزارت ته نوماند شو، خو له ولسي جرګې یې باور رایه ترلاسه نه کړای شوه. وروسته بیا په هندوستان کې د افغانستان د سفیر په توګه

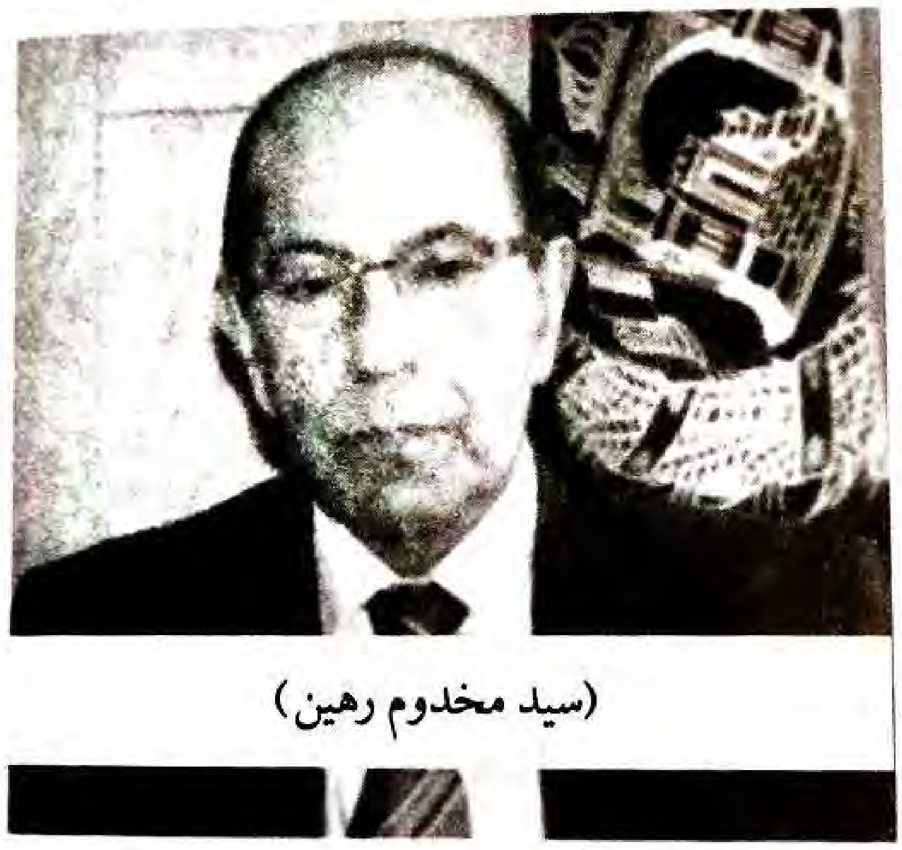

(سید مخدوم رهین)

وټاکل شو. ده په کابل کې یو شمېر مدني فعالیتونه هم تر سره کړل، د ((شورای شهروندان کابل)) په جوړونه کې یې ونډه واخیسته. رهین د کرزي د ولسمشرۍ په دویمه دوره کې یو ځل بیا د اطلاعاتو او کلتور وزارت ته د نوماند په توګه معرفي شو. خو دا ځل د روم د بهیر له خوا نه، بلکې د نظار شورا په تېره بیا د فهیم خان په ټینګار دې پوست ته وروپېژندل شو. رهین دا ځل د اسلامي جمعیت د ځینو مطرحو څېرو، لکه (عطا محمد نور) او نورو په مالي لګښت او سیاسي ملاتړ په دې بریالی شو چې د ولسي جرګې باور رایه ترلاسه کړي. رهین ډېره موده د دې وزارت د وزیر په توګه پاتې شو، خو ډېر وخت یې له رسنیو، د ژورنالیستانو

د اتحاديو له مشرانو او نورو اشخاصو سره په جنجالونو تېر شو، ياد وزارت هم د ده د واکمنۍ پر مهال خپله کلنۍ بوديجه پر خپل وخت ونه لګولای شوه. رهين کابل ته په راتګ سره ځينې قومي او ستمي تمايلات څرګند کړل، خو د اطلاعاتو او کلتور وزارت د واکمنۍ په وروستيو کلونو کې يې قومي تمايلات يو څه کم وو. ياد وزارت هم له همغو مشکلاتو سره مخامخ وو چې اکثره نورې اداري ورسره مخ وې. د اداري او مالي فساد ځينې بېلګې يې هم رسنيو ته راووتې.

د يادو نيمګړتياوو ترڅنګ يو شمېر مثبت پرمختګونه هم تر سره شول، ملي او سيمه ييز موزيمونه ورغول شول، د افغانستان يو زيات شمېر تاريخي اثار بېرته هېواد ته راوړل شول، د طلا تپې تاريخي اثار له هېواده بهر يو شمېر هېوادونو کې ننداري ته وړاندې شول او له دې لارې افغانستان ځينې عوايد ترلاسه کړل. د اسلامي تمدن د مرکز په توګه د غزني تر يادونې وروسته د دې ولايت يو شمېر تاريخي اثار او ځايونه ورغول شول، په محلي او مرکزي کچه يو شمېر تاريخي ودانۍ ورغول شوې. خو بيا هم که په مجموعي ډول ارزونه کېږي، څومره امکانات چې په دې دوره کې وو، له هغو څخه پوره او سمه ګټه پورته نه شوه.

٣٦- سهراب علي صفري: سهراب علي صفري پر (١٩۴٥م) کال په ميدان وردګو ولايت کې زېږېدلی دی. لومړنۍ زده کړې يې په خپل اصلي استوګنځي کې تر سره کړې دي. بيا د کابل پوهنتون په انجنيري پوهنځي کې شامل شوی او پر (١٩٦٥م) کال له نوموړي پوهنځي څخه فارغ شوی او بيا يې په پولنډ کې لوړو زده کړو ته دوام ورکړی او له ياد هېواد څخه يې پر (١٩٨٢م) کال د دوکتورا ډيپلوم ترلاسه کړی دی.

د طالبانو د نظام تر ړنګېدو وروسته ډاکتر سهراب علي صفري هېواد ته راستون شوی او د ولسمشر کرزي د ولسمشرۍ په لومړۍ دوره کې د عامه ګټو يا فوايد عامې وزارت ته نوماند شو او له ولسي جرګې څخه يې هم باور

عبدالرشيد سلام

رایه ترلاسه کړه.

صفري د یاد وزارت د متصدي په توګه ډېر ضعیف رول اداکړ. ټولګټو وزارت چې پخوا یې د یوه اجرایي او کاري وزارت په توګه کار کاوه، په یوه پالیسي جوړونکي وزارت بدل شو او یوازې د سړکونو او غټو پروژو د ارزونې او تفتیش صلاحیت ورکړل شو. دوی خپله کاري قوه پر کار ونه ګومارله او نه هم په دې بریالي شول چې پراخې

(سهراب علي صفري)

نړیوالې مرستې راجلب کړي، خپل وسایل او وسایط واخلي او رښتیا هم پر ټولګټو وزارت بدل شي. د وزارت لوړپوړي چارواکي دومره بې تفاوته وو چې ان د وزارت شاوخوا سړکونه چې ټول (پنځه سوه متره) نه کېدل، هم جوړ نه کړای شول. دې وزارت نه یوازې په رغونه کې مخکښ رول ادا نه کړای شو، بلکې له یو شمېر هغو شرکتونو سره چې په درغلۍ تورن وو، هغو سره یې هم لاره ونیوه او هغه شرکتونه چې رښتیا هم د ښه کار جوګه وو او ښه کارونه یې تر سره کړي وو، د هغوی مخې ته یې تیرې تولې کړې، په دې ډول له بې کفایته شرکتونو سره د جوړجاړي له امله د کار کیفیت خراب شو او د باکفایته شرکتونو د کار مخه ونیول شوه. د پیسو په دې باران کې که د صفري صیب پرځای هر بل کاري وزیر راغلی وای، نو پوره باور دی چې افغانستان ته به یې په رغونه او نوې جوړونه کې ډېر ګټور کارونه تر سره کړي وای.

۳۷- عبدالقدوس حمیدي: عبدالقدوس حمیدي د لوړو زده کړو خاوند دی. د کرزي د ولسمشرۍ دویمه دوره کې د ټولګټو وزارت ته نوماند شو او له ولسي جرګې څخه یې باور رایه ترلاسه کړ.

عبدالقدوس حمیدي مخکې تر دې چې یاد وزارت ته وروپېژندل شي،

عبدالرشید سلام

د مخابراتو او معلوماتي ټکنالوژۍ د وزیر په توګه نوماند شو، خو ولسي جرګې ورته رایه ور نه کړه. تر هغه دمخه یې ډېر کلونه د کانونو د وزارت د مرستیال په توګه کار کړی دی.

(عبدالقدوس حمیدي)

عبدالقدوس حمیدي د ټولګټو وزارت د متصدي په توګه داسې پام وړ کار او پرمختګ ونه کړ چې د ده په ښو او تلپاتې کارونو کې دې حساب شي. تر دې وړاندې چې په یاد وزارت کې څه روان وو، همغه حالت تداوم پیدا کړ، ان تر هغه څخه هم په کمزورې کچه. ټولګټو وزارت بیا هم یوازې د نظارتي رول په دایره کې پاتې شو او د یوه اجرایي څواک په توګه څرګند نه شو. فساد هم په کې تر پخوا زیات او کاري بهیر هم په کې لاپسې ټکنی شو.

۳۹- نجیب الله اوژن: نجیب الله اوژن پر (۱۹۴۷م) کال په کابل ښار کې زېږېدلی دی. لومړنۍ زده کړې یې د کابل ښار په غازي لېسه کې تر سره کړې او پر (۱۹۶۸م) کال ترې فارغ شوی، بیا د کابل پولي تخنیک ته بریالی شوی او پر (۱۹۷۶م) کال ترې فارغ شوی دی.

(نجیب الله اوژن)

اوژن ډېر کلونه له هېواده بهر په (هالنډ) هېواد کې اوسېده، په سیاسي، ټولنیزو او نورو چارو کې ډېره مطرح او څرګنده څېره نه ده. د طالبانو نظام تر سقوط وروسته بېرته هېواد ته راستون شو او د ولسمشر کرزي د ولسمشرۍ د دویمې دورې په دویمه برخه کې د ټولګټو وزارت ته نوماند شو او له ولسي جرګې څخه یې باور رایه واخیسته. اوژن د خپل کار په بهیر کې یو لړ مثبت کارونه تر سره کړل،

کوښښ یې وکړ چې د وزارت کارونو ته نوی رنګ او قوت ورکړي، خو پخوانۍ بېروکراسۍ او دودیز سیستم د ده د هڅو مخه ونیوله، خو بیا هم د یاد وزارت د پخوانیو نورو وزیرانو په انډول نجیب الله اوژن ډېر فعال بریښېده.

۴۰- میر محمد صدیق: میر محمد صدیق پر (۱۹۴۵م) کال د کابل ولایت په میربچه کوټ ولسوالۍ کې زېږېدلی دی. پر (۱۹۷۱م) کال یې په امریکا کې د دوکتورا تر کچې لوړې زده کړې سرته و رسولې. په بېلابېلو هېوادونو کې یې بېلابېلې دندې تر سره کړي دي. میرمحمد صدیق په دري، پښتو، عربي، اردو او انګلیسي ژبو خبرې کولای شي، په بېلابېلو هېوادونو، لکه امریکا، پاکستان، یمن، ایتوپیا، کینیا، سومالیا، پورتي ریکو او نورو کې یې دندې اجرا کړې دي. د حامدکرزي د جمهوري ریاست په لومړۍ دوره کې د کانونو وزارت ته نوماند شو. ده د خپلې دندې پر مهال داسې پاموړ کارونه نه دي کړي چې هغه دې د ده په لویو کارونو کې حساب شي.

۴۱- محمد ابراهیم عادل: محمد ابراهیم عادل پر (۱۳۳۰ل) کال په پروان ولایت کې زېږېدلی دی. د شوروي د کانونو پوهنتون کې یې خپلې لوړې زده کړې سرته رسولي دي. پر (۱۳۸۳ل) کال یې د شمال د ډبرو سکرو د اداري د رییس په توګه دنده تر سره کړې ده. عادل د کانونو او صنایع وزارت د مرستیال، اداري

(محمد ابراهیم عادل)

مرستیال او د څمکپېژندنې رییس په توګه دندې تر سره کړي دي. پر (۱۳۸۳ل) کال د کانونو او صنایعو وزارت ته نوماند شو او له ولسي جرګې څخه یې باور رایه ترلاسه کړه. په دې وزارت کې د ده د کاري موده له یو

عبدالرشید سلام

شمېر جنجالونو سره مل وه. په تېره بيا د (عينکو مس) د قرارداد په مسئله کې ويل کېږي چې تر (۳۰) مليونو ډالرو پورې غبن شوی دی. خو عادل دا تورونه په کلکه رد کړي دي.

۴۲- وحيدالله شهراني: ښاغلی وحيدالله شهراني، د حج او اوقافو پخواني وزير (نعمت الله شهراني) زوی دی، چې په پاکستان کې يې د اقتصاد په برخه کې تر ليسانس پورته زده کړې کړي دي. شهراني د ولسمشر کرزي د ولسمشرۍ په لومړۍ دوره کې، کله چې ولسي جرگې له (امين فرهنگ) څخه بېرته د باور رايه واخيسته، نو ښاغلی شهراني د سوداگرۍ وزارت د سرپرست په توگه پاتې شو، بيا

(وحيد الله شهراني)

وروسته ولسي جرگې ته د سوداگرۍ وزارت د وزير په توگه وروپېژندل شو، چې له ولسي جرگې يې د باور رايه واخيسته. ښاغلی شهراني تر دې مخکې د ماليې وزارت مرستيال او د جمهور رييس مشاور و. شهراني د کرزي په کابينه کې د ځوانو او فعالو وزيرانو له جملې څخه و. وروسته بيا د کانونو د وزير په توگه انتخاب شو. ځوان او با استعداده شخص دی. شهراني په انگليسي، ازبکي، دري، پښتو او اردو ژبو پوهېږي. ټولنيز روابط يې پراخ دي، که څه هم له فکري پلوه ازاد فکر لري، خو د دولتي موقف د ساتنې لپاره کله کله اړ شوی چې د جنرال دوستم پر ملي اسلامي جنبش هم ډډه ولگوي.

(محمد اکبر بارکزی)

۴۳- محمد اکبر بارکزی: ښاغلی بارکزی د ولسمشر کرزي د دويمې دورې تر

ټاکنو وروسته د کانونو د وزیر په توګه ونوماند شو. تر دې مخکې د اوبو او برېښنا وزارت مرستیال، د بغلان والي او د عامه ګټو وزارت د مرستیال په توګه يې هم دندې اجرا کړې دي. ویل کېږي چې یو وخت یې د حکمتیار له اسلامي حزب سره اړیکې درلودل، د ارامو اعصابو څښتن دی. د وزارت د تصدی پر مهال نه ډېر تیز روان و نه ډېر سست.

۴۴- عنایت الله نظري: عنایت الله نظري په موقته او انتقالي دوره کې د مهاجرین وزیر و، خو د ولسمشر کرزي د لومړی دورې د انتخاباتو تر ګټلو وروسته ښاغلي نظري په نوې کابینه کې ځای پیدا نه کړ. کله چې ولسمشر کرزی په دویمه دوره انتخاباتو کې ګټونکی شو، نو نظري یې د مهاجرینو د وزیر په توګه نوماند کړ، خو ولسي جرګې خپله باور رایه ور نه کړه. ښاغلی نظري پر (۱۳۵٦ل) کال د کابل پوهنتون د حقوقو او سیاسي علومو له پوهنځي څخه فارغ شوی او تر لیسانس پورته زده کړې یې په (پیام نور) ایراني پوهنتون کې د لرې واټن له لارې تر سره کړې دي. عنایت الله نظري ډېره موده د دفاع وزارت مرستیال په توګه هم دنده اجرا کړې ده. ښاغلی فهیم او د اسلامي جمعیت نورو مشرانو ته نږدې شخص ګڼل کېږي.

(عنایت الله نظري)

۴۵- عبدالکریم براهوي: عبدالکریم براهوي پر (۱۳۳۴ل) کال په نیمروز ولایت کې زېږېدلی دی. نوموړي خپلې ثانوي زده کړې په حربي ښوونځي کې کړې دي. له (۱۳۵۲ل) څخه تر (۱۳۵۵ل) پورې یې حربي

(عبدالکریم براهوي)

پوهنتون کې لوړې زده کړې تر سره کړې دي، تر دې وروسته د افغانستان په ملي پوځ کې شامل شو. پر (۱۳۵۷ل) کال له پوځ څخه لاړ او د مجاهدينو په ليکو کې ورگډ شو. ښاغلی براهوي د ولسمشر کرزي په لومړۍ دوره کې د مهاجرينو وزير و. تر وزارت مخکې د نيمروز والي و او بيا د قومونو، قبايلو او سرحداتو وزير شو. د ارامو اعصابو خاوند دی، خبرې نه کوي، ويل کېږي چې د وزارت د تصدی پر ټول مهال يې د کابينې په غونډه کې هېڅکله هم کومه خبره نه ده کړې او همېشه چوپه خوله پاتې شوی دی.

(جماهير انوري)

۴۵- جماهير انوري:

جماهير انوري پر (۱۳۳۴ل) کال په فارياب ولايت کې زېږېدلی دی. پر (۱۳۵۵ل) کال د کابل پوهنتون له فارمسي پوهنځي څخه فارغ شوی. پر (۱۳۸۹ل) کال يې د مهاجرينو وزير په توگه له ولسي جرگې څخه د باور رايه ترلاسه کړه، خو د وزارت ټول مهال يې په ناندريو تېر شو او داسې کوم ستر کار يې ونه کړای شو چې د افغان مهاجرو په ژوند کې محسوس تاثير ولري.

(نور محمد قرقين)

۴٦- نور محمد قرقين:

نورمحمد قرقين پر (۱۳۳۲ل) کال په جوزجان ولايت کې زېږېدلی دی. خپلې ثانوي زده کړې يې تر دولسم ټولگي پورې په حبيبيې لیسې کې بشپړې کړې دي. د ليسانس سند يې د کابل پوهنتون

عبدالرشید سلام

له حقوقو او سیاسي علومو پوهنځي څخه ترلاسه کړی دی. د کرزي په حکومت کې یې د پوهنې د وزیر او په ترکمنستان کې د افغانستان د سفیر په توګه دنده اجرا کړې ده. په ترکمن قوم پورې اړه لري، د ارامو اعصابو څښتن دی، کوم جنجالي شخص نه دی. د جمهوري ریاست په لومړیو ټاکنو کې یې د کرزي د انتخاباتي کمپاین د مشر په توګه هم دنده اجرا کړې ده.

۴۷- نعمت الله شهراني: نعمت الله شهراني پر (۱۳۱۸ل) کال د بدخشان ولایت په (جرم) ولسوالۍ کې زېږېدلی دی. پر (۱۳۳۹ل) کال د ابوحنیفه دیني مدرسې څخه فارغ شوی، بیا د کابل پوهنتون په شرعیاتو پوهنځي کې محصل او تر فراغت وروسته په همدې پوهنځي کې استاد شو. ښاغلی شهراني پر (۱۳۴٦ل) کال د لوړو زده کړو لپاره مصر هېواد ته لاړ او بیا پر (۱۳۵۵ل) کال امریکا ته. تر هغه وروسته افغانستان ته راوګرځېد. د (۱۳۵۷ل) کال تر سیاسي پېښې وروسته بندي شو، له زندانه تر خوشې کېدو وروسته د مجاهدینو له لیکو سره یوځای شو.

(نعمت الله شهرانی)

شهراني د حامدکرزي په انتقالي دوره کې د دولت د رییس مرستیال او د اساسي قانون د تدوین کمېسیون رییس و، چې بیا وروسته د ولسمشر کرزي په لومړۍ دوره کې د حج او اوقافو وزارت ته نوماند او د ولسي جرګې تر تائید وروسته د همدې وزارت وزیر وټاکل شو. تر وزارت وروسته په دیني چارو کې د کرزي مشاور و. دی یو دیني عالم دی چې په دې برخه کې یې لسګونه عنوانه کتابونه لیکلي دي. البته د وزارت د تصدی پر مهال یې په یاد وزارت کې د اداري فساد په باب بېلابېلې اوازې خپرې شوې وې.

عبدالرشید سلام

۴۸- صدیقه بلخي: صدیقه بلخي د (اسمعیل بلخي) لور او پر (۱۳۲۹ل) کال په بلخ کې زیږېدلې ده. خپلې لوړې زده کړې یې په شرعیاتو ځانګه کې تر سره کړي دي. د مهاجرت په دوران کې یې په ایران کې سیاسي او فرهنګي فعالیتونه کول. صدیقه بلخي د طالبانو نظام تر ړنګېدو وروسته د اساسي قانون د

(صدیقه بلخي)

تدقیق د کمېسیون غړې شوه. وروسته د ولسمشر کرزي له خوا د شهیدانو او معلولینو چارو وزیره شوه، تر هغه وروسته په مشرانو جرګه کې انتصابي سناتوره شوه. بلخي بېلابېل سیاسي، ټولنیز او فرهنګي خدمتوه تر سره کړي، د ښځو په برخه کې یې ځانګړې هڅې او فعالیتونه سر ته رسولي دي. کرزي ورته د هغې د کورني او ټولنیز نفوذ له امله ځانګړی احترام درلود. دې هم د خپل پلار او کورنۍ نوم او عزت تر پایه پورې خوندي وساته. که څه هم د وزارت د تصدی پر مهال د دې د کارونو له څرنګوالي څخه یو لړ شکایتونه موجود وو، خو صدیقه بلخي د فعالو افغانو مېرمنو په منځ کې خپل ځانګړی ځای لري.

۴۹- جنرال سهیلا صدیق: سهیلا صدیق د محمد صدیق لور ده. تر لومړنیو او ثانوي زده کړو وروسته پر (۱۳۴۴ل) کال د کابل طب پوهنځي کې شامله شوې، وروسته یې په مسکو کې په همدې طبي څانګه کې زده کړې کړي او له مسکو پوهنتون څخه فارغه شوې ده. نوموړې د خلکو دیموکراتیک ګوند د واکمنۍ په دوران کې د

(سهیلا صدیق)

عبدالرشید سلام

افغانستان اردو ته لاره پیداکړه. سهیلا صدیق د افغانستان د پوځ په طبي برخه کې ډېره موده کار کړی، د جنرالی رتبې ته رسېدلې او پر (۱۳۸۰ل) کال یې د (ډګر جنرال) رتبه هم ترلاسه کړه. نوموړې د کرزي په مشرۍ په موقته اداره کې د عامې روغتیا د وزیرې په توګه دنده اجرا کړه او وروسته بیا په صحي چارو کې د کرزي مشاوره شوه.

ډاکتره سهیلا د افغانستان په پوځ کې لومړنۍ ښځینه جنراله وه. کرزي هغې ته خورا زیات احترام درلود. په روسي، دري او پښتو ژبو پوهېدله. د وزارت کاري موده یې لنډه وه، نو ځکه خو یې د کار د څرنګوالي په باب ډېر بحث نه شي کېدلای.

۵۰- سید محمد امین فاطمي: سید محمد امین فاطمي پر (۱۹۵۲م) کال ننګرهار ولایت کې زېږېدلی دی. ثانوي زده کړې یې د کابل په حبیبیې لېسې کې تر سره کړې دي. پر (۱۹۷۷م) کال د ننګرهار پوهنتون له طب پوهنځي څخه فارغ شوی. د ولسمشر کرزي په لومړۍ انتخابي دوره کې د عامې روغتیا وزیر شو. بیا په دویمه دوره کې هم د همدې پوست لپاره ولسي جرګې ته معرفي شو، خو ولسي جرګې دا ځل د باور رایه ور نه کړه. تر وزارت مخکې ښاغلی فاطمي څه موده د نړیوال روغتیایي سازمان سلاکار هم پاتې شوی دی. د وزارت پر مهال یې کار په احتیاط سره تر سره کاوه، رسنیو سره یې ځانګړې اړیکي پالل، د کارونو څرنګوالی یې په منځنۍ کچه و. وروسته بیا په جاپان کې د افغانستان د سفیر په توګه وټاکل شو.

(سید محمد امین فاطمي)

۵۱- ثریا دلیل: ثریا دلیل پر (۱۳۴۷ل) کال په کابل ولایت کې زېږېدلې ده، خو اصلي استوګنځی یې د فاریاب ولایت دی. د کابل ښار د

عبدالرشید سلام

زرغونې لېسې تر فراغت وروسته پر (۱۳۶۵ل) د کابل پوهنتون طب پوهنځي ته بريالی شوه. پر (۱۳۷۱ل) کال د علي اباد روغتون د جراح

(ثريا دليل)

ډاکترې په توګه وګومارل شوه او پر (۱۳۷۳ل) کال له ماشومانو څخه د ملاتړ اداره کې مقرره شوه. پر (۱۳۸۳ل) کال د امريکا په هاورډ پوهنتون کې شامله او له نوموړي پوهنتون څخه يې ماستري ترلاسه کړه. اغلې ثريا دليل پر (۱۳۸۸ل) کال د عامې روغتيا وزارت سرپرسته شوه او بيا يې د همدې وزارت د وزيرې په توګه له ولسي جرګې څخه باور رايه واخيسته.

ثريال دليل د خپل وزارت پر مهال داسې يوه وزيره وه چې په متوسط ډول روانه وه، کارونه يې نه ډېر خراب وو، نه ډېر ښه، خو ډېر څله پرې د توکم پالنې تورونه پورې شول.

۵۲- سيد اکرام الدين معصومي: سيد اکرام الدين معصومي پر (۱۳۳۲ل) کال په تخار ولايت کې زېږېدلی دی. خپلې زده کړې يې د

(سيد اکرام الدين معصومي)

کندوز ولايت او د کابل پوهنتون په بشري پوهنځي کې تر سره کړي دي. ښاغلي معصومي د ماليې وزارت د تصدی د رييس په توګه او د همدې وزارت د مرستيال په توګه دندې تر سره کړې دي او همدارنګه د تخار ولايت والي هم پاتې شوی دی. تر دې وروسته د کار او ټولنيزو چارو وزارت لپاره ولسي جرګې ته وروپېژندل شو او باور رايه يې ترلاسه کړه. خو ياد وزارت کې يې کارونه ډېر ځلنده نه وو.

عبدالرشید سلام

۵۳- امنه اصفي افضلي: امنه اصفي افضلي پر (۱۳۳٦ل) کال په هرات ولایت کې زېږېدلې ده. د کابل پوهنتون د حقوقو له پوهنځي څخه یې د لیسانس سند ترلاسه کړی دی. بیا وروسته یې په همدې پوهنځي کې د استادۍ په توګه دنده تر سره کړې ده.

(امنه اصفي افضلي)

تر دې وروسته یې د کار او ټولنیزو چارو د وزیرې په توګه له ولسي جرګې څخه د باور رایه واخیسته. د وزارت د تصدی پر مهال یې له یو شمېر معلولینو او نورو اشخاصو سره شخړې پېښې شوې، د وزارت کارونه یې نه ډېر بریالي وو او نه ډېر ناکام. نیمګړتیاوې او بریاوې دواړه ورسره مل وې.

۵۴- حبیب الله قادري: حبیب الله قادري اصلاً د کندهار ولایت اوسېدونکی دی، لوړې زده کړې په هندوستان هېواد کې تر سره کړې دي. دولس کاله یې د کډوالو په نړیوال سازمان کې کار کړی دی او په نبراسکا پوهنتون کې یې د استاد په توګه هم دنده تر سره کړې ده.

(حبیب الله قادري)

ښاغلی قادري د حامدکرزي د ولسمشرۍ په لومړۍ دوره کې د مخدره توکو پر ضد د مبارزې وزارت وزیر و. وروسته بیا په کاناډا کې د افغانستان سفیر شو. د ډېر ارامو اعصابو خاوند دی. د وزارت دوره یې له ډېرو جنجالونو سره ملګرې نه وه.

۵۵- سیما سمر: د طالبانو د نظام تر ړنګېدو وروسته په موقته دوره کې سیما سمر لومړنۍ ښځه وه چې د موقت حکومت د مشر مرستیاله او د ښځو چارو د وزیرې په توګه انتصاب شوه.

سیما سمر په بېړنۍ لویه جرګه کې د دې جرګې د لومړۍ مرستیالې په توګه انتخاب شوه او زه (یون) همدلته له دې سره له نږدې اشنا شوم. سیما سمر ځان د بشر د حقونو مدافع حسابوي. دې په نورو نادولتي موسسو کې هم کار کړی دی. سیما سمر تر وزارت وروسته د بشري حقونو د خپلواک کمېسین مشره شوه، دې په لسګونو

(سیما سمر)

نړیوالو کنفرانسونو کې ګډون کړی او ځینې خلک یې د ښځو او بشري حقونو یوه مدافع مېرمن ګڼي، سیما سمر د خپلو ګڼو فعالیتونو له امله د نوبل جایزې ته هم کاندیده شوه، خو دا جایزه یې ترلاسه نه کړای شوه. د سمر له ګڼو فعالیتونو سره سره یو شمېر ازاد کتونکي پر هغې نیوکه کوي چې قومي او سیمه ییز تمایلات لري او دا لېوالتیا یې دومره څرګنده ده چې هېڅکله یې پټه نه کړای شوه. ویل کېږي چې د بشري حقونو د خپلواک کمېسیون اکثره کارکوونکي همغه دي چې د (سیما سمر) قوم پورې اړه لري. دا هم څرګنده ده چې له یاد کمېسیون څخه دې د خپل قوم لپاره زیاته ګټه پورته کړې، ان تر دې پورې چې پر هغو کسانو یې هم پرده غوړولې او یا چوپه خوله پاتې شوې چې هزاره توکم پورې اړه لري، ستر جنګسالاران دي او بشري ضد جرمونه یې تر سره کړي دي.

سیما سمر د کرزي په ټوله واکمنۍ کې هغه ته تر ټولو منلې او ښاغلې وه او تر دیارلسو کلونو زیاته موده د همدې خپلواک کمېسیون د خپلواکې رییسې په توګه پاتې شوه.

(حبیب سرابي)

٥٦- حبیبه سرابي: حبیبه سرابي پر (١٣٣٦ل) کال د مزارشریف ښار کې

عبدالرشید سلام

زېږېدلې ده. حبیبه سرابي د شوروي اتحاد د یرغل پر مهال د محصلینو ټولنې غړې وه او ویل کېږي چې د شوروي پر ضد به یې اعتراضونه او مظاهرې برابرولې. سرابي خپلې لوړې زده کړې د کابل پوهنتون په فارمسي پوهنځي کې تر سره کړې دي. حبیبه سرابي له (١٣٦٦ل) کال څخه تر (١٣٧٥ل) کال پورې د منځني طب انستیتوت کې استاده وه. اغلې سرابي پر (١٣٨١ل) کال د ښځو چارو وزیره وټاکل شوه او پر (١٣٨۴ل) کال د بامیان د والي په توګه مقرره شوه، چې د افغانستان په تاریخ کې لومړنۍ ښځه وه چې والي شوه.

۵٧- مسعوده جلال: مسعوده جلال پر (١٣۴٢ل) کال کاپیسا ولایت

(مسعوده جلال)

کې زېږېدلې ده. پر (١٣٦٧ل) کال د کابل پوهنتون له طب پوهنځي څخه فارغه شوې. د نورو دولتي او نادولتي ادارو ترڅنګ په نړیوال خوراکي پروګرام کې یې هم دنده تر سره کړې ده. مسعودې جلال په بېړنۍ لویه جرګه کې د کرزي پر وړاندې ځان کاندید کړ، خو له ناکامۍ سره مخ شوه، د ولسمشرۍ پر لومړیو ټاکنو کې یې یو ځل بیا ځان کاندید کړ، خو دا ځل هم ناکامه شوه. دا د هېواد

(حسن بانو غضنفر)

په تاریخ کې لومړنۍ ښځه وه چې یاد پوست ته یې ځان کاندید کړ. تر دې وروسته بیا د کرزي له خوا د ښځو چارو وزیره شوه. خو په یاد وزارت کې هغسې بریالۍ نه برېښېدله چې څومره دې ژمنې کړې وې.

۵٨- حسن بانو غضنفر: د ولسمشر کرزي د لومړۍ دورې د کابینې نیم وخت تېر و،

عبدالرشید سلام

چې حسن بانو غضنفر د ښځو چارو د وزیرې په توګه ولسي جرګې ته وروپېژندل شوه، له ولسي جرګې یې د باور رایه واخیسته او د دې وزارت وزیره شوه. مېرمن غضنفر د ولسمشر کرزي په دویمه دوره کې هم د ښځو چارو وزیره وټاکل شوه. غضنفر خپلې لوړې زده کړې د دکتورا تر کچې د شوروي په (سن پترزبورګ) پوهنتون کې د ژبپوهنې په برخه کې تر سره کړې دي. تر وزارت دمخه د کابل پوهنتون د ژبو او ادبیاتو پوهنځي رییسه وه.

۵۹- محمد یوسف پښتون: یوسف پښتون پر (۱۳۲۵ل) کال په

(محمد یوسف پښتون)

کندهار ولایت کې زېږېدلی دی. لوړې زده کړې یې په لبنان کې د بیروت امریکایي پوهنتون کې تر سره کړې دي. پر (۱۳۸۱ل) کال د ښارجوړونې وزیر وټاکل شو. پر (۱۳۸۲ل) کال د کندهار والي و، پر (۱۳۸۳ل) کال یوځل بیا د ښار جوړونې د وزیر په توګه وټاکل شو. تر وزارت وروسته یې د ولسمشر کرزي د مشاور په توګه هم دنده اجرا کړه.

۶۰- حسن عبدالالهی: حسن عبدالالهی پر (۱۳۵۵ل) کال په غور

(حسن عبدالالهي)

ولایت کې زېږېدلی دی. لوړې زده کړې یې د ایران په شیراز پوهنتون کې د ټولنپوهنې په برخه کې تر سره کړې دي. پر (۱۳۸۰ل) یې له تهران پوهنتون څخه د ښارجوړونې په برخه کې د دکتورا سند ترلاسه کړ. د ولسمشر کرزي په دویمه دوره کې د ښار جوړونې د وزیر په توګه وټاکل شو او د کرزي د حاکمیت ترپایه په یاد وزارت کې پاتې شو.

٦١- حمیدالله فاروقي: حمیدالله فاروقي پر (١٣٣٣ل) کال په هرات ولایت کې زېږېدلی دی. د اقتصاد په برخه کې یې په کابل او امریکا کې زده کړې کړې دي. فاروقي پر (١٣٨٧ل) کال د ولسمشر کرزي په لومړۍ دوره کې ترانسپورت وزارت ته نوماند شو، له ولسي جرگې څخه د باور رایې تر اخیستو وروسته د همدې وزارت د وزیر په توگه وټاکل شو. خو پر همدې دنده یې ډېر لږ وخت کار وکړ.

(حمید الله فاروقي)

٦٢- نعمت الله احسان جاوېد: نعمت الله احسان جاوېد پر (١٣٣٩ل) کال په هلمند ولایت کې زېږېدلی دی. لوړې زده کړې یې د لیسانس تر کچې په المان کې د هوایي ترانسپورت په برخه کې تر سره کړي دي. د ولسمشر کرزي په لومړۍ دوره کې د ترانسپورت وزارت ته نوماند شو او له ولسي جرگې څخه یې باور رایه واخیسته.

(نعمت الله احسان جاوېد)

٦٣- داود علي نجفي: داود علي نجفي پر (١٣٤٦ل) کال په غزني ولایت کې زېږېدلی دی. لوړې زده کړې یې د پاکستان تر واک لاندې په بلوچستان ایالت کې تر سره کړي دي. په افغانستان کې یې د ملگرو ملتو په دفتر کې هم کار کړی دی. نجفي د (٢٠٠٨م) کال انتخاباتو کې د ټاکنو خپلواک کمېسیون د دارالانشاء رییس شو. تر دې وروسته د ولسمشر کرزي په دویمه دوره کې د ترانسپورت د وزیر په توگه وټاکل شو.

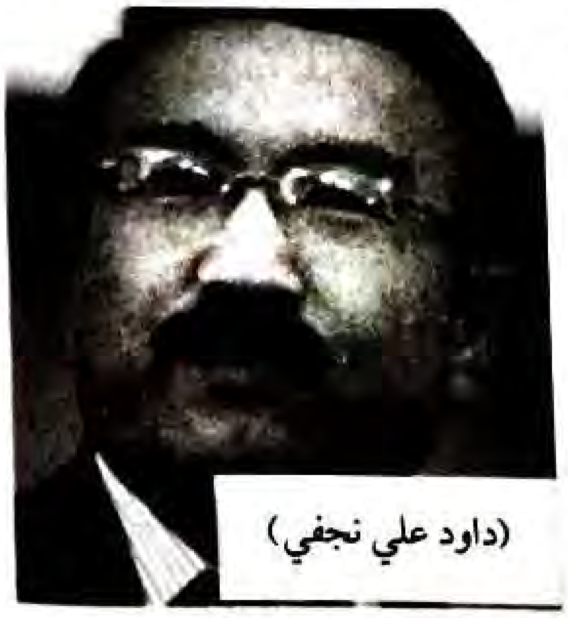
(داود علي نجفي)

عبدالرشید سلام

۶۴- حاجي محمد محقق: محمد محقق پر (۱۳۳۴ل) کال د بلخ ولایت په (چارکنت) ولسوالۍ کې زیږېدلی دی. د طالبانو د نظام تر ړنګېدو وروسته د بن په غونډه کې محمد محقق د موقت دولت د مرستیال په توګه غوره شو. محقق په انتقالي حکومت کې د پلان د وزیر په توګه انتصاب شو، چې پر همدې پوست یې د (۲۰۰۴م) کال تر لومړنیو انتخاباتو پورې کار وکړ. تر هغه وروسته د ولسي جرګې په (۱۵) او (۱۶) دوره کې د کابل د خلکو استازی و. ده په دې موده کې د افغانستان د خلکو د اسلامي وحدت ګوند مشري هم کوله، خو په حکومت کې یې هم په پټه او ښکاره خپله ونډه هم لرله.

(حاجي محمد محقق)

۶۵- محمد جلیل شمس: محمد جلیل شمس پر (۱۳۱۹ل) کال په هرات ولایت کې زیږېدلی دی. پر (۱۳۵۲ل) کال یې د المان له (بوخم) پوهنتون څخه د اقتصاد په برخه کې دکتورا سند ترلاسه کړی دی. په دولتي او نادولتي موسسو کې یې پر بېلابېلو پوستونو کار کړی دی. جلیل شمس د ولسمشر حامدکرزي په لومړۍ دوره کې د اقتصاد د وزیر په توګه وټاکل شو.

(محمد جلیل شمس)

۶۶- عبدالهادي ارغندیوال: عبدالهادي ارغندیوال پر (۱۳۳۱ل) کال په کابل ولایت کې زیږېدلی دی. ثانوي زده کړې یې د کابل ښار په غازي لیسه کې سرته رسولي او تر هغې وروسته یې له کابل پوهنتون څخه د لیسانس سند ترلاسه کړی

(عبدالهادي ارغندیوال)

عبدالرشید سلام

دی. پر (١٣٥٧ل) کال پاکستان ته مهاجر شو او هلته یې د ګلبدین حکمتیار په مشرۍ د اسلامي حزب د مالي مسؤل په توګه دنده تر سره کوله. ښاغلی ارغندیوال د ولسمشر کرزي په دویمه دوره کې د اقتصاد د وزیر په توګه وټاکل شو.

٦٧- ډاکتر اکرم خپلواک: ډاکتر اکرم خپلواک د پکتیا ولایت په احمدابا ولسوالۍ کې تر لومړنیو او ثانوي زده کړو وروسته په پېښور کې د افغان پوهنتون له طب پوهنځي څخه فارغ شوی دی.

(ډاکتر اکرم خپلواک)

نږدې دوه کاله یې د پکتیکا ولایت د والي په توګه دنده اجرا کړې ده، تر هغه وروسته د فراه ولایت د والي په توګه پاتې شو او وروسته د سرحدونو او قبایلو چارو د وزیر په توګه انتخاب شو او د ولسمشر کرزي د حکومت تر پایه پر همدې دنده پاتې شو.

٦٨- اسد الله خالد: اسد الله خالد ولسمشر کرزي ته د نږدې اشخاصو له جملې څخه دی. نوموړی پر (١٣۴٨ل) کال د غزني ولایت په (ناوې) ولسوالۍ کې زېږېدلی دی. لومړنۍ زده کړې یې د کابل ښار په محمود طرزي لیسه او ثانوي زده کړې یې په پېښور کې د کډوالۍ پر مهال په (اتحاد لیسه) کې سرته رسولي او ویل کېږي چې پر (١٣٨٠ل) کال یې د تاجکستان له ملي دولتي پوهنتون څخه په حقوقو څانګه کې د لیسانس ډیپلوم ترلاسه کړی دی. خالد پر (١٣٨١ل) کال د ملي امنیت د لوی ریاست د پنځمې اداري رییس شو، له (١٣٨٢ل) څخه تر (١٣٨۴) پورې د

(اسد الله خالد)

عبدالرشید اسلام

غزني د والي او تر هغه وروسته یې تر (۱۳۸۷ل) کال پورې د کندهار د والي په توګه دنده اجرا کړې ده.

پر (۱۳۸۷ل کال په پارلماني چارو کې د دولت وزیر او پر همدې کال د قومونو او سرحدونو چارو وزارت ته نوماند شو، خو ولسي جرګې باور رایه ور نه کړه، خو پر (۱۳۸۹ل) کال یوځل بیا یاد وزارت ته نوماند شو او دا ځل یې له ولسي جرګې څخه باور رایه واخیسته. تر هغه وروسته اسدالله خالد د ملي امنیت لوی ریاست ته نوماند او له ولسي جرګې یې باور رایه ترلاسه کړه، د همدې ریاست د تصدۍ پر مهال د یو ځانګړي انتحاري برید له امله سخت ټپي شو او بیا امریکا ته د درملنې لپاره واستول شو، هلته تر سختې درملنې وروسته یې څه ناڅه روغتیا وموندله، خو نه پوره روغتیا. د اسدالله خالد د شخصیت په باب ډېر بحث کېدی شي، هغه یو باجرئته انسان دی، خو غزني او کندهار ولایت کې د هغه د دندې په باب ډېر شکایتونه وو، ان ویل کېږي چې شخصي ملېشې او زندانونه یې درلودل، خو دې سره سره هغه کرزي ته ډېر نږدې و، بهرني روابط، تنظیمي اړیکي او د قدرت له خاوندانو سره یې مناسبات ښه پاللای شول. کله چې اسدالله خالد ولسي جرګې ته د باور رایې د اخیستو لپاره معرفي شو او په تاجکستان کې د ده د لیسانس سند په باب د بحث خبره مطرح شوه، نو رمضان بشردوست وویل: ((د تاجکستان په دولتي پوهنتون کې خو لوړې زده کړې په روسي ژبه دي او فارسي رسم الخط هم په روسي لیکدود دی، نو تاسې اسدالله خالد ته په روسي ژبه د یو څو جملو متن ورکړئ چې دی یې لوستلای او لیکلای شي که نه، که لیکلای او لوستلای یې شولې، نو ښه چې ده هلته درس لوستی دی.)) ټولو وخندل او د امتحان دا پروسه هم عملي نه شوه، خو خالد له ولسي جرګې څخه باور رایه خپله کړه. د امنیت د رییس په توګه د اسدالله خالد د کارونو د څرنګوالي او همدارنګه په نورو برخو کې د هغه د کارونو په باب ډېر بحث کېدی شي، خو دلته نه غواړم د ده په باب دا بحث تر دې زیات وغځوم.

عبدالرشید سلام

٦٩- عنایت الله قاسمي: عنایت الله قاسمي هم د هغو افغانانو له جملې څخه دی، چې د طالبانو د نظام تر سقوط وروسته افغانستان ته راغی، دی مخکې په امریکا کې اوسېده، په انتقالي دوره کې یې د کرزي صیب په دفتر کې کار کاوه او په نړیوالو او حقوقي چارو کې د کرزي مشاور و. کله چې کرزي د جمهوري ریاست د لومړۍ دورې ټاکنې وگټلې، نو عنایت الله قاسمي یې د ترانسپورت د وزیر په توگه غوره کړ او له ولسي جرگې یې هم د باور رایه خپله کړه. عنایت قاسمي یو کال او څلور میاشتې د یاد وزارت د وزیر په توگه پاتې شو، همدا مهال و چې پر ده

(عنایت الله قاسمي)

باندې په یاد وزارت کې د فساد او رشوت تورونه پورې شول. تر دې وړاندې هم د کرزي صیب په دفتر کې د ده په باب د دفتر له امکاناتو څخه دناسمې گټې اخیستنې او نورو ناقانونه گټو راپوروونه موجود وو، خو حامدکرزي پرې پرده غوړوله او هغه یې د خپل استازي په توگه بېلابېلو کورنیو او بهرنیو موسساتو ته معرفي کاوه. قاسمي ان وزارت ته د نوماندۍ پر مهال د وزارت لپاره قانوني سن نه و پوره کړی؛ (۳۱) کلن و، خو بیا هم پر قاسمي پرده خوره شوه او له ولسي جرگې څخه یې باور رایه واخیسته.

قاسمي تر وزارت وروسته خو ځله خارنوالۍ ته معرفي شو او ډېر ځله د خپلې دوسیې د سپیناوي لپاره یاد ارگان احضار کړ. د قاسمي په دوره کې ترانسپورت وزارت کوم پامور پرمختگ ونه کړای شو.

٧٠- جارالله منصوري: جارالله منصوري اصلاً د تخار ولایت اوسېدونکی دی، لومړنۍ او منځنۍ زده کړې یې په پېښور کې سرته رسولي او بیا یې په اسلام اباد نړیوال پوهنتون کې د لیسانس تر درجې پورې لوړې زده کړې تر سره کړي دي. دی یو وخت د عدلیې وزارت

عبدالرشید سلام

کارکوونکی و، بیا یې د ملت بابا (اعلیحضرت محمد ظاهرشاه) په دفتر کې کار کاوه، تر هغه وروسته د چاپېریال ساتنې د ادارې مرستیال شو او د ولسمشر کرزي د جمهوري ریاست په دویمه دوره کې د کلیو او پراختیا وزیر شو. د ښاغلي محمد قسیم فهیم او اسلامي جمعیت ملاتړ ځخه برخمن و، خو

(جار الله منصوري)

په یاد وزارت کې یې داسې کوم کار ونه کړ چې د ده په حسناتو کې حساب شي. تر وزارت وروسته د ترانسپورټ وزارت د مرستیال په توګه انتصاب شو.

۷۱- حمیدالله قادري: حمیدالله قادري د حبیب الله قادري ورور دی، قادري کورنۍ د کندهار له مشهورو کورنیو ځخه ده. کله چې حبیب الله قادري د مخدره موادو پرضد د مبارزې وزارت ځخه لاړ او کاناډا کې سفیر شو، نو حامدکرزي د هغه ورور حمیدالله قادري د ترانسپورټ د وزیر په توګه غوره کړ. حمیدالله قادري ځه موده په دې وزارت کې تېره کړه. کله چې بیت الله شریف ته د حاجیانو د تګ مهال راورسېد، نو دا بهیر د حج او اوقافو وزارت او ترانسپورټ وزارت له خوا ښه تنظیم نه شو. حامدکرزي دا پړه پر حمیدالله قادري واچوله او هغه یې له دندې لرې کړ.

حمید الله قادري

دا و د کرزي د واکمنۍ د ټول بهیر د اکثرو وزیرانو په باب معلومات او ارزونه چې دلته په لنډېز سره ورته نغوته وشوه.

یادښت: پر پورتنیو یادو وزیرانو سربېره، ښاغلي حاجي عبدالقدیر،

عبدالرشید سلام

عبدالخالق فضل، امان الله ځدراڼ، عبدالرحمن نورستاني، میرویس صادق، رمضان بشردوست، پروفیسور رسول امین، شېرمحمد اعتباري، عبدالمالک انور، محمد عالم رزم، جمعه محمدي، عباس کریمي، عبدالله وردګ، انجنیر عبدالرحیم، مولوي حنیف، سلطان حمید حامد، حاجي منګل حسین، حمید سلطاني، عالمي بلخي، محمد معصوم ستانیکزي، محمد اکبر اکبر، ګل آغا شېرزي، ډاکتر مشاهد او د پوهاند عبدالسلام عظیمي په ګډون د سترې محکمې یو شمېر غړو او ځینو نورو مطرحو اشخاصو هم د حامدکرزي په خوارلس کلنه واکمنۍ کې (له لنډمهالې اداري نیولې بیا د دویمې انتخابي دورې تر پایه) پورې د کابینې د غړو او د دولت د نورو مهمو شخصیتونو او متصدیانو په توګه دندې اجرا کړې دي، چې موږ د دې بحث د زیات اوږدوالي له امله د هغوی له پېژندنې او کاري شننې څخه تېرېږو.

عبدالرشید سلام

خوارلسم څپرکی

د ولسمشر کرزي ځانګړتياوې

هر شخص خپلې خپلې ځانګړتياوې لري، د يوه شخص ټولې ځانګړتياوې نه شو کولای په بل کې ووينو، خو دا هم نه شو کولای چې يو شخص دې ټول داسې خصوصيات ولري چې په بل کې دې هغه هېڅ نه وي، يانې هر انسان او هر شخصيت له يو بل سره ځينې مشترکې ځانګړنې او ځينې مشخص توپيرونه لري. حامدکرزی هم داسې يو شخصيت دی چې د همدې افغاني ټولنې زېږنده دی، ځينې خصوصيات يې داسې دي چې يوازې په ده پورې مختص دي او ځينې نور يې له نورو سره مشترک دي، دلته غواړو د ده ځينو مشخصو ځانګړتياوو ته نغوته وکړو: خو مخکې تر دې چې د ده د شخصيت پر بېلابېلو خواوو بحث ته راشو، غواړم يو لړ هغو تېروتنو ته هم اشاره وکړم چې د ده له خوا تر سره شوې او په نتيجه کې يې ځينو تنظيمونو ته له کوم عوض پرته دومره امتيازات ورکړل شول چې وروسته يې ده او ټول ملت ته سرخوږی پيداکړ.

عبدالرشید سلام

د ناثابتې واکمنۍ ثابت امتيازات

د (۱۳۷۵ل) کال د تلې یا میزان پر پنځمه شپږمه نېټه طالبان کابل ته راننوتل او د استاد رباني رژیم، چې له پخوا څخه پر کابل دومره واکمن نه و، د هغه نیم واکه واکمني یې هم ورپسې ورتوله کړه، د اسلامي جمعیت غړي او قومندانان او ائیتلافي ملګري یې له کابله پر تېښته بریالي شول. دا مهال داسې یو تصور و چې طالبان به د خپلو نظامي بریاوو ترڅنګ سیاسي بریاوې هم ترلاسه کړي، خو د سیاسي تدبیر د نشتوالي له امله هغوی له دریو هېوادونو (پاکستان، متحده عربي اماراتو او سعودي عربستان) پرته بل هیڅ هېواد په رسمیت ونه پېژندل او په دې ډول طالبان یوازې تر ډېره پورې د پوځي واقعیت او قوت په توګه پاتې شول. طالبانو د هېواد په سلو کې پنځه نوي سلنه خاوره تر خپل کنټرول لاندې راوسته، یوازې (پنځه سلنه) برخه خاوره کې د استاد رباني رژیم یا د جمعیت تنظیم واک پاتې شو، هغه هم داسې نه چې دا پنځه سلنه برخه په بشپړ ډول د دوی تر حاکمیت لاندې وه، بلکې خبره دا وه چې طالبان هلته نه وو ور رسېدلي. د استاد رباني نظام د یوه ګرځنده نظام بڼه خپله کړه، ان دا چې ځینو بهرنیو هېوادونو یې هم ادرس نه شو پیدا کولای. د هر بهرني هېواد چې به استاد رباني په کار و، نو هغوی به لومړی تاجکستان سره اړیکي نیول، هغوی به بیا احمدشاه مسعود سره، چې دا وخت یې د تاجکستان په (کولاب) کې پوځي هډه درلوده او احمدشاه مسعود به بیا استاد رباني پیدا کاوه. استاد رباني خلورنیم کاله په همدې ګرځنده حالت کې تېر کړل، خو د اسلامي دولت! د رییس په توګه، دا مهال نو استاد رباني ته یوازې د اسلامي دولت(!) نوم پاتې و او یوازې په مسکو کې د پیسو چاپ، نور نه څمکه ورسره وه، نه ولس او نه هم د افغانستان کومه زیاته برخه جغرافیه.

عبدالرشيد سلام

استاد سياف يوه ورځ چاته کيسه کوله چې: ((کله هم طالبانو پسې واخيستو، زه او استاد رباني په تخار کې الوتکې ته منتظر وو، چې تاجکستان ته مو انتقال کړي، نو حالات هم ډېر خطرناک دي او طالبان هم شېبه په شېبه رانږدې کېږي، الوتکې ته تر ختو دمخه استاد رباني ماته وويل چې: (دې ملت ته يو خطاب ونه کړم؟) ما ورته وويل څه ځان باسه دا څه د داودخان خطاب دی چې اوس به ملت ورته گوته په غاښ شي!! کوم ملت؟ کوم خطاب؟ دې سره نو الوتکې ته پورته شو)). د رباني پر رژيم باندې ساحه ورځ پر ورځ تنګېدله، يو وخت داسې راغی چې نظار شورا په دې باوري شوه چې طالبانو سره جنګ ته دوام ورکول د دوی د ټولو د نابودی په مانا دي، نو ځکه خو يې د فهيم خان په مشری له طالبانو سره پټ اړيکي ونيول چې د سر او عزت د خوندي کولو په تضمين پر ځمکه وسلې اېښودلو ته حاضر دي. د (۲۰۰۱م) کال د سپتمبر پر نهمه نېټه احمدشاه مسعود ووژل شو، دې پېښې نو د استاد رباني تر چتر لاندې د جنګېدونکو افرادو روحيه له صفر سره ضرب کړه، د همدې سپتمبر پر (۱۱)مه په نيويارک کې د سوداګری پر نړيوال مرکز بريد وشو، دې پېښې د امريکا غوصه راوپاروله، طالبان او د هغوی بهرني ملاتړي د امريکا لومړني هدف وګرځېد، دې پېښې، نو د استاد رباني بخت راويښ کړ. امريکايانو پر طالبانو د بريد نيت او اقدام په ډاګه کړل او په مستقيم ډول يې استاد رباني او د نظار شورا\نورو مشرانو سره اړيکي ټينګ کړل. امريکايي پټ پوځيان پنجشېر ته ورسېدل او دوی ورته د امريکا د ځمکنيو عسکرو په توګه د همکاری ژمنه ورکړه، کله چې به امريکا په باګرام او نورو سيمو کې د طالبانو مورچلې بمباروليې، نو د استاد رباني او د جمعيت تنظيم نورو ويندويانو به ويلې چې: ((دا بمونه واړه دي بايد غټ غټ بمونه واچول شي.)) د طالبانو رژيم د دوو مياشتو په بهير کې ړنګ شو. د (۱۳۸۰ل) کال د عقرب پر لومړی نېټه لومړی، امريکايي پوځيان او بيا د شمالټلوالې ملېشې کابل ته رانوتل. استاد رباني ارګ ته لاړ او په حرمسرای کې

عبدالرشيد سلام

استوګن شو، دا مهال په بن کې غونډه وشوه، نظار شورا ته په کې اساسي واک ورکړل شو، حامدکرزی په کې د موقتې اداري مشر شو او پرېکړه وشوه چې د همدې کال د جدي پر (۲۲) مه نېټه موقتې ادارې ته واک انتقال شي. استاد رباني ته يو ځل بيا تر ځلورنيم کلنې کډوالۍ او سرګردانۍ وروسته دوه مياشتې فرصت په لاس ورغی، چې د واک په حرمسرای کې دمه واخلي، د تېرو ناخوالو ستړيا وباسي، خپل افراد مقرر کړي او که په دولت کې څه پاتې وي هغه هم د خپل تنظيم غړو ته ورحواله کړي. دا مهال استاد رباني يو فرمان صادر کړ چې چا هم د طالبانو تر واکمنۍ دمخه پر کومو پوستونو کار کړی، هغوی پر همغه ځای بېرته مقرر دي. د خپل تنظيم ځينې غړي او پلويان يې له ايران او پاکستانه هم راوغوښتل او اکثره دولتي څوکۍ يې پرې ووېشلې، کله چې د جدي (۲۲) نېټه راورسېدله، د دولت اکثره اساس رګونه اسلامي جمعيت او د هغه مؤتليفو تنظيمونو نيولي وو. استاد رباني هم دا مهال په اصطلاح د واک انتقال ته راضي نه و، حرمسرای يې هم نه خوښې کاوه، خو يونس قانوني، فهيم او عبدالله عبدالله په وچ زور له حرمسرای څخه ووېسته، بيا بهرنيانو او نظار شورا په دې قانع کړ چې واک به هسې هم اسلامي جمعيت سره وي، کرزی به

(د واک د لېږد يو انځور)

هسې سمبول وي او ستا ځانګړی سهم به هم په حکومت کې خوندي وي. استاد رباني د نظار شورا د رهبرۍ په رول هم خوښ نه و او د تاجکانو او اسلامي جمعيت رهبري يې د خپل ځان حق ګاڼه، خو دې ډلې بيا استاد

عبدالرشید سلام

رباني پر دې نزاکت پوه کړ، که غواړې که نه غواړې نړۍ دې لرې کوي، نو تر هغې خو دا ښه ده چې امتياز واخلې او په سمبوليک ډول بل څوک د واک په راس کې راشي. د (۱۳۸۰ل) کال د جدي پر (۲۲) نېټه استاد رباني په اصطلاح واک حامدکرزي ته انتقال کړ، له کرزي سره ټول ټال (۱۷) کسان موقتې ادارې ته داخل شول، دا داسې کسان وو چې له اسلامي جمعيت سره يې تنظيمي اړيکي نه درلودل، خو له جمعيت تنظيم سره يې پخوانۍ رقابت او دښمني هم نه درلوده. په دې ډول نور ټول واک و څواک له اسلامي جمعيت سره پاتې شو. کله چې په اصطلاح قدرت انتقالېده، نو تر هغه دوه درې ورځې دمخه استاد رباني يو بل فرمان هم صادر کړ. د هغه فرمان محتوا دا ده چې له ده سره په اصطلاح (تېر ځلورنيم کلن مقاومت) کې چا ونډه اخيستې وي، نو هغوی ټولو ته دې د يادې مودې ترفيعات هم ورکړل شي او معاشونه هم. دا فرمان په دې خاطر و چې يو خو به خپلو پلويانو ته امتياز واخلي او بل به پر نوي حکومت يو بار هم پربوځي. همغه وخت د نظر خينو خاوندانو سره دا پوښتنه مطرح شوه، هغه دولت چې (د اسلامي دولت) په نامه يادېده او استاد رباني يې مشري کوله، که هغه چېرې دولت و، نو ولې يې په ځلورنيمو کلونو کې خپلو مامورينو ته نه معاشونه ورکړل او نه هم ترفيعات او که چېرې دولت نه و، نو ولې د دولت په نامه يادېده؟ د دنيا په هېڅ گوټ کې به څوک داسې دولت ونه گوري چې ځلورنيمو کلونو کې دې خپلو مامورينو ته نه معاش ورکړي او نه هم ترفيع او د دولت په نامه دې هم ياد شي، نو هغه دولت چې نه يې معاش درلود، نه ترفيع، نو مامورين يې په څه شي ساتل؟ مامورينو يې څه کول؟ او بيا حامدکرزي ته يې څه شی انتقال کړ؟ د همدې په اصطلاح مامورينو د ترفيع او معاش ورکړه يې انتقال کړه که خنگه؟ استاد رباني پر پورتنيو امتيازاتو سربېره د هغو ټنونو افغاني بانکنوټونو د تبادلې امتياز هم واخيست چې دوی ته روسيې چاپ کړي او دوی پټ زېرمه کړي وو. کله چې نوي افغاني بانکنوټونه چاپ شول، نو

عبدالرشید سلام

حامدکرزي د استاد رباني تولې زېرمه کړې پيسې هغو ته په نويو پيسو بدلې کړې او هم يې په وروستيو دوو مياشتو کې د هغه صادر کړي فرمانونه ومنل. دا او دېته ورته نور په سلګونو او زرګونو څه چې په لسګونو زرو ناقانونه کارونه تر سره شوي چې د تولو قيد، تحليل او څېړنه يې د يوې ليکنې او يوه اثر له اوسېلې څخه وځي. کارونه نا ثابت خو امتيازات يې ثابت وو. شمالټلوالې ته د دغسې امتيازاتو پرله پسې ورکړه د کرزي د شخصيت د ځانګړنو يوه برخه شوه، چې د ده د واکمنۍ په بهير کې يې دوام پيدا کړ او بېلابېل رنګونه يې خپل کړل. استاد رباني ته د دغو غټو امتيازاتو د منلو تر څنګ د کرزي بله لومړنۍ اشتباه دا وه چې کله هم د واک تر رسمي لېږد وروسته ارګ ته داخل شو، نو محمد قسيم فهيم ورته راغی، کرزي ته يې وويل چې اوس به زموږ ساتونکي درڅخه رخصت شي، تاسو د خپل ځان د حفاظت لپاره خپل کسان راولئ، کرزي ورته وويل، همدا مې خپل کسان دي (د فهيم ساتونکو ته يې اشاره وه)، نور څوک راولم، دې سره نو فهيم خان ډېر خوشحاله شو او پر دې پوه شو چې دا سړی د ځان ساتنې لپاره هم پر موږ ډډه لګوي، نو ځکه يې ورو ورو غوښتنې زياتېدلې. اوس راځم د ولسمشر کرزي ځينو نورو ځانګړنو ته:

عبدالرشید سلام

د ولسمشر کرزي تشخیص او غوراوی

خلک کله کله له ولسمشر حامدکرزي څخه ګیله کوي، چې قوي خلک نه انتخابوي او هر ځای کې ضعیفه کسان ټاکي. دوی فکر کوي چې ولسمشر ګنې دا کسان نه پېژني، یا یې په ټاکنه کې له دقت څخه کار نه اخلي او یا پرې د بل چا له خوا په زوره تحملېږي. خلکو ته به جمهور رییس د یوه عادي انسان په توګه ښکاري چې هېڅ شی نه محاسبه کوي او هر څه په پټو سترګو مني، خو که څوک ولسمشر حامدکرزی له نږدې څخه وپېژني، خبره داسې نه ده، په

(ولسمشر حامد کرزی)

ځینو برخو کې به پورتنۍ انګېرنې هم سمې وي، خو تر ډېره حده پورې دا ګومانونه سم نه دي. ولسمشر یو داسې ذکاوت لري چې تر ټولو کمزوري اشخاص تر ټولو ښه پېژني، عیناً لکه کوم ښکاري چې ښکار پسې ګرځي او خپله لومړنۍ ښه لومړی انتخابوي، اسانه او سخت ښکار پېژني، دغسې ولسمشر کرزی هم دی. دی د هغه کب نیوونکي په شان دی چې پوهېږي، کوم ځای کې خپل جال خور کړي، کوم ډول کب ونیسي، کوم ډول کب په جال کې ایسارېږي او کوم له جاله وځي، دی هم دغسې دی. دی د خپلې ټولنې متخصص دی، دی د هغو سیاستوالو په شان نه دی، چې سیاسي ریاضي، فلسفې او د سیاست علمي فورمولونه پر خپلې ټولنې تطبیقوي، دی پر دې پوهېږي چې په دې ټولنه کې واحد سیاسي او علمي فورمول نه تطبقېږي، له هر چا سره باید ځانګړې معامله وشي. نو

عبدالرشید سلام

ځکه خو دی چې د کوم پوست لپاره کوم څوک ټاکي، هغه باید دومره سست او پخ وي چې هر څه دی وغواړي، هغه يې ومني، البته په دې برخه کې د هغو ټوپکوالو او زورواکو خبره جلا ده چې د اسلامي جمعيت او نورو تنظيمونو له خوا معرفي کېږي او دی يې د رد صلاحيت نه لري. زموږ خبره دلته پر هغو اشخاصو ده چې د تنظيمونو تر دايرې بهر دي او د ولسمشر وندې ته پاتې کېږي. د دې ډول اشخاصو د تعين په برخه کې بيا ولسمشر سره خپل خپل معيارونه دي، تر ټولو عمر خوړلی، بې ژبې، بې خولې، بې کسه او بې وسه سړی انتخابوي، په دې کې بيا داسې اشخاص هم وي چې هېڅ ولسي بېز نه لري. جمهور رييس فکر کوي که د نفوذ خاوندان مقرر کړي، نو چې کله يې لرې کوي، هغوی خپل خپل مشکلات زېږوي، نو راځه داسې کسان مقرر کړه چې هېڅ بېخ او تريخي ونه لري. هر کله چې به يې څوک مقرر کړ، تا به فکر کاوه چې تر دې نو بيا بل کمزوری شخص نه پيدا کېږي، خو چې بل به يې مقرر کړ پر هغه پخواني به دې شکر وکاږه، غوره بېلگې يې د کورنيو چارو د وزير په توگه د تاج محمد وردگ، د کابل ښاروال په توگه د صاحبي، د افغانستان بانک د رييس په توگه د نورالله دلاوري، د خپل وياند په توگه د کريم رحيمي، د جمهوري رياست د لومړۍ دورې د ټاکنيزو مبارزو او د پوهنې وزارت لپاره د نورمحمد قرقين، د بېړنۍ لويې جرگې لپاره د محمد اسمعيل قاسميار او يا هم د نورو مهمو دولتي پوستونو لپاره د دا ډول پخو او سستو اشخاصو ټاکنه. په دې کې بيا يوه بله خبره هم ډېره مهمه ده او هغه دا چې کوم پوست به د اکثريت پښتنو او يا ځينې نورو قومونو لپاره پاتې شو، که هغه پوست به ډېر حساس و، نو بيا به يې له شمالټلوالې په تېره بيا له نظار شورا سره د هغه پوست لپاره په گډه پرېکړه کوله؛ داسې يو شخص به يې ورته راوسته چې د هغوی له خوښې پرته به يې گام نه پورته کاوه، خو هغه پوستونه چې به د کوم تنظيم ونډه نه وه او سوچه به ولسمشر ته پاتې

عبدالرشید سلام

وو، په هغو کې هم ده تر کمزورو ډېر کمزوري اشخاص گومارل. په دې ډول نو حکومت په تسلسل سره له دوو برخو جوړ شو، يو هغه ډلې او اشخاص وو، چې د ټوپک په زور راغلي وو او هيڅ ډول قانون ته يې غاړه نه ايښوده، هر ډول بدمعاشي يې کوله او بل هغه ډول اشخاص وو چې د جرئت غريزه يې اصلاً مړه وه او يوازې د څوکۍ په مينه کې ډوب وو، نور يې کوم قانوني گام نه شو پورته کولای، حکومت له دوو خطونو څخه جوړ شو، يو تېز او ناقانونه او بل سست خط چې قانون يې غوښته، خو عملي کولای يې نه شو. البته په دې منځ کې به يو شمېر، کارپوه او زړور اشخاص هم و، خو هغه به د گوتو په شمار وو او د دې دواړو ليکو په منځ کې به را گير وو.

عبدالرشید سلام

د کرزي عاطفي شخصیت

د ولسمشر کرزي د شخصیت یوه خوا د هغه عاطفي اړخ دی. په سیاستوالو او واکوالو کې عاطفي شخصیتونه ډېر کم وي، په تېره بیا په شرقي ټولنو کې، چې د سیاست فلسفه اساساً د برچې پر څوکه ولاړه ده. دلته اکثره سیاسي عاطفي شخصیتونه په سیاسي ډګر کې ناکام ثابت شوي. په شلمه پېړۍ کې دوه لوی سیاسي عاطفي شخصیتونه: (ګاندي او باچاخان)، یو په سیاسي ډګر کې بریالی شو، خو بل خپلو ارمانونو ته ونه رسېد. له ګاندي پرته مونږ ډېرې کمې بېلګې لرو چې هغه دې له عواطفو سره مل سیاسي حرکت پیل کړی او له زورواکۍ پرته دې واک ته بریالی شوی وي. کرزی د زماني د خاصو استثنايي شرایطو او تعاملاتو په بهیر کې واک ته ورسېد، خو د واک زیاته برخه یې قانوني واک ته رسېدنه وه، نه عملي واک. د ده د واکمنۍ په بهیر کې واک اکثره نورو چلاوه، خو قانوني مسؤلیت یې ده ته منسوبېده. ده د خپل هر دولتي او نادولتي مخالف پر وړاندې له زیات زغم او اوسېلې څخه کار اخیسته، همدا زغم د دې سبب شوی و چې د ده ځینې مخالفین د وخت په تېرېدو سره بېرته د ده تر خوا ودرېږي، ده هېڅکله هم د خپلو مخالفانو پر وړاندې سپکه خوله نه ده کارولې. یوه ورځ یې د کابل د چهاردهي د خلکو په غونډه کې وویل: ((والله چې په خپلو مخالفینو مې هم زړه خوږېږي چې وژل کېږي.)) دا نو د عاطفي حالت هغه اوج دی چې سړی یې د قدرت پر مهال ځرګندوي. ولسمشر څو ځلې په عامه غونډه کې له ډېره درده په ژړا شوی، کله چې یې د خپل هېواد ماشومان په وینو کې لیت پیت لیدلي، نو بیا یې دسمال سترګو ته نیولی، هغه د پارلمان د (۱۵)مې دورې په پرانیستغونډه کې د خپلې وینا په وروستۍ جمله کې خپله ژړا ټینګه نه کړای شوه، هغه

عبدالرشید سلام

د امريکايي الوتکو له خوا د (شينډنډ) د خلکو د عامه وژنې د فاتحې په غونډه کې په ګډه له خپل ولس سره وژړل.

هغه د خپل ورور احمد ولي کرزي په قتل کې خپله طبيعي ژړا کنټرول نه کړای شوه. هغه د پارلمان له يو شمېر خواخوږو وکيلانو سره په کتنه کې چې د (۱۳۹۰ل) کال د اسد مياشتې پر (۱۸) نېټه يې وکړه، تر اوږدو بحثونو وروسته يو ځل بيا په زغرده وژړل، د خپلو سلګيو او ژړا په ترڅ کې يې وويل:

(ولسمشر حامد کرزی)

((ماډېر څه غوښتل چې خپل ولس ته يې وکړم، خو زه په ډېر خراب حالت کې جمهور رييس شوم، هېڅ نه وو، هر څه وران ويجاړ وو، ما له يوه وران حالت څخه شروع وکړه، په ډېر مشکل مې هېواد تر دې حالته راورساوه، اوس د خدای فضل دی د يو څه خاوندان يو، بل جمهور رييس که راغی هغه به تر ما خوشبخته وي، له يوه ښه بل حالته به کار شروع کړي.))

په دې غونډه کې بيا هم جمهور رييس له چا څخه ګيله ونه کړه، خو د خبرو له متن څخه يې ښکارېدله چې ډېر ستړی دی؛ له خارجيانو او هغه چا څخه ګيله من دی چې پر ده تر حده زيات انتقادونه کوي. ده د خپلو خبرو په ترڅ کې وويل: ((ما ته نه قانون اجازه راکوي چې بيا ځان کانديد کړم او نه زه خپله ځان کانديدوم، زه ډېر ستړی شوی يم، سن مې هم تقاضا نه کوي چې دا ټوله دنيا هم راته ووايي بيا ځان نه کانديدوم. هو خو يو کار به موږ او تاسې ټول په ګډه کوو چې د يو ښه سړي تر شا به ودرېږو.)) د جمهور رييس دا مجلس له وکيلانو سره نږدې دوه ساعته اوږد شو، خو په دې غونډه کې هغه تر پخوانيو غونډو ډېر ستړی، ستومانه او ماتيجن ښکارېده، عاطفي حالت يې هم تر پخوا ډېر خرګند و او له چا څخه يې د غچ اخيستنې روحيه په خيال کې هم نه ګرځېدله.

عبدالرشید سلام

حيا او عفت

ولسمشر حامدکرزی داسې یو جمهور رييس دی چې د خپل ولس کلتوري ارزښتونو ته سخت درناوی لري، د همدې ارزښتونو په متن کې رالوی شوی دی. خپله حیا، عزت او عفت ساتل او د نورو حیا ته درناوی د افغاني ټولنې د غوره کلتوري او ټولنیزو ارزښتونو له جملې څخه دي. کرزي هم د یوه عادي فرد او هم بیا د یوې سترې دودیزې ټولنې د ولسمشر په توګه تر هر چا زیات دا کلتوري ارزښتونه ساتلي او څلولي دي. په افغانستان کې په سیاست کې د مېرمنو ونډه یوه حساسه مسئله ده، تر حامدکرزي دمخه چې هر افغان مشر یا د دویمې یا درېیمې درجې واکمن خپله مېرمن، هغه هم د حاکمیت پر مهال سیاست او عامه محضر ته راکښلې، چندان ښه نتیجه یې نه ده ورکړې، غوره بېلګه یې د غازي امان الله خان دوره وه چې د ښځو غورځنګ په تېره بیا په عام محضر کې د (ملکې) حضور غازي امان الله خان او افغانستان ته سخت جنجالونه پیدا کړل. کرزی سره له دې چې په یوې مخورې قومي او روښنفکره کورنۍ کې زېږېدلی، رالوی شوی او د اعلیحضرت محمدظاهر شاه له دربار سره یې هم تاوده اړیکي درلودل، مېرمن یې هم په یوې لوستې او روښنفکره کورنۍ کې زېږېدلې، لوړې زده کړې لري او د طب ډاکتر ده، خو ده هېڅکله هم د افغانستان د لومړۍ مېرمنې په توګه په کوم رسمي او نارسمي محفل کې خرګنده نه کړه. نه یې په دولتي چارو کې مداخله وکړه او نه یې هم له بیت المال څخه ناوړه ګټه پورته کړه. په دې برخه کې که یې له استاد برهان الدین رباني سره پرتله کړو، نو څرګند توپیر په کې لیدل کېږي. ان یو شمېر کابل مېشتو په اصطلاح روښنفکرانو به کله کله د رسنیو

عبدالرشید سلام

په لاري سختې نیوکې هم پرې کولې، چې خپله خان ته د ولسواکۍ ممثل وایي، د ښځو حقوقو دعوې کوي، خو خپله مېرمن رسمي او نارسمي غونډو ته نه حاضروي. خو ولسمشر د دوی پر وړاندې هېڅ غبرګون ونه ښود او خپله مېرمن یې د کور د مېرمنې په توګه په عفت او عزت کې وساتله. د شخصي کرکتر له مخې ولسمشر کرزی ډېر حیاناک سړی دی، که

(ولسمشر حامد کرزی)

د نورو نیمګړتیاوې ورته معلومې هم وي، نو سترګې به پرې پټوي او ځان پرې ناګاره اچوي. د جمهوري ریاست تر دوېمو ټاکنو دمخه ډاکتر عبدالله عبدالله ته یو څه داسې شخصي مشکل پیدا شوی و، چې د هغه شخصیت ته یې تاوان رسولای شو، کله چې د ولسمشرۍ ټاکنې راورسېدې، لا هم د ډاکتر عبدالله مشکل پر خپل ځای و، فهیم خان او نورو یې د حل لپاره لګښت او منډې ترړې کولې، کرزی پر ټولو جزیاتو خبر وو. د ټاکنو د مبارزو په ترڅ کې د ولسمشر کرزي یو شمېر کمپاینران هغه ته ورغلل، ورته یې وویل: ډېر ښه فرصت دی چې عبدالله له صحنې لرې کړو او له دې خوړې ګوتې یې ونیسو، هغه ورته په سړه سینه وویل: ((موږ باید د عبدالله عزت خوندي کړو، د هغه شخصیت ته زیان ونه رسوو، عبدالله ماسره په ټاکنو کې رقابت لري، کله چې ټاکنې خلاصې شي هر څه باید خلاص شي، دا ټاکنې باید د دې سبب نه شي چې موږ خدای مه کړه د چا شخصیت ته په کې زیان واړوو.)) همغه وو چې د عبدالله د شخصیت د تخریب مخه یې ونیوله. ان د دفتر او جمهوري ریاست نور کارکوونکي

عبدالرشید سلام

چې کوم وخت ترې کومه اخلاقي سهوه او خطا شوې ده، راغوښتي، نصيحت يې ورته کړی، ځينې يې له کاره گوښه کړي، خو نور يې پرې نه دي خبر کړي چې د کوم علت له مخې يې لرې کړي دي. د (۱۲) کلونو په بهير کې چې هر چا هر څومره بد و رد ورته وويل، ده يې په مقابل کې سپوره کلمې استعمال نه کړې، د يوه حياناک انسان په توگه دی په افغاني ټولنه کې يو ښه مثال دی، ټولنيزو ارزښتونو ته د درناوي له کبله دی په افغاني ټولنه په تېره بيا په پښتنو کې د زيات تائيد وړ شخصيت گڼل کېږي.

عبدالرشید سلام

د حامدکرزي ټولنیز شخصیت

حامدکرزی هغه ولسمشر دی چې د ټولنیز چلند له مخې په غوره دریځ کې دی. له مخالف، موافق، دوست او دښمن سره داسې ټولنیز چلند کوي چې هغوی فکر کوي، د ډېرې مودې دوست یې دی او له ډېرې پخوانی

(ولسمشر حامد کرزی، د ولس په منځ کې)

زمانې ورسره پېژني. که څوک یې په کور کې مېلمه وي، نو دی خپله ورته په پیشقاب کې خواړه اچوي، دسمال او کاشوغه ورته په خپل لاس ورکوي، د مېلمه دومره عزت کوي چې مېلمه یې تر زیات تاثیر لاندې راځي. د ډوډۍ پر مهال داسې ګپ او شپ لګوي چې فکر نه کوې کوم ولسمشر سره ناست یې، ولسي متلونه، ټوکې ټکالې او شعرونه یې زیات زده دي.

په واقعیت کې د ده همدا ټولنیز چلند و چې د ده پر ډېرو سیاسي نیمګړتیاوو او سیاسي ناتدبیرۍ یې پرده غوړولې وه. د ولسمشر دا عادت دی چې څوک په قهر او غوصه هم دفتر ته ورشي، نو خوشاله ترې

عبدالرشید سلام

راوخي. د لنډ مهالې اداري پر مهال په لغمان کې يو والي و، (عبدالهادي واحدي) نومېده، ده فکر کړی و چې طالبان لاړل، حکومت مو ونيوه، نو راځه لگښتونه کوه، بيا به يې حکومت ورکوي. د شپږو مياشتو په بهير کې له هر هوټلي او دکانداره ډېر پوروړی شو، د انتقالي اداري پر مهال له ولايته هم پسې لړې، خو پور پرې پاتې شو. په نويو افغانيو نږدې (۳۰) لکه افغانۍ پوروړی و. سړی ډېر خفه او په قهر و، ولسمشر سره يې هم د ملاقات زمينه نه برابرېده، کال دوه په دې کې ووتل، خو په پای کې يې له ولسمشر سره د ملاقات زمينه برابره شوه، ده ويل ډېر په قهر د کرزي صيب دفتر ته ننوتم، ما ويل چې څه اوس خو والي هم نه يم، څه چې مې زړه غواړي ولسمشر ته يې وايم، خپل زړه به ښه تشوم، کله چې دفتر ته ورننوتم، نو کرزی صيب له خپلې څوکۍ راپورته شو، په خندا يې وويل: ((چېرته يې واحدي صيب گرد سره زموږ پوښتنه هم نه کوې، نه راځې، نه احوال رالېږې، انډيوالي خو داسې نه کېږي، چې زه مو يوازې پرې ايښی يم؟)) واحدي صيب وويل، ما نه وارو پار خطا شو، هر څه مې له ياده ووتل، بيا کرزي صيب راته وويل، ته ونيسه چای وڅښه بيا يې وويل: ((وايه خدمت، ښنگه دې لغمان کې حالات؟ ښنگه دې زموږ پوښتنه وکړه!)) واحدي صيب وايي، ما ورته په ډېر احتياط د خپلې قرضدارۍ خبره وکړه، هغه وويل: ((ته خپله خان سړی يې پيسې څه کوې، ته خپله خلکو ته پيسې ورکوې.)) واحدي وايي، زه له شرمه غلی شوم، بيا يې وويل: ((دا خو د دوه دري کلونو مخکې پيسې دي، حکومت خو هر کال خپل حساب و کتاب لري، د هر کال بوديجه معلومه وي، دا زه له کوم درکه درکړم؟)). دی وايي زه حيران وم چې څه ورته ووايم، يو دم مې له خولې څخه ووتل: ((از باب استاد ربانی بتی!)) په دې سره دی يو دم په خندا شو: ((عجيبه خبره دې وکړه.)) استاد رباني يو باب درلود (۹۰۰۰)، هغه به هر چاته له کوم حساب او کتاب پرته له همدې بابه پيسې ورکولې. دې باب ته

عبدالرشید سلام

په اداري حساب کې ((قطعه یي مصرف)) وایي چې وجه یې معلومه نه وي او صلاحیت یې ولسمشر سره وي. واحدي وایي دې کې یې نو راته وویل راکه کاغذونه دې. پاڼې مې ورکړې او راته یې ولیکل چې دا پیسې دې ورته اجرا شي، کاغذونه مې جیب کې کېښودل او په خوشالی له دفتره رابهر شوم. د راوتو پر وخت مې ورته وویل، ما سره دې داسې ښه چلند وکړ که پیسې دې راکړې هم نه وای، نو خفه کېدلم درځخه نه، هغه وویل: ((مولا دې راوله....)) دا د کرزي صیب د ټولنیز شخصیت یوه بېلګه وه. د هغه بل خاصیت دا دی چې د هېواد د اکثرو ټولنیزو، فرهنګي، سیاسي او ملي شخصیتونو نومونه یې له یاده زده دي. کله چې به غونډه وه، د هر یو نوم به یې به جار اخیسته، له هغو څخه به یې د نورو مشرانو د حال او احوال پوښتنه کوله او دا کار پر هغو شخصیتونو چې ده به یې په مجلس کې نوم اخیسته، خورا ښه تاثیر کاوه. د ټولنیزو روابطو له پلوه حامدکرزی په نړی کې یو کم مثاله مشر دی. خو له سیاسي او اداري پلوه هغه خپل خپل مشکلات لري.

عبدالرشید سلام

د کرزي عقیده یي شخصیت

له عقیده یي پلوه ولسمشر کرزی یو معتقد مسلمان دی، یو معتدل مسلمان. حلم، رحم، کرم او د عوامو په اصطلاح سړیتوب، د ده د کرکټر مهمې برخې دي. کینه، بعض او مذهبي تعصب یې په تندي کې نه لیدل کېږي، خپل لمونځ او اودس کوي، خو د افراطي اخوانیانو په شان د بل

(ولسمشر حامد کرزی د خدای(ج) په کور کې)

چا په لمانځه او اوداسه کې ډېره مداخله نه کوي. کوښښ کوي لمونځ په جماعت سره ادا کړي، خو سیاسي مصروفیتونه د دې سبب کېږي چې ټول لمونځونه په جماعت سره ادا نه کړي. د تراویح او جمعې ورځ لمونځونه ضرور په جماعت سره ادا کوي، د ولسمشرۍ پر مهال یو شمېر نورو کسانو هم له ده سره د ملتیا په نیت یاد لمونځونه په جماعت سره ادا کړي دي. لنډه دا چې لمونځ او روژه کې ډېر ټینګ دی. داسې وخت هم راغلی چې د کار په دفتر کې یې ځینې وزیران ناست دي، خو دی ترې غلی وتی، لمونځ یې په جماعت سره ادا کړی او بېرته چې راغلی بیا یې هغوی ته ویلي چې زه جماعت ته تللی وم، حج او عمرې ته د خپل

عبدالرشید سلام

حاکمیت پر مهال لاړ او دا فریضه یې هم ادا کړې ده. د سخاوت خاوند دی، د عوامو په اصطلاح په لاس کې ازاد دی. د سبا ورځې ډېر غم ورسره نه شته، څه یې چې په لاس کې وي همدا نن یې درنه قربانوي، زړه یې ډېر باریک دی. له سخاوت څخه یې خپل سیاسي مخالفین هم بې برخې کړي نه دي. د الکولي مشروباتو د څښاک په باب یې تراوسه چا څه نه دي ویلي، څکاک یې نه ردېدلای او نه تائیدېدلای شي، لنډه دا چې ډېر هغه شیان چې اسلام مجاز او روا ګڼلي هغه تعقیبوي او ناروااوو څخه مخ ګرځوي. که د ده پرځای بل هر څوک وای او د پیسو داسې باران پرې اورېدلای، نو دومره یې ځان پاک نه شو ساتلای. حیاناک او عزتناک سړی دی. اسلامي مطالعه یې په منځنۍ کچه کې ده. په مجموعي ډول دی یو عقیده یي شخص ګڼل کېږي، خو د حکومت کرکټرونه یې نه ټول په اسلامي اخلاقو سمبال وو او نه هم په نا اسلامي، د هر فکر او ان د څو بېلابېلو متضادو او ناڅرګندو عقایدو او فکرونو متضاد اشخاص په کې لیدل کېدل.

عبدالرشید سلام

د کرزي جرئت، احتیاط او وېره

ولسمشر کرزی داسې یو شخصیت دی که ووایو ډېر باجرئته دی، هم توجیه او مثالونه یې پیداکېدی شي او که ووایو کم جرئته او یا هم بې جرئته دی، نو هم ډېرې بېلګې یې پیداکولای شو، د احتیاط، مضر احتیاط او وېرې ډېرې بېلګې یې هم لیدلای شو. ولسمشر د بهرنیانو په تېره بیا د امریکایانو پر وړاندې سخت زړور دی، دا جرئت ځینو ته کېدی شي تصنعي ښکاره شي او ځینو ته حقیقي، خو ولسمشر یې تر هر چا زیات پر علت پوهېږي، یانې دا چې ولسمشر هغه ځای ته د جرئت زیاتې ګوتې وروړي چې هلته د خطر کچه کمه وي، که څه هم خطر لوی او قوت یې زیات وي. دا چې ولسمشر ولې د امریکایانو پر وړاندې ډېر حساس او باجرئته دی، په خپله ولسمشر د خبریالانو په یوه غونډه کې له دې حقیقت څخه پرده پورته کړه، ولسمشر وویل: ((دا چې زه ولې پر امریکایانو تېز ورځم، خبره دا ده چې امریکا نه پر ما کودتا کوي، نه مې وژني، نه مې طیاره ولي، نه راته زهر راکوي او نه راباندې توغندي راولي، امریکا د دنیا لوی ملک دی، دې ټولو کې یې نوم بدېږي، نو پرېږده زه ورسره تر اخره رسۍ کش کړم، خو رسۍ شکولو ته نه پرېږدم، د افغانستان حق ورڅخه غواړم...)) ولسمشر چې څومره د نړۍ له ستر طاقت (امریکا) سره ډغره وهله، هاغومره یې بیا له خپلو داخلي جنګسالارانو، په تېره بیا له (نظار شورا) او ځینو نورو جنګسالارانو څخه وېره احساسوله، د هغوی په مقابل کې به همېشه چوپه خوله ناست و. یوه ورځ جنرال دوستم په داسې حال کې ولسمشر کرزي ته زنګ وواهه چې دوستم د نشې په حالت کې و او ولسمشر د کابینې په غونډه کې ناست و. دوستم په ټلېفون کې سختې بدې او ترخې خبرې وکړې، ولسمشر د ټلېفون غږ پورته کړ، د کابینې ټولو حاضرو غږو د دوستم

عبدالرشید سلام

سپورې او سپکې خبرې واورېدې، خو نه ولسمشر او نه هم د کابینې کوم غړي، څه وویل، ټول غلي وو.

فهیم خان د جمهور رییس له اجازې پرته راسا د هغه دفتر ته ورننوت، څو ځله یې د وتلو او راننوتو په حالت کې د ولسمشر د دفتر دروازه په لغته وهلې، سپورې الفاظ یې هم کارولي، خو ولسمشر ورته هېڅ نه دي ویلي. د لېږدیالي ادارې له پیله بیا د ولسمشرۍ د دویمې دورې تر وروستیو پورې یې د فهیم خان، حاجي محمد محقق، جنرال دوستم، بسم الله خان، امرالله صالح، عبدالله عبدالله او

(ولسمشر حامد کرزی)

ګڼو نورو اشخاصو ډېرې ترخې خبرې اورېدلې، خو ده هېڅکله ورته په جرئت ځواب نه دی ورکړی. کله چې به د ولسمشر دفتر ته څوک ننوتل او خبرې به پیل شوې، په تېره بیا که خبرې به د اسلامي جمعیت او ځینو قومندانانو په باب وې او دا مهال به خدمو چای راوړ، نو ولسمشر به خبره په بله واړوله، په نورو مسایلو به یې پیل وکړ، کله چې به هغوی د چای پیاله کېښوده، بیا به ده بېرته اصلي خبره پیل کړه. له دې څخه داسې ښکارېدله چې دی د خپل دفتر پر خدمو هم پوره واکمن نه و او یا یې باور پرې نه درلود، دا هم ورته شمالټلوالې مقرر کړي وو او ده یې د تبدیلۍ صلاحیت او جرئت نه درلود، زه دوه ځله د ده په دفتر کې او یو ځل یې په کور کې د سهار چای پر مهال له داسې یو حالت سره مخامخ شوی یم. د چای د خدمو پر وړاندې یې خبره بلې خواته وړې ده. د دې امکان هم و چې د ده په دفتر کې غږ ثبتوونکي وسایل نصب شوي وي، یوه ورځ له ولسمشر سره زما ملاقات و، یوه انتخاباتي موضوع وه، ما وویل کله خو مې زړه غواړي چې یا یې له مخې لرې کړم او یا پرې خان مړ کړم، ولسمشر یو دم په اشاره پوه کړم،

عبدالرشید سلام

پاس چت ته یې لاس ونیو، خلورو دېوالونو ته چې مانا څه وایي؟ هر څه دلته ثبتېږي، دا مهال ماته هغه د ملګري (او) کیسه رایاده شوه. ستر جنرال الکساندر مایاروف (په افغانستان کې رښتیا څه تېرېدل.؟) یو اثر لیکلی، دا هغه روسی جنرال و چې د ده په مشری روسي لښکرې افغانستان ته راغلې، دی د ټولو روسي لښکرو مشر و. ده په خپلو یادښتونو کې لیکلي دي: «مونږ د ملګري (او) په نامه یو عسکر درلود چې هغه به همېش د ببرک کارمل په دفتر کې د هغه تر شا ولاړ و، خو په ملکي دریشي کې، د ملګري (او) وظیفه دا وه چې د کارمل ټولې خبرې واوري، په واقعیت کې کارمل د هغه له اجازې پرته هېڅ خبره نه شوه کولای، کله کله چې به کارمل ته څوک راغلل او ملګری (او) به یې نه پېژنده، نو کومه داسې خبره به یې وکړه چې د شوروي خلاف به وه، کارمل خو په خوله هغه ته څه نه شوه ویلای، چې دلته مې سرته څوک ولاړ دی، نو د لاس په اشاره او د خولې په بې غږه حرکت به یې هغه ته وویل چې شاته مې وګوره! که هغه سړی به لږ هوښیار و، نو په نزاکت به پوه شو.» اوس چې له هغې زمانې نږدې شل پنځه ویشت کاله تېر شوي، خو فکر کوم د دې کوټې د کنټرول په ماهیت کې کوم تغیر نه دی راغلی، یوازې کېدی شي توپیر یې په دې کې وي چې د ملګري (او) ځای اوس ملګري (تخنیک) نیولی وي. روسی جنرال لیکي چې ملګری (او) زمونږ د عسکر یو مستعار نوم و. اوس هم کېدی شي مستعارو (وسایلو) د هغه ځای نیولی وي. ولسمشر نه یوازې په خپل کاري دفتر کې له زیات احتیاط څخه کار اخیسته، بلکې د خپل کور مخې ته د شنه چمن په خلاصه فضا کې یې د ډوډۍ او چای د خدمو پر وړاندې هم له ورته احتیاط څخه کار اخیسته، یوه ورځ مې سهار چای ورسره څښه، سیاسي خبرې وې. د استاد رباني د سیاسي مانورو او حرکتونو په باب مو خبرې کولې، دا مهال یو خادم د چایو د تازه کولو لپاره راغی، ولسمشر خبره چوپ کړه، تر هغه پورې یې بیا خبره پیل نه کړه تر څو چې خادم

عبدالرشيد سلام

بېرته له موږه لرې شوی نه و. د ولسمشر دې ډول جرئت، وېرې، احتياط او په ځينو ځايونو کې مضر احتياط هغه ته ډېرې گټې او هم ډېر زيانونه اړولي دي. که څوک په داسې يو حساس پوست کې کار کوي، هغه ته جرئت او احتياط دواړه په کار دي، خو هوښيار واکمن به همغه وي چې له دې هر يوه څخه پر خپل ځای او خپل وخت گټه پورته کړي؛ خو د دې ډول وېرو تر څنگ بيا ولسمشر کله کله په ځينو ځايونو کې له داسې جرئت څخه کار اخيسته چې د خطر کچه پکې ډېره زياته محسوسه وه. هغه يو ځل د غزني د اندړو ولسوالۍ په يوه غونډه کې ناست و چې د مخالفانو له خوا غونډې ته ور څېرمه توغندي ولگېدل، د ده په روحياتو کې هېڅ تغير رانغی، خلک يې ارامی ته را وبلل او غونډه يې له اخلاله وژغورله.

يو ځل د لويې جرگې په خيمه کې د لويې غونډې پر مهال کېږدی ته نږدې توغندي ولگېدل، ولسمشر پر خبرو لگيا و، خلک وترهېدل، ده پر ټولو غږ کړ، کېنئ کېنئ، توغندي دي، هېڅ خبره نه شته، دوی به خپل کار کوي، خبرو ته يې په نورمال ډول ادامه ورکړه.

د جرئت او کم جرئتۍ داسې گڼې نورې بېلگې يې هم شته چې نه غواړو دا ليکنه پرې نوره وغځوو. لنډه دا چې جمهور رييس کرزی د خپلې واکمنۍ په بهير کې د با جرئتۍ او کم جرئتۍ په دواړو حالتونو کې ژوند کړی دی.

عبدالرشید سلام

د بخت پاچا د بخت تر وخته

بخت هم عجیبه شی دی، سړی په نه امکاناتو پاچاهۍ ته رسولای شي. کله کله یو سړي سره ډېر عقل وي، خو بخت ورسره یاري نه کوي، ګټلې پاچاهۍ ترې لاړه شي. په اصطلاح بخت یې کوټه شي. په همدې خاطر خو رحمان بابا ویلي دي:

عقل مه غواړه طالع غواړه رحمانه
عقلمن د طالعمنو غلامان دي

د نړۍ یو غټ سیاسي مفکر (ماکیاولي) پنځه نیمې پېړۍ پخوا ویلي: ((ځینې کسان د بخت په زور واک ته رسېږي، خو دا واک تر هغه پورې غځېږي چې بخت ورسره ملګری وي)) ماکیاولي وایي: ((که چېرې د بخت پاچا تر بخت وروسته له هنر او تدبیر څخه کار واخلي، نو که بیا بخت ورسره ملګری هم نه وي د تدبیر په زور چلېږي...)) د دې خبرې مانا دا ده چې بخت یو استثنایي مرغه دی چې تصادفاً د چا پر اوږه کېني. سړی باید تل تر تله ورته په طمع نه وي، خو هنر او تدبیر له استثنایي حالته وځي او څوک یې چې ولري، نو ټول عمر ورسره مګرتیا کوي، په همدې خاطر خو لوی افغان حکیم (خوشال خان ختک) ویلي دي:

که طالع او هنر دواړه راته کېږدي
زه خوشال به په کې ونیسم هنر

خوشال هنر او تدبیر همېشنی ملګري ګڼي. د کاندید اکاډمیسن (محمد صدیق روهي) په وینا: ((افغانستان د استثناتو هېواد دی، دلته هر هغه څه پېښېدلای شي چې اټکل یې نه وي شوی او دلته هر هغه څه نه پېښېږي چې اټکل یې کېږي.)) یانې دا چې افغاني ټولنه د ممکناتو او

عبدالرشید سلام

ناممکناتو ټولنه ده. د حامدکرزي حاکمیت هم یو استثنایي حالت دی، نه یې مخکې وړاندوینه کېدلای شوه او نه به بیا هم د داسې یو حالت وړاندوینه وشي. که چېرې احمدشاه مسعود نه وای وژل شوی، د نیویارک پېښه نه وای شوې او بیا وروسته قومندان عبدالحق پسې نه وای وژل

شوی، امریکا پر افغانستان یرغل نه وای کړی، نو د کرزي د واکمنۍ هېڅ احتمال نه و. ده خپله هم د دې خیال نه درلود چې داسې یو موقف ته دې ورسېږي، خپله یې هم ویلي چې په خیال کې مې هم پاچاهي نه ګرځېدله. د دې ټولو خبرو نچوړ دا راوځي چې د کرزي واکمنۍ د بخت په وزرونو پورې تړلې وه. د موقتې ادارې رییس په توګه تر ټاکنې وروسته هم دی د بخت په زور چلېده، نه یې په پوځ کې څوک لرل، نه یې ګوند او لښکر جوړ کړی و، نه ورته په نظام کې ټول خلک ژمن وو، وروسته یې نړیوالو سره هم اړیکې ترخه شول، د ګاونډیو هم نه خوښېده، اکثریت پښتانه هم ورځخه ناراضه وو، جګړې هم دوام درلود، چاته یې چې ډېر امتیاز ورکړی و، هغو هم پرې تر ټولو زیاتې نیوکې کولې، موافق او مخالف دواړو یې غندنه کوله، نو په داسې یو حالت کې د نظام چلول د بخت له زوره پرته په بل شي ممکن نه وو. کرزي ته د تدبیر ډېرې لارې او دروازې هم پرانیستې وې چې په ولس او نظام کې یې خپل موقف قوي

عبدالرشيد سلام

کړی وای، خو کله هم ده له سیاسي تدبیر څخه کار وانخیست، د کرزي بخت ویښ و، تر پایه یې له ده سره یاري وکړه، نږدې ده چې د خپلې انتخابي واکمنۍ دویمه دوره هم پوره کړي او هم روغ رمټ له ارګه ووځي، دا چې خپل ځایناستي ته به څه غمونه پرېږدي، دا نو بیا بل بحث دی.

عبدالرشید سلام

پنځلسم څپرکی

د ولسمشر کرزي د رژیم نیمګړتیاوې

په نړۍ کې به هیڅ نظام نه وي تېر شوی، چې هغه دې خپلې خپلې برياوې او نیمګړتیاوې ونه لري. د ولسمشر کرزي د واکمنۍ بهیر هم له دې قاعدې څخه بهر نه دی. نیمګړتیاوې او برياوې که د هر علت او دلیل له مخې وي په وروستۍ نتیجه کې نیمګړتیا، نیمګړتیا او بریا، بریا ګڼل کېږي. اساسي خبره دا ده چې د یوه رژیم بریا او نیمګړتیا د ولس پر ژوندانه مستقیم اغېز لري. یو رژیم هغه وخت بریالی ګڼل کېږي چې د وخت په تېرېدو سره د خپلې بریا تله درنه کړي او نیمګړتیاوې ټیټ حالت ته ورسوي. دلته غواړم په دې څپرکي کې په ولسمشر کرزي پورې د تړلي نظام نیمګړتیاوو ته په لنډیز سره نغوته وکړم او په بل څپرکي کې به یې برياوې وارزوو او بیا به دواړه سره پرتله کړو.

۱- امنیت: د حامدکرزي د حکومت تر ټولو غټه ستونزه امنیتي ستونزه ده. د ده د حکومت په لومړیو دریو کلونو کې امنیت نسبتاً ښه و، خو کله چې د ده په حکومت کې د بېلابېلو عواملو له امله د خلکو هیلې پوره نه شوې. د ولس او حکومت تر منځ واټن زیات شو او حکومت لرې پرتو سیمو ته په ښه ډول خدمات ونه شو رسولای، نو دې کار د طالبانو فعالېدو ته لاره اواره کړه، البته د طالبانو په بیا ظهور کې کورنیو او بهرنیو ګڼو عواملو تاثیر درلود، خو پر امنیتي سکتور باندې د طالبانو د پخوانیو دښمنو دلو انحصار یو کورنی اساسي عامل ګڼل کېدی شي. طالبانو ورو ورو په اکثرو سیمو کې له امنیتي خلا څخه ګټه پورته کړه، له دفاعي حالته تعرضي حالت ته راووتل، د ځانمرګو بریدونو نوي میتود او نورو ډول ډول بریدونو

عبدالرشید سلام

ته چې تر دې دمه یې ساری نه و لیدل شوی، مخه کړه، په نتیجه کې په هېواد کې جګړه لاپسې توده شوه او ګڼې سیمې د حکومت له کنټروله ووتې، د ملکي او نظامي افرادو تلفات ورځ تر بلې زیاتېدل. یو وخت داسې راغی چې یوازې د دولتي ملکي او نظامي افرادو تلفات په اوسط

(په عامه ځایونو کې د چاودنو یو انځور)

ډول یو سلو پنځوس تنو ته ورسېده. د ورځنیو تلفاتو شمېر هره ورځ د ارګ په مانۍ کې د افغاني امنیتي سکتور او نړیوالو ځواکونو د همغږۍ مرکز ته راته او هغوی به هر سهار د امنیت شورا دفتر ته سپاره او له دې لارې به بیا ولسمشر ته د امنیتي تلفاتو او ضایعاتو راپور وړاندې کېده. د بېلګې په توګه به دلته د امنیتي پېښو له امله د څو کلونو په بهیر کې د ځاني تلفاتو او ضایعاتو څومره والی د یوه جدول په بڼه وړاندې کړو، دا جدول د کورنیو چارو وزارت له خوا ترتیب شوی، په دې کې د ملي پولیسو، ملي اردو، ولسي خلکو او همدارنګه د مخالفینو د تلفاتو ارقام لیکل شوي دي، دا دی دلته دا جدول کټ مټ وړاندې کوو.

عبدالرشید سلام

تلفات پرسونل پولیس ملی، اردوی ملی، ملکی و دشمن در مرکز و ولایات کشور از سال ۱۳۸۴ الی اخیر سال ۱۳۹۲ هـ ش

تلفات پرسونل پولیس		تلفات اردوی ملی		تلفات ملکی		تلفات دشمن		
شهید	مجروح	شهید	مجروح	شهید	مجروح	مرده	زخمی	دستگیرشده
412	638	0	0	344	653	255	285	512

1385

تلفات پرسونل پولیس		تلفات اردوی ملی		تلفات ملکی		تلفات دشمن		
شهید	مجروح	شهید	مجروح	شهید	مجروح	مرده	زخمی	دستگیرشده
627	1096	0	0	655	1664	2300	533	1400

1386

تلفات پرسونل پولیس		تلفات اردوی ملی		تلفات ملکی		تلفات دشمن		
شهید	مجروح	شهید	مجروح	شهید	مجروح	مرده	زخمی	دستگیرشده
995	1594	0	0	1236	1656	4348	1085	2403

1387

تلفات پرسونل پولیس		تلفات اردوی ملی		تلفات ملکی		تلفات دشمن		
شهید	مجروح	شهید	مجروح	شهید	مجروح	مرده	زخمی	دستگیرشده
1213	1915	111	291	1636	2769	3693	818	2478

1388

تلفات پرسونل پولیس		تلفات اردوی ملی		تلفات ملکی		تلفات دشمن		
شهید	مجروح	شهید	مجروح	شهید	مجروح	مرده	زخمی	دستگیرشده
1246	2386	239	555	2214	3921	4604	937	2998

1389

تلفات پرسونل پولیس		تلفات اردوی ملی		تلفات ملکی		تلفات دشمن		
شهید	مجروح	شهید	مجروح	شهید	مجروح	مرده	زخمی	دستگیرشده
1145	2391	284	773	1959	3597	5157	953	6519

1390

تلفات پرسونل پولیس		تلفات پولیس محلی		تلفات اردوی ملی		تلفات ملکی		تلفات دشمن		
شهید	مجروح	شهید	مجروح	شهید	مجروح	شهید	مجروح	مرده	زخمی	دستگیرشده
1200	2465	227	286	321	702	1441	2952	3653	669	8597

1391

تلفات پرسونل پولیس		تلفات پولیس محلی		تلفات اردوی ملی		تلفات ملکی		تلفات دشمن		
شهید	مجروح	شهید	مجروح	شهید	مجروح	شهید	مجروح	مرده	زخمی	دستگیرشده
1795	2991	512	681	426	921	1629	3365	4634	983	6757

1392

تلفات پرسونل پولیس		تلفات پولیس محلی		تلفات اردوی ملی		تلفات ملکی		تلفات دشمن		
شهید	مجروح	شهید	مجروح	شهید	مجروح	شهید	مجروح	مرده	زخمی	دستگیرشده
2430	3963	960	1206	421	784	1648	3607	5704	1868	2704

دا جدول یوازې یوه بېلګه ده او هغه پېښې دي چې تر کورنیو چارو وزارته او نورو امنیتي ارګانونو رارسېدلي دي، په دې جدول کې جنایي او د اختطاف هغه سلګونه پېښې شاملې نه دي، چې د هر ولایت له پولیسو سره ثبت او ناثبت دي. د انتحاري پېښو کلتور که څه هم له عراق څخه افغانستان ته راولېږدول شو، خو دلته د دې پېښو شمېر دومره زیات شو

عبدالرشید سلام

چې تر عراقه هم واوښت. د ولسمشر کرزي په ټوله واکمنۍ کې به هېڅ داسې ورځ نه وي تېره شوې چې د يوه افغان وينه دې به کې نه وي تويه شوې. بهرني عکسر هم خوندي پاتې نه شول، د دواړو خواوو بهرني سرتېري وژل شوي، هغوی چې د طالبانو په ملاتړ او يا هم په خپل سر افغانستان ته راغلي او هغوی چې د طالبانو او القاعدې پرضد افغانستان ته راغلي، د ټولو وينې تويې شوې دي. د طالبانو د بهرنيو ملاتړو وژل شويو شمېر خو دقيق معلوم نه دی، خو د هغو هېوادونو د وژل شويو عسکرو شمېر چې د امريکا په مشرۍ افغانستان ته راغلي، په مجموعي ډول زرګونو ته رسېږي او د دې اثر د ليکنې تر وخته (۱۳۹۲ل) پورې په دې ډول دي:

تر (۳۰۰۰) پورې امريکايي عسکر او تر (۵۰۰) پورې انګليسي عسکر وژل شوي او په مجموعي ډول د ناټو د ټيپي عسکرو شمېر تر (لس زرو تنو) هم اوړي.

په دې جګړه کې د بهرنيو عسکرو په سلګونو زغروال ګاډي، نقليه واسطې او ټانکونه له منځه وړل شوي دي، په لسګونو الوتکې يې هم له منځه تللي دي او له اقتصادي پلوه تر (يو ټريليون) ډالرو زيات زيان دې هېوادونو ته رسېدلی دی. د وژل شويو افغاني عسکرو شمېر هم په مجموعي ډول تر (۳۰۰۰۰) تنو اوښتی دی. په دې بهير کې د افغان پوځ پر جوړونې ډېره پانګه لګول شوې، د دريو واړو امنيتي ارګانونو سرتېرو ته (ملي) مختاړی ورکړل شوی، خو په واقعي مانا پر امنيتي سکتور باندې د نظار شورا او اسلامي جمعيت د انحصار سيوری غوړېدلی و. انګېزه او وسله يې دواړه کمزوري وو، خو د کميت او ظاهري بڼې له مخې يې وده ښه برښېدله.

۲- اداري فساد: تر امنيت وروسته د ښاغلي کرزي د حکومت بله غټه نيمګړتيا اداري فساد و، اداري فساد له امنيت او نورو ټولنيزو خدماتو سره

عبدالرشید سلام

مستقیم تړاو درلود. په حقیقت کې همدا اداري فساد دی چې نورو فسادونو ته یې لاره اواره کړې ده. افغانستان ته د نړیوالې تولنې په لسګونو ملیارده ډالر راغلل، خو د اداري فساد له امله د دې پیسو یوه زیاته برخه بېرته له هېواده ووتله، کومه برخه یې چې په هېواد کې پاتې شوه، هغه هم پر مناسب ځای ونه لګول شوه. هم افغان ولس او هم ډونر هېوادونه د وخت په تېرېدو سره له اداري فساده تر پوزې راغلل، د اداري فساد پرضد بېلابېلې اداري فعالې وې، څارنوالي، قضا، د کنټرول او تفتیش اداري او نورو له پخوا څخه فعالیت درلود، دوه نوې اداري: (د ارتشا او فساد سره مبارزه) او (له اداري فساد سره د مبارزې عالي اداري) هم جوړې شوې، خو هر څومره چې دا اداري زیاتېدلې، په فساد کې هم زیاتی راته. په خپله دا اداري او د هغو مطرح افراد هم په یو نه یو ډول په اداري فساد کې راټاله شول. د افغانستان دولت په نړیواله کچه په اداري فساد کې کله درېیم او کله هم څلورم مقام ته ورسېد. اداري فساد د دولت له لویو ادارو نیولې ان تر وړو ادارو پورې وغځېده. دې کار دولتي او نادولتي کارونه سخت ټپ او په ځینو برخو کې پر ټپه ودرول. د افغانستان نړیوال حیثیت یې زیانمن کړ. اداري فساد په واقعیت کې د یوه نري رنځ بڼه خپله کړه چې ورو ورو یې د دولت ټول رګونه ونیول او بیا داسې حالت هم راغی چې د دولت مشرتابه یې له درملنې عاجز پاتې شو. خلکو له حکومت او مشرتابه څخه دا ګیله هم کوله چې د اداري فساد پر وړاندې سیاسي اراده نه لري، نه یوازې دا چې د فساد د له منځه وړلو هوډ نه لري، بلکې په خپله د فسادګرو د پیاوړتیا سبب ګرځي، پر دولت د ولس سخته بې باوري پیدا شوه.

د کابل بانک قضیه نه یوازې د هېواد، بلکې د سیمې په کچه د فساد یوه غټه او څرګنده بېلګه ده.

د افغانستان دولت کې د فساد ضد ادارو کمزوري او کم کاري د دې سبب شوه چې د فساد د مرضونو ویروس نړیوالو ادارو ته هم لاره پیدا

کوي: هغه پیسې چې نړیوالو افغانستان ته ورکولې، د هغو پوره زیاته برخه مختکي تر دې چې هیواد ته داخل شي، په لاره کې لادرکه کېدله، کومه برخه چې به دلته راورسېدله، هغه به د نړیوالو او د هغو د قراردادیانو لخوا منځ وېشل کېدله. قراردادیانو به خپلو نورو اړوند قراردادیانو ته ورکوله او

همداسې به دریم لاس قراردادیانو ته رسېدله. اصلي کار ته به ډېره لږه برخه پاتې کېدله. د کار کیفیت به په اټومات ډول راټیټېده. د ولسمشر د دفتر مشر (عمر داودزي) په وینا: ((په لومړیو څو کلونو کې د نړیوالې ټولنې د ټولې مرستې پوازې (اته سلنه) په افغانستان کې د دولت له خوا لګول شوې ده.)) افغانستان کې د فساد بېلابېل اړخونه ډومره پراخ او ژور دي چې د ټولو څېړل د بېلابېلو لیکنو او اثارو ایجاب کوي. خو دلته به د فساد له بېلابېلو ډولونو څخه پوازې د ځمکې غصب ته په نسبتاً تفصیلي ډول اشاره وکړو:

۳- د ځمکو غصب: ((یو شمېر رسنیو، له هغې جملې څخه (هشت صبح ورځپاڼې) داسې اسناد ترلاسه کړي چې له مخې یې له (۱۳۸۱ال) څخه تر اوسه (۱۳۹۱ال کال مرغومي) پورې په هیواد کې (دوه ملیونه جریبه) دولتي ځمکه د بېلابېلو افرادو او دولتي ارګانونو له خوا غصب شوې ده.

عبدالرشید سلام

د اسنادو له مخې ډېرې ځمکه په ننګرهار، بلخ، کابل، کندهار او هرات ولایتونو کې غصب شوې ده.

پر (۵/۵/۱۳۹۱) نېټه د وخت ولسمشر ښاغلي حامد کرزي یو (۱٦۵) ماده یيز فرمان صادر کړ چې د کرنې وزارت یې په دې مکلف کړ، چې په دریېو میاشتو کې، د عدلیې وزارت، کورنیو چارو وزارت، لویې څارنوالۍ، له فساد سره د مبارزې ادارې او د سیمه ییزو ارګانونو ادارې په همکارۍ دې په هېواد کې د غصب شویو دولتي او شخصي ځمکو په اړه دقیق معلومات را ټول او وزیرانو شورا ته دې وړاندې کړي. تر فرمان وروسته د کرنې وزارت په مشرۍ له پورتینو شپږو ادارو یو کمېسیون جوړ شو.

د کمېسیون تر څېړنې وروسته دا جوته شوه چې په هېواد کې (دوه ملیونه جریبه) ځمکه، د کابینې د پخوانیو غړو، زورواکو، جهادي قومندانانو، د ملي شورا غړو، قومي مشرانو، متنفذانو، نامسؤله وسلوالو ډلو، دولتي ارګانونو او یو شمیر افرادو له خوا غصب شوې ده. د دې کمیسیون د راپور د یوې کاپۍ پر بنسټ یو شمېر افرادو له (یو جریب څخه تر زرو جریبو) پورې دولتي ځمکه په کابل، کندهار، هرات، بلخ، ننګرهار او کندوز ولایتونو کې غصب کړې ده.

د ځمکو غاصبانو پر غصب شوې ځمکه د اوسېدو ځایونه، کرنیزې ځمکې، ښارګوټي، د تېلو ټانکونه او مارکېټونه جوړ کړي دي.

له بلې خوا د ولسمشرۍ ریاست د ساختماني او تخنیکي چارو لوی مشاوریت په راپور کې داسې راغلي دي : تر (څلور نیم ملیونو جریبو) څخه ډېره دولتي ځمکه په کرنیزو، کلیوالو او ښاري سیمو کې غصب شوې ده .

په دې راپور کې راغلي چې (شل سلنه) ځمکه د ښاري پلانونو په ساحه کې غصب شوې ده، چې دې حالت پر دولت یو شمیر منفي اقتصادي، ټولنیزې او سیاسي اغیزې پرې ایښي دي.

د راپور پر اساس غصب شویو ځمکو د دولت ډېرې لویې مالي پروژې له ستونزو سره مخ کړې دي.

عبدالرشید سلام

د ولسمشرۍ د ساختماني او تخنیکي چارو لوی مشاوریت د راپور
مخې محکمې، ښاروالۍ، د دولت د قضایو ریاست، د ملي شورا غړو
ولایتي شورا غړو، د ښاري پراختیا وزارت، د ملي دفاع وزارت، کورنیو
چارو وزارت او د ملي امنیت ریاست، د ځمکو د غاصبینو ملکیتي
مرستندویان ګډ شوي دي.

په دې راپور کې راغلي: وسلوالو قوماندانانو، زورواکو، د کابینې
مامورینو، صاحب منصبانو، کسبګرو، د سوداګرۍ یو شمیر خانو
رهنماګانو، عامه ملکیتونه غصب کړي دي.

د دې راپو په پای کې د ولسمشرۍ د ساختماني او تخنیکي چارو
مشاور (یوسف پښتون)، د ښاروالۍ استازي (ډګر جنرال عبدالحلیم
د ښارجوړونې وزارت د تاریخي ښارونو د احیا او ساتنې رییس (انجینیر
محمد یاسین)، د کرنې وزارت د اراضۍ د ادارې مرستیال (
ظریف)، د وزیرانو شورا د دارالانشا او د چارو د ادارې مشاور (محمد
قانع)، له فساد سره د مبارزې د نظارت او څېړنې د امریت امر (امین الله
امانت) او د جیودیوزۍ او کارتوګرافۍ د ادارې د کادستر رییس (
ایشان سلطاني) لاسلیکونه لیدل کېږي. د یو بل سند له مخې د کابل ولایت
په (دوه ویشتو ناحیو) کې هم ډېره ځمکه غصب شوې ده.

(۳۲۸۴) نمبر مکتوب چې پر (٦/۹/۱۳۹۱) نېټه د کابل ښاروالۍ
ملکیتونو د ریاست له خوا د ولسي جرګې مقام ته د دولت پر کړنو د خار
ځانګړي کمېسیون په نامه صادر شوی، په مکتوب کې د هغو افرادو
نومونو نیولیک شامل و چې د کابل ولایت په دوه ویشتو ناحیو کې
ځمکه غصب کړې ده. دا مکتوب (۱۹) پاڼې لري چې د کابل ښاروال
(انجنیر محمد یونس نو اندیش) لاسلیک ورسره مل دی.

استازي او وزیران:

د کابل ښاروالۍ د راپور پر اساس د ولسي جرګې یو شمیر بر حاله غړیو

عبدالرشید سلام

هم دولتي ځمکه غصب کړې ده.

په یاد شوي راپور کې راغلي دي: ((ملا عزت الله عاطف د (۵۰۰ جریبو) په شاوخوا کې ځمکه د (خواجه جم) په غونډیو کې چې د قرغې بند له غونډیو سره نږدې موقعیت لري او د کابل ولایت د ښاروالۍ په پنځمې ناحیې پورې اړوند ده، غصب کړې ده. دا ځمکه چې یوه شنه ساحه وه، اوسمهال هم د ده له خوا پلورل کېږي. دې شخص د قرغې د بند په لویدیځ کې د (ملا عزت) په نامه د اوسېدو یو ښارګوټی هم جوړ کړی، چې له همدې لارې یې اوس د اوسېدو کورونه پلوري.

د کابل ښاروالۍ په سند کې راغلي چې ښاغلي ملا عزت عاطف لومړی (۴۵ جریبه) ځمکې ته قباله جوړه کړه، وروسته یې سلګونه جریبه ځمکه غصب کړه، دی د قرغې په سیمه کې یوه رهنما هم لري . ملا عزت پخوانی جهادي قومندان او د ولسی جرګې غړی دی. همدارنګه د حکومت د ځانګړي کمېسیون د راپور له مخې نجیب الله کابلي پر (۱۳۸۲ ل) کال (۶۲۰ جریبه) شاړه دولتي ځمکه د شکردرې ولسوالۍ په (کاریز میر) سیمه کې غصب کړې او د اوسېدو ښارګوټی یې پرې جوړ کړی دی. نحیب الله کابلی د (امروز تلویزیون) د امتیاز خاوند، د ولسي جرګې پخوانی غړی او د ملي مشارکت ګوند مشر دی.))

د کابل ښاروالۍ د لسمې ناحیې په (۲۳۹) نمبر مکتوب کې چې پر (۲۰/۴/۱۳۸۹) مه نېټه صادر شوی، راغلي: سید حسین انوري د کابل ولایت د وزیراباد چهار قلعه د برېښناکوټ ساحه غصب کړې ده. ښاغلی انوري د افغانستان خلکو د اسلامي حرکت ګوند مشر او دولسي جرګې غړی دی. همدا رنګه د (احمد) په نامه شخص د کابل ولایت په شېرپور سیمه کې د شېرپور د (برېښناکوټ) د احاطې یوه برخه غصب کړې ده. د کابل د ښاروالۍ د (۲۱) ناحیې (۲۳۹) نمبر مکتوب چې پر (۲۰/۴/۱۳۸۹) نېټه صادر شوی، په کې راغلي چې په بت خاک سیمه کې تر (پنځه زره جریبو) ډېره ځمکه غصب شوې ده .

عبدالرشید سلام

د کابل ښار په اوومه ناحیه کې چې د (پډولي) دښته ده، خلکو د اوسېدو لپاره نومري خط کشي کړي، چې اوسمهال تر (۲۵۰) کورونه په ناقانونه ډول جوړ شوي دي. حامد کرزي د یو فرمان له مخې پډولي دښته د ملي شورا ته ورکړه، خو هغوی یې له اخیستو ډډه وکړه .ولسي جرګې یوه مصوبه صادره کړه چې د هغې پر اساس د پډولي دښتې نومري د معلولینو او معیبونو حق دی. له بلې خوا د کابینې یو شمیر پخوانیو غړو هم د کابل ولایت په بېلا بېلو ناحیو کې ځمکه غصب کړې ده.

د کهوالو او بېړنه راستنېدونکو چارو وزارت پخوانی وزیر (استاد اکبر) جهادي قومندان (ممتاز)، د (نو نیاز) په کلي کې، چې د کابل ولایت په شلمه ناحیه کې موقعیت لري، (۵۰۰ جریبه) دولتي ځمکه غصب کړې ده .

دغه راز ښاغلي ممتاز د خپلو پینځو ناقانونه ښارګوټو د جوړونې لپاره هم په زرګونه جریبه دولتي ځمکه غصب کړې ده.

همدارنګه د یو بل (۷۵) نمبر مکتوب له مخې چې پر (۱۲/٦/۱۳۹۱) نېټه صادر شوی، څرګندېږي چې د کابل ښار (۱۹) ناحیه کې د تره خېلو د غونډیو د ګازي زېرمو په څنګ کې (۳۰ جریبه) ځمکه د تره خېلو د یو شمیر کوچیانو له خوا غصب شوې ده.

په دې سند کې ټینګار شوی چې قومندان (مروت تره خیل) (۸۰ جریبه) ځمکه د تره خېلو غونډیو د ګازو د زېرمو په څنګ کې غصب کړې ده . همدارنګه د ولسي جرګې یو غړي چې د نوم له ښودلو یې ډډه کړې، ادعا کوي چې (ملا تره خیل محمدي) چې د ولسي جرګې او همدارنګه د حکومت پر کړنو د څار کمیسیون غړی دی د (۱۲۰ زره نومرو) په شا وخوا کې دولتي ځمکه، د کابل ولایت په بت خاک سیمه کې غصب کړې ده. د سرچینې په وینا مولوي تره خېل دا ځمکه خپلو خپلوانو ته وېشلې ده. خو ملا تره خېل وايي چې هېڅ وخت یې دولتي یا خصوصي ځمکه نه ده غصب کړې. هغه وايي: ((ما ځمکه نه ده غصب کړې، زما ادرس معلوم دی،

عبدالرشید سلام

هر چا چې دا خبره کړې را دې شي ماته دې وښيي چې ما چېرته ځمکه غصب کړې، خو دا ټولې خبرې دروغ دي تاسو يې بايد ونه منئ.))
همدارنګه هغه وايي چې ولسمشر کرزي کوچيانو ته په بت خاک سيمه کې پروژه ورکړې ده.

محمدي زياتوي: ((د بت خاک ځمکه په ما پورې اړه نه لري، د بت خاک ځمکه کوچيانو نيولې او که ما نيولې وي، نو ادعا کوونکی دې راشي چې زه يې خواب ورکړم. هر چېرته چې کوچيان وي زما له نومه بايد ګټه وانخيستل شي او که زما له نومه ګټه واخلي، نو هرومرو به يې مخه نيسم.))
همدارنګه د کابل نړيوال هوايي ډګر په ختيځ او لويديځ کې د بېلابېلو افرادو له خوا تر (۸۰ زره متره مربع) زياته ځمکه غصب شوې ده. چې اوس مهال د دې ميدان په شمال او لويديځ کې پرې د اوسېدو کورونه جوړ شوي دي. کابل ښاروالي په شپېتمو کلونو کې (اتيا زره متر مربع) ځمکه د ميدان د امنيتي ساحې د پراختيا لپاره منظور کړې وه، خو اوسمهال غصب شوې ده.

قومندان عبدالرحمان (۴۰ جريبه) دولتي ځمکه د ميدان په شمال کې غصب کړې او احاطه کړې يې هم ده .

دې قومندان په خپل زور (۴ جريبه) دولتي ځمکه چې د کابل د(۱۵) امنيتي حوزې مربوط ده، هم غصب کړې ده .د ښاروالی د سند له مخې ښاغلی قومندان اصلي سند نه لري، يوازې اقرار ليک لري.

يو شمېر نورو افرادو چې نوم يې په سند کې نه دی ذکر شوی، د هوايي ډګر په شاوخوا کې د (محمد فقير فيروز) لېسې، د شنې ساحې (۲۷ زره متر مربع) دولتي ځمکه چې په (۱۵) ناحيې پورې اړوند ده، غصب کړې او کورونه يې پرې جوړ کړي دي . همدارنګه د کابل ولايت په مرکزي برخه کې هم زرګونه جريبه دولتي ځمکه غصب شوې ده .

د ښاروالی د سند په يوه برخه کې راغلي: په لومړی ناحيه کې د (خواجه صفا) د غرو په لمنو، شېر دروازه، بالاحصار، د شهدا صالحين د غرو

عبدالرشید سلام

په لمنو، د اسمایي غرونو په لمنو، د اریانا کارتې، د نفتي موادو د زېرمو شاته، د قول ابچکان غرو په لمنو او ده افغانانو کې د بېلا بېلو افرادو له خوا ځمکه غصب شوې ده. د سند په ځنډه کې راغلي؛ په درېیمه ناحیه کې د کرنې وزارت شاته ځمکې، دهمزنګ، د سیلو شاته، جمال مېنه، په اسمایي غره، په خلورمه ناحیه کې د وزیر اباد چمن او کلوله پشتې شاوخوا کې هم ځمکه غصب شوې ده.

په همدې حال کې زورواکو د (بي بي مهرو) په غونډیو، د (مشرف غره) په لمن، د خیرخانې په کوتل، د حرارتي برېښنا پر پراختیایي ځمکه، د خیرخانې مېنې د لومړی، دویمې، درېیمې، څلورمې ا و پنځمې برخې په پروژو او (۲۱۲ فامیلي) کې ځمکې غصب کړي او خپل سري کورونه یې پرې جوړ کړي دي.

همدارنګه د خیرخانې مېنې د پروژې په سیمه کې چې د ښاري پروژو له جملې څخه ده، (۷۵۰ نومرې) د بېلا بېلو افرادو له خوا غصب شوې دي.

د احمد شاه بابا مېنې د دویم او څلورم بلاکونو سهیل لور ته (نواباد) کې (۱۱۳) او (۱۱۴) قطعه ځمکه، چې په کادستر کې د فارم په نامه په کرنې وزارت پورې قید ده، (۱۰٦ جریبه) دولتي ځمکه په تېرو څو کلونو کې غصب شوې ده.

له بلې خوا په دیارلسمه ناحیه کې هم په زرګونه جریبه دولتي ځمکه په تېرو لسو کالو کې غصب شوې ده.

(شیر دل) او (حاجي راکي) دوه نور کسان دي چې (زر جریبه) دولتي ځمکه یې د (قلعه حیدرخان) په دښته کې، چې په دیارلسمې ناحیې پورې اړوند ده، غصب کړې ده . همدرانګه (محمد اصف) چې په (سیا ه پوش) مشهور دی، په جعلي قبالې (۱۰۰ جریبه) دولتي ځمکه له (۱۳۸۲ ل) کال څخه تر (۱۳۸۳ ل) کال پورې د (قلعه محب) په سیمه کې، چې په

عبدالرشيد سلام

ديارلسمې ناحيې پورې اړوند ده، غصب کړې ده.

ښاغلي (سیاه پوش) هر جريب ځمکه په (۲۰۰ زره) پاکستانۍ کالدارې خرڅه کړې ده، اوسمهال د کابل په نوي ښار کې ژوند کوي.

ډگروال حبيب الله د (۱۰۰۰ جريبو) په شاوخوا کې دولتي ځمکه د (قلعه) په سيمه کې چې په ديارلسمې ناحيې پورې اړوند ده، غصب او بيا يې د نومړو په بڼه خرڅه کړې ده.

همدرانگه (حاجي خليل) او (حاجي جليل) (۱۰۰ جريبه) دولتي ځمکه پر (۱۳۸٦ل) کال، په ديارلسمه ناحيه کې غصب کړې او غصب شوې ځمکه يې د ميدان وردگو، باميانو او غزني ولايتونو پر يو شمير اوسېدونکو پلورلې ده.

(مدير زمري، حاجي زلمي او خيال) (۴۰۰ جريبه) دولتي ځمکه د (حاجي‌نبي‌خليلي) ښارگوټي سره نږدې غصب کړې ده، چې غصب شوې ځمکه يې بېرته پر ښاغلي خليلي خرڅه کړې ده. حاجي نبي خليلي د کابل په شپږمه ناحيه کې د (اميد سبز) په نامه د استوگنې يو ښارگوټی لري.

په همدې ډول (رضاخليلي) د (نبي خليلي زوی) ادعا کوي چې مدير زمري، حاجي زلمی او خيال شرعي قبالې لري.

خليلي وويل: زموږ ښارگوټي ته نږدې ځمکې د خلکو پلرنۍ ځمکې دي چې د هغوی اسناد محکمې هم تائيد کړي دي. خليلي زياته کړه چې هغوی ځمکې له اصلي سند سره خرڅوي او د (اميد سبز) ښارگوټی هېڅ قانوني مشکل نه لري. (محمد داوود) بيا (۴۰ جريبه) ځمکه د دشتې برچې په ريگ رېشن کې غصب کړې او (لالا) پر (۱۳۸۷ ل) کال (۳۰ جريبه) ځمکه په همدې سيمه کې غصب کړې ده. (لالا) يو جريب ځمکه په (يو مليون او ۵۰۰ زره) افغانيو پر خلکو خرڅه کړې ده. دغه راز (محمد داوود او شېر اغا) (زر جريبه) دولتي ځمکه د کارېزمير په سيمه کې، چې ديارلسمې ناحيې پورې اړه لري، غصب کړې ده.

(ارزک، محراب، ارسلا، امير محمد، احمد شاه، ملنگ، قطب الدين، ببرک، زمرک، سنک، ولدان حبيب، عارف، نور، مستوفي او اعظم) هريو په

عبدالرشید سلام

لسګونه جریبه دولتي ځمکه په دیارلسمه ناحیه کې غصب کړې ده. له بلې خوا د ځمکې یوه لویه برخه (کول حشمت خان) کې چې په کابل ښار کې یوه خوندي ساحه ده، د بېلابېلو اشخاصو له خوا غصب شوې ده . د دې سند په پای کې د کابل ښاروالۍ د ملکیتونو، پالیسۍ او انسجام، استملاک، طرحې او تطبیق او ښاري پلانونو د رییسانو لاسلیکونه لیدل کېږي.

د ځمکې د غصب د تورنو کسانو له جملې څخه یوازې (۹۴ تنو) پر (۱۳۷۳ل) کال هر یو دوه یا درې بسوې ځمکه د خیرخانې مېنې په بېلا بېلو سیمو کې غصب کړې ده.

د ملي دفاع وزارت ځمکې:

د تېرو یوولسو کالو پر مهال په کابل ښار کې د ملي دفاع وزارت (درې زره جریبه) ځمکه غصب شوې ده. د (۲۰٦۰) نمبر مکتوب له مخې چې پر (۲٦/۹/۱۳۹۱) نېټه د ملي دفاع وزارت د ساختماني چارو او املاکو ریاست له خوا ولسي جرګې ته د حکومت پر کړنو د څار کمېسیون په نامه صادر شوی، په کې ټینګار شوی، چې د ملي دفاع وزات (درې زره جریبه) ځمکه د زورواکو، نامسؤله وسلوالو او یو شمېر نورو افرادو له خوا غصب شوې ده.

د دې مکتوب په یوه برخه کې راغلي: ((د ملي دفاع وزارت نږدې درې زره جریبه ځمکه، د ریشخورو، مهتاب کلا، څرخي پله، د سیدنورمحمدشاه مېنې، مرنجان، بي بي مهرو، تره خېلو، دافع هوا، کلوله پشتې، قرغې د کمریو پولي ګون په غونډیو او د کابل ښار په نورو برخو کې د زورواکو او نامسؤله وسلوالو له خوا په تېرو یوولسو کلونو کې غصب شوې ده.

په دې سند کې د ملي دفاع وزیر (بسم الله محمدي)، د وارداتي تنظیم مدیر (ډګروال انجنیر توریالي) او د دې وزارت د ساختماني پالیسۍ او املاکو مدیر (ډګروال انجنیر عبدالسلام) لاسلیکونه لیدل کېږي.

عبدالرشید سلام

په ولايتونو کې ملي دفاع وزارت:

په تېرو يوولسو کلونو کې د ملي دفاع وزارت (۹۰ زره جريبه) ځمکه په ننګرهار، کونړ، فارياب، بلخ، پکتيا، خوست، غزني، پکتيکا، فراه، هرات، بدخشان او کندوز ولايتونو کې د زورواکو، نامسؤلو وسلوالو ډلو او يو شمېر دولتي ارګانونو له خوا غصب شوې ده. (۲۵۰۰ جريبه) په ننګرهار، زابل، بلخ، پکتيا، خوست، کابل او غزني کې د ځينو افرادو تر منځ په دعوه کې پرته ده.

د دې ترڅنګ دفاع وزات، کورنيو چارو وزارت، کابل ښاروالۍ او يو شمېر نورو دولتي ارګانونو هم په زرګونه جريبه دولتي ځمکه غصب کړې ده. دکرنې او اوبو لګونې وزارت مسوولين وايي چې د هېواد په ښارونو کې د دولتي ځمکو غصب، دولت ته لوی زيان اړولی دی. د دې وزارت وياند (مجيد قرار) ويلي چې د ښارونو شاوخوا غونډۍ، له هغې جملې شنه کمربندونه او نورې ساحې د زورواکو له خوا غصب شوي او دا کار چاپېريال ته سخت زيانونه اړوي. د کرنې وزارت وياند وايي، د غصب شويو ځمکو او د هغو د غاصبانو تثبيت او تشخيص د دولتي ځمکو د غصب د تثبيت کمېسيون د کار مهم پړاو دی، خو دا يې ونه ويل چې تر اوسه څومره شمېر غاصبان تشخيص شوي دي. د کورنيو چارو وزرات چې د کميسيون غړی دی وايي، (شل زره) تنو د (دوه مليونو جريبو) په شاوخوا کې دولتي ځمکه غصب کړې ده.

د دې وزارت وياند (صديق صديقي) وويل : کورنيو چارو وزارت د ولسمشر د (۴۵) نمبر فرمان له مخې په تېرو شپږو مياشتو کې (شل زره) تورن اشخاص، چې په (۲۹) ولايتونو کې يې (دوه مليونه جريبه) ځمکه غصب کړې، پېژندلي دي.

د صديقي په وينا تورن کسان له زورواکو نيولې تر عادي خلکو پورې دي، چې موږ يې لېست عدليې او قضايي اورګانونو ته لېږلی او د محاکمو تر پرېکړو وروسته به ملي پوليس په دې برخه کې خپل اجراات

عبدالرشید سلام

وکړي. د یاد شوي کمیسیون غړي وايي: د غاصبانو نیولیک یې د چارو اداري ته سپارلی چې د وزیرانو شورا یې پریکړه وکړي، خو د چارو د اداري ویاند (رفیع فردوس) په دې اړه له څه ویلو ډډه وکړه او ویې ویل: ((د ځینو دلایلو له کبله نه شم کولی په دې اړه وضاحت ورکړم.))

ولسوالۍ او نوی کابل:

د ځمکو د غصب لړۍ یوازې د کابل ښار په (دوه ویشتو ناحیو) کې منحصره نه ده پاتې، بلکې د کابل ولایت په اړوندو ولسوالیو کې هم په زرګونه جریبه دولتي ځمکه غصب شوې ده. د کرنې وزارت د اراضي اداري د راپور پر اساس (۲۱۲) تنو په کابل کې (۲۵۹۹۰ جریبه) دولتي ځمکه غصب کړې ده.

د کابل په ولسوالیو کې ډېره ځمکه د کلیو ملکانو، د سیمې مشرانو، نامسؤله وسلوالو، تقاعد شویو افسرانو، پخوانیو جهادي قومندانانو او قومي مشرانو غصب کړې ده.

تر زر جریبو ډېره ځمکه:

هغو افرادو چې د کابل ولایت په شکردرې، سروبي، پغمان، باګرامیو، چهارآسیاب، خاک جبار، ده سبز، میربچه کوټ، قره باغ، ګل درې او موسهي ولسوالیو کې تر (زرو جریبو) ډېره دولتي ځمکه غصب کړې (یوولس) تنه دي. د ولسمشر د (۴۵) نمبر فرمان له مخې د کمېسیون د راپور د (۲۷) مې مادې په دویم بند کې داسې راغلي دي: ((د عبدالله وارثینو چې د پخوانیو جهادي قومندانانو له ډلې څخه دی، پر (۱۳۸۲ ل) کال (۳۹۰۰ جریبه) دولتي ځمکه په (الغوثي) کلي کې، چې د شکر درې ولسوالۍ اړوند دی، له کوم سنده پرته غصب کړې ده، ځمکه یې د اوسېدو پر کورونو او کرنیزه بڼه اړولې ده. همدرانګه یو شمیر نا پېژانده وسله وال

عبدالرشید سلام

او ملکان هم د ځمکې د غصب په تور تورن دي.

(محمد نبي، وزیر او حاجي) هر یو د (چنار) کلي ملکانو، د خاک جبار ولسوالۍ په (چینار کلي) کې (۴۲۴۵ جریبه) دولتي ځمکه له قبالې پرته غصب کړې ده. چې دې درې تنو پرې د اوسېدو کورونه جوړ کړي دي.

همدارنګه (همېشه ګل او بهرام الدین) هغه نامسؤله وسله وال کسان دي چې د باګرامیو ولسوالۍ د بتخاک په سیمه کې یې (۱۳۰۰ جریبه) للمي دولتي ځمکه غصب کړې او جعلي قبالې هم لري، پر ځمکه یې د اوسېدو کورونه جوړ کړي دي.

د دې تر څنګ د کابل په ولسوالیو کې یو شمېر مشرانو هم تر (زرو جریبو) ډېره دولتي ځمکه غصب کړې ده.

د اراضي د ادارې د راپور له مخې: (سخي او نور اغا) د سروبي ولسوالۍ مشرانو، پر (۱۳۸۳ ل) کال، (۱۴۴۷ جریبه) للمي دولتي ځمکه، د دې ولسوالۍ په مرکز کې غصب کړې ده .چې اوسمهال یې پرې د اوسېدو کورونه جوړ کړي دي.

(قاري شمس الله او ابراهیم حنیفي) د پغمان ولسوالۍ مشرانو په (زرشخ) کلي کې پر (۱۳۸۳ ل) کال، (۱۲٦۲ جریبه) للمي دولتي غصب کړې، چې اوسمهال یې پرې د اوسېدو کورونه جوړ کړي دي.

یو شمېر نورو تورنو چې تر (زرو جریبو) ډیره ځمکه یې غصب کړې ده، د باګرامیو ولسوالۍ د بت خاک په کلي کې (سید عبدالواحد)، د چهار اسیاب ولسوالۍ په چهل دختران کې (حاجي دوران)، په همدې ډول ملک لېوه خیل، ملک رېزه ګل او ډاکتر شاه محمد د باګرامیو او چهار اسیاب ولسوالیو له مشرانو څخه ګڼل کېږي، چې له زرو (۱۰۰۰) څخه تر (۱۳۰۰ جریبه) دولتي ځمکه یې غصب کړې ده.

په دې ترڅ کې حاجي دوران پر (۱۳۷۰ ل) کال، په چهل دختران کې، چې د چهاراسیاب ولسوالۍ پورې اړوند ده، هم (۳۰۰ جریبه) ځمکه غصب کړې ده .

عبدالرشيد سلام

(۱۱) لویو تورنو کسانو بیا تر (۱۱۴۲٦ جریبه) زیاته ځمکه د کابل په (۱۱) ولسوالیو کې، چې ډېره یې په شکر درې، قره باغ او موسهي کې ده، غصب کړې ده. د حکومت پر کړنو د څار کمېسیون ځینو غړو په رواله میاشت (د ۱۳۹۱ل کال د مرغومي میاشت) کې د (یو ملیون جریبه) ځمکې د غصب خبر ورکړی دی. د ولسي جرګې یو بل غړي چې نه یې غوښتل نوم یې واخیستل شي وویل چې د کمیسیون ځینې غړي غواړي له غاصبانو سره معامله وکړي .ده وویل چې کمیسیون ولسي جرګې ته ویلي: ((یوولس تنه لویو غاصبانو په زرګونو جریبه دولتي ځمکه په کابل کې غصب کړې، خو د معاملو او فشار له کبله یې نومونه نه افشا کېږي.)) ده دغه راز وویل چې په دې کمیسیون کې یو شمیر معامله ګر او خانساني استازي هم شته چې د دې کار خنډ ګرځي.

تر سلو جریبو ډېره ځمکه:

له بلې خوا (۳۳) تنو تر (سلو جریبو) ډېره دولتي ځمکه په پغمان، میربچه کوټ، شکردرې، چهار اسیاب، ده سبز او قره باغ ولسوالیو کې غصب کړې ده، چې دا خلک سیمه ییز قومندانان، د خصوصي شرکتونو خاوندان او د همدې ولسوالیو مشران دي. په تولیز ډول یې (۴۹۹۳ جریبه) دولتي ځمکه په (۷) ولسوالیو کې، چې ډېره یې په میر بچه کوټ، ده سبز او پغمان کې ده، غصب کړې ده. د ځمکو د غصب د څارنې کمېسیون په سند کې راغلي: (حاجي شېردل) د یو خصوصي شرکت رییس پر (۱۳۹۱ ل) کال، د (مرغګیران) په کلي کې چې د پغمان ولسوالی اړوند دی، (۳۰۴) جریبه دولتي ځمکه چې څرځای ګڼل کېږي، له قبالي پرته غصب کړې ده .ده دا ځمکه پر رېګرېشن تبدیله کړې، خو په سند کې د (شېردل) نوم نه دی یاد شوی.

همدارنګه د چهاراسیاب یو مشر (ضابط رحمت) پر (۱۳۸۵ ل) کال، (۷۰۰ جریبه) دولتي ځمکه په (ګلزار) کلي کې غصب کړې او وروسته یې

عبدالرشید سلام

بره د اوسېدو کورونه جوړ کړي دي.

پو شمېر متقاعدو افسرانو چې اوسمهال په خپلو سیمو کې د سیمه ییزو قومندانانو په نامه مشهور دي، هم دولتي ځمکه غصب کړې ده .

(ډګروال اسحاق) په میر بچه کوټ ولسوالۍ کې یو سیمه ییز قومندان پر (۱۳۸۳ ل) کال په خروتو کلي کې (۱۰۰) جریبه دولتي ځمکه غصب کړې او وېر ژر یې دا ځمکه په کرنیزه ځمکه تبدیله کړې ده .

همدارنګه (برکت خان او محمد داود) چې د ده سبز ولسوالۍ مشران دي، پر (۱۳۹۰) او (۱۳۹۱ ل) کال هر یو (۲۵۰ جریبه) دولتي کرنیزه ځمکه په (خاص ده سبز) کلي کې غصب کړې ده. دا اشخاص د جعلي سندونو په وسیله، دا ځمکه د خپلې شخصي کرنیزې ځمکې په بڼه کاروي .

(۲۸) نور تورن چې اکثره یې د خپلو ولسوالیو مشران دي، هر یو (انجنیر عبدالرحیم)، د پغمان ولسوالۍ په (ده ارباب) کلي کې، (۱۳۰ جریبه)، (احمد انور او محمود) د چهار اسیاب ولسوالۍ په (دلیل) کلي کې (۲۰۰ جریبه) ځمکه غصب کړې ده .

(اختر محمد، احمد شاه او سید اکبر) د ده سبز ولسوالۍ له مشرانو څخه دي چې هر یو (۱۰۰ جریبه) دولتي ځمکه په ترتیب سره د (کته خېلو، خاص ده سبز او قنات ضیاخان) کلیو کې د (۱۳۹۰) او (۱۳۹۱ ل) کلونو په جریان کې غصب کړې ده. په همدې حال کې (صفي الله) هم د ځمکې پر غصب تورن دی. ده پر (۱۳۹۱ ل) کال په لومړي ځل (۲۹۳ جریبه) او دویم ځل (۲۸۴جریبه ځمکه) د ده سبز ولسوالۍ په (چشمه خاص) کلي کې غصب کړې ده.

قومي مشرانو: (عنایت الله، هدایت، امان او قسمت) پر (۱۳۸٦ ل) کال د (۱۰۰ جریبو) په شاوخوا کې دولتي ځمکه د میر بچه کوټ ولسوالۍ په (ابچکان) کلي کې غصب کړې ده. دا څلور واړه ورونه دي، چې اوسمهال له دولتي ځمکو څخه د شخصي کرنیزو ځمکو په بڼه ګټه اخلي. (مصطفی او محبوب) دوه ورونه دي، د میر بچه کوټ ولسوالۍ له مشرانو شمېرل

عبدالرشيد سلام

کبړي، چې پر (۱۳۸۳ ل) کال يې (۱۱۰ جريبه) دولتي ځمکه د خروټو په کلي کې غصب کړې ده. په همدې ډول (محمد اکرم، زمری، قادر، افندي، ادم خان، د ادم خان ورثه، رفيق، ګلبت، عجب ګل او عبدالهادي دبير)، چې د مير بچه کوټ، ده سبز او قره باغ ولسواليو متنفذان دي، په تېرو (۸) کالو کې هر يو په دې دريو ولسواليو کې تر (۱۰۰ جريبو) ډېره دولتي ځمکه غصب کړې ده.

تر لسو جريبو ډېره ځمکه:

په همدې حال کې (۱۱۵) تنو له (۱۰) څخه تر (۹۹) جريبو پورې، چې ټوله (۲۹۲۱جريبه) ځمکه کېږي د کابل په (۸) ولسواليو کې غصب کړې ده. (محمدابراهيم) قومي مشر پر (۱۳۹۰ ل کال) (۹۲ جريبه) شاړه دولتي ځمکه د ده سبز ولسوالۍ په (خاص ده سبز) کلي کې غصب کړې او اوس يې پخپلو کرنيزو ځمکو کې اضافه کړې ده. دغه راز (محمد امير) پر (۱۳۸۵ل) کال د چهار اسياب په چهل دختران کلي کې (۹۰ جريبه) دولتي ځمکه غصب کړې ده. چې دی هم د ولسوالۍ د مشرانو له ډلې څخه دی او اوسمهال يې پرې د اوسېدو کورونه جوړ کړي دي .له بلې خوا (حاجي بای محمد) د شکردرې ولسوالۍ سيمه ييز قومندان، پر (۱۳۹۰ ل) کال (٦۳ جريبه) ځمکه په (کارېز مير) کې غصب کړې ده. چې اوسمهال يې د استوګنې پر کورونو بدله کړې ده. په همدې ډول (حاجي قاسم) د قره باغ ولسوالۍ قومندان پر (۱۳۸۷ ل) کال (۳۰ جريبه) دولتي ځمکه له قبالې پرته د خروټو په کلي کې غصب کړې او دوکانونه يې پرې جوړ کړي دي . (غلام جيلاني، محمد نقيب، غلام رباني، حاجي ولي، نثار احمد، شاه پور، ګلاخان، اسلام الدين، حيدر خان، توريالی، ګل غني، زمری، سلطان جان، برو، حاجي رحمت الله، دادمولای، مزمل، ياسين، دين محمد، اول ګل او سيد رحمان) هر يو تر لسو جريبو ډېره دولتي

عبدالرشید سلام

ځمکه په شکر درې ولسوالۍ کې غصب کړې ده . چې په دوی کې غلام رباني دوه خله تر لسو جریبو ډیره ځمکه غصب کړې ده .

(حاجي خان محمد او ډاکتر صالح) په چهار اسیاب ولسوالی او (عبدالهادي دبیر) په پغمان ولسوالی کې (۵۰ جریبه) ځمکه غصب کړې ده. له بلې خوا (مامور نبي، خان وزیر، دل اغا، امر طاووس، دولت خان، زړګي، محمد شفیع، غلام رباني، مومند، شېر، ارسلا، عبدالرازق، عزیز الله، پوپل، حکیم، نصرو، یوسف، عصمت الله، نبي، عبدالرحیم، او مامور نعیم) هر یو تر لسو جریبو ډیره ځمکه په موسهي ولسوالی کې غصب کړې ده.

په همدې ډول (حاجي قدوس، صاحب، محمد امین، عبدالجبار، لاهور خان، عبدالغني، افضل، ضابط خان، جان محمد، انجنیر امیر، محمد یاسین، حاجي نسیم، دولت، حاجي بړو، سردار، ملاجبار، حاجي زلمي، ظاهر خان، حاجي شریف، امیر محمد، میر حسین، حبیب الله، شېرمحمد، نقیب الله، فقیر ربیع، جبارخان، نور محمد، زرلعل، شېرین اغا، ګلان، محمد امان، محصل، سحر ګل، انور، حفیظ الله، پتنګ، داداالله، فاروق، باسه ګل، امیر جان، حضرت علي، حاجي بریالی، عبیدالله او شېر محمد) هر یو (لس لس جریبه) دولتي ځمکه په قره باغ ولسوالی کې غصب کړې ده. همدارنګه (ملک حبیب، محمد رفیق، محمد، عبدالرحمن، فضل احمد او سیداقا) هر یو په قره باغ ولسوالی کې تر لسو جریبو زیاته دولتي ځمکه غصب کړې ده، په ټولیز ډول (۱۱۵) تنو په شکر درې، قره باغ او موسهي ولسوالیو کې ځمکه غصب کړې ده. (۴۴) تنو (۸۸ جریبه) ځمکه په قره باغ، موسهي او شکردرې ولسوالیو کې غصب کړې ده. د فساد پر ضد د مبارزې عالي اداره وایي: ((عادي افراد چې له زور واکو سره اړیکې ونه لري دوی نه شي کولای دولتي ځمکه غصب کړي)). حفیظ الله بهروز وایي : ((عادي افراد د زورواکو په همکارۍ دولتي ځمکې غصبوي چې دا زورواکي اوسني چارواکي او تیر جهادي قومندانان دي)). هغه وایي: ((هغه دوسیې چې لوېې څارنوالی ته د دې اداري له خوا لېږل شوي، نیمې یې د ځمکو د

عبدالرشید سلام

غاصبانو دي. اوسمهال (۲۰۰) لوبې او ورې قضيې زموږ د اداري له خوا تر ډوران لاندې دي)).

نوی کابل:

په همدې حال کې يو سند ښيي، له بوازې دا چې د کابل ولايت په ولسواليو کې ځمکې غصب شوي، بلکې په (نوي کابل) کې هم په سلګونه جريبه ځمکه غصب شوې ده.

د (ده سبز) ولسوالي په ګاوون يو شمير نورې ولسوالی، لکه: (کلکان، شکردره او قره باغ) هم په نوي کابل کې راځي.

(۶۱۹۶/۱۰۶۳۷) نمبر مکتوب چې پر (۲۲/۹/۱۳۹۱) نېټه د پارلماني چارو وزارت له خوا ولسي جرګې ته لېږل شوی، د يو شمير افرادو له خوا يې نوي کابل ښار کې د دولتي ځمکو د غصب خبر ورکړی دی، پر دې سند د ياد وزارت مرستيال (ډاکټر محمد کريم باز) لاسليک کړی دی. د سند په پای کې د ولسي جرګې مشر (عبدالروف‌ابراهيمي) دا موضوع د حکومت پر کړنو د څار کميسيون ته راجع کړې ده. د دې سند په يوه برخه کې راغلي: ((له بده مرغه د ده سبز ولسوالی او باريکاب سيمه چې د نوي کابل په ماستر پلان کې دخيله سيمه ده، د ولسمشر د حکم او د وزيرانو شورا د مصوبې خلاف، دا ځمکې غصب او پر ځای يې د ښېنتو داشونه، د تېلو ټانکونه، احاطې او ناقانونه ساختمانونه جوړېږي. له امنيتي هځو سره سره بيا هم دا خلک ځپلو کړنو ته دوام ورکوي.))

په سند کې د هغو خلکو الخوروله، چې شرکتونه، د ښېنتو بټۍ او د تېلو ټانکونه يې جوړ کړي، هم شته دي .په سند کې يادونه شوې چې يو شمېر کوچيانو، د قره باغ ولسوالی په (واتکی) کلي کې دولتي ځمکې غصب کړې او پر هغې د استوګنې کورونه جوړوي.

عبدالرشيد سلام

د امنيتي ارګانونو ناکامي:

په سند کې ټينګار شوی چې ډېر مکتوبونه امنيتي ارګانونو ته لېږل شوي، خو ياد ارګانونه د غصب په مخنيوي کې بريالي شوي نه دي. په سند کې دغه راز راغلي چې د کورنيو چارو، ملي دفاع وزارتونه او ملي امنيت رياست له خوا د بېلابېلو ولسواليو اړوندو ارګانونو ته مکتوبونه لېږل شوي، خو د غاصبانو مخه نه ده نيول شوې.

د نوي کابل ښار پراختيايي ادارې هم په نوي کابل کې د ځمکو د غصب پر دوام خپل خفګان ښودلی او وايي چې امنيتي ځواکونه يې په مخنيوي کې پاتې راغلي دي.

د دې ادارې د يو مکتوب په يوه برخه کې راغلي: ((د ده سبز او شکردرې ولسواليو ولسوالانو او امنيه قوندانانو، (۱۰۱) اسمايي زون ته ډېر مکتوبونه لېږلي، خو تر اوسه د ځمکو غصب جريان لري.))

په همدې ډول د کرنې وزارت وياند وايي چې د کرنې وزارت د اراضي ادارې په تېرو دريو کالو کې د کورنيو چارو وزارت ته د ځمکې د غصب د مخنيوي لپاره په سوونو مکتوبونه ورلېږلي دي.

مجيد قرار وويل: ((په تېرو دريو کالو کې د غاصبانو له شهرت سره يو ځای يې (٦٢٨) مکتوبونه کورنيو چارو وزارت ته لېږلي، خو د کورنيو چارو وزارت د غفلت له وجې د ځمکو غصب جريان لري.)) هغه زياتوي: ((د خلکو د شمېر زياتوالی، د ځمکو لوړ قيمتونه، د امنيت نشتوالی او خصوصي سکتور ته د ځمکو نه وېش، د ځمکو د غصب عمده دلايل دي.))

د کورنيو چارو وزرات بيا د کرنې وزارت د وياند خبرې ردوي او وايي: ((د کورنيو چارو وزارت له ښارواليو او کرنې وزارت سره د ځمکو د غصب په مخنيوي کې جدي همکاري کړې ده.))

د دې وزارت وياند ښاغلي (صديقي) وويل: ((د کورنيو چارو وزارت د ښاروالیو، ولسوالاتو او کرنې وزارت د مکتوبونو په ځواب کې جدي

عبدالرشيد سلام

اقدامات کړي او موږ اوس د ځمکو د غاصبانو د پيژندنې په برخه کې لوی ګام اوچت کړی دی.))

په کابل کې ناقانونه ښارګوټي:

د ځمکو د غصب يو شمېر تورنو د استوګنې ښارګوټو د جوړونې په موخه سلګونه جريبه دولتي ځمکه غصب کړې ده. د هغه کمېسيون د راپور له مخې چې د ولسمشر د (۴۵) ګڼې فرمان د (۲۷) مادې د دويم بند پر اساس ټاکل شوی، دا په ډاګه شوې چې په تېرو يوولسو کالو کې د ټول هېواد په کچه شاوخوا (۲۲۸) ښارګوټي جوړ شوي او (۲۳۰ زره) جريبه ځمکه په خپلسري ډول غصب شوې ده. له بلې خوا د کابل ښاروالۍ ارقام ښيي چې زور واکو په کابل کې د ښارګوټو جوړونې لپاره د دې ښار په بېلابېلو ناحيو کې دولتي ځمکې غصب کړې دي.

د کابل ښاروالۍ په راپور کې راغلي؛ نږدې (پنځه زره جريبه) ځمکه د کابل ښار په (۱۷)ناحيه کې د لسو پخوانيو جهادي قوندانانو او نا مسؤلو وسلوالو له خوا غصب شوې ده.

هغو افرادو چې دولتي ځمکه يې غصب کړې، نږدې (۱۹) ښارګوټي يې په (۱۷) ناحيه کې جوړ کړي دي. په (۱۷) ناحيه کې ډېره ځمکه د (امر ستار سياف) او (امر خنجر بشير) له خوا غصب شوې ده، دې دوو اشخاصو شاوخوا (دوه زره جريبه) ځمکه د ملي دفاع وزرات ډيپو ته مخامخ او رادار په غرونو کې غصب کړې ده. ښاغلي (سياف او بشير) پر دې ځمکه د (سعادت) په نامه ښارګوټ جوړ کړی دی. (قومندان ممتاز او قومندان امرالله) د پغمان له غرونو سره نږدې په چمتلې دښته کې (۶۰۰ جريبه) ځمکه د (رفاه) ښارګوټي لپاره غصب کړې ده.

همدارنګه ښاغلي (ممتاز) پر رفاه ښارګوټي سربېره (۹۷۰ جريبه) ځمکه د (عدالت، سوله، اسلام اباد او پامير) ښارګوټو لپاره غصب کړې ده. د کابل

ښاروالۍ په سند کې راغلي: ((۴۰۰ جريبه ځمکه د (پامير) ښارګوټي لپاره ممتاز، لطف الله او شکر الله پورې اړوندو اشخاصو د خيرخانې مېنې د کوتل پر سړک غصب کړې ده.))

(اسلام اباد، سوله او عدالت) ښارګوټي په (قومندان ممتاز) پورې اړوند دي. (۱۵۰ جريبه) ځمکه يې د عدالت ښارګوټي، (۲۲ جريبه) د سولې ښارګوټي او (۴۰۰ جريبه) يې د اسلام اباد ښار ګوټي لپاره غصب کړې ده.

په همدې حال کې (امرالله، زمري، صوفي شريف، حاجي قيوم او اسحاق، د پخوانيو جهادي قومندانانو له جملې څخه دي، د (وحدت) ښارګوټي لپاره يې د کابل- پروان پر سړک (۴۰۰ جريبه) ځمکه غصب کړې ده.

همدارنګه د کابل پخواني والي (ملا تاج محمد) د کارېز مير په ساحه کې (۳۰۰ جريبه) ځمکه د (نجات) مېنې ښارګوټي لپاره غصب کړې ده.

(قومندان لطف الله، شکر الله، اسحاق او صفي الله) د (اريا سبز) ښارګوټي د پراختيا لپاره د کابل-پروان پر سړک (۷۰ جريبه) غصب کړې ده.

په همدې ډول (حاجي شريف) هم (۲۰۰ جريبه ځمکه) د کارېز مير په ساحه کې د (شريف اباد) ښارګوټي د پراختيا لپاره غصب کړې ده. په همدې ډول (حاجي عبدالواحد، مامور حنيف او معمار جليل) هم هر يو لسګونه جريبه ځمکه په (۱۷) ناحيه کې د (انکشافي) او (ذاکرين) ښارګوټو لپاره غصب کړې ده.

پخواني جهادي قومندان او د ولسي جرګې غړي (ملا عزت الله عاطف) هم د قرغې په غونډيو کې (۵۰۰ جريبه) دولتي ځمکه د خپل ښارګوټي (ملا عزت) لپاره غصب کړې ده.

په (۱۳)مه ناحيه کې (۱۳) ناقانونه ښارګوټي:

پر همدې مهال په (۱۳) مه ناحيه کې (۱۳) نا قانونه ښارګوټي جوړ شوي دي. د (۱۳) ناحيې د انجنيري مديريت په(۲۰۸) نمبر مکتوب کې

عبدالرشيد سلام

چې پر (۲۰/۴/۱۳۸۹) نېټه صادر شوی، راغلي: د (چهل دختران) د غرونو په لمن کې (امید سبز، اتفاق)، له پل خشک څخه وړاندې (حضرت رسول اکرم)، د حاجي نوروز تر خلور لارې وړاندې (عرفاني)، د کرغ د غرونو په لمن کې (مهدیه او هدیه)، د روغتون په تمځای کې (دوازده امام) او د دې ترڅنګ (صفا)، (ثارالله)، (جنرال نصرت)، (اقبال) او (جاغوري) ناقانونه ښارګوټي دي. یاد مکتوب کې راغلي چې یوازې د حاجي نبي ښارګوټي د قانوني مراحلو د بشپړولو غوښتنه کړې ده.

حاجي نبي خلیلي (۴۰۰ جریبه) ځمکه له (مدیر زمري، حاجي زلمي او خیال) څخه اخیستې ده. په مکتوب کې ټینګار شوی چې دې (درې ورونو) (۴۰۰ جریبه) ځمکه د حاجي نبي ښارګوټي سره نږدې غصب کړې او بېرته یې خرڅه کړې ده .

که څه هم کابل ښاروالي د حاجي نبي ښارګوټی ناقانونه بولي، خو د ښار جوړوني وزارت بیا دا ښارګوټی د هېواد په (٦) لومړیو درجه ښارګوټو کې راوستی دی.

په همدې ډول (ایت الله او شیخ فاضل) چې اوس ژوندي نه دي، (۴۵ جریبه) ځمکه په (مهتاب قلعه) سیمه کې چې (۱۳) ناحیې پورې اړوند ده، د مدرسې جوړونې په نوم نیولې وه، چې وروسته یې بیا د (خاتم الانبیا) ښارګوټي په نامه خرڅه کړې ده.

(۱۱۰ جریبه) ځمکه د سیدنور محمد شاه مېنې په مرنجان غونډۍ کې، چې ملي دفاع وزارت پورې اړوند ده، د (۱۳۸۱) او (۱۳۸۴) کلونو په جریان کې غصب شوې ده. د ملي دفاع وزارت په راپور کې راغلي: ((یوه برخه یې ملکزاده شرکت ته د (طلایي ښارګوټي) په نامه، د کابل ښاروالۍ له لوري توزیع شوې او پر بله برخه یې د نامسؤله وسلوالو له خوا د اوسېدو کورونه جوړ شوي دي.)) په راپور کې د طلایي ښارګوټي له خوا د ځمکو د غصب په اړه په بشپړ ډول څه نه دي مشخص شوي . له بلې خوا د ښار

عبدالرشید سلام

جوړوني وزارت په راپور کې راغلي چې طلايي ښارګوټي ځمکې، د غصب ستونزه لري.

په همدې ډول (۲۰) ناقانونه ښارګوټي په (۱۸) او (۱۹) مه ناحيه کې جوړ شوي دي. دکابل ښاروالی په یو راپور کې راغلي: ((افغان اروپا، پولیس، د فیروزي (لیګو ګلوبل) اول، دويم، دريم کلي، بصير عمرزي، عبدالقيوم، بدخشان، محسني، سيد ابراهيم، حاجي کبير، بوستان سبز، محمدي، ملا فضل ترهخېل، تميم انصاري، مقدس، سبز زار او علي اقا اضغري)) ښارګوټي د ملکيت د تثبيت ستونزه لري او نقشه شوي نه دي.))
د دې ښارګوټو مالکانو ته د دې ښارګوټو د جوړوني اجازه د کابل ښاروالی له خوا نه ده ورکړل شوې .د ښاري نورم خلاف يې د اوسېدو نومرې خرڅې کړي دي. د (ممتاز، سبز، غازي اباد، رفاه، حاجي حسين خېل، حاجي شفيق الله، قاضي اباد، حاجي رحمت الله، حاجي ګل بت، حاجي شفيق، اتفاق، حاجی شاه جهان او منير) ښارګوټي، چې د کابل ښار په شلمه ناحيه کې جوړ شوي، ناقانونه دي.

(حسن علي) په ريشخور او ګل باغ کې (۵۰۰ جريبه) ځمکه د (سبز) ښارګوټي د پراختيا لپاره غصب کړې او بيا يې پر خلکو وېشلي ده. (حاجي حبيب الله) بيا (۳۰۰ جريبه) ځمکه د (غازي اباد) ښارګوټي لپاره غصب کړې ده. په همدې ډول (۸۰۰ جريبه) ځمکه (حاجي ګل بت) د (رفاه) ښارګوټي لپاره د چهار اسياب په تعليمي مرکز کې غصب کړې ده.

(۳۱۹) نمبر مکتوب، چې پر (۲۸/۸/۱۳۹۱) نېټه صادر شوی، وايي: ((شلمې ناحيې کې (حاجي شفيق) (۲۰ جريبه) ځمکه د يو ښارګوټي لپاره غصب کړې ده. په همدې ناحيه کې په منګلو او مياخېلو قوم پورې اړوندو څينو اشخاصو هم (۶۰ جريبه) ځمکه غصب کړې او په خپل سر يې په کې کورونه جوړ کړي دي.)) په همدې ډول (۴۳۶/۴۲۴) نمبر مکتوب هم چې پر (۱/۴/۱۳۹۰) نېټه د اتمې ناحيې د انجنيري مديريت له خوا صادر شوی دی، وايي: ((د رحمان بابا د پروژې په څينو برخو او د معلولانو او معيوبانو

عبدالرشید سلام

ښارګوټو کې ځمکې په ناقانونه ډول غصب شوې دي.))

د کابل ښاروالۍ د راپور پر اساس خپل سري او ناقانونه ښارګوټي په هره ناحیه کې توپیر لري؛ ځینو کې ډېر او په ځینو کې کم دي.

(۵۵۹/۲۹۰) نمبر مکتوب چې پر (۲۷/۴/۱۳۹۱) نېټه د (۱٦) مې ناحیې د انجنیري مدیریت له خوا صادر شوی، وایي: ((خراسان، ګلبهار ټاور، محمود خان پل ته څېرمه بي بي حاجي سرای ناقانونه دي.)) د همدې ناحیې په (ده خدای داد) سیمه کې (۷۳ جریبه) دولتي ځمکه د عبدالشکور، شیرین، خان محمد، دستګیر، معراج الدین، سلام الدین، د عزیز خان ورثه وو، عبدالبصیر او نورالدین له خوا د (خراسان ښارګوټي) په نامه غصب شوې ده. په همدې حال کې (قومندان محمد قسیم او حاجي نیاز) پر (۱۳۸۰ ل) کال د (احمد شاه مسعود) په نامه د ازادی ښارګوټي کې چې په (۱۵) ناحیې پورې اړوند دی، هر یو د اوسېدو سل نومرې غصب کړي دي.

په همدې ډول قومندان عبدالرحمان پر (۱۳۹۰ ل) کال په دې ناحیه کې(۴۰ جریبه) ځمکه غصب کړې ده.

د کابل ښاروالۍ تر څنګ د ښار جوړونې وزارت هم په (۲۱) ولایتونو کې یو شمیر ښارګوټو ته د جوړونې اجازه ورکړې ده. د ښار جوړونې وزارت په تېرو لسو کلونو کې (۲٦) ښارګوټو ته په کابل او (۱۳۱) ښارګوټو ته په ننګرهار، بلخ، هرات، هلمند، کندوز، کندهار او (۱۴) نورو ولایتونو کې اجازه ورکړې ده.

د دې وزارت د نوي راپور پر اساس د نجیب الله کابلي (نجات مېنه)، د نیک محمد (کامیاب)، د نوروز خان (نوروز اباد)، طلایي، چهل دختران، د ګل حیدر (مموزی)، د مهاجرینو وزارت د (باریکاب) ښارګوټي، د ظاهر کوچي (دولت زي کوچي)، حاجي نذیر مېنه، ده قلندر او ادروګل ښارګوټي په کابل کې د ځمکې د غصب ستونزې لري.

عبدالرشید سلام

د ولايتونو ښارګوټي:

په همدې حال کې په مزار شريف کې د (سخي اباد، زينبيه، مولاناى بلخ، نصرت اباد)، په کندهار کې (نايب سلطان او استقلال)، په کندوز کې (جلال الدين بلخي، کلباد او الچين)، په هرات کې (اريانا، اسلمي، سيد جمال الدين، کوثر، مى فروش او قالين بافي) ښارګوټي هم د ځمکو د غصب ستونزه لري. په همدې ډول په لوګر کې د (چرخ او خوشي) ښارګوټي، په ننګرهار کې (سيد جمال الدين او شيخ مصري)، په هلمند کې (غازي ايوب خان مېنه او احمد شاهي)، په لغمان، خوست، پکتيا، دايکندي کې د (سرخکانو، افضلي خدراڼ، ګلشن شهباز او مهاجران دايکندي) ښارګوټي، د ځمکو د غصب ستونزې لري. د ښار جوړونې د وزارت په راپور کې راغلي: ((په ټوليز ډول (۳۸) ښارګوټي د ځمکې د غصب او اضافه والي ستونزې لري . د ولسي جرګې د خانګړې کميسيون يو شمير غړي ادعا کوي چې د ښار جوړونې وزير (حسن عبداللاهى) يو شمير افرادو ته د ښارګوټو د جوړونې اجازه ورکړې ده.

د دې کميسيون يو غړي چې نه يې غوښتل نوم يې په راپور کې وليکل شي، داسې وويل: ((د ښار جوړونې وزارت مسؤلينو (۳۸) ښارګوټو ته چې د ځمکې غصب ستونزه يې لرله، د نقشې وېزه ورکړې ده. (۹۰) سلنه ځمکه په کابل او ولايتونو کې د اوسېدو د ښارګوټو لپاره غصب شوې ده، چې د ښار جوړونې وزارت يې هم د جوړونې اجازه ورکړې ده. له دې ځخه ښکاري چې دوى د ښارګوټو د جوړونې له مالکانو سره ضرور د ځمکو په غصب کې شريک دي)). د سرچينې په وينا د حکومت پر کړنو د څار کميسيون به ژر د ښار جوړونې وزير ياد کميسيون ته وغواړي . په همدې حال کې (۷۰) خصوصي او دولتي ښارګوټي په کابل او ولايتونو کې فني ستونزې لري او هم يې د پلان په تطبيق کې تېروتنې موجودې دي.

عبدالرشید سلام

په ولایتونو کې غاصبان:

(۴۸۴۰) نمبر مکتوب چې پر (۱۳۹۱/۱۰/٦) نېټه د کرنې وزارت د اراضي ریاست له خوا په ولسي جرګه کې، د حکومت پر کړنو د څار کمېسیون ته لیکل شوی)، په (۲۲) ولایتونو کې یې غاصبان مشخص کړي. په یاد شوي سند کې راغلي: (٦۲٦) تنو په هرات کې (۷۰٦۹۸ جریبه)، (۷۴۰) تنو په ننګرهار کې (۳۰۵۸۴ جریبه)، (۹۰۱ تنو) په بلخ کې (۱۹۴۷۵٦ جریبه)، (۹۵٦) تنو په کندوز کې (۷۷۲۹ جریبه)، (٦۹) تنو په کندهار کې (۲۲۱۵) جریبه، (۵۱۸) تنو په لغمان کې (۴۲۴) جریبه، (۱۳۲) تنو په غزني کې (۱۹۵٦٦) جریبه، (۱۴۷۳) تنو په کاپیسا کې (۱۴٦۴ جریبه)، (۱۳۴۷) تنو په تخار کې (۴۴۷۲٦ جریبه)، (۱٦۷) تنو په پروان کې (۴۹۴۵ جریبه)، (۲۰۴) تنو په فاریاب کې (۷۰۸۲ جریبه)، (۱۱۲٦) تنو په لوګر کې (۱٦٦۳۹ جریبه) او (۲۷۱) تنو په زابل کې (٦۷۹۳ جریبه) ځمکه غصب کړې ده.

د دې سند په ادامه کې راغلي: (۱۳) تنو په اروزګان کې (۷۲۵۸۷ جریبه)، (۵۹) تنو په بادغیس کې (۲۳۴۹۵ جریبه)، (۵٦) تنو په خوست کې (۴۵۲۹۵) جریبه، (۲۸۷) تنو په میدان وردګو کې (۵۳۲۴ جریبه)، (۱۸۱۲) تنو په بغلان کې (۳۳۰۰۲ جریبه)، (٦۳۳) تنو په سمنګانو کې (۳۳۳۳۹ جریبه)، (۳٦) تنو په هلمند کې (۱۲۵۴۰۰ جریبه)، (۱۱٦۸) تنو په نیمروز کې (۱۳۸۷۱۹ جریبه)، (۱٦) تنو په پکتیا کې (۵۸۰۰ جریبه)، (۵٦۸) تنو په سرپل کې (۸۰۳۱۳ جریبه)، (۳۷) تنو په بامیانو کې (۱۳۹۳ جریبه)، (۱۴۸) تنو په بدخشان کې (۳۲۱۰ جریبه)، (۴٦۹) تنو په کونړ کې (٦۱۳۱ جریبه)، (۴۷۱) تنو په جوزجان کې (۱۰۴۴۴ جریبه)، (۱۱۷) تنو په فراه کې (۸۷۱۹ جریبه) او (۸۸۸) تنو د ننګرهار په کانال کې (۴۴۸۹) جریبه دولتي ځمکه غصب کړې ده. د دې سند په پای کې د کرنې وزارت د وزیر (محمد اصف رحیمي) لاسلیک هم شته. د (دوه ملیونه جریبه) غصب شوې ځمکې له جملې څخه په لسګونو زره جریبه ځمکه د ښار ګوټو د جوړونې

عبدالرشيد سلام

مالکانو، غصب کړې ده.

دا د ځمکو د غصب هغه څرنګوالی او څومره والی و چې مستند شوی دی. البته د جمهوري رياست په يوه بل راپور کې راغلي چې د ټولې غصب شوې دولتي ځمکې اندازه تر (څلور مليونه جريبه) ځمکې څخه هم پورته کېږي.

د پورته ياد شويو غاصبانو ترڅنګ نور په زرګونو غاصبان هم شته چې په دې راپور کې يې يادونه نه ده راغلې او يو بل ځانګړي کمېسيون او زياتې څېړنې ته اړتيا لري، خو که موږ د دولت د همدغو اسنادو له مخې د دې راپورونو تر ليکلو پورې ټوله غصب شوې ځمکه (څلور نيم مليونه جريبه) شاوخوا کې محاسبه کړو او يو جريب ځمکه د څلورو نومرو لپاره ځانګړې کړو (هره نومره څلور بسوې) او څلور بسوې هم د سړک او نورو ضايعاتو لپاره په پام کې ونيسو، نو په يوه جريب ځمکې کې به (څلور) کورونه جوړ شي، له ټولې څلورنيم مليونه جريبه غصب ځمکې څخه به مجموعي ډول (اتلس مليونه) کورونه جوړېدی شي. که چېرې د هر کور لپاره د يوې نومرې قيمت په منځنۍ کچه (لس زره) امريکايي ډالره محاسبه کړو، نو د ټولې غصب شوې ځمکې قيمت به (يو سلو او اتيا ملیارده) امريکايي ډالره شي. دا خو د ځمکې د غصب په برخه کې دولت ته دومره زيان اوښتی دی، په نورو برخو کې به حال په څه ډول وي؟ د ځمکې د غصب له دې تفصيلي بيان څخه مو هدف دا و چې د فساد کچه په څرګندو مثالونو کې واضح شي، دا چې په نورو برخو کې به څه حال وي، يو څه به نور هم ورته تم شو.

۴- ناقانونه امتيازات، کادري او اداري نا انډولي:

د ولسمشر کرزي د حکومت يوه غټه ستونزه مخالفو لورو ته د نا انډوله سياسي او اقتصادي امتيازاتو ورکړه وه. اکثره دا ډول امتيازونه د مشخصو

عبدالرشید سلام

اشخاصو د خوشالۍ لپاره وو، پرته له دې چې دې ډول اشخاصو بې ورتیا او اړتیا لرله که نه، خو د هغوی د سیاسي او قومي بېز له امله یې هغوی ته دا ډول امتیازات منل. ولسمشر کرزي سره وېره وه، هسې نه چې دا ډول اشخاص له حکومت څخه بهر پاتې شي، حکومت ته به ستونزه جوړه کړي او بې ثباتۍ ته به لاره اواره کړي.

دا په داسې حال کې وو، څومره چې بېلابېلو تنظیم سالارانو او جنګسالارانو ته واک ورکول کېده، هغوی نه یوازې له دې واک څخه د خپل ځان په ګټه کار اخیسته، بلکې امنیت یې هم لا پسې ګواښه، دولت یې له داخل څخه کمزوری کاوه. دولت له یوې خوا له باندنیو مخالفینو سره لاس او ګرېوان و، له بلې خوا د خپلو امکاناتو په واسطه له خپلو داخلي مخالفینو سره هم مخامخ و.

ښه به وي چې دلته د کرزي د حاکمیت پر مهال د مهمو اداري پوستونو وېش ته هم اشاره وکړو او په دې برخه کې یوه څرګنده سروې هم وړاندې کړو.

دا سروې په خپله د حکومت له خوا د کرزي د حکومت د لومړۍ دورې په وروستیو کې تر سره شوې؛ د جمهوري ریاست د چارو د اداري له خوا، په دې خاطر چې لاس په کې ونه وهل شي، غواړم کټ مټ یې دلته سکین شوې بڼه وړاندې کړم. دا سروې د دولت د لوړ رتبه مامورینو په باب بېلابېلو اړخونو ته په پام سره تر سره شوې ده. درانه هېوادوال کولای شي، دې سروې ته په پام سره د دولت د تشکیل د اساسي برخو څرنګوالي او څومره والي ته ځیر شي.

له دې سروې څخه معلومېږي چې د دولت په لوړو څوکیو کې څوک څومره دي. په ټیټو پوستونو کې بیا بې انصافي تر دې هم زیاته ده.

عبدالرشید سلام

جمهوری اسلامی افغانستان
ریاست عمومی اداره امور
و دارالانشای شورای وزیران

جدول کل کارمندان وزارت ها و ادارات دولت جمهوری اسلامی افغانستان از بست ۳ الی خارج رتبه برحسب ولایات

شماره	وزارتها و ادارات		همه اقوام	ارزگان	بامیان	بدخشان	بغلان	بلخ	پروان	پکتیا	پکتیکا	پنجشیر	تخار	خوست	دایکندی	زابل	سرپل	سمنگان	غزنی
1	آکادمی علوم	تعداد کارمندان	52	0	0	1	1	0	0	6	0	1	0	0	0	0	1	0	1
		فیصدی برحسب کل کارمندان		0.00	0.00	1.92	1.92	0.00	0.00	11.54	0.00	1.92	0.00	0.00	0.00	0.00	1.92	0.00	1.92
2	اداره احصائیه مرکزی	تعداد کارمندان	55	0	2	0	1	1	5	1	1	0	0	0	0	0	0	0	2
		فیصدی برحسب کل کارمندان		0.00	3.64	0.00	1.82	1.82	9.09	1.82	1.82	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	3.64
3	اداره اصلاحات اداری و خدمات	تعداد کارمندان	113	0	0	3	3	2	5	10	0	1	4	0	0	0	0	1	2
		فیصدی برحسب کل کارمندان		0.00	0.00	2.65	2.65	1.77	4.42	8.85	0.00	0.88	3.54	0.00	0.00	0.00	0.00	0.88	1.77
4	اداره جیودیزی و کارتوگرافی	تعداد کارمندان	96	0	0	4	1	2	11	4	0	0	3	0	0	0	0	1	7
		فیصدی برحسب کل کارمندان		0.00	0.00	4.17	1.04	2.08	11.46	4.17	0.00	0.00	3.13	0.00	0.00	0.00	0.00	1.04	7.29
5	اداره مبارزه با ارتشا و فساد اداری	تعداد کارمندان	46	0	1	1	0	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2
		فیصدی برحسب کل کارمندان		0.00	2.17	2.17	0.00	0.00	6.52	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	4.35
6	اداره مبارزه با حوادث	تعداد کارمندان	59	0	0	5	0	1	4	2	0	1	5	1	0	0	0	1	0
		فیصدی برحسب کل کارمندان		0.00	0.00	8.47	0.00	1.69	6.78	3.39	0.00	1.69	8.47	1.69	0.00	0.00	0.00	1.69	0.00
7	د افغانستان بانک	تعداد کارمندان	25	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0
		فیصدی برحسب کل کارمندان		0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	4.00	0.00	4.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
8	شاروالی کابل	تعداد کارمندان	280	0	5	0	4	1	27	1	0	15	1	0	0	0	0	0	15
		فیصدی برحسب کل کارمندان		0.00	1.79	0.00	1.43	0.36	9.64	0.36	0.00	5.36	0.36	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	5.36
9	کمیسیون مستقل انتخابات	تعداد کارمندان	81	1	3	2	2	2	2	3	1	1	1	2	1	1	1	2	4
		فیصدی برحسب کل کارمندان		1.23	3.70	2.47	2.47	2.47	2.47	3.70	1.23	1.23	1.23	2.47	1.23	1.23	1.23	2.47	4.94
10	اداره کنترول و تفتیش	تعداد کارمندان	167	0	1	5	4	4	19	0	0	8	0	1	0	0	0	3	9
		فیصدی برحسب کل کارمندان		0.00	0.60	2.99	2.40	2.40	11.38	0.00	0.00	4.79	0.00	0.60	0.00	0.00	0.00	1.80	5.39
11	وزارت اقتصاد	تعداد کارمندان	190	1	0	5	2	4	13	3	1	3	2	0	0	0	0	1	9
		فیصدی برحسب کل کارمندان		0.53	0.00	2.63	1.05	2.11	6.84	1.58	0.53	1.58	1.05	0.00	0.00	0.00	0.00	0.53	4.74
12	وزارت امور زنان	تعداد کارمندان	90	1	1	5	1	2	5	1	0	0	5	1	1	1	2	0	6
		فیصدی برحسب کل کارمندان		1.11	1.11	5.56	1.11	2.22	5.56	1.11	0.00	0.00	5.56	1.11	1.11	1.11	2.22	0.00	[illegible]

عبدالرشید سلام

جمهوری اسلامی افغانستان
ریاست عمومی اداره امور
و دارالانشای شورای وزیران

جدول کل کارمندان وزارت ها و ادارات دولت جمهوری اسلامی افغانستان از بست ۳ الی خارج رتبه برحسب ولایات

شماره	وزارتها و ادارات		غور	فاریاب	فراه	قندهار	کابل	کاپیسا	کندز	کنر	لغمان	لوگر	میدان وردک	ننگرهار	نورستان	نیمروز	هرات	هلمند	بادغیس	جوزجان
1	آکادمی علوم	تعداد کارمندان	2	0	0	1	16	3	1	2	3	6	2	4	1	0	0	0		
		فیصدی برحسب کل	3.85	0.00	0.00	1.92	30.77	5.77	1.92	3.85	5.77	11.54	3.85	7.69	1.92	0.00	0.00	0.00		
2	اداره احصائیه مرکزی	تعداد کارمندان	0	0	0	0	33	2	0	0	2	1	0	3	0	0	1	0		
		فیصدی برحسب کل	0.00	0.00	0.00	0.00	60.00	3.64	0.00	0.00	3.64	1.82	0.00	5.45	0.00	0.00	1.82	0.00		
3	اداره اصلاحات اداری و خدمات	تعداد کارمندان	1	2	1	2	44	3	2	1	6	3	6	8	0	0	3	0	0	0
		فیصدی برحسب کل	0.88	1.77	0.88	1.77	38.94	2.65	1.77	0.88	5.31	2.65	5.31	7.08	0.00	0.00	2.65	0.00	0.00	0.00
4	اداره جیودیزی و کارتوگرافی	تعداد کارمندان	0	1	1	2	35	7	1	0	1	0	6	6	0	0	3	0		
		فیصدی برحسب کل	0.00	1.04	1.04	2.08	36.46	7.29	1.04	0.00	1.04	0.00	6.25	6.25	0.00	0.00	3.13	0.00		
5	اداره مبارزه با ارتشا و فساد اداری	تعداد کارمندان	0	0	3	0	20	4	2	1	1	5	0	1	0	1	1	0		
		فیصدی برحسب کل	0.00	0.00	6.52	0.00	43.48	8.70	4.35	2.17	2.17	10.87	0.00	2.17	0.00	2.17	2.17	0.00		
6	اداره مبارزه با حوادث	تعداد کارمندان	0	0	0	3	18	5	0	0	0	5	1	2	0	0	5	0	0	0
		فیصدی برحسب کل	0.00	0.00	0.00	5.08	30.51	8.47	0.00	0.00	0.00	8.47	1.69	3.39	0.00	0.00	8.47	0.00	0.00	0.00
7	د افغانستان بانک	تعداد کارمندان	0	0	0	1	12	0	0	0	1	3	1	3	0	0	2	0		
		فیصدی برحسب کل	0.00	0.00	0.00	4.00	48.00	0.00	0.00	0.00	4.00	12.00	4.00	12.00	0.00	0.00	8.00	0.00		
8	شاروالی کابل	تعداد کارمندان	2	0	2	0	144	12	11	1	5	10	11	12	1	0	0	0		
		فیصدی برحسب کل	0.71	0.00	0.71	0.00	51.43	4.29	3.93	0.36	1.79	3.57	3.93	4.29	0.36	0.00	0.00	0.00		
9	کمیسیون مستقل انتخابات	تعداد کارمندان	0	2	2	5	10	2	3	1	2	3	5	6	2	0	4	1	1	3
		فیصدی برحسب کل	0.00	2.47	2.47	6.17	12.35	2.47	3.70	1.23	2.47	3.70	6.17	7.41	2.47	0.00	4.94	1.23	1.23	3.70
10	اداره کنترول و تفتیش	تعداد کارمندان	0	0	0	2	77	4	1	0	4	8	7	7	1	1	1	0		
		فیصدی برحسب کل	0.00	0.00	0.00	1.20	46.11	2.40	0.60	0.00	2.40	4.79	4.19	4.19	0.60	0.60	0.60	0.00		
11	وزارت اقتصاد	تعداد کارمندان	3	1	0	3	90	9	2	1	6	7	4	8	0	1	8	1	2	
		فیصدی برحسب کل	1.58	0.53	0.00	1.58	47.37	4.74	1.05	0.53	3.16	3.68	2.11	4.21	0.00	0.53	4.21	0.53	1.05	
12	وزارت امور زنان	تعداد کارمندان	1	3	1	3	23	4	4	1	3	1	4	5	0	1	3	1		
		فیصدی برحسب کل	1.11	3.33	1.11	3.33	25.56	4.44	4.44	1.11	3.33	1.11	4.44	5.56	0.00	1.11	3.33	1.11		

عبدالرشید سلام

جمهوری اسلامی افغانستان
ریاست عمومی اداره امور
و دارالانشای شورای وزیران

جدول کل کارمندان وزارت ها و ادارات دولت جمهوری اسلامی افغانستان از بست ۳ الی خارج رتبه برحسب ولایات

شماره	وزارتها و ادارات		همه اقوام	ارزگان	بامیان	بدخشان	بغلان	بلخ	پروان	پکتیا	پکتیکا	پنجشیر	تخار	خوست	دایکندی	زابل	سرپل	سمنگان	غزنی
13	وزارت امور مهاجرین و عودت	تعداد کارمندان	69	0	0	0	3	0	10	1	0	5	6	0	0	0	0	0	3
		فیصدی برحسب کل کارمندان	0.00	0.00	0.00	0.00	4.35	0.00	14.49	1.45	0.00	7.25	8.70	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	4.35
14	وزارت انکشاف دهات	تعداد کارمندان	281	3	6	5	7	3	23	6	1	6	4	6	3	1	6	2	14
		فیصدی برحسب کل کارمندان		1.07	2.14	1.78	2.49	1.07	8.19	2.14	0.36	2.14	1.42	2.14	1.07	0.36	2.14	0.71	4.98
15	وزارت انکشاف شهری	تعداد کارمندان	85	0	0	0	0	1	7	2	0	0	0	1	0	0	0	0	3
		فیصدی برحسب کل کارمندان		0.00	0.00	0.00	0.00	1.18	8.24	2.35	0.00	0.00	0.00	1.18	0.00	0.00	0.00	0.00	3.53
16	وزارت تجارت	تعداد کارمندان	51	0	0	0	0	0	2	0	0	1	2	0	0	0	0	1	6
		فیصدی برحسب کل کارمندان		0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	3.92	0.00	0.00	1.96	3.92	0.00	0.00	0.00	0.00	1.96	11.76
17	وزارت تحصیلات عالی	تعداد کارمندان	268	1	4	5	2	17	20	7	0	4	6	8	0	0	1	0	7
		فیصدی برحسب کل کارمندان		0.37	1.49	1.87	0.75	6.34	7.46	2.61	0.00	1.49	2.24	2.99	0.00	0.00	0.37	0.00	2.61
18	وزارت ترانسپورت	تعداد کارمندان	152	0	1	5	3	7	10	3	0	7	1	0	0	0	0	0	14
		فیصدی برحسب کل کارمندان		0.00	0.66	3.29	1.97	4.61	6.58	1.97	0.00	4.61	0.66	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	9.21
19	وزارت حج و اوقاف	تعداد کارمندان	67	0	1	9	2	0	9	0	0	3	1	0	0	0	0	0	3
		فیصدی برحسب کل کارمندان		0.00	1.49	13.43	2.99	0.00	13.43	0.00	0.00	4.48	1.49	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	4.48
20	وزارت امور خارجه	تعداد کارمندان	81	0	1	6	2	3	0	1	0	8	1	0	0	0	0	1	1
		فیصدی برحسب کل کارمندان		0.00	1.23	7.41	2.47	3.70	0.00	1.23	0.00	9.88	1.23	0.00	0.00	0.00	0.00	1.23	1.23
21	وزارت امور داخله	تعداد کارمندان	317	1	5	25	5	27	42	9	1	4	5	1	0	2	1	4	8
		فیصدی برحسب کل کارمندان		0.32	1.58	7.89	1.58	8.52	13.25	2.84	0.32	1.26	1.58	0.32	0.00	0.63	0.32	1.26	2.52
22	وزارت امور سرحدات	تعداد کارمندان	146	1	2	3	3	3	5	5	4	1	4	4	0	1	2	2	6
		فیصدی برحسب کل کارمندان		0.68	1.37	2.05	2.05	2.05	3.42	3.42	2.74	0.68	2.74	2.74	0.00	0.68	1.37	1.37	4.11
23	وزارت شهدا و معلولین	تعداد کارمندان	237	2	6	5	5	5	17	14	0	7	9	3	4	1	4	4	6
		فیصدی برحسب کل کارمندان		0.84	2.53	2.11	2.11	2.11	7.17	5.91	0.00	2.95	3.80	1.27	1.69	0.42	1.69	1.69	2.53
24	وزارت عدلیه	تعداد کارمندان	180	2	5	7	3	5	9	3	0	3	8	3	2	2	2	5	6
		فیصدی برحسب کل کارمندان		1.11	2.78	3.89	1.67	2.78	5.00	1.67	0.00	1.67	4.44	1.67	1.11	1.11	1.11	2.78	[illegible]

عبدالرشید سلام

جدول کل کارمندان وزارت ها و ادارات دولت جمهوری اسلامی افغانستان از بست ۳ الی خارج رتبه برحسب ولایات

شماره	وزارتها و ادارات		غور	فاریاب	فراه	قندهار	کابل	کاپیسا	کندز	کنر	لغمان	لوگر	میدان وردک	ننگرهار	نورستان	نیمروز	هرات	هلمند	بادغیس	جوزجان
13	وزارت امور مهاجرین و عودت	تعداد کارمندان	0	1	1	0	26	3	2	1	1	4	0	2	0	0	0	0	0	0
		فیصدی برحسب کل	0.00	1.45	1.45	0.00	37.68	4.35	2.90	1.45	1.45	5.80	0.00	2.90	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
14	وزارت انکشاف دهات	تعداد کارمندان	5	8	7	4	58	15	5	6	21	11	15	13	2	3	8	4		
		فیصدی برحسب کل	1.78	2.85	2.49	1.42	20.64	5.34	1.78	2.14	7.47	3.91	5.34	4.63	0.71	1.07	2.85	1.42		
15	وزارت انکشاف شهری	تعداد کارمندان	0	2	0	3	39	3	2	2	5	4	2	7	0	0	2	0	0	0
		فیصدی برحسب کل	0.00	2.35	0.00	3.53	45.88	3.53	2.35	2.35	5.88	4.71	2.35	8.24	0.00	0.00	2.35	0.00	0.00	0.00
16	وزارت تجارت	تعداد کارمندان	0	1	1	0	25	0	0	0	2	1	2	4	1	0	1	1	0	0
		فیصدی برحسب کل	0.00	1.96	1.96	0.00	49.02	0.00	0.00	0.00	3.92	1.96	3.92	7.84	1.96	0.00	1.96	1.96	0.00	0.00
17	وزارت تحصیلات عالی	تعداد کارمندان	1	4	2	10	85	15	4	1	4	8	7	15	0	1	18	1	0	10
		فیصدی برحسب کل	0.37	1.49	0.75	3.73	31.72	5.60	1.49	0.37	1.49	2.99	2.61	5.60	0.00	0.37	6.72	0.37	0.00	3.73
18	وزارت ترانسپورت	تعداد کارمندان	1	1	3	5	40	5	2	0	9	11	4	15	0	1	2	2		
		فیصدی برحسب کل	0.66	0.66	1.97	3.29	26.32	3.29	1.32	0.00	5.92	7.24	2.63	9.87	0.00	0.66	1.32	1.32		
19	وزارت حج و اوقاف	تعداد کارمندان	1	0	0	0	23	3	1	0	4	1	5	1	0	0	0	0		
		فیصدی برحسب کل	1.49	0.00	0.00	0.00	34.33	4.48	1.49	0.00	5.97	1.49	7.46	1.49	0.00	0.00	0.00	0.00		
20	وزارت امور خارجه	تعداد کارمندان	0	1	3	3	37	1	2	1	1	3	2	0	1	0	2	0		
		فیصدی برحسب کل	0.00	1.23	3.70	3.70	45.68	1.23	2.47	1.23	1.23	3.70	2.47	0.00	1.23	0.00	2.47	0.00		
21	وزارت امور داخله	تعداد کارمندان	0	4	0	14	52	23	15	4	11	2	7	19	1	2	21	2		
		فیصدی برحسب کل	0.00	1.26	0.00	4.42	16.40	7.26	4.73	1.26	3.47	0.63	2.21	5.99	0.32	0.63	6.62	0.63		
22	وزارت امور سرحدات	تعداد کارمندان	1	3	3	5	24	7	2	9	9	7	4	12	3	4	1	2	1	3
		فیصدی برحسب کل	0.68	2.05	2.05	3.42	16.44	4.79	1.37	6.16	6.16	4.79	2.74	8.22	2.05	2.74	0.68	1.37	0.68	2.05
23	وزارت شهدا و معلولین	تعداد کارمندان	4	5	6	7	41	9	8	4	13	10	12	7	4	0	3	4	4	4
		فیصدی برحسب کل	1.69	2.11	2.53	2.95	17.30	3.80	3.38	1.69	5.49	4.22	5.06	2.95	1.69	0.00	1.27	1.69	1.69	1.69
24	وزارت عدلیه	تعداد کارمندان	5	4	4	3	44	8	7	3	8	6	7	5	2	0	3	1	3	2
		فیصدی برحسب کل	2.78	2.22	2.22	1.67	24.44	4.44	3.89	1.67	4.44	3.33	3.89	2.78	1.11	0.00	1.67	0.56	1.67	1.11

عبدالرشید سلام

جمهوری اسلامی افغانستان
ریاست عمومی اداره امور
و دارالانشای شورای وزیران

جدول کل کارمندان وزارت ها و ادارات دولت جمهوری اسلامی افغانستان از بست ۲ الی خارج رتبه برحسب ولایات

شماره	وزارتها و ادارات		همه اقوام	ارزگان	بامیان	بدخشان	بغلان	بلخ	پروان	پکتیا	پکتیکا	پنجشیر	تخار	خوست	دایکندی	زابل	سرپل	سمنگان	غزنی
25	وزارت فرهنگ و جوانان	تعداد کارمندان	329	2	4	1	3	8	13	8	0	5	3	1	0	0	2	1	7
		فیصدی برحسب کل کارمندان		0.61	1.22	0.30	0.91	2.43	3.95	2.43	0.00	1.52	0.91	0.30	0.00	0.00	0.61	0.30	2.13
26	وزارت مالیه	تعداد کارمندان	430	1	7	3	11	5	28	10	3	5	14	5	1	1	2	9	22
		فیصدی برحسب کل کارمندان		0.23	1.63	0.70	2.56	1.16	6.51	2.33	0.70	1.16	3.26	1.16	0.23	0.23	0.47	2.09	5.12
27	وزارت مخابرات	تعداد کارمندان	156	1	2	4	1	0	9	0	2	5	5	5	1	3	0	3	4
		فیصدی برحسب کل کارمندان		0.64	1.28	2.56	0.64	0.00	5.77	0.00	1.28	3.21	3.21	3.21	0.64	1.92	0.00	1.92	2.56
28	وزارت معارف	تعداد کارمندان	432	1	3	8	12	7	27	5	1	19	9	6	0	3	3	7	20
		فیصدی برحسب کل کارمندان		0.23	0.69	1.85	2.78	1.62	6.25	1.16	0.23	4.40	2.08	1.39	0.00	0.69	0.69	1.62	4.63
29	وزارت دفاع	تعداد کارمندان	558	7	11	21	18	8	78	25	0	28	10	8	2	0	1	5	36
		فیصدی برحسب کل کارمندان		1.25	1.97	3.76	3.23	1.43	13.98	4.48	0.00	5.02	1.79	1.43	0.36	0.00	0.18	0.90	6.45
30	وزارت زراعت و مالداری	تعداد کارمندان	350	0	2	5	12	3	21	6	0	15	5	1	0	0	1	1	24
		فیصدی برحسب کل کارمندان		0.00	0.57	1.43	3.43	0.86	6.00	1.71	0.00	4.29	1.43	0.29	0.00	0.00	0.29	0.29	6.86
31	وزارت معادن	تعداد کارمندان	538	0	4	9	16	95	36	10	0	0	2	1	0	0	15	6	10
		فیصدی برحسب کل کارمندان		0.00	0.74	1.67	2.97	17.66	6.69	1.86	0.00	0.00	0.37	0.19	0.00	0.00	2.79	1.12	1.86
32	لوی حارنوالی	تعداد کارمندان	654	2	9	43	25	36	44	27	21	35	27	15	1	0	5	6	30
		فیصدی برحسب کل کارمندان		0.31	1.38	6.57	3.82	5.50	6.73	4.13	3.21	5.35	4.13	2.29	0.15	0.00	0.76	0.92	4.59
33	وزارت فواید عامه	تعداد کارمندان	170	1	0	2	1	3	20	11	0	10	5	4	2	0	1	2	8
		فیصدی برحسب کل کارمندان		0.59	0.00	1.18	0.59	1.76	11.76	6.47	0.00	5.88	2.94	2.35	1.18	0.00	0.59	1.18	4.71
34	وزارت صحت عامه	تعداد کارمندان	173	2	0	0	5	1	21	1	1	3	0	1	0	0	0	0	8
		فیصدی برحسب کل کارمندان		1.16	0.00	0.00	2.89	0.58	12.14	0.58	0.58	1.73	0.00	0.58	0.00	0.00	0.00	0.00	4.62
35	اداره تربیت بدنی و سپورت	تعداد کارمندان	45	0	0	0	3	0	2	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0
		فیصدی برحسب کل کارمندان		0.00	0.00	0.00	6.67	0.00	4.44	0.00	0.00	0.00	0.00	2.22	0.00	0.00	0.00	2.22	0.00
36	وزارت انرژی و آب	تعداد کارمندان	566	2	2	6	7	17	48	21	0	17	2	4	0	0	3	1	22
		فیصدی برحسب کل کارمندان		0.35	0.35	1.06	1.24	3.00	8.48	3.71	0.00	3.00	0.35	0.71	0.00	0.00	0.53	0.18	[illegible]

عبدالرشید سلام

جمهوری اسلامی افغانستان
ریاست عمومی اداره امور
و دارالانشای شورای وزیران

جدول کل کارمندان وزارت ها و ادارات دولت جمهوری اسلامی افغانستان از بست ۳ الی خارج رتبه برحسب ولایات

شماره	وزارتها و ادارات		غور	فاریاب	فراه	قندهار	کابل	کاپیسا	کندز	کنر	لغمان	لوگر	میدان وردک	ننگرهار	نورستان	نیمروز	هرات	هلمند	بادغیس	جوزجان
25	وزارت فرهنگ و جوانان	تعداد کارمندان	0	2	1	4	203	9	2	2	10	11	2	10	1	1	12	1		
		فیصدی برحسب کل	0.00	0.61	0.30	1.22	61.70	2.74	0.61	0.61	3.04	3.34	0.61	3.04	0.30	0.30	3.65	0.30		
26	وزارت مالیه	تعداد کارمندان	5	6	6	8	131	5	8	9	22	23	23	36	2	2	9	8		
		فیصدی برحسب کل	1.16	1.40	1.40	1.86	30.47	1.16	1.86	2.09	5.12	5.35	5.35	8.37	0.47	0.47	2.09	1.86		
27	وزارت مخابرات	تعداد کارمندان	1	2	4	4	47	7	3	2	4	9	9	9	0	2	5	2	1	0
		فیصدی برحسب کل	0.64	1.28	2.56	2.56	30.13	4.49	1.92	1.28	2.56	5.77	5.77	5.77	0.00	1.28	3.21	1.28	0.64	0.00
28	وزارت معارف	تعداد کارمندان	2	8	3	1	170	13	15	3	19	13	14	20	3	4	9	4		
		فیصدی برحسب کل	0.46	1.85	0.69	0.23	39.35	3.01	3.47	0.69	4.40	3.01	3.24	4.63	0.69	0.93	2.08	0.93		
29	وزارت دفاع	تعداد کارمندان	10	21	10	9	74	36	9	9	16	14	35	21	8	2	15	5	0	6
		فیصدی برحسب کل	1.79	3.76	1.79	1.61	13.26	6.45	1.61	1.61	2.87	2.51	6.27	3.76	1.43	0.36	2.69	0.90	0.00	1.08
30	وزارت زراعت و مالداری	تعداد کارمندان	2	1	2	3	148	20	1	3	17	16	20	16	1	0	2	0	1	1
		فیصدی برحسب کل	0.57	0.29	0.57	0.86	42.29	5.71	0.29	0.86	4.86	4.57	5.71	4.57	0.29	0.00	0.57	0.00	0.29	0.29
31	وزارت معادن	تعداد کارمندان	2	44	1	0	28	10	7	111	16	13	7	4	0	0	16	1	1	73
		فیصدی برحسب کل	0.37	8.18	0.19	0.00	5.20	1.86	1.30	20.63	2.97	2.42	1.30	0.74	0.00	0.00	2.97	0.19	0.19	13.57
32	لوی حارنوالی	تعداد کارمندان	3	19	4	23	43	9	21	25	32	15	12	46	8	0	41	3	11	13
		فیصدی برحسب کل	0.46	2.91	0.61	3.52	6.57	1.38	3.21	3.82	4.89	2.29	1.83	7.03	1.22	0.00	6.27	0.46	1.68	1.99
33	وزارت فواید عامه	تعداد کارمندان	2	1	3	2	60	2	2	2	8	5	3	5	0	0	4	1	0	0
		فیصدی برحسب کل	1.18	0.59	1.76	1.18	35.29	1.18	1.18	1.18	4.71	2.94	1.76	2.94	0.00	0.00	2.35	0.59	0.00	0.00
34	وزارت صحت عامه	تعداد کارمندان	0	2	1	2	76	4	4	0	7	10	9	13	0	0	1	0	0	1
		فیصدی برحسب کل	0.00	1.16	0.58	1.16	43.93	2.31	2.31	0.00	4.05	5.78	5.20	7.51	0.00	0.00	0.58	0.00	0.00	0.58
35	اداره تربیت بدنی و سپورت	تعداد کارمندان	0	1	0	1	28	2	0	0	1	0	0	2	1	0	1	0	0	1
		فیصدی برحسب کل	0.00	2.22	0.00	2.22	62.22	4.44	0.00	0.00	2.22	0.00	0.00	4.44	2.22	0.00	2.22	0.00	0.00	2.22
36	وزارت انرژی و آب	تعداد کارمندان	0	5	6	2	257	16	11	7	26	22	23	25	1	0	11	0	0	2
		فیصدی برحسب کل	0.00	0.88	1.06	0.35	45.41	2.83	1.94	1.24	4.59	3.89	4.06	4.42	0.18	0.00	1.94	0.00	0.00	0.35

عبدالرشید سلام

جمهوری اسلامی افغانستان
ریاست عمومی اداره امور
و دارالانشای شورای وزیران

جدول کل کارمندان وزارت ها و ادارات دولت جمهوری اسلامی افغانستان از بست ۳ الی خارج رتبه برحسب ولایات

شماره	وزارتها و ادارات		همه اقوام	ارزگان	بامیان	بدخشان	بغلان	بلخ	پروان	پکتیا	پکتیکا	پنجشیر	تخار	خوست	دایکندی	زابل	سرپل	سمنگان	غزنی
37	وزارت مبارزه با مواد مخدر	تعداد کارمندان	39	1	0	1	2	1	0	3	0	0	2	0	0	0	1	0	1
		فیصدی برحسب کل کارمندان		2.56	0.00	2.56	5.13	2.56	0.00	7.69	0.00	0.00	5.13	0.00	0.00	0.00	2.56	0.00	2.56
38	اداره ملی حفاظت محیط زیست	تعداد کارمندان	74	0	0	4	4	1	5	2	0	0	1	4	0	0	0	0	2
		فیصدی برحسب کل کارمندان		0.00	0.00	5.41	5.41	1.35	6.76	2.70	0.00	0.00	1.35	5.41	0.00	0.00	0.00	0.00	2.70
39	جمعیت هلال احمر افغانی	تعداد کارمندان	166	2	6	2	5	4	9	3	1	7	3	2	2	0	1	0	7
		فیصدی برحسب کل کارمندان		1.20	3.61	1.20	3.01	2.41	5.42	1.81	0.60	4.22	1.81	1.20	1.20	0.00	0.60	0.00	4.22
40	ستره محکمه	تعداد کارمندان	1028	9	22	58	17	61	60	20	15	39	30	15	6	7	4	27	13
		فیصدی برحسب کل کارمندان		0.88	2.14	5.64	1.65	5.93	5.84	1.95	1.46	3.79	2.92	1.46	0.58	0.68	0.39	2.63	1.26
41	کمیسیون مستقل حقوق بشر	تعداد کارمندان	241	4	7	6	4	11	6	5	0	0	6	4	4	1	2	2	36
		فیصدی برحسب کل کارمندان		1.66	2.90	2.49	1.66	4.56	2.49	2.07	0.00	0.00	2.49	1.66	1.66	0.41	0.83	0.83	14.94
42	وزارت دولت در امور پارلمانی	تعداد کارمندان	35	1	0	5	0	0	0	1	0	1	1	1	1	1	0	1	1
		فیصدی برحسب کل کارمندان		2.86	0.00	14.29	0.00	0.00	0.00	2.86	0.00	2.86	2.86	2.86	2.86	2.86	0.00	2.86	2.86
43	ریاست عمومی اداره امور و	تعداد کارمندان	255	3	9	15	7	2	14	11	0	11	2	1	2	0	0	1	6
		فیصدی برحسب کل کارمندان		1.18	3.53	5.88	2.75	0.78	5.49	4.31	0.00	4.31	0.78	0.39	0.78	0.00	0.00	0.39	2.35

	ولایات	ارزگان	بامیان	بدخشان	بغلان	بلخ	پروان	پکتیا	پکتیکا	پنجشیر	تخار	خوست	دایکندی	زابل	سرپل	سمنگان	غزنی
مجموع کل وزارت ها و ادارات	تعداد کارمندان	52	132	294	207	353	689	252	53	280	195	110	33	25	61	101	391
	فیصدی برحسب کل کارمندان	0.55	1.40	3.12	2.20	3.74	7.31	2.67	0.56	2.97	2.07	1.17	0.35	0.27	0.65	1.07	4.15

عبدالرشید سلام

جدول کل کارمندان وزارت ها و ادارات دولت جمهوری اسلامی افغانستان از بست ۳ الی خارج رتبه برحسب ولایات

شماره	وزارتها و ادارات		غور	فاریاب	فراه	قندهار	کابل	کاپیسا	کندز	کنر	لغمان	لوگر	میدان وردک	ننگرهار	نورستان	نیمروز	هرات	هلمند	بادغیس	جوزجان
37	وزارت مبارزه با مواد مخدر	تعداد کارمندان	1	0	3	3	6	0	0	0	0	3	3	8	0	0	0	0	0	0
		فیصدی برحسب کل	2.56	0.00	7.69	7.69	15.38	0.00	0.00	0.00	0.00	7.69	7.69	20.51	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
38	اداره ملی حفاظت محیط زیست	تعداد کارمندان	0	0	0	1	26	0	1	5	4	1	6	1	5	0	0	1	0	0
		فیصدی برحسب کل	0.00	0.00	0.00	1.35	35.14	0.00	1.35	6.76	5.41	1.35	8.11	1.35	6.76	0.00	0.00	1.35	0.00	0.00
39	جمعیت هلال احمر افغانی	تعداد کارمندان	3	6	5	3	40	2	1	2	5	10	8	9	0	2	12	2	0	2
		فیصدی برحسب کل	1.81	3.61	3.01	1.81	24.10	1.20	0.60	1.20	3.01	6.02	4.82	5.42	0.00	1.20	7.23	1.20	0.00	1.20
40	ستره محکمه	تعداد کارمندان	15	14	16	16	159	44	8	15	60	50	28	97	11	7	45	15	19	6
		فیصدی برحسب کل	1.46	1.36	1.56	1.56	15.47	4.28	0.78	1.46	5.84	4.86	2.72	9.44	1.07	0.68	4.38	1.46	1.85	0.58
41	کمیسیون مستقل حقوق بشر	تعداد کارمندان	5	4	6	7	38	2	8	2	11	1	7	19	3	1	23	3	0	3
		فیصدی برحسب کل	2.07	1.66	2.49	2.90	15.77	0.83	3.32	0.83	4.56	0.41	2.90	7.88	1.24	0.41	9.54	1.24	0.00	1.24
42	وزارت دولت در امور پارلمانی	تعداد کارمندان	0	0	1	1	8	1	1	0	1	1	3	2	0	0	2	0	0	0
		فیصدی برحسب کل	0.00	0.00	2.86	2.86	22.86	2.86	2.86	0.00	2.86	2.86	8.57	5.71	0.00	0.00	5.71	0.00	0.00	0.00
43	ریاست عمومی اداره امور و	تعداد کارمندان	0	0	0	3	100	14	2	2	4	23	10	6	1	0	6	0	0	0
		فیصدی برحسب کل	0.00	0.00	0.00	1.18	39.22	5.49	0.78	0.78	1.57	9.02	3.92	2.35	0.39	0.00	2.35	0.00	0.00	0.00

مجموع کل وزارت ها و ادارات	ولایات	غور	فاریاب	فراه	قندهار	کابل	کاپیسا	کندز	کنر	لغمان	لوگر	میدان وردک	ننگرهار	نورستان	نیمروز	هرات	هلمند	بادغیس	جوزجان
	تعداد کارمندان	78	179	112	169	2658	343	181	238	385	360	336	514	64	36	306	66	44	130
	فیصدی برحسب کل	0.83	1.90	1.19	1.79	28.20	3.64	1.92	2.52	4.08	3.82	3.56	5.45	0.68	0.38	3.25	0.70	0.47	1.38

جمهوری اسلامی افغانستان
ریاست عمومی اداره امور
و دارالانشای شورای وزیران

جدول کل کارمندان وزارت ها و ادارات دولت جمهوری اسلامی افغانستان از بست ۳ الی خارج رتبه برحسب درجه تحصیل

شماره	وزارتها و ادارات		ابتدائی	بکلوریا	فوق بکلوریا	لیسانس	ماستر	دوکتورا	خصوصی
1	آکادمی علوم	تعداد کارمندان	0	25	6	18	7	1	0
		فیصدی برحسب کل کارمندان	0.00	43.86	10.53	31.58	12.28	1.75	0.00
2	اداره احصائیه مرکزی	تعداد کارمندان	0	25	6	18	7	1	0
		فیصدی برحسب کل کارمندان	0.00	43.86	10.53	31.58	12.28	1.75	0.00
3	اداره اصلاحات اداری و خدمات ملکی	تعداد کارمندان	0	29	4	71	11	0	0
		فیصدی برحسب کل کارمندان	0.00	25.22	3.48	61.74	9.57	0.00	0.00
4	اداره جیودیزی و کارتوگرافی	تعداد کارمندان	4	70	4	17	7	0	0
		فیصدی برحسب کل کارمندان	3.92	68.63	3.92	16.67	6.86	0.00	0.00
5	اداره مبارزه با ارتشا و فساد اداری	تعداد کارمندان	0	8	1	38	0	0	0
		فیصدی برحسب کل کارمندان	0.00	17.02	2.13	80.85	0.00	0.00	0.00
6	اداره مبارزه با حوادث	تعداد کارمندان	0	40	3	12	4	0	0
		فیصدی برحسب کل کارمندان	0.00	67.80	5.08	20.34	6.78	0.00	0.00
7	د افغانستان بانک	تعداد کارمندان	2	11	0	11	2	0	0
		فیصدی برحسب کل کارمندان	7.69	42.31	0.00	42.31	7.69	0.00	0.00
8	شاروالی کابل	تعداد کارمندان	17	159	11	42	59	1	8
		فیصدی برحسب کل کارمندان	5.72	53.54	3.70	14.14	19.87	0.34	2.69
9	کمیسیون مستقل انتخابات	تعداد کارمندان	0	22	6	33	16	0	0
		فیصدی برحسب کل کارمندان	0.00	28.57	7.79	42.86	20.78	0.00	0.00
10	اداره کنترول و تفتیش	تعداد کارمندان	5	53	8	87	12	2	1
		فیصدی برحسب کل کارمندان	2.98	31.55	4.76	51.79	7.14	1.19	0.60
11	وزارت اقتصاد	تعداد کارمندان	3	91	4	75	30	2	0
		فیصدی برحسب کل کارمندان	1.46	44.39	1.95	36.59	14.63	0.98	0.00
12	وزارت امور زنان	تعداد کارمندان	0	42	8	35	4	1	2
		فیصدی برحسب کل کارمندان	0.00	45.65	8.70	38.04	4.35	1.09	2.17
13	وزارت امور مهاجرین و عودت کنندگان	تعداد کارمندان	0	50	10	9	0	0	0
		فیصدی برحسب کل کارمندان	0.00	72.46	14.49	13.04	0.00	0.00	0.00
14	وزارت انکشاف دهات	تعداد کارمندان	6	94	17	131	48	0	1
		فیصدی برحسب کل کارمندان	2.02	31.65	5.72	44.11	16.16	0.00	0.34
15	وزارت انکشاف شهری	تعداد کارمندان	0	20	3	18	41	3	0
		فیصدی برحسب کل کارمندان	0.00	23.53	3.53	21.18	48.24	3.53	[illegible]

عبدالرشید سلام

جدول کل کارمندان وزارت‌ها و ادارات دولت جمهوری اسلامی افغانستان بر حسب درجه تحصیل

شماره	وزارتها و ادارات		ابتدائی	بکلوریا	فوق بکلوریا	لیسانس	ماستر	دوکتورا	عمومی
16	وزارت تجارت	تعداد کارمندان	1	22	3	21	2	0	1
		فیصدی برحسب کل کارمندان	2.04	44.90	6.12	45.82	4.08	0.00	2.04
17	وزارت تحصیلات عالی	تعداد کارمندان	2	53	5	93	96	18	[illegible]
		فیصدی برحسب کل کارمندان	0.74	19.56	1.85	34.32	35.42	6.64	[illegible]
18	وزارت ترانسپورت	تعداد کارمندان	0	91	11	34	6	0	0
		فیصدی برحسب کل کارمندان	0.00	61.36	8.33	25.76	4.55	0.00	0.00
19	وزارت حج و اوقاف	تعداد کارمندان	0	38	5	17	3	0	[illegible]
		فیصدی برحسب کل کارمندان	0.00	58.46	7.69	26.15	4.62	0.00	[illegible]
20	وزارت امور خارجه	تعداد کارمندان	2	22	7	109	49	17	0
		فیصدی برحسب کل کارمندان	0.97	10.68	3.40	52.91	23.79	8.25	0.00
21	وزارت امور داخله	تعداد کارمندان	22	236	21	67	4	0	24
		فیصدی برحسب کل کارمندان	5.40	58.14	5.17	16.46	1.15	0.00	5.91
22	وزارت امور سرحدات	تعداد کارمندان	9	158	5	16	6	0	6
		فیصدی برحسب کل کارمندان	4.12	72.47	3.49	10.88	4.58	0.00	2.54
23	وزارت شهدا و معلولین	تعداد کارمندان	2	227	16	49	8	0	11
		فیصدی برحسب کل کارمندان	0.64	72.52	5.11	15.65	2.56	0.00	3.51
24	وزارت عدلیه	تعداد کارمندان	2	94	10	56	6	0	11
		فیصدی برحسب کل کارمندان	1.12	52.51	5.59	31.28	3.35	0.00	6.15
25	وزارت فرهنگ و جوانان	تعداد کارمندان	15	161	37	83	27	3	7
		فیصدی برحسب کل کارمندان	4.50	48.35	11.11	24.92	8.11	0.90	2.10
26	وزارت مالیه	تعداد کارمندان	18	256	23	112	13	2	19
		فیصدی برحسب کل کارمندان	4.06	57.79	5.19	25.28	2.93	0.45	4.29
27	وزارت مخابرات	تعداد کارمندان	13	94	24	12	7	0	2
		فیصدی برحسب کل کارمندان	8.55	61.84	15.79	7.89	4.61	0.00	1.32
28	وزارت معارف	تعداد کارمندان	12	127	123	171	36	2	1
		فیصدی برحسب کل کارمندان	2.54	26.91	26.06	36.23	7.63	0.42	0.21
29	وزارت زراعت و مالداری	تعداد کارمندان	6	110	22	147	62	4	2
		فیصدی برحسب کل کارمندان	1.70	31.16	6.23	41.64	17.56	1.13	0.57
30	وزارت معادن	تعداد کارمندان	66	254	64	99	83	0	[illegible]
		فیصدی برحسب کل کارمندان	11.48	44.17	11.13	17.22	14.43	0.00	[illegible]

عبدالرشید سلام

جمهوری اسلامی افغانستان
ریاست عمومی اداره امور
و دارالانشای شورای وزیران

جدول کل کارمندان وزارت ها و ادارات دولت جمهوری اسلامی افغانستان از بست ۳ الی خارج رتبه برحسب درجه تحصیل

شماره	وزارتها و ادارات		ابتدائی	بکلوریا	فوق بکلوریا	لیسانس	ماستر	دوکتورا	خصوصی
31	لوی حارنوالی	تعداد کارمندان	12	263	11	204	15	0	9
		فیصدی برحسب کل کارمندان	2.33	51.17	2.14	39.69	2.92	0.00	1.75
32	وزارت فواید عامه	تعداد کارمندان	10	78	10	33	51	0	4
		فیصدی برحسب کل کارمندان	5.38	41.94	5.38	17.74	27.42	0.00	2.15
33	وزارت صحت عامه	تعداد کارمندان	0	51	12	57	50	7	0
		فیصدی برحسب کل کارمندان	0.00	28.81	6.78	32.20	28.25	3.95	0.00
34	اداره تربیت بدنی و سپورت	تعداد کارمندان	1	28	9	5	2	0	0
		فیصدی برحسب کل کارمندان	2.22	62.22	20.00	11.11	4.44	0.00	0.00
35	وزارت انرژی و آب	تعداد کارمندان	17	301	74	93	105	1	4
		فیصدی برحسب کل کارمندان	2.86	50.59	12.44	15.63	17.65	0.17	0.67
36	وزارت مبارزه با مواد مخدر	تعداد کارمندان	0	4	0	27	8	1	0
		فیصدی برحسب کل کارمندان	0.00	10.00	0.00	67.50	20.00	2.50	0.00
37	جمعیت هلال احمر افغانی	تعداد کارمندان	4	67	20	53	19	1	1
		فیصدی برحسب کل کارمندان	2.42	40.61	12.12	32.12	11.52	0.61	0.61
38	اداره ملی حفاظت محیط زیست	تعداد کارمندان	1	33	5	38	6	0	0
		فیصدی برحسب کل کارمندان	1.20	39.76	6.02	45.78	7.23	0.00	0.00
39	کمیسیون مستقل حقوق بشر	تعداد کارمندان	4	135	8	59	16	0	3
		فیصدی برحسب کل کارمندان	1.78	60.00	3.56	26.22	7.11	0.00	1.33
40	ستره محکمه	تعداد کارمندان	17	259	87	510	13	0	132
		فیصدی برحسب کل کارمندان	1.67	25.44	8.55	50.10	1.28	0.00	12.97
41	وزارت دولت در امور پارلمانی	تعداد کارمندان	0	10	0	18	4	2	1
		فیصدی برحسب کل کارمندان	0.00	28.57	0.00	51.43	11.43	5.71	2.86
42	ریاست عمومی اداره امور و دارالانشای شوراي وزیران	تعداد کارمندان	4	135	8	59	16	0	3
		فیصدی برحسب کل کارمندان	1.78	60.00	3.56	26.22	7.11	0.00	1.33
	مجموع کل وزارت ها و ادارات	درجه تحصیل	ابتدائی	بکلوریا	فوق بکلوریا	لیسانس	ماستر	دوکتورا	خصوصی
		تعداد کارمندان	277	3950	721	2852	964	69	262
		فیصدی برحسب کل کارمندان	3.05	43.43	7.93	31.36	10.60	0.76	2.88

عبدالرشید سلام

جمهوری اسلامی افغانستان
ریاست عمومی اداره امور
و دارالانشای شورای وزیران

جدول کل کارمندان وزارت ها و ادارات دولت جمهوری اسلامی افغانستان از بست ۲ الی خارج رتبه برحسب قوم

شماره	وزارتها و ادارات		کل اقوام	پشتون	تاجیک	هزاره	ازبک	ایماق	نورستانی	سادات	ترکمن	بلوچ	پشه یی	قزلباش	بیات	عرب	سایر قوم
1	اکادمی علوم	تعداد کارمندان	55	29	24	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
		فیصدی برحسب کل کارمندان		52.73	43.64	0.00	1.82	0.00	1.82	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
2	اداره احصائیه مرکزی	تعداد کارمندان	57	17	38	2	0	0	0	0	0	0	0	0	1		
		فیصدی برحسب کل کارمندان		29.82	66.67	3.51	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	1.76		
3	اداره اصلاحات اداری و خدمات ملکی	تعداد کارمندان	113	48	57	0	1	0	0	5	1	0	1	0			
		فیصدی برحسب کل کارمندان		42.48	50.44	0.00	0.88	0.00	0.00	4.42	0.88	0.00	0.88	0.00			
4	اداره جیودیزی و کارتوگرافی	تعداد کارمندان	102	20	69	13	0	0	0	0	0	0	0	0			
		فیصدی برحسب کل کارمندان		19.61	67.65	12.75	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00			
5	اداره مبارزه با ارتشا و فساد اداری	تعداد کارمندان	47	18	23	2	0	0	0	3	1	0	0	0	0		
		فیصدی برحسب کل کارمندان		38.30	48.94	4.26	0.00	0.00	0.00	6.38	2.13	0.00	0.00	0.00	0.00		
6	اداره مبارزه با حوادث	تعداد کارمندان	59	6	44	6	2	0	0	1	0	0	0	0			
		فیصدی برحسب کل کارمندان		10.17	74.58	10.17	3.39	0.00	0.00	1.69	0.00	0.00	0.00	0.00			
7	د افغانستان بانک	تعداد کارمندان	26	11	14	0	1	0	0	0	0	0	0	0			
		فیصدی برحسب کل کارمندان		42.31	53.85	0.00	3.85	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00			
8	شاروالی کابل	تعداد کارمندان	294	86	174	28	3	0	0	3	0	0	0	0			
		فیصدی برحسب کل کارمندان		29.25	59.18	9.52	1.02	0.00	0.00	1.02	0.00	0.00	0.00	0.00			
9	کمیسیون مستقل انتخابات	تعداد کارمندان	80	35	29	7	4	0	2	2	1	0	0	0			
		فیصدی برحسب کل کارمندان		43.75	36.25	8.75	5.00	0.00	2.50	2.50	1.25	0.00	0.00	0.00			
10	اداره کنترول و تفتیش	تعداد کارمندان	168	47	112	3	0	0	0	6	0	0	0	0			
		فیصدی برحسب کل کارمندان		27.98	66.67	1.79	0.00	0.00	0.00	3.57	0.00	0.00	0.00	0.00			
11	وزارت اقتصاد	تعداد کارمندان	206	49	133	12	3	0	0	6	2	0	0	1			
		فیصدی برحسب کل کارمندان		23.90	64.88	5.85	1.46	0.00	0.00	2.93	0.98	0.00	0.00	0.49			
12	وزارت امور زنان	تعداد کارمندان	92	24	42	14	6	0	0	4	0	2	0	0			
		فیصدی برحسب کل کارمندان		26.09	45.65	15.22	6.52	0.00	0.00	4.35	0.00	2.17	0.00	0.00			
13	وزارت امور مهاجرین و عودت کنندگان	تعداد کارمندان	69	12	52	0	3	0	0	2	0	0	0	0			
		فیصدی برحسب کل کارمندان		17.39	75.36	0.00	4.35	0.00	0.00	2.90	0.00	0.00	0.00	0.00			
14	وزارت انکشاف دهات	تعداد کارمندان	293	101	152	15	17	0	0	1	2	3	2	0			
		فیصدی برحسب کل کارمندان		34.47	51.88	5.12	5.80	0.00	0.00	0.34	0.68	1.02	0.68	0.00			

عبدالرشيد سلام

جمهوری اسلامی افغانستان
ریاست عمومی اداره امور
و دارالانشای شورای وزیران

جدول کل کارمندان وزارت ها و ادارات دولت جمهوری اسلامی افغانستان از بست ۳ الی خارج رتبه برحسب قوم

شماره	وزارتها و ادارات		کل اقوام	پشتون	تاجک	هزاره	ازبک	ایماق	نورستانی	سادات	ترکمن	بلوچ	پشه یی	قزلباش	بیات	عرب	سایرین
15	وزارت انکشاف شهری	تعداد کارمندان	85	23	59	0	1	0	0	2	0	0	0	0			
		فیصدی برحسب کل کارمندان		27.06	69.41	0.00	1.18	0.00	0.00	2.35	0.00	0.00	0.00	0.00			
16	وزارت تجارت	تعداد کارمندان	50	14	27	6	1	0	1	1	0	0	0	0			
		فیصدی برحسب کل کارمندان		28.00	54.00	12.00	2.00	0.00	2.00	2.00	0.00	0.00	0.00	0.00			
17	وزارت تحصیلات عالی	تعداد کارمندان	271	97	144	8	13	0	0	2	2	1	0	1	1	2	0
		فیصدی برحسب کل کارمندان		35.79	53.14	2.95	4.80	0.00	0.00	0.74	0.74	0.37	0.00	0.37	0.37	0.74	0.00
18	وزارت ترانسپورت	تعداد کارمندان	146	52	75	15	0	0	0	4	0	0	0	0			
		فیصدی برحسب کل کارمندان		35.62	51.37	10.27	0.00	0.00	0.00	2.74	0.00	0.00	0.00	0.00			
19	وزارت حج و اوقاف	تعداد کارمندان	68	14	49	5	0	0	0	0	0	0	0	0			
		فیصدی برحسب کل کارمندان		20.59	72.06	7.35	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00			
20	وزارت امور خارجه	تعداد کارمندان	214	64	119	8	13	1	1	1	2	0	0	5			
		فیصدی برحسب کل کارمندان		29.91	55.61	3.74	6.07	0.47	0.47	0.47	0.93	0.00	0.00	2.34			
21	وزارت امور داخله	تعداد کارمندان	79	31	30	6	5	1	2	3	0	1	0	0			
		فیصدی برحسب کل کارمندان		39.24	37.97	7.59	6.33	1.27	2.53	3.80	0.00	1.27	0.00	0.00			
22	وزارت امور سرحدات	تعداد کارمندان	147	79	45	3	5	2	2	3	2	4	2	0			
		فیصدی برحسب کل کارمندان		53.74	30.61	2.04	3.40	1.36	1.36	2.04	1.36	2.72	1.36	0.00			
23	وزارت شهدا و معلولین	تعداد کارمندان	312	123	142	16	17	0	0	12	2	0	0	0			
		فیصدی برحسب کل کارمندان		39.42	45.51	5.13	5.45	0.00	0.00	3.85	0.64	0.00	0.00	0.00			
24	وزارت عدلیه	تعداد کارمندان	167	52	98	9	7	0	0	0	0	0	1	0			
		فیصدی برحسب کل کارمندان		31.14	58.68	5.39	4.19	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.60	0.00			
25	وزارت فرهنگ و جوانان	تعداد کارمندان	334	73	235	11	8	0	0	3	1	1	2	0			
		فیصدی برحسب کل کارمندان		21.86	70.36	3.29	2.40	0.00	0.00	0.90	0.30	0.30	0.60	0.00			
26	وزارت مالیه	تعداد کارمندان	441	192	202	17	15	0	1	7	2	5					
		فیصدی برحسب کل کارمندان		43.54	45.80	3.85	3.40	0.00	0.23	1.59	0.45	1.13					
27	وزارت مخابرات	تعداد کارمندان	157	58	94	3	0	0	0	2	0	0	0	0			
		فیصدی برحسب کل کارمندان		36.94	59.87	1.91	0.00	0.00	0.00	1.27	0.00	0.00	0.00	0.00			
28	وزارت معارف	تعداد کارمندان	442	143	268	12	9	0	2	4	3	0	1				
		فیصدی برحسب کل کارمندان		32.43	60.77	2.72	2.04	0.00	0.45	0.91	0.68	0.00	0.23				

عبدالرشید سلام

جدول کل کارمندان وزارت ها و ادارات دولت جمهوری اسلامی افغانستان از بست ۳ الی خارج رتبه برحسب قوم

شماره	وزارتها و ادارات		کل اقوام	پشتون	تاجک	هزاره	ازبک	ایماق	نورستانی	سادات	ترکمن	بلوچ	پشه یی	قزلباش	بیات	عرب	سایرین
29	وزارت دفاع	تعداد کارمندان	567	225	206	63	36	2	2	6	1	2	3	0		1	20
		فیصدی برحسب کل کارمندان	39.68	36.33	11.11	6.35	0.35	0.35	1.06	0.18	0.35	0.53	0.00		0.18	3.53
30	وزارت زراعت و مالداری	تعداد کارمندان	352	102	178	28	2	1	0	26	1	0	0	5	9		
		فیصدی برحسب کل کارمندان	28.98	50.57	7.95	0.57	0.28	0.00	7.39	0.28	0.00	0.00	1.42	2.56		
31	وزارت معادن	تعداد کارمندان	323	92	143	3	78	0	0	0	7	0	0	0			
		فیصدی برحسب کل کارمندان	28.48	44.27	0.93	24.15	0.00	0.00	0.00	2.17	0.00	0.00	0.00			
32	لوی حارنوالی	تعداد کارمندان	658	269	326	23	37	0	0	2	0	1	0	0			
		فیصدی برحسب کل کارمندان	40.88	49.54	3.50	5.62	0.00	0.00	0.30	0.00	0.15	0.00	0.00			
33	وزارت فواید عامه	تعداد کارمندان	168	53	109	4	1	0	0	0	0	0	1	0			
		فیصدی برحسب کل کارمندان	31.55	64.88	2.38	0.60	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.60	0.00			
34	وزارت صحت عامه	تعداد کارمندان	176	62	96	1	1	0	0	14	0	0	1	1			
		فیصدی برحسب کل کارمندان	35.23	54.55	0.57	0.57	0.00	0.00	7.95	0.00	0.00	0.57	0.57			
35	اداره تربیت بدنی و سپورت	تعداد کارمندان	45	10	31	1	2	0	1	0	0	0	0	0			
		فیصدی برحسب کل کارمندان	22.22	68.89	2.22	4.44	0.00	2.22	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00			
36	وزارت انرژی و آب	تعداد کارمندان	590	186	376	16	6	0	0	4	0	0	2	0			
		فیصدی برحسب کل کارمندان	31.53	63.73	2.71	1.02	0.00	0.00	0.68	0.00	0.00	0.34	0.00			
37	وزارت مبارزه با مواد مخدر	تعداد کارمندان	40	26	12	1	0	0	0	1	0	0	0	0			
		فیصدی برحسب کل کارمندان	65.00	30.00	2.50	0.00	0.00	0.00	2.50	0.00	0.00	0.00	0.00			
38	جمعیت هلال احمر افغانی	تعداد کارمندان	164	53	73	9	12	0	0	15	0	2	0	0			
		فیصدی برحسب کل کارمندان	32.32	44.51	5.49	7.32	0.00	0.00	9.15	0.00	1.22	0.00	0.00			
39	اداره ملی حفاظت محیط زیست	تعداد کارمندان	58	20	35	0	0	0	3	0	0	0	0	0			
		فیصدی برحسب کل کارمندان	34.48	60.34	0.00	0.00	0.00	5.17	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00			
40	ستره محکمه	تعداد کارمندان	1022	420	544	34	20	0	0	0	1	2	1	0	0	0	0
		فیصدی برحسب کل کارمندان	41.10	53.23	3.33	1.96	0.00	0.00	0.00	0.10	0.20	0.10	0.00	0.00	0.00	0.00
41	امنیت ملی	تعداد کارمندان	335	117	190	9	7	0	2	5	0	3	2				
		فیصدی برحسب کل کارمندان	34.93	56.72	2.69	2.09	0.00	0.60	1.49	0.00	0.90	0.60	0.00	0.00	0.00	0.00
42	وزارت دولت در امور پارلمانی	تعداد کارمندان	35	14	13	4	1	0	0	1	0	0	0	2			
		فیصدی برحسب کل کارمندان	40.00	37.14	11.43	2.86	0.00	0.00	2.86	0.00	0.00	0.00	5.71			

عبدالرشيد سلام

جمهوری اسلامی افغانستان
ریاست عمومی اداره امور
و دارالانشای شورای وزیران

جدول کل کارمندان وزارت ها و ادارات دولت جمهوری اسلامی افغانستان از بست ۳ الی خارج رتبه برحسب قوم

شماره	وزارتها و ادارات		کل اقوام	پشتون	تاجک	هزاره	ازبک	ایماق	نورستانی	سادات	ترکمن	بلوچ	پشه ئی	قزلباش	بیات	عرب	سایرین
43	کمیسیون مستقل حقوق بشر	تعداد کارمندان	240	92	53	67	7	0	3	9	2	2	1	0	2	2	0
		فیصدی برحسب کل کارمندان		38.17	21.99	27.80	2.90	0.00	1.24	3.73	0.83	0.83	0.41	0.00	0.83	0.83	0.00
44	ریاست عمومی اداره امور و دارالانشای شورای وزیران	تعداد کارمندان	260	68	152	24	3	0	0	11	0	1	1	0	0	0	0
		فیصدی برحسب کل کارمندان		26.15	58.46	9.23	1.15	0.00	0.00	4.23	0.00	0.38	0.38	0.00	0.00	0.00	0.00

مجموع کل وزارت ها و ادارات	قوم ها	پشتون	تاجک	هزاره	ازبک	ایماق	نورستانی	سادات	ترکمن	بلوچ	پشه ئی	قزلباش	بیات	عرب	سایرین
	تعداد کارمندان	3327	5087	508	348	7	23	171	33	30	21	15	13	5	20
مجموع کارمندان = ۹۶۰۸	فیصدی برحسب کل کارمندان	34.63	52.95	5.29	3.62	0.07	0.24	1.78	0.34	0.31	0.22	0.16	0.14	0.05	0.21

عبدالرشید سلام

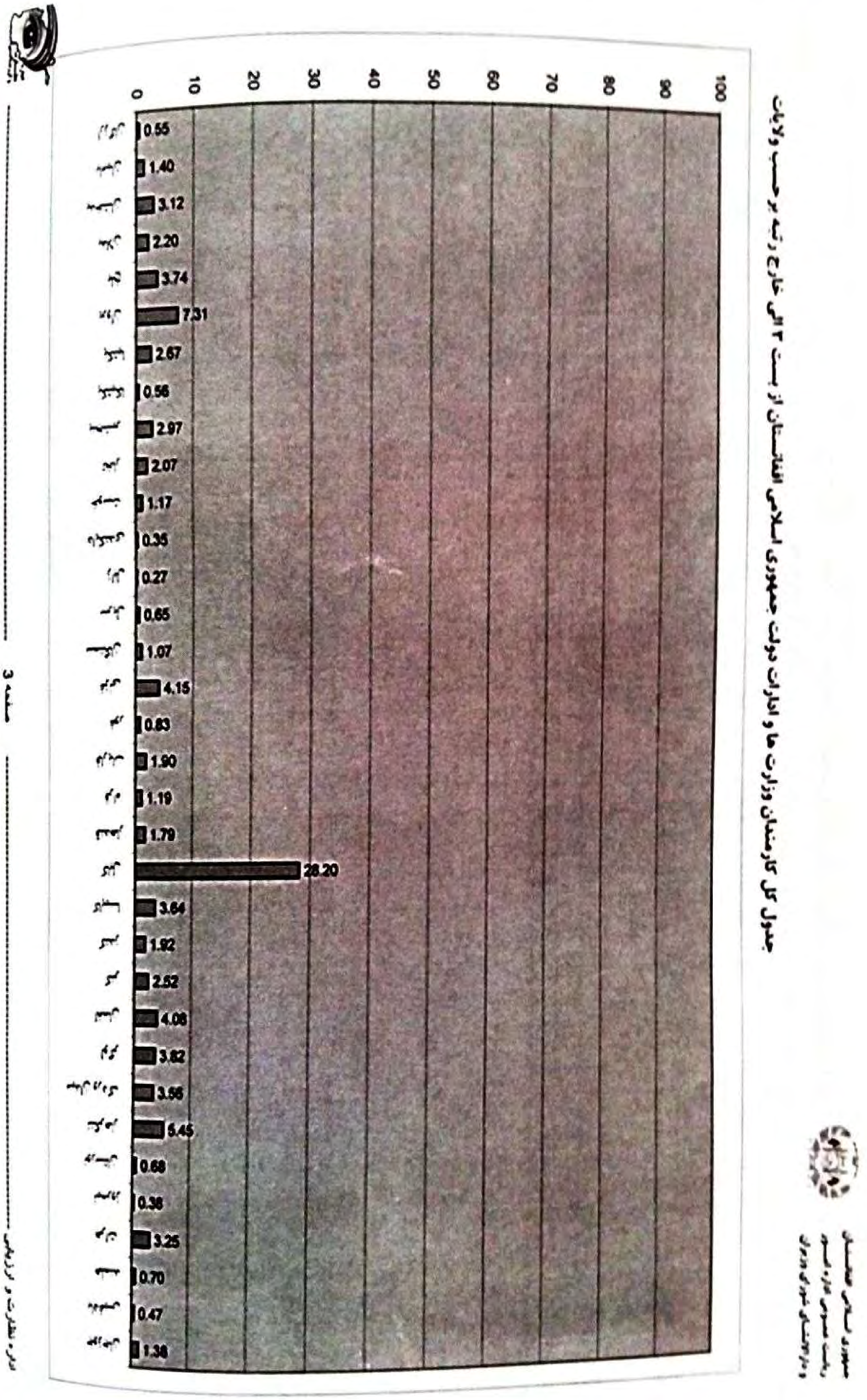

عبدالرشید سلام

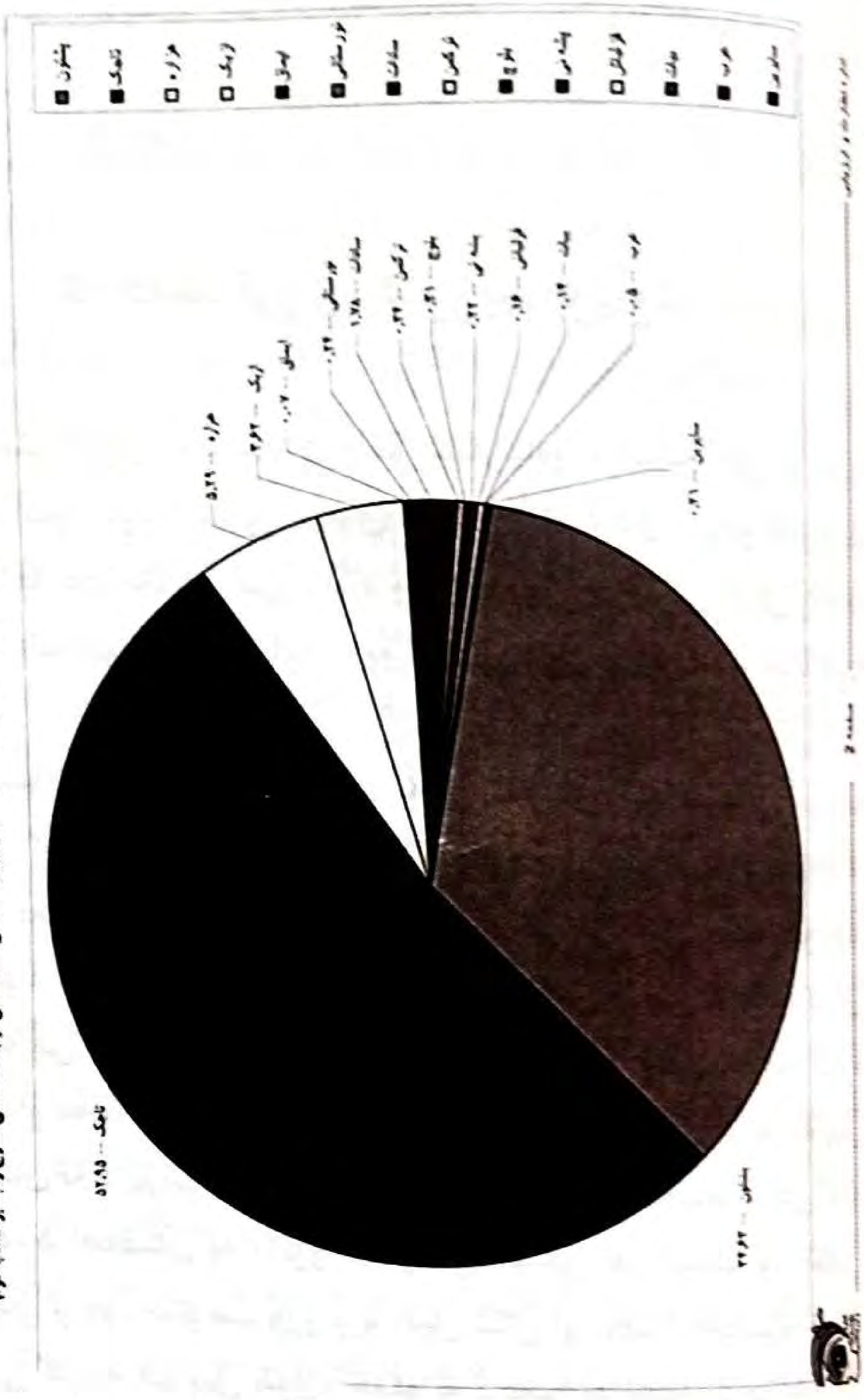

که قدرمن لوستونکي پورتني جدول ته متوجه شي، نو په اسانۍ سره قضاوت کولای شي چې د کرزي د حکومت اساسي برخې د چا په لاس کې وې، حاکم څوک و، محروم څوک او شکایت چا کاوه؟

عبدالرشید سلام

شپاړسم څپرکی

د حامدکرزي د رژیم برياوې

د ولسمشر کرزي حکومت د څېلو نیمګړتياوو ترڅنګ، چې پر څېل ځای ورته اشاره شوې، ياد وړ برياوې هم لري. که د دې برياوو يادونه ونه شي، نو دا به دې مانا ده چې موږ د واقعيت يو اړخ څېړلی او بل راڅخه پاتې دی. دلته غواړو دې برياوو ته په اجمالي ډول او ډېر لنډيز سره نغوته وکړو:

د ولسمشر کرزي د حکومت بنسټ په بن کنفرانس کې کېښودل شو، که څه هم بن کنفرانس، د سياسي، ټولنيز او قومي جوړښت له پلوه عادلانه نه و او يوې محدودې قومي او سياسي ډلې په کې تر څېل حده خو ځله زيات ناقانونه امتيازات واخيستل، خو همدا کنفرانس و چې د حامدکرزي واکمنۍ ته يې لاره اواره کړه. د همدې کنفرانس پر بنسټ موقته اداره جوړه شوه او حامدکرزی يې په راس کې راغی، د دې ادارې د کار په پيل سره افغانستان ته د بهرنيو مرستو بهير رامات شو. دا مهال طالبانو پوځي ماته خوړلې وه، د افغانستان په اکثرو سيمو کې طبيعي امن ټينګ و، نظامي فعاليتونه ډېر لږ وو، حکومت ورو ورو څېل شکل او محتوا ته پاملرنه کوله، د بيا رغونې کارونه هم پيل شول، خلکو ته د پخوا په اندول د يو څه کار روزګار زمينه برابره شوه، همدا مهال و چې د بن له کنفرانس سره سم بايد د منځمهالې يا انتقالي ادارې لپاره بېړنۍ لويه جرګه جوړه شوې وای، د لنډ مهالې ادارې پر مهال زه (يون) په ختيزو ولايتونو کې د بېړنۍ لويې جرګې لپاره د کېدونکو ټاکنو د دارالانشا مسؤل وم، بيا په همدې لويه جرګه کې د لومړي منشي په توګه منتخب شوم، په دې لويه جرګه کې شپاړس سوه

عبدالرشید سلام

شاوخوا مطرحو افرادو ګډون درلود، که څه هم د جرګې ټول غړي له عادلانه لارو چارو څخه نه وو راغلي، خو بیا هم جرګه د ولسواکۍ یو لومړی تمرین او تمثیل و. دې جرګې کې د انتقالي اداري اډانه وړاندې شوه، که څه هم جرګې پرې پرېکړه ونه کړه، خو د موقتې ادارې په انډول یو څه مثبت پرمختګونه راغلل، خو بیا هم اصلي واک د یوې محدودې سیاسي ډلې په منګولو کې پاتې شو. د انتقالي ادارې پر مهال په هېواد کې رغاونیز کارونه تر یوه حده چټک شول، د هېواد په زیاتو برخو کې طبیعي امن و، که څه هم په ځینو برخو کې د طالبانو، نړیوالو او حکومتي ځواکونو تر منځ حقیقي او تصنعي جګړه روانه وه. په دې او تر دې وړاندې دوره کې په ملیونونو افغانان بېرته خپل هېواد ته راستانه شول او د کډوالۍ په انډول د راستنېدونکو شمېر څو برابره زیات شو. انتقالي ادارې اتلس میاشتې دوام وکړ او بیا د اساسي قانون لویه جرګه جوړه شوه، په دې لویه جرګه کې چې اساس یې د بېړنۍ لویې جرګې غړي وو، له ټول افغانستان څخه (۵۵۲) تنو ګډون درلود. زه (یون) د اساسي قانون د لویې جرګې لپاره په ختیزو ولایتونو کې د دارالانشا مسؤل او بیا دلته په لویه جرګه کې د دارلانشا غړی وم، د جرګې ټول جریان راته په زور او زېر سره معلوم و. په جرګه کې که څه هم د حکومتي او ناحکومتي زورواکو زور څرګند و، خو مستقلو او ملي خلکو هم په کې خپل تاثیر درلود. جرګې د افغانستان لپاره د وخت له غوښتنو او د ولسواکۍ له اصولو سره سم نسبتاً یو ښه قانون پاس کړ، که څه هم جرګه د زورواکو د ناقانونه غوښتنو له امله (۲۲) ورځې وځنډېدله، خو بیا یې هم خپل کار د اساسي قانون په تصویب سره پای ته ورساوه.

څرنګه چې د اساسي قانون لویه جرګه د افغان ولس په سیاسي او حقوقي برخلیک کې مهم نقش درلود، نو غواړم د دې جرګې د اوږدېدو د عواملو په باب هم یو څو ټکي له درنو لوستونکو سره شریک کړم:

د اساسي قانون په لویه جرګه کې یو شمېر اشخاصو، په تېره بیا د استاد رباني په مشرۍ اسلامي جمعیت او ځینو نورو قومي لړکیو غوښتل، د

عبدالرشيد سلام

نړيوالو له فعلي حضور څخه ناوړه ګټه پورته کړي او په اساسي قانون کې ځان ته تر استحقاقه پورته ناقانونه امتیازات واخلي. ځینو د ښاروالانو، ولسوالانو او والیانو لپاره زیات صلاحیتونه غوښتل، ځینو ویل چې یاده کته ګوری اشخاص باید د همغو سیمو د شوراګانو له خوا معرفي شي، یا انتخابي بڼه پیداکړي، ځینو ویل چې انتخابي شوراګانې به یو څو تنه جمهور رییس ته وروپېژني، هغه به په کې یو تن خوښوي او د عزل په حالت کې به هم همدا بهیر بیا تکرارېږي. استاد رباني او ډلې یې پر پارلماني نظام ډېر ټینګار کاوه، خو چې هغه ونه شو، نو بیا یې ملي شورا ته د زیاتو صلاحیتونو د ورکړې غوښتنه کوله. د احمدشاه مسعود ورور (احمدولي مسعود) د خپل ورور د اتلولۍ د تثبیت په لټه کې و، خو کله چې خلکو ورته وویل، رایې اچونې ته یې وړاندې کړه، نو سړی پوه شو چې رایې خو نه شي خپلولای، نو بیا یې وویل: ((نه ما برادر خود را متنازعه نمی سازم، اګر اتفاقی قبول کنید خوب است)). خو چا ورسره ونه منله. لنډه دا چې دوی ډېرې ناقانونه غوښتنې لرلې چې د جرګې اکثریت غړي ورسره مخالف وو. دې ډلې خلکو (۱۳) مادې د تعدیل لپاره وړاندې کړې، خو د یوې لپاره یې هم قانوني پروسیجر نه و پوره کړی. د لویې جرګې د داخلي طرزالعمل له مخې، هر چا چې غوښتل د اساسي قانون د تدقیق کمېسیون له خوا په جوړه شوې مسوده کې تغیر راولي، نو د جرګې د ټولو (۵۵۲) غړو له جملې څخه باید د یوې مادې د تعدیل لپاره (۱۵۳) ملاتړ لاسلیکونه راټول کړي. دوی د (۱۳) مادو لپاره لاسلیکونه راټول کړي وو، ان د هرې مادې لپاره تر (۱۹۰) پورې لاسلیکونه هم وو، خو کله چې د لویې جرګې د دارالانشا له خوا دا لاسلیکونه چک شول، اکثره لاسلیکونه جعلي وو، یانې د یوې مادې لپاره څو څو ځایه تکراري لاسلیکونه راټول شوي وو. کله چې د دوی دا جعل افشا شو، نو د دوی له خوا یوه ماده هم د تعدیل لپاره وړاندې نه شوه یانې دا چې د تعدیل وړ ونه ګڼل شوه او په

عبدالرشید سلام

مقابل کې يې د هېوادپالو وکيلانو له خوا (درې مادې) د تعديل لپاره وړاندې شوې، نو ځکه خو د (شمالټلوالې) وکيلانو، نه بل څوک رايې اچونې ته پرېښودل او نه خپله حاضرېدل چې رايه اچونه شروع شي. په جرګه کې يې هم د جنګسالارۍ خصلت څرګند کړ. اکثريت تاجکانو د رباني په ګډون په قانون کې د (ازبکي) ژبې د رسميت سخت مخالفت کاوه، خو په ظاهري ډول يې دا مخالفت نه څرګنداوه، په مقابل کې پښتنو وکيلانو ازبکو ته وويل چې موږ ستاسې له ژبې سره هېڅ مخالفت نه لرو، را شئ، موږ به ستاسې د غوښتنو ملاتړ وکړو او تاسې زموږ. دې حالت په جرګه کې ستمي کړۍ وارخطا کړې وې. تاجکو فکر کاوه، په ازبک ژبو سيمو کې د (ازبکي) ژبې په رسميت سره به د (دري) ژبې د حاکميت ساحه وړه شي، نو ځکه يې له ازبکي ژبې سره مخالفت کاوه.

د اساسي قانون د لويې جرګې په کاري بهير کې د ايران او پاکستان د لاسوهنو اغېزې ښکاره کېدې. د اساسي قانون په لويه جرګه کې د لسو کمېټو په استازۍ د تفاهم يوه کمېټه جوړه شوې وه، چې هغې کې به ستونزې خېرل کېدلې، په دې کمېټه کې د بحث په ترڅ کې بېلابېل مسايل تحليلېدل او بيا پرې موافقه کېدله، يو تن په کې په قانون کې د افغانستان د جغرافيايي مساحت د تثبيت غوښتنه وکړه، هدف يې دا و چې په دې ډول ډيورنډ کرښه پر افغانانو په رسميت وپېژني، يو تن د افغانستان له نامه او په پښتو ژبه له ملي سرود سره هم مخالفت وښود، خو د تفاهم کمېټې اکثريت غړو له اصلي مسودې سره توافق وښود. استاد رباني ملي شورا ته د زيات واک پر لېږد ټينګار کاوه، د پيسو د چاپ په ګډون، چې مخکې هم ورته اشاره وشوه، د هرې خبرې لپاره به يې د تائيد او تصويب کلمې وراندېز کولې او دا کلمې يې هم په دقيقه مانا نه کارولې، خو په مسوده کې دا هره کلمه پر خپل ځای راغلې وه؛ د شخص لپاره تائيد او د متن لپاره تصويب و. په تفاهم کمېټه کې د شهيدانو پر اوونۍ يو څه

عبدالرشید سلام

خبرې وشوې، خو دا چې دا اوونۍ به کله وي او رخصتي به پر کومه ورځ وي، پر دې عمومي توافق نه و شوی.

کله چې اساسي قانون تصویب شو، یو ځل بیا همدې خلکو چیغې پورته کړې چې اساسي قانون کې لاس وهل شوی دی. ماته چې ټول جریان معلوم دی او د دې جرګې په متن کې واقع وم. د اساسي قانون په یوې ماده کې هم لاس نه دی وهل شوی، یوازینۍ نقطه چې د غور وړ ده هغه دا ده چې د شهید اوونۍ ولې د (احمدشاه مسعود) د مرګ له نېټې سره سمون وخوړ او ولې د سنبلې (۱۸)مه رخصتي وګڼل شوه؟ دا مسله څېړنې ته اړتیا لري، ځکه چې اکثریت غړي د احمدشاه مسعود له ((اتلولۍ)) سره موافق نه وو، نو بیا ولې د ده د مرګ ورځ، د شهیدانو د اوونۍ تر چتر لاندې رخصتي وګڼل شي؟

په اساسي قانون کې د جمعیت ګوند او ځینو نورو لړکیو هڅه کوله چې یو زیات شمېر ناقانونه امتیازات واخلي، خو په جرګه کې یو شمېر هیوادپالو وکیلانو د دوی توطیې خنثی کړې، نو ځکه خو یې په اساسي قانون کې د لاسوهنې او جعل چیغې پورته کړې، همغه کسانو دا چیغې پورته کولې، چې په خپله یې د یوې مادې د تعدیل لپاره څو ځله ناقانونه لاسلیکونه کړي وو.

ما د اساسي قانون د لویې جرګې ټول جریان او اسناد په منظم ډول کاپي کړي وو او ټول مې په یوه کڅوړه کې خوندي کړي وو، خو څرنګه چې په جرګه کې مې (۲۲) ورځې شپه او ورځ په متواتر ډول کار کړی و، دومره ستړی شوی وم چې د اسنادو دا کڅوړه رانه چېرته پاتې شوې او یا هم چا راخخه غلا کړې وه او بیا مې چې هر څومره هڅه وکړه، هغه اسناد مې په هغه شکل راټول نه کړای شول، ان تر ننه پورې ورپسې څورېږم.

د افغانستان نوی اساسي قانون، د کرزي د تېر نږدې دوه کلن حکومت یوه اساسي لاسته راوړنه وه، چې د افغانستان نظام او دولتي چارې یې له

عبدالرشید سلام

متفرقه لايحو، قوانينو او ګډوډيو څخه يو قانوني چوکاټ ته داخلې کړې.
همدا اساسي قانون و چې د (۱۹٦۷م) کال اساسي قانون ځای يې ونيو او
د همدې نوي اساسي قانون پر بنسټ د افغانستان په تاريخ کې د لومړي
ځل لپاره د ولسمشرۍ ټاکنې تر سره شوې او حامدکرزی په کې د څلور
پنځوس اعشاریه شپږ (٥٤،٦٪)سلنه رايو په خپلولو سره د لومړني منتخب
جمهور رييس په توګه وټاکل شو. دا د افغانستان په تاريخ کې د لومړي ځل
لپاره په مستقيم ډول د ټاکنو له لارې د ولسمشر انتخابېدل و. که څه هم د
ځنيزو هېوادونو د نورو ټاکنو په شان دې ټاکنو هم خپل خپل مشکلات
درلودل، خو په عام ډول دا ټاکنې د حامدکرزي پر وړاندې د بل هر برابر
انډول د نشتوالي او په افغانستان کې د عامه ذهنيت د منبت له کبله نسبتاً
معقولې ټاکنې ګڼل کېدی شي.

د جمهوري رياست تر لومړنيو ټاکنو وروسته په هېواد کې د ولسي
جرګې او ولايتي شوراګانو لپاره ټاکنې تر سره شوې، دا ټاکنې هم تر څو
لسيزو تاوتريخوالي وروسته د ولسواکۍ د ځرګندولو لپاره لومړنۍ ټاکنې
وې، په ټاکنو کې شور، زوږ، درغلي، د زور او زر کارول، د خلکو د حقيقي
رايو استعمال ټول جريانونه مطرح وو. که څه هم يو زيات شمېر زورواکي
په دې ټاکنو کې بريالي شول، خو د هغوی ترڅنګ ښه خلک هم په کې له
ورايه ښکارېدل، زورواکو که څه هم خپل زر او زور استعمال کړل، خو دا
کار يې هم خلکو ته د مراجعې له لارې تر سره کړ. په نتيجه کې هېواد د
منتخبو ولايتي شوراګانو او منتخبې ملي شورا څښتن شو، چې زور، فشار،
اختيار، منطق، پوهه، قانونيت او لا قانونيت ټول په کې ځرګندېدل. له
نيمګړتياوو سره سره د قانون د حاکميت چوکاټونه رامنځته شول او هر چا
د قانون د حاکميت تر سيوري او شعار لاندې خپلې ګټې، هيلې او
غوښتنې سره تنظيم کړې.

د ملي شورا تر تکميل وروسته د افغانستان د اسلامي جمهوريت درې
قواوې: (قضائيه، مقننه او اجرائيه) درې واړه له شکلي پلوه بشپړې شوې،

عبدالرشید سلام

خو له کیفي پلوه هرې یوې خپل خپل مشکلات درلودل. حکومت که خ هم په یو شمېر برخو کې بریالی نه و، خو په سیاسي برخه کې یې یو شمېر بریالیتوبونه ترلاسه کړل. افغانستان له سیاسي انزوا څخه وژغورل شو او په نړیواله ټولنه کې یې خپل خاص حیثیت راخپل کړ. تروریزم ضد جګړه چې له نظامي پلوه پر افغانستان راټوله وه، حکومت پر دې بریالی شو چې د سیاسي منطق له پلوه د نړۍ پام د دې جګړې د اصلي لوبغاړي (پاکستان) خواته واړوي، پاکستان په نړۍ کې له سیاسي پلوه تر یوه حده منزوي شو، خو دا چې پاکستان د پوځي ظرفیت له امله په سیمه او نړۍ کې خپل خپل انډیوالان درلودل، یوازې سیاسي منطق هم د دې جوګه نه شو چې نړۍ د پاکستان د لاسوهنو مخه ډب کړي. افغانستان له پاکستان سره د امن ګډه جرګه جوړه کړه، د دې جرګې یو منطق دا و چې پاکستان د قضیې یو اړخ دی، بل منطق یې دا و چې تر یوې پېړۍ زیاته موده کېږي چې ښکېلاک یو واحد ملت پر دوو برخو: (لر او بر پښتون یا افغان) باندې وېشلی او اوس د تروریزم په پلمه د دې ملت همدا دواړه څانګې تر سخت ګواښ او خطر لاندې دي. ولسمشر کرزي غوښتل په نامستقیم ډول د لر او بر افغان د یووالي مظاهره وکړي او همدارنګه پاکستان او په تېره بیا د هغوی نظامي ګروپ د افغان ستونزې د یو اصلي اړخ په توګه نړۍ ته معرفي کړي. سره له دې چې د افغانستان او پاکستان تر منځ د امن ګډې جرګې د افغان غمیزې د اوږده بهیر د بندولو لپاره غوڅه پایله نه درلوده، خو د لر او بر افغان د یووالي پیغام یې درلود. جرګې یو عادلانه پرېکړه لیک، چې پر اوو مادو مشتمل و، صادر کړ او ټاکل شوې وه د بلې ورته جرګې جوړېدل په پاکستان کې تر سره شي او په تعقیب یې نورې جرګه ګۍ هم جوړې شي، خو پاکستاني چارواکو د بېلابېلو پلمو په جوړولو سره د جرګې له تداوم څخه غاړه وغړوله.

افغانستان د ولسمشر کرزي د واکمنۍ په بهیر کې له نړیوالي ټولنې سره

عبدالرشید سلام

ګرم سیاسي اړیکي درلودل، د نړۍ تر (۵۲) زیاتو هېوادونو کې د افغانستان سیاسي استازولۍ او سفارتونه فعال وو او په افغانستان کې نړیوالې ټولنې دومره فعال حضور درلود چې د نړۍ په هېڅ هېواد کې یې دومره سیاسي، پوځي او اقتصادي حضور نه درلود، د بېلابېلو هېوادونو او نړیوالو سازمانونو نږدې (سل) استازولیو په افغانستان کې فعالیت درلود، د افغانستان په باب د نړیوالې ټولنې په همکارۍ، د توکیو، بن، برلین، لندن، کابل او تر شپږو زیات داسې نړیوال کنفرانسونه جوړ شول چې د نړۍ تر (۵۰) زیاتو هېوادونو او تر (سلو) زیاتو نړیوالو سازمانونو په کې ګډون درلود. دا د نړۍ په کچه هغه لوی او ډېر کنفرانسونه دي چې نړیوالې ټولنې تر دې دمه د یوه هېواد او له هغه سره د مرستو په خاطر جوړ کړي دي. البته د افغانستان دولت ځینې داسې ستونزې لرلې چې پر دې بریالی نه شو، د نړیوالې ټولنې له پراخ ملاتړ څخه موثره ګټه پورته کړي، خو له ګڼو نیمګړتیاوو سره سره افغانستان د نړۍ د پاملرنې په محور کې واقع و.

د سیاسي او قانوني پرمختګونو ترڅنګ په هېواد کې د ولسواکۍ بنسټونه د پوخوالي خواته لاړل، د سیاسي ګوندونو د جوړولو قانون پاس شو، نږدې (۱۱۰) ګوندونو د فعالیت جواز ترلاسه کړ، دا چې د هغوی دومره والي او څرنګوالي په باب ډېرې پوښتنې شته، دې کې شک نه شته، خو دا په خپله په سیاسي ګوندونو پورې اړه لري، حکومت ټولو ته د فعالیت لاره خلاصه کړې وه. ټولنیز سازمانونه او مدني حرکتونه هم ورځ تر بلې زیات شول، په زرګونو ټولنیزو سازمانونو، قومي شوراګانو او مدني بنسټونو پر فعالیت پیل وکړ. د دې ترڅنګ د رسنیو قانون پاس شو. په دې بهیر کې د رسنیو بېلابېلو ډولونو له شکلي پلوه دومره وده وکړه چې د هېواد په ټبر تاریخ کې یې هېڅکله ساری نه دی لیدل شوی. نږدې یو زر (۱۰۰۰) عنوانو چاپي مهالنیو خپرونو د خپراوي مجوز ترلاسه کړ. (۱۷۰) ایف ایم راډیوګانې فعالې شوې او نږدې (۵۰) خصوصي ټلوېزیوني چینلونو پر فعالیت پیل وکړ.

عبدالرشید سلام

په نوې جوړونه او بیا رغونه کې هم ډېر زیات پرمختګونه شوي. د عامې روغتیا په برخه کې پاموړ بریاوې ترلاسه شوې، د مور او ماشوم مرګ و میر کم شوی، ساري ناروغۍ تر یوه حده کمې شوې، په سلګونو کلینیکونه جوړ شوي، هېڅ داسې ولسوالي نه شته چې په هغې کې یو نه یو کلینک جوړ شوی نه وي، د ټولو هغو روغتونونو شمېر چې دولت په تېرو څوارلسو کلونو کې جوړ کړي تر (سوونو) اوړي. پر دولتي روغتونو سربېره خصوصي روغتونونو ته د فعالیت جوازونه ورکړل شوي دي، تر اوسه پورې د ټول هېواد په کچه (سلګونو) شخصي روغتونونه فعالیت لري چې د ځینو خدماتي کچه یې تر دولتي روغتونونو هم لوړه ده.

د پوهنې په برخه کې خورا زیات پرمختګونه رامنځته شوي، د ټول هېواد په کچه (۱۷۰۰۰) ښوونځي فعالیت لري چې نږدې یوولس (۱۱) ملیونه زده کوونکي په کې پر زده کړه بوخت دي او د نږدې (۲۱۷) زرو ښوونکو له خوا ورته تدریس کېږي. د واحد تدریسي نصاب په بشپړونه کې پرمختګ شوی، د هر ولایت او د ځینو مهمو ولسوالیو په کچه دارالمعلمینونه او په ځینو ولایتونو کې دارالعلومونه جوړ شوي. د ښوونې کیفیت د پخوا په انډول ښه شوی، خو لاهم په دې برخه کې ډېرې ستونزې شته، تر (۶۱۵) زیات ښوونځي لا هم تړلي پاتې شوي او تر دوه ملیونوپورې هغه ماشومان، چې باید په ښوونځیو کې شامل شوي وای، د جنګونو او نورو بېلابېلو عواملو له امله د دې جوګه نه شول چې په ښوونځیو کې شامل شي. پر دولتي ښوونځیو سربېره شخصي ښوونځیو ته هم د فعالیت اجازه ورکړل شوې ده. تر (۲۰۱۴م) کال پورې د ټول هېواد په کچه د دې ښوونځیو شمېر (۹۰۰) ته رسېده چې نږدې (پنځه سوه زره) زده کوونکو په کې زده کړه کوله، د (۱۷۰۰۰) ښوونکو له خوا ورته تدریس کېده او (۱۷۰۰۰)ته نور یې خدماتي پرسونل وو.

پر روزنیز او ښوونیز نظام سربېره د لوړو زده کړو په موسساتو کې هم

عبدالرشید سلام

پامه مثبت بدلونونه راغلي دي. د ټول هېواد په کچه تر (۳۴) زیات دولتي پوهنتونونه او د لوړو زده کړو موسسې فعالیت لري چې نږدې (سل زره تنه) محصلین په کې پر زده کړه بوخت دي او د زرګونو استادانو له خوا ورته تدریس کېږي. په لسګونو زره افغانان د لوړو زده کړو لپاره بهرنیو هېوادونو ته استول شوي چې یو زیات شمېر یې تر زده کړو وروسته بېرته خپل هېواد ته راستانه شوي دي.

د هېواد د دولتي پوهنتونونو په سلګونو استادان د ماسترۍ او دوکتورا لپاره بهر ته استول شوي، چې ځینې یې د زده کړو تر بشپړاوي وروسته بېرته خپل هېواد ته راستانه شوي او د ځینو زده کړې لا دوام لري. دلته د هېواد په داخل کې پر کابل پوهنتون سربېره د هېواد په یو شمېر نورو پوهنتونونو کې د ماسترۍ او دوکتورا پروګرام دوام لري. د استادانو معاشونه د ځینو ګاونډیو هېوادونو په پرتله ښه دي، معاشونه د پوهنتوني رتبو پر اساس تنظیم شوي دي. پر دولتي پوهنتونونو سربېره خصوصي پوهنتونونه او د لوړو زده کړو موسسې هم فعالیت لري. د دې ډول موسساتو شمېر نږدې (۹۲) ته رسېږي چې په لسګونو زره محصلین په کې پر زده کړه بوخت دي او د زرګونو استادانو له خوا ورته تدریس کېږي. د پوهنتونونو له جملې څخه په ځینو کې یې پر لیسانس دورې سربېره د ماسترۍ دورې پروګرامونه هم تعقیبېږي. دا پوهنتونونه د هېواد په مرکز او ولایتونو کې فعالیت لري. سره له دې چې د لوړو زده کړو په برخه کې هم په دولتي او هم په شخصي پوهنتونونو دواړو کې ستونزې شته او کیفیت لا هم هغې مرحلې ته نه دی رسېدلی چې ټول ترې خوشاله شي، خو بیا هم د هېواد اوسنیو شرایطو ته په کتو سره په دې برخه کې خورا زیات پرمختګ شوی او تر (۱۳۸۱ل) کال وړاندې دوو لسیزو سره هېڅ د پرتلې وړ نه دی. د (۱۳۸۱- ۱۳۹۳) کلونو تر منځ په زرګونو هغه افغانان چې د لوړو زده کړو خاوندان وو او له هېواده بهر اوسېدل د مهاجرو د نړیوال سازمان (IOM) او د افغانستان دولت د بېلابېلو پروګرامونو له لارې بېرته

عبدالرشید سلام

هېواد ته راستانه شول او دلته په حکومت او نورو ناحکومتي ادارو کې د کار جوګه شول. سربېره پر دې افغاني پوهنتونونو د نړۍ له ګڼو پوهنتونو سره نه یوازې پخواني اړیکي لاپسې ورغول او ټینګ یې کړل، بلکې نور یې هم پسې پراخ کړل.

پر تعلیمي او تحصیلي بهیر سربېره کلیوالو سیمو ته هم زیاته پاملرنه وشوه. د دولت له ډېرو بریالیو پروګرامونو څخه یو هم د کلیو او پراختیا وزارت د (ملي پیوستون) پروګرام و. د دې پروګرام له لارې د ټول هېواد په کچه تر (۲۵) زرو زیات کلي تر خدماتي پوښښ لاندې راغلل او د هغوی په خوښه په کې لومړنۍ اړتیا وړ کلیوالي پرمختیایي پروژې پلې شوې، سره له دې چې د دې پروژو د کیفیت او پر وخت تطبیق په باب شکایتونه موجود وو او همدا راز د خلکو تر منځ د ټاکنو په باب هم اعتراضونه وو، خو په مجموعي ډول دا یوه بریالۍ پروژه ګڼل کېدی شي. دا پروژه د دې سبب ګرځېدله چې د ښار او کلي تر منځ د زمانو واټن راکم شي او خلک په خپل کلي کې لږ تر لږه لومړنیو خدماتو ته لاسرسی پیدا کړي.

پر کلیوالي خدماتو سربېره د لویو لارو جوړولو ته هم زیاته پاملرنه وشوه، د هېواد اکثره لویې لارې یا سړکونه په اساسي ډول جوړ شول او حلقوي سړک هم د بشپړېدو په حال کې دی. ټول سړکونه چې په دې بهیر کې په پاخه ډول جوړ شوي تر اوه زره او پنځه سوه (۷۵۰۰) کیلو مترو اوږي او د هر ولایت د ولسوالیو او کلیو تر منځ سړکونه، چې په دویمه او دریيمه درجه کې راځي او ځینې یې د لومړي ځل لپاره په خامه ډول جوړ شوي، نږدې دېرش زره (۳۰،۰۰۰) کیلو مترو ته رسېږي.

ترانسپورت هم په دې موده کې ښه وده وکړه، پر دولتي هوايي ترانسپورتي شرکتونو سربېره خصوصي هوايي شرکتونه هم جوړ شول. څلورو خصوصي هوايي شرکتونو مجوز ترلاسه او پر فعالیت یې پیل وکړ. په

عبدالرشيد ساكت

مخابراتي او مواصلاتي برخه کې هم د پامور پرمختګ رامنځته شو. پر دولتي مخابراتي شرکت (افغان ټیلیکم) سربېره درېیو نورو نړیوالو مخابراتي شرکتونو؛ (روشن، ام ټي ان او اتصالاتو) جوازونه ترلاسه کړل او پر فعالیت بې پیل وکړ. افغان بېسیم لا تر دې وړاندې د فعالیت جواز اخیستی و. اوس له تر لږه (۱۷) ملیونه افغانان ګرځنده ټلیفون ته لاسرسی لري. د نوري فایبر پروژه د بشپړېدو په حال کې ده، حکومت هر کال له دې مخابراتي شرکتونو څخه (۱۷۰) ملیونه ډالر عایدات ترلاسه کول او د مخابراتو وزارت یو له ګټندویو وزارتونو څخه ګڼل کېږي.

په هېواد کې د نسبي ثبات او نسبي ښېرازۍ له امله له پاکستان او ایران څخه ګڼ شمېر افغانان بېرته خپل هېواد ته راستانه شول، چې د ټولو شمېر نږدې (څلور ملیونه) تنو ته رسېده، کورني کډوال تر یوه حده بېرته خپلو اصلي سیمو ته ستانه شول، خو د بېلابېلو زورواکانو د شتوالي له امله بیا هم په دې برخه کې ډېرې ستونزې پرتې دي.

د ډاکټر نجیب الله د حاکمیت تر ړنګېدو وروسته د افغانستان پوځ وپاشل شو او ځای یې تنظیمي ملېشو ونیو، چې له بېلابېلو کړیو سره مله وو. طالبانو تنظیمي انارشي له منځه یوړه، نسبي ثبات یې راوست، خو د ملي پوځ د جوړونې تجربه، فکر او امکانات ورسره نه وو. کوم څه چې له پخوانیو امکاناتو څخه له دوی سره پاتې وو، هغه هم د طالبانو د رژیم په ړنګېدو سره له منځه لاړل. تر (۱۳۸۱ل) کال وروسته یوځل بیا د پوځ پر جوړونې پیل وشو، لومړی د (ډي ډي ار) او (ډاياګ) بهیرونه پیل شول او ترڅنګ یې ملي پولیسو، ملي اردو او ملي امنیت ته د جلب او جذب بهیر هم پیل شو. دا بهیر که څه هم د نړیوالې ټولنې په مالي او فني ملاتړ له یو لړ سمونونو سره ملګری و، خو بیا هم د ((جهاد)) او ((مقاومت)) په نامه تنظیمي، سمتي او قومي افکارو ورته لاره وکړه او ملي پوځ یې په اساسي مانا (ملي کېدو) ته پرېنښود. له ګڼو سیاسي او تنظیمي ستونزو سره سره ملي پوځ څوارلس کلن مزل وواهه او په دې ترڅ کې یې خپل شمېر (۳۵۰)

عبدالرشيد سلام

زرو تنو ته پورته کړ، ملي پوخ له شکلي او کمي پلوه وده وکړه، خو لا هم کيفي اصلاح ته پوره پوره اړتيا لري.

ولسمشر کرزي د دې ټولو چارو د سمون او اودون په خاطر ډېر زيات کورني او بهرني سفرونه وکړل چې ځينو يې پوره برياوې درلودلې. د سفرونو او ملاقاتونو له پلوه کېدی شي ولسمشر کرزی په نړۍ کې يو بې ساری ولسمشر وګڼل شي. په زرګونو ورو غونډو او جرګو کې يې ګډون وکړ او د خپل حاکميت په بهير کې يې لږ تر لږه شپږ لويې جرګې او يا هغو ته ورته مهمې جرګې جوړې کړې. که څه هم د دې لويو جرګو د کيفيت او ماهيت په باب له خلکو سره پوښتنې مطرح وې، خو بيا هم د شکل او کميت له مخې دا جرګې د خپل ډول ښې جرګې بلل کېدی شي.

لکه څنګه چې دمخه مو يادونه وکړه لومړنۍ جرګه هماغه بېړنۍ لويه جرګه وه چې پر (۱۳۸۱ل) کال د غبرګولي په مياشت کې جوړه شوه، نږدې (۱٦۰۰) تنه مطرح افغانانو په کې ګډون کړی و، دې جرګې د انتقالي اداري مشرتابه وټاکه، يانې حامدکرزی يې د رايو په اکثريت سره د انتقالي اداري د مشر په توګه منتخب کړ.

وروسته پر (۱۳۸۲ل) کال د اساسي قانون لويه جرګه جوړه شوه چې (۵۵۲) تنو په کې ګډون کړی و او د اساسي قانون مسوده يې تر (۲۲) ورځنی بحث او خبرو اترو وروسته تصويب کړه.

پر (۱۳۸٦ل) کال د پاکستان او افغانستان تر منځ د امن ګډه جرګه جوړه شوه چې له دواړو خواوو څخه (٦۱۰) تنو په کې ګډون درلود او د محتوياتو په باب مو ورته دمخه څه ناخه يادونه وکړه.

پر (۱۳۸۹ل) کال د سولې مشورتي جرګه جوړه شوه، چې نږدې (۱٦۰۰) تنو په کې ګډون درلود، د دې جرګې د سپارښتنو پر اساس د سولې عالي شورا جوړه شوه، دا چې د دې شورا په راس کې استاد برهان الدين رباني ولې منتصب شو، په دې باب مو په نورو برخو کې بحث

عبدالرشيد سلام

کړې دي.

پر (۱۳۹۰ل) کال دوديزه لويه جرګه جوړه شوه نږدې (۲۰۳۰) تنو مطرحو افغانانو په کې ګډون کړی و. دې جرګې له امريکا سره د ستراتيژيکو اړيکو د تړون په باب حکومت ته خپلې مشورې او سپارښتنې وړاندې کړې.

پر (۱۳۹۲ل) کال د تېرې دوديزې لويې جرګې د پرېکړو او سپارښتنو په تعقيب له امريکا سره د امنيتي تړون د جزئياتو د څېړنې او د دې تړون په باب حکومت ته د سلامشورې ورکولو په نيت بله لويه جرګه جوړه شوه. په دې جرګه کې نږدې (۲٦۰۰) تنو ګډون کړی و. د جرګې د اکثريت غړو مشوره دا وه چې له امريکا سره امنيتي تړون په اوسنيو شرايطو کې د افغانستان لپاره ګټور دی، حکومت ته يې سپارښتنه وکړه چې له امريکا سره دې امنيتي تړون لاسليک شي، خو کرزي ترپايه د دې تړون له لاسليک څخه ډډه وکړه.

د ولسمشر کرزي د حاکميت په بهير کې چې د اقتصادي ښېرازۍ په برخه کې بل کوم مهم ګام پورته شو، هغه د نويو پيسو چاپ او د انفلاسيون کنترول و. افغانۍ چې د استاد برهان الدين رباني په نيم واکه واکمنۍ کې خپل ارزښت په بېساري توګه بايللای و، يانې په دې دوره کې د انفلاسيون کچه (۱۵۰۰) ځله لوړه شوې وه او طالبانو ته هم همدا انفلاسيون په ميراث پاتې و. د کرزي په مشرۍ په انتقالي اداره کې ورته د پای ټکی کېښودل شو. نوې پيسې چاپ او درې صفره ترې لرې شول، يانې (يوې) اوسنۍ افغانۍ د (زرو) پخوانيو افغانيو ځای ونيو. که څه هم پر نويو افغانيو د زرو افغانيو د بدلون پر وخت بېشانه درغلي وشوه او پخوانيو زورواکو تنظيم سالارانو ته، چې په ناقانونه توګه يې پيسې چاپ کړې او له ځان سره زېرمه کړې وې، هغوی ته له کوم قيد و شرط پرته پخوانۍ پيسې پر نويو پيسو بدلې شوې، خو بيا هم ورو ورو د هغوی لاس د افغانۍ بانکنوټونو له ناکنټروله چاپه لنډ شو. د (۱۴) کلونو په ترڅ کې

عبدالرشید سلام

نږدې (دوه نیم سوه ملیارده) نوي افغاني بانکنوټونه چاپ شول او همدا پیسې په چلند کې شوې، افغانۍ په دې بهیر کې د یوه امریکايي ډالر په مقابل کې له (۴۷-۵۷) افغانیو پورې تبادله کېدې. د کرزي حکومت د پیسو په ثبات ساتلو کې تر ټولو ګاونډیو هېوادونو زيات بریالی و، حکومت د دې توان پیدا کړ چې تر یوه بریده د ډالرو په مقابل کې د خپلې ملي کرنسۍ ثبات وساتلای شي.

په دې بهیر کې په هېواد کې د ژوندانه په هر ډګر کې دولتي پانګونه وشوه او خصوصي سکتور ته هم زیاته پاملرنه وشوه. د خصوصي سکتور د پانګونې د جذب لپاره د (ایسا) یانې د پانګونې د ملاتړ اداره په نامه ځانګړې اداره جوړه شوه. دا اداره په دې بریالۍ شوه چې تر یوې لسیزې زیاته موده کې نږدې دري خلوېښت زره او څلور پنځوس (۴۳۰۵۴) افغاني او دوه زره څلور سوه او څلور نوي (۲۴۹۴) بهرنیو شرکتونو ته د کار جواز صادر کړي. په دې بهیر کې د ټول هېواد په کچه د خصوصي سکتور له خوا تر (شپږنیم ملیارده ډالرو) زیاته پانګونه شوې ده. د یو بل رقم له مخې تر (۲۰۱۴م) کال پورې ټوله (۴۳۵۳۱۱۲۲۱۴۹۵) افغانۍ یانې نږدې څلور ټریلیونه افغانۍ پانګونه شوې ده.

د دې پانګونې له امله (۱۳۰۷۲۴۶) افغانانو او (۵۵۷۴۸) تنو بهرنیانو ته د کار موندنې زمینه برابره شوې ده. په لویو ولایتونو، لکه (کابل، ننګرهار، هرات، هلمند، پروان، خوست، کندوز، غزني، جوزجان، فاریاب، لغمان، لوګر، میدان وردګ، نیمروز، بلخ) او نورو کې د صنعت د جذب لپاره صنعتي پارکونه جوړ شوي دي.

یو زیات شمېر افغان پانګوال له قانوني او ناقانوني لارې د دې جوګه شول چې په هېواد کې لوی او واړه ښارګوټي جوړ کړي، چې له دې درکه په لکونو افغانانو ته کار او روزګار پیدا شو او په زرګونو نور د کور او سرپناه څښتنان شول. که څه هم په دې برخه کې عدالت تامین شوی نه دی، خو

عبدالرشید سلام

بیا هم د سرپناه په برخه کې د خلکو ستونزو ته څه ناڅه ځواب ویلای شي.

د اوبو، انرژۍ، کرنې او مالدارۍ په برخه کې هم پرمختګونه شوي دي. په سلګونو سربندونه جوړ شوي، د اوبه خور سیستمونه بیا رغول شوي او په زرګونو هکتاره شاړه ځمکه نوې اباده شوې، په زرګونو جریبه باغونه نوي جوړ شوي، په لسګونو واړه برېښنابندونه جوړ شوي، کورني حاصلات د پخوا په اندول زیات شوي، کرنیز او حیواني فارمونه جوړ شوي، یوازې په ننګرهار کې د چرګوړو د روزنې او پالنې (۲۰۰۰) فارمونه جوړ شوي دي. له نورو هېوادونو څخه برېښنا وارده شوې او د چاپېریال ساتنې په برخه کې هم یوڅه پرمختګ شوی دی. خو په دې ټولو برخو کې د پرمختګونو ترڅنګ ستونزې او مشکلات هم وو چې لا هم پر خپل ځای پاتې دي.

د کانونو او طبیعي زېرمو د استخراج په برخه کې هم پرمختیاوې رامنځته شوي دي. د امریکایي څېړونکو د پلټنې له مخې په افغانستان کې تر ځمکې لاندې زېرمو مجموعي ارزښت تر (درې ټریلیونو ډالرو) اوړي. د کانونو په برخه کې د عینکو مسو کان او د بامیانو د حاجیګک د اوسپنې کان د استخراج په برخه کې چینایي او هندي کمپنیو سره تړونونه شوي او د امو حوزې د تېلو د استخراج په برخه کې له چینایي کمپنۍ سره، خو لا هم ډېر بهرني شرکتونه زړه نه ښه کوي چې په دې برخه کې اساسي پانګونه وکړي. د هېواد خصوصي شرکتونو ته هم د دې زمینه نه ده برابره شوې چې د کانونو په استخراج کې اساسي ونډه ولري.

په کلتوري برخه کې هم پرمختګونه شوي، د افغانستان یو زیات شمېر تاریخي اثار بېرته خوندي شوي، د هېواد ملي موزیم او شپږ ولایتي موزیمونه بېرته رغول شوي دي، ملي ارشیف او ملي ګالرۍ ته هم پام شوی، په سوونو فرهنګي ټولنې جوړې شوي، د چاپ صنعت وده کړې، په ټریوال ډګر کې د افغانستان کلتور ځلول شوی دی.

په مجموعي ډول په تېرو (۱۴) کلونو کې په صادراتو او وارداتو دواړو کې زیاتوالی راغلی دی. خو د وارداتو کچه د صادراتو په اندول څو ځله

عبدالرشید سلام

زیاته ده. که دا ټول پرمختگونه او له هغو سره مل ستونزې په پام کې ونیول شي، نو د ټولیزې نتیجې په توگه ویلای شو، چې په تېرو (۱۴) کلونو کې دومره پرمختیایي کارونه شوي چې د پېړیو په بهیر کې نه وو شوي.

عبدالرشید سلام

اولسم څپرکی

ولې استعفی؟

په تېرو څپرکو کې چې ما کومو ناخوالو ته اشاره وکړه د همغو ناخوالو له امله ما څو ځله پرېکړه وکړه چې له خپلې دندې استعفی ورکړم، خو بېلابېلو انډيوالانو راته ووېل چې استعفی د حل لاره نه ده. (د ښاغلي زرين انځور، ډاکتر خوشال روهي، ضياءالرحمن ضياء، وفاالرحمن وفا، سرمحقق زلمي هېوادمل، جيلاني پوپل، عاشق الله غريب) او نورو دوستانو مشورو او ټينګار زما د استعفی مخه ونيوله، که نه ما خو درې ځله خپله استعفی ليکلې وه، خو ولسمشر ته تر وراندې کولو دمخه دوستانو د هغې مخه ونيوله. په وروستي ځل هم ډېرو دوستانو له ما وغوښتل چې استعفی مه ورکوه. ان زما د فکر يو شمېر مخالفان هم زما له استعفی سره مخالف وو. ښاغلي (ډاکتر رنګين دادفر سپنتا) چې زموږ د دفتر مشر و، هم زما د استعفی مخالفت وکړ. په خپله ولسمشر هم زما له استعفی سره مخالفت وښود.

خو ما خپله وروستۍ پرېکړه کړې وه او غوڅ هوډ مې کړی و. علتونه يې دومره زيات وو چې نور نو هلته (ارګ کې) زما پاتې کېدل زما په نظر ماته سم نه ښکاره کېدل. دلته يې څو مهمو علتونو ته اشاره کوم:

۱- حکومتي اپوزېشن ته تر حده د زياتو امتيازاتو ورکړه.

۲- د فساد او جنګسالارۍ پر وړاندې د غوڅ اقدام نه تر سره کول.

۳- د ولسواکو، روښنفکرو او ملتپالو اشخاصو په انډول زورواکو او تنظيم سالارانو ته ترجيح ورکول.

۴- د ايران او پاکستان د څرګندو فرهنګي، سياسي او نورو لاسوهنو مخه نه نيول.

عبدالرشید سلام

٥- محدودو ولسواليو او د ځينو لړکيو د حقوقو مدعيانو ته تر قانون پورته امتيازاتو ورکول.

٦- له خپلو اکثرو اساسي حقوقو څخه د اکثريت پښتنو محرومول او په حکومت کې له هغو سره تبعيضي چلند.

٧- د حکومت له اساسي رګونو او دفترونو څخه د پښتو ژبې له منځه وړل او د اساسي قانون د (١٦) مادې نه تطبيقول.

٨- د ايرانپالو او نورو پرديپالو رسنيو پر وړاندې د قانوني اقدام نه تر سره کول.

٩- په حکومت کې حکومت پلويانو او طبيعي متحدينو ته نه پاملرنه او بالمقابل په حکومت کې د حکومت د مخالفينو او موقتي موئتلفينو د واک زيات غځول.

١٠- خو محدودو ډلو، لړکيو او سياسي تنظيمونو ته د افغانستان د پوځ د اساسي چارو سپارل او دېته ورته نور ګڼ علتونه.

همدا لاملونه وو چې ما د خپل دفتر مشر: ډاکتر سپنتا، مرستيال: انجنير ابراهيم سپين زاده، د ولسمشر دفتر مشر: کريم خرم او په خپله ولسمشر ته ليکلې استعفی ورولېږله. انجنير صيب ابراهيم سپين زاده راته وويل چې ما رييس صاحب (ولسمشر) ته ستاسو استعفی ليک پر مېز کېښود او په خولې مې هم ورته وويل، خو هغه ونه منله، نور دې خپله خوښه چې څه کوې؟ ما وغوښتل هسې نه چې ولسمشر اخلاقي فشار راوړي، نو ځکه مې ژر له ټلويزيون څخه خپله استعفی اعلان کړه. د دې استعفی ليکلی متن کټ مټ دلته راوړم:

عبدالرشید سلام

بسم الله الرحمن الرحیم

د افغانستان د اسلامي جمهوریت قدرمن ولسمشر (حامدکرزي) ته!

افغانستان زما ایډیال دی

- په افغانستان کې د طالبانو د نظام تر ړنګېدو وروسته، زه د هغو افغانانو له جملې څخه وم، چې په

(محمد اسمعیل یون)

دې تېره (۱۲) کلنه دوره کې مې ښه د زړه له اخلاصه د خپل ولس د ښېرازۍ لپاره هلې ځلې کړې، د ولسواکۍ په پراختیا، په دیموکراتیکو بهیرونو، د خلکو په همغږۍ، د علمي بنسټونو په رغونه او نوې جوړونه، په رسنیز ډګر، د خلکو او حکومت په پیوستون او نورو ټولو هغو هلو ځلو کې چې ماته د دې غمځپلي ولس په ګټه بریښېدل، په هغو کې مې د یوه مدني انسان او افغان په توګه برخه اخیستې. په ټاکنیزو بهیرونو کې مې بې دریغه ستاسو ملاتړ کړی او ستاسو د حکومتي مخالفو او په اصطلاح اپوزېشني اشخاصو پر وړاندې مې په رسنیزه جبهه کې تر ټولو زیاته ونډه اخیستې ده. د پورتنیو هلو ځلو ترڅنګ مې په حکومت کې د فساد، د ټوپکوالو د ناقانونه، مستقیم او نامستقیم واک، د شر و فساد د جرړو، حکومتي او ناحکومتي اپوزېشن، ناقانونه اشخاصو پر ضد هم د زړه له کومې مبارزه کړې، که څه هم دا مبارزه ماته په ډېر لوړ قیمت تمامه شوې او هر وخت په حکومت کې د حکومت او افغان ضد اشخاصو له خوا په مرګ ګواښل شوی یم، خو ما د خپل ژوند د خطر په بیه تر اوسه پورې دې مبارزې ته دوام

عبدالرشيد سلام

ورکړی دی.

- زما او زما په شان د نورو ګڼو هېوادپالو او ملتپالو افغانانو بې دريغه هلو ځلو هېڅکله د هغو ډلو، تنظيمونو، هېواد پلورو او پرديپالو اشخاصو مخه ډب نه کړای شوه، چې هم په حکومت کې دي، هم له زياتو دولتي امتيازاتو برخمن دي او هم د همدې څوکيو، مقامونو او امتيازاتو په زور د حکومت بنسټونه نړوي، هم زموږ ملي هويت ګواښي او هم مو هېواد ته ستر خطرونه پېښوي.
- ما څو ځله په ګړني او ليکني ډول د ولس فرياد او په حکومت کې د فسادګرو او افغان ضد اشخاصو په باب تاسو سره خپل نظرونه شريک کړي، خو د دې پرځای چې د هېواد د ژغورنې او د سرزورو ټوپکوالو او تنظيم سالارانو د ناقانونه واک د پايته رسونې په باب زما نظرونه مثبته پايله ورکړي، ستاسو او ستاسو پر شاوخوا د خينو نورو راټولو شويو اشخاصو له خوا دې نظرونو ته کوم پام ونه شو، بلکې افغان ضد او افغانستان ضد اشخاصو نوره هم وده وکړه او لاپسې وپړسېدل.
- په تېرو دولسو کلونو کې پښتانه د دې هېواد د اکثريت په توګه د ايران، پاکستان، طالبانو، نړيوالې ټولنې، په حکومت کې د پښتنو ضد چارواکو او نورو کړيو له خوا په دومره بې رحمانه ډول وځپل شول چې له چنګېزه رانيولې تر انګرېزه او له انګرېزه بيا تر دې دمه يې په ټول تاريخ کې ساری نه دی ليدل شوی، خو هر کله چې ما د دې ناورين او غمېزې پر وړاندې د مظلوم اکثريت غږ پورته کړی، په حکومت کې د پښتنو ضد چارواکو له خوا ګواښل شوی يم، ان تر دې چې تاسو هم د هغو ملاتړ کړی، يا مو د هغوی خبره تائيد کړې او يا هم کله د دې ظلم په باب چوپ پاتې شوي ياست.

عبدالرشید سلام

- افغان ضد، پښتون ضد او هېواد ضد اشخاص دومره سپين سترګي دي چې ان دوی ته ستاسو له خوا د دومره امتيازاتو له ورکړې او له دوی سره ستاسو له دومره احسانونو سره سره پر تا هم د فاشيست، نشنليست، قبيله ګر او طالب تور پورې کوي او داسې انګېري چې ګنې زه (يون) چې کومې خبرې کوم هغه ستاسو نظريات دي؛ زما له خولې راوځي او يا له تاسو څخه الهام اخلي. په داسې حال کې چې زما نظريات ستاسو له نظرياتو سره هېڅ تړاو نه لري او ان تر ډېره حده په ټکر کې دي.
- زه د يوه افغان او يوه مسلمان په توګه نور په حکومت کې شر و فساد، درغلي، د اپوزېشن حاکميت، د هېواد د اکثريت محکوميت، پر ملي يووالي او ملي هويت بلوسېدل، په حکومت کې د ايرانپالو او پاکستانپالو اشخاصو څرګند حاکميت، له پښتو ژبې سره د مور او ميرې سلوک، د جنايتکارو تنظيم سالارانو نامحدوده واک، قومپالنه، سمتپالنه او نور په سلګونو ډوله نامشروع او ناقانونه فعاليتونه نه شم زغملای. په تېرو دولسو کلونو کې مې د دې ډول پديدو پر وړاندې د حکومت په داخل کې مبارزه وکړه، خو ډېره ښه پايله يې نه درلوده، خو اوس غواړم له حکومته بهر خپلې مبارزې ته دوام ورکړم.
- که څه هم زه په حکومت کې کوم داسې لوړ پوړی چارواکی نه يم، چې زما شتون او يا نه شتون دې پر حکومت څه خاص اغېز وکړي، خو غواړم چې زما د ذهن شاهين په بشپړ ډول د هر ډول اسارت او نامعقولو احساناتو له منګولو څخه ازاد او ضمير مې ارام شي. دا په دې مانا نه ده چې زه په حکومت کې د افغانستان ضد اشخاصو پر وړاندې د مبارزې تاب نه لرم، هدف مې دا دی چې کله کله جنګسالارانو پر تاسو فشار راوړ چې ما له دندې لرې کړئ، دا کار به د هغوی د خوشالی، تاسو ته د پلمې نه برابرولو، له دې

عبدالرشید سلام

لارې د نورو ناروا امتیازاتو د نه اخیستلو او زما د روحي راحت سبب شي. زه چې په حکومت کې نه یم، نو د جنګسالارانو پر وړاندې زما د ملي هلو ځلو مسیر به د هېچا د اغېز تر سیوري لاندې نه راځي.

زما کار به هغه وخت ډېر موثر شي، چې د افغانستان د پېژندل شویو دښمنانو پر ضد په ازادانه توګه او په ډېر ښه ډول رسنیزه او قلمي مبارزه وکړم.

- تاسو سره یوه ژمنه کوم، چې زه هېڅکله ستاسو د هغو مخالفینو په شان نه یم، چې ستاسو له خوا په ګڼو نعمتونو نازول شوي وو او کله چې له حکومته ووتل تر ټولو لومړی یې ستاسو پر شخصي حریم پسې اورلړوني راواخیستل او ستاسو شخصیت ته یې سپکاوی وکړ. زه هېڅوخت نه غواړم، ملي مسایل له شخصي هغو سره ګډوله کړم. البته ستاسو په حکومت کې د جنګسالارانو او افغان ضد اشخاصو خبره او معامله جلا ده، د هغو په باب ما په دې تېرو دولسو کلونو کې تاسو ته مخامخ او په رسنیو کې خپل نظر څرګند کړی، له هغې مبارزې څخه تېرېدونکی نه یم. زه دا ژمنه هم کوم چې زه به هېڅکله د افغانستان د ملي یووالي او ځمکنۍ بشپړتیا پر وړاندې ګام پورته نه کړم، ګام څه چې دا ډول تصور ته به ان په ذهن کې هم ځای ور نه کړم، دا ژمنه هم تاسو او هم خپل ټول ولس سره کوم چې زه به د هر هغه چا پر ضد خپله ملي، ایماني، اسلامي وجیبه او مبارزه تر سره کوم، چې هغه په فکر، عمل، ذهن، خیال او تصور کې د افغانستان د یووالي، پرمختګ او د ملي هویت مخالف وي. که هغه ستاسو ترڅنګ وي که تر تاسو لرې، که ستاسو مخالف وي که موافق، که ستاسو نازولی وي او یا غندلی. افغانستان زما ایډیال دی، تر افغانستان

عبدالرشید سلام

نور ایډیال نه لرم، هر څوک چې افغان دی هغه زما د زړه سر او د سترګو نور دی.

- ټول افغانان په دې خاوره کې برابر حقوق لري. قانون د افرادو او ډلو د قانون پر وړاندې مسؤلیت لري. څوک چې حکومتي څوکۍ د (تساوي) په نامه پر قومونو، په نامساویانه ډول وېشي، له افغان ولس سره خیانت کوي. لکه څنګه چې قومونه د خپل نفوس له مخې سره مساوي نه دي همداسې د ((حقوقو)) له مخې هم مساوي نه ګڼل کېږي. د ډېرو ډېره برخه رسي او د لږو لږه، خو د فرد په توګه ټول مساوي حیثیت لري.
- که ستاسو مرستیالان او نور ښاغلي د قومي مشارکت او تساوي خبره کوي، نو بیا په دې حالت کې ښه خبره دا ده، چې دا مشارکت او تساوي په ګډه او زبان، لږ و ډېر (دواړو) کې یو شان او متناسب محاسبه شي. دا فورمول باید پر مړو او ژوندو، شهیدانو او معلولینو ټولو باندې یو ډول تطبیق شي. په دې توګه به فردي عدالت او تساوي ته لاره اواره شي.
- په تېرو دولسو کلونو کې د نړیوالې ټولنې له مرستې سره او پوره کره پورته نه شوه، د هېواد د ملي تاسیساتو نیټګښت او د ملي ارزښتونو احیا او خلونې ته ډېره توجه ونه شوه، زیات پام مضر مصلحت او د اشخاصو خوشالۍ ته واوښت. همدا ناوړه احتیاط د دې سبب شو، چې نن د حکومت برحاله او زورواکي والیان هم د هېواد ملي هویت ته منې او ان د افغان کلمه نه شي زغملای، دې خطرونو ته مو باید پام وي، چې هېواد د قومي او مذهبي تعصب د ګړنګ پر غاړه ولاړ دی، له یوې خوا طالبان او نور مذهبي افراطیون ولس د مذهبي تعصبونو په اور کې سوځوي او له بلې خوا شمالټلوواله، په حکومت کې د ښېږ واک له امله په هېواد کې د قومي تفرقې زړي کري.

عبدالرشید سلام

دا هغه مرضونه دي چې پخوا یې هم هېواد د اور په لمبو کې سوځولی دی او اوس هم د ستونزې اصلي خاوې دي. که دا دواړه مرضونه هم مهاله کنټرول شوي او وقایه یې شوي وای، نن به تر دولسو کلونو وروسته هېواد د دې نرې رنځ له امله نه کړېده.

- په هېواد کې د سولې عالي شورا تر عنوان لاندې د سولې بهیر هڅې پر سولې ریشخند وهل دي، اصلي سوله هغه وخت رامنځته کېدلای شي، چې د عدالت عنصر په کې تر ټولو زیات مطرح وي. په تنظیم سالارانو، فسادګرو او نورو جنګسالارانو د سولې راوستل اوبو ته د کیسې تېرول دي.
- د افغانستان ملي پوځ اکثره پر تنظیمونو او قومونو وېشل شوی، که غواړې چې سوله راشي، افغان پوځ باید رښتیا هم ملي شي، د هغه پوځ پر موټرو او پوستو چې د مشخصو تنظیم سالارانو عکسونه ټکوهل شوي وي، ایا هغه ملي پوځ دی که تنظیمي؟
- په نورو هېوادونو کې د افغانستان سیاسي نمایندګۍ د افغانستان استازې پر ځای د یوه مشخص قوم او تنظیم ځلونه کوي. اکثره یې د افغانستان د ملي هویت مخالفت کوي، په تېره بیا د هېواد د اکثریت قوم. ستاسو سفیرانو په ځینو سفارتونو کې د افغان کلمه هم حذف کړې او حساسیت ورسره ښیي.
- د ټاکنو خپلواک کمېسیون، د بشري حقونو خپلواک کمېسیون او نور ګڼ کمېسیونونه د مشخصو کړیو او تنظیمونو په لاس کې دي.
- له راتلونکو ټاکنو څخه د وینو او بې عدالتۍ بوی راځي، د دې حکومت دوام هم د نرې رنځ د دوام مانا ورکوي. که غواړې چې عادلانه انتخابات وشي، پوځ باید ناپېیلی او په رښتیني مانا (ملي) شي، د ټاکنو کمېسیون بې طرفه شي، له (واخانه) نیولې تر (سپین بولدک) پورې ټولو افغانانو ته باید په مساویانه ډول په ټاکنو کې د

عبدالرشید سلام

ګډون زمينه برابره شي او تر هغه پورې چې دا شرايط نه وي برابر شوي، د انتخاباتو په نامه پر ولس بل ناورين تپل کېږي. ځينې خلک غواړي د جمهور رياست ټاکنې د (غزنې) ولايت د پارلماني ټاکنو له برخليک سره مخامخ کړي او د ناامنيو په پلمه د هېواد لوی اکثريت له ټولو مدني، اساسي او سياسي حقوقو محروم کړي.

- ستاسو د مرستيالانو او نورو ډلو ټپلو په لاسوهنو د افغانستان تعليمي او تحصيلي نظام ته سياسي او قومي مکروب داخل شوی، که همدا اوس يې درملنه ونه شي، راتلونکي کې به يې هېڅوک کنټرول او مهار نه کړای شي.
- د قومي مشارکت له ((برکته)) يو شمېر نا اهله پښتانه پر دولتي څوکيو ناست دي، څومره چې ژر کېدی شي دا بې کفايته اشخاص بايد له څوکيو لرې شي، دا هغه خلک دي چې هم ځان شرموي هم قام. په سمبوليک ډول پر دولتي څوکيو د خو تش په نامه پښتنو انتصاب، د پښتنو غم او درد نه شي تداوي کولای، ښه به دا وي چې دا ډول کسان هم له څوکيو لرې شي، چې په دې حکومت کې د پښتنو ونډه د ((ملي مشارکت)) په نامه محاسبه نه شي.
- دا حکومت په افغانستان کې د ملي هويت ننګه او ملاتړ نه شي کولای، نو ښه دا ده چې د هويت د تذکرو وېش او د سرشمېرنې موضوع بل ملي او عادلانه حکومت ته وسپارل شي، په دې ملي مسلو کې هر ډول بې عدالتي او ظلم په افغانستان کې د ملي افتراق لپاره زمينه برابروي، امتيازوالو ته نور امتياز ورکوي او مظلومان لا هم له نور مظلوميت سره مخامخېږي.
- په هېواد کې اکثره رسنيز فعاليتونه د بهرنيو له خوا سمبالېږي، هر

عبدالرشيد سلام

څومره ژر چې کېدی شي د ازادو رسنیو په نامه د پردیو رسنیو د فعالیت مخه باید ونیول شي، سرچینې یې وپلټل شي او هغه رسنۍ چې له لهجو نیولې تر پیسو یې ټول هر څه بهرني دي، باید ژر تر ژره وتړل شي. رښتینې ازادې رسنۍ چې د هېواد د ملي دفاع په سنگر کې ولاړې دي او غواړي په شعوري ډول د پردیو د فرهنگي یرغل مخه ونیسي، که هڅول کېږي او نازول کېږي نه، باید د حکومت او نورو اشخاصو له خوا خو یې سپکاوی ونه شي او یا لږ تر لږه حکومت د پردیپالو او افغان پالو رسنیو تر منځ په مبارزه کې د نندارچي حیثیت خپل کړي، که څه هم دا یو ضعیفه ایمان دی، خو تر بې ایمانۍ او د پردیو تر پالنې نسبتاً ښه حالت دی.

- تېرو دولسکلنو امتیازاتو ته په کتو سره هر چاته د هر ډول نورو نامشروع امتیازاتو ورکړه له دې ملت سره د خیانت له پاسه بل ستر خیانت دی، هر جنگسالار او نامعقول شخص چې هر ډول امتیاز اخیستی، نه یوازې دا چې دې امتیاز د سړیتوب لارې ته نه دی راوستی، بلکې داړه ماران یې لا له نورو ډول ډول نامشروعو امتیازاتو سره روږدي کړي دي.
- له نړیوالې ټولنې او د نړۍ له ستر زبرځواک سره په ځینو مسایلو کې ستا ډغره او لفظي جگړه که څه هم ستاسو له ملي او اسلامي هویت او ولولې سره ښایي، خو کله کله په دې برخه کې ډېر افراط افغانستان له ستونزو سره مخامخولای شي، زموږ دښمن گاونډیان له یوې خوا او ستاسې په حکومت کې نور پردیپالي په اسانۍ سره، له دې حالته د خپل واک د دوام او د افغان غمیزې د امتداد لپاره گټه پورته کولای شي. ستاسو په حکومت او یا هم په اصطلاح سیاسي اپوزېشن کې داسې اشخاص شته چې په ډېر لږ

عبدالرشيد سلام

قيمت ځانپلورنې ته تيار دي. د طالبانو په حاکميت کې يوازې طالبان او ملايان په واک کې وو، پښتانه په همغه حاكميت كې هم د پخوا او اوس په شان محروم او محكوم وو، خو اوس د طالبانو د واکمنۍ کفاره پښتانه ورکوي. ستاسو په حاكميت كې هم پښتانه تر هر چا زيات محكوم دي، خو وېره دا ده هغه ډلې چې په غلامۍ او پرديپالنه کې پوره تجربه لري، د ځان د حاكميت په بدل کې به، افغانستان د پخوا په شان په ډېره ارزانه بيه په بهرنيانو وپلوري، يوځل بيا به د پرديو په مټ ځان واکمن، افغان وژنه او په تېره بيا پښتون وژنه به په دې پلمه پيل کړي چې ګنې د نظام په سر کې يو پښتون تېرى ناست و.

- د ښار او کلي تر منځ واټن او تضاد بله مسئله ده چې افغانستان ته په راتلونکي کې ګواښونه پېښولاى شي.
- د پارلماني نظام پلويان په ښکاره او د فدرالي نظام يو شمېر ډلې په نيمه ښکاره ډول فعاليت لري. د دې ټولو هدف په وروستۍ نتيجه کې د افغانستان ټوټې کول دي. په اوسنيو شرايطو کې تر ډېره حده افغان ضد عناصر په حکومت کې واکمن دي، پر داسې مهال په اساسي قانون کې د هر ډول تغير راوړل افغانستان ته د نورو ستونزو د ټوكولو مانا لري.
- په لسګونو نور ډول ډول مرضونه په حکومت کې شته چې نه غواړم ټولو ته يې نغوته وکړم او نه دا ليک د ټولو د ځايونې او ښکاره کولو وس لري، تاسو ته هم اکثره معلوم دي. كه غواړئ ځينو هغو غټو مرضونو ته چې هېواد ته ډېر زيات خطرناک دي، د درملنې نسخه پيدا کړې، نو ښه لاره دا ده چې څومره ژر ممکنه وي، لومړى دا حكومت تر ټاکنو پورې له تنظيمي مکروبونو او جنګسالارانو پاک کړه، که دا کار ممکن نه وي، له نړيوالو غوښتنه وکړه چې د اوسني حکومت له مهمو غړو پرته يو لنډمهالى،

عبدالرشید سلام

عادلانه او بشپړ ناپېیلی حکومت جوړ کړي، دا حکومت باید په افغانستان کې سوله راولي او د عادلانه ټاکنو لپاره زمینه برابره کړي. که دا کار هم ممکن نه وي. د ولسمشرۍ انتخابات دې ولایت په ولایت شي؛ یوه ورځ په یوه ولایت او یا څو ولایتونو کې. د دې ولایتونو امنیت دې په بشپړ ډول ونیول شي. تر هغه پورې چې په یو ولایت کې امنیت نه وي راغلی، ټاکنې دې نه کېږي. ځکه یو شمېر غرضي کړۍ غواړي د نا امنۍ په پلمه ځینې سیمې له خپلو اساسي حقوقو بې برخې کړي. که د ولسمشرۍ د ټاکنو لپاره د خپلې کورنۍ له غړو څخه څوک غوره نه کړې، دا به ستاسو لپاره لوی افتخار وي. که له یو معقول، ملي، مسلکي، تجربه کار او ناپېیلي شخص او له هغه سره له همداسې یو ملګري ټیم څخه ملاتړ وکړې، د افغانستان د ژغورنې لپاره به دې غوره ګام پورته کړی وي.

نور نه غواړم په خپلو ګڼو اندېښنو خپل دا لیک او غوښتنلیک وغځوم. د پورتنیو ګڼو دلایلو، عواملو او مسایلو په پام کې نیولو سره غواړم د حکومت له قید وبنده لرې شم او ازاده مبارزه وکړم، هیله ده زما استعفی ومنئ.

د افغانستان د پرمختګ، د افغان ولس د سوکالۍ

او د افغانستان د دښمنانو د بربادۍ په هیله

په درناوي

پوهنوال محمد اسمعیل یون

د ملي امنیت شورا دفتر

د فرهنګي چارو رییس

۱۳۹۲ل کال د غبرګولي ۲۵مه

ارګ- د ملي امنیت شورا دفتر

عبدالرشید سلام

اتلسم څپرکی

مظاهرې

کله چې ما له ژوندون ټلوېزیون څخه خپله استعفی اعلان کړه، نو دوه ورځې وروسته ولسمشر حامدکرزي وغوښتلم، ځانګړې ملاقات یې راسره وکړ، هلته یې راته وویل، استعفی مه ورکوه، څه لاړ شه، خپل دفتر ته دې، که صلاحیتونه غواړې هغه به درزیات کړم، که بل ځای غواړې هغه به درکړم، خو استعفی مه ورکوه. ما ویل رییس صیب مننه، خو اوس مې پرېکړه کړې، غوڅ تصمیم لرم چې لاړ شم او خپله ازاده مبارزه وکړم. ما ورته وویل زه تاسره ژمنه کوم چې ستاسو پرضد به تر دندې وروسته هم، لکه د ځینو نورو په شان هېڅکله خوله خلاصه نه کړم، دا ژمنه هم درسره کوم چې ستا کوم حکومتي او ناحکومتي مخالفین دي، هغو سره به یوځه کار لرم؛ بې خوابه بې نه پرېږدم، د دولتي دندې پرېښودل به ماته د دې مجال راکړي چې زه د هغوی په باب ازاد نظر ورکړم، اوس خو کله چې زه انتقاد کوم، نو دوی تور پورې کوي چې ګني تاسو یې ماته وایئ، په داسې حال کې چې تاسو هېڅکله ماته نه دي ویلي؛ ما چې هر څه ویلي له خپل فکره مې ویلي، خو عطامحمد نور او نور بیا وایي چې ولسمشر ورته دا ویلي او هغه لمسولی دی. زما له دلایلو سره سره بیا هم ولسمشر ټینګار کاوه چې خپلې دندې ته دوام ورکړم، خو ما پر خپل دریځ ټینګار کاوه، ما ورته وویل چې ما له هر اړخه سنجولې چې زما استعفی هم ماته په ګټه ده او هم تاته! تاسو به هم د هغوی له توره خلاص شئ، که بیا دې څه ورته ویل هم، نو لاره به درته خلاصه وي.
دې وخت کې ولسمشر وویل: ((ګوره اوس دربانديې د حکومت پرده غوړېدلې ده دا مخالفین دربانديې په زغرده نه راځي، که له دولته لرې شې،

عبدالرشید سلام

نو دا شمالټلواله دربانديې حمله کوي اول پر تا حمله کوي که پر تا يې ونه کړي، پر ټلوېزيون خو دې ضرور حمله کوي.)) ما ورته وويل: دا احتمال شته خو ما هم ورته لاره سنجولې، هغه وويل کومه لاره؟ ما وويل چې زما ولسي ببر اوس ډېر قوي شوی، که هغوی حمله وکړي، ولس به يې ځواب ورکوي، ما ټلوېزيون د خلکو لپاره جوړ کړی، خلک پوه شه او ټلوېزيون يې، تر خو پورې به مورږ پر دولت متکي يو، بل دا حمله اخر وي که اول رابانديې راروانه ده، که په حکومت کې يم که تر حکومته بهر، له دې سره مخامخېږم، نو تر هغه خو دا بنه ده چې ژر ورسره مخامخ شم. ولسمشر بيا هم وويل: ((زه خو وايم تېر شه دې استعفی څخه دې لاړ شه، هېوادمل صيب او ابراهيم جان سره مشوره وکړه او خپل کارونه سره منظم کړه...)) تر دې وروسته ما له ولسمشر څخه خدای پاماني واخيسته او بيا دفتر ته لاړ نه شوم، خو ولسمشر ترپايه زما استعفی منظور نه کړه.

تر استعفی نږدې دوه نيمې مياشتې وروسته د (۱۳۹۲ل)کال د سنبلې (۱۸) نېټه راورسېده، د نظار شورا دولتي او نادولتي ټوپکوالو چې هر کال يې د (قومندان احمدشاه مسعود) تلين د وسلې او برچې په زور نمانځه او د خپل واک ننداره يې کابل ښاريانو ته ښودله، يوځل بيا يې د ملېشه يي ځواک په ښه خپل پوځي حضور په کابل کې ننداري ته وړانديې کړ، د (نورين) ټلوېزيون په لمسون د پنجشېر ګڼ شمېر اوسېدونکي وسلې په لاس او په موټرو کې سواره د ژوندون ټلوېزيون مخې ته راغلل، مورږ چې لا مخکې تر مخکې پوليس د امنيت لپاره په عمومي دروازه کې ودرولي وو، خو دوی د نظار شورا د وسلوالو له وېرې د هغوی مخه ونه نيوله، وسلوال راساً راغلل د ټلوېزيون پر عمومي دروازه او دېوالونو يې د (احمدشاه مسعود) د عکسونو پر نصبولو پيل وکړ، ځينو يې هڅه کوله چې د ټلوېزيون داخل ته راشي، د ټلوېزيون ساتونکي له دوی سره لاس په لاس شول او دا مهال د (احمدشاه مسعود) نصب شوي عکسونه هم وشلېدل، د نظار شورا

عبدالرشید سلام

ملېشو دا وخت پر دېوال باندې د (غازي امان الله خان او خان عبدالغفار خان باچاخان) نصب شوي عکسونه هم وشیرل، خبره فزیکي ټکر او ډزو ته ورسېده، دوارو لوریو ډزې پیل کړې، په ډزو سره د نظار شورا ملېشو د خپلو راغلو موټرو په وسیله، چې دا مهال د ټلوېزیون مخې ته په عمومي سړک ولاړ وو، خپلې پښې له سیمې سپکې کړې. د ټلوېزیون څو ګاډو ته د مرمیو او ډبرو د ګوزارولو له امله زیان واوښت، خو ټلوېزیون ته یې د نور زیان اړولو مجال پیدا نه کړ. دا مهال زه خپله په ټلوېزیون کې وم. د ټلوېزیون په تیکر کې په سره کرښه اعلان تېر شو چې ژوندون ټلوېزیون تر برید لاندې دی، دې اعلان سره په زرګونو هېوادوال په یوه منډه ژوندون ټلوېزیون ته راورسېدل، چا سره لرګي، چا سره چړې او چا سره قانوني

(د نظار شورا ټوپکوال پر ژوندون ټلوېزیون د برید پر مهال)

وسله وه، ټول داسې احساساتو نیولي وو چې په یوه غږ خبره غټ بحران ته رسېدلې شوه، ځینو په کې د شمالټلوالې او جنګسالارانو پرضد شعارونه ورکول او ځینو دا هم ویل چې ان د عامې روغتیا په خلور لارې کې د (احمدشاه مسعود) په نامه جوړ شوی څلی، چې دوی ورته ((د مقاومت منار) وایې، هم نړوو.

خلک ډېر احساساتي وو، خو ما ټولو ته وویل، دا یوه ډله لنډغر او کوڅه ډب اشخاص دي، د احمد او محمود له نامه څخه ناوړه ګټه پورته

عبدالرشید سلام

کوي، نه د کوم قوم او نه هم د کومې سیمې استازولي کولای شي، موږ نه غواړو چې د دوی له دې ناوړه چلند څخه په هېواد او په تېره بیا کابل کې کوم قومي مشکل پیداشي او یا بل بحران وزېږوي. سملاسي مې خبري کنفرانس وکړ او په ژوندۍ بڼه له ژوندون تلوېزیون څخه خپور شو. موږ یو لوی شر په پاخه تدبیر رفع کړ، تر هغه وروسته گڼ شمېر امنیتي ځواکونه تلوېزیون ته راغلل، سیاسي مشران او نور اغېزمن اشخاص هم تلوېزیون ته راورسېدل او ټولو له موږ څخه د زغم هیله وکړه. موږ ټولو، نه په انتقام لاس پورې کړ او نه مو هم په بل المثله عمل. خو د نظار شورا ملېشو ته د کابل د هوتخېلو په سیمه، احمدشاه بابامېنه، د کابل ښار په لویدیځه څنډه او ځینو نورو سیمو کې خلکو خپل خپل سبقونه ورکړي وو. د نظار شورا دا عمل هم د گڼو رسنیو او هم په مجموعي ډول د اکثریت افغانانو له خوا سخت وغندل شو. سره له دې چې د گڼو هېوادوالو له خوا موږ ته د خواخوږۍ او ملاتړ پیغامونه راورسېدل، خو ولسمشر پر دې پېښه

(د ملي شورا مخې ته د افغانیت او اسلامیت لپاره لاریون)

ځان هېڅ اگاه نه کړ، چې دلته هم کومه پېښه شوې او که نه؟ که دا پېښه پر کومه بله رسنۍ شوې وای، په تېره بیا په اسلامي جمعیت پورې پر کومې تړلې رسنۍ، نو هلته به دې د رسنیو د ازادۍ د تضمین په نامه د ولسمشر

عبدالرشید سلام

غبرګون ليدلای وای، خو څرنګه چې دلته بريد د نظار شورا له خوا شوی و، نو ځکه خو ولسمشر خوله کې مشنګ واچول او هېڅ يې هم ونه ويل.

څه موده وروسته په ولسي جرګه کې د نفوسو د احوال ثبت قانون په مبهم ډول پاس شو، مشرانو جرګې هم د (افغان) او (اسلام) کلمو له ليکلو پرته تصويب کړ، دې کار د يو زيات شمېر افغانانو ملي او اسلامي ولولې راوپارولې، د افغانستان ملي تحريک او يو زيات شمېر افغانانو د ملي شورا د دې پرېکړې پر ضد د يادې شورا مخې ته لاريون وکړ، ژوندون ټلوېزيون دې لاريون ته خبري پوښښ ورکړ، په ملي شورا کې ملت ضد وکيلانو له ژوندون ټلوېزيون سره کينه واخيسته، دا مهال نو په ټلوېزيون کې يو ګردی مېز جوړ شو، په ګردي مېز کې ما (يون)، جنرال عبدالواحد طاقت او بسم الله افغانمل برخه لرله او درېواړو د ملي شورا ناقانونه پرېکړه وغندله، جنرال طاقت يوه شخص (لطيف پدرام) ته چې افغان او افغانيت نه مني، افغانستان خپل هېواد نه ګڼي، دا هېواد يو جعلي مملکت بولي او تر دې دمخه يې غازي امان الله خان ته هم کنځلې کړې وې ده او ده ته ورته نورو اشخاصو ته د (حرامي) خطاب وکړ، جنرال طاقت په واضح الفاظو وويل وطن د پلار حيثيت لري، څوک چې له پلار څخه منکر وي ياني پلار نه لري، هغه د څه شي حيثيت لري؟ څوک چې افغانستان کې زېږېدلی وي، افغان او افغانستان نه مني او پر ضد يې کار کوي، هغه حرامي دی. له دې خبرې څخه نو افغان ضد کړيو خورا ناوړه ګټه پورته کړه، ويې ويل چې دلته خو قومونه توهين شوي او هغو ته د (حرامي) لفظ کارول شوی دی، په داسې حال کې چې خبره هېڅ قوم ته راجع نه وه، يوازې يو شخص ته راجع وه. ولسمشر يې هم وپرساوه، لويې څارنوالۍ د جنرال طاقت د توقيف امر وکړ او جمهور رييس د اطلاعاتو او کلتور وزير (ډاکتر سيدمخدوم رهين) ته د ژوندون ټلوېزيون د تړلو وويل، (رهين) چې هسې هم له ژوندون سره پخوانۍ رخه او کينه لرله، د مشرانو جرګې د ځينو غړو له کيني سره خپله کينه يوځای کړه، له کوم قانوني مسير پرته يې د پورته

عبدالرشید سلام

مقامونو په فشار له خارنوالۍ څخه د ژوندون ټلوېزيون د تړلو حکم راوړ او ژوندون اداري ته يې وويل چې ټلوېزيون بايد بند شي، د ژوندون اداري او ګڼو افغانانو د خارنوالۍ او اطلاعاتو کلتور وزارت پرېکړه د قانون خلاف وګڼله او خپلو مبارزو ته يې دوام ورکړ، يوه لويه مظاهره ورڅخه جوړه شوه، هېوادوالو دا مظاهره د ملت حماسه وبلله. د مظاهرې هدف دا و چې د هويت په تذکرو کې د افغانيت او اسلاميت داعيه تثبيت شي، د ملي شورا پرېکړه وغندل شي او ژوندون ټلوېزيون له ناقانونه تعليق څخه خلاص شي.

د (۱۳۹۲ل) کال، د ليندۍ پر (۲۳) مه نېټه د هېواد له بېلابېلو ولايتونو څخه په سلګونو قومي شوراګانو، مدني ټولنو، سياسي ګوندونو، فرهنګي

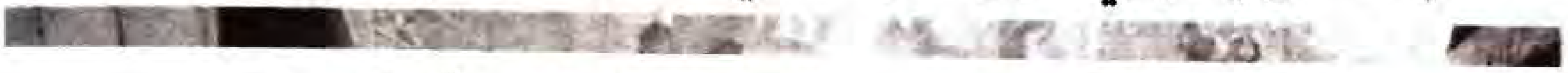

(د سترې محکمې مخې ته د افغانيت او اسلاميت د ننګې لاريون)

ټولنو او هېوادپالو افغانانو، چې شمېر يې زرګونو تنو ته رسېده، د ژوندون ټلوېزيون له مرکزي دفتر څخه تر سترې محکمې پورې يو پراخ لاريون وکړ، لاريونوال د سترې محکمې مخې ته راټول شول، د اسلاميت، افغانيت او ژوندون ټلوېزيون په ملاتړ يې دغه لاندې پرېکړه ليک صادر کړ:

عبدالرشید سلام

بسم الله الرحمن الرحيم

اسلامیت وژغورئ، افغانیت وژغورئ

د لاریونوالو پرېکړه لیک

۱۳۹۲ ل کال د لیندۍ (۲۳)مه نېټه

کابل - افغانستان

۱- هېڅوک د دې حق نه لري او نه مونږ چاته د دې حق ورکوو، چې د اسلام او اسلامیت، افغان او افغانیت په باب رایه اچونه وکړي او یا په دې باب بحث وکړي.

۲- د اساسي قانون له غوڅو احکامو سره سم د هویت د تذکرې پر لومړي مخ د (اسلام) او (افغان) د تثبیت او خلونې په خاطر سل په سلو کې د (دین) او (ملت) د ستون لیکل غواړو، مونږ بې دینه او بې ملته تذکره نه غواړو.

۳- د هویت په تذکره کې د (اسلام) او (افغان) کلیمو د لیکلو د مخنیوي لپاره د هېڅ دولتي اورگان پرېکړه، که هغه د ولسي جرگې له خوا وي، که د مشرانو جرگې او یا کومې بلې جرگې او ادارې له خوا، نه قانوني ده او نه ملت ته د منلو وړ ده.

۴- له سترې محکمې څخه هیله کوو، هر هغه څوک چې افغان نه وي او په افغانستان کې په ناقانونه توگه اوسېږي، امنیتي اورگانونو ته امر وکړي چې د یوه بل هېواد د وگړي په توگه ورسره چلند وکړي او ژر تر ژره یې د قانون منگولو ته وسپاري.

۵- ژوندون تلویزیون د ټولو افغانانو داسې یو ملي تلویزیون دی، چې ملي او اسلامي ارزښتونه یې پاللي او پالي یې، لاریونوال په ټینگه د

عبدالرشید سلام

دې ټلوېزیون او استاد پوهنوال محمد اسمعیل یون د ملي او اسلامي دریځ ملاتړ کوي.

٦- لاریونوال له سترې محکمې څخه غواړي، د ژوندون ټلوېزیون د تعلیق په باب د اطلاعاتو او کلتور وزیر او لوی څارنوال ناقانونه پرېکړه، چې د سیاسي انګېزو، قومي او ژبنیو تعصبونو او د پردیو فشارونو زېږنده ده، ژر تر ژره لغوه کړي.

۷- لاریونوال ټینګار کوي چې د ژوندون ټلوېزیون د حیثیت د اعادې په خاطر باید لوی څارنوال او د اطلاعاتو او کلتور وزیر ژر تر ژره له ژوندون ټلوېزیون څخه بښنه وغواړي.

۸- لاریونوال له سترې محکمې څخه غواړي د یو واکمن او بې طرفه هئیت له خوا د ټولو رسنیو د تمویل سرچینې وپلټي او هغه رسنۍ چې له ایران، پاکستان او یا نورو نامشروع سرچینو څخه خروبېږي، باید ژر تر ژره د محاکمې مېز ته راکاږي.

۹- د ملي او قومي رسنیو تر منځ دې سره کرښه راکاږل شي، څوک د افغان، افغانستان، اسلام او د هېواد ملي ګټې غواړي او څوک قومي مسایلو ته لمن وهي؟ هغه رسنۍ چې هم قومي تعصبونه پاروي او هم یې پره پر بل چا باروي، باید قانوني چلند ورسره وشي.

۱۰- څوک چې په خپلو ټلوېزیونونو کې د افغانستان ملي سرود نه خپروي، ملي بیرغ نه رېوي، نور بیرغونه رپوي او نور سرودونه خپروي او د افغانستان د اساسي قانون د (۴، ١٦، ۱۹، ۲۰، ۲۲، ۲۴) او نورو مادو د محتویاتو خلاف خپروني کوي، باید ژر تر ژره د قانون منګولو ته راکاږل شي.

عبدالرشيد سلام

۱۱- د شيخ محمد اصف محسني مدرسه او تمدن ټلوېزيون چې د ايران په مالي مرسته جوړ شوي او افغان ضد کلتوري، مذهبي، سياسي او نور فعاليتونه په کې پرمخ بيول کېږي، بايد ژر تر ژره د يوه واکمن ناپېيلي هئيت له خوا وڅېړل شي او د ملي نفاق دا ځاله دې ژر تر ژره وتړل شي.

۱۲- لاريونوال د جنرال طاقت د خوشې کېدو غوښتنه کوي، جنرال طاقت يوازې د افغانستان ضد يوه شخص پر وړاندې يوه کليمه کارولې، نه يې کوم مشخص قوم او يا قومونو ته سپکاوی کړی او نه يې کومې ژبې ته!

۱۳- لاريونوال له سترې محکمې غواړي هغه اشخاص، چې په تېرو لسو کلونو کې يې د هېواد ملي وحدت پر ضد په ډاگه څرگندونې کړي، ملي شخصيتونه او قومونه يې توهين کړي، لکه انور سادات، لطيف پدرام، عبدالحفيظ منصور، حکيم شجاعي، عطامحمد نور او نور محاکمې ته راکاږي.

۱۴- لاريونوال وايي که چېرې زموږ مشروع او قانوني غوښتنې ونه منل شي، نو موږ به پر نورو لويو مظاهرو لاس پورې کړو، ان تر دې چې لويې لارې به بندې کړو او له دې پلوه چې هر ډول ستونزې رامنځته شوې، د ټولو مسؤليت به د حکومت په تېره بيا د لوی څارنوال او د اطلاعاتو او کلتور وزير پر غاړه وي.

ومن الله التوفيق

تل دې وي افغانستان

سرلوړی دې وي افغان ملت

مړه او سپېره دې وي د افغانستان پټ او ښکاره دښمنان

عبدالرشید سلام

تر دې وروسته زما (يون) په ګډون د لاريونوالو په استازۍ پنځو تنو د سترې محکمې د عالي شورا له ځينو غړو سره وکتل. د سترې محکمې عالي

(له ژوندون تلوېزيون څخه د سترې محکمې پر لوري د افغانيت او اسلاميت د ننګې لاريون)

شورا غړو پرېکړه وکړه چې ژوندون تلوېزيون د تعليق امر به همدا اوس فسخه کړي، د پرېکړه ليک نور مواد وخت ته اړتيا لري، دا به دوی د سترې محکمې د عالي شورا په عمومي غونډه کې تر بحث لاندې ونيسي او بيا به اړوندو مراجعو سره په دې برخه کې خبرې وکړي او لازم تصميمونه به ونيسي.

په دې ډول د لومړي ځل لپاره د افغان ملت مدني حماسه د تاريخ په حافظه کې ثبت شوه، پرته له دې چې چاته زيان واوړي، څوک توهين شي، دولتي او عامه شتمني زيانمنه شي د خلکو لاريون په ارامه فضا کې پای ته ورسېده او زموږ د ولس مدني انځور يې د تاريخ په حافظه کې ثبت کړ.

د دې ترڅنګ په ګڼو ولايتونو، لکه: خوست، پکتيا، ننګرهار، کونړ، فراه، هرات، هلمند، کندوز او ځينو نورو ولايتونو کې د هويت په تذکرو کې د افغان او اسلام کلمو د ليکلو او د ژوندون تلوېزيون په ملاتړ لاريونونه وشول. ما د ژوندون تلوېزيون له لارې له خپلو ټولو هېوادوالو په تېره بيا د کابل له لاريونوالو څخه مننه وکړه چې په نره يې د اسلاميت او افغانيت د داعيې د ملاتړ لپاره د مبارزې ميدان ته راودانګل، د دې منني ليکنی متن په دې ډول دی:

عبدالرشید سلام

بسم الله الرحمن الرحیم

د کایناتو د هغه لوی څښتن تعالی په نامه

چې د ذرې ذرې حساب او کتاب ورسره دی

خپل ولس ته د مننې پیغام

د ملت حماسې ته درناوی

مرگ زما په پوهه ښه تر دا ژوندون دی
له عزت سره چې نه وي زیست روزگار
ولسونه چـــې سند یـــو بـــله وکا
پادشاهان ورته سجود کاندي اختیار

په داسې یو حالت کې چې ملت د ویاړ او پرتم، توري او قلم، جنگ او فرهنگ یوه ستره تاریخي او مدني حماسه وتهوکوي، سړی نه پوهېږي چې له کومې جملې یې پیل کړي، له چا څخه لومړی مننه وکړي؟ چاته د ستاینې گلونه او د مننې اوښکې ډالۍ کړي؟ خو ښه به وي چې د مننو او ستاینو د معمول خلاف، زه د ټولو ژوندونوالو، ټولو اسلامپالو او ټولو هېوادپالو افغانانو په استازی له هغو میندو د مننې لړۍ پیل کړم چې مورړ ته یې په پنځه وخته لمانځه کې د دعا لاسونه لپه کړل، مورړ ته یې د دعا لښکرې راولېږلې، له هغو خویندو به یې پیل کړم چې نه یې په دعاگانو کې هېر کړو، نه یې په عملي ملاتړ کې، د همدې اسکېرلو، خو غیرتي خویندو له خوا په سوونو ټلیفونونه راغلل، د مظلومیت د خپو، په ژړغوني، خو له ډېر عزت، عفت او همت نه په ډک اواز یې زموږ ملاتړ وکړ او همدا به یې ویل: که له زلمو نه پوره نه شوه...
له هغو سپین ږیرو مشرانو او مخورو به یې پیل کړم چې د عمر اوږده برخه یې د دې وطن په غم او درد کې تېره کړې، خو لا هم په سېږو او دود وهلو خونو کې اوسي او هر یو به همدا ویل:

عبدالرشید سلام

پام چې وار دې خطا نه شي
مــــا مــنلي غـــــرغرې دي

له هغو ماشومانو به یې پیل کړم چې له تندي یې سپینې تبوتي تاوې کړې وې او پرې لیکل شوي وو: اسلامیت غواړو، افغانیت غواړو او ژوندون غواړو، ښکلو ماشومانو، لکه د پغمان د سرو منو په شان پر خپلو ښکلو انګیو د افغانستان ښکلی درې رنګه بیرغ رسم کړی و او مخونه یې دومره ښکلي ښکارېدل، لکه د بوډۍ ټال د رنګونو په شان. دې امتزاج او ښکلا ته هېڅ با احساسه افغان د خپلو اوښکو سېلاب نه شي ټینګولای.

له هغو مسافرو افغانانو به یې پیل کړم چې د نړۍ په (پنځوسو) هېوادونو کې مېشت دي او هره ورځ د وطن د لیدو په هیله اوښکې تویوي، د هغو افغانانو د دعاګانو برکت و چې په مکه معظمه، د خدای(ج) په کور کې یې موږ ته د دعا لاسونه لپه کړل.

له هغو ځوانانو به یې پیل کړم چې له سرونو یې سپین کفنونه تړلي وو او د خپلو سترو ایډیالونو اسلامیت او افغانیت د ملاتړ لپاره یې د ظلم او استبداد په مقابل کې سر په لاس کې نیولی و.

له هغو میندو او پلرونو به یې پیل کړم چې د خپل ځیګر ټوټې یې، سره له دې چې د ظلم او استبداد له خوا هر ډول خطرونه ورته متوجه وو، خو بیا یې هم د عدالت د تامین لپاره د مبارزې لومړۍ کرښې ته راولېږلې. په نړۍ کې به د قربانۍ داسې بېلګه څوک پیدا کړي چې خپل منصور اولادونه په داسې حال کې د جګړې ډګر ته ولېږي، چې نه توپ لري او نه ټوپک او په تش لاس د ظلم او استبداد په مقابل کې ودرېږي؟

له خپلو قدرمنو علمای کرامو به یې پیل کړم چې په نره یې د شریعت د منطق په ژبه د اسلامیت او افغانیت ملاتړ ته راودانګل.

د هغو ولایتونو له ځوانانو به یې پیل کړم چې په کابل کې یې تر لویې مظاهرې خان د مخه کړ، خپله لاس په کار شول، پرته له دې چې د چا

عبدالرشید سلام

منفي نظر، فرمایش او یا زور ته سر ټیټ کړي، په خپل تفکر یې پر لویو لاریونونو لاس پورې کړ.

له هغو زنداني ورونو به یې پیل کړم چې د زندان د تورو تمبو تر شا یې موږ ته د ملاتړ پیغامونه راولېږل. زندانیانو خپل ملاتړ د غذایي اعتصاب له ګواښ سره وصل کړ او ویې ویل چې که چېرې د ژوندون د تعلیق پرېکړه بېرته وانخیستل شي، نو دوی به پر لوی غذایي اعتصاب لاس پورې کړي.

له هغو ځوانو خوځښتونو، مدني ټولنو، سیاسي ګوندونو، حرکتونو، صنفي اتحادیو او قومي شوراګانو به یې په پیل کړم چې په پوره یووالي یې په لاریون کې ګډون وکړ.

له هغو ټولو هېواد والو به یې پیل کړم چې په پراخه اوسېله یې په مظاهره کې ګډون وکړ، له سهاره تر مازیګره یې له خوراک او څښاک پرته د خپلې برحقې داعیې لپاره چغه پورته کړه.

له هغو ځوانو څارندویانو او د مظاهرې له منتظمینو به یې پیل کړم چې په ډېره سره سینه یې د مظاهرې نظم خوندي کړ، ډېر فشارونه پرې راغلل، خو خپله اوسېله یې په هېڅ ډول له لاسه ورنه کړه.

د مظاهرې له ټولو ګډونوالو څخه به یې پیل کړم چې له ډېرو لوړو کلتوري اخلاقو، سړې سینې او پوره زغم څخه یې کار واخیست او یو ځل بیا یې د یوه متمدن، با کلتوره او غیور ملت په توګه نړۍ ته ځان ثابت کړ.

د سترې محکمې له عالي شورا به یې پیل کړم چې د ژوندون ټلوېزیون د تعلیق په اړه یې د لوی څارنوال او اطلاعاتو کلتور وزیر ناقانونه پرېکړه ژر تر ژره ملغی کړه او د لاریونوالو د نورو غوښتنو د څېړنو ژمنه یې وکړه.

له خپلو ملي پولیسو به یې پیل کړم چې په پوره نظم، دقت او عزت یې د امنیت په خوندیتابه کې خپله مرسته او همکاري وکړه.

د هېواد له دریو نسلونو څخه به یې پیل کړم چې هم په کې کشر شامل و، هم په کې ځوان او هم په کې د (نوي کلونو) د عمر خاوندان. د هېواد د سپین ږیرو مخورو، ځوانانو او تنکیو ځوانانو د درېواړو نسلونو یووالی

عبدالرشید سلام

زمونږ د هېواد والو د اوچت ملي شعور ښکارندوی کوي.

له خپلو ټولو هغو هېوادوالو، خویندو، میندو، پلرونو، ځوانانو، مساپرو او نورو څخه به يې پیل کړم چې د مظاهرې تر بريا او ګټنې وروسته يې له ډېرې خوشالۍ په سترګو کې اوښکې ګرځېدلې او په سلګو سلګو يې د بريا مبارکي وويله.

د ژوندون ټلوېزيون له ټولو کارکوونکو به يې پیل کړم چې دا څو پر له پسې اوونۍ يې شپه ورځ پر ځان یوه کړې او د خپل مظلوم ولس په خدمت کې دي.

له ټولو پورتنيو ښاغلو او اغلو څخه تر مننې او ستاينې وروسته غواړم، له ټول افغان ملت څخه مننه وکړم چې په خپله لمن کې يې داسې ګلالي غمي او سرې روزلي چې د غره په شان خويونه لري؛ هر څه يې په لاس کې دي، خو څوک نه ازاروي، هر څوک ويشتلی شي، خو څوک نه ولي:

لمن مې ډکــه ده له کاڼـو خو څوک نه پـرې ولم
پـه عــادتـونـو کـــې دا يو عــادت د غـره لرمــه

زما ملت يو ځل بيا پردیپالو او نورو رقيبانو ته په ډاګه کړه چې د څومره لوپې اوسېلې خاوند دی، د تاترې په شان، د سپين غره او شمشاد په شان او د پامير او هندوکش په شان زغم او اوسېله لري، که خپل ناهله زامن يې پر سپينې لمن داغونه هم ږدي، نو تر یوه وخته ورته اوسېله کوي، خو يو مهال بيا سبق هم ورکوي.

زما قدرمن او غيرتي ملته!

پردیپالو او ځينو تاليخړو غوښتل، يو ځل بيا د دې ولس ټولنيز، ملي، اسلامي او هېوادنی شعور امتحان کړي. زمونږ ولس چې د سختو ازموينو له ډګره تل بريمن او پتمن وتی، يو ځل بيا له دې ستر ازمېښته پتمن او بريمن راووت. په دې وطن کې خو ځينې مظاهرې د قدرت پر سر وي، د څوکيو پر سر وي، د غوړو او چربو پر سر وي، خو زمونږ د ملت مظاهره، د معنوي

عبدالرشید سلام

ارزښتونو پر سر وه او د دې ارزښتونو د ښکلا او ځلا په خاطر وه، د اسلاميت او افغانيت پر سر وه، د ژوندون پر سر وه. زما ملت شعار ورکړ چې اسلاميت غواړو، افغانيت غواړو، ژوندون غواړو اوقانون غواړو. په مقابل کې يې ايرانپالو شعار ورکړی و، چې نه افغانيت غواړو، نه اسلاميت غواړو نه قانون او نه ژوندون: وګورئ د دې دوو شعارونو د څرنګوالي تر منځ څومره توپير دی، څوک څه کوي؟

ډېر تفــــــاوت شته په انسان کې د مانا په لحاظ
واړه مشغول دي ځينې ځان ځينې جهان جوړوي

د دې مظاهرې پيغام دا و چې سيمې او نړۍ ته په ډاګه کړي چې افغان ولس يو متمدن، فرهنګپالی او توريالی ملت دی، هغه ډلې او اشخاص چې د دې هېواد پر مظلوم اکثريت کله کله د بې کلتورۍ تور داغ پورې کوي، اوس دې راشي او ودې ګوري چې څوک د لوړو کلتوري او معنوي ارزښتونو لرونکی دی؟ او څوک د نورو د کلتور دسمالونه پر غاړه ګرځوي؟

دښمنانو غوښتل چې زموږ د ملت چغه خپه کړي، فرياد يې وچ کړي او ژبه يې غوڅه کړي، خو هغوی په دې کار کې لاندې راغلل:

کــه ظالم مې ژبـه غـوڅـه کـړه تـېره شــوه
تـوره څــومره چې تېره شوه لا څـــوړه شوه
اوس کـه نر يې نــو غوړونه دې خپل پرې کا
چې زمـا نغمه ســړه نـه شــوله ســره شـوه

د دې لاريون بل پيغام دا و چې افغان ضد ډلو ته دا وښيي چې دا مظلوم، خو غيرتي ولس له ګڼو ناخوالو او ستونزو سره سره لا هم د خپلو سترو معنوياتو د حفاظت په خاطر په خپل منځ کې وحدت، يووالی او پيوستون لري او که چېرې وغواړي هر پټ او ښکاره پرديپالی د نابودۍ په سيند کې ډوبولای شي.

عبدالرشید سلام

د مظاهرې بل پيغام دا و چې مخالفين او نور مذبذب اشخاص که غواړي په اينده کې سوله ييز لاريون وکړي او د سرېتوب لاره خپله کړي، نو له دغسې مظاهرې دې عبرت او پند واخلي.

د دې ستر بريمن لاريون بل پيغام دا و چې ځانساتو، ورځچارو، دولتي او نادولتي مامورينو او مامورګيو ته دا په ډاګه کړي چې ستاسو له مرستې، همغږۍ، فکر، نظر او ملګرتيا پرته او ان له مخالفت سره سره بيا هم دا ولس د دې زور او ځواک لري چې خپل برخليک او د خپل ژوند تګلورې په خپله وټاکي.

د دې مظاهرې بل ستر پيغام دا و چې اسلاميت او افغانيت داسې سره غاړه غړۍ شول او داسې سره واوبدل شول چې د هېواد په تاريخ کې يې سارې نه دې ليدل شوې، همدا دوه ستر مشالونه دي چې موږ له تيارو څخه ژغوري، د لومړي ځل لپاره مسجد او هوجره، ملا او معلم، ښوونځى او مدرسه، کشر او مشر پر يوه لاره روان وو او يو بل ته يې د وروري لاسونه سره ورکړي وو، دا په هېواد کې د ملي يووالي تر ټولو ښه سمبول و.

نو اوس د خپل ولس دغه درايت، کفايت، ايمان، هوډ، تکل، فکر او لرليد ته په کتو او له هغو څخه په الهام اخيستو سره، راتلونکي ته ډېره هيله لرلای شو. د همدغه قوت موثريت ته په پام سره موږ په دې ډاډه يو چې ګام پر ګام به خپلو ملي او اسلامي هدفونو ته رسېږو، د هويت د تذکرې پر لومړي مخ به سل په سلو کې د اسلام او افغان کليمو د تثبيت په خاطر د (دين) او (ملت) ستون ليکل کېږي، د دې هدف د عملي تطبيق لپاره به لومړی د مشرانو جرګې او ولسي جرګې د ګډ کميسيون پرېکړې ته انتظار باسو، که بيا هم دا دوه ايډيالونه پکې ونه ليکل شول او يا يې له دې څخه يو وليکه، يو يې حذف کړ، نو بيا هم ملت ته د منلو وړ نه دي، په دې حالت کې به مظلوم اکثريت، دا ځل د پښتونستان واټ ته راټولېږي او مخکې تر دې چې ولسمشر د ملي شورا دا ناقانونه مصوبه لاسليک او توشيح

عبدالرشید سلام

کړي. په ياد واټ کې به د يوې لويې مظاهرې په ترڅ کې له ولسمشره وغواړي چې هېڅکله بايد زموږ پر ملي او اسلامي هويت خاورې وانه ړوي. ولسمشر بايد دا قانون رد او د سمون لپاره يې کورنيو چارو وزارت ته ولېږي، هغوی بايد د افغان او اسلام د تثبيت په خاطر له سره، نوی کارت ډيزاين او د تصويب لپاره يې قانوني مراجعو ته واستوي.

ولس له ولسمشره غواړي د خو محدودو فسادګرو، غلو، داړه مارو او جنګسالارانو د لوټ او تالان له امله د افغانستان نوم په نړۍ کې د فساد په لومړی ليکه کې راځي، حقيقت خو دا دی چې افغانستان يو سپېڅلی نوم دی چې له فساد سره هېڅ اړيکه نه لري، دا خو فسادګر دي چې فساد يې کړی، نه افغانستان، نو په کار خو دا دي، هغه کسان چې د افغانستان سپېڅلی او نېک نوم يې بد کړی، د هغوی نومونه دې د رسنيو له لارې افشا شي چې زموږ د سپېڅلي هېواد نوم له فسادګرو جلا شي.

له ولسمشر څخه غواړو په تېرو (۱۲) کلونو کې ټول دولتي تشکيلات د رسنيو پر مخ خواره کړي، چې ولس ته پته ولګي، څوک په کې څومره دي؟ چا د کوم لياقت پر اساس کومې څوکۍ اخيستي، چا قومي او سيمه ييزو مسايلو ته لمن وهلې ؟ د ساري په توګه دې ژر تر ژره يوازې د هغې ولسوالۍ لېست خپور کړي چې د (پوزېشن) او (اپوزېشن) دواړه پوستونه يې اشغال کړي، هم ورسره حاکميت دی او هم تر ټولو زيات د مظلوميت چغې وهي.

له ولسمشر څخه، د ده له دفتره نيولې بيا تر وروستۍ دولتي اداري پورې، په ټولو کې، د اساسي قانون له محتوياتو سره سم د بشپړ ژبني عدالت تامينول غواړو.

ولسمشر څخه دا هم غواړو چې د يوه ناپېيلي هئيت د توظيف له لارې دې د تمدن تلويزيون او شيخ محمداصف محسني مرکز په ګډون ټولې هغه رسنۍ چې په تېره يوه لسيزه کې يې رسنيز فعاليت لرلی دی. د دې ټولو رسنيو مالي سرچينې او د پرسونل څرنګوالی بايد وڅېړل شي او نتيجه يې ولس ته اعلان شي.

عبدالرشید سلام

د اساسي قانون د ساتندوی او پالندوی په توګه له ولسمشر څخه دا هم غواړو، هغه ټلوېزیونونه چې د هېواد د ملي بیرغ پرځای، نور بیرغونه رپوي، د ملي سرود پرځای نور سرودونه خپروي او همدارنګه د اساسي قانون د (۳، ۴، ۱٦، ۱۹، ۲۰، ۲۲، ۳۴) او نورو مادو د محتویاتو خلاف نشرات کوي، له قانون سره سم سزا ورته ورکړي.

موږ ټولو هېوادوالو ته ډاډ ورکوو چې زموږ مبارزه د افغان او افغانیت اسلام او اسلامیت او په هېواد کې د ټولو افغانانو د ملي وحدت او برابرۍ لپاره ده، موږ د قومونو د تساوي شعار نه ورکوو، ځکه چې دلته د تساوي د کلیمې په عملي تطبیق کې اصلاً تساوي نه ښکاري، موږ د ټولو افغانانو تر منځ تساوي غواړو او دې رښتیني بشري اصل ته د زړه له کومې کار کوو.

موږ په افغانستان کې هر ټبر، هر قوم او هر ټولنیز ټولي ته ډاډ ورکوو چې د قومي او جنګي ټوپکوالو له اسارت څخه د دوی د خلاصون لپاره هم په ټینګه مبارزه کوو. موږ خپلو هزاره افغان ورونو ته ډاډ ورکوو چې د څو جنګسالارانو له اسارته مو ژغورو، موږ تاجک افغان ورونو ته هم ډاډ ورکوو چې د یوې محدودې درې د جنګسالارانو له منګولو څخه د دې قوم د ژغورنې لپاره هلې ځلې کوو.

موږ ازبکو ورونو ته هم ډاډ ورکوو چې د یو یا څو محدودو جنګسالارانو له ظلمه مو ژغورو.

موږ د هېواد د هر ټبر هر قوم، هر خېل او هرې ژبې افغان وګړي ته وایو چې له مظلومیت څخه د خلاصون لپاره مو هلې ځلې کوو.

موږ د هغې ورځې په ارمان یو، هغه زورواکي چې د قوم، ژبې، سمت، مذهب او نورو شعارونو تر چتر لاندې یې ناکنټروله او بې شمېره نامشروع پانګه پیدا کړې، داسې ورځ به راشي چې له مشروع او قانوني لارې به د دې پانګې رښاوی کېږي.

موږ له ولسمشر څخه هیله کوو چې په تېرو لسو کلونو کې د هغو لسو

عبدالرشید سلام

مليارډرانو پانګه ملي اعلان کړي او د بيت المال برخه يې وګرځوي، چې له نامشروع لارې يې پيدا کړې ده.

موږ له خپل مومن، مسلمان او مجاهد ملت څخه هيله کوو، لکه څنګه چې د جهاد پر مهال، په مليونونو افغانانو له اسلاميت او افغانيت څخه خپل سرونه قربان کړل، اوس دې يو ځل بيا د خپل ملي او اسلامي هويت د ملاتړ لپاره په ټينګه راودانګي.

درنو او قدرمنو هېوادوالو!

په تېرو څو اوونيو کې په زرګونو، په لکونو او مليونونو هېوادوالو د افغان او افغانيت، اسلام او اسلاميت او ژوندون تلويزيون پراخ ملاتړ وکړ، په دې کې په لسګونو مدني ټولنو، ځوانو خوځښتونو، قومي شوراګانو، سياسي ګوندونو، د علماوو شوراګانو، فرهنګي ټولنو او زرګونو مخورو شخصيتونو ډېر مخکښ رول درلود، داسې شخصيتونه هم وو چې د نوم له يادونې پرته يې په نوموړي ډول په دې ملي مبارزه کې ډېره فعاله ونډه واخيسته، موږ کوښښ کاوه چې په ترتيب سره د دې ټولو بنسټونو او ښاغلو نومونه واخلو، منه ورڅخه وکړو، خو څرنګه چې له ټولو نومونو او بنسټونو څخه داسې اوږد لېست جوړېده چې بيان يې پوره ورځ غوښته او د دې خطر احتمال هم و چې بيا به هم د ځينو مستحقو قدرمنو نومونه له يادونې پاتې شي، نو ځکه مو له ټولو څخه په يوځايي ډول منه غوره وبلله.

ګران او قدرمن ولسه! په تېرو څو اوونيو کې په مليونونو افغانانو که هغو د بهرنيو مساپرو افغانانو په بڼه وو، يا په ولايتونو کې د بېلابېلو لاريونونو په بڼه، يا هم په ژوندون کې د لسګونو غونډو په شکل، يا هم د لوی لاريون په ترڅ کې او يا هم د بېلابېلو لويو شخصيتونو له خوا، ماته بېلابېل القاب، لکه: (خالد بن وليد، سلطان محمود غزنوي، ميرويس نيکه، لوی احمد شاه بابا، خوشال بابا، افغان بابا، اسلاميون، افغان يون) او نور راکړل شول، زه د دې تر څنګ چې ځان د خپل ولس د احسان پوروړی ګڼم، د خپل ولس د دې پراخه او بې کچې مينې، لوريېنې، پېرزوينې او ستاينې مننه کوم،

عبدالرشید سلام

خو د دې خبرې يادول هم ضروري گڼم چې زه په هېڅ ډول د دې ډول القابو او ستاينو مستحق نه يم . زه د دې ټولنې داسې يو وروستی فرد يم چې تر هغه زيات پر کوچنې واحد نه تجزيه کېږي، زه د هېواد د يادو سترو او نورو اتلانو د پښو گرد ته هم نه شم رسېدلای.

زه درې کاله مخکې د هندوستان (پاني پت) ته په دې خاطر لاړم چې د لوی احمد شاه بابا د مېړانې، تورې او سرېتوب ځلې وگورم او تر هغې ونې لاندې ودرېدم چې (۲۴۷) کاله وړاندې ترې احمد شاه بابا لاندې ولاړ و او تر همدې ونې لاندې يې د جنگ قومنده ورکړې وه. هلته ماته داسې يو ارمان راغی چې کاشکې زه هم د هغه وخت افغان او د احمد شاه بابا د لښکرو يو قلموال وای، چې ما د بابا د تورې، مېړانې او سرېتوب کيسې ټکې په ټکې ليکلې وای او د تاريخ حافظې ته مې سپارلې وای.

زموږ د اتلانو کيسې نورو موږ ته ليکلې او هغه يې اکثره تر يوه مضر فلتر وروسته موږ ته رارسولې دي. احمد شاه بابا د نړۍ په (۷) امپراتورانو کې هغه شخصيت دی چې هم يې توره وهلې، هم يې قلم چلولی او هم يې په مفتوحو سيمو کې د خپل رعيت عزت ساتلی دی، دا خصلتونه بيا په دې نورو اوو امپراتورانو کې نه وو.

زه نه غواړم چې د شهرت په داسې ځپو کې ډوب شم چې وړ يې نه يم، کارونه رانه پاتې شي او دا کار په ما کې د ځانپالنې، ځان غوښتنې غريزه وټوکوي او نورو ته د تنگنظرۍ پلمه په لاس ورکړم، له خپل ولس څخه مې هيله ده چې زما او د خپلو ارمانونو ملاتړ وکړي، زه که د پورته ياد شويو او نورو اتلانو د لارې په لارويانو کې حساب شم، نو دا به زما لپاره د لوی وياړ ځای وي، زه ځان د هېڅ ډول القابو او وياړنو مستحق نه گڼم.

خو د خپل ولس د يوه خدمتگار په توگه د تل لپاره د خپل مظلوم ملت خدمت ته چمتو يم، د خپلو مشرانو له خوا به امر وي او زموږ له خوا به چټک کامونه.

عبدالرشید سلام

درنو هیوادوالو او د رسنیو د بیان پلویانو!

زموږ په اوسنی مبارزه کې دا په ډاګه شوه چې کومې رسنۍ هیوادپالې دي، کومې پردیپالې او کومې تنظیم پالې! پردیپالو رسنیو د ملت د دې ستري حماسې پر وړاندې تبلیغات وکړل، خو له شرمه یې تصویرونه نشر نه کړای شول. ان ملي تلویزیون چې په کار وه د ټول ملت تلویزیون وای، خو دلته یې خپل مسولیت ترسره نه شو کړای. د ژوندون تلویزیون پر ضد یې ډېرې وړې مظاهرې هم نشر کړې، خو د ژوندون، اسلامیت او افغانیت په ملاتړ یې د ډېرو لویو مظاهرو خبر هم خپور نه کړ. د خپل مظلوم ولس په استازی له ملتپالو رسنیو مننه کوم او د تنظیمپالو او پردیپالو رسنیو مننه کوم، د هغو پر وړاندې به زموږ مبارزه دوام لري.

درنو هیوادوالو!

بو ځل بیا له خپل ټول مظلوم، غیرتي، بااحساسه، بادرکه، بادرده، باظفه، مفکر، مدبر، اوسپنه ناک، صابر، باکلتوره، باشهامته ملت څخه د زړه له کومې مننه کوم، مننه مننه مننه او بیا هم مننه، د خپلو میندو، خویندو، علمای کرامو، مشرانو، کورمېشتو او بهرمېشتو افغانانو د دعاګانو او ملاتړ په هیله.

زوندی دې وي افغانستان

سر لوری دې وي افغان ملت

رپانده دې وي د افغانستان درې رنګه ملي بیرغ

تل دې وي اسلامیت او افغانیت

مړه او سپېره دې وي د افغان او افغانیت

اسلام او اسلامیت پټ او ښکاره دښمنان

مړه دې وي پردیپال

ژوندي دې وي هیوادپال

عبدالرشید سلام

ملي هویت او ولسمشر

(له ولسمشر حامد کرزي سره د اسلامیت او افغانیت په باب د ځانګړې کتنې جزئیات)

مخکې تر دې چې ولسمشر حامد کرزي سره د افغانیت او اسلامیت په باب د ځانګړې کتنې جزئیاتو ته راشم، مجبور یم، لږ لنډې تېرې ماضي ته ورستون شم.

له تېرو څو میاشتو راهیسې د ملي هویت یا د تابعیت د تذکرو پر سر جنجال روان دی. خبره ان تر مظاهرو، خوابدیو او ډېرو زړه بداویو پورې هم ورسېده. په دې بهیر کې رښتیني، اسلامپال، هېوادپال او ملتپال افغانان هم معلوم شول. ورځچاري، ځانساتي، ځانګتي او افغان ضد اشخاص او ډلګۍ هم ټول په ډاګه شول. خبره له شف شف ځخه شفتالو ته راووته!

د افغانستان ملي تحریک په ګډون ګڼ شمېر مدني ټولنو، ځوانو خوځښتونو او مدني حرکتونو یوځل د ملي شورا او بیا د سترې محکمې مخې ته لویې مظاهرې وکړې. دا مظاهرې که څه هم پر ځینو پردیپالو او ځانساتو ښې ونه لګېدې، خو د ولس روحیه یې تر دې حده پیاوړې کړه چې سړی ورته یو نسبي، فرهنګي، مدني او حقوقي وړوکی اوښتون ویلای شي. دې مظاهرو د ټولو هېوادوالو په تېره بیا د مظلوم اکثریت ولوله راوپاروله او روحیه یې ورته دومره قوي کړه چې هېوادوال یې د لا لویو مظاهرو لپاره جوګه کړل.

د لاریونوالو غټ هدفونه همدا وو چې د هویت په تذکره کې د (دین) او (ملت) ستون ولیکل شي او په دې ډول دې د اسلام او افغان د تثبیت لپاره له اساسي قانون او ټولو بشري او مدني قوانینو سره سم اقدام وشي. د دې دوو ارزښتونو پټو او ځینو ښکاره ګندو مخالفینو هڅه وکړه پر (ژوندون

عبدالرشید سلام

تلوېزيون) او شخصاً پر ما (محمداسمعيل يون) فشار راوړي چې له دې سترو ارزښتونو او ايډيالونو څخه لاس په سر شم، چې د ملي داعيې دا خبره همداسې ګونګه پاتې شي. پر ژوندون تلوېزيون له فشار راوړلو څخه هدف همدا و چې د دې رسنۍ له لارې د خلکو پيغام رسول کېږي او د ولس غږ پورته کېږي، که دا رسنۍ تکنۍ او يا وتړل شي، نو پر اوسني وخت دا کار د افغانيت او اسلاميت د داعيې د غلي کولو او يا هم د دې ايډيالونو د تکني کولو په مانا ګڼل کېږي. د دوی بل هدف دا و چې د خلکو ذهنيت له اصلي موضوع (اسلاميت او افغانيت) څخه ځنګزني موضوع (ژوندون تلوېزيون) او د هغه تعليق ته راواړوي. خو زموږ باغيرته ملت د شعوري هڅو او لاريونونو په ترڅ کې هم د ژوندون تلوېزيون د تعليق او تړلو خطر ډېر ژر دفع کړ او هم د خپلو ايډيالونو د بريا په لټه کې شو. د ولس رښتينو بچيانو د مشرانو او ولسي جرګې له مشرانو او بېلابېلو غړو سره د خپلو کتنو په ترڅ کې هغو ته په ډاګه کړې او دا خبره يې تعقيب کړې وه چې دوی له دې دوو ارزښتونو څخه تېرېدونکي نه دي. ستري محکمې ته يې د خپل (۱۳) ماده يې پرېکړه ليک په ترڅ کې هم دا په ډاګه کړې وه چې د اساسي قانون د درېيمې او څلورمې او نورو مادو له محتوياتو سره سم دوی سل په سلو کې د هويت په تذکره کې د (اسلام) او (افغان) د کليمو ليکل غواړي. د ګرانو هېوادوالو د ګڼو فشارونو له امله د مشرانو او ولسي جرګې ګډ کمېسيون پرېکړه وکړه چې د هويت په تذکرو کې دې د نوم ترڅنګ (تخلص) او د (دين) ستون زيات شي، خو د ملت په نامه راغلو په اصطلاح استازو يوځل بيا د (ملت) ستون ته شا واړوله، خو زموږ ګرانو هېوادوالو، تحريکوالو، ژوندونوالو، ليکوالو او نورو مخورو پر دې فشاري پرمختګ بسنه ونه کړه، دوی وويل که څه هم دا يو پرمختګ دی، خو لا هم په سلو کې پنځوس برخې مزل پاتې دی، موږ نه غواړو د يوه ارزښت په ليکلو سره بل له منځه يوسو؛ اسلام وليکو، ملت هېر او نفې کړو او يا ملت وليکو اسلام له سره تېر کړو، موږ دا دواړه ايډيالونه غواړو او

عبدالرشید سلام

دواړه د تذکرې پر لومړي مخ غواړو.

تحریکوالو، ژوندونوالو، مدني او فرهنګي ټولنو او ځوانو خوځښتونو یو ځل بیا د بېلابېلو غونډو او متواترو اعلامیو له لارې له ولسمشر، سترې محکمې او د اساسي قانون پر تطبیق د څار کمېسیون څخه وغوښتل چې د ملي شورا د ګډ کمېسیون دا نیمګړې او ناقانونه پرېکړه رد او د تعدیل لپاره یې پرېکړه وکړي.

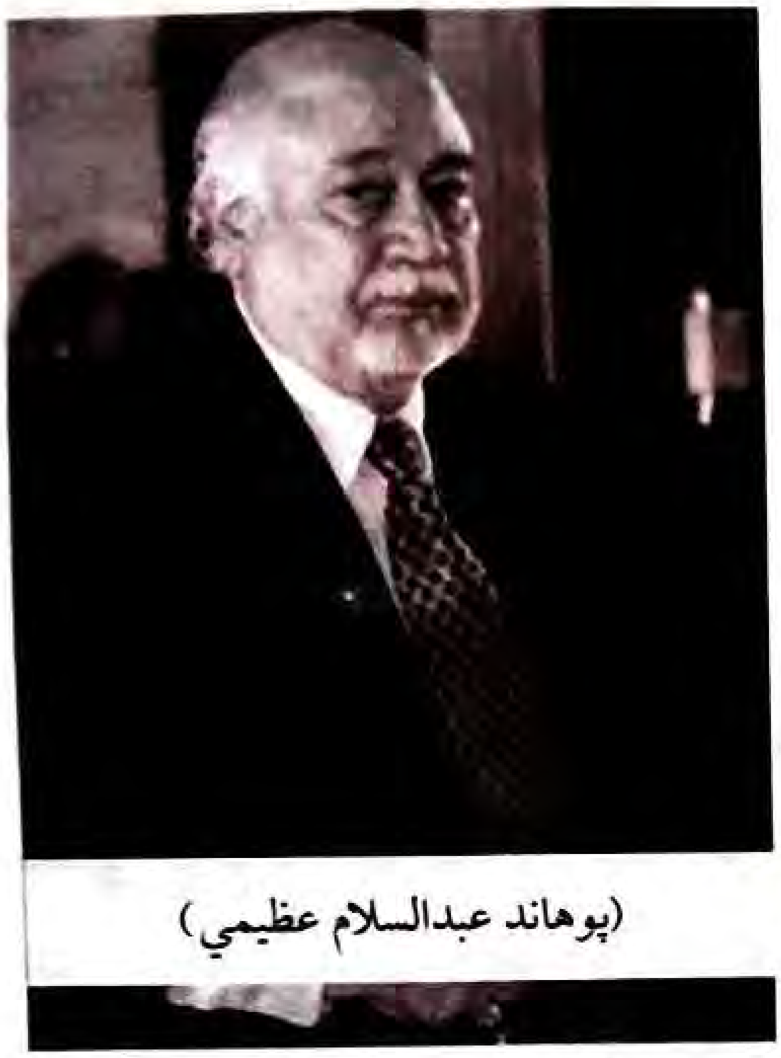

(پوهاند عبدالسلام عظیمي)

زه (یون) په خپله د افغانستان ملي تحریک او ګڼو فرهنګي ټولنو په استازۍ سترې محکمې ته عارض شوم او د بېلابېلو ټولنو ګډه اعلامیه او غوښتنه مې د سترې محکمې سرپرست (قاضي القضات پوهاند عبدالسلام عظیمي) ته ورسوله، له هغه سره مې په دې اړه رسمي ملاقات وکړ او د ټولو هېوادوالو غوښتنه او اندېښنه مې ورسره شریکه کړه. ما له قاضي القضات صیب څخه وغوښتل؛ څرنګه چې د ملي شورا وروستۍ پرېکړه د اساسي قانون د څلورمې مادې له پنځمې فقرې سره په تضاد کې ده، ستره محکمه باید د نفوسو د احوالو د ثبت دا مصوبه د اساسي قانون له محتویاتو سره سمه وخېري چې سمون ورسره لري که په ټکر کې ده؟ او په دې باب خپله پرېکړه ولسمشر ته صادره کړي، قاضي القضات پوهاند عبدالسلام عظیمي ماته وویل: ((ستاسو خبره سمه ده د ملي شورا پرېکړه د اساسي قانون د محتویاتو او په تېره بیا له څلورمې مادې سره سمون نه لري، موږ له اساسي قانون سره د نورو قوانینو مطابقت څېړو، په دې شرط چې حکومت یې له موږ څخه وغواړي، نه په خپل سر د قوانینو مطابقت څېړو او نه هم له دولت یا حکومت پرته د نورو

عبدالرشید سلام

نادولتي، سياسي، ټولنيزو او نورو ټولنو په غوښتنه د قوانينو مطابقت مطالعه کوو)). پوهاند عظيمي چې د اساسي قانون د تدقيق د کمېسيون غړی هم و، دا هم وويل: ((کله چې اساسي قانون جوړېده، نو فکر وشو چې که د هر چا په غوښتنه له نورو قوانينو سره د اساسي قانون د تطابق خبره مطرح شي، نو له سترې محکمې څخه به خپل ټول اساسي کارونه پاتې وي، همدا قوانين به څېړي، نو ځکه د دې غوښتنې اعمال حکومت ته محول شو.)) پوهاند عظيمي بيا قانون ته لاس کړ په دې باب يې يوه ماده ولوستله چې ستره محکمه د حکومت په غوښتنه له اساسي قانون سره د نورو قوانينو مطابقت څېړي. پوهاند عظيمي وويل: ((که تاسې غواړئ چې د ملي شورا دا پرېکړه له اساسي قانون سره په مطابقت کې وڅېړل شي، بايد حکومت ته خپل عرايض وړاندې کړئ چې هغه يې موږ ته راولېږي او موږ به بيا دا موضوع د سترې محکمې د عالي شورا په غونډه کې مطرح کړو.)) کله چې زه د قاضي القضات له دفتره راوتلم، نو پر همغه ورځ مې جمهوري رياست ته د همغې اعلاميې د متن يوه کاپي ورولېږله: يوه کاپي مې د ولسمشر فرهنګي چارو مشاور ښاغلي (سرمحقق زلمي هېوادمل) او بله مې هم د ولسمشر د دفتر رييس ښاغلي (کريم خرم) ته، چې دوی يې ولسمشر ته ورسوي د دې اعلاميې په متن کې راغلي وو: ((تر هغه پورې چې جمهور رييس له سترې محکمې، د اساسي قانون پر تطبيق د څار کمېسيون او نور حقوقپوهانو سره سلا مشوره نه وي کړې، بايد د ملي شورا ناقانونه مصوبه توشيح نه کړي)) له نېکه مرغه چې اعلاميه ولسمشر ته رسېدلې وه، يوه ورځ وروسته ورته د توشيح لپاره د ملي شورا مصوبه هم راغله، ولسمشر د اعلاميې د متن منطق ته په کتو سره د ملي شورا مصوبه معطل او له توشيح څخه يې ډډه وکړه. خو د هېوادپالو، ملتپالو، اسلامپالو ښستونو اعلاميه ساعت په ساعت د (ژوندون تلويزيون) پر څپو خپرېدله او هېڅ وقفه په کې نه راتلله. دې سره موږ جوخت له بېلابېلو لارو او اشخاصو، لکه ښاغلي (سرمحقق زلمي هېوادمل)، (کريم خرم)، (ډاکټر

عبدالرشيد سلام

رنګين دادفر سپنتا)، (ډاکتر صادق مدبر) او نورو اشخاصو له لارې هره شبېه او پرله پسې ډول هڅه کوله چې له ولسمشر سره ليدنه وکړو او د بې هويتی د دې سترې غميزې په باب ورته خپل دلايل ووايو، خو په خواشينی سره چې برياليي نه شو، يوه اوونی وروسته ولسمشر د عدلي او قضايي چارو کمېسيون په غونډه کې دا موضوع مطرح کړه. په دې غونډه کې قاضي القضات (عبدالسلام عظيمي)، د عدلي او قضايي چارو د کمېسيون غړی (نصرالله ستانېکزی)، د عدليې وزير (حبيب الله غالب)، د ملي امنيت شورا سلاکار (ډاکتر رنګين دادفر سپنتا)، د جمهور رييس دفتر رييس (کريم خرم)، د اساسي قانون پر تطبيق د څار کمېسيون رييس (ګل رحمن قاضي) او ځينې نور اشخاص شامل وو. په دې غونډه کې هم د هويت پر تذکرو بحث وشو، داکتر سپنتا او نصرالله ستانيکزي د هويت په تذکرو کې د (افغان) کليمې پر ليکلو ټينګار کړی و او په دې برخه کې يې ګڼ شمېر دلايل راوړي وو، خو غونډې کومه پايله نه لرله، يوه خبره په کې دا شوې وه چې د (سردار محمد داودخان) د وخت تذکره دې په پام کې ونيول شي، همغه تذکره يې غونډې ته راوړې وه. څرنګه چې هغه وخت (ملت) نه و ليکل شوی، نو د (ملت) د کلمې مخالفينو ته دا يو غټه پلمه په لاس ورغله، د غونډې عمومي په تېره بيا د ولسمشر روحيه دا وه چې همدا تذکره بنه ده. کله چې موږ خبر شو، نو بيا له کريم خرم، ډاکتر سپنتا او هېوادمل صيب سره په تماس کې شو او ورته ومو ويل چې په هېڅ وجه دا خبره د منلو وړ نه ده، تاسې د داودخان د وخت په تذکره کې يوازې همدا د (ملت) د يوې کليمې نه ليکل معيار نيسئ او که ټوله تذکره؟ ما له بناغلي کريم خرم او هېوادمل صيب سره ډېر تېزې خو له ډاکتر سپنتا سره په تول تللې خبرې وکړې:

کريم خرم راته وويل: ((د داودخان د وخت تذکره څنګه ده؟ هلته خو ملت نه شته؟)) ما ورته وويل: ((د داودخان د وخت په تذکره کې خو

عبدالرشید سلام

نورې ژبې هم نه شته، هغه کاغذي وه، دا الکترونیکي، هغه ټوله پښتو وه، دا په خو ژبو ده؟ ایا دا حکومت هم د داودخان د حکومت په معیارونو برابر دی؟ د داودخان په وخت کې کوم والي له افغانیته انکار کولای شو؟ شورا د دې جرئت درلود چې افغان ضد او اسلام ضد حرکت وکړي، داودخان خو قومي او سیمه ییز تخلصونه هم په همدې خاطر لغوه کړي وو چې واحد ملت جوړ او قوي شي، اوس خو ټول حکومت پر سیمو او قومي ډلو وېشل شوی، کوم کار مو د داودخان د حکومت پر معیار برابر دی، چې یوازې هلته د (ملت) کلمې له نشتوالي ښخه ناوړه ګټه اخیستل کېږي، که د داودخان تذکره معیار وي، نو بیا ټوله تذکره معیار کړئ، نه یوازې یوه کلمه. په هغه تذکره کې خو (دین) هم ذکر و، خو د اوسني حکومت په طرحه کې خو نه (دین) و او نه (ملت).

(کریم خرم)

له بناغلي هېوادمل سره مې هم همدا خبرې وکړې، ډاکتر سپنتا راته په تلېفون کې د قضایي کمېسیون د غونډې په باب وویل چې زما نظر له پخوا ښخه په دې باب معلوم دی، زه د افغان د کلیمې پلوی یم (افغان) زموږ ملي او سیاسي هویت دی، تاسې کولای شئ له بناغلي کریم خرم ښخه چې په هغه جلسه کې ناست و، خو په جلسه کې یې هېڅ خبرې ونه کړې، زما د نظر په باب وپوښتئ. سپنتا وویل: ((باوجودیکه ما یک فارسی زبان هستم، مسئله قوم برایم مطرح نیست اما باید یک هویت داشته باشیم ان هویت ملي افغان است، صرف نظر از اینکه بعضی ها از کلمه افغان تعبیر دوگانه دارد، بعضی ها افغان به معنی پشتون تلقی میکند، اما ما افغان نه به معنای پشتون، بلکه به معنای هویت ملی و سیاسی و مدرن ان تلقی

عبدالرشید سلام

مینمایم. ما در جلسه قضایی به رییس جمهور گفتم که در فرانسه (۳۵) در صد (فرانس) زندگی میکند اما همه باشنده‌گان فرانسه (فرانس) را به حیث هویت ملی خویش قبول کردند، در افغانستان هم کدام مشکلی وجود ندارد که افغان را به حیث هویت ملی خود قبول نمایم.)) سپنتا زیاته کړه: ((په دې مسئله کې زه تاسره هم نظره یم، سره له دې چې په ډېرو برخو کې زما او ستا د نظرونو تر منځ اختلاف و او شته. خو په دې مسئله کې زه ستا د نظر پلوی یم)) البته ډاکتر سپنتا د (دین) په انډول د (ملت) پر عنصر زیاته تبصره وکړه او پر همدې توکي یې ټینګار کاوه، ځکه بحث هم د (ملت) پر کلیمې و.

له ډاکتر سپنتا، سرمحقق زلمي هېوادمل او کریم خرم سره زما ټلیفوني ارتباطات له دې امله وو چې همدا کسان جمهور رییس ته لاسرسی لري.

د دې خبرې یادول هم ضروري دي چې نصرالله ستانکزي هم ډېر زیات معقول حقوقي دلایل وړاندې کړي وو، خو چا ورته څه خاص ارزښت نه و ورکړی. موږ چې د جمهوري ریاست دې حالت ته پام وکړ؛ نو خواشیني شو، د ملي تحریک په ګډون مو د بېلابېلو مدني ټولنو، قومي شوراګانو، خوانو خوځښتونو او فرهنګي ټولنو مطرحو اشخاصو ته بلنه ورکړه، له هغوی سره مو مشوره وکړه او د یوې بلې لویې مظاهرې په لټه کې شو، یو شمېر ولایتونو کې هم له مطرحو شخصیتونو سره په تماس کې شو او پر یوه وخت مو په ګڼو ولایتونو کې د لویو مظاهرو د جوړولو تکل وکړ. د مظاهرې لپاره مو د تدارک کمېسیون هم په پام کې ونیو، خو یو شمېر ملګرو وویل: ((یوځل بیا به له ولسمشر سره تماس ونیسو، که نتیجه یې ور نه کړه، نو بیا به خپل وروستی زور په مظاهرو کې راټولوو او خرګندوو)) بیا بیا مو کوښښ وکړ، خو زموږ د خو ځلي او پرله پسې هڅو سره سره له ولسمشر سره پر ملاقات بریالي نه شو. یوه اوونۍ وړاندې راته هېوادمل صیب زنګ وواهه چې رییس صیب وایی تاسې د ملاقات لپاره خپل لېست

عبدالرشید سلام

راولېږي، رییس صیب ماته ویلي چې ملاقات برابر کړه. ما ویل خومره کسان! هغه وویل، لس پنځلس متخصص او پوه کسان چې له هر قومه وي، ما د (۲۲) کسانو لېست وربرابر کړ، چې د بېلابېلو سیمو او بېلابېلو قومونو محور شخصیتونه پکې وو. لېست مې ورولېږه، دوه ورځې وروسته له جمهوري ریاسته زنګ راغی، ستاسو لېست ډېر اوږد دی، رییس صیب

(ولسمشر حامد کرزی)

وایي، د (یون) په شمول بوازې پنځه تنه. بیا مې په لېست کې کمښت راوړ: یو (شېرعلم امله وال) چې په قوم پښه یې او نه لیکوال دی، بل (جنرال غلام حسین هزاره)، د سیاسي چارو کارپوه، بل (عبدالحکیم تورسن)، په قوم تاجک او د سیاسي چارو کارپوه دی، څلورم شخص (چرند سنګ) د خوست د افغان سکانو له جملې څخه دی، او پنځم زه خپله وم، دا لېست مې ورکړ، د (۱۳۹۲ل)کال د دلوې پر (شپږمه) د یکشنبې پر ورځ مازیګر څلورنیمې بجې ملاقات برابر شو. کله چې په ګلخانې ماڼۍ کې د ملاقات ځای ته ورسېدو، نو لوی څارنوال (اسحاق الکو)، قاضي القضات (پوهاند عظیمي)، ډاکټر مدبر، ډاکتر سپنتا، کریم خرم، او نور هم راغلي وو، پوه شو چې دوی هم دې غونډې ته راغلي دي، ولسمشر هم تشریف راوړ، تر ستړي مشي وروسته یې ټول د کابینې د غونډو خونې ته دعوت کړو.

ولسمشر پر خپله څوکۍ او نورو په مشترک ډول دوارو خواوو ته کېناستو، د غونډې ټول ترکیب په دې ډول و:

۱- ولسمشر حامدکرزی

۲- قاضي القضات پوهاند عبدالسلام عظیمي

۳- لوی څارنوال محمداسحق الکو

عبدالرشيد سلام

۴- عدليې وزير حبيب الله غالب

۵- د علماوو شورا رييس مولانا قيام الدين کشاف

٦- د ملي امنيت شورا سلاکار ډاکتر رنګين دادفر سپنتا

۷- د اساسي قانون پر تطبيق د څار کمېسيون رييس ګل رحمن قاضي

۸- د چارو د ادارې لوی رييس ډاکتر صادق مدبر

۹- د ولسمشر د دفتر رييس کريم خرم

۱۰- پوهنوال محمد اسمعيل يون

۱۱- جنرال غلام حسين هزاره

۱۲- شېرعلم امله وال

۱۳- عبدالحکيم تورسن

۱۴- چرند سېنګ

غونډه ولسمشر په دې ډول پيل کړه: ((بسم الله الرحمن الرحيم. ورونو! دا غونډه يوه غير رسمي مشورتي غونډه ده، چې د يوې خاصې موضوع يانې د تذکرو په باب جوړه شوې ده.

يو شمېر ورونه چې د بېلابېلو فرهنګي، مدني ټولنو نمايندګي کوي (همداسې ده که نه؟ (ماته يې وويل، ما وويل هو) ماته عارض شوي وو او خپلې پانې يې رالېږلې وې، په هغو کې يې له ما غوښتي وو چې په تذکره کې دې د (دين) او (ملت) يا (اسلام) او (افغان) کلمې وليکل شي، دا ورونه اوس راغلي د دوی دلايل به واورو چې دوی څه وايي، بيا به په دې موضوع غور وکړو)).

(محمد اسمعيل يون)

ماته يې وويل: ((شروع يې کړه،!)) ما وويل: ((زه يې پيل کړم؟ ده

عبدالرشید سلام

وويل: ((هو!)) ما خپلې خبرې په دې ډول پيل کړې:

((بسم الله الرحمن الرحیم. د قدرمن ولسمشر، قاضي القضات صيب او نورو ټولو قدرمنو مشرانو او د غونډې د برخوالو په اجازه! ماسره د هويت په تذکره کې د (دين) او (ملت) يا (اسلام) او (افغان) کليمو د ليکلو لپاره ډېر زيات دلايل شته، خو نه غواړم دلته ټول بيان کړم، نه وخت د دې ايجاب کوي او نه دلته داسې خلک ناست دي چې هغوی پر دې موضوع او يا د دې موضوع پر باريکی نه پوهېږي، بلکې دلته ټول داسې خلک ناست دي چې پر دې موضوع او د دې موضوع پر حساسيت، نزاکت او ضرورت ډېر زيات او ښه پوهېږي، نو ضرورت نه شته چې ډېر زيات توضيحات ورکړل شي. خو غتو ټکو ته مجبور يم اشاره وکړم: زموږ لرې ماضي، نږدې تېرې ماضي او حال ته په کتو سره (افغان) او (اسلام) داسې ارزښتونه دي چې دا ملت ورڅخه په هېڅ وجه تېرېدونکی نه دی، دې ملت پرې قرباني ورکړې، دا دواړه ارزښتونه نه د رايگرۍ موضوع ده، نه په رايگرۍ راغلي، نه پرې بحث او نظر پوښتنه کېدی شي. او نه څوک د دې حق لري چې پر هغو بحث وکړي. ټول بشري او زموږ اساسي قانون د دې حق راکوي چې دا ارزښتونه خوندي وساتو، د افغانستان اساسي قانون (قانون مې وروښود) د څلورمې مادې پنځمه فقره او نورې مادې واضح کوي چې د دې ملت پر هر وګړي د (افغان) کليمه اطلاقېږي او تذکره موږ فرد ته ورکوو، د هر فرد هويت (افغان) دی، هېڅ قانون، هېڅ شخص حق نه لري چې له ماڅخه په چل او فرېب او يا د قوانينو د دوران له لارې دا حق سلب کړي. افغانستان کې هېڅ قانون د اساسي قانون له محتوياتو سره په ټکر کې وضع کېدی نه شي. کوم قانون چې اوس ملي شورا له بېلابېلو لارو او يا هم د خو اشخاصو او کړيو د چالاکۍ او فرېب له لارې تاسو ته رالېږلی، دا د همدغه اساسي قانون د محتوياتو مخالف دی، نو ځکه مردود دی. د افغانستان نورو تېرو تذکرو ته په پام سره چې هلته په اکثرو کې (دين) او (ملت) راغلي، د اسلام او افغان کليمې يې تسجيل کړي دي، د

عبدالرشيد سلام

همدې اوسني حکومت په تذکره کې هم د (دين) او (ملت) کليمې ليکل شوې، رييس صيب! تاسو په خپله غالباً پر (۱۳۸۲ ل) کال يو فرمان صادر کړ چې د هويت په تذکرو کې دې د ټولو لپاره افغان کليمه وليکل شي)).
پر دې مهال ولسمشر وويل ((بې شکه، ما په همدې خاطر دا کار وکړ چې ملي وحدت تامين شي)) ما ورته وويل: ((نو دا څوک و چې هم يې (دين) له تذکرې څخه وويست او هم (ملت)؟)) ما ورته ټولې تېرې تذکرې ورښکاره کړې. ((بله خبره دا ده چې د نړۍ نورو مطرح هېوادونو د هويت تذکرې که هم وګورئ، اکثرو په کې خپل ملي هويت درج کړی دی)). د لسو هېوادونو لکه قطر، کويټ، نايجريا، المان، برېتانيا او څينو نورو هېوادونو تذکرې مې هم ورته ښکاره کړې، مخکې تر دې چې زه تذکرې وښيم، ولسمشر وويل: ((نور هېوادونه څنګه دي؟)) ما ورته وويل ((د اکثرو هېوادونو په تذکرو کې نېشنلېټي ذکر ده)) ده وويل: ((پاسپورت مه يادوه، تذکره راښيه.)) ما ورته د لسو هېوادونو تذکرې راوړې وې، هغه مې ورته لاس په لاس مخې ته کېښودې، د المان تذکره هم په کې وه په نېشنلېټي کې يې ليکل شوي وو: (ډوچ) او د نورو هېوادونو هم، ولسمشر وويل: «سپنتا ته يې ورښکاره کړه» ډاکتر سپنتا د ولسمشر ښي لاس ته په وروستۍ ليکه کې ناست و. هغه ته يې لاس په لاس ورکړې. هغه چې تذکرې وکتلې، د تائيد سر يې وخوځوه.

جمهور رييس د داودخان د وخت تذکره په لاس کې ونيوه، ويې ويل: ((دا دی دلته خو يې ملت نه دی ليکلی؟ څو ورځې مخکې موږ په جلسه کې همدا د داودخان د وخت تذکره معيار ونيوله، څرنګه چې هلته ملت نه و، نو موږ وويل چې دلته هم ورته ضرورت نه شته)). ما ورته وويل: ((رييس صيب د داود خان د وخت په تذکره کې مو همدا يو معيار په پام کې نيولی، چې ملت په کې نه شته که څنګه؟ هلته خو (دين) هم شته، تاسو ولې دين کښلی و، ايا د اوسنۍ تذکرې بڼه هم د هغې تذکرې په شان

عبدالرشید سلام

ده؟ شکل، ژبه او محتوا یې تول په همغه شان دي؟ بله خبره دا ده چې د داودخان په وخت کې خو ملت ته هېڅ خطر نه و او نه چا د دې جرئت کولای شو چې د ملت پر وړاندې ودرېږي، د داودخان په تذکره کې (دین) معیار نه نیسئ، خو (ملت) چې په کې نه شته بیا همغه را ټینګوئ؟)) دې وخت کې یو ځل عدلیې وزیر غالب صیب غږ کړ: ((در تذکره ما دین بود)) ما ورته وویل: ((نه و، چېرته؟ نه دین و، نه ملت، دین بیا دویم ځل د مولوي صیب تره خېل محمدي په وړاندیز ولسي جرګې تصویب او په تذکره کې یې ځای کړ، د مشرانو جرګې په مصوبه کې نه دین شته نه ملت)). غالب صیب بیا ټینګار وکړ، ما وویل: ((زه دوه ځله نورو ملګرو سره شورا ته په همدې خاطر لاړم چې تذکره کې نه (دین) و نه (ملت).)) غالب صیب بیا ټینګار وکړ: ((دین بود تو خبر نداری)) ما وویل: ((لاړ به شو د ولسي او مشرانو جرګې لومړیو بحثونو او تائید شویو طرحو ته)). دې وخت کې پوهاند صیب عظیمي د غالب صیب د نظر په باب وویل: (دین و، خو په ارشیف کې پاتې شوی.)) دا چې د ارشیف مانا دلته څه ده؟ په دې پوه نه شوم، خو څه ناڅه پته ولګېده، هغه طرحه چې وزیرانو شورا پاس کړې وه، په هغې کې د (دین) کلیمه وه، خو کومه طرحه چې د عدلیې وزارت له خوا شورا ته لېږل شوې، په هغې کې د (دین) کلیمه نه شته او یا هم د دې خبرې یادونه نه ده شوې چې د تذکرې پر لومړي مخ دې (دین) ولیکل شي. دې وخت کې ولسمشر بیا وویل: ((نو چې پورته لیکل شوي د افغانستان اسلامي جمهوریت د تابعیت تذکره، نو بیا خو دواړه په کې راغلل، افغانستان او اسلامي، نو بیا (ملت) او (دین) ته څه اړتیا ده؟)) ما وویل: ((رییس صیب د افغانستان اسلامي جمهوریت د دولت عنوان او رسمي نوم دی، نه د (ملت) نوم دی، نه د (دین). دا عنوان وخت پر وخت بدلېږي، خو زموږ (دین) او (ملت) نه بدلېږي، (اسلام) او (افغان) نه بدلېږي. یو وخت دلته د افغانستان شاهي دولت و، بیا جمهوریت شو، بیا دموکراتیک جمهوریت شو، بیا اسلامي دولت، بیا اسلامي امارت، بیا موقته

عبدالرشید سلام

اداره، انتقالي اداره او دا دی اوس اسلامي جمهوريت دی، يو څو فيصده د دې احتمال هم شته چې سبا ته بيا اسلامي امارت شي. د دولتونو عنوانونه بدلېږي، خو (ملت) او (دين) نه بدلېږي. زموږ دين (اسلام) او ملت مو (افغان) دی، دا د دولت په عنوانونو پورې نه تړل کېږي. بله خبره دا ده چې دې ته د ملي هويت تذکره هم وايي، نو چې زما ملي هويت په کې معلوم نه وي، نو د څه شي تذکره ده؟ هغه تذکره چې ستا ملي او عقيده يي هويت نه شي څرګندولای، هغه نو د څه شي تذکره ده؟ څه ارزښت لري؟ لنډه دا چې موږ (بې دينه) او (بې ملته) تذکره نه غواړو او نه يې زغملای شو. دلته يو دولت په دې پلمه سقوط شو چې په تذکره کې يې د (دين) ستون نه و ليکل شوی، اوس به يو حکومت په دې پلمه سقوط کېږي چې په تذکره کې يې د (ملت) ستون نه دی ليکل شوی، نن چې يې د (افغان) کليمه له تذکرې ووېستله سبا ته به يې له پاسپورټه باسي، بل سبا بيا د افغانستان کلمه هم نه مني، پر هغې به هم راسره بحث کوي.

(حبيب الله غالب)

بل په دې کې تاوان څه دی، که وليکل شي؟)) جمهور رييس وويل: ((هيڅ تاوان نه لري، بلکې ګټه لري، اته نوي فيصده ګټه لري.)) دې وخت کې يې عدليې وزير ته مخ ورواړوه، ويې وويل: ((شما بګوييد!)) هغه وويل: ((او جا ګفته شد که جمهوری اسلامی افغانستان امده، ديګر ضرورت نيست، همين افغانستان ملت ما است ديګر ضرورت نيست که ملت نوشته شود يا نه شود، همانجا همين فيصله شد.)) دا چې چا چېرې او څنګه دا فيصله وکړه موږ ته پته ونه لګېده، خو دومره اخيستنه مو وکړه چې د کابينې تر غونډې وروسته نور خلک هم شته چې څانګړې پرېکړې کولای

عبدالرشید سلام

شي او (ملت) د خصوصي اشخاصو کار دی چې راوړي يې او که نه، دا خلک معلوميږي نه، خو کارونه کولای شي. ما سملاسي وزير صيب ته وويل: ((افغانستان زموږ د هېواد نوم دی، د ملت نوم مو (افغان) دی، موږ بايد د ملت او هېواد تر منځ فرق وکړو. افغانستان ړنګېدلی ته افغانه دی، لو څوک چې (افغان) نه مني (افغانستان) خو اتومات نه مني)).

ما وويل: ((زه نور دلايل هم لرم که وخت و، وروسته به يې ووايم، خو اوس څېلو ملګرو ته نوبت ورکوم.))

(حکيم تورسن)

جمهور رييس، (حکيم تورسن) ته اشاره وکړه چې خبرې پيل کړي! تورسن صيب وويل: ((به اجازه رييس صاحب جمهور و تمام حاضرين محترم در اين مجلس، ما ميخواهم گفته های خود را در چند کلمه مختصر عرض بدارم، تنها در مورد همين موضوع، مختص سری تذکره تابعيت بحث ميکنم گر چه موضوعات ديگر نيز وجود دارد که فعلاً وقت اش نيست، اگر رييس صاحب لازم ديد، در يک فرصت مناسب ديگر باز بحث ميکنم. رييس صاحب محترم! بايد عرض شود که در طول سی، سی و پنج سال بسياری ارزشهای مهم به اين و ان عنوان از ما گرفته شد، تنها افتخار که مانده، همين افغان و افغانيت ما و شما است، که تمام ملت را وصل کرده، کلمه افغان به همه اقوام، خورد و کلان و هر فرد اين مملکت اطلاق ميشود، اين مشخص به يک قوم نيست، افغان افتخار ماست، اگر اين افتخار از ما گرفته شود، ديگر خو چيز نه مانده، که گرفته شود، همين هويت ملی ما (افغان) و (افغانيت) مانده اگر اين هم گرفته شود، ديگر چيزی نمی ماند، حالا که خارج ميروم، همه ما به افغان ياد ميشويم، اگر تاجک و ازبک، پشتون و اينها نوشته شود در خارج برای ما چه بگويد، تاجک کجا استی؟، تاجک تاجکستان، ازبک ازبکستان، پشتون پاکستان، ما قرغيز هم داريم،

عبدالرشید سلام

تاتار هم دارم، اینها را چه بگوید؟ قرغیز قرغزستان یا قرغیز افغانستان، تاتار روسیه یا تاتار افغانستان، در روسیه چندین قوم زندگی میکند ولی همه انها را روس میګوید، در تذکره هویت شان برای همه شان روس گفته میشود. همین هندو های افغان ما، اینقدر وطنپرست هستند، که ما هندوستان رفته بودیم، یک هندو افغان مارا تابعیت هندوستان میداد، یک شرط برایش مانده بود، که فقط جای تولد تانرا افغانستان نوشته نکو، هندو افغان ما برایش گفت، ما در افغانستان تولد شدم، ما افغان هستم، افغان و افغانستان افتخار ماست، به خدا قسم که او هندو ما خاص از خاطر نام افغان و افغانستان تابعیت هندوستان را قبول نکرد، این وطن خانه مشترک ما است ما به هیچ وجه از افغان و افغانیت تیر شدنی نیستم و این افتخار باید از ما گرفته نه شود ونه ما به کسی به شمول شخص خود شما را حق میدهم، که هویت ملی ما از ما سلب شود، یک مورد دیگر را نیز میخواهم جناب رییس جمهور به شما بگویم، که شما همیشه در مبارزه جاری تان به خارجیها از دید کوچه اهنگری انتقاد مینماید، خوب است که از کوچه اهنگری به کوچه زرگری هم قدم بزنید از زرگران هم مشوره بگیرید، زرگران مشوره بسیار باریک و ظریفانه را میدهد، خوب است، کارشناسان و افراد چیزفهم را نیز وقت به وقت دعوت نماید و از انها نیز مشوره بگیرید!))

د تورسن صیب په خبرو کې د (کوچه اهنگری) کلیمې جمهور رییس ته ډېر خوند ورکړ، ویې ویل: ((چون جنگ جنگ اهنگری است، از این خاطر از کوچه اهنگری داخل میشم))

تورسن صیب وویل: ((ما گپهای دیگر رانیز دارم خو فعلاً وقتش نیست که همه شان رابیان کنیم، فعلاً به همین گپهای خود اکتفا مینمایم، تشکر از توجه شما!))

د تورسن صیب په خبرو پسې بیا جمهور رییس خبرې پیل کړې:

((گپهای تورسن صیب راست است، ما یک وقت در (شمله) بودیم، در

عبدالرشید سلام

شمله هندوستان، یک روز در یک کوچه بازار پیاده میرفتم، یک دو سه تا طفل پشت ما می امد، خیرات میخواست، ما به یکی از انها یک چند روپیه دادم، فکر کردم که هر سه اش از یک فامیل است، چند قدم دیگر که رفتم از همین سه طفل یک دختر پشت ما میدوه، به اواز بلند میگوید که به او پیسه دا دی برای ما هم بدهید، ما پیسه ندادم، در اخر به اواز بلند دو زدن شروع کرد، عجیب این که دشنام زدنش به پشتو بود، داسې ترخې کنځلې يې کولې چې ای ستا پلان او مدان چې هېڅ د يادولو نه دي، زه حيران شوم چې دا جلۍ خنګه پښتو وايي، دلته دا جلۍ او پښتو؟ بيا مې ورپسې ورمنډه کړه چې ويې نيسم، پيسې ورته ورکړم، دې راځخه منډه کړه، ما هم دويدم اينا هم، خو گيرش نه کردم، طفل دیگر که همرایش بود و از او کرده کمی خورد بود او را گیر کردم، همداسې رپېده له ډاره، ما ويل مه ډارېږه، وهم دې نه، دا راته ووايه چې تاسې دلته څه کوئ او دا پښتو دې خنګه زده کړې؟ ده راته وويل چې موږ خو پښتانه يو، دلته اوسېږو موږ کور کې پښتو وايو، هغه بله مې خور وه، ټول کور کې پښتو وايو، بيا مې د هلک پر سر لاس تېر کړ. این ها پشتونهای بودند که سابق از پاکستان به هندوستان رفته بودند و در شمله در نزدیک کوه های همالیه زندگی میکرد، پشتو را یاد داشت اما کلی انها خود را هندی میگفتند، و در تذکره شان (انډین) نوشته بود، به همه هندی ها انډین (اطلاق) میشود، همین (سلمان خورشید) که فعلاً وزیر خارجه هندوستان است از لحاظ قومی پشتون است و در پشتون اپریدی است، در اپریدی هم کوکخیل است، مگر فعلاً نمیگه که پشتون هستم، اپریدی هستم یا کوکخیل هستم، بلکی میگه که هندی یا انډین هستم. در هندوستان صدها قوم و صدها مذهب هستند، به همه شان انډین اطلاق میشود، حتی مسلمانان هندوستان هم نشنلتی خود را (انډین) میگوید. پس گپ های تورسن صیب راست که هندوهای افغان ما، در هر جای دنیا که باشد، خود را افغان میگوید و به افغان بودن خود افتخار میکند.))

عبدالرشید سلام

ولسمشر بیا جنرال غلام حسین هزاره ته نوبت ورکړ، جنرال هزاره خپلې خبرې داسې پیل کړې: ((به اجازه رییس صاحب جمهور و همه محترمین حاضر در این جلسه، ما کمکی ملا هستم ملایی صحبت میکنیم، الله(ج) در قران عظیم الشان می فرماید: بسم الله الرحمن الرحیم، یا أَیُّها النّاسُ إِنّا خَلَقْناکُم مِّن ذَکَرٍ وأُنثَى وجَعَلْناکُمْ شُعُوبًا وقَبائِلَ لِتَعارَفُوا إِنَّ أَکْرَمَکُمْ عِندَ اللَّهِ أَتْقاکُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِیمٌ خَبِیرٌ...

هدف ما ازین ایه کریمه اینبود که خداوند(ج) ما را شعبه شعبه افریده، برای تعارف یکدیگر مگر به نزد خداوند(ج) مکرم کسی است که تقوا داشته باشد. وقتیکه ما برای تعارف خویش یک هویت نداشته باشیم، مردم ما را به نام چی و از کجا میشناسد؟ افغان و افغانستان افتخار ماست، ما سر افغان بودن خویش افتخار میکنم، یک تعداد اشخاص که انها نه نمایندگی از کدام قوم میکند. نه از کدام زبان و سمت گپ انها جدا است، هیچکس حق ندارد افغانیت ما را از پیش ما بگیرد، از این خاطر ما تائید میکنم، اسلامیت و افغانیت باید در تذکره ذکر گردد. ما از گپهای برادر خود اقای یون پشتیبانی میکنم و طرفدار این هستم که (دین) و (ملت) (اسلام) و (افغان) در تذکره ذکر گردد که هویت ملی ما مستحکم گردد.

(جنرال غلام حسین هزاره)

گپ دیگر من به رییس جمهور این است که ما خو این طرف و ان طرف در تلویزیونهای گپ میزنم، دولت را گوشتزد میکنم، کاستیها، نواقص و کامیابیها را برجسته میسازیم، خوب است که رییس صاحب وقت ناوقت این کارشناسان، اهل خبره و دیگران را دعوت نماید، از اینها در مورد مسایل کلان مملکت مشوره بگیرد، تنها سر چند نفرکه این طرف و ان طرف رییس جمهور حلقه زده به اینها

عبدالرشید سلام

مملکت جور نه میشود، به هر حال در بعضی مسایل از عملکردها و نظر رییس جمهور به خصوص در مورد عقد قرارداد امنیتی پشتیبانی مینمایم و در بعضی مسایل گیله ها و انتقاد های رانیز دارم. در اخر یک بار دیگر گپهای برادران خود را تائید مینمایم، و خواهان ذکر کلمه (اسلام) و (افغان) در تذکره هستم.))

جمهور رييس د جنرال هزاره تر خبرو وروسته وويل: ((جنرال صیب گپهای ته در تلویزیونها میشنویم از همه چیز خبر دارم.)) بیا يې شېرعلم امله وال ته د خبرو نوبت ورکړ! شېرعلم امله وال وويل: ((د جمهور رييس او ټولو قدرمنو مشرانو په اجازه، زما نوم شېرعلم امله وال دی، په قوم پښه يي يم، په پشه يي، پښتو او دري ژبو درېواړو ښې خبرې کولای شم او په همدې درېواړو ژبو ليکنې کوم. تراوسه مې څو عنوانه کتابونه چاپ شوي چې دلته مې راوړي هم دي، رييس صاحب تاسو ته به يې وروسته درکړم، په پوهنتون کې استاد يم، د حقوقو او سياسي علومو مضمون تدريسوم، لکه څنګه چې مې

(شېر علم امله وال)

مخکې په خبرو کې يادونه وکړه، زه په قوم پښه يي يم، خو ملت مې افغان دی او پر افغان وياړم، افغان زما ملي هويت دی او د ټولو افغانانو ملي هويت دی، دا وياړ تقريباً زر کاله وړاندې موږ ته راکړل شوی؛ په دې جغرافيه کې ټول اوسېدونکي افغانان دي. موږ هېچا ته، حتی رييس صيب تاسو ته هم اجازه نه درکوو، چې زموږ د ملي هويت پر وړاندې ودرېږئ. رييس صاحب تاسو چې له امريکا سره د امنيتي تړون په باب دا دومره جنجالونه جوړ کړي او دومره ناندرې وهئ، دا په دې خاطر چې افغان

عبدالرشید سلام

ملت ته ګټه ورسوي، دا ولس سوکاله کړي، که دا هدف نه وي، نو دومره جنجالونو ته څه اړتيا ده؟ رييس صاحب تاسو په دې تېرو دولسو کلونو کې د ملي وحدت د ټينګښت لپاره ډېر کارونه کړي دي، د خپلې واکمنۍ په دې وروستيو شپو ورځو کې دا بل ګام هم پورته کړه، دا قانوني کار دی، تاسې د اساسي قانون ساتونکي او عملي کوونکی ياست که چېرې تاسو دا کار ونه کړئ نو اينده کې به پر تاسو سخت تور پورې شي او ګټلی نوم به مو له خاورو سره خاورې شي.

نو زموږ غوښتنه ده چې قانون تعديل او د اساسي قانون له روحيې سره سم د افغان او اسلام کليمه د هويت په تذکرو کې راوړئ، تر اسلاميت او افغانيت نور پورته ارزښتونه موږ نه لرو، هېڅوک حق نه لري چې له موږ څخه دا ارزښتونه واخلي. موږ هر ډول قرباني ته حاضر يو، که د وينې تويېدلې تر بريده هم ورسېږي، له تاسې څخه د يو روښنفکره افغان په توګه هيله کوم، چې اساسي قانون تطبيق کړئ، ستاسې اساسي دنده هم د اساسي قانون تطبيق او ساتنه ده.)).

د شېرعلم امله وال تر خبرو وروسته ولسمشر (چرندسنګ) ته چې د افغان سکانو له جملې څخه دی، نوبت ورکړ. ولسمشر وويل: ((چرند سنګ اوس ستا نوبت دی وايه)) چرند سنګ وويل: ((د رييس صاحب او ټولو په اجازه، زه افغان يم او پر افغانيت وياړم، البته (دين)

(چرند سينګ)

مې له نورو افغانانو جلا دی، خو افغانيت کې ټولو سره شريک يم او ملت مې افغان دی، موږ پخوا هم په تذکره کې د (دين) او (ملت) د ليکلو غوښتنه کړې وه، اوس چې دين په کې ذکر شو، ښه شوه، څوک چې

عبدالرشید سلام

مسلمانان دي، هغه ته به د (دين) ستون په مقابل کې (اسلام) ليکي او ځوک چې هندو وي، هغه ته به هندو ليکي، هندو خو زموږ مذهب يا دين شو، نو دا ملت مې څه شو؟ که زه يو بل ملک ته لاړ شم، نو هغه به ماته څه وو‌ايي؟ د کوم ځای هندو يې؟ د هندوستان هندو يې که د بل ځای؟ ملت دې څه شی دی، نو زه به ورته څه ووايم؟ څه موده وړاندې د (قاضي نذير حنفي) په نامه يو وکيل په ولسي جرګه کې وويل: هندوان او سکان دې موږ ته دا ثابته کړي چې دوی څه وخت له هندوستان څخه افغانستان ته راغلي دي؟ دې ښاغلي ته بايد وويل شي چې هندوان او سکان له هندوستانه افغانستان ته نه دي راغلي، بلکې دوی له دې ځايه هندوستان ته تللي، دوی د دې وطن اصلي اوسېدونکي دي)).

دې وخت کې جمهور رييس وويل: ((بې شکه، بې شکه چې د دې وطن اصلي اوسېدونکي دي، ښه يې نه دي کړي چې ويلي يې دي، دوی له هندوستانه راغلي دي، دوی د دې وطن اوسېدونکي دي.)) چرند سنګ زياته کړه: ((دا زه افغان يم، د دې وطن ټول هندوان او سکان ځانونه افغانان بولي، پر افغانيت وياړو، موږ چې د دنيا هر ملک ته لاړ شو، ځان ته افغان وايو، په هندوستان کې هم موږ ځان ته افغانان وايو، پر افغان وياړو، هلته زموږ عزت هم په همدې کېږي چې افغانان يو، موږ غواړو چې دا افتخار له موږ څخه ځوک وانخلي، زموږ او د هندوستان د هندوانو او سکانو خو فرق په همدې افغانيت کېږي، که نه مذهب خو مو له هغو سره يوشان دی، خو ملت مو توپير لري، اوس چې ځوک موږ څخه دا ملي هويت اخلي، دا د هيچا حق نه دی، نو رييس صاحب په پای کې بيا وايم چې په تذکره کې د (ملت) او (دين) کليمې ليکل حتمي او ضروري دي، د ملت په مقابل کې دې ټولو ته افغان وليکل شي او د (دين) په مقابل کې ځوک چې مسلمان وي، هغه ته (اسلام) او ځوک چې هندو مذهبی وي، هغه ته دې (هندو) وليکل شي، دا زما نظر و چې تاسې ته مې وړاندې کړ.))

د چرند سنګ په خبرو پسې ولسمشر د امنيتي چارو سلاکار (ډاکتر

عبدالرشيد سلام

رنګين دادفر سپنتا) ته نوبت ورکړ، چې خپلې خبرې وکړي. داکتر سپنتا وويل: «به اجازه همه دوستان» اول بايد ما متذکر شويم که ما در بسياری مورد با همکار سابق خويش اقای يون اختلاف نظر داشتم و دارم ولی در اين مورد ما نظر ايشا راتائيد ميىنمايم.

باوجوديکه ما يک فارسی زبان هستم، قومم معلوم نيست که از کدام قوم هستم، ونه خود ما به قوم معتقد هستم، مادر ما مربوط قوم طاهری است و در خانه ما اخرين کسيکه پشتو حرف ميزد پدرم بود، ما به قوم عقيده ندارم، ولی فارسی زبان هستم و زبان فارسی ما بعد از استاد واصف باختری خوب

(داکتر دادفر سپنتا)

است، جناب رييس صاحب من در اين مورد بار ها به شما صحبت کردم و در جلسه اخری نيز سر موقف خود دوباره تاکيد کردم. در اين جلسه يک بار ديگر ياد اور می شوم که من يک افغان هستم، و افغان يک هويت ملی و سياسي ما ست، صرف نظر از ان که بعضی ها افغان را تعبير دوګانه ميدهد، برای ما افغان بودن هويت ملی است، در هر مملکت چندين قوم زندګی مينمايد، ما نميتوانيم، به هر قوم خورد و کلان يک هويت عليحده ملی بدهيم ما اين مثال را چند بار ياد اور شدم، يک بار ديګر تکرار ميکنم که يک جامعه يا ملت مانند يک کور يا پوش پياز است، که پرده اخری يا پوش کلان تمام پرده های انرا پوشانده، حالا ما نميتوانيم که به هر پرده ان نام عليحده بدهيم، کلش به نام پياز ياد ميګردد، افغانستان هم کشوری است که در ان اقوام ګوناګون زندګی ميکند ولی همه اينها در پوش افغان

عبدالرشید سلام

گنجانیده میشود، و پرده افغان همه اینها را افاده میکند. تمام جوامع بشری، کشورهای پیشرفته این مشکل را حل نموده، بطور مثال فرانسه، در فرانسه سی و پنج در صد (فرانس) هستند، ولی همه باشندگان ان کشور (فرانس) رابه حیث هویت ملی خود قبول کرده.)) ډاکتر سپنتا د المان په باب وویل: ((در المان به همه المانیها (دوچ) نوشته میکند، هفت سال پیش ما پاسپورت المان داشتم، شما خبر داشتید که ما او را پس تسلیم دادم، فعلاً پاسپورت ندارم، ولی اولادهای ما پاسپورت المانی دارد، در پاسپورت انها (دوچ- افغان) نوشته است. مثال های زیادی وجود دارد، رییس صاحب ما از روز اول برای تان گفتم، که افغان هویت ملی ماست و حالا نیز ما نظریات برادرها را درین مورد تائید مینمایم. اگر ستون (ملیت) ذکر گردد و در مقابل اش به همه (افغان) نوشته شود کاری درستی است.))

(نصرالله ستانېکزی)

تر ډاکتر سپنتا وروسته (استاد نصرالله ستانیکزي) ته نوبت ورسېد. هغه خپلې خبرې داسې پیل کړې: ((د محترم رییس صاحب او ټولو دوستانو په اجازه، زه نه غواړم ډېرې خبرې وکړم، اکثرو دوستانو خبرې وکړې، زه د دوستانو خبرې تائیدوم، منتها د داودخان د وخت د تذکرو په باب یوه یادونه کوم، په تېره جلسه کې هم دا تذکره یاده شوه چې (ملت) په کې نه دی یاد شوی، هلته هم ما خپل دلایل درلودل، اوس یو ځل بیا د هغې تذکرې په باب خپل دلایل وایم: د داودخان تذکره د (۱۳۵۳ل) کال په بهیر کې ووېشل شوه، دا هغه وخت و چې د مدني حقوقو قانون نه و تصویب شوی، پر (۱۳۵۵ل) کال د مدني حقوقو قانون تصویب شو. په دې قانون کې راغلي چې فردي او ملي هویت د یوه هېواد د هر تبع حق دی او دا قانون هم د داودخان

عبدالرشيد سلام

په وخت کې تصويب شوی، که داودخان دويم ځل تذکرې ويشلې، نو ضرور يې په کې د ملت ستون زياتوه، ځکه چې د هويت يا تابعيت تذکرې له دې قانون سره په مخالفت کې نه شوې تقسيمېدلای، خو داودخان وخت پيدا نه کړ او نور مشکلات تاسې خپله وليدل چې رامنځته شول. د دې لپاره چې دا مشکل حل شي ډاکتر صيب سپنتا د افغان د تثبيت لپاره د (مليت) کلمه پيشنهاد کړه، خو زه د (مليت) پر ځای (ملت) د کليمې وړانديز کوم، ځکه چې له (مليت) کليمې څخه روسانو خلکو ته بل ډول ذهنيت ورکړی، هغوی (مليت) د (قوميت) لپاره کاراوه، نه د نېشنلېتي يا (ملت) د تعبير په مانا.)) دې وخت کې ډاکتر سپنتا وويل: ((منظور ما همان نشنيلتی است نه قوميت)) ستانېکزي زياته کړه: ((د دې په خاطر چې له يوې واحدې کليمې څخه دغه دوه ګونی تعبير له منځه لاړ شي نو ښه ده چې د (ملت) ستون زيات شي او په مقابل کې يې ټولو ته (افغان) کليمه وليکل شي.)) ولسمشر هم د (مليت) د کليمې د دوو ګوني تعبير په باب سر وخوځوه او ويې ويل: ((دا د روسانو تعبير و، مليت همدا نېشنلېتي ده)). دې وخت کې ما (يون) وويل د دې لپاره چې ټول ناسم تعبيرونه له منځه لاړ شي همدا د (ملت) کليمه سمه ده، اوسنی تذکره کې چې همدا اوس تقسيمېږي هم همدا د (ملت) کليمه ليکل کېږي او په مقابل کې يې ټولو ته افغان.

تر دې وروسته د علماوو شورا رييس (مولانا قيام الدين کشاف) خبرې پيل کړې، هغه وويل: ((اسلاميت) او (افغانيت) او (اسلام) او (افغان) داسې حقيقتونه دي چې د لمر په شان روښانه دي، دا داسې دي چې يو څوک ووايي زه شپه او ورځ، تور او سپين نه منم او له هغو څخه انکار کوم. زه افسوس کوم د هغو خلکو په حال چې ځانته نه مسلمان وايي، نه افغان، ماته يو زيات شمېر علما راغلل راته يې وويل، چې موږ بايد په دې برخه کې يوه فتوا صادره کړو، چې ولې د هويت په تذکرو کې (دين) نه دی

عبدالرشید سلام

راغلی، ما خو خله دا خبره کړې چې افغانستان له اسلام پرته تش کالبد دی، داسې چې په تن کې روح نه وي، ما علماوو ته وویل چې دې برخه کې صبر کوو، نو اوس زه وایم، رییس صاحب چې دا دواړه کلیمې (دین) او (ملت) دې په تذکرو کې راشي، که نه له دې ښخه غټ جنجال جوړېږي، دا څه مانا ورکوي چې تذکره کې دې نه (دین) وي نه (ملت) نو دا تذکره د څه لپاره ده؟ افغانستان یو اسلامي هېواد دی، دلته باید دې مسئلې ته ډېر پام وشي، د خلکو احساسات ونه پارول شي.))

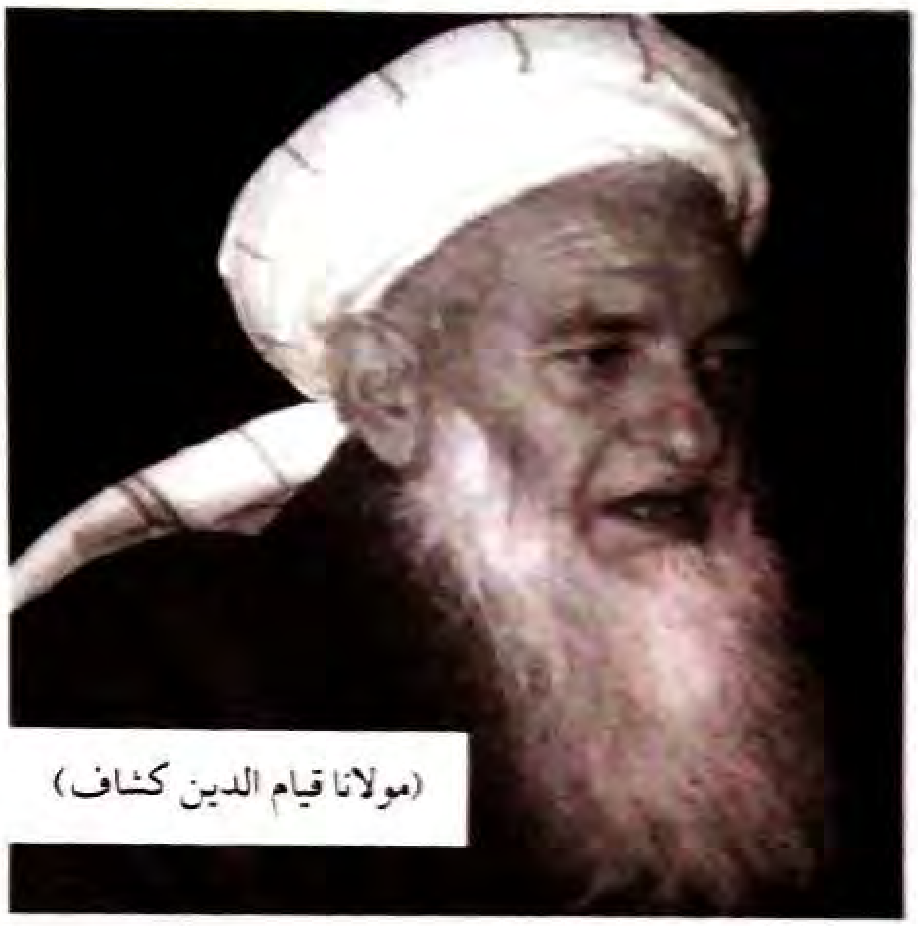

(مولانا قیام الدین کشاف)

دې وخت کې عدلیې وزیر وویل: ((دین است چرا نیست!)) ما بیا وویل: ((رییس صیب د حکومت په طرحه کې نه دین شته نه ملت، دا چې د حکومت کومو مامورینو له کومې لارې او څنګه دا کار کړی، دا بېله خبره ده، خو حقیقت دا دی، چې حکومت کومه طرحه لېږلې وه په هغه کې نه (دین) شته نه (ملت).)) ولسمشر وویل: ((ولې نشته؟ موږ خو دا مسئله لېږلې وه.)) دلته عدلیې وزیر بیا وویل: ((دین است))، دې وخت کې بیا پوهاند صیب عظیمي وویل: ((دا په ارشیف کې شته)). د ارشیف همغه مانا ده چې ما ورته مخکې اشاره وکړه. یانې دا چې که دلته په وزیرانو شورا یا هم عدلې او قضایي کمېسیون کې پرې بحث هم شوی، هلته نه ده لېږل شوې. ما وویل: ((دا خو د ولس زور و چې (دین) یې د ښامار له ستوني راوویست او د تذکرې پر لومړي مخ یې ځای کړ، اوس باید ملت هم د دې ښامار له ستوني راوخي.))

ما وویل: ((رییس صاحب اصلي خبره دا ده چې په ملي شورا کې

عبدالرشید سلام

خلکو داسې فکر وکړ چې څه حکومت خو (دین) او (ملت) په تذکره کې راوړي، یو شمیر خلکو د تذکرې پر لومړي مخ د (قومیت) د لیکلو غوښتنه کوله. د ولسي جرګې اکثرو غړو پریکړه وکړه چې د تذکرې پر لومړي مخ د قومیت ذکر نه اړتیا نه شته. دا کار واحد ملت پر قومونو ویشي. تر ټولو نه (افغان) لیکل سم دي. قومیت لکه څنګه چې په ډیټابیس کې و، ډیټابیس کې پاتې شو. خو ملت نه په ډیټابیس کې و نه د حکومت په وړاندیز کې. نو څنګه هم له ډېټا ووت. هم د تذکرې له لومړي مخه او کومو وکیلانو چې په شفاهي ډول د ملت یا افغان پر لیکلو ټینګار کاوه، د هغوی تصویر دا و چې په متن کې شته. نو قومیت چې پر لومړي مخ رد شو، نو خپله بیازې ملت پاتې کېږي. خو ویل کېږي چې د (ملت) په باب د وکیلانو شفاهي تصویب هم له ارشیف څخه ایستل شوی، نو په لیکلي متن کې خو غیر له هغې هم نه و. نو څنګه (ملت) هم د تذکرې له لومړي مخ او هم له ډیټابیس څخه ووت. ولسي جرګه وروسته متوجه شوه، چې (دین) هم پاتې شو. وروسته یې په بله غونډه کې د مولوي صیب تره خیل په وړاندیز هغه پاس او بیا یې مشرانو جرګې ته ولیږه. مشرانو جرګې د (تخلص) په زیاتولو د حکومت طرح تائید او ولسي جرګې د (دین) د ستون په زیاتولو سره قانون مشترک کمېسیون ته حواله کړ. ګډ کمېسیون پر اختلافي مسایلو بحث وکړ. (ملت) د توطیو، دسیسو او ابهاماتو قرباني شو.)) پر دې وخت عدلي وزیر یو ځل بیا وویل: ((کلمه افغان در دیتابیس است)) ما ورته وویل: ((نه شته، رییس صاحب نه په ډیټابیس کې شته نه د تذکرې پر لومړي مخ.))

ولسمشر ما ته مخ راواړوه: ((دا کار خو موږ کاوه. څه ضرورت و مظاهرو ته، دومره غالمغال او تلویزیوني بحثونو ته!)) ما ورته وویل: ((رییس صیب اجازه راکړه، یو دوه درې معترضې جملې ووایم!؟)) هغه وویل: ((ووایه.)) ما وویل: ((یو نیم کال دمخه مې احوال درولیږه چې ماته وخت راکړه د هویت د تذکرو په باب درسره وګورم. دا حساسه مسئله ده. یو شمیر کړی

عبدالرشید سلام

شته چې غواړي ملي هویت ته زیان ورسوي، ما ته چا وخت رانه کړ، تا وویل چې هېواد مل صاحب سره تماس ونیسه، ما هغه ته وخت پر وخت خپل نظریات ورکړي، کېدی شي هغه تا سره شریک کړي وي، خو د یو نیم کال په بهیر کې موږ پردې برېالي نه شو چې تاسو وګورو، کله چې ما استعفی ورکړه، دنده مې پرېښودله او تاسو سره مې ملاقات درلود، بیا مې یادونه وکړه چې که چېرې د ولسي جرګې انتخابات عادلانه شوي وای، نو نن به په ولسي جرګه کې افغان ضد عناصرو د ملي هویت پر ضد کارتونه پورته کول، د افغان له کلیمې سره به یې حساسیت نه ښود، تاسو وویل چې دا خو محدود کسان دي، هغه ده ویې نه ګټله، تاسې سره دا تصور و چې اکثرو د (ملت) کلیمه تائید او تصویب کړه، خو نتیجه دا وه چې هر څه د ملت ضد عناصرو په ګټه پای ته ورسېدل.

کله چې له حکومته اشتباه وشوه یا مامورینو درغلي وکړه، افغان او اسلام یې حذف کړل، ولسي جرګې هم اسلام او افغان ذکر نه کړل، مشرانو جرګه هم د اسلام او افغان کلیمو له لیکلو لاس پر سر شوه، نو خبره نوره خلاصه وه، یوازې خبره توشېح ته پاتې وه، دا خو د ولس د مظاهرو برکت و چې ولسي جرګه او مشرانو جرګه یې خپلو نیمګړتیاو ته متوجه کړې، په نتیجه کې اسلام بېرته ځای پر ځای شو، نو چې نه دې حکومت عرض اوري، نه مشرانو، نه ولسي جرګه او نه هم کوم بل اورګان، له مظاهرې او هغه هم له اصولي مظاهرې پرته بله کومه لاره پاتې ده؟)) ولسمشر وویل: ((ما خو توشیح نه کړ دا دی پر مېز راته پروت دی)) قانون یې ښکاره کړ، ما وویل: ((رییس صیب دا د همغو مظاهرو برکت دی چې تاسو دا قانون توشیح نه کړ، موږ نه یوازې دا غواړو چې دا قانون باید توشیح نه شي، بلکې غواړو چې په دې کې تعدیل راشي، که تاسو یې توشیح هم نه کړئ، هغه خپله پر قانون بدلېږي، موږ خو ډېره هڅه وکړه چې د دې قانون د توشیح د معیاد تر پوره کېدو دمخه تاسو سره وګورو، خو چا زموږ غوښتنو ته غوږ ونه نیوه، که موږ مظاهرې نه وای کړې، نو دا خبره هم له حکومته

عبدالرشید سلام

او هم له شورا ځخه تېره وه (اسلام) او (افغان) دواړه قرباني شوي وو.)) ولسمشر بیا وویل:((نه تاسې نور حساس کړل)) ما وویل: ((ولې حساس شې؟ موږ خو اسلامیت او افغانیت غوښتی، د دې په مقابل کې ولې ځینې اشخاص حساس شي؟ بیا چې حساس شي، شي دې نو.)) پر دې وخت ډاکتر سپنتا وویل: ((حساسیت طرف مقابل را هم باید در نظر ګیرم)) له دې جملې ځخه د ډاکتر سپنتا هدف د هغو محدودو کسانو پر وړاندې، چې ویل یې (افغان نیستم) د لوی اکثریت حساسیت ته اشاره وه، چې ټول افغانیت او اسلامیت غواړي. هدف یې دا و چې دې حساسیت ته باید پام وشي چې ډېر پراخت دی. ما وویل: په سلو کې (۹۹) افغانان افغانیت او اسلامیت غواړي یو کم شمېر اشخاص او کړی چې له افغانیت او اسلامیت سره دښمني لري، د هغوی خبرو ته اوس ترجیح ورکول کېږي او (۹۹) په سلو کې خلک له نظره لوېږي؟ د دې لوی اکثریت حساسیت ته پام نه کېږي خو د محدودو اشخاصو حساسیت ته پاملرنه کېږي.

بله خبره دا ده چې اوس د هویت په تذکرو کې د افغان کلیمې پر نه لیکلو ټینګار او پر لیکلو یې بې تفاوتي، له (ملت) او (دین) سره د مخالفت په مانا ده او بله وروستې خبره دا کوم چې که (دین) او (ملت) یا (اسلام) او (افغان) په تذکره کې ذکر شي، د دې تاوان څه دی؟ تذکره پرې سپځل کېږي؟ مصارف پرې زیاتېږي؟ د چا پر اوږو بار پرېوځي که څنګه؟ ګټه یې ډېره ده که زیان؟)) ولسمشر بیا وویل: ((نه ګټه یې ډېره ده)) ما وویل: ((چې ګټه یې ډېره ده نو ویې لیکه، فرمان ورکړه!)) ده وویل: ((جوړوم یې خو

(ډاکتر صادق مدبر)

عبدالرشید سلام

تاسو موږ خپل کار ته پرېږدئ!)).

تر دې وروسته جمهور رییس د نتیجې او جمع بندی په توګه وویل: ((ورونو موږ دلته شورا هم لرو، د هغوی نظر ته به هم ګورو، ښه پوره بحث وشو، اکثریت په دې نظر دي چې په قانون کې باید تعدیل راشي)) (ډاکتر مدبر) ته یې غږ کړ د قانون د توشیح وخت تېر شوی که پاتې؟ ډاکتر مدبر او نصرالله ستانیکزي ورته وویل: ((پنځلس ورځې یې پوره شوي، تېره سه شنبه یې وخت پوره شو، هغه اوس د قانون ښه خپله کړې. دې وخت کې ولسمشر وویل: ((خیر نو حل لاره د قانون تعدیل دی؟)) نصرالله ستانیکزي ورته وویل: ((هو د حل لاره یې همدا ده)) بیا ولسمشر وویل: ((ښه ده په دې به غور وکړو)) ما بیا وویل: ((رییس صیب موږ ته دې مشخص ونه ویل څه وخت به دا کار تر سره شي؟ بیا خبره مبهمه پاتې شوه، هسې نه چې د تېر په شان بیا پاتې شي؟ موږ غواړو وخت رافکس کړې چې موږ ملت ته ډاډ ورکړو.)) ده بیا وویل: ((درجوړوو یې نور نو ستاسو کار نه دی دا د حکومت کار دی، موږ خپل کار ته پرېږدئ، کوو یې، خو تاسې به تلوېزیوني بحثونه او مظاهرې نه کوئ)) ما بیا وویل: ((رییس صیب موږ به تلوېزیوني بحثونه او مظاهرې نه کوو، خو تاسو به موږ ته د دې کار د عملي کولو تضمین راکوئ او وخت به راته ټاکئ چې تر دغه وخته دا مشکل حلېږي؟)) ده بیا وویل: ((بس کوو یې په دې ورځو کې به یې خلاص کړو، نور ډېرو بحثونو او جنجالونو ته حاجت نه شته، حکومت خپل کار ته پرېږدئ!)).

په همدې خبرو پسې جلسه ختمه شوه ولسمشر بلې خونې ته د بل ملاقات لپاره لاړ.

په دې جلسه کې لوی څارنوال محمد اسحق الکو هم ناست و، زموږ خبرو ته یې د تائید سر خوځاوه، خو خپله یې څه ونه ویل. (کریم خرم) او (ډاکتر صادق مدبر) هم خبرې ونه کړې. د اساسي قانون پر تطبیق د څار کمیسیون مشر (ګل رحمن قاضي) چې د دې غونډې بل برخوال و او لازمه

عبدالرشيد سلام

په چې خبرې یې کړې وې، تر اخره غلی و، هيڅ خبره يې ونه کړه.

تر ملاقات وروسته ما ته ډاکټر حبيب صادق مدبر وويل: ((کلمه افغان در ديپلماسي وجود ندارد)). هغه د قانون هغې محتوی ته لاس وهلو چې د ده سره په او ملي شورا ورته رأيې ورکړې وې.

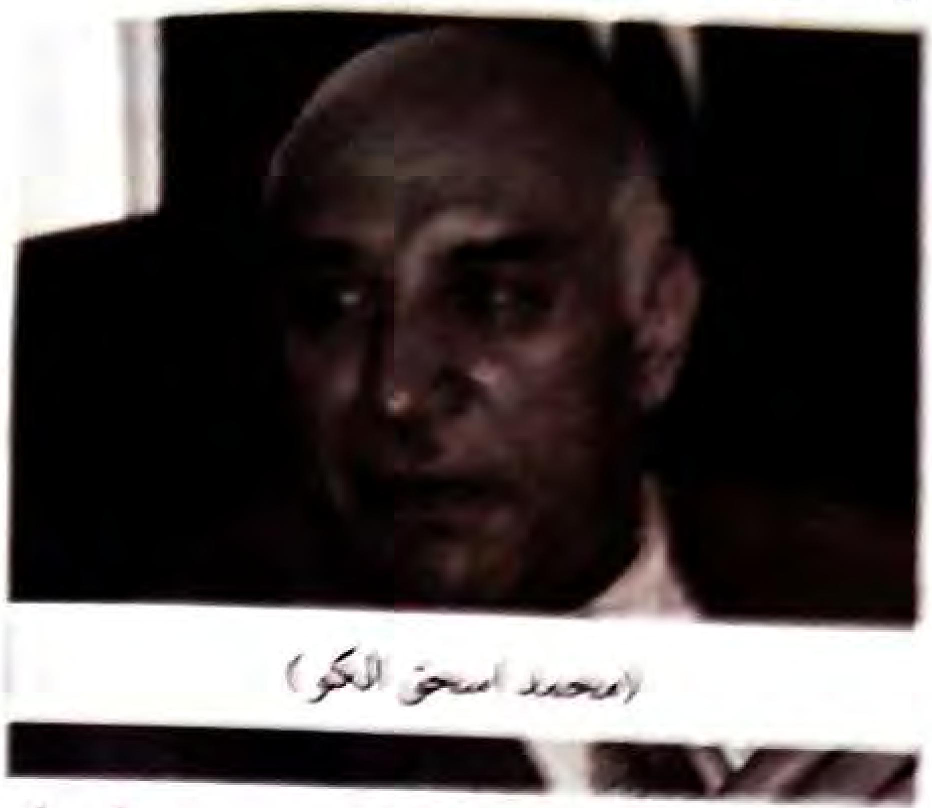

(محمد اسحق الکو)

د دې دوهمه جزياتو ته پاملرنې او د غوښتنې د (هيڅوک) ته ليکلو څخه مې هدف دا و چې د ملي او عقيدوي هويت مسئله يوه ډېره حساسه مسئله ده، زه اوس هم د ولسمشر پر زمنې سل په سلو کې باوري نه يم، خو زه جمهور رييس سره زمنه وکړه چې د دې قانون تر تعديل پورې به نه تلويزيوني بحثونه کوو او نه مظاهرې، خو که چېرې په يو معين وخت کې د ملت دا قانوني غوښتنې ونه منل شوې، نو بيا خو مجبور يو، هم به لاريون کوو، هم به تلويزيوني بحثونه او هم به نورې هغه قانوني لارې کاروو چې د دې برحقې داعيې لپاره په کار دي.

د دې تفصيلي ليکنې بل هدف او پيغام دا دی چې راتلونکې پښت ته دا په ډاګه کړو چې تاسو چا د هويت له بحرانه ژغورلي ياست او چا درته د هويت پر ضد توطيې جوړې کړې دي؟ له هغو اسلامپالو او هېواد پالو افغانانو څخه هم ډېره مننه کوم چې د تېرو څو مياشتو په بهير کې يې په ډېره مېړانه، د خپل ملي او اسلامي هويت د ملاتړ لپاره ميدان ته راودانګل.

دا ليکنه به په دې خاطر خبره کړم چې څو ورځې چوپ پاتې کېدل، د ولسمشر د زمنې عملي کېدو ته د انتظار لپاره دي، نه کوم حق السکوت دی، نه کوم دار، نه کومه وېره، نه کوم احتياط او نه هم د کوم نامشروع امتياز خبره په کې مطرح ده چې خانساتو او ورخچارو ته د ((تاوره تبسم))

عبدالرشید سلام

پلمه په لاس ورنه شي.

که د یو محدود او ټاکلي وخت په بهیر کې د ملت دا مشروع غوښتنې ونه منل شوې؛ ولسمشر د یوه تقنیني فرمان په نتیجه کې د (اسلام) او (افغان) د تثبیت لپاره د (دین) او (ملت) ستونونه د هویت د تذکرې پر لومړي مخ ونه لیکل، نو بیا به د رسنیو او نورو ټولو تبلیغاتي امکاناتو او د خپل ولس د ملي او شعوري بنسټونو له لارې خپل نظریات له ولس سره شریکوو، دا ټول جریان به هم د انځوریزو، چاپي او اورېدنیو رسنیو پر مخ څرګند وو، د ولس په مشوره به د مظاهرو په ګډون ټولې هغه لارې چارې کاروو چې قانون راته اجازه او حق راکوي.

وما علینا الا البلاغ

یادښت: کله چې مو ولسمشر سره دا جلسه وکړه، تر هغه وروسته مو ګام پرګام او وخت پر وخت په تذکرو کې د افغانیت او اسلامیت موضوع تعقیبوله، د ولسمشرۍ ماڼۍ له خوا په تېره بیا د چارو د ادارې له خوا وخت پر وخت احوال او ډاډ راکول کېده چې دا کار ضرور خلاصوو، تاسو اندېښنه مه کوئ، جمهور رییس حامدکرزي همدا ځوابونه رالېږل چې لوز مې درسره کړی دا کار خلاصوم، مظاهرې به نه کوئ، په همدې همدې کې یې راباندې میاشتې تېرې کړې او زموږه اوسېله یې هم ډېره راتنګه کړه، ځومره چې به موږ ټینګار کاوه، د ده ژمنې به لاپسې تازه کېدلې، خو هېڅکله یې بیا موږ ته د دې وخت رانه کړ چې له ده سره په مستقیم ډول وګورو او خپلې کړې ژمنې ورته مخې ته کېږدو، تر پایه همدا موضوع د غوښتنو او ژمنو تر منځ ناحله پاتې شوه.ان تر دې چې د نوي ولسمشر لپاره د ولسمشرۍ د ټاکنو وخت رانږدې شو.

عبدالرشید سلام

نولسم څپرکی

عمومي ارزونه

په تېرو څپرکو کې مو د ولسمشر کرزي د حکومت نیمګړتیاوو او بریاوو دوارو ته اشاره وکړه. که څه هم یادې شوې بریاوې او نیمګړتیاوې، نه د ولسمشر کرزي د حکومت ټولې بریاوې دي او نه هم ټولې نیمګړتیاوې، خو د کومو یادونه چې وشوه لږ تر لږه موږ ته د ده په مشرۍ د واکمن حکومت عمومي انځور په لاس راکوي.

په دې حکومت کې سیاسي بې عدالتي د دې سبب شوه چې هم په امنیتي چارو کې پوره سمون رانه شي، هم د فساد مخه ډب نه شي، هم متوازن انکشاف رامنځته نه شي او هم دایمي ثبات ته لاره اواره نه شي. کادري انتخاب او انتصاب هم له ستونزو سره مخ شي او د فسادګرو منظم او ارګانیک جوړښت له ټولو ناقانونه غوښتنو او هیلو سره پر حکومت واکمن پاتې شي. له نړیوالو مرستو څخه سمه ګټه پورته نه شي او دا مرستې هم تر یوه حده د جنګسالارانو د سیاسي او حکومتي دریځونو د پیاوړتیا لپاره وکارول شي، پر حکومتي کارکوونکو د نامسؤلیتی احساس خپور شي او با احساسه مامورین د بې احساسه زورواکو تر بریدونو لاندې راشي. لنډه دا چې حکومت له لسګونو او سلګونو ډول ډول مرضونو سره لاس او ګرېوان شي. خو د دې مرضونو او رنځونو له تداوم او انکشاف سره سره بیا هم د خلکو په ژوند او دسترخوان کې تغیر روان و، په زرګونه ساختماني شرکتونه پر کار بوخت وو، په لکونو خلکو ته کار روزګار پیدا شوی و. په کورنی کچه په لسګونو ملیارده ډالر په دوران کې وو، تر لسو ملیونو پورې زده کوونکو زده‌کړه کوله، افغانستان د نړۍ له زیات شمېر مطرحو هېوادونو سره

عبدالرشید سلام

ډیپلوماتیک روابط ټینګ کړي وو. د افغانستان ترپوال حیثیت خورا اوچت و. د افغانستان په باب په نړیواله کچه (٦) لوی نړیوال کنفرانسونه جوړ شول چې د نړۍ هیڅ هېواد د نړۍ په کچه دومره نه و مطرح شوی. تر څلور ملیونو زیات افغان کډوال بېرته خپل هېواد ته راستانه شول. د طبیعي زېرمو سروې ګامې پیل شوې. تر (۲۳) زرو زیاتو کلیو ته کلیوالي پروژې یا لومړنۍ خدمات ورسول شول. د مخابراتو په برخه کې زیات پرمختګ وشو. افغانستان د نوري فایبر له لارې له نړیوال جال سره وصل شو. تر (۵۰) زیات ټلویزیونونه او تر (۱۷۰) زیاتې (ایف ام) راډیوګانې جوړې شوې. تر زرګونو زیاتو ټولنیزو سازمانونو په کار پیل وکړ. پنځه لویې جرګې او یا لویو جرګو ته ورته جرګې جوړې شوې. نږدې (۳۰) دولتي پوهنتونونه او د لوړو زده کړې موسسې او همدارنګه تر (۹۰) زیات نادولتي تحصیلي موسسې او پوهنتونونه جوړ شول. ملي موزیم او ملي ارشیف ورغول شول. د افغانستان یو کې شمېر تاریخي اثار بېرته هېواد ته راوړل شول. ولسواکۍ تر یوه حده یا عملي یا تمثیلي بڼه خپله کړه. نږدې (اوه نیم) زره کیلو متره سړک په پاخه ډول جوړ شو. سره له دې چې په ځینو برخو کې یې کیفیت تر پوښتنې لاندې دی. ولسوالۍ د پخو او خامه سړکونو له لارې یو بل سره وصل شوې. لویې لارې جوړې او یوه له بلې سره وتړل شوې. د سیاسي ګوندونو او ټولنیزو سازمانونو قانون جوړ او له هرې ممکنې لارې په لسګونو ګوندونو خانونه ثبت او راجستر کړل. د بهرنیو مرستو او کورنیو امکاناتو په برکت د ژوند په هر ډګر کې پاموړ پرمختګ وشو. البته دا په دې مانا نه ده چې له دې سرشاره امکاناتو ښخه سمه، پوره او کره ګټه پورته شوه. خو که بل کوم مدبر شخص د ولسمشر کرزي پرځای وای او د نړیوالو د مرستو بهیر همداسې رامات وای، نو کېدی شي له دې مرستو یې تر دې زیاته او په ښه ډول ګټه پورته کړې وای. خو څرنګه چې اوس د ده پرځای بل څوک نه شته، نو ځکه خو بل څوک د فرضي شخص په توګه نه شو محاسبه کولای. څرنګه چې دی په خپله د قدرت په راس کې دی، نو ځکه مو

عبدالرشید سلام

[illegible]

عبدالرشید سلام

ایا ولسمشر بریالی و؟

(وروستۍ پایله)

په تېر څېرکي کې مو د ولسمشر کرزي د حکومت بریاوو او نیمګړتیاوو ته د یوه حکومت په توګه اشاره وکړه، اوس غواړو د وروستۍ پایلې په توګه خپله ده ته نغوته وکړو چې دی په خپله د یوه شخص او ولسمشر په توګه په خپلو کارونو کې بریالی و که نه؟

د ولسمشر کرزي پر ځانګړتیاوو مو دمخه هم خبرې کړي، هر شخص نیمګړتیاوې او بریاوې لري، مضر احتیاط، بې وخته وېره، ناوخته جرئت، مضر مصلحت، په ځینو کارونو کې تفریط، زورواکو ته تر حده زیات نرمښت او هغو ته افراطي امتیاز، ظالم ته چوپه خوله پاتې کېدل، هر چا سره سر خوځول او د معقولو خبرو شاته غورځول، منفي واقعیتونو ته تسلیمېدل، د مدونې کورنۍ او بهرنۍ پالیسي نه لرل، له نړیوال طلایي چانس څخه پوره ګټه نه اخیستل او نورې هغه نیمګړتیاوې دي چې په ولسمشر کرزي کې موجودې وې او لا هم دي. د دې ترڅنګ هغه ډېرې ښېګڼې هم لري چې یادول یې ضروري دي. مذهبي، دیني او کلتوري اخلاق، د مشر او کشر احترام، غوره ټولنیز چلند، د بهرنیو او کورنیو په ژبه او نزاکتونو پوهېدل، د وخت پر ځینو حساسیتونو پوهېدل، مینه، عاطفه، زړه سوی او نور هغه خصوصیات وو چې د کرزي په وجود کې لیدل کېدل، د همدغو بېلابېلو ځانګړنو له امله د ده په دربار کې کې د ښو او خرابو خلکو دواړو کمی نه احساسېده، ښي اړخي او کیڼ اړخي دواړه به کې لیدل کېدل، سره، شنه، سپین او تور ټول په کې محسوس وو، یو مکس حکومت و چې د هر فکر او هرې کټګورۍ خلک په کې له ورایه ښکارېدل، کرزي د نړیوال مناسب چاپېریال ترڅنګ په خپل شخصي تشبث د افغانستان نوم او بیرغ په نړیواله

عبدالرشید سلام

کچه وځلوه، د ګاونډیو هېوادونو تر ولسمشرانو زیات په نړۍ کې مطرح و، خپل داخلي مخالفین یې د حکومتي څوکیو د بې دریغه وېش په برکت د لامنقطې له بحران سره مخامخ کړل، د نړۍ د لویو او ان متضادو قدرتونو مرسته یې هېواد ته راجلب کړه، له ګاونډیو هېوادونو سره یې د تکر مخه ونیوله او نور ډېر داسې کارونه یې تر سره کړل چې افغانستان ته په نن او سبا کې ګټه رسولای شي. که د راتلونکي ولسمشرۍ ټاکنې په ښه ډول تر سره کړي او رڼاوې په کې وي، د قدرت سوله ییز لېږد ته زمینه برابره کړي، نو دا به یې هم په محسناتو کې حساب شي.

په مجموعي ډول کرزی د یوه ژور سیاسي او فلسفي شخص پر ځای د یو عاطفي، ټولنیز او نیمه سیاسي شخصیت په توګه محاسبه کېدی شي، که دی د یوه ولسمشر په توګه محاسبه کوو چې پوره بریالی و که پوره ناکام، نو یوه لوري ته هم پوره حکم نه شو کولای چې پوره بریالی دی که پوره ناکام، خو تېرو ټولو کارونو ته یې په کتو سره ویلای شو چې د ده بریالي او مثبت کارونه تر منفي او نیمګړو کارونو نسبتاً زیات دي، د ده بریالیتوب هم د ولسمشرۍ په دوو تېرو ټاکنو کې د رایو په اندول محاسبه کولای شو. ده په تېرو دواړو دورو کې له (۵۰) تر (۵۴) سلنې پورې رایې ګټلې وې. د ولسمشر په توګه یې د بریالیتوب کچه همدومره ګڼل کېدی شي او نیمګړتیاوې یې هم په سلو کې تر (۵۰) په ټیټه کچه محاسبه کېدی شي. په داسې یوه ټولنه کې چې اوږدې جګړې ځپلې وي، داسې یو شخص چې مثبت کارونه او بریاوې یې تر منفي کارونو او نیمګړتیاوو زیاتې وي، بیا هم غنیمت ګڼل کېږي.

د هېواد د سمسورتیا، پرمختیا
او د افغانانو د سوکالۍ په هیله
محمد اسمعیل یون
۱۳۹۳ل کال، ورې
کابل - افغانستان

عبدالرشید سلام

وروستۍ بشپړونه او یادونه

د (۱۳۹۲ل) کال د غبرګولي پر (۲۵) مه نېټه ما په ارګ کې د امنیت شورا دفتر له فرهنګي چارو ریاست څخه استعفی وکړه، تر هغه وروسته مې بیا له ارګ سره مستقیمه او ټینګه رابطه قطع شوه. کوم یادښتونه چې په دې اثر کې راغلي، دا اکثره تر یادې نېټې دمخه لیکل شوي او ثبت شوي دي. کله چې له ارګ څخه بهر شوم بیا مې په دې اثر کې د راغلو یادښتونو په انتظام او د دې اثر د ترتیب او بشپړاوي چارې بشپړې کړې. د هویت په تذکره کې د افغانیت او اسلامیت لپاره د څو لومړنیو لاریونونو څرنګوالی او په دې اړه له جمهور رییس (حامد کرزي) سره د وروستۍ کتنې جزیات هم په کې ځای شول. څرنګه چې د دې یو کال شاوخوا بهیر کې زه په ارګ کې د نورو پېښو او جزیاتو شاهد نه وم، نو ځکه خو د دې زمانې څه خاص یادښتونه په کې نه دي راغلي. د (۱۳۹۳ل) کال تر لومړیو او وروسته بیا د همدې کال د میزان تر اوومې نېټې پورې د کرزي صیب حکومت نور هم دوام درلود، د دې زمانې داخلي یادښتونه هم ځکه په کې نه شته چې زه د پېښو عیني شاهد نه وم. لنډه دا چې دا کتاب په ارګ کې، ان زما د دندې تر پیل د مخه د ځینو یادښتونو او همدارنګه د دندې پر مهال د ګڼو یادښتونو او مشاهداتو پر بنسټ لیکل شوی او د (۱۳۹۳ل) کال په (وري) میاشت کې بشپړتیا ته رسول شوی دی. تاکل شوې وه چې د

عبدالرشید سلام

(۱۳۹۴ل) کال په بهیر کې دا اثر چاپ شي، خو ځینو دوستانو له ما څخه هیله وکړه چې که په دري او انګلیسي ژبو هم ورسره همهاله چاپ شي، نو ښه به وي او ځینو لا په کې د عربي، روسي، جرمني او اردو ژبو د ژباړې سپارښتنه هم وکړه. د (۱۳۹۴ل) کال په بهیر کې موږ خپل یو هدف ته هم ونه رسېدو. یو شمېر دوستانو وویل: ((ټولنه باندې واکمن سیاسي چاپېریال، اقتصادي مافیا او جنګسالارې اوسمهال د دې کتاب د هضم او زغم تاب نه لري، نو لږ صبر به کار دی.)) د (۱۳۹۵ل) کال په بهیر کې ښاغلي (مصطفی عمرزي) د دې اثر دري ژباړه پیل او د خو میاشتو په بهیر کې یې بشپړه کړه، د انګلیسي متن د ژباړې د امکاناتو د برابرولو لپاره یو افغان، چې په (ناروې) کې اوسي، پخه ژمنه وکړه، خو له ډېر انتظار سره سره بیا هم په دې برخه کې مطلوب پرمختګ ونه شو. د (۱۳۹۵ل) کال په بهیر کې ملګرو مشوره راکړه چې دا اثر باید څومره چې ژر کېږي نور چاپ شي. د دوی دلیل دا و چې په دې کتاب کې یاد شویو جنګسالارانو تېر نظام هم لوټ کړ، دې نظام ته یې هم لاره وکړه او کېدی شي تر دې وروسته هم خپل ژوند، زور او ځواک تضمین کړي. ځینو بیا هم وویل چې د دې کتاب چاپ به ما (یون) ته زیات مشکلات پیدا کړي او ژوند به مې له خطر سره مخ شي. کله چې خبره دې حالت ته ورسېده چې په (شخصي ژوند) او (حقیقت) کې به یو انتخابوو، نو ما دا مهال ملګرو ته وویل چې ما خو پخوا نه غوښتل چې دا اثر دومره ژر چاپ کړم؛ ما په دې نیت لیکلی و چې واقعیتونه او حقیقتونه د تاریخ حافظې ته ورانتقال کړم، خو اوس چې خبره دې حد ته ورسېدله چې زما د شخصي ژوند خوندیتابه پر خپل وخت د حقیقت د بیان پر وړاندې خنډ ګرځي، نو زه باید څومره چې ژر ممکن وي، د دې خنډ علاج وکړم، نو ځکه مو وپتېیله چې ژر باید دا کتاب چاپ شي. د کتاب له ژر چاپ څخه مې بل هدف دا و او فکر مې کاوه چې کېدی شي، اوسنی حکومت یا نړیواله ټولنه په تېر ځوارلس کلن

عبدالرشید سلام

حکومت کې واکمن جنګسالاران، غله او داړه ماران په اوسني حکومت کې يو څه کمزوري کړي او تر بل انتخابي حکومته يې قهر او زهر ښېخې له منځه يوسي. دا ځکه چې د اوسني سياسي نري رنځ يو اساسي علت همدا کورنی اقتصادي او جنګي مافيا ده، نو ځکه خو مو د (۱۳۹٦ل) کال په لومړيو کې د دې کتاب پښتو متن يو ځل بيا بېلابېلو ملګرو ته ورکړ چې يو ځل بيا يې له نظره تېر کړي، ژبنی او ليکنی سمون په کې راولي او چاپ ته يې تيار کړي. ما خپله هم پښتو متن څو ځله له نظره تېر کړ او نورو ملګرو هم. دا هم يو ستړی کوونکی کار و، د بيا کتنې په بهير کې يو ځل بيا متوجه شوم چې لا هم ډېرې خبرې په کې پاتې دي، خينې مهم يادښتونه چې تيار ليکل شوي وو، خو د کتاب د وروستي اوډون پر مهال د کتاب له متن څخه پاتې شوي دي. خينې نور مهم ټکي چې بايد په کې راغلي وای، خو دلته نه دي راغلي. په تېره بيا د اساسي قانون د لويې جرګې د بهير ډېر مهم ټکي، له پاکستان سره د امن ګډې جرګې د جوړېدو اساسي فلسفه او په دې برخه کې د ولسمشر کرزي لرليد، د امريکې له بهرنيو چارو وزير سره د جمهوري رياست د ټاکنو د نتايجو پر سر د ولسمشر کرزي چنې او لانجې، له ما (يون) او (ژوندون تلوېزيون) څخه د جمهور رييس د دربو مرستيالانو (فهيم، مسعود او خليلي) متواتر شکايتونه او انتقادونه، د خينو غټو جنګسالارانو مستقيم ګواښونه، د (شيکاګو) په نړيوال کنفرانس کې له ولسمشر سره ګډ سفر او هلته د نړيوالو مشرانو تر منځ د (حامد کرزي) او (اصف زرداري) يا افغانستان او پاکستان د وزن پرتلنه، د مدني ټولنو او خبريالانو له يوې محدودې، خو کاري ډلې سره د (حامد کرزي) خصوصي ملاقات او هلته خينې نا ويلې، خو مهمې خصوصي سياسي خبرې، د هېواد حالات او خينې نور مهم مسايل، چې تيار ليکل شوي وو، خو له دې کتابه پاتې شوي دي. د دې اثر د بيا کتنې پر مهال مې وغوښتل پر حافظې فشار راوړم، دا مسايل يو ځل بيا له سره وليکم او په دې اثر کې يې ورزيات کړم. خو کله چې مې د يادښتونو پر ليکنې پيل وکړ، هغسې تودوخه، درد،

عبدالرشید سلام

احساس، فکر او ولوله یې نه لرله، لکه ګوم یادښتونه چې پر خپل وخت لیکل شوي او طبیعي رنګ لري، نو ځکه مې د کتاب د همدې متن پر بیا کتنه او سمونه بسنه وکړه، چې د (۱۳۹۳ل) کال په پیل کې بشپړ شوی و.
زما او زما د نورو ملګرو تر کتنې وروسته پښتو متن بشپړ او چاپ ته تیار شو. د دري متن بیا کتنه هم پیل شوه، هغه هم تر بیا کتنې او له پښتو متن سره تر پرتلنې وروسته بشپړ او د چاپ جوګه شو.
زما او زما د ملګرو له بیا بیا کتنې سره سره بیا هم په کتاب کې د املایي، انشایي، محتوایي او چاپي تېروتنو امکان شته، خو دا تېروتنې اکثره تر چاپ وروسته څرګندېږي، نو ځکه موږ لازمه وګڼله چې دا اثر لومړی په همدغه کیفیت او کمیت چاپ کړو، د تېروتنو د سمون لپاره به یې له ټولو لوستونکو څخه هیله وکړو چې د مهربانۍ له مخې یې تر لوستلو وروسته موږ ته په منظم ډول او لیکلې توګه په ښه کړي، چې په بل چاپ کې یې هم تېروتنې اصلاح کړو، هم که ممکنه وه، نوې زیاتونې په کې وکړو، دویم چاپ او (PDF) ډول یې تر دې په ښه ښه لوستونکو ته وړاندې کړو.
اوسمهال مو د دې اثر چاپ ځکه ضروري وګاڼه چې یو خو مهم واقعیتونه او حقیقتونه راڅخه مړه نه شي او بل راڅخه زاړه نه شي.
خدای (ج) دې وکړي چې دا اثر د نورو لیکوالو د اثارو پنځونې ته لاره اواره کړي چې د هېواد پېښې تر دې هم په رښتیني او هر اړخیز ډول بیان کړي، زموږ راتلونکی نسل له نن سره وصل، د نن نسل، د نن او نږدې پرون له واقعیتونو څخه خبر او دغه راز د حقیقتونو د دې رښتیني بیان له لارې افغانانو ته د یوې سوکاله ټولنې او نېکمرغه ژوند د جوړولو لاره اواره کړي.
په پای کې غواړم یو ځل بیا له خپلو قدرمنو ورونو (فیاض حمید) او (سپین سهار) څخه چې د کمپوز او ډیزاین چارې یې په سره سینه سمبال کړې، ښاغلو او قدرمنو ورونو: (ضیاء الرحمن ضیاء، پوهندوی شاه محمود

عبدالرشید سلام

کډوال، پوهنيار وفاء الرحمن وفا او استاد شېر علم امله وال) څخه چې د دې اثر د سمون او بيا کتنې چارې يې تر سره کړې، ګران ورور (مصطفی عمرزي) څخه چې په پوره زغم او ژورليد يې دا اثر دري ته وژباړه او همداراز له ټولو هغو دوستانو څخه چې د دې اثر په بشپړاوي او چاپ کې يې مادي او معنوي مرسته وکړه، له ټولو څخه يوه نړۍ مننه کوم، خدای(ج) دې دوی ته ستر اجر او ګڼ ثوابونه ور په برخه کړي.

د يو سوکاله، غښتلي، پرمختللي،

يو موټي لوی افغانستان په هيله

په درنښت

محمد اسمعيل يون

۱۳۹٦ ل کال، غبرګولی

مکروريان، کابل-افغانستان